Nduudu Nꞌdai Ye^{n}ꞌe Ndyuūs

El Nuevo Testamento
de Nuestro Señor Jesucristo

en el cuicateco de Tepeuxila

La Liga Bíblica

Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento
en el cuicateco de Tepeuxila

La Liga Bíblica 1M primera edición 1974 [cux]
La Liga Bíblica versión electrónica 2009

Publicado por

PRÓLOGO

El Nuevo Testamento fue escrito originalmente en griego. Pronto se empezó a traducir a otros idiomas para que las personas que no hablaban griego pudieran leerlo en su propia lengua. A lo largo de casi dos mil años ha sido traducido a más de quinientos idiomas. Entre las traducciones más recientes se encuentra la presente en el idioma cuicateco, tal como se habla en el municipio de Tepeuxila, estado de Oaxaca.

A pesar de que la gramática y el vocabulario del cuicateco son distintos a los del griego, el cuicateco posee construcciones gramaticales y formas retóricas que pueden expresar con igual hermosura el significado original del mensaje del Nuevo Testamento. Existen palabras del griego que no pueden ser traducidas al cuicateco con una sola palabra; lo mismo sucede en el sentido inverso: hay frases del griego que pueden ser mejor expresadas en cuicateco en forma más abreviada. En ambos casos se tuvo que buscar la traducción más adecuada para lograr una interpretación fiel y a la vez presentar una narración natural y fluída en cuicateco.

El texto se presenta tanto en cuicateco como en español para el deleite de todos aquellos que hablen uno u otro idioma, o bien ambos.

Aclaraciones acerca del Alfabeto Cuicateco

La mayoría de las letras del alfabeto cuicateco son las mismas que se encuentran en el alfabeto español. Sin embargo, en el cuicateco existen algunos sonidos y peculiaridades que no hay en español y que tienen sus respectivos símbolos. Estas características del alfabeto cuicateco son las que a continuación exponemos:

1. El tono. Cada vocal puede pronunciarse de tres modos:
--con tono alto, indicado por el acento agudo (á)
--con tono bajo, indicado por una pequeña raya sobre la vocal (ā)
--con tono medio, sin indicación alguna (a)

ejemplos:	cúú	‘culebra’	(tono alto)
	cūū	‘campana’	(tono bajo)
	cuꞌu	‘plato’	(tono medio)

2. El signo (ꞌ), o saltillo. Indica el cierre instantáneo de la garganta, como sucede en las siguientes palabras:

ꞌcūū	‘este’
caꞌá	‘mi pie’

3. La vocal ɛ. Se pronuncia como en las palabras que siguen:

nguɛɛ	‘no’
ndɛɛchɛ	‘siete’

4. La nasalización. Para poder distinguir entre las vocales orales y las nasalizadas, se escribe una ^{n} después de la vocal nasalizada. Este signo se utiliza con cualquier vocal nasalizada. Si después de la vocal nasalizada hay un saltillo seguido de otra vocal, la segunda vocal será también nasalizada.

ejemplos:

naá^{n}	‘mi cara’	chée^{n}	‘corral’
na^{n}ꞌá	‘leña’	ne^{n}ꞌé	‘quiero’
tií^{n}	‘mi cabeza’	yuu^{n}	‘mazorca’
chꞌi^{n}ꞌí	‘manifesté’	nyu^{n}ꞌu	‘cinco’

Índice

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGUŪ^n APÓSTOL MATEO

Ye^n'é 'ii^n'yā^n chi ndaata ye^n'ē Jesucristo chí vmnáá^n vmnaa^n

(Lc. 3.23-38)

1 Chuū chí lista ye^n'e ndaata
ye^n'e Jesucristo, ndíí na ndaata
Abraham ndíí na ndaata David ndíí
tiempo chi ch'iindiyáā^n Jesucristo.
2 Abraham mii^n ch'iīndī daiya
sa chi nguuvi Isaac. Isaac mii^n
ní ch'iīndī daiya sa chi nguuvi
Jacob. Jacob mii^n ní ch'iīndī daiya
sa Judá ndúúcū taná^n'ā 'díínu yā.
3 Judá mii^n ní ndúúcū Tamar chi
n'daataá ye^n'ē sa ch'iīndī daiyá yā
chi cuates chi nguuvi Fares ndúúcū
Zara. Fares mii^n ní ch'iīndī daiya sa
Esrom. Esrom mii^n ní ch'iīndī daiya
sa Aram. 4 Aram mii^n ní ch'iīndī
daiya sa Aminadab. Aminadab
mii^n ní ch'iīndī daiya sa Naasón.
Naasón mii^n ní ch'iīndī daiya sa
Salmón. 5 Salmón ndúúcū Rahab chi
n'daataá ye^n'ē sa ní ch'iīndī daiyá
yā Booz. Booz mii^n ndúúcū Rut chi
n'daataá ye^n'ē sa ní ch'iīndī daiyá yā
Obed. Obed mii^n ní ch'iīndī daiya
sa Isaí. 6 Isaí mii^n ní ch'iīndī daiya
sa rey David. Rey David mii^n ní
ch'iīndī daiyá yā Salomón taachi
caneé yā ndúúcū n'daataá chi
vmnáá^n vmnaa^n ní n'daataá ye^n'e
sa^n'ā Urías.
7 Salomón mii^n ní ch'iīndī daiya sa
Roboam. Roboam mii^n ní ch'iīndī
daiya sa Abías. Abías mii^n ní
ch'iīndī daiya sa Asa. 8 Asa mii^n ní
ch'iīndī daiya sa Josafat. Josafat
mii^n ní ch'iīndī daiya sa Joram.
Joram mii^n ní ch'iīndī daiya sa
Uzías. 9 Uzías mii^n ní ch'iīndī daiya
sa Jotam. Jotam mii^n ní ch'iīndī
daiya sa Acaz. Acaz mii^n ní ch'iīndī
daiya sa Ezequías. 10 Ezequías
mii^n ní ch'iīndī daiya sa Manasés.
Manasés mii^n ní ch'iīndī daiya sa
Amón. Amón mii^n ní ch'iīndī daiya
sa Josías. 11 Josías mii^n ní ch'iīndī
daiya sa Jeconías. Jeconías mii^n
ndúúcū taná^n'ā vi'i yā ch'iindiyáa^n
yā taachi chiidá yā ndúúcū chɛɛcú
yā ní preso yā ndúúcū taná^n'ā 'ii^n'yā^n
ye^n'e ndaata Israel ní taachi cue^n'é
yā na cyúúní na yá^n'āa Babilonia.
12 Cuayiivi chi cho'ó yā na
yá^n'āa Babilonia, Jeconías mii^n ní
ch'iīndī daiya sa Salatiel. Salatiel
mii^n ní ch'iīndī daiya sa Zorobabel.
13 Zorobabel mii^n ní ch'iīndī daiya
sa Abiud. Abiud mii^n ní ch'iīndī
daiya sa Eliaquim. Eliaquim mii^n ní
ch'iīndī daiya sa Azor. 14 Azor mii^n

ní ch'iīndī daiya sa Sadoc. Sadoc
mii^n ní ch'iīndī daiya sa Aquim.
Aquim mii^n ní ch'iīndī daiya sa
Eliud. 15 Eliud mii^n ní ch'iīndī daiya
sa Eleazar. Eleazar mii^n ní ch'iīndī
daiya sa Matán. Matán mii^n ní
ch'iīndī daiya sa Jacob. 16 Jacob mii^n
ní ch'iīndī daiya sa José, 'ii^n'yā^n chi
isá^n'ā ye^n'e María. Ní daiya ta ní
Jesús chi nguuvi Cristo.
17 'Tíícā nducué^n'ē ndaata
ye^n'e Abraham ndíí rey David ní
ndiichicúūu^n ndaata ye^n'é yā o
generaciones. Ní ndíí rey David mii^n
ndíí taachi cue^n'e nducyáácá 'ii^n'yā^n
ndaata ye^n'e yā na país Babilonia
ní ndiichicúūu^n ndaata ye^n'é yā.
Ní ndíí taachi che^n'e yā na yá^n'āa
Babilonia ndíí taachi ndaā Cristo
i^n'yée^{n}di 'cūū ní ndiichicúūu^n ndaata
ye^n'é yā.

'Túúcā ch'iindiyáā^n Jesucristo

(Lc. 2.1-7)

18 'Túúcā ch'iindiyáā^n Jesucristo.
Taachí María mii^n chi chɛɛcu Jesús
mii^n ca^n'a yā chi 'caandavaacú yā
ndúúcū José níícú taachi 'āā cuɛ́ɛ́
'caandavaacú yā ndúúcū vi'ī, vɛ́ɛ́
'áámá daiya yā chɛɛtí yā cucáávā
Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs. 19 José
mii^n ní ne^n'é yā 'caandavaacu yā
ndúúcū María mii^n. Ní José mii^n ní
nééné n'dai yā. Ní cuayiivi nguɛ́ɛ́
ne^n'é yā 'caandavaacú yā ndúúcū
tá^n'ā cucáávā chi vɛ́ɛ́ dacua'a chɛɛtí
yā. Ní nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā yaa'vi yā
'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n mii^{n}ya ye^n'e María
chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ti nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā
chi María cuuví 'cuinaa^n yā. 20 Ní
taachí José mii^n nacadíínuu^n yā chi
cu'nee^n yā María mii^n, cuayiivi ní
taachí cyaadu yā, 'áámá ángel ye^n'e
Señor Ndyuūs che'enaá^n yā ye^n'é
yā ní ca^n'a yā chiī yā José mii^n: Díí,
José, sa^n'ā ye^n'e ndaata rey David,
nguɛ́ɛ́ 'va'a di cuuví n'daataá ye^n'e
di María, ti dacuá'ā ye^n'ē tá chi vɛ́ɛ́
chɛɛti tá nguɛ́ɛ́ ye^n'e 'ii^n'yā^n ti ye^n'ē
Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs. 21 Ní
tá^n'ā mii^n ní 'cuundiyáā^n daiya tá
'áámá sa^n'ā 'líí^n. Díí ní cu'nee^n di
chí ngúúví sá JESÚS caati cucáávā
Jesús mii^n ní nadanguá^n'ai 'ii^n'yā^n
ye^n'ē í^n'yee^{n}dí 'cūū ní nadich'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^n'e nducyaaca 'ii^n'yā^n.
22 Tanducué^n'ē chuū ní 'tíícā chiī
ndúúcū María ní 'íícú cuuvi cuaacu
chí ca^n'ā profeta ye^n'e nduudu ye^n'é
Ndyuūs ndíí cuaa^n vmnaa^n, nduudu
chi canéé nguū^n na libro ye^n'é
Ndyuūs 'tíícā:

23 Níícú n'diichí nī. Tá 'cūū 'áámá
chí cuiinuu tá 'cuūndī daiya
tá. Taachí 'cuundiyáā^n 'áámá
daiya tá ní cu'nee^n chi duuchi
Emanuel chí ne^n'e caa^n'ma^n
Ndyuūs ndúúcū s'uūú^n.

24 Cuayiivi mii^n ní taachi José
mii^n nanduuchí yā, tuu'mi ní dií^n
yā tan'dúúcā chi nga^n'ā ángel ye^n'e
Señor Ndyuūs níícú ch'iindivaacú
yā ndúúcū María mii^n. 25 Naati José
mii^n nguɛ́ɛ́ n'diichi sá María mii^n
ndíí ch'iindiyaā^n daiya tá, ní José
s'nee^n sá chi ngúúví dacua'āa mii^n
dúúchí JESÚS.

Ye^n'é 'ii^n'yā^n magos chi che^n'e sa n'diichi sa Jesús

2 Taachi Jesús ch'iindiyáa^n yā
na yáā^n Belén ye^n'e yá^n'āa
Judea, tiempo mii^n ní sa^n'a Herodes
mii^n ní rey ye^n'e yá^n'āa Judea. Ní
n'duuví magos, 'ii^n'yā^n chi déénu ca
yā ye^n'e 'íí^{n}nyú^n ndiicá ya^n'ái yā ndíí

cuaa^{n} ná ícan'daā 'yá^{n}'ā. Ní magos
ndaa yā na yáā^{n} Jerusalén. 2 Magos
ní ndaa yā nanáá^{n} rey Herodes mii^{n}
ní ntiinguunee^{n} yā rey: ¿Tíí cánéé
'ii^{n}'yā^{n} chi rey ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel chi
'niindiyáa^{n} yā? Nús'uū ní n'diichí
'nū 'áámá 'íí^{n}nyú^{n} ch'ɛɛtɛ cuáá^{n} ná
ican'dáá 'yá^{n}'ā 'íícú chíí^{n} chí cuchií
'nū. Nííc ú ndaá 'nū chí cu'téénú 'nū
sa^{n}'ā 'líí^{n} rey mii^{n}.
3 Taachí rey Herodes mii^{n}
ch'iindiveé^{n} yā chuū, chista^{n}'ā
vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'e yā. 'Tiicá
ntúū^{n} nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yáā^{n} Jerusalén taachi ch'iindiveé^{n}
yā. 4 Ní rey Herodes mii^{n} ní
nádaamá yā nducyaaca chiīdūu
n'gɛɛtɛ́ chí nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e
yaācū Israel ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngi'cuéé^{n} ley 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Israel.
Ní itiinguunée^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}:
¿Tií 'niindiyáā^{n} Cristo? 5 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā rey mii^{n}:
'Cuundiyáa^{n} yā na yáā^{n} Belén ye^{n}'e
yá^{n}'āa Judea caati 'tíícā canéé nguū^{n}
na libro ye^{n}'e Ndyuūs cucáávā sa^{n}'a
profeta:

6 Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Belén
ye^{n}'e yá^{n}'āa Judá, ¿'áá nguɛ́ɛ́
yáā^{n} ye^{n}'e nī chi 'líí^{n} cá nguaa^{n}
nducué^{n}'ē yáā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa
Judá naachi 'ii^{n}'yā^{n} ndíí tiīi^{n}
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā? Nguɛ́ɛ́ chi
'tíícā, caati nguaa^{n} ndís'tiī chi
ye^{n}'ē yáā^{n} Belén can'dáā 'áámá
sá^{n}'ā chi nga^{n}'ā ntii^{n}nyu^{n} sá
ye^{n}'e nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} Israel
chi judíos chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
Ndyuūs nndɛɛvɛ yā.

7 Tuu'mi ní rey Herodes
yaa'vi n'dé'éí yā sa^{n}'ā magos ní
ntiinguunee^{n} cá yā sa^{n}'a s'ee^{n}: ¿Dɛ'ɛ̄
tiempo n'diichi nī 'íí^{n}nyú^{n} mii^{n}? 8 Ní
rey mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'a
s'ee^{n}: Ndís'tiī magos, cue^{n}'e nī na
yáā^{n} Belén ní in'nuū^{n} n'daāca nī
dacua'a 'líí^{n} mii^{n}. Ní taachí ndaaca
nī dacua'a míí^{n}, nanguɛɛcunée^{n} nī
ní caa^{n}'ma^{n} nī ye^{n}'é. Maa^{n} nííc ú
'úú ntúū^{n} ní cuuvi ca^{n}'á cu'teenú
dacua'a 'líí^{n} mii^{n}.
9 Magos ní ch'iindiveé^{n} yā
nduudu ye^{n}'e rey mii^{n} ní cúna^{n}'a
yā. Cuin'diichí nī. 'Íí^{n}nyú^{n} chi
'ii^{n}'yā^{n} magos n'diīchi yā cuaa^{n} na
ican'daa 'yá^{n}'ā, 'íí^{n}nyú^{n} míí^{n} cue^{n}'é
nanáá^{n} ye^{n}'e magos taanduvɛ́ɛ́
ndaā ní cānee lugar naachi canéé
dacua'a 'líí^{n}. 10 Ní taachi magos
'āā n'diichí yā 'íí^{n}nyú^{n} mii^{n}, yéénú
taaví yā. 11 Ní taachi sndaá yā va'āī
mii^{n}, n'diichí yā sa^{n}'ā 'líí^{n} dacua'ā
mii^{n} ndúúcū chɛɛcu sá María. Ní
chíintii'yá yā nanáá^{n} dacua'ā mii^{n}
ní s'téénu yā. Taachi n'guaa^{n} yā
caja naachi snéé regalos ye^{n}'e yā,
tuu'mi ní ca'á yā ye^{n}'ē dacua'ā mii^{n}.
Regalos ní 'díí^{n}nguaā^{n} ndúúcū yá^{n}'ā
chi n'dɛɛvɛ ngéé^{n} ndúúcū mirra chí
diītū taavi n'dai ngéé^{n}. 12 Cuayiivi
mii^{n} ní Ndyuūs yaa'vi yā magos na
'yúúdúyaa^{n} ye^{n}'e yā chí 'āā ntɛ́ɛ́ na^{n}'a
yā nanáá^{n} rey Herodes mii^{n}. Nííc ú
magos cuna^{n}'a yā na vaacu yā na
taama yúúní.

Cue^{n}'e yā ngéénu yā na yá^{n}'āa Egipto

13 Taachi magos cuna^{n}'a yā, tuu'mi
ní Ndyuūs dicho'ó yā 'áámá ángel
nííc ú ángel mii^{n} ní ndaá yā nanáá^{n}
José mii^{n} taachi cyaadú yā ní ca^{n}'a
yā chii yā José: Díí José, nducuee^{n}
di ní cuta'a di sa^{n}'ā 'líí^{n} ní cue^{n}'e
di cáanū di ndúúcū chɛɛcu sa ndíí
yá^{n}'āa Egipto. Ní 'cuɛɛtinée nī mii^{n}
ndíí taachi 'úú caa^{n}'má^{n} caati canéé

chí rey Herodes mii^{n} ní nan'nuú^{n} yā
sa^{n}'ā 'líí^{n} chí 'caa^{n}'nú^{n} yā sa^{n}'ā.
14 José mii^{n} ní nanduuchí yā. 'Tiicá
ntúū^{n} chɛɛcu sa. Ní sta'a yā sa^{n}'ā 'líí^{n}
mii^{n} ní nguiinū míí^{n} nūu^{n} cue^{n}'e yā
ndúúcū chɛɛcu sa na yá^{n}'āa Egipto.
15 Nííc ú mii^{n} ch'ɛɛtinée yā ndíí chi
ch'iī rey Herodes. Níícú cúúnú ca'a
chíí^{n} chí Señor Ndyuūs ca^{n}'a yā na
libro ye^{n}'e yā ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}
cucáávā sa^{n}'a profeta mii^{n} taachi
ca^{n}'a yā 'tíícā: Ná yá^{n}'āa Egipto 'caí
daīyá.

Rey Herodes ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā chi 'caa^{n}'nú^{n} yā dacua'āa ngaiyáā

16 Taachí rey Herodes mii^{n}
tuumicadíínuu^{n} yā chi 'ii^{n}'yā^{n} magos
chinnche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní
nduuvi taá^{n} n'dai yā. Ní rey mii^{n}
ní ca^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā ní dichó'ó yā
soldados chí ch'ii^{n}'nu^{n} yā nducyáácá
dacua'āa chi sa^{n}'ā ndíí cuaacu 'uūvī
nduūyū chi vɛ́ɛ́ na yáā^{n} Belén ndúúcū
taná^{n}'ā yáā^{n} chí na nii^{n}nuú^{n}. 'Tíícā
rey mii^{n} dii^{n} cuenta yā ti cho'ōo 'uuvi
nduūyū chi magos n'diichí yā 'íí^{n}nyú^{n}
ch'ɛɛtɛ mii^{n} ye^{n}'e nanguuvi. 17 Tuu'mi
ní cho'ōo chuū chi cuuvi cuaacu
tan'dúúcā chi canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'e Ndyuūs cucáávā chi ca^{n}'a sa^{n}'ā
profeta Jeremías cuáá^{n} vmnaa^{n} 'túúcā:
18 Na yáā^{n} Ramá ch'iindiveé^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi ngɛɛcu yā ní n'gái
yā ndúúcu 'áámá vaadī ya'ai
ch'ɛɛté cucáávā daiya yā chí
ch'iī. N'daataá ye^{n}'ē Israel s'ee^{n}
ngɛɛcu yā cucáávā daiya yā
chi ch'iī^{n}'nū^{n} rey tan'dúúcā
chi tá^{n}'ā Raquel ngɛɛcu yā
cucáávā daiya yā chí ch'iī. Ní
nguɛ́ɛ́ chiī ndaacā n'daataa
s'ee^{n} 'viich'ɛɛtíínūu^{n} mii^{n}.

19 Cuayiivi taachí ch'iī rey
Herodes mii^{n}, José mii^{n} ní 'āā canee
yā na yá^{n}'āa Egipto. Tuu'mi ní Señor
Ndyuūs dicho'o yā 'áámá ángel ní
ángel che'enaá^{n} yā ye^{n}'é José taachi
cyaadú yā. 20 Ní ángel mii^{n} ca^{n}'a yā
chii yā José: Díí José, nducuee^{n} di
ní cuta'a di sa^{n}'ā 'líí^{n} dacuá'āa ní
cuina^{n}'a di ndúúcū chɛɛcu sa na
yá^{n}'āa Israel caati ch'iī 'ii^{n}'yā^{n} chí
ne^{n}'e yā 'caa^{n}'nu^{n} yā sa^{n}'ā 'líí^{n}.
21 Tuu'mi ní José ncuee^{n} yā. 'Tiicá
ntúū^{n} chɛɛcu sa. Ní sta'a yā sa^{n}'ā
'líí^{n} mii^{n} ní cue^{n}'e yā ndúúcū chɛɛcu
sa na yá^{n}'āa ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel.
22 Taachí José mii^{n} ch'iindivee^{n} yā
chi sa^{n}'ā Arquelao canéé lado ye^{n}'e
rey Herodes chi chiida sa, tuu'mi ní
José mii^{n} ní 'va'á yā chí ca^{n}'a yā na
yá^{n}'āa Judea chi yá^{n}'āa ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
Israel. Naati tan'dúúcā chi ángel
che'enaá^{n} ye^{n}'e yā na 'yuudiyaa^{n}
ye^{n}'e yā, cue^{n}'e yā yá^{n}'āa Galilea chi
yá^{n}'āa ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel ntúū^{n}. 23 Ní
ndaá yā na yá^{n}'āa míí^{n} ní cue^{n}'e yā
ch'ɛɛtinee yā na yáā^{n} Nazaret ye^{n}'e
yá^{n}'āa Galilea. Ní 'iicu cuuvi cuaacu
chí ca^{n}'a profetas vmnáá^{n} vmnaa^{n}
ye^{n}'e Jesús chi 'túúcā: Canéé chí
cuuvi ngúúví yā 'ii^{n}'yā^{n} nazareno
yā cucáávā chi cue^{n}'e yā na yáā^{n}
Nazaret.

Ye^{n}'e chi Juan cuɛɛ̄dínuū^{n}ni^{n} yā ní nga^{n}'a yā nduudu cuaacu

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 Tiempo mii^{n} chiicá Juan chí
cuɛɛ̄dínuū^{n}ni^{n} yā na lugar
naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}.
Lugar mii^{n} chi ye^{n}'e yá^{n}'āa Judea
ní míí^{n} nga^{n}'a Juan nduudu cuaacu.
2 Juan mii^{n} ní nga^{n}'a yā chi 'túúcā:
Ndís'tiī, ndaacadaamí nī ye^{n}'e chi

dií^{n} nī chi nguɛ́ɛ́ n'dai caati 'āā ndaā
nii^{n}nuú^{n} nguuvi mii^{n} naachi Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai chɛɛti
nguuvi. 3 Níícú ye^{n}'e Juan 'cūū ní
sa^{n}'a profeta Isaías ca^{n}'a yā ye^{n}'e
yā vmnáá^{n} vmnaa^{n} taachí ca^{n}'a yā
'túúcā:

> 'Caandiveé^{n} nī. 'Áámá sa^{n}'ā
> nga^{n}'ā yuudu sa 'túúcā na
> yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n} naachi nguɛ́ɛ́
> ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}: 'Cuundiyaá^{n}
> nī yúúní ye^{n}'ē Señor Ndyuūs
> caati cúchii yā. Nan'guáa^{n}
> nī yúúní cuaacu caavá yā.
> Didɛɛvɛ́ nī staava ye^{n}'é nī ní
> cuuvi cuaá^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
> taachi ndaa yā.

4 Catecai Juan mii^{n} ní nin'dai
ndúúcū yuūdū ye^{n}'ē 'iiti camello.
Ní cinturón ye^{n}'ē sa ní dii^{n}ma^{n} 'iiti.
Níícú chí che'ē sa ní 'iiti langostas
ndúúcū ñ'di'i ye^{n}'ē 'iiti 'yáai^{n} chi
vɛɛ cuɛɛti. 5 N'deeé 'ii^{n}'yā^{n} can'daa
yā chi 'caandiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'é
Juan mii^{n}. Ní can'daa yā ye^{n}'e yáā^{n}
Jerusalén, ye^{n}'e yá^{n}'āa Judea, ní
ye^{n}'e yá^{n}'āa chi cuaa^{n} 'diituú ye^{n}'ē
yíícú Jordán. 6 'Ii^{n}'yā^{n} ní ca^{n}'a yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā nanáá^{n} Ndyuūs
níícú Juan mii^{n} ní chɛɛdínuū^{n}nī^{n} sá
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} na yíícú Jordán mii^{n}.
7 Taachí Juan mii^{n} n'diīchī sa
chi neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} fariseos
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} saduceos ne^{n}'é yā chi
cuɛɛdínuū^{n}nī^{n} sa 'ii^{n}'yā^{n}, Juan mii^{n}
ca^{n}'a sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}: Ndís'tiī
tan'dúúcā cúú, 'tíícā ndís'tiī. ¿Du'ú
chí 'cuéé^{n} ndís'tiī chí cuuvi cáánu
nī ye^{n}'e castigo taa^{n} chi cuchiī?
8 N'daāca dií^{n} nī maa^{n} níícú 'cuu^{n}'mí^{n}
nī 'ii^{n}'yā^{n} chi 'āā ndaacadaamí nī
ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e nī. 9 Ndís'tiī ní
'āā ntɛ́ɛ́ nadacádíínuu^{n} nī chi n'dai
nī caati ndaata ye^{n}'e Abraham
ndís'tiī. Naati 'úú ní nga^{n}'á ngīi
ndís'tiī chi Ndyuūs cuuvi dií^{n} yā chi
tuūu s'tiī ní cuuvi daiya Abraham.
10 Cutíīi^{n} míí^{n} 'āā canéé na dii'yu
yá^{n}'á. Nducyaaca yá^{n}'á chí nguɛ́ɛ́
n'dáacā ngii n'gui'i ye^{n}'ē canee
chi 'caata yá^{n}'á míí^{n} ní cūnuu^{n} na
ya^{n}'ā. 11 'Úú ní cuaacu níí^{n}nyú^{n} chí
ngɛɛ̄dínuū^{n}ní^{n} ndís'tiī ndúúcū
nuū^{n}nī^{n} caati 'āā ndaacadaamí nī
ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e nī. Naati ndáá
táámá 'ii^{n}'yā^{n} cuayiivi ye^{n}'e 'úú
chi ch'ɛɛtɛ taavi cá poder ye^{n}'e yā
nguɛ́ɛ́ ti 'úú. 'Úú ní nguɛ́ɛ́ neené
n'dai 'úú chi cuuvi candɛɛ́ ndaacuú
ye^{n}'e yā. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní n'dai taavi
cá yā chi cuuvi 'úú. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní
cuɛɛdínuū^{n}ni^{n} yā ndúúcū Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ndúúcū ya^{n}'ā.
12 Ní taachi ndaa 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi
nguuvi Jesús dií^{n} yā tan'dúúcā
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chí didɛɛvɛ́ yā trigo
'tíícā dií^{n} yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}. Ní sta'á
yā zaranda ye^{n}'e yā ní nadidaamá
yā trigo na chɛɛti díínūu^{n}. Ní dɛɛcú
mii^{n} ni'nee^{n} ya^{n}'a yā ná nguuchí
ya^{n}'ā chi 'āā ntɛ́ɛ́ n'tuūvi. Dɛɛcú
mii^{n} ní tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chí nguɛ́ɛ́
i'téénu yā Ndyuūs.

Juan chɛɛdínuu^{n}nī^{n} sa Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

13 Tuu'mi ní Jesús chiicá yā na
yá^{n}'āa Galilea ní ndaá yā na yíícú
Jordán naachi canee Juan chi Juan
mii^{n} ní cuɛɛ̄dinúu^{n}nī^{n} sa Jesús mii^{n}.
14 Juan mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ 'cuu^{n} sa. Ní
ca^{n}'a sa chii sa Jesús mii^{n}: 'Úú ní
ne^{n}'é chi dii cuɛɛdínuū^{n}nī^{n} di 'úú.
¿'Áá dii cuchiī di nanáa^{n} 'úú?
15 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā: Dii^{n}
dí maa^{n} 'tíícā; ní dii^{n} yú tan'dúúcā

chi Dendyuūs ne^{n}'e yā chi dii^{n} yú.
Tuu'mi ní Juan 'cuū^{n} sa.
16 Cuayiivi taachi 'āā chɛɛdínúu^{n}nī^{n}
Juan mii^{n} Jesús mii^{n}, tuu'mi ní
Jesús ní nan'dáa yā na nuū^{n}nī^{n}.
Cuayiivi ní nanguaā^{n} nanguuvi. Ní
Juan n'diichí sa Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs mii^{n} chi tan'dúúcā paloma
'tíícā. Chiica ye^{n}'ē na va'ai chɛɛti
nguuvi ní ndaā vmnaa^{n} ye^{n}'e Jesús
mii^{n}. 17 Tuu'mi ní n'giindiveé^{n} yā
'áámá nduudu ye^{n}'ē nanguuvi chí
nga^{n}'a: Sa^{n}'a 'cūū Daiyá chí ne^{n}'e
taaví. Ní yeenú taaví cáávā sá^{n}'a
'cūū.

Yáá^{n}n'guiinūu^{n} ne^{n}'e sa tuu'vi nee^{n} sa Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 Tuu'mi ní Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs candɛ́ɛ̄ Jesús mii^{n}
ná yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n} naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n} chi yáá^{n}n'guiinūu^{n}
ne^{n}'e sa chi Jesús dií^{n} yā nuu^{n}ndi.
2 Jesús canée yā mii^{n} 'uūvū ngɛɛcu
nguuvi ní 'uūvī ngɛɛcu n'gaa^{n} ní
nguɛ́ɛ́ che'é yā. Ní cuayiivi ní
cuiicú yā. 3 Yáá^{n}n'guiinūu^{n} ní ndaā
sa nanáá^{n} Jesús chí n'diichinee^{n} sa
'ii^{n}'yā^{n}. Ní ca^{n}'ā sa: Dii Jesús, nduuti
chi dii chi Daiya Dendyuūs dii,
caa^{n}'ma^{n} dí cuuvi dí tuūu 'cúū chi
nduuví pan. Ní nduuvi pan ní cuuvi
che'e di.
4 Jesús mii^{n} nan'guɛɛcúta^{n}'a yā
ní ca^{n}'a yā: 'Túúcā canee nguū^{n} na
libro ye^{n}'é Ndyuūs: Nguɛ́ɛ́ dámaā^{n}
pan che'é 'ii^{n}'yā^{n} ní cunduūchi
yā caati ndúúcū tanducué^{n}'ē
nduudu chi nga^{n}'a Ndyuūs ní 'ii^{n}'yā^{n}
cunduūchí yā nduuti chi cu'téénu yā.
5 Tuu'mi ní yáá^{n}n'guiinūu^{n} mii^{n}
candɛɛ sa Jesús na yáā^{n} Jerusalén
chi yáā^{n} ye^{n}'e Ndyuūs. Ní chin'duu
sá 'ii^{n}'yā^{n} na yaácú ye^{n}'e yaācū. 6 Ní
yáá^{n}n'guiinūu^{n} ca^{n}'a sa chii sa Jesús:
Nduuti chi dii chi Daiya Dendyuūs
dii, cáávā di ndii 'múú^{n} ndii na
yá^{n}'āa; caati 'túúcā canéé nguū^{n} na
libro ye^{n}'é Ndyuūs:

> Ndyuūs dichó'o yā ángeles ye^{n}'e
> yā chi dii^{n} yā cuidado ye^{n}'ē
> di. Ní ángeles cundɛ́ɛ yā dii
> ndúúcū ta'á yā, ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
> ya'ai ca'a di na tuūu.

7 Jesús nán'guɛɛcútá^{n}'a yā: 'Tuucá
ntúū^{n} canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é
Ndyuūs: Nguɛ́ɛ́ diī^{n} di mar 'áámá
cosa chi n'diichinee^{n} di Señor
Ndyuūs ye^{n}'ē di.
8 Tuu'mi candɛ́ɛ̄ yáá^{n}n'guiinūu^{n}
mii^{n} Jesús mii^{n} na 'áámá yiīcū yáácú
ní ch'i^{n}'i sa tanducué^{n}'ē naciones
ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū chí nga^{n}'á
ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'ē ndúúcū dendú'ū
chí n'gɛɛtɛ chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē. 9 Ní ca^{n}'a
sa chii sa Jesús mii^{n}: Tanducué^{n}'ē
chuū teé dii nduuti chi caantíí'ya dí
nanaá^{n} ní cu'téénu di 'úú.
10 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ca^{n}'a yā
chii yā sa^{n}'ā mii^{n}: Díí yáá^{n}n'guiinūu^{n},
cuvíi di nanaá^{n} caati 'túúcā canéé
nguū^{n} na libro ye^{n}'e Dendyuūs:
Cu'téénu di Señor Ndyuūs ye^{n}'ē di ni
'caandivee^{n} di ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} míí^{n} nūu^{n}.
11 Tuu'mi ní yáá^{n}n'guiinūu^{n} mii^{n}
divíi sa ye^{n}'e Jesús, ní níndaā
ángeles ní dichíí'vɛ yā Jesús mii^{n}.

Jesús tucá'a yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yā na yá^{n}'āa Galilea

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

12 Taachi ch'iindiveé^{n} Jesús mii^{n}
chi Juan chi ngɛɛdinuū^{n}nī^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
canúú^{n} sá vácūū, nanguɛɛcunée
yā cuna^{n}'a yā na yá^{n}'āa Galilea.

13 Chiicá yā na yáá^{n} Nazaret
ní ndaa yā canee yā na yáá^{n}
Capernaum. Yáá^{n} mii^{n} ní nii^{n}nuú^{n}
na nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā canee, ní canee na
yá^{n}'āa ye^{n}'e Zabulón ndúúcū yá^{n}'āa
ye^{n}'e Neftalí. 14 Ní cuuvi cuaacu
nduudu ye^{n}'e sa^{n}'ā profeta Isaías chí
ca^{n}'a sa cuáá^{n} vmnaa^{n} 'tíícā:

15 Ná yá^{n}'āa ye^{n}'ē Zabulón ndúúcū
na yá^{n}'āa ye^{n}'e Neftalí chi
canéé na yúúní chi nge^{n}'e
ná nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ndúúcū na
yá^{n}'āa chi canee taama lado
ye^{n}'e yíícú chi nguuvi Jordán.
Míí^{n} canéé yá^{n}'āa Galilea ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata
'ii^{n}'yā^{n} Israel.
16 'Ii^{n}'yā^{n} chi snéé na maāi^{n} ti nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e Ndyuūs, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
n'diichí yā 'áámá dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ.
Ní chiī dɛɛvɛ́ mii^{n} naachi sneé
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.

17 Ndíí tuu'mi tucá'ā Jesús ca^{n}'a
yā nduudu cuaacu ní ca^{n}'a yā:
Ndaacadaamí nī ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'é
nī caati tiempo chi Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai chɛɛti nguuvi
'āā ndaa nii^{n}nuú^{n}.

Jesús yaa'vi yā cuūu^{n} sa^{n}'a chí itungáá^{n} 'yaācā

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

18 Cuayiivi ní Jesús mii^{n} cachiicá
yā cuaa^{n} 'diituú nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā chí
nguuvi Galilea, ní n'diichí yā na
'uuvī sa^{n}'ā 'díínu sa vi'ī. 'Áámá
sa^{n}'a ní Simón Pedro nguuvi
sa. Táámá sa^{n}'ā ní 'diinu sa ní
Andrés nguuvi sa. Sa^{n}'ā s'uu^{n} ní
n'gaa nuu^{n} sa yáanā ye^{n}'é 'yaācā
mii^{n} na nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ti sa^{n}'ā s'ee^{n}
itungáá^{n} sa 'yaācā na nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā
ti ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē sa. 19 Jesús ca^{n}'a
yā chii yā sa^{n}'ā s'ee^{n}: Cuchíi nī
nduucú, ni 'úú ní dií^{n} chi in'nuú^{n} nī
'ii^{n}'yā^{n} chi cuuvi ca^{n}'á yā nduucú.
Ní tan'dúúcā chi tungaá^{n} nī 'yaācā
ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā, 'tíícā in'nuú^{n} nī
'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á yā nduucú.
20 Hora míí^{n} nūu^{n} ní sa^{n}'ā s'ee^{n}
s'nee^{n} sa yaānā ye^{n}'ē sa ni cue^{n}'e sa
ndúúcū Jesús mii^{n}.
21 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} cue^{n}'e ca yā
ní n'diichi yā taama 'uuvi sa^{n}'ā chi
'diinu sá vi'ī chí nguuvi sa Jacobo
ndúúcū Juan. Ní sa^{n}'ā s'uu^{n} ní daiya
Zebedeo. Ní snee sa na barco mii^{n}
ndúúcū chiida yā Zebedeo mii^{n} ní
n'diyaatá yā yáanā ye^{n}'e yā. Jesús
'cai yā Juan ndúúcū Jacobo mii^{n}.
22 Tuu'mí nūu^{n} ní sa^{n}'ā s'uu^{n} ní s'nee^{n}
sa barco mii^{n} ndúúcū chiida sa, ní
cue^{n}'e sa^{n}'ā s'uu^{n} ndúúcū Jesús mii^{n}.

Jesús ngi'cuée^{n} yā 'yaa^{n} taavi 'ii^{n}'yā^{n}

(Lc. 6.17-19)

23 Jesús cachiīcá yā núú^{n}má^{n} ná
yá^{n}'āa ye^{n}'e Galilea ní ngi'cuee^{n} yā
na yaacū sinagogas na yáá^{n} ye^{n}'ē
yá^{n}'āa mii^{n}. Ní ca^{n}'á yā nduudu
cuaacu ye^{n}'é naachi Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā. Jesús mii^{n} ní dií^{n}
yā chi nduūvā ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
nducué^{n}'ē naa^{n} ca'áí ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi ya'ai ye^{n}'e yā.
24 Ní nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e núú^{n}má^{n}
yáá^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Siria ch'iindiveé^{n}
yā ye^{n}'e Jesús mii^{n}. Ní candɛ́ɛ
yā 'ii^{n}'yā^{n} chí ya'ai ye^{n}'ē, ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi n'deee náá^{n} ca'ai ndii yā,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi canee yā ndúúcū
espíritus ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n},
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí ndistá^{n}'ā
vaanicádiīnūu^{n} ye^{n}'ē, ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū ca'āī chi in'dúuví
cuerpo ye^{n}'e yā. Ní Jesús dií^{n} yā

chi nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} nduūvā ye^{n}'é
yā. 25 Neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} cue^{n}'é yā
ndúúcū Jesús mii^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea, ndúúcū distrito
ye^{n}'ē Decápolis chi vɛ́ɛ́ ndííchi
yáā^{n} ye^{n}'ē, ndúúcū yáā^{n} Jerusalén,
ndúúcū yá^{n}'āa ye^{n}'e Judea, ndúúcū
yá^{n}'āa chi snéé táámá lado ye^{n}'ē
yíícú Jordán.

Jesús nga^{n}'a yā nduudu cuaacu na 'áámá yiicu

(Lc. 6.20-23)

5 Taachi Jesús n'diichí yā chi
n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} cue^{n}'e yā
ndúúcu yā tuu'mi ní Jesús cue^{n}'e
yā 'áámá yiīcū. Taachi Jesús mii^{n}
ch'iindí yā tuu'mi ní discípulos ye^{n}'e
yā ní ndaa yā nanáá^{n} yā. 2 Jesús ní
ca^{n}'a yā ní ngi'cuée^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
3 Dɛ'ɛ chúúcā n'daí 'ii^{n}'yā^{n} chi
deenú yā na staava ye^{n}'é yā chi
ne^{n}'e deenu cá yā ye^{n}'e Ndyuūs,
caati cuuvi ye^{n}'é yā ye^{n}'e naachi
Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ná va'ai
chɛɛti nguuvi.
4 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi
ndaachi 'iinú yā cáávā chi i'téénu
yā Ndyuūs maa^{n}, caati cuayiivi ní
Ndyuūs ca'á yā 'viich'ɛɛtíinūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.
5 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi
ndiicúu^{n} yā na staava ye^{n}'e yā, ti
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuuvi ndaācá yā dɛ'ɛ̄ chi
cuuvi ye^{n}'e yā chi Ndyuūs ca^{n}'a yā
chi ca'a yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
6 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chí ne^{n}'e
ca yā dii^{n} yā chi n'daācā tan'dúúcā
chi ne^{n}'e Ndyuūs. Ní Ndyuūs
cúnnee yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
7 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi 'nuū^{n}
ndīi ya'ai 'iinú yā cáávā taná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n}, caati Ndyuūs 'nuū^{n} ndīī ya'ai
'iinú ntúu^{n} yā cáávā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
8 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi
dɛɛvɛ staava ye^{n}'é yā, ti 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní snaa^{n} yā Ndyuūs.
9 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi
dii^{n} yā chi ngúɛ́ɛ́ 'caa'vá 'ii^{n}'yā^{n}, ti
taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} caa^{n}'má^{n} yā ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} chi daiyá Dendyuūs 'ii^{n}'yā^{n}.
10 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi
n'geenú yā ngii cáávā chi dií^{n} yā
chíí^{n} chi Ndyuūs ne^{n}'é yā, caati vɛ́ɛ́
parte ye^{n}'e yā naachi Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā ná va'ai chɛɛti nguuvi.
11 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai ndís'tiī taachi
'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā chi ndís'tiī 'cueenú nī
cuuvi cucáávā 'úú, ní taachi 'ii^{n}'yā^{n}
taá^{n} yā ndúúcū ndís'tiī ní n'deee
n'dáí caa^{n}'má^{n} yā nduudu yaadi
ye^{n}'e ndís'tiī cucáávā 'úú. 12 Cuuvi
yeenu taaví nī caati cuuvi ndaācá
nī chí ch'ɛɛtɛ ye^{n}'é nī ná va'ai chɛɛti
nguuvi. 'Túúcā 'ii^{n}'yā^{n} can'daa yā
ndíí cuaa^{n} vmnaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} profetas
chi ndɛɛ́ yā nduudu ye^{n}'e Ndyuūs.
Ní profetas ch'eenú yā chii.

Yiimā ye^{n}'ē yá^{n}'āa

(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

13 Jesús ca^{n}'a yā: Ndís'tiī, nduuti
chi i'téénu nī chi 'úú chí Cristo,
tuu'mi ni ndís'tiī, tan'dúúcā yiīmā
ye^{n}'ē yá^{n}'āa 'tiicá nī. Nduuti chí
yiīmā ngúɛ́ɛ́ n'daācā sabor ye^{n}'ē,
¿dɛ'ɛ̄ cuuvi dií^{n} nī? Ngúɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
dichíí'vē yiīmā mii^{n}. 'Āā taanduu
rá chí cungéē 'ii^{n}'yā^{n} na yá^{n}'āa ní
n'diivi nee^{n} ca'a yā.

Dɛ́ɛ́vɛ́ ye^{n}'e i^{n}'yeē^{n}dí 'cūū

14 Ndís'tiī chi i'téénu nī chi 'úú
chí Cristo, tan'dúúcā dɛɛvɛ ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū 'tiicá nī, ti ca^{n}'á nī
ch'i^{n}'i nī dɛɛvɛ ye^{n}'é Ndyuūs nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n}. 'Áámá yáā^{n} chi canduūu

na 'áámá yiīcū nguɛ́ɛ́ cúúví cunuu^{n}
n'de'ēī. 15 Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'ii^{n}'yā^{n}
ra 'cuu^{n}'mi^{n} yā 'áámá lámpara ní
cu'nuú^{n} yā maa^{n} 'áámá caja; naati
cun'duú^{n} yā na 'áámá mesa, ní íícú
cuuví dɛɛvɛ ye^{n}'ē nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
chi snée yā chɛɛti va'āī. 16 Tan'dúúcā
'áámá lámpara chí ngii ndɛɛvɛ, 'tíícā
cuuvi n'daācā vida ye^{n}'é nī nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
Ní 'íícú 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuuvi snaa^{n} yā
ntii^{n}nyu^{n} chí n'daacā chi idií^{n} nī.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} caa^{n}'má^{n} yā: Dɛ'ɛ
chúúcā ch'ɛɛtɛ Ndyuūs chi Chiidá nī,
Ndyuūs chi canée yā ná va'ai chɛɛti
nguuvi.

Jesús nga^{n}'a yā ye^{n}'e ley ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel

17 Nguɛ́ɛ́ nadicádíínuu^{n} ndís'tiī
chi 'úú chi Jesús ní cúchií chi divií
ley ye^{n}'e Moisés ndúúcū nduudu
ye^{n}'e profetas chi canéé nguū^{n} ndíí
cuaa^{n} vmnaa^{n}. 'Úú nguɛ́ɛ́ ndaá chí
divií ti ndaá chi dicuaācú ye^{n}'ē.
18 Ti cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngīi
ndís'tiī: Ne^{n}'e chi canéé cá nanguuvi
ndúúcū i^{n}'yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́ cuuvi
chó'ōo mar 'áámá punto 'líí^{n} ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú mar 'áámá coma ye^{n}'e
ndúúdú ye^{n}'e ley, nuu^{n}ma^{n} ne^{n}'e
chi tanducué^{n}'ē 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi
cuaacu taanduvɛɛ chí canéé nguū^{n}
na libro ye^{n}'e Ndyuūs. 19 'Tíícā 'āā
du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dií^{n}
yā cumplir 'áámá mandamiento
'líí^{n} ní 'tíícā ngi'cuee^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}
chi dií^{n} yā tan'dúúcā maá^{n} yā
dii^{n} yā, 'líí^{n} 'líí^{n} cá nūu^{n} cuuvi
tunee^{n} yā naachi Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai chɛɛti nguuvi
nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}.
Naati 'ii^{n}'yā^{n} chi n'daāca idií^{n} yā ní
ngi'cueé^{n} yā^{n} 'ii^{n}'yā^{n} táácā chi cuuvi
dii^{n} n'daacá yā, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} cuuvi
tunee^{n} yā dendu'ū chi n'daacā ná
va'ai chɛɛti nguuvi naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā. 20 'Úú ní nga^{n}'á
ngií ndís'tiī: Nduuti chi ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ n'daācā ca idií^{n} nī chi cuuvi
'ii^{n}'yā^{n} chi ngi'cuee^{n} ley ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} fariseos, tuu'mi ní ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ cuuví cundaa nī na va'ai
chɛɛti nguuvi naachí Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā.

Jesús nga^{n}'a yā ye^{n}'e chi nduuvi táá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}

(Lc. 12.57-59)

21 Maa^{n} ní ch'ííndiveé^{n} nī chí ca^{n}'a
yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}
chi 'túúcā: Nguɛ́ɛ́ 'caa^{n}'nu^{n} di
'ii^{n}'yā^{n}. Du'u chí 'caā^{n}'nū^{n} 'ii^{n}'yā^{n} vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā nguuvi chi Ndyuūs
caa^{n}'ma^{n} yā ye^{n}'e nuu^{n}ndi. 22 Naati
'úú ní nga^{n}'á ngií ndís'tiī 'tíícā: 'Āā
du'ú nūu^{n} chi nduuvi taa^{n} ye^{n}'ē vi'i,
vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā nguuvi chi
Ndyuūs caa^{n}'ma^{n} yā ye^{n}'ē nuū^{n}ndī.
'Āā du'ú nūu^{n} chi caa^{n}'ma^{n} cuuvi vi'i
'tíícā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā chɛɛchí tiī^{n} di, vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā nanáá^{n} juez. 'Āā
du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi caa^{n}'ma^{n} yā
'tíícā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā zonzo dii, ca^{n}'á
yā na infierno naachi canéé 'áámá
nguuchi ya^{n}'ā.
23 Nduuti chi dii^{n} di tan'dúúcā
costumbre ye^{n}'ē di ní ndɛɛ di
ofrenda ye^{n}'ē di ní ca'a di Ndyuūs
vmnáá^{n} nátaī ye^{n}'e yaācū templo,
ní hora míí^{n} nūu^{n} ninán'gaacu
di chi vi'i di ní vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va
ye^{n}'ē di ndúúcu sa; 24 tuu'mi ní
cu'nee^{n} di ofrenda ye^{n}'ē di nii^{n}nuú^{n}
nátai. Ní cue^{n}'e di ntun'dáá n'dai
di ndúúcū vi'i di. Cuayiivi ní cuuví

nguɛɛcundíi di ní ca'a di ofrenda
ye^{n}'ē di nátai.
25 Tun'dáá n'dai di ndúúcū 'āā
du'u nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi taa^{n} ye^{n}'e di
maā^{n}nchɛɛ̄t̄ɛ́ nūu^{n} taachi canúu di
yúúní ndúúcu yā, 'aatiī ca^{n}'a yā canguu
yā dii nanáá^{n} juez. Ní juez míí^{n} nca'a
yā dii ta'ā policía. Ní policía mii^{n} ní
cu'nuū^{n} sa dii vácūū. 26 Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
nga^{n}'á ngīi dii chi nguɛ́ɛ́ nan'daā di
vácūū ne^{n}'e chí nguɛ́ɛ́ 'cuiinu nadíí'vɛ̄
di tanducué^{n}'ē chi can'diicu di.

Jesús nga^{n}'a yā ye^{n}'e adulterio

27 N'giindiveé^{n} nī chí ca^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'ē nuu^{n}ndi chi adulterio 'túúcā:
Ndís'tiī chi n'giindivaacú nī, nguɛ́ɛ́
in'nuú^{n} nī n'daataá o isa^{n}'ā chi nguɛɛ
ye^{n}'ē di. 28 Naati 'úú, Jesús ní nga^{n}'á
ngií ndís'tiī 'tíícā: 'Āā du'ú nūu^{n} chí
n'giī^{n}nyū^{n} ndúúcū 'áámá sa^{n}'ā o
n'daataá ní ne^{n}'e yā cuuvi n'dáí yā
ndúúcū vi'ī, 'āā dii^{n} nuu^{n}ndí yā na
staava ye^{n}'e yā tan'dúúcā chi 'āā 'tííca
yā ndúúcū vi'i. Ní 'āā dií^{n} yā adulterio.
29 Chuū nga^{n}'á: Nduuti chi nduutináa^{n}
di lado tá cuaācú di dii^{n} chí dii^{n} di
nuu^{n}ndī, 'caaca di nduutinaa^{n} di ní
cun'dáa di. Ti n'dáacā ca chi cuuvi
ndai di 'áámá parte ye^{n}'e cuerpo ye^{n}'ē
di, nguɛ́ɛ́ ti tanducué^{n}'ē cuerpo ye^{n}'ē
di ca^{n}'a na infierno. 30 Ndúúti chí ta'ā
cuaācú di idii^{n} chí dii^{n} dí nuu^{n}ndi,
'caaca di ní cun'dáa di. Ti n'dáácā ca chí
cuuvi ndaī 'áámá parte ye^{n}'e cuerpo
ye^{n}'ē di, nguɛ́ɛ́ ti núú^{n}má^{n} ch'ɛɛtɛ
cuerpo ye^{n}'ē dii ca^{n}'a na infierno.

Jesús nga^{n}'a yā ye^{n}'e chí i'tɛɛchi vi'i yā

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

31 Tiempo chi chó'ōo 'ii^{n}'yā^{n} ca^{n}'a
yā 'túúcā: 'Āā du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
'tɛɛchi n'daataá ye^{n}'é yā, canéé chí
ca'a yā 'áámá caaca ye^{n}'ē chí 'tɛɛchí
vi'i yā. 32 Naati 'úú ní nga^{n}'á ngií
ndís'tiī 'tíícā: Nduuti chi 'áámá
sa^{n}'ā chí 'tɛɛchi sá n'daataá ye^{n}'ē
sa, nguɛ́ɛ́ cáávā chi vɛ́ɛ́ sa^{n}'ā chí
n'dai ndúúcu tá, tuu'mi ní dii^{n} sa
chi n'daātāa cuuvi adulterio tá. 'Āā
du'ú nūu^{n} sa^{n}'ā chí 'caandavaacu
sá ndúúcū n'daataa chi i'néé^{n} isa^{n}'ā
ye^{n}'e ta tá^{n}'ā, sa^{n}'ā mii^{n} idii^{n} ntúū^{n}
sa nuu^{n}ndi chi adulterio.

Jesús nga^{n}'a yā ye^{n}'ē nduudu chi 'tíícā o nguɛɛ 'tíícā

33 Ndís'tiī ní ch'iindiveé^{n} nī chí
ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} tiempo chi
'āā chó'ōo 'tuucā: Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n}
nī nduudu, “por Ndyuūs”, cáávā
cosa chi cuaacu níí^{n}nyú^{n} chí dií^{n}
nī ní nguɛ́ɛ́ 'tíícā dii^{n} nī. Taachi
caa^{n}'má^{n} nī nduudu, “por Ndyuūs”,
dii^{n} cuaacú nī tan'dúúcā chi dií^{n} nī
cáávā Ndyuūs. 34 Naati 'úú ní nga^{n}'á
ngií ndís'tiī: Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} nī
nduudu, “por Ndyuūs”, ye^{n}'ē mar
'áámá naa^{n}. Ndíí nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} nī
nduudu, “cucáávā nanguuvi”, ti mii^{n}
canéé trono ye^{n}'e Dendyuūs. 35 Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú caa^{n}'má^{n} nī nduudu,
“cáávā yá^{n}'āa 'cūū”, ti chíí^{n} chi banco
'líí^{n} ye^{n}'ē ca'a Ndyuūs; ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú 'áámá nduudu, “cáávā yáā^{n}
Jerusalén”, ti chii^{n} chí yáā^{n} ye^{n}'ē
Rey Ndyuūs chí ch'ɛɛtɛ yā. 36 Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú caa^{n}'má^{n} nī nduudu,
“cáávā tií^{n} nī”, ti nguɛ́ɛ́ cúúví dii^{n} nī
chi cuuvi cuɛ́ɛ̄ naachi cuáí^{n} mar
'áámá yuūdū tií^{n} nī. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
dií^{n} nī chi cuuvi cuáí^{n} naachi cuɛ́ɛ̄
mar 'áámá yuūdū tií^{n} nī. 37 Naati
ndís'tiī caa^{n}'má^{n} nī, “'tíícā”, nduuti
chi 'tíícā; o nduuti chi nguɛ́ɛ́ 'tíícā,

tuu'mi ní caa^n'ma^n nī, “nguɛɛ 'tíícā”,
caati nduuti chi caa^n'má^n nī nduudu,
“por Ndyuūs” o cáávā táámá ye^n'e
chuū, tuu'mí ní nduudu mii^n ní nguɛ́ɛ́
n'daācā chi caa^n'ma^n nī.

Diné^n'e nī 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ngií n'diichí yā ndís'tiī

(Lc. 6.29-30)

38 Jesús ca^n'a yā: Ndís'tiī ní
ch'iindiveé^n nī chí ca^n'a 'ii^n'yā^n
tiempo chi chó'ōo ye^n'e ley chi 'tíícā:
Nduuti chi 'áámá 'ii^n'yā^n tun'dáa yā
nduutinaa^n taama 'ii^n'yā^n, 'tiicá ntúū^n
'ii^n'yā^n mii^n ní cuuví tun'daá yā
nduutináa^n 'ii^n'yā^n chí dii^n nduucú
yā 'tíícā. Ní 'áámá 'ii^n'yā^n chí tun'dáa
yā 'dii^n'yu^n táámá 'ii^n'yā^n, 'tiicá ntúū^n
cuuví tun'daa yā 'dii^n'yu^n 'ii^n'yā^n chi
dii^n nduucú yā 'tíícā. 39 Naati 'úú ní
nga^n'á ngií ndís'tiī: Nguɛ́ɛ́ 'cuu^n'ma^n
nī ndúúcū 'ii^n'yā^n chi yaādii'yá yā.
'Āā du'ú nūu^n 'ii^n'yā^n chí 'cue^n'é yā
tiicūnáa^n nī ti duuchineé^n yā ye^n'e nī
'cuu^n nī chi dií^n yā taama vmné^n'ēe
nduuti chi ne^n'e yā. 40 Ní nduuti chi
'aama 'ii^n'yā^n chi in'nuú^n yā vaadī
'caa'va ndúúcu nī, ní ne^n'e yā divíi
yā tiinuu^n yúudūu ye^n'e nī, ca'a ntúu^n
nī cotón ye^n'e nī. 41 Ní nduuti chi
'aama 'ii^n'yā^n chí cuuví yā ndís'tiī chi
a fuerza canéé chí cándɛɛ nī chɛ́ɛ́dí
ye^n'e yā tan'dúúcā 'uūvī kilómetros
'tíícā ya^n'ai ca candɛ́ɛ nī ye^n'e yā
ndii cuūu^n kilómetros. 42 Taachí
caaca 'ii^n'yā^n ndís'tiī 'āā dɛ'ɛ́ nūu^n
cosa ca'a nī 'ii^n'yā^n cosa mii^n. Nguɛ́ɛ́
nguɛɛcundíi nī cuadáámí nī ye^n'é yā.

Diné^n'e nī 'ii^n'yā^n chí taa^n ndúúcu nī

(Lc. 6.27-28, 32-36)

43 Ndís'tiī ní ch'iindiveé^n nī chi
ca^n'a 'ii^n'yā^n tiempo chi 'āā chó'ōo:
Diné^n'e di 'ii^n'yā^n na nii^{n}nuú^n vaacu
dí. Nguɛ́ɛ́ diné^n'e di 'ii^n'yā^n chí taá^n
yā ndúúcu di. 44 Naati 'úú ní nga^n'á
ngií ndís'tiī: Diné^n'e nī 'ii^n'yā^n chi
taa^n yā ndúúcu nī. N'dáácā caa^n'ma^n
nī ye^n'e 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā
nga^n'a yā ye^n'e nī. N'dáacā dií^n nī
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ne^n'e yā
ndís'tiī. Caa^n'má^{n}ngua'á nī ye^n'e
'ii^n'yā^n chi 'cue^n'e ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
n'daācā idií^n yā ndúúcu nī ní idií^n
yā chi ndís'tiī n'geenú nī ngii. 45 Ní
ndís'tiī ní 'cuu^n'mi^n nī 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi ndís'tiī ní daiya Dendyuūs
ndís'tiī. Chiida yú chi cánéé na va'ai
chɛɛti nguuvi idií^n yā chí ican'daa
'yá^n'ā naachi snéé 'ii^n'yā^n chí n'dai
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'daācā
dií^n yā. Ní Ndyuūs idií^n yā chí ngee^n
cuūvī ye^n'é 'ii^n'yā^n chí n'daācā idií^n
yā ndúúcū 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'daācā
idií^n yā. 46 Ndúúti chi ndís'tiī diné^n'e
nī 'ii^n'yā^n chi ne^n'e yā ndís'tiī, ¿dɛ́'ɛ̄
premio chi ndaacá nī? ¿'Áá nguɛ́ɛ́
'tiicá ntúū^n idii^n 'ii^n'yā^n chi cobrador
yā? 47 Nduuti chi ndís'tiī dií^n nī
saludar dámaā^n hermanos ye^n'e nī,
¿dɛ'ɛ̄ premio chi ndaacá nī? ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ 'tiicá ntúū^n idiīi^n 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā Ndyuūs? 48 N'daācā n'dai
ca dií^n ndís'tiī chi dií^n nī tan'dúúcā
chi dii^n Dendyuūs, Chiida yú, chi
canéé na va'ai chɛɛti nguuvi.

Jesús nga^n'a yā ye^n'e chi nginnee yú 'ii^n'yā^n

6 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dií^n nī dendu'ū
chi n'daācā ye^n'e yaācū nanáá^n
'ii^n'yā^n caati snaa^n yā chí dii^n nī chi
nadacadiinúú^n yā chi ndís'tiī ní
n'daāca nī. Nduuti chi 'túúcā idií^n nī,
tuu'mi ní Ndyuūs Chiida yú nguɛ́ɛ́

tée yā chi cuuvi ye^{n}'e nī ye^{n}'ē chi
díi^{n} nī taachi ndaa nī ná va'ai chɛɛti
nguuvi. **2** Taachi ndís'tiī ca'a nī
ofrenda ye^{n}'e nī, nguɛ́ɛ́ diī^{n} yuudú
nī níícú nguɛ́ɛ́ cuuvi cadíínuu^{n}
'ii^{n}'yā^{n}. 'Tíícā idii^{n} ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi
'uūvī naa^{n} 'uūvī cheendí yā taachi
snée yā na yaācū sinagoga ndúúcū
na cuaa^{n} cyúúní. Ní 'íícú 'ii^{n}'yā^{n} ní
cuuvi snaa^{n} yā ní caa^{n}'ma^{n} yā chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nn'dai yā. Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} 'úú nga^{n}'á ngīi ndís'tiī, chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní vɛɛ chi 'āā ndaāca
yā ye^{n}'e chi dii^{n} yā na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
3 Taachi ndís'tiī ní ca'á nī cosas chi
inneé nī 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā,
nguɛɛ ca'a nī chi tuumícádiinuu^{n}
ta'ā 'cueé nī chi dii^{n} tá'ā cuaacú nī.
4 'Tíícā ca'a n'de'éí nī cosas mii^{n} ye^{n}'e
nī ní 'ii^{n}'yā^{n} nguɛɛ cuuvi snaa^{n} yā;
'íícú Chiida yú chi cánéé ná va'ai
chɛɛti nguuvi inaá^{n} yā chi nguɛ́ɛ́
n'diichi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní Chiida yú
tée yā chi cuuvi ye^{n}'e nī nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n}.

Jesús ngi'cuee^{n} yā ye^{n}'ē chí nga^{n}'ānguá'āa

(Lc. 11.2-4)

5 Taachi ndís'tiī caa^{n}'ma^{n}ngua'á
nī, nguɛ́ɛ́ díi^{n} nī tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n}
chí 'uūvī naa^{n} 'uūvī cheendí yā,
caati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} inee yiinú yā chi
n'gɛɛtíndii yā na yaācū sinagogas
ndúúcū cuaa^{n} cyúúní ní 'íícú 'ii^{n}'yā^{n}
ní snaa^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī, chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní 'āā vɛ́ɛ́ chí cuuvi
ye^{n}'é yā na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. **6** Ndís'tiī,
taachi caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī, cundáa nī
na cuarto 'líí^{n} ye^{n}'e va'ai ye^{n}'e nī ní
n'gaadí nī cheendi va'āī cuarto 'líí^{n}
mii^{n}. Ní caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī ndúúcū
Chiida yú chí inaa^{n} n'de'ei yā. Ní
Chiida yú ntée yā chi cuuvi ye^{n}'e nī
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.
7 Ní taachi caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī,
nguɛ́ɛ́ dachíí^{n} dachíí^{n} caa^{n}'ma^{n} nī
tan'dúúcā chi dii^{n} ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi
'uūvī naa^{n} 'uūvī cheendí yā chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs ní nguɛɛ
ye^{n}'e ndaata Israel yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nadicadíínuu^{n} yā chi Ndyuūs
ca^{n}'á yā 'caandiveé^{n} yā nduudu
ye^{n}'é yā ti neené n'deēe nduudu
nga^{n}'a yā. **8** Nguɛ́ɛ́ díi^{n} nī tan'dúúcā
chi idii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ti Chiida yú
'āā déénu yā dendu'ū chi ne^{n}'e nī
taachi 'āā cuɛ́ɛ́ caaca nī. **9** Ní taachi
ndís'tiī caa^{n}'mā^{n}ngua'á nī, 'túúcā
caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī:

N'diī Chiidá nducyaaca 'nū, n'diī
chi caneé nī ná va'ai chɛɛti
nguuvi. Dɛ'ɛ chúúcā dɛɛvɛ chi
ngúúví nī.
10 Canéé chi ndaá tiempo naachi
chí nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} nī. Cúúví
tan'dúúcā chi n'diī ne^{n}'e nī
tan'dúúcā ná va'ai chɛɛti
nguuvi 'tiicá ntúū^{n} na yá^{n}'āa
'cúū.
11 Tée nī chi cuuví che'é 'nū nguuví
'cūū.
12 Nadich'ɛɛcú nī nuu^{n}ndi ye^{n}'e
'nū tan'dúúcā chí nús'uu
inadich'ɛɛcú 'nū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛɛ n'daācā dií^{n} yā
nduucú 'nū.
13 Nguɛ́ɛ́ 'cuáa^{n} nī chi ndaā nanaá^{n}
'nū cosas chi chɛɛchi ca chi
dii^{n} chi dií^{n} 'nū nuu^{n}ndi naati
nadanguá^{n}'ai nī nús'uu ye^{n}'é
nducué^{n}'ē chi nguɛɛ n'daācā.
Ti ye^{n}'é nī naachi nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} nī ndúúcū poder
ndúúcū dɛɛvɛ chi n'dái taavi

ca ye^{n}'e nī ndúúcū nducué^{n}'ē
nduuyū cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. 'Tíícā
cuuvi.
14 Nduuti chi ndís'tiī nadich'ɛɛcú
nī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daācā
idií^{n} yā nduucú nī, tuu'mi ní Chiida
yú chi cánéé yā ná va'ai chɛɛti
nguuvi nadich'ɛɛcú ntúu^{n} yā ye^{n}'é
nī. 15 Ndúúti chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́
nadich'ɛɛcú nī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
n'daācā idií^{n} yā ndúúcu nī, 'tiicá
ntúū^{n} Chiida yú nguɛ́ɛ́ nadich'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī.

Jesús nga^{n}'a yā ye^{n}'e chi 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ ca'diinú yā tiempo chi nga^{n}'angua'á yā

16 Taachi nguɛ́ɛ́ nga'díí^{n}nú^{n} nī
caati nga^{n}'angua'á nī nguɛ́ɛ́ nduuví
ndaachií naá^{n} nī tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n}
chi 'uūvī naa^{n} 'uūvī cheendí yā chí
ne^{n}'é yā chi taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} snaa^{n} yā.
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} idivíi yā catecai vmnáá^{n}
yā ní 'cuu^{n}'mí^{n} yā taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ nga'dii^{n}nú^{n} yā. Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī, chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní 'āā vɛ́ɛ́ chi ndaācā
ye^{n}'e yā na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 17 Naati
ndís'tiī, ní taachi nguɛ́ɛ́ nga'dii^{n}nú^{n}
nī, 'cuiīnī aceite tií^{n} nī ní náá^{n}nú
nī naa^{n} nī. 18 Ní nguɛ́ɛ́ 'cuu^{n}'mí^{n}
nī nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ nge'é
nī naati Chiida yú chi cánuu^{n} yā
nán'de'ei snaá^{n} yā. Ní Chiida yú
chi snáa^{n} yā chíí^{n} chí dii^{n} nī taachi
cánúú^{n} nī nán'de'ei ní tée yā nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} dɛ'ɛ̄ chi cuuví ye^{n}'e nī.

Vɛ́ɛ́ vaadī 'cuiica ná va'ai chɛɛti nguuvi

(Lc. 12.33-34)

19 Ca^{n}'a Jesús: Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
dií^{n} nī chí cuuvi 'cuiica nī ná
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū naachi vɛ́ɛ́ i'yɛ́ɛvɛ̄
chí di'tuuví tī ndúúcū che'e
yá^{n}'āa chi tuuviī ní naachi vɛ́ɛ́
chi duucu ní diduucú sa. 20 Naati
n'dáácā chí dií^{n} nī chi 'cuūndí
ye^{n}'e nī ná va'ai chɛɛti nguuvi
naachi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ i'yɛ́ɛvɛ̄ chi
di'tuūví tī ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú che'e
yá^{n}'āa chí tuuviī, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú cuuvi cundaā chi duucu ní
diduucú sa. 21 Caati naachí canéé
vaadī 'cuiica ye^{n}'é nī, mii^{n} canee
staava ye^{n}'e nī chi nadicadiinúú^{n}
nī ye^{n}'e tanducué^{n}'ē.

Chídɛɛvɛ ye^{n}'e cuerpo ye^{n}'e yú ní nduutinaa^{n} yú

(Lc. 11.34-36)

22 Ca^{n}'a Jesús chí chídɛɛvɛ
ye^{n}'e cuerpo ye^{n}'e yú chíí^{n} chí
nduutináa^{n} yú. Ndúúti chi
nduutinaá^{n} nī n'daācā, tuu'mi
ní núú^{n}má^{n} nchɛɛtɛ cuerpo
ye^{n}'e nī ní inaa^{n} chi dɛɛvɛ. 23 Ní
nduuti chi nduutinaá^{n} nī nguɛ́ɛ́
n'dai, tuu'mi ní núú^{n}má^{n} nchɛɛtɛ
cuerpo ye^{n}'é nī cunéé na maāi^{n}.
'Tíícā nduuti chí dɛɛvɛ chi cánee
nduucú nī nguɛ́ɛ́ n'daācā, tuu'mi
ní canée nī na maāi^{n} chi díítūu
n'dáí.

Jesús nga^{n}'a yā ye^{n}'e chí 'cuiica 'ii^{n}'yā^{n}

(Lc. 16.13)

24 Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
dichíí'vɛ yā 'uūvī 'iivi yā caati
diné^{n}'e yā 'aama yā ní nguɛɛ
diné^{n}'e yā taama yā. Ní n'dáacā
nadicádíínuu^{n} yā ye^{n}'e 'aama yā
ní nguɛ́ɛ́ n'daācā nadicádíínuu^{n} yā
ye^{n}'e taama yā. Nguɛ́ɛ́ cuuvi in'nuú^{n}
nī vaadī 'cuiica ye^{n}'é nī ní dichíí'vɛ
nī 'iivú Ndyuūs.

Ndyuūs idií^n yā cuidado ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e yā

(Lc. 12.22-31)

25 Chuū nga^n'á ngií ndís'tiī: Nguɛ́ɛ́
nadicadíínuu^n nī ye^n'e vida ye^n'e
maa^n nī, o ye^n'ē chi che'é nī, o
ye^n'ē chi cu'u nī, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
cáávā chí ne^n'e cuerpo ye^n'e nī
chi 'cuɛɛtinúu nī. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ ya^n'ai
ca vida ye^n'e nī nguɛ́ɛ́ ti chi ngé'e
nī? ¿'Áá nguɛɛ ya^n'ai ca chíí'vɛ̄
cuerpo ye^n'e nī nguɛ́ɛ́ ti catecai
nī? 26 Cuin'diichí nī 'yaada ye^n'ē
nanguuvi. Nguɛ́ɛ́ ngiinú tī ndaata,
ndíí nguɛ́ɛ́ ngii cosecha ye^n'e tī, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú ín'guain'daí tī ye^n'e tī.
Chiida yú chi cánéé ná va'ai chɛɛti
nguuvi ngá'a yā chi nge'e tī. ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ ya^n'ai cá chii'vē ndís'tiī nguɛ́ɛ́
ti 'yaada? 27 ¿Chɛɛ́ ndís'tiī chí nééné
n'dai tií^n nī cúúví iintiinee^n nī
'áámá yuūchí ye^n'ē chi yaācu nī?
28 ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chí ínadicádíínuu^n
nī ye^n'ē catecai nī? Nadacádíínuu^n
nī ye^n'e naāndā cuɛ́ɛ̄ ye^n'ē cuɛɛti
táácā chí n'giita. Nguɛ́ɛ́ dií^n
ntii^{n}nyu^n ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú idin'dáí
hilo. 29 Naati 'úú ní nga^n'á ngií
ndís'tiī, chi rey Salomón mii^n
ní ndúúcū tanducué^n'ē catecaí
yā chi n'dɛ́ɛ́vɛ́ n'dai ndii tuunu
ngiī 'yá^n'ā naati nguɛ́ɛ́ neené
n'dɛɛvɛɛ́ tan'dúúcā ye^n'e naāndā
s'ee^n. 30 Ndúútí chí Ndyuūs idií^n yā
cuidado ye^n'ē yáatā chi vɛɛ cuɛɛti
chí maā^n ní canee ní cavyaa^n ní nti'ī
ní n'nee ya^n'ā 'ii^n'yā^n. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ dii^n
cá Ndyuūs cuidado ye^n'e ndís'tiī,
'ii^n'yā^n chi duū'vīi i'téénu nī Ndyuūs?
31 Nguɛ́ɛ́ nadicádíínuu^n ndís'tiī, ní
caa^n'ma^n nī 'tíícā: ¿Dɛ́'ɛ̄ che'é 'nū?
o ¿dɛ'ɛ̄ cu'ú 'nū? o ¿dɛ́'ɛ̄ 'cuɛɛtinúu
'nū? 32 'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata
Israel in'nuú^n yā dendu'ū chi 'túúcā.
Chiida yú chi cánéé yā ná va'āī
chɛɛti nguuvi déénu yā tanducué^n'ē
dendú'ū chi necesidades ne^n'e yú.
33 Naati ndís'tiī ní canee chi in'nuú^n
nī vmnáá^n vmnaa^n ye^n'é naachi
Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ndúúcū
vaadī cuaacu ye^n'é Ndyuūs, ní 'íícú
tanducué^n'ē dendu'ú 'cūū ní ntiinee^n
yā ye^n'é nī. 34 Nguɛ́ɛ́ nadicádíínuu^n
nī ye^n'ē cavyaa^n caati cavyaa^n ní
táámá nguuvi ndúúcū ye^n'ē, ní
'íícú nguuvi ní 'āā vɛ́ɛ́ nūu^n chi vɛ́ɛ́.
Dámaā^n nadacádíínuu^n nī ye^n'ē
maa^{n}nguuvi, 'āā 'tiicá nūu^n.

'Túúcā nga^n'a Jesús: Nguɛ́ɛ́ tun'daá nī nuu^{n}ndi ye^n'e táámá 'ii^n'yā^n

(Lc. 6.37-38, 41-42)

7 Jesús ca^n'a yā: Ndís'tiī ní
nguɛ́ɛ́ caa^n'ma^n née^n nī ye^n'e
táámá 'ii^n'yā^n maa^n ní 'íícú Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n yā nuu^{n}ndi ye^n'e nī.
2 Caati ndúúti chí ndís'tiī caa^n'ma^n
nī nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n, 'tiicá
ntúū^n Ndyuūs caa^n'má^n yā nuu^{n}ndi
ye^n'e nī. Nduuti chi n'deee n'dáí
caa^n'má^n nī, 'tiicá ntúū^n caa^n'má^n
Dendyuūs ye^n'e nī. Nduuti chi
duu'ví nūu^n, 'tiicá ntúū^n Ndyuūs
caa^n'má^n yā ye^n'e nī. 3 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúvī
chi maa^n nch'ɛɛtɛ́ nūu^n n'gíínu nī
nuū^{n}ndī chi dii^n taná^n'ā 'ii^n'yā^n ní
nguɛ́ɛ́ inaa^n nī nuu^{n}ndī ch'ɛɛtɛ chi
dií^n nī? 4 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí caa^n'má^n
nī 'ii^n'yā^n ye^n'e chi dií^n yā chi
nguɛɛ n'daācā nduuti chi ndís'tiī
dií^n nī cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daācā?
'Caandivée^n nī. Vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é nī
chi ch'ɛɛtɛ chi nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí
nī ye^n'ē. 5 Ndís'tiī 'ii^n'yā^n 'uūvī naa^n
'uuvī cheendi nī. Díí^n cā maá^n nī

ndaacadaamí nī ye^{n}'e nuu^{n}ndi chi
dií^{n} nī ní 'íícú cuuvi caa^{n}'má^{n} nī
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi canéé chí din'daācá
yā ní ndaacadaamí yā ye^{n}'e nuu^{n}ndi
chi dií^{n} yā.
6 Nguɛ́ɛ́ ca'a nī dendu'ū chí ye^{n}'e
Ndyuūs 'yaānā s'ee^{n} ti 'yaānā s'ee^{n}
cuuvi contra ye^{n}'e nī. Ní ca^{n}'á tī
che'e tī ndís'tiī chi pedazos cánéé
nī. Nguɛ́ɛ́ 'cuíi nī cosas ye^{n}'e nī chi
dichíí'vɛ̄ tan'dúúcā perlas nanáá^{n}
puercos ti cuuvi nanguɛɛcúndii tī ní
ca'a ta'á tī ní ndís'tiī canée nī maa^{n}
ca'a tī.

Caacá nī, in'nuú^{n} nī, ní yaa'ví nī cheendī va'ai

(Lc. 11.9-13; 6.31)

7 Ca^{n}'a Jesús: Caacá nī Ndyuūs, ní
Ndyuūs tée yā ye^{n}'e nī. In'nuú^{n} nī ní
ndaāca nī. Yaa'ví nī cheendi va'āī ní
nan'guaa^{n} ye^{n}'é nī. 8 Caati nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chí ngiica Ndyuūs ní Ndyuūs
ca'a yā ye^{n}'e yā. Ní nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
chí in'nuu^{n} yā, ní inndaaca yā. Ní
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chí yaa'vi yā
cheendi va'āī, ní nan'guaa^{n} ye^{n}'é yā.
9 ¿Chɛɛ́ ye^{n}'e ndís'tiī taachi caaca
daiya nī 'aama pan, ca'a nī 'áámá
tuūu? 10 O nduuti chi caaca daiyá nī
'áámá 'yaācā, ¿'áá ca'á nī 'áámá cúú?
11 Nduuti chi ndís'tiī chi cú^{n}nchee^{n}
nī deenú nī ca'a nī cosa chi n'daācā
daiya nī, ndii 'tɛɛ cá Chiida yú chi
canée yā na va'ai chɛɛti nguuvi ca'á
yā cosas chi n'dáácā n'dai cá 'ii^{n}'yā^{n}
chi caaca yā Ndyuūs.
12 'Tíícā chi tanducué^{n}'ē chi ne^{n}'é
nī chi dií^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcu nī, chuū
ntúū^{n} dií^{n} nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}. Chuū
chi ley ye^{n}'e Moisés ndúúcū chi
canéé nguū^{n} ye^{n}'e profetas s'uu^{n} ndíí
cuáá^{n} vmnaa^{n}.

Cheendi va'āī chi 'tuūcuú

(Lc. 13.24)

13 Ca^{n}'a Jesús: Cundáa nī chééndí
va'āī chí 'tuucuú, tí cheendi va'ai
ch'ɛɛ̄'nū ndúúcū yúúní ch'ɛɛ̄'nū, chii^{n}
chi candɛ́ɛ 'ii^{n}'yā^{n} chí ca^{n}'a yā na
infierno. Nééné 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí
ndaa yā chééndí va'ai chi ch'ɛɛ̄'nū
mii^{n}. 14 Naati chééndí va'āī 'tuucúū
mii^{n} ní yúúní cuéē^{n} mii^{n} chi candɛ́ɛ̄
'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'a yā na vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. Ní duu'ví 'ii^{n}'yā^{n} chí
nndaāca yā chééndí va'āī mii^{n}.

Yá^{n}'á ní cucáávā n'gui'i ye^{n}'ē tuumicádíínuu^{n} nī

(Lc. 6.43-44)

15 Ca^{n}'a Jesús: Dií^{n} nī cuidado
ndís'tiī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} profetas chi
falsos yā chi nga^{n}'a yā chi ndɛɛ
yā nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs
naati nguɛɛ 'tíícā. Taachi nndaa yā
nanáá^{n} ndís'tiī cuaa^{n} dáámí 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} tan'dúúcā catecai 'iiti cuūchī
naati cuáá^{n} chɛɛ̄ti yā tan'dúúcā
'yáá^{n}yāa^{n} ngaātáā chí taa^{n} tī. 16 Ní
ye^{n}'e chi dií^{n} yā tuumicádíínuu^{n} nī
ye^{n}'e yā. ¿'Áá cuta'a 'ii^{n}'yā^{n} uvas
ye^{n}'e yáá^{n}? o ¿'áá cuta'a 'ii^{n}'yā^{n}
n'guiidīi yaa^{n} nguuvi ye^{n}'e yáá^{n}?
Nguɛɛ 'tíícā. 17 'Tíícā, nducyaaca
yá^{n}'á chi n'dái, n'daācā ngíí n'gui'i
n'dáacā ye^{n}'ē, naati yá^{n}'á chi nguɛ́ɛ́
n'daācā ní nguɛ́ɛ́ n'dai n'gui'i ye^{n}'ē.
18 'Áámá yá^{n}'á chí n'dáacā nguɛ́ɛ́
'cuūndi n'gui'i chí nguɛ́ɛ́ n'daācā,
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ye^{n}'e chi nguɛ́ɛ́
n'daācā 'cuūndī n'gui'i chi n'daācā
ye^{n}'ē. 19 Nducyaaca yá^{n}'á chi nguɛ́ɛ́
n'daācā ngií n'gui'i ye^{n}'ē, 'ii^{n}'yā^{n} ní
'cááca yā ní 'cuiī yā na ya^{n}'ā. 20 'Tiicá
ntúū^{n} ndís'tiī tuumicadíínuu^{n} nī

ye^n'e 'ii^n'yā^n cáávā cosas chi dií^n yā
ye^n'e chi n'daacā o ye^n'e chi nguɛ́ɛ́
n'daācā.

Nguɛ́ɛ́ cuuví cundaa nducyaaca
'ii^n'yā^n na va'ai chɛɛti nguuvi

(Lc. 13.25-27)

21 Jesús nga^n'a yā 'tíícā: Nguɛ́ɛ́
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi nga^n'á yā
ye^n'ē 'úú: N'díí Señor, Señor, ní
cuuví cundaa yā naachí Ndyuūs
nga^n'a ntii^{n}nyu^n yā, dámaā^n 'ii^n'yā^n
chi dií^n yā tan'dúúcā chi ne^n'e
Chiidá chi canee yā na va'ai chɛɛti
nguuvi. 22 Nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n
caa^n'ma^n yā cuuvi yā 'úú nguuví
ye^n'é juicio N'dií Señor, Señor, ¿'áá
nguɛ́ɛ́ ca^n'a 'nū nduudu cuaacu
ndúúcū chi duuchí nī ní tun'dáa 'nū
yáá^{n}n'guiinūu^n ye^n'e 'ii^n'yā^n ndúúcū
chi duuchí nī? Ní nééné n'deēe
vaadī n'gíínú idií^n 'nū ndúúcū chi
duuchí nī. 23 Tuu'mi ní 'úú Cristo
caa^n'má^n cuaacú cuuví 'ii^n'yā^n s'ee^n:
'Úú nguɛ́ɛ́ n'diichí tandií ndís'tiī.
Cuvíi nī ye^n'ē 'úú, ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́
n'daācā dií^n nī.

Ye^n'ē ndúú 'uūví cimiento ye^n'é va'aī
s'ee^n

(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

24 Ní ca^n'a ntúū^n Jesús: 'Āā du'ú
nūu^n 'ii^n'yā^n chi n'giindiveé^n yā
ndúúdú 'cūū ye^n'é níícú idií^n yā
chɛɛ chi 'úú nga^n'á, 'ii^n'yā^n mii^n ní
tan'dúúcā 'áámá sa^n'ā chí n'dɛ̄ɛ̄vɛɛ
nadicádíínuu^n sa. Sa^n'ā mii^n din'dái
sa vaacu sá na 'áámá yáává. 25 Níícú
chéé^n cúúví na^n'ā ní ch'iita yíícú.
Ní chéenū 'yúúné taa^n contra
ye^n'é va'āī mii^n ní nguɛ́ɛ́ chindɛɛvɛ
caatí n'daacā chééndii na yáává
mii^n. 26 'Āā du'ú nūu^n 'ii^n'yā^n chi
n'giindiveé^n yā nduudú 'cūū ye^n'é ní
nguɛ́ɛ́ idií^n yā tan'dúúcā chi nga^n'á,
'ii^n'yā^n mii^n ní tan'dúúcā 'aama sa^n'ā
chi nguɛ́ɛ́ n'daācā inadicádííinuu^n
sa. Sa^n'ā mii^n ní din'dái sa vaacu sa
na yá^n'āa ndúútīi. 27 Ní chee^n cuuvī
na^n'ā ní ch'iita yíícú mii^n. Ní chéenū
'yúúné taa^n contra ye^n'é va'āī mii^n ní
va'āī chidɛɛvɛ ní ntuūvīi.
28 Taachí Jesús mii^n ch'iinu ca^n'a
yā ndúúdú 'cūū, 'ii^n'yā^n míí^n che^n'e
yiinú yā ye^n'e chíí^n chí ngi'cuee^n
Jesús. 29 Caati Jesús mii^n ngi'cuee^n
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n tan'dúúcā 'áámá
'ii^n'yā^n chí déénu o 'áámá 'ii^n'yā^n chí
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā
'áámá maestro chi ngi'cuee^n ley
ye^n'e yā.

Jesús idii^n yā chi nduūvā ye^n'ē 'áámá
sa^n'ā ye^n'e ca'āī chi nguuvi lepra chí
ín'duuti yuūtɛ̄ ye^n'ē sa

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 Taachí Jesús cuch'ee^n yā na
'áámá yiīcū, nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n
cue^n'é yā ndúúcu yā. 2 N'diichí
nī. Nanáá^n Jesús ndaā 'áámá sa^n'ā
chi ndíí sa 'áámá ca'ai chi nguuvi
lepra chí índuuti yuūtɛ̄ ye^n'ē sa. Ní
chíntii'ya sa nanáa^n yā ní s'teenu
sá ní ca^n'a sa chii sa 'ii^n'yā^n: N'diī
Señor, nduuti chi ne^n'e nī, ní dií^n nī
chi nduūvā ye^n'é.
3 Jesús ní n'doó yā ta'á yā ní tuu'ví
yā sa^n'ā mii^n ní ca^n'a yā chii yā sa^n'ā:
'Úú ne^n'é. Nduūvā ye^n'ē di. Tuu'mí
nūu^n ndúuvā n'daācā ye^n'ē sa ní
nduūvī dɛɛvɛ sa. 4 Tuu'mi ní Jesús
ní ca^n'a yā chii yā sa^n'ā mii^n: Cué^n'e
di ní 'cuu^n'mi^n dí cuerpo ye^n'ē di
nanáá^n chiiduú ní ca'a di ofrenda
nanáá^n Ndyuūs tan'dúúcā chí nga^n'a
na ley chi dinguu^n Moisés. 'Tíícā ní

chiiduú caa^{n}'ma^{n} cuaacú yā ye^{n}'ē di
nanáá^{n} nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}, ní nguɛ́ɛ́
'cuu^{n}'mi^{n} di ye^{n}'ē chí chiī ndúúcu di
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}.

Jesús dií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e 'aama mozo ye^{n}'e capitán romano

(Lc. 7.1-10)

5 Taachí Jesús cáámá ndaa yā na
yáá^{n} Capernaum, ndaā 'áámá sa^{n}'ā
capitán ye^{n}'e ndaata ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
romanos nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata Israel.
Ní ndaā sa nanáá^{n} Jesús mii^{n} ní
di'cuíítu sa 'ii^{n}'yā^{n}. 6 Ní ca^{n}'a sa chii
sa Jesús: N'dií Señor, mozo ye^{n}'é
candíítí sá na cama ndúúcū ca'āī
chi in'dúuví cuerpo ye^{n}'ē sa. Nééné
ya'āī ngiītā sa.
7 Jesús ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā: 'Úú
ní ca^{n}'á ní dií^{n} chí sa^{n}'ā ní nduūvā
ye^{n}'ē sa.
8 Sa^{n}'ā capitán nan'guɛɛcúta^{n}'a sa
ní ca^{n}'a sa chii sa Jesús mii^{n}: N'dií
Señor, 'úú nguɛ́ɛ́ neené n'dai 'úú chí
cundaa nī chɛ́ɛ́tí va'āī ye^{n}'é. Dámaā^{n}
chí caa^{n}'ma^{n} núu^{n} nī ní sa^{n}'ā mozo
ye^{n}'é ndúuvā ye^{n}'ē sa. 9 'Úú ní sa^{n}'ā
chí vɛ́ɛ́ sa^{n}'ā ndíí tiīi^{n} ye^{n}'é, ní nga^{n}'ā
ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'ē 'úú. 'Úú ntúū^{n} ní
nga^{n}'á ntii^{n}nyú^{n} ye^{n}'ē cien soldados
chi maa^{n} poder ye^{n}'é. 'Úú ní nga^{n}'á
ngií 'aama sa: Cúna^{n}'ā di, ní ina^{n}'ā
sa. Ní nga^{n}'á ngií taama sa: Cuchíi
di, ní chii sa. Ní nga^{n}'á ngií mozo
chi dii^{n} mandado ye^{n}'é: Dii^{n} di
ntii^{n}nyú^{n} 'cūū, ní dii^{n} sa.
10 Taachi Jesús ch'iindiveé^{n} yā
chuū che^{n}'é yiinú yā. Ní ca^{n}'a
yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} chi ndúúcu yā:
Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií ndis'tiī
chí 'úú nguɛ́ɛ́ īndaacá 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu n'dai yā mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e ndaata Israel tan'dúúcā
sa^{n}'á 'cūū. 11 Ní nga^{n}'á ngií ndís'tiī,
chi neené 'yaa^{n} yā chi caaca yā
cuaa^{n} ná ícan'daa 'yá^{n}'ā ndúúcū
cuaa^{n} na ngiiya 'yá^{n}'ā ní 'cuɛ̄ɛtɛ́ yā
ná va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū
Abraham, ndúúcū Isaac, ndúúcū
Jacob. 12 Naati n'deee n'dáí daiyá
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata Israel chí canéé
chi 'cuɛɛtinée yā naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā ná va'ai chɛɛti
nguuví, Ndyuūs tun'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chuva'āī naachí maāi^{n}. Míí^{n}
ní cuɛɛcu yā ní che'e 'dii^{n}'yu^{n} yā ti
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Dendyuūs.
13 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ca^{n}'a yā
chii yā capitán mii^{n}: Cuna^{n}'ā di.
Tan'dúúcā chi i'téénu di chi 'úú
idií^{n} chi nduūvā ye^{n}'e mozo ye^{n}'ē di,
'tíícā cuuví ndúúcū mozo ye^{n}'ē di. Ní
hora míí^{n} nūu^{n} nduūvā ye^{n}'e mozo
ye^{n}'ē sa.

Jesús dií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e indá^{n}'ā Pedro

(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

14 Cuayiivi ní ndaā Jesús ná va'ai
ye^{n}'ē Pedro mii^{n} ní n'diichí yā chí
indá^{n}'ā Pedro mii^{n} candiiti yā na
cama. Ndɛɛ̄ 'iī^{n}'nū^{n} taá^{n} tá^{n}'ā mii^{n}.
15 Jesús tuu'ví yā ta'ā tá ní 'ii^{n}'nū^{n}
míí^{n} ní chivii. Tuu'mi ní tá^{n}'ā mii^{n}
ní nducuee^{n} tá ní dii^{n} ta mandado
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca'a ta chi che'e
yā.

Jesús dii^{n} yā chi nanduūvā ye^{n}'ē n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n}

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

16 Taachi chi 'da'a nguuvi mii^{n},
tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáá^{n} mii^{n}
ndaa yā chi ndɛ́ɛ yā 'yaa^{n} n'dáí
'ii^{n}'yā^{n} nanáá^{n} Jesús. Ndɛɛ yā 'ii^{n}'yā^{n}
chi snée yā ndúúcū espíritus ye^{n}'e

yáá^{n}n'guiinūu^n. Jesús ca^n'a yā 'áámá
nduudu nūu^n ní tun'dáa yā espíritus
ye^n'e yáá^{n}n'guiinuu^n ye^n'e 'ii^n'yā^n. Ní
dií^n yā chi nduuva ye^n'ē nducyáácá
'ii^n'yā^n s'ee^n chi ngiíta yā. 17 'Tíícā ní
cuuví cuaacu chí ca^n'a sa^n'ā profeta
Isaías ndíí cuaa^n vmnaa^n taachí
ca^n'a yā 'túúcā: 'Ii^n'yā^n maá^n yā sta'á
yā ca'āī ye^n'e yú ní candɛ́ɛ yā vaadī
ya'ai ye^n'e yú.

'Ii^n'yā^n 'āā ne^n'e yā ca^n'a yā ndúúcū Jesús

(Lc. 9.57-62)

18 Taachi Jesús n'diichi yā
nducyaaca 'ii^n'yā^n cuaa^n 'diitú yā ca^n'a
yā chii yā discípulos ye^n'e yā chí cho'ó
yā táámá lado ye^n'e nuū^{n}nī^n'yá^n'ā.
19 'Áámá sa^n'ā chi ngi'cuee^n ley ndaā sa
nanáá^n Jesús ní ca^n'a sa chii sa 'ii^n'yā^n:
N'dií Maestro, ca^n'á ndúúcu nī 'āā tií
nūu^n naachi cá^n'a nī.
20 Jesús ca^n'a yā chii yā sa^n'ā mii^n:
'Yuunéē^n ní vɛ́ɛ́ yiivi yáává ye^n'e
tī. 'Yáádá ye^n'ē nanguuvi vɛ́ɛ́ 'dɛ́ɛ́cɛ
tī naati 'úú chi Sa^n'ā chi Daiya
Dendyuūs nguɛ́ɛ́ va'ai chi vaacú
naachi cundiītí tií^n.
21 Táámá discípulo ye^n'é yā ca^n'a
sá chii sa Jesús: N'dii Señor, vmnáá^n
vmnaa^n tée nī lugar 'úú ti ca^n'á
'cuūchí chiidá ní ca^n'a yú.
22 Jesús nga^n'a yā ngii yā sa^n'ā:
Cuchíi di ndúúcū 'úú. Cu'nee^n dí
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā chí 'cuuchí
yā tiná^n'ā chi chiida di. Tí 'ii^n'yā^n s'ee^n
tan'dúúcā tiná^n'ā 'tííca yā.

Jesús chi'nee^n 'dií^n yā olas ye^n'ē nuū^{n}nī^n'yá^n'ā nduūcū 'yúúné chi táá^n

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23 Jesús sndaa yā na 'áámá barco
ní discípulos ye^n'e yā cue^n'e yā
ndúúcu yā ni sndaa yā na barco
mii^n. 24 Hora míí^n nūu^n ní ndaā
'áámá 'yúúné táá^n chí olas ye^n'e
nuū^{n}nī^n'yá^n'a mii^n ní ch'ɛɛtɛ cá
chí ndaā nuū^{n}nī^n chɛɛti barco
mii^n. 'Tɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ nūu^n nguɛ́ɛ́ cánduūu
ná barco. Jesús mii^n ní cyaadu yā.
25 Discípulos ye^n'é yā ndaa yā nanáá^n
Jesús ní nanduūchí yā 'ii^n'yā^n mii^n
ní nga^n'a yā ngii yā Jesús: N'dii
Señor, nadanguá^n'ai nī s'uūú^n caati
'cuūvi yú. 'Āā 'cuɛɛchi yú cuaa^n maa^n
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā.
26 Jesús ca^n'a yā chii yā discípulos
ye^n'é yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'va'á ni?
Ndís'tiī ní dúú'vīi i'téénu nī. Tuu'mi
ní Jesús nducuee^n yā ní yaa'vi yā
'yúúné míí^n ndúúcū nuū^{n}nī^n'yá^n'ā
chí cu'néé^n 'diīi^n. Ní hora míí^n nūu^n
canee 'diīi^n. 27 Discípulos ní che^n'e
yiinú yā ní ca^n'a yā nguaa^n vi'ī:
¿Du'u sá^n'ā chi 'túúcā, ti ndii 'yúúné
ndíí nuū^{n}nī^n'yá^n'ā n'giindiveēé^n ye^n'ē
sa?

Sa^n'ā s'ee^n ye^n'e yá^n'āa Gadara chi vɛ́ɛ́ espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūū^n ndúúcu sa

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28 Taachi Jesús ndúúcū discípulos
ye^n'é yā cho'ó yā nuū^{n}nī^n'yá^n'ā
mii^n ní ndaá yā nii^{n}nuú^n na yá^n'āa
Gadara mii^n, snéé na 'uuvi sa^n'ā
chi snéé sa ndúúcū espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n ní nacan'dáa sa na
yiivɛ yáává chi nguaa^n yáinyā^n. Ní
nééné taa^n sa chi mar 'áámá 'ii^n'yā^n
nguɛ́ɛ́ ngíí ngo'ó yā yúúní mii^n.
Sa^n'ā s'ee^n ní ndaa sa nanáá^n Jesús.
29 Ní 'cai yiicu sa: N'dii Jesús Daiya
Dendyuūs, ¿dɛ́'ɛ̄ canéé ye^n'é nī
ndúúcū nús'uu? ¿'Áá ndaá nī 'muu^n
chi di'vaachí nī ye^n'ē nús'uu taachi

'āā cuɛ́ɛ́ cúúnú ca'a tiempo taachi
Dendyuūs ca'a yā castigo?
30 Ní naachi snéé sa^{n}'ā s'ee^{n} ní
ya^{n}'ai 'tɛ́ɛ́ na 'áámá yiīcū. Ní
nii^{n}nuú^{n} sa^{n}'ā s'ee^{n} snéé 'yaa^{n} n'dáí
puercos, chi nge'é tī. 31 Ní espíritus
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} mii^{n} ní di'cuíítu
sa Jesús mii^{n}: N'diī Jesús, ndúúti
chi tun'dáa nī nús'uu ye^{n}'e sa^{n}'ā
s'uu^{n}, 'cuáa^{n} nī chi cundaa 'nū
chɛɛti puercos mii^{n}ya. 32 Jesús
mii^{n} ca^{n}'a yā chii yā espíritus ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n}: Cué^{n}'e nī. Tuu'mi
ní espíritus ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}
cán'daa sa ní cue^{n}'e sa chɛɛti
puercos. Cuin'diichí nī. Nducyaaca
puercos chéénu tī na yiīcū mii^{n} ní
chingéé nuú^{n} tī nguáá^{n} nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā
ní ch'íī nuú^{n} tī nguáá^{n} nuū^{n}nī^{n} mii^{n}.
33 'Ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n} cuidado puercos
mii^{n} cuna^{n}'á yā ngéénu yā na yáā^{n}
mii^{n} ní ca^{n}'a yā tanducué^{n}'ē chí chiī
tan'dúúcā chí chó'ōo ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi snéé ndúúcū espíritus ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n}. 34 Nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} che^{n}'e yā n'diichi yā
Jesús. Taachí ndaa yā naachi canéé
Jesús mii^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní di'cuíítu
yā Jesús mii^{n} chí cuɛɛvíi yā ye^{n}'ē
yáā^{n} vaacú yā.

Jesús dií^{n} yā chi nduuvā ye^{n}'e 'áámá sa^{n}'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví sá

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

9 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} sndáa yā
na barco, ní cue^{n}'é yā táámá
lado ye^{n}'ē nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ní cue^{n}'e yā
ní ndaa yā yáā^{n} vaacú yā. 2 Tuu'mi
ní ndaā nanáá^{n} Jesús 'ii^{n}'yā^{n} ní ndɛɛ
yā 'áámá sa^{n}'ā ndúúcū ca'āī chi
in'dúuví cuerpo ye^{n}'e sa. Candúu
sa na 'áámá yiivɛ. Taachí Jesús mii^{n}
tuumicadíínuu^{n} yā chi sa^{n}'ā s'ee^{n}
i'ttéénu sa ye^{n}'é yā, tuu'mi ní ca^{n}'a yā
chii yā sa^{n}'a mii^{n}: Nduuví tiīnú di
daiyá. 'Úú 'āā nadach'ɛɛcú nuu^{n}ndi
ye^{n}'ē di.
3 Tuu'mi ní ná^{n}'ā sa^{n}'ā s'ee^{n} chi
ngi'cuee^{n} ley chi snee sa mii^{n} tucá'a
sa nadacadíínuu^{n} sa nguaa^{n} maā^{n}
sa: Sá^{n}'a 'cūū ní nga^{n}'a taa^{n} sa
contra ye^{n}'e Ndyuūs. 4 Jesús mii^{n}
tuumicádiinuu^{n} yā vaanicadíínūu^{n}
ye^{n}'ē sa ní ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā
s'ee^{n}: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi nguɛ́ɛ́ n'daācā
inadicádíínuu^{n} nī na staava ye^{n}'e
nī? 5 ¿Chɛɛ cá chi nguɛ́ɛ́ ngí^{n}'īi chi
caa^{n}'má^{n} cuuví sá^{n}'a 'cūū: Nuu^{n}ndi
ye^{n}'ē di nch'ɛɛcū o chi caa^{n}'má^{n}:
Ndúcuéé^{n} dí ní caaca dí? 6 'Tíícā
nga^{n}'á chi ndís'tiī cadíínuu^{n} nī
chi Sa^{n}'ā chi Daiya Dendyuūs ní
vɛ́ɛ́ poder ye^{n}'ē sa na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
chi nadach'ɛɛcú sa nuu^{n}ndi ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n}. Tuu'mi ní ca^{n}'a yā chii yā
sa^{n}'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví sá:
Nducuee^{n} di ní nta'a di yiivɛ ye^{n}'e di
ní cuna^{n}'ā di na vaacu di.
7 Tuu'mi ní sa^{n}'ā mii^{n} ní nducuéé^{n}
sá ní cúna^{n}'ā sa na vaacu sa.
8 Taachí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} n'diichí yā chuū
che^{n}'e yiinú yā ní ca^{n}'a yā: Dɛ'ɛ
chúúcā ch'ɛɛtɛ Dendyuūs chí ca'á yā
poder 'cūū sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí cūū.

Jesús yaa'vi yā sa^{n}'ā chi nguuvi Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

9 Jesús cho'ó yā mii^{n}, ní cachiicá
yā ní n'diichí yā 'áámá sa^{n}'ā chi
nguuví sa Mateo. Mateo mii^{n} ní vɛɛ
sa na cuarto naachi nadíí'vɛ̄ 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'ē yá^{n}'āa ye^{n}'e yā. Jesús ca^{n}'a yā
chii yā sa^{n}'ā: Díí, cuchíi di ca^{n}'ā di
nduucú. Ní Mateo mii^{n} nducuee^{n} sa
ní cue^{n}'e sa ndúúcū Jesús.

10 Taachí Jesús vɛɛ yā na mesa
ná va'āī ye^{n}'e Mateo mii^{n}, hora míí^{n}
nééné 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} publicanos chi
cobradores chí inn'guɛɛ yā ye^{n}'e
impuesto ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} nuū^{n}ndíī
ní ndaa yā ní ch'ɛɛ̄tɛ́ yā na mesa
ndúúcū Jesús ndúúcū discípulos
ye^{n}'e yā. 11 Taachí 'ii^{n}'yā^{n} fariseos
n'diichí yā chuū, ca^{n}'a yā chii yā
discípulos ye^{n}'e Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí nge'e maestro ye^{n}'e nī ndúúcū
sa^{n}'ā publicanos chi cobradores chí
inn'guɛɛ yā ye^{n}'e impuesto ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} nuū^{n}ndíī?
12 Taachí Jesús ch'iindivee^{n} yā
chuū, ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}:
'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ngiitā nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e
yā 'aama médico, dámaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí
ngiītā. 13 Cue^{n}'e nī ní tuumicádiinuu^{n}
nī dɛ'ɛ chi canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'e Ndyuūs ndúúcū chí ne^{n}'ē
caa^{n}'ma^{n} chi 'tíícā: 'Úú ne^{n}'é chi
'ii^{n}'yā^{n} nduuvi ya'āī 'iinú yā ndúúcū
vi'ī. 'Úú ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi 'caa^{n}'nu^{n}
yā 'iiti ní ca'á yā 'iiti tan'dúúcā
ofrenda cucáávā 'úú. Ní 'úú ní nguɛ́ɛ́
cuchīi i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chí yaa'ví 'ii^{n}'yā^{n}
chi nadacádíínuu^{n} yā chi n'dááca yā
ti nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí yā, naati 'ii^{n}'yā^{n}
chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā ní 'íícú
ndaacadaamí yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yā.

'Ii^{n}'yā^{n} ntiinguunee^{n} yā ye^{n}'e chi nguɛ́ɛ́ ca'dii^{n}nú^{n} yā ti caa^{n}'ma^{n}ngua'a yā

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

14 Tuu'mi ní discípulos ye^{n}'e Juan
chi chɛɛdínuū^{n}ni^{n} yā ndaá yā nanáá^{n}
Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā: N'diī Jesús,
¿dɛ'ɛ̄ cúúví chí nús'uu ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
fariseos nééné n'deee cuūví nguɛ́ɛ́
nga'dii^{n}nú^{n} 'nū ní discípulos ye^{n}'e nī
nga'díí^{n}nú^{n} yā?

15 Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: ¿'Áá cuuví 'cuɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}
ndúúcū catecai 'cuáī^{n} tina^{n}'ā taachí
ca^{n}'á yā naachi n'giindivaacu 'ii^{n}'yā^{n}
ne^{n}'e chí sa^{n}'ā chi n'giīndīvaacu mii^{n}
canéé sá? Naati ndaá nguuvi chí
isa^{n}'ā ye^{n}'e yā ní cuavíi sa ye^{n}'é yā ti
'cuūvī sa; tuu'mi ní nguɛɛ ca'dii^{n}nú^{n}
yā.
16 Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cúúví
cuta'á yā 'áámá tiinūu^{n} ngai chi
nguɛ́ɛ́ naa^{n}nu yā chi n'dyaatá yā
na catecai ndiicúū ye^{n}'e yā. Nduuti
chi 'tíícā dií^{n} yā, caātā ndu'ū tiinūu^{n}
ndiicúū. Ní cuuvi ch'ɛɛtɛ ca naachí
ndíí ntee^{n} tiīnūu^{n} ndiicúū. 17 Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú caa^{n}'yú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} vino
ngai chɛ́ɛ́tí bolsa yii^{n}ma^{n} ndiicúū
tan'dúúcā chí dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} tiempo chi
chó'ōo caati yii^{n}ma^{n} ndiicúū mii^{n}
ní cútee^{n} ní vino mii^{n} ní cungéē.
Ní cuuvi ndáí yii^{n}ma^{n}. Caa^{n}'yú^{n} yā
vino ngai chɛɛti bolsa yii^{n}ma^{n} ngai;
ní cuaví'ī nduu 'uūví n'dáacā canéé
ye^{n}'ē.

Jesús dií^{n} yā chí nanduūvā ye^{n}'e 'uūvī n'daataá

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

18 Taachí Jesús mii^{n} nga^{n}'a yā
ndúúdu 'cūū, 'áámá sa^{n}'ā chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e yáacū sinagoga
ndáa sa nanáá^{n} Jesús, ní chiintii'ya
sá ní chi'teenu sa. Ní ca^{n}'a sa chii sa
'ii^{n}'yā^{n}: N'diī Jesús, minii^{n}yu^{n} ch'iī
daiyá; naati cuchií nī ní cun'duu nī
ta'a nī vmnaa^{n} ye^{n}'ē tá ní nnduuchi
tá.
19 Ní Jesús nducuee^{n} yā ní cue^{n}'e
yā ndúúcū discípulos ye^{n}'e yā ní
ndáa yā ndúúcū sa^{n}'ā mii^{n} na vaacu
sá. 20 Tuu'mi ní 'áámá n'daataa
chi canéé ndúúcū 'áámá ca'ai, chí

ican'dáā yuuú^{n} ye^{n}'e cuerpo ye^{n}'ē
tá 'āā ndiichúúví nduūyū ndaa
nii^{n}nu^{n} tá cuaa^{n} dáámí Jesús. Tuū'vi
tá naachí ndɛɛtúú ye^{n}'e catecai
Jesús mii^{n}. 21 Ti ta^{n}'ā mii^{n} maā^{n} tá
nadicádiinuu^{n} tá 'tíícā: Ndúúti chi
'úú tuū'ví dámaa^{n} catecai yā, tuu'mi
ní nduūvā ye^{n}'é. 22 Tuu'mi ní Jesús
nguɛɛcúndii yā ní n'diichi yā tá^{n}'ā,
ní ca^{n}'a yā chii yā tá^{n}'ā: Cúúví
dítiīnú di, díí daiyá; 'āā nanduuvā
ye^{n}'ē di ti i'téénu di 'úú. Hora míí^{n}
nūu^{n} tá^{n}'ā mii^{n} nánduūvā ye^{n}'ē tá.
23 Taachí Jesús mii^{n} sndaa yā na
va'ai ye^{n}'ē sá^{n}'ā chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}
yā ye^{n}'e yáacū sinagoga tuu'mi
ní n'diichí yā 'ii^{n}'yā^{n} chi i'tiiví yā
flauta, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi n'gai
yā, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ngɛɛcú yā
ní snéé yā naachi candíítí tiná^{n}'ā.
24 Ní Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: Cuvíi nī; ti ta'díí mii^{n} nguɛ́ɛ́
n'dii tá, cyaadu tá. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní ch'íí^{n}nyu^{n}nee^{n} yā Jesús mii^{n}.
25 Taachi tun'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
chɛɛti va'āī, Jesús ndaa yā va'āī ní
sta'á yā ta'ā n'daataa 'líí^{n} mii^{n}, ní
n'daata 'líí^{n} mii^{n} ní nducuee^{n} tá.
26 Chuū chí dii^{n} Jesús ní ndōō fama
mii^{n} nuu^{n}ma^{n} ná yáā^{n} naachí chiī
chuū.

Jesús díí^{n} yā chi nanduūvā 'uuvi 'ii^{n}'yā^{n} chi ngueenáá^{n}

27 Taachi Jesús cho'ó yā ye^{n}'ē mii^{n},
ní 'uuvī sa^{n}'ā chi ngueenáá^{n} can'dáa
sa 'ii^{n}'yā^{n}. 'Cai yiicú sá ní ca^{n}'a sa:
N'dií Daiya David, cunéé ya'ai 'iinu
nī nús'uu.
28 Taachi Jesús cue^{n}'é yā ndaa yā
na va'ai tuu'mi ní ndaa ndúú 'uūvī
sa^{n}'ā ngueenáá^{n} mii^{n} nanáá^{n} Jesús.
Jesús ca^{n}'a yā chiī yā sa^{n}'ā s'ee^{n}:
¿'Áá i'téénu nī chi 'úú cuuvi díí^{n} chi
nanduūvā ye^{n}'é nī? Sa^{n}'ā s'ee^{n} ní
ca^{n}'a sa: 'Tíícā Señor.
29 Tuu'mi ní Jesús tuū'ví yā
nduutináá^{n} sa^{n}'ā s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā:
'Tíícā cuuví tan'dúúcā chi i'téénu nī
ye^{n}'é.
30 Nduutináá^{n} sa^{n}'ā s'ee^{n} ní n'guaa^{n}
ní nduuvā ye^{n}'ē sa. Ní Jesús ca^{n}'a yā
chii yā sa^{n}'ā s'ee^{n}: Nguɛ́ɛ́ ca'a nī chi
cadíínúu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e chuū.
31 Naati sa^{n}'ā s'ee^{n} ní cue^{n}'e sa
núú^{n}má^{n} ná yá^{n}'āa mii^{n}, ní ca^{n}'a sa
nducué^{n}'ē chí Jesús mii^{n} díí^{n} yā.

Jesús díí^{n} yā chí nduūvā ye^{n}'ē 'áámá 'díí'mī

32 Taachi Jesús ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
nan'daa yā na va'ai mii^{n}, ndaa sa^{n}'ā
s'ee^{n} nanáá^{n} Jesús ní ndɛ́ɛ sa 'áámá
'díí'mī chi canee sa ndúúcū espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}. 33 Ní taachi
Jesús mii^{n} tun'dáa yā espíritu ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūū^{n} mii^{n}, tuu'mi ní 'díí'mi
mii^{n} ní chíí ca^{n}'a sa. 'Ii^{n}'yā^{n} ní che^{n}'e
yiinú yā ní ca^{n}'a yā: Nguɛ́ɛ́ in'diichí
dendu'ū chi 'túúcā nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e Israel.
34 Naati 'ii^{n}'yā^{n} fariseos ca^{n}'a yā:
Sa^{n}'ā mii^{n} ní tun'dáa sa espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} cáávā sa^{n}'ā chi
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'e espíritus
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}.

Jesús ya'ai 'iinú yā 'ii^{n}'yā^{n}

35 Jesús cachiica yā nuu^{n}má^{n} na
yáā^{n} n'gɛɛtɛ ndúúcū yaā^{n} n'gaiyáā,
ní ngi'cuee^{n} yā na yáacū sinagogas
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel. Ní nga^{n}'a yā
nduudu cuaacu ye^{n}'ē naachí Ndyuūs
nga^{n}'ā ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai chɛɛti
nguuvi. Ní díí^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'ē
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nducué^{n}'ē

naa^n ca'ai ye^n'e yā ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi ya'ai ye^n'é yā. 36 Ní taachi Jesús
n'diichi yā nducyaaca 'ii^n'yā^n s'ee^n,
tuu'mi ní yá'ai 'iinú yā caava 'ii^n'yā^n
s'ee^n, ti ii^n'yā^n s'ee^n ndicúúnu yā
ni snée yā tan'duucā 'iiti cuūchī
chi nguɛ́ɛ́ du'ū chi idii^n cuidado
'iiti. 'Tiicá yā. 37 Tuu'mi ní Jesús
mii^n ca^n'a yā chii yā discípulos ye^n'e
yā: Cuaacu níí^{n}nyú^n chí ngíí ye^n'ē
nééné n'deēe chi dii^n yú cosechar
naati 'ii^n'yā^n chí idii^n ntii^{n}nyu^n nguɛ́ɛ́
'yaa^n yā. 38 Cáávā chuū cáácá nī
Ndyuūs chí vɛ́ɛ́ cosecha ye^n'e yā chí
dicho'ó yā mozos ní nadidáámá yā
cosecha ye^n'é yā.

Jesús yaa'vi yā ndu'u ndiichúúví discípulos

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

10 Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā
ndu'ū ndiichúúví discípulos
ye^n'e yā chi ndaa yā nanáa^n yā. Ní
Jesús mii^n ca'a yā poder discípulos
chí tun'daá yā espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n ye^n'é 'ii^n'yā^n, ní
dií^n yā chi nduūvā ye^n'é 'ii^n'yā^n chi
ngiitā ye^n'e nducué^n'ē naa^n ca'ai
ye^n'e yā ndúúcū 'ii^n'yā^n chi ya'ai
ye^n'é yā.
2 'Túúcā duūchi ndu'u ndiichúúví
apóstoles; Simón chi nguuvi Pedro
ndúúcū Andrés 'díinu sa, Jacobo
ndúúcū Juan 'diinū sa chi daiya
Zebedeo; 3 ndúúcū Felipe, ndúúcū
Bartolomé, ndúúcū Tomás, ndúúcū
Mateo chi sá^n'a publicano chi
cobrador; ndúúcū Jacobo sa^n'ā daiya
Alfeo; ndúúcū Lebeo chi nguuvi
Tadeo; 4 ndúúcū Simón ye^n'e yá^n'āa
Caná; ndúúcū Judas Iscariote sa^n'a
mii^n chi cuayiivi ch'i^n'i sá du'u chí
Jesús mii^n chi cuuvi 'caa^n'nú^n ya 'yā.

Ntii^{n}nyu^n ye^n'ē ndiichúúví apóstoles

(Mr. 6.7-13; Lc. 9. 1-6)

5 Jesús dicho'ó yā ndu'ū
ndiichúúví apóstoles ní ca^n'a yā
chii yā 'ii^n'yā^n taacā chi canee chi
dií^n yā. Ní Jesús ca^n'a yā: Nguɛɛ
ca^n'á nī cuaa^n yúúní ye^n'é 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ ndaata ye^n'ē Israel chi judíos.
Nguɛ́ɛ́ cundaa nī yáā^n vaacú 'ii^n'yā^n
Samaritanos. 6 Naati ndís'tiī ní
ca^n'a nī nanáá^n 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n tí
'ii^n'yā^n s'ee^n tan'dúúcā 'íítí cuuchi chi
níndái tī na icyá^n'ā, 'tííca yā. 7 Ní
taachi ca^n'á nī 'túúcā caa^n'ma^n nī
nduudu cuaacu ní caa^n'ma^n nī ye^n'ē
naachí Dendyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n
yā na va'ai chɛɛti nguuvi chí 'āā
ndaa nii^{n}nuú^n. 8 Dií^n nī chi nduūvā
ye^n'é 'ii^n'yā^n chi ngíita. Dií^n nī chí
nduuchi 'ii^n'yā^n chi n'díí chi tiná^n'ā.
Dií^n nī chi nduūvā ní nduuví dɛɛvɛ
cuerpo ye^n'e 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ vaadī
ya'ai chi nguuvi lepra chi in'duuti
yuūtɛ̄ ye^n'e yā. Ní dií^n nī chí divíi
nī espíritus ye^n'ē yáá^{n}n'guiinūu^n chi
snéé ndúúcū 'ii^n'yā^n. Ndís'tiī ndaacá
nī poder 'cūū ye^n'é Dendyuūs, ní
nguɛ́ɛ́ cuta'a nī tuumī cáávā chuū.
Chuū chi dií^n nī ndúúcū 'ii^n'yā^n
nguɛ́ɛ́ cuuvi cún'di'i ye^n'é yā.
9 Nguɛ́ɛ́ candɛ́ɛ nī 'díí^{n}nguaa^n, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú 'díí^{n}nguɛɛ, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú tuūmī cheēyé ra. 10 Nguɛ́ɛ́
candɛ́ɛ nī morral ye^n'e nī cuaa^n
cyúúní chi cá^n'a nī. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
'uūvī ra catecai nī candɛ́ɛ nī. Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú canduu ndaācuú ye^n'é
nī, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú in'daacuú rá
ye^n'e nī, ti 'ii^n'yā^n chi dií^n ntii^{n}nyu^n,
na ntii^{n}nyú^n chi dií^n yā ní ndaācā
chi ché'e yā ndúúcū necesidades chí
ne^n'e yā.

11 'Āā tií nūu^{n} yáā^{n} n'gɛɛtɛ ndúúcu
yáā^{n} n'gaiyaá naachí cundáa nī
tíínguunee^{n} nī du'ú 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē
yáā^{n} mii^{n} chí n'dai yā ní cunée
nī na vaacú yā ndii n'dáá cá nī.
12 Taachí ndaá nī na vaacu 'ii^{n}'yā^{n}:
Ndaí ndís'tiī, caa^{n}'má^{n} nī, tan'dúúcā
costumbre ye^{n}'e nī. **13** Ndúúti chi
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é va'āī mii^{n} n'dai yā
tuu'mi ní vaadī 'diií^{n} ye^{n}'e nī cunéé
ndúúcu yā. Nduuti chi nguɛ́ɛ́ n'dai
yā o nguɛ́ɛ́ vaadī 'diií^{n} ndúúcu yā,
nacan'dáa nī va'āī mii^{n} ndúúcū
'áámá nduudu n'dai. **14** Nduuti chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ 'cuaa^{n} yā ndís'tiī
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'caandivee^{n} ra yā
nduudu ye^{n}'e nī nan'dáa nī va'ai
mii^{n} o ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ní n'dáádi
nī iyaācáa ye^{n}'e ca'á nī ti nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^{n} yā ye^{n}'é nī. **15** Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngīi
ndís'tiī chi taachi ndaá nguuvi chi
Ndyuūs n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yáā^{n}, castigo ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáa^{n}
'cūū cunncáā ca chí cuuví castigo
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Sodoma
ndúúcū yáā^{n} Gomorra chi yáā^{n} s'ee^{n}
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā chi
n'dai ndíí nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata
Israel yā.

Ndáá nguuvi chi 'ii^{n}'yā^{n} din'gíínu yā nduucú nī

16 Cun'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó
ndís'tiī tan'dúúcā chi ndís'tiī ní 'iiti
cuūchī náávta^{n}'ā ye^{n}'ē 'yáa^{n}yāa^{n}
n'gaātáā, 'tiicá nī. Canéé chí dií^{n}
nī chi listo nī tan'dúúcā 'aama
cúú. Ní canéé chí din'daacá nī ní
canéé manso nī tan'dúúcā 'áámá
paloma. 'Tíícā dií^{n} nī. **17** Candɛ́ɛ nī
cuidado caati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nca'á
yā ndís'tiī nanáá^{n} 'ii^{n}ntye^{n}'ē ye^{n}'e
yaacū sinagoga. Ní cúúví 'cue^{n}'é yā
ndís'tiī na yaacū sinagoga mii^{n}. **18** Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} candɛ́ɛ yā ndís'tiī nanáá^{n}
gobernadores ndúúcū nanáá^{n} reyes
cucáávā 'úú. Ní 'íícú ndís'tiī cuuví
caa^{n}'má^{n} nī nduudu cuaacu ye^{n}'ē 'úú
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata Israel. **19** Ní
taachi 'ii^{n}'yā^{n} nca'a yā ndís'tiī nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}, nguɛ́ɛ́ nadicádíínuu^{n} nī
ye^{n}'e chi caa^{n}'má^{n} nī ti hora míí^{n}
nūu^{n} ní Ndyuūs tée yā nduudu chí
caa^{n}'má^{n} nī. **20** Ti nguɛ́ɛ́ ndís'tiī chí
caa^{n}'má^{n} nī naati Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs Chiida yú. Espíritu
mii^{n} caa^{n}'má^{n} yā cáávā ndís'tiī ti
canée yā nduucú nī.

21 Nguaa^{n} 'díínū sa ca^{n}'a sa
caa^{n}'ma^{n} sa contra ye^{n}'ē ví'ī chi
canéé chí 'cuūvī sa. 'Tiicá ntúū^{n}
chiidá yā ca^{n}'a yā caa^{n}'ma^{n} yā
contra ye^{n}'ē daiya yā chi canéé chí
'cuūvi yā. 'Tiicá ntúū^{n} daiyá yā ní
ca^{n}'á yā dii^{n} yā ndúúcū chiidá yā
ti ndís'tiī candɛ́ɛ nī nduudu ye^{n}'é.
22 Ní nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
n'diichí yā ndís'tiī cucáávā 'úú ti
cue^{n}'é nī nduucú. 'Ii^{n}'yā^{n} chi cuchɛ́ɛ
yā tanducué^{n}'ē chuū nducué^{n}'ē
nguuvi ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chí
nangua^{n}'ai yā. **23** Taachí 'ii^{n}'yā^{n}
can'daá yā ndís'tiī chí ne^{n}'e yā chi
ndís'tiī 'cueenú nī cuuvi, na 'áámá
yáā^{n}, tuu'mi ní ca^{n}'ā nī cáánu nī
ná taama yáā^{n} ti cuaacu níí^{n}nyú^{n}
nga^{n}'á ngií ndís'tiī chi Sa^{n}'ā chí
Daiya Ndyuūs mii^{n} nndaa sá taama
vmné^{n}'ēe vmnaa^{n} chí ndís'tiī cuuvi
caa^{n}'ma^{n} nī nduudu cuaacu ye^{n}'é
nuu^{n}ma^{n} na yá^{n}'āa Israel.

24 Mar 'áámá discípulo ní nguɛ́ɛ́
n'gɛɛtɛ ca ntii^{n}nyu^{n} sá chi cuuvi
maestro ye^{n}'ē sa, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú

mar 'áámá mozo ní ng'ɛɛtɛ ca sa
chí cuuvi 'iivi sa. 25 N'dáacā chí
discípulo mii^{n} dii^{n} sa tan'dúúcā
chi īdii^{n} maestro ye^{n}'e sa ní mozo
mii^{n} dii^{n} sa tan'dúúcā chi dii^{n} 'iivi
sa. Ndúúti chi 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e va'ai chi nguuví
Beelzebú chi yáá^{n}n'guiinūu^{n}, tuu'mi
ní taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
familia ye^{n}'e Beelzebú mii^{n} cunncáā
ca^{n}'a yā caa^{n}'má^{n} yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e Beelzebú.

Du'ū chí cuuvi 'va'ā yú

(Lc. 12.2-9)

26 Tuu'mi ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'va'á
nī 'ii^{n}'yā^{n} ti nguɛ́ɛ́ 'áámá chí canúú^{n}
n'de'ei chi nguɛ́ɛ́ cuuví snaa^{n} yú,
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú canee 'áámá
secreto chi 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
cadíínuu^{n} yā. 27 'Iicu chii^{n} chi 'úú
nga^{n}'á ngií ndís'tiī ye^{n}'e nduūdū
n'de'ei chi nguɛ́ɛ́ ituumicádíínuu^{n}
'ii^{n}'yā^{n}, ndís'tiī caa^{n}'ma^{n} nī nduudu
chi túúmícádiinuu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}. Nííсú
dɛ'ɛ chí nga^{n}'á ngií ndís'tiī ní 'cuai
nī ndii na yaacū ye^{n}'ē tii^{n} va'āī ní
túúmícádiinuu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} nduudú 'cūū.
28 Nguɛ́ɛ́ 'va'á ni 'ii^{n}'yā^{n} chí 'caā^{n}'nū^{n}
cuerpo ye^{n}'e nī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
'caa^{n}'nú^{n} yā alma ye^{n}'e nī. Di'va'á ca
nī Dendyuūs chí cuuvi 'caa^{n}'nú^{n} yā
alma ye^{n}'e nī ndúúcū cuerpo ye^{n}'e
nī chí ca^{n}'á nī na infierno.
29 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ in'dííсui yā na 'uūvī
'yaada cáávā 'aama tuūmī? Mar
'áámá 'yáádá s'éé^{n} nguɛ́ɛ́ 'cuuvá tī na
yá^{n}'āa 'cūū núú^{n}má^{n} ne^{n}'e chi nguɛ́ɛ́
déenu Ndyuūs Chiida yú. 30 Nííсú
nducyaaca yuudu tií^{n} nī ní ndii
dúúchɛ́ ndúúcū Ndyuūs. 31 Nguɛ́ɛ́
di'vá'a ndís'tiī caati ch'ɛɛtɛ cá nī chi
cuuvi 'yaa^{n} n'dáí 'yaada.

'Ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'á yā iintii^{n}naá^{n} yā Cristo nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}

(Lc. 12.8-9)

32 'Āā du'ú nūu^{n} chí nga^{n}'a chi
iintii^{n}naa^{n} 'úú nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}, 'úú
ntúū^{n} ní caā^{n}'má^{n} chi iintii^{n}naá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nanáá^{n} Chiidá chi canée
yā na va'ai chɛɛti nguuvi. 33 'Āā
du'ú nūu^{n} chí caā^{n}'má^{n} chi nguɛ́ɛ́
in'diichi 'úú nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}, 'úú
ntúū^{n} ní caā^{n}'má^{n} chi nguɛ́ɛ́ in'diichí
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nanáá^{n} chiidá chi canée
yā na va'āī chɛɛti nguuví.

Cáávā Jesús mii^{n} vɛ́ɛ́ divisiones nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}

(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

34 Nguɛ́ɛ́ nadicádíínuu^{n} nī chi
'úú, Jesús, ndaá chi ndɛɛ́ vaadī
'diīi^{n} 'ii^{n}'yā^{n} na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Nguɛ́ɛ́
ndaá chi ndɛɛ́ vaadī 'diīí^{n} caati ndɛɛ́
vaadī 'caa'va ní tan'dúúcā chi candɛɛ́
'áámá machete chi 'caāi^{n} nduu
'uuvī lados. 35 Tí ndaá chí 'ii^{n}'yā^{n} ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí yā chiidá yā,
ní n'daataá nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichi tá
chɛɛcu tá, n'daataá nguɛ́ɛ́ cuuvi
n'diichi ntúū^{n} tá indá^{n}'a tá. 36 Caati
'áámá 'áámá yā ní enemigos yā ye^{n}'e
yā ví'i na vaacu yā.
37 'Ii^{n}'yā^{n} chí ne^{n}'e cá yā chiidá
yā o chɛɛcu yā nguɛ́ɛ́ ti 'úú, nguɛ́ɛ́
neene n'dai yā chi cuuvi ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} chí ne^{n}'e cá yā daiyá
yā sa^{n}'ā o daiyá yā n'daataá nguɛ́ɛ́
ti 'úú, nguɛ́ɛ́ neene n'dai yā chi
cuuvi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}. 38 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chí
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yā 'cueenú yā cuuvi
cucáávā 'úú chi tan'dúúcā chi cuta'á
yā cruz ye^{n}'e yā ní ca^{n}'a yā nduucú,
nguɛ́ɛ́ neené n'dai yā chi cuuvi
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}. 39 'Ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'e cá

yā vida ye^n'e yā cáávā cosas chi vɛ́ɛ́
ná i^n'yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́ ti 'úú, tuu'mi
ní táámá vida ní dindaí yā. 'Iicú
'ii^n'yā^n chí dindaí yā vida ye^n'e yā
na i^n'yee^{n}dí 'cūū cucáávā 'úú, ti dií^n
yā chi 'úú ne^n'é ní ndaacá yā táámá
vida ye^n'é yā.

Ye^n'e chi ndaācā ye^n'ē yú

(Mr. 9.41)

40 'Ii^n'yā^n chi 'cuaa^n yā ndís'tiī,
'cuaa^n yā 'úú. 'Ii^n'yā^n chi n'gúu^n yā
'úú, n'gúu^n yā 'ii^n'yā^n chi dichó'o yā
'úú. 41 'Ii^n'yā^n chi n'gúu^n yā 'áámá
sa^n'a profeta caati profeta mii^n chií
yā lado ye^n'e Ndyuūs 'ii^n'yā^n ní
cuta'á yā premio chí ndaacā ye^n'ē
chi tunéé^n 'ii^n'yā^n chi profeta. 'Ii^n'yā^n
chí n'gúu^n yā 'áámá 'ii^n'yā^n chí n'dai
caati 'ii^n'yā^n mii^n ni n'dai yā, 'ii^n'yā^n
ní cuta'á yā premio chí tunéé^n
'ii^n'yā^n chi n'dai. 42 'Āā du'ú nūu^n
'ii^n'yā^n chi ca'a 'áámá vaso nuū^{n}nī^n
'iichɛ 'áámá 'ii^n'yā^n caati i'téénu
yā 'úú, cuaacu níí^{n}nyú^n nga^n'á ngií
ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ premio ye^n'e 'ii^n'yā^n
mii^n chi cuuvi ndaāca yā ye^n'e yā.

Juan chí chɛɛ̄dínuū^{n}nī^n sa dichó'o sa 'ii^n'yā^n nanáá^n Jesús

(Lc. 7.18-35)

11 Taachí Jesús ch'íínú chii yā
ndu'u ndiichúúví discípulos
ye^n'e yā táácā chí canéé chi dií^n yā
tuu'mi ní Jesús chiicá yā yáā^n mii^n
ní cue^n'é yā na taná^n'ā yáā^n s'ee^n chí
ca'cuee^n yā ní caa^n'ma^n yā nduudu
cuaacu ye^n'é Ndyuūs.
2 Juan chí chɛɛdínuū^{n}nī^n sa
'ii^n'yā^n canúú^n sá vácūū. Ní taachí
ch'iindivee^n sá taacā idii^n Jesús
mii^n, tuu'mi ní dichó'o sa ná 'uuvi
discípulos ye^n'e sa nanáá^n Jesús.
3 Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ndáa yā ní
ntiinguunee^n yā Jesús mii^n: ¿'Áá
n'diī chi Cristo chi canee chí ndaa o
cunee ngíínú 'nū taama yā?
4 Jesús mii^n nán'guɛɛcúta^n'a
yā ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n ní ca^n'a yā:
Ndís'tiī cúna^n'a nī ní cuuvi nī Juan
mii^n ye^n'é dendu'ū chí inaa^n nī
ndúúcū chí n'giindivee^n nī. 5 'Ii^n'yā^n
chi ngueenáá^n ní inaa^n yā, 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ ngii ngiicá ní ngiicá
yā, 'ii^n'yā^n chí ndíí ca'ai lepra chí
in'duuti yuūtɛ̄ ye^n'e yā ní nduuva
dɛɛvɛ ye^n'é yā, 'ii^n'yā^n chi chɛɛtúū
ní n'giindiveé^n yā, 'ii^n'yā^n chi n'díí
ní nnduuchí yā ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā,
nííćú 'ii^n'yā^n chi ndaachíī snee yā
ch'iindiveé^n yā nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs chi nadanguá^n'ai 'ii^n'yā^n ti
'ii^n'yā^n candɛɛ yā nduudu cuaacu
mii^n nanáa^n yā. 6 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ cunncáā ch'ɛɛnú yā
'úú ndúúcū nduudu ye^n'é.
7 Taachi cuina^n'a yā 'ii^n'yā^n s'ee^n,
Jesús tucá'a yā ca^n'a yā chii yā
'ii^n'yā^n ye^n'e Juan chí chɛɛdínuū^{n}nī^n
mii^n: ¿Dɛ'ɛ̄ che^n'e ndís'tiī n'diichi
nī na yá^n'āa cuū^{n}má^n naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n? ¿'Áá 'áámá ndúú
chí n'giīdī 'yúúné? 8 O ¿dɛ'ɛ̄ tuu'mi
che^n'e nī n'diichí nī? ¿'Áá 'áámá
sa^n'ā chi cánuu^n sa catecáí n'dai sa?
Cuin'diichí nī. 'Ii^n'yā^n chi snúu^n yā
catecai n'dai yā snee yā ná va'ai ye^n'ē
rey. 9 Tuu'mi ní ¿dɛ́'ɛ̄ che^n'é nī n'diichi
nī? ¿'Áá 'aama profeta chi nga^n'a
nduudu cuaacu ye^n'e Ndyuūs? 'Tíícā
nduudu cuaacu. Ní 'úú ní nga^n'á
ngīi ndís'tiī 'tíícā. Che^n'é nī n'diichi
nī 'áámá 'ii^n'yā^n chí ch'ɛɛtɛ ca yā
chí cuuvi profeta. 10 Chuū cánéé
nguū^n ye^n'e Juan mii^n ná^n libro ye^n'é
Ndyuūs ndii cuáá^n vmnaa^n:

Cuin'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó
'áámá sa^{n}'ā chí caa^{n}'ma^{n} sa
nduudu cuaacu ye^{n}'é nanáa^{n}
di. Sa^{n}'ā mii^{n} ní nuū^{n}'nū^{n}
cuaacú sa yúúní cáávā di.
11 Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií
ndís'tiī: Nguáá^{n} nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
chi n'giindiyáa^{n} yā ye^{n}'ē n'daataá
nguɛ́ɛ́ taama yā chi ch'ɛɛtɛ ca yā
ti Juan mii^{n} chí chɛɛdínuū^{n}nī^{n} sa.
Naati 'ii^{n}'yā^{n} chi ndiicuú^{n} ca yā
naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā
ní ch'ɛɛtɛ ca yā nguɛ́ɛ́ ti Juan mii^{n}.
12 Caati ndíí tiempo chi
ch'iindiyaā^{n} Juan chi chɛɛdínuū^{n}nī^{n}
sa ndíí maa^{n} ye^{n}'e naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chi ye^{n}'é Ndyuūs ní n'geenu cá yā
ngii. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi ngu^{n}'u yā contra
ye^{n}'e Ndyuūs ne^{n}'e yā caa^{n}'ma^{n}
ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e naachi Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā. 13 Ní nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} profetas ndúúcū ley ye^{n}'e
Moisés nga^{n}'ā nduudu cuaacu ye^{n}'é
naachi Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā
ndíí tiempo chi ndaā Juan mii^{n} ná
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 14 Ndúúti chi ndís'tiī
ne^{n}'e nī 'caandivee^{n} nī nduudu ye^{n}'e
profetas ndúúcū nduudu ye^{n}'e ley
mii^{n}, tuu'mi ní cadííinuu^{n} nī chi
Juan mii^{n} ní sa^{n}'ā chí profeta Elías
dinguu^{n} yā chi canéé chí ndaa sa.
15 Ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ veé^{n} nī 'caandivee^{n}
nī ye^{n}'é.
16 ¿Dɛ'ɛ́ tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé
yā na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū maa^{n}? 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} tan'dúúcā sa^{n}'ā n'gaiyáā chí
n'gɛɛ̄tɛɛ nii'vɛɛ̄ ní duūchi sa ní n'gai
sa compañeros ye^{n}'e sa. 17 Ní nga^{n}'a
sa: 'Tiiví 'nū flauta cáávā baile
naati nguɛ́ɛ́ inde'éí nī. Ní chiita
'nū canción chi ndaachií tan'dúúcā
canciones cáávā tiná^{n}'ā naati nguɛ́ɛ́
chɛɛ̄cu nī. 18 Juan chi chɛɛdínuū^{n}nī^{n}
sa ndaā sa. Nguɛ́ɛ́ che'e sa pan,
nguɛ́ɛ́ chi'i sa vino ní ndís'tiī nga^{n}'á
nī chí sa^{n}'ā mii^{n} ní canee sa ndúúcū
espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}. 19 'Úú
ní ndaá, 'úú chí Sa^{n}'ā chi Daiyá
Ndyuūs 'úú. Ní nge'é ní ngi'í. Tuu'mi
ní ndís'tiī nga^{n}'a nī ye^{n}'é: Cuin'dííchí
nī. 'Áámá sa^{n}'ā chí n'deēe n'dáí nge'e
sa ní ngi'i taavi sá vino. Ní nga^{n}'á
nī chi 'úú ní sa^{n}'ā chi n'dai ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} publicanos chi cobradores
chí inn'guɛɛ yā ye^{n}'e yá^{n}'āa ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi dinuu^{n}ndi yā. Nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} deenu yā chí vaadī deenu
mii^{n} ní ye^{n}'é Ndyuūs. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
ch'i^{n}'í yā vaadī deenu mii^{n} cáávā
dendu'ū chi n'daācā chi dií^{n} yā ti
ye^{n}'é Ndyuūs 'ii^{n}'yā^{n}.

Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} naachi nguɛ́ɛ́ indaacadaamí yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā

(Lc. 10.13-15)

20 Jesús tucá'a yā dií^{n} yā regañar
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} na yáā^{n} s'ee^{n} naachi
dii^{n} yā nééné n'deēe vaadī n'giinu
ti 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} 'āā cuɛ́ɛ́
ndaacadaamí yā ye^{n}'ē núú^{n}ndí ye^{n}'e
yā. Ní nga^{n}'a yā 'tíícā: 21 Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ya'āī ye^{n}'é ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
Corazín. Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī ye^{n}'ē
ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Betsaida
ti ndúúti chi chiī vaadī n'giinu
na yáā^{n} Tiro ndúúcū yáā^{n} Sidón
tan'dúúcā chí chiī nguaa^{n} ndís'tiī,
tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa s'ee^{n} 'āā
'naa^{n} tiempo ndaacadaamí yā ye^{n}'e
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. Ní ch'i^{n}'í yā 'ii^{n}'yā^{n}
tan'dúúcā costumbre ye^{n}'é yā chi
neené ya'ai yā. Ní ch'ɛɛtinúú^{n} yā
catecaí yā ye^{n}'e chi díínūu^{n} ní ch'ɛɛtɛ́
yā nguaa^{n} yaiyáā. 22 'Úú nga^{n}'á

ngií ndís'tiī ti nguuvi chí Ndyuūs
caa^{n}'má^{n} yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ ya'āī ca 'cueenú yā cuuvi
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē yá^{n}'āa Tiro ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Sidón nguɛ́ɛ́ ti
ndís'tiī. 23 Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
Capernaum, ¿'áá cuuvi ca^{n}'á nī na
va'ai chɛɛti nguuvi? Nguɛ́ɛ́ cuuvi.
Ca^{n}'á nī infierno ti nguɛ́ɛ́ i'téénu nī
nduudu cuaacu ye^{n}'é ndúúcū vaadī
n'giinu chi dii^{n} Ndyuūs. Ndúúti chi
chiī vaadī n'giinu na yáā^{n} Sodoma
tan'dúúcā chí chiī nguaa^{n} ndís'tiī
tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáa^{n} 'cūū 'āā
i'téénu yā. Ní yáa^{n} 'cūū 'āā canéé
ndíí maa^{n}. 24 'Úú nga^{n}'á ngií ndís'tiī
ti nguuvi chi Ndyuūs caa^{n}'má^{n} yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ ya'āī ca
'cueenú yā cuuvi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa
Sodoma nguɛ́ɛ́ ti ndís'tiī.

Cuchií nī nanaa^{n} 'úú ní ntaavi'tuunúú^{n} nī

(Lc. 10.21-22)

25 Ní tiempo mii^{n} ní Jesús
nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ye^{n}'e yā ní ca^{n}'a
yā: N'diī Chiidá chi 'iiví nī ye^{n}'ē
va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū yá^{n}'āa
'cúū, 'úú ca'á gracias n'diī caati snuu^{n}
n'dé'ei nī nduudu 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi déénu ca yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
n'deee n'dáí tuumicádíínuu^{n} yā, ní
ca'a nī chí cadíínuu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
ndiicúu^{n} yā chi nguɛ́ɛ́ n'deee cá
déénu yā. 26 'Tíícā dií^{n} nī Chiidá ti
'tíícā ne^{n}'e nī chi n'daācā dii^{n} nī ti
n'daācā.
27 Ní Jesús ca^{n}'a yā chii yā
discípulos ye^{n}'e yā: Chiidá ní teé
yā 'úú tanducué^{n}'ē dendu'ū. Mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ deenu yā táácā
'áámá n'dyá^{n}'ā Daiya Dendyuūs,
dámaā^{n} Chiidá yā. Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ deenu yā táácā Dendyuūs
Chiida yú, dámaā^{n} 'áámá n'dyá^{n}'ā
Daiyá yā ndúúcū 'āā du'ú nūu^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi Daiyá Ndyuūs ne^{n}'é yā
'cuu^{n}'mi^{n} yā Chiida yā. 28 Cuchíi nī
nanáa^{n} 'úú, ndís'tiī, chi vɛ́ɛ́ n'deēe
n'dáí cuidado yē^{n}'e nī chi tan'dúúcā
'áámá carga ye^{n}'é nī ní 'úú ní dií^{n}
chí ntaavi'tuunúú^{n} nī. 29 Ní dií^{n} nī
tan'dúúcā chi can'dɛ́ɛ nī yugo ye^{n}'é
chi 'tííca. 'Cuee^{n} nī ye^{n}'ē 'úú caati
'úú ní ndiicúū^{n} 'úú ní nééné n'dai
staava ye^{n}'é, tuu'mi ní ndaācá nī
vaadī ntaavi'tuunúu^{n} ye^{n}'e alma
ye^{n}'e nī. 30 Caati yugo ye^{n}'é chí teé
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ngi^{n}'īi. Candɛ́ɛ nī
chɛɛdí ye^{n}'é ní nguɛ́ɛ́ cuuví n'gii
ye^{n}'e nī.

Discípulos ye^{n}'e Jesús sta'á yā trigo nguuvi chí ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 'Áámá nguuvi sábado chi
ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel,
Jesús cue^{n}'e yā ndúúcū discípulos
ye^{n}'e yā cuaa^{n} naachí 'ii^{n}'yā^{n} 'āā
ñdíí^{n} ntii^{n}nyú^{n} yā ní míí^{n} ní vɛ́ɛ́
trigo. Discípulos ye^{n}'e Jesús mii^{n}
chii cuiicú yā ní sta'á yā trigo ní
che'e yā. 2 'Ii^{n}'yā^{n} fariseos n'diichí yā
chuū, ní ca^{n}'a yā chii yā Jesús mii^{n}:
Cuin'diichí nī, discípulos ye^{n}'e nī ní
nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā tan'dúúcā chí nga^{n}'a
ley ye^{n}'e nguuvi chi ntaavi'tuunúú^{n}
'ii^{n}'yā^{n}.
3 Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'gee^{n} nī táácā diīi^{n}
David mii^{n} ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi cue^{n}'e
ndúúcu sa taachi chii cuiicú yā?
4 David mii^{n} sndáa yā ná yáacū ye^{n}'e
Ndyuūs ní sta'á yā pan chi canéé na
mesa ye^{n}'ē nátai. Ní che'é yā ní ca'a

yā chi che'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nduucú yā.
Pan mii^{n} dámaā^{n} chiiduú s'ee^{n} cuuvi
che'é yā. Ní tan'dúúcā chí nga^{n}'a na
ley mii^{n} nguɛ́ɛ́ canéé chí che'e rey
David ní nguɛ́ɛ́ cánéé chí che'é 'ii^{n}'yā^{n}
chi ndúúcu yā. 5 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'gee^{n}
ndís'tiī na ley ye^{n}'e Moisés chi diīi^{n}
chííduú s'ee^{n}? Nguɛ́ɛ́ ntaavi'tuunúú^{n}
yā ye^{n}'e ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaācū tíínūu^{n}
nguuvi chi ntaavi'tuunúu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.
Chiidu s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā tan'dúúcā
chí nga^{n}'a ley ye^{n}'e Moisés ní nguɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 6 'Úú nga^{n}'á ngīi
ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi
ch'ɛɛtɛ ca yā chi yaācū templo ní
canee yā ndúúcū ndís'tiī. 7 Ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ déénu nī dɛ'ɛ chi ne^{n}'e
caa^{n}'ma^{n} chi canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs ye^{n}'e chuū: Ne^{n}'é chi
'ii^{n}'yā^{n} ya'āī 'iinú yā 'ii^{n}'yā^{n} caavā
'úú. Nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi 'caa^{n}'nu^{n} yā 'iiti
ní tée yā 'iiti caavā ofrenda ye^{n}'ē
'úú. Nduuti chí cadíínuu^{n} nī tuu'mi
ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī condenar 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā. 8 'Tíícā
Sa^{n}'ā chi Daīyá Dendyuūs mii^{n} vɛ́ɛ́
ntúū^{n} poder ye^{n}'e sa ye^{n}'e nguuvi chí
ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.

Sa^{n}'ā chi ntí'i ta'ā sa

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

9 Cuayiivi ní Jesús che^{n}'e yā na
yáacū sinagoga ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yaā^{n} mii^{n}. 10 Cuin'diichí nī. Mii^{n} ní
canéé 'áámá sa^{n}'ā chi ntí'i ta'ā sa.
Snéé 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi tiinguunée^{n} yā
Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā: ¿'Áá canéé na
ley ye^{n}'e yú chí nduuvā ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}
nguuvi chi ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n}?
Chuū ní ca^{n}'a yā ti ne^{n}'é yā cuuvi
caa^{n}'ma^{n} yā núú^{n}ndí ye^{n}'e Jesús mii^{n}.
11 Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: ¿Dú'u 'aama sa^{n}'ā nguaa^{n}
ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ 'áámá 'iiti cuūchī
ye^{n}'ē sa? Ní ndúúti chi cun'daa nuú^{n}
tī na 'áámá yiivi yá^{n}'āa nguuvi chi
ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n}, ¿'áá nguɛ́ɛ́
ntuun'dáa sa 'iiti nguuvi mii^{n}?
12 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ ya^{n}'ai ca chiī'vɛ̄ 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ ti 'áámá 'iiti cuūchī?
'Tíícā dii^{n} yú chí n'daācā nguuvi chí
ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.
13 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā chii yā
sa^{n}'ā chí ya'āī ye^{n}'ē sa: N'doo dí ta'a
di. Sa^{n}'ā mii^{n} ní n'doō sá ta'ā sa ní
ta'ā sa nduūvī n'dáácā tan'dúúcā
taama. 14 'Ii^{n}'yā^{n} fariseos nan'dáa yā
chɛɛti yaācū ní nduuvidaamá yā chí
ca^{n}'a yā contra ye^{n}'e Jesús mii^{n} ti
ne^{n}'é yā 'caa^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}.

'Áámá nduudu chí caa^{n}'ma^{n} ye^{n}'e Jesús

15 Taachí Jesús chicadíínuu^{n} yā
chuū nan'daa yā mii^{n}. Neené 'yaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} cue^{n}'e yā ndúúcū Jesús mii^{n}
ní Jesús mii^{n} idií^{n} yā chi nduūvā
ye^{n}'e nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}. 16 Ní ca^{n}'a
yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́
caa^{n}'ma^{n} yā cuuví yā taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
du'u yā. 17 Ní 'iicu cuaacu chí
profeta Isaías mii^{n} ca^{n}'a yā ndii
cuáá^{n} vmnaa^{n} taachí dinguu^{n} yā
'tíícā. Ndyuūs nga^{n}'a yā:
18 Sá^{n}'a 'cūū ni idichíí'vɛ 'úú. 'Úú
chínndɛɛ̄vɛ́ sa^{n}'á 'cūū chi ne^{n}'é
ní neene yeenú ndúúcu sa.
'Úú ní cu'neé^{n} Espíritu N'dai
ye^{n}'é vmnáá^{n} ye^{n}'e sa. Sa^{n}'á
'cūū caa^{n}'ma^{n} sa ye^{n}'e ley ye^{n}'é
nanáá^{n} nducyáácá naciónes
na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
19 Nguɛ́ɛ́ 'cuu^{n}'ma^{n} sa ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú 'cuāi ra sa. Mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} na yúúní nguɛ́ɛ́
'caandiveé^{n} yā nduudú ye^{n}'e

sa ti nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} yúúdu sa
cuaa^{n} na yúúní.
20 Sa^{n}'á 'cūū nginnee sa 'ii^{n}'yā^{n}
chi vɛ́ɛ́ ca cuidados ye^{n}'e yā,
'ii^{n}'yā^{n} chi tan'dúúcā 'áámá
taa^{n} ndúú chí 'aa ndɛɛ̄tuú 'tɛɛ
'tɛ́ɛ́, 'tiicá yā. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
chí ntuūvi sa 'aama mecha
ye^{n}'e quinque chí ican'dáā
ca 'yaā^{n}'mí^{n} ye^{n}'e. Ndíí nguɛ́ɛ́
candɛ́ɛ sa nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs ndii taachi a
fuerza 'āā cuɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi
cuchɛɛ sa ndúúcū vaadī
cuaacu mii^{n} ye^{n}'e tanducué^{n}'ē.
21 Ní 'íícú nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
naciones ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
cūnee ngíínú yā ye^{n}'e sa^{n}'á
'cūū chi cu'téénu yā ye^{n}'e sa.

'Ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'á yā chi Jesús vɛ́ɛ́ poder ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ndúúcu yā

(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

22 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} ndaa yā nanáá^{n}
Jesús ní ndɛ́ɛ yā 'áámá sa^{n}'ā chi
canee sa ndúúcū espíritu ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'ē chi ngueenáa^{n}
sa ndúúcū chi nguɛ́ɛ́ ngii nga^{n}'a
sa. Jesús mii^{n} dií^{n} yā chi nduūvā
ye^{n}'ē sa. Ní sa^{n}'ā chi ngueenáa^{n}
mii^{n} ní inaa^{n} sa ní ngíí nga^{n}'ā sa.
23 Nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} nge^{n}'e yiinú yā
ní nga^{n}'a yā: ¿'Áá sá^{n}'a 'cūū Daiya
'ii^{n}'yā^{n} chí ndaataá ye^{n}'ē David?
24 Ní taachi 'ii^{n}'yā^{n} fariseos
ch'iindiveé^{n} yā chuū ní ca^{n}'a yā:
Sá^{n}'a 'cūū nitun'dáa sa espíritu ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} cáávā Beelzebú, chí
Satanás chí nga^{n}'ā ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'e
espíritus ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}.
25 Jesús mii^{n} déénu yā chi
nadacadíínūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a
yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: 'Áámá
gobierno chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā
ye^{n}'e yá^{n}'āa chi vɛ́ɛ́ 'uūvī partido
yā chí ngu^{n}'u yā 'áámá yā ndúúcū
taama yā, tuu'mi ní nguɛɛ
cuuvi 'naa^{n} chi 'ii^{n}ntyé^{n}'e yā. Ní
nducué^{n}'ē yá^{n}'āa o va'ai naachi
'ii^{n}'yā^{n} vɛ́ɛ́ 'uūvī vaanīcadíínūu^{n}
ye^{n}'e yā nguɛ́ɛ́ cuuvi nduuvidaamá
yā. 26 'Tiicá ntúū^{n} nduuti chi
yáá^{n}n'guiinūu^{n} tun'dáa sa espíritus
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} vɛ́ɛ́ 'uūvī
vaanicádiinūu^{n} ye^{n}'ē sa ní cuáácú
chi ngu^{n}'u sa ye^{n}'ē maa^{n} sa ní vɛ́ɛ́
'uūvī partido ye^{n}'e sa ní 'cuiinu
sa. 27 Ndís'tiī ní nga^{n}'a nī chi 'úú
itun'daá espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū poder ye^{n}'e
Beelzebú chi Satanás chí nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'e espíritus ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n}. Ndúúti chi 'tíícā
tuu'mi ní, ¿ndúúcū du'ū rá poder
ye^{n}'ē tun'daá 'ii^{n}'yā^{n} chi ndúúcu nī
espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}? Chíí^{n}
chí dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi ndúúcu nī n'gi^{n}'i
yā chi nguɛ́ɛ́ 'tíícā chi nga^{n}'á nī.
28 Ndúúti chi 'úú itun'daá espíritus
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} cáávā poder
ye^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'e Dendyuūs,
cuaacu níí^{n}nyú^{n} naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ndaā nanáá^{n}
ndis'tiī.
29 Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛɛ cuuví
cundaa yā va'ai ye^{n}'e 'aama sa^{n}'ā chi
vɛ́ɛ́ fuerzas ye^{n}'e sa ní divíi yā chi
vɛɛ ye^{n}'e sa. ¿Canéé chí cachiichí yā
sa^{n}'a vmnáá^{n} vmnaa^{n}? Cuayiivi ní
cuuví dií^{n} yā tun'dáa yā dendu'ū chi
snúū^{n} va'ai ye^{n}'ē sa.
30 'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ canée yā lado
ye^{n}'é, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} canée yā contra ye^{n}'é.
'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dáámá dií^{n} yā cosechar
nduucú, tuu'mi ní dií^{n} yā tan'dúúcā chi
ingée tanducué^{n}'ē cosecha.

31 Chíí^{n} chí nduudu cuaacu chí
'úú nga^{n}'á ngií ndís'tiī: Tanducué^{n}'ē
nuu^{n}ndi chí dií^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū
nduudu taa^{n} chí nguɛ́ɛ́ n'dáacā
chí nga^{n}'a yā contra ye^{n}'e Ndyuūs,
Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā ye^{n}'e yā.
Naati 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a yā nduudu
taa^{n} chí nguɛ́ɛ́ n'dáacā chi contra
ye^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs
ní nguɛ́ɛ́ nch'ɛɛ̄cū yē^{n}'e yā maa^{n} ní
tiempo chi cuchiī. 32 'Āā du'ú nūu^{n}
chí caa^{n}'ma^{n} nduudu chí nguɛ́ɛ́
n'dáacā contra ye^{n}'e Sa^{n}'ā chi Daiyá
Ndyuūs ní cuuvi nach'ɛɛcu ye^{n}'e
yā. Naati 'ii^{n}'yā^{n} chí nguɛ́ɛ́ n'daācā
nga^{n}'a yā contra ye^{n}'e Espíritu
N'dai ye^{n}'e Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
nach'ɛɛ̄cū ye^{n}'e yā ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
tááma i^{n}'yee^{n}di chí cuchiī.

'Áámá yá^{n}'á ní ngi^{n}'i cucáávā n'gui'i ye^{n}'ē

(Lc. 6.43-45)

33 'Tiicá ntúū^{n} ca^{n}'a Jesús: Ndúúti
chi vɛ́ɛ́ 'áámá yá^{n}'á chi n'dáacā
ye^{n}'é nī tuu'mi ní cuuvi n'gui'i
n'dáacā ye^{n}'ē. Nííicú ndúutī chi
vɛ́ɛ́ 'áámá yá^{n}'á chí nguɛ́ɛ́ n'daācā
ye^{n}'é nī nguɛɛ n'dáacā cuuvi n'gui'i
ye^{n}'ē. Cáávā n'gui'i ye^{n}'e yá^{n}'á
ituumicadíínuu^{n} yā táácā yá^{n}'á
nduuti chí n'dai o nduuti chí nguɛ́ɛ́
n'dai. 34 Ndís'tiī, tan'dúúcā ndaata
ye^{n}'ē cúú 'tiicá nī. ¿Táácā nga^{n}'a
nī cosas chi n'daācā ní idií^{n} nī chi
nguɛɛ n'daācā? Ti chíí^{n} chi nga^{n}'a
nī ndúúcū cheendí nī ngiica na
staava ye^{n}'é nī. 35 Sa^{n}'ā chi n'dáí
idii^{n} sa dendú'ū chi n'daācā chi
nadacadíínuu^{n} sa na staava ye^{n}'e sa
chi n'daācā. Sa^{n}'a chi cunncáā idii^{n}
sa tanducué^{n}'ē chi nguɛɛ n'daācā
nadacadíínuu^{n} sa caati staava
ye^{n}'e sa nguɛ́ɛ́ n'dáacā. Nduudu
chi nga^{n}'ā sa ngiica sa ye^{n}'ē chi
ndiituú na staava ye^{n}'e sa. 36 Naati
'úú ní nga^{n}'á ngií ndís'tiī: Nducué^{n}'ē
nduudu chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chíí'vɛ̄
chi 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a yā, nducyááca yā
ní cánéé chí nca'á yā cuenta ye^{n}'e
nduudu chi nguɛɛ n'daācā chi ca^{n}'a
yā nguuvi chí Ndyuūs caa^{n}'ma^{n} yā
ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā. 37 Ti cáávā
nduudu ye^{n}'e nī chi n'daācā nduuví
n'dai nī ní 'iicu cáávā nduudu ye^{n}'é
nī nduuti chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā cuuví nī
castigo.

'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daācā né^{n}'e yā snaa^{n} yā señales

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

38 Tuu'mi ní n'duuvi maestros ye^{n}'e
ley ndúúcū n'duuvi sa^{n}'ā fariseos
nga^{n}'a sá ngii sa Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a
sa: N'dií maestro, né^{n}'e 'nū snaa^{n} 'nū
'áámá señal chi dií^{n} nī.
39 Jesús nán'guɛɛcúta^{n}'a yā
ye^{n}'e sa^{n}'ā s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā: 'Ii^{n}'yā^{n}
cunncáā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs ne^{n}'e yā
snaa^{n} yā señal naati señal nguɛ́ɛ́
snaa^{n} yā. Dámaa^{n} snaa^{n} yā señal
ye^{n}'e profeta Jonás chi ndíí cuaa^{n}
vmnaa^{n} canee nguū^{n} na libro ye^{n}'e
Ndyuūs. 40 Ti tan'dúúcā Jonás
canúú^{n} sá chɛɛti 'yaācā ch'ɛɛtɛ 'iīnū
nguuvi 'iīnū n'gaa^{n} 'tíícā canee
chí cūnee Sa^{n}'ā chi Daiyá Ndyuūs
máá^{n} yá^{n}'āa 'cúū 'iīnū nguuvi 'iīnū
n'gaa^{n}. 41 Na nguuvi ye^{n}'e juicio
'ii^{n}'yā^{n} chí ch'ɛɛtinée yā na yáā^{n} chi
nguuvi Nínive nducuée^{n} yā contra
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé maa^{n}nguuvi
taachí Ndyuūs caa^{n}'má^{n} yā ye^{n}'ē
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}, ní cuuví yā

condenado. 'Tíícā tí 'ii^n'yā^n ye^n'e
yáā^n Nínive ní ndaacadaamí yā
taachi profeta Jonás mii^n ndii cuáá^n
vmnaa^n ca^n'a sá nduudu cuaacu
ye^n'e Ndyuūs. Cuin'diichí nī 'áámá
sa^n'ā chi ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ tí profeta
Jonás mii^n canee sa 'muu^n na lugar
'cūū. 42 'Tiicá ntúū^n nguuvi ye^n'e
juicio n'daataá reina chí tiempo
chi chó'ōo nga^n'ā ntii^{n}nyu^n tá ye^n'e
lado ye^n'e Sur ca^n'a tá nducuee^n tá
contra ye^n'e 'ii^n'yā^n chi snée yā
maa^{n}nguuvi taachi Ndyuūs caā^n'má^n
yā nuu^{n}ndi ye^n'é 'ii^n'yā^n. Ní tá^n'ā mii^n
ní diī^n tá condenar 'ii^n'yā^n chi snée
yā maa^{n}nguuvi ti tá^n'ā mii^n ndaā
tá ndíí na ya^n'ai taaví ye^n'ē yá^n'āa.
Ní ngiica tá ní ch'iindivee^n tá ye^n'ē
vaadī deenu ye^n'e rey Salomón.
Cuin'dííchí nī 'áámá sa^n'ā chi ch'ɛɛtɛ
ca vaadī deenu ye^n'e sa canee sa
'muu^n nguɛ́ɛ́ ti Salomón mii^n.

Espíritu ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n chí nanguɛɛcunée na sa^n'ā

(Lc. 11.24-26)

43 Ca^n'a Jesús: Taachí espíritu ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n nacan'daa na 'áámá
sa^n'ā cachiica na yá^n'āa cuū^{n}má^n
naachi nguɛɛ ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n ní
n'nuūu^n naachi cuuvi ntaavi'tuunúu^n
ní nguɛ́ɛ́ ndaācā. 44 Tuu'mi ní
espíritu ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n nga^n'a:
Nanguɛɛcuneeé na vaacú naachi
chiīcá. Taachí nguɛɛ̄cūnéee ní
ndaā na vaacu mii^n ndaācā sa^n'a
mii^n ní tan'dúúcā 'aama va'āī chi
n'dai ní nduuvi dɛɛvɛ́ ndúúcū
nducué^n'e na lugar ye^n'ē. 45 Tuu'mi
ní espíritu mii^n cue^n'e ní in'nuu^n tá
ná ndɛɛ̄chɛ̄ espíritus chi cunncáā ca
chí cuuví maāa^n. Ní ndaā espíritu
mii^n ndúúcū ndɛ̄ɛchɛ̄ espíritus ní
ch'ɛɛtinée na sa^n'ā mii^n. Cuayiivi ní
n'geenu sa ngiī taavi ca ní cunncáā
ca canee sa nguɛ́ɛ́ ti vmnaa^n. 'Tiicá
ntúū^n 'cueenú yā cuuvi 'ii^n'yā^n chi
snée yā maa^n ti nguɛɛ n'dáacā idií^n
yā.

Chɛɛcú Jesús mii^n ndúúcū 'díínu yā

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

46 Taachí Jesús mii^n índeé yā
ndúúcū 'ii^n'yā^n, tuu'mi ní ndaā
nii^{n}nuú^n chɛɛcú yā ndúúcū 'díínu
yā ní snée yā chuva'āī. Ní ne^n'e yā
ndeé yā ndúúcū Jesús mii^n. 47 'Áámá
'ii^n'yā^n ca^n'a yā chii yā Jesús mii^n:
N'diī Jesús, cuin'dííchí nī. Chɛɛcú nī
ndúúcū 'díinu nī snée yā chuva'āī ní
ne^n'e yā ndee yā ndúúcu nī.
48 Jesús nan'guɛɛcúta^n'a yā ní
ca^n'a yā chii yā sa^n'a mii^n: ¿Dú'ū chí
chɛɛ̄cú mii^n? o ¿dú'ū chí 'diinú mii^n?
49 Ní n'doó yā ta'á yā naachi snéé
discípulos ní ca^n'a yā: Cuin'diichí nī,
'ii^n'yā^n s'ūu^n ní tan'dúúcā chí chɛɛcú
ndúúcū 'diīnú, 'tííca yā. 50 Tí 'āā du'ú
nūu^n 'ii^n'yā^n chi dií^n yā tan'dúúcā
chi ne^n'e Chiidá chi canée yā ná
va'ai chɛɛti nguuvi tuu'mi ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n chí 'diinú ndúúcū vi'í ndúúcū
chɛɛcú.

'Áámá ejemplo ye^n'ē sá^n'ā chi ngiīnū ndaata

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 Nguuvi mii^n Jesús can'dáa
yā va'āī mii^n ní ch'iīndi
yā nii^{n}nuú^n ná nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. 2 Ní
nééné n'deēe 'ii^n'yā^n ndúúvidaamá
yā naachi canéé Jesús. Tuu'mi ní
Jesús ndaa yā na 'áámá barco ní
ch'iīndí yā. Nducyáácá 'ii^n'yā^n snée
yā 'diituu núu^{n}nī^n naachi vɛɛ yá^n'āa
ndúútiī. 3 Ní Jesús ca^n'a yā nééné

n'deēe náá^{n} ndúúcū parábolas
chí ejemplos tan'dúúcā dendu'ū
chi vɛ́ɛ́ i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní ca^{n}'a yā
chuū: 'Áámá sa^{n}'ā chi ngiīnū ndaata
can'dáa sa chiīnū sa ndaata. 4 Taachí
chiīnū sa, 'áámá duutu ndaata míí^{n}
ní chiiya cyúúní. Ndaā 'yaadá ni
ch'iinu che'e tī. 5 Ná^{n}'ā duutu ndaata
mii^{n} ní chiiya na tuūu naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtɛ yá^{n}'āa. Maa^{n}nchɛɛtɛ́ nūu^{n}
can'dáā ti nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ yá^{n}'āa ye^{n}'ē.
6 Can'dáā 'yá^{n}'ā ní yaata mii^{n} ní ti'i ti
nguɛ́ɛ́ dii'yu ye^{n}'ē. 7 'Iicu ná^{n}'ā duutu
ndaata mii^{n} ní chiiya nguaa^{n} yáá^{n}.
Yáá^{n} mii^{n} ní ch'iita ní di'vaāchí ye^{n}'ē
yaata mii^{n}. 8 'Iicu ná^{n}'ā duutu ndaata
mii^{n} ní chiiya na yá^{n}'āa n'dáacā ní
n'dáacā chiī cosecha ye^{n}'ē. 'Áámá
ní chiī 'áámá ciento ye^{n}'ē, taama
ní chiī 'iīnū ngɛɛcu ye^{n}'ē, ni táámá
ní chiī ndíícú ndiichi ye^{n}'ē. 9 'Ii^{n}'yā^{n}
chi vɛ́ɛ́ veé^{n} yā ní 'caandiveé^{n} yā
nduudu ye^{n}'é.

Chíí^{n} chí ne^{n}'ē caā^{n}'mā^{n} ejemplo mii^{n}

(Mr. 4.10-20; Lc. 8.9-15)

10 Tuu'mi ní discípulos ndaá yā
nanáá^{n} Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii
yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ cáávā chi ndúúcū
ejemplos ngi'cuee^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n}?
11 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ní ca^{n}'a
yā chii yā discípulos ye^{n}'e yā: 'Āā
ndís'tií nūu^{n} ndaācā chicadíínuu^{n}
nī dendu'ū chi canúú^{n} n'de'ei ye^{n}'e
naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā ná va'ai chɛɛti nguuvi, naatí
taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ canéé chí
cadíínuu^{n} yā. 12 'Ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e
yā Ndyuūs ca'a cá yā ní n'deēe cá
cuuvi ye^{n}'e yā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
ye^{n}'e yā, 'áárá chí dúú'ví nūu^{n} chi
nadacádíínuu^{n} yā chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā
chuū ní Ndyuūs ndivíi yā ye^{n}'e yā.
13 Cáávā chíí^{n} chí nga^{n}'á ngií 'ii^{n}'yā^{n}
ndúúcū ejemplos caati inaa^{n} yā
naati n'gɛɛtinée yā tan'dúúcā chi
nguɛ́ɛ́ inaa^{n} yā. Ní n'giindiveé^{n} yā
naati n'gɛɛtinee yā tan'dúúcā chi
nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} yā ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú tuumicadiinuu^{n} yā. 14 Ní 'íícú
cuuvi cuaacu ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chíí^{n}
chi ca^{n}'a profeta Isaías ndii cuáá^{n}
vmnaa^{n} taachi ca^{n}'a yā 'túúcā ní
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs:

Ndúúcū veé^{n} yā 'caandiveé^{n} yā
ni nguɛɛ tuumicadíínuu^{n} yā;
ní snaa^{n} yā ní nguɛ́ɛ́ ca'a yā
cuenta ye^{n}'ē.
15 Caati staava ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní chɛɛchi. Ndúúcū veé^{n} yā
n'giindiveé^{n} yā naati nguɛ́ɛ́
tuumicadíínuu^{n} yā n'daācā.
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní n'gaadí yā
nduutinaa^{n} yā caati nguɛ́ɛ́
snaa^{n} yā ndúúcū nduutinaá^{n}
yā; ní nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n} yā
ndúúcū veé^{n} yā, ndii nguɛɛ
ndúú ituumicadiinúú^{n} yā
ndúúcū staava ye^{n}'é yā, ndii
nguɛ́ɛ́ ndúú ndaacadaamí yā
ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā chi 'úú
cuuví nadich'ɛɛ̄cú nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā.

16 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai ndís'tiī ti
vɛ́ɛ́ nduutinaa^{n} nī chí inaa^{n} nī ní
veé^{n} nī chí n'giindiveé^{n} nī. 17 Ti
cuaacu níí^{n}nyú^{n} 'úú Jesús nga^{n}'á
ngií ndís'tiī chi neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
profetas ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí n'dai
ne^{n}'é yā snaa^{n} yā chíí^{n} chí ndís'tiī
inaa^{n} nī naati nguɛ́ɛ́ n'diichi yā.
Ne^{n}'e yā 'caandiveé^{n} yā chíí^{n} chí
ndís'tiī n'giindiveé^{n} nī naati nguɛ́ɛ́
ch'iindiveé^{n} yā.
18 'Caandivee^{n} ndís'tiī ejemplo
ye^{n}'e sa^{n}'ā chí ngiīnū ndaata.

19 'Ii^n'yā^n chi n'giindiveé^n yā nduudu
ye^n'e naachí Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n
yā ye^n'ē va'ai chɛɛti nguuvi ní nguɛ́ɛ́
ituumicadíínuu^n yā, 'ii^n'yā^n s'ee^n
tan'dúúcā duutu ndaata chí chiiya
cuaa^n cyúúní. Ndaa yáá^{n}n'guiinūu^n
ní sta'ā sa nduudu ye^n'é Ndyuūs chi
canéé na staava ye^n'é yā. 20 Ndaata
chí chiiya nguaa^n tuūu ní tan'dúúcā
'ii^n'yā^n chí n'giindiveé^n yā nduudu
ye^n'é Ndyuūs. Ní taachí n'giindiveé^n
yā nduudu mii^n ní yeenú n'dai
yā, 21 naati nguɛ́ɛ́ 'áámá cānee
na staava ye^n'é yā ní nguɛ́ɛ́ 'náá^n
tiempo cūnee. Taachí n'géénu yā
ngii ti 'ii^n'yā^n cán'daa yā 'ii^n'yā^n s'ee^n
cáávā nduudu ye^n'é Ndyuūs, tuu'mí
nūu^n divíi yā nduudu mii^n ní nguɛ́ɛ́
canée na staava ye^n'é yā. 22 Ndaata
chí chiiya nguaa^n yáá^n ní tan'dúúcā
'ii^n'yā^n chi ch'iindiveé^n yā nduudu
mii^n naati ne^n'e cá yā nducué^n'ē
ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū chi vɛ́ɛ́.
Ní nginnche'éí yā 'ii^n'yā^n. Ní vaadī
'cuiica mii^n di'vaachií ye^n'ē nduudu
mii^n ní dii^n chí nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄
nduudu mii^n na vida ye^n'e 'ii^n'yā^n
s'ee^n. 23 Ndaata chí chiiya na yá^n'āa
n'dáacáā chíí^n chí tan'dúúcā 'ii^n'yā^n
chí n'giindiveé^n yā nduudu ye^n'é
Ndyuūs ní tuumicadiinúú^n yā ní
i'téénu yā nduudu mii^n. Ní n'daācā
idií^n yā. Ní nduudu mii^n tan'dúúcā
chi chiī 'aama ciento ye^n'ē o chi chiī
'iīnū ngɛɛcu ye^n'ē o chi chiī ndiicú
ndiichi ye^n'ē. 'Tíícā chii cosecha
ye^n'ē nduudu mii^n.

Ejemplo ye^n'é yaātā chi nguɛ́ɛ́ n'daācā chi vɛ́ɛ́ nguaa^n trigo

24 Jesús mii^n nga^n'a yā ngii yā
'ii^n'yā^n s'ee^n: Cuuví ndís'tiī táámá
ejemplo. Ní caa^n'má^n ye^n'e naachí
Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ye^n'ē
na va'ai chɛɛti nguuvi ní tan'dúúcā
'áámá sa^n'ā chí ngiīnū sa ndaata
ye^n'e trigo chi n'daācā na campo
ye^n'ē sa. 25 Taachí mozos cyaadu sa,
tuu'mi ní sa^n'ā chi enemigo ye^n'ē sa
ndaā sa ni chiīnū sa 'daa^n'nu^n trigo
na campo ye^n'e sa^n'ā mii^n nguaa^n
trigo chi n'daācā mii^n, ní cúna^n'a
sa. 26 Taachí can'daa yaata ye^n'ē ní
chiī trigo, tuu'mi ní can'daā nguuvi
'daa^n'nu^n trigo mii^n. 27 Tuu'mi ní
mozos chi idii^n sa ntii^{n}nyu^n na
campo mii^n ndaa sa nanáá^n sa^n'a
chi 'iivi ye^n'e campo mii^n ní ca^n'a
sa chii sa 'iivi: N'dií Señor, ¿'áá
nguɛ́ɛ́ chiīnū ndaata ye^n'e trigo
chi n'daācā na campo ye^n'e nī?
¿Tií chiīcā ndaata 'daa^n'nu^n trigo?
28 Sa^n'ā 'iivi mii^n ní ca^n'a sa chii sa
mozos chi idii^n ntii^{n}nyu^n: 'Áámá
sa^n'ā enemigo ye^n'é niīnū sa. Mozos
ní ca^n'a sa chii sa 'iivi sa: ¿'Áá ne^n'e
nī chi ca^n'a 'nū ní tiicu 'nū yaātā
mii^n chi nguɛ́ɛ́ n'daācā? 29 'Iivi mii^n
ní ca^n'a sa chii sa mozos chi idii^n
ntii^{n}nyu^n: Nguɛ́ɛ́ tiīcū di 'daa^n'nu^n
trigo mii^n caati cuuví tiicú ntúu^n
di trigo chí n'daācā mii^n. 30 Ca'a di
lugar chi dáámá 'cuiita ndíí taachi
ndaa tiempo ye^n'e cosecha mii^n,
tuu'mi ní 'úú caa^n'má^n cuūví 'ii^n'yā^n
chi 'caacá yā trigo mii^n chi 'caacá yā
vmnáá^n vmnaa^n 'daa^n'nu^n trigo mii^n
ní dichiichí yā caadī ticuaá ní 'nee^n
ya^n'a yā. 'Cuiinu maa^n ní nandɛ́ɛ yā
trigo mii^n ní 'cuíi yā chɛɛti díínūu^n.

'Áámá ejemplo ye^n'ē ndaata ye^n'ē yiivɛ̄ ntíí'yāa

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

31 Táámá ejemplo Jesús ca^n'a yā chii
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: Naachí Ndyuūs nga^n'a

ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai chɛɛti nguuvi
ní tan'dúúcā 'aama nduutií ye^{n}'e yiivɛ̄
ntíí'yāa chi 'áámá sa^{n}'ā sta'ā sa ní
chiīnū sa na yá^{n}'āa ye^{n}'ē sa. 32 Ndaata
yiivɛ̄ ntíí'yāa 'cūū ní 'lii^{n} ca nguɛ́ɛ́ ti
tanducué^{n}'ē ndaata. Taachí n'giita
yaātā mii^{n}, tuu'mi ní ch'ɛɛtɛ ca chi
cuuvi taná^{n}'ā yaātā. Ní chiī yá^{n}'á. Ní
ndaá 'yáádá ye^{n}'ē nanguuvi ní din'dái
tī 'dɛɛcɛ tī na dúu^{n}nɛ̄ yá^{n}'á mii^{n}.

Ejemplo ye^{n}'e levadura ye^{n}'e pan

(Lc. 13.20-21)

33 Táámá ejemplo Jesús ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'ē na va'ai
chɛɛti nguuvi ní tan'dúúcā 'áámá táá^{n}
levadura ye^{n}'e pan. 'Áámá n'daataá
sta'a tá levadura mii^{n} ní chista^{n}'ā tá
nguaa^{n} 'iīnū medida ye^{n}'e harina ndíí
chí nan'guiita tanducué^{n}'ē yaāchī ye^{n}'ē.

Chuū chí nga^{n}'ā Jesús mii^{n} ndúúcū ejemplos

(Mr. 4.33-34)

34 Tanducué^{n}'ē chuū ngi'cuee^{n}
Jesús ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ndúúcū ejemplos. Ni nduuti chi
nguɛ́ɛ́ ndúúcū ejemplos ye^{n}'e chi vɛ́ɛ́
i^{n}'yee^{n}dí 'cuū, nguɛ́ɛ́ ngi'cuee^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 35 Ní 'iicu cuuvi cuaacu
chí ca^{n}'a profeta ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}
taachí ca^{n}'a yā 'túúcā. Ní canéé
nguū^{n} ná libro ye^{n}'é Ndyuūs 'túúcā:

> Caa^{n}'má^{n} ndúúcū ejemplos.
> Ca'cueé^{n} dendu'ū chi canúú^{n}
> n'de'ei ndíí taachi Ndyuūs
> din'dái yā i^{n}'yee^{n}dī.

Jesús nga^{n}'a yā ye^{n}'e chi ne^{n}'e caa^{n}'mā^{n} ejemplo ye^{n}'e trigo

36 Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi cuna^{n}'á yā na vaacú yā.
Jesús ntúū^{n} cuna^{n}'a yā ní sndaa
yā 'áámá va'ai. Discípulos ye^{n}'e yā
nndaa yā nanáá^{n} Jesús, ní ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n}: N'diī, Jesús, ca'cuée^{n}
nī chí ne^{n}'e caā^{n}'ma^{n} ejemplo ye^{n}'e
'daa^{n}'nu^{n} trigo chi vɛ́ɛ́ nguaa^{n} trigo
na campo.

37 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ní
ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: 'Ii^{n}'yā^{n}
chi ngiīnu ndaata chi trigo chi
n'dáacā, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chí Sa^{n}'ā chí
Daiya Ndyuūs. 38 Campo mii^{n} ní
tan'dúúcā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ndaata chi
n'dáacā mii^{n} ní tan'dúúcā nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} chi daiya Ndyuūs ní ye^{n}'ē
naachi Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā. Yaātā ye^{n}'e ndaata chi nguɛ́ɛ́
n'daācā ní tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ n'daācā idií^{n} yā, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi daiya yáá^{n}n'guiinūū^{n}. 39 Sa^{n}'ā
chi chiinū sa 'daa^{n}'nu^{n} trigo mii^{n}
ní tan'dúúcā maā^{n} yáá^{n}n'guiinūu^{n}.
Ní cosecha ye^{n}'ē mii^{n} ní tan'dúúcā
chí 'cuiinu i^{n}'yeē^{n}dī. Sa^{n}'ā s'ee^{n} chi
ita'a sa cosecha mii^{n} ní tan'dúúcā
ángeles. 40 Tan'dúúcā chí tiīcú yā
'daa^{n}'nu^{n} trigo ní nadidáámá yā ní
'nee^{n} ya^{n}'a yā, 'tíícā cuuvi tiempo
taachi 'cuiīnū i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 41 Sa^{n}'ā
chi Daiya Ndyuūs ní dichó'o yā
ángeles ye^{n}'e yā chi nadidáámá
yā 'ii^{n}'yā^{n} chí ye^{n}'ē naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā. Niicú tun'dáa
yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā chi
ná^{n}'a yā idii^{n} nuu^{n}ndí yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi idiií^{n} chi nguɛɛ n'daācā.
42 Ní cu'nuú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} na nguuchí
ya^{n}'ā. Míí^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní cuɛɛcú
yā ní che'e 'dii^{n}'yú^{n} yā. 43 Tuu'mi
ní 'ii^{n}'yā^{n} chi n'dáí nanáá^{n} Ndyuūs
cuuvi dɛɛvɛ́ yā ngii tan'dúúcā 'yá^{n}'ā
taachi 'āā snée yā naachi Ndyuūs
Chiidá yā nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā na

va'ai chɛɛti nguuvi. Ndís'tiī chi vɛ́ɛ́
veé^{n} nī 'caandiveé^{n} nī nduudu ye^{n}'é.

Ejemplo ye^{n}'e vaadī 'cuiica chi canúú^{n} n'de'ei

44 Ca^{n}'a ca Jesús mii^{n} táámá
ejemplo: Naachí Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'ē va'ai chɛɛti
nguuvi ní tan'dúúcā vaadī 'cuiica
chí canúú^{n} n'de'ei na 'áámá campo.
'Áámá sa^{n}'ā ní ndaācā sa vaadī
'cuiica mii^{n} ní cunuu^{n} n'dé'ei ntúū^{n}
sa lugar mii^{n}. Yeenú taavi sa.
Cuna^{n}'a sa ní n'diicui sa tanducué^{n}'ē
chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē sa ni cuái sa campo
mii^{n}.

Ejemplo ye^{n}'ē 'áámá perla chi ya^{n}'ai taavi chii'vɛ̄

45 'Tiicá ntúū^{n}. Naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai chɛɛti
nguuvi ní tan'dúúcā 'áámá sa^{n}'ā chí
n'diicui sa chí in'nuu^{n} sa perlas chi
ya^{n}'ai taavi chíí'vɛ̄. 46 Taachí ndaācā
sa 'áámá perla chi n'dɛɛvɛɛ́ ní ya^{n}'ai
taavi chíí'vɛ, tuu'mi ní cuina^{n}'ā sa ní
n'diicui sa tanducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē
sa níícú cuai sa perla mii^{n}.

Ye^{n}'e ejemplo ye^{n}'e yaānā

47 'Tiicá ntuū^{n}. Naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai
chɛɛti nguuvi ní tan'dúúcā 'áámá
yaānā chí sa^{n}'ā n'gaa nuú^{n} sa na
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ní ita'āa nducué^{n}'ē naa^{n}
'yaācā. 48 Taachí 'āā ndiituú yaānā
mii^{n}, intun'dáa yā cuaa^{n} 'diituú
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n}. Ní n'daaviyaí yā
ní nan'guaá^{n} yā 'yáacā chi n'daācā.
N'giī yā 'iiti 'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ. Ní 'iiti chi
nguɛ́ɛ́ n'dáacā mii^{n} nginngée yā
'iiti. 49 'Tíícā cuuvi taachi 'cuiīnū
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Nandaā ángeles
ní tun'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n} chí n'dai yā
nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí nguɛɛ n'dáacā
idií^{n} yā. 50 Ní 'cuíi yā 'ii^{n}'yā^{n} chí
nguɛ́ɛ́ n'daācā ná nguuchi ya^{n}'ā. Míí^{n}
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} cuɛɛcú
yā ní cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ché'é 'dii^{n}'yu^{n}
yā.

Ejemplo ye^{n}'ē vaadī 'cuíícá ngai ndúúcū chí ndiicúū

51 Jesús tiinguunee^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: ¿'Áá tuumicádíínuu^{n} ndís'tiī
tanducué^{n}'e dendu'ū chí 'túúcā?
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní n'guɛɛcúta^{n}'a yā:
'Tíícā Señor.
52 Jesús ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: 'Áámá 'aama maestro ye^{n}'ē
ley chí'nee^{n} yā ye^{n}'e naachi Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai chɛɛti
nguuvi, maestro mii^{n} ní cuuví yā
tan'dúúcā 'áámá patrón chi vɛ́ɛ́
vaadī 'cuiica ye^{n}'e sa na va'ai ye^{n}'ē
sa. Ní deenu sa táácā tun'dáa sa
ye^{n}'e vaadī 'cuiica ye^{n}'ē sa dendu'ū
cosa chi ngaī ndúúcū cosa chi
ndiicúū.

Jesús canee yā na yáā^{n} Nazaret

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

53 Taachí Jesús mii^{n} ch'íínú ca^{n}'á
yā nduudu 'cūū, cue^{n}'é yā ye^{n}'ē
mii^{n}ya. 54 Ní ndaá yā yáā^{n} vaacú yā
chi nguuvi Nazaret ní ngi'cuee^{n} yā
yaācū sinagoga mii^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
che^{n}'e yiinú yā ye^{n}'e chi chi'cuee^{n}
Jesús. Ní nga^{n}'a yā: ¿Tií ndiicaá
vaadī déenu ye^{n}'ē sa^{n}'á 'cūū? ¿Táácā
cuuvi dii^{n} sa vaadī n'giinu chí idii^{n}
sa? 55 Sá^{n}'a 'cūū chí daiya 'viichiyá^{n}'ā
ní María nguūvī chɛɛcu sa. Ni 'dííinū
sa ní Jacobo, ndúúcū José, ndúúcū
Simón, ndúúcū Judas. 56 Ví'i ntúu^{n}
sa snee yā ndúúcu yú. ¿Tií ndiicaá

tanducué^{n}'ē vaadī deenú 'cūū chí
ngí'cuéé^{n} sa? 57 Ní cáávā chuū 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} cunncáā ca^{n}'a yā
ye^{n}'e Jesús mii^{n}, ní nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā ye^{n}'e yā. Naati Jesús ní ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar
'áámá profeta chi candɛɛ nduudu
ye^{n}'é Ndyuūs chí 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē yáā^{n}
vaacú yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} na vaacu
yā diné^{n}'e yā profeta mii^{n}.
58 Jesús mii^{n} nguɛ́ɛ́ neené n'deēe
vaadī n'giinu dií^{n} yā mii^{n} caati
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ s'téénu yā ye^{n}'e
Jesús mii^{n}.

Ch'iī^{n}'nú^{n} yā Juan chi ngɛɛdínuū^{n}nī^{n}

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 Tiempo 'cūū sa^{n}'a rey
Herodes, chi gobernador
ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea, ch'iindivee^{n} sá
tan'dúúcā chi 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a yā ye^{n}'e
Jesús mii^{n}. 2 Ní rey mii^{n} ca^{n}'a sa
chii sa mozos ye^{n}'ē sa: Sá^{n}'ā Jesús
'cūū ní Juan chí ngɛɛdínuū^{n}nī^{n} chí
nnduuchi sá ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā. Ní
cáávā chuū vɛ́ɛ́ poder ye^{n}'ē sa chi
idii^{n} sa vaadī n'giinu.
3 Rey Herodes mii^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā chi soldados
sta'a sa Juan mii^{n} ní cāchiichí sa
Juan ndúúcū cadenas ní chi'nuu^{n}
sa Juan vácūū. 'Tíícā dií^{n} rey
mii^{n} cucáávā n'daataá ye^{n}'e yā
chi nguuvi Herodías ti vmnáá^{n}
vmnaa^{n} n'daataá mii^{n} ní n'daataá
ye^{n}'ē Felipe chi 'díínu rey mii^{n}. Ní
divíi rey mii^{n} tá^{n}'ā mii^{n} ye^{n}'e Felipe.
4 'Tíícā dií^{n} rey ndúúcū Juan chi
ngɛɛdínuū^{n}nī^{n} ti Juan mii^{n} nga^{n}'a sá
ngii sa Herodes mii^{n} chi tan'dúúcā
chi nga^{n}'a na ley, nguɛ́ɛ́ canee chí
cuuvi n'daataá ye^{n}'é yā n'daataá
mii^{n}.
5 Rey Herodes mii^{n} ní ne^{n}'e yā
'caa^{n}'nu^{n} yā Juan mii^{n}, naati 'va'á
yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}; ti 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní s'téénu yā chí Juan mii^{n} ní
'ii^{n}'yā^{n} profeta chi dichó'o Ndyuūs.
6 Taachí 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā 'viicu ye^{n}'ē
cumpleaños ye^{n}'e Herodes mii^{n},
n'daataá 'líí^{n} daiya tá^{n}'ā Herodías
mii^{n} nde'ei tá naavta^{n}'ā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. Ní rey Herodes mii^{n} ní chiī
yeenú yā chi nde'ei tá ní ca^{n}'a
yā: 7 Dii, n'daataá 'líí^{n}. 'Úú nga^{n}'á
ndúúcū nduudu, “por Dios”, chi
teé dii 'āā dɛ'ɛ́ nūu^{n} chí ne^{n}'e di.
8 Chɛɛcu tá ni ca^{n}'a yā chīi yā
n'daataa 'líí^{n} mii^{n} dɛ'ɛ̄ chí caaca tá.
Ní n'daata 'líí^{n} ca^{n}'a ta chii tá rey
mii^{n}: N'diī rey, tée nī 'úú tiī^{n} Juan
chi ngɛɛdínuū^{n}nī^{n} cu'nuú^{n} chɛɛtī
'áámá cu'u.
9 Tuu'mi ní rey Herodes mii^{n} s'nee^{n}
ndaachii yiinú yā; naati rey mii^{n}
caati 'āā ca^{n}'a yā ndúúcū nduudu,
“por Dios”, ní ch'iindiveé^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi snée yā ndúúcu yā na mesa
mii^{n}, ca^{n}'a yā chí 'āā ca'a núú^{n} yā
chíí^{n} chí ngiica tá^{n}'ā mii^{n}. 10 Ca^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā chí 'caātā daandu
Juan chi ngɛɛdinuū^{n}nī^{n} chi canúu^{n}
sa vácuū. 11 Ní ndɛɛ sa tii^{n} yā mii^{n}
sn'núú^{n} chɛɛti cu'u ní ca'a sa n'daata
'líí^{n} mii^{n}. Ní tá^{n}'ā mii^{n} ní ca'a tá
chɛɛcu tá.
12 Tuu'mi ní discípulos ye^{n}'e Juan
chi ngɛɛdínuū^{n}nī^{n} ndaá yā ní sta'á
yā cuerpo ye^{n}'e Juan mii^{n} ní ch'iīchi
yā. Ní che^{n}'e yā chīi yā Jesús mii^{n}
tan'dúúcā chí chiī.

Jesús ca'á yā che'e nyu^{n}'u mil 'ii^{n}'yā^{n}

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13 Taachí Jesús mii^{n} ch'iindiveé^{n}
yā chuū, cue^{n}'é yā ní sndáa yā na

'áámá barco, ní cue^n'e yā na 'áámá
lugar cuɛɛti naachi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n.
Taachí 'ii^n'yā^n s'ee^n ch'iindiveé^n yā
chuū, can'dáa yā ye^n'e yáā^n s'ee^n ní
cue^n'e yā ndúúcū Jesús. 14 Ní taachí
Jesús mii^n nan'dáa yā ná barco mii^n,
n'diichí yā n'deee n'dáí 'ii^n'yā^n, ní
nnee ya'ai 'iinu yā 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní
dií^n yā chi nduūvā ye^n'é 'ii^n'yā^n chi
ngíitā chi ndaā ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
candɛɛ yā 'ii^n'yā^n s'ee^n. 15 Ní taachí
'āā chiinu discípulos ye^n'e Jesús mii^n
ndaá yā nanáá^n Jesús ní ca^n'a yā
chii yā 'ii^n'yā^n: 'Āā chi chíínū maa^n,
ní 'muu^n nguɛ́ɛ́ n'gɛɛtinéé 'ii^n'yā^n.
Yaa'ví nī 'ii^n'yā^n s'tíī chí ca^n'á yā
cuáá^n na yáā^n n'gaiyáā ní cuái yā
chi che'e yā.
16 Jesús ca^n'a yā chīi yā discípulos:
'Ii^n'yā^n s'tíī nguɛ́ɛ́ cánéé chí ná^n'a yā.
Ndís'tiī ca'a nī chi che'e yā.
17 Discípulos ní ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́
tunéé^n chi che'e yā. Dámāā^n nyu^n'u
panes ndúúcū na 'uūvī 'yaācā vɛ́ɛ́.
18 Jesús ca^n'a yā chii yā discípulos:
Candɛ́ɛ nī panes ndúúcū 'yaācā
'muu^n.
19 Cuayiivi ní Jesús chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n chí ch'ɛɛtɛ́ yā ná yaātā mii^n.
Jesús ní sta'á yā nduu nyú^n'ú panes
mii^n ndúúcū 'uūvī 'yaaca ní n'diichí
yā nanguuvi ní ca'a yā gracias
Ndyuūs Chiidá yā. Cuayiivi ní n'deee
yā panes ní ca'a yā discípulos ye^n'e
yā. Discípulos mii^n ní ca'a yā 'ii^n'yā^n
chi snéé mii^n. 20 Nducyáácá yā che'e
yā ní chiitu 'ii^n'yā^n. Ní discípulos
nān'guaá^n yā chí nángaāva panes
ye^n'e mii^n ndúúcū 'yaācā mii^n ní
chiitu tá ndiichúúví 'cuɛɛ̄tɛɛ. 21 'Ii^n'yā^n
chí che'ē mii^n nyu^n'u mil ngii yā, ndii
nguɛ́ɛ́ chiduūchɛ n'daataá, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú da'caīyāa ra.

Jesús ngiicá yā cuáá^n vmnaa^n nuū^{n}nī^n'yá^n'ā

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

22 Cuayiivi ní Jesús ca^n'a yā chii
yā discípulos ye^n'e yā chi cundaa
yā na barco ní ca^n'á yā táámá
'díítuú nuū^{n}nī^n'yá^n'ā, 'naa^n chi Jesús
mii^n dií^n yā despedir ye^n'é 'ii^n'yā^n.
23 Jesús dií^n yā despedir ye^n'é 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní divíi yā ye^n'e yā ní cuchɛɛ
yā na 'áámá yiīcū ní ca^n'angua'á
yā. Taachí chiī 'da'a, 'āā dámaa^n
Jesús canée yā mii^n. 24 Barco mii^n
ní 'āā cánduūu naavta^n'ā ye^n'ē
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā mii^n naachi olas
ye^n'e nuū^{n}nī^n mii^n ne^n'e 'cuuchii na
yaānūu^n ye^n'e nuū^{n}nī mii^n. 'Yúúné
ní ngeēnū taa^n ní diitu n'dáí n'ge^n'e
na barco mii^n. Ní barco mii^n nguɛ́ɛ́
ngii ngíícá. 25 Taachi 'da'a ca táámá
nguuvi tan'dúúcā n'gɛɛcu cuūu^n
o n'gɛɛcu nyu^n'u, Jesús ndaá yā
nanáá^n discípulos ní ngíícá yā cuaa^n
vmnaa^n nuū^{n}nī^n'yá^n'ā mii^n. 26 Taachí
discípulos ní n'diichí yā Jesús
mii^n chi ngiicá yā cuaa^n vmnaa^n
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā mii^n ní dii'yá yā chiī.
Ní chista^n'a vaanicadiinūu^n ye^n'é yā.
Ní 'cai yā: Chuū ní 'áámá bulto. Ní
ca^n'á yā ndúúcū vaadī 'va'a.
27 Cuayiivi mii^n ní Jesús yaa'ví yā
discípulos ní ca^n'a yā: Ndís'tiī cúúví
ditiinú nī caati 'úú. Nguɛ́ɛ́ di'va'á nī.
28 Tuu'mi ní Pedro nán'guɛɛcúta^n'a
sa ní ca^n'a sa: N'dií Señor, ndúúti
chí n'diī caa^n'ma^n ntii^{n}nyú^n nī chi
ca^n'á naachi canee nī ní caacá cuaa^n
vmnaa^n nuū^{n}nī^n'yá^n'ā.
29 Jesús mii^n ní ca^n'a yā chii yā:
Pedro, cuchíi di. Pedro mii^n ní
nan'dáa sa na barco mii^n ni tucá'a
sa ngiica sa cuaa^n vmnaa^n nuū^{n}nī^n

mii^n. Ní cue$^{n'}$ē sa naachi canéé Jesús
mii^n. 30 Taachí Pedro mii^n n'diichi
sa 'yúúné taa^n mii^n di'vá'a sa ní 'āā
tucá'ā chɛɛchi sa nguaa^n nuū^{n}nī^n mii^n.
Tuu'mi ní 'cáí yiicu sa ní ca$^{n'}$a sa:
Señor, nadanguá$^{n'}$ai nī 'úú.
31 Hora míí^n nūu^n, Jesús mii^n n'doó
yā ta'a yā ní sta'á yā ta'a Pedro ní ca$^{n'}$a
yā chii yā Pedro: Dii sa$^{n'}$ā chi dúú'vīi
i'téénu di, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví chí nadi'uūvī di
staava ye$^{n'}$ē di ní nguɛ́ɛ́ i'téénu di?
32 Ní taachí Jesús ndúúcū Pedro
sndáa yā na barco mii^n, canee 'diií^n
'yúúné míí^n. 33 Tuu'mi ní discípulos
chi snúu^n yā na barco mii^n ní ndaá
yā nanáá^n Jesús ní s'téénu yā 'ii$^{n'}$yā^n.
Ní ca$^{n'}$a yā: N'diī Jesús, cuaacu
níí^{n}nyú^n chí Daiya Ndyuūs n'dii.

Jesús dií^n yā chi nduuvā ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^n ye$^{n'}$e yá$^{n'}$āa Genesaret

(Mr. 6.53-56)

34 Tááchí ch'iinu cho'ó yā táámá lado
ye$^{n'}$e nuū^{n}nī$^{n'}$yá$^{n'}$ā mii^n ní ndaá yā na
yá$^{n'}$āa Genesaret. 35 'Ii$^{n'}$yā^n s'ee^n ye$^{n'}$e
yá$^{n'}$āa mii^n taachi tuumicádííínuu^n yā
chí Jesús canée yā mii^n, tuu'mi ní
'ii$^{n'}$yā^n s'ee^n ca$^{n'}$á yā ní chii yā 'ii$^{n'}$yā^n
ye$^{n'}$e núú^{n}má^n cuaa^n yáā^n n'gaiyáā chi
snéé nii^{n}nuú^n chi Jesús canée yā mii^n.
Níícú 'ii$^{n'}$yā^n s'ee^n cándɛ́ɛ yā nducyaaca
'ii$^{n'}$yā^n chi ngííta yā nanáá^n Jesús mii^n.
36 Ní 'ii$^{n'}$yā^n s'ee^n di'cuíítu yā Jesús mii^n
chi 'cuáa^n yā chi 'ii$^{n'}$yā^n s'ee^n tuu'ví
yā naachi n'déɛ́tií ye$^{n'}$ē catecái yā. Ní
nducyaaca 'ii$^{n'}$yā^n chí tuu'ví yā catecai
Jesús mii^n ní nduūvā ye$^{n'}$e yā.

Ye$^{n'}$e chi dii^n chí vɛɛ nuu^{n}ndi ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^n

(Mr. 7.1-23)

15 Tuu'mi ní duu'vi maestros
chi ngi'cuee^n ley ndúúcū
'ii$^{n'}$yā^n fariseos chi chiicá yā yáā^n
Jerusalén ndaá yā nanáá^n Jesús
mii^n, ní ca$^{n'}$a yā chiī yā 'ii$^{n'}$yā^n:
2 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí discípulos ye$^{n'}$e nī
nguɛ́ɛ́ dií^n yā tan'dúúcā costumbre
ye$^{n'}$ē 'ii$^{n'}$yā^n ndiicúū? ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí
nguɛ́ɛ́ inaa^{n}nu yā ta'á yā taachi 'āā
cuɛ́ɛ́ che'e yā pan?
3 Jesús nan'guɛɛcúta$^{n'}$a yā ní ca$^{n'}$a
yā chiī yā 'ii$^{n'}$yā^n s'ee^n: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ dií^n nī tan'dúúcā
chi nga$^{n'}$a ley ye$^{n'}$é Ndyuūs ní dií^n
nī tan'dúúcā costumbre ye$^{n'}$ē 'ii$^{n'}$yā^n
ndiicúū? 4 Ti Ndyuūs ní ca'á yā ley
ye$^{n'}$e yā ní ca$^{n'}$a yā: Dií^n nī honrar
chiidá nī ndúúcū chɛɛcú nī. 'Ii$^{n'}$yā^n
chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā nga$^{n'}$a yā ye$^{n'}$e
chiidá yā o ye$^{n'}$ē chɛɛcú yā ní 'cuūvi
yā. 5 Naati ndis'tiī ní nga$^{n'}$a nī chi
'āā du'ú nūu^n 'ii$^{n'}$yā^n chí caa$^{n'}$má^n yā
cuuvi yā chiidá yā ndúúcū chɛɛcú yā
'tíícā: Nducué$^{n'}$ē chi teé n'diī maa^n ní
ca'á lado ye$^{n'}$é Ndyuūs caava ofrenda
ye$^{n'}$e yā. 6 'Ii$^{n'}$yā^n 'āā ntɛ́ɛ́ idií^n yā chi
ne$^{n'}$é yā chiida yā ndúúcū chɛɛcú
yā. 'Tíícā caavā costumbre ye$^{n'}$é
nī dií^n nī chi 'āā ntɛ́ɛ́ idichíí'vɛ̄ ley
ye$^{n'}$é Ndyuūs ye$^{n'}$e yú. 7 Ndís'tiī 'uūvī
naa^n 'uuvi cheendí nī. N'daācā ca$^{n'}$a
profeta Isaías mii^n ye$^{n'}$é nī taachi
ca$^{n'}$a sa ndíí vmnaa^n ní canéé nguū^n
na libro ye$^{n'}$e Ndyuūs 'tííca:

> 8 'Ii$^{n'}$yā^n s'uu^n ní i'téénu yā 'úú
> ndúúcū nduudu ye$^{n'}$e yā, naati
> staava ye$^{n'}$é yā ya$^{n'}$ai canee
> ye$^{n'}$ē 'úú.
> 9 Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dichíí'vɛ̄ chi
> i'téénu yā 'úú, caati chi
> ngi'cuee^n yā ní ley ye$^{n'}$e sa$^{n'}$ā
> ye$^{n'}$e i$^{n'}$yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́ ye$^{n'}$é
> Ndyuūs.

10 Jesús n'gai yā n'deee n'dái 'ii$^{n'}$yā^n
chí ndaa yā nanáa^n yā. Ní ca$^{n'}$a yā

chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: 'Caandivée^n
nī ní tuumicadíínuu^n nī. **11** Nguɛ́ɛ́
tanducué^n'ē chi nge'e sa^n'ā chi ndaā
cheendi sa^n'ā idivaatí sa^n'ā naati
nduudu chí ican'daā cheendi sa^n'ā,
chíí^n chí dii^n chí vɛ́ɛ́ nuū^{n}ndī ye^n'ē
sa^n'ā.
12 Tuu'mi ní discípulos ye^n'e
Jesús ndaá yā nanáa^n yā ní ca^n'a
yā chii yā Jesús mii^n: ¿'Áá nguɛ́ɛ́
déénu nī chí 'ii^n'yā^n fariseos taachí
ch'iindiveé^n yā nduudú 'cūū nduuvi
taá^n yā?
13 Naatí Jesús mii^n nan'guɛɛcúta^n'a
yā ní ca^n'a yā: Taanduvɛ́ɛ́ yaāta chi
nguɛ́ɛ́ chiīchi Chiidá chi canéé yā
na va'ai chɛɛti nguuvi canee chí
tiīcūu ndii díí'yú. **14** 'Āā s'néé^n rá
'ii^n'yā^n s'ee^n chi tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi
ngueenáá^n chi candɛ́ɛ yā táámá
'ii^n'yā^n chi ngueenáá^n ndúúcu
yā. Nduuti chi 'áámá 'ii^n'yā^n chi
ngueenáá^n candɛ́ɛ yā táámá 'ii^n'yā^n
chi ngueenáá^n ndúúcu yā, nduu
'uuví yā cungéē nuú^n yā na yiivi
yá^n'ā^n.
15 Tuu'mi ní Pedro mii^n ní
nan'guɛɛcúta^n'a sa ní ca^n'a sa chii
sa Jesús mii^n: Cúúví nī nús'uu dɛ'ɛ
né^n'é caā^n'mā^n ejemplo 'cūū.
16 Jesús ca^n'a yā: ¿'Áá 'tiicá ntúū^n
nguɛ́ɛ́ ituumicadíínuu^n nī? **17** ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ ituumicadíínuu^n nī chi
tanducué^n'ē chí indaā cheendi
sa^n'ā nge^n'e chɛɛ̄tī sa ní cungéē
cuaa^n chuva'āī? **18** Naati nduudu chi
ícan'daa cheendi sa chí níngiica na
staava ye^n'ē sa, chuū idiīi^n chi vɛ́ɛ́
núú^{n}ndí ye^n'ē sá^n'ā. **19** Caati ye^n'e na
staava ye^n'e 'ii^n'yā^n ngiicá dendú'ū
chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā chi inadicádíínuu^n
yā. Chuū ní inadicádiinúú^n yā ye^n'ē
chi 'caā^n'nu^n yā 'ii^n'yā^n, ndúúcū ye^n'ē
chi ca^n'á yā ndúúcū isa^n'ā o n'daataá
chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e yā, ndúúcū chi
n'diichí yā 'aama sa^n'ā o n'daataá
chi duuchí vi'ī, ndúúcū ye^n'ē chi
ididuucú yā, ndúúcū ye^n'ē chi
testigo yā ní caa^n'má^n yā nduudu
yaadi, ndúúcū ye^n'ē chi caa^n'ma^n taá^n
yā contra ye^n'e Ndyuūs. **20** Dendú'u
'cūū chi ídiiī^n chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'ē
sa naati chi che'e sa taachi nguɛ́ɛ́
naa^{n}nú sa ta'a sa, chii^n ní nguɛ́ɛ́
idinuu^{n}ndi sa.

Ye^n'e 'áámá n'daataá chi nguɛɛ ye^n'e ndaata Israel ní i'téénu tá Jesús

(Mr. 7.24-30)

21 Jesús chiicá yā ye^n'ē yáā^n mii^n
ní cue^n'e yā na yá^n'āa ye^n'e Tiro
ndúúcū Sidón. **22** Cuin'dííchí nī.
'Áámá n'dáátāa ye^n'e yá^n'āa Canaán
chí can'daā tá ye^n'e yáā^n vaacu tá.
N'gaī yiicu tá ní nga^n'a tá ngii tá
Jesús mii^n: N'dií Señor chi Daiya
David, nnéé ya'ai 'iinu nī 'úú.
'Áámá espíritu ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
idindú'ū taaví tá^n'ā daīyá.
23 Jesús nguɛ́ɛ́ nan'guɛɛcúta^n'a yā
ye^n'ē tá. Tuu'mi ní discípulos ye^n'ē
Jesús mii^n ndaá yā nanáa^n yā ní
di'cuíítu yā Jesús ní ca^n'a yā chii yā
'ii^n'yā^n: N'diī Jesús, dií^n nī despedir
ye^n'ē ta ti tá^n'a 'cūū ní n'gaī tá
cūchiitá cuaa^n daami yú.
24 Jesús nan'guɛɛcúta^n'a yā ní ca^n'a
yā: Dendyuūs dicho'ó yā 'úú cucáávā
'ii^n'yā^n ye^n'e Israel chi tan'dúúcā 'iiti
cuūchī chí nindáí, 'tiicá yā.
25 Tuu'mi ní ta^n'ā mii^n ndaā ta
nanáá^n Jesús ní chiintiī'ya tá ní
ca^n'a tá chii tá 'ii^n'yā^n: N'dií Señor,
cunneé nī 'úú.
26 Jesús mii^n ní nan'guɛɛcúta^n'á
yā ye^n'ē tá ní ca^n'a yā chii yā tá^n'ā:

Nguɛ́ɛ́ n'daācā chí divií pan ye^n'ē
daiyá 'nū ní ca'á chi che'e 'yaānā.
27 Tá^n'ā mii^n ní ca^n'ā ta: 'Tíícā
Señor, naati 'yáanā mii^n ngé'e tī
ye^n'ē cheeyéē chi ngéē ye^n'ē na
mesa ye^n'ē 'iiví tī.
28 Tuu'mi ní Jesús mii^n
nan'guɛɛcúta^n'a yā ní ca^n'a yā chii
yā tá^n'ā: Dií n'daataá, dɛ́'ɛ chúúcā
ch'ɛɛtɛ vaadī i'téénú ye^n'ē di. Cuuví
ndúúcu di tan'dúúcā chi ne^n'ē di.
Daiya tá mii^n ní hora míí^n nūu^n
nduuva ye^n'ē ta.

Jesús idií^n yā chi nduūvā ye^n'e 'yaa^n n'dai 'ii^n'yā^n

29 Jesús chiicá yā ye^n'ē yá^n'āa mii^n
ní ndaá yā 'diituú nuū^{n}nī^n'yá^n'ā
Galilea. Cuayiivi ní cuchɛ́ɛ yā ná
yiīcū mii^n ní ch'iīndi yā. 30 Nééné
'yaa^n 'ii^n'yā^n ndaā nii^{n}nuú^n yā nanáá^n
Jesús mii^n ní ndɛ́ɛ yā 'ii^n'yā^n chi
ngaā yó'ōo, ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
ngueenáá^n, ndúúcū 'ii^n'yā^n 'díi'mī,
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi ló'ō ta'á yā o ca'a
yā, ndúúcū 'yaa^n n'dáí 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́
cá taná^n'ā ca'ai chi ndíi yā. Ní s'nee^n
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n nanáá^n Jesús mii^n. Ní
Jesús dií^n yā chi nduūvā ye^n'e 'ii^n'yā^n
s'ee^n. 31 Nducyáácá 'ii^n'yā^n che^n'e
yiinú yā taachí n'diichi yā chí 'ii^n'yā^n
'díi'mī ní ngíí nga^n'a, ní 'ii^n'yā^n chi
ló'ō ta'á yā o ca'a yā nduuva ye^n'e
yā, ní 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ngii ngiicá,
ngiica yā; ní 'ii^n'yā^n ngueenáá^n, inaa^n
yā; ní tucá'a yā ca^n'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúca
ch'ɛɛtɛ Ndyuūs ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel.

Jesús ca'a yā chi che'e cuūu^n mil 'ii^n'yā^n

(Mr. 8.1-10)

32 Jesús 'caí yā discípulos ye^n'é yā
ní ca^n'a yā chii yā discípulos: Ya'áí
cáávā 'ii^n'yā^n s'tíī ti 'āā 'iīnū nguuvī
snée yā nduucú ní 'muu^n ní nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi che'e yā. Nguɛ́ɛ́ ne^n'é
nadicho'ó 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ che'e yā.
'Áátiī cuuví cúúnu yā cuaa^n cyúúní
chi ná^n'a yā.
33 Tuu'mi ní discípulos ye^n'e yā
ca^n'a yā chīi yā Jesús: ¿Tií cá^n'a 'nū
nguaí 'nū pan chi n'deee n'dáí chi
ché'é nducyaaca 'iis'tíī na lugar 'cūū
naachi nguɛɛ ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n?
34 Jesús ca^n'a yā chii yā discípulos:
¿'Áá 'yaa^n ca pan ye^n'é nī vɛɛ?
Discípulos ca^n'a yā: Ndɛɛ̄chɛ̄ panes
ndúúcū n'duuvi 'yaācā n'gaiyáā vɛɛ.
35 Jesús ca'a yā orden 'ii^n'yā^n
s'ee^n chí 'cuɛɛtɛ́ yā na yá^n'āa mii^n.
36 Tuu'mi ní Jesús sta'á yā ndu'ū
ndɛɛ̄chɛ̄ panes mii^n ndúúcū 'yaācā
mii^n. Ní ca'a yā gracias Ndyuūs
cáávā panes mii^n. Ní n'dee yā panes
mii^n ní ca'a yā discípulos ye^n'e yā.
Ní discípulos ní ca'a yā 'ii^n'yā^n chi
snéé mii^n. 37 Nducyááca yā che'e
yā ní chiitu 'ii^n'yā^n. Discípulos
ní nān'guaá^n yā chí nángaāva ní
chiitu tá ndɛɛ̄chɛ̄ 'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ. 38 'Ii^n'yā^n
chí che'e yā mii^n ní taanduu cuūu^n
mil ngii sá^n'ā. Nguɛ́ɛ́ diduuchɛ yā
n'daataá ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú da'caīyāa.
39 Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi cuna^n'á yā. Ní Jesús ndaá
yā na barco mii^n ní cue^n'e yā na
yá^n'āa ye^n'e Magdala.

'Ii^n'yā^n s'ee^n ngiica yā vaadī n'giinu

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 'Ii^n'yā^n fariseos ndúúcū
'ii^n'yā^n saduceos ndaá yā
nanáá^n Jesús chí ne^n'e n'diichínee^n
yā Jesús. Ní chiica yā Jesús 'áámá
vaadī n'giinu ye^n'ē va'ai chɛɛti
nguuvi.

2 Naati Jesús nan'guɛɛcúta^n'a
yā ye^n'é 'ii^n'yā^n s'ee^n ní ca^n'a yā:
Taachí ngii chíinū ní nanguuvi ní
ndíí cuá'āa, ndís'tiī ní nga^n'á nī chi
n'dáacā diīi^n tiempo. 3 Ní cuáá^n ná
nguɛɛtyaa^n taachí meēe^n ngíí cuá'aá,
ndís'tiī nga^n'a nī chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā
diīi^n tiempo maa^n. Ndís'tiī 'uūvī naa^n
'uūvī cheendí nī chi déénu nī dɛ'ɛ̄
chi cúúví ye^n'ē nanguuvi naati nguɛ́ɛ́
tuumicadíínuu^n nī dɛ'ɛ̄ chi cuuvi
tiempo 'cūū ndúúcū señales chí
inaa^n nī. 4 'Ii^n'yā^n chi cunncáā idií^n
yā ndúúcū 'ii^n'yā^n chí nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā Ndyuūs 'ii^n'yā^n mii^n né^n'e yā snaa^n
yā 'áámá vaadī n'giinu naati señal
mii^n nguɛ́ɛ́ ndaāca yā. Dámaāa^n
cánéé señal ye^n'e profeta Jonás chi
ndíí cuaa^n vmnaa^n chi canéé nguu^n
na libro ye^n'e Ndyuūs. Jesús s'née^n
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n ní cue^n'e yā.

Levadura ye^n'e 'ii^n'yā^n fariseos

(Mr. 8.14-21)

5 Discípulos ye^n'e Jesús ndaá
yā táámá lado ye^n'e nuū^{n}nī^n'yá^n'ā
ní chinaá^n yā chi cāndɛɛ yā pan.
6 Jesús ca'a yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n:
Cundɛ́ɛ̄ ndís'tiī cuidado ye^n'e
levadura ye^n'e 'ii^n'yā^n fariseos
ndúúcū 'ii^n'yā^n saduceos ti levadura
mii^n ní chii^n chí chi'cuee^n yā.
7 Discípulos ní tuca'á yā ca^n'a yā
nguaa^n maa^n yā. ¿'Áá chi nguɛ́ɛ́
ndɛɛ yú pan chii^n chi 'tíícā nga^n'a
yā?
8 Jesús mii^n tuumicadíínuu^n yā
ye^n'ē chí inadicádiinūu^n discípulos
ní ca^n'a yā chii yā discípulos:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí inadacádíínuu^n nī
'túúcā na staava ye^n'é nī chi cáávā
chi nguɛ́ɛ́ ndɛɛ nī pan? Ndís'tiī
ní dúú'vīi i'téénu nī. 9 ¿'Áá nguɛ́ɛ́
ituumicádíínuu^n nī, ndii nguɛɛ ndúú
inan'gaacú nī ye^n'ē nyu^n'u panes chí
che'e nyu^n'u mil sa^n'ā? ni ¿'áá n'deēe
'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ ca panes nángaāva? 10 ¿'Áá
ndíí nguɛ́ɛ́ nduu inan'gaacú nī ye^n'ē
ndɛɛ̄chɛ̄ panes chí che'ē cuūu^n mil
sa^n'ā? ni ¿'áá n'deēe 'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ ca
panes nángaāva? 11 ¿Dɛ'ɛ cuuvi
chi nguɛɛ ituumicádiinuu^n nī chi
nguɛ́ɛ́ cáávā pan mii^n chi ca^n'á chí
cundɛɛ nī cuidado ye^n'e levadura
ye^n'e 'ii^n'yā^n fariseos ndúúcū 'ii^n'yā^n
saduceos?
12 Tuu'mi ní discípulos
tuumicadíínuu^n yā chi Jesús mii^n
nguɛ́ɛ́ ca^n'a yā chii yā chi discípulos
nguɛ́ɛ́ cundɛɛ yā cuidado ye^n'e
levadura ye^n'e pan ti ye^n'e chí
chi'cuee^n 'ii^n'yā^n fariseos ndúúcū
'ii^n'yā^n saduceos.

Pedro mii^n ca^n'a sa nduudu cuaacu chi Jesús chi Cristo yā

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

13 Jesús ndaá yā ye^n'e yá^n'āa ye^n'e
Cesarea ye^n'e yá^n'āa ye^n'e Filipo
ní itiinguuneé^n yā discípulos ye^n'e
yā ní ca^n'a yā: ¿Du'ú 'úú nga^n'a
'ii^n'yā^n ye^n'ē 'úú chi Sa^n'ā chi Daiya
Dendyuūs 'úú?
14 Discípulos ní ca^n'a yā: Ná^n'a yā
ní nga^n'a yā chí díí chí Juan chí
chɛɛdinuū^{n}nī^n díí. Ná^n'a yā ní nga^n'a
yā chí díí chí profeta Elías mii^n díí.
Níícú ná^n'a yā ní nga^n'a yā chi díí
profeta Jeremías o 'āā du'ú nūu^n
profeta.
15 Jesús ca^n'a yā chii yā discípulos:
¿Du'ū 'úú nga^n'a ndís'tiī?
16 Simón Pedro mii^n
nan'guɛɛcúta^n'a sa ní ca^n'a sa: N'diī
ní Cristo chi Daiya Dendyuūs chi
cánduuchī cue^n'e daā^{n}ma^n.

17 Tuu'mi ní Jesús mii^n
nan'guɛɛcúta^n'a yā ye^n'ē sa ní ca^n'a
yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai dii Simón,
daiya Jonás, ti 'úú nguɛ́ɛ́ ch'i^n'í dii
ndii nguɛɛ nduu táámá 'ii^n'yā^n, naati
Chiidá chi canée yā ná va'ai chɛɛti
nguuvi ch'i^n'í yā dii. 18 'Úú ntúū^n
nga^n'á ngií dii chi dii ní nguuvi
Pedro dii ní nguuvi di ne^n'e caa^n'ma^n
tuūu. Ní vmnaa^n 'áámá tuūu ch'ɛɛtɛ́
'cūū chí ne^n'e caa^n'ma^n Cristo, ní
'úú din'daí yaācū ye^n'é. Ní ndíí mar
'áámá poder ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
nguɛ́ɛ́ cuuvi din'nú'u tuūu
mii^n. 19 'Úú teé dii, Pedro, poder
tan'dúúcā chi teé dii llaves ye^n'e
va'ai chɛɛti nguuvi ye^n'e naachí
Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā 'tíícā
dií^n. Ní tanducué^n'ē chi cachiichí di
na i^n'yee^{n}di 'cūū cuchiichi ntúū^n ná
va'ai chɛɛti nguuvi. Ní tanducué^n'ē
chi n'gúu^n di na i^n'yee^{n}dí 'cūū 'cuaā^n
ntúū^n ná va'ai chɛɛti nguuvi.
20 Tuu'mi ní Jesús ca'á yā chii
yā discípulos ye^n'e yā chi nguɛ́ɛ́
caa^n'ma^n yā cuuvi yā mar 'áámá
'ii^n'yā^n chi Jesús mii^n chi Cristo yā.

Jesús ca^n'a yā chí canee chi 'cuūvi yā

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

21 Tuu'mi ní Jesús mii^n tucá'a yā
chi'cuee^n yā discípulos ye^n'e yā. 'Úú
cánéé chi ca^n'á na yáā^n Jerusalén ní
cánéé chí 'cueenu taaví cuuvi nééné
n'deēe dendu'ū ye^n'é 'ii^n'yā^n ndiicúū
chi nga^n'ā ntii^{n}nyu^n ye^n'e yaācū mii^n,
ndúúcū chiiduú n'gɛɛtɛ́, ndúúcū
ye^n'e maestros ye^n'e ley. Cuayiivi
ní 'ii^n'yā^n s'ee^n 'caa^n'nú^n yā 'úú. Ní
'cuūví. Ndiichi ndii 'íínú nguuvi
ní 'úú nduūchí ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā.
22 Tuu'mi ní Pedro mii^n ní cue^n'e sa
ndúúcū Jesús 'áámá lado ní ca^n'a
sa chii sa Jesús: N'diī Señor, nguɛ́ɛ́
'cuáa^n nī Ndyuūs 'iivi yú ndii mar
'áámá naa^n chi cuuvi chuū ndúúcu
nī.
23 Jesús nan'guɛɛcúta^n'a yā ye^n'e
Pedro mii^n ní ca^n'a yā chii yā sa^n'ā:
Divíi di nanaá^n, dii chi tan'dúúcā
yáá^{n}n'guiinūu^n. Dii ní nguɛ́ɛ́
nadicádíínuu^n di tan'dúúcā Ndyuūs
nadicadíínuu^n yā ti nadicádíínuu^n di
ye^n'e dendú'ū ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū.
24 Tuu'mi ní Jesús ca^n'a yā chii
yā discípulos ye^n'e yā: Nduuti
chi 'áámá 'ii^n'yā^n né^n'e yā ca^n'á yā
nduucú, canéé chi cu'nee^n maá^n yā
tanducué^n'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́ ye^n'e
yā ní cuta'á yā cruz ye^n'e yā chi
tan'dúúcā chi 'cueenu taaví yā
cuuvi cucáávā 'úú. Ní 'íícú ca^n'a yā
nduucú. 25 Tí nducyáácá 'ii^n'yā^n chi
ne^n'e yā nadanguá^n'ai maá^n yā vida
ye^n'e yā na i^n'yee^{n}dí 'cūū ní dindaí
yā táámá vida ye^n'e yā nanáá^n
Ndyuūs. Ní nducyáácá 'ii^n'yā^n chi
dindaí yā vida ye^n'e yā cucáávā 'úú
ní nandaācá yā táámá vida ye^n'e
yā nanáá^n Ndyuūs. 26 ¿Dɛ'ɛ dichíí'vɛ̄
ye^n'e sa^n'ā ndúúti chi dii^n sa ganar
nducué^n'ē chi vɛ́ɛ́ núú^{n}má^n i^n'yee^{n}dí
'cūū ní dindaí sa alma ye^n'e sa? ¿'Áá
n'deēe cuuvi nadíí'vɛ sa 'áámá 'ii^n'yā^n
cucáávā alma ye^n'e sa? 27 Naati 'úú
chí Sa^n'á chi Daiya Dendyuūs 'úú
ní ndaá ndúúcū dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ n'dai
ye^n'e Chiidá chi canée yā na va'ai
chɛɛti nguuvi. Ní ndaá ndúúcū
ángeles ye^n'é. Tuu'mi ní 'úú dií^n chi
nadíí'vɛ ca'áámá ca'áámá yā tuunu
tuunu ca chi ñdií^n yā. 28 Cuaacu
níí^{n}nyú^n nga^n'á ngií ndís'tiī chi
vɛ́ɛ́ ná^n'a nī chi snée nī 'muu^n chi
nguɛ́ɛ́ 'cuūvi nī taanduvɛ́ɛ́ ndíí snaa^n
nī Sa^n'a chi Daiya Dendyuūs ndaa

sá chi caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'e
tanducué^{n}'ē.

Jesús n̄'dáa^{n} yā cuerpo ye^{n}'e maa^{n} yā

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

17 Chó'ōo jaā^{n} nguuvi, ní Jesús
candɛ́ɛ yā Pedro ndúúcū
Jacobo ndúúcū Juan chi 'díínū
Jacobo. Ní Jesús cue^{n}'é yā ndúúcū
sa^{n}'ā s'ee^{n} na 'áámá yiīcū yaacu. 2 Ní
Jesús n̄'dáa^{n} yā cuerpo ye^{n}'e maá^{n}
yā nanáá^{n} sa^{n}'ā s'ee^{n}. Ní chín'gai
naa^{n} yā tan'dúúcā 'yá^{n}'ā 'iicu
catecai yā ní nduuvi cuɛ́ɛ̄ tan'dúúcā
dɛɛvɛ. 3 Cuin'diichí nī. Tuu'mí nūu^{n}
che'enaāa^{n} Moisés ndúúcū profeta
Elías. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi n'díí ndíí cuaa^{n}
vmnaa^{n} ní nndeé yā ndúúcū Jesús
mii^{n}. 4 Tuu'mi ní Pedro ca^{n}'a sá chii
sa Jesús: Señor, dɛ'ɛ chúúcā n'dáacā
ye^{n}'e yú chí 'cuɛɛtinée yú 'muu^{n}.
Ndúútī chí ne^{n}'é nī din'daí 'nū ná
'iīnū va'ai n'gaiyáā, 'áámá ní ye^{n}'é
n'diī, táámá ní ye^{n}'e Moisés, táámá
ní ye^{n}'e profeta Elías.
5 Taachí Pedro nga^{n}'a sá chuū,
'áámá meēe^{n} cuɛ́ɛ̄ chí ngii yá^{n}'āa
ndii sn'díī 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní discípulos
ch'iindiveé^{n} yā 'áámá nduudu ná
meēe^{n} mii^{n} chí nga^{n}'ā: Sá^{n}'a 'cūū
Daiyá chí ne^{n}'e taaví ní yeenú cáávā
sá^{n}'a 'cūū. 'Cu'nee^{n} veé^{n} nī ye^{n}'ē sa.
6 Taachí discípulos ch'iindiveé^{n}
yā nduudu 'cūū candiitín'dii yā ní
dii'yaa n'dái yā chiī. 7 Tuu'mi ní
Jesús mii^{n} ndaa nii^{n}nuú^{n} yā ní tuu'ví
yā discípulos ní ca^{n}'a yā: Nducuee^{n}
nī. Nguɛ́ɛ́ 'va'a nī.
8 Taachí nducuee^{n} discípulos 'āā
ntɛ́ɛ́ n'diichí yā du'ū vɛɛ caati 'āā
dámaāa^{n} Jesús mii^{n} n'diichi yā.
9 Taachi nangua'á yā ye^{n}'e yiīcū
mii^{n} ní na yúúní naachí cuna^{n}'a yā,
Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi nguɛ́ɛ́ cuuví yā mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e chi n'diichí yā ndíí taachi Sa^{n}'ā
chi Daiya Ndyuūs nduuchí yā ye^{n}'e
nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
10 Tuu'mi ní discípulos
ntiinguunée^{n} yā Jesús ní ca^{n}'a yā:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nga^{n}'a maestros
ye^{n}'e ley chi canéé chí profeta Elías
mii^{n} nndaa sa vmnaa^{n}?
11 Jesús mii^{n} nán'guɛɛcúta^{n}'a yā ní
ca^{n}'a yā chii yā discípulos: Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} profeta Elías mii^{n} nndaá sá
vmnáá^{n} vmnaa^{n} ní 'cuundiyāa^{n} sa
tanducué^{n}'ē. 12 Naati 'úú ní nga^{n}'á
ngií ndís'tiī chi profeta Elías mii^{n}
ní 'āā ndaá yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n} nguɛ́ɛ́
tuumicadíínuu^{n} yā ye^{n}'e yā du'u
chi Elías mii^{n} naati dií^{n} yā ndúúcū
Elías mii^{n} tan'dúúcā chi ne^{n}'e yā ní
n'geenu sá ngii. 'Tiicá ntúū^{n} Sa^{n}'ā
chi Daiyá Ndyuūs 'cueenu sá cuuvi
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n}.
13 Tuu'mi ní discípulos
tuumicádíínuu^{n} yā chí Jesús nga^{n}'a
yā ngii yā discípulos ye^{n}'e Juan chi
chɛɛdínuū^{n}nī^{n}.

Jesús idií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e 'áámá sa^{n}'ā 'díí^{n} chí ndii sa ataques

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

14 Taachí ndaá Jesús ndúúcū
discípulos ye^{n}'e yā naachi snéé n'deee
n'dái 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní ndaā 'áámá
sa^{n}'ā nanáá^{n} Jesús ní chiintii'ya sá
ní ca^{n}'a sá: 15 Señor, nnéé ya'ai 'iinú
nī daiyá ti sta'a ataques daiyá ní
neené n'geenu sá ngii. Nééné n'deee
cuūvi in'dáa nuū^{n} sa na ya^{n}'ā ní 'āā
neené n'deēe cuūví chí in'dáa nuū^{n}
sa nguaa^{n} nuū^{n}nī^{n}. 16 Ní 'āā chi nguú
sa^{n}'ā nanáá^{n} discípulos ye^{n}'e nī naati
nguɛ́ɛ́ ngii dií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e sa.

17 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ní ca^{n}'a
yā chii yā sa^{n}'ā: Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛɛ i'téénu nī ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
idii^{n} n'daacá nī. ¿'Áá 'naa^{n} tiempo
cánéé chi cuneé ndúúcu nī? ¿'Áá
'naa^{n} cuchɛɛ́ ndúúcū ndís'tiī? Candɛ́ɛ
nī 'muu^{n} sa^{n}'ā 'díí^{n}.
18 Jesús mii^{n} yaa'vi nee^{n} yā
espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ní
espíritu mii^{n} nan'dáa ye^{n}'e sa^{n}'ā 'díí^{n}
mii^{n} ní tuu'mí nūu^{n} ndúuvā ye^{n}'e sa.
19 Tuu'mi ní discípulos ní ndaa yā
nanáá^{n} Jesús na 'áámá lado naachi
nguɛ́ɛ́ snéé 'ii^{n}'yā^{n} ní ca^{n}'a yā chii
yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nús'uū
nguɛ́ɛ́ chiī tun'dáa 'nū espíritu ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} mii^{n} ye^{n}'e sa^{n}'ā 'díí?
20 Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā
discípulos: Nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ vaadī
i'téénu ye^{n}'e nī. Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
nga^{n}'á ngií ndís'tiī chi nduuti
chi vɛ́ɛ́ vaadī i'téénú ye^{n}'e nī ní
tan'dúúcā 'áámá duuti ye^{n}'é yiīvɛ̄
ntíi'yaá chi 'líí^{n} ca cuuvi nī yiīcū
'cúū: Yiīcū, cuvíi ndii 'muu^{n} ni
cué^{n}'é ndíí taama lugar. Ní yiīcū
ní ca^{n}'ā. Tanducué^{n}'ē cuuvi dií^{n}
nī nduuti chi cuaacu chi i'téénu
nī. 21 Naati tanducué^{n}'ē espíritus
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} chi 'túúcā
nguɛ́ɛ́ nan'daā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
'tiicá nūu^{n} caati dámaā^{n} ndúúcū
chi nga^{n}'angua'a yā ndúúcū chi
nguɛɛ 'āā ca'dii^{n}nú^{n} yā nguuvi chi
nga^{n}'angua'á yā.

Jesús ca^{n}'a ntuú^{n} yā táámá ye^{n}'ē chí 'cuūvi yā

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

22 Taachi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} snée yā na
yá^{n}'āa Galilea Jesús ca^{n}'a yā chii yā
discípulos ye^{n}'e yā: Sa^{n}'ā chi Daiya
Ndyuūs ní 'ii^{n}'yā^{n} canéé chi ca'a
yā sa^{n}'ā na tá'ā 'ii^{n}'yā^{n}. 23 Ní 'ii^{n}'yā^{n}
'caa^{n}'nu^{n} yā sa^{n}'ā mii^{n} naati sa^{n}'a mii^{n}
ndii chíí^{n} ndii 'íínú nguuvi nduuchi
sa ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā. Discípulos ní
s'nee^{n} ndaachi yiinú yā.

Ye^{n}'ē chi nadíí'vɛ yā ye^{n}'ē yáacū templo

24 Taachí ndaa Jesús ndúúcū
discípulos ye^{n}'e yā na yáā^{n} Capernaum,
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi indaaca tuumī ye^{n}'e
yaācū templo ní ndaá yā nanáá^{n} Pedro
mii^{n}. Ní ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā: ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ̄ maestro ye^{n}'é nī tuūmī
chi cáávā ye^{n}'ē yaācū templo?
25 Pedro mii^{n} ní ca^{n}'ā sa chi 'tíícā va.
Taachí sndaa yā va'ai ye^{n}'e sa Jesús
mii^{n} ca^{n}'a yā ndúúcū Pedro: ¿Táácā
chi ngíí ye^{n}'e di, díí Simón Pedro?
¿Du'ú nadíí'vɛ̄ impuestos ye^{n}'ē yá^{n}'āa
nanáá^{n} reyes ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū? ¿'Áá
daiya 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa naachi rey
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā nadíí'vɛ sa o 'ii^{n}'yā^{n}
chi cuchii táámá lado?
26 Pedro mii^{n} nan'guɛɛcúta^{n}'a sa
ní ca^{n}'a sa chii sa Jesús: 'Ii^{n}'yā^{n} chi
chiica táámá lado nadíí'vɛ yā. Jesús
ca^{n}'a yā chii yā Pedro: Daiya 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yá^{n}'āa naachi rey nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ canéé chí nadíí'vɛ sa.
27 Nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yú chi nduuvi taa^{n} yā.
Maa^{n} ní cue^{n}'e di ná nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ní
ca'nuu^{n} di 'áámá gancho ye^{n}'ē 'yaacā
nguaa^{n} nuū^{n}nī^{n}. 'Yaācā chí ndaācā di
vmnáá^{n} vmnaa^{n} cutá'a di ní nn'guaa^{n}
di cheendí tī. Míí^{n} ní ndaāca di 'aama
tuūmī. Ndúúcū tuūmī mii^{n} ní ca^{n}'a di
cá'ā di ye^{n}'ē 'úú ndúúcū ye^{n}'e maa^{n} di
chí nadíí'vɛ yú ye^{n}'e yaācū templo.

¿Du'u 'ii^{n}'yā^{n} chi ch'ɛɛtɛ ca yā?

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

18 Nguuvi míí^{n} discípulos
ye^{n}'e Jesús ndaá yā nanáa^{n}

yā ní ca^{n}'a yā chii yā Jesús: N'diī
Jesús, ¿du'u cá chi ch'ɛɛtɛ cá naachi
Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā na va'ai
chɛɛti nguuvi?
2 Jesús 'cai yā 'áámá sa^{n}'ā 'líí^{n} ní
ch'ííndi yā sa^{n}'ā 'líí^{n} náávta^{n}'a ye^{n}'e
discípulos. 3 Ní ca^{n}'a yā: Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī. Ndúúti
chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī tan'dúúcā
'áámá sa^{n}'ā 'líí^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaa nī
naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā
na va'ai chɛɛti nguuvi. 4 'Tíícā 'āā
du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi ndiicúū^{n} maá^{n}
yā tan'dúúcā sa^{n}'a 'líí^{n} 'cūū, 'ii^{n}'yā^{n}
'cúū chi ch'ɛɛtɛ ca yā naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai chɛɛti
nguuvi. 5 'Āā du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
'cuaá^{n} yā 'áámá sa^{n}'ā 'líí^{n} ndúúcū chi
duuchí, tuu'mi ní 'cuaá^{n} yā 'úú.

Dendu'ū chi idiīi^{n} chí 'ii^{n}'yā^{n} dinuu^{n}ndi yā

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

6 Ní ca^{n}'a Jesús: 'Āā du'ú nūu^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā chí 'áámá chɛɛ chí
n'gaiyáā chi i'téénu yā 'úú dinuu^{n}ndí
yā n'daācā ca cáávā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cāchiichí yā 'áámá tuūu
yúúdú chí íngúú 'ii^{n}'yā^{n} na daandú
yā ní canuú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} naachi
yáanūu^{n} ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ní 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} cun'dáá nuú^{n} yā. 7 Dɛ'ɛ chúúcā
ndaachií ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}yee^{n}dí
'cūū cáávā dendu'ū chi 'túúcā chi
dii^{n} chí cuuvá yā na nuu^{n}ndi. 'Āā
vɛ́ɛ́ nūu^{n} cosas chi 'tíícā naati dɛ'ɛ
chúúcā ndaachií ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n}
yā chi táámá 'ii^{n}'yā^{n} cuuva yā na
nuu^{n}ndi.
8 Ní nduuti chi ta'a di o ca'a di
idiīi^{n} chí dinuu^{n}ndí nī, 'caacá nī
ta'a di o ca'a di ní divíi di. N'dáacā
ca chi ndaa di lɔ́'ō ta'a di o lɔ́'ō
ca'a di na vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ní
nguɛ́ɛ́ chi ca^{n}'a di ndúúcū 'uūvi ta'a
di o nduu 'uūvi ca'a di na infierno
naachí nguuchi ya^{n}'ā chí 'áámá
cūnee. 9 Nduutí chí nduutináa^{n} di
idiīi^{n} chi idinuu^{n}ndí di, tun'dáa di
ní divíi di. N'daācā ca chí cunee di
ndúúcū 'áámá nduutináa^{n} di nguɛ́ɛ́
ti chí cunee di ndúúcū nduu 'uūvi
nduutináa^{n} di ní ca^{n}'a di ná nguuchi
ya^{n}'ā chí 'áámá cānee cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}.

'Áámá ejemplo ye^{n}'e 'iiti cuūchī chi nindáí

(Lc. 15.3-7)

10 Ní ca^{n}'a Jesús: Tandii ra dií^{n}
nī ndúúcū mar 'áámá da'caiyāa
n'gaiyáā ní dií^{n} nī chi cuuvi
dinuu^{n}ndí nī. Nguɛ́ɛ́ cunncáā
dií^{n} nī ye^{n}'ē ti 'úú nga^{n}'á ngií
ndis'tiī chi ángeles ye^{n}'ē da'caīyaá
snée yā ná va'ai chɛɛti nguuvi
nanáá^{n} Chiidá ni īnaa^{n} yā cucáávā
da'caīyaá. 11 Ti Sa^{n}'ā Daiyá Ndyuūs
mii^{n} ní ndaa sa chi nadinguá^{n}'ai sa
chíí^{n} chí níndáí.
12 ¿Dɛ'ɛ̄ inadicádiinuu^{n} ndís'tiī?
Nduuti chi 'áámá sa^{n}'ā vɛ́ɛ́ 'áámá
ciento 'iiti cuūchī ye^{n}'ē sa ní cuuvi
ndáí 'áámá tī ¿'áá nguɛ́ɛ́ cū'nee^{n}
sa 'iiti chí cuū^{n} ngɛɛcú ndítii^{n}'yu^{n}
cuú^{n} tī ní ca^{n}'a sa cuáá^{n} yiīcū
mii^{n} ní cun'nuu^{n} sa 'áámá 'iiti chi
nindáí mii^{n}. 13 Ndúúti chí ndaācā
sa 'iiti, cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií
ndís'tiī ti yeenú taavi sa cáávā 'iiti
chi níndai nguɛ́ɛ́ ti ndu'ū chí cuū^{n}
ngɛɛcú ndítii^{n}'yu^{n} cuú^{n} tī chi nguɛ́ɛ́
chi nindaí tī. 14 'Tíícā Chiidá yú
chi canée yā ná va'ai chɛɛti nguuvi
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yā chi mar 'áámá chi
n'gaiyáā s'ūu^{n} cuuvi ndáí.

'Ii^n'yā^n canee chi nadich'ɛɛcú yā ye^n'ē vi'i

(Lc. 17.3)

15 'Tiicá ntúū^n nga^n'á ngií ndís'tiī:
Ndúúti chi 'díínū di dii^n sa chi ngúɛ́ɛ́
n'daācā ndúúcu di, cue^n'e di ní
ndee di ndúúcu sa nguaa^n maá^n nī
ye^n'e chi nguɛɛ n'daācā chi dii^n sa.
Nduuti chi cu'nee^n vee^n sa ye^n'e di,
'āā nan'dáā n'daí di ndúúcū 'díínū
di. 16 Naati nduuti chi ngúɛ́ɛ́ cu'nee^n
vee^n sa ye^n'e di 'cuai di ná 'uūvi
o 'iīnu 'ii^n'yā^n. Ní chīi yā na 'uūvi
yā o na 'iīnu yā chi 'caandiveé^n yā
tanducué^n'ē chí caa^{n}ma^n di ní vɛ́ɛ́
testigos ye^n'é di tan'dúúcā chi canéé
nguū^n na ley. 17 Ndúúti chi 'díinu
di ngúɛ́ɛ́ cu'nēē^n vee^n sa ye^n'é yā
ndúúcu ye^n'e di cúúví dí 'ii^n'yā^n chi
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ye^n'ē 'ii^n'yā^n chi
i'téénu yā Ndyuūs. Ndúúti chi 'díinu
di mii^n ngúɛ́ɛ́ cu'nēē^n vee^n sa ye^n'é
'ii^n'yā^n chi nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ye^n'e
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Ndyuūs, cu'nee^n
di 'díinū di tan'dúúcā 'áámá 'ii^n'yā^n
ndiica yá^n'áí chi ngúɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata
ye^n'e di o tan'dúúcā chi 'aama sa^n'ā
chi inn'guɛɛ sa ye^n'ē yá^n'āa.
18 Cuaacu níí^{n}nyú^n nga^n'á ngií
ndís'tiī: Tanducué^n'ē chi ngúɛ́ɛ́ 'cuaa^n
nī chi 'ii^n'yā^n dií^n yā na i^n'yee^{n}dí
'cūū Ndyuūs chi canéé ná va'ai
chɛɛti nguuvi ngúɛ́ɛ́ 'cuaa^n ntuú^n yā.
Tanducué^n'ē chi 'cuáa^n nī chi 'ii^n'yā^n
dií^n yā na i^n'yee^{n}dí 'cūū Ndyuūs chi
canéé ná va'ai chɛɛti nguuvi 'cuaa^n
ntuú^n yā.
19 Taama vmné^n'ēe nga^n'á ngií
ndís'tiī: Nduuti chi ná 'uūvi ndís'tiī
nduuvidaamá nī ná yá^n'āa 'cūū
ye^n'e 'āā dɛ'ɛ́ nūu^n chi caacá nī ye^n'ē
Chiidá chi canée yā na va'ai chɛɛti
nguuvi, Chiidá tée yā ndís'tiī. 20 Tiī
naachí snéé 'uūvī o 'iīnu 'ii^n'yā^n
chi nduuvidaama yā cucáávā chi
duuchí, mii^n caneé nduucú yā.
21 Tuu'mi ní ndaā Pedro mii^n
nanáá^n Jesús ní ca^n'a yā chii yā
'ii^n'yā^n: N'dií Señor, ¿'áá n'deēe cuūví
caneé chí nádich'ɛɛ̄cú ye^n'ē 'diīnú
chi ngúɛ́ɛ́ n'daācā idii^n sa nduucú?
¿'Áá ndɛɛ̄chɛ̄ cuūví?
22 Jesús ca^n'a yā chii yā Pedro:
Ngúɛ́ɛ́ nga^n'á ngií dii chi ndɛɛ̄chɛ̄
cuuvi tiī 'iīnū ngɛɛcu ndiichi veces
chi ndɛɛ̄chɛ̄ nga^n'á ngií dii.

Ndúú 'uūví 'ii^n'yā^n chí sn'diicu yā

23 Ní ca^n'a Jesús: 'Tíícā naachí
Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ná va'ai
chɛɛti nguuvi ní tan'dúúcā 'áámá
rey chí ne^n'e yā tun'dáa yā cuenta
ndúúcū mozos ye^n'é yā. 24 Taachí
ne^n'e yā tuca'a yā tun'daa yā cuenta,
candɛ́ɛ yā 'áámá mozo ye^n'é rey
nanáa^n yā chi can'diicū sa n'deee
n'dáí mil tuūmī. 25 Mozo mii^n ní
ngúɛ́ɛ́ cuuvi dii^n sá nadíí'vɛ̄ sa.
Tuu'mi ní rey chi 'iiví sa ca^n'a yā
chii yā táámá mozo mii^n chí n'diicui
sa mozo ndúúcū n'daatāá ye^n'ē sa
ndúúcū daiya sa ndúúcū tanducué^n'ē
chi vɛ́ɛ́ ye^n'ē sa ní nadíí'vɛ̄ mozo mii^n
chi can'díícū sa ye^n'é yā. 26 Tuu'mi
ní mozo mii^n candiitin'díí sa nanáá^n
'iivi sa ní di'cuíítu sa 'ii^n'yā^n ní ca^n'a
sa chii sa 'ii^n'yā^n: N'dií Señor, cunee
ngíínú nī 'áámá tiempo ní 'úú ní
nadíí'vé tanducué^n'ē ye^n'é nī. 27 'Iivi
sa mii^n ní nneé ya'ai 'iinu yā sa^n'ā
ní ca^n'a yā chii yā sa^n'ā: Cuna^n'ā di
ní 'āā ntɛ́ɛ́ cun'diīcū di ye^n'é. 28 Sá^n'a
'cūū cuína^n'a sa ní nan'daā sa ní
ndaācā sa mozo chi daama idii^n sa
ntii^{n}nyu^n ndúúcū sa. Táámá mozo

mii^n can'díícu ntúū^n sa 'aama ciento
tuūmī ye^n'ē sa. Ní mozo mii^n chita'ā
sa daandu sá^n'ā mii^n ní tucá'a sa
chiī sa yaācū sa ní ca^n'a sa: Nadíí'vɛ̄
di chi can'díícu di. 29 Tuu'mi ní
mozo mii^n candiitín'diī sa nanáa^n
sa ní ca^n'a sa chii sa: Cunee ngíínú
dí 'tɛ́ɛ́ ní nadii'vɛ́ ye^n'ē di. 30 Naati
sa^n'ā mii^n nguɛ́ɛ́ 'cuū^n sa. Che^n'e sa
chiica sa nuū^{n}ndī ye^n'e mozo mii^n
ndúúcū sa ní s'nuú^n yā mozo vácūū
ndíí nadíí'vɛ̄ sa chi cán'díícū sa.
31 Taná^n'ā mozos ndúúcū sa n'diichi
yā chi chiī ní s'nee^n ndaachi yiinú
yā. Ní che^n'e yā nanáá^n 'iivi yā ní
ca^n'a yā chii yā 'iiví yā tanducué^n'ē
chí chiī. 32 Tuu'mi ní 'iiví mozos 'cai
yā mozo 'cūū chi ndaa sa nanáa^n yā.
Ní ca^n'a yā chii yā mozo mii^n: Dii
mozo, nguɛ́ɛ́ n'daācā di. Tanducué^n'ē
chí can'díícū di ye^n'é 'āā chií dii
chi 'āā ntɛ́ɛ́ nadíí'vɛ̄ di ti di'cuíítu
di 'úú. 33 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ nnee ya'āī 'iinu
di mozo ndúúcū di tan'dúúcā chi
'úú nneé ya'ai 'iinú dii? 34 Tuu'mi
ní nduuvi taá^n 'iivi sa ní chiicá yā
nuū^{n}ndī ye^n'ē sa. Ní cue^n'e sa vácūū
chi ch'e^n'é yā sa^n'ā ní mii^n canee
sa ndii nadíí'vɛ̄ sa tanducué^n'ē chi
can'díícū sa ye^n'e yā.
35 'Tiicá ntúū^n Chiidá chi canéé
na va'ai chɛɛ̄ti nguuvi 'tíícā dií^n yā
ndúúcū ndís'tiī nduuti chi ndís'tiī
ní nguɛ́ɛ́ nadich'ɛɛcú nī ndúúcū
nuu^{n}ma^n staava ye^n'e nī ye^n'e 'áámá
'áámá 'dííinu nī ye^n'e chi nguɛ́ɛ́
n'daācā ñdií^n yā ndúúcu nī.

Jesús ngi'cuee^n yā ye^n'ē chi 'tɛɛchí vi'i 'ii^n'yā^n

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

19 Taachí Jesús ch'íínú ca^n'a
yā ndúúdú 'cūū chiicá yā
na yá^n'āa Galilea ní cue^n'e ya^n'ai cá
yā na yá^n'āa ye^n'e Judea chi tááma
lado ye^n'e yíícú Jordán. 2 Néénē 'yaa^n
'ii^n'yā^n cue^n'é yā n'daa yā Jesús mii^n
ní Jesús dií^n yā chi nduūvā ye^n'e
'ii^n'yā^n s'ee^n chi ngiītā.
3 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n fariseos ndaá
yā nanáá^n Jesús mii^n ti ne^n'é yā chi
n'diichínee^n yā Jesús mii^n. Ní nga^n'a
yā ngiī yā 'ii^n'yā^n: N'diī Jesús, ¿'áá
canéé ná ley chí sa^n'ā ní cu'nee^n sa
n'daataá ye^n'ē sa chi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ
dɛ'ɛ̄ chi ñdii^n tá?
4 Jesús mii^n nan'guɛɛcúta^n'a yā ní
ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ n'gee^n nī naachi canéé nguū^n
na libro ye^n'é Ndyuūs naachí nga^n'ā
chi Ndyuūs din'dái yā taanduvɛ́ɛ́
cosas ndíí cuáá^n vmnaa^n ní din'dái
yā sa^n'ā ndúúcū n'daataá? 5 Ní
ca^n'a yā: Chíí^n chí sa^n'ā cu'nee^n sá
chiida sa ndúúcū chɛɛcu sá ní
ndūūvidaama sa ndúúcū n'daataá
ye^n'ē sa ní nduu 'uuví yā ní nduūvī
'aama yā nduucū vi'ī. 6 Tuu'mi ní 'āā
ntɛ́ɛ́ 'uuvī ngii yā tí 'āā 'aama núú^n
yā. Chíí^n chí Ndyuūs nádaama yā,
'ii^n'yā^n nguɛɛ cánéé chí idivíi yā.
7 'Ii^n'yā^n fariseos ca^n'a yā chii yā
Jesús: ¿Dɛ'ɛ cáávā chi Moisés ca^n'a
ntii^{n}nyu^n sa chí ca'á yā carta chí
i'tɛɛchi vi'i yā ní cu'neé^n yā n'daataá
ye^n'e yā?
8 Jesús ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n
fariseos: Moisés mii^n ní 'cuū^n sa
chi s'nee^n sa^n'ā n'daataá ye^n'e sa
cucáávā chi staava ye^n'e sa ní néénē
chɛɛchi. Naati cuáá^n vmnaa^n naachí
chi nga'a, nguɛɛ 'tíícā chiī. 9 'Úú
ní nga^n'á ngií ndís'tiī chí 'āā du'ú
nūu^n sa^n'ā chi cu'nee^n sa n'daataá
ye^n'ē sa ndúúti chi nguɛ́ɛ́ cáávā chí
cue^n'e tá ndúúcū taama sa^n'ā ní

sa^n'ā mii^n cunee sa ndúúcū taama
tá, vɛ́ɛ́ nuū^{n}ndī ye^n'ē sa. Sá^n'ā chi
'caandavaacu sa ndúúcū n'daataá
chi s'nee^n tá isa^n'ā ye^n'ē tá, vɛ́ɛ́ ntúū^n
nuu^{n}ndi ye^n'ē sa chi adulterio.
10 Tuu'mi discípulos ye^n'e Jesús ní
ca^n'a yā chii yā Jesús: Ndúúti chi
sa^n'ā mii^n cú'nee^n sa n'daataá ye^n'ē
sa tuu'mi ní n'daācā ca chi nguɛ́ɛ́
'caandavaacu sa.
11 Tuu'mi ní Jesús mii^n ca^n'a yā
chii yā discípulos: Nguɛ́ɛ́ nducyaaca
'ii^n'yā^n cuuvi deenu yā chuū naati 'āā
dámaā^n 'ii^n'yā^n chí Ndyuūs nca'a yā
chuū. **12** Vɛ́ɛ́ 'yaa^n razones chi nguɛ́ɛ́
'caandavaacu sa^n'ā. Vɛ́ɛ́ sa^n'a chí ndii
taachi n'giindiyáa^n sa ye^n'ē chɛɛcu
sa 'āā nguɛ́ɛ́ cuuvi 'caandavaacu
sa. Ní vɛ́ɛ́ ntúū^n sa^n'ā eunucos chi
'ii^n'yā^n idií^n yā chi nguɛ́ɛ́ cuuvi
'caandavaacu sa. Vɛ́ɛ́ ntúū^n sa^n'ā chi
maa^n sa nguɛ́ɛ́ ne^n'e sa 'caandavaacu
sa cáávā chi dii^n sa ntii^{n}nyu^n ye^n'e
naachí Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā.
Nduuti chi 'ii^n'yā^n cuuvi ca'cuee^n yā
nduudú 'cūū tuu'mi ní 'āā deenú yā.

Jesús idi'viicú yā dá'caiyāa

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

13 Tuu'mi ní ndaa 'ii^n'yā^n chi
ndɛɛ yā da'cáíyāa nanáá^n Jesús.
Ní 'íícú Jesús mii^n cun'du'ú yā ta'a
yā vmnáá^n ye^n'ē da'caīyāa s'ee^n
ní ca^n'angua'á yā ye^n'ē dá'caīyāa.
Discípulos yaa'vi née^n yā 'ii^n'yā^n chí
índaa ndúúcū dá'caīyāa. **14** Jesús mii^n
ní ca^n'a yā chii yā discípulos: 'Cuaá^n
nī chí chiī da'caīyāa nanaá^n. Nguɛ́ɛ́
caaca taa^n nī ye^n'ē da'caiyāa s'tíī ti
naachí Ndyuūs chi canéé na va'ai
chɛɛti nguuvi nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ní
ye^n'ē da'caiyāa s'tíī. 'Tíīca chiī.
15 Ch'iinu chin'du'ū ta'á yā vmnaa^n
ye^n'ē da'caiyāa s'ee^n ní chiicá yā
lugar mii^n.

Sa^n'ā 'díí^n chí 'cuiīca ní indeē sa ndúúcū Jesús

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

16 Tuu'mi ní ndaā 'áámá sa^n'ā 'díí^n
nanáá^n Jesús mii^n ní ca^n'a sa chii sa
Jesús: N'diī maestro chí n'dai, ¿dɛ'ɛ̄
chi n'dáacā chi cuuví dií^n ní cuuví
ndaācá vida cue^n'e daā^{n}ma^n chi
cuuvi ye^n'é?
17 Jesús ca^n'a yā chii yā sa^n'ā
'díí^n mii^n: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nga^n'ā
di chi n'dai 'úú? Mar 'áámá 'ii^n'yā^n
nguɛ́ɛ́ n'dai yā ti dámaá^n Ndyuūs.
Naati ndúúti chi ne^n'e di cundaā
di na va'ai chɛɛti nguuvi naachí
Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyu^n yā, idii^n di
tan'dúúcā chi nga^n'a mandamientos.
18 Sa^n'ā 'díí^n míí^n ní ca^n'a sa:
¿Chɛɛ́ chíí^n? Jesús ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́
'caā^n'nū^n di. Nguɛ́ɛ́ ca^n'a di ndúúcū
'aama n'daatáá chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē di.
Nguɛ́ɛ́ diduucú di. Nguɛ́ɛ́ caa^n'ma^n
di nduudu yaadi ye^n'é mar 'áámá
'ii^n'yā^n. **19** Diné^n'e di chɛɛcu di
ndúúcū chiida di. Diné^n'e di 'ii^n'yā^n
na nii^{n}nuú^n vaacú di tan'dúúcā chi
ne^n'e di maā^n di.
20 Sa^n'ā 'díí^n mii^n ní ca^n'ā sa:
Tanducué^n'ē chuū 'āā idií^n ndíí
taachi sa^n'ā 'líí^n 'úú. ¿Dɛ'ɛ̄ cá indai
ye^n'é?
21 Jesús ca^n'a yā chii yā sa^n'ā:
Ndúúti chi ne^n'e di chi cúúví n'dai
ca di tuu'mi ní cue^n'e di ní n'diicui
di tanducué^n'ē chi vɛ́ɛ́ ye^n'ē di ní
ca'a di 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e yā.
Tuu'mi ní ndaācā chi vɛ́ɛ́ vaadī
'cuiica ye^n'ē ná va'ai chɛɛti nguuvi

chi cuuví ye^n'ē di. Ní cuchíi di ní
ca^n'a di nduucú.
22 Taachí sa^n'ā 'díí^n mii^n
ch'iindivee^n sa chuū, cuná^n'a sa ní
s'nee^n ndaachi yiinú sa ti neené
'cuiica sa.
23 Tuu'mi ní Jesús ca^n'a yā chii yā
discípulos ye^n'e yā: Cuaacu níí^{n}nyú^n
nga^n'á ngií ndís'tiī chí ngí^n'īi chí
cundaā 'áámá sa^n'ā 'cuiica naachí
Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā na va'ai
chεεti nguuvi. 24 Táámá cosa nga^n'á
ngií ndís'tiī chi 'ááma iti camello
chí ch'εεtε ca nguέέ ti 'yuudūu 'tiicá
tī, nguέέ ngí^n'īi ca chi cho'ó tī na
nduutináá^n 'iini chi cheendi va'ai
'líí^n nguέέ ti 'áámá 'ii^n'yā^n 'cuiica
cu'téénu yā Ndyuūs ní cundáa yā
naachí Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
na va'ai chεεti nguuvi.
25 Taachí ch'iindiveé^n discípulos
ye^n'é yā chuū, nééné nadicádíínuu^n
yā ní ca^n'a yā nguáá^n maa^n yā:
¿Du'u cuuví nangua^n'āī?
26 Jesús ch'íínu yā discípulos ní
ca^n'a yā: Sa^n'ā ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū
ní nguέέ cuuví dii^n sa chuū naati
Ndyuūs cuuví dií^n yā tanducué^n'ē.
27 Tuu'mi ní Pedro mii^n ní
nan'guεεcúta^n'a sa ní ca^n'a sa chii
sa Jesús: N'diī Señor, cuin'diichí nī.
Nús'ūū ní sn'née^n 'nū tanducué^n'ē
chi vέέ ye^n'é 'nū ní cuchií 'nū
ndúúcū n'diī. ¿Dε'έ ndaācā ye^n'é 'nū?
28 Jesús ca^n'a yā chii yā discípulos:
Cuaacu níí^{n}nyú^n, nga^n'á ngií ndís'tiī,
chi tiempo chí cuchiī taachí
nducué^n'ē nduuví ngai ní Sa^n'a chi
Daiyá Dendyuūs 'cuūndī sa na trono
ye^n'ē sa ndúúcū dεεvε ch'εεtε ye^n'e
maa^n sa ní 'cuai sa ndís'tiī chi cue^n'e
nī ndúúcu sa. Ní ndís'tiī ní 'cuεεtέ
nī na ndiichuuvi tronos ní dií^n nī
juzgar ndu'u ndiichúúví ndaata
ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel chi judíos yā.
29 'Āā du'ú nūu^n chi cu'nee^n ná vaacu
yā o 'díínu yā o ví'i yā o chiidá yā
o chεεcú yā o n'daataá ye^n'e yā o
daiya yā o yá^n'āa ye^n'e yā cáávā chi
duuchí, 'ii^n'yā^n mii^n ndaāca cá yā
táámá ciento más cá. Ní Ndyuūs
ca'á yā 'ii^n'yā^n mii^n vida cue^n'e
daā^{n}ma^n ye^n'e yā ná va'ai chεεti
nguuvi. 30 Nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n chi
maa^n snée yā cuáá^n chi vmnaa^n ní
'ii^n'yā^n s'ee^n 'cuεεtinée yā cuaa^n chi
cuayiivi ní nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n chi
maa^n snée yā cuaa^n chi cuayiivi ní
'ii^n'yā^n s'ee^n 'cuεεtinée yā cuaa^n chi
vmnaa^n.

Ejemplo ye^n'e 'ii^n'yā^n chi dií^n yā ntii^{n}nyu^n

20 Ca^n'a Jesús: Naachí Ndyuūs
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ye^n'e
na va'ai chεεti nguuvi ní tan'dúúcā
'áámá dueño chi vέέ yá^n'āa ye^n'e yā.
Dueño mii^n ní can'dáa yā cuaa^n ná
nguεεtiyaa^n chí in'nuu^n yā mozos
chi dii^n ntii^{n}nyu^n naachi vέέ díí'yú
uvas ye^n'é yā. 2 Ní indeé yā ndúúcū
mozos taaca chi nadíí'vε yā mozos.
Ní ca^n'a yā chi ca'a yā 'aama caadi
plata nguuvi mii^n ní dicho'ó yā
mozos mii^n chi dii^n sa ntii^{n}nyu^n
naachi vέέ díí'yú uvas ye^n'é yā.
3 Dueño mii^n can'dáa yā na vaacu
yā taandúú cuáá^n náá^n n'gεεcú
nuuu^n nguεεtiyaa^n ní cué^n'e yā cuaa^n
nii'vε̄ε̄ ní n'diichi yā ta n'duuvi
sá^n'ā chi snée sa chi nguέέ ndaācā
ntii^{n}nyu^n ye^n'e sa. 4 Ní ca^n'a yā chii
yā sa^n'ā s'ee^n: Ndís'tiī, cué^n'e nī dií^n
nī ntii^{n}nyu^n ye^n'é naachi vέέ díí'yú
uvas ye^n'é. 'Úú ní nadíí'vέ ndís'tiī
tan'dúúcā chí tuumicadiinúú^n chí

n'daācā. Sa^n'ā s'ee^n ní cue^n'e sa dii^n
sa ntii^{n}nyú^n mii^n. 5 Ní can'dáá ntuu^n
yā taandúú cuáá^n naa^n ingyá^n'ā.
'Tiicá ntúū^n cun'daa yā táánduu
cuaa^n náá^n n'gɛɛcú 'íínú chiīnū,
'tiicá ntúū^n dií^n yā n'nuú^n yā mozos
chi dii^n sa ntii^{n}nyu^n. 6 Ní taandúū
n'gɛɛcu ju^n'u chiīnū cue^n'e ntúu^n yā
ní ndaācá yā taanduu 'uuvi sa^n'ā
chi nguɛ́ɛ́ índaācā ntii^{n}nyu^n ye^n'e sā.
Ní ca^n'a yā chii yā sa^n'ā s'ee^n: ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí ndís'tiī snée nī 'muu^n ní
núú^{n}má^n nguuvi chi nguɛ́ɛ́ ntii^{n}nyu^n
chi idií^n nī? 7 Sa^n'ā s'ee^n ca^n'a sa:
Ti mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ tee
yā ntii^{n}nyu^n ye^n'é 'nū. Dueño mii^n
ca^n'a yā chii yā sa^n'ā s'ee^n: Ndís'tiī,
cue^n'é nī dií^n nī ntii^{n}nyu^n naachi vɛ́ɛ́
díí'yú uvas ye^n'é ní nadii'vɛ́ ndís'tiī
tan'dúúcā chi ituumicádiīnúú^n chi
n'daācā. 8 Taachí cue^n'e yā 'yá^n'āa,
dueño mii^n naachí vɛ́ɛ́ díí'yú uvas
mii^n ca^n'a yā chii yā sa^n'a chi nga^n'a
ntii^{n}nyu^n sa ye^n'e mozos: 'Cuai dí
mozos ní nadíí'vɛ̄ di mozos chi
ndaa sa cuayiivi. 'Cuiinu maa^n ní
nadíí'vɛ̄ di mozos chi ndaa sā
cuayiivi. 'Cuiinu maa^n ní nadíí'vɛ̄
di mozos chi ndaa sā cuayiivi 'tɛɛ
'tɛ́ɛ́. 'Cuiinu maa^n ní nadíí'vɛ̄ di
mozos chi ndaa sā vmnaa^n. 9 Ndaa
mozos chi che^n'e sā na ntii^{n}nyu^n
mii^n taanduu na n'gɛɛcú ju^n'u chiīnū
ní nadíí'vɛ̄ sa mozos. 'Áámá 'áámá
sā ndaāca sā 'áámá caadi plata
ye^n'é sā. 10 Taachí ndaa mozos chi
che^n'e sā vmnaa^n ná ntii^{n}nyu^n mii^n,
nadacádiinuu^n sā n'deēe cá tuūmī
ndaāca sā. Mozos ntúū^n ndaāca sā
'áámá caadi tuūmī ye^n'e sā. 11 Taachí
nadíí'vɛ sā mozos ní neené n'deee
ca^n'a mozos ye^n'e dueño ye^n'e naachi
vɛ́ɛ́ díí'yú uvas mii^n. 12 Mozos ní
ca^n'a sa: Sá^n'a s'tiī ti 'āā 'ai chiīnū
ndaā sa ní 'áámá hora nūu^n dii^n sa
ntii^{n}nyu^n ní dáámá nūu^n nadíí'vɛ
nī sá^n'a s'tiī ndúúcū nús'uū. Nús'uū
ní dií^n 'nū ntii^{n}nyu^n ní ch'ɛɛtinée
'nū na 'yá^n'ā. 13 Dueño mii^n ní
nan'guɛɛcúta^n'á yā ní ca^n'a yā chii
yā 'áámá chɛɛ mozos: Ndís'tiī sa^n'ā
chí n'dai nduucú, nguɛ́ɛ́ nduuví
taa^n di nduucú. Nguɛ́ɛ́ cunncáā
idií^n nduucú ndís'tiī. ¿'Áá nguɛ́ɛ́
ndeé ndúúcu nī chí nadii'vɛ́ ndís'tiī
'áámá caadi plata ní 'āā canéé yiinú
nī? 14 Cuta'á nī chí tunéé^n ndis'tiī
ní cuna^n'a nī. 'Úú ní nadicádiīnúú^n
chí nadii'vɛ́ mozos chí ndaā sa
cuayiivi tan'dúúcā chí nadii'vɛ́
ndís'tiī. 15 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^n 'úú
tan'dúúcā chi ne^n'é ndúúcū tuūmī
ye^n'é? ¿'Áá ngíí nguee nī ti 'úú ní
n'daí? 16 'Túúcā 'ii^n'yā^n chi snéé cuáá^n
vmnáá^n 'cuɛɛtinée yā ndii cuaa^n
cuayiivi. 'Ii^n'yā^n chi snéé cuayiivi ní
'cuɛɛtinée yā cuáa^n vmnaa^n ti nééné
'yaa^n n'deeé 'ii^n'yā^n chi 'cai Ndyuūs
naati duu'vīi 'ii^n'yā^n chi ndɛɛvɛ
Ndyuūs.

Jesús nga^n'a ntuu^n yā ye^n'ē chí 'cuūvi yā

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

17 Jesús cuchɛɛ yā na yáā^n
Jerusalén ní cue^n'é yā ndúúcū
ndu'ū ndiichúúví discípulos ye^n'é
yā 'áámá lado. Ní Jesús ca^n'a yā
chii yā discípulos taachi ngiicá
yā: 18 Ndís'tiī ní maa^n ní cuchɛɛ
yú na yáā^n Jerusalén mii^n. 'Úú chi
Sa^n'ā chi Daiya Dendyuūs 'ii^n'yā^n
s'ee^n nca'á yā 'úú tá'āa chiiduú
n'gɛɛtɛ́ ndúúcū maestros chí
ngi'cuee^n ley. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní dií^n yā
condenar 'úú ní 'cuūví. 19 Ní nca'a

yā 'úú ta'a 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ndaata
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
'cáá^{n}nyu^{n}nee^{n} yā 'úú ní 'cue^{n}'e yā
'úú ní cu'nee^{n}nga'á yā 'úú. Ní 'úú
chí Sa^{n}'ā chi Daiya Ndyuūs mii^{n}
nanduuchí ndiichi ndii 'íínú nguuvi
ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.

Chí chɛɛcu Jacobo ndúúcū Juan chiica tá ye^{n}'ē 'áámá naa^{n}

(Mr. 10.35-45)

20 Tuu'mi ní ndaā n'daataá ye^{n}'e
sa^{n}'ā Zebedeo nanáá^{n} Jesús mii^{n}
ndúúcū daiya tá ní chiintii'ya tá
nanáá^{n} Jesús mii^{n} ní dich'ɛɛtɛ tá 'yā
ní chiica ta 'áámá favor. 21 Jesús ní
ca^{n}'a yā: ¿Dɛ́'ɛ ne^{n}'ē di? Tá^{n}'ā mii^{n}
ní ca^{n}'a tá: Taachí ndaa di naachí
caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n} di, caa^{n}'ma^{n}
ntii^{n}nyu^{n} di chi ndúú 'uūvī sa^{n}'ā
daiyá 'cuɛɛtɛ sa 'diituu dí, 'aama sa
ní lado tá cuaacu di ní taama sa ní
lado tá 'cuée di.
22 Tuu'mi ní Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a
yā ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}: Nguɛ́ɛ́
déénu nī dɛ'ɛ̄ chi ngiica nī. ¿'Áá
cuuvi dii^{n} nī chí cú'u nuú^{n} nī ye^{n}'e
chi n'gee^{n} ye^{n}'e vaso chi ye^{n}'ē chi
'cueenú cuuvi? ¿'Áá cuuvi cuta'á
nī maa^{n} ngɛɛ̄dínuū^{n}nī^{n} chi cuta'á?
Juan ndúúcū Jacobo mii^{n} ní nga^{n}'a
yā chi cuuvi dií^{n} yā. 23 Jesús mii^{n}
ca^{n}'a yā chiī yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} canéé chí cu'ú nī ye^{n}'e
vaso ye^{n}'é ye^{n}'e chi 'cueenú cuuvi ní
canéé chí cuta'á nī chí chɛɛ̄dínuū^{n}nī^{n}
chi 'úú ita'á. Naati nguɛ́ɛ́ tunéé^{n} 'úú
chí ca'á du'ū chi 'cuundi lado tá
cuaācú o lado tá 'cuēe. Lugar 'cūū ní
Ndyuūs ca'á yā 'ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs
'cuundiyaá^{n} yā cáávā 'ii^{n}'yā^{n}.
24 Taachí ndu'u ndííchí discípulos
ch'iindiveé^{n} yā chuū, nduuvi taá^{n} yā
ye^{n}'e nduu 'uūvi discípulos chí daiya
sa^{n}'ā Zebedeo. 25 Tuu'mi ní Jesús
yaa'ví yā discípulos ní ca^{n}'a yā chii
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: 'Āā deenu ndís'tiī
chí 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e naciones chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} vɛɛ poder ye^{n}'é yā nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e naciones ye^{n}'é yā. Ní
'ii^{n}'yā^{n} chi n'gɛɛtɛ cá ye^{n}'ē naciones
ní nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e taná^{n}'a
yā. 26 Naati nguɛ́ɛ́ 'tíícā cuuvi nguaa^{n}
ndis'tiī. Sa^{n}'ā chí ne^{n}'e sa cúúví
ch'ɛɛtɛ sa nguaa^{n} ndís'tiī canéé
chí dichíí'vɛ sa ndís'tiī. 27 Sa^{n}'ā chi
ne^{n}'e sa cūnee cuaa^{n} vmnaa^{n} ca
ye^{n}'e ndís'tiī canéé chí dichíí'vɛ ca
sa ndís'tiī. 28 Naati Sa^{n}'ā chi Daiya
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ndaā sa chi 'íí^{n}'yā^{n}
dichíí'vɛ yā sa^{n}'ā ti maā^{n} sa dichíí'vɛ
sa 'ii^{n}'yā^{n}, ní chi ca'a sa vida ye^{n}'ē
maa^{n} sa tan'dúúcā chi precio ye^{n}'ē
nuu^{n}ndi cáávā chi nadangua^{n}'ai yā
'yaa^{n} n'dáí 'ii^{n}'yā^{n}.

'Uūvī chi ngueenáá^{n} nduūvā ye^{n}'ē sa

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

29 Taachí Jesús ndúúcū discípulos
ye^{n}'é yā can'daa yā ye^{n}'e yáā^{n} Jericó
nééné 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} can'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. 30 'Uuvi sa^{n}'ā chi ngueenáá^{n}
chi vɛɛ̄tɛ sa nii^{n}nuú^{n} cyúúní taachí
ch'iindivee^{n} sa chi Jesús cho'ó yā
mii^{n}, 'cai yiicú sa ní ca^{n}'a sa: N'diī
Señor, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu
nī nús'uu.
31 Nééné 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} yaa'vi
nee^{n} yā sa^{n}'a s'ee^{n} chi cunēē 'diii^{n}
cheendi sa naati sa^{n}'a s'ee^{n} ní n'gaī
yiicú cá sa: N'dii Señor, Daiya
David, nnéé ya'āī 'iinu nī nús'uu.
32 Jesús mii^{n} cheendii yā ní 'cai
yā sa^{n}'ā s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā
sa^{n}'ā s'ee^{n}: ¿Dɛ'ɛ̄ ne^{n}'é nī chi 'úú dií^{n}
ndúúcu nī?

33 Sa^{n}'ā s'ee^{n} ní ca^{n}'a sa: N'diī
Señor, dií^{n} nī chí snaa^{n} 'nū.
34 Tuu'mi ní Jesús, Daiya David,
nnéé ya'ai 'íínu yā sa^{n}'ā s'ee^{n} ní
tuu'ví yā nduutináa^{n} sa. Ní hora
míí^{n} nūu^{n} nduutináa^{n} sa nnguaa^{n} ní
chiī snaa^{n} sa. Sa^{n}'ā s'ee^{n} ní cue^{n}'e sa
ndúúcū Jesús.

Jesús sndaa yā na yáā^{n} Jerusalén tan'dúúcā 'áámá rey

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 Taachi Jesús ndaa nii^{n}nuú^{n}
yā na yáā^{n} Jerusalén
ní ndaa yā ná yiīcū chi nguuvi
Olivos chí ye^{n}'ē yáā^{n} 'líí^{n} chi
nguuvi Betfagé, dichó'o yā na 'uūvī
discípulos ye^{n}'é yā. 2 Ní ca^{n}'a yā chii
yā discípulos: Cue^{n}'e nī na yáā^{n} 'líí^{n}
chi canéé nii^{n}nuú^{n}. Mii^{n} ní ndaaca
nī 'áámá burra chí n'dɛɛ̄chiichí tī
ndúúcū daiya tī. Ndís'tiī ní n'daatí
nī 'iiti ní candɛ́ɛ nī 'iiti 'muu^{n}. 3 Ní
ndúúti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} yaa'vi yā
ndís'tiī ye^{n}'e 'iiti mii^{n}, caa^{n}'ma^{n} nī
cuuvi nī 'ii^{n}'yā^{n} ti Señor ye^{n}'e yú
ne^{n}'e yā 'iiti mii^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
caama nadīcho'ó yā 'iiti.
4 Tanducué^{n}'ē 'túúcā chiī ní 'iicu
cuuví cuaacu chí ca^{n}'a profeta chi
ndɛɛ yā nduudu ye^{n}'é Ndyuūs ndii
cuáá^{n} vmnaa^{n} taachí dinguú^{n} yā
chuū na libro ye^{n}'e Ndyuūs:
5 Cuuví nī 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā na
yáā^{n} Sión 'tíícā. Cun'diichí nī,
Rey ye^{n}'e nī cuchií yā nanáa^{n}
nī. Rey mii^{n} ní ndiicuú^{n} yā ní
canduú yā burra 'líí^{n}. Ní burra
'líí^{n} ní daiya 'iitī chi candéé.
6 Discípulos cue^{n}'e yā ní dií^{n} yā
tan'dúúcā chi Jesús mii^{n} dichó'o yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 7 Ní candɛɛ yā burra
mii^{n} ndúúcū daiyá tī. Ní sn'duú yā
cotón ye^{n}'é yā vmnáá^{n} ye^{n}'ē burra
'líí^{n}. Ní Jesús mii^{n} ní canduú yā 'iiti.
8 'Ii^{n}'yā^{n} chí n'deee n'dáí n'doo yā
cotón ye^{n}'é yā cuaa^{n} cyúúní. Taná^{n}'a
yā ch'iica yā dúu^{n}nɛ̄ yá^{n}'á ní n'doo
yā cuaa^{n} cyúúní. 9 'Ii^{n}'yā^{n} chí cue^{n}'e
yā cuáá^{n} vmnaa^{n} ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
cue^{n}'e yā cuaa^{n} dáámí yā tucá'a yā
'cai yiicú yā, ní ca^{n}'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ch'ɛɛtɛ n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi Daiya rey
David. Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chí
cuchii ndúúcū chi duuchi Señor
mii^{n}. Dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs chi snée
ná va'ai chɛɛ̄tī nguuvi.
10 Taachí Jesús mii^{n} sndaa yā na
yáā^{n} Jerusalén nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} tuumicadíínuu^{n} yā ní
ca^{n}'a yā nguaa^{n} maa^{n} yā: ¿Du'u rá
sá^{n}'a 'cūū?
11 'Ii^{n}'yā^{n} míí^{n} nga^{n}'a yā: Sá^{n}'a 'cūū
sa^{n}'a profeta Jesús chí cuchiī sá
cuaa^{n} na yáā^{n} Nazaret ye^{n}'e yá^{n}'āa
Galilea.

Jesús inadidɛɛvɛ́ yā yaācū templo

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

12 Jesús mii^{n} sndáa yā ná yaācū
templo ye^{n}'é Ndyuūs ní tun'dáa
yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chí in'diicui
yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ngái yā na
yaācū mii^{n}. Ní chɛɛcundaa yā mesas
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ñ'dáa^{n} yā tuūmī
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}. Ní chɛɛcú yā sillas
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi in'diicui yā
'yáádá palomas. 13 Ní Jesús ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Na libro ye^{n}'e
Ndyuūs naachi canéé nguū^{n} 'túúcā
nga^{n}'a: Vá'ai ye^{n}'é canéé chi duuchi
va'ai naachi 'ii^{n}'yā^{n} caa^{n}'ma^{n}ngua'á
yā, naati ndís'tiī ní dií^{n} nī chí yiivi
yáává ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi díduucu.
14 Ní chɛɛti yaācū mii^{n} ndaá
nanáá^{n} Jesús 'ii^{n}'yā^{n} chi ngueenáá^{n}

ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ngaā yó'ōo, ní
Jesús mii^{n} dií^{n} yā chí nduūvā ye^{n}'e
nducyaaca yā. 15 Naati chiiduu
n'gɛɛtɛ́ɛ̄ ndúúcū maestros ye^{n}'e ley
nduuvi taá^{n} yā taachí n'diichi yā chi
'tíícā idii^{n} Jesús mii^{n} ní ch'iindiveé^{n}
yā chuū. Ní sa^{n}'ā dá'caīyāa n'gai
sa ní ca^{n}'a sa: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ch'ɛɛtɛ
sa^{n}'ā chi Daiya rey David mii^{n}. 16 Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ca^{n}'a yā chii yā Jesús
mii^{n}: ¿'Áá n'giindiveé^{n} nī chí sa^{n}'ā
da'caīyāa nga^{n}'ā sa? Jesús ca^{n}'a
yā: N'giindiveé^{n}. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'gee^{n}
ndís'tiī Nduudu ye^{n}'e Ndyuūs naachi
canéé nguū^{n}? Ní nga^{n}'a 'túúcā:

'Āā dii^{n} di chi da'caīyaá ndúúcū
dacua'aá caata yā chi n'daāca
n'dai ye^{n}'é Ndyuūs.

17 Jesús ní nan'daa yā ye^{n}'e yaācū
mii^{n}. Ní nan'daa yā ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}
ní cue^{n}'e yā na yáā^{n} 'líí^{n} chi nguuvi
Betania. Ní míí^{n} canee yā nguīinū
mii^{n}.

Jesús nga^{n}'a yā chi nguɛɛ n'dáacā yá^{n}'á ye^{n}'e n'guíídīi yaa^{n} nguuvi chi nguɛ́ɛ́ n'gui'i ye^{n}'ē

(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Chídɛ́ɛ́vɛ́ táámá nguuvi, ní
Jesús ndaa ntúu^{n} yā ná yáā^{n} mii^{n} ní
chiī cuiicú yā. 19 Cuaa^{n} cyúúní ní
n'diichi yā 'áámá yá^{n}'á ye^{n}'e n'guíídīi
yaa^{n} nguuvi nii^{n}nuú^{n} cyúúní, ní
cue^{n}'e yā naachí cutá'a yā n'guiidīi
mii^{n}, ní nguɛ́ɛ́ ndaaca yā n'gui'i
ye^{n}'ē, dámaā^{n} tá'āa. Ní Jesús ca^{n}'a
yā chii yā yá^{n}'á 'túúcā: Dii yá^{n}'á,
'āā ntɛ́ɛ́ nguɛɛcunéé 'cuūndī n'gui'i
ye^{n}'ē di. Tuu'mí nūu^{n} ya^{n}'á mii^{n} nti'i.
20 Taachí discípulos n'diichí yā chuū,
nge^{n}'ē yiinú yā ye^{n}'ē ní ca^{n}'a yā:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chi maā^{n}nchɛɛtɛ́ nuūu^{n}
nti'i n'guíídīi yaa^{n} nguuvi?

21 Jesús nán'guɛɛcúta^{n}'a yā ní
ca^{n}'a yā chii yā discípulos: Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī, ndúúti
chi ndís'tiī i'téénu nī ní nguɛ́ɛ́
n'deēe nadicádíínuu^{n} nī, nguɛ́ɛ́
dámaā^{n} chuū cuuvi dií^{n} nī ye^{n}'ē
n'guíídīi yaa^{n} nguuvi naati cuuvi
dií^{n} nī ndúúcū yiīcū 'líí^{n} 'cūū chí
caa^{n}'ma^{n} nī cuuvi nī: Dii yiīcū,
cuvíi dí 'múú^{n} ní cue^{n}'e di cundáá
nuū^{n} di ná nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā, ní cuuvi.
22 Tanducué^{n}'ē chi caaca nī naachí
caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī, ndúúti chí
cu'téénu nī, ní ndaācā ye^{n}'e nī.

Jesús nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā tan'dúúcā 'ii^{n}ntyé^{n}'ē

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

23 Taachí Jesús mii^{n} ndaá yā chɛɛti
yaācū templo mii^{n}, chiiduú n'gɛɛtɛ́
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e yaācū ndaá yā
nanáá^{n} Jesús mii^{n} taachí ngi'cuee^{n}
yā, ní ca^{n}'a yā chii yā Jesús: ¿Du'ú
'íí^{n}ntye^{n}'ē nga^{n}'a yā chi 'túúcā idií^{n}
nī? ¿Du'ú 'ii^{n}'yā^{n} tee yā poder chi
caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyú^{n} nī 'túúcā?
24 Nan'guɛɛcúta^{n}'a Jesús mii^{n} ní
ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: 'Úú
ntúū^{n} ní intiinguuneé^{n} ndís'tiī.
Nduuti chi nan'guɛɛcúta^{n}'a nī
ye^{n}'é, tuu'mi ní cuuví ndís'tiī du'ú
'ii^{n}ntye^{n}'ē tee yā poder 'úú chi
idií^{n} dendú'u chuū. 25 Ye^{n}'ē chí
chɛɛdinúu^{n}nī^{n} Juan, ¿tií chiīcā?
¿'Áá ye^{n}'e Ndyuūs chi canéé na va'ai
chɛɛti nguuvi o ye^{n}'e sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí
'cūū? Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndeé yā
nguáá^{n} maá^{n} yā ní ca^{n}'a yā: Nduuti
chi caa^{n}'ma^{n} yú chi ye^{n}'ē nanguuvi,
tuu'mi ní Jesús caa^{n}'ma^{n} yā cuuvi
yā s'uūu^{n}: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvíī chi nguɛ́ɛ́
s'teenu nī ye^{n}'e chi nga^{n}'a Juan

mii^n? **26** Ní nduuti chi caa^n'ma^n yú
chi ye^n'e sa^n'ā i^n'yee^{n}dí 'cūū, 'va'a yú
'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n ti nducyaaca yā ní
déénu yā chi Juan chí chɛɛdínuū^{n}nī^n
ní 'aama profeta ye^n'é Ndyuūs.
27 Ní nan'guɛɛcúta^n'a yā ye^n'e Jesús
mii^n ní ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́ déénu 'nū.
Jesús mii^n ní ca^n'a ntúu^n yā: 'Tiicá
ntúū^n 'úú ní nguɛ́ɛ́ cuuví ndís'tiī
du'u 'íí^{n}ntye^n'ē tee yā poder 'úú chí
idií^n chuū.

'Áámá ejemplo ye^n'ē 'uuví daiya yā

28 Jesús ca^n'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄
inadacadiinúú^n ndís'tiī ye^n'e chuū?
Ca^n'á caa^n'má^n ndúúcū ndís'tiī ye^n'e
'áámá sa^n'ā chi vɛ́ɛ́ 'uūvī daiya sa.
Ndaā sa nanáá^n 'áámá daiya sa ní
ca^n'a sa: Díí daiyá, cué^n'é di ní dii^n
dí ntii^{n}nyu^n naachi vɛ́ɛ́ díí'yú uvas
ye^n'é. **29** Daiya sa ní nan'guɛɛcúta^n'a
sa ní ca^n'a sa: Nguɛ́ɛ́ ne^n'é. Ch'iinu
maa^n ní nadicádíínuu^n sa chi
nguɛ́ɛ́ n'daācā dii^n sa ní cué^n'e sa
dii^n sa ntii^{n}nyu^n mii^n. **30** Ní cue^n'e
ntúu^n sa^n'ā mii^n ní yaa'vi sa táámá
daiya sa, ni 'tiicá ntúū^n ca^n'a
sa chii sa daiya sa. Ní daiya sa
míí^n nán'guɛɛcúta^n'ā sa ní ca^n'a
sa: 'Tíícā, n'diī chiidá, ca^n'á. Naati
nguɛ́ɛ́ cue^n'e sa dii^n sa ntii^{n}nyu^n.
31 ¿Dɛ'ɛ̄ inadicadiinuu^n ndís'tiī?
Naachi 'uūvī daiya yā ¿chɛɛ chí
diīi^n tan'dúúcā chi ne^n'e chiidá
yā? 'Ii^n'yā^n s'ee^n ca^n'a yā: Sa^n'ā
chi yaa'ví yā vmnaa^n. Jesús ca^n'a
yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: Cuaacu
níí^{n}nyú^n nga^n'á ngií ndís'tiī, chi
'ii^n'yā^n chí inn'guɛ́ɛ́ ye^n'e impuestos
ndúúcū n'daataá chi vɛ́ɛ́ cá sa^n'ā
ye^n'e tá ca^n'á yā vmnaa^n ye^n'é nī
naachí Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā.
32 Ti Juan chi chɛɛdínuū^{n}nī^n ndaā
sa vmnáá^n ndís'tiī. Chiica sá na
'áámá yúúní cuaacu ní nga^n'a sa
ye^n'e yúúní cuaacu ye^n'e Ndyuūs
ní nguɛ́ɛ́ s'téénu nī ye^n'ē sa. Naati
sa^n'ā publicanos chí inn'guɛ́ɛ́ ye^n'e
impuestos ndúúcū n'daataá chi
vɛ́ɛ́ sa^n'ā s'ee ndúúcu tá s'téénu yā
nduudu ye^n'e sa. Ndís'tiī, taachí
n'diichí nī chuū chí 'āā dii^n Juan,
nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí nī ye^n'e nuu^{n}ndi
ye^n'é nī ní nguɛ́ɛ́ s'téénu nī chii^n chi
nga^n'a Juan mii^n.

'Áámá ejemplo ye^n'e 'ii^n'yā^n chi nguɛɛ n'dáácā idii^n yā ntii^{n}nyu^n

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

33 Tuu'mi ní ca^n'a Jesús: 'Caandiveé^n
nī táámá ejemplo chi 'tɛɛ nguɛɛ
dáámá. Canéé 'áámá 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́
yá^n'āa ye^n'e yā ní chiīnu yā dii'yu
ye^n'e uvas na yá^n'āa ye^n'e yā. Ní
din'dái yā 'áámá chee^n ye^n'ē yá^n'á 'líí^n
núú^{n}má^n cuaa^n 'diituú. Din'dái yā
'aama tanque naachi cuuví tun'dáa
yā nuū^{n}nī^n ye^n'e uvas mii^n. Ní din'dái
yā 'áámá torre nguaa^n dii'yu uvas
naachi mozos ye^n'e yā 'cuɛɛtinée^n
sa dii^n sa cuidado n'gui'i uvas mii^n.
Dueño mii^n ca'a yā yá^n'āa ye^n'e yā
sa^n'ā s'ee^n chi dii^n sa ntii^{n}nyu^n mii^n ní
cue^n'e yā táámá país. **34** Taachí snuū
ca'a ye^n'ē tiempo ye^n'e n'gui'i uvas
mii^n chí túúmá yā, dueño dicho'ó yā
mozos ye^n'e yā chí sa^n'ā s'ee^n nca'a sa
n'gui'i uvas ye^n'e yá^n'āa, parte ye^n'e
n'gui'i chi tunee^n dueño. **35** Sa^n'ā chí
dii^n ntii^{n}nyu^n na yá^n'āa mii^n sta'a sa
mozos. 'Áámá ní ch'e^n'e sa, táámá
ní ch'ii^n'nu^n sa ní táámá ní chiītuu
sa. **36** Dueño mii^n dicho'ó yā taandúú
'uūvī mozos, 'āā vi'í mozos chí che^n'ē
vmnaa^n. 'Tiicá ntúū^n dii^n sa ndúúcū
mozos.

37 Cuayiivi míí^{n} dichó'o yā daiya
yā ti dueño mii^{n} ní nga^{n}'a yā:
Sa^{n}'ā s'ee^{n} ní dii^{n} sa honrar daiyá.
38 Taachí sa^{n}'ā s'ee^{n} chi dii^{n} sa
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa mii^{n} n'diichi
sa daiya dueño mii^{n}, ca^{n}'a sa nguáá^{n}
maa^{n} sa: Sá^{n}'a 'tīī chi cuuví ye^{n}'ē sa
yá^{n}'āa 'cūū. 'Caa^{n}'nu^{n} yú sá^{n}'ā mii^{n} ní
ndúúcū chi vɛ́ɛ́ naa^{n} chi cuuví ye^{n}'ē
sa ní cuuví ye^{n}'ē yú. 39 Ní sta'ā sa
daiya dueño mii^{n} ní tun'daa sa sa^{n}'ā
'áámá lado ye^{n}'e chéē^{n} ye^{n}'e díí'yú
uvas mii^{n} ní ch'ii^{n}'nu^{n} sa sa^{n}'ā.
40 Taachí ndaā dueño ye^{n}'e díí'yú
uvas ¿dɛ'ɛ̄ díí^{n} yā ndúúcū sa^{n}'ā chí
ídiīi^{n} ntíí^{n}nyu^{n} na yá^{n}'āa ye^{n}'é ya?
41 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā: Dueño
mii^{n} ní 'caa^{n}'nú^{n} yā sa^{n}'ā chi
cúúnchee^{n} sa dii^{n} sa. Ní ca'á yā
yá^{n}'āa yē^{n}'e yā naachi vɛ́ɛ́ díí'yú
uvas táámá 'ii^{n}'yā^{n} chi díí^{n} yā
ntii^{n}nyu^{n} na yá^{n}'āa mii^{n}, 'ii^{n}'yā^{n}
chí ntée yā uvas chí tuneé^{n} yā na
tiempo ye^{n}'ē n'gui'i.
42 Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'geē^{n} ndís'tiī
naachi canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'e
Ndyuūs chí nga^{n}'a 'túúcā:

Tuūu chí 'ii^{n}'yā^{n} chi idin'dái
yā va'ai sta'á yā ní ch'ɛɛ̄cú
yā 'áámá lado ti nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e
yā. Tuūú 'cūū tuūú ch'ɛɛtɛ
ní dichíí'vɛ̄ ca ní canéé tuūu
ch'ɛɛtɛ́ esquina ye^{n}'é va'āī.
Chuū ní Señor Ndyuūs díí^{n} yā.
Chuū ní 'áámá chí nge^{n}'e yiinu
yú taachí inaa^{n} yú ye^{n}'ē.

43 Chíí^{n} chí 'túúcā nga'á ngií ndís'tiī,
chí naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā divíi yā ye^{n}'ē ndís'tiī ní ca'á yā
táámá 'ii^{n}'yā^{n} chi ca'á yā n'gui'i chí
tunee^{n} lado ye^{n}'é Ndyuūs. 44 'Āā du'ú
nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí cun'dáá nduú yā
vmnaa^{n} na tuūu 'cúū ní caātū 'ííní
ye^{n}'e yā. Naati 'āā du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chí cun'dáá nduūu tuūu 'cúū vmnaa^{n}
ye^{n}'e yā, 'cuíínú ndúúví yuūni yā.
45 Taachí 'ii^{n}'yā^{n} chiiduú n'gɛɛtɛ́
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} fariseos ch'iindiveé^{n}
yā chuū, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} tuumicadíínuu^{n}
yā chi ye^{n}'é yā nga^{n}'a Jesús mii^{n}.
46 Nadicádíínuu^{n} yā taācā chi cuta'á
yā Jesús mii^{n} naatí 'va'a yā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} tí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} i'téénu
yā Jesús mii^{n} tan'dúúcā chi 'áámá
profeta chí nga^{n}'a nduudu ye^{n}'é
Ndyuūs.

'Áámá ejemplo ye^{n}'ē 'viicu chí n'giindivaacú yā

22 Jesús tuca'á yā ndee yā
taama vmné^{n}'ēe ndúúcū
ejemplos, ní ca^{n}'a yā: 2 Naachí
Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'ē
va'ai chɛɛti nguuvi tan'dúúcā
'áámá rey chí chiica yā 'viicu chí
ch'iindivaacu sa^{n}'a daiya yā. 3 Ní
dichó'o yā mozos ye^{n}'e yā chí yaa'vi
sa 'ii^{n}'yā^{n} chí ndíi yā invitado naati
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ né^{n}'e yā ca^{n}'a yā.
4 Ní dichó'o yā tan'duuvi mozos ní
ca^{n}'a yā chii yā mozos: Caa^{n}'ma^{n} nī
cuuvi nī 'ii^{n}'yā^{n} chí ndíi yā invitado
'tíícā. 'Āā vɛ́ɛ́ yaāa^{n} comida mii^{n}. 'Āā
ch'iī^{n}'nú^{n} i'tiindu ye^{n}'é ní 'iiti chi
'viichɛɛ́. Tanducué^{n}'ē 'āā vɛ́ɛ́ yaāa^{n}.
Cuchií nī 'viicu. 5 Naatí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
nguɛ́ɛ́ dii^{n} yā cuenta. 'Áámá yā ní
cue^{n}'e yā cuɛ́ɛ́tí ye^{n}'e yā. Taama
yā ní cue^{n}'e yā negocio ye^{n}'e yā.
6 Taná^{n}'a yā ní sta'á yā mozos. Cu^{n}'u
yā ndúúcū sa ní ch'ii^{n}'nu^{n} yā mozos.
7 Taachi rey mii^{n} ch'iindiveé^{n} yā
chuū, ndúúvi taa^{n} yā. Ní dichó'o yā
soldados ye^{n}'é yā ní ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā chí 'caa^{n}'nu^{n} sá 'ii^{n}'yā^{n} chí

ch'ii^{n}'nu^{n} yā mozos ye^{n}'é yā. Ní 'nee^{n}
ya^{n}'ā sa yáā^{n} vaacú 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
8 Tuu'mi ní ca^{n}'a yā chii yā mozos
ye^{n}'é yā: Cuaacu níí^{n}nyú^{n} 'viicu
mii^{n} ní 'āā vɛ́ɛ́ yaāá^{n} caavā 'ii^{n}'yā^{n}
chi chii yā invitado naati nguɛ́ɛ́
n'dai taaví yā chí cuchii yā. 9 Maa^{n}
ní cue^{n}'e nī na yúúní chí can'daā
ye^{n}'e yá^{n}'āa yáā^{n} ní dií^{n} nī invitar
'ii^{n}'yā^{n} chí chii yā na 'viicu, 'ii^{n}'yā^{n}
chí ndaāca nī. 10 Mozos ní can'daa
sa ní cue^{n}'e sa cuaa^{n} cyúúní ní
nadaama sa nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chí
ndaāca sa, 'ii^{n}'yā^{n} chí cúúnchee^{n} yā
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí n'dai yā. Ní ndaā
nducyaacá 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi mozos
'cai sa ní n'deēe n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} ndaá yā
'viicu mii^{n}.
11 Ní rey mii^{n} che^{n}'e yā n'diichi
yā 'ii^{n}'yā^{n} chí ndii yā invitado ní
ndaācá yā 'áámá sa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́
cánúú^{n} sá catecai sa ye^{n}'ē naachi
n'giindivaacu yā. 12 Ní ca^{n}'a yā
chii yā sa^{n}'ā: N'diī amigo, ¿taācá
chi ndāa nī 'muu^{n} chi nguɛ́ɛ́
canúu^{n} nī catecai nī ye^{n}'ē chí
n'giindivaacú 'ii^{n}'yā^{n}? Sa^{n}'ā mii^{n} ní
nguɛ́ɛ́ nan'guɛɛcúta^{n}'a sa ye^{n}'e yā.
13 Tuu'mi ní rey mii^{n} ca^{n}'a yā chii yā
mozos ye^{n}'e yā: 'Caāchiichí nī ca'a
sa ndúúcū ta'a sa ní divíi nī sa^{n}'ā
ndii 'múú^{n} ní 'cuɛɛcú nī sa^{n}'ā cuaa^{n}
chuvá'āī na maāi^{n}. Míí^{n} cuɛɛcu sa
ní ché'é 'dii^{n}'yu^{n} sa cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
14 Jesús ca^{n}'a ntúu^{n} yā chuū: Nééné
'yaa^{n} yā chí Ndyuūs 'cuai yā naati
duu'ví yā chi Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā.

Chíí^{n} chí ntiinguunee^{n} yā ye^{n}'e asunto ye^{n}'e impuestos

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

15 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} fariseos cue^{n}'é
yā ní nduuvidaamá yā. Ní ndeé yā
nguaa^{n} maá^{n} yā táácā cuuvi dií^{n}
yā chi Jesús mii^{n} cásta^{n}'a nduudú
ye^{n}'e yā chi caa^{n}'má^{n} yā 'áámá
nduudu yaadi. 16 Ní fariseos dicho'ó
yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e Herodes mii^{n} chí caa^{n}'má^{n} yā
Jesús: N'diī maestro, déénu 'nū chí
n'diī ní 'áámá sa^{n}'ā chí n'dai. N'diī
ní dií^{n} nī chí n'dáácā. Ní cuaacu
níí^{n}nyú^{n} ngi'cuee^{n} nī yúúní ye^{n}'e
Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ 'va'a nī 'ii^{n}'yā^{n} ti
nguɛ́ɛ́ indɛɛ́ nī cuidado tááca 'ii^{n}'yā^{n}.
17 Maa^{n} ní cúúví nī nús'uu: ¿Dɛ'ɛ̄
inadacádíínuu^{n} nī? ¿'Áá canéé nguū^{n}
na ley chí nadíí'vɛ 'nū emperador
César tuūmī ye^{n}'é 'nū o nguɛ́ɛ́?
18 Jesús tuumicádíínuu^{n} yā chí
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní dií^{n} yā chi nguɛ́ɛ́
n'daācā ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ne^{n}'e nī
n'diichineé^{n} nī 'úú? Ndís'tiī ní vɛɛ
'uūvī chí nadacadíínuu^{n} nī. 19 Tée nī
tuūmī chi nadíí'vɛ nī ye^{n}'e impuesto.
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ch'i^{n}'i yā 'áámá tuūmī
Jesús mii^{n}. 20 Tuu'mi ní Jesús mii^{n}
ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: ¿Du'u
náá^{n} chi canéé ná tuūmī? ¿Du'ū chi
ngúúví cánéé nguū^{n}?
21 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā: Naa^{n}
emperador César cānee. Ní Jesús
ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Nca'a
nī tuūmī emperador César chíí^{n} chí
ye^{n}'ē sa ní ca'a nī Ndyuūs chí ye^{n}'e
Ndyuūs.
22 Taachí ch'iindiveé^{n} yā chuū,
che^{n}'e yiinu yā ní cue^{n}'e yā.

Chii^{n} chi ntiinguuneé^{n} yā ye^{n}'e chí 'ii^{n}'yā^{n} nduuchi yā ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

23 Nguuvi mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} saduceos
ndaá yā nanáá^{n} Jesús mii^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n}

saduceos nga^n'a yā chí nguɛ́ɛ́
índuuchi 'ii^n'yā^n ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā.
Ní ntiinguunée^n yā Jesús, 24 ní
ca^n'a yā: N'diī maestro, Moisés mii^n
ca^n'a sá chi 'āā du'ú nūu^n sa^n'ā chí
'cuūvī sa ní nguɛ́ɛ́ ch'iīndī daiya
n'daataá ye^n'ē sa tuu'mi ní 'diīnū sa
'caandavaacu sa ndúúcū n'daataá
míí^n. Ní sa^n'ā mii^n ní 'cuūndī daiya
sá lado ye^n'ē 'díínu tiná^n'ā. 25 Maa^n
ní vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄ sá^n'a nūu^n ye^n'ē
chɛɛcú sa ye^n'ē chiidá sa. Sá^n'ā
vmnaa^n mii^n ní ch'iindivaacu sa ní
ch'iī sa. Ní nguɛ́ɛ́ daiya n'daataá
ye^n'ē sa. Ní canee n'daataá ye^n'ē sa.
Ní 'díínu sa ní canee sá ndúúcū tá.
26 'Tiicá ntúū^n chó'ōo ye^n'ē ndii chii^n
ndii 'uuvi sa^n'ā. 'Tiicá ntúū^n chó'ōo
ye^n'e sa^n'ā chi ndii 'iīnū. 'Tiicá
ntúū^n chó'ōo ye^n'ē sa^n'a s'ee^n nduu
ndɛɛ̄chɛ̄ sa. 27 Ndíí ná ch'iinú ní
ch'iī ntúū^n n'daataá mii^n. 28 Taachí
nduuchi 'ii^n'yā^n ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā,
naachí ndɛɛ̄chɛ̄ sa^n'ā s'ee^n ní ¿chɛɛ
sa chí n'daataá ye^n'ē sa tá^n'ā caati
nducyaaca sá canee sá ndúúcu tá?
29 Tuu'mi ní Jesús mii^n ní
nan'guɛɛcúta^n'a yā ní ca^n'a yā chii
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
n'daācā nadicádiinuu^n nī, ti nguɛ́ɛ́
déénu nī taacā nga^n'a na libro
ye^n'é Ndyuūs naachi canéé nguū^n.
Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú déénu nī poder
ye^n'é Ndyuūs. 30 Ti naachí nduuchi
'ii^n'yā^n ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā, nguɛ́ɛ́
'caandavaacú yā. Ndíí nguɛ́ɛ́ ca'a
ra yā chí 'caandavaacu daiya yā
ti cuuví yā tan'dúúcā ángeles chi
dichíí'vɛ̄ Ndyuūs chi canée yā na
va'ai chɛɛtí nguuvi. 31 Naati ye^n'ē chí
nduuchi yā ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā, ¿'áá
nguɛ́ɛ́ n'gee^n nī chi maá^n Ndyuūs
ca^n'a yā ye^n'ē taachí ca^n'a yā 'túúcā?:
32 'Úú ní Ndyuūs ye^n'ē Abraham
ndúúcū Isaac ndúúcū Jacob.
Ndyuūs mii^n ní nguɛ́ɛ́ Ndyuūs ye^n'e
tiná^n'ā ti ye^n'é 'ii^n'yā^n chi snduuchi.
33 Taachí nducyaaca 'ii^n'yā^n
ch'iindiveé^n yā chuū, che^n'e yiinú
yā ye^n'ē nduudu ye^n'e Jesús mii^n
tan'dúúcā chi ngi'cuee^n yā.

Mandamiento chi ch'ɛɛtɛ ca

(Mr. 12.28-34)

34 Tuu'mi ní sa^n'ā fariseos taachí
ch'iindiveé^n yā ye^n'e chi Jesús dií^n
yā, 'ii^n'yā^n saduceos 'āā ntɛ́ɛ́ ca^n'a
yā ndúúcū Jesús mii^n, fariseos mii^n
nduuvidaamá yā. 35 'Áámá sa^n'a
fariseo abogado chí ngi'cuee^n sa chí
nga^n'ā ley mii^n ne^n'e sa n'diichinéé^n
sa Jesús ní ntiinguunéé^n sa 'ii^n'yā^n.
Ní ca^n'a sá chii sa Jesús: 36 N'diī
Maestro, ¿chɛɛ́ mandamiento chí
ch'ɛɛtɛ n'dai ca ye^n'ē na ley ye^n'ē
Moisés?
37 Jesús ca^n'a yā chii yā sa^n'ā:
Diné^n'e di Señor Ndyuūs ye^n'ē di
ndúúcū núú^{n}má^n stáává ye^n'ē di
ndúúcū núú^{n}má^n alma ye^n'ē di
ndúúcū núú^{n}má^n vaanicadíínūu^n
ye^n'ē di. 38 Chuū chí vmnaa^n ní
ch'ɛ́ɛ́tɛ̄ ca chi cuuvi taná^n'ā
mandamientos. 39 Ndiichi ndii 'úúví
tan'dúúcā chi vmnáá^n vmnaa^n:
Diné^n'e di 'ii^n'yā^n na nii^{n}nuú^n vaacú
di tan'dúúcā chí ne^n'e dí maā^n di.
40 Ye^n'ē ndúú 'uūvī mandamientos
mii^n canee tanducué^n'ē ye^n'e ley
Moisés mii^n ndúúcū nduudu chí
nga^n'a profetas ndii cuáá^n vmnaa^n.

¿Du'u 'ii^n'yā^n chíí daiya Cristo?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

41 Taachí 'ii^n'yā^n fariseos
ndiidáámá yā Jesús ntiinguunee^n yā

fariseos, 42 ní ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n: ¿Dɛ'ɛ̄ nadicádíínuu^n ndís'tiī
ye^n'e Cristo? ¿Du'ū daiyá 'ii^n'yā^n
'cúū? Ní fariseos ca^n'a yā chii yā:
Daiya David mii^n.
43 Ní Jesús ca^n'a yā chii yā
fariseos: ¿Táácā cuuvi David mii^n
na espíritu ye^n'e sa ní ca^n'a sa chi
Cristo ní Señor? Ní ca^n'a yā chuū:
44 Ca^n'a Señor Ndyuūs mii^n chii yā
Señor Cristo ye^n'é: 'Cuūndi di
lado tá cuaacú chi lado ye^n'e
honor ndíí 'úú cu'neé^n 'ii^n'yā^n
chi contra ye^n'ē di cuaa^n ndii
yā na ca'a di tan'dúúcā chi
enimigos ní 'áámá banco 'líí^n.
45 Maa^n ní nduuti chi David mii^n
ca^n'á yā ye^n'e Cristo chi Señor ye^n'é
yā, ¿táácā cuuvi chiī chi Señor mii^n
ní daiya David 'ii^n'yā^n?
46 Mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cuuvi
nan'guɛɛcúta^n'a yā ye^n'ē mar 'áámá.
Ndíí nguuvi mii^n s'nee^n naa^n yā
ntiinguunee^n yā Jesús mii^n.

Jesús nga^n'a yā chi díí^n yā cuidado ye^n'e maestros chi ngi'cuee^n ley ndúúcū 'ii^n'yā^n fariseos

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 Jesús yaa'vi yā 'ii^n'yā^n
ndúúcū discípulos ye^n'e yā
ní ca^n'a yā: 2 Maestros chi ngí'cuee^n
ley ndúúcū 'ii^n'yā^n fariseos, 'ii^n'yā^n
s'uu^n deenu n'dai yā ní ngi'cueé^n
yā ní caa^n'ma^n cuaacú yā ley ye^n'e
Moisés. 3 'Tiicá ntúū^n cu'téénu
ndís'tiī ní díí^n nī tan'duucā 'ii^n'yā^n
s'ee^n nga^n'a yā, naati nguɛ́ɛ́ díí^n nī
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n s'ee^n idií^n yā tí
'ii^n'yā^n s'ee^n ní nga^n'a yā ye^n'e ley
naati nguɛ́ɛ́ 'tíícā idií^n yā. 4 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní díí^n yā tan'dúúcā chi
'caachiichí yā chɛɛdi chi n'gii taaví
chi 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cuchɛ́ɛ yā ní nga^n'á
yā chi 'ii^n'yā^n canéé chí cuchɛ́ɛ
yā. Naati 'ii^n'yā^n s'ee^n maá^n yā ndíí
nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā 'nee^n nduutitá'a yā
chi tuu'vi yā chɛɛdi mii^n ní dií^n yā.
5 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní idií^n yā nducué^n'ē
ntii^{n}nyu^n ye^n'e yā caati taná^n'ā
'ii^n'yā^n snáa^n yā ní n'diichí yā táácā
idií^n yā. Ne^n'é yā candɛɛ yā chi
canéé nguu^n chi ye^n'ē Nduudu ye^n'e
Ndyuūs ní s'nee^n yā 'áámá caja 'líí^n
ní dich'iichí yā 'áámá yii^{n}ma^n ní
s'nee^n yā maa^n ta'a yā ní nchɛɛtɛ́
yā. Ní n'gɛɛ̄ti núu^n yā vestido ye^n'e
yā chí n'geē 'nūu^n ca. 6 'Ii^n'yā^n s'ee^n
ní ne^n'e yā 'cuundí yā sillas chí
ye^n'e 'ii^n'yā^n ch'ɛɛtɛ taachi ca^n'á yā
'áámá 'viicu chí che'é yā. Ní ne^n'e
yā 'cuundí yā sillas ye^n'e honor chi
vmnáá^n vmnaa^n ná yáacu sinagogas.
7 Ní ne^n'e yā chí taná^n'ā 'ii^n'yā^n dii^n
n'daacá yā ní dii^n yā saludar 'ii^n'yā^n
taachi sneé yā cuaa^n nii'vɛ̄ɛ̄ ní ne^n'e
yā chi 'ii^n'yā^n caa^n'má^n yā, maestro,
maestro, taachi dií^n yā saludar
'ii^n'yā^n.
8 Naati ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ ne^n'e
nī chí caa^n'ma^n 'ii^n'yā^n ye^n'e nī
maestro ti 'áámá 'ii^n'yā^n nūu^n chí
maestro ní 'ii^n'yā^n mii^n chí Cristo.
Ní nducyaaca ndís'tiī ní hermanos
ye^n'e nī vi'ī. 9 Nguɛ́ɛ́ caa^n'ma^n nī
ye^n'ē mar 'áámá 'ii^n'yā^n ye^n'e yá^n'āa
'cúū: N'diī chiiduú padre, ti dámaā^n
'áámá chi Chiida yú chí Ndyuūs chi
canéé na va'ai chɛɛti nguuvi. 10 Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú caa^n'ma^n rá yā ye^n'e nī:
Maestro, ti 'áámá chi maestro ye^n'e
nī chi Cristo. 11 'Ii^n'yā^n chi ch'ɛɛtɛ
ca yā ye^n'é nī canee chi dichíí'vɛ yā
ndís'tiī. 12 Ní 'ii^n'yā^n chi díí^n yā chi
cuuví ch'ɛɛtɛ maá^n yā, 'ii^n'yā^n mii^n
cuuví ndiicuú^n yā. 'Ii^n'yā^n chi idií^n

yā chí maá^n yā ndiicuú^n yā, cuuví
ch'ɛɛtɛ́ yā.

Jesús caa^n'má^n yā ye^n'e nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n fariseos

(Mk. 12.40; Lc. 11.39-42, 44, 52; 20.47)

13 Naati dɛ'ɛ chúúcā ya'ai ye^n'é
ndis'tiī, maestros chi ngi'cuee^n ley
ndúúcū 'ii^n'yā^n fariseos, ndís'tiī
'uūvī naa^n 'uūvī cheendí nī, ti nguɛ́ɛ́
ngi'cuee^n nī ye^n'e naachí Ndyuūs
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā nanáá^n 'ii^n'yā^n
ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
maa^n ndís'tiī cundáa nī va'ai chɛɛti
nguuvi. Ndíí nguɛ́ɛ́ n'guú^n nī taná^n'ā
'ii^n'yā^n chí ne^n'e ndaá yā chí cūndaa
yā.
14 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai ye^n'ē ndís'tiī,
'ii^n'yā^n chi dingúū^n ní ngi'cuee^n
nī ley ndúúcū 'ii^n'yā^n fariseos, ti
ndís'tiī 'uūvī náá^n 'uūvī cheendí
nī, ti ndivíi nī va'ai ye^n'ē n'daataá
nguá'āa. Ní néénė n'deēe nga^n'a
nī taachi nga^n'angua'á nī nanáá^n
nducyaaca 'ii^n'yā^n. 'Úú nga^n'á chi
ch'ɛɛtɛ ca castigo ye^n'e nī nguuvi
ye^n'e juicio.
15 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai ye^n'ē ndís'tiī,
maestros chi ngi'cuee^n ley ndúúcū
ndís'tiī 'ii^n'yā^n fariseos ti ndís'tiī
'uūvī naa^n 'uūvī cheendí nī. Ndís'tiī
ní chiicá nī ndíí yá^n'āa ya^n'ai táámá
lado nuū^{n}nī^n'yá^n'ā ní dií^n nī chi
'áámá 'ii^n'yā^n i'téénu yā tan'dúúcā
ndís'tiī. Ní taachí 'ii^n'yā^n cu'téénu
yā tan'dúúcā ndís'tiī ne^n'é nī, idií^n
nī chi 'ii^n'yā^n mii^n ní 'uūvī tanto
cuuví yā ye^n'ē daiya infierno
nguɛ́ɛ́ ti chi ndís'tiī. 16 Dɛ'ɛ chúúcā
ya'ai ye^n'e ndís'tiī, chi ngi'cueé^n nī
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi ngueenáá^n.
Dɛ'ɛ inadacádííinuu^n ndís'tiī. Nduuti
chi 'áámá 'ii^n'yā^n ca^n'a yā chi dií^n yā
'áámá cosa ní 'cuaí yā, "cáávā yaācū
templo", tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
nacádííinuu^n nī ye^n'e chuū, naati
nduuti chi 'ii^n'yā^n 'cuai yā, "cáávā
'dii^{n}nguaa^n" chi vɛ́ɛ́ chɛɛti yaācū
templo mii^n, tuu'mi ní 'ii^n'yā^n mii^n
canee cuu^{n}mi^n chi dií^n yā chi
caa^n'má^n yā chi ca^n'a yā chi dii^n
yā. 17 Ndís'tiī ní 'ii^n'yā^n chi nguɛɛ
deenu ti tan'dúúcā 'ii^n'yā^n ngueenáá^n
'tiicá nī. ¿Chɛɛ cá ch'ɛɛtɛ ca? ¿'Áá
'díí^{n}nguāā^n mii^n o yáacū mii^n chí
diīi^n chi didɛɛvɛ 'díí^{n}nguāā^n mii^n
cucááva Ndyuūs? 18 'Tiicá ntúū^n
ndís'tiī: Ndúúti chi 'áámá 'ii^n'yā^n
ca^n'a yā chi dií^n yā 'áámá cosa, ní
n'gaí yā, "cáávā nátai", nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄
vɛɛ nacadííinuu^n nī ye^n'ē. Naati
ndúúti chi 'ii^n'yā^n n'gaí yā, "cáávā
ofrenda" chi candúú vmnáá^n ye^n'ē
nátaī, tuu'mi ní 'ii^n'yā^n mii^n canee
cúú^{n}mí^n chi dií^n yā chi ca^n'a yā
chi dii^n yā. 19 Ndís'tiī ní tan'dúúcā
'ii^n'yā^n chi chɛɛchí tiīi^n o 'ii^n'yā^n chi
ngueenáá^n, 'tiicá nī ti ¿chɛɛ́ ca chi
ch'ɛɛtɛ ca? ¿'Áá ofrenda mii^n o nátaī
chi diīi^n chí ofrenda mii^n ní didɛɛvɛ
cucáávā Ndyuūs? 20 'Tíícā. 'Ii^n'yā^n
chí n'gai yā, "cáávā nataī", n'gai yā
cáávā nátaī ndúúcū tanducué^n'ē chi
cánduū nátaī. 21 'Ii^n'yā^n chí n'gaí yā,
"cáávā yaācū templo", nguɛ́ɛ́ dámaā^n
nga^n'a yā cáávā yaācū templo mii^n
naati cáávā maá^n Ndyuūs chi canéé
na yaācū templo mii^n. 22 'Ii^n'yā^n chi
n'gaí yā, "cáávā va'ai chɛɛti nguuvi",
n'gaí yā cáávā trono ye^n'e Ndyuūs ní
cáávā Ndyuūs chi vɛ́ɛ yā na trono
mii^n.
23 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai ye^n'e ndís'tii,
maestros chi ngi'cueé^n yā ley
ndúúcū 'ii^n'yā^n fariseos, ndis'tiī
'uuvi naa^n 'uūvī cheendí nī. Ndís'tiī

ní nga'á nī Ndyuūs 'áámá ndiichi
parte ye^{n}'e yaātā chí yiivií, ndúúcū
yaāta anís, ndúúcū yaātā comino.
Ní ndís'tiī ní s'née^{n} nī 'aama
lado cosas chi n'gɛɛtɛ ca ye^{n}'e na
ley, chíí^{n} chí n'diichí nī nuu^{n}ndi
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū vaadī cuaacu
ndúúcū vaadī ya'ai 'iinu ndúúcū
vaadī i'téénu. Chuū canee chi dií^{n}
nī ní dií^{n} nī táámá naa^{n} dendu'ū.
24 Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} chi tan'dúúcā chi
ngueenáá^{n} chi candɛɛ nī 'ii^{n}'yā^{n}.
Dií^{n} nī tan'dúúcā chi i'yaá^{n} nī 'áámá
'yaācū ye^{n}'ē nuū^{n}nī^{n} chi cu'ú nī naati
cu'ú nī 'iiti camello chi ch'ɛɛtɛ.
25 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai ye^{n}'ē ndís'tiī,
maestros ye^{n}'e ley ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
fariseos, ndís'tiī ní 'uūvī naa^{n}
'uūvī cheendí nī, ti inadɛɛvɛ́ nī
cuaa^{n} daami ye^{n}'e vaso ndúúcū
cu'u, chi tan'dúúcā cuerpo ye^{n}'e
maá^{n} nī, naati cuáá^{n} chɛɛ̄tí nī ní
ndiituú ndúúcū chi diduucú nī
ndúúcū tanducué^{n}'ē chi nguɛɛ
n'daācā. 26 'Caandiveé^{n} nī ndís'tiī
'ii^{n}'yā^{n} fariseos chi tan'dúúcā chí
ngueenáá^{n}. Dii^{n} cá nī chi didɛɛvɛ́ nī
chí cuaa^{n} chɛɛti vaso ní 'tiicá ntúū^{n}
cu'u, tuu'mi ní cuuvi dɛɛvɛ́ nī cuaa^{n}
chuvá^{n}'āī vaso mii^{n}.
27 Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'ai ye^{n}'e ndís'tiī,
maestros ye^{n}'e ley ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
fariseos, ndis'tiī 'uuvi naa^{n} 'uūvī
cheendí nī, ti ndís'tiī ní tan'dúúcā
yaīnyā^{n} 'cuɛ́ɛ̄ chí cuaa^{n} daami míí^{n}
n'dɛɛvɛɛ́ chí nne^{n}'ē yaāchī caaca, ti
cuaacu níí^{n}nyú^{n} cuáá^{n} chɛɛ̄tī mii^{n}
ndiituú 'iini ye^{n}'ē tiná^{n}'ā ndúúcū
taanduvɛ́ɛ́ cosas chí vaati. 28 'Tíícā
ndís'tiī ti cuaacu níí^{n}nyú^{n} n'gi^{n}'i nī
'ii^{n}'yā^{n} chi ndís'tiī ní sa^{n}'ā chi n'dai
ndís'tiī naati cuaa^{n} chɛɛ̄tí nī ndiituú
ndúúcū nduudu yaadi ndúúcū
nuu^{n}ndi.
29 Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai ye^{n}'ē ndís'tiī,
maestros ye^{n}'e ley ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
fariseos, 'ii^{n}'yā^{n} 'uūvī naa^{n} 'uūvī
cheendí nī, ti idin'dái nī yaīnyā^{n}
ye^{n}'ē profetas ní n'dɛɛvɛ nī yaīnyā^{n}
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chí n'dai taachi snēe yā
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 30 Ndís'tiī ní nga^{n}'á nī
'tíícā: Ndúúti chi nús'uu ch'ɛɛtinée
'nū tiempo chí ch'ɛɛtinéé chiidá 'nū
cuáá^{n} vmnaa^{n}, nguɛ́ɛ́ chinnee 'nū
ch'iī^{n}'nú^{n} 'nū profetas taachi cungéē
yuūu^{n} ye^{n}'e yā. 31 'Tíícā ndís'tiī ní
nga^{n}'á nī nduudu cuaacu ye^{n}'ē maá^{n}
nī ti ndís'tiī ní dáíyá 'ii^{n}'yā^{n} chí
ch'ii^{n}'nu^{n} yā profetas. 32 Ndís'tiī ní
canéé chí dií^{n} nī tan'dúúcā chiidá nī.
33 Ndís'tiī ní tan'dúúcā cúú 'tíícā
ndáátá ye^{n}'e nī. ¿Táácā cuuvi
nguá^{n}'ai nī ye^{n}'e castigo ye^{n}'e
infierno? 34 Cáávā chuū 'úú ní
dicho'ó nanáá^{n} ndís'tiī profetas chi
candɛɛ yā Nduudu ye^{n}'é Ndyuūs,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi déenū, ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi ngi'cuee^{n} ley. N'dúúví
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ndís'tiī ní chita'á nī
'ii^{n}'yā^{n} ní chi'nee^{n}nga'á nī 'ii^{n}'yā^{n}.
Tá n'duuvi yā ní ch'e^{n}'é nī 'ii^{n}'yā^{n}
na yaācū sinagogas ye^{n}'e nī ní
can'dáa nī 'ii^{n}'yā^{n} ndii na 'áámá
yáā^{n} táámá yáā^{n} chí ch'eenú yā chii.
35 Ní ndís'tiī ní ca'á nī cuenta ye^{n}'ē
nducué^{n}'e yuūú^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chí
n'dai chí 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é nī ch'ii^{n}'nú^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n} na yá^{n}'āa 'cūū ndii yuūú^{n}
ye^{n}'ē Abel chí sa^{n}'ā n'dai ndii yuūú^{n}
ye^{n}'e Zacarías daiya sa^{n}'ā Berequías
chí ndís'tiī ch'ii^{n}'nu^{n} nī náávta^{n}'ā
ye^{n}'ē yaācū mii^{n} ndúúcū nátaī
mii^{n}. 36 Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií
ndís'tiī: Castigo ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē

chuū canee vmnaan 'iin'yān chi snée
yā maan tiempo 'cūū.

Jesús ngɛɛcu yā cáávā 'iin'yān yen'e yááan Jerusalén

(Lc. 13.34-35)

37 Ní ngan'a Jesús: Ndís'tiī 'iin'yān
yen'e yááan Jerusalén, ndís'tiī 'iin'yān
yen'e yááan Jerusalén, chí ch'iīn'nún nī
'iin'yān profetas ní chi chiītuú nī 'iin'yān
chi Ndyuūs dicho'ó yā nanáan nī.
Nééné n'deēe 'cuūví nen'é nadaamá
daiya nī tan'dúúcā tú'ū chi inadáámá
tī daiya tī maan ngɛɛchi tī ní
ngúɛ́ɛ́ 'cuun nī. 38 Ndís'tiī, n'diichí nī.
Ndyuūs chi'neen yā ndís'tiī ndúúcū
vaacú nī dámaāan. 39 Ti 'úú ní ngan'á
ngií ndís'tiī, ti ndii maan ní 'āā ntɛ́ɛ́
snaan nī 'úú ndíí ndaā tiempo taachí
caan'man nī: Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'iin'yān
chí cuchii yā ndúúcū chi duuchi
Señor chí Daiyá Dendyuūs miin.

Jesús ngan'a yā chí yaācū templo miin ní ntuuvií

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

24 Taachí Jesús miin nan'dáa yā
yen'e yaācū templo cuen'é yā.
Discípulos yen'é yā ní ndaa yā nanáan
yā ní n'gin'i yā Jesús miin va'ai s'een
yen'e yaācū templo miin. 2 Jesús miin
ní n'guɛɛcútan'a yā ní can'a yā: ¿'Áá
inaan ndís'tiī nducyáácá chuū? Cuaacu
nííinnyún ngan'á ngií ndís'tiī, chi ngúɛ́ɛ́
cunee tuūu cuaan vmnaan yen'e ví'ī chí
ngúɛ́ɛ́ ntuuvií.

Jesús ngi'cueen yā dɛ'ɛ̄ chí cuuvi taachi 'āā ndaa niinnuún nguuví chi 'cuiinu in'yeēndi

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Jesús vɛ́ɛ yā ná yiīcū chí nguuvi
Olivos. Discípulos ndaa yā nanáán
yā taachi caneé yā damáan yā ní
can'a yā chii yā Jesús: Cúúví nī
nús'uu tií cuan'ā cuuví chuū. ¿Dɛ'ɛ
señal 'cuun'min nī taachi 'āā ndaa
nī taama vmnén'ēe ní taachí 'cuiinu
in'yeendī?
4 Jesús nan'guɛɛcútan'a yā yen'e yā
ní can'a yā: Cundɛ́ɛ nī cuidado chí
mar 'áámá 'iin'yān ngúɛ́ɛ́ cannche'éí
yā ndís'tiī. 5 'Yááan n'dáí 'iin'yān ndáa
yā ndúúcū chi duuchí ní caan'man
yā 'tíícā: 'Úú chi Cristo 'úú. Ní
cannche'éí yā 'yaan n'dáí 'iin'yān. 6 Ní
'caandiveén nī chi vɛ́ɛ́ caandaá ní
'caandiveén nī chi 'cuūndī caandaá.
Cundɛ́ɛ nī cuidado chi 'iin'yān s'een
ngúɛ́ɛ́ castan'a vaanicádiinúún yen'e
nī ti canéé chi chííin nducuén'ē
dendu'ū chi 'túúcā cuuvi, naatí 'āā
cuɛ́ɛ́ chí 'āā 'cuiinu in'yeendī. 7 Ti
'áámá nación 'cuun'man ndúúcū
taama nación, ní 'áámá rey ndúúcū
nducuén'e país naachi ngan'a
ntiinnyun yā contra yen'e taama rey
ndúúcū nducuén'e país naachi chi
ngan'a ntiinnyun yā. Ndaá tiempos
chi cuiicu ndúúcū tiempos chi
'iin'yān 'cueenú yā cuuvi cáávā chi
ya'ai yen'é yā, ní ndúúcū tiempos
chí inun'u yán'āa n'deee cuááan n'dai.
8 Taachí cuuví dendú'ū chí 'túúcā
ní chīi tuu'mi ní cáámá cúūnnga'a
vaādī ya'ai.
9 Tuu'mi ní 'iin'yān s'een ní nca'a yā
ndís'tiī na ta'a 'iin'yān chí 'cueenu
nī cuuvi ní 'caan'nún yā ndís'tiī. Ní
nducyáácá 'iin'yān ngúɛ́ɛ́ cuaan yā
ndís'tiī caavā chi ngan'a nī chi
duuchí. 10 Ní tiempo miin neené
'yaan 'iin'yān chi 'āā i'téénu yā yen'e
'úú ní 'cueenú yā cuuvi. Ní 'áámá
yā caan'mán yā contra yen'e taama
yā chi i'téénu yā. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ nen'é

yā vi'ī. 11 Ní nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n
profetas falsos chí nguɛ́ɛ́ nga^n'a
yā nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs
ndaa yā ní cannche'éí yā 'yaa^n n'dáí
'ii^n'yā^n. 12 Ní cáávā chi 'ii^n'yā^n neené
dinuu^{n}ndí yā. 'Āā ntɛ́ɛ́ ne^n'e yā
'áámá yā táámá yā vi'ī. 13 'Ii^n'yā^n chi
cuchɛ́ɛ yā ní 'áámá i'téénu yā ye^n'é
Ndyuūs ndii tiempo chi 'cuūvi yā
ní nguá^n'ai yā. 14 Ní nduūdū cuaacú
'cūū chi ngai ye^n'é naachi Ndyuūs
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā 'ii^n'yā^n canéé
chí caa^n'ma^n yā nanáá^n nducué^n'ē
i^n'yee^{n}dī. Ní nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs ní cūnee chi 'caandiveé^n
'ii^n'yā^n ye^n'e tanducué^n'ē nación ye^n'e
núú^{n}má^n i^n'yee^{n}dī tuu'mi ní ndaa
chi 'cuiinu i^n'yeē^{n}dī.
15 Taachí ndís'tiī snaa^n nī
tanducué^n'ē chi cunncáā ca
tan'dúúcā chí dinguu^n profeta
Daniel ndii cuáá^n vmnaa^n taachi
cheendíí yā na cuaa^n chi santo
tuu'mi ní ndís'tiī ndúúcū 'ii^n'yā^n chí
n'gee^n yā túúmícádíínuu^n yā ye^n'ē.
16 Ní tiempo ye^n'e chúū, 'ii^n'yā^n chi
snée yā na yá^n'āa Judea cáánu yā
ca^n'á yā cuaa^n yiīcū. 17 Ní 'ii^n'yā^n chi
sndúu yā tií^n va'āī nguɛ́ɛ́ ngua'áí yā
chí cuta'á yā 'tɛɛ chi snúū^n chɛɛti
va'āī ti cáánu yā. 18 'Ii^n'yā^n chi canée
yā cuɛɛti nguɛ́ɛ́ nguɛɛcundíi yā
na vaacu yā chi cuta'á yā tiīnuu^n
ye^n'e yā ti cáánu yā. 19 Dɛ'ɛ chúúcā
ya'ai ye^n'ē n'daataá chí vɛ́ɛ́ daiya
tá chɛɛti tá ndúúcū n'daataá chi
ngiicu dacua'āa ye^n'ē tá nguuvi s'ee^n
chi cáánu yā. 20 Caa^n'ma^{n}ngua'á
nī chi taachí ndaa nguuvi chí
cáánu nī, nguɛ́ɛ́ tiempo chi 'iichɛ
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú nguuvi sábado
chí ntaavi'tuunúú^n nī. 21 Tuu'mi ní
ndaá nguuvi chi nééné 'cueenu cá
nī cuuvi chi nguɛ́ɛ́ n'diichi nī, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú ndíí naachi chinga'ā
ye^n'e i^n'yee^{n}dī, ndíí máá^n, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú snaa^n ra nī cuayiivi. 22 Ndúúti
chí Ndyuūs nguɛ́ɛ́ 'āā diduu'ví yā
tiempo chi 'cueenu cá nī cuuvi
mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ ngua^n'ai
yā. Naati cáávā 'ii^n'yā^n chí Ndyuūs
dɛɛvɛ yā, Ndyuūs diduu'ví yā
tiempo mii^n.
23 Tuu'mi ní ndúútī chi 'áámá
'ii^n'yā^n caa^n'ma^n yā cuuvi yā ndís'tiī:
Cuin'diichí nī, 'muu^n canee Cristo, o
cuin'diichí nī, mii^n canéé Cristo mii^{n}ya,
nguɛ́ɛ́ cu'teenú nī 'ii^n'yā^n mii^n. 24 Ti
ndaá 'yaa^n n'dáí 'ii^n'yā^n chí nga^n'á yā
chi Cristo yā naati nguɛ́ɛ́ Cristo 'ii^n'yā^n
s'ee^n. Ndaá 'yaa^n n'dáí profetas falsos
chi nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n yā nduudu cuaacu
ye^n'é Ndyuūs. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n idií^n yā
señales chí n'gɛɛtɛ ndúúcū vaadī
n'giinu. Ní cannche'éí yā 'ii^n'yā^n ndíí
'ii^n'yā^n chi Ndyuūs ndɛɛvɛ yā nduuti
chi cuuví yā. 25 'Caandiveé^n nī. Āā ndíí
vmnaa^n, 'āā nga^n'á ngií chuū ndís'tiī.
26 Ndúúti chi 'ii^n'yā^n caa^n'ma^n yā cuuvi
yā ndís'tiī 'tíícā: Cuin'diichí nī, Cristo
canée yā na yá^n'āa cuū^{n}má^n, nguɛ́ɛ́
ca^n'á nī mii^n. O nduuti chi caa^n'má^n yā:
Cuin'diichí nī, Cristo canée yā ná 'aama
cuarto chɛɛti va'ai, nguɛ́ɛ́ cu'téénu
nī. 27 Tan'dúúcā 'cuai chí ngiiya cuáá^n
naachi ican'daa 'yá^n'ā ní inaa^n yú ndíí
taachi ndaā cuaa^n na ngiiya 'yá^n'ā,
'tiicá ntúū^n cuuvi taachí 'úú nndaá, 'úú
chi Sa^n'ā chi Daiya Ndyuūs. 28 Tí 'āā
tií nūu^n naachi candiiti cuerpo ye^n'e
tiná^n'ā, míí^n nduuvidaama luutí.

Taaca ndaá Sa^n'a chi Daiya Ndyuūs

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-28)

29 Jesús ca^n'a yā: Tuu'mi ní taachi
'cuiinu 'cueenu yā cuuvi ni chó'ōo

tiempo mii^{n}, tuu'mi ní 'yá^{n}'ā ní
cuuví maāi^{n}, ní 'iiyū mii^{n} ní nguɛ́ɛ́
cunuū^{n} dɛɛvɛ. 'Ii^{n}nyu^{n} ní cun'daā
ye^{n}'ē nanguuvi ní nanguuvi ní nu^{n}'u
ndúúcū poder ye^{n}'ē. 30 Tuu'mi ní snaá^{n}
yā señales nanguuvi chi ye^{n}'e Sa^{n}'ā
chi Daiya Ndyuūs. Ní nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nducué^{n}'ē nación ye^{n}'ē
i^{n}'yee^{n}dī ní cuɛɛcú yā ní snaa^{n} yā
chí ndaá Sa^{n}'ā chi Daiya Ndyuūs
na meēé^{n} ye^{n}'ē nanguuvi ndúúcū
poder ye^{n}'e yā ndúúcū chídɛɛvɛ́ n'dai
ye^{n}'e maá^{n} yā. 31 Taachí dichó'o yā
ángeles ye^{n}'e yā, tuu'mí nūu^{n} áámá
yā ní di'cuɛɛcú yā trompeta ye^{n}'e yā.
Ní ángeles mii^{n} nadáámá yā 'ii^{n}'yā^{n}
chi ye^{n}'e Cristo chí Cristo ndɛɛvɛ yā
ye^{n}'ē cuaa^{n} núú^{n}má^{n} yá^{n}'āa 'cūū ndii
'áámá 'diituú ndii táámá 'diituú ye^{n}'ē
nanguuvi.

32 Cuayiivi mii^{n} ní Jesús ca^{n}'a
yā: 'Cueé^{n} nī ejemplo ye^{n}'ē yá^{n}'á
ye^{n}'e n'guíídīi yaa^{n} nguuvi taachí
ínnguaa^{n}nu duū^{n}nɛ̄ n'gaiyáā ní
ican'daā tá'āā 'āā déénu nī chi 'āā
cuchii yáāa^{n}. 33 'Tiicá ntúū^{n}, ndís'tiī,
taachí snaa^{n} nī tanducué^{n}'ē chúū,
'āā deenú nī chi 'āā cháā ndaa Sa^{n}'ā
chi Daiya Dendyuūs. Ní 'āā neené
nii^{n}nuú^{n} cánéé tiempo chi ndaa
sa. 34 Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií
ndís'tiī, chi 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā maa^{n}
nguɛ́ɛ́ 'cuūvi yā ne^{n}'e chi 'āā cuɛ́ɛ́
cuuvi tanducué^{n}'ē chuū. 35 Nanguuvi
ndúúcū yá^{n}'āa 'cūū chó'ōo naati
nduudu ye^{n}'é nguɛɛ chó'ōo.

36 Naati nguuvi mii^{n} ndúúcū hora
mii^{n} taachí ndaa Sa^{n}'ā chi Daiya
Dendyuūs, nguɛɛ vɛ́ɛ́ mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} chi deenú yā ye^{n}'ē, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú ángeles ye^{n}'e va'ai chɛɛti
nguuvi, ti dámaa^{n} Ndyuūs Chiidá
deenú yā.

37 Tan'dúúcā chí chiī tiempo chi
'āā chó'ōo taachi canéé Noé mii^{n}
tiempo taachi chó'ōo diluvio, 'tíícā
cuuvi taachí ndaā Sa^{n}'ā chi Daiya
Dendyuūs. 38 Ní tiempo taachi 'āā
cuɛ́ɛ́ chó'ōo diluvio chi cuee^{n} taa^{n}
cuūvī, 'ii^{n}'yā^{n} ní ngé'e yā, ní ngi'i
yā, ní n'giindivaacu yā, ní nga'a
yā daiya yā chí n'giindivaacu, ndíí
nguuvi chi Noé mii^{n} sndaa yā na
arca chi barco ch'ɛɛtɛ ca chí din'dái
yā. 39 Ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e tiempo ye^{n}'e
Noé nguɛ́ɛ́ s'nee^{n} veé^{n} yā ndíí
taachi chee^{n} taa^{n} cuūvī ní ch'iīnū
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ti ch'īi yā. 'Tiicá
ntúū^{n} cuuvi taachí ndaa Sa^{n}'ā chi
Daiya Ndyuūs. 40 Tuu'mi ní nguuvi
taachi nndaa Daiya Ndyuūs snéé
'uūvī sa^{n}'ā na cuɛɛti. 'Aama sa^{n}'ā ní
Cristo candɛ́ɛ yā sa^{n}'ā, taama sa^{n}'ā
ní cūnee sa. 41 Ní na 'uūvī n'daataá
snee ta ingúú tá 'áámá va'aī naachi
inguú yā. 'Aama tá ní candɛɛ yā
tá^{n}'ā, taama ta ní cūnee ta.

42 Ndís'tiī cundɛ́ɛ nī cuidado, ti
nguɛɛ déénu nī dɛ'ɛ̄ hora chi nndaá
Señor ye^{n}'e nī. 43 Naati déénu nī chuū.
Ndúúti chi sa^{n}'ā n'dai chi vaacu sa
mii^{n} déénu sa dɛ'ɛ̄ hora ndaa chí
duucu tuu'mi ní canduuchi sa. Ní
nguɛ́ɛ́ ca'a sa lugar chí diduucú yā
chi vɛ́ɛ́ chɛɛti vaacu sa. 44 Chíí^{n} chí
ndís'tiī ní 'cuɛɛtinéé yaa^{n} nī ti Sa^{n}'ā
chi Daiya Ndyuūs mii^{n} ndaa yā hora
chi ndís'tii nguɛ́ɛ́ déénu nī.

Ejemplo ye^{n}'e mozo chi n'daācā ní ye^{n}'e mozo chi nguɛ́ɛ́ n'daācā

(Lc. 12.41-48)

45 Ca^{n}'a Jesús: ¿Du'ú dueño ca^{n}'a
yā ntii^{n}nyu^{n} chi s'nee yā vmnaa^{n}
ye^{n}'e va'ai ye^{n}'é yā nduuti chi nguɛ́ɛ́
'aama mayordomo chi n'daācā n'dai

ní deenu sa ní ca'a sa chi che'e
mozos ye^{n}'é yā hora chi che'e sa?
46 Dɛ'ɛ chúúcā n'dai mayordomo
mii^{n} chí dií^{n} sa ntii^{n}nyu^{n} taachi
dueño mii^{n} ní ndāa yā ní ndaaca yā
mayordomo chí dii^{n} sa tan'dúúcā
chi ne^{n}'e yā. 47 Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
nga^{n}'á ngií ndís'tiī, chí dueño mii^{n}
cu'née^{n} yā mayordomo mii^{n} chí
caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'ē chí vɛ́ɛ́
ye^{n}'e yā. 48 Ndúúti chi mayordomo
mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ n'dáacā idii^{n} sá ní 'íícú
nacádíínuu^{n} sa na staava ye^{n}'ē sa
chi dueño cuuvi 'náa^{n} yā ní ndaa
yā. 49 Ní tucá'a sa ch'e^{n}'e sa mozos
chi idii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n} ndúúcu sa ní
ngé'e sa ní ngi'i sa ndúúcū amigos
ye^{n}'e sa ní cuu'vi sa. 50 Dueño mii^{n}
ní ndaá yā nguuvi chi nguɛɛ canéé
ngíínú sa ní hora chi nguɛɛ deenu
sa. 51 Ní dueño mii^{n} ní ca'á yā 'aama
castigo ch'ɛɛtɛ mayordomo mii^{n}. Ní
'caacá yā mayordomo chi cheeyēī ní
cu'nee^{n} yā mayordomo mii^{n} chuva'āī
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} 'uuvi náá^{n} 'uūvī
cheendi yā. Lugar mii^{n} ní cuɛɛcu sa
ní che'e 'dii^{n}'yu^{n} sa cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.

Ejemplo ye^{n}'e ndiichi n'daataá chi cuíínuú

25 Jesús ca^{n}'a yā taama
ejemplo: Naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai chɛɛti
nguuvi tan'dúúcā ndiichi n'daataa
chi cuíínuú chi sta'á yā lámparas
ye^{n}'e yā ní can'dáa yā. Ní cue^{n}'e yā
ndaāca yā sa^{n}'ā chi 'caandavaacú
sa. 2 Ní nyu^{n}'u yā candɛ́ɛ̄ n'daāca
yā cuidado ti lista yā. Tá nyu^{n}'u yā
nguɛ́ɛ́ candɛ́ɛ yā cuidado ní dií^{n} yā
tan'dúúcā chi n'daataá tonta yā.
3 N'daataa chi cuíínuú chi nguɛ́ɛ́
candɛɛ yā cuidado, candɛ́ɛ yā
lámparas ye^{n}'e yā ní nguɛ́ɛ́ candɛɛ
yā petróleo ye^{n}'ē. 4 Ní nyu^{n}'u yā ní
candɛɛ n'daacá yā cuidado, candɛɛ
yā botellas ye^{n}'e petróleo ndúúcu
yā ndúúcū lámparas ye^{n}'e yā. 5 Ní
chi'naa^{n} sa^{n}'ā mii^{n} chi ndaa sa chi
'caandavaacu sa. Ní taachi 'āā cuɛ́ɛ́
ndaa sa, n'daataá s'ee^{n} chi ndaā yáá^{n}
náá^{n} yā ní ch'ɛɛti yaadú yā. 6 Chí
ma^{n}'ā yaa^{n}, ch'iindiveé^{n} yā 'áámá
nduudu chí 'caī. Ní nga^{n}'a yā: Ndaa
sá^{n}'ā chi 'caandavaacu sa. Can'dáa
nī ní dií^{n} nī recibir sa^{n}'ā. 7 Tuu'mi
ní nducyaaca chi cuíínuú s'éé^{n}
nducuee^{n} yā ní nuu^{n}'mí yā lámparas
ye^{n}'e yā. 8 Chi cuíínuú chi nguɛ́ɛ́
lista yā ca^{n}'a yā chii yā chi cuíínuú
chi lista yā: Tée nī 'tɛ́ɛ́ petróleo ye^{n}'é
nī nús'uu ti lámparas ye^{n}'é 'nū 'āā
cháā 'āā n'tuuvi. 9 Chí cuíínuú chi
candɛɛ yā petróleo n'guɛɛcúta^{n}'a yā
ní ca^{n}'a yā chii yā taná^{n}'a yā: Nguɛ́ɛ́
cuuvi teé 'nū ndís'tiī. Nús'uū ní ne^{n}'e
cá 'nū petróleo chi candɛɛ́ 'nū ní
'íícú 'áátiī nguɛ́ɛ́ cuuvi falta ye^{n}'e yú.
N'dáaca ca ye^{n}'e ndís'tiī chi ca^{n}'a nī
naachí in'diicuí yā petróleo ní cuái
nī ye^{n}'é nī. 10 Ne^{n}'e chi n'daātā s'ee^{n}
chi nguɛɛ lista yā cue^{n}'e yā cuái yā
petróleo mii^{n}, sa^{n}'ā chi 'caandavaacu
sa ndaa sa ní chi cuíínuú chi candɛɛ
n'daacá yā cuidado cue^{n}'é yā ndúúcū
sa^{n}'ā naachí n'giindivaacu 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
sa^{n}'ā mii^{n} nan'gaādí sá cheendi va'āī
mii^{n}. 11 Cuayiivi mii^{n} ní ndaā taná^{n}'ā
chi cuíínuú s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā: N'diī
Señor, Señor, nan'guaa^{n} nī ye^{n}'é 'nū.
12 Naati sa^{n}'ā mii^{n} chi 'caandavaacu
sa ní nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ní ca^{n}'a yā:
Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga'á ngií ndís'tiī,
'úú ní nguɛ́ɛ́ n'diichí ndís'tiī.
13 Maa^{n} ní nducyaaca ndís'tiī
candɛ́ɛ nī cuidado ti nguɛ́ɛ́ déénu nī

dɛ'ɛ̄ nguuvi o dɛ'ɛ̄ hora chi Sa^{n}'ā chi
Daiya Dendyuūs nndaa sa.

Ejemplo ye^{n}'e tuūmī

14 Tuu'mi ní ca^{n}'a Jesús: Naachí
Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā na va'ai
chɛɛti nguuvi tan'dúúcā 'áámá sa^{n}'ā
chi ca^{n}'ā ya^{n}'áí yā ndii táámá yá^{n}'āa
ní 'cai yā mozos ye^{n}'e yā ní nca'a yā
mozos mii^{n} dendú'ū chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā,
chi dii^{n} sa cuidado ye^{n}'ē.
15 'Aama mozo ní ca'a yā nyu^{n}'u
mil caadi, táámá mozo ní 'uūvī
mil caadi, táámá mozo ní 'aama
mil caadi. Ní ca'a yā 'áámá 'áámá
mozo tan'dúúcā chi chɛɛ sa. Ní
cue^{n}'ē ya^{n}'áí yā. 16 Mozo chí sta'ā
nyu^{n}'u mil caadi cuna^{n}'ā sa ní diī^{n}
sa negocio ndúúcū tuumī mii^{n}. Ní
ndaācā sa tá nyu^{n}'u mil caadi ye^{n}'e
daiya túumī mii^{n}. 17 'Tiicá ntúū^{n}
mozo chí sta'a sa ná 'uūvī mil caadi
mii^{n} ndaācā sa ná 'uūvī mil caadi
ye^{n}'ē daiya tuumi mii^{n}. 18 Mozo chi
sta'ā sa 'aama mil caadi che^{n}'e sa ní
s'nee^{n} sa tuūmī mii^{n} chɛɛti 'áámá
'cuutií cuéeé ní ch'ii sa maa^{n} yá^{n}'āa.
'Tíícā chinuu^{n} n'dé'ei sa tuumī ye^{n}'e
'iiví sa.
19 Chi 'naá^{n} ní ndaā 'iivi mozos
mii^{n} ní tun'dáa yā cuenta ndúúcū
mozos. 20 Ndaā mozo chi nca'a yā
nyu^{n}'u mil caadi nanáa^{n} yā. Ndɛ́ɛ
sa ta nyu^{n}'u mil caadi ye^{n}'ē daiya
tuūmī mii^{n}. Ní ca^{n}'a sa chii sa 'iiví
sa: N'diī señor, nyu^{n}'u mil caadi tee
nī 'úú. 'Íingaā. Ndaācá ta nyu^{n}'u mil
caadi daiya tuūmī ye^{n}'e nī. 21 'Iivi
mozo mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā:
Dii mozo ye^{n}'é chí n'daācā ní n'dai,
n'daācā n'dai ñdíí^{n} di. Maa^{n} ti 'āā
n'daācā dii^{n} di ndúúcū chí duū'vi,
maa^{n} ní caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n} di ye^{n}'e
n'deēe cá teé dii. Cho'o di cuaa^{n}
chɛɛti va'āī ní cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} cuuvi
yeenú di nduucú. 22 Ndaā ntúū^{n}
nanáa^{n} yā mozo chi nca'a yā na
'uūvī mil caadi. Mozo mii^{n} ní ca^{n}'a
sa chii sa 'iivi sa: N'diī señor, 'ūūvi
mil caadi tee nī 'úú. 'Íingaā tuumi
ye^{n}'e nī. Ndaācá ta na 'uuvi mil
caādī daiya tuūmī mii^{n}. 23 'Iivi sá
ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā: Díí mozo ye^{n}'é
chi n'daācā ní n'dai, ní n'daācā idii^{n}
di. Nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ teé dii ní n'daācā
dií^{n} di. Maa^{n} ní caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'e n'deēe ca chi teé dii. Cho'o di
cuaa^{n} chɛɛti va'āī ní cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
cuuvi yeenú di nduucú. 24 Ndaa
nanáa^{n} yā mozo chí nca'á yā 'áámá
mil cáádí, ní ca^{n}'a sa chii sa 'iivi sa:
N'diī Señor, deenú tí n'diī ní chɛɛchí
nī, ní dií^{n} nī cosechar ndúúcū tuumī
ye^{n}'é nī chi nguɛ́ɛ́ ngiinu nī, ní 'naa^{n}
trigo ngaá^{n} nī naachí nguɛ́ɛ́ ngiinu
nī ti ye^{n}'e nī. 25 Chíí^{n} chí dií^{n} ti 'va'á.
Ní che^{n}'é ní s'nuu^{n} n'de'eí tuūmī
ye^{n}'e nī na 'áámá yiivi yáává maa^{n}
yá^{n}'āa. 'Íingaā tuūmī ye^{n}'e nī chi tee
nī 'úú. 26 'Iivi sa míí^{n} nan'guɛɛcúta^{n}'a
yā ní ca^{n}'a yā chii yā mozo mii^{n}: Díí
mozo chi nguɛɛ n'dáacā ní 'daān'dī
dii. Ní nguɛ́ɛ́ n'dáacā ídiīi^{n}. Díí ní
déénu di chí ntā'a cosecha naachi
nguɛ́ɛ́ ñdií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ní nn'guaá^{n}
trigo naachi nguɛ́ɛ́ ngiinú ti ye^{n}'é.
27 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chi nguɛ́ɛ́ s'nee^{n} di
tuūmī ye^{n}'é na banco? Ní taachi
'úú ndaá cuuvi ntee di tuūmī ye^{n}'é
ndúúcū daiya tuūmī mii^{n}. 28 'Iivi
mii^{n} ca^{n}'a yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé
mii^{n}: N'diī, divíi nī tuūmī ye^{n}'ē sa ní
ca'a nī tuūmī mozo chi ndɛɛ̄ ndiichi
mil caadi. 29 Ti 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e
yā, ní ndaācā ca ye^{n}'e yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} n'deēe cá vɛɛ ye^{n}'e yā. 'Ii^{n}'yā^{n}

chi nguέέ ye^n'e yā, ta 'líí^n duū'vi
chi vέέ ye^n'e yā ní divíi yā ye^n'e yā.
30 Mozo chi nguεε dichíí'vε̄ ní cuta'á
nī ní cu'nuu^n nī cuaa^n chuva'āī
ná maaí^n. Míí^n cuεεcu sa ní che'e
'díí^n'yú^n sá cue^n'e daā^{n}ma^n.

N'diichí Jesús nuu^{n}ndi ye^n'ē naciones

31 Ní ca^n'a Jesús: Taachí ndaa
Sa^n'ā chi Daiyā Dendyuūs tan'dúúcā
Rey chí ch'εεtε ca ní n'dεενε taavi
ndúúcū tanducué^n'ē ángeles ye^n'e
yā, tuu'mi ní sa^n'ā mii^n 'cuūndi sa na
trono ye^n'e sa. 32 Ní nduuvidaama
nanáá^n Rey mii^n 'ii^n'yā^n ye^n'e
nducyaaca naciones ní Rey mii^n
divíi yā 'ii^n'yā^n, 'áámá yā ye^n'e
táámá yā tan'dúúcā chi 'ii^n'yā^n
pastor chi idii^n yā cuidado ye^n'e
'iiti cuūchī divíi yā chiivu nguaa^n
'iiti cuūchī. 33 Ní cu'nee^n yā 'iiti
cuūchī lado tá cuaacú yā ní chiivú
mii^n lado ta 'cueé yā. 34 Tuu'mi
ní Rey mii^n caa^n'má^n yā cuuvi yā
'ii^n'yā^n lado ta cuaacu yā: Ndís'tiī
chi Chiidá nga^n'a yā ye^n'e nī n'dáí
taavi nī. Cuchíi nī. 'Íingaā parte chi
ituneee^n ndís'tiī ye^n'ē naachí Ndyuūs
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ní nguai^{n}n'dai
yā ye^n'ē ndís'tiī ndíí taachi Ndyuūs
'āā cuέέ din'dái yā i^n'yee^{n}dī. 35 Tí
taachí cuiīcú, ní tee nī chi che'é. Ní
taachí chi yaācá, ní tee nī chí chi'í.
Ní taachí canuú^n yúúní tan'dúúcā
'ii^n'yā^n chí ndiicá yā táámá yáā^n,
ndís'tiī 'cuú^n nī 'úú. 36 Ní taachi 'āā
ntέέ catecaí, ní tee nī catecaí. Ní
taachi chíítā 'úú, dicuéénaa^n nī 'úú.
Ní taachi che^n'é vácūū, ní ndaa nī
n'diichi nī 'úú. 37 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n
chi n'dáí yā nan'guεεcúta^n'a ní ca^n'a
yā cuuvi yā 'ii^n'yā^n: N'diī señor, ¿tií
cua^n'ā n'diichí 'nū n'diī chí cuiicu
nī ní tee 'nū chi che'é nī, o yaacá
nī ní tee 'nū chi chi'i nī? 38 ¿Tií
cua^n'ā n'diichí 'nū n'diī cuaa^n cyúúní
ní nta'á 'nū n'diī na vaacú 'nū, o
nguέέ catecaí nī ní tee 'nū catecai
nī? 39 O ¿tií cua^n'ā n'diichí 'nū n'diī
chi ngííta nī o vácūū canuu^n nī, ní
níndaá 'nū nanáa^n nī? 40 Rey mii^n ní
nan'guεεcúta^n'a yā ní ca^n'a yā chii
yā 'ii^n'yā^n s'uu^n: Cuaacu níí^{n}nyú^n 'úú
nga^n'á ngií ndís'tiī, ti taachi díí^n nī
'tíícā ndúúcū 'áámá hermano 'áárá
chi ndíícúú^n cá yā, tuu'mi ní 'tiicá
ntúū^n díí^n nī nduucú.
41 Tuu'mi ní Rey caa^n'ma^n ntúu^n
yā cuuvi yā 'ii^n'yā^n chi snée lado ta
'cueé yā: Cuvíi nī ye^n'ē 'úú, ndís'tiī,
'ii^n'yā^n condenado chi nguέέ n'daācā
idíí^n nī. Ní ca^n'a nī ná nguuchi
ya^n'ā chí 'áámá ngiichi cue^n'e
daā^{n}ma^n. Lugar 'cūū ní n'dai cááva
yáá^{n}n'guiinūu^n ndúúcū ángeles ye^n'e
sa. 42 Tí taachí cuiicú, nguέέ tee
nī chi che'é. Chiī yaācá, ndíí nguέέ
ndúú tee nī chi chi'í. 43 Canuú^n
yúúní, ndíí nguέέ ndúú 'cuú^n nī
'úú. 'Āā ntέέ catecaí, ndíí nguέέ
ndúú tee nī catecaí. Chíítā 'úú ní
canuú^n vácūū, ndíí nguέέ ndúú
dicuéénaa^n nī 'úú. 44 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n nan'guεεcúta^n'a yā ní ca^n'a yā:
N'diī señor, ¿tií cuá^n'ā n'diichí 'nū
n'diī chi cuiicú nī, o yaācá nī, o
canúu^n nī yúúní, o nguεε catecai nī,
o ngííta nī, o vácūū cánuu^n nī, ní
nguέέ dichíí'vε 'nū n'diī? 45 Tuu'mi
ní Rey mii^n nan'guεεcúta^n'a yā ní
caa^n'ma^n yā cuuvi yā 'ii^n'yā^n s'ee^n:
Cuaacu níí^{n}nyú^n nga^n'á ngií ndís'tiī,
tan'dúúcā chi nguέέ díí^n nī ndúúcū
'áámá chi ndíícúú^n cá 'tiicá ntúū^n
'úú, nguέέ díí^n nī nduucú. 46 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní ca^n'a yā na 'áámá castigo chi

'áámá canee ní 'ii^n'yā^n chí n'dáí yā
ca^n'á yā ná vida cue^n'e daā^{n}ma^n.

'Ii^n'yā^n ní n'nuu^n yiinú yā táácā cuta'á yā Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 Taachí Jesús ch'iinu ca^n'a
yā tanducué^n'ē nduudú
'cūū, ca^n'a yā chii yā discípulos
ye^n'e yā: 2 'Āā déénu ndís'tiī ná 'uūvī
nguuvi maa^n cuūvā 'viicu ye^n'ē
pascua. 'Íícu 'úú Sa^n'ā chi Daiya
Dendyuūs 'úú ní 'ii^n'yā^n nca'a yā 'úú
ní cu'néé^{n}nga'a yā 'úú.
3 Tuu'mi ní chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū
maestros ye^n'e ley ndúúcū 'ii^n'yā^n
ndiicúū s'ee^n chí nga^n'a ntii^{n}nyu^n
ye^n'é yaācū nduuvidaamá yā na
palacio ye^n'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca chí
nguuvi Caifás. 4 Ní ndeé yā taācā
cuuvi cannche'éí yā Jesús ní cuta'á
yā 'ii^n'yā^n ní 'caa^n'nú^n yā 'ii^n'yā^n. 5 Ní
ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́ dii^n yú nguuvi 'viicu
ti 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Jerusalén mii^n
didá^n'a yā ní dií^n yā vaadī 'caa'va
ndúúcū nús'uu.

Ch'eēndáa yā aceite vmnaa^n tii^n Jesús na yáā^n Betania

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6 Jesús canée yā na yáā^n Betania
ná va'ai ye^n'e Simón chi canéé ca'ai
lepra chi in'duuti yuūtɛ̄ ye^n'ē sa. 7 Ní
ndaā 'áámá n'daataá nanáá^n Jesús
mii^n chi ndɛ́ɛ̄ tá 'áámá frasco tuūu
alabastro chi s'néē^n aceite perfume
chí ya^n'ai n'dai chíí'vɛ̄. Ní ch'eēndáa
ta perfume mii^n na tíī^n Jesús taachí
vɛɛ yā na mesa. 8 Ní discípulos
taachi n'diichí yā chūū nduuvi
taá^n yā. Ní ca^n'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí
chingéē aceite 'cūū? 9 Cuuví n'diicui
ta chuū ti ya^n'ai n'dai chíí'vɛ̄ chuū
ní ca'a tá tuūmī mii^n 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'e yā.
10 Jesús tuumicadíínuu^n yā chi
discípulos nga^n'a yā 'tíícā, ní ca^n'a
yā chii yā discípulos: ¿Dɛ'ɛ cúúví
chí n'gaa'va nī ndúúcū n'daataá
'tíī? Tá^n'a 'tīī n'dáacā dii^n tá nduucú.
11 Ti 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ye^n'é yā
ní 'áámá cánée yā nduucú nī, naati
'úú ní nguɛ́ɛ́ 'aama cuneé nduucú
nī. 12 Taachi tá 'tīī ch'eēndáā ta
perfume vmnáá^n cuerpo ye^n'é, ndaā
ta 'úú tí taachí 'cuūví 'āā canee listo
cuerpo ye^n'é chí 'cuɛɛ̄chí. 13 Cuaacu
níí^{n}nyú^n nga^n'á ngií ndís'tiī, chí 'āā
tií nūu^n chi caa^n'má^n yā ndúúdú
ngai ye^n'e chi nangua^n'ai 'ii^n'yā^n na
núú^{n}má^n i^n'yeē^{n}dī, caa^n'ma^n ntuú^n
yā chi tá 'tīī dii^n tá chuū ní n'gaacu
yā ye^n'e tá.

Judas mii^n nga^n'a maa^n sa chí nca'a sa Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Tuu'mi ní 'áámá discípulo ye^n'ē
naachi ndiichúúví yā chí nguuvi
sa Judas Iscariote, che^n'e sá nanáá^n
chiiduú n'gɛɛtɛ́. 15 Ní ca^n'a sa chii
sa 'ii^n'yā^n s'ee^n: ¿Dɛ'ɛ̄ tée nī 'úú ní
'cuu^n'mí^n ndís'tiī du'u chi Jesús?
'Ii^n'yā^n s'ee^n ní ca^n'a yā chi nadii'vɛ́
yā Judas mii^n ndiīcū ndiichi caadi
'díí^{n}nguɛɛ. 16 Ndíí tuu'mí nūu^n in'nuu^n
yíínú Judas mii^n dɛ'ɛ̄ tiempo ní
táácā chí nca'a sa Jesús mii^n.

Jesús yaa'ví yā ye^n'ē chí che'e nguiinú yā 'viicu pascua

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Nguuvi vmnáá^n vmnaa^n ye^n'e
'viicu pascua, nguuvi ye^n'e pan chi
nguɛ́ɛ́ levadura ye^n'ē, discípulos

ní ndaa yā nanáá^n Jesús ní ca^n'a
yā chii yā 'ii^n'yā^n: ¿Tií ne^n'e nī chi
in'nuú^n 'nū chi che'e nguiīnū yú
máá^n ye^n'e 'viicu ye^n'e pascua?
18 Níícú Jesús ca^n'a yā chii
yā discípulos: Cue^n'é nī na yáā^n
Jerusalén ni ndaacá nī 'áámá
sa^n'ā ní caa^n'ma^n nī cuuvi nī sa^n'ā:
Maestro ye^n'e yú ca^n'a yā 'túúcā:
Tiempo ye^n'e chí 'cuūví 'āā snee
nii^{n}nuú^n ní ne^n'é dií^n 'viicu ye^n'e
pascua ndúúcū discípulos ye^n'é na
va'ai ye^n'é nī.
19 Discípulos dií^n yā tan'dúúcā
chi Jesús dicho'ó yā chi dii^n yā. Ní
in'nuú^n yā chi che'e yā ye^n'e 'viicu
ye^n'e pascua.
20 Taachi 'āā chii chiīnū mii^n,
Jesús ch'iindi yā na mesa ndúúcū
ndu'u ndiichúúví discípulos. **21** Ní
taachí vɛɛtɛ́ yā ní nge'e yā Jesús
ca^n'a yā: Cuaacu níí^{n}nyú^n nga^n'á
ngií ndís'tiī, chi 'áámá chɛ́ɛ́ ndís'tiī
dií nī entregar 'úú.
22 Discípulos s'nee^n ndaachi yiinú
yā. 'Áámá 'áámá yā ní tucá'á yā
ca^n'a yā: N'dií Señor, ¿'áá 'úú?
23 Tuu'mi ní Jesús nan'guɛɛcúta^n'a
yā ní ca^n'a yā: 'Ii^n'yā^n chi nduucú ní
di'caandá yā pan ye^n'é yā na cú'ú
'cūū nduucú, 'ii^n'yā^n 'cúū ní nca'a
yā 'úú. **24** Cuaacu níí^{n}nyú^n cuuvi
ndúúcū Sa^n'ā chi Daiya Dendyuūs
tan'dúúcā chi canéé nguū^n ye^n'ē sa
na libro ye^n'é Ndyuūs, naati dɛ'ɛ
chúúcā ya'āī ye^n'e sa^n'ā chí nca'a sa
'úú chí Sa^n'ā chi Daiya Dendyuūs.
N'dáacā ca ye^n'ē sa nduutī chi nguɛ́ɛ́
ch'iīndiyáa^n sa.
25 Tuu'mi ní Judas, sa^n'a chi ne^n'e
nca'a sa Jesús, ní ca^n'a sa: ¿'Áá 'úú,
Maestro? Jesús ca^n'a yā chii yā
Judas: Díí, nga^n'a di 'tíícā.
26 Taachí 'ii^n'yā^n s'uu^n nge'e yā,
Jesús mii^n sta'á yā pan ní ca'á yā
gracias Ndyuūs cáávā pan mii^n. Ní
n'deé yā pan ní ca'a yā discípulos
ye^n'e yā. Ní ca^n'a yā: Cuta'á nī, che'e
nī pan caati tan'dúúcā cuerpo ye^n'é
'tíícā.
27 Ní Jesús sta'á yā taza ndúúcū
jugo ye^n'e uvas ní ca'á yā gracias
Ndyuūs cáávā nuū^{n}nī^n uvas mii^n,
ní ca'a yā discípulos ye^n'e yā. Ní
ca^n'a yā: Nducyaaca ndís'tiī, cu'u
nī nuū^{n}nī^n uvas ye^n'e taza 'cūū, **28** ti
jugo nuū^{n}nī^n uvas mii^n ní tan'dúúcā
yuūu^n ye^n'é ní ye^n'ē compromiso chi
ngai ye^n'é. Yuūú ye^n'é chi cungéē
cáávā 'yaa^n n'dai 'ii^n'yā^n, 'tíícā. Yuūú^n
ye^n'é chíí^n chi nch'ɛɛ̄cú nuu^{n}ndi ye^n'e
nducyaaca 'ii^n'yā^n. **29** 'Úú ní nga^n'á
ngií ndís'tiī chí 'āā ntɛ́ɛ́ cu'ú jugo
nuū^{n}nī^n ye^n'ē uvas na i^n'yee^{n}dí 'cūū
ndii nguuvi chi cu'ú ndúúcū ndís'tiī
naachi Chiidá nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā.

Jesús nga^n'a yā Pedro mii^n chí cuéé^{n}díítu sa chi nguɛ́ɛ́ n'diichi sa Jesús

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30 Taachí ch'iinu chiita yā 'áámá
canción ye^n'é Ndyuūs nan'dáa
yā va'āī ní cue^n'é yā na yiīcū
chi nguuvi Olivos. **31** Tuu'mi ní
Jesús ca^n'a yā chii yā discípulos:
Nducyáácá ndís'tiī cuuví 'cuináa^n
nī ye^n'e 'úú maa^{n}nguíinū. Caati
nga^n'a naachi canéé nguū^n na libro
ye^n'é Dendyuūs 'túúcā: 'Úú Ndyuūs
'nuūcá'ai ní 'caa^n'nú^n sa^n'ā chí idii^n
sa cuidado 'iiti cuūchī, ní 'iiti s'ee^n
ní ca^n'á 'múú^n ca^n'á mii^n tī ní cuuví
ndai tī. **32** Taachí 'úú nduuchí nguaa^n
tiná^n'ā, ca^n'á vmnaa^n ye^n'e ndís'tiī
na yá^n'āa Galilea.

33 Tuu'mi ní Pedro mii^{n} ní
nan'guɛɛcúta^{n}'a sa ní ca^{n}'a sa chii sa
Jesús: 'Áárá chi nducyaaca yā cuuví
'cuinaa^{n} yā cáávā n'diī 'úú nguɛ́ɛ́
cuuví 'cuinaá^{n} mar 'aamá naa^{n}.
34 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā chii yā
Pedro: Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií
dii chi maa^{n}nguíinū taachi 'āā cuɛ́ɛ́
'cuaī túsa^{n}'ā, dii ní 'āā 'iinū cuuvi
cuee^{n}diītū di ye^{n}'ē 'úú chi nguɛ́ɛ́
in'diichi di 'úú.
35 Naati Pedro mii^{n} ca^{n}'a sa:
Ndúúti chi canéé chí 'cuūví
nduucú nī maestro ní 'cuūví. Nguɛ́ɛ́
caa^{n}'má^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'diichí n'diī. Ní
nducyaaca discípulos ní 'tiicá ntúū^{n}
ca^{n}'a yā.

Jesús nga^{n}'angua'á yā na jardín chi nguuvi Getsemaní

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

36 Tuu'mi ní ndaā Jesús ndúúcū
discípulos ye^{n}'é yā na 'áámá cuaa^{n}
chi nguuvi Getsemaní ní ca^{n}'a yā
chii yā discípulos ye^{n}'e yā: 'Cuɛɛté
nī 'muu^{n}. 'Úú ní ca^{n}'a nii^{n}nuú^{n} mii^{n}
ní caa^{n}'ma^{n}ngua'á.
37 Jesús mii^{n} cue^{n}'e yā ndúúcū
Pedro ndúúcū nduu 'uuvi sa^{n}'ā
daiya Zebedeo. Tuu'mi ní Jesús
s'nee^{n} ndaachi yiinú yā.
38 Ní ca^{n}'a
yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n}: Alma ye^{n}'é
ní nééné ndaachí yiīnú chi ya'āī chí
'cuūví. 'Cuɛɛtinée nī 'muu^{n} ní 'cuɛɛti
nduuchí nī nduucú.
39 Jesús ní cue^{n}'é yā ta 'líí^{n}
cuáá^{n} vmnaa^{n}. Candiitin'dii yā ní
ca^{n}'angua'a yā ní ca^{n}'a yā: N'diī
Chiidá, ndúúti chi cuuvi, nguɛ́ɛ́ dií^{n}
nī chi 'cueenú cuuvi prueba 'cūū
naati nguɛ́ɛ́ cuuvi tan'dúúcā chi 'úú
ne^{n}'é naati tan'dúúcā chi n'diī ne^{n}'é
nī.
40 Tuu'mí nūu^{n} ndaá yā naachi
snéé discípulos ye^{n}'e yā ní ndaāca
yā 'ii^{n}'yā^{n} chi stiyaadú yā. Ní ca^{n}'a
yā chii yā Pedro: ¿'Áá 'tíícā nguɛ́ɛ́
íchɛ́ɛ́ dí chi induūchi dí nduucú
'áámá hora?
41 Ndís'tiī ní candɛ́ɛ
nī cuidado ní caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī
níícú nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī nuu^{n}ndi. Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} espíritu ye^{n}'e nī ne^{n}'e dii^{n}
n'daacáā naati cuerpo ye^{n}'é nī 'āā
dūūvā.
42 Jesús che^{n}'e chi ndii 'úúví cuuvi
ní ca^{n}'angua'á yā ní ca^{n}'a yā: N'diī
Chiidá, ndúútī chi ne^{n}'é nī, dií^{n} nī
chi nguɛ́ɛ́ 'cueenú cuuvi prueba 'cuu
chi n'daācā tuu'mi ní 'tíícā dií^{n} nī,
naati cuuvi tan'dúúcā chi ne^{n}'e nī.
43 Jesús nndaa ntuu^{n} yā táámá
vmné^{n}'ēe naachi snéé discípulos
ye^{n}'é yā ní ndaaca ntúu^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}
stiyaadú yā ti 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'āā
ntɛ́ɛ́ ichɛɛ yā nduutináa^{n} yā chi
yaā^{n}nnáa^{n} yā.
44 Jesús mii^{n} ní nguɛ́ɛ́
yaa'vi yā discípulos ní s'nee^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} chí stiyaadú yā. Ní cue^{n}'e
ntúu^{n} yā ní ca^{n}'angua'á ntúu^{n} yā
ndii chii ndii^{n} 'íínú cuuvi ní ca^{n}'a
ntuu^{n} yā tan'dúúcā chi 'āā nga^{n}'a
yā.
45 Cuayiivi ní ndaa ntuu^{n} yā
nanáá^{n} discípulos ní cá^{n}'a yā chii
yā discípulos: 'Cuɛɛtiyaadú nī ní
ntaavi'tuunúú^{n} nī. Cuin'diichí nī tī
'āā ndaā hora ye^{n}'e 'úú chí Sa^{n}'ā chi
Daiya Dendyuūs. 'Ii^{n}'yā^{n} nca'a yā 'úú
tá'a sa^{n}'ā s'ee^{n} chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e
sā.
46 Nducuee^{n} ndís'tiī ní cú^{n}'u yú.
'Āā cuchii nii^{n}nuú^{n} sa^{n}'ā chi nca'a 'úú.

Sta'á yā Jesús ní candɛ́ɛ yā 'ii^{n}'yā^{n} presos

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47 'Naa^{n} chí Jesús indeé yā, ndaā
Judas mii^{n}, 'áámá sa^{n}'ā ye^{n}'ē ndu'u

ndiichúúví discípulos. Ní nééné
'yaa^n 'ii^n'yā^n ndaá yā ndúúcū Judas
mii^n ndúúcū machetes 'uūvī lados
'caāi^n ndúúcū yá^n'á. Chiiduú n'gɛɛtɛ́
ndúúcū 'ii^n'yā^n ndiicúū s'ee^n chí
nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'e yaācū dichó'o
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n. **48** Judas mii^n chi
nca'a sá Jesús 'ii^n'yā^n s'ee^n, ca'a sa
'áámá seña ní 'túúcā ca^n'a sa: 'Ii^n'yā^n
chi 'úú chi'nee^n cheendí, 'ii^n'yā^n mii^n
chí 'ii^n'yā^n chi cuta'a nī chi preso yā.
49 Tuu'mi ní Judas mii^n ní ndaa
sa nanáá^n Jesús mii^n ní ca^n'a sa:
Tavacho'onoó nī, n'diī Maestro. Ní
'nee^n cheendi sá Jesús. **50** Jesús mii^n
ní ca^n'a yā chii yā Judas: Díí, amigo
ye^n'é, ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi cuchiī di?
Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ní ndaa yā
nanáá^n Jesús mii^n ní sta'á yā Jesús
ní candɛ́ɛ yā 'ii^n'yā^n preso.
51 Naati 'áámá sa^n'ā chi canéé sá
ndúúcū Jesús mii^n ní tun'dáa sa
machete 'uūvī lados 'caāi^n ná chɛɛ̄tī
vaacu ní 'nuūcá'ai sa 'áámá mozo
ye^n'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca ní ch'iica
sa veēe^n mozo mii^n. **52** Tuu'mi ní
Jesús ca^n'a yā chii yā sa^n'ā: 'Nuū^n di
machete 'uūvī lados 'caāi^n ye^n'ē di
vaacu. Nducyaaca 'ii^n'yā^n chi ita'á
yā machete 'uūvī lados 'caāi^n ní
ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāi^n
'cuūvī. **53** ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénú dí chi
'úú cuuví caa^n'ma^{n}nguā'á ní caacá
Chiidá ní mi^{n}níí^{n}yú^n mi^{n}nii^{n}yu^n
cho'ó yā nanáá^n 'úú taanduu ngo'oó
ndiichúúví taā^n ángeles ní chiidá
cuuvi dií^n yā? **54** Naati maa^n ní
nduuti chi dií^n chuu ¿táácā cuuvi
cúúnú ca'a naachi canéé nguū^n na
libro ye^n'é Ndyuūs, chi canéé chí
cuuvi 'tíícā?
55 Hora mii^n Jesús ca^n'a yā chii yā
'ii^n'yā^n s'ee^n: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí can'daa
nī ndúúcū machetes 'uūvī lados
'caāi^n ndúúcū yá^n'á s'ee^n tan'dúúcā
chi 'úú 'ii^n'yā^n chi duucu 'úú chi
sta'á nī 'úú? Nguuvi nguuvi ch'iindí
ndúúcū ndís'tiī na yaācū templo
ní ngi'cuee^n ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ sta'á
nī 'úú. **56** Tanducué^n'ē chuū cuuví
ní cúúnú ca'a ye^n'ē chi canéé
nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs cáávā
profetas ndii cuáá^n vmnaa^n. Tuu'mi
ní nducyaaca discípulos s'née^n yā
Jesús mii^n ní chéénu yā.

Jesús nanáá^n 'ii^{n}ntyé^n'ē ye^n'e yaācū templo

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57 'Ii^n'yā^n chi sta'á yā Jesús mii^n
candɛɛ yā 'ii^n'yā^n mii^n nanáá^n
chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca chí nguuvi Caifás.
Míí^n nduuvidáámá maestros ye^n'e
ley ndúúcū 'ii^n'yā^n ndiicúū s'ee^n chi
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ye^n'e yaācū.
58 Pedro mii^n cue^n'e ntúu^n sa ní
n'dáa ya^n'ai sa cuaa^n dáámí Jesús
ndíí chuva'āī ye^n'ē va'ai ch'ɛɛtɛ ye^n'ē
chiiduú ch'ɛɛtɛ cá. Ní ndaa sa na
patio ní ch'iīndī sa ndúúcū policías
chi dií^n yā cuidado ye^n'e va'āī mii^n.
Pedro ne^n'e sa snaa^n sa táácā chi dií^n
yā ndúúcū Jesús mii^n.
59 Chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū 'ii^n'yā^n
ndiicúū s'ee^n chí nga^n'a ntii^{n}nyu^n
yā ye^n'e yaācū ndúúcū nducyaaca
'ii^n'yā^n chí nga^n'a ntii^{n}nyu^n yā in'nuú^n
yā 'áámá testigo chi nguɛ́ɛ́ nga^n'a
cuaacu ye^n'ē Jesús mii^n. Ní 'íícú
cuuvi nca'a yā Jesús mii^n chí 'cuuvi
yā. **60** Nguɛ́ɛ́ ndaaca yā mar 'áámá
naa^n taācā chí 'caa^n'nu^n yā Jesús
mii^n. 'Áárá chi neené 'yaa^n 'ii^n'yā^n
ca^n'a yā nduudu yaadi ye^n'e Jesús
mii^n. Cuayiivi mii^n ní ndaa ntúū^n

tanaa^{n} 'uūvī testigos chí nga^{n}'a yā
nduudu yaadi. 61 Testigos ní ca^{n}'a
yā: Sá^{n}'a 'cūū ní ca^{n}'a sa: 'Úú ní
cuuvi dií^{n} chuū. Natuūví yáacū
templo 'cūū chi ye^{n}'é Ndyuūs naati
chɛɛtī 'iīnū nguuvi nadan'daí.
62 Chiiduú ch'ɛɛtɛ cá mii^{n} ní ncuee^{n}
yā ní ca^{n}'a yā chii yā Jesús: ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ nan'guɛɛcúta^{n}'a nī mar 'áámá
nduudu ye^{n}'e dɛ'ɛ̄ chí nga^{n}'a 'íís'tiī
ye^{n}'e nī?
63 Naati Jesús nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ca^{n}'a
yā. Tuu'mi ní chiiduú ch'ɛɛtɛ cá mii^{n}
ca^{n}'a yā: 'Úú ní n'gaí, “por Ndyuūs
chi canduuchí”. Cuuvi nī nús'uu
ndúúti chi n'diī chí Cristo, Daiya
Ndyuūs chi cánduuchi.
64 Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii
yā chiiduú ch'ɛɛtɛ cá mii^{n}: 'Úú
tan'dúúcā chi n'dīī nga^{n}'a nī. Nga^{n}'á
ca ngií ndís'tiī, chí ndii maa^{n} snaa^{n}
nī Sa^{n}'á chi Daiya Ndyuūs 'cuūndī
sa lado ye^{n}'e honor ye^{n}'é Ndyuūs chi
vɛ́ɛ́ tanducué^{n}'ē poder ye^{n}'é yā ní
ndaa sa na meēe^{n} ye^{n}'ē nanguuvi.
65 Tuu'mi ní chiiduú ch'ɛɛtɛ cá mii^{n}
chíín'cuú^{n} yā catecai yā ní ca^{n}'a yā:
Sá^{n}'a 'cūū ní nga^{n}'ā sa contra ye^{n}'é
Ndyuūs. ¿Dɛ'ɛ̄ ca dii^{n} yú testigos
chi in'nuu^{n} yú? Cuin'dííchí nī. Maa^{n}
ní ndís'tiī ní n'giindiveé^{n} nī táácā
nga^{n}'a sa contra ye^{n}'e Ndyuūs.
66 ¿Dɛ'ɛ̄ nadacádíínuu^{n} ndís'tiī?
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ní
ca^{n}'a yā: Vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e sa chi
canéé chí 'cuūvī sa.
67 Tuu'mi ní ca'a nee dai^{n} yā naa^{n}
Jesús mii^{n} ní ch'e^{n}'é yā Jesús. Ní
n'gaadi yā nduutináa^{n} sa ndúúcū
tiinūu^{n}. Ní taná^{n}'a yā ch'e^{n}'é yā
'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū ta'á yā. 68 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní ca^{n}'a yā: N'dii chi Cristo, cuuví nī
nús'uu, ¿du'ū chí ch'e^{n}'é n'diī?

Pedro mii^{n} ní nga^{n}'a sa chí nguɛ́ɛ́ n'diichi sa Jesús mii^{n}

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Pedro mii^{n} ní vɛɛ sa na patio
ye^{n}'e va'āī ch'ɛɛtɛ chiiduú ch'ɛɛtɛ
cá ní ndaa nii^{n}nuú^{n} 'áámá tá^{n}'ā chi
canéé caadi 'iīyū. Ní tá^{n}'ā mii^{n} ní
ca^{n}'ā tá chii tá Pedro mii^{n}: Diī ntúū^{n}
ni canee di ndúúcū Jesús ye^{n}'e
yá^{n}'āa Galilea.
70 Naati Pedro mii^{n} ní chéé^{n}diītu
sa naná á^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a sa:
Nguɛɛ deenú chí nga^{n}'ā di.
71 Ní taachí ndaā Pedro mii^{n}
cheendi va'āī ye^{n}'e patio mii^{n}, táámá
tá^{n}'ā chi canéé caadi 'iiyu n'diichi
ntuū^{n} tá sa^{n}'ā mii^{n} ní ca^{n}'a tá chii
tá 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé mii^{n}: 'Tiicá ntúū^{n}
sá^{n}'a 'cūū ní canee sa ndúúcū Jesús
ye^{n}'e yáá^{n} Nazaret.
72 Pedro mii^{n} ní chee^{n}diītu ntúū^{n}
sa, ndíí túúnú 'caī sa, “por Ndyuūs”.
Ní ca^{n}'a sa: 'Úú ní nguɛ́ɛ́ in'diichí
sá^{n}'a 'cūū.
73 Cuayiivi 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
snée yā cuaa^{n} na nii^{n}nuú^{n} mii^{n} ndaa
yā nanáá^{n} Pedro mii^{n}. Ní ca^{n}'a yā
chii yā Pedro: Cuaacu níí^{n}nyú^{n} dii
ntúū^{n} ní cachiica dí ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ti tan'dúúcā chi nga^{n}'a di ní
n'gi^{n}'i di ye^{n}'e di chi dii ní nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
74 Tuu'mi ní Pedro mii^{n} ní tucá'a
sa ca^{n}'a taa^{n} sa, ní 'caī sa, “por
Ndyuūs”, ní ca^{n}'a sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n}: Nguɛ́ɛ́ in'diichí sá^{n}'a 'cūū.
Tuu'mí nūu^{n} 'caī tusá^{n}'ā. 75 Tuu'mi
nūu^{n} ní Pedro mii^{n} ní n'gaācū sa
nduudu ye^{n}'é Jesús taachí ca^{n}'a
yā 'túúcā: Taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuaī
tusá^{n}'ā, 'āā chee^{n}diītū di 'iīnū cuuvi

chi nguɛ́ɛ́ n'diichi di 'úú. Ní Pedro
mii^n ní can'daa sa na lugar 'cūū ní
chɛɛcu taaví sa ti ya'ai staava ye^n'e
sa.

Jesús nanáá^n Pilato

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 Taachí 'āā chīdɛɛvɛ,
nducyáácá chiiduú n'gɛɛtɛ
ndúúcū 'ii^n'yā^n ndiicúū chí nga^n'a
ntii^{n}nyu^n ye^n'e yaācū nduuvidaamá
yā chí ndeé yā taācā dií^n yā ndúúcū
Jesús mii^n ni nca'a yā 'ii^n'yā^n chi
'cuūvi yā. 2 Ní n'dɛɛ́chiichí yā
Jesús mii^n ní candɛ́ɛ yā ní nca'a
yā Jesús mii^n Poncio Pilato, 'ii^n'yā^n
gobernador.

Judas mii^n ch'iī sa

3 Tuu'mi ní Judas mii^n, sa^n'a chí
nca'a Jesús mii^n, taachí n'diīchī sa
chí Jesús mii^n chií yā condenado
chi 'cuuví yā, ndaacadaamí sá ye^n'e
nuu^{n}ndi chí diī^n sa. Ní che^n'e sa
nanáá^n chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū 'ii^n'yā^n
ndiicúū chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'e
yaācū ní nca'a sa ndu'ū ndiicu ndííchí
caadi 'dii^{n}nguɛɛ 'ii^n'yā^n s'ee^n. 4 Ní
ca^n'a sa chii sa 'ii^n'yā^n s'ee^n: 'Úú ní dií^n
'áámá nuu^{n}ndi. Ncā'á 'áámá 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e yā. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ca^n'a yā: ¿Dɛ́'ɛ̄ ínnee^n nús'uū
chii^n? Chuū chí maa^n di can'dííc̄u di.
5 Tuu'mi ní Judas chingée sa
tuūmī mii^n chɛɛti yaācū ní cuna^n'a
sa. Ní dicuái yaacu sa maa^n sa. Ní
Judas ní ch'iī sa.
6 Chiiduú n'gɛɛtɛ́ n'guáa^n yā tuūmī
ní ca^n'a yā: Na ley mii^n ní nga^n'ā chi
nguɛ́ɛ́ 'cuiī yú túúmi 'cūū na caja
ye^n'e ofrendas ye^n'e yaācū, ti túúmi
'cūū ní túumī ye^n'ē yuūú^n ye^n'e
'aama 'ii^n'yā^n.
7 Ch'iinu chuū ní nduuvidaama yā
chi cái yā 'áámá táá^n yá^n'āa ndúúcū
tuūmī chí cuuvi panteón cáávā
'ii^n'yā^n chi snúú^n yúúní. Mii^{n}ya
ya^n'āa chi nguuvi Alfarero chi ne^n'e
caa^n'ma^n yá^n'āa ye^n'e chi 'ii^n'yā^n
din'dái 'cuūtīí cueēe. 8 Chíí^n chí
yá^n'āa chi panteón cánéé chí dúúchí
ndíí máá^n, Yá^n'āa ye^n'e Yuūu^n.
9 'Tíícā ní cuunúū ca'a chi profeta
Jeremías ca^n'a yā chuū ndii cuáá^n
vmnaa^n taachí dinguú^n yā na libro
ye^n'é Ndyuūs 'tíícā: Ní sta'á yā ndu'ū
ndiicu ndííchí caadi 'dii^{n}nguɛɛ.
Tuūmī mii^n ní sa^n'ā s'ee^n canéé
yiinu sa chi ca'a sa Judas cucáávā
chi ch'iī^n'nū^n sa Cristo. 10 Ní ca'a yā
tuūmī mii^n ye^n'e yá^n'āa chí nguuvi
Alfarero, tan'dúúcā Señor ye^n'e yú
ca^n'a yā chii yā 'úú.

Pilato intííngunee^n yā Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11 Jesús chééndii yā nanáá^n
gobernador Pilato ní gobernador
íntííngunee^n yā 'ii^n'yā^n ní ca^n'a yā
chii yā 'ii^n'yā^n: ¿'Áá díí chí Rey ye^n'e
'ii^n'yā^n Israel chi judíos? Jesús ca^n'a
yā chii yā gobernador: N'diī nga^n'a
cuaacú nī ti 'tíícā.
12 Chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū 'ii^n'yā^n
ndiicúū chí nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
ye^n'e yaācū ca^n'a yā chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^n'e Jesús naati Jesús mii^n ní
nguɛ́ɛ́ nan'guɛɛcúta^n'a yā mar 'áámá
nduudu. 13 Tuu'mi ní Pilato mii^n
ca^n'a yā chii yā Jesús: ¿'Áá nguɛ́ɛ́
n'giindivee^n di tanducué^n'e chí
nga^n'a yā ye^n'ē di?
14 Naati Jesús mii^n nguɛ́ɛ́
nan'guɛɛcúta^n'a yā mar 'áámá
nduudu. Tuu'mi ní gobernador mii^n
che^n'e yiinu taavi yā ye^n'e Jesús ní

nguɛ́ɛ́ déénu yā táácā nadacádíínuu^{n}
yā ye^{n}'ē.

Jesús canéé chí 'cuūvi yā

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

15 Maa^{n} ní ngúúví 'viicu mii^{n} vɛ́ɛ́
'áámá costumbre chi gobernador
mii^{n} canéé chí ín'dɛ́ɛ́chí yā 'áámá
sa^{n}'ā chi canúu^{n} sa vácūū 'viicu
ye^{n}'e pascua 'aama sa^{n}'ā chi preso
sa chi 'ii^{n}'yā^{n} Israel ne^{n}'e yā.
16 Ní canúu^{n} 'aama sa^{n}'ā vácūū chi
nguuvi Barrabás. Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
ní déénu yā táácā idii^{n} Barrabás
mii^{n}. 17 Ní taachi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē yáā^{n}
Jerusalén mii^{n} nduuvidaamá yā,
gobernador Pilato mii^{n} ní ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: ¿Du'ū ne^{n}'e
nī chi 'úú n'dɛɛchií? ¿'Áá ne^{n}'e nī
Barrabás o Jesús chi nguuvi Cristo
chi 'úú ca^{n}'á libre 'ii^{n}'yā^{n}?
18 Pilato mii^{n} ní deenu yā chi
cáávā vaadī ngueee 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
nca'a yā Jesús chi preso yā.
19 Taachí Pilato mii^{n} ní vɛɛ yā na
silla ye^{n}'e juez mii^{n}, n'daataá ye^{n}'e
yā ní dichó'o tá 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi
ca^{n}'a yā chii yā Pilato mii^{n} nduudú
'cūū: Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dií^{n} nī ndúúcū
sa^{n}'ā n'dáí 'cūū ti taachí cyaadú
néénė n'deēe ch'eenú chii taachí
ch'iīnú cáávā sá^{n}'a 'tiī.
20 Naati chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū chí nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā ye^{n}'e yaācū néénė n'deēe ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén
mii^{n} chi caa^{n}'ma^{n} yā chi Pilato mii^{n}
n'dɛ́ɛ́chii yā Barrabás mii^{n} ní 'cuūvī
Jesús mii^{n}. 21 Gobernador mii^{n} ca^{n}'a
yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: ¿Naachí na
'uuvi yā ní chɛɛ́ yā chi ne^{n}'e nī chi
n'dɛɛ̄chií? 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā:
Barrabás.
22 Pilato mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: ¿Dɛ'ɛ̄ dií^{n} ndúúcū Jesús
chi nguuvi yā Cristo? Nducyaaca
yā nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ní 'cai yā:
Cu'néé^{n}nga'á yā.
23 Gobernador mii^{n} ca^{n}'a yā chii yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: ¿Dɛ'ɛ̄ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā
vɛɛ? Naati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní n'gáí yiicú
yā ní ca^{n}'a yā: Cu'néé^{n}nga'á yā.
24 Taachi Pilato mii^{n} n'diichí yā chi
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi dií^{n} yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ti yuudu n'dáí ca n'gai yā,
tuu'mi ní sta'á yā nuū^{n}nī^{n} ní naa^{n}nu
yā ta'a yā nanáá^{n} nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén mii^{n}. Ní nga^{n}'a
yā: Limpia canéé 'úú ye^{n}'ē asunto
'cūū. 'Úú ní nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é chi
'cuūvī sá^{n}'a 'cūū ti n'dai sa. Ndís'tiī
deenu nī táácā dii^{n} nī ndúúcu sa.
25 Nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ní ca^{n}'a yā: Yuuú^{n}
ye^{n}'ē sá^{n}'a 'cūū 'āā cūnee dáámí rá
'nū ndúúcū daiya 'nū.
26 Tuu'mi ní Pilato mii^{n} ní
n'dɛɛ̄chii yā Barrabás mii^{n} ní ca^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} yā chi soldados ch'e^{n}'é
yā Jesús. Ch'íínú ch'e^{n}'e yā ní nca'a
Pilato mii^{n} Jesús mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
cu'nee^{n}nga'á yā 'ii^{n}'yā^{n}.
27 Tuu'mi ní soldados romanos
ye^{n}'e gobernador can'dɛ́ɛ sa Jesús
na vaacuyáā^{n} ye^{n}'e gobernador ní
nducyáácá soldados nduuvidaama
sa nanáá^{n} Jesús mii^{n}. 28 Ní divíi sa
catecaī vmnaa^{n} Jesús ní s'nuu^{n} sa
tíínūu^{n} morado cuá'āa Jesús mii^{n}.
29 Ní s'nuu^{n} sa tii^{n} Jesús 'áámá
corona chi ndeenyú ndúúcū yaa^{n}. Ní
sn'duu^{n} sa 'áámá taa^{n} ndúú ná ta'ā
cuaacú Jesús. Tuu'mi ní chiīntii'ya sa
nanáá^{n} Jesús mii^{n} ní ch'íí^{n}nyu^{n}nee^{n}
sa 'ii^{n}'yā^{n}. Ní ca^{n}'a sa: Cūnduuchí nī
n'diī Rey ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Israel.

30 Ní ca'a nee dai^{n} sa cuerpo
ye^{n}'ē Jesús ní sta'a sa 'áámá táá^{n}
ndúú chí ndɛɛ sa ní ch'e^{n}'e sa tii^{n}
Jesús. 31 Ch'íínú ch'iī^{n}nyu^{n}nee^{n} sa
Jesús mii^{n} ní ndivíi sa tíínūu^{n} yā
chi morado cuá'āa ní chi'nuu^{n} sa
catecai yā. Ní candɛɛ sa Jesús chi
cu'néé^{n}nga'a sa 'ii^{n}'yā^{n}.

S'néé^{n}nga'á yā Jesús mii^{n} ní ch'īi yā

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

32 Taachí can'daa yā ní cue^{n}'e yā
na yúúní naachi cu'néé^{n}nga'á yā
ndaaca yā 'áámá sa^{n}'ā ye^{n}'e yáā^{n}
Cirene chí nguuvi sa Simón. Ní a
fuerza soldados di'cuiītu sa Simón
'cūū chí candέɛ sa cruz ye^{n}'e Jesús.
33 Ní taachi ndaá yā na táámá
lado ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén lugar chi
nguuvi Gólgota chí ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n},
Lugar ye^{n}'ē 'Iini Nga'ai Tiii^{n}, 34 sa^{n}'ā
ca'a sa Jesús vinagre ndísta^{n}'a
ndúúcū nuu^{n}ní^{n} ye^{n}'ē yáatā yaāa
cáávā chi nguɛɛ cueenu cá cuuvi
Jesús chí chi'i Jesús mii^{n}. Taachí
Jesús n'diichinee^{n} yā, nguέέ 'cuu^{n} yā
chi'i yā.
35 Taachí 'āā s'nee^{n}nga'a sa Jesús,
soldados ní tun'dáa sa suertes na
catecai Jesús mii^{n} chi ca'a sa 'áámá
sa nduūcū taama sa. Ní 'iicu cúúnúú
ca'a tan'dúúcā chí ca^{n}'a profeta ndii
cuáá^{n} vmnaa^{n} ní canéé nguú^{n} na
libro ye^{n}'é Ndyuūs 'túúcā: Tun'daá
yā suerte na catecai Jesús mii^{n} ní
nca'á yā nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 36 Mii^{n}
ch'ɛɛ̄tɛ̄ɛ soldados ní dii^{n} sa cuidado
'ii^{n}'yā^{n} chi s'néé^{n}nga'a. 37 Ni 'áámá
nduudu naa^{n} tíī^{n} cruz mii^{n} chi
canéé nguū^{n} 'túúcā: Jesús mii^{n} chi
Rey ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata Israel.
Ní nduudu mii^{n} nga^{n}'ā dɛ'ɛ cáávā chi
ch'iī Jesús mii^{n}.

38 Tuu'mi ní mii^{n} ntúū^{n} s'nee^{n}nga'á
yā ndúúcū Jesús mii^{n} 'uūvī chi duucu,
'áámá ní lado ta cuaacú yā, taama ní
lado tá 'cuee yā. 39 'Ii^{n}'yā^{n} chí cho'ó yā
naachi canee cruz mii^{n} ch'ii^{n}nyu^{n}nee^{n}
yā Jesús mii^{n}. Ní idi^{n}'nú^{n}'u yā tií^{n}
yā. 40 Ní ca^{n}'a yā: N'diī chi nga^{n}'á
nī chi maá^{n} nī cuuvi nada'tuūví nī
yaācū templo ní chɛɛ̄tī 'iīnū nguuvi
nadan'dái nī, nadinguá^{n}'āī maá^{n} nī
maa^{n}. Ndúúti chi Daiya Dendyuūs
n'diī, nch'ée^{n} nī ye^{n}'ē na cruz.
41 'Tiicá ntúū^{n} chiiduú n'gɛɛtɛ
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} fariseos chí dingúu^{n}
yā ní ngi'cuee^{n} ley, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
ndiicúū chí nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā
ye^{n}'e yaācū templo ch'íí^{n}nyu^{n}nee^{n}
yā Jesús mii^{n} ní nga^{n}'a yā ye^{n}'e yā:
42 Taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ní nadinguá^{n}'ai
yā naati nguέέ cuuvi maa^{n} yā
nguá^{n}'ai yā. Ndúúti chi 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
ní Rey ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel maa^{n} ní
nch'ée^{n} yā ye^{n}'e na cruz ní cu'téénu
'nū 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. 43 Jesús mii^{n} ní
i'téénu yā Ndyuūs. Maa^{n} ní Ndyuūs
nadinguá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n} nduuti chí
cuaacu chí 'cuaá^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n}
nga^{n}'á yā 'tíícā ti Jesús nga^{n}'a yā:
'Úú ní daiya Dendyuūs 'úú.
44 'Tiicá ntúū^{n} ch'iī^{n}nyu^{n}nee^{n}
chí duucu s'ee^{n} chi s'néé^{n}nga'a sa
dáámá ndúúcū Jesús.

Jesús ch'īi yā

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

45 Ndíí ma^{n}'a nguuvi mii^{n} ndíí
taanduū n'gɛɛcu 'iinu chiīnū chíí
maāi^{n} núú^{n}má^{n} i^{n}'yee^{n}dī. 46 'Āā
táánduū n'gɛɛcu 'iinu, Jesús 'caī
yiicú yā: Elí, Elí, ¿lama sabactani?
Nduudu hebreo 'cūū ní ne^{n}'ē
caa^{n}'ma^{n} Ndyuūs ye^{n}'é, Ndyuūs ye^{n}'é,
¿dɛ'ɛ̄ cuuvi chi s'neé^{n} nī 'úú damaá^{n}?

47 N'duuvi 'ii^n'yā^n chi snée yā 'mii^n
taachí ch'iindiveé^n yā chí ca^n'a
Jesús mii^n ní ca^n'a yā: Sá^n'a 'cūū
n'gaī sa profeta Elías.
48 Hora míí^n nūu^n 'áámá chɛ́ɛ́
'ii^n'yā^n s'ee^n ché^n'e yā ngeenu yā sta'a
yā 'áámá esponja ní di'caāndá yā
ndúúcū vinagre ní s'nee^n yā esponja
mii^n na 'áámá táá^n ndúú ní ca'a yā
chí chi'i Jesús mii^n. 49 Taná^n'a yā ní
nga^n'a yā: 'Āā canee ra yā. N'diichi
yú ¿'áá chiī Elías mii^n nadinguá^n'ai
yā 'ii^n'yā^n?
50 Naati Jesús mii^n 'caī ntúu^n yā
taama vmné^n'ēe ní maa^n yā nca'a yā
espíritu ye^n'e yā na ta'a Ndyuūs ní
ch'īi yā. 51 Hora míí^n nūu^n chi ch'iī
Jesús, cortina ye^n'e yaācū templo
s'tee^n naavtá^n'ā ndii cuaa^n 'nii^{n}nuú^n
ndíí cuáá^n ndiiyā. Ní n'nu^n'u yá^n'āa
ní tuūu ní índee. 52 Tuu'mi ní yáinyā^n
s'ee^n ní nguaa^n ní nééné 'yaa^n
cuerpos ye^n'e 'ii^n'yā^n chi n'díí chi
i'téénu yā Ndyuūs ndii cuáá^n vmnaa^n
nan'dáa yā chɛɛti yaīnyā^n s'ee^n. 53 Ní
'ii^n'yā^n s'uu^n chi 'āā n'dii mii^n taachi
'āā nduuchi Jesús mii^n ye^n'ē nguaa^n
tiná^n'ā 'ii^n'yā^n s'uu^n ní nan'daa yā
chɛɛti yaīnyā^n s'ee^n ní cue^n'e yā
cachiica yā na yáā^n Jerusalén chi
Ndyuūs dɛɛvɛ yā. Ní 'yaa^n n'dáí
'ii^n'yā^n chinaá^n yā 'ii^n'yā^n chi 'āā n'dii.
54 Sa^n'a capitán ndúúcū soldados
chi snée yā ndúúcu yā ní dií^n yā
cuidado ye^n'e cuerpo ye^n'e Jesús
taachi s'nee^n yā na cruz. Soldados
mii^n, taachi n'diichí yā chi n'nu^n'u
yá^n'āa ndúúcū dendu'ū chí chiī,
neené di'va'á yā ní ca^n'a yā: Cuaacu
níí^{n}nyú^n, sá^n'a 'cūū ní Daiya
Dendyuūs sa^n'ā.
55 'Yaa^n n'dáí n'daataá snéé
ya^n'ai yā ní n'gíínu yā tanducué^n'ē
chi chó'ōo ye^n'e Jesús. N'daataá
s'ee^n cachiica yā ndúúcū Jesús
ndii na yá^n'āa ye^n'e Galilea ní
dichíí'vɛ yā Jesús mii^n. 56 Ní nguaa^n
n'daataá s'ee^n, mii^n canéé ta María
Magdalena ndúúcū María chi
chɛɛcu Jacobo ndúúcū José. Ní
canéé ntúu^n tá chɛɛcuú da'cáíyā
ye^n'e sá^n'ā Zebedeo.

Ch'iīchí yā cuerpo ye^n'e Jesús chɛɛti yáinyā^n

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57 Taachí chiīnu nguuvi mii^n ndaā
'áámá sa^n'ā chi nguuvi José chi ye^n'ē
yáā^n Arimatea. Sa^n'ā mii^n ní 'cuiica
sa ní discípulo ye^n'e Jesús. 58 Sá^n'a
'cūū ní che^n'e sa nanáá^n Pilato mii^n
ní chiica sa cuerpo ye^n'e Jesús mii^n.
Tuu'mi ní Pilato ca^n'a ntii^{n}nyú^n yā
chí ca^n'a capitán ye^n'e soldados
chi ca'á yā cuerpo ye^n'e Jesús mii^n
José mii^n. 59 Tuu'mi ní José sta'ā
sa cuerpo ye^n'e Jesús ní ch'ɛɛ̄cū sa
'áámá sábana dɛɛvɛ tan'dúúcā chi
costumbre ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n. 60 Ní
s'nuū^n sa cuerpo ye^n'e Jesús na
'áámá yáinyā^n ye^n'e maa^n sa chí ngai
chi maa^n sa níí^{n}nu^n sa na 'aama
yaava. Ch'íínú ch'iīchi sa cuerpo
ye^n'e Jesús, s'nee^n sa 'áámá tuūu chi
nééné ch'ɛɛtɛ naachí níndaa yā ye^n'e
cheendi yaīnyā^n mii^n. Ní cuná^n'a
sa. 61 Míí^n vɛ́ɛ́ María Magdalena
ndúúcū táámá María nii^{n}nuú^n ná
yainyā^n.

Soldados ní idií^n yā cuidado yáinyā^n mii^n

62 Chó'ōo nguuvi chi in'nuú^n yā
ye^n'e 'viicu ye^n'e pascua ní chidɛɛvɛ
táámá nguuvi chi sábado ní chiiduú
n'gɛɛtɛ́ ndúúcū 'ii^n'yā^n fariseos ní

nduuvidaamá yā ní che^{n}'e yā nanáá^{n}
Pilato mii^{n}. **63** Ní ca^{n}'a yā chii yā
Pilato: N'diī Pilato, n'gaacú 'nū chí
sa^{n}'ā chi n'diī chí chinnche'ei sa
taachí canee sa i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní
ca^{n}'a sa 'túúcā: 'Cuíinū 'iinu nguuvi
ní nduūchí nguaa^{n} tiná^{n}'ā. **64** Maa^{n}
ní dichó'o nī soldados chí dii^{n} yā
cuidado yáinyā^{n} mii^{n} ndíí 'cuiinu
'iīnū nguuvi. ¿'Áátīī ndaá discípulos
ye^{n}'e yā n'gaa^{n} ní diī^{n} iduucú yā
cuerpo ye^{n}'e Jesús? Ní caa^{n}'ma^{n} yā
cuuvi yā 'ii^{n}'yā^{n} chi sá^{n}'ā mii^{n} ní
nanduuchi sá ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
Ní cunncáā ca nduudu yaadi mii^{n}
nguɛ́ɛ́ ti chi 'āā chó'ōo.
65 Pilato mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: 'Ingaā 'áámá
taa^{n} soldados. Cue^{n}'e nī ní dii^{n} nī
cuidado yáinyā^{n} mii^{n} tan'dúúcā chi
déénu nī chi n'daācā.
66 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní che^{n}'e
yā yáinyā^{n} mii^{n} ní dií^{n} yā cuidado
yáinyā^{n} mii^{n}. S'nee^{n} yā 'áámá sello
na tuūu ch'ɛɛtɛ́ ní s'nee^{n} yā soldados
chí dii^{n} sa cuidado yáinyā^{n} mii^{n}.

Jesús nduuchi yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 Chó'ōo nguuvi sábado
chi ntaavi'tuunúú^{n} yā ní
chidɛɛvɛ táámá nguuvi chi domingo,
nguuvi chi nga^{n}'a yú chi nguuvi
vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e ndɛɛtɛ̄, ní tá
María Magdalena ndúúcū taama tá
María che^{n}'e ta n'diīchī tá na yaīnyā^{n}
ye^{n}'e Jesús. **2** Ní nééné díítūu nu^{n}'u
yá^{n}'āa ti 'aama ángel ye^{n}'e Señor
Ndyuūs chiiya yā ye^{n}'ē va'ai chɛɛti
nguuvi. Ní taachi ndaa yā, divíi
yā tuūu ch'ɛɛtɛ mii^{n} ye^{n}'e cheendi
yaīnyā^{n} ní ch'iindi yā vmnaa^{n} ye^{n}'e
tuūú mii^{n}. **3** Angel mii^{n} tan'dúúcā chi
ináá^{n} 'cuai 'tíícā máa^{n} yā chi dɛɛvɛ
yā. Ní catecai yā ní cuɛ́ɛ̄ tan'duucā
yaā^{n}. **4** Soldados chí idii^{n} yā cuidado
yáinyā^{n} mii^{n} in'dúúví yā chi 'va'a yā.
Ní nduuví yā tan'dúúcā chí ch'īi yā.
5 Naati ángel mii^{n} ca^{n}'a yā chii yā
n'daataá s'ee^{n}: Nguɛ́ɛ́ 'va'a ndís'tiī; ti
'úú ní deenú ti in'nuú^{n} nī Jesús chí
cā'nee^{n}nga'ā. **6** 'Āā ntɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
ti nduuchi yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā
tan'dúúcā chi ca^{n}'a yā. Cuchíi nī ní
n'diichí nī naachí cānuu^{n} cuerpo
ye^{n}'e Señor mii^{n}. **7** Cuayiivi ní
nga^{n}'a ángel chii yā n'daataá s'ee^{n}:
Cuina^{n}'a núu^{n} nī maā^{n}nchɛɛ̄tɛ́ ní
caa^{n}'má^{n} nī cuuvi nī discípulos ye^{n}'e
yā chí nduuchi Jesús mii^{n} ye^{n}'e
nguaa^{n} tiná^{n}'ā. Cuin'diichí nī. Jesús
mii^{n} ca^{n}'a yā vmnáá^{n} ndís'tiī na
yá^{n}'āa Galilea. Míí^{n} snaa^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n}.
Chúū chí nga^{n}'á ngií ndís'tiī.
8 Tuu'mi ní n'daata s'éé^{n} nan'dáa yā
chɛɛti yáinyā^{n} mii^{n} ní dii'yá yā chiī
ní duuvi yeenú yā. N'daata s'éé^{n} ní
cue^{n}'e yā ngéenū yā ní ca^{n}'a yā chii yā
discípulos ye^{n}'e Jesús tan'dúúcā chí
n'diichí yā. **9** Tuu'mi ní taachi cue^{n}'é
yā chi yaa'ví yā discípulos cuin'diichí
nī, Jesús mii^{n} ndaá yā chí nndaacá yā
n'daata s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā: Tavacho'onoó
nī ndís'tiī n'daata s'ee^{n}. Ní n'daata
s'ee^{n} ní ndáá nii^{n}nú^{n} yā Jesús mii^{n} ní
túma^{n}'a yā ca'a Jesús mii^{n} ní s'téénu
yā 'ii^{n}'yā^{n}. **10** Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā
chii yā n'daataá s'éé^{n}: Nguɛ́ɛ́ 'va'a nī.
Cué^{n}'e nī cuuví nī hermanos ye^{n}'é chi
n'diichí nī 'úú. Ní hermanos ca^{n}'a yā
na yá^{n}'āa Galilea ní mii^{n} snaá^{n} yā 'úú.

Soldados nga^{n}'a yā ngii yā chiiduú n'gɛɛtɛ s'ee^{n} tan'dúúcā chí chiī

11 Nchó'ōo n'daata s'uu^{n} cuna^{n}'á
yā ní n'duuvi soldados chi dií^{n} yā

cuidado ye^{n}'e yáinyā^{n} che^{n}'é yā na
yáā^{n} Jerusalén ní ca^{n}'a yā chii yā
chiiduú n'gɛɛtɛ ye^{n}'é tánducue^{n}'ē chí
chiī. 12 Chiiduú n'gɛɛtɛ nadidaamá
yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ndíícuū chi
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaācū. Ní
nduuvidaamá yā ní nééné n'deēe
túumī ca'a yā soldados. 13 Ní ca^{n}'a yā
chii yā soldados: Ndís'tiī ní 'túúcā
caa^{n}'ma^{n} nī: Taachi yaa^{n} stiyaadú
'nū discípulos ye^{n}'e Jesús ndaá yā ní
diduucú yā cuerpo ye^{n}'e Jesús. 14 Ní
nduuti chi gobernador 'caandíveé^{n}
yā chíí^{n} chí ndís'tiī caa^{n}'ma^{n} nī,
nús'uu yaa'vi nee^{n} 'nū 'ii^{n}'yā^{n} ní
ngua^{n}'āī ndís'tiī.
15 Soldados ní sta'á yā tuūmī mii^{n}
ní dií^{n} yā tan'dúúcā chi chiiduú
n'gɛɛtɛ ca^{n}'á yā chii yā soldados.
Chíí^{n} chí ndii maa^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
ndaataá Israel nga^{n}'á yā 'tíícā.

Jesús idichó'o yā discípulos ye^{n}'e yā

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

16 Ndu'ū ndiicháámá discípulos
cue^{n}'é yā na yá^{n}'āa Galilea ní
ndaá yā ná yiīcū naachí Jesús
mii^{n} dichó'o yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
17 Taachí discípulos n'diichí yā
Jesús mii^{n}, s'téénu yā 'ii^{n}'yā^{n}
'áárá chí ná^{n}'a yā ní 'uūvī
vaanicádiinūu^{n} ye^{n}'e yā. 18 Jesús
ní ndaa nii^{n}nú^{n} yā ní yaa'vi yā
discípulos ní ca^{n}'a yā: Chiidá ní
tee yā 'úú nducué^{n}'e poder chí
caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyú^{n} na va'āī chɛɛti
nguuvi ndúúcū na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
19 Maa^{n} ní cue^{n}'e nī ni ca'cueé^{n}
nī nuu^{n}ma^{n} naciones, ní cuuvi
nī discípulos ye^{n}'é. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénú yā nduudu cuaacu ye^{n}'é,
ndís'tiī cuɛɛdínuū^{n}ni^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} ndúúcū chi duuchi Ndyuūs
Chiida yú, ndúúcū Daiya yā,
ndúúcū Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs. 20 Cá'cuee^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chí dií^{n} yā tanducué^{n}'ē dendu'ū
chi 'úú nga^{n}'á ngií ndís'tiī. Ní
cadíínuu^{n} nī chi 'úú ní caneé
ndúúcū ndís'tiī nducué^{n}'ē tiempo
ndíí ntuuví i^{n}'yeē^{n}dī. 'Tíícā
cuuvi.

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGÚŪ^{n} APOSTÓL MARCOS

Ye^{n}'e chi nga^{n}'a Juan chi ngɛɛdínuū^{n}ni^{n}

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 'Túúcā chí nga^{n}'a nduudu ngai
ye^{n}'e Jesucristo chí Daiya
Dendyuūs.
2 'Ii^{n}'yā^{n} profeta Isaías mii^{n} chí
nga^{n}'a nduudu ye^{n}'é Ndyuūs ndíí
cuáá^{n} vmnaa^{n} dinguú^{n} yā tan'dúúcā
chí ca^{n}'a Ndyuūs, 'tíícā:

'Úú dicho'ó 'aama 'ii^{n}'yā^{n} chi caa^{n}'má^{n} yā nduudu ye^{n}'é nanáá^{n} ndís'tiī.

3 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní ca^{n}'a yā ndúúdú
ngai na yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n} naachi
nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
ca^{n}'a yā: Cuundiyaá^{n} nī yúúní
ye^{n}'e Señor Ndyuūs caati
cuchii yā. Nan'guáa^{n} nī yúúní
cuaacu caavá yā Didɛɛvɛ́ nī
staava ye^{n}'é nī ní cuuvi 'cuaá^{n}
nī 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} taachi ndaa yā.

4 'Tíícā Juan mii^{n} ní chɛɛdínuū^{n}nī^{n}
sa 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} na yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n}
naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}.
Ní ca^{n}'a cuáácú sá chi 'ii^{n}'yā^{n}
ndaacadáámí yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā ní cuɛɛdínúu^{n}nī^{n} sa 'ii^{n}'yā^{n}
chi n'giindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'e
sa, naati Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 5 Ní n'deee 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yá^{n}'āa Judea ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén can'dáa yā
chí 'caandiveé^{n} yā chí nga^{n}'a Juan
mii^{n}. Ní taachi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ca^{n}'a yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā nanáá^{n} Ndyuūs
níícú Juan mii^{n} ní chɛɛdínuū^{n}nī^{n} sa
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} na yíícú Jordán.
6 Catecai Juan mii^{n} ní nín'dai
ndúúcū yuūdū ye^{n}'e 'iiti camello.
Ní cinturón ye^{n}'ē sa ní díí^{n}má^{n} 'iiti.
Ní chí che'ē sa ní 'iiti langostas
ndúúcū ñ'di'i ye^{n}'ē 'iití 'yáai^{n} chi
vɛ́ɛ́ cuɛɛti. 7 Juan mii^{n} nga^{n}'a sa
nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs. Ní
ca^{n}'a sa: Cuayiivi ye^{n}'e 'úú cuchii
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chí ch'ɛɛtɛ taavi cá
poder ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́ ti 'úú. 'Úú ní
nguɛ́ɛ́ neené n'dai 'úú chí cuuví dií^{n}
n'daatií yíí^{n}má^{n} ye^{n}'ē ndaacuú ye^{n}'e
yā. 8 'Úú ní ngɛɛ̄dínuū^{n}ní^{n} ndís'tiī
ndúúcū nuū^{n}nī^{n} naati 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní
cuɛɛ̄dinuū^{n}ni^{n} yā ndúúcū Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs.

Juan mii^{n} chɛɛdínuū^{n}nī^{n} sa Jesús

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

9 Nguuvī s'ee^{n} Jesús mii^{n} chiicá yā
ye^{n}'e yáā^{n} Nazaret ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea
ní ndaá yā na yíícú Jordán. Ní Juan
mii^{n} ní chɛɛdínuū^{n}nī^{n} sa Jesús mii^{n} na

yíícú Jordán. 10 Taachi Jesús can'daa
yā na nuū^{n}nī^{n} mii^{n}, cuin'diichí nī.
N'diichí yā chí nanguaā^{n} nanguuvi
ní Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ní
cuch'éé^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'é yā tan'dúúcā
'áámá paloma 'tíícā. 11 Ch'iindiveé^{n}
Jesús 'áámá nduudu chi chiīcā ye^{n}'ē
nánguuvi chi ca^{n}'a: Díí Daiyá chi
ne^{n}'e taaví ní yeenú taavi cáávā dii.

Yáá^{n}n'guiinūu^{n} ne^{n}'e sa n'diichinee^{n} sa Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

12 Cuayiivi mii^{n} ní Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs candɛ́ɛ̄ Jesús
na 'áámá yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n} naachi
nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}. 13 Jesús
mii^{n} ní canée yā mii^{n} 'uuvi ngɛɛcu
nguuvi naachi vɛ́ɛ́ 'iiti chi taa^{n}. Ní
yáá^{n}n'guiinūu^{n} mii^{n} ní n'diichinee^{n} sa
Jesús chi dií^{n} yā nuu^{n}ndi naati nguɛ́ɛ́
dinuu^{n}ndí yā. Nííćú ángeles ndaá yā
ní dií^{n} yā cuidado Jesús mii^{n}.

Jesús tucá'a yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é yā na yá^{n}'āa Galilea

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Cuayiivi taachi s'nuú^{n} yā Juan chi
chɛɛdinuū^{n}nī^{n} 'ii^{n}'yā^{n} vácūū, Jesús mii^{n}
ndāa yā na yá^{n}'āa Galilea, ní ca^{n}'a yā
nduudu cuaacu chí ngai ye^{n}'e naachi
Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā. 15 Jesús
mii^{n} ní ca^{n}'a yā: 'Āā snuū ca'a tiempo
naachí nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} Ndyuūs ní 'āā
ndaā nii^{n}nuú^{n}. Nandaacadaamí nī ye^{n}'ē
nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī ní cu'teenú nī nduudu
cuaacu chi ngai chi ye^{n}'e Cristo.

Jesús yaa'ví yā cuūú^{n} sa^{n}'ā chí itungáá^{n} 'yaācā

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Jesús mii^{n} ní cachiicá yā cuaa^{n}
'diituú nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā chi nguuvi
Galilea, taachí n'diichí yā Simón
ndúúcū 'díínū sa Andrés. Sá^{n}'ā
s'ee^{n} ní sa^{n}'ā chi itungaá^{n} 'yaācā,
ní ngiī sa yaānā ye^{n}'ē sa chɛɛti
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ti sa^{n}'ā s'ee^{n} itungáa^{n}
sa 'yaācā na nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. 17 Ní
Jesús nga^{n}'a yā ngii yā sa^{n}'ā s'ee^{n}:
Cuchíi nī, ca^{n}'á nī nduūcú ní 'úú
ní dií^{n} chi in'nuú^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} chi
cuuvi ca^{n}'á yā nduucú. Ní tan'dúúcā
chi ndís'tiī tungaá^{n} nī 'yaācā ye^{n}'e
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā 'tíícā nga^{n}'a nī ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á yā nduūcú.
18 Hora míí^{n} nūu^{n} sa^{n}'a s'uu^{n} s'nee^{n}
sa yaānā ye^{n}'ē sa ni cue^{n}'e sa
ndúúcū Jesús.
19 Tuu'mi Jesús mii^{n} ní cue^{n}'é
yā 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ ní ndaacá yā sa^{n}'a
chi nguuvi Jacobo ndúúcū Juan
chi 'diinū sa. Sa^{n}'ā s'ee^{n} ní daiya
Zebedeo ní snee sa na 'aama barco
ní n'diyaata sá yaānā ye^{n}'ē sa.
20 Jesús 'caí yā sa^{n}'ā s'ee^{n}. Sa^{n}'ā s'ee^{n}
ní nan'dáa sa na barco naachi snée
sa ndúúcū chiida sa n'diyaata sá
yaānā ye^{n}'ē sa. Ní s'nee^{n} sa chiida sa
Zebedeo ndúúcū mozos ye^{n}'e yā ní
cue^{n}'e sa ndúúcū Jesús.

'Áámá sa^{n}'ā chi vɛɛ espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}

(Lc. 4.31-37)

21 Jesús mii^{n} ní ndaá yā na yáā^{n}
Capernaum ndúúcū sa^{n}'ā s'ee^{n}. Ní
ca'áámá ca'áámá sábado, nguuvi
chi ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n},
Jesús cue^{n}'é yā na yaacū sinagoga
ní chi'cuee^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}. 22 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nge^{n}'e yiinu yā ye^{n}'e chí Jesús
nga^{n}'a yā; tí ngí'cuee^{n} yā tan'dúúcā
'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'ā ntii^{n}nyú^{n} yā, nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā 'áámá maestro ye^{n}'ē ley.
23 Ní chɛɛti yaacū sinagoga míí^{n}

canéé 'áámá sa^n'ā chi vɛ́ɛ́ espíritu
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n ndúúcu sa. Ní
espíritu mii^n n'gai ye^n'ē sā: 24 N'diī
Jesús ye^n'e yáā^n Nazaret, cu'née^n nī
núsʼuu. ¿Dɛ́'ɛ̄ canéé ye^n'é 'nū nduucú
nī? ¿'Áá ndaá nī chi di'cuiīnú nī
nús'uu? 'Úú ní n'diichí du'ú n'diī.
N'diī ní 'ii^n'yā^n chí n'dai chi daiya
Dendyuūs n'diī.
25 Jesús mii^n ní yaa'vi née^n yā
espíritu ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n, ní
ca^n'a yā: Dii espíritu n'gáádí dí
cheendi di, nííců nan'dáa di ye^n'e
sa^n'á tīī.
26 Tuu'mi ní espíritu ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n diīí^n chí chitá'āa
'áámá ataque sá^n'a 'cūū. Ní 'cai yiicú
espíritu mii^n, ní nan'daā espíritu
mii^n ná cuerpo ye^n'e sá^n'a 'cūū. 27 Ní
nducyáácá 'ii^n'yā^n che^n'e yiinu yā
ye^n'e chuū ní tiingūūnee^n yā nguaa^n
maa^n yā ndúúcū vi'ī: ¿Dɛ́'ɛ̄ chuū?
¿Dɛ́'ɛ̄ chí ngai chí ngi'cuee^n 'íí^n'ya^n
'cúū? 'Íí^n'ya^n 'cúū ní vɛ́ɛ́ poder ca
ye^n'é yā ní ngíí nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
ye^n'ē espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
ní n'giindivéé^n espíritus ye^n'é yā.
28 Maā^{n}nch'ɛɛtɛ́ nuūu^n nducyaaca
'ii^n'yā^n n'giindiveé^n yā ye^n'e chi dii^n
Jesús mii^n, 'ii^n'yā^n ye^n'e núú^{n}má^n ná
yá^n'āa ye^n'e yá^n'āa Galilea.

Jesús diī^n yā chi nduūvā ye^n'é indá^n'ā Simón Pedro

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Taachí n'daā Jesús na yaacū
sinagoga Jesús mii^n ní cue^n'e yā
ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan
ná vaacu Simón ndúúcū Andrés.
30 N'daataá chí indá^n'ā Simón mii^n
ní ngííta yā. Ndɛ́ɛ̄ 'íí^n'nūu^n 'ii^n'yā^n
mii^n ní candiití yā. Ní 'ii^n'yā^n na
vaacu yā ca^n'a yā chii yā Jesús
mii^n chí n'daataá mii^n ní ngííta yā.
31 Tuu'mi ní Jesús mii^n ní ndaa yā
nanáá^n n'daataá míí^n ní sta'á yā
ta'ā tá ní nadicuée^n yā tá^n'ā. Nííců
chiviī 'ii^n'nūu^n mii^n hora mii^n taachi
nadicuée^n yā n'daataa mii^n, ní tucá'a
tá dií^n tá mandados ye^n'é 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi che'e yā.

Jesús mii^n ní dii^n yā chi nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n nduūvā ye^n'e yā

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Cuayiivi taachí 'āā chiiya 'yá^n'ā ní
'āā 'da'a mii^n, 'ii^n'yā^n s'ee^n ní ndaa yā
nanáá^n Jesús mii^n ndúúcū nducyaaca
'ii^n'yā^n chí ngííta yā ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi vɛ́ɛ́ espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
ndúúcu yā. 33 Ní nducyáácá 'ii^n'yā^n
ye^n'e yáā^n mii^n ní ndaá yā na
cheendi va'āī naachi canéé Jesús
mii^n. 34 Ní Jesús mii^n ní dií^n yā chi
nanduuva ye^n'e 'yaa^n n'dáí 'ii^n'yā^n
chi vɛ́ɛ́ n'deee náá^n n'dai ca'ai ye^n'é
yā. Ní divíi yā n'deee n'dáí espíritus
ye^n'e yáá^{n}n'guiinuu^n ye^n'é 'ii^n'yā^n
s'ee^n. Nguɛ́ɛ́ 'cuú^n yā chi espíritus
s'uu^n caā^n'ma^n, caati espíritus s'uu^n ní
deenu du'ū chí Jesús mii^n.

Jesús nga^n'a yā nduudu cuaacú ye^n'e Dendyuūs na yá^n'āa Galilea

(Lc. 4.42-44)

35 Táámá nguɛɛtiyaa^n 'da'ā ca,
Jesús mii^n ní ncuée^n yā ní can'dáa
yā na yáā^n Jerusalén mii^n ní cue^n'e
yā 'áámá lado ye^n'e yáā^n mii^n naachi
nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n ní mii^n caa^n'ma^{n}ngua'á
yā. 36 Simón mii^n ndúúcū taná^n'ā
compañeros ye^n'ē sa che^n'e yā n'nuú^n
yā Jesús. 37 Taachí ndaaca yā Jesús
mii^n, tuu'mi ní ca^n'a yā chii yā
Jesús: N'diī Jesús, nducyáácá 'ii^n'yā^n
in'nuú^n yā n'diī.

38 Jesús mii^n ní ca^n'a yā chii yā
'ii^n'yā^n s'ee^n: Ca^n'ā yú taná^n'ā yáā^n
chi snéé na nii^{n}nuú^n, ní 'tiicá ntúū^n
caa^n'ma^n yú nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs mii^n ti cáávā chuu chi
cuchií.
39 Jesús mii^n ní cachiicá yā
núú^{n}má^n yáā^n cuaa^n na yá^n'āa
Galilea. Ní nga^n'a yā nduudu
cuaacú ye^n'é Ndyuūs mii^n na yáacū
sinagogas ye^n'e yáā^n s'ee^n. Ní divíi
yā espíritus ye^n'e yaa^{n}n'giinūu^n ye^n'e
'ii^n'yā^n.

Jesús dií^n yā chi nduūvā ye^n'e 'áámá sa^n'ā ndúúcū ca'ai lepra

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 'Áámá sa^n'ā chi canéé ca'ai
chí ín'duuti yuutɛ̄ ye^n'ē sa ndaa sa
nanáá^n Jesús, ti ne^n'e sa caaca sa
'áámá favor ye^n'é yā. Ní chíintii'ya
sa ní ca^n'a sa: N'diī Jesús, ndúútī
chi n'diī ne^n'e nī, dií^n nī chí nduūvā
ye^n'é.
41 Jesús ní nduuvi ya'āī 'íínu yā
sa^n'ā mii^n, ní tuu'ví yā sa^n'ā ndúúcū
ta'a yā ní ca^n'a yā: Táácā nguɛ́ɛ̄. 'Úú
ne^n'é. Dii sa^n'ā, 'āā nduuvá ye^n'ē di.
42 Taachí ca^n'a Jesús 'tuucā, chivii
ca'ai chi in'duuti yuutɛ ye^n'ē sa
ní nduūvā ye^n'ē sa, ní dɛɛvɛ sa.
43 Tuu'mi ní Jesús mii^n ní yaa'vi yā
sa^n'ā mii^n chí cuna^n'a sa na vaacu
sa, naatí néé ca'á yā cuidado sa^n'a
mii^n ní yaa'ví yā sa^n'a mii^n: 44 Díí,
cun'dííchí dí, nguɛ́ɛ́ cuuvi di mar
'áámá 'ii^n'yā^n chi nanduūvā ye^n'e
di. Cue^n'e di ní 'cuu^n'mi^n di maa^n
cuerpo ye^n'e di nanáá^n chiiduú chi
nduūvā ye^n'ē di. Ní ca'a di ofrenda
tan'dúúcā chi nga^n'a ley ye^n'e Moisés
mii^n cáávā chi nduūvā ye^n'ē di ní
cáávā chi dɛɛvɛ cuerpo ye^n'ē di.
'Tíícā nducyáácá 'ii^n'yā^n snaa^n yā chí
'āā nduuvá ye^n'ē di.
45 Tuu'mi ní sa^n'ā mii^n ní cuna^n'a sa
ní ca^n'a sa chii sa n'deee n'dáí 'ii^n'yā^n
tan'dúúcā chi chiī ndúúcu sa. Ní
cáávā chi dii^n sa 'túúcā, Jesús mii^n
ní 'āā ntɛ́ɛ́ che^n'e nguūvi yā mar
'áámá yáā^n, ti 'ii^n'yā^n s'ee^n snaa^n yā
'ii^n'yā^n. Ní Jesús cue^n'é yā ye^n'e yáā^n
mii^n, ní cachiicá yā 'áámá lado ye^n'e
yáā^n s'ee^n naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé
'ii^n'yā^n; naati 'ii^n'yā^n ye^n'e nducué^n'ē
yáā^n ní n'dáa yā chi n'diichi yā
Jesús mii^n.

Jesús dii^n yā chi nduūvā ye^n'e 'áámá sa^n'ā chi nguɛ́ɛ́ ngii inu^n'u sa

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

2 Cho'ōo nguuvi s'uu^n, Jesús mii^n
ní nguɛɛcunée yā nndaa yā na
yáā^n Capernaum. Ní 'ii^n'yā^n nga^n'a
yā chi Jesús canéé yā na va'ai mii^n.
2 Maa^{n}nch'ɛɛté nūu^n na va'ai naachi
canéé Jesús mii^n nduuvidaamá 'yaa^n
n'dáí 'ii^n'yā^n, ní 'āā ntɛ́ɛ́ tunéé cheendi
va'āī mii^n chí ch'ɛɛti núū^n 'ii^n'yā^n s'ee^n.
Ní Jesús mii^n nga^n'a yā nduudu ye^n'e
Ndyuūs. 3 Tuu'mi ní ndaā na cuūu^n
sá^n'ā ndɛɛ yā 'áámá sa^n'ā ndúúcū ca'āī
chi in'dúuví cuerpo ye^n'e sa. 4 Nguɛ́ɛ́
chii sndaa yā naachi canéé Jesús
mii^n ti neené n'deēe 'ii^n'yā^n snúu^n yā.
Cuchɛ́ɛ yā cuaa^n tií^n va'ai ni nadivíi
yā na n'duuvi táátá tií^n va'āī mii^n.
Ch'íínú n'guaa^n yā mii^{n}ya dichó'o
yā sa^n'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví
cuerpo ye^n'e sa na yiivɛ ye^n'ē sa ní
ndɛɛ̄ sa naachi cheendii Jesús mii^n.
5 Taachi Jesús n'diichí yā chi 'ii^n'yā^n
s'ee^n vɛ́ɛ́ vaadī i'téénu nanáa^n yā,
ca^n'a yā chii yā sa^n'ā ndúúcū ca'āī chi
in'dúuví cuerpo ye^n'e sa: Díí, daiyá,
núú^{n}ndí ye^n'ē dī 'úú ní nch'ɛɛ̄cú.

6 N'duuvi maestros ye^{n}'e ley mii^{n}
chí vɛɛtɛ́ yā mii^{n}, nadacádíínuu^{n} yā
'tíícā na staava ye^{n}'é ya. 7 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí 'tíícā nga^{n}'a sá^{n}'a 'tīī? Nga^{n}'a
sa ye^{n}'e dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daācā
chi contra ye^{n}'e Ndyuūs, ti mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuví dií^{n} yā
nadach'ɛɛcú yā nuū^{n}ndī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n},
ti dámaa^{n} Ndyuūs. 8 Jesús mii^{n} ní
deenu yā dɛ'ɛ̄ chi nadacádíínuu^{n}
sa^{n}'ā s'ee^{n}, ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'tíícā nadacádíínuu^{n}
ndís'tiī na staava ye^{n}'é nī? 9 ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ ngi^{n}'īi ca chi caa^{n}'má^{n} cuuvi
sa^{n}'a ndúúcū ca'āī chi in'dúuví
cuerpo ye^{n}'e sa: Nuu^{n}ndi ye^{n}'ē di ní
'āā nchɛɛcú ye^{n}'ē di, o 'úú caa^{n}'má^{n}:
Ndúcuéé^{n} di, ní nadīcuée^{n} di yiivɛ
ye^{n}'ē di ní caaca di? 10 Ní caāvā
chi ndís'tiī inaá^{n} nī chuū, níícú
cadiinuu^{n} nī chi Sa^{n}'ā chi Daiya
Dendyuūs ní vɛ́ɛ́ poder ye^{n}'é yā na
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi nadach'ɛɛcú ya
nuu^{n}ndi. Tuu'mi ní ca^{n}'a yā chii
yā sa^{n}'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví
cuerpo ye^{n}'e sa: 11 Díí sa^{n}'ā, nducuée^{n}
di, ní nadacuée^{n} di yiivɛ ye^{n}'e di ní
cuna^{n}'a di na vaacu di.
12 Sa^{n}'a chi ngiītā mii^{n} nducuee^{n}
sa, ní nadacuée^{n} sa yiivɛ ye^{n}'e sa, ní
nan'daa sa mii^{n}. Ní nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
n'diichí yā chuū ní che^{n}'e yiinú yā
ní dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs. Ní nga^{n}'a yā:
Mar 'áámá vmné^{n}'ēe nguɛ́ɛ́ n'diichi
yú dendu'ū chi 'tuucā.

Jesús yaa'ví yā 'áámá sa^{n}'ā chi nguuvi Leví

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Cuayiivi Jesús mii^{n} che^{n}'e yā
cuaa^{n} 'díítuú nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. Ní taachi
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ndaá yā nanáa^{n}
yā, ní Jesús mii^{n} ní chí'cuée^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 14 Ní taachi cachiicá
Jesús mii^{n}, n'diichí yā 'áámá sa^{n}'ā
chi nguuvi Leví, chi daiya Alfeo. Vɛ́ɛ́
sá naachi vɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} chi ínn'guɛɛ
ye^{n}'e impuestos. Ní Jesús ca^{n}'a yā
chii yā sa^{n}'ā mii^{n}: Díí sa^{n}'ā, cuchíi di
ca^{n}'ā di nduucú. Tuu'mi ní Leví mii^{n}
nducuee^{n} sa ní cue^{n}'e sa ndúúcū
Jesús mii^{n}.
15 Tuu'mi ní Leví mii^{n} dii^{n} sa invitar
Jesús mii^{n} chí ca^{n}'á yā na vaacu sa
ní che'e yā ndúúcū sa. Neené 'yaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi ínn'guɛɛ ye^{n}'e impuestos
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yā ndaā ntúu^{n} yā. Ní 'yaa^{n} n'dáí yā
ch'ɛɛtɛ́ yā na mesa daama ndúúcū
Jesús ndúúcū discípulos ye^{n}'e yā
ti neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi cue^{n}'e yā
ndúúcu yā. 16 Ní taachi maestros
ye^{n}'e ley ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} fariseos
n'diichí yā chi Jesús ní nge'e yā
ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n},
tuu'mi ní ca^{n}'a yā chii yā discípulos
ye^{n}'e Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí maestro
ye^{n}'é nī vɛɛ yā nge'e yā ní ngi'i yā
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí inn'guɛɛ ye^{n}'e
impuestos ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} nuu^{n}ndi?
17 Taachí Jesús ch'iindiveé^{n} yā
chuū, tuu'mi ní ca^{n}'a yā chii yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: 'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ngííta
yā nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yā 'aama médico.
Dámaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí ngiitā ne^{n}'e yā chi
cuuvi yíícú yā. 'Úú ní nguɛ́ɛ́ cuchií
chi yaa'ví 'ii^{n}'yā^{n} chi nadacadiinúú^{n}
yā chi ch'ɛɛtɛ maa^{n} yā chi nguɛ́ɛ́
dinuu^{n}ndí yā caati chí yaa'ví 'ii^{n}'yā^{n}
chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā.

'Ii^{n}'yā^{n} nítiinguunee^{n} yā Jesús mii^{n} ye^{n}'e chí nguɛɛ ca'diinú yā

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 'Áámá tiempo taachi discípulos
ye^{n}'e Juan mii^{n} ndúúcū fariseos

ca'diinú^{n} yā, ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ndaa yā
nanáá^{n} Jesús mii^{n} ní ntiinguunée^{n}
yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chí ca'diinú^{n}
discípulos ye^{n}'e Juan mii^{n} ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} fariseos mii^{n} naati discípulos
ye^{n}'é nī nguɛ́ɛ́ ca'diinú^{n} yā?
19 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: ¿'Áá ca'diinú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi ndií
yā invitado naachí n'giindivaacu
'ii^{n}'yā^{n} 'naa^{n} chi sá^{n}'ā chi
n'giindivaacu sa canéé sá ndúúcu
yā? Ndúúti chi canéé sa^{n}'ā chi
n'giindivaacu sa mii^{n}, nguɛ́ɛ́ cuuví
ca'diinú^{n} yā. 20 Naati cuchii tiempo
taachí ch'iī sa^{n}'ā chi n'giindivaacu
sa tuu'mi ní cuuvi ca'diinú^{n} yā.
21 Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuta'á
yā 'áámá táá^{n} tiinūu^{n} ngaī chi 'āā
nguɛ́ɛ́ naa^{n}nu yā chi 'iindi'yaatá
yā ye^{n}'ē na catecai ndiicúú ye^{n}'e
yā. Ndúúti chi dií^{n} yā 'tíícā, maá^{n}
tiinūu^{n} ngaī mii^{n} ní cáancuū^{n}
cú'tee^{n} tiinūu^{n} ndiicúú mii^{n}. Níícú
cuuví ch'ɛɛtɛ ca naachí ndíí n'tee^{n}.
22 'Tiicá ntuū^{n} mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ caa^{n}n'yú^{n} yā vino ngai na
bolsa yíí^{n}má^{n} ndiicúū ye^{n}'e vino
tan'dúúcā chi diiī^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū.
Nduuti chi dií^{n} yā 'tíícā vino ngai
mii^{n} ní di'cuūní yíí^{n}má^{n} ndiicúū
mii^{n} ní cuuvi ndai vino mii^{n} ndúúcū
yíí^{n}má^{n}. Chíí^{n} chi vino mii^{n} canéé
chi 'cueē^{n} na bolsa yíí^{n}má^{n} ngai.

Discípulos ye^{n}'e Jesús mii^{n} ní tiicú yā trigo nguuvi sábado chí ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 'Áámá nguuvi chí sábado chi
ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel Jesús
mii^{n} ndúúcū discípulos ye^{n}'é yā
cho'ó yā 'áámá campo naachi
vɛ́ɛ́ trigo ní discípulos ye^{n}'é yā ní
tucá'a yā tiicú yā yáá^{n} mii^{n} ye^{n}'e
trigo taachi cho'ó yā. 24 Tuu'mi ní
'ii^{n}'yā^{n} fariseos ní ca^{n}'a yā chii yā
Jesús mii^{n}: N'diī cuin'dííchí nī, ¿dɛ́'ɛ̄
cúúví chí dií^{n} discípulos ye^{n}'e nī chi
nguɛɛ canéé chi dii^{n} yú nguuvi chi
ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n}?
25 Naati Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii
yā sa^{n}'ā fariseos: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'geē^{n}
ndís'tiī chi dii^{n} David mii^{n} ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi cachiica ndúúcu yā taachi
cuiicu yā? 26 David mii^{n} ní sndáa yā
ná yáacū ye^{n}'é Ndyuūs taachi sa^{n}'ā
chi nguuvi Abiatar nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}
sa ye^{n}'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ ca. Ní David
che'é yā panes ye^{n}'e nátai ye^{n}'é
Ndyuūs chi dámaā^{n} chiiduú s'ee^{n}
cuuvi che'é yā. Ní David mii^{n} ca'a yā
pan mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé ndúúcu yā.
Ní che'e yā.
27 Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā
'ii^{n}'yā^{n}: Nguuvi chi ntaavi'tuunúú^{n}
yā canéé chí cuuví ye^{n}'e sa^{n}'ā
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū naati nguɛ́ɛ́
sa^{n}'ā chi cuuvi ye^{n}'ē nguuvi chi
ntaavi'tuunúu^{n} sa^{n}'ā. 28 Cáávā chuū
chíí^{n} chí Sa^{n}'ā chi Daiyá Dendyuūs
cuuví caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyú^{n} ntúu^{n} sa
ye^{n}'ē nguuvi chi ntaavi'tuunúu^{n}
'ii^{n}'yā^{n}.

Sa^{n}'ā chi ntí'i ta'a sa

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 Jesús mii^{n} ní chindáā ntúu^{n}
yā na yáacū sinagoga. Ní mii^{n}
canee 'áámá sa^{n}'ā ndúúcū ta'ā sa
chi ntí'i. 2 'Ii^{n}'yā^{n} fariseos ní ne^{n}'é
yā n'diichi yā nduuti chi Jesús mii^{n}
chi ndúuvā ye^{n}'ē sa^{n}'ā mii^{n} caati
nguuvi sábado chi ntaavi'tuunúu^{n}
'ii^{n}'yā^{n}. Ní fariseos cuuví caa^{n}'má^{n}
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e Jesús. 3 Tuu'mi ní
Jesús mii^{n} nga^{n}'a yā ngii yā sa^{n}'ā

chí ntí'i ta'ā sa mii^{n}: Nducuéé^{n} dí ní
cueendii di naavta^{n}'a ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}.
4 Jesús mii^{n} ní ntiinguunee^{n} yā
sa^{n}'ā s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā: ¿Dɛ́'ɛ̄ dii^{n} yú
nguuvi chi ntaavi'tuunúu^{n} yú?
¿'Áá cuuvi chi dii^{n} yú cosas chi
n'daācā o cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daācā?
¿'Áá n'daācā chí ngua^{n}'āi yú vida
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} o chi 'caa^{n}'nū^{n} yú
'ii^{n}'yā^{n}? 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ch'ɛɛtinéé
'díí^{n} yā. 5 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ní
n'diichi yuudú yā sa^{n}'ā s'ee^{n} ní s'nee^{n}
ndaachi yiinú yā ti nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e
cu'téénu sá ye^{n}'e yā. Ní Jesús ca^{n}'a
yā chii yā sa^{n}'ā mii^{n}: N'doō di ta'a
di. Ní sa^{n}'ā mii^{n} n'doō sa ta'ā sa, ní
ta'ā sa ní nduūvā n'daacā tan'dúúcā
taama. 6 Tuu'mi ní can'dáā 'ii^{n}'yā^{n}
fariseos ní ndeé yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e Herodes ní 'íícú n'diichí yā
táácā dií^{n} yā ní 'íícú cuuvi 'caa^{n}'nú^{n}
yā Jesús mii^{n}.

Néénė 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} snée yā na 'diituú nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā

7 Jesús mii^{n} ndúúcū discípulos
ye^{n}'e yā cue^{n}'é yā cuaa^{n} na 'díítuú
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. Néénė 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea ndúúcū yá^{n}'āa
Judea che^{n}'e yā can'dáa yā Jesús
mii^{n}. 8 Taachi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa
Galilea chicadíínuu^{n} yā ye^{n}'é
dendu'ū chi n'gɛɛtɛ n'dai chi Jesús
dií^{n} yā, néénė 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ndaa
yā n'diichi yā Jesús mii^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Judea,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Idumea,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e táámá 'diituú
yíícú Jordán, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yá^{n}'āa Tiro ndúúcū yá^{n}'āa Sidón.
9 Cáávā chi ndaā n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n},
Jesús ca^{n}'a yā chii yā discípulos
ye^{n}'e yā chi cu'nee yaá^{n} yā 'áámá
barco ye^{n}'e yā, níícú cuuví cuchɛ́ɛ
yā barco mii^{n} chi 'yaa^{n} n'dáí 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛti núū^{n} chiichi yā ye^{n}'e
Jesús mii^{n}. 10 Ní Jesús dií^{n} yā chi
'yaa^{n} n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} nduūvā ye^{n}'e yā.
Ní nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi ngiitā
ne^{n}'é yā tuu'ví yā Jesús. 11 Ní 'ii^{n}'yā^{n}
chi canee yā ndúúcū espíritu ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n}, espíritu mii^{n} diīi^{n}
chi 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n} ndaa yā nanáá^{n}
Jesús ní espíritu ní 'cai ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}:
Díí ní Sa^{n}'a chi Daiya Dendyuūs.
12 Jesús ca^{n}'a yuudu yā espíritu
s'uu^{n} 'túúcā: Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} dí du'u
'ii^{n}'yā^{n} 'úú.

Jesús ndɛɛvɛ yā ndu'u ndiichúúví discípulos

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

13 Cuayiivi mii^{n} ní Jesús cuchɛ́ɛ
yā na 'áámá yiīcū, naachí yaa'ví yā
'ii^{n}'yā^{n} chí ne^{n}'e yā, ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ndáa yā nanáá^{n} Jesús mii^{n}. 14 Ní
nduuvidaamá ndu'ū ndiichúúví
discípulos chi canee yā ndúúcu
yā. Ní dicho'ó yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chí
caa^{n}'má^{n} yā nduudú ye^{n}'e Ndyuūs
chi nduudu cuaacu ye^{n}'e yā. 15 Ní
Jesús ca'a yā poder discípulos
ye^{n}'e yā chí cuuvi dií^{n} yā chí
nduūvā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ní chí divíi yā
espíritus ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n}. 16 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ndiichúúví
discípulos: Simón, chí duuchi
ntúu^{n} sa Pedro, 17 ndúúcū Jacobo
ndúúcū Juan 'diinū sa ní 'uūvī sá^{n}'a
s'ee^{n} chi daiya Zebedeo, ní sa^{n}'ā
s'ee^{n} ní Jesús s'nee^{n} yā nguuvi sa
Boanerges chi ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} Daiya
Dɛɛvɛ́; 18 taná^{n}'a yā ní nguuvi
Andrés, ndúúcū Felipe, ndúúcū
Bartolomé, ndúúcū Mateo, ndúúcū

Tomas, ndúúcū Jacobo chi daiya
Alfeo, ndúúcū Tadeo, ndúúcū táámá
Simón chi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa
Canaan, 19 ndúúcū Judas Iscariote,
sa^{n}'ā chi cuayiivi míí^{n} ch'i^{n}'i sá du'u
chi Jesús mii^{n} chi cuuvi 'caa^{n}'nú^{n}
yā 'yā. Ní Jesús ndúúcū ndiichuuvi
discípulos ye^{n}'e yā cue^{n}'e yā ní
sndaa yā na 'áámá va'āī.

Nga^{n}'a yā chi Jesús canée yā ndúúcū poder ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

20 Cuayiivi ní Jesús cue^{n}'e yā na
vaacu yā. Táámá vmné^{n}'ēe nééné
n'deēe 'ii^{n}'yā^{n} ndaa yā nanáá^{n} Jesús
mii^{n} chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yaā^{n} chí che'e yā
pan. 21 Taachí 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e familia
ye^{n}'e Jesús chicadíínuu^{n} yā ye^{n}'e
Jesús, ye^{n}'e chi 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a yā chi
Jesús ní nduuví loco yā, ndaa yā chi
nandɛ́ɛ yā Jesús.
22 'Tiicá ntúū^{n} maestros chí
ngi'cuee^{n} ley chí chiicá yā ye^{n}'e na
yáā^{n} Jerusalén ní ca^{n}'a yā: Sá^{n}'a
'cūū canéé sá ndúúcū espíritu chi
nguuvi Beelzebú chi Satanás chí
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'e espíritus
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}, ní cáávā poder
ye^{n}'e espíritu mii^{n} chí tun'daá yā
espíritus ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n}.
23 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ní yaa'vi
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní s'nee^{n} yā 'áámá
ejemplo. Ni ca^{n}'a yā: ¿Táácā
cuuví diií^{n} yáá^{n}n'guiinūu^{n} divíi sa
yáá^{n}n'guiinūu^{n}? 24 Ndúúti chi 'áámá
gobernador chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā
ye^{n}'e yáā^{n} naachi vɛ́ɛ́ 'uūvī partido
chi n'gu^{n}'u ná 'aamá yā ndúúcū
ye^{n}'e taama yā 'ii^{n}ntyé^{n}'ē mii^{n} nguɛ́ɛ́
cuuvi 'náá^{n} yā chí 'ii^{n}ntyé^{n}'e yā.
25 Ndúúti chi n'deēe nadacádíínuu^{n}
yā na 'áámá familia chi vɛ́ɛ́ partido
ye^{n}'ē, familia mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
nduuvidáámá yā. 26 'Tiicá ntúū^{n},
ndúúti chi yáá^{n}n'guiinūu^{n} dii^{n} sa
contra ye^{n}'e maa^{n} sa, nguɛ́ɛ́ cuuví
cūnee sa ti chúū diīi^{n} chí 'cuiinu sa.
27 Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
cundaa yā na vaacu 'áámá sa^{n}'ā
chí vɛ́ɛ́ fuerzas ye^{n}'ē sa ní divíi
yā dendu'u ye^{n}'ē sa. Canéé chí
caāchiichí yā sa^{n}'ā vmnáá^{n} vmnaa^{n}.
Cuayiivi ní cuuvi dií^{n} yā divíi yā
dendu'ū chi snúū^{n} va'ai ye^{n}'ē sa.
28 Nduudu cuaacu 'úú nga^{n}'á ngií
ndís'tiī. Tanducué^{n}'e nuu^{n}ndi chí
dií^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū
nduudu taa^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nga^{n}'a
yā contra ye^{n}'e Ndyuūs, Ndyuūs
nadich'ɛɛcú yā nuu^{n}ndí ye^{n}'é yā.
29 Naati 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a yā nduudu
taa^{n} chi nguɛɛ n'dáacā ye^{n}'e Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs, ní nguɛ́ɛ́ nch'ɛ́ɛ̄cū
ye^{n}'é yā maa^{n} ní tiempo chi cuchiī.
30 'Tíícā Jesús nga^{n}'a yā ti ná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a yā chi Jesús míí^{n} ní vɛ́ɛ́
espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} nduucú
yā.

Chɛɛcú Jesús ndúúcū 'díínu yā

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Cuayiivi ní ndaā chɛɛcuú Jesús
mii^{n} ndúúcū 'díínu yā, ní ch'ɛɛtinée
yā cuaa^{n} chuva'āī. Ní dichó'o yā
'áámá sa^{n}'ā chi yaa'vi sa Jesús chi
cuchií yā nanáa^{n} yā. 32 'Yáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
ní vɛɛtɛ́ yā cuaa^{n} 'diituú Jesús mii^{n}
ní ca^{n}'a yā: Chɛɛcú nī ndúúcū 'diinú
nī ní in'nuú^{n} yā n'diī cuaa^{n} chuva'āī.
33 Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā
sa^{n}'ā mii^{n}: ¿Dú'ū chí chɛɛcú mii^{n}? o
¿dú'ū chí 'diinú mii^{n}?
34 Tuu'mi ní Jesús n'gíínu yā
'ii^{n}'yā^{n} chí vɛɛtɛ́ yā cuaa^{n} 'diitúú yā

ní nga^{n}'a yā ngii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}:
N'diichí nī. 'Ii^{n}'yā^{n} chi snée yā
nduucú mii^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} tan'dúúcā
chí chɛɛcú ndúúcū 'diinú. 35 Ní 'āā
du'ú nūu^{n} chi diīi^{n} chii^{n} chi Ndyuūs
ne^{n}'e yā chi dií^{n} yā, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chíí
vi'í, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chíí 'diinú, ndúúcū
chɛɛcú.

'Aama ejemplo ye^{n}'e 'aama sa^{n}'ā chi ngiīnū sá ndaata

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

4 Taama vmné^{n}'ēe Jesús mii^{n}
ní tucá'a yā chi'cuee^{n} yā
cuaa^{n} 'diituú nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. Ní
nduuvidáámá n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n}
naachi canéé Jesús mii^{n} ndíí 'āā
ntɛ́ɛ́ lugar chí cuééndii Jesús. Ní
chindáa yā na 'aama barco chi
canuu^{n} vmnaa^{n} nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n}.
Ní mii^{n} ch'iīndí yā chi ca'cuee^{n} yā.
Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ch'ɛɛtinée yā na
'diituú nuū^{n}nī^{n} mii^{n}. 2 N'deēe n'dáí
parábolas ca^{n}'a Jesús 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi ejemplos chi tan'dúúcā dendu'u
chi vɛ́ɛ́ i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní taachí
ngi'cuee^{n} yā ca^{n}'a yā ndúúcū 'ii^{n}'yā
s'ee^{n} 'tíícā. 3 Ndís'tiī ní 'caandiveé^{n}
nī chuū. 'Áámá sa^{n}'ā chi ngiīnū
ndaāta ní cué^{n}'e sá cuūnū sa ndaata
mii^{n}. 4 Taachi chiīnū sa ní 'áámá
duutu ndaata míí^{n} chiiya na 'diituú
yúúní ní ndaā 'yáádá ní che'e
tī. 5 Ná^{n}'ā duutu ndaata ní chiiya
nguaa^{n} tuūú naachi nguɛ́ɛ́ dáana
n'deēe yá^{n}'āa vɛ́ɛ́. Duutu ndaata
mii^{n} núú^{n} cān'daa tí yá^{n}'āa mii^{n}
nguɛɛ daanáá yáanūu^{n}. 6 Ní taachi
can'daā yaatū mii^{n} ní ti'i caati nguɛ́ɛ́
yaānūu^{n} snúū díí'yú. 7 Ná^{n}'ā duutu
ndaata mii^{n} chiiya nguaa^{n} yáá^{n}.
Yáá^{n} s'ee^{n} ní ch'iīta ní di'vaāchi
yé^{n}'ē. Chíí^{n} chí ndaata mii^{n} ní nguɛ́ɛ́
dichií'vɛ̄. 8 Ná^{n}'ā duutu ndaata míí^{n}
na yá^{n}'āa n'dáacā chiiyā. Can'dáā
ní ch'iita n'deee n'dáí cosecha ye^{n}'ē.
N'duuvi ní ch'ɛɛtinéé tanduu ndiicu
ndiichi ndaata ye^{n}'ē. Tan'duuvi ní
'iīnū ngɛɛcu ndiichi ndaata ye^{n}'ē ní
tan'duuvi ní 'áámá ciento ndaata
ye^{n}'ē.
9 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā chii yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ veé^{n} nī,
'caandiveé^{n} nī.

Chíí^{n} chí ne^{n}'ē caā^{n}'mā^{n} ejemplo mii^{n}

(Mt. 13.10-23; Lc. 8.9-15)

10 Cuayiivi taachí nduūvī
dámaá^{n} yā ndaa nanáá^{n} Jesús
ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé nii^{n}nú^{n} yā
ndúúcū ndiichúúví discípulos ní
ntiinguunée^{n} yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ ne^{n}'e
caa^{n}'ma^{n} ejemplo 'cūū?
11 Ní Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: Ndís'tiī ní canéé chí cadiinuu^{n}
nī chi canúú^{n} n'de'ei ye^{n}'é naachi
Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā. Naati
taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ sneé
yā nduucú, 'úú ní nga^{n}'á ngií
tanducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndúúcū
ejemplos. 12 Níícú 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} snaa^{n}
yā naati ch'ɛɛtinée yā tan'dúúcā
chí nguɛ́ɛ́ inaa^{n} yā, ní 'caandiveé^{n}
yā naati ch'ɛɛtinée yā tan'dúúcā
chi nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n} yā, ni nguɛɛ
tuumicadíínuu^{n} yā. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndaacadáámí yā ní cu'téénu yā
Ndyuūs ní nch'ɛɛ̄cū nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā.
13 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā chii
yā discípulos ye^{n}'e yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́
ituumicadíínuu^{n} nī ye^{n}'ē ejemplo
'cūū? ¿Táácā, túú'mí, cádíínuu^{n} nī
ye^{n}'ē taná^{n}'ā ejemplo? 14 'Ii^{n}'yā^{n}
chí ngiinú yā ndaata mii^{n}
tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chi candɛɛ yā
nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs.

15 N'dúúví 'ii^{n}'yā^{n} ní tan'duūcā
ndaata chí chiiya cyúúní míí^{n},
'tiicá yā ch'iindiveé^{n} yā nduudu
ye^{n}'é Ndyuūs. Ní cuayiivi taachí
ch'iindivée^{n} yā, chiī yáá^{n}n'guiinūu^{n}
ní divíi sa nduudu chi ch'iindiveé^{n}
yā chi canéé na staava ye^{n}'e
yā. 16 Tán'duuvi yā ní tan'dúúcā
ndaata chí chiiya nguaa^{n} tuūú,
'tiicá yā. N'giindiveé^{n} yā nduudu
cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs ní yeenú
n'daí yā nduūcū. 17 Naati nguɛ́ɛ́
'áámá cānee na staava ye^{n}'e yā
ní nguɛ́ɛ́ 'náá^{n} tiempo cūnee.
Taachi ndaa tiempo chi 'cueenu
yā cuuvi o ne^{n}'e chi n'gíí^{n}nyu^{n}nee^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é yā cáávā nduudu
cuaacu mii^{n}, 'āā ntɛ́ɛ́ candii yā
chí n'daacā mii^{n}. 18 Tán'duuvi yā
ní tan'dúúcā ndaata chí chiiya
nguaa^{n} yáá^{n} mii^{n}, 'tiicá yā.
N'giindivee^{n} n'daacá yā nduudu
cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs. 19 Naati
neené ne^{n}'e cá yā dendu'ū ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū chi vɛ́ɛ́. Ní
nginnche'éí yā 'ii^{n}'yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní dine^{n}'e yā cosas chi vɛ́ɛ́
ye^{n}'e taama 'ii^{n}'yā. Tanducué^{n}'ē
chuū ní ndaá ní di'vaachií ye^{n}'e
nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs. Ní
diií^{n} chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ nduudu
mii^{n} na vida ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
20 Naati tán'duuvi yā ní tan'dúúcā
ndaata chi chiiya na yá^{n}'āa
n'daacā, 'tiicá yā. N'giindiveé^{n} yā
nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs ní
i'teenu n'daaca yā, ní vɛ́ɛ́ n'gui'i
ye^{n}'ē. N'duuví yā ní tan'dúúcā
ndaata chi chiī ndiīcū ndiichi
ye^{n}'ē ye^{n}'e 'aama 'aama. N'duuví
yā tan'dúúcā chí chiī 'iinu ngɛɛcu
ndiichí ye^{n}'ē, o tan'dúúcā chi chiī
'aama ciento ye^{n}'ē.

Tanducué^{n}'ē chi cunuú^{n} n'de'ei cunduú nguuvi

(Lc. 8.16-18)

21 'Tiicá ntúū^{n} ca^{n}'a Jesús táámá
ejemplo chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ dáámá.
¿'Áá ndɛɛ yā 'áámá lámpara chí
cu'nee^{n} yā maa^{n} 'aama caja o maa^{n}
'aama cama? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ cu'nee^{n} yā
lámpara mii^{n} na yaacu, 'íícú 'ii^{n}'yā^{n}
cuuvi snaa^{n} yā? 22 Mar 'áámá cosa
chí canúú^{n} n'de'ei nguɛ́ɛ́ cunee chi
nguɛ́ɛ́ snaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
'áámá cosa chi cánúú^{n} n'de'ei chi
nguɛ́ɛ́ cadíínuu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}. 23 Du'ū chi
vɛ́ɛ́ veé^{n} ní 'caandiveé^{n}.
24 Ní Jesús ca^{n}'a ntúu^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: Cunndɛ́ɛ̄ ndís'tiī cuidado ye^{n}'e
chi n'giindiveé^{n} nī. Ndúúcū caādī
chi ndís'tiī idií^{n} nī juzgar 'ii^{n}'yā^{n},
caadi míí^{n} ntúū Dendyuūs idií^{n} yā
juzgar ndís'tiī. Ní n'deēe cá n'daācā
ye^{n}'ē ndís'tiī taachi Ndyuūs idií^{n} yā
juzgar ndís'tiī. 25 'Ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e
yā Ndyuūs ca'a cá yā 'yā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ ca ye^{n}'e yā, Ndyuūs ndivíi yā
'tɛ́ɛ́ chi 'āā vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā.

Ejemplo ye^{n}'e ndaata chí ngiita

26 Jesús ca^{n}'a ntúu^{n} yā: Naachi
Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ní
tan'dúúcā 'áámá sa^{n}'ā chi ngiīnu sa
ndaata na yá^{n}'āa ye^{n}'e sa. 27 Sa^{n}'ā
mii^{n} ngiīnū sa ndaata na yá^{n}'āa. Ni
chii maāí^{n} ní cyaadú sa ní nducuee^{n}
sa taachí chidɛɛvɛ. Cuayiivi ní
cho'ōo nguūvī cho'ōo n'gáá^{n} ní
ndaata mii^{n} ní can'daa ní ch'iita
naati sa^{n}'ā mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ deenu sa
táácā ch'iita. 28 Yá^{n}'āa mii^{n} ngii maā^{n}
yé^{n}'ē. Vmnáá^{n} vmnaa^{n} ican'dáā ta'ā
n'gaiyáā. Cuayiivi ní can'daā yáá^{n}
mii^{n} ye^{n}'e. Cuayiivi ní n'giita ní ngii

trigo chí ndiitūu n'daāca na yáá^n
mii^n. 29 Taachí trigo mii^n 'āā ntí'i,
tuu'mi ní nge^n'e 'ii^n'yā^n chí ye^n'ē ní
n'giica yā, ti 'āā snuū ca'a chí 'caātā.

Tan'dúúcā ejemplo nduutií ye^n'e yíivē ntíí'yāa

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Jesús mii^n ní ca'a ntúu^n yā: ¿Dɛ'ɛ́
tan'dúúcā naachí nga^n'a ntii^{n}nyu^n
Ndyuūs mii^n? o ¿dɛ'ɛ́ nduucū chi
nadīdáámá yú? 31 Chuū tan'dúúcā
nduutií ye^n'e yiivē ntíí'yāa chi 'líí^n
cá ye^n'ē tanducué^n'ē nduutií chi vɛ́ɛ́
i^n'yee^{n}dí 'cūū. Chíí^n chi chiinu 'ii^n'yā^n
na yá^n'āa ye^n'é yā. 32 Taachí 'āā
niīnú yā ndaata mii^n ní ngíí n'gɛɛtɛ
ye^n'ē tanducué^n'ē yaātā. Ní dúu^{n}nɛ̄
mii^n ní n'gɛɛtɛ n'dáí ngii chi 'yáádá
ngíí í'nee^n tī 'dɛ́ɛ́cɛ tī na 'cuutí ye^n'ē.

Taama ejemplo chi ngi'cuee^n Jesús

(Mt. 13.34-35)

33 'Tíícā ngi'cuee^n Jesús 'ii^n'yā^n s'ee^n
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs ndúúcū
n'deee n'dáí ejemplos tan'dúúcā chuū,
tanducué^n'ē chi cuuvi cadiinuu^n yā.
34 Ní nga^n'a yā ngii yā nducyaaca
'ii^n'yā^n ndúúcū ejemplos, naati taachi
canee yā dámaā^n ndúúcū discípulos
ye^n'e yā tanducué^n'ē mii^n n'gi^n'i yā
discípulos ye^n'e yā dɛ'ɛ chí ne^n'e
caa^n'ma^n ejemplos chi 'āā ca^n'a yā.

Jesús chi'nee^n 'dií^n yā 'yúúné ndúúcū nuū^{n}nī^n'yá^n'ā

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Taachi chi'da'á nguuvi mii^n, Jesús
mii^n nga^n'a yā ngii yā discípulos
ye^n'e yā: Ca^n'ā yú táámá 'diituú
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā.
36 Tuu'mi ní s'nee^n yā mii^n ní
discípulos ní candɛ́ɛ yā Jesús mii^n
na barco chí 'āā canéé na 'diituú
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā ní cue^n'é yā. Mii^n ntúū^n
canéé taná^n'ā barcos. Ní 'ii^n'yā^n
ye^n'e taná^n'ā barcos cue^n'é ntúū^n yā.
37 Tuu'mi ní chéenū 'áámá 'yúúné
taa^n ní nuū^{n}nī^n'yá^n'ā mii^n sndaa
yaacú. Ní sndaā yaanūu^n barco
mii^n, ní chiitūu nuū^{n}nī^n barco
naachi canéé Jesús mii^n. 38 Ní Jesús
mii^n ní cyáádu yā cuaa^n 'diituú
barco mii^n, ní candiitinee yā na
cojín. Ní discípulos ní nanduūchí yā
Jesús mii^n ní ca^n'a yā chii yā: N'dii
Maestro, ¿'áá nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ inee nī
chi 'cuūvi yú?
39 Tuu'mi ní Jesús mii^n ní nducuee^n
yā ní yaa'vi yā 'yúúné mii^n ní
ca^n'a yā chii yā nuū^{n}nī^n'yá^n'ā mii^n
'túúcā: 'Diií^n nūu^n cunee di. Hora
míí^n nūu^n 'yúúné mii^n ní canee
'diií^n ní nducué^n'ē canee 'diīí^n 'diīí^n.
40 Tuu'mi ní Jesús mii^n ní ca^n'a yā
chii yā discípulos ye^n'e yā: ¿Dɛ́'ɛ̄
cuuvi tátiī 'va'a nī? ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí
nguɛ́ɛ́ cu'téénu cá nī?
41 Ní discípulos ye^n'é yā neené
dii'yá yā chiī, ní nga^n'a yā ngii yā
nguaa^n maá^n yā ndúúcū vi'ī: ¿Du'u
rá 'ii^n'yā^n 'cúū, chí ndii 'yúúné ndíí
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā ch'iindiveé^n ye^n'e yā?

Sa^n'ā ye^n'e yá^n'āa Gadara chi canéé sá ndúúcū espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 Jesús ndúúcū discípulos ndaa
yā na táámá lado 'diituú
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā mii^n ye^n'e yá^n'āa chi
nguuvi Gadara. 2 Tuu'mi ní Jesús
nan'daá yā na barco mii^n, ní ndaa
'áámá sa^n'ā chi canéé ndúúcū
espíritus ye^n'ē yáá^{n}n'guiinūu^n. Ní
ngiicá sa ná vaacu sa chi 'áámá
yiivi yáává chi canéé nguaa^n yaīnyā^n

ní ndaa sa nanáá^n Jesús. 3 Sa^n'ā
mii^n ní mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ chi
cuuví cuta'á yā sa^n'ā ní cachiichí yā
sa^n'ā, ndii nguɛ́ɛ́ ndúúcū cadenas.
4 Nééné n'deēe cuuví 'ii^n'yā^n s'ee^n
cachiichí yā sa^n'ā mii^n ndúúcū
cadenas ca'a sa ndúúcū ta'ā sa, náátí
ch'iica sa cadenas mii^n, ní dicheēyéi
sa cadenas mii^n. Ní mar 'áámá
'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ ichɛ́ɛ yā ndúúcu sa.
5 Cué^n'é daā^{n}ma^n cachiica sá n'gaī sa
cuaa^n ná yiīcū ndúúcū cuaa^n nguaa^n
yáinyā^n ndíí nguuvi ndíí n'gaa^n, ní
'nuu cá'ai maā^n sa sá^n'ā ndúúcū tuūu.
6 Ní taachi n'diichi yá^n'áí sa Jesús
mii^n, cue^n'e sa ngéénu sā nanáa^n yā
ní chiīntii'ya sa nanáa^n yā. 7 Ní ca^n'a
sa chii sa Jesús mii^n ní 'cáí yiicu sá:
¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi ndaa nī nanaá^n, n'dii
Jesús, Daiya Dendyuūs chi canee yā
na va'ai chɛɛti nguuvi? Ngiicá cáávā
chi dúúchí Ndyuūs chi nguɛ́ɛ́ tée nī
vaadī 'caa'va 'úú.
8 Sa^n'ā mii^n ní ca^n'a sa chuū
caati Jesús mii^n ní ca^n'a yā chiī
yā espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n:
Ndís'tiī, nan'dáa nī ye^n'e sá^n'a 'cūū.
9 Jesús mii^n tiinguunee^n yā sa^n'ā:
¿Dɛ'ɛ̄ nguuví dí? Ní espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n chi canéé ndúúcū
sá^n'a 'cūū nan'guɛɛcúta^n'a sa: Legión
nguūví, caati neené 'yaa^n 'nū.
10 Ní espíritus neené di'cuíítuū
ca Jesús mii^n chi nguɛ́ɛ́ tun'dáa yā
espíritus chi ca^n'ā ya^n'ai ye^n'e yá^n'āa
mii^n. 11 Ní neené n'deēe puercos
nge'e tī cuaa^n na níí^{n}nú^n yiīcū mii^n.
12 Ní espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
idi'cuiitu Jesús: N'dii, dicho'ó nī
nús'uu chi ca^n'a 'nū chɛɛti puercos
mii^n.
13 Tuu'mi ní Jesús ní ca'a yā
permiso, ní espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n chínan'dáa sa
ye^n'e sa^n'ā mii^n chí ndáa sa chɛɛti
puercos. Ní vɛ́ɛ́ tan'duu 'uūvi mil
puercos mii^n. Ní taachi espíritus
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n sndáa sa
chɛɛti puercos tuu'mi ní cheenu
nducyaaca tī ní chingéé nuú^n tī
chɛɛti yaāi mii^n. Ní chingée tī
nguaa^n nuu^{n}ni^n'yá^n'ā. Ní chiitu
nuū^{n}nī^n veé^n tī duutu tī cheendi tī
ní ch'ii tī nguaa^n nuū^{n}nī^n mii^n.
14 'Ii^n'yā^n chi idii^n cuidado puercos
cue^n'e yā ngéenu yā chi cuuvi yā
'ii^n'yā^n ná yáā^n mii^n ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi snéé na cuɛɛ̄tí chí chiī mii^n. Ní
'ii^n'yā^n s'ee^n can'daa yā n'diichi yā
chí chiī. 15 Taachí ndaa yā nii^{n}nuú^n
nanáá^n Jesús mii^n, ní taachí n'diichí
yā sa^n'ā chi canéé sá ndúúcū
espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n chi
maa^n ní vɛɛ sa 'diīi^n ndúúcū catecai
sa ní 'āā n'daācā sa tuu'mi ní dí'va'a
yā. 16 'Ii^n'yā^n s'ee^n chi n'diichí yā
chi dii^n Jesús mii^n, ní ca^n'a yā chii
yā táácā chiī ndúúcū sa^n'ā mii^n chi
canéé sá ndúúcū espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinuū^n, ní tan'duucā chí chiī
ndúúcū puercos. 17 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n di'cuíítu yā Jesús mii^n chi cá^n'a
yā táámá lado ye^n'e yáā^n mii^{n}ya.
18 Jesús cue^n'e yā. Ní taachi ndaa
yā na barco mii^n ndaa sa^n'ā chi
vmnaa^n canéé sá ndúúcū espíritus
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n. Ní sa^n'ā mii^n
chiica sa Jesús chi ca^n'a sa ndúúcu
yā na barco mii^n. 19 Jesús ní nguɛ́ɛ́
'cuu^n yā naatí ca^n'a yā: Cuna^n'a dí
ná vaacu di ndúúcū 'ii^n'yā^n ye^n'ē di,
ní cuuvi di 'ii^n'yā^n chi ch'ɛɛtɛ n'dai
dendu'ū chi Señor 'iivú Ndyuūs mii^n
dií^n yā ndúúcū dii, ní tan'dúúcā
Señor 'iivú Ndyuūs mii^n chí nduuvi
ya'āī 'iinú yā dii.

20 Sa^{n}'ā mii^{n} ní cuna^{n}'ā sa, ní tucá'a
sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n} nuu^{n}ma^{n} yáā^{n} cuaa^{n}
'diituú chi nguuvi Decápolis ye^{n}'e
dendu'ū chí n'gɛɛtɛ n'dai chi Jesús
dií^{n} yā ndúúcu sa. Ní nducyaaca yā
che'e yiinú yā.

Tá^{n}'ā daiya sá^{n}'ā Jairo, ndúúcū n'daataá chí tuū'vi tá catecai Jesús

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Taachí Jesús mii^{n} nanguɛɛcunée
yā ní cho'ó yā táámá lado ye^{n}'ē
nuū^{n}nū^{n}'yá^{n}'ā ní ndaa yā na yá^{n}'āa
'diituú nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā, neené n'deēe
'ii^{n}'yā^{n} ndaa yā naachi Jesús canee
yā. 22 Ní ndaā 'áámá sa^{n}'ā chí nguuvi
sa Jairo, sa^{n}'a chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}
sa ye^{n}'e yáacū sinagoga. Taachí
n'diichi sa Jesús mii^{n} candiitin'díi sa
na ca'a yā. 23 Ní neené di'cuíítu sa
Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a sa: Daiyá ní ne^{n}'ē
'cuūvi tá. Cuchíi nī ní cún'du'u tá'a
nī vmnaa^{n} ye^{n}'ē tá, ní cuuví nduūvā
ye^{n}'e tá ní nguέέ 'cuūvi tá.
24 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ní cué^{n}'e
yā ndúúcu sa. Neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
can'daa yā Jesús ní nééné chii^{n}'nu
chiichí yā Jesús. 25 Ní nguaa^{n}
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} canéé 'áámá
n'daataá chí ngíitā tá, chí 'āā
ndiichúúví nduūyū canee tá ndúúcū
ca'ai chí nguuvi nguuvi ngee yuuú^{n}
ye^{n}'e cuerpo ye^{n}'e tá. 26 Nééné
n'geenu tá ngii ndúúcū médicos, ní
'āā ch'iinu diī^{n} tá gastar tanducué^{n}'ē
chi vέέ ye^{n}'ē tá, naati nguέέ du'ū
vɛɛ dichií'vē ye^{n}'ē tá ti dáyíícándíí
cá ca'ai ye^{n}'ē ta cuaa^{n} vmnaa^{n}. 27 'Āā
ch'iindivee^{n} tá ye^{n}'e Jesús mii^{n} chi
dií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngiitā. Ní cue^{n}'e tá nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} cuaa^{n} daamí Jesús ní tuū'vi tá
catecai yā. 28 Caati nadicádííinuu^{n} tá
maā^{n} tá 'tíícā. Ndúútī chí dámaā^{n}
tuū'ví catecai yā, ní nduūvā ye^{n}'é.
29 Hora míí^{n} nūu^{n} chi tuū'vi tá
catecai Jesús mii^{n} 'tíícā canéé
naa^{n} chí ngɛɛ̄ yuuú^{n} ye^{n}'ē tá. Ní
chicadiinuu^{n} tá na cuerpo ye^{n}'e tá
chí 'āā nduūvā ye^{n}'ē tá. 30 Tuu'mi ní
Jesús mii^{n} tuumicádííinuu^{n} yā chí 'āā
nduūvā ye^{n}'ē 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū
poder ye^{n}'é yā. Ní nguɛɛcundíi yā
ní n'diichi yā nááv̄ta^{n}'ā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
ní ntiinguunee^{n} yā: ¿Du'u túu'vīi
catecaí?
31 Tuu'mi ní discípulos ye^{n}'e yā
ca^{n}'a yā: Cuin'diichí nī 'ii^{n}'yā^{n} chí
i'nūu^{n} chiichí yā s'uūú^{n} mii^{n} ní maa^{n}
ní ntiinguunee^{n} nī: ¿Du'u tuū'vīi 'úú?
32 Naati Jesús ní nguɛɛcúndii yā
n'giinu yā 'áámá lado taama lado,
ní 'iicu cuuvi snaa^{n} yā du'ū tuu'vī
'ii^{n}'yā^{n}. 33 Tuu'mi ní n'daataá mii^{n}, ní
in'duuvi tá chi 'va'ā tá. Deenū tá
dɛ'ɛ̄ chí chiī. Che^{n}'e tá ní chiīntii'ya
tá nanáá^{n} Jesús. Ní ca^{n}'a tá chii
tá 'ii^{n}'yā^{n} tanducué^{n}'ē chi nduudu
cuaacu. 34 Jesús nga^{n}'a yā ngii yā
tá^{n}'ā: Díí daiyá, nduūvā ye^{n}'ē dí
cáávā chi i'téénu di 'úú. Díí 'diīí^{n}
nūu^{n} cuná^{n}'a di, ní ndúuvā ye^{n}'ē di
ye^{n}'ē ca'ai chi ndii di.
35 Nga^{n}'a Jesús mii^{n} ndúúcū tá^{n}'ā
mii^{n}, taachí ndaa yā ná va'ai ye^{n}'e
sa^{n}'ā Jairo chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} sa
ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} na yáacū sinagoga mii^{n}.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē va'ai mii^{n} ní ca^{n}'a
yā Jairo: Daiya dí 'āā n'diī tá. ¿Dέ'ɛ̄
cuuví chi idindú'ū ca di maestro?
36 Naati Jesús mii^{n}, ní ch'iindiveé^{n}
yā chí ca^{n}'á yā ye^{n}'ē sa^{n}'ā chí nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} sa. Ní ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā
mii^{n} chi nga^{n}'ā ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} na yáacū sinagoga: Nguέέ
'va'a di naati cu'téénu dí.

37 Jesús nguɛ́ɛ́ 'cuu^n yā nducyaaca
'ii^n'yā^n chi cue^n'e ca yā cuaa^n chɛɛti
va'ai ndúúcu yā, ti dámaā^n Pedro,
ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan, sa^n'ā
'diinū Jacobo. 38 Taachí ndaa yā va'ai
ye^n'e sá^n'ā chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'e
'ii^n'yā^n ye^n'e yaācū sinagoga mii^n,
n'diichí yā 'ii^n'yā^n. Ní ch'iindiveé^n yā
chí n'gai yā ní ngɛɛcu yā. 39 Tuu'mi
ní taachi sn'daa yā cuaa^n chɛɛti
va'āī mii^n, ca^n'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ tátiī yuudu
idií^n nī? ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ngɛɛcu nī?
Tá'dīī^n nguɛ́ɛ́ n'dii tá, tí cyaadu tá.
40 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní n'gíi^{n}nyū^{n}nee^n yā
ye^n'e Jesús mii^n. Tuu'mi ní Jesús
mii^n dií^n yā chi can'daā nducyaaca
yā. Ní Jesús can'dɛɛ yā chiida tá
ndúúcū chɛɛcu tá ndúúcū discípulos
chi canéé ndúúcu yā ní sndaa yā
naachi candíítí ta'díí^n chí n'dii tá ní
tiná^n'ā. 41 Ní sta'á yā ta'ā tá ní ca^n'a
yā: Talita cumi, chi ne^n'e caā^n'ma^n
na nduudu ye^n'e yú, díí n'daata 'líí^n,
'úú nga^n'á ngií dii, ndúúcuee^n di.
42 Hora míí^n nūu^n ta'díí^n mii^n ní
nduucueē^n tá ní cachiīca tá. N'daata
'líí^n mii^n ní ngii tá ndiichuuvi
nduūyū. Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
cue^n'e yiinú yā. 43 Jesús míí^n yaa'vi
yuudú yā 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ caa^n'ma^n
yā cuuvi yā chíí^n mar 'áámá 'ii^n'yā^n.
Ní ca^n'a Jesús chi ca'a yā yuūndū
chi che'e n'daata 'líí^n mii^n.

Jesús canee yā na yáā^n Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 Jesús ní ndaācá yā mii^n ní
cuna^n'á yā na yáā^n Nazaret
chi yáā^n vaacú yā, ní discípulos
ye^n'e yā ní cue^n'e yā ndúúcu yā.
2 Taachí ndaā nguuvi sábado
chí ntaavi'tuunúú^n 'ii^n'yā^n, Jesús
tucá'a yā chi'cuee^n yā na yaācū
sinagoga mii^n. Nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n
ch'iindiveé^n yā chi ca^n'a Jesús, ní
che^n'e yiinú yā. Ní ca^n'a yā: ¿Tíí
ch'eē^n sá^n'a 'cūū tanducué^n'ē chuū?
¿Dɛ'ɛ́ vaadī déénú chí ca'a yā 'ii^n'yā^n
mii^n, ndúúcū vaadī n'giinu chi dií^n
yā chūū? 3 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ sá^n'a 'cūū
daiya sa^n'ā 'viichiyá^n'á mii^n, daiya
María mii^n, sa^n'ā chí 'diínū Jacobo,
ndúúcū José, ndúúcū Judas, ndúúcū
Simón, ndúúcū ví'i yā chi snée yā
mii^n nguaa^n s'uūu^n? Cáávā chi ye^n'e
yáā^n mii^n chíí^n chi nguɛ́ɛ́ s'teenu yā
'ii^n'yā^n. 4 Tuu'mi ní Jesús ca^n'a yā chii
yā 'ii^n'yā^n s'tíī: Nducyáácá 'ii^n'yā^n
diné^n'e yā profetas naati nguɛ́ɛ́
diné^n'e yā 'áámá profeta ye^n'ē yáā^n
vaacú yā. Ní nguɛ́ɛ́ diné^n'e 'ii^n'yā^n
ye^n'é yā ndúúcū 'ii^n'yā^n na vaacu yā
profeta mii^n. 5 Jesús ní nguɛ́ɛ́ chidií^n
yā mar 'áámá vaadī n'giinú mii^n,
dámaa^n chi sn'duú yā ta'a yā vmnaa^n
ye^n'e n'duuvi 'ii^n'yā^n chí ngíítā ní
nduūvā ye^n'é yā. 6 Ní che^n'e yiinu
Jesús tí 'ii^n'yā^n s'ee^n ní nguɛ́ɛ́ s'téénu
yā. Cuayiivi mii^n ní Jesús cachiicá
yā cuaa^n na yáā^n na nii^{n}nuú^n ní
ngi'cuee^n yā 'ii^n'yā^n.

Jesús dichó'o yā discípulos ye^n'e yā chi caa^n'má^n yā nduudu ye^n'é Ndyuūs

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Ní Jesús yaa'vi yā ndu'ū chi
ndiichuuvi discípulos, ní tucá'a
yā dicho'o yā 'ii^n'yā^n 'uuvi yā
'áámá 'áámá yáā^n. Ní ca'a yā poder
discípulos chi tun'dáa yā espíritus
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n ye^n'é 'ii^n'yā^n.
8 Ní ca^n'a yā chii yā discípulos
chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ candɛ́ɛ yā chi
cuuví ye^n'ē yúúní ye^n'e yā, dámaā^n
in'daacuú. Nguɛ́ɛ́ canéé chí candɛ́ɛ
yā ndii mar 'áámá moral, ndíí

nguɛ́ɛ́ ndúú pan ra, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
tuūmī ra na bolsa. 9 Cunúú^{n} ca'a
yā ndaacuú ndaachíī, ní 'áámá
nūu^{n} catecai yā, nguɛ́ɛ́ 'uūvī. 10 Ní
ca^{n}'a Jesús: Ndís'tiī, taachi cúndaa
nī chɛɛti 'áámá va'āī, 'cuɛɛtinée
nī mii^{n} taanduvɛ́ɛ́ ndii taachí
nan'dáa nī ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}. 11 Nduuti
chi ndaá nī 'áámá yáā^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ 'cuaá^{n} yā 'cuɛɛtinée nī
mii^{n}, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ne^{n}'e ra yā
chi 'caandiveé^{n} yā ye^{n}'e nī, tuu'mi
ní nan'dáa nī ye^{n}'ē yáā^{n} mii^{n}. Ní
n'dáádi nī yaācáā ye^{n}'ē ca'a nī. Chuū
ní 'áámá señal chi 'cuu^{n}'mi^{n} nī chi
nguɛ́ɛ́ n'daācā idií^{n} yā ti contra
ye^{n}'é nī. Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á
ngií ndís'tiī, chi nguuvi ye^{n}'e juicio
duu'vi cá castigo ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yáā^{n} Sodoma ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yáā^{n} Gomorra, chi ndíí cuáá^{n}
vmnaa^{n}, ní nguɛ́ɛ́ ti 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
naachí nguɛ́ɛ́ 'cuú^{n} yā ndís'tiī.
12 Tuu'mi ní discípulos ican'dáa
yā, chí ca^{n}'a yā nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs ye^{n}'ē chí ndaacadáámí
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā. Ní
chi n̄'daa^{n} yā chí cuuvi 'cuɛɛtinéé
n'daāca yā. 13 'Tuucá ntúū^{n} discípulos
divíi yā neené n'deee espíritus ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}. Ní ch'ii
yā aceite n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngíitā ní nduūvā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}.

Juan chi ngɛɛ̄dinuū^{n}nī^{n} ní ch'iī sa

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

14 Rey Herodes ch'iindiveé^{n} ntúu^{n}
yā chuū chi núú^{n}má^{n} í^{n}'yeē^{n}dī mii^{n}
ní ch'iindiveé^{n} yā chí dii^{n} Jesús
mii^{n}. Rey Herodes míí^{n} ca^{n}'a yā: 'Āā
nduūchi Juan chi ngɛɛdínuū^{n}nī^{n}
nguaa^{n} tiná^{n}'ā, chíí^{n} chí sa^{n}'ā ní vɛ́ɛ́
taavi poder ye^{n}'ē sa.
15 Na^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} ní nga^{n}'a yā: Jesús
mii^{n} ní Elías chi profeta ndíí
vmnaa^{n}. Na^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} ní nga^{n}'a
yā: Jesús mii^{n} ní 'áámá profeta
tan'dúúcā profetas chi ch'ɛɛtinéé
ndii cuaa^{n} vmnaa^{n}.
16 Taachí Herodes mii^{n} ch'iindiveé^{n}
yā chuū, tuu'mi ní ca^{n}'a yā: Juan
sá^{n}'a 'cūū, chi 'úú chi ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
chi chiicá yā daandu sá ní 'āā
nduuchi sa ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
17 Ti Herodes mii^{n} ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā soldados chí sta'a sa Juan ní
chiicā chiichi sa ndúúcū cadenas
ní chi'nuu^{n} sa sa^{n}'ā vácūū cáávā
n'daataá Herodías. Tá^{n}'ā mii^{n} chí
chiī n'daataá ye^{n}'ē Felipe cuáá^{n}
vmnaa^{n} ní canéé tá ndúúcū sa.
Ní Felipe mii^{n} ní 'diinu Herodes.
18 Juan mii^{n} ní ca^{n}'a sa chii sa
Herodes mii^{n}: N'diī rey nguɛ́ɛ́ canéé
chi cunee nī ndúúcū n'daataá ye^{n}'ē
'diinu nī.
19 N'daataá ye^{n}'e Herodes mii^{n}
nguɛ́ɛ́ canee yiīnū tá ndúúcū chi
ca^{n}'a Juan mii^{n}. Ní ne^{n}'e tá 'caa^{n}'nu^{n}
tá Juan mii^{n} naati nguɛ́ɛ́ ngii dii^{n}
tá. 20 Herodes mii^{n} ní deenu yā chi
Juan ní n'dai sa ní ye^{n}'e Ndyuūs
sa^{n}'ā mii^{n}. Ní rey mii^{n} 'va'á yā Juan
mii^{n}. Chíí^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'guu^{n} rey
mii^{n} chi tá^{n}'ā mii^{n} dii^{n} daño tá
ndúúcū Juan. Ní rey mii^{n} s'nee^{n}
veé^{n} yā n'daacā ní ch'iindiveé^{n} yā
ye^{n}'ē nduudu Juan 'áárá chi nguɛ́ɛ́
tuumicadiinúu^{n} yā nducué^{n}'ē chi
nga^{n}'a Juan mii^{n}. 21 Naati n'daataá
ye^{n}'e rey mii^{n} nguuvi tá Herodías ní
ndaāca tá táácā chi dii^{n} tá. Herodes
mii^{n} dií^{n} yā 'áámá 'viicu nguuvi
cumpleaños ye^{n}'é yā. Dií^{n} yā 'áámá
'viicu ye^{n}'ē chi nge'é yā chi che'é
'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}, ndúúcū

sa^{n}'ā s'ee^{n} chi 'neé^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e
soldados, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} yuudu
ye^{n}'ē yá^{n}'āa Galilea.
22 Ní taachí
nge'e yā n'daatāa 'líí^{n} daiya tá^{n}'ā
Herodías mii^{n} sndaā tá naachi
nge'e yā. Ní nde'ei tá. Rey Herodes
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā ndúúcu
sa chiī yeenú yā chi nde'ei tá. Ní
mii^{n} ca^{n}'a yā chii yā n'daataa 'líí^{n}
mii^{n}: Dii, n'daataa 'líí^{n}, caaca di 'úú
chí ne^{n}'e dí ní 'úú ní teé dii.
23 Ní ca^{n}'a yā, "por Ndyuūs" chi
ca'a yā n'daatāa 'líí^{n} mii^{n} 'āā dɛ'ɛ́
nūu^{n} chi ne^{n}'e tá, 'áárá chí ná ma^{n}'a
ye^{n}'ē yá^{n}'āa chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā.
24 N'daatāa 'líí^{n} míí^{n} ní can'daā tá
ní ca^{n}'a tá chii tá chɛɛcu tá: Mamá,
¿dɛ́'ɛ̄ caacá? Ní chɛɛcu tá ní ca^{n}'a yā
chii yā tá'ā: Caaca di tíī^{n} Juan chi
chɛɛdínuū^{n}nī^{n}.
25 Maa^{n}nchɛɛ̄tɛ́ nūu^{n} sndaā ta'díí^{n}
mii^{n} naachi canúú^{n} rey mii^{n}, ní ca^{n}'ā
tá: Ne^{n}'é chi maa^{n}nguuví nūu^{n} teé
nī 'úú chɛɛti 'áámá cu'u tiīi^{n} Juan chí
chɛɛdínuū^{n}nī^{n}.
26 Tuu'mi ní rey mii^{n}
ní s'nee^{n} ndaachi nuú^{n} yā naati cáávā
chi ca^{n}'a yā, "por Ndyuūs", ni cáávā
'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā ndúúcū rey mii^{n},
nguɛ́ɛ́ chi dii^{n} nuu^{n} yā chee^{n}diitú yā
ye^{n}'ē chi ngiica ta'díí^{n} mii^{n}.
27 Hora
míí^{n} nūu^{n} ca^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} rey mii^{n}
'áámá soldado chí che^{n}'e sa 'caāca
sa daandu Juan chí chɛɛdínuū^{n}nī^{n}
ní nguaī sa tií^{n} yā.
28 Soldado mii^{n}
ní che^{n}'e sa ná vácūū ní ch'iica sá
daa^{n}ndu Juan mii^{n}. Ní sn'nuu^{n} sa tiīi^{n}
Juan mii^{n} chɛɛti 'áámá cu'u. Ní ndɛɛ
soldado mii^{n} ní ca'a sa ta'díí^{n} mii^{n}. Ní
ta'díí^{n} mii^{n} ní ca'a tá chɛɛcu tá.
29 Taachí discípulos ye^{n}'e Juan mii^{n}
ch'iindiveé^{n} yā chuū, che^{n}'é yā chi
nguai yā cuerpo ye^{n}'e Juan mii^{n}. Ní
candɛ́ɛ yā chí 'cuuchi yā.

Jesús ca'a yā chi che'e nyu^{n}'u mil 'ii^{n}'yā^{n}

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Cuayiivi mii^{n} ní apóstoles ní
nduuvidaamá yā ndúúcū Jesús
mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā Jesús
tanducué^{n}'ē chí dīi^{n} yā, ndúúcū chí
chi'cuee^{n} yā.
31 Jesús ca^{n}'a yā chii
yā apóstoles: Cuchíi nī, ní ca^{n}'a yú
ntaavi'tuunúu^{n} yú na 'aama lugar
chi 'aama lado ye^{n}'e yáā^{n} naachi
nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā. Nga^{n}'a yā 'tíícā, caati
n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} indaá yā nanáá^{n}
Jesús ndúúcū n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} chí
ina^{n}'a, ndíí maa^{n} rá chi nge'e yā,
nguɛ́ɛ́ ngii.
32 Tuu'mi ní Jesús mii^{n}
ndúúcū apóstoles ye^{n}'e yā cue^{n}'é
yā dámaá^{n} yā na 'áámá barco na
'áámá lugar chi nguɛ́ɛ́ snéé 'ii^{n}'yā^{n}.
33 Naati nééné 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} n'diichí
yā Jesús ndúúcū apóstoles, ní
déénu yā du'u yā ní taachí cue^{n}'e
yā. Ní nducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
s'ee^{n} cue^{n}'e yā chiicá yā na yá^{n}'āa
naachi ndaá Jesús ní vmnaa^{n} cá
ndaa yā. Ní cuayiivi ndaa Jesús mii^{n}
ndúúcū apóstoles ye^{n}'e yā.
34 Taachí
Jesús nan'dáa yā na barco, n'diichí
yā neené n'deeé 'ii^{n}'yā^{n} ní neené
ya'ai 'iinú yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}, ti sneé yā
tan'dúúcā 'iiti cuūchī chi nguɛ́ɛ́ du'ū
chí idii^{n} cuidado 'iiti, 'tíica yā. Ní
Jesús tucá'a yā chi'cuee^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} n'deee n'dáí dendu'ū.
35 Taachí
chi chiīnū, discípulos ye^{n}'é yā ní
ndaá yā nanáa^{n} yā ní ca^{n}'a yā: N'dii
Jesús, 'āā chiīnū ní mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nguɛɛ snée yā na yá^{n}'āa 'cūū.
36 Yaa'ví nī 'ii^{n}'yā^{n}, ní ca^{n}'á yā yáā^{n}
n'gaiyáā ndúúcū yaā^{n} n'gɛɛtɛ chi
snéé na nii^{n}nuú^{n} ní cuái yā pan, ti
nguɛ́ɛ́ ndɛ́ɛ yā chi che'e yā.

37 Naati Jesús ní nan'guɛɛcúta^{n}'a
yā ye^{n}'e yā ní ca^{n}'a yā: Ndís'tiī, ca'á
nī che'e yā. Discípulos ní ca^{n}'a yā:
¿'Áá cuuvi dii^{n} nús'uu chi ca^{n}'a 'nū
cuái 'nū 'uuvi ciento caadi pan, ní
ca'á 'nū che'e yā?
38 Jesús ca^{n}'a yā chii yā discípulos:
¿'Áá n'deee panes ye^{n}'ē ndís'tiī vɛɛ?
Cué^{n}'e nī n'diichi nī. Taachí 'āā
n'diichí yā, tuu'mi ní yaa'ví yā: Vɛ́ɛ́
nyu^{n}'u panes ndúúcū 'uuvī 'yaācā.
39 Tuu'mi ní ca^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} Jesús
chí ch'ɛɛtɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} caadi cuáá^{n}
caadi cuáá^{n} naachí vɛɛ yuuni cueēe.
40 Ní naachí ch'ɛɛtɛ yā 'áámá ciento
yā ní naachi ch'ɛ́ɛ́tɛ̄ɛ tá 'uūvī ngɛɛcu
ndiichí yā. 41 Tuu'mi ní Jesús mii^{n}
ní sta'á yā ndu'ū nyu^{n}'u panes mii^{n}
ndúúcū 'uuvi 'yáacā. Ní chɛɛnaa^{n} yā
nanguuvi ní ca'a yā gracias Ndyuūs
cáávā pan mii^{n} ndúúcū 'yaācā. Ni
ch'iinu ní n'dee yā panes mii^{n} ní
nca'a yā discípulos ye^{n}'e yā chi ca'a
yā che'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Discípulos ca'a
yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'yaācā
mii^{n} ndúúcū pan mii^{n}. 42 Nducyáácá
yā che'e yā ní chiitu 'ii^{n}'yā^{n}. 43 Ní
nanngaá^{n} yā chí ningaavā mii^{n} ní
chiitu ndiichúúví 'cuɛɛ̄tɛ̄ɛ ndúúcū
chí ningaāva mii^{n} ye^{n}'e pan ndúúcū
'yaācā mii^{n}. 44 Nducyaaca sa^{n}'ā chí
che'ē sa panes mii^{n} ní ngii nyu^{n}'u
mil sa.

Jesús ngííca yā vmnáá^{n} nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

45 Tuu'mi ní ca^{n}'a Jesús chii yā
discípulos ye^{n}'e yā chí cundaa yā
na barco mii^{n} ní ndaá yā táámá
lado ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n}
vmnaa^{n} yē^{n}'e yā chí ca^{n}'a yā na
yáā^{n} Betsaida, nuu^{n}ma^{n} ne^{n}'e chi
Jesús dií^{n} yā despedir 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
46 Taachí Jesús dií^{n} yā despedir
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}, cue^{n}'é yā na
yiīcū mii^{n} chi caa^{n}'ma^{n}ngua'á yā.
47 Taachí chii 'da'a mii^{n}, barco mii^{n}
ndúúcū discípulos 'āā cachíícá
vmnaa^{n} ye^{n}'ē nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n} ní
náávta^{n}'a nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n} canéé.
Ní 'āā dámaā^{n} Jesús mii^{n} canee yā
na yá^{n}'āa mii^{n}. 48 Ní Jesús n'diichí
yā chi discípulos ní ch'eenu yā
chiī chí dií^{n} yā chí chiica barco
mii^{n} ti 'yúúné mii^{n} ní contra ye^{n}'ē
naachí cachiica barco mii^{n}. Na
nguɛɛtiyaa^{n} 'da'a ca, Jesús ndaa
yā nanáá^{n} discípulos, ní ngiicá yā
vmnaa^{n} nuū^{n}nī^{n} mii^{n}. Ní ne^{n}'é yā
cho'o daamá yā. 49 Taachí discípulos
ye^{n}'e yā n'diichí yā Jesús chi ngiica
yā cuaa^{n} vmnaa^{n} nuū^{n}nī^{n} mii^{n},
discípulos nadacádííinuu^{n} yā chi
'áámá bulto ch'ɛɛtɛ ní 'cai yiicu yā.
50 Ti nducyáácá discípulos n'diichí
yā Jesús, ní dii'yá yā chiī. Naati
Jesús ní yaa'ví yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
ca^{n}'a yā: Ndís'tiī sa^{n}'ā, nguɛ́ɛ́ 'va'á nī
ti 'úú.
51 Ní Jesús mii^{n} cuchɛ́ɛ yā na
barco mii^{n} naachi snúu^{n} discípulos.
Ní canéé 'diií^{n} 'yúúné. Ní discípulos
nadicádíínuu^{n} yā. Dɛ'ɛ chúúcā
ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Ní che'e yiinú yā.
52 Vaanicadííinūu^{n} ye^{n}'e discípulos ní
chɛɛchí caati nguɛ́ɛ́ tuumicádííinuu^{n}
yā vaadī n'giinu ye^{n}'e panes mii^{n}.

Jesús dií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ngíítā na yá^{n}'āa Genesaret

(Mt. 14.34-36)

53 Cho'ó barco mii^{n} ndúúcu yā
táámá lado ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n}
ní ndaá yā ná yá^{n}'āa Genesaret,
naachí cachiichí yā barco mii^{n}
cuaa^{n} 'diituú nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'āa. 54 Ní

taachi nacan'daa yā na barco mii^{n},
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi 'āā ndaá yā mii^{n} ní
ntiinaá^{n} yā Jesús mii^{n}. 55 Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ca^{n}'á yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
núú^{n}má^{n} cuaa^{n} na yáā^{n} n'gaiyáā chi
snéé nii^{n}nuú^{n} chi Jesús canée yā. Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chinguai yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngíítā. Ní tuca'a yā ndaa yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi ngíítā na cama ye^{n}'é yā
ní candɛɛ yā 'ii^{n}'yā^{n} nanáá^{n} Jesús
mii^{n}. 56 Ní 'āā dɛ'ɛ́ nūu^{n} lugar naachí
cue^{n}'e Jesús mii^{n}, nduuti chi na
yáā^{n} n'gaiyáā, o na yáā^{n} n'gɛɛtɛ, o
na campo, 'ii^{n}'yā^{n} ní í'nee^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}
chi ngíitā cuaa^{n} cyúúní. Ní di'cuíítu
yā Jesús chi ca'á yā lugar 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngíítā chi cuuví tuu'ví yā maa^{n} rá
naachí ndɛɛtií ye^{n}'ē catecai Jesús.
Ní nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chí tuū'ví yā
tiinūu^{n} ye^{n}'e yā, nduūvā ye^{n}'e yā.

Chíí^{n} chí diī^{n} chí ngii nuu^{n}ndi 'ii^{n}'yā^{n}

(Mt. 15.1-20)

7 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} fariseos
ndúúcū n'duuvi maestros ye^{n}'e
ley n'daa yā na yáā^{n} Jerusalén, ní
ndaa yā nanáá^{n} Jesús. 2 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní n'diichí yā chí discípulos ye^{n}'e
Jesús mii^{n} ngé'e yā ndúúcū ta'a yā
chí vaatíī, ní vɛɛ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā ti
nguɛ́ɛ́ inaa^{n}nu yā ta'a yā taachí āā
cuɛ́ɛ́ che'e yā tan'duucā chi nga^{n}'a
ley ye^{n}'é yā. 3 Chúū chii caati 'ii^{n}'yā^{n}
fariseos ndúúcū nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
Israel candíi yā costumbres ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} ndiicúú s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ che'e
yā ndúúti chi nguɛ́ɛ́ n'deēe cuuví
nnaa^{n}nú yā ta'a yā. 4 Taachí indáa
yā nii'vɛ̄ɛ̄, nguɛ́ɛ́ che'e yā nduuti
chi nguɛ́ɛ́ nnaa^{n}nu yā ta'a yā n'deēe
cuūví. Vɛ́ɛ́ cá costumbres chi 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} icandiica yā, chi nnaa^{n}nu yā
vasos chi n'geē chí ngi'i yā, ndúúcū
jarros, ndúúcū taza ye^{n}'e cūū,
ndúúcū mesas. 5 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n}
fariseos ndúúcū maestros ye^{n}'e ley
mii^{n} itiinguunée^{n} yā Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí nguɛ́ɛ́ candíí discípulos
ye^{n}'e nī costumbres ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
ndiicúú s'ee^{n}? Nge'é yā ndúúcū ta'a
yā chi vaatíī.

6 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā: N'dáacā
ca^{n}'a profeta Isaías mii^{n} ndii cuáá^{n}
vmnaa^{n} ye^{n}'e ndís'tiī chí 'uūvī naa^{n}
'uūvī cheendí nī. Chuū ca^{n}'a yā
taachí dingúu^{n} yā 'túúcā:

'Ii^{n}'yā^{n} s'uú^{n} ní dich'ɛɛtɛ́ yā 'úú
ndúúcū cheendi yā, naati
staava ye^{n}'e yā ya^{n}'āī canee
ye^{n}'e 'úú.
7 Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dichíí'vɛ̄ chí dii^{n}
yā chi dich'ɛɛtɛ́ yā 'úú, ti chíí^{n}
chí ngi'cuee^{n} yā ní ley ye^{n}'e
sa^{n}'ā ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.

8 Naati ndís'tiī ní chi'née^{n} nī
leyes ye^{n}'e Ndyuūs ní candíi nī
costumbres ye^{n}'e sa^{n}'ā ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. Chíí^{n} chi neené n'deee cuūví
nnaa^{n}nu yā jarros ndúúcū vasos
naachi ngi'i nuú^{n} yā, ndúúcū chí dií^{n}
yā ndúúcū neené n'deēe cá dendu'ū.
Tanducué^{n}'ē chuū ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ.
9 'Tíícā ca^{n}'a Jesús chii yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Ndís'tiī ní cándii
nī costumbres maá^{n} nī ní cáávā
chuū i'neé^{n} nī 'áámá lado ley ye^{n}'é
Ndyuūs. 10 Moisés ca^{n}'a yā ley 'cūū:
Dií^{n} nī honrar chiidá nī ndúúcū
chɛɛcú nī ní 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
n'dáacā nga^{n}'a yā ye^{n}'e chiidá yā
o ye^{n}'ē chɛɛcú yā canéé chi 'cuūvi
yā. 11 Naati ndís'tiī ní nga^{n}'a nī chí
nga'a nī permiso 'aama sa^{n}'ā chí
caa^{n}ma^{n} sá cuuvi sa chiida sa o
chɛɛcu sa, 'tíícā: 'Úú ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
nneé n'diī, caati nducué^{n}'ē chi

ye^n'é ní Corbán. (Nduudu Corbán
mii^n ní ne^n'e caa^n'ma^n chi ca'á yā
Ndyuūs.) 12 Ndúúti chi sa^n'ā nga^n'a
sa 'túúcā, tuu'mi ní ndís'tiī nga^n'a
nī chi 'āā ntέέ nga'a nī lugar chi
cunnee sá chiida sá ndúúcū chɛɛcu
sá. 13 Ndís'tiī ní dií^n nī chi 'āā ntέέ
dichíí'vɛ̄ Nduudu ye^n'é Ndyuūs
cáávā costumbre chi ngo'ó ye^n'ē
'áámá nī taama nī. Nééné n'deēe
dendú'ū dií^n nī tan'dúúcā chuū.
14 Ca^n'a ntúū^n Jesús chii yā
'ii^n'yā^n taama vmné^n'ēe ní ca^n'a yā:
Cu'nee^n vee^n nducyaaca nī ye^n'é, ní
tuumicadiinuu^n nī. 15 Mar 'áámá
dendu'ū chi nge'e sa^n'ā chi 'āā cuέέ
che'e sa cuuví diīi^n chi 'āā ntέέ
dɛɛvɛ sa. Chíí^n chi nadicádííinuu^n
sa^n'a na staava ye^n'ē sa ní ican'daā
na staava ye^n'ē sa chíí^n idiīí^n chi 'āā
ntέέ dɛɛvɛ sa. 16 Ndís'tiī chi vέέ veé^n
nī, 'caandiveé^n nī.
17 Taachí Jesús s'nee^n yā 'ii^n'yā^n
mii^n ní sndaa yā va'ai ye^n'é
discípulos ye^n'e yā, discípulos ye^n'é
yā ní itiinguunee^n yā: ¿Dɛ'ɛ né^n'é
caa^n'ma^n ejemplo 'cūū?
18 Ní ca^n'a Jesús chii yā discípulos:
¿'Áá 'tiicá ntuū^n ndís'tiī nguέέ
ituumicadíínuu^n nī? ¿'Áá nguέέ
deenu nī chi tanducué^n'ē chi nge'e
sa^n'ā ní cungέɛ cuaa^n chuva'āī ní
nguέέ cuuví diīi^n chí sa^n'ā mii^n ní
vaati sa, 19 ti nguέέ indaā na staava
ye^n'ē sa naati na chɛɛ̄tī sa? Ní
cuayiivi míí^n nan'daā na cuerpo
ye^n'ē sa. 'Tíícā ní nducué^n'ē chi ngé'é
sa^n'ā ní dɛɛvɛ. Ní nguέέ diīi^n chi
dinuu^{n}ndí yā. 20 Ní ca^n'a Jesús: Chíí^n
chí can'daā na staava ye^n'ē sa chíí^n
chi diii^n chi vέέ nuu^{n}ndi ye^n'ē sa.
21 Ti chii^n cuaa^n chɛɛ̄tī sá^n'ā chí ne^n'e
caa^n'ma^n chi ye^n'ē na staava ye^n'ē
sa, ican'dáā ye^n'ē vaanicadíínūu^n
ye^n'e sa chi nguέέ n'daācā.
Nadacadíínuu^n yā ye^n'e chi ca^n'a sa
ndúúcū 'aama n'daataá o isá^n'ā chi
nguέέ ye^n'e yā, ndúúcū ye^n'e chi
n'diichí yā 'áámá sa^n'ā o n'daataá
ní duuchinéé^n vi'i yā, ní ndúúcū
chi 'caa^n'nú^n yā 'ii^n'yā^n, 22 ndúúcū
ye^n'ē chi ididuucú yā, ndúúcū ye^n'e
chi ne^n'e yā cosas chi vέέ ye^n'ē
taama yā, ndúúcū ye^n'ē dendú'ū chi
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n, ndúúcū ye^n'e
chi nginnche'éí yā 'ii^n'yā^n, ndúúcū
vicios, ndúúcū n'daataá chi ca^n'ā tá
ndúúcū n'daataá chi duuchinee tá
vi'ī, ndúúcū ye^n'ē sá^n'ā chi ca^n'a sa
ndúúcū sa^n'ā chi duuchinee sa vi'ī,
ndúúcū ye^n'ē chi n'diichí yā cosas
chi nguέέ n'daācā, ndúúcū ye^n'ē
chi caa^n'ma^n taá^n yā contra ye^n'e
Ndyuūs, ndúúcū ye^n'e chi dich'ɛɛtέ
maá^n yā 'ii^n'yā^n, ndúúcū nduudu
chi nadicádííinuu^n yā tan'duucā chi
loco yā. 23 Tanducué^n'ē dendú'u 'cūū
chi nguέέ n'daācā ican'daā ye^n'ē na
staava ye^n'é yā. Chíí^n chi diīi^n chi
vέέ nuu^{n}ndi ye^n'é yā.

**'Áámá n'daataá chi nguέέ n'daataá
Israel tá chi i'teenu tá Jesús**

(Mt. 15.21-28)

24 Nan'dáā Jesús mii^n ní cuna^n'a
yā na yá^n'āa Tiro ndúúcū Sidón. Ní
chindáa yā na 'áámá va'ai. Ní nguέέ
ne^n'é yā chi 'ii^n'yā^n s'ee^n cadíínuu^n
yā naachi cánéé yā naati nguέέ chii
canúú^n n'de'ei yā. 25 Maa^{n}nchɛɛtέ
tuumicadiinuu^n 'áámá n'daataá
chi vέέ 'áámá n'daataá 'líí^n daiya
tá chi cánéé ndúúcū espíritu ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n. N'daata mii^n ní ndaā
tá ní chiintii'yā tá ná ca'a Jesús
mii^n. 26 N'daata míí^n ní nguέέ ye^n'ē

ndaata ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel naati ye^{n}'e
ndaataá ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa
Sirofenicia. Ndaā tá ní chiica tá
Jesús mii^{n} chí tun'dáa yā espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'ē n'daataá
'líí^{n} daiya tá. 27 Naati Jesús mii^{n} ní
ca^{n}'a yā chii yā n'daataá mii^{n}: Ca'a
di lugar chi che'e daiyá 'ii^{n}'yā^{n} Israel
vmnáá^{n} vmnaa^{n} ti nguɛ́ɛ́ cánéé chí
divií pan ye^{n}'e daiyá 'nū ní ca'á 'nū
chi che'e 'yaānā.
28 Tá^{n}'ā mii^{n} ní nan'guɛɛcúta^{n}'ā tá:
'Tíícā, Señor, naati 'yaānā chi snée tī
maa^{n} mesa mii^{n} nge'é tī cheeyéī pan
chi ngéē ye^{n}'ē da'caīyāá.
29 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā
chii yā tá^{n}'ā: Dii n'daataá n'daācā
nga^{n}'a di. 'Āā cuuví na^{n}'a di. Espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} 'āā nan'dáā
ye^{n}'ē daiya di.
30 Taachí ndaā tá na vaacu tá,
n'daataá 'líí^{n} mii^{n} ye^{n}'ē tá canee tá
na cama ní candiiti tá. Ní espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ní 'āā nan'dáā
ye^{n}'ē n'daata 'líí^{n} mii^{n}.

Jesús dií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e 'áámá sá^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́ nga^{n}'a sa ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú n'giindivee^{n} rá sá

31 Jesús nan'daa ntuu^{n} yā ye^{n}'e
yá^{n}'āa Tiro ndúúcū yá^{n}'āa Sidón
ndúúcū na yáā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa
Decápolis. Ní ndaa yā na yá^{n}'āa chi
'díítūu nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā Galilea. 32 Mii^{n}
ní ndaā 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū 'áámá sa^{n}'ā
chi chɛɛtúū chi nguɛ́ɛ́ ngii nga^{n}'ā
sa n'dáacā. Ní chiicá sá Jesús chi
cun'duú yā ta'a yā vmnaa^{n} ye^{n}'ē sa.
33 Jesús candɛ́ɛ yā sa^{n}'ā mii^{n} 'áámá
lado naachi 'āā ntɛ́ɛ́ snée 'ii^{n}'yā^{n} ní
tingúú^{n} ndutá'a yā na vee^{n} sá ní
chiīdai^{n} yā ní s'nee^{n} nduta'á yā na
ch'iiya sa. 34 Ní ch'íínu yā nanguuvi,
ní nndaa nii^{n}nú^{n} yā ní ca^{n}'a yā:
Efata, chi ne^{n}'e caa^{n}ma^{n} na nduudu
ye^{n}'é, n'guaa^{n} di.
35 Ndúúcū chuū ní n'guaa^{n} vee^{n}
sá ndúúcū ch'iiya sa ní nduūvā
ye^{n}'ē sa. Ní 'āā chí ca^{n}'a n'dáacā sā.
36 Jesús ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ cuuvi yā mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n}. 'Áárá chi neené ca'a cuidado
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ cuuvi yā
'ii^{n}'yā^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā chii
yā n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n}. 37 Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní neene che^{n}'e yiinú yā, ní
ca^{n}'a yā: 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní tanducué^{n}'ē
idin'daacá yā, ndíí 'ii^{n}'yā^{n} chi
chɛɛtúū ní idií^{n} yā chí n'giindiveé^{n}
yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á yā ní
dií^{n} yā chí ngíí nga^{n}'a yā.

Jesús ca'á yā che'e cuūu^{n} mil 'ii^{n}'yā^{n}

(Mt. 15.32-39)

8 Tiempo 'cūū neené 'yáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
nduuvidaama yā ndúúcū
Jesús. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ chi ca'á yā chí
che'e 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n}. Tuu'mi Jesús
'caí yā discípulos ye^{n}'e yā, ní ca^{n}'á
yā chii yā discípulos: 2 'Úú ní ya'áí
cáávā 'ii^{n}'yā^{n} s'tíī, tí 'āā 'iinu nguūvī
snée yā nduucú na lugar 'cūū ní
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi che'é yā. 3 Ndúúti
chi nadicho'ó 'ii^{n}'yā^{n} na vaacu yā ní
nguɛ́ɛ́ che'é yā, 'áátiī cuuvi cúúnú
yā cuaa^{n} cyúúní chi na^{n}'a yā ti ná^{n}'a
yā ní ya^{n}'āī ndiicá yā.
4 Discípulos ní nan'guɛɛcúta^{n}'a yā:
¿Taacá ca'á nī chi ché'é 'ii^{n}'yā^{n} na
lugar naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}?
5 Jesús mii^{n} ntiinguunée^{n} yā
discípulos: ¿'Áá n'deee cá panes
ye^{n}'é nī vɛ́ɛ́? Discípulos ní ca^{n}'a yā:
Tá ndɛɛ̄chɛ̄ vɛɛ.
6 Tuu'mi ní chii Jesús 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi 'cuɛɛtɛ́ yā na yá^{n}'āa mii^{n}. Ní

Jesús sta'á yā ndɛɛ̄chɛ̄ panes mii^{n}.
Ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā panes
mii^{n}. Ní n'dee yā panes mii^{n} ní ca'á
yā discípulos ye^{n}'é yā. Ní discípulos
ca'á yā che'e 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n}. 7 Vɛ́ɛ́
ntúū^{n} n'duuvi 'yaācā. Jesús sta'á
yā 'yaācā ní ca'á yā gracias Ndyuūs
cáávā 'yaācā ní ca'a yā discípulos
chi ca'a ntúu^{n} yā 'yaācā 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n}.
8 Nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} che'e yā ní chiitu
'ii^{n}'yā^{n}. Ní nin'guaá^{n} yā tá ndɛɛ̄chɛ̄
'cuɛɛ̄tɛɛ chí nángaava. 9 'Ii^{n}'yā^{n} chi
che'e yā ní ngii yā tan'dúú cuūu^{n}
mil 'ii^{n}'yā^{n}. Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ní
dií^{n} yā despedir ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n}.
10 Ní Jesús ndaa yā na 'aama barco
ndúúcū discípulos ye^{n}'e yā ní cue^{n}'é
yā na yá^{n}'āa chi nguuvi Dalmanuta.

'Ii^{n}'yā^{n} fariseos chiica yā Jesús chi ch'i^{n}'i yā 'aama vaadī n'giinu

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

11 Tuu'mi ní ndaā 'ii^{n}'yā^{n} fariseos ní
tucá'a yā ca^{n}'a yā n'deee n'dáí ndúúcū
Jesús. Ne^{n}'é yā n'diichi yā táacā
caa^{n}'ma^{n} Jesús. Chiica yā Jesús
'áámá vaadī n'giinu ye^{n}'ē na va'ai
chɛɛti nguuvi. 12 Jesús nandaa yiinú
yā tí ndaachíī 'iinu yā na staava ye^{n}'é
yā, ní ca^{n}'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ngiica
'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n} 'áámá señal ye^{n}'ē vaadī
n'giinu? 'Úú nga^{n}'á cuaacu chi nguɛ́ɛ́
ca'á mar 'áámá señal 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n}.
13 Cuayiivi chi ca^{n}'a yā chii
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n} chuū, Jesús
nanguɛɛcunée yā sndaa yā na
barco mii^{n}. Ní cue^{n}'e yā taama lado
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n}.

Levadura ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} fariseos

(Mt. 16.5-12)

14 Discípulos chinaá^{n} yā chi
candɛɛ yā chi che'e yā, naati ndɛ́ɛ
yā 'aama n'dyá^{n}'ā pan ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} na barco mii^{n}. 15 Tuu'mi ní
Jesús ca^{n}'á yā chii yā discípulos:
Cuin'diichí nī, cundɛ́ɛ nī cuidado
ye^{n}'e levadura yé^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} fariseos
ndúúcū levadura ye^{n}'e rey Herodes.
Levadura mii^{n} ní chíí^{n} chí dií^{n} yā
chi nguɛ́ɛ́ n'daācā.
16 Discípulos ní tucá'a yā ca^{n}'a yā
nguaa^{n} maá^{n} yā: ¿'Áá chi nguɛɛ ndɛɛ́
yú pan chii^{n} chi 'tiicā nga^{n}'a yā?
17 Jesús mii^{n} ní déénu yā chí
nga^{n}'ā discípulos nguaa^{n} maá^{n} yā
ní ca^{n}'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nga^{n}'a
nī chi cáávā chi nguɛ́ɛ́ ndɛɛ́ nī pan?
¿'Áá cuɛ́ɛ́ tuumicadiinúú^{n} nī? ¿'Áá
cuɛ́ɛ́ i'téénu nī na staava ye^{n}'e nī?
18 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ inaa^{n} ndís'tiī ndúúcū
nduutináa^{n} nī, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
n'giindivee^{n} rá nī ndúúcū veé^{n} nī?
¿'Áá nguɛ́ɛ́ inan'gaacú nī? 19 Taachí
n'deé ndu'u nyu^{n}'u panes mii^{n} chí
che'e nyu^{n}'u mil 'ii^{n}'yā^{n}, ¿'áá n'deēe
'cuɛ́ɛ́tɛɛ ca pan nángaāva? ¿'Áá
nin'guaá^{n} nī? 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a
yā: Ta ndiichuuví.
20 Ní ca^{n}'a Jesús: Taachí ca'á
ndɛɛ̄chɛ̄ panes mii^{n} che'e cuūu^{n}
mil 'ii^{n}'yā^{n}, ¿'áá n'deēe 'cuɛɛ̄tɛɛ ca
nin'guaá^{n} nī? Discípulos ní ca^{n}'á yā:
Tá ndɛɛ̄chɛ̄.
21 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā: ¿'Áá
cuɛ́ɛ́ tuumicadiinúú^{n} nī?

Jesús dií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi ngueenáá^{n} na yáā^{n} Betsaida

22 Cuayiivi mii^{n} mí ndaā Jesús
ndúúcū discípulos ye^{n}'e yā na
yáā^{n} Betsaida. Ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ní ndɛ́ɛ
yā 'áámá chi ngueenáá^{n} nanáá^{n}
Jesús ní ngiicá yā Jesús chi tuu'vi
yā 'ii^{n}'yā^{n} chi ngueenáá^{n}. 23 Jesús

sta'á yā ta'ā chi ngueenáá^n ní
tun'dáa yā 'ii^n'yā^n 'áámá lado ye^n'e
yáā^n 'líí^n mii^n. S'nee^n yā nuu^{n}nī^n
daí^n yā na nduutináá^n sa ní snduu
tá'a yā vmnaa^n ye^n'e sa^n'ā^n mii^n ní
itiinguunée^n yā sa^n'ā ndúúti chi 'āā
inaa^n sa 'tɛɛ. 24 Chi ngueenáá^n mii^n
ní ch'iinu sa, ní ca^n'ā sa: Inaá^n 'áámá
sa^n'ā tan'dúúcā chi 'áámá yá^n'ā 'tíícā
sa^n'ā, naati ngiicá sá.
25 Tuu'mi ní Jesús mii^n ní sn'duu
ntúu^n yā ta'a yā na nduutináa^n sa^n'ā
mii^n. Sa^n'ā mii^n ní ch'íínu n'daācā
sa ní nduuvī n'dai nduutináa^n sa.
'Āā tanducué^n'ē inaa^n n'dáacā sa.
26 Tuu'mi ní Jesús mii^n dichó'o yā
sa^n'ā chí cuina^n'a sa na vaacu sa.
Ní ca^n'a yā: Díí, nguɛ́ɛ́ cundaā di
núú^{n}má^n na yáā^n mii^n ní cuuvi di
chuū mar 'áámá 'ii^n'yā^n.

Pedro ní ca^n'ā cuaacu sá chí Jesús chi Cristo yā

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

27 Cuayiivi mii^n Jesús ndúúcū
discípulos ye^n'é yā che^n'é yā na yáā^n
s'ee^n ye^n'e yá^n'āa Cesarea ndúúcū
yáā^n s'ee^n ye^n'e yá^n'āa Filipo. Taachí
snúu^n yā yúúní ntiinguunee^n Jesús
mii^n discípulos ye^n'e yā, ní ca^n'a yā:
¿Du'ū 'úú nga^n'a 'ii^n'yā^n?
28 Discípulos nan'guɛɛcúta^n'a yā:
Ná^n'ā 'ii^n'yā^n ní nga^n'a yā chi díí chí
Juan chi chɛɛdínuū^{n}nī^n díí. Ná^n'a yā
ní nga^n'a yā chi díí chí profeta Elías
díí. Ná^n'a yā ní nga^n'a yā chi díí chí
'áámá profeta díí.
29 Tuu'mi ni Jesús ntiinguunée^n yā
discípulos: ¿Du'ū 'úú nga^n'á ndís'tiī?
Tuu'mi ní Pedro mii^n ní ca^n'ā sa:
N'diī chí Cristo chi ye^n'e Ndyuūs.
30 Jesús ní ca^n'a yā chí nguɛ́ɛ́
cuuvi yā mar 'áámá 'ii^n'yā^n chuū.

Jesús nga^n'a yā ye^n'e vaadī n'gii ye^n'e maá^n yā

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

31 Tuu'mi ní Jesús tuca'á yā
chi'cuee^n yā ye^n'ē Sa^n'ā chi Daiya
Dendyuūs. Ní neené 'cueenu
sa cuuvi. 'Ii^n'yā^n chiiduú n'gɛɛtɛ́
ndúúcū 'ii^n'yā^n ndiicúū chi nga^n'ā
ntii^{n}nyu^n ye^n'ē yáacu mii^n ndúúcū
maestros ye^n'e ley, 'āā ntɛ́ɛ́ ne^n'e yā
sa^n'ā. Ní ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi 'caa^n'núu^n yā sa^n'ā, naati sa^n'ā mii^n
ní chɛɛti 'iīnū nguuvi nduuchi sa
ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā. 32 'Úú ní nga^n'á
cuaācú chuū. Tuu'mi ní Pedro mii^n
ní cue^n'e sa ndúúcū Jesús 'áámá
lado ní tucá'a sa yaa'vi nee^n sa
Jesús. 33 Naati Jesús nan'guɛɛcundií
yā ní n'diichí yā discípulos ní yaa'vi
nee^n yā Pedro ní ca^n'a yā: Díí, Pedro,
tan'dúúcā yáá^{n}n'guiinūu^n, 'tíícā dii.
Cuvíi di ye^n'ē 'úú, ti dii ní nguɛ́ɛ́
nadicádíínuu^n di tan'dúúcā Ndyuūs
nadicádiinuu^n yā, ti nadicádíínuu^n
di ye^n'e dendu'ū ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū.
34 Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā
discípulos ye^n'e yā ndúúcū taná^n'ā
'ii^n'yā^n, ní ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n
s'uu^n: Ndúúti chi 'áámá 'ii^n'yā^n
ne^n'e yā ca^n'a yā nduucú, canéé
chi cu'néé^n maá^n yā tanducué^n'e
dendu'ū chi vɛ́ɛ́ ye^n'e yā ní cuta'á
yā cruz ye^n'é yā chí tan'dúúcā
chi 'cueenu taaví yā cuuvi
cucáávā 'úú 'iicu ca^n'á yā nduucú.
35 Tí nducyáácá 'ii^n'yā^n chi ne^n'e yā
nadanguá^n'āī yā vida ye^n'e maá^n yā
na i^n'yee^{n}dí 'cūū ní dindaí taama
vida ye^n'é yā nanáá^n Ndyuūs. Ní
nducyáácá 'ii^n'yā^n chi dindaí yā
vida ye^n'e yā cucáávā 'úú ní cucáávā
nduudu cuaacu chí ngua^n'ai 'ii^n'yā^n,

tuu'mi ní nandaacá yā vida ye^n'e
yā nanáá^n Ndyuūs. 36 ¿Dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄
ye^n'e sa^n'ā ndúúti chi dii^n sa ganar
nducué^n'ē chi vɛ́ɛ́ i^n'yee^{n}dí 'cūū
ní dindaí sa alma ye^n'ē sa? 37 ¿'Áá
n'deēe cuuvi nadíí'vɛ sa 'áámá 'ii^n'yā^n
cucáávā alma ye^n'ē sa? 38 Nduuti chi
'áámá 'ii^n'yā^n cuuvi 'cuináa^n yā ye^n'e
'úú ndúúcū nduudu ye^n'é nanáá^n
'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e yā, ní
nguɛ́ɛ́ n'daācā idií^n yā, 'tiicá ntúū^n
'úú chi Sa^n'a chi Daiyá Ndyuūs,
cuuví 'cuinaá^n ye^n'e yā taachi ndaá
ndúúcū dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ n'dai ye^n'ē
Chiidá ndúúcū ángeles chí dɛɛvɛ yā.
9 Jesús ní ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n: Cuaacu níí^{n}nyú^n nga^n'á,
chi vɛ́ɛ́ ná'a nī chi snée nī 'muu^n chi
nguɛ́ɛ́ 'cuuví nī taanduvɛ́ɛ́ ndii snaa^n
nī naachí Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n
yā ye^n'ē chi ndaa yā ndúúcū poder
ye^n'é yā.

Jesús ñ'daa^n yā cuerpo ye^n'e maá^n yā

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

2 Cho'ó jaā^n nguuvi, ní Jesús
candɛ́ɛ yā Pedro, ndúúcū Jacobo,
ndúúcū Juan. Ní che^n'e yā ndúúcū
'ii^n'yā^n s'ee^n na 'áámá yiīcū yaacu. Ní
mii^n ní Jesús ñ'daa^n yā cuerpo ye^n'e
yā nanáá^n 'ii^n'yā^n s'ee^n. 3 Catecai
yā nguɛɛcundáā ngii n'gai ní cuɛ́ɛ̄
tan'dúúcā nieve. Mar 'áámá 'ii^n'yā^n
ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́ cuuvi
naá^{n}nú yā 'áámá tíínūu^n táátiī cuɛ́ɛ̄.
4 Ní che'enaāa^n sá^n'ā profeta Elías
ndúúcū Moisés, 'ii^n'yā^n s'ee^n chí
ch'iī ndíí cuáá^n vmnaa^n. Ní ndeé
yā ndúúcū Jesús. 5 Tuu'mi ní Pedro
mii^n ní ca^n'a sá chii sá Jesús: N'dií
Maestro, dɛ'ɛ chúúcā n'daācā ye^n'e
yú chi 'cuɛɛtinée yú 'muu^n. Din'dái
'nū 'iīnū va'ai 'líí^n: 'Áámá ye^n'é nī,
táámá ye^n'e Moisés, táámá ye^n'e
profeta Elías.
6 Discípulos ní di'yáá yā chiī. Ní
Pedro mii^n nguɛɛ deenu sa dɛ'ɛ̄ chi
nga^n'a sa. 7 Tuu'mi ní ndaā vmnáá^n
ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n 'áámá meēe^n ní
sn'dii 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní discípulos
ch'iindiveé^n yā 'áámá nduudu chi
nga^n'a nguaa^n meēe^n mii^n chí nga^n'ā:
Sá^n'a 'cūū Sa^n'ā Daiyá chí ne^n'e n'dáí.
Cu'nee^n veé^n nī ye^n'ē sa.
8 Hora míí^n nūu^n, taachi discípulos
n'diichí yā, 'āā ntɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ snéé
ndúúcu yā, 'āā dámaā^n Jesús mii^n
nduucú yā.
9 Taachí nangua'á yā ye^n'e yiīcū
mii^n na yúúní mii^n naachi cuna^n'a
yā Jesús ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n yā ye^n'e
chi n'diichi yā, ndíí taachi Sa^n'a
chi Daiya Ndyuūs nduuchi sa
ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā. 10 Cáávā chuū
nanguáín'daí yā chi canúú^n n'de'ei
nguaa^n maá^n yā, naati ntiinguunée^n
yā nguaa^n maá^n yā ¿dɛ'ɛ̄ chi 'túúcā
chi nduuchi sa ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā?
11 Tuu'mi ní discípulos ntiinguunée^n
yā Jesús ní ca^n'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí
nga^n'ā maestros ye^n'e ley chí Elías
mii^n canéé chi ndaa vmnaa^n sa?
12 Jesús mii^n nan'guɛɛcúta^n'a
yā ní ca^n'a yā chii yā discípulos:
Cuaacu níí^{n}nyú^n chí Elías mii^n 'āā
ndaá sá vmnáá^n vmnaa^n ní dii^n sa
n'nɛɛ sa tanducué^n'ē ye^n'é Ndyuūs.
¿Dɛ'ɛ́ nga^n'ā naachi canéé nguū^n na
libro ye^n'e Ndyuūs ye^n'e Sa^n'ā chí
Daiya Ndyuūs? Nga^n'a chí canéé chi
'cueenu sá cuuvi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n dií^n
yā despreciar sa^n'ā ní nguɛ́ɛ́ ne^n'e
yā sa^n'ā. 13 Naati maa^n ní nga^n'á chi
'āā ndaā profeta Elías mii^n ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n 'āā dií^n yā chi ne^n'e yā ndúúcū

sa, tan'dúúcā chí nga^{n}'a naachi
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs
ye^{n}'ē chi canéé chi chó'ōo.

Jesús divii yā espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'ē 'aama sa^{n}'ā 'díí^{n}

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

14 Cuayiivi míí^{n} Jesús ndaa yā
naachi snéé discípulos ye^{n}'e yā.
N'diichí yā neené n'deee 'ii^{n}'yā^{n}
cuaa^{n} 'diituú discípulos ye^{n}'é
yā. Vɛ́ɛ́ ntúū^{n} maestros ye^{n}'e ley
mii^{n} chí ndeé yā n'deēe n'dáí
ndúúcū discípulos. 15 Ní taachi
n'dííchi nducyaaca yā Jesús mii^{n}
cue^{n}'e yiinu yā ní ngéénu yā ní
ndáa yā nanáá^{n} Jesús chí dií^{n} yā
saludar Jesús. 16 Tuu'mi ní Jesús
ntiinguunee^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: ¿Dɛ'ɛ́
nga^{n}'a nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'tíī?
17 'Áámá chɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi snée
yā mii^{n} nn'guaacúta^{n}'a yā: N'dií
Maestro, ndɛɛ́ 'aama daiyá, chi
canéé sá ndúúcū 'áámá espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} chí dii^{n} chi
nguɛ́ɛ́ ngíí nga^{n}'ā sa. 18 'Āā tií
nūu^{n} naachi canéé sá espíritu 'cūū
ní sta'a sá^{n}'ā ní n'gɛēcu sá^{n}'ā ná
yá^{n}'āa. Ní sa^{n}'ā mii^{n} ní ican'dáā yáī^{n}
cuaa^{n} cheendi sa. Ní n'gɛɛcu r'iīi
'díí^{n}'yú^{n} sá. Chíí^{n} chí neené nduuví
duūvā sa. 'Āā ngií discípulos ye^{n}'e
nī chí tun'dáa yā espíritu ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n}, naati nguɛ́ɛ́ cuuvi
dií^{n} yā.
19 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Ndís'tiī, 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
i'téénu nī. ¿Áá 'naa^{n} tiempo canéé
chí cuneé ndúúcū ndís'tiī? ¿Áá 'naa^{n}
tiempo canéé chí cuchɛɛ́ ndúúcu nī?
Candɛ́ɛ nī 'muu^{n} sa^{n}'ā 'díí^{n}.
20 Che^{n}'e yā nguai yā sa^{n}'ā 'díí^{n}
mii^{n}. Ní taachí n'diichi espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} Jesús mii^{n},
yáá^{n}n'guiinūu^{n} mii^{n} chindɛɛvɛ sa^{n}'a
'díí^{n} mii^{n}. Chɛɛcu ndáā sa ní n'gee
yáī^{n} cuáá^{n} cheendi sa. 21 Tuu'mi ní
Jesús ntiinguunée^{n} yā chiida sa^{n}'ā
'díí^{n}: ¿'Áá 'naa^{n} canee sa ndúúcū
ca'ai 'cūū? Chiida sa mii^{n} ní ca^{n}'a
yā: Ndii chi 'líí^{n} sa. 22 Néémé n'deēe
cuuví espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}
mii^{n} ní n'gaanuu^{n} sá^{n}'ā nguaa^{n}
nguuchi yá^{n}'ā ní nguaa^{n} nuū^{n}nī^{n} va,
chí ne^{n}'e 'caā^{n}'nū^{n} sa^{n}'ā. N'diī Jesús,
ndúúti chi cúúví dii^{n} nī 'tɛɛ dɛ'ɛ̄ chi
cunnee nī nús'uu, ní nuu^{n} nnee ya'āī
'iinú nī nús'uu ní cunnee nī nús'uu.
23 Jesús ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā mii^{n}:
Nduuti chi cuuvi cu'téénu di, tuu'mi
ní tanducué^{n}'ē ní cuuvi cáávā 'ii^{n}'yā^{n}
chi i'téénu yā.
24 Tuu'mi ní chiida sa nééné 'caī ní
ngɛɛcú yā. Ní ca^{n}'a yā: 'Úú cu'teenú.
Cunnee nī 'úú ní cuuvi cu'teenú ca.
25 Taachí Jesús n'diichí yā chi
neené n'deēe 'ii^{n}'yā^{n} nduuvidaamá
yā, nga^{n}'a diitú yā ndúúcū espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ní ca^{n}'a yā:
Dii espíritu chi dii^{n} chi nguɛ́ɛ́ ngii
nga^{n}'a ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} 'úú
cuuví dii chi nan'dáa di ye^{n}'e
cuerpo ye^{n}'e sa^{n}'ā 'díí^{n} 'cūū, ní 'āā
ntɛ́ɛ́ nguɛɛcunée di cundaā di na
cuerpo ye^{n}'ē sa.
26 Espíritu mii^{n} ní chindɛɛvɛ sa^{n}'ā
'díí^{n} mii^{n} ní chɛɛ̄cundáa sa^{n}'ā taama
vmné^{n}'ēe ní nan'daā ye^{n}'ē sa. S'nee^{n}
sa^{n}'ā 'díí^{n} mii^{n} tan'dúúcā chi ch'ii
sa. Taachí 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n} n'diichí yā
sa^{n}'ā 'díí^{n} mii^{n} neené 'yaa^{n} yā ca^{n}'a
yā chi n'díí sá. 27 Naati Jesús mii^{n} ní
sta'á yā ta'ā sa, ní nadicuée^{n} yā sa^{n}'ā.
Sa^{n}'ā 'díí mii^{n} ní chééndii sa.
28 Cuayiivi ní Jesús sndaa yā na
'áámá va'ai, ní discípulos ye^{n}'e yā

ntiinguunée^{n} yā Jesús taachi snée
yā 'áámá lado: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí
nús'uu nguɛ́ɛ́ chitun'dáa 'nū espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'e sa^{n}'ā 'díí^{n}?
29 Ní Jesús ca^{n}'a yā: Espíritu 'cūū
chí 'túúcā nguɛ́ɛ́ nan'daā ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi 'tiicá nūu^{n} caati dámaā^{n}
chí nga^{n}'angua'á yā ndúúcū chi
nguɛ́ɛ́ 'āā ca'diinú yā nguuvi chi
nga^{n}'angua'á yā.

Jesús nga^{n}'a ntúu^{n} yā ye^{n}'e vaadī n'gii ye^{n}'e yā

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

30 Taachí can'daā Jesús ndúúcū
discípulos na yáā^{n} mii^{n}, cho'ó yā
na yá^{n}'āa Galilea. Jesús mii^{n} nguɛ́ɛ́
ne^{n}'e yā chi cadiinuu^{n} mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} chi canee yā mii^{n}, 31 ti Jesús
mii^{n} ní ngi'cuee^{n} yā discípulos
ye^{n}'e yā chi Sa^{n}'a chí Daiya
Dendyuūs mii^{n} ní canéé chí ca'a
yā sá^{n}'ā na ta'āa 'ii^{n}'yā^{n}. Ní canéé
chi 'caa^{n}'nú^{n} yā sa^{n}'ā. Ní taachí
'āā 'cuuví sa chɛɛtí 'iinū nguuvi
canéé chí nduuchi sa ye^{n}'ē nguaa^{n}
tiná^{n}'ā. 32 Naati discípulos ní nguɛ́ɛ́
túúmícádíínuu^{n} yā chi nga^{n}'a Jesús.
Ní 'va'a yā chí ntííngūunee^{n} yā ye^{n}'e
chúū.

¿Du'ū cá chí ch'ɛɛtɛ ca?

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

33 Tuu'mi ní ndaa Jesús ndúúcū
discípulos ye^{n}'e yā na yáā^{n}
Capernaum; ní taachí ndaa yā
'áámá va'ai, Jesús ntiinguuneé^{n} yā
discípulos: ¿Dɛ'ɛ́ nga^{n}'a ndís'tiī cuaa^{n}
cyúúní?
34 Discípulos ní 'āā ntɛ́ɛ́ ca^{n}'á yā
mar 'áámá ti cuaa^{n} cyúúní míí^{n}
ntííngūunee^{n} vi'i yā chɛɛ́ ca yā chí
ch'ɛɛtɛ ca yā. 35 Tuu'mi ní Jesús mii^{n}
ch'iindí yā ní yaa'ví yā ndiichúúví
discípulos ye^{n}'é yā chi cuchii yā
nanáa^{n} yā. Ní cā^{n}'a yā: Ndúúti
chi 'áámá ndís'tiī ne^{n}'e nī cuuví nī
cuáá^{n} vmnaa^{n}, canéé chí cuuví nī
ndii cuayiivi ye^{n}'ē nducyáácá yā ní
ndiicuu^{n} ca nī. Ní canéé chí dichíí'vɛ
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
36 Tuu'mi ní Jesús sta'á yā 'áámá
sa^{n}'ā 'líí^{n} ní s'nee^{n} yā naavtá^{n}'ā ye^{n}'e
discípulos. Ní sta'á yā sa^{n}'a 'líí^{n} mii^{n}
ní ca'nuú^{n} yā sa^{n}'ā. Ní ca^{n}'a yā chii
yā discípulos ye^{n}'e yā: 37 'Ii^{n}'yā^{n} chí
'cuaá^{n} yā sa^{n}'ā 'líí^{n} 'túúcā, nduūcū
chi duuchí, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní 'cuaá^{n} yā
'úú. 'Ii^{n}'yā^{n} chí 'cuaá^{n} yā 'úú, nguɛ́ɛ́
dámaā^{n} 'úú cuaá^{n} yā, naati 'cuaá^{n}
ntúu^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} chi dichó'o yā 'úú.

Ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi lado ye^{n}'e Jesús

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

38 Tuu'mi ní Juan mii^{n} ní ca^{n}'a sa
chii sa Jesús: N'dií Maestro, n'diichí
'nū 'áámá sa^{n}'ā chi divíi sa espíritus
ye^{n}'e yáán'guiinūu^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
ndúúcū chi dúúchí nī, naati sá^{n}'ā
mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ cachiicá sá ndúúcū
nús'uu. Nguɛ́ɛ́ 'cuú^{n} 'nū chi dii^{n} sa
'tíícā.
39 Jesús ca^{n}'a yā chii yā discípulos:
Ndís'tiī 'cuáa^{n} nī chi dii^{n} sa 'túúcā; ti
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n}
yā vaadī n'giinu ndúúcū chi duuchí,
ní cuayiivi cúúví caa^{n}má^{n} yā chi 'úú
ní nguɛ́ɛ́ n'daācā 'úú. 40 Ti 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ idií^{n} yā contra ye^{n}'e s'uūu^{n}, ní
ye^{n}'é yā favor ye^{n}'ē yú. 41 'Āā du'ú
nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi tée yā ndís'tiī 'áárá
chi 'áámá vaso nuū^{n}nī^{n} ndúúcū chi
duuchí, ti ndís'tiī ye^{n}'e Cristo ndís'tiī,
cuaacu níí^{n}nyú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní vɛ́ɛ́
chí ndaācā chi cuuvi ye^{n}'e yā ná
va'ai chɛɛti nguuvi.

Ye^n'e dendu'ū chi dii^n chi 'ii^n'yā^n dii^n nuu^{n}ndí yā

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

42 Tuu'mi ní ca^n'a Jesús: 'Āā du'ú
nūu^n 'ii^n'yā^n chi dií^n yā chi 'áámá
chɛɛ chi n'gaiyáā chi i'téénu yā 'úú
dií^n yā nuu^{n}ndi, n'daācā ca cáávā
'ii^n'yā^n mii^n chi 'ii^n'yā^n s'ee^n cāchiichí
yā 'áámá tuūu yúúdú chí inguú
'ii^n'yā^n na daandu yā ní canuú^n yā
'ii^n'yā^n mii^n naachí yaānuú^n ye^n'e
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. 43 Ní ndúúti chi ta'ā
di idiīi^n chí dinuu^{n}ndi di, n'daacā
ca chí 'caaca di ta'a di ní divíi di.
N'daacā ca chí ndaā di ndúúcū
'aama ta'á nūu^n di ná vida cue^n'e
daā^{n}ma^n, ní nguɛ́ɛ́ chi ca^n'ā di
ndúúcū 'uūvī ta'a di na infierno,
naachí nguūchī ya^n'ā mii^n ní nguɛ́ɛ́
ín'tuūvī. 44 Lugar mii^n naachi nguɛ́ɛ́
n'giī n'daāa ní nguuchi ya^n'ā mii^n ní
'āā ntɛ́ɛ́ n'tuūvī. 45 Ndúúti chi ca'a di
idiīi^n chí dinuu^{n}ndi di 'caaca ntúu^n
di ní divíi di. N'daacā ca chí ndaa di
lo'ō di na vida cue^n'e daā^{n}ma^n mii^n,
nguɛ́ɛ́ ti chí ca^n'ā di ndúúcū 'uuvī
ca'a di na infierno naachí nguuchi
yá^n'ā mii^n chi nguɛ́ɛ́ ín'tuūvī.
46 Lugar mii^n ní naachi nguɛ́ɛ́ n'gii
n'daāa ní nguuchi yá^n'ā mii^n 'āā ntɛ́ɛ́
ín'tuūvī. 47 Ndúúti chi nduutináa^n
di diīi^n chí idinuu^{n}ndí di, tuu'mi ní
tun'dáa di; ti n'dáácā ca chi ndáa
di ndúúcū 'áámá nduutináa^n naachí
Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā, nguɛ́ɛ́
ti chi ca^n'a di ndúúcū nduu 'uuvi
nduutináa^n di na infierno, 48 naachi
n'daāa míí^n nguɛ́ɛ́ n'gií tī ní nguuchi
yá^n'ā mii^n 'āā ntɛ́ɛ́ ín'tuūvī tan'díí
nūu^n.
49 Ti nducyaaca 'ii^n'yā^n chi
i'téénu yā canéé chí n'diichi née^n
yā 'cueenú yā cuuvi tan'dúúcā
chi cho'ó ná nguuchi ya^n'ā, ní
tanducué^n'ē 'iiti chi 'ii^n'yā^n 'caa^n'nú^n
yā cáávā ofrenda ye^n'é Ndyuūs,
dií^n yā preparar 'iiti mii^n ndúúcū
yiīmā. 50 Yiīmā ní n'dai. Ní nduuti
chi nguɛɛ ndaācā sabor ye^n'ē, ¿dɛ́'ɛ
cuuvi dií^n nī, ní cuuvi nndaācā
sabor ye^n'ē? Ndís'tiī cuneé nī
tan'dúúcā chi yiīmā, 'tííca cuneé nī,
ní canéé n'daaca nī 'aama nī taama
nī ndúúcū vi'ī.

Jesús ngi'cuee^n yā ye^n'e divorcio chi i'tɛɛchií vi'i 'ii^n'yā^n

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 Jesús can'daa yā ye^n'e
yáā^n Capernaum, ní cue^n'e
yā na yá^n'āa Judea ndúúcū yá^n'āa
chi canee táámá lado ye^n'ē yíícú
Jordán. Mii^n ní nduuvidaama
ntúu^n 'ii^n'yā^n naachi canéé Jesús
mii^n. Jesús tuca'a yā chi'cuee^n yā
'ii^n'yā^n s'ee^n tan'dúúcā costumbre
ye^n'e yā. 2 Tuu'mi ní n'duuvi 'ii^n'yā^n
fariseos ndaá yā naná á^n Jesús ti
ne^n'é yā n'diichínee^n yā Jesús mii^n.
Ní ntiinguunée^n yā Jesús ndúúti
chi n'daācā chí sa^n'ā n'tɛɛchi sá
n'daataá ye^n'ē sa. 3 Jesús mii^n ní
nan'guɛɛcúta^n'a yā: ¿Dɛ́'ɛ ca^n'a
Moisés chii sa ndís'tiī na ley ye^n'e
yú?
4 Fariseos ní ca^n'a yā chii yā Jesús:
Moisés mii^n ní 'cuū^n sa chi ca'a sá
n'daataa mii^n 'áámá caaca yé^n'e chí
i'tɛɛchi vi'i yā. Tuu'mi ní cu'nee^n sa
tá^n'ā sa.
5 Tuu'mi ní Jesús ca^n'a yā chii
yā fariseos: Moisés mii^n tee
sa mandamiento 'cūū, ndís'tiī,
caati ndís'tiī ní neené chɛɛchi
staava ye^n'é nī. 6 Naati ndíí cuaa^n

vmnaa^n, taachi Ndyuūs din'dái yā
tanducué^n'ē dendu'ū, din'dái yā sá^n'ā
ndúúcū n'daataá. 7 Chíí^n chi sa^n'ā
mii^n cun'néé^n sa chiida sa ndúúcū
chɛɛcu sá ní ndūūvidaama sa
ndúúcū n'daataá ye^n'ē sa, 8 ní nduu
'uuví yā ní nduūvī 'aama yā ndúúcū
ví'ī. Chíí^n chí 'āā ntɛ́ɛ́ 'uūvi yā tí
'āā 'aama núú^n yā. 9 Chíí^n chí sa^n'ā
mii^n nguɛ́ɛ́ canee chí nadivíi sa chí
Ndyuūs nadaamá yā.
10 Cuayiivi mii^n taachí 'āā snée
Jesús ndúúcū discípulos ye^n'e yā
chɛɛtí 'áámá va'āī, mii^n discípulos
nguɛɛcunée yā ntiinguunee^n yā
Jesús ye^n'e nduudu 'cūū. 11 Jesús
ca^n'a yā chiī yā discípulos: Sa^n'ā
chi cu'nee^n sá n'daataá ye^n'ē sa
ní 'caandivaacu sa ndúúcū táámá
n'daataá, sa^n'ā mii^n ní idinuu^{n}ndi sa
chi vɛ́ɛ́ táámá n'daataá yē^n'e sa. 12 Ní
ndúúti chi 'áámá n'daataá cu'nee^n
ta isá^n'ā ye^n'e tá ní 'caandivaacu
tá ndúúcū táámá sa^n'ā, 'tiicá ntúú^n
n'daataá mii^n idinuu^{n}ndi tá chi vɛ́ɛ́
taama isá^n'ā ye^n'e tá.

Jesús di'viicú yā dá'caīyāa

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n níndɛ́ɛ́
yā da'caīyāa nanáá^n Jesús, chi
Jesús tuu'ví yā da'caīyāa mii^n;
naati discípulos ní yaa'vi née^n yā
'ii^n'yā^n s'ee^n chí ndɛ́ɛ̄ da'caīyāa s'ee^n.
14 Taachí Jesús n'diichi yā chuū,
yaa'vi née^n yā ní ca^n'a yā chiī yā
discípulos: 'Cuaa^n nī chiī da'caīyāa
nanaá^n, ní nguɛ́ɛ́ ndivíi nī ye^n'é,
ti na va'ai chɛɛti nguuvi naachi
Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ní ye^n'ē
da'caīyāa s'tíī, 'tíícā. 15 Cuaacu
níí^{n}nyú^n nga^n'á ngií ndís'tiī,
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ cu'téenu yā ye^n'e
naachi Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n
yā tan'dúúcā chi i'teenú 'aama
dá'caiyāa, nguɛ́ɛ́ cuuví cundaa yā
naachi Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā.
16 Ní Jesús sta'á yā da'caīyāa mii^n
ní ca'nuú yā ní di'viicú yā. Ní s'nee^n
yā sn'duū tá'a yā vmnaa^n ye^n'ē.

Ye^n'e sa^n'a 'díí^n chi 'cuiica

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

17 Taachí Jesús candií yā yúúní
ye^n'é yā, ndaā 'áámá sá^n'ā. Ngeenu
sa nanáá^n Jesús ní chííntii'ya sa
nanáa^n yā ní ntííinguuneē^n sa: N'diī
Maestro chí n'dáí nī, ¿dɛ'ɛ dií^n ní
ndaacá vida cue^n'e daā^{n}ma^n chi
cuuvi ye^n'é?
18 Jesús ca^n'a yā chii yā sa^n'ā: ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí nga^n'ā dí chí n'dai 'úú?
Mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ n'dai yā tí
dámaa^n Ndyuūs. 19 Dii ní deenu di
chí canéé nguū^n na ley chí 'tuucā:
Nguɛ́ɛ́ ca^n'a di ndúúcū tááma
n'daataá chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e di. Nguɛ́ɛ́
'caā^n'nu^n di. Nguɛ́ɛ́ diduucú di. Nguɛ́ɛ́
caa^n'ma^n nduudu yaadi ye^n'ē mar
'áámá 'ii^n'yā^n. Nguɛ́ɛ́ cannche'ei di
'ii^n'yā^n. Diné^n'e di chiida di ndúúcū
chɛɛcu di.
20 Sa^n'ā mii^n ní nan'guɛɛcúta^n'ā sa:
N'diī Maestro, tanducué^n'ē chuū 'āā
idií^n ndíí taachi sa^n'ā 'líí^n 'úú.
21 Jesús ní ch'iinu yā sa^n'ā 'díí^n
ní diné^n'e yā sa^n'ā. Ní ca^n'a yā: Vɛ́ɛ́
táámá chi indáí ye^n'ē di. Cué^n'é dí
n'diīcuí dí tanducué^n'ē chi vɛ́ɛ́ ye^n'ē
di, ní ca'a di 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e
yā. Tuu'mi ní ndaācā chi vɛ́ɛ́ vaadi
'cuiica ye^n'e na va'ai chɛɛti nguuvi
chi cuuvi ye^n'ē di. Tuu'mi ní cutá'a
di cruz ye^n'ē di chi ye^n'ē chi 'cueenu
di cuuvi ní cuchii di ní ca^n'a di
nduucú.

22 Naatí taachi ch'iindivee^{n} sá
chuū, nééné s'nee^{n} ya'āī 'iinu sa ní
neene ndaachi 'iinú sa. Ní cuna^{n}'a
sa ti neené 'cuiica sa.
23 Tuu'mi ní Jesús ch'iinu yā
cuaa^{n} 'diitúú yā ní ca^{n}'a yā chii yā
discípulos ye^{n}'e yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ngí^{n}'īi chi cundaā 'ii^{n}'yā^{n} 'cuiica
naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā.
24 Discípulos ní nge'e yiinu yā
ye^{n}'e nduudu ye^{n}'e yā; naati Jesús
ní ca^{n}'a ntúu^{n} yā: Ndís'tiī daiyá, dɛ'ɛ
chúúcā ngí^{n}'īi chi 'ii^{n}'yā^{n} chi idiné^{n}'e
ca yā chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā chí cundaa
yā naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā. 25 Nguɛ́ɛ́ ngí^{n}'īi cá chi 'áámá
'iiti camello, chi ch'ɛɛtɛ cá nguɛ́ɛ́ ti
'yúúdūu chi cho'ó tī na nduutináá^{n}
'iini, chi cheendi va'ai 'líí^{n} nguɛ́ɛ́
ti 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} 'cuiica i'téénu
yā Ndyuūs ní cundáa yā naachí
Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā.
26 Taachí discípulos ch'iindiveé^{n}
yā chuū, nadicádííinuu^{n} taavi ca yā
ní nguaa^{n} maa^{n} yā ntííinguunée^{n} yā
vi'ī. Tuu'mi ní nga^{n}'a yā: ¿Du'ú cuuví
nangua^{n}'āī?
27 Jesús mii^{n} ch'iinu yā discípulos
ní ca^{n}'a yā: Sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́
cuuvi dii^{n} sa chuū, naati Ndyuūs
cuuvi dií^{n} yā caati nanáá^{n} Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^{n}
yā.
28 Tuu'mi ní Pedro mii^{n} tuca'a sa
ca^{n}'a sa ní ca^{n}'a sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n}:
Nús'uu ní s'neé^{n} 'nū tanducué^{n}'ē chi
vɛ́ɛ́ ye^{n}'é 'nū, ní cuchií 'nū nduucú
nī.
29 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā:
Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī.
'Āā du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí cu'neé^{n}
yā vaacu yā, o 'dííinu yā, o ví'ī, o
chɛɛcú yā, o chiidá yā, o n'daataá
ye^{n}'é yā, o daiya yā, o yá^{n}'āa ye^{n}'e
yā, cáávā 'úú ní cáávā chi candɛɛ yā
nduudu chi ngua^{n}'ai 'ii^{n}'yā^{n}, 30 cuta'á
yā na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū 'áámá ciento
cúúví cá chí n'deee ca dendu'ū
ye^{n}'e va'ai s'ee^{n} ndúúcū 'dííinu yā
ndúúcū 'cɛɛ'vɛ yā ndúúcū vi'i yā,
ndúúcū chiidá yā, ndúúcū chɛɛcú
yā, ndúúcū daiya yā, ní ye^{n}'ē yá^{n}'āa
ye^{n}'e yā. Ní caneé chí n'géénú yā
ngii chí 'ii^{n}'yā^{n} idií^{n} yā naati ná
i^{n}'yeē^{n}dī chí cuchiī ndaācā vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ye^{n}'e yā. 31 Nééné
'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí maa^{n} snée yā cuaa^{n}
vmnaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'cuɛɛtinée yā
cuaa^{n} chi cuayiivi. Ní neené 'yaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi maa^{n} snée yā cuaa^{n} chí
cuayiivi, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'cuɛɛtinée yā
vmnaa^{n}.

Jesús nga^{n}'a ntúu^{n} yā ye^{n}'e chí 'cuūví yā

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

32 Jesús ndúúcū discípulos ye^{n}'e
yā snúú^{n} yā yúúní ní cuchɛɛ yā
na yáā^{n} Jerusalén. Jesús cue^{n}'é yā
vmnáá^{n} discípulos. Ní discípulos
nadicádííinuu^{n} yā ní cue^{n}'e yiinú
yā ní 'va'á yā. Tuu'mi ní Jesús mii^{n}
nguɛɛcunée yā ní yaa'vi ndiichúúví
discípulos ye^{n}'e yā ní tuca'a yā
ca^{n}'a yā chii yā discípulos ye^{n}'e
chi canéé chi 'cuūví yā. 33 Ní ca^{n}'a
yā Cun'diichí nī, caa yú na yáā^{n}
Jerusalén, naachí 'úú chi Sa^{n}'a
chí Daiya Dendyuūs mii^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n}
nca'a yā 'úú chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū
maestros ye^{n}'e ley. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
caacá yā ye^{n}'e 'úú chí 'cuūví. Ní
nca'á yā 'úú 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ndaata
ye^{n}'ē Israel. 34 Ní 'caa^{n}nyu^{n} née^{n} yā
'úú. Ní 'cue^{n}'é yā 'úú ní ca'a nee^{n} dai^{n}
yā 'úú. 'Cuiinu chuū ní 'caa^{n}'nú^{n} yā

'úú. Naati ndiichi ndii 'íínú nguuví
mii^n, nduuchí ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā.

Jacobo ndúúcū Juan ngíícá sá 'áámá favor

(Mt. 20.20-28)

35 Tuu'mi ní Jacobo ndúúcū Juan,
chí daiya Zebedeo, ndaá yā nanáá^n
Jesús mii^n ní ca^n'a sa: N'diī Maestro,
ne^n'é 'nū chi dií^n nī 'áámá favor chí
ngiica 'nū.
36 Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneé^n yā:
¿Dɛ'ɛ̄ ne^n'e nī chi dií^n?
37 Tuu'mi ní ca^n'a sa chii sa Jesús
mii^n: 'Cuáá^n dí chi 'cuɛɛ̄tɛ́ 'nū 'áámá
'nū lado tá cuaācú di ní táámá 'nū
ní lado tá 'cueēe di taachi 'āā ndaá
hora ye^n'e chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n dí
ye^n'e nducué^n'ē.
38 Tuu'mi ní Jesús mii^n ca^n'a yā:
Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ déénu nī dɛ'ɛ̄ chi
ngiica nī. ¿'Áá cuuvi dii^n di cu'u nuú^n
nī ye^n'ē chí n'geē^n chɛɛti vaso chi
ye^n'e chi 'cueenú cuuvi? ¿'Áá cuuvi
cuta'á nī maa^n chi ngɛɛdínuū^{n}nī chi
cuta'á?
39 Juan ndúúcū Jacobo mii^n ní
nan'guɛɛcúta^n'a yā: Cuuvi dií^n 'nū.
Tuu'mi ní Jesús ca^n'a yā chii yā
'ii^n'yā^n s'ee^n: Cuaacu níí^{n}nyú^n canéé
chí cu'ú nī ye^n'e vaso chi ye^n'e chi
'cueenú cuuvi ní canéé chi cuta'á
nī chi ngɛɛ̄dínuū^{n}nī^n chi 'úú ita'á.
40 Caati nguɛ́ɛ́ itunee^n 'úú chi ca'á
du'ū chi 'cuūndī lado tá cuaacú o
lado ta 'cueēé. Lugar 'cūū ní Ndyuūs
ca'á yā 'ii^n'yā^n chi Ndyuūs dií^n yā
'cundiyaá^n yā cáávā 'ii^n'yā^n.
41 Taachí ch'iindiveé^n ndu'u ndiichí
discípulos chuū, nduuvi taá^n yā
ndúúcū Jacobo ndúúcū Juan mii^n.
42 Jesús ní yaa'vi yā discípulos
ní ca^n'a yā: Tan'dúúcā chi ndís'tiī
deenu nī, 'ii^n'yā^n chí nga^n'a ntii^{n}nyú^n
yā ye^n'e naciones vɛ́ɛ́ poder ye^n'é
yā nguaa^n 'ii^n'yā^n ye^n'e nación
ye^n'e yā ní 'ii^n'yā^n chí n'gɛɛtɛ cá
ye^n'ē naciones nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
'ii^n'yā^n s'ee^n. 43 Naati nguaa^n ndís'tiī,
nguɛɛ 'tíícā. 'Ii^n'yā^n chi ne^n'e cuuvi
ch'ɛɛtɛ yā nguaa^n ndís'tiī canéé
chi dichíí'vɛ yā 'ii^n'yā^n. 44 'Āā du'ú
nūu^n ndís'tiī chi ne^n'e nī cunee nī
cuaa^n vmnaa^n ye^n'e ndís'tiī canéé
chí dichíí'vɛ nī nducyaaca 'ii^n'yā^n.
45 Naati Sá^n'ā chi Daiya Dendyuūs
nguɛ́ɛ́ ndaā sa chi 'ii^n'yā^n dichíí'vɛ
yā sa^n'ā, ti maa^n sa dichíí'vɛ sa
nducyaaca 'ii^n'yā^n, ní ca'a sa vida
ye^n'e maā^n sa tan'dúúcā precio ye^n'ē
nuu^{n}ndi cáávā chí nangua^n'ai yā
n'deee n'daí 'ii^n'yā^n.

Jesús n'guaá^n yā nduutináá^n sa^n'ā Bartimeo

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

46 Tuu'mi ní ndaā Jesús ndúúcū
discípulos na yáā^n Jericó. Ní taachí
can'daa yā yáā^n Jericó ndúúcū
'yaa^n n'dáí 'ii^n'yā^n 'áámá sá^n'ā chí
ngueenáá^n chi nguuvi Bartimeo,
daiya Timeo, vɛ́ɛ́ sá nii^{n}nuú^n cyúúní
ní ngiica sá limosnas. 47 Ní taachí
ch'iindivee^n sa chí Jesús ye^n'e
yáā^n Nazaret cho'o yā mii^n, sa^n'a
ngueenáá^n mii^n tuca'a sa 'caī sa ní
ca^n'a sa: Jesús, Daiya David, nnéé
ya'āī 'iinú nī 'úú.
48 Nééné 'yaa^n yā yaa'vi nee^n yā
sa^n'ā mii^n chí cunēē 'díii^n sa cheendí
sa, naati sa^n'ā mii^n ní n'gaī yiicú cá
sá: N'diī Daiya David, nnéé ya'āī
'iinu nī 'úú.
49 Tuu'mi ní Jesús cheendii yā ní
ca^n'a yā: Yaa'vi nī sa^n'ā chi cuchii sa
'muu^n. Ní che^n'é yā ní chii yā sa^n'ā

chi ngueenáá^{n} mii^{n}: Canéé diitu di
ní cááníīcū di ndúcuee^{n} di ti Jesús
n'gaí yā dii.
50 Tuu'mi ní sn'dáa sa cotón ye^{n}'ē
sa ní nadacuee^{n} sa ní ché^{n}'é sa ndaā
sa nanáá^{n} Jesús mii^{n}. 51 Tuu'mi ní
Jesús ntiinguunée^{n} yā sa^{n}'ā: ¿Dɛ'ɛ̄
ne^{n}'é di chi dií^{n} ndúúcū dii? Sá^{n}'ā
chi ngueenáá^{n} mii^{n} ní ca^{n}'a sa: N'diī
Maestro dií^{n} nī chi snaá^{n}.
52 Jesús ca^{n}'a yā: Cuna^{n}'ā di. 'Āā
inaa^{n} di, ti s'téénu di. Hora 'cūū
nūu^{n} chi ngueenáá^{n} mii^{n} ní snaa^{n} sa
ní cue^{n}'e sá ndúúcū Jesús mii^{n} na
yúúní.

Jesús ndaa yā na yáā^{n} Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 Taachí Jesús ndúúcū
discípulos ndaa yā nii^{n}nuú^{n}
na yáā^{n} Jerusalén, ndaa yā na
yáā^{n} Betfagé, ndúúcū yáā^{n} Betania,
nii^{n}nuú^{n} na yiīcū chi nguuvi
Olivos. Ní Jesús dichó'o yā na 'uūvī
discípulos ye^{n}'e yā. 2 Ní ca^{n}'a yā:
Cué^{n}'e nī na yáā^{n} 'líí^{n} chi canéé
nii^{n}nuú^{n} ní taachí ndaa nī mii^{n}
ndaaca nī 'áámá burro n'dɛɛ̄chiīchí
tī. Burro mii^{n} ní mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
'āā cuɛ́ɛ́ cunduú yā 'iiti. N'daatí nī
'iiti ní candɛ́ɛ nī 'iiti 'múú^{n}. 3 Ndúúti
chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} tííngguunee^{n} yā
ndís'tiī: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'tíícā idií^{n}
nī? Caa^{n}'ma^{n} nī cuuvi nī 'ii^{n}'yā^{n} tí
Señor ye^{n}'e yú ne^{n}'e yā 'iiti mii^{n}. Ní
caama nadicho'ó yā 'iiti.
4 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní 'tíícā che^{n}'e yā, ní
ndaāca yā burro mii^{n} n'dɛ́ɛ́chiīchí
tī na cyúúní nii^{n}nuú^{n} cheendiva'āī.
Ní n'daātí yā 'iiti. 5 N'dúúví 'ii^{n}'yā^{n}
chi snée yā mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii
yā discípulos: ¿Dɛ'ɛ̄ idií^{n} nī? ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí in'daatí nī burro?
6 Tuu'mi ní discípulos ní
nan'guɛɛcúta^{n}'a yā tan'dúúcā chi
Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní 'cuu^{n}
yā chi discípulos cue^{n}'e yā ndúúcū
burro mii^{n}. 7 Tuu'mi ní cue^{n}'e yā
ndaá yā ndúúcū burro mii^{n} nanáá^{n}
Jesús mii^{n}. Ní sn'duú yā cotón ye^{n}'e
yā vmnáá^{n} ye^{n}'ē burro mii^{n} ní Jesús
canduú yā 'iiti. 8 Taachí 'āā cue^{n}'e
yā cuaa^{n} cyúúní mii^{n}, nééné 'yaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} n'doó yā cotón ye^{n}'e yā cuaa^{n}
cyúúní mii^{n}. Taná'a yā ch'iicá yā
dúu^{n}nɛ̄ yá^{n}'á ní chintaaví yā cuaa^{n}
cyúúní.
9 Nééné 'yaa^{n} ca yā chí cue^{n}'e
yā cuáá^{n} vmnaa^{n} mii^{n} ye^{n}'e Jesús
ndúúcū 'yaa^{n} n'daí yā chí cuchii yā
cuaa^{n} daami yā 'caí yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Ndyuūs di'viicú
yā 'ii^{n}'yā^{n} chi cuchii yā ndúúcū chi
dúúchí Señor mii^{n}. 10 Dɛ'ɛ̄ chúúcā
n'dai naachi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} Ndyuūs.
Cúchiī tiempo maa^{n} chí tan'dúúcā
ye^{n}'ē chiida yú David nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}. Hosanna.
Nduudu mii^{n} ní nduudu Israel chi
ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} na nduudu ye^{n}'e yú,
chi ch'ɛɛtɛ n'dai Ndyuūs chí canéé na
va'ai chɛɛti nguuvi.
11 'Tíícā sndaā Jesús na yáā^{n}
Jerusalén. Ní ndaá yā na yaacū
templo ye^{n}'ē yáā^{n} Jerusalén mii^{n}.
Ch'ííinu yā tanducué^{n}'ē dendu'ū
nuu^{n}má^{n} cuaa^{n} 'diituú yā. Cue^{n}'e
ntúu^{n} yā na yáā^{n} Betania ndúúcū
ndu'ū ndiichuuví discípulos caati 'āā
chi chii^{n}nū.

Jesús nga^{n}'a yā ngii yā yá^{n}'á n'guíídīi yaa^{n} nguuví mii^{n}

(Mt. 21.18-19)

12 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi mii^{n},
taachí Jesús ndúúcū discípulos

ye^{n}'é yā can'daa yā na yaā^{n} Betania,
Jesús mii^{n} chí cuiicu yā. **13** Ní
n'diichi ya^{n}'áí yā 'áámá yá^{n}'á ye^{n}'e
n'guíídīi yaa^{n} nguuvi chi vɛ́ɛ́ tá'āa.
Ní cue^{n}'é yā n'diichi yā chí 'áá snéé
n'gui'i ye^{n}'ē. N'diichí yā chi nguɛ́ɛ́
ndaācā n'gui'i ye^{n}'ē ti ta'á nūu^{n}, ti
nguɛ́ɛ́ tiempo ye^{n}'ē. **14** Tuu'mi ní
Jesús mii^{n} ca^{n}'a yā chii yā yá^{n}'á
míí^{n}, 'túúcā: Dii yá^{n}'á, mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ ché'e yā n'gui'i ye^{n}'ē di,
tanducué^{n}'ē tiempo. Discípulos ye^{n}'e
yā ch'iindiveé^{n} yā tanducué^{n}'ē chi
ca^{n}'a yā.

Jesús nadɛɛvɛ́ yā yaācū ch'ɛɛtɛ

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Cuayiivi míí^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndaá
yā na yáā^{n} Jerusalén mii^{n}. Taachí
Jesús ndaá yā na yáacū templo mii^{n},
tucá'a yā tun'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n} na yaācū
mii^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} chi in'diicui yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi ngai yā. Ch'ɛɛcundáa yā
mesas ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ñ'dáa^{n} yā
tuūmī. Ní ch'ɛɛcundáa yā sillas
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chí in'diicui yā palomas.
16 Ní dií^{n} yā chí 'āā ntɛ́ɛ́ candɛ́ɛ
'ii^{n}'yā^{n} na yaācū mii^{n} mar 'áámá
cosa. **17** Ní chi'cuée^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} ní
ca^{n}'a yā: Naachi canéé nguū^{n} na
libro ye^{n}'é Ndyuūs ní 'túúcā nga^{n}'ā:
Va'ai ye^{n}'é canéé chí duuchi va'ai
naachi caa^{n}'ma^{n}ngua'á 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē
nducué^{n}'ē nación. Naati ndís'tiī ní
dií^{n} nī chí yiivɛ yáává ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chí diduucu.
18 Chiiduú n'gɛɛtɛ chí nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ndúúcū maestros ye^{n}'e
ley ch'iindiveé^{n} yā chuū, ní tucá'a
yā n'nuu^{n} yiinú yā taacā chi
'caa^{n}'nu^{n} yā Jesús, naati 'va'á yā
'ii^{n}'yā^{n}. Ní nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} nge^{n}'e
yiinú yā ye^{n}'ē chi ngi'cuee^{n} Jesús
mii^{n}. **19** Taachí chi 'da'a, Jesús mii^{n}
can'dáa yā na yáā^{n} Jerusalén mii^{n}
ní cue^{n}'é yā táámá yáā^{n} 'líí^{n} chi
nii^{n}nuú^{n}.

Yá^{n}'á in'guíídīi mii^{n} ntí'i

(Mt. 21.20-22)

20 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi, ní
Jesús ndúúcū discípulos cho'ó yā
na yúúní ní n'diichí yā 'áámá yá^{n}'á
n'guíídii yaa^{n} nguuvi chí 'āā ntí'i
ndii díí'yú ye^{n}'ē. **21** Tuu'mi ní Pedro
mii^{n} ní nn'gaacu sa chi 'āā chó'ōo
ní ca^{n}'a sa chii sa Jesús mii^{n}: N'dii
Maestro, cuin'diichí nī. N'guíídīi chi
nguɛ́ɛ́ n'daācā ca^{n}'a nī ye^{n}'ē 'āā ntí'i.
22 Jesús mii^{n} nan'guɛɛcúta^{n}'a
yā ní ca^{n}'a yā: Ndís'tiī, cuuvi
cūnee chi vɛ́ɛ́ confianza ye^{n}'e
nī ndúúcū Ndyuūs. **23** Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī: 'Āā
du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi caa^{n}'má^{n} yā
cuuvi yā yiīcū 'cúū 'tíícā: Dii yiīcū,
cuvíi di 'muu^{n} ní cundaā di nguaa^{n}
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. Ní nduuti chi nguɛ́ɛ́
'uūvī vaanicádiīnūu^{n} ye^{n}'e yā ní
i'téénu yā chi chíí^{n} chi nga^{n}'á yā chí
cuuví cuaacu, tuu'mi ní cuuvi 'tíícā.
24 Chíí^{n} chí maa^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī:
Tanducué^{n}'ē chi ndís'tiī ngiicá nī
Ndyuūs taachi nga^{n}'angua'á nī,
nduuti chi cu'téénu nī chí ndaācā
ye^{n}'e nī, tuu'mi ní tanducué^{n}'ē
ní ndaāca nī. **25** Ní taachí
nga^{n}'angua'á nī, nduuti chi 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} idinuu^{n}ndí yā contra ye^{n}'é
nī, nadach'ɛɛcú nī ye^{n}'e yā, 'tiicá
ntúū^{n} Chiida yú chi canée yā na
va'ai chɛɛti nguuvi nádich'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī. **26** Ndúúti ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ nadich'ɛɛcú nī nuu^{n}ndi ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n}, 'tiicá ntúū^{n} Chiida yú chi
canée yā na va'ai chɛɛti nguuvi

nguɛ́ɛ́ nadich'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
nī.

Jesús ní nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

27 Tuu'mi ní Jesús ndúúcū
discípulos nndaa yā na yáā^{n}
Jerusalén. Taachí Jesús chiicá yā
na yaācū templo, chiiduú n'gɛɛtɛ
ndúúcū maestros chi ngi'cuée^{n}
ley ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū chi
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e yaācū
mii^{n} chindaá yā n'diichí yā Jesús.
28 Ní ntiinguunee^{n} yā Jesús: ¿Du'ú
'ii^{n}ntye^{n}'ē diī^{n} nduucú nī chuū? O
¿du'ū tee poder dii chí idii^{n} nī chuū?
29 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā: 'Úú
ntúū^{n} ní tiinguuneé^{n} ndís'tiī, ní
ndúúti chi cuuví n'guɛɛcúta^{n}'a nī
ye^{n}'é, tuu'mi ní cuuví ndís'tiī du'ú
'ii^{n}ntye^{n}'ē tee yā poder 'úú chi idií^{n}
dendú'u 'cūū. 30 Chí ngɛɛ̄dínuu^{n}nī^{n}
Juan mii^{n} ¿tií chiīcā chiī? ¿'Áá
ye^{n}'e sá^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū o ye^{n}'ē va'ai
chɛɛti nguuvi? Nan'guɛɛcúta^{n}'a nī
ye^{n}'é.
31 Tuu'mi ní tucá'a yā ca^{n}'a yā
nguáá^{n} maá^{n} yā ní ca^{n}'a yā chii yā
vi'ī: ¿Taacá caa^{n}'ma^{n} yú? Ndúúti
chí caa^{n}'ma^{n} yú chí ye^{n}'ē nanguuvi,
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní nan'guɛɛcúta^{n}'a yā
ye^{n}'ē yú 'tíícā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí
nguɛ́ɛ́ i'téénu nī? 32 Ní ndúúti chi
caa^{n}'ma^{n} yú, chí ye^{n}'ē sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí
'cūū tuu'mi ní 'va'a yú 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
caati nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} deenu yā
chi Juan chi chɛɛdínuū^{n}nī^{n} mii^{n}
ní 'áámá profeta chí cuaacu. 33 Ní
nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ye^{n}'e Jesús mii^{n}
ní ca^{n}'a yā: Nguɛ́ɛ́ cuuví nī n'diī.
'Tíícā ca^{n}'a yā chiī yā Jesús: Nguɛ́ɛ́
deenú 'nū. Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: 'Tiicá ntúū^{n} 'úú
nguɛ́ɛ́ cuuví ndís'tiī du'ú 'ii^{n}ntyé^{n}'ē
idii^{n} ndúúcū chuū.

Ejemplo ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daācā dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12 Jesús mii^{n} tucá'a yā ca^{n}'a
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndúúcū
ejemplos chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ dáámá.
Ní ca^{n}'a yā: Vɛ́ɛ́ 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chí
chiīnu yā díí'yú uvas na yá^{n}'āa
ye^{n}'é yā. Ní din'dái yā 'áámá cheē^{n}
ye^{n}'ē yá^{n}'āa 'líí^{n}. Ní din'dái yā 'áámá
tanque naachí cuuvi tun'dáa yā
nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'e uvas mii^{n}. Ní din'dái
yā 'áámá torre nguaa^{n} yá^{n}'āa uvas
naachi mozos ye^{n}'é yā 'cuɛɛtinée
sa dii^{n} sa cuidado n'gui'i uvas
mii^{n}. Cuayiivi ní ca'a ya yá^{n}'āa mii^{n}
mozos chi dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
yá^{n}'āa, ní cue^{n}'e yá^{n}'áí yā. 2 Taachí
ndaā tiempo ye^{n}'e cosecha ye^{n}'e
uvas mii^{n}, dueño mii^{n} dichó'o yā
'aama mozo ye^{n}'é yā nanáá^{n} mozos
chi idií^{n} sa ntii^{n}nyu ye^{n}'e yá^{n}'āa
ye^{n}'é yā chi nguai nca'a sa n'gui'i
uvas parte ye^{n}'e cosecha chí ítunee^{n}
dueño mii^{n}. 3 Mozo mii^{n} ní cue^{n}'e
sa, naati mozos ní sta'a sa mozo
mii^{n} ní ch'e^{n}'e sa ní nadacho'o sa
mozo mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ca'a sa
mozo. 4 Tuu'mi ní dueño ye^{n}'ē yá^{n}'āa
mii^{n} nguɛɛ̄cunée yā dichó'o yā
taama mozo. Mozos ní chiī tuu sa
mozo mii^{n} ní 'nuūca'ai sa tiī^{n} sa ní
chii taa^{n} sa sa^{n}'ā mii^{n}. 5 Dueño ye^{n}'e
yá^{n}'āa mii^{n} dichó'o yā táámá mozo.
Mozo mii^{n}, mozos chi dii^{n} ntii^{n}nyu^{n}
na yá^{n}'āa mii^{n} ch'ii^{n}'nu^{n} sa. Cuayiivi
mii^{n} ní 'yaa^{n} n'dáí mozos dichó'o yā.
Mozos ní ná^{n}'a mozos mii^{n} ní ch'e^{n}'e
sa sa^{n}'ā, taná^{n}'ā sa ní mozos mii^{n}
ch'ii^{n}'nu^{n} sa sa^{n}'ā.

6 Cánéé cá daiya yā chí ne^{n}'e taavi
yā. Cuayiivi míí^{n} ní dueño mii^{n}
dichó'o yā daiya yā ní nadicadííinuu^{n}
yā 'tíícā. Sa^{n}'ā daiyá ní dii^{n} sa
honrar daiyá. 7 Naati mozos chi
idií^{n} sa ntíí^{n}nyu^{n} na yá^{n}'āa ye^{n}'é yā
ca^{n}'a sa nguaa^{n} maa^{n} sa: Sá^{n}'a 'cūū
chi canee chi cuuví ye^{n}'ē sa yá'āa
herencia 'cūū. 'Caā^{n}'nu^{n} yú sa^{n}'ā ní
cúúví ye^{n}'ē yú yá^{n}'āa ndúúcū chi
vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē. 8 'Tíícā ní sta'a sa sa^{n}'ā
ní ch'ii^{n}'nu^{n} sa sa^{n}'ā ní tun'daa sa
cuerpo ye^{n}'ē sa 'áámá lado ye^{n}'e
yá^{n}'āa mii^{n}.
9 Tuu'mi ní Jesús ntiinguunee^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: ¿Dɛ'ɛ̄ ra diīi^{n} dueño
ye^{n}'ē yá^{n}'āa 'cúū? Ndaá yā ní
'caā^{n}'nú^{n} yā mozos chi idii^{n} ntii^{n}nyu^{n},
ní ca'á yā yá^{n}'āa tána^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n}.
10 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'gee^{n} ndís'tiī naachi
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs?
Nga^{n}'a 'túúcā:

> Tuūu chi 'ii^{n}'yā^{n} din'dái yā va'ai
> mii^{n} ní sta'á yā ní ch'ɛɛcú yā
> 'áámá lado ti nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yā.
> Tuūu 'cúū chí tuūu ch'ɛɛtɛ ní
> canéé tuūu ch'ɛɛtɛ ye^{n}'ē na
> esquina ye^{n}'e va'ai.
> 11 Chuū ní Señor Ndyuūs dií^{n} yā,
> chuū ní 'áámá cosa chí nge^{n}'e
> yiinu yú taachi inaa^{n} yú ye^{n}'ē.

12 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
nadacádííinuu^{n} yā chi cuta'á yā Jesús
mii^{n} ní dií^{n} yā preso 'ii^{n}'yā^{n} ti déénu
yā chi Jesús mii^{n} ca^{n}'a yā ejemplo
'cūū chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ dáámá chi ye^{n}'e
yā. Naati 'va'á yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
mii^{n}ya, ní s'née^{n} yā Jesús ní cue^{n}'e yā.

Chúū chi ye^{n}'ē impuestos

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Cuayiivi mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaācū dicho'ó yā
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Herodes ndúúcū n'duuvi
'ii^{n}'yā^{n} fariseos nanáá^{n} Jesús mii^{n}.
Ní ne^{n}'é yā chi Jesús castá^{n}'a yā
nduudu ye^{n}'e yā ní caa^{n}'má^{n} yā
'áámá nduudu yaadi. 14 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ndaá yā nanáá^{n} Jesús mii^{n}, ní ca^{n}'a
yā: N'diī Maestro, déénu 'nū chí
n'dii ní nga^{n}'a nī nduudu cuaacu
ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī cuenta ye^{n}'e chí
nga^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē. Ní nguɛ́ɛ́ ndɛɛ́
nī cuidado táácā idináá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū naati ngi'cuee^{n} nī
ndúúcū nduudu cuaacu yúúní ye^{n}'é
Ndyuūs. ¿'Áá canéé chí nadíí'vɛ 'nū
na emperador César tuūmī ye^{n}'e
recaudación ye^{n}'e yá^{n}'āa o nguɛ́ɛ́?
15 Jesús mii^{n} ní déénu yā chi
nguɛ́ɛ́ n'daācā chí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dií^{n}
yā. Ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chi ne^{n}'é nī chí casta^{n}'á
nī nduudu ye^{n}'é? Candɛ́ɛ nī 'áámá
tuūmī, chi snaá^{n}.
16 'Ii^{n}'yā^{n} ndɛɛ́ yā tuūmī. Ní Jesús
mii^{n} n'diichí yā ní tiinguunee^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: ¿Dú'u naa^{n} chuū? ¿Du'ū
chí duuchi canéé nguū^{n}? 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní n'guɛɛcúta^{n}'a yā: Náá^{n} emperador
César cānee.
17 Tuu'mi Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Nca'á nī tuūmī
ye^{n}'e recaudación o impuestos chi
ye^{n}'e emperador César mii^{n} chíí^{n} chí
ye^{n}'ē sa, ní nca'a nī Ndyuūs chí ye^{n}'é
yā. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní cue^{n}'e yiinú yā
ye^{n}'ē chí n'guɛɛcúta^{n}'a Jesús mii^{n}.

'Ii^{n}'yā^{n} ntííngúúnee^{n} Jesús ye^{n}'ē chi ii^{n}'yā^{n} nnduuchi yā nguaa^{n} tiná^{n}'a

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Tuu'mi ní ndaā n'duuvi 'ii^{n}'yā^{n}
saduceos nanáá^{n} Jesús. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní nguɛ́ɛ́ s'teenu yā chí tiná^{n}'ā ní
nduuchi yā. Ní ntiinguunee^{n} yā

Jesús chuū: 19 N'dií Maestro, Moisés
mii^{n} ní s'nee^{n} nguu^{n} yā ye^{n}'e s'uuú^{n}
tí chuū: Nduuti chi 'áámá sa^{n}'ā
'cuūvī sa ní cu'nee^{n} sa n'daataá
ye^{n}'ē sa ní nguέέ daiya sa, tuu'mi
ní 'díínu sā cuuví 'caandavaacu sá
ndúúcū n'daataá mii^{n}. Ní sa^{n}'ā mii^{n}
ní 'cuūndī daiya sa lado ye^{n}'ē 'díínū
tiná^{n}'ā. 20 'Áámá sa^{n}'ā vέέ ndεēchē
'díínū sa ndúúcū sa. Sa^{n}'ā mii^{n}
chí vmnáá^{n} vmnaa^{n} ch'iidivaacu
sá ní ch'iī sa ní nguέέ ch'iīndī
daiya sa ndúúcú n'daataá ye^{n}'ē sa.
21 Sa^{n}'ā ndii chíí^{n} ndii 'úúví míí^{n}
ch'iindivaacu sa ndúúcū n'daataá
ye^{n}'ē tiná^{n}'ā ní sa^{n}'ā mii^{n} ch'iī ntúu^{n}
sa ní nguέέ ch'iindi daiya sá ndúúcū
n'daata mii^{n}. 'Tiicá ntúū^{n} ch'εεnu
sa^{n}'ā ndii chíí^{n} ndii 'íínú. 22 Ndu'ū
ndεēchε sá ch'iindivaacu sá ndúúcu
tá ní mar 'áámá sá nguέέ s'nee^{n} sa
daiya sa ndúúcu tá. Cuayiivi ní
ch'iī ntúū^{n} n'daataá mii^{n}. 23 Tuu'mi
ní taachí nduuchí yā nguaa^{n} tiná^{n}'ā,
¿chεέ yā chí n'daataá ye^{n}'é yā
ta^{n}'ā mii^{n}, caati ndu'u ndεēchε yā
ch'iindivaacú yā ndúúcu tá?
24 Tuu'mi ní Jesús míí^{n}
nan'guεεcúta^{n}'a yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}:
Ndís'tiī ní nguέέ déénu nī chí nga^{n}'a
nī, ti nguέέ n'diichí nī naachi canéé
nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs ye^{n}'é
chuū, ndíí nguέέ ndúú n'diichi rá nī
poder ye^{n}'é Ndyuūs. 25 Taachí 'ii^{n}'yā^{n}
nanduuchí yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā,
ndíí nguέέ ndúú n'daataá rá, ndíí
nguέέ ndúú sa^{n}'ā rá 'caandavaacu sa.
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'cuεεtinée yā tan'dúúcā
ángeles ye^{n}'ē va'ai chεεti nguuvi
chi nguέέ ch'iindivaacu yā. 26 Chuū
chi ye^{n}'ē tiná^{n}'ā mii^{n} chí nanduuchi
yā nguaa^{n} tiná^{n}'ā, ¿'áá nguέέ n'geē^{n}
ndís'tiī na libro ye^{n}'é Ndyuūs chí
dinguu^{n} Moisés tan'dúúcā Ndyuūs
yaa'ví yā Moisés, ndíí taachi canee
sa nanáá^{n} yá^{n}'á 'líí^{n} chí ngiichi? Ní
'túúca ca^{n}'a Ndyuūs chii yā Moisés
mii^{n}: 'Úú ní Ndyuūs ye^{n}'e Abraham,
ndúúcū Isaac, ndúúcū Jacob.
27 Ndyuūs mii^{n} nguέέ Ndyuūs ye^{n}'ē
tiná^{n}'ā ti ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi snduuchi.
Chíí^{n} chí ndís'tiī nguέέ déénu nī chi
nga^{n}'a nī.

Mandamiento chí ch'εεtε ca

(Mt. 22.34-40)

28 'Áámá maestro ye^{n}'e ley chí
ch'iindiveé^{n} yā chí ndeē 'ii^{n}'yā^{n}
saduceos s'ee^{n}, déénu yā chi Jesús
mii^{n} nan'guεεcúta^{n}'a n'daaca yā.
'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní ntiinguunee^{n} yā
Jesús: ¿Chεέ mandamiento chi
canee nguū^{n} chí ch'εεtε n'dai ca?
29 Jesús nan'guεεcúta^{n}'a yā:
Mandamiento vmnáá^{n} vmnaa^{n} mii^{n}
ní chuū: 'Caandiveé^{n} nī, ndís'tiī
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Israel mii^{n}, Señor
Ndyuūs ye^{n}'ē yú ní 'áámá n'dyá^{n}'ā
Señor mii^{n}. 30 Canéé chí dine^{n}'é
nī Señor Ndyuūs ye^{n}'é nī ndúúcū
nuu^{n}ma^{n} staava ye^{n}'é nī, ndúúcū
nuu^{n}ma^{n} alma ye^{n}'e nī, ndúúcū
nuu^{n}ma^{n} vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'e nī,
ndúúcū nducué^{n}'ē fuerzas ye^{n}'e nī.
Chuū chi mandamiento chi vmnáá^{n}
vmnaa^{n}. 31 Mandamiento chí canéé
nguū^{n} chi ndii chíí^{n} ndii 'úúví míí^{n}
tan'dúúcā chi vmnáá^{n} vmnaa^{n} 'āā
'tiicá ntúū^{n}: Diné^{n}'e di 'ii^{n}'yā^{n} na
nii^{n}nuú^{n} vaacú di tan'dúúcā chi
ne^{n}'e dí maā^{n} di. Nguέέ 'áámá
mandamiento chí canéé nguū^{n} chí
ch'εεtε ca nguέέ ti mandamientos
s'uu^{n}.
32 Tuu'mi ní maestro ye^{n}'e ley ca^{n}'a
yā chii yā Jesús mii^{n}: N'diī Maestro,

cuáácú nga^{n}'a nī. Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
chí nga^{n}'a nī chi vɛɛ 'aama n'dyá^{n}'ā
Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ táámá 'āā tanduu
rá 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. **33** Níícú 'ii^{n}'yā^{n} canéé
chi diné^{n}'e yā Ndyuūs ndúúcū
nuu^{n}ma^{n} staava ye^{n}'e yā, ndúúcū
nuu^{n}ma^{n} vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'e yā,
ndúúcū nuu^{n}ma^{n} alma ye^{n}'e yā,
ndúúcū tanducué^{n}'ē fuerzas ye^{n}'e
yā. Ní dine^{n}'e yā 'ii^{n}'yā^{n} na nii^{n}nuú^{n}
vaacú yā tan'dúúcā chi ne^{n}'é yā maá^{n}
yā. Chuū chi n'daācā ca nguɛ́ɛ́ ti
n'gii^{n}'nú^{n} 'iiti chí nga'a yā 'iiti lado
ye^{n}'e ofrenda ye^{n}'é Ndyuūs ní ye^{n}'é
tanducué^{n}'ē ofrenda chí ngicyá^{n}'ā
nátai.
34 Tuu'mi ní taachi ch'iindivee^{n}
Jesús tan'dúúcā chi n'guɛɛcuta^{n}'a
cuaacu sa chí ca^{n}'a sa, Jesús ca^{n}'a
yā chiī yā sa^{n}'ā mii^{n}: Nguɛ́ɛ́ ya^{n}'ai
canee di ye^{n}'ē naachí Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} yā. Cuayiivi mii^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n}
'āā ntɛɛ candii cá yā ntiinguunee^{n} ca
yā Jesús mar 'áámá.

¿Du'u chií Daiya Cristo mii^{n}?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

35 Jesús ngi'cuee^{n} yā chɛɛti yaācū
templo ní nga^{n}'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí maestros ye^{n}'e ley nga^{n}'á yā chi
Cristo mii^{n} ní daiya David? **36** Caati
maa^{n} David mii^{n} ca^{n}'a sá taachi yaa'vi
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs chuū chi
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs:

Señor mii^{n} ca^{n}'a yā chiī yā Señor
ye^{n}'é: 'Cuundi dí lado ta cuaācú
chi lado ye^{n}'e honor, ndíí taachi
'úú cu'neé^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí contra
ye^{n}'ē di ndiī cuaa^{n} ndiiya maa^{n}
ca'ā di tan'dúúcā chi 'aama
banco 'líí^{n}, 'tiicá yā.

37 David mii^{n} nga^{n}'a sa chuū ye^{n}'e
Señor ye^{n}'é yā. Maa^{n} ní ¿táácā
cuuví chiī chí Cristo mii^{n} ní daiya
David mii^{n}? Nééné n'deēe 'ii^{n}'yā^{n}
ch'iindiveé^{n} yā ye^{n}'e Jesús ndúúcū
vaadī yeenú.

Jesús nga^{n}'a yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ngi'cuée^{n} yā ye^{n}'e ley

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

38 Jesús nga^{n}'a yā chuū taachi
ngi'cuee^{n} yā: Cundɛ́ɛ di cuidado
ye^{n}'e maestros ye^{n}'e ley. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní n'gɛɛ̄tinéé yiinú yā chí n'geenūu
catecai yā. Ní taachi chiicá yā cuaa^{n}
cyúúní ne^{n}'e yā chí 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā
saludar 'yā ndúúcū respeto n'daācā.
39 Ní ne^{n}'é yā sillas vmnáá^{n} vmnaa^{n}
ye^{n}'e honor taachí 'cuundí yā na
yaācū sinagogas ndúúcū lugar chi
ch'ɛɛtɛ taachi che^{n}'e yā naachi vɛ́ɛ́
'viicu chi che'é yā. **40** Ní ndivíi yā
va'ai ye^{n}'ē n'daataá nguá'āa. Ní 'íícú
cuunuu^{n} n'dé'ei yā chí idií^{n} yā mii^{n}
nduucú nééné n'deēe nga^{n}'angua'á
yā. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ch'ɛɛtɛ ca castigo
ye^{n}'é yā nguuvi ye^{n}'e juicio.

Ofrenda ye^{n}'e n'daataá nguá'āa

(Lc. 21.1-4)

41 'Áámá vmné^{n}'ēe Jesús vɛ́ɛ yā
na yáacū templo nii^{n}nuú^{n} na cajas
naachí 'ii^{n}'yā^{n} n'gíi yā ofrendas.
N'gíínu yā tan'dúúcā chi dií^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
táácā n'gíi yā tuumī lado ye^{n}'e
ofrenda na cajas. N'diichí yā chi
'yaa^{n} n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} 'cuiica neené
n'deēe tuūmī ca'a yā. **42** Tuu'mi ní
ndaā 'áámá n'daataá nguá'āa chí
neene ndaachíí canee tá. Tá^{n}'ā
mii^{n} ní s'nuū^{n} tá na caja mii^{n} na
'uūvī centavos chi cobre. **43** Tuu'mi
ní Jesús yaa'vi yā discípulos ye^{n}'e
yā ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}:
Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī

chí n'daataá nguá'āa 'cúū ch'ɛɛtɛ
ca nga'ā tá, nguɛ́ɛ́ ti taná^n'a yā chí
s'nuú^n yā tuūmī na cajas. 44 Tí 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní nga'a yā ye^n'e chí ngaava
ye^n'e yā; naati n'daataá míí^n ní
neené ndaachíī canee tá ní ca'ā tá
tanducué^n'ē chí ye^n'ē tá chi che'e tá.

Jesús nga^n'a yā chí yaācū templo mii^n ní ntúúvíí

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

13 Taachí Jesús mii^n nan'dáa
yā yaācū templo mii^n 'áámá
discípulo ye^n'e yā ní ca^n'a yā chii
yā Jesús: N'dií Maestro, n'diichí nī
dɛ'ɛ̄ chúúcā n'gɛɛtɛ tuūu s'ee^n ní dɛ'ɛ
chúúcā n'gɛɛtɛ va'ai s'ee^n ye^n'e yaācū
templo.
2 Jesús nán'guɛɛcúta^n'a yā: ¿'Áá
inaa^n nī va'ai templo? 'Muu^n ní nguɛ́ɛ́
cunee mar 'áámá tuūu cuaa^n vmnáá^n
ye^n'e vi'ī ti tanducué^n'ē ní cundɛɛvɛ.

Jesús nga^n'a yā ye^n'ē chíí^n chí 'cuu^n'mi^n taachí 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuiinu i^n'yēē^{n}dī

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Tuu'mi ní che^n'é yā 'áámá yiīcū
chi nguuvi Olivos, chi canéé
nii^{n}nuú^n na yaācū templo mii^n. Ní
taachi Jesús vɛɛ́ yā mii^n, Pedro
ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan,
ndúúcū Andrés ndaa yā nanáa^n yā
chi ca^n'a n'de'ei yā 'áámá nduudu
ndúúcū Jesús. 4 Ní ca^n'a yā: N'diī
Señor, né^n'e 'nū chi cuuví nī nús'uu
¿tií cua^n'ā cuuví chuū? ¿Dɛ'ɛ̄ senal
'cuu^n'mí^n nī nús'uu ye^n'e tiempo chi
cuuvi tanducué^n'ē 'túúcā?
5 Jesús nan'guɛɛcúta^n'a yā: Cundɛ́ɛ
nī cuidado chí mar 'áámá 'ii^n'yā^n
nguɛ́ɛ́ cannche'éí yā ndís'tiī. 6 Ti
nééné 'yáá^n 'ii^n'yā^n chii yā ndúúcū
chi duuchí ní cannche'éí yā 'ii^n'yā^n
ní caa^n'má^n yā: 'Úú Cristo 'úú. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní cannche'éí yā 'yaa^n n'dáí
'ii^n'yā^n.
7 Taachi ndís'tiī 'caandiveé^n nī
caandaá ní 'ii^n'yā^n 'va'a yā chí chiī
caandaá nguɛ́ɛ́ idii'yá nī cuuvi ti
'tíícā canéé chi cuuvi. Naati chii^n
ní 'āā 'cuɛ́ɛ́ tiempo chi ntuuvií
í^n'yeē^{n}dī. 8 Ti 'áámá nación ní
'cuu^n'ma^n ndúúcū táámá nación
ni 'áámá gobierno ní 'cuu^n'ma^n yā
ndúúcū táámá gobierno. Ní nééné
n'deee cuaa^n nu^n'u yá^n'āa. Ní ndaā
vaadī 'cuiicu ndúúcū dendu'ū chi
di'vaachií. Taachí cuuví dendu'ū chi
'túúcā ní chii^n ní cáámá cuunngá'á
vaadī ya'ai.
9 Dií^n nī cuidado maá^n nī ndís'tiī
ti 'ii^n'yā^n nca'a yā ndís'tiī tá'āa
'ii^{n}ntyé^n'ē. Tuu'mi ní 'cue^n'é yā
ndís'tiī na yaācū sinagogas. Ndís'tiī
ni canee chi ca^n'á nī nanáá^n 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n yā ndúúcū reyes
cáávā ntii^{n}nyu^n ye^n'é. Ní 'íícú cuuvi
caa^n'má^n nī ye^n'é ní 'caandiveé^n yā
nduudu cuaacu. 10 Taachí 'āā cuɛ́ɛ́
ndaa chí 'cuiinu i^n'yeē^{n}dī, nduudu
cuaacu 'cūū canéé chi caa^n'ma^n
nanáá^n nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'e
naciones ye^n'e núú^{n}má^n í^n'yeē^{n}dī.
11 Taachí candɛ́ɛ yā ndís'tiī chi nca'a
yā ndís'tiī vmnáá^n 'ii^{n}ntyé^n'ē, nguɛ́ɛ́
nadicádíínuu^n nī ye^n'ē chi caa^n'ma^n
nī. Nguɛ́ɛ́ dii^n núú^n yii^{n}nu^n nī ye^n'ē.
Caa^n'ma^n nī tan'dúúcā Espíritu
N'dai ye^n'é Ndyuūs caa^n'ma^n cuuvi
ndís'tiī hora mii^n; ti nguɛ́ɛ́ ndís'tiī
chi caa^n'má^n nī ti Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs. 12 Ní ye^n'e tiempo mii^n
nguaa^n 'díínu yā nca'a vi'i yā chí
'cáá^n'nú^n yā 'ii^n'yā^n. Ní 'íícú chiidá yā
ní ca'a yā daiya yā. Ní daiya yā ní

ca'a yā chiidá yā ndúúcū chɛɛcú yā
ní 'caa^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}. 13 Nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cunee yiinú yā chi
ndís'tiī dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} caavā 'úú.
Naati 'ii^{n}'yā^{n} chi cuchɛ́ɛ yā ní 'aama
canée yā ndúúcū chi i'teenu yā ye^{n}'e
Ndyuūs ndíí tiempo chi 'cuūvi yā
ní nnguá^{n}'ai yā. 14 Taachí ndís'tiī
'āā snaa^{n} nī dendu'ū chi 'túúcā chi
sa^{n}'ā profeta Daniel dinguú^{n} yā
na libro ye^{n}'e Ndyuūs tiempo chi
chó'ōo tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā
na yá^{n}'āa Judea canéé chi ca^{n}'á yā
caanu yā ná yiīcū n'gɛɛtɛ. ('Ii^{n}'yā^{n}
chi 'cueē^{n} chuū canéé chi cuuvi
deenú yā ye^{n}'e chuū.) 15 Nguuvi
mii^{n} ní ndúúti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
canduú yā tií^{n} va'āī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
núú^{n} nch'ee^{n} yā ní ndaa yā va'ai ní
tun'dáa yā dendu'ū ye^{n}'e yā. 16 Ní
ndúúti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} canée yā
na campo, ní nguɛ́ɛ́ cuuvi núú ndaa
yā va'ai ye^{n}'e yā ní nta'a yā cotón
ye^{n}'e yā. 17 Dɛ'ɛ chúúcā ya^{n}'ai ye^{n}'e
n'daataá chi vɛ́ɛ́ daiya tá chɛɛti tá
ndúúcū n'daataá chí ngiicu dacuá'āa
ye^{n}'e tá nguuvi chi cáánu yā.
18 Ndís'tiī, caaca nī Ndyuūs chi nguɛ́ɛ́
chó'ōo chuū tiempo chi 'iichɛ. 19 Ti
nguuvi mii^{n} ní nééné 'cueenu 'ii^{n}'yā^{n}
cuuvi tan'dúúcā chi mar 'áámá
vmné^{n}'ēe 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi 'tíícā ndíí
taachí Ndyuūs din'dái yā í^{n}'yeē^{n}dī.
'Āā ntɛ́ɛ́ ndúú cuayiivi ra chí snaa^{n}
yā dendu'ū chi 'tíícā. 20 Ndúúti chi
Señor mii^{n} nguɛ́ɛ́ nadidúú'vi yā
tiempo mii^{n} mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́
nngua^{n}'ai yā. Naati ñdii^{n} nadidúú'vi
yā cáávā 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'é yā ti 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} Señor ndɛɛvɛ yā.
21 Tuu'mi ní ndúútī chi 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} caa^{n}'ma^{n} yā cuuvi yā ndís'tiī:
Cuín'dííchí nī, 'íngaā Cristo mii^{n}, o
cuín'dííchí nī, mii^{n} canee Cristo
mii^{n}ya, nguɛ́ɛ́ cu'téénu nī 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n}. 22 Ti ndaá 'ii^{n}'yā^{n} chi cristos
chi falsos yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
profetas chi falsos yā. Ní dií^{n} yā
señales ndúúcū vaadī n'giinu. Ní
'íícú cuuvi cannche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n}, ndíí
'ii^{n}'yā^{n} chí Ndyuūs ndɛɛvɛ yā ndúútī
chi chuū cuuvi dií^{n} yā. 23 Naati
ndís'tiī ní 'cuɛɛtinéé yaa^{n} nī. Nga^{n}'á
ngií ndís'tiī tanducué^{n}'ē chuū 'náá^{n}
chí 'āā cuɛ́ɛ́ ndaa.

Táácā ndáá Sa^{n}'a chi Daiya Ndyuūs

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

24 Cho'ōo chúū ní nguuvi mii^{n}
chi 'cueenu nī cuuvi, 'yá^{n}'āa mii^{n}
ní cúúví maāi^{n} ní 'iīyū mii^{n} ní 'āā
ntɛ́ɛ́ cuuví dɛɛvɛ. 25 'Ii^{n}nyu^{n} mii^{n} ní
cun'dáa ye^{n}'ē nanguuvi ní nducué^{n}'ē
chi vɛ́ɛ́ nanguuvi ní nu^{n}'u. 26 Tuu'mi
ní snaa^{n} yā Sa^{n}'ā chi Daiya Ndyuūs
chí ndaa sa nguaa^{n} meēe^{n} ndúúcū
poder ye^{n}'ē sa chí ch'ɛɛtɛ taavi ní
ndɛɛvɛ́ n'dai ngíí n'gai maā^{n} sa.
27 Tuu'mi ní Ndyuūs dicho'ó yā
ángeles ye^{n}'e yā chí nadidáámá
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é yā chi Ndyuūs ndɛɛvɛ
yā ye^{n}'ē núú^{n}má^{n} í^{n}'yee^{n}dī, ndii na
yá^{n}'āa nducué^{n}'ē n'dai ye^{n}'e yá^{n}'āa
ndúúcū ndii na nducue^{n}'e nanguuvi.
28 Maa^{n} ní 'cueé^{n} nī ye^{n}'e ejemplo
ye^{n}'e n'guíídii yaa^{n} nguuvi: Taachí
inguaa^{n}nu duū^{n}nɛ̄ n'gaiyáā ní
ican'daā tá'āa, 'āā déénu nī chí 'āā
cuchiī tiempo yaāá^{n}. 29 'Tiicá ntúū^{n}
taachi snaa^{n} ndís'tiī chi cuuvi
dendú'ū chi 'túúcā, 'āā deenú nī
chí 'āā snee^{n} nii^{n}nu^{n} tiempo chi
ndaā Sa^{n}'ā chi Daiya Ndyuūs. Ní
'āā nééné nii^{n}nuú^{n} cánee tiempo
'cūū. 30 Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií
ndís'tiī: 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi snée yā

maa^n 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuūví yā ne^n'e chi
'āā cuɛ́ɛ́ cuuví tanducué^n'ē chuū.
31 Nánguuvi ndúúcū ná yá^n'āa 'cūū
ní chó'ōo, naati nduudu ye^n'é nguɛ́ɛ́
cho'oó.
32 Naati ye^n'ē nguuvi mii^n ndúúcū
hora mii^n nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá
'ii^n'yā^n chi deenu ye^n'ē. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú ángeles, ye^n'e va'ai chɛɛti
nguuvi ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú Sá^n'ā chi
Daiya Dendyuūs deenú yā ye^n'ē.
Dámaā^n Chiida yú chi canée yā na
va'ai chɛɛti nguuvi deenu yā.
33 Chíí^n chí ndís'tiī ní 'cuɛɛtinéé
yaa^n nī. Dicuéénaa^n nī ní
caa^n'ma^{n}ngua'á nī, ti nguɛ́ɛ́ déénu nī
tií cua^n'ā ndaa hora mii^n. 34 Ejemplo
chuū tan'dúúcā 'áámá 'ii^n'yā^n chí
ca^n'a yā ya^n'ai. Taachi 'āā cuɛ́ɛ́
can'dáa yā na vaācu yā, ca^n'a yā
chii yā mozos ye^n'é yā chí ca'a yā
ntii^{n}nyu^n 'áámá 'áámá mozo ye^n'ē sa.
Ní cuuvi yā sa^n'ā chí idii^n cuidado
ye^n'e cheendi va'āī mii^n chi cunéé
yaa^n sa. Ní cue^n'e yā. 35 Maa^n ní
ndís'tiī 'cuɛɛtinéé yaá^n nī, ti nguɛ́ɛ́
déénu nī tií cua^n'ā ndaa dueño
ye^n'e va'āī mii^n. Nguɛ́ɛ́ déénu nī
nduuti chi ndaá yā n'gaa^n, o yaa^n
chɛɛtɛ, o taachí 'cuaī tú'u, o cuaa^n
na nguɛɛtiyaa^n. 36 'Áá tiī dácanaa^n
ndaá yā ní nndaāca yā ndís'tiī chí
styaadu nī. 37 Chíí^n chí nga^n'á ngií
ndís'tiī, ní ngií nducyaaca 'ii^n'yā^n:
'Cuɛɛtinéé yaá^n yā.

Sa^n'ā s'ee^n nadacádiinūū^n sa taacā cuta'a sa Jesús

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 Ná 'uūvī nguūvī ní cuuvā
'viicu ye^n'e pascua chi 'viicu
ye^n'ē pan chi nguɛ́ɛ́ levadura ye^n'ē.
Chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū maestros
ye^n'e ley 'nuú^n yā taacā chi cuuvi
cannche'éí yā Jesús ní cuta'á yā
'ii^n'yā^n ní 'caa^n'nú^n yā 'yā. 2 Naati
ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́ dii^n yú nguuvi 'viicu
tí 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Jerusalén mii^n
didá^n'a yā ní dií^n yā vaadī 'caa'va
ndúúcū nús'uu.

'Áámá n'daataá n'giī tá aceite na cuerpo ye^n'e Jesús

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Jesús canee yā na yáā^n Betania
na vaacu Simón chi canéé sá
ndúúcū ca'ai chi nguuvi lepra chi
in'duuti cuerpo ye^n'ē sa. Taachí
Jesús mii^n vɛɛ́ yā na mesa, ndaā
'áámá n'daataá nanáa^n yā. Tá^n'ā
mii^n ní ndɛɛ̄ tá 'áámá frasco ye^n'e
alabastro ndiituú ndúúcū aceite
perfume ye^n'e nardo chí ndɛɛvɛ
ngee^n ní neené ya'ai chíí'vɛ̄. Ní
'cuū^n tá frasco mii^n ní ch'eendáa tá
aceite mii^n na tiī^n Señor Jesús mii^n.
4 N'duuvi discípulos chi snée yā mii^n
nduuvi táa^n yā ní ca^n'a yā nguaa^n
maa^n yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuví chí chingée^n
ta aceite 'cūū? 5 Ti cuuvi n'diicui yú
ní ngo'o 'iinū ciento caadi ní cuuvi
ca'a yú 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e yā. Ní
nduuvi taá^n yā ndúúcu tá.
6 Naati Jesús mii^n ní ca^n'a yā:
'Āā canee ra tá. Nguɛ́ɛ́ yaa'vi nī
tá^n'ā. ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chi yaa'ví nī
tá^n'ā? Tá 'tiī ní n'daācā idii^n tá
nduucú. 7 'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e
yā ní 'aama ca cánée yā ndúúcu
nī. Ní ndís'tiī ní cuuvi din'daacá nī
nduucú yā taachi ne^n'e nī; naati 'úú
nguɛ́ɛ́ 'aama cuneé ndúúcu nī. 8 Tá
'cūū ní dii^n tá tan'dúúcā chi ch'iī
tá perfume cuerpo ye^n'é maa^n chi
'āā cuɛ́ɛ́ 'cuūví, 'tíícā dii^n tá. Ní 'āā
nnee 'cuiī ta chuū 'úú taachí 'āā cuɛ́ɛ́

'cuɛɛchí. 9 Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á
ngií ndís'tiī: 'Āā tií nūu^{n} chí 'ii^{n}'yā^{n}
caa^{n}'má^{n} yā nduudu ngai ye^{n}'é ye^{n}'ē
chi nangua^{n}'ai 'ii^{n}'yā^{n} na núú^{n}má^{n}
í^{n}'yee^{n}dī caa^{n}'ma^{n} ntuú^{n} yā chi diī^{n}
n'daataá 'cūū ní n'gaacú yā ye^{n}'ē tá.

Judas Iscariote nca'a sa Jesús

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

10 Tuu'mi ní Judas Iscariote, 'áámá
chɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} naachi ndiichuuvi
discípulos, che^{n}'e sá nanáá^{n} chiiduú
n'gɛɛtɛ. Ní nga^{n}'a sa táácā chi
cuuvi nca'ā sa Jesús mii^{n} ná ta'a
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 11 Taachí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ch'iindiveé^{n} yā chuū, neené yeenú
yā, ní ca^{n}'a yā chi ca'a yā tuumī
Judas mii^{n} cáávā chuū. Judas ní
in'nuu^{n} sa dɛ'ɛ̄ hora chi nca'a sa
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} Jesús mii^{n}.

Naachí che'e nguiīnū ye^{n}'e Señor Jesús mii^{n}

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; I Co. 11.23-26)

12 Ndaā nguuvi vmnáá^{n} vmnaa^{n}
ye^{n}'e 'viicu chi che'é yā pan chi
nguɛ́ɛ́ levadura ye^{n}'ē, 'viicu taachi
n'gii^{n}'nú^{n} yā 'iiti cuūchī ye^{n}'e pascua
mii^{n}. Ní discípulos ye^{n}'e Jesús mii^{n}
ntiinguuneé^{n} yā Jesús: ¿Tií ne^{n}'e
di chi ca^{n}'á 'nū in'nuú^{n} 'nū chi che'e
nguiīnū yú ye^{n}'e 'viicu pascua?
13 Tuu'mi ní Jesús dicho'ó yā na
'uūvī discípulos ye^{n}'e yā, ní ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n}: Ndís'tiī cue^{n}'é nī yáā^{n}
Jerusalén. Mii^{n} ní nndaacá nī 'áámá
sá^{n}'ā chí ndɛ́ɛ́ sa 'áámá 'cuuti cuéeé
nuū^{n}nī^{n}. Can'dáa nī sa^{n}'ā. 14 Naachí
ndaa sa va'ai mii^{n}, ní cuuví nī sá^{n}'ā
chi ye^{n}'ē va'ai mii^{n}: Maestro ye^{n}'e yú
nga^{n}'a yā 'tíícā: ¿Tiī canéé cuarto
naachi che'e nguiinuú ye^{n}'e pascua
ndúúcū discípulos ye^{n}'é? 15 Tuu'mi
ní ch'i^{n}'i yā 'áámá cuarto ch'ɛɛtɛ
ná ndiichi ndii 'úúví piso mii^{n} chi
'áá vɛ́ɛ́ yaāa^{n}. Mii^{n} ní in'nuú^{n} nī chi
che'e yú.
16 Discípulos cue^{n}'e yā ní ndaa yā
ná yáā^{n} Jerusalén mii^{n} ní ndaāca
yā tanducué^{n}'ē tan'duucā chi Jesús
nga^{n}'a yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} in'nuú^{n} yā
chí che'e nguiīnú yā ye^{n}'e 'viicu
ye^{n}'e pascua mii^{n}.
17 Taachí 'āā chiī chiīnū míí^{n} ndaā
Jesús ndúúcū ndiichuuvi discípulos
ye^{n}'e yā. 18 Taachí vɛɛtɛ́ yā na mesa
mii^{n} chi che'e yā Jesús ca^{n}'a yā chii
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
nga^{n}'á ngií ndís'tiī, chi 'áámá chɛ́ɛ́
ndís'tiī chi nge'é nī nduucú dií^{n} nī
entregar 'úú.
19 Tuu'mi ní discípulos ní s'nee
ndaachi núú^{n} yā ní tuca'a yā
tiinguuneé^{n} yā Jesús ca'áámá
ca'áámá yā: ¿'Áá 'úú? Ní táámá yā
nga^{n}'a ntúu^{n} yā: ¿'Áá 'úú rá?
20 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā: 'Áámá
chɛɛ naachi ndiichúúví chí di'caāndá
yā pan ye^{n}'é yā na cú'ú 'cūū nduucú
ca^{n}'á yā dii^{n} yā 'tíícā. 21 Cuaacu, chi
Sa^{n}'ā chí Daiya Dendyuūs ca^{n}'a sa
'cueenú sa cuuvi tan'dúúcā chi nga^{n}'a
ye^{n}'é yā naachi canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs. Dɛ'ɛ chúúcā ya'ai ye^{n}'e
sa^{n}'ā chi nca'a sa 'úú chi Sa^{n}'ā chi
Daiya Ndyuūs. N'dáácā ca ye^{n}'ē sa
ndúúti chi nguɛɛ ch'iindiyaā^{n} sa.
22 Taachí vɛɛté yā nge'e yā, tuu'mi
ní Jesús sta'á yā pan, ní nca'a yā
gracias Ndyuūs cáávā pan mii^{n}. Ní
n'deé yā pan ní ca'a yā discípulos.
Ní ca^{n}'a yā: Che'é nī pan caati
tan'dúúcā cuerpo ye^{n}'é 'tíícā.
23 Ní Jesús sta'á yā taza ndúúcū
nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'e uvas. Ní taachi

nca'a yā gracias Ndyuūs, ca'a yā
discípulos ye^{n}'é yā. Ní ca^{n}'a yā.
Nducyaaca ndís'tiī cu'ú nī nuū^{n}nī^{n}
uvas ye^{n}'e taza 'cūū. 24 Ní ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Nuū^{n}nī^{n} uvas
mii^{n} tan'dúúcā yuūu^{n} ye^{n}'é, ní ye^{n}'e
'áámá compromiso chi ngai ye^{n}'é.
Yuūu^{n} ye^{n}'é chí cungee^{n} ní cáávā
'yaa^{n} n'dáí 'ii^{n}'yā^{n}. 25 Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
nga^{n}'á ngií ndís'tiī, chí 'āā ntɛ́ɛ́ cu'ú
nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'e uvas na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
ndíí nguuvi chi cu'ú naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā.

Jesús nga^{n}'a yā chi Pedro ní caa^{n}'ma^{n} sa chi nguɛ́ɛ́ in'diichi sa Jesús

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26 Taachí ch'iinu chiita yā himno,
chi canción ye^{n}'e Ndyuūs nan'dáa
yā va'āī ní cue^{n}'é yā na yiīcū
chi nguuvi Olivos. 27 Tuu'mi ní
Jesús ca^{n}'a yā chii yā discípulos:
Nducyaaca ndís'tiī cuuví 'cuinaá^{n} nī
ye^{n}'ē 'úú maa^{n}nguíinū caati nga^{n}'a
naachi canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é
Ndyuūs 'túúcā: 'Nuūcá'ai yā 'caa^{n}'nú^{n}
yā sa^{n}'ā chi idii^{n} sa cuidado 'iiti
cuūchī ní 'iiti cuūchī s'ee^{n} ní ca^{n}'á
'muu^{n} ca^{n}'á mii^{n} tī. 28 Taachi 'úú
nduuchí ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā, ca^{n}'á
vmnaa^{n} ye^{n}'é ndís'tiī na yá^{n}'āa
Galilea.
29 Tuu'mi ní Pedro mii^{n} ní ca^{n}'a sa
chii sa 'ii^{n}'yā^{n}: 'Áárá chí nducyaaca
yā cuuví 'cuinaá^{n} yā, 'úú ní nguɛ́ɛ́
cuuví 'cuinaá^{n}.
30 Tuu'mi ní Jesús ní ca^{n}'a yā
chiiya Pedro: Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
nga^{n}'á ngií dii chi maa^{n}nguiinu
taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuaī tusá^{n}'ā 'uūvī
cuuvi, 'iinū cuuvi cuee^{n}díítu
di nga^{n}'a di ye^{n}'ē 'úú chi nguɛ́ɛ́
in'diichi di 'úú.
31 Naati Pedro mii^{n} ní chee^{n}diītū
ca^{n}'a sa: 'Áárá chí 'cuūví ndúúcu
nī, Maestro, nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á chi
nguɛ́ɛ́ in'diichí N'diī. Ní nducyaaca
discípulos ní 'tiicá ntúū^{n} ca^{n}'a yā.

Jesús nga^{n}'angua'á yā na jardín chi nguuvi Getsemaní

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Tuu'mi ní ndaá yā na 'áámá
jardín chi nguuvi Getsemaní, ní
Jesús ca^{n}'a yā chii yā discípulos
ye^{n}'e yā: 'Cuɛɛtɛ́ nī 'muu^{n}, ne^{n}'e chi
'úú ca^{n}'á caa^{n}'mā^{n}ngua'á.
33 Ní Jesús candɛ́ɛ yā Pedro,
ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan. Ní
neené nadicádiinuu^{n} Jesús ní nééné
s'nee^{n} ndaachí yiinú yā. 34 Ní ca^{n}'a
yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Alma ye^{n}'é
neené ndaachi yiinú chi ya'āī chi
'cuūví. 'Āā snéé núú^{n} nī 'muu^{n}, ní
nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛti yaadú nī.
35 Tuu'mi ní Jesús cue^{n}'e yā ta 'líí^{n}
cuáá^{n} vmnaa^{n}, ní candiitín'dii yā
na yá^{n}'āa ní ca^{n}'angua'á yā ní ca^{n}'a
yā: N'diī Chiidá, ndúúti chi cuuví
ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī ye^{n}'e chi 'cueenú
cuuvi ye^{n}'e prueba 'cūū chi canéé
chi cuuvī hora chí cuchiī. 36 Tuu'mi
ní naachí ca^{n}'angua'á yā ní ca^{n}'a
yā: N'diī Chiidá, n'diī cuuvi dií^{n} nī
tanducué^{n}'ē. Nadinguá^{n}'ai nī 'úú
ye^{n}'e chi 'cueenú cuuvi prueba 'cūū.
Naati nguɛ́ɛ́ cuuví tan'dúúcā chi 'úú
ne^{n}'é, naati tan'dúúcā chí n'diī ne^{n}'e
nī.
37 Tuu'mi ní ndaa ntúu^{n} yā
naachi snee discípulos ye^{n}'é yā, ní
ndaāca yā discípulos chí stiyaadú
yā. Ni Jesús ca^{n}'a yā chiī yā Pedro
mii^{n}: Díí Simón, ¿Áá cyaadu di?
¿'Áá nguɛ́ɛ́ ichɛɛ̄ di cánduuchi di
mar 'áámá hora? 38 Ndís'tiī 'cuɛɛti

nduuchí nī ní caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī
ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī nuu^{n}ndi. Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} espíritu ye^{n}'e nī ne^{n}'e diīi^{n}
n'daacáā, naati cuerpo ye^{n}'é nī ní
'āā duūvā.
39 Tuu'mi ní Jesús cue^{n}'e ntúu^{n} yā
ní nga^{n}'angua'a yā, ní ca^{n}'a ntúu^{n}
yā tan'dúúcā chí ca^{n}'a yā vmnaa^{n}.
40 Ní nguɛɛcunée yā ndaa ntúu^{n} yā
naachi snéé discípulos, ní ndaaca
ntúu^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} stiyaadú yā.
Ní 'āā ntɛ́ɛ́ ngii ichɛɛ yā ndúúcū
yaa^{n} ti nduutináa^{n} yā chi yaa^{n} náa^{n}
yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́ déénu
yā chí n'guɛɛcúta^{n}'a yā. 41 Cue^{n}'é
yā ndii chii^{n} ndii 'íínú cuuvi, ní
nga^{n}'angua'á yā. Ní taachi ndaa
yā naachi snee discípulos, ca^{n}'a
yā: Ndís'tiī 'cuɛɛtiyaadú nī ní
ntaavi'tuunúú^{n} nī. 'Āā tiiní cā. 'Āā
ndaā hora chi 'ii^{n}'yā^{n} nca'a yā 'úú
Sa^{n}'ā chi Daiya Dendyuūs na tá'ā
sa^{n}'ā s'ee^{n} chi dinuu^{n}ndi. 42 Nducuee^{n}
ndís'tiī ní cu^{n}'ū yú. 'Āā cuchiī
nii^{n}nuú^{n} sa^{n}'ā chí nca'a 'úú.

Chiichí yā Jesús ní candɛ́ɛ yā 'ii^{n}'yā^{n} preso

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Naa^{n} chi Jesús indée yā ndaa
Judas chi sa^{n}'ā 'áámá ye^{n}'ē ndiichuuvi
discípulos. Ní ndaa sa ndúúcū n'deee
n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū machete 'uūvī
lados 'caāi^{n} ndúúcū yá^{n}'á. Chiiduú
n'gɛɛtɛ ndúúcū maestros ye^{n}'e ley,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaācū dichó'o yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 44 Judas mii^{n} chí nca'a
sa Jesús 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}, ní ca'a sa 'aama
seña. Ní ca^{n}'a sa 'túúcā: 'Ii^{n}'yā^{n} chi
'úú chi'nee^{n} cheendí, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chíí.
Cuta'á nī 'ii^{n}'yā^{n} ní candɛɛ́ nī 'ii^{n}'yā^{n}
ní din'daacá nī seguro 'ii^{n}'yā^{n}.
45 Taachí ndaā Judas nanáá^{n} Jesús
ní ca^{n}'a sa: N'dií Maestro, Maestro.
Ní 'nee^{n} cheendi sa 'ii^{n}'yā^{n}. 46 Tuu'mi
ní sta'á yā Jesús ní candɛ́ɛ yā preso
'ii^{n}'yā^{n}. 47 Naati 'áámá chɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}
chi snéé mii^{n} itun'dáa yā machete
chi 'uuvi lados 'caāi^{n} ye^{n}'e yā ní
'nuucá'ai yā mozo ye^{n}'e chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca ní ch'iica sa veēe^{n} mozo
mii^{n}. 48 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā
chii yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: ¿'Áá
can'daā ndís'tiī ndúúcū machete
chi 'uūvī lados 'caāi^{n} ndúúcū yá^{n}'á
chí cuta'á nī 'úú tan'dúúcā chi 'úú
'áámá duucu 'úú? 49 Nguuvi nguuvi
caneé na yáacū templo mii^{n} nguaa^{n}
ndís'tiī chi ngi'cueé^{n} ní ndís'tiī ní
nguɛɛ sta'á nī 'úú. Chúū canéé chí
cuuvi ní cuuvi cunnuū ca'ā naachi
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs.
50 Tuu'mi ní nducyaaca discípulos
s'née^{n} yā Jesús mii^{n} dámaá^{n} yā ní
cheenu yā.

Sa^{n}'ā 'díí chí cue^{n}'e ngéenū

51 Naati 'áámá sa^{n}'ā 'díí^{n} ndaā sa
ní cue^{n}'e sa ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
Ndɛɛcu sa 'áámá n'dyá^{n}'ā sábana.
'Áámá yā sta'á yā sa^{n}'a 'díí mii^{n}.
52 Naati sa^{n}'ā 'díí^{n} mii^{n} ní s'nee^{n} sa
sábana ní cue^{n}'ē sa dácaa yuūcú sa.

Jesús nanáá^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'ē chí n'gɛɛtɛ ca ye^{n}'e yaācū

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53 Tuu'mi ní candɛ́ɛ yā Jesús mii^{n}
nanáá^{n} chiiduú ch'ɛɛtɛ ca. Ní mii^{n}
nduuvidaamá yā nducyaaca chiiduú
n'gɛɛtɛ́ ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū chi
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaācū ndúúcū
maestros ye^{n}'e ley. 54 Pedro mii^{n} ní
cue^{n}'ē ya^{n}'ai sa n'dáa sa Jesús mii^{n}.

Ní ndaa sa ndii chuva'āī ye^{n}'e va'ai
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca ní ch'iīndī sa
ndúúcū policías ní in'taavi cuutú sa
dáámá ndúúcu yā ti mii^{n} ní ngiichi
ya^{n}'ā ye^{n}'é yā.
55 Chiiduú n'gɛɛtɛ ndúúcū
nducyaaca yā chí nduuvidaama
in'nuú^{n} yā 'áámá prueba contra
ye^{n}'e Jesús mii^{n} chí dií^{n} yā condenar
Jesús chi 'caa^{n}'nú^{n} yā Jesús; naati
nguɛ́ɛ́ ndaaca yā. 56 Neené 'yaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a yā nduudu yaadi ye^{n}'e
Jesús mii^{n} naati mar 'áámá yā nguɛ́ɛ́
dáámá nga^{n}'a yā. 57 N'duuví yā ní
ncuee^{n} yā ní ca^{n}'a yā nduudu yaadi,
ní ca^{n}'a yā: 58 Nús'uu ní ch'iindiveé^{n}
'nū chí Jesús ca^{n}'a yā 'túúcā: 'Úú ní
nadituūví yáacu 'cūū chi sa^{n}'ā ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū din'dái sa. Ní chɛɛti
'iinū nguuvi nadin'daí taama chi
nguɛ́ɛ́ sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū din'dái sa.
59 Naati nguɛ́ɛ́ nduuvidáámá
nduudu yā ye^{n}'e chí nga^{n}'a yā.
60 Tuu'mi ní chiiduú ch'ɛɛtɛ
ca chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
taná^{n}'ā chiidūu, ndúcuee^{n} yā
nguaa^{n} nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
ntiinguunee^{n} yā Jesús mii^{n}: ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nan'guɛɛcúta^{n}'a nī?
¿Dɛ'ɛ̄ chí nga^{n}'á yā ye^{n}'e nī? ¿Dɛ'ɛ́
nga^{n}'a nī maá^{n} nī ye^{n}'e nī?
61 Jesús míí^{n} 'āā ntɛ́ɛ́ ca^{n}'a yā.
Ní nguɛ́ɛ́ n'guɛ́ɛ́cúta^{n}'a yā ye^{n}'ē
mar 'áámá. Chiiduú ch'ɛɛtɛ ca
mii^{n} ntiinguunéé^{n} ntúu^{n} yā Jesús,
ní ca^{n}'a yā: ¿'Áá dii Cristo, Daiya
Dendyuūs chí n'dai taavi?
62 Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}:
'Tíícā 'úú. Ndís'tiī ní ca^{n}'a nī snaa^{n} nī
Sa^{n}'ā chi Daiya Dendyuūs chí 'cuūndī
sa lado ye^{n}'e honor ye^{n}'é Ndyuūs chí
vɛ́ɛ́ tanducué^{n}'ē poder ye^{n}'e yā. Ní
ndaa sa nguaa^{n} meēé^{n} ye^{n}'ē nanguuvi.
63 Tuu'mi ní chiiduú ch'ɛɛtɛ ca
chíín'cuū^{n} sa catecai sa, ní ca^{n}'ā sa:
¿Dɛ'ɛ̄ ca dii^{n} yú testigos chí n'nuu^{n}
yú? 64 'Āā ch'iindiveé^{n} nī dendu'ū
chi nga^{n}'ā sa contra Ndyuūs. ¿Táácā
tuumicadíínuu^{n} nī? Nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a yā chi condenado
Jesús chi 'cuuví yā.
65 Tuu'mi ní n'duuví yā ní ca'a
nee daí^{n} yā Jesús ní n'gaadí yā
nduutináa^{n} yā ndúúcū tíínūu^{n}. Ní
policías ndúúcū ta'á yā ch'e^{n}'e yā
naa^{n} Jesús. Ní ca^{n}'a yā: Caa^{n}'ma^{n} dí
¿du'ū ch'e^{n}'e dii?

Pedro mii^{n} ní nga^{n}'ā sa chi nguɛ́ɛ́ n'diichi sá Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

66 Pedro mii^{n} ní canee sa chuva'ai
cuaa^{n} ndiiyā. Ní ndaā 'áámá
n'daataá chí dií^{n} mandado ye^{n}'ē
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca nanáá^{n} Pedro
mii^{n}. 67 Ní n'diichi tá chí in'taavi
cúutū sa na ya^{n}'ā. Ní cānee tá^{n}'ā mii^{n}
ní ch'iīnu tá Pedro. Tuu'mi ní ca^{n}'a
tá: Diī ntúū^{n} di canee dí ndúúcū
Jesús ye^{n}'e yáā^{n} Nazaret.
68 Naati Pedro mii^{n} chee^{n}diītū sa,
ní ca^{n}'ā sa: 'Úú ní nguɛ́ɛ́ in'diichí
'ii^{n}'yā^{n}, ndíí nguɛ́ɛ́ deenú chí nga^{n}'ā
di. Ní can'dáa sa cuaa^{n} chuva'āī
naachi indaa yā. Tuu'mi ní 'caī
tusá^{n}'ā. 69 Tá^{n}'ā chi idii^{n} mandado
mii^{n} ch'íínú ntuū^{n} ta sá^{n}'ā, ní ca^{n}'a
tá chiī tá 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā mii^{n}:
Sá^{n}'a 'cūū 'áámá chɛ́ɛ́ sa^{n}'ā chi
cachiica ndúúcū Jesús.
70 Naati Pedro mii^{n} ní
nnguɛɛ̄cunée sa chee^{n}díítu sa.
Cuayiivi mii^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} chi snée
yā mii^{n} ní ca^{n}'a ntúu^{n} yā Pedro:
Cuaacu chí dii ní dáámá chi

cachiica di ndúúcū Jesús ti dii ní
ye^n'ē yá^n'āa Galilea, ní nduudu ye^n'ē
di tan'dúúcā 'ii^n'yā^n s'ee^n.
71 Tuu'mi ní Pedro mii^n ní 'caa'va
sa, ní cunncáā ca^n'ā sa. Ní 'cái sa
"por Ndyuūs": Nguɛ́ɛ́ n'diichí 'íí^n'ya^n
'cúū.
72 Tuu'mi ní túsa^n'ā mii^n 'cai ntúu^n
tī ndii 'úúví cuuvi. Ní Pedro mii^n ní
n'gaācu sa chi Jesús ca^n'a yā chii
yā sa^n'ā: 'Naa^n chi 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuaī
túsa^n'ā 'uūvī cuuvi, 'āā 'íínú cuuvi
chee^{n}diītu di chí nga^n'a di chi nguɛ́ɛ́
n'diīchi di 'úú. Taachi nádicādíínuu^n
sa chuū, ní chɛɛ̄cū sa.

Jesús nanáá^n Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 Taachí chidɛɛvɛ, chiiduú
n'gɛɛtɛ́ ní nduuvi daamá
yā ndúúcū 'ii^n'yā^n ndiicúū chi
nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'e yaācū,
ndúúcū maestros ye^n'e ley, ndúúcū
nducyaaca 'ii^n'yā^n n'gɛɛtɛ. Ní ndɛɛ̄
chiichí yā Jesús ní candɛ́ɛ yā 'ii^n'yā^n
nanáá^n gobernador Pilato. 2 Tuu'mi
ní Pilato mii^n intiinguunee^n yā Jesús:
¿'Áá díí Rey ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n
chi judíos? Ní Jesús nan'guɛɛcúta^n'a
yā: N'diī nga^n'a cuaacú nī ti 'tíícā.
3 Chiiduú n'gɛɛtɛ ní neené n'deee náá^n
chi nga^n'á yā contra ye^n'e Jesús naati
Jesús nguɛ́ɛ́ nan'guɛɛcúta^n'a yā ye^n'ē
mar 'áámá. 4 Tuu'mi ní Pilato mii^n
ní nan'guɛɛcunée yā ntiinguunée^n
yā Jesús mii^n: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
nán'guɛɛcúta^n'á nī? 'Cuin'dííchí nī
ye^n'é tanducué^n'ē chí nguɛ́ɛ́ n'daacā
nga^n'á yā ye^n'e nī.
5 Naati Jesús mii^n ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄
vɛɛ nan'guɛɛcúta^n'á yā. Chíí^n chí
Pilato mii^n che^n'e yiinú yā ní nguɛ́ɛ́
déénu yā dɛ'ɛ̄ nadicádíínuu^n yā.

Pilato ca^n'a yā chi 'íí^n'yā^n s'ee^n candɛ́ɛ́ yā Jesús chi 'caa^n'nú^n yā 'ii^n'yā^n

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

6 Canéé 'áámá costumbre ye^n'e
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n chí n'dɛɛchi yā
'áámá sa^n'ā chi canuu^n vácūū nguuvi
'viicú ye^n'e pascua. 'Áámá sa^n'ā chi
preso sa chi 'ii^n'yā^n Israel ne^n'e
yā, 'tíícā canee chí diīi^n Pilato mii^n.
7 Ní canuu^n 'áámá sa^n'ā vácūū chí
nguuvi Barrabás ndúúcū ta n'duuvi
sa^n'ā chi 'nii^n'nu^n sa 'ii^n'yā^n taachi
'āā dii^n caandá yā contra gobierno
mii^n. 8 Ní 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ní ndaa
yā nanáá^n Pilato mii^n, ní chiica
yā chi Pilato ní dií^n yā tan'dúúcā
costumbre ye^n'e yā. 9 Ní Pilato mii^n
nan'guɛɛcúta^n'a yā: ¿'Áá ne^n'e nī chí
n'dɛɛ̄chí Rey ye^n'ē 'ii^n'yā^n Israel?
10 Tí Pilato mii^n deenu yā chí
chiiduú n'gɛɛtɛ nca'á yā Jesús
mii^n cáávā vaadī ngueēé. 11 Naati
chiiduú n'gɛɛtɛ chinuú yā 'ii^n'yā^n
ye^n'e yáā^n Jerusalén chí caaca yā
Barrabás ti n'dáacā chí n'dɛɛchii yā
sa^n'ā chi nguuvi Barrabás. 12 Tuu'mi
ní Pilato mii^n intiinguunée^n yā: ¿Dɛ'ɛ́
ne^n'e nī chi dií^n ndúúcū 'ii^n'yā^n chí
ndís'tiī nga^n'a nī Rey ye^n'e 'ii^n'yā^n
Israel?
13 'Ii^n'yā^n s'ee^n nan'guɛɛcúta^n'a yā
ní 'cai yiicú yā: Cu'nee^{n}nga'á nī
'ii^n'yā^n.
14 Pilato mii^n ní ca^n'a yā chii
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: ¿Dɛ'ɛ̄ chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ñdíi^n sá^n'a 'cūū? Naati 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní nan'guɛɛcúnée yā 'cai yā:
Cu'nee^{n}nga'á nī 'ii^n'yā^n.
15 Tuu'mi ní Pilato mii^n chi nguɛ́ɛ́
ne^n'e yā chi nduuvi táa^n 'ii^n'yā^n s'ee^n
ye^n'é yā, n'dɛɛchii sá Barrabás mii^n.
Cuayiivi ní ca^n'a ntii^{n}nyu^n sa chi

'cue^{n}'é yā Jesús mii^{n}. Ch'iinu ch'e^{n}'é
yā Jesús mii^{n} ní nca'a sa Jesús mii^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chí cu'néé^{n}nga'á yā.
16 Tuu'mi ní soldados romanos
candɛ́ɛ sa Jesús vaacuyáā^{n} na
cuarto ye^{n}'e palacio mii^{n} chi nguuvi
Pretorio, ní yaa'ví yā taná^{n}'ā
soldados ní nduuvidaamá yā mii^{n}.
17 Ní s'nuú^{n} yā catecai morado
cuá'āa Jesús mii^{n}. Ní s'nuú^{n} yā
tii^{n} Jesús mii^{n} 'áámá corona chi
ndeenyú ndúúcū yaa^{n}. 18 Tuu'mi ní
tucá'a yā 'cai yā: Cunduuchi nī n'diī,
Rey ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel.
19 Ní ch'e^{n}'é yā tií^{n} yā ndúúcū
'áámá taa^{n} nduu. Ní ca'a nee dái^{n} yā
Jesús ní nchiīntii'yá yā nanáa^{n} yā,
ní dií^{n} yā honrar 'ii^{n}'yā^{n}. 20 Ch'iinu
ch'ii^{n}nyu^{n}née^{n} yā ye^{n}'e Jesús 'tííca,
ndivíi yā catecai chi morada ní
'nuu^{n} 'nuū^{n} ntúu^{n} yā catecai maá^{n}
yā. Cuayiivi tun'dáa yā Jesús ní
s'nee^{n}nga'á yā 'ii^{n}'yā^{n}.

S'néé^{n}nga'á yā Jesús

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

21 'Áámá sa^{n}'ā ye^{n}'e yá^{n}'āa Cirene
chi nguuvi sa Simón, chí chiidá
Alejandro ndúúcū Rufo, ndáa sa
che^{n}'e sa cuɛɛti. Taachí cho'o sa
cyúúní mii^{n}, soldados a fuerza
di'cuíítu yā sa^{n}'ā chi candɛɛ sa cruz
ye^{n}'e Jesús mii^{n}.
22 Ní candɛ́ɛ yā Jesús 'áámá lado
ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén na lugar chi
nguuvi Gólgota chi ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n}
nduudu ye^{n}'e yú, Lugar ní 'Iini
Nga'ai Tiīí^{n}. 23 Ní ca'á yā chí chi'i
Jesús vino chi sta^{n}'a yā ndúúcū
yaātā yaāa chi nguuvi mirra, naati
Jesús nguɛ́ɛ chi'i yā. 24 Tuu'mi ní
chi'nee^{n}nga'á yā Jesús. Ní soldados
ní tun'dáa yā suertes ye^{n}'é yā
ndúúcū na catecai Jesús mii^{n}, ní
n'diichí yā chɛɛ̄ chí candɛɛ̄ 'aama
'aama yā.
25 N'gɛɛcú nuu^{n} ye^{n}'ē ngɛɛtiyaa^{n}
mii^{n} taachí s'nee^{n}nga'á yā 'ii^{n}'yā^{n}.
26 Ni s'née^{n} yā 'áámá letrero na
tiīi^{n} cruz ye^{n}'e Jesús mii^{n}. Ní letra
chi cánéé nguū^{n} na tabla mii^{n} ní
nga^{n}'ā ye^{n}'e nuū^{n}ndī ye^{n}'e yā. Ní
cánéé nguū^{n} chuū: Rey ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e ndaata Israel. 27 Dáámá
ndúúcū Jesús s'nee^{n}nga'á yā 'uūvī
sá^{n}'ā chí duucu. 'Áámá ní lado tá
cuaacú yā tááma ní lado ta 'cueé yā.
28 'Tíícā ní chi cuaacu naachi canéé
nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs 'tíícā:
Chídidúúchɛ́ yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā.
29 'Ii^{n}'yā^{n} chí ngo'ó yā nanáá^{n} cruz
mii^{n} cunncáā nga^{n}'a yā ye^{n}'ē Jesús.
Idi'nú^{n}'u yā tii^{n} yā ní cunncáa n'dai
cheendi yā ní nga^{n}'a yā: Díí chí
ndiītuū'ví di yaācū ní nadacueé^{n} di
chɛɛti 'iīnū nguuvi, 30 nadanguá^{n}'āī
maā^{n} di. Dii ní nch'ee^{n} di na cruz.
31 'Tiicá ntúū^{n} chiiduú n'gɛɛtɛ
ndúúcū maestros ye^{n}'e ley
duuchinée^{n} yā Jesús. Ní nga^{n}'a
yā nguaa^{n} maá^{n} yā: 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
nadinguá^{n}'ai yā tááma 'ii^{n}'yā^{n} naati
maa^{n} ní nguɛ́ɛ ngíí nadinguá^{n}'ai yā
maá^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}. 32 Ndúúti chi 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} chí Cristo mii^{n} snaa^{n} yú 'ii^{n}'yā^{n}
nch'ée^{n} yā na cruz maa^{n}. Tuu'mi
ní cu'téénu yú. Ní ndíí 'ii^{n}'yā^{n} chi
ca'nee^{n}nga'á yā daama ndúúcū
Jesús mii^{n} ní cunncáā nga^{n}'a yā
ye^{n}'e yā.

Jesús ch'ii yā

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

33 Taachí chii ma^{n}'a nguuvi mii^{n}
chi maāí^{n} núú^{n}má^{n} í^{n}'yee^{n}dī ndii ná

n'gɛɛcu 'íínú chiīnū. 34 'Āā táánduū
n'gɛɛcu 'iinu Jesús mii^{n} ní 'cai yiicú
yā: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (chí
ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} nduudu ye^{n}'ē yú:
N'dií Ndyuūs ye^{n}'é, n'dií Ndyuūs
ye^{n}'é, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi chí s'neé nī maa^{n}
'úú dámaá^{n}?)
35 N'dúú'ví 'ii^{n}'yā^{n} chi snee yā
mii^{n} ní ch'iindiveé^{n} yā ní ca^{n}'a yā:
'Caandiveé^{n} nī, n'gaí yā ye^{n}'e profeta
Elías mii^{n}.
36 Ní ndaā 'áámá soldado ngeenu
yā ní taachi chiītu 'áámá esponja
ye^{n}'e vinagre s'née^{n} yā esponja
mii^{n} na 'áámá ndúú ní ca'a yā chí
chi'i Jesús. Ní ca^{n}'a yā: 'Āā canee rá
yā. N'diichi yú nduuti chi 'áá chiī
profeta Elías mii^{n} ní nádich'eē^{n} sa
'ii^{n}'yā^{n}.
37 Tuu'mi ní Jesús 'cai yiicú yā
ní ch'iī. 38 Ní cortinas ye^{n}'e yaācū
templo chiī 'uuvi taā^{n}, steē^{n} naavtá^{n}'ā
ndíí cuáá^{n} 'nii^{n}nú^{n} ndíí cuáá^{n} ndiiyā.
39 Ní 'áámá sa^{n}'ā romano chí nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē cien soldados chééndii
sa nanáá^{n} Jesús mii^{n}. Taachí n'diīchī
sa ní ch'iindiveē^{n} sa taacá 'cai Jesús
ní taacá ch'īi yā, soldado mii^{n} ní ca^{n}'a
sa: Cuaacu níí^{n}nyú^{n} chí sá^{n}'a 'cūū ní
Dáíyá Dendyuūs sa^{n}'ā.
40 Snée ntúū^{n} n'duuvi n'daataá
n'giinu ya^{n}'ai tá. Ní ndúúcū n'daata
s'eé^{n} míí^{n} canee ta María ye^{n}'e
yáā^{n} Magdala, ndúúcū tá María chi
chɛɛcuú José ndúúcū Jacobo chí
nguuvi Menor, ndúúcū n'daataá chi
nguuvi Salomé. 41 N'daata s'éé^{n} ní
can'dáa yā Jesús mii^{n} ní dichíí'vɛ
yā Jesús taachi cachiicá yā yá^{n}'āa
Galilea. Ní neené 'yaa^{n} ca n'daataá
snée yā mii^{n}, n'daataá chí nga^{n}'a yā
daama ndúúcū Jesús mii^{n} na yáā^{n}
Jerusalén.

Ch'iichí yā cuerpo ye^{n}'e Jesús mii^{n}

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Taachí chiinū nguuvi mii^{n} chi
viernes chí ch'iindiyaá^{n} yā cáávā
'viicu pascua mii^{n} nguuvi chí cuuvi
dɛɛvɛ nguuvi chi ntaavi'tuunúú^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n}, 43 ndaā José ye^{n}'e yáā^{n}
Arimatea. Sa^{n}'ā mii^{n} ní sa^{n}'a ch'ɛɛtɛ
ye^{n}'e Junta Ch'ɛɛtɛ ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
Israel. Ní cunee ngiinu sa nguuvi
chi Ndyuūs ndaa yā ni nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} yā. Ní ndúúcū valor ndaā
sa nanáá^{n} gobernador Pilato mii^{n}.
Ní ca^{n}'a sa Pilato mii^{n} chí nca'a yā
cuerpo ye^{n}'e Jesús. 44 Pilato mii^{n} ní
cue^{n}'e yiinú yā chí 'āā ch'iī Jesús
mii^{n} ní yaa'vi yā sa^{n}'ā chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e soldados chi cuchii
sa nanáa^{n} yā. Taachí ndaa sa ní 'iicu
tiinguunee^{n} yā sa^{n}'ā: ¿'Áá cuaacu
chi ch'iī Jesús? 45 Taachí soldado
centurión mii^{n} nga^{n}'a sa chi cuaacu,
tuu'mi ní Pilato mii^{n} ca'a yā orden
chi ca'a sa cuerpo ye^{n}'e Jesús mii^{n}
José mii^{n}. 46 Cuayiivi ní José cái sa
'áámá sábana chi fina ní nadīchee^{n}
sa cuerpo mii^{n} ní sta'a sa ní ch'ɛɛ̄cū
sa cuerpo mii^{n} ná sábana mii^{n}.
Ch'iinu maa^{n} ní s'nuū^{n} sa chɛɛti
'áámá yáinyā^{n} ní níí^{n}nuú^{n} canee
'áámá tuūu ch'ɛɛtɛ́. Ní s'nuú^{n} yā tuūu
ch'ɛɛtɛ cheendi yáinyā^{n} mii^{n}. 47 Tá
María Magdalena ndúúcū María chi
chɛɛcuú José cue^{n}'é yā ní n'diichí yā
naachí ch'ɛɛ̄chi Jesús mii^{n}.

Jesús nduuchi yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 Taachi chó'ōo sábado,
nguuvi chi ntaavi'tuunúú^{n}
yā, María ye^{n}'e yáā^{n} Magdala,
ndúúcū María chí chɛɛcuú Jacobo,

ndúúcū n'daata chi Salomé cai yā
perfumes chi cueendái yā vmnáá^{n}
ye^{n}'ē cuerpo ye^{n}'ē Jesús mii^{n} ní
cue^{n}'e yā. 2 Neené tyaa^{n} ye^{n}'ē nguuvi
vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'é ndɛɛ̄tɛ chi
domingo taachí can'dáá 'yá^{n}'ā
n'daatā s'ee^{n} ndaá yā na yáinyā^{n}
mii^{n}. 3 Ní ngā^{n}'a yā nguáá^{n} maá^{n} yā:
¿Du'ū ndivíi tuūu ye^{n}'ē yú taachí
ndaā yú cheendi yáinyā^{n}?
4 Taachí ndaa yā, tuu'mi ní n'diichi
yā chi tuūu ch'ɛɛtɛ́ n'dai mii^{n} 'āā
ntɛ́ɛ́ canéé na lugar ye^{n}'ē. 5 Ní
taachí ndáa yā chɛɛti yáinyā^{n}, mii^{n}
n'diichí yā 'áámá sa^{n}'ā 'díí^{n} vɛɛ sa
lado tá cuaācú ní canúú^{n} sá catecai
ch'éenūu sa ní cuɛ́ɛ̄. Ní n'daata s'ee^{n}
dii'yá yā chiī. 6 Sá^{n}'ā mii^{n} ní ca^{n}'ā
sa: Nguɛ́ɛ́ dii'yá nī cuuvi. Ndís'tiī ní
in'nuú^{n} nī cuerpo ye^{n}'e Jesús ye^{n}'e
yáā^{n} Nazaret, 'ii^{n}'yā^{n} chí ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ca'néé^{n}nga'a yā. Nááti 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní
'āā ndúúchí yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā
ní nguɛ́ɛ yā 'muu^{n}. Cuin'diichí
nī naachí canuú^{n} yā. 7 Ndís'tiī
cuina^{n}'á nī ní cuuvi nī discípulos
ye^{n}'e yā, ndúúcū Pedro, chi Jesús
mii^{n} ní ca^{n}'á yā vmnáá^{n} ndís'tiī na
yá^{n}'āa Galilea. Míí^{n} snaá^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n}
tan'dúúcā chi Jesús ca^{n}'a yā chii yā
ndís'tiī ndúúcū taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}.
8 N'daata s'ee^{n} ní cuna^{n}'á yā
ngeenu yā ye^{n}'e na yáinyā^{n}, ti neené
cue^{n}'e yiinú yā ní yiinduuví yā.
Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ca^{n}'á yā chii yā mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n}, ti 'va'á yā.

Jesús che'enaá^{n} yā ye^{n}'e ta María Magdalena

(Jn. 20.11-18)

9 Taachí Jesús nduuchi yā
chidɛɛvɛ nguuvi domingo chi
nguuvi vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e ndɛɛ̄tɛ̄
mii^{n}, vmnáá^{n} vmnaa^{n} che'enaá^{n} yā
nanáá^{n} María Magdalena, n'daataá
chí nn'divií yā ndɛɛ̄chɛ̄ espíritus
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'ē ta. 10 Tá^{n}'ā
mii^{n} ní ca^{n}'a tá ní chii tá 'ii^{n}'yā^{n}
chí chiicá yā ndúúcū Jesús mii^{n}.
Ní ngɛɛcú 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chí neené
ndaachiií yiinu yā. 11 Ní taachí 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ch'iindiveé^{n} yā chi Jesús mii^{n}
nduuchi yā ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā ní
chí tá^{n}'ā mii^{n} n'diichi tá Jesús, nguɛ́ɛ́
s'teenú yā.

Jesús che'enaá^{n} yā ye^{n}'ē 'uūvī discípulos yē^{n}'e yā

(Lc. 24.13-35)

12 Cho'ōo chúū, ní Jesús che'enaá^{n}
yā ye^{n}'ē 'uuvi 'ii^{n}'yā^{n} chi cue^{n}'é yā
na yúúní. Ní Jesús díí^{n} yā tan'dúúcā
chi nguɛɛ déénu yā ye^{n}'e chi
chó'ōo. 13 Ní cuayiivi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
cúna^{n}'á yā ní ca^{n}'a yā chii yā taná^{n}'ā
discípulos. 'Tiicá ntúū^{n} discípulos ní
nguɛ́ɛ́ s'teenú yā.

Jesús idichó'o yā 'ii^{n}'yā^{n} apóstoles ye^{n}'e yā

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

14 Chiī ch'íinū nguuvi domingo
mii^{n}, ní Jesús che'enaá^{n} yā ye^{n}'ē
ndu'ū ndiicháámá discípulos yē^{n}'e
yā, taachi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} vɛɛ̄tɛ́ yā na
mesa. Ní Jesús tuūvi iinú yā ndúúcu
yā ti discípulos nguɛ́ɛ́ s'teenu yā ní
chɛɛchi staava ye^{n}'é yā ti discípulos
nguɛ́ɛ́ s'teenú yā 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a yā
chí n'diichí yā Jesús chí 'āā nduuchí
yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tíná^{n}'ā. 15 Ní ca^{n}'a yā
chii yā discípulos: Cué^{n}'e nī núú^{n}má^{n}
nación ye^{n}'e í^{n}'yee^{n}dī ní caa^{n}'má^{n} nī
ndúúdú cuaacu ye^{n}'ē chí nanguá^{n}'ai
yā nanáá^{n} nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. 16 'Ii^{n}'yā^{n}
chí i'teenú yā ní ngɛɛdínuú^{n}ni^{n} yā,

ní nangua^{n}'ai yā ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yā. Naati 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
cuuví yā condenado. 17 Níícú señales
ye^{n}'e poder mii^{n} canéé ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā 'úú. Ndúúcū
chi duūchí tun'daá yā espíritus ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ní cuuví
ca^{n}'á yā táámá davaacu chí ngai. 18 Ní
nduuti chi cuta'á yā ndúúcū ta'a yā
'áámá cúú ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ daño dií^{n} tī
ndúúcu yā. Ní nduuti chi cu'ú yā
dɛ'ɛ̄ chí veneno mii^{n} nguɛ́ɛ́ dii^{n} daño
'ii^{n}'yā^{n}. Ní cun'duú yā ta'a yā vmnaa^{n}
ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} chi ngíítā ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní nduūvā yē^{n}'e yā.

Jesús cundáa yā va'ai chɛɛti nguuvi

(Lc. 24.50-53)

19 Ch'íínú ca^{n}'a Señor Jesús
ndúúdú 'cūū ndúúcū discípulos
yē^{n}'e yā ní cundáa yā na va'ai chɛɛti
nguuvi. Ní ch'iindí yā lado ye^{n}'e
honor ye^{n}'é Ndyuūs. 20 Discípulos ní
cue^{n}'e yā, ní ca^{n}'a yā nduudu cuaacu
ye^{n}'ē chí nangua^{n}'ai yā ndu'ū cuaa^{n}.
Maa^{n} Señor Jesucristo ngiinnee
yā discípulos 'íícú canee n'daācā
ndúúdú ye^{n}'e yā cáávā señales
ndúúcū vaadī n'giinu chi dií^{n} yā.
'Tíícā chiī.

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGUŪ^n APÓSTOL LUCAS

Ye^n'e cáávā chí idingúu^n yā carta 'cūū

1 Nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n nguaa^n
s'uuú^n ne^n'é yā idingúu^n yā
dendú'ū chí chiī, chíí^n chi s'uuú^n
deenu yú chi nduudu cuaacu.
2 'Tíícā tan'dúúcā chi 'ii^n'yā^n s'ee^n
n'diichí yā tanducué^n'ē ndíí taachí
chi nga'ā, 'ii^n'yā^n s'ee^n ní chi'cuee^n
yā s'uuú^n. 'Ii^n'yā^n s'ee^n candɛ́ɛ yā
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs ní
nga^n'á yā nduudu mii^n. 3 'Úú, Lucas,
idinguú^n ye^n'é díí Teófilo cáávā chi
deenú chi díí ní n'dai di. 'Tiicá ntúū^n
'úú ní nadicádiinúú^n chi idinguú^n
ye^n'ē di tanducué^n'ē chí chiī. Dii^{n}cā
n'diichí tanducué^n'ē ndúúcū cuidado
ndíí taachí nga'ā. 4 'Túúcā idinguú^n
ní tuumicadíínuu^n di chɛɛ chí
nduudu cuaacu ye^n'ē dendú'ū chi
'ii^n'yā^n chi'cuée^n yā dii.

Ye^n'e chi ángel yaa'vi yā chí ch'iindiyaā^n Juan

5 Tiempo mii^n chi 'ii^n'yā^n Herodes
mii^n chí chīi yā rey ye^n'e yá^n'āa
Judea, canéé 'áámá chiiduú chi
nguuví yā Zacarías. Chiiduú mii^n ní
ye^n'e grupo ye^n'e Abías. Ní n'daataá
ye^n'e Zacarías ní nguuvi tá Elisabet.
Ní Elisabet mii^n ní ye^n'e ndaata
ye^n'e Aarón. 6 Ndúú 'uuví yā ní n'dai
taaví yā nanáá^n Ndyuūs. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n nguɛ́ɛ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dií^n yā chi nguɛ́ɛ
n'daacā ndúúcū 'ii^n'yā^n caati s'nee^n
veé^n yā nducué^n'ē nduudu chi nga^n'a
'iivú Ndyuūs. 7 'Ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ
daiyá yā, ti Elisabet mii^n nguɛ́ɛ
taaví yā daiyá yā. Ní nduu 'uuví yā
ní 'āā ndiicú yā.
8 'Áámá nguuvi, taachi tunee^n
turno ye^n'e grupo ye^n'e Zacarías
chi dii^n ntii^{n}nyu^n ye^n'e chiiduú chi
dichíí'vɛ yā na yáacū templo ye^n'é
Ndyuūs, 'tíícā dií^n Zacarías ntii^{n}nyu^n
ye^n'e chiiduú nanáá^n Ndyuūs. 9 Ní
tan'dúúcā costumbre ye^n'e chiiduú
s'ee^n, tunee^n Zacarías mii^n chí
cunndaa yā na yáacū templo ye^n'e
Ndyuūs ní 'nee^n ya^n'a yā incienso.
10 Ní nducyaaca 'ii^n'yā^n snée yā
cuaa^n chuva'āī yáacū templo ní
nga^n'angua'á yā ne^n'e chi ngiichi
incienso chɛɛti yaācū templo.
11 Zacarías mii^n canee yā na yaacū.
Ní che'enaāa^n ye^n'e Zacarías mii^n
'áámá ángel chi Ndyuūs dichó'o yā.
Ní ángel míí^n chééndii yā lado tá
cuaacu ye^n'ē nátai naachi n'giichi
incienso mii^n. 12 Ní taachi Zacarías
mii^n n'diichí yā ángel mii^n 'āā ntɛ́ɛ́
deenú yā dɛ'ɛ̄ chi dií^n yā ní dii'ya

taaví yā chiī. 13 Naati ángel mii^n ní
ca^n'a yā: N'diī Zacarías, nguɛ́ɛ́ 'va'á
nī, ti Ndyuūs ní ch'iindiveé^n yā chí
ca^n'angua'á nī. Ní 'cuūndiyáā^n 'áámá
daiya n'daataá ye^n'é nī Elisabet mii^n,
ní cu'neé^n nī nguuvi sa Juan. 14 Ní
cuuvi yeenu taaví nī cáávā sa^n'ā 'líí^n.
Ní 'yaa^n n'dáí 'ii^n'yā^n cuuvi yeenú
yā cáávā chi 'cuundiyaā^n dacua'ā
mii^n. 15 Caati daiyá nī mii^n ní cuuvi
ch'ɛɛtɛ sa nanáá^n Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́
cu'u sa vino ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cu'u
sa dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi cuuvi cuū'vī sa. 'Āā
canee sa ndúúcū Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs ndíí taachi 'āā cuɛ́ɛ́
'cuundiyaā^n sa. 16 Sa^n'ā mii^n ní dii^n
sa chi 'yaa^n taavi ca daiyā 'ii^n'yā^n
Israel nguɛɛcuneé yā ní i'téénu yā
Ndyuūs ye^n'e yú. 17 Daiyá nī, Juan
'cūū, ní ca^n'a sa vmnaa^n ye^n'ē Señor
Jesucristo. Ní canee sa ndúúcū
espíritu ndúúcū poder tan'dúúcā
chi canee profeta Elías ndii cuáá^n
vmnaa^n. Sa^n'ā mii^n ní dii^n sa chi
'cuɛɛtinéé n'daācā 'ii^n'yā^n chi n'gɛɛtɛ
ndúúcū daiya yā. Níícú 'ii^n'yā^n cuuvi
cu'téénu yā tan'dúúcā Ndyuūs ne^n'é
yā chi cu'téénu yā, ní tan'dúúcā
taná^n'ā 'ii^n'yā^n chi n'dai i'téénu yā.
Ní 'tíícā ca^n'a sa dii^n sa chi 'ii^n'yā^n
s'ee^n 'cuɛɛtinéé yaá^n yā chi cuuvi
cu'téénu yā Señor Jesús taachi ndaa
yā.
18 Tuu'mi ní Zacarías mii^n ní
tiinguunée^n yā ángel mii^n: ¿Táácā
cu'teenú chi nga^n'a nī? caati 'úú ní
'āā ndiīcúú 'úú, 'tiicá ntúū^n n'daataá
ye^n'é.
19 Angel mii^n n'guɛɛcútá^n'a yā
ní ca^n'á yā: 'Úú ángel chi nguuvi
Gabriel chi caneé chi dií^n ntii^{n}nyu^n
nanáá^n Ndyuūs. Dendyuūs dichó'o
yā 'úú. Ní 'úú yaa'ví n'diī ní cuuví
nduudu n'dáí 'cūū n'diī. 20 Maa^n ní
cuuvi 'díí'mi nī ní 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi
caa^n'má^n nī ndii chó'ōo chúū taachi
cunuu^n ca'ā tiempo ye^n'ē, ti nguɛ́ɛ́
chi'teenú nī nduudu ye^n'é taachi
nga^n'á chi chuū chí cuuvi.
21 Ne^n'e chí chiī chuū, 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi snée yā chuva'ai yáacū
templo chi snéé ngiinu yā Zacarías
mii^n cue^n'e yíínú yā chí Zacarías
mii^n ní chi'naá^n yā chɛɛti yaacū
templo ye^n'é Ndyuūs. 22 Taachi
Zacarías mii^n ní nan'dáa yā chɛɛti
yaācū 'āā ntɛ́ɛ́ ngii nga^n'a yā. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní tuumicadíínuu^n yā chi vɛ́ɛ́
'áámá visión chi n'diichí Zacarías
mii^n taachí canée yā chɛɛtí yaācū
templo. Zacarías mii^n díta'á yā dɛ'ɛ̄
chi ne^n'e caa^n'má^n yā ti chiī 'díí'mí
yā.
23 Taachí ch'iīnū turno chi 'áámá
ndɛɛtɛ ye^n'e servicio chi dii^n yā
ntii^{n}nyu^n chɛɛti yaacū templo
Zacarías mii^n ní cuna^n'á yā na vaacu
yā. 24 Cho'ō tiempo 'cūū ní n'daataá
ye^n'é yā chi Elisabet mii^n ní ch'iindi
dácua'a ye^n'é yā ní 'áámá canúu^n ta
na vaacu ta nyu^n'u 'iīyū. Ní neené
nacadíínuu^n ta. Ní nga^n'a ta maa^n
ta: 25 Chuū chi Señor Ndyuūs mii^n
ní dií^n yā nduucú na nguuví 'cūū ní
dií^n yā chi 'āā ntɛ́ɛ́ 'cuinaá^n nanáá^n
'ii^n'yā^n.

Angel ca^n'á yā chi 'cuundiyáā^n Jesús

26 Cuayiivi chí ch'íínú jaa^n 'iiyū
chi Elisabet mii^n ch'iindi dácua'a
ye^n'e tá ní Ndyuūs dicho'ó yā
ángel Gabriel taama vmné^n'ēe. Ní
cue^n'é yā na 'áámá yáā^n chi nguuvi
Nazaret chi ye^n'ē yá^n'āa Galilea.
27 Ndyuūs dicho'ó yā ángel Gabriel
mii^n nanáá^n 'áámá n'daataá chi

cuiinú chi nguuvi tá María. María
mii^{n} ní ca^{n}'á yā chi 'caandavaacú
yā ndúúcū 'aama sa^{n}'ā chi nguuvi
José. Sa^{n}'á 'cuū ní ye^{n}'e ndaata ye^{n}'e
rey David chi ndíí tiempo chi 'āā
chó'ōo. **28** Angel mii^{n} ní sndaa yā
naachi canéé María ní ca^{n}'a yā:
N'diī, María, yeenú taavi nī chi
Ndyuūs ne^{n}'e taaví yā n'diī. Señor
Ndyuūs caneé yā ndúúcū n'diī.
Ndyuūs di'viicu cá yā n'diī nguaa^{n}
nducyaaca n'daataá ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí
'cūū.
29 Taachi María mii^{n} ch'iindiveé^{n}
yā chuū, cue^{n}'ē yiinú yā ní
chista^{n}'a vaadī cadíínuu^{n} ye^{n}'é
yā ye^{n}'e nduudu ye^{n}'e ángel mii^{n}.
Ní nadicádiinuu^{n} yā: ¿Dɛ́'ɛ̄ ne^{n}'e
caa^{n}'ma^{n} nduudú 'cūū? **30** Tuu'mí
ángel mii^{n} ní ca^{n}'a yā: N'diī, María,
nguɛ́ɛ́ 'va'a nī, ti vɛ́ɛ́ taavi favor
ye^{n}'é nī nanáá^{n} Ndyuūs, ti Ndyuūs
dine^{n}'é yā n'diī. **31** Ní cuuvi daiyá
nī ní 'cuūndī 'áámá sa^{n}'ā daiyá
nī, ní cuuvi nguuví yā JESÚS.
32 Daiyá nī cuuvi ch'ɛɛtɛ n'daí yā
ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nga^{n}'á yā chi daiyá
nī ní Daiyá Dendyuūs chi ch'ɛɛtɛ
taavi ca. Ní Señor Ndyuūs ca^{n}'a
yā dií^{n} yā chi daiyá nī ní cuuví yā
rey lado ye^{n}'e rey David tan'dúúcā
nguuvi chí 'āā cho'oó. **33** Ní caa^{n}'ma^{n}
ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Israel
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Ní naachi caa^{n}'ma^{n}
ntii^{n}nyú^{n} yā ní 'áámá cūnee.
34 Tuu'mi ní María ca^{n}'á yā chii yā
ángel: ¿Taaca cuuví chuū, ti 'úú ní
nguɛ́ɛ́ isa^{n}'ā ye^{n}'é?
35 Angel mii^{n} ní nan'guɛɛcúta^{n}'á
yā: Ndúúcū poder ye^{n}'é Ndyuūs
chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ní ndaá
yā vmnaa^{n} ye^{n}'é n'diī. Ní cu'neé^{n} yā
'daa^{n}'nú^{n} yā tan'dúúcā meēé^{n} vmnaa^{n}
ye^{n}'é n'diī ní 'iicu cuuvi chó'ōo ye^{n}'é
nī chí dacua'ā 'líí^{n} chi 'cuundiyaā^{n}
mii^{n} 'tíícā cunée yā ye^{n}'é Ndyuūs
ní cuuvi nguuví yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
dɛɛvɛ chi Daiya Dendyuūs 'ii^{n}'yā^{n}.
36 Ní n'diichí nī. Prima ye^{n}'e nī chí
nguuví Elisabet mii^{n}, 'cuundii ntúū^{n}
'áámá daiyá yā maa^{n} chí 'āā ndiicú
yā. 'Āā jaa^{n} 'iiyu daiyá yā chɛɛtí
yā, n'daataa mii^{n} chí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
nga^{n}'a yā chi nguɛɛ 'cuūndī daiya
yā. **37** 'Tíícā dii^{n} Ndyuūs caati 'iivú
Ndyuūs cuuvi dií^{n} yā tanducué^{n}'ē
chi ne^{n}'é yā dií^{n} yā.
38 Tuu'mi ní María mii^{n} ní ca^{n}'á yā:
'Úú criada chi nga^{n}'ā ntii^{n}nyu^{n} 'iivú
Ndyuūs ye^{n}'é. Maa^{n} ní Ndyuūs dií^{n}
yā nduucú tan'dúúcā chí ca^{n}'a yā chi
dií^{n} yā. Taachi ch'iinu ca^{n}'a yā chuū,
ángel mii^{n} ní cuna^{n}'a yā.

María mii^{n} che^{n}'é yā n'diichi yā Elisabet

39 Nguuvi s'ee^{n} María mii^{n} nūu^{n}
cue^{n}'é yā na yúúní ní ndāa yā na
yáā^{n} Judá. **40** Ní ndāa yā na vaacu
Zacarías mii^{n} ní yaa'ví yā Elisabet.
41 Taachi Elisabet mii^{n} ch'iindiveé^{n}
yā nduudu ye^{n}'e María dacuá'āá
mii^{n} ní nu^{n}'u chɛɛti Elisabet mii^{n}.
Ní Elisabet míí^{n} chiitu Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs tá^{n}'ā. **42** Ní
ca^{n}'a yā ndúúcū nduudu dííltuú:
Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai n'diī nguaa^{n}
nducyaaca n'daataá. Ní n'dai taavi
daiyá nī chí 'cuūndi yā. **43** ¿Du'ū
'úú chí ndaā chɛɛcu Señor Ndyuūs
ye^{n}'é chí yaa'ví yā 'úú? **44** Ti taachí
ch'iindiveé^{n} nduudu ye^{n}'e nī,
dacua'ā ye^{n}'é nu^{n}'u chɛɛ̄tí tan'dúúcā
chi yeenu taavi ye^{n}'ē. **45** Dɛ'ɛ̄ chúúcā
n'dai dii chí chi'téénu di caati cúúví

cuaacu tan'dúúcā chi Señor Ndyuūs
ca^n'a yā.
46 Tuu'mi María ní ca^n'a yā:
Alma ye^n'é i'teenú taavi Ndyuūs
ní dich'ɛɛtɛ́ Ndyuūs.
47 Ní staava ye^n'é ní yeenú n'dai
chi i'teenú Ndyuūs. Ní Ndyuūs
nadinguá^n'ai yā 'úú ye^n'e
nuu^{n}ndi ye^n'é.
48 Ti Ndyuūs n'diichí yā 'úú chi
pobre 'úú ní dichii'vɛ́ Ndyuūs,
ti ndíí maa^n nducyáácá 'ii^n'yā^n
caa^n'ma^n yā ye^n'e 'úú: Dɛ'ɛ
chúúcā n'dai 'úú.
49 Ti Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ taaví poder
ye^n'é yā dií^n yā nduucú cosas
chí ch'ɛɛtɛ n'dai. Ní Ndyuūs ní
dɛɛ̄vɛ̄ taaví yā.
50 Ní Ndyuūs ya'ai 'iinu taaví yā
caavā nducyaaca 'ii^n'yā^n chi
i'téénu yā ye^n'e yā tiempo chi
chó'ōo, 'tiicá ntúū^n tiempo maa^n,
ní 'tiicá ntúū^n tiempo chi cuchiī.
51 Dendyuūs 'āā dii^n yā vaadī
n'dai ch'ɛɛtɛ ndúúcū poder
ye^n'é yā, níícú dií^n yā ganar
ye^n'e staava ye^n'é 'ii^n'yā^n chi
dich'ɛɛtɛ́ yā maá^n yā.
52 Ndyuūs divíi yā 'ii^{n}ntyé^n'ē chi
nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'e trono
ye^n'é yā, ní dich'ɛɛtɛ́ yā 'ii^n'yā^n
ndiicúú^n.
53 Ndyuūs ca'á yā cosas chi n'dai
taavi 'ii^n'yā^n chí ch'iindiveé^n
yā ye^n'e yā. Ní nguɛ́ɛ́ dií^n yā
dɛ'ɛ̄ vɛɛ cáávā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā chi Ndyuūs
nneé yā 'ii^n'yā^n s'ee^n.
54 Ndyuūs chinneé yā s'uuú^n chi
'ii^n'yā^n ye^n'e Israel ti dichíí'vɛ
yú 'ii^n'yā^n. Ní nn'gaacú yā
ye^n'e s'uuú^n ní nduuvi ya'áí
taaví yā ye^n'e s'uuú^n.
55 Ndyuūs cue^n'e daā^{n}ma^n idií^n yā
tan'dúúcā chi ca^n'a yā 'ii^n'yā^n
ye^n'e ndaata ye^n'e yú, ní
ndúúcū chiida yú Abraham
ndúúcū 'ii^n'yā^n ye^n'é yā ndíí
cuaa^n vmnaa^n.
'Túúcā nga^n'a María mii^n.
56 Tuu'mi ní María mii^n canée yā
ndúúcū Elisabet tan'dúúcā 'íínú 'iiyū.
Cuayiivi ní cuna^n'á yā na vaacu yā.

Ye^n'ē chí ch'iindiyaā^n Juan chi chɛɛdínuū^{n}nī^n

57 Taachí snuū ca'ā 'iīyū ye^n'e
dacua'ā mii^n, Elisabet mii^n
ch'iindiyaā^n 'áámá daiya yā chi sa^n'ā.
58 'Ii^n'yā^n na nii^{n}nuú^n va'āī ndúúcū
'ii^n'yā^n ye^n'é yā yeenú n'dai yā
ndúúcu yā taachí ch'iindiveé^n yā chi
Ndyuūs ní ya'ai taaví yā Elisabet
mii^n. 59 Ch'iinū dacua'ā 'líí^n nii^{n}ní^n
nguuvi, ní 'ii^n'yā^n ndāa yā na vaacú
Elisabet chi dii^n yā circuncidar
dacua'ā mii^n. Níícú 'ii^n'yā^n s'ee^n ne^n'é
yā cu'nee^n yā chi cuuvi nguuvi
sá Zacarías tan'dúúcā chi nguuvi
chiida sa Zacarías. 60 Naati chɛɛcu
sa míí^n ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Juan
cuuvi ngúúví sá.
61 Tuu'mi ca^n'a 'ii^n'yā^n s'ee^n chíi yā
chɛɛcu sá mii^n: ¿Dɛ́'ɛ cáávā? Mar
'áámá 'ii^n'yā^n ye^n'e nī nguɛ́ɛ́ nguuví
yā 'tíícā.
62 Ndúúcū chi ditá'a yā
ntiinguuné^n yā chiida sa taacā
né^n'e yā chi cuūvī ngúúví sá.
63 Zacarías mii^n ní 'nee^n ta'á yā
naachi canee 'áámá caaca ní
dingúu^n yā chuū: Chí Juan duuchi
sa. Tuu'mi ní nducyaaca 'ii^n'yā^n ní
cue^n'e yiinú yā. 64 Caati hora míí^n
nūu^n, Zacarías mii^n nacan'dáā
nduudu ye^n'e yā. Níícū tuu'mi tuca'á

yā ca^n'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā ch'ɛɛtɛ
Dendyuūs. 65 Ní nducyáácá 'ii^n'yā^n
nii^{n}nuú^n va'aī 'dii'ya taavi cá yā
chiī. Ní ye^n'e chi chó'ōo, chuū ní
ca^n'a nducyáácá 'ii^n'yā^n na yáā^n chi
snúū^n cuaa^n ya^n'āī ye^n'e chi snéé na
yiīcū s'ee^n ye^n'e yá^n'āa Judea. 66 Ní
nducyáácá 'ii^n'yā^n chi cadiinuu^n yā
ye^n'e chuū ní nacádiinuu^n yā na
staava ye^n'e yā. Ní ca^n'a yā 'áámá
yā ndúúcū taama yā: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi
ndúúcū dacua'a 'líí^n chi 'tíícā?
Caati 'tíícā Dendyuūs mii^n ní canéé
ndúúcū dacua'ā mii^n.

Zacarías ca^n'a yā ye^n'e chi Dendyuūs ca^n'á yā dii^n yā ndúúcū dacua'āa mii^n

67 Zacarías, chiídāa dacua'āa mii^n,
chiitúú 'ii^n'yā^n ndúúcū Espíritu
N'dai ye^n'é Ndyuūs ní ca^n'a Zacarías
nduudu chí ca^n'a Ndyuūs chí
caa^n'má^n yā. Ní ca^n'a yā tan'dúúcā
'áámá profeta chi candɛɛ nduudu
ye^n'é Ndyuūs:

68 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai Señor Ndyuūs ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel chi ndāa yā nanaa^n s'uuú^n chi nadinguá^n'ai yā s'uuú^n, ní ye^n'é yā s'uuú^n.
69 Ní tee yā s'uūú^n 'áámá 'ii^n'yā^n chi nééné vɛɛ poder ye^n'e yā chi nadinguá^n'ai yā s'uūú^n chi 'ii^n'yā^n mii^n ye^n'e ndaata ye^n'e rey David chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs ndíí cuaa^n vmnaa^n.
70 Ní Ndyuūs dií^n yā chí cuaacu tan'dúúcā chi ca^n'a yā cáávā nduudu ye^n'e profetas chí ca^n'a yā tiempo chi 'āā 'naa^n n'dai.
71 Ní ca^n'a yā chi Ndyuūs nadinguá^n'ai yā s'uuú^n ye^n'e 'ii^n'yā^n chi taá^n yā ye^n'e yú. Ní nadinguá^n'ai yā s'uuú^n ye^n'e nducyáácá 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ngii n'diichí yā s'uuú^n.
72 Ní neene ya'ai 'iinú Ndyuūs 'ii^n'yā^n ye^n'e yú ndíí cuaa^n vmnaa^n, ní nan'gaacú yā ye^n'ē chi ca^n'a yā chi dii^n yā chi n'daacā ndii cuáá^n vmnaa^n.
73 Chuū ní compromiso chi Ndyuūs ca^n'ā cuaacu yā ndúúcū chiida yú Abraham chi tee yā s'uuú^n.
74 Taachi Ndyuūs nadanguá^n'ai yā s'uuú^n ye^n'e 'ii^n'yā^n chi nduuvi táá^n yā ye^n'ē yú, dií^n yā 'túúcā caati dichíí'vɛ̄ yú Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ nduūcū vaadī 'va'a.
75 Tanducué^n'ē vida ye^n'e yú ní dichíí'vɛ yú Ndyuūs, ní dii^n yú tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi dɛɛvɛ ní n'dai nanáá^n Ndyuūs.
76 Díí, sa^n'ā 'líí^n chi daiyá, cūnee chi dúúchí dí profeta ye^n'é Ndyuūs chi ch'ɛɛtɛ n'dai chi canéé na va'ai chɛɛti nguuví caati ca^n'ā di cuáá^n vmnaa^n ye^n'e Señor Jesucristo. Ní 'cuūndiyāa^n di 'ii^n'yā^n s'ee^n chi 'cuɛɛtinéé ngiinu yā taachi ndaa Jesús.
77 Ní dii^n di chi 'ii^n'yā^n cadiinúú^n yā ye^n'e chí ngua^n'ai yā ye^n'e nuu^{n}ndi ye^n'e yā ní Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā ye^n'e yā.
78 Ní cucáávā Ndyuūs ye^n'ē yú nééné ya'ai 'iinú yā s'uuú^n tee yā 'áámá dɛɛvɛ ye^n'e yā s'uuú^n, dɛɛvɛ chi chiīcā ye^n'e va'ai chɛɛti nguuvi.
79 Ní chi dɛɛvɛ mii^n chíi Ndyuūs ní cuuvi dɛɛvɛ́ yā ye^n'e nducyaaca 'ii^n'yā^n chi snée yā na maāi^n ndúúcū nuu^{n}ndi ye^n'é yā. Ní Ndyuūs nacandɛ́ɛ

yā s'uuú^{n} na yúúní ye^{n}'e vaadī
'diiíⁿ.
80 Ní sa^{n}'ā 'líí^{n} ní ch'iita sa ní 'āā
deenū sa ní ditiīnú sa na espíritu
ye^{n}'ē sa. Ní taachi 'āā ch'ɛɛtɛ sa,
sa^{n}'ā mii^{n} ní cue^{n}'e sa cuɛɛti ní
canee sa mii^{n} ndii ndaa tiempo
taachi ca^{n}'a sa nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Israel.

Ye^{n}'e chi ch'iindiyáa^{n} Jesús

(Mt. 1.18-25)

2 Nguuvi s'ee^{n} emperador
Augusto César ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā chi 'cuɛɛtinéé nguū^{n} nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e núú^{n}má^{n} yá^{n}'āa naachi
ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā. 2 Ní taachi
Cirenio ní gobernador yā ye^{n}'e
yá^{n}'āa Siria, 'āā dií^{n} yā chuū chí
n'gɛɛtinéé nguu^{n} yā. 3 Ní nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} sna^{n}'a yā na yáā^{n} naachi
ch'iindiyáa^{n} yā ní ca'a yā chi ngúúví
yā. 4 'Tíícā chiī José mii^{n} ní n'dāa
yā na yáā^{n} Nazaret mii^{n} ye^{n}'ē yá^{n}'āa
Galilea ní ndaá yā na yaā^{n} Belén
ye^{n}'e yá^{n}'āa Judea. Yáā^{n} mii^{n} ní
duuchi Yáa^{n} ye^{n}'e David caati
José mii^{n} ní na ndaata ye^{n}'ē rey
David mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n}. 5 Cue^{n}'e José
mii^{n} ndúúcū María ti chiida tá
ndúúcū chɛɛcu tá dīi^{n} yā prometer
chi 'caandavaacu tá ndúúcū José
mii^{n}. María mii^{n} ní vέέ daiya tá
chɛɛti tá. Mii^{n} ní ndaá yā ca'a
yā ngúúví yā. 6 Taachi mii^{n} snée
yā, snuū ca'a nguuví ye^{n}'ē María
mii^{n} chi 'cuundiyaā^{n} daiya yā.
7 Mii^{n} ch'iindiyaā^{n} sa^{n}'a 'líí^{n}, daiya
tá chi vmnáá^{n} vmnaa^{n}, ní chɛɛcú
yā tíínūu^{n} sa^{n}'a 'líí^{n}, ní sn'diití yā
sa^{n}'ā 'líí^{n} mii^{n} naachi snúú^{n} 'iiti.
Ní ch'ɛɛtinee yā mii^{n} caati nguέέ
ndaacá yā va'āī chi n'dai.

Angeles ndeé yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí idii^{n} cuidado 'iiti cuūchī

8 Ná campo ye^{n}'ē yáā^{n} Belén
mii^{n} vέέ 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé cuidado
'iiti cuūchī. Ní n'gɛɛtí nduuchí
yā n'gaa^{n} na cuɛɛti cucáávā 'iiti
cuūchī mii^{n}. 9 Ní n'gaā^{n} mii^{n} 'áámá
ángel chi Señor Ndyuūs dichō'o yā
che'enaá^{n} yā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
snéé cuidado 'iiti cuūchī. Ní chi
dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ n'dai ye^{n}'é Ndyuūs
chiiya nanáa^{n} yā ní 'dii'yā n'dái
yā chii. 10 Angel mii^{n} ní ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Ndís'tiī, nguɛɛ
'va'á nī ti 'úú nindɛέ 'áámá nduudu
chí n'dai níícú cuuvi yeenu taavi
ndís'tiī ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
11 Tí maa^{n} ní na yáā^{n} ye^{n}'e David
ch'iindiyáā^{n} cááva ndís'tiī 'áámá
sa^{n}'a 'líí^{n} chi nadanguá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā. Sa^{n}'ā 'líí^{n} míí^{n}
ní CRISTO chi Señor chi Ndyuūs
dicho'ó yā. 12 Ní deenú nī chi
cuaacu ndúúcū señal 'cūū. Ndís'tiī
ní nndaaca nī dacua'ā míí^{n} ndɛɛcu
tíínūu ní candiiti sa na lugar naachí
snúú^{n} 'iiti.
13 Hora míí^{n} nūu^{n} n'deee n'dáí
ángeles ye^{n}'ē va'ai chɛɛti nguuvi
che'enaá^{n} yā naachi canéé ángel
mii^{n}. Angeles ní nga^{n}'a yā chi
ch'ɛɛtɛ n'dai Ndyuūs mii^{n}. 'Tíícā
nga^{n}'a yā:
14 Ch'ɛɛtɛ n'dáí Ndyuūs chi canée
na va'ai chɛɛti nguuvi. Ni vέέ
vaadī 'diiíⁿ na yá^{n}'āa nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi cunéé n'daacā n'dai
ti snée yā ndúúcū favor ye^{n}'é
Ndyuūs.
15 Cho'ōo chúū ní ángeles s'ee^{n}
cuna^{n}'á yā va'ai chɛɛti nguuvi. Sa^{n}'a
chi snéé cuidado 'iiti cuūchī mii^{n}

ca^n'a sa chii sa vi'ī: Cú'u yú maa^n na
yáā^n Belén ní n'diichi yú chuū chi
Señor Ndyuūs mii^n chii yā s'uūú^n.
16 Maa^{n}ch'ɛɛtɛ́ nūu^n cue^n'e
yā. Ní ndaacá yā María ndúúcū
José, ndúúcū sa^n'ā 'líí^n dacua'a
mii^n cándiiti sa na lugar naachi
snúū^n 'iiti. 17 Ní taachi n'diichí
yā sa^n'ā 'líí^n míí^n, ca^n'a yā chii
yā 'ii^n'yā^n tan'dúúcā ángel ca^n'a
yā chii yā maá^n yā ye^n'é dacua'a
mii^n. 18 Nducyáácá 'ii^n'yā^n chi
ch'iindiveé^n yā chuu chí ca^n'a
'ii^n'yā^n chi snéé cuidado 'iiti cuūchī
cue^n'ē yiinu taaví yā ye^n'e chuū.
19 Naati María mii^n ní nguain'dai
yā nducué^n'ē chuū na staava ye^n'e
tá. Ní nacadíínuu^n yā dɛ'ɛ̄ cuuvi.
20 'Ii^n'yā^n chi snéé cuidado 'iiti
cuūchī cuína^n'a yā ní nga^n'a yā chi
ch'ɛɛtɛ n'dai Dendyuūs. Ní s'téénu
yā Ndyuūs ye^n'e tanducué^n'ē chi
ch'iindiveé^n yā ní n'diichi yā ti
tan'dúúcā chi ángel mii^n ca^n'á yā
chii yā 'ii^n'yā^n.

Ye^n'e sa^n'ā chi nguuvi Simeón ní ye^n'e 'áámá n'daataá chi nguuvi tá Ana

21 Ch'iinu dacua'ā mii^n níí^{n}ní^n
nguuvi ní ndaā nguuvi chi dií^n yā
circuncidar dacua'ā mii^n. Ní s'née^n
yā chi nguuvi JESÚS, tan'dúúcā chi
ca^n'a ángel mii^n cuáá^n vmnaa^n ndíí
taachi 'āā cuɛ́ɛ sa chɛɛti María.
22 Taachí snuū ca'a nii^{n}ni^n nguuvi
chi 'aama n'daataá ní canéé dɛɛvɛ
taachi vɛ́ɛ́ dacua'a 'líí^n ye^n'e tá
tan'dúúcā chi canéé nguū^n na ley
ye^n'e Moisés, tuu'mi ní José ndúúcū
María candɛ́ɛ yā dacua'ā mii^n na
yáā^n Jerusalén. Candɛ́ɛ yā chi dií^n
yā presentar dacua'ā mii^n nanáá^n
Señor 'iivú Ndyuūs. 23 'Tíícā ca^n'a
yā dií^n yā ti canéé nguū^n na ley
ye^n'e 'iiví Ndyuūs chi tanducué^n'ē
dacuá'āa, chi vmnáá^n vmnaa^n chi
'cuundiyáā^n ye^n'ē chɛ́ɛ́cūu chi sá^n'ā
canéé lado ye^n'é Ndyuūs. 'Tííca chii^n
chi dií^n yā chuū. 24 Ní che^n'e yā ca'a
yā ofrenda ye^n'e 'áámá n'daataá chi
'cuundiyáā^n daiya tá tan'dúúcā chi
nga^n'a ley ye^n'e Señor 'iivú Ndyuūs.
Ofrenda mii^n ní ná 'uūvī 'yaada
palomas o na 'uūvī 'yaada pichones.
25 Na yáā^n Jerusalén mii^n canee
'aama sa^n'ā chi nguuvi sa Simeón.
Sá^n'a 'cūū ní nééné n'dai sa ní
chi^n'i sá chi i'téénu sa Ndyuūs, ní
ye^n'é Ndyuūs sa^n'ā. Canéé Espíritu
N'dai ye^n'é Ndyuūs ndúúcū sa. Ní
cánéé ngiinu sa 'áámá 'ii^n'yā^n chi
nadanguá^n'āī 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata
Israel. 26 Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs
chīi yā sa^n'á 'cūū chi nguɛ́ɛ́ canéé chi
'cuūvī sa ne^n'e chí 'āā cuɛ́ɛ́ n'diichi
sá Cristo chi Señor Ndyuūs dichó'ó
yā í^n'yee^{n}dí 'cūū. 27 Ní Espíritu
N'dai ye^n'é Ndyuūs canéé ndúúcū
Simeón mii^n. Ní diii^n guiar Simeón
mii^n. Ní cue^n'é yā na yaācū templo
taachi José mii^n ndúúcū María
ndāa yā na yaacū templo ndúúcū
sa^n'a 'líí^n Jesús mii^n. Ní 'íícú cuuvi
dií^n yā presentar dacua'a mii^n nanáá^n
Ndyuūs tan'dúúcā chi nga^n'a ley mii^n.
28 Tuu'mi ní Simeón mii^n ca'nuú^n yā
Jesús ní ca^n'a yā chi ch'ɛɛtɛ n'dai
Dendyuūs. 'Túúcā ca^n'a yā:
29 Maa^n ní n'diī Señor Ndyuūs, dií^n
nī chi cuaacu tan'dúúcā chi
nga^n'ā nduudu ye^n'e nī. Maa^n ní
dií^n nī chí cuuví 'cuūví nduucú
n'dai, 'úú chí dichii'vé n'diī.
30 Caati 'āā n'diichí ndúúcū
nduutinaá^n 'ii^n'yā^n chi dichó'o
nī chi inadanguá^n'āī nús'uu.

31 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chíí^{n} chí s'née^{n}yaá^{n}
nī chi cáávā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
chí nadanguá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e nuu^{n}ndí ye^{n}'é yā.
32 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chí dɛɛvɛ ní cuuví
dɛɛvɛ ye^{n}'ē nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel.
Ní ca'a yā honor 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
nī chi 'ii^{n}'yā^{n} Israel yā.

33 José ndúúcū María nge^{n}'e yiinu
yā ye^{n}'e chi Simeón nga^{n}'a yā ye^{n}'e
sa^{n}'ā 'líí^{n} Jesús mii^{n}. 34 Simeón mii^{n}
di'viicú yā María ndúúcū José. Ní
ca^{n}'a yā chii yā chɛɛcu sa María:
'Caandiveé^{n} nī. Sa^{n}'ā 'líí^{n} 'cūū ndaā
sa chi neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} na yá^{n}'āa
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā ní 'tiicá ntúū^{n}
'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} cu'téénu yā. Ní sa^{n}'a
'líí^{n} 'cūū 'áámá seña ti nééné 'yaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} caa^{n}'ma^{n} yā contra ye^{n}'ē sa.
35 Chuū ní diīi^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi
cádiinuu^{n} yā ye^{n}'e ca'áámá cā'aama
'ii^{n}'yā^{n} taacā nadicádiinuu^{n} yā na
staava ye^{n}'e yā. Chuū ní tan'dúúcā
'áámá machete 'uūvī lados 'caāi^{n} chi
cho'ōo alma ye^{n}'e n'diī María.

36 Ná yaacú templo 'cūū, míí^{n}
ntúū^{n} canee 'áámá n'daataá n'dai chi
nguuvi Ana. Ní nga^{n}'a tá dendu'ū
chi cuchiī. N'daataá mii^{n} ní daiya
Fanuel, chí ye^{n}'e ndaataá ye^{n}'e
Aser. Ní Ana mii^{n} 'āā neené ndiicúú
ta. Ch'iindivaacu tá taachi 'líí^{n} tá
ní ndɛēchē ndúuyū nūu^{n} cánee
tá ndúúcū isa^{n}'ā ye^{n}'e tá. Maa^{n} ní
'āā n'daataá nguá'ā tá. 37 'Āā cuūu^{n}
ngɛɛcú cuūu^{n} nduuyúū chi nduuví
tá n'daataá nguá'āa. 'Áámá canee
tá na yáacū templo ye^{n}'é Ndyuūs
ní canée tá ndíí nguuvi ndii n'gaa^{n}
ní dichíí'vɛ tá Ndyuūs. Ní ndii
nguɛɛ nga'diinú tá ti dámaā^{n} chí
nga^{n}'āngua'a tá. 38 Hora míí^{n} nūu^{n}
Ana mii^{n} che^{n}'e tá yaacū templo
ní ndee tá nduucú Dendyuūs,
'tíícā nga^{n}'a ta: N'dii, Ndyuūs teé
gracias n'dii cáávā dacua'a 'líí^{n}
mii^{n}. Cuayiivi ní ca^{n}'a ta chiī ta
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi canéé ngiinu
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi nadinguá^{n}'ai yā
'ii^{n}'yā^{n} Israel yā ye^{n}'ē sa^{n}'ā 'líí^{n} mii^{n}.

José ndúúcū María ndúúcū dacua'a 'líí^{n} nandaá yā na yáā^{n} Nazaret

39 Taachi José ndúúcū María
ch'iinu dií^{n} yā nducué^{n}'ē chi nga^{n}'a
ley ye^{n}'e Señor Dendyuūs, tuu'mi ní
cue^{n}'e ntuú^{n} yā ndúúcū sa^{n}'ā 'líí^{n} na
yáā^{n} vaacú yā chi nguuvi Nazaret
ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea. 40 Sa^{n}'ā 'líí^{n}
Jesús mii^{n} ngiita sa ní ngii ditiīnu
sa. Nééné deenu sa. Ní Ndyuūs
di'viīcú taavi cá yā sa^{n}'ā 'líí^{n} mii^{n}.

Sa^{n}'ā 'líí^{n} Jesús chɛɛti yáacū ye^{n}'e Ndyuūs ndúúcū maestros

41 Nduuyu nduuyu taachi ndaā
tiempo ye^{n}'e 'viicu ye^{n}'e pascua, tuu'mi
ní chiida Jesús ndúúcū chɛɛcu sa
nge^{n}'e yā yáā^{n} Jerusalén. 42 Ní taachi
Jesús chii yā ndiichúúví nduūyū,
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cue^{n}'e ntúu^{n} yā na yáā^{n}
Jerusalén ndúúcū Jesús mii^{n} tan'dúúcā
chi 'āā nge^{n}'e yā nduuyu nduuyu cáávā
'viicú míí^{n}. 43 Cho'ōo 'viicú mii^{n}, ní
José ndúúcū María mii^{n} ní cuna^{n}'a yā.
Nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuu^{n} yā chi sa^{n}'ā 'líí^{n}
Jesús mii^{n} canee sá na yáā^{n} Jerusalén.
44 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nadicadíínuu^{n} yā
chi Jesús mii^{n} ní cuna^{n}'a sa ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} parientes ye^{n}'e yā. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
núú^{n}má^{n} nguuvi ní chiica yā. Tuu'mi
nan'nuú^{n} yā Jesús nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi n'dai nduucú
yā, 45 naati nguɛ́ɛ́ ndaacá yā sa^{n}'ā 'líí^{n}
Jesús mii^{n}. Ní nguɛɛcunée yā sna^{n}'a yā

na yáā^{n} Jerusalén mii^{n} chi n'nuú^{n} yā
Jesús mii^{n}.
46 Ndíí ch'iinu 'iīnū nguuvi ní ndaacá
yā Jesús na yáacū templo. Vɛ́ɛ́ sá
ndúúcū maestros chí ngi'cuée^{n} yā ley.
Jesús mii^{n} ní í'nee^{n} vee^{n} sa chí nga^{n}'a
yā ní tiinguunee^{n} sá maestros ye^{n}'e
chi nga^{n}'a yā. 47 Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
n'giindiveé^{n} yā chí nga^{n}'ā sa^{n}'a 'líí^{n}
Jesús mii^{n} nge^{n}'e yíínú yā ye^{n}'e sa chi
déénu sa ní nan'guɛɛcúta^{n}'ā sa chí
ítiingúúnee^{n} yā sa^{n}'a 'líí^{n} mii^{n}. 48 Taachí
chíídá sá ndúúcū chɛɛcu sa n'diichí
yā Jesús mii^{n} cue^{n}'e yiinú yā ye^{n}'ē sa.
Tuu'mi ní chɛɛcu sa ní ca^{n}'á yā chiī yā
sa^{n}'ā 'líí^{n}: Díí, daiyá, ¿dɛ'ē cuuvi chi
'tíícā dii^{n} di nduucú 'nū? Cuin'dííchí dí.
Chiida di ndúúcū 'úú ya'āī n'dai staava
ye^{n}'é 'nū 'íícú chiicá 'nū in'nuú^{n} 'nū dii.
49 Tuu'mi ní nan'guɛɛcúta^{n}'ā sa
ye^{n}'é yā: ¿Dɛ́'ē vɛɛ? ¿Dɛ́'ē cúúví chi
in'nuú^{n} nī 'úú? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ deenu
ndís'tiī chi 'úú ní canéé chí cūneé
ndúúcū dendu'ū ye^{n}'e Chiidá?
50 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́
tuūmīcadiinúú^{n} yā nduudu chí ca^{n}'a
daiyá yā Jesús mii^{n} chii sá 'ii^{n}'yā^{n}.
51 Tuu'mi ní cuna^{n}'a Jesús nduucú
yā na yáā^{n} Nazaret mii^{n} ní 'nee^{n}
vee^{n} sa ye^{n}'e yā. Chɛɛcu sa mii^{n} ní
nadacadiinúú^{n} yā tanducué^{n}'ē na
staava ye^{n}'e yā. 52 Jesús mii^{n} ní n'giita
sa ndúúcū n'deee n'dái vaadī deenu,
níícú vɛ́ɛ́ favor ye^{n}'ē sa nanáá^{n} Ndyuūs
ní nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
Níícú 'āā ngɛɛ́nū nduuyu ye^{n}'ē sa.

Juan chi ngɛɛdínuū^{n}nī^{n} sa nga^{n}'a sa chi ndaacadaamí 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 Sa^{n}'a chi nguuvi Tiberio César,
'āā ndíítii^{n}'yu^{n} nduūyū chi
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā chi emperador
yā. Ní sa^{n}'ā chi nguuvi Poncio
Pilato, ní gobernador yā ye^{n}'e yá^{n}'āa
Judea. Sa^{n}'ā chi nguuvi Herodes
ní rey yā ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea. 'Íícú
'diīnū Herodes mii^{n} chi nguuvi
Felipe ní rey yā ye^{n}'ē yá^{n}'āa Iturea
ndúúcū yá^{n}'āa Trachonite Ní sa^{n}'ā
chi nguuvi Lisanias ní rey yā ye^{n}'e
yá^{n}'āa Abilinia. 2 Ní sa^{n}'a Anás
ndúúcū Caifás, sa^{n}'ā s'uu^{n} ní chiiduú
n'gɛɛtɛ ca ye^{n}'e yaācū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
Israel. Tiempo mii^{n} ní Ndyuūs ní
ca'á yā 'áámá nduudu n'dai Juan,
chí daiya Zacarías. Juan mii^{n} canee
sa na yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n} naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}. 3 Juan mii^{n} ní
cachiī ca sa nducué^{n}'ē yá^{n}'āa chi
snéé nii^{n}nuú^{n} ná yíícú Jordán.
Ní Juan mii^{n} chii sá 'ii^{n}'yā^{n} chi
canéé chi cuɛɛdínuū^{n}ni^{n} yā níícú
ndaacadaamí yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā, níícú Ndyuūs nadich'ɛɛ̄cú
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 4 Chuū ní chiī
tan'dúúcā chi profeta Isaías dingúu^{n}
yā ndii cuaa^{n} vmnaa^{n} na libro ye^{n}'e
Ndyuūs ye^{n}'ē:

'Caandivee^{n} yú nduudu ye^{n}'ē
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi caa^{n}'má^{n} yā
yuudū na yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n}
naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}
ní ca^{n}'a yā 'tuuca: Cuundiyaá^{n}
nī yúúní ye^{n}'e Señor Ndyuūs
caati cuchii yā; nan'guáa^{n} nī
'aama yúúní cuaacu caavá
yā. Didɛɛvɛ́ nī staava ye^{n}'é nī
ní cuuvi 'cuaá^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
taachi ndaa yā.
5 Naachi yaanúū ní nduūtī, núú^{n}má^{n}
icya^{n}'ā ndúúcū nducyaaca
yiīcū nduuví ne^{n}'e, yúúní 'cuéē
nduuvī cuaacu, yúúní chi nguɛ́ɛ́
ne^{n}'e ní nduuví ne^{n}'e.

6 Nducyaaca 'ii^n'yā^n snaa^n yā
'ii^n'yā^n ye^n'e Ndyuūs, 'ii^n'yā^n
chí nadinguá^n'ai yā nducyaaca
'ii^n'yā^n.
7 Juan mii^n ní nga^n'a sá ngii sa
'ii^n'yā^n chí ndaá yā chí cuɛɛdínuū^{n}nī^n
sa 'ii^n'yā^n: Ndís'tiī ní tan'dúúcā cúú
'tíícā ndís'tiī. ¿Du'ú chi 'cuee^n ndís'tiī
chi cuuvi cáánu nī ye^n'e castigo
taa^n chí cúchiī? 8 Dií^n nī dendu'ū
chi n'dáacā maa^n nīícú 'cuu^n'mí
nī 'ii^n'yā^n chí 'āā ndaacadaamí nī
ye^n'e nuu^{n}ndi ye^n'é nī. Nguɛɛ tucá'a
nī caa^n'ma^n nī nguaa^n maa^n nī chi
Abraham mii^n ní chiidá nī caati
'úú nga^n'á ngīi ndís'tiī chi Ndyuūs
ní cuuvi dií^n yā chi tuūu s'ee^n ní
chi cuuvi daiya Abraham. 9 Ní
cutiīi^n míí^n ní 'āā canéé na dii'yu
yá^n'á. Nducyaaca yá^n'á chi nguɛ́ɛ́
ngii n'gui'i n'daacā ye^n'ē canee chi
'caaca yá^n'á míí^n ní cūnuu^n na ya^n'ā.
'Tiicá ntúū^n Ndyuūs dií^n yā juzgar
nducyaaca 'ii^n'yā^n.
10 'Ii^n'yā^n s'uu^n ntiinguunee^n yā
Juan mii^n: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuví dií^n 'nū?
11 Juan mii^n ní nan'guɛɛ̄cúta^n'ā sa:
'Ii^n'yā^n chi 'uuvī catecai yā, canéé
chi ca'a yā 'áámá catecai 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'e yā. 'Ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ chi
nge'e yā, canéé chi ca'a yā 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ ye^n'é yā.
12 Ndaá ntúū^n 'ii^n'yā^n chi
inn'guɛɛ ye^n'e yá^n'āa chi Juan mii^n
cuɛɛdínuū^{n}nī^n sa 'ii^n'yā^n. Ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n ca^n'a yā chii yā Juan: N'dií,
maestro, ¿dɛ'ɛ̄ cuuví dií^n 'nū?
13 Juan mii^n ní ca^n'a sa chii sa
'ii^n'yā^n: Nguɛ́ɛ́ caaca nī chi mar
'aama ndo'o tan'dúúcā chí nga^n'a na
ley.
14 Tuu'mi ní soldados tiinguuneé^n
sá Juan: Nús'uu, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi dií^n
'nū? Ní Juan ca^n'a sa chii sa 'ii^n'yā^n:
Nguɛ́ɛ́ diduucú nī ye^n'ē mar 'áámá
'ii^n'yā^n. Nguɛ́ɛ́ cunncáā caa^n'ma^n nī
ye^n'ē taná^n'ā 'ii^n'yā^n. Nīícú 'cuɛɛtinéé
nī ndúúcū vaadi yeenú ndúúcū chi
inadíí'vɛ yā ndís'tiī.
15 'Ii^n'yā^n s'uu^n snee yiinu yā Juan
ní nducyaaca yā ní nadicádííinuu^n
yā na staava ye^n'e yā chi ¿'áá
nguɛ́ɛ́ Juan chí Cristo? 16 Tuu'mi
ní Juan mii^n ní ca^n'a sa chii sa
nducyaacá yā: Cuaacu níí^{n}nyú^n 'úú
ní ngɛɛdínuū^{n}ní^n ndúúcū nuū^{n}nī^n;
naati cuayiivi cuchiī taamá yā chí
n'dáácā n'dai ca ndúúcū poder ye^n'é
yā chí ch'ɛɛtɛ taavi nguɛ́ɛ́ ti 'úú. Ní
'úú ní nguɛ́ɛ́ n'daācā ca chi cuuvi dií^n
n'daatií yíí^{n}má^n ye^n'e ndaacuú ye^n'é
yā. 'Ii^n'yā^n mii^n ní cuɛɛdínuū^{n}ni^n yā
ndúúcū Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs
ndúúcū ya^n'ā. 17 'Ii^n'yā^n mii^n ndɛ́ɛ
yā ní dii^n yā tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi
didɛɛvɛ́ yā trigo. 'Tíícā dií^n yā
ndúúcū 'ii^n'yā^n. Ndáa yā ndúúcū
zaranda na ta'a yā. Naachí nadɛɛvɛ́
yā trigo mii^n, divíi yā trigo mii^n ní
nguain'dai yā chɛɛti díí^{n}nūū^n. Ní 'nee^n
yá^n'a yā dɛɛcú mii^n na nguuchí ya^n'ā
chí 'āā ntɛ́ɛ n'tuūvi. Dɛɛcú mii^n ní
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chí nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā Ndyuūs.
18 'Túúcā ní ndúúcū n'deee n'dáí
ca chi ca^n'ā Juan mii^n, ca^n'a sá chi
'cuee^n sa nduudu n'dai chí ngai
'ii^n'yā^n s'ee^n. 19 Tiempo mii^n Juan
mii^n ní yaa'vi nee^n sa rey Herodes
mii^n chi canéé sá ndúúcū n'daataá
ye^n'ē 'díínū sa ní ye^n'e tanducué^n'ē
chi nguɛɛ n'daācā chi dií^n yā.
N'daataá mii^n ní nguuvi tá Herodías.
20 Tuu'mi ní rey Herodes mii^n ní dií^n
yā tááma nuu^{n}ndi chi ch'ɛɛtɛ ca ní
s'nuū^n chiichí yā Juan vácūū.

Juan mii^{n} chɛɛdinúū^{n}ni^{n} yā Jesús

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Cuayiivi taachí Juan
ngɛɛdínuū^{n}ni^{n} yā n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n},
chɛɛ̄dinúū^{n}ni^{n} ntúū^{n} yā Jesús mii^{n}.
Ní taachi Jesús mii^{n} nga^{n}'angua'á yā
nánguuvi ní nánguaā^{n}. 22 Ní ndaā
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs vmnaa^{n}
ye^{n}'é yā tan'dúúcā 'áámá paloma. Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ch'iindivée^{n} yā 'áámá
nduudu ye^{n}'ē va'ai ch'ɛɛti nguuvi chí
nga^{n}'ā: Díí, daiyá chi ne^{n}'e taaví ní
yeenú taavi cáávā dii.

'Ii^{n}'yā^{n} vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'ē Jesús

(Mt. 1.1-17)

23 Jesús mii^{n} ní chií yā ndíícú ndiichi
ndúuyū taachí tucá'a yā ntíí^{n}nyú^{n} ye^{n}'é
yā. Ndaata ye^{n}'e Jesús ní 'tíícā: 'Ii^{n}'yā^{n}
nadicádíínuu^{n} yā chi Jesús mii^{n} ní
daiya José. José mii^{n} ní daiya Elí. 24 Elí
mii^{n} ní daiya Matat. Matat mii^{n} ní daiya
Leví. Leví mii^{n} ní daiya Melqui. Melqui
mii^{n} ní daiya Jana. Jana mii^{n} ní daiya
José. 25 José mii^{n} ní daiya Matatías.
Matatías mii^{n} ní daiya Amós. Amós mii^{n}
ní daiya Nahum. Nahum mii^{n} ní daiya
Esli. Esli mii^{n} ní daiya Nagai. 26 Nagai
mii^{n} ní daiya Maat. Maat mii^{n} ní daiya
Matatías. Matatías mii^{n} ní daiya Semei.
Semei mii^{n} ní daiya José. José mii^{n}
ní daiya Judá. 27 Judá mii^{n} ní daiya
Joana. Joana mii^{n} ní daiya Resa. Resa
mii^{n} ní daiya Zorobabel. Zorobabel
mii^{n} ní daiya Salatiel. Salatiel mii^{n} ní
daiya Neri. 28 Neri mii^{n} ní daiya Melqui.
Melqui mii^{n} ní daiya Adi. Adi mii^{n} ní
daiya Cosam. Cosam mii^{n} ní daiya
Elmodam. Elmodam mii^{n} ní daiya
Er. 29 Er mii^{n} ní daiya Josué. Josué
mii^{n} ní daiya Eliezar. Eliezar mii^{n} ní
daiya Jorim. Jorim mii^{n} ní daiya Matat.
30 Matat mii^{n} ní daiya Leví. Leví mii^{n} ní
daiya Simeón. Simeón mii^{n} ní daiya
Judá. Judá mii^{n} ní daiya José. José mii^{n}
ní daiya Jonán. Jonán mii^{n} ní daiya
Eliaquim. 31 Eliaquim mii^{n} ní daiya
Melea. Melea mii^{n} ní daiya Mainán.
Mainán mii^{n} ní daiya Matata. Matata
mii^{n} ní daiya Natán. 32 Natán mii^{n} ní
daiya David. David mii^{n} ní daiya Isaí.
Isaí mii^{n} ní daiya Obed. Obed mii^{n} ní
daiya Booz. Booz mii^{n} ní daiya Salmón.
Salmón mii^{n} ní daiya Naasón. 33 Naasón
mii^{n} ní daiya Aminadab. Aminadab
mii^{n} ní daiya Aram. Aram mii^{n} ní daiya
Esrom. Esrom mii^{n} ní daiya Fares.
Fares mii^{n} ní daiya Fares. Fares mii^{n} ní
daiya Judá. 34 Judá mii^{n} ní daiya Jacob.
Jacob mii^{n} ní daiya Isaac. Isaac mii^{n}
ní daiya Abraham. Abraham mii^{n} ní
daiya Taré. Taré mii^{n} ní daiya Nacor.
35 Nacor mii^{n} ní daiya Serug. Serug mii^{n}
ní daiya Ragau. Ragau mii^{n} ní daiya
Peleg. Peleg mii^{n} ní daiya Heber. Heber
mii^{n} ní daiya Sala. 36 Sala mii^{n} ní daiya
Cainán. Cainán mii^{n} ní daiya Arfaxad.
Arfaxad mii^{n} ní daiya Sem. Sem mii^{n} ní
daiya Noé. Noé mii^{n} ní daiya Lamec.
37 Lamec mii^{n} ní daiya Matusalén.
Matusalén mii^{n} ní daiya Enoc. Enoc
mii^{n} ní daiya Jared. Jared mii^{n} ní daiya
Mahalaleel. Mahalaleel mii^{n} ní daiya
Cainán. 38 Cainán mii^{n} ní daiya Enós.
Enós mii^{n} ní daiya Set. Set mii^{n} ní daiya
Adán. Adán mii^{n} ní ye^{n}'e Dendyuūs.

Yáá^{n}n'guiinūu^{n} ne^{n}'ē sá tuu'vinee^{n} sa Jesús

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 Jesús ní ndiituú ye^{n}'e Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs 'ii^{n}'yā^{n} ní
n'daa yā na yíícú Jordán. Espíritu
N'dai ye^{n}'e Ndyuūs candɛ́ɛ yā Jesús

na yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n} naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}. 2 'Uūvī ngɛɛcu
nguuvi caneé yáá^{n}n'guiinūu^{n} nanáá^{n}
Jesús mii^{n} chí n'diichinee^{n} sa 'ii^{n}'yā^{n}.
Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ che'é Jesús nguuvi
s'ee^{n}. Cuayiivi míí^{n} chiī cuiicú yā.
3 Tuu'mi ní yáá^{n}n'guiinūu^{n} ca^{n}'a sa
chii sa Jesús: Dii Jesús, ndúútí chi
dii chi Daiya Dendyuūs dii caa^{n}'ma^{n}
dí cuuvi dí tuūu 'cúū chi nduuví
pan. Ní nduuví pan ní cuuvi che'e
di.
4 Jesús nan'guɛɛcútá^{n}'a yā:
'Túúcā cánéé nguū^{n} ná libro ye^{n}'é
Dendyuūs: Nguɛ́ɛ́ dámaā^{n} pan chɛ'ɛ́
'ii^{n}'yā^{n} ní cunduūchí yā caati ndúúcū
tanducué^{n}'ē nduudu chi nga^{n}'á
Ndyuūs cunduuchí yā nduuti chi
cu'téénu yā.
5 Yáá^{n}n'guiinūu^{n} candɛ́ɛ sa Jesús
na 'áámá yiīcū yáácú. Maa^{n} nch'ɛɛtɛ́
nūu^{n} ch'i^{n}'i sa Jesús tanducué^{n}'ē
naciones ye^{n}'ē í^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
6 Tuu'mi ní yáá^{n}n'guiinūu^{n} ca^{n}'a sa
chii sa Jesús. 'Úú ní teé dii nuu^{n}ma^{n}
i^{n}'yee^{n}dí 'cuū chi cuuví ye^{n}'ē di chi
caa^{n}'ma^{n} ntíí^{n}nyu^{n} dí ye^{n}'ē ndúúcū
nuu^{n}má^{n} ch'ɛɛtɛ naciones 'cūū
ndúúcū chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē
caati poder 'cūū ye^{n}'é. 'Āā du'ú nūu^{n}
chi ne^{n}'é chíí^{n} chí ca'á. 7 Ndúútī chi
caantii'ya di nanaá^{n} níícú cu'téénu
di 'úú cuuví ye^{n}'ē di tanducué^{n}'ē
chuū.
8 Jesús ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā
mii^{n}: Dii yáá^{n}n'guiinūu^{n} cuvíi di
nanaá^{n} caati 'túúcā canéé nguū^{n} na
libro ye^{n}'e Dendyuūs: Cu'téénu di
Señor Ndyuūs ye^{n}'ē di, ní dámaā^{n}
'caandivee^{n} di ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} míí^{n} nūu^{n}.
9 Cuayiivi candɛ́ɛ yáá^{n}n'guiinūu^{n}
Jesús mii^{n} na yáā^{n} Jerusalén ní
cuchɛɛ sá ndúúcu yā na yáácú ye^{n}'ē
yáacū templo. Ní ca^{n}'a sa: Nduuti
chi dii chi Daiya Dendyuūs dii,
cáávā di ndii 'múú^{n} ndii na yá^{n}'āa.
10 Caati 'túúcā canéé nguū^{n} cuáá^{n}
vmnaa^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs:
Ndyuūs dichó'o yā ángeles ye^{n}'e
yā chi dií^{n} yā cuidado ye^{n}'ē di.
11 Ní ángeles cundɛ́ɛ yā dii ndúúcū
ta'á yā, ní nguɛ́ɛ́ cuuvi ya'ai
ca'a di na tuūu.
12 Jesús mii^{n} nán'guɛɛcúta^{n}'a yā:
'Tuucá ntúū^{n} canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs: Nguɛ́ɛ́ dii^{n} di mar
'áámá cosa chí n'diichinee^{n} di Señor
Ndyuūs ye^{n}'ē di.
13 Taachí ch'iinu chi dii^{n}
yáá^{n}n'guiinūu^{n} chi n'diichinee^{n} sa
Jesús divíi sa ye^{n}'é yā 'áámá tiempo.

Jesús tucá'a yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é yā na yá^{n}'āa Galilea

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

14 Jesús mii^{n} nnguɛɛcúnée yā na
yá^{n}'āa Galilea ní canéé poder ye^{n}'e
Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs ndúúcu
yā. Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chicadíínuu^{n}
yā na nuu^{n}má^{n} na yá^{n}'āa cuaa^{n}
'diituú ye^{n}'e chi n'daācā n'dai idií^{n}
Jesús. 15 Ní Jesús ngi'cuee^{n} yā na
yaācū sinagogas ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel
ye^{n}'e nducué^{n}'ē yáā^{n} ní nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} idich'ɛɛtɛ́ yā Jesús.

Jesús canee yā na yáā^{n} Nazaret

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

16 Ndaá Jesús na yáā^{n} Nazaret
naachí ch'iita yā. Ní tan'dúúcā chi
costumbre ye^{n}'é yā, nguuvi sábado
chí ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
ndaata Israel ndáa yā na yaācū
sinagoga mii^{n} ní Jesús chééndii yā
ní ch'ee^{n} yā ye^{n}'e libro ye^{n}'e Ndyuūs.
17 Ní nan'guáa^{n} yā libro mii^{n} naachi

nga^n'a ye^n'ē profeta Isaías. Taachí
nan'guaa^n yā libro mii^n, ndaacá yā
naachi canéé nguū^n chúū:
18 Espíritu ye^n'é Ndyuūs canée yā
nduucú, tí Espíritu N'dai ye^n'é
Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā 'úú chi 'úú
ní caa^n'má^n nduudu chí ngai
ye^n'é Ndyuūs nanáá^n 'ii^n'yā^n
chí ndaachíī snee^n ndúúcū
nuu^{n}ndi ye^n'e yā. Dicho'ó yā
'úú chi dií^n chi nduūvā yen^n'e
'ii^n'yā^n chi ya^n'ai staava ye^n'e
yā, ní caa^n'má^n chi nángua^n'ai
'ii^n'yā^n ye^n'e nuu^{n}ndi ye^n'é yā
chi tan'duucā chi ca'á libertad
'ii^n'yā^n chi snúū^n vácūū, ní
dií^n chi inaa^n 'ii^n'yā^n cosa
chi n'daacā chi nguɛ́ɛ́ déénu
yā ye^n'ē caati maa^n canee
yā tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi
ngueenáá^n, 'tiicá yā. Ní
nadan'guaí 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
n'daacā idii^n ndúúcu yā caati
cuuvi n'daacā idii^n ndúúcu yā.
19 Ní caa^n'má^n ye^n'e tiempo chi
n'dai taavi chi Ndyuūs ndɛɛvɛ́
yā chi caa^n'má^n, ye^n'ē vaadī
n'dai taavi ye^n'é yā.
20 Tuu'mi ní Jesús nan'gaadí yā
libro ye^n'é Ndyuūs ní nanca'a yā
'ii^n'yā^n chi dií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'e
yaācū sinagoga mii^n. Ní cuayiivi
Jesús ch'iindí yā. Nducyaaca 'ii^n'yā^n
snee yā n'gíínu yā ye^n'e Jesús.
21 Jesús tucá'a yā ca^n'a yā 'ii^n'yā^n s'ee^n:
Maa^n cunuu^n ca'a chuū chi canee
nguū^n cuáá^n vmnaa^n chi ye^n'e ndís'tiī,
chuū chi ch'iinu ch'iindiveé^n nī.
22 Nducyáácá 'ii^n'yā^n n'dáácā nga^n'a
yā ye^n'e Jesús. Nge^n'e yíínú yā ye^n'ē
nduudu chí n'dai chí nga^n'a Jesús
mii^n ní nga^n'a yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ sá^n'a
'cūū daiya José?
23 Ní ca^n'a Jesús mii^n: Ndís'tiī ní
cuuví nī nduudu 'cūū 'úú. N'diī
'ii^n'yā^n chi déénu nī dii^n yiicú nī
'ii^n'yā^n, dii^n yiicú maá^n nī n'diī.
Tanducué^n'ē chi ch'iindiveé^n 'nū chi
dií^n nī na yáā^n Capernaum, 'tiicá
ntúū^n dií^n nī 'muu^n yáā^n vaacú nī.
24 Naati 'uu ní ca^n'á chií ndís'tiī:
Cuaacu níí^{n}nyú^n mar 'áámá profeta
ní nguɛ́ɛ́ ngíí inee yā na yáā^n vaacú
yā. 25 Cuaacu níí^{n}nyú^n nga^n'á
ngīi ndís'tiī: Tiempo chi chó'ōo
neené 'yaa^n n'daataá nguá'āa vɛɛ tá
nguaa^n 'ii^n'yā^n Israel taachi profeta
Elías cāneé yā i^n'yee^{n}dí 'cūu ní
'āā ntɛ́ɛ́ chee^n cuuvi 'iinu ndúuyū
canéé ma^n'a tiempo mii^n. Ní ch'iīdī
cuiicu nuu^{n}má^n yá^n'āa ye^n'e 'ii^n'yā^n
Israel. 26 Ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́ dichó'o
yā Elías mii^n nanáá^n nducyaaca
n'daataá nguá'āa, dámaā^n 'áámá
n'daataá nguá'āa ye^n'e táámá
nación. Ní canee tá na yáā^n Sarepta
chi nii^{n}nuú^n na yá^n'āa Sidón. 27 Ní
tiempo taachi canéé profeta Eliseo
na i^n'yee^{n}dí 'cūū, 'tiicá ntúū^n nééné
'yaa^n 'ii^n'yā^n ndúúcū ca'ai chi lepra
chí in'duuti yúutɛ̄ ye^n'e yā naati
nguɛ́ɛ́ nducyaaca 'ii^n'yā^n s'ee^n nduuva
ye^n'e yā, dámaā^n sa^n'ā Naamán ye^n'e
táámá nación chi ye^n'e yá^n'āa Siria.
28 Taachí 'ii^n'yā^n ch'iindiveé^n yā
chuū nducyaaca yā na yaācū
sinagoga mii^n neené nduuvi taa^n
yā. 29 Ní ch'ɛɛti ndii yā tí ne^n'é yā
tun'daa yā Jesús cuaa^n chuva'āī yáā^n
mii^n ní candɛ́ɛ yā Jesús mii^n ndii
na yaacu n'dai ye^n'e yiīcū chi yaacú
ca ye^n'e yáā^n mii^n. Ní 'iicu cuuví
cun'dáa yā Jesús mii^n. 30 Naati nguɛ́ɛ́
cuuví dií^n yā ti Jesús mii^n ní cho'ó
yā náávta^n'ā ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n ní
cuna^n'a yā na vaacu yā.

'Áámá sa^n'ā chi canéé sa ndúúcū espíritu chi nguɛɛ n'daācā ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n

(Mr. 1.21-28)

31 Cuayiivi Jesús nangua'áí yā
na yáā^n Capernaum ye^n'e yá^n'āa
Galilea ní mii^n ngi'cuee^n yā 'ii^n'yā^n
nguuvi sábado chi nguuvi chí
ntaavi'tuunúú^n yā. 32 Ní 'ii^n'yā^n na
yáā^n mii^n nge^n'e yiinú yā ye^n'e chi
ngi'cuee^n Jesús, ti ngi'cueé^n yā
ndúúcū poder tan'dúúcā 'áámá
'ii^n'yā^n chí nga^n'ā ntii^{n}nyú^n yā.
33 Ní taachi snee Jesús na yaacu
sinagoga míí^n canee 'áámá sa^n'ā
ndúúcū espíritu ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n.
Espíritu mii^n dii^n chi sa^n'ā mii^n
neené yuudu 'caī sa. 34 Ní espíritu
mii^n ní ca^n'ā: N'diī, Jesús, ye^n'e yáā^n
Nazaret, cu'née^n nī nús'uu. ¿Dɛ́'ɛ̄
canee ye^n'é 'nū nduucú nī? ¿'Áá
ndāa nī chi di'cuiīnú nī nús'uu? 'Úú
n'diichí du'ú n'diī. N'diī ní 'Ii^n'yā^n chí
N'dai chi Daiya Dendyuūs n'diī.
35 Jesús ní yaa'vinee^n yā ní ca^n'a
yā: Dii espíritu n'gáádí dí cheendi
di ní nan'dáa di ye^n'e sá 'tīī. Tuu'mi
ní espíritu ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
chíndɛɛ̄vɛ sa sá^n'a 'cūū náávta^n'ā
ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n ní nan'daā sa ye^n'e
sá^n'a 'cūū. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ diī^n sa
ndúúcū sá^n'a 'cūū. 36 Nducyaaca yā
ní nge^n'e yiinú yā ní nga^n'a yā ngii
yā vi'ī: ¿Dɛ́'ɛ̄ nduudu chi 'túúca?
'Ii^n'yā^n 'cúū nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
espíritu ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n ndúúcū
poder tan'dúúcā 'áámá 'ii^{n}ntyé^n'ē.
Nga^n'á yā chí nan'daā espíritu ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n ní nacan'daā.
37 Ní nducyaaca 'ii^n'yā^n nga^n'a yā
ye^n'e Jesús mii^n nducué^n'ē cuaa^n
nducué^n'ē yáā^n cuáá^n 'diituú.

Jesús dií^n yā chi nduūvā ye^n'e indá^n'a Simon Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

38 Tuu'mi ní Jesús mii^n nan'dáa
yā yaācū sinagoga mii^n ní ndaa yā
va'ai ye^n'ē Simón Pedro. Ní indá^n'ā
Simón Pedro mii^n ndɛ́ɛ̄ 'aama 'ii^n'nū^n
taa^n n'daataá ní 'ii^n'yā^n ye^n'e vaacu
tá di'cuíítu yā Jesús mii^n chi cunée
yā ní nanduūvā ye^n'ē tá. 39 Jesús
can'dii yā naachi canéé n'daataa mii^n
ní ca^n'a yā chi cuavii 'ii^n'nū^n mii^n.
Hora mii^n 'ii^n'nū^n mii^n chivii ye^n'ē
tá. N'daataa mii^n ní hora mii^n ncuee^n
nuu^n tá ní dii^n tá mandados ye^n'é
'ii^n'yā^n s'ee^n ní ca'a tá chi che'e yā.

Jesús dií^n yā chi nduūvā ye^n'e 'yaa^n n'dáí 'ii^n'yā^n chi ngiītā

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

40 Taachí chiiya 'yá^n'ā, 'yáá^n
n'dáí 'ii^n'yā^n ndɛ́ɛ yā 'ii^n'yā^n chi
ngiitā nanáá^n Jesús. Nééné n'deee
naa^n ca'ai ndii yā. Jesús mii^n ní
yiin'duu tá'a yā vmnaa^n ca'áámá
ca'áámá 'ii^n'yā^n ní 'tíícā nduuvā
ye^n'e yā. 41 Ní ye^n'ē 'yaa^n 'ii^n'yā^n chi
ngííta yā yinan'dáā espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n chi 'caí yā ní nga^n'a
yā: N'diī ní Daiya Dendyuūs n'diī.
Tuu'mi ní Jesús mii^n ní yaa'vinee^n
yā espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n ní
nguɛ́ɛ́ 'cuú^n yā chí caa^n'ma^n sa ti
espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n ní
deenu sá chí Jesús mii^n chi Cristo.

Jesús ní ca^n'a yā nduudu ye^n'é Ndyuūs na yá^n'āa Judea

(Mr. 1.35-39)

42 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi Jesús
mii^n ní cue^n'e yā chuva'ai yáā^n
mii^n na 'áámá lugar naachi nguɛ́ɛ́

ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
ye^n'e yáā^n mii^{n}ya in'nuú^n yā Jesús
ní ndaá yā naachi canéé Jesús
mii^n. Ní di'cuiitú yā chi nguɛ́ɛ́ cuvii
Jesús ye^n'e yā. 43 Naati Jesús mii^n
ní nga^n'a yā ngii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n:
Canéé chíí^n chi 'úú ní caa^n'má^n ye^n'e
nduudu ngai ye^n'ē naachi Ndyuūs
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā, nanáá^n 'ii^n'yā^n
ye^n'e taná^n'ā yáā^n ti ye^n'ē chúū chí
Dendyuūs dicho'ó yā 'úú.
44 Ní Jesús mii^n cue^n'é yā yáā^n ndíí
yáā^n ye^n'e yá^n'āa Galilea ní nga^n'á
yā nduudu ye^n'é Ndyuūs na yaācū
sinagogas naachi cue^n'é yā.

Ndúúcū vaadī n'giinu ye^n'ē chi itungaá^n yā 'yaācā

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5 'Áámá tiempo taachi Jesús
canée yā nii^{n}nuú^n ná
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā chi nguuvi Genesaret,
nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n ndaá yā nanáa^n
yā ní chiitu yā chi cuuvi 'caandiveé^n
yā nduudu ye^n'e Dendyuūs. 2 Jesús
n'diichi yā ná 'uūvī barcos chi
snéé níí^{n}nuú^n na nuū^{n}nī^n'yá^n'ā.
'Ii^n'yā^n chi itungaa^n 'yaācā mii^n 'āā
nan'daá yā na barco s'ee^n ní cue^n'é
yā naa^{n}nú yā yáanā ye^n'e 'yaācā na
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. 3 Tuu'mi Jesús sndáa
yā na 'áámá barco chi ye^n'e Simón
Pedro mii^n ní chii yā Simón Pedro
chí 'āā ca^n'a rá barco mii^n ndíí
nii^{n}nuú^n 'diituú nuū^{n}nī^n mii^n. Tuu'mi
ní Jesús ch'iindii yā na barco mii^n
ní chi'cuee^n yā 'ii^n'yā^n. 4 Taachi Jesús
ch'iinu chi'cuee^n yā 'ii^n'yā^n, tuu'mi
ní ca^n'a yā chii yā Simón: Cue^n'e di
ndúúcū barco ndíí ná yáanūu^n ní
'caanuu^n dí yaanā ye^n'e di nguaa^n
nuū^{n}nī^n ní tungaá^n dí 'yaācā.
5 Simón mii^n ní nan'guɛɛcúta^n'a
yā ní ca^n'a yā chii yā Jesús: N'dii
Maestro, 'āā núú^{n}má^n yaa^n ch'ɛɛti
nduuchí 'nū ní dií^n ntii^{n}nyú^n 'nū
ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndaāca 'nū; naati
ndúúcū nduudu ye^n'e nī 'caanuú^n 'nū
yaānā ye^n'é 'nū chɛɛti nuū^{n}nī^n mii^n.
6 Taachi 'caanuú^n yā yaānā mii^n
chiitu 'yaācā chɛɛti yaānā mii^n chí
yaānā mii^n ndiituú nūu^n chíítee^n.
7 Tuu'mi ní dita'a yā ye^n'ē taná^n'a
'ii^n'yā^n chi snúu^n yā chɛɛti taamá
barco mii^n chí ca^n'a yā ní cunneé
yā Simón. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní ndaa yā
ní chiitu 'yaācā nduu 'uuvi barcos
chí nduu 'uuvi barcos ne^n'e 'cuɛɛchi
ndii máá^n nuū^{n}nī^n. 8 Taachi Simón
Pedro n'diichí yā chuū chííntii'yá yā
nanáá^n Jesús mii^n ní ca^n'a yā chii
yā Jesús mii^n: N'diī Señor, 'úú nguɛ́ɛ́
n'daācā 'úú chí cuchií nanáá^n n'diī,
ti 'úú ní 'ii^n'yā^n nuū^{n}ndī 'úú.
9 Simón Pedro mii^n ní nééné
nge^n'e yiinú yā. 'Tiicá ntúū^n 'ii^n'yā^n
chi snée yā ndúúcū sa nge^n'e yiinú
yā cáávā ye^n'ē chi dii^n Jesús chi
'ii^n'yā^n s'ee^n itúngaá^n yā 'yaācā chi
'yaa^n taaví tī. 10 'Tiicá ntúū^n Jacobo
ndúúcū Juan, chi daiya Zebedeo,
chi dáámá dii^n yā ntii^{n}nyu^n ndúúcū
Simón, dii'yá yā chiī. Ní Jesús ca^n'a
yā chii yā Simón: Díí, Simón, nguɛ́ɛ́
'va'a di; ndii maa^n ní tan'dúúcā chi
ituungaa^n di 'yaācā ye^n'e nuū^{n}nī^n,
'tíícā maa^n ní 'úú idií^n chi in'nuu^n dí
'ii^n'yā^n chi cuuvi ca^n'á yā nduucú.
11 Taachi ndaa yā ndúúcū barco
mii^n nii^{n}nuú^n 'diitúú nuū^{n}nī^n, tuu'mi
ní 'ii^n'yā^n s'ee^n s'nee^n yā ntii^{n}nyu^n
ye^n'é yā ndúúcū barco mii^n ndúúcū
nducué^n'ē chi snúū^n chɛɛti barco
mii^n ní cue^n'e yā ndúúcū Jesús.

Jesús dii^n yā chi nduūvā ye^n'e 'áámá sa^n'ā ndúúcū ca'ai lepra

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

12 Taachi Jesús mii^n ndaa yā na
'áámá yáā^n ní canée yā mii^n, ndaa
nanáá^n Jesús 'áámá sa^n'ā chi ndii
sa 'áámá ca'ai chi nguuvi lepra
chi ín'duuti yuūtɛ ye^n'ē sa. Taachí
sa^n'ā mii^n n'diichi sa Jesús mii^n,
chííntii'ya sa can'diī sa ndii na
yá^n'āa nanáá^n Jesús mii^n. Ní chiica
sa Jesús: N'dií Señor, ndúúti chi
n'diī ne^n'e nī, ní dií^n nī chí nduūvā
ye^n'é.
13 Tuu'mi ní Jesús mii^n n'doo
ta'á yā ní tuu'ví yā sa^n'ā ní ca^n'a
yā: 'Úú ní ne^n'é chi nduūvā ye^n'ē
di. Tuu'mí nūu^n ndúuvā ye^n'ē sa ní
nduūvī dɛɛvɛ sá. 14 Ní Jesús ca^n'a
yā chiī yā sa^n'ā mii^n: Nguɛ́ɛ́ cuuvi
di mar 'áámá 'ii^n'yā^n chi nduuva
ye^n'ē di. Cue^n'e di ní 'cuu^n'mi^n di
maa^n cuerpo ye^n'e di nanáá^n
chiiduú. Ní ca'a di nanáá^n Ndyuūs
ofrenda ye^n'ē di ye^n'e chi nanduuva
ye^n'ē di tan'dúúcā chi nga^n'a ley
ye^n'e Moisés. Ní 'iicu cadíínuú^n
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi nduūvā ye^n'e
di.
15 Ye^n'e chí dií^n Jesús mii^n dándoō
ca, ní neené 'yaa^n 'ii^n'yā^n ndaa yā
chi 'caandiveé^n yā nduudu ye^n'e
Jesús mii^n. Ní Jesús dií^n yā chi
nduūvā ye^n'e 'ii^n'yā^n. 16 Jesús cue^n'e
yā na lugar naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé
'ii^n'yā^n chi caa^{n}ma^{n}ngua'á yā.

Jesús dii^n yā chi nduūvā ye^n'e 'áámá sa^n'ā chi in'dúuví cuerpo ye^n'e sa

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

17 'Áámá nguuvi Jesús ní ngi'cuee^n
yā 'ii^n'yā^n ní mii^n vɛ́ɛ̄ 'ii^n'yā^n fariseos
chi dingúu^n leyes ndúúcū maestros
chí ngi'cuee^n ley. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní
ngiicá yā ye^n'e táámá yáā^n ní ye^n'ē
nducyáácá yaā^n ye^n'e yá^n'āa Galilea
ndúúcū yá^n'āa Judea, nííćú ye^n'e
yáā^n Jerusalén. Jesús mii^n cuuvi dií^n
yā chí nduūvā 'ii^n'yā^n s'ee^n ti poder
ye^n'e Ndyuūs canéé nduucú yā.
18 Tuu'mi ní ndaa ntúū^n n'duuvi sa^n'ā
chi n'diichí yā Jesús. Ní sa^n'ā s'ee^n ní
ndɛɛ yā 'áámá sa^n'ā ndúúcū ca'āī chi
in'dúuví cuerpo ye^n'e sa na 'áámá
camilla. Ní ñdií^n yā chi ndaā sa^n'ā
mii^n chɛɛti va'āī nanáá^n Jesús mii^n.
19 Nguɛ́ɛ́ ndaāca yā taacā cundáa yā
ndúúcū sa^n'a mii^n ti neené n'deeé
'ii^n'yā^n snuu^n yā. Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní chɛɛ yā tií^n va'āī ni divíi yā
n'duuvi táátá tií^n va'āī. Ní di'cua'áí
yā sa^n'ā na yiivɛ naachi candíítí
sa^n'ā mii^n nanáá^n Jesús. 20 Taachí
Jesús mii^n tuumicadíínuu^n yā chi
vɛ́ɛ́ vaadī i'teenu ye^n'é sa^n'ā s'ee^n
ca^n'a yā chiī yā sa^n'ā: Díí sa^n'ā, 'úú
nadach'ɛɛcú nuu^{n}ndí ye^n'e di.
21 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n chi ngi'cuee^n
ley ndúúcū 'ii^n'yā^n fariseos tuca'a yā
nadicadíínuu^n yā ní ca^n'a yā: ¿Du'u
sá^n'a 'cūū chi duuchinee^n yā ye^n'e
Ndyuūs? ¿Du'ū nadich'ɛɛcu nuu^{n}ndi
ye^n'ē yú? Dámaa^n Ndyuūs cuuvi dií^n
yā 'tíícā.
22 Jesús tuūmicadiinúú^n yā chi
nadicádíínuu^n 'ii^n'yā^n s'ee^n. Tuu'mi ní
ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: Ndís'tiī,
¿dɛ́'ɛ̄ cúúví chí 'tíícā inadicádíínuu^n
ndís'tiī na staava ye^n'é nī? 23 ¿Chɛɛ
cá nguɛ́ɛ́ ngí^n'ii chi caa^{n}má^n: 'Āā
nuu^{n}ndi ye^n'e di ní nch'ɛɛ̄cū o
ndúúncuéé^n dí ní caaca dí? 24 'Túúcā
ca^n'á chií sa^n'ā chi ndís'tiī cuuvi
déénu nī ti 'úú ní Sa^n'a chi Daiyá
Dendyuūs 'úú. Ní vɛ́ɛ́ poder i^n'yee^{n}dí

'cūū chi inadach'ɛɛ̄cú nuu^{n}ndi.
Tuu'mi ní Jesús ca^n'a yā chiī yā sa^n'a
mii^n: Ncuee^n di, nta'a di yiivɛ ye^n'ē
di ní cuna^n'ā di na vaacu di.
25 Tuu'mi ní sa^n'ā mii^n chí ndii chi
ca'āī sa 'āā ndúúvā ye^n'ē sa ní sta'ā
sa yiivɛ ye^n'ē sa naachi cándiiti sa
ní nga^n'a sa: Dɛ'ɛ chúúcā ch'ɛɛtɛ
Dendyuūs. Ní cuna^n'ā sa naavta^n'ā
ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n. 26 Nducyáácá
'ii^n'yā^n che^n'e yiinú yā ní neene
di'va'á yā ní ca^n'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ch'ɛɛtɛ Dendyuūs. Ní ca^n'a yā: Maa^n
ní n'diichi yú dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ ta
nn'diichi yú chi ca^n'a yiinu yú.

Jesús yaa'ví yā sa^n'ā chi nguuvi Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

27 Cho'ōo chúū, ní Jesús mii^n
can'daa yā cachiicá yā ní n'diichi
yā 'áámá sa^n'ā chí ínn'guɛɛ ye^n'ē
impuestos ye^n'e yá^n'āa chí nguuvi
sa Leví. Sa^n'ā mii^n ní vɛɛ sa naachí
n'gɛɛtɛɛ́ sa^n'ā chí ínn'guɛɛ ye^n'ē
impuestos. Jesús mii^n ní yaa'ví yā:
Dii, sá^n'ā, cuchíi di ca^n'a di nduucú.
28 Tuu'mi ní s'nee^n sá ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē sa ndúúcū nducué^n'ē dendu'ū
ní ndúcuee^n sá ní cue^n'ē sa ndúúcū
Jesús.
29 Sa^n'a Leví mii^n ca^n'a ntii^{n}nyu^n sá
chí in'nuūu^n 'áámá comida ch'ɛɛtɛ
n'dai na vaacu sa. Na vaacu sa
mii^n vɛ́ɛ́ 'yáá^n sa^n'ā chí inn'guɛɛ
ye^n'e impuestos ndúúcū taná^n'ā
sa^n'ā. Nducyaaca yā ní vɛɛ̄té yā
ndúúcū Leví na mesa mii^n. 30 Tuu'mí
maestros chi ngi'cuee^n ley mii^n
ndúúcū 'ii^n'yā^n fariseos chi dií^n yā
ley cunncáā ca^n'a yā ye^n'e discípulos
ye^n'e Jesús ní ca^n'a yā: ¿Dɛ́'ɛ̄ cúúví
chí ndís'tiī ndúúcū Jesús nge'é nī ní
ngi'i nī ndúúcū 'ii^n'yā^n chí inn'guɛɛ
ye^n'e impuestos ndúúcū 'ii^n'yā^n
nuu^{n}ndi? Chuū nguɛ́ɛ́ n'daācā.
31 Jesús ní n'guɛɛcúta^n'a yā: 'Ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ ngiitā nguɛ́ɛ́ ne^n'e yā chi
cuuvi yíícú yā. Dámaā^n 'ii^n'yā^n chi
ngiitā ne^n'e yā chi cuuvi yíícú yā.
32 'Úú nguɛ́ɛ́ cuchií chi yaa'ví 'ii^n'yā^n
chi nadacadiinúú^n yā chi n'dááca
yā chi nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí yā naati
'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e yā ní
'íícú ndáácádáámí yā ye^n'e nuu^{n}ndi
ye^n'e yā.

Jesús nga^n'a yā ye^n'e chi nguɛ́ɛ́ ca'diinú 'ii^n'yā^n

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

33 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
tiingūūnée^n yā Jesús: ¿Dɛ́'ɛ̄ cúúví
chí discípulos ye^n'e Juan chi
ngɛɛdínuū^{n}nī^n ndúúcū discípulos
ye^n'e fariseos nééné n'deēe cuūví
ní ca'dii^{n}nú^n yā ní nga^n'angua'á yā
ní discípulos ye^n'e nī ní nge'e yā ní
ngi'i yā?
34 Jesús ní ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n:
¿Chɛɛ ye^n'ē maá^n nī cuuvi dií^n nī
chi nguɛ́ɛ́ che'e 'ii^n'yā^n chí nandaa
naachi n'giindivaacu sa^n'ā ne^n'e chi
canéé sa^n'ā chi n'giindivaacu sa mii^n
ndúúcu yā? Nguɛ́ɛ́ cuuvi nī. 35 Naati
ndaá nguuvi chí 'cuūvī sā ní 'āā
ntɛ́ɛ́ sa ndúúcu yā, tuu'mi ní 'ii^n'yā^n
ca'dii^{n}nú^n yā nguuvi mii^n.
36 Ca^n'a ntúū^n Jesús chii yā 'ii^n'yā^n
táámá ejemplo chí 'tɛɛ nguɛɛ
daama: Mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́
'caaca yā 'áámá 'taa^n tiinūu^n ngai chi
nguɛ́ɛ́ 'āā naa^{n}nu yā chí n'dyaatá yā
'áámá catecaí yā ndicúū caati tiinūu^n
ngai mii^n ní cū'tee^n tíínūu^n ndiicúú.
Ní ndiicúú mii^n nguɛ́ɛ́ n'daacā dináá^n
diīi^n naachi nn'dyaatá ndúúcū chi
ngai mii^n. 37 'Tiicá ntúū^n mar 'áámá

'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ ca'nuú^n yā vino ngai
chɛɛti bolsa díí^{n}má^n 'iiti chi ndiicúū
tan'dúúcā chi dii^n 'ii^n'yā^n ndiicúū
ti vino ngai mii^n ní chó'ōo yaadi
ye^n'ē ní dii^n chi 'cááncuū^n yíí^{n}má^n
ndiicúū. Ní vino mii^n ní cungéē ndíí
yíí^{n}má^n mii^n tuuvií. **38** Cáávā chuū
ca'nuú^n yā vino ngai mii^n chɛɛti
bolsa díí^{n}má^n ngai ní nduu 'uuvi ní
n'daācā canee ye^n'ē. **39** Mar 'áámá
'ii^n'yā^n chí ngi'i yā vino ndiicúū ne^n'é
yā cu'u yā vino ngai cuayiivi caati
nga^n'a yā chi vino chi ndiicúū chíí^n
chí n'dai nguɛ́ɛ́ ti vino ngai.

Discípulos ye^n'e Jesús sta'á yā trigo nguuvi chí ntaavi'tuunúú^n 'ii^n'yā^n Israel

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

6 'Áámá nguuvi sábado chi
ntaavi'tuunúú^n 'ii^n'yā^n Israel,
Jesús cho'ó yā ndúúcū discípulos
ye^n'é yā 'áámá campo naachi vɛ́ɛ́
trigo. Discípulos ye^n'e yā ní sta'á yā
trigo ní chii yā tiīi^n ndúúcū ta'á yā
ní che'e yā trigo. **2** Tuu'mi ní n'duuvi
fariseos ca^n'a yā chiī yā discípulos
ye^n'e Jesús: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ndís'tiī
dií^n nī cosas chi nguɛ́ɛ́ canee chi dií^n
nī ti contra ye^n'e ley ye^n'e nguuvi
chi cánéé chí ntaavi'túúnúūu^n?
3 Jesús nan'guɛɛcúta^n'a yā: ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ n'geē^n ndís'tiī na libro ye^n'é
Ndyuūs tan'duucā chi dii^n rey David
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi snéé ndúúcu
yā taachi cuīīcu yā? **4** David sndáa
yā yaācū ndúúcū 'ii^n'yā^n chi snéé
ndúúcu yā ní David sta'a yā pan chi
canéé nátaī ye^n'e Ndyuūs ní che'e yā
ní ca'á yā chi che'e 'ii^n'yā^n chi snéé
ndúúcu yā. David mii^n nguɛ́ɛ́ canee
chi che'e yā pan ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
snéé ndúúcu yā ti dámaā^n chiiduú
s'ee^n canee chi che'e yā pan mii^n.
5 Ní Jesús ca^n'a yā chii yā
'ii^n'yā^n s'ee^n: 'Úú ní Sa^n'ā chi
Daiya Dendyuūs ní 'úú ngií
nga^n'á ntii^{n}nyu^n ye^n'e nguuvi chí
ntaavi'tuunuú^n 'ii^n'yā^n.

Jesús dii^n chi nduuvā ye^n'e sa^n'ā chi ndíí chɛɛchi ta'ā sa

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

6 Táámá nguuvi sábado chi
ntaavi'tuunúu^n 'ii^n'yā^n Israel, Jesús
mii^n ní ndaa yā na yaācū sinagoga
ní chi'cuee^n yā 'ii^n'yā^n. Míí^n canee
'áámá sa^n'ā chi ntí'i ta'a sa ta cuaācú
sa. **7** Maestros ye^n'e ley ndúúcū
'ii^n'yā^n fariseos ngeenu yā Jesús
mii^n caati ne^n'e yā n'diichi yā nduuti
chi idii^n Jesús chí nduuva ye^n'e sa
nguuvi chi intaavi'tuūnúú^n yā, ni
'tíícā cuuvi caa^n'má^n yā nuu^{n}ndi
ye^n'e Jesús mii^n. **8** Naati Jesús mii^n
déénu yā ye^n'ē chi nadicádiinuu^n
'ii^n'yā^n ní ca^n'a yā chii yā sa^n'a chi
ntí'ī 'áámá ta'ā sa: Dií sa^n'ā, nducuee^n
dí ní cuééndii di náávta^n'ā ye^n'e
'ii^n'yā^n s'ee^n. Sa^n'ā mii^n ní cuééndiī sa
náávta^n'ā ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n. **9** Tuu'mi
ní Jesús mii^n ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n: 'Úú intiinguuneé^n ndís'tiī.
¿Dɛ'ɛ̄ chí cuuvi dii^n yú nguuvi chi
ntaavi'tuūnúú^n 'ii^n'yā^n? ¿'Áá dii^n yú
cosas chi n'daacā o cosas chi nguɛ́ɛ́
n'daacā? ¿'Áá n'daacā chí nangua^n'āī
yú vida ye^n'e 'ii^n'yā^n o 'caa^{n}nu^n yú
'ii^n'yā^n?
10 Jesús ch'iinu yā nducyaaca
'ii^n'yā^n chi snée yā cuaa^n 'diitú yā ní
ca^n'a yā chii yā sa^n'ā: N'doo di ta'ā
di. Sa^n'ā mii^n ní n'doo ta'ā sa ní ta'ā
sa míí^n 'āā nduūvā ye^n'ē sa. **11** 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní n'duuvi taa^n n'daí yā ní
yaa'vi yā vi'i: ¿Dɛ́'ɛ dii^n yú chi cuuvi
tun'daa yú nuu^{n}ndi ye^n'e Jesús mii^n?

Jesús ndɛɛvɛ yā ndu'u chí ndiichúúví discípulos ye^{n}'e yā

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

12 Nguuvi s'ee^{n} Jesús cue^{n}'e yā
'áámá yiīcū chi caa^{n}'ma^{n}ngua'á
yā ní Jesús mii^{n} ní núú^{n}má^{n} yaa^{n}
ca^{n}'angua'á yā. 13 Ní taachí chidɛɛvɛ
Jesús yaa'vi yā discípulos ye^{n}'e yā
ní ndɛɛvɛ yā ndiichúúví 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
nguaa^{n} discípulos s'uu^{n} ní ca^{n}'a
yā chi ndiichúúví 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
apóstoles. 14 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní 'túúcā
nguuvi yā: Simón chi nguuvi ntúu^{n}
yā Pedro; ndúúcū Andrés chi 'díinū
Simón Pedro mii^{n}, ndúúcū Jacobo,
ndúúcū Juan, ndúúcū Felipe,
ndúúcū Bartolomé, 15 ndúúcū Mateo,
ndúúcū Tomás, ndúúcū Jacobo chi
sa^{n}'a daiya Alfeo, ndúúcū Simón chi
nguuvi sa Zelote, 16 ndúúcū Judas
chi 'díinū Jacobo ndúúcū Judas
Iscariote chi cuayiivi chi^{n}'i sá du'ū
chí Jesús mii^{n} chi cuuvi 'caa^{n}'nú^{n} yā
'yā.

Jesús chi'cuée^{n} yā 'yaa^{n} tááví 'ii^{n}'yā^{n}

(Mt. 4.23-25)

17 Jesús nangua'áí yā ye^{n}'e yiīcū
mii^{n} ndúúcū apóstoles ye^{n}'é yā ní
ndúúcū n'deēe n'dáí discípulos ye^{n}'e
yā ní cue^{n}'e yā 'áámá yá^{n}'āa chi
yúúdūu. Ní canee ntúū^{n} nduucú
yā n'deee n'dái 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa
Judea ndúúcū yáā^{n} Jerusalén ní
ye^{n}'e yáā^{n} s'ee^{n} 'diituú nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā
ní ye^{n}'e yá^{n}'āa Tiro ndúúcū yá^{n}'āa
Sidón. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní 'āā ndāa yā
chi 'caandiveé^{n} yā ye^{n}'ē chi ngi'cuee^{n}
Jesús mii^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi ngíita yā
ne^{n}'é yā chi Jesús dii^{n} chi nduūvā
ye^{n}'e yā. 18 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā
ndúúcū espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}
ní Jesús dii^{n} yā chi nacan'dáā ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ch'ɛɛnuu chiī ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nduuvā
ye^{n}'é yā. 19 Ni nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngiītā ne^{n}'e yā tuu'vi yā Jesús mii^{n}
ti vɛ́ɛ́ cá poder ye^{n}'e yā chi dii^{n} yā
chi nanduūvā ye^{n}'e yā.

Ye^{n}'é vaadī yeenú ndúúcu ye^{n}'ē chi nguɛ́ɛ́ vaadī yeenú

(Mt. 5.1-12)

20 Tuu'mi ní Jesús n'diichí yā
discípulos ye^{n}'e yā ní ca^{n}'a yā chii
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Dɛ́'ɛ chúúcā n'dai
ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ye^{n}'e nī ti
ye^{n}'ē ndís'tiī cuuví naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā na va'ai chɛɛti
nguuvi.
21 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai ndís'tiī chi
'cuee^{n} cá nī libro ye^{n}'é Ndyuūs chi
n'daācā ca canee staava ye^{n}'é nī.
Dɛ'ɛ chúúcā n'dai ndís'tiī chi maa^{n}
ní nngɛɛcu nī nanáá^{n} Ndyuūs ti
ne^{n}'e dií^{n} nī nducué^{n}'ē chi cuaacu ti
Ndyuūs ya'āī 'iinú yā ndís'tiī.
22 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai ndís'tiī taachi
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́
cuuvi snaa^{n} yā ndís'tiī ní taachi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuvíi yā ye^{n}'e ndís'tiī. Ní
cunncáā dií^{n} yā ndúúcū ndís'tiī. Ní
'āā ntɛ́ɛ́ ne^{n}'e yā 'caandiveé^{n} yā chi
duuchí nī. Caa^{n}'má^{n} yā chi nguɛ́ɛ́
n'daaca ndís'tiī cucáávā 'úú chi
Sa^{n}'ā chi Daiyá Ndyuūs. 23 Ndís'tiī
canéé chí yeenú n'dai nī ní nguuvi
mii^{n} cuuví yeenú n'dai ca nī caati
Ndyuūs tée yā chi cuuvi ye^{n}'é nī
dendu'ū chi ch'ɛɛtɛ n'dai taachi
ndaa nī na va'ai chɛɛti nguuvi. Ti
ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} 'tiicá ntúū^{n} idií^{n}
'ii^{n}'yā^{n} cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daācā
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} profetas chi candɛ́ɛ
yā nduudu ye^{n}'e Ndyuūs.

24 Dɛ'ɛ chúúcā ndaachiī ye^n'ē
ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ cá ye^n'e nī caati
'āā yeenú nī ye^n'e nducué^n'ē ye^n'ē
i^n'yee^{n}dí 'cūū.
25 Dɛ'ɛ chúúcā ndaachiī ye^n'e
ndís'tiī chi nadacádííinuu^n nī chí
n'daācā canee nī nanáá^n Dendyuūs
ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n nī nduudu
ye^n'é Ndyuūs ti cuayiivi naachi
ne^n'é nī 'caandiveé^n nī ní nguɛ́ɛ́
cuuví 'caandiveé^n nī. Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ndaachiī ye^n'e ndís'tiī chi maa^n ní
n'gíí^{n}nyu^n nī ti cuayiivi ní cuɛɛcú nī
ti ndaāchīi nī.
26 Dɛ'ɛ̄ chúúcā ndaachiī ye^n'e
ndís'tiī taachi nducyaaca 'ii^n'yā^n
caa^n'ma^n n'daācā ye^n'e nī. Caati ndíí
cuáá^n vmnaa^n 'tíícā nga^n'a 'ii^n'yā^n
ye^n'e 'ii^n'yā^n profetas chi falso yā
ní nguɛ́ɛ́ profetas ye^n'é Ndyuūs,
ní nguɛ́ɛ́ candɛɛ yā nduudu ye^n'é
Ndyuūs.

Dine^n'e yú 'ii^n'yā^n chi taa^n yā nduucú yú

(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 'Úú, Jesús, ní nga^n'á ngii ndís'tiī
chi n'giindiveé^n nī nduudu chi
nga^n'á: Diné^n'e ntúū^n nī 'ii^n'yā^n 'áárá
chi taā^n yā ye^n'e nī. Ní dii^n n'daacá
nī ntúū^n ndúúcū 'ii^n'yā^n 'áárá chi
nguɛ́ɛ́ ne^n'e yā ndís'tiī. 28 Di'viicú
nī 'ii^n'yā^n 'áárá chi ca^n'a cunncáa
yā ndúúcu nī. Ní caa^n'ma^{n}ngua'a
nī caavā 'ii^n'yā^n 'áárá chi nguɛ́ɛ́
n'daacā dií^n yā ndúúcu nī. 29 Nduuti
chi 'áámá 'ii^n'yā^n duuchinee^n yā
ye^n'e nī ní n'ge^n'e yā 'áámá tiicuaa
náa^n nī, 'cuú^n nī chi dií^n yā táámá
vmné^n'ēe nduuti chi ne^n'é yā. 'Ii^n'yā^n
chi divíi yā cotón ye^n'e nī, ca'ā
ntúu^n nī catecai nī. 30 'Āā du'ú nūu^n
'ii^n'yā^n chi caaca yā cosa ye^n'é nī
caavā necesidades ye^n'e yā, ca'á
nī. 'Ii^n'yā^n chi cuta'á yā chi ye^n'e
nī, 'āā ntɛ́ɛ́ nguɛɛcunée nī ndaaca
nī. 31 Tan'dúúcā chi ndís'tiī ne^n'e nī
chi taná^n'ā sa^n'ā mii^n n'dáacā dii^n sa
nduucú nī, 'tiicá ntúū^n dii^n ndís'tiī
ndúúcū sa^n'ā s'ee^n.
32 Ndúúti chi ndís'tiī diné^n'e nī
'ii^n'yā^n chi ne^n'e ndís'tiī, ¿dɛ́'ɛ̄ chi
n'daacā idií^n nī? Caati 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ n'daācā, 'tiicá ntúú^n idií^n yā.
33 Ndúúti chi ndís'tiī n'daacā idií^n nī
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi din'daācā nduucú
nī, ¿dɛ́'ɛ chi n'daacā idií^n nī? Caati
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'daacā, 'tiicá ntuū^n
idií^n yā. 34 'Tiicá ntúū^n, nduuti chi
dií^n nī prestar chii^n chi ye^n'é nī
'ii^n'yā^n ní cunee ngiinú nī chi 'ii^n'yā^n
mii^n ca^n'á yā tee yā chii^n chi ye^n'é nī,
¿dɛ́'ɛ̄ cuuvi chi 'ii^n'yā^n tée yā gracias
ndís'tiī? 'Tiicá ntúū^n idii^n 'ii^n'yā^n chi
nguɛɛ n'daācā. 35 Ndís'tiī dine^n'é
nī 'ii^n'yā^n s'ee^n chi taá^n yā ye^n'e nī.
'Tíícā din'daacá nī ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ ngii n'diichí yā ndís'tiī. Dií^n
nī prestar cosa chi ye^n'é nī ní nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ nadacadiinuu^n cá nī ye^n'ē.
Ní Ndyuūs tée yā ndís'tiī cosas chi
dendu'ū chi ch'ɛɛtɛ ca ye^n'é yā taachi
ca^n'a nī na va'ai chɛɛti nguuvi ní
cuuví ndís'tiī daiyá Dendyuūs chi
ch'ɛɛtɛ taavi ca. 'Tíícā Ndyuūs tée yā
cosas chí n'daaca 'ii^n'yā^n chi cunncáā
chi nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n yā: N'dii Ndyuūs
gracias. 36 'Tiicá ntúū^n yá'ai 'iinú nī
cááva 'ii^n'yā^n tan'dúúcā Chiidá nī
Ndyuūs ya'áí 'iinú yā ndís'tiī.

Nguɛ́ɛ́ caa^n'ma^n nī nuu^{n}ndī ye^n'e mar 'áámá 'ii^n'yā^n

(Mt. 7.1-5)

37 Nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n nī nuu^{n}ndī
ye^n'é 'ii^n'yā^n ní Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́

caa^{n}'ma^{n} ntúu^{n} yā ye^{n}'é nī. Nguɛ́ɛ́
dií^{n} nī condenar 'ii^{n}'yā^{n} ní Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā condenar ndís'tiī.
Nadich'ɛɛcú nī nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
ní Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e nī. **38** Ca'á n'daacá nī 'ii^{n}'yā^{n}
chi vɛ́ɛ́ necesidades ye^{n}'é yā ní 'íícú
Ndyuūs tée yā ndís'tiī ní dicaadi
n'dááca yā chi cúúnú chiichi ndíí
tuunu cungéē na morral ye^{n}'é nī,
caati Ndyuūs dicaadí yā ndís'tiī
ndúúcū maa^{n} caadi chí dicaadí nī.
39 Jesús ngii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'áámá
ejemplo ye^{n}'e 'áámá nduudu chi 'tɛ́ɛ́
nguɛɛ daama. ¿'Áá cúúví dii^{n} 'áámá
chi ngueenáá^{n} candɛɛ̄ táámá chi
ngueenáá^{n}? ¿'Áá nguɛɛ cun'dáá
nūu^{n} nduu 'uuví yā na yiivi yá^{n}'āa?
40 'Áámá discípulo mii^{n} ní nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtɛ cá yā nguɛ́ɛ́ ti maestro ye^{n}'e
yā. 'Āā du'ú nūu^{n} chí ne^{n}'e cuuvi
Maestro, canee chí 'cuiinu 'cuee^{n} yā
din'daaca yā ní cuuví yā tan'dúúcā
maestro ye^{n}'e yā.
41 Táácā cuuví chi maa^{n} nch'ɛɛtɛ́
nūu^{n} n'gíínu nī nuū^{n}ndī chi dii^{n}
taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ní nguɛ́ɛ́ inaa^{n} nī
nuu^{n}ndī ch'ɛɛtɛ chi dií^{n} ni. **42** Nguɛ́ɛ́
n'daacā chi caa^{n}'má^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e chi dií^{n} yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
nduuti chi ndís'tiī dii^{n} nī cosas
chi nguɛɛ n'daacā. N'daacā ca chi
ndaacadaamí nī ye^{n}'ē nuu^{n}ndi chi
dii^{n} nī ní 'íícú cuuvi caa^{n}'má^{n} nī
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi canéé chí din'daacá
yā.

'Áámá yá^{n}'á ní ngí^{n}'í cucáávā n'gui'i ye^{n}'ē

(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

43 N'gui'i ye^{n}'e yá^{n}'á chi n'dai,
n'daacā chi cuuví n'gui'i ye^{n}'ē
ní yá^{n}'á chi nguɛ́ɛ́ n'dai ní nguɛ́ɛ́
n'daacā n'gui'i ye^{n}'ē. Naati yá^{n}'á chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā nguɛ́ɛ́ cuuvi n'gui'i
chí n'daacā ye^{n}'ē. **44** 'Tíícā ti tuunu
tuunu ca yá^{n}'á n'gi^{n}'i n'gui'i ye^{n}'ē.
Nguɛ́ɛ́ n'giichi yā yaa^{n} chi 'cuūndī
n'guíídīi yaa^{n} nguuvi ye^{n}'ē, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú tuū^{n}má yā uvas ye^{n}'ē
dii'yu nduuti yaa^{n}. **45** 'Tiicá ntúū^{n}
sa^{n}'ā chi n'dai idii^{n} sa dendu'ū chí
n'daacā chi nadacadíínuu^{n} sa na
staava ye^{n}'ē sa chí n'daacā. Sa^{n}'ā
chí cunncáā idii^{n} sa tanducué^{n}'ē chi
nadacadíínuu^{n} sa na staava ye^{n}'ē sa
caati staava ye^{n}'ē sa nguɛ́ɛ́ n'daaca.
Nduudu chi nga^{n}'ā sa ngiica ye^{n}'e
chi ndiituu na staava ye^{n}'ē sa.

Ye^{n}'ē ndúú 'uūví cimientos ye^{n}'é nduu 'uuvi va'āī

(Mt. 7.24-27)

46 Ca^{n}'a ntúū^{n} Jesús: ¿Dɛ'ɛ cúúví
chí ndís'tiī nga^{n}'á nī ngii^{n} nī 'úú:
N'diī, Señor ye^{n}'é, n'diī, Señor ye^{n}'é,
ní nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n} nī chi nga^{n}'á?
47 'Úú cuuví ndís'tiī, du'ū 'ii^{n}'yā^{n} chí
chiī nanaá^{n} ní n'giindiveē^{n} nduudu
ye^{n}'é ní n'daacā idií^{n} yā tan'dúúcā
chi nga^{n}'á, **48** 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} tan'dúúcā
'áámá sa^{n}'ā chí din'dái sa vaacu sá.
Chiinú yáanūu^{n} n'daaca sá ní s'nuū^{n}
sa cimiento ye^{n}'ē vmnaa^{n} 'áámá
yáává. Ní taachi chiiya 'áámá cuuvi
na^{n}'ā ní ch'iita yíícú ní diītūu n'dái
che^{n}'ē nuū^{n}nī^{n} mii^{n}. Ní nuū^{n}nī^{n} mii^{n}
nguɛ́ɛ́ cuuvi diii^{n} di'nú^{n}'u va'āī mii^{n}
ti n'daacā candúūu na yáává mii^{n}.
49 Naati 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ch'iindiveé^{n}
yā nduudu ye^{n}'é ní nguɛ́ɛ́ idií^{n} yā
tan'dúúcā chi nga^{n}'á 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
tan'dúúcā 'áámá sa^{n}'ā chi din'dái
sa vaacu sa na ya^{n}'á ndúútīi ní
nguɛ́ɛ́ ndúúcū cimiento. Ní dííتūu
n'dai che^{n}'é nuū^{n}nī^{n} mii^{n} ní va'āī

mii^n maa^{n}nch'ɛɛtɛ́ nūu^n chindɛɛvɛ ní
cunncáā ntuūvīi va'āī mii^n.

Jesús idií^n yā chi nduuvā ye^n'e 'áámá mozo ye^n'e capitán romano

(Mt. 8.5-13)

7 Taachí Jesús ch'íínú ngi'cuee^n
yā 'ii^n'yā^n, tuu'mi ní cue^n'é
yā na yaā^n Capernaum. 2 Ná yáā^n
mii^{n}ya canéé 'áámá sa^n'ā capitán
romano ye^n'ē soldados. Ní na vaacu
capitán mii^n cánéé 'áámá sa^n'ā mozo
chi idii^n mandado ye^n'ē sa. Nééné
ne^n'e sa mozo ye^n'ē sa ni nééné
ya'āī 'iinu sa ti mozo ní neené
ya'āī ngíítā sa. 'Āā cháā 'cuūvī sa.
3 Taachi capitán mii^n ch'iindivee^n sa
chi Jesús mii^n dií^n yā vaadī n'giinu,
capitán mii^n dicho'o sa n'dúúví
'ii^n'yā^n Israel chi caa^n'ma^n ntii^{n}nyú^n
yā na yaacū ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel
chi 'ii^n'yā^n s'ee^n di'cuíítu yā Jesús
mii^n chi ca^n'a yā na vaacu sa ní
dií^n yā chi nduūvā ye^n'e mozo ye^n'ē
sa. 4 'Ii^n'yā^n s'ee^n cue^n'e yā nanáá^n
Jesús mii^n. Ní di'cuíítu yā Jesús, ní
ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n: N'diī Jesús,
'caandiveé^n nī caati capitán ye^n'é
'nū ní neené n'dai yā chi dií^n nī chí
nduūvā ye^n'e mozo ye^n'e yā. 5 Caati
capitán romano mii^n ní idiné^n'e
yā 'ii^n'yā^n ye^n'e yú chi ye^n'e ndaata
Israel, ní din'dái yā yáacū sinagoga
ye^n'e yú.
6 Tuu'mi ní Jesús mii^n cue^n'e yā
ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní taachi 'āā
cháā ndaa nii^{n}nuú^n yā ná va'ai ye^n'ē
sa, capitán mii^n dicho'o sa n'duuvi
amigos ye^n'e sa chi caa^n'má^n yā
cuuvi yā Jesús mii: N'diī, Señor,
nguɛ́ɛ́ tuuviīnúu^n nī ti 'úú nguɛ́ɛ́
neené n'dai 'úú chi cundaa nī
chɛɛti va'ai ye^n'é. 7 Maa^n ní deenú
chi mar 'áámá 'ii^n'yā^n ní neené
n'dai chi cuuvi ndaá nanáa^n nī.
Dámaā^n chi caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n núú^n
nī ní nduūvā ye^n'e mozo chi dii^n
mandado ye^n'é. 8 'Āā dɛ'ɛ nuū^n chi
caa^n'ma^n ntii^{n}nyú^n nī ye^n'ē tuu'mi ní
cuuvī chó'ōo. 'Tiicá ntúū^n 'úú ní vɛ́ɛ́
'ii^n'yā^n chí nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ye^n'é.
'Úú ní capitán ní nga^n'a ntii^{n}nyú^n
ye^n'e soldados chi canee maa^n poder
ye^n'é. Nga^n'á ngií 'áámá sa: Cuna^n'a
di, ní ina^n'a sa. Ní nga^n'á ngií taama
sa: Cuchíi di, ní chii sa. Ní nga^n'á
ngií mozo chi dii^n mandado ye^n'é:
Dii^n di ntii^{n}nyú^n cūū, ní dii^n sa.
9 Ní taachí Jesús ch'iindiveé^n yā
nduudu ye^n'ē sa chi nga^n'a amigos
ye^n'e capitán mii^n ché^n'é yiinu yā
ye^n'e capitán. Ní nguɛɛcundíi yā
n'diichi yā 'ii^n'yā^n chi snée yā cuaa^n
daami yā ní ca^n'a yā. 'Úú ní nga^n'á
ngií ndís'tiī: 'Úú nguɛ́ɛ́ indaacá mar
'áámá 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata Israel chi
i'teenú n'dai cá yā Ndyuūs tan'dúúcā
capitán mii^n.
10 Taachí ndaa 'ii^n'yā^n s'ee^n va'ai
chi capitán mii^n dichó'o sa, 'ii^n'yā^n
s'ee^n n'diichí yā chí mozo mii^n chi
nééné ngííta sa ní 'āā nduuvá ye^n'ē
sa.

Jesús nadanduuchí yā daiya 'áámá n'daata nguá'āa chi 'āā tiná^n'ā sa

11 Cuayiivi, Jesús mii^n che^n'e yā
na yáā^n Naín ndúúcū discípulos
ye^n'e yā ndúúcū 'yaa^n n'dái 'ii^n'yā^n
chi cue^n'e ndúúcu yā. Ní chúū chiī.
12 Taachí Jesús ndaá yā nii^{n}nuú^n
ná cheendi va'āī ye^n'e yaā^n mii^n,
n'diichí yā chi ndɛɛ̄ 'ii^n'yā^n 'áámá
caja tiná^n'ā canuú^n yúúní chí cue^n'e
yā cuɛɛchi yā. Tiná^n'ā mii^n 'áámá
n'dyá^n'ā sa ye^n'ē chɛɛcú sá. Ní

n'daata mii^{n} ní n'daataá ngua'a yā.
Ní neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}
snee yā ndúúcu yā. 13 Taachí Jesús
n'diichi yā n'daataá mii^{n}, nééné ya'ai
'iinú yā n'daataá ní ca^{n}'a yā chii yā
n'daataá mii^{n}: Nguɛ́ɛ́ cuɛɛcú di.
14 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ní cue^{n}'e
ndaa yā ní tuu'ví yā caja ye^{n}'e
tina^{n}'ā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi ndɛ́ɛ yā caja
mii^{n} ch'ɛɛtindii yā. Ní Jesús ca^{n}'a
yā: Sa^{n}'ā 'díí^{n} 'úú yaa'ví dii, nducuee^{n}
di.
15 Tuu'mi ní 'nuū^{n}ndi sa^{n}'ā 'díí^{n} chi
n'dii ní tucá'a sa ndeē sa. Ní Jesús
mii^{n} ní nca'á yā sa^{n}'a 'díí^{n} chɛɛcu
sa. 16 Nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} di'va'á yā
ye^{n}'e chi n'diichi yā ní ca^{n}'a yā: Dɛ'ɛ̄
chúúcā ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Ní ca^{n}'a yā
chi 'áámá profeta ch'ɛɛtɛ ndāa yā
nguaa^{n} nús'uu chí Ndyuūs dicho'ó
yā caati ya'ai 'iinú yā ye^{n}'ē s'uuú^{n}
chi nación ye^{n}'é yā.
17 'Tíícā nga^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e
Jesús mii^{n}. Ní ca^{n}'a yā chuū núú^{n}má^{n}
na yá^{n}'āa Judea ndúúcū nuu^{n}má^{n}
yáā^{n} cuaa^{n} 'diituú.

Juan chi ngɛɛdínuū^{n}nī^{n} dichó'o yā nduu 'uuvi 'ii^{n}'yā^{n} nanáá^{n} Jesús

(Mt. 11.2-19)

18 Discípulos ye^{n}'e Juan chi
ngɛɛ̄dínuū^{n}nī^{n} ca^{n}'a yā chii yā Juan
mii^{n} ye^{n}'é tanducué^{n}'ē dendu'ū chi
dii^{n} Jesús. Tuu'mí Juan mii^{n} yaa'vi
yā 'uuvi discípulos ye^{n}'e yā nanáa^{n}
yā. 19 Ní dichó'o yā discípulos s'ee^{n}
chí ntiinguunee^{n} yā Jesús mii^{n}
chuū: ¿'Áá n'diī Cristo chi canéé
chí ndaā o 'āā cūnee ngíínú 'nū
taama yā? 20 Discípulos ye^{n}'e Juan
mii^{n} cue^{n}'e yā ní ndaá yā nanáá^{n}
Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā Jesús:
N'diī Señor, Juan chí ngɛɛdínuū^{n}nī^{n}
dichó'o yā nús'uu chí ntííngúúnee^{n}
'nū n'diī: ¿'Áá n'diī chi canéé chí
ndaā o 'āā cūnee ngíínú 'nū taama
yā?
21 Tiempo mii^{n} Jesús dií^{n} yā chi
nnduūvā ye^{n}'e 'yaa^{n} n'dai 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'ē ca'ai chi ndíi yā ní ye^{n}'e ca'ai
chi vɛ́ɛ́ espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}
ndúúcu yā. 'Tiicá ntúū^{n} dií^{n} yā
chi snaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi ngueenáá^{n}.
22 Tuu'mi Jesús nán'guɛɛcúta^{n}'a yā
ye^{n}'e nduu 'uuvi discípulos ye^{n}'e
Juan mii^{n} ní ca^{n}'a yā: Ndís'tiī,
cuna^{n}'a nī ní cuuvi nī Juan mii^{n}
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi n'diichi nī
ndúúcū chi n'giindiveé^{n} nī. 'Ii^{n}'yā^{n}
chi ngueenáá^{n} ní inaa^{n} yā, 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ngii ngíícá yā ní ngiica
yā, 'ii^{n}'yā^{n} chí ndíí ca'ai chí lepra
chi in'duuti yuūtɛ̄ ye^{n}'é yā ní
nduuva ye^{n}'é yā, 'ii^{n}'yā^{n} chi chɛɛtúū
ní n'giindiveé^{n} yā, 'ii^{n}'yā^{n} chi n'díí
ní nnduuchí yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā,
ní 'ii^{n}'yā^{n} chi ndaachíī snee yā 'úú
ní nga^{n}'á nanáa^{n} yā nduudu ye^{n}'é
Ndyuūs, nduudu ngai chí ye^{n}'ē chí
nangua^{n}'āī 'ii^{n}'yā^{n}. 23 Dɛ'ɛ̄ chúúcā
n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ cunncáā
ch'eenú yā 'úú ndúúcū nduudu ye^{n}'é.
24 Taachi cue^{n}'e discípulos ye^{n}'e
Juan chi dicho'ō Juan mii^{n}, tuu'mi
ní Jesús tucá'a yā ca^{n}'a yā chii
yā 'ii^{n}'yā^{n} chi snee yā ndúúcu
yā ye^{n}'e Juan chi ngɛɛdínuū^{n}nī^{n}
mii^{n}: ¿Dɛ'ɛ che^{n}'e nī n'diichi nī
na yá^{n}'āa cuu^{n}ma^{n} naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}? ¿'Áá 'áámá
ndúú chí idin'nú^{n}'u 'yúúné? Nguɛɛ
'tíícā. 25 ¿Du'ú che^{n}'e nī n'diichi nī
tuu'mi? ¿'Áá 'aama sa^{n}'ā chi canúu^{n}
sa catecai n'dai sa? Deenu nī chi
'ii^{n}'yā^{n} chi n'daācā catecai yā nguɛ́ɛ́
n'geenu yā ngii ní snée yā na va'ai

ye^n'ē rey. 26 ¿Du'ú che^n'é nī n'diichí
ni tuu'mi? ¿'Áá 'áámá profeta
chí nga^n'a nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs? 'Úú ní nga^n'á ngií ndís'tiī
chi 'tíícā. Che^n'é nī n'diichí nī 'áámá
'ii^n'yā^n ch'ɛɛtɛ ca yā nguɛ́ɛ́ ti taná^n'ā
profetas. 27 Chuū canéé nguū^n ye^n'e
Juan mii^n na libro ye^n'é Ndyuūs ndii
cuáá^n vmnaa^n:

Cun'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó
'áámá sa^n'ā chi caa^n'ma^n sā
nduudu cuaacu ye^n'é nanáá^n
dii. Ní sa^n'ā mii^n ní 'cuundiyaá^n
sa yúúní cáávā dii.

28 'Úú ní nga^n'á ngií ndís'tiī chi
nguaa^n nducyaaca sa^n'ā chi
ch'iindiyaā^n sa na i^n'yee^{n}dí 'cūū
nguɛ́ɛ́ táámá sa^n'ā chi ch'ɛɛtɛ ca sa
ti 'āā Juan mii^n chí chɛɛdínuū^{n}nī^n
sa. Naati 'ii^n'yā^n chi ndiicuú^n ca yā
naachí Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
ní ch'ɛɛtɛ cá yā nguɛ́ɛ́ ti Juan mii^n.

29 Neené n'dai 'ii^n'yā^n ndúúcū
'ii^n'yā^n chí inn'guɛɛ ye^n'ē yá^n'āa
ch'iindiveé^n yā nduudu chi nga^n'a
Jesús. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n chi'téénu yā
nduudu ye^n'e Juan mii^n ní dií^n yā
tan'duucā Ndyuūs ne^n'e yā. Ní
Juan mii^n chɛɛdínuū^{n}ni^n yā 'ii^n'yā^n.
30 Naati 'ii^n'yā^n fariseos mii^n ndúúcū
maestros ye^n'e ley, 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́
ne^n'e yā Juan ndíí nguɛ́ɛ́ s'téénu
yā nduudu ye^n'e Juan mii^n. Ní
nguɛ́ɛ́ chɛɛdinuū^{n}ni^n yā. 31 Jesús
mii^n ca^n'a yā chiī yā 'ii^n'yā^n: ¿Dɛ́'ɛ̄
cuuví nadidaamá ndúucu tan'dúúcā
'ii^n'yā^n chi snéé yā na i^n'yee^{n}dí 'cūū
maa^n? ¿Dɛ'ɛ́ tan'duucá yā? 32 'Ii^n'yā^n
s'ee^n tan'dúúcā sa^n'ā ngaiyáā chí
n'gɛɛ̄tɛɛ sa nii'vɛ̄ɛ̄ ní duūchī sa
ndúúcū vi'i ní n'gai sa compañeros
ye^n'e sa. Ní nga^n'á sa ngii sa vi'ī:
Tiiví 'nū flauta cáávā baile ní nguɛ́ɛ́
nde'éí nī. Ngiita 'nū canciones chí
ndaachií ní nguɛ́ɛ́ chɛɛ̄cu nī. 33 Ní
ndaā Juan chí ngɛɛdínuū^{n}nī^n chí
'aama 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ che'e yā pan
ní nguɛ́ɛ́ chi'i yā vino ní ndís'tiī
ní nga^n'a nī ye^n'e yā: Juan mii^n ní
cánée yā ndúúcū espíritu ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n. 34 'Úú ní ndaá, 'úú
Sa^n'ā chi Daiya Dendyuūs 'úú. Ní
nge'é ní ngi'í ní ndís'tiī nga^n'a nī
ye^n'e 'úú: 'Cuin'dííchí nī, 'ii^n'yā^n chi
n'deēe nge'é yā ní yaā^n n'dáí ngi'í
taaví yā vino. Ní nga^n'a ntuú^n nī
chi 'úú 'áámá amigo ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
ínn'guɛɛ ye^n'e yá^n'āa ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi dii^n nuu^{n}ndi. 35 Caati nducyaaca
'ii^n'yā^n deenu yā chi vaadī deenu
mii^n ní ye^n'e Ndyuūs. Ní 'ii^n'yā^n
ch'i^n'í yā vaadī deenu mii^n cáávā
dendu'ū chi n'daācā chi dií^n yā ti
ye^n'e Ndyuūs 'ii^n'yā^n.

Jesús cue^n'e yā na vaacu Simón chi sa^n'ā fariseo

36 'Áámá sa^n'ā fariseo di'cuíítu
sa Jesús chi ché'é yā ná váácu sá.
Tuu'mi ní Jesús sndaa yā ná va'ai
ye^n'e sa^n'ā fariseo mii^n ní ch'iindi
yā na mesa ndúúcū sa. 37 Tuu'mi
ní 'áámá n'daataá chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^n'e ta chí canee tá ye^n'e yáá^n mii^n,
taachí chicádíínuu^n tá chi Jesús mii^n
canée yā na va'áí ye^n'e sa^n'ā fariseo
ní vɛɛ yā na mesa, n'daataá míí^n
ndaa ta ní ndɛ́ɛ ta 'áámá caja ye^n'ē
aceite perfume. 38 N'daataa míí^n
chííntii'ya tá na ca'a Jesús ní ngɛɛcu
tá. Ní ndúúcū nuū^{n}nī^n nduutináa^n
tá naa^{n}nu tá ca'a yā ní nadīdɛɛ̄vɛ
tá ca'a yā ndúúcū yuūdū tiī^n tá. Ní
'nee^{n}cheendi ta ca'a yā ní chiī tá
aceite perfume ca'a yā. 39 Taachí
sá^n'ā fariseo mii^n n'dííchi sa chi dii^n

n'daataá mii^{n}, tuu'mi nadīcádíínuu^{n}
sa ní ca^{n}'ā sa nguáá^{n} maā^{n} sa 'tíícā:
Ndúútī chi sá^{n}'a 'cūū profeta sa,
tuu'mi ní deēnū sa du'ū n'daātaa
'cúū chi ituu'vī tá sa^{n}'ā ti vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^{n}'ē tá. 40 Tuu'mi ní Jesús
mii^{n} ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'a fariseo
mii^{n}: Dii, Simón, vɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ chi cuuví
dii. Simón mii^{n} ní n'guɛɛcúta^{n}'a sa
ní ca^{n}'a sa: Maestro, caa^{n}'ma^{n} nī.
41 Jesús ca^{n}'a yā ejemplo 'cūū:
'Uūvī 'ii^{n}'yā^{n} can'dííc̄u yā ye^{n}'e 'áámá
sa^{n}'ā. 'Áámá yā ní can'dííc̄u yā
nyu^{n}'u ciento caadi, taama yā ní
'uūvī ngɛɛcu ndiichi caadi. 42 Naati
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́ tuūmī mii^{n}
ye^{n}'e yā chí nadíí'vɛ yā. 'Āā ntɛ́ɛ́
ndaaca yā tuūmī. Sá^{n}'ā chí chinnee
mii^{n} ní nadach'ɛɛcú sa ye^{n}'ē ndúú
'uuvi sa. Maa^{n} ní cuuvi di 'úú, ¿chɛɛ̄
cá sa^{n}'ā s'ee^{n} ne^{n}'e cá yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}?
43 Simón mii^{n} nan'guɛɛcúta^{n}'a yā:
'Úú inadacádiinúú^{n} chi diné^{n}'e ca
yā sa^{n}'ā chí n'deēe ca can'díícū mii^{n}.
Jesús nan'guaacúta^{n}'a yā: N'daācā
inadacadíínuu^{n} di.
44 Tuu'mi ní nguɛɛcundíī Jesús
naachi canéé n'daataá míí^{n} ní ca^{n}'a
yā chii yā Simón: ¿'Áá ínaa^{n} di chi
dii^{n} n'daātāa 'cúū? 'Úú indaá na
vaacu di ní nguɛ́ɛ́ tee di nuū^{n}nī^{n} chi
naa^{n}nú ca'á tan'dúúcā costumbre
ye^{n}'ē yú naati n'daātāa 'cúū ní
cheendáa tá nuū^{n}nī^{n} nduutinaa^{n} tá
ca'á ní nadidɛɛvɛ tá ca'á ndúúcū
'yuūdū tiī^{n} ta. 45 Taachí ndaá ní
nguɛ́ɛ́ 'nee^{n}cheendi di 'úú tan'dúúcā
costumbre ye^{n}'e yú naati n'daātāa
'cúū 'áámá i'nee^{n}cheendi tá ca'á, ndíí
taachi sndaá. 46 Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
cheendáa di aceite perfume tií^{n}
tan'dúúcā costumbre ye^{n}'e yú naati
n'daātāa 'cúū cheendaa tá aceite
perfume na ca'á chi dii^{n} tá honrar
'úú. 47 Chuū nga^{n}'á ngií, dii Simón;
ti tanducué^{n}'e nuu^{n}ndi chi n'deēe
n'dáí ye^{n}'e tá nadach'ɛɛcú ye^{n}'ē tá
caati neené ne^{n}'e ta 'úú, ní dii^{n} tá
'túúcā cáávā chi nadach'ɛɛcú ye^{n}'ē tá.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} chí duū'vī ne^{n}'e yā 'úú ní
duū'vī nadich'ɛɛcú ye^{n}'e yā.
48 Tuu'mi Jesús ca^{n}'á yā chiī yā
tá^{n}'ā: Díí n'daataá 'úú nadich'ɛɛcú
nuu^{n}ndi ye^{n}'ē di.
49 'Ii^{n}'yā^{n} chi vɛɛ̄tɛ́ yā na mesa mii^{n}
tucá'a yā ca^{n}'a yā chiī yā vi'ī: ¿Du'u
sá^{n}'ā chuū chi nadicadíínuu^{n} sa chí
cuuvi nadīch'ɛɛcu sa nuu^{n}ndi ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n}?
50 Tuu'mí Jesús mii^{n} ca^{n}'a yā chiī
yā n'daataá míí: Cáávā chi i'téénu di
'úú, ñdii^{n} chí nanguá^{n}'ai di. Maa^{n} ní
cuna^{n}'ā di ndúúcū vaadī 'diií^{n}.

N'daataa s'ee^{n} chí chinneé yā Jesús

8 Cuayiivi mii^{n}, ní che^{n}'e Jesús
nuu^{n}má^{n} yáā^{n} n'gɛɛtɛ ndúúcū
nuu^{n}má^{n} yáā^{n} 'líí^{n} ní nga^{n}'a yā
nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs ye^{n}'e
naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā. Ní ndu'u ndiichúúví apóstoles
ye^{n}'e Jesús mii^{n} cue^{n}'e yā ndúúcu
yā. 2 'Tiicá ntúū^{n} n'duuvi n'daataá
chi Jesús dií^{n} yā chi nanduūvā
ye^{n}'e ca'ai ye^{n}'e yā ní chi dií^{n} yā
chi nacan'dáā espíritu ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'e ná^{n}'ā n'daataa
s'ee^{n}. Ní nguaa^{n} n'daataa s'ee^{n}
canee María ye^{n}'e yáā^{n} Magdala.
N'daata mii^{n} ní Jesús dií^{n} yā chi
nán'daā ndɛɛ̄chɛ̄ espíritus ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'ē ta. 3 Cue^{n}'e
ntúū^{n} Juana chi n'daataa ye^{n}'e
sa^{n}'ā chi nguuvi Chuza chí nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} sá ye^{n}'e cosas ye^{n}'e rey
Herodes, ndúúcū tá^{n}'ā Susana,

ndúúcū 'yaa^n n'dáí ca n'daataá chí
ca'a tá tuumī ye^n'ē tá ní cuaī tá 'āā
dɛ'ɛ́ nūu^n chi ne^n'e Jesús.

'Áámá ejemplo chi nguuvi parábola chi ye^n'e 'áámá sa^n'ā chí ngiīnū sa ndaata

(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

4 Taachí nduuvidaama 'yaa^n n'dáí
'ii^n'yā^n chi chiica yā ye^n'e 'yaa^n n'dai
yáā^n tuu'mi ní ndaa yā nanáá^n
Jesús. Ní Jesús yaa'vi yā 'ii^n'yā^n s'ee^n
ndúúcū 'áámá ejemplo tan'dúúcā
'áámá dendu'ū chi vɛ́ɛ́ i^n'yéé^{n}di 'cūū.
Ní ca^n'a yā 'tíícā: 5 'Áámá sa^n'ā chi
cuūnū ndaata míí^n cué^n'e sa cuūnū
sa. Taachí chiīnū sa 'áámá duutu
ndaata chiiya 'diituú cyúúní ní
ch'iinca'a 'ii^n'yā^n ní 'yaada ní che'e tī.
6 Duutu ndaata ní chiiya naachi vɛ́ɛ́
n'deee n'dáí tuūu. Taachí can'daā,
ní ti'i ti nguɛ́ɛ́ ya'ai ye^n'ē. 7 Duutu
ndaata ní chiiya nguaa^n yáá^n. Yáá^n
mii^n chi dáámá ch'iita ndúúcū
yaatá ní di'vaāchí ye^n'ē vi'ī. 8 Ná^n'ā
duutu ndaata ní chiiya na yá^n'āa
n'dáacā ní taachí can'daā n'deee
n'dáí cosecha chii ye^n'ē. Ní ye^n'ē
'áámá ndaata ní chiī 'aama ciento
ndaata ye^n'ē. Taachí Jesús ca^n'a yā
nduudú 'cūū, yuūdū n'dáí ca^n'a yā,
ní ca^n'a yā: Ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ veé^n nī,
ní 'caandiveé^n nī.

Jesús ca^n'a yā ye^n'e chí ne^n'ē caā^n'mā^n ejemplo mii^n

(Mt. 13.10-23; Mr. 4.10-20)

9 Tuu'mi ní discípulos ye^n'e Jesús
ca^n'a yā chii yā Jesús: ¿Dɛ́'ɛ̄ né^n'é
caa^n'ma^n nduudú 'cūū?
10 Jesús mii^n ní ca^n'a yā: Ndís'tiī
ní maa^n ní cuuvi déénu nī chí
cánuu^n n'de'ei ye^n'e Ndyuūs naachi
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā naati 'úú ní
nga^n'á ndúúcū nduudu chí 'tɛɛ
nguɛɛ dáámá. Ní taachi 'ii^n'yā^n s'ee^n
snaa^n yā nguɛ́ɛ́ cuuvi snaa^n n'daaca
yā, ní taachí 'caandivee^n yā nguɛ́ɛ́
tuumicadíínuu^n yā ye^n'ē.
11 Chuū chí ne^n'e caā^n'mā^n ejemplo
mii^n. Ndaata mii^n ní chíí^n chi
tan'dúúcā nduudu ye^n'e Ndyuūs.
12 Duutu ndaata chí chiiya ná
'diītūu cyúúní, chíí^n chi tan'dúúcā
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs chí
'ii^n'yā^n ch'iindivee^n yā. Daacá nūu^n
ndaa yáá^{n}n'guiinuu^n mii^n ní divíi
sa nduudu mii^n na staava ye^n'e
'ii^n'yā^n ti nguɛ́ɛ́ cuuvi cu'téénu yā
ní nguɛ́ɛ́ ndúú cuuví nngua^n'ai yā.
13 Ndaata chí chiiya nguaa^n tuūu
chi nguɛ́ɛ́ dii'yu ye^n'ē ni tan'dúúcā
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs chi
'ii^n'yā^n n'giindivee^n yā ní yeenú
taavi yā. Cánéé yā tan'dúúcā 'áámá
milpa chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ dii'yu ye^n'ē.
'Ii^n'yā^n s'ee^n ni 'áámá tiempo nūu^n
i'téénu yā ní taachí ndaa nguuvi
chí chíí^{n}nyú^{n}néé^n 'ii^n'yā^n ye^n'e yā
chi 'cuináa^n yā cáávā nduudu mii^n
ní 'ii^n'yā^n s'ee^n divíi yā nduudu mii^n
na staava ye^n'e yā. 14 Dúútú ndaata
chí chiiya nguaa^n yáá^n tan'dúúcā
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs chi
'ii^n'yā^n ch'iindivee^n yā. Ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n damáā^n nadacadiinúú^n yā
ye^n'e vaadī 'cuiica ndúúcū dendu'ū
chi idi'vaachí ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū
ndúúcū dendu'ū chi vicio ye^n'e yā.
Nducué^n'ē di'vaachi nduudu mii^n ní
dii^n chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ nduudu mii^n
na vida 'ii^n'yā^n s'ee^n. 15 Duutu ndaata
chí chiiya na yá^n'āa n'dáacā chíí^n
chí tan'dúúcā nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs chi 'ii^n'yā^n ch'iindiveé^n yā ní
din'daacá yā ndúúcū 'viich'ɛɛtíínūu^n.

Ní i'téénu yā nduudu mii^n na staava
ye^n'é yā. Ní ch'i^n'í yā taná^n'ā 'ii^n'yā^n
chi i'téénu yā nduudu cuaacu mii^n.

'Áámá ejemplo ye^n'e 'áámá lámpara

(Mr. 4.21-25)

16 Ní Jesús chi'cuee^n yā 'túúcā:
'Áámá 'ii^n'yā^n nguέέ ngi'i yā 'áámá
lámpara ní cu'nuu^n yā maa^n 'áámá
'cuέέtēε o cu'nuú^n yā maa^n 'áámá
cama ti cu'nuú^n yā na 'áámá mesa
ní 'ii^n'yā^n chi cundáa yā ní snaa^n yā.
17 'Tiicá ntúū^n, nducué^n'ē chi nguέέ
deenu 'ii^n'yā^n ye^n'e chi cunúú^n n'de'ei
nguέέ cunee chi nguέέ snaa^n yā. Ní
nguέέ chi cunúú^n n'de'ei chi nguεε
cadíínuu^n 'ii^n'yā^n ye^n'ē.
18 'Caandivee^n n'daacá nī cáávā
chi cuuvi deenu nī ti 'ii^n'yā^n chi
vέέ ye^n'e yā ní Ndyuūs ca'a cá yā ní
n'deēe cá cuuvi ye^n'e yā. Ní 'ii^n'yā^n
chi nguέέ ye^n'e yā 'áárá chi dúú'ví
nūu^n chi nadacádiinúú^n yā chi vέέ
ye^n'e yā, chuū ní Ndyuūs divíi yā
ye^n'e yā.

Chεεcu Jesús mii^n ndúúcū 'díínu yā chi ndāa yā

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

19 Tuu'mi ní 'díínu Jesús ndúúcū
chεεcú yā ne^n'e yā ndaá yā nanáá^n
Jesús naati nguέέ cuuvi ndaa yā
caati neené 'yaa^n n'dai 'ii^n'yā^n snéé
yā mii^n. 20 Ní 'áámá 'ii^n'yā^n cue^n'e yā
nanáá^n Jesús ní ca^n'a yā: N'diī Jesús,
chεεcú nī ndúúcū 'díínu nī snée yā
cuaa^n chuva'āī ní ne^n'e yā snaa^n yā
n'diī.
21 Tuu'mi ní Jesús mii^n ca^n'a yā chii
yā 'ii^n'yā^n s'ee: 'Ii^n'yā^n chí n'giindiveé^n
yā nduudu ye^n'é Ndyuūs ní i'téénu
yā 'ii^n'yā^n, 'ii^n'yā^n s'ee^n chíí chεεcú ní
'ii^n'yā^n s'ee^n chíí 'diinú.

Jesús chin'nee^n 'dií^n yā 'yúúné ndúúcū nuū^{n}nī^n'yá^n'ā

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

22 Chúū chiī. 'Áámá nguuvi Jesús
mii^n sndaa yā na 'áámá barco
ndúúcū discípulos ye^n'e yā ní ca^n'a
yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: Cho'o yú
táámá 'dííituú nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. Ní
cue^n'e yā. 23 Taachí chiica yā na
barco mii^n, Jesús mii^n ní cyaadu
yā. Chéenū 'aama 'yúúné taa^n ní dii^n
chí chindaā nuū^{n}nī^n chεεti barco
mii^n ti barco mii^n ne^n'e 'cuεεchi
nguáá^n nuū^{n}nī^n. Ní discípulos 'va'a
yā. 24 Tuu'mi ní discípulos s'ee^n
ndaa yā naachi canéé Jesús mii^n
ní nadin'duuchí yā 'ii^n'yā^n ní ca^n'a
yā: N'dii Maestro, n'dii Maestro,
'cuεεchi yú nguáá^n nuū^{n}nī^n. Taachi
Jesús mii^n nduuchi yā, tuu'mi ní
ca^n'a yā chi cūnéé 'diīi^n 'yúúné
mii^n ndúúcū nūu^{n}nī^n, ní canéé 'diīi^n.
Tuu'mi ní 'āā ntέέ chéenū 'yúúné
mii^n ní canéé 'diií^n ní n'daacā cue^n'e
yā ndúúcū barco mii^n. 25 Jesús
ní ca^n'a yā: ¿Dε'ε cúúvī chi nguέέ
cu'téénu cá nī? Discípulos ní 'va'a
n'daí yā ní che^n'e yiinú yā ní nga^n'a
yā ngii yā vi'ī: ¿Du'u sá^n'a 'cūū chí
nga^n'ā ntii^{n}nyu^n sa ye^n'ē 'yúúné
ndúúcū nuū^{n}nī^n ní n'giindiveé^n ye^n'ē
sa?

Jesús dií^n yā chi nanduūva 'áámá sa^n'ā ye^n'e yá^n'āa Gadara chi canéé sá ndúúcū espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

26 Jesús ndúúcū discípulos ye^n'e yā
cue^n'e yā na yá^n'āa Gadara. Yá^n'āa
mii^n ní canee 'diituú nuū^{n}nī^n'yá^n'ā
Galilea. 27 Taachí Jesús nacan'dáa yā
na barco mii^n ní ndaa yā na yá^n'āa,

ndaā nii^{n}nuú^n Jesús mii^n 'áámá sa^n'ā
ye^n'e yá^n'āa mii^n. 'Āā 'naa^n tiempo
canéé sá ndúúcū espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n. Nguɛ́ɛ́ catecai sa
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú canúú^n rá sá va'āī
ti na yiivi yáává cānuu^n sa. Ní ndaā
sa ní ndaāca sa Jesús mii^n. 28 Ní
taachi sá^n'a 'cūū n'dííchi sa Jesús
mii^n chiintii'ya sá nanáa^n yā ní 'caī
yiicú sa: N'dii Jesús, Daiya Ndyuūs
chi ch'ɛɛtɛ n'dai poder ye^n'e nī, ¿dɛ'ɛ̄
dií^n nī nduucú? 'Úú di'cuiitú n'diī
chi nguɛ́ɛ́ dií^n nī chi dií^n sufrir.
29 'Túúcā ca^n'a sa ti Jesús ca^n'a
ntii^{n}nyú^n yā chí nan'daā espíritus
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n ye^n'e sá^n'ā
mii^n. 'Āā nééné 'naa^n tiempo chi
espíritus ichɛ́ɛ́ ndúúcū sa^n'ā mii^n.
'Ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e yáā^n mii^n ní ngaā
chiichí yā sa^n'ā mii^n ndúúcū cadenas
naati ch'iica sá cadenas ní espíritu
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n candɛ́ɛ sa sa^n'ā
naachi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n. 30 Tuu'mi ní
Jesús tiinguunée^n yā sa^n'ā mii^n: ¿Dɛ́'ɛ̄
nguuvi di? Sa^n'ā mii^n ní ca^n'a sa:
Legión nguūví. 'Tíícā nga^n'a 'ii^n'yā^n
ye^n'ē sa ti neené 'yaa^n espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n canee ndúúcu sa. 31 Ní
espíritus idi'cuíítū Jesús chi nguɛ́ɛ́
dichó'o yā na abismo chi canéé cuaa^n
maa^n yá^n'āa. 32 Ní nii^{n}nuú^n ná snée yā
nééné n'deēe cuuchí vɛɛ tī 'cuɛɛti mii^n
chi in'nuú^n ti chi ché'e ti. Ní espíritus
di'cuíitū Jesús mii^n chí ca'á yā lugar
chi cundáā chɛɛ̄tī cuuchí s'ee^n. Jesús
mii^n ní 'cuú^n yā. 33 Tuu'mi ní espíritus
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n nan'dáā na
cuerpo ye^n'e sa^n'ā mii^n ní sndaā na
cuerpo ye^n'e cuuchi s'ee^n. Ní 'iiti
s'ee^n ní chéénu tī na yiivi yaavā
ye^n'e yiīcū mii^n ní chingéé nuú^n tī
nguaa^n nuū^{n}nī^n ní ch'íī nuú^n tī nguaa^n
nuū^{n}nī^n mii^n.
34 'Ii^n'yā^n chi idii^n cuidado cuuchí
s'ee^n taachí n'diichí yā chuū,
cue^n'é yā ngéénu yā ní cuuvi yā
'ii^n'yā^n na yáā^n ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
snéé na 'cuɛɛti nducué^n'ē chi chiī.
35 'Ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n mii^n ní che^n'e
yā n'diichi yā chi chiī. Ndaá yā
nanáá^n Jesús mii^n ní n'diichí yā
sa^n'a chi nacan'daā espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n. Sa^n'ā mii^n ní vɛ́ɛ́ sa
na ca'a Jesús. Canúú^n sá catecai sa
ní 'āā n'daāca idii^n sa. 'Ii^n'yā^n s'ee^n
ní dii'yá yā chiī. 36 Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi n'diichí yā nducué^n'ē chi chó'ōo
ca^n'a yā 'ii^n'yā^n chi caama ndaa yā
táácā espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
nan'dáā na cuerpo ye^n'e sa^n'ā mii^n.
37 Tuu'mi ní nducyáácá 'ii^n'yā^n ye^n'e
yá^n'āa Gadara di'cuíítu yā Jesús chi
cuɛɛvíi yā ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n ti neené
'va'á yā. Tuu'mi ní Jesús ndaa yā
barco mii^n. 38 Ní sa^n'ā chí nān'daa
espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
di'cuíítu sa Jesús mii^n chi cundáa
sa na barco mii^n ndúúcu yā. Jesús
yaa'vi yā sa^n'a mii^n ní ca^n'a yā:
39 Cuna^n'ā di ná vaacu di ní caa^n'ma^n
di cuuvi di 'ii^n'yā^n dendu'ū chí
ch'ɛɛtɛ n'dai chí Ndyuūs dií^n yā
ndúúcū di. Sa^n'ā mii^n ní cuna^n'a sa
ní ca^n'a sa chii sa 'ii^n'yā^n núú^{n}má^n
na yáā^n dendú'ū chi ch'ɛɛtɛ n'dai chí
Jesús dií^n yā ndúúcū sa.

Ye^n'e daiya Jairo chí ngíitā ní ye^n'e n'daataá chí tuu'vi tá catecai Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

40 Taachí Jesús cue^n'e yā cho'o yā
táámá 'diituú nuū^{n}nī^n'yá^n'ā, ní ndaa
yā yáā^n mii^n, 'ii^n'yā^n 'cuú^n yā Jesús
ndúúcū vaadī yeenú ti n'deee n'daí
'ii^n'yā^n ní snee ngiinu yā Jesús mii^n.
41 Mii^n cánéé 'aama sa^n'a chí nguuvi

sa Jairo. Sa^n'a mii^n nga^n'a ntii^{n}nyu^n
sa ye^n'ē yaācū sinagoga ní ndaā sa
nanáá^n Jesús ní chiintii'ya sa na
ca'a Jesús mii^n. Ní di'cuíítú sa 'ii^n'yā^n
chi cundáa yā na vaācū sa, 42 caati
'áámá n'dyá^n'ā daiya sa 'āā 'náá^n tá
tan'duu ndiichúúví nduūyū tá 'āā
cháá 'cuuvi tá. Taachí cue^n'e Jesús
mii^n neené n'deee 'ii^n'yā^n cue^n'e yā
ndúúcu yā ní ndii tuunúú^n ngɛɛnúū
chiichi yā.
43 Nguaa^n 'ii^n'yā^n s'ee^n canéé 'áámá
n'daataá chí 'āā ndiichúúví ndúuyū
canee tá ndúúcū 'áámá ca'āī chi
ngéē yuuú^n ye^n'e cuerpo ye^n'ē ta.
'Āā dii^n tá gastar ndúúcū médicos
tanducué^n'ē chi vɛɛ ye^n'ē tá. Mar
'áámá médico nguɛ́ɛ́ ngii diyiicú yā
tá^n'ā mii^n. 44 Ndaā nii^{n}nu^n tá cuaa^n
daami Jesús ní tuū'vi tá naachi
n'dɛɛ tií ye^n'e catecai Jesús mii^n.
Tuu'mí nūu^n caneé naa^n chi ingéē
yuuú^n ye^n'e cuerpo ye^n'e tá.
45 Tuu'mi ní Jesús mii^n ca^n'a yā:
¿Du'u tuū'vi 'úú? Nducyáácá 'ii^n'yā^n
ní ca^n'a yā: Nguɛɛ 'úú. Pedro mii^n ní
ca^n'a sa: N'dii Maestro, 'ii^n'yā^n mii^n
ní i'nuu^n chiichí yā n'diī ní táácā chi
nga^n'a nī: ¿Du'ú tuū'vī 'úú?
46 Jesús ca^n'a yā: Vɛ́ɛ́ du'ū chi
tuū'vī 'úú. 'Úú ní deenú chi ndúúcū
poder ye^n'é nduūvā ye^n'e 'áámá
'ii^n'yā^n.
47 Taachi n'daata míí^n
tuumicádiinuu^n tá chi Jesús deenú
yā in'duuví n'dai tá ní ndaā tá
nanáá^n Jesús mii^n ní chiintiī'yā ta
nanáa^n yā. Ní ca^n'a cuaacu tá nanáá^n
nducyáácá 'ii^n'yā^n dɛ'ɛ̄ cáávā chí
tuū'vi tá catecai Jesús. Ní hora míí^n
nūu^n chí tuu'vi ta nduūvā ye^n'ē tá.
48 Jesús mii^n ní ca^n'a yā: Díí, daiyá,
cáávā chi i'teenú di 'úú, ní nduūvā
ye^n'ē di. Maa^n ní cuna^n'a di na
vaacu di ndúúcū vaadī 'diīí^n.
49 Ní taachi Jesús nga^n'a yā chuū ndaā
'áámá sa^n'ā ye^n'e na vaacu sa^n'ā chí
nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'ē yaācū sinagoga.
Ndaā sa nanáá^n Jairo ní ca^n'a sa: 'Āā
ch'iī daiya di. 'Āā ntɛ́ɛ́ yaa'vi di Maestro.
50 Jesús mii^n ch'iindiveé^n yā
nduudu 'cūū ní ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́ 'va'ā
di. Cu'téénu di 'úú ní nanduūchi ta
ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā.
51 Tuu'mi ní Jesús sndaa yā na
vaacu Jairo. Nguɛ́ɛ́ 'cuu^n yā chi
nducyaaca 'ii^n'yā^n sndaá yā ndúúcu
yā cuaa^n chɛɛti va'āī mii^n, dámaā^n
Pedro ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan,
ndúúcū chɛɛcu n'daata 'líí^n, ndúúcū
chiida tá. 52 Nducyaaca yā cuaa^n
chuva'āī ch'ɛɛtinée yā ní ngɛɛcu
yā ní n'gai yā ti ya'áí yā caavā tá.
Ní Jesús ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́ cuɛɛcú nī.
Nguɛ́ɛ́ n'diī tá ti cyaadu tá.
53 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní taachi
n'giindiveé^n yā nduudu ye^n'e Jesús
mii^n ch'íí^{n}nyu^{n}nee^n yā ye^n'e Jesús
mii^n ti 'āā deenú yā chí 'āā n'diī
tá. 54 Tuu'mi ní Jesús ndaa yā cuaa^n
chɛɛti va'āī ní sta'á yā ta'ā tá ní ca^n'a
yuudú yā: Dii, ta'díí^n, nducuee^n di.
55 Hora míí^n nūu^n espíritu ye^n'ē
ta'díí^n míí^n nnguɛɛcunéé ndúúcū ta.
Tuu'mí nūu^n nducue^{n}ē tá. Jesús ca^n'a
ntii^{n}nyú^n yā chí ca'á yā chi che'e tá.
56 Chiida tá ndúúcū chɛɛcu tá neené
nge^n'e yiinu yā ní Jesús ca^n'a yā chii
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ cuuví nī
chi nnduuchi tá ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā.

Jesús dichó'o yā ndu'u ndiichúúví discípulos ye^n'e yā

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 Jesús yaa'ví yā ndu'u
ndiichúúví discípulos ye^n'é

yā ní ca'a yā poder. Ní ca^{n}'a yā
chí tun'dáa yā espíritus ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ní
dií^{n} yā chí nduūvā ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}
chi ngíitā.
2 Ní Jesús dichó'o yā
discípulos chí caa^{n}'ma^{n} yā nduudu
n'dai ye^{n}'e naachí Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā ní dií^{n} yā chi nduuvā
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ngíitā.
3 Ní ca^{n}'a yā
chii yā discípulos ye^{n}'e yā: Ndís'tiī
nguέέ dɛ'ɛ̄ vɛɛ candέɛ nī cuaa^{n}
cyúúní. Nguέέ ndúú in'daacuú,
ndíí nguέέ ndúú morral, ndíí nguέέ
ndúú pan ra, ndíí nguέέ ndúú tuūmī
ra, ndíí nguέέ nduu candέɛ nī 'uūvī
catecai.
4 Ní 'āā tií nūu^{n} va'ai naachi
ndaa nī 'cuɛɛtinée nī mii^{n} ní ndíí
taachi ndaá nī ndíí taachi nan'dáa
nī ye^{n}'e yaā^{n} mii^{n}.
5 Ní naachi ndaa
nī 'áámá yáā^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} nguέέ 'cuaá^{n}
yā ndís'tiī, tuu'mi ní nan'dáa nī ye^{n}'e
yáā^{n} mii^{n} ní n'dáádi nī yaācáā ye^{n}'e
ca'a nī. Chuū ní 'áámá señal chi
'cuu^{n}'mí^{n} nī chi nguέέ n'daacā idií^{n}
yā ti contra ye^{n}'é nī.
6 Discípulos ican'dáa yā ní che^{n}'é
yā nuu^{n}má^{n} cuaa^{n} yáā^{n} s'ee^{n} ní nduu
cuáá^{n} ní nga^{n}'a yā nduudu ngai ye^{n}'é
Ndyuūs, nduudu chi nangua^{n}'āī
'ii^{n}'yā^{n}. Ní dií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} chi ngiītā.

Rey Herodes nguέέ s'teenu yā ye^{n}'e Jesús

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

7 Ch'iindivee^{n} rey Herodes
tanducué^{n}'ē chí Jesús mii^{n} idií^{n}
yā ní 'āā ntɛɛ déénu yā dɛ'ɛ̄
nadicadíínuu^{n} yā. Ní vέέ 'uūvī
vandiicádiinúú^{n} yā caati ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
ní nga^{n}'a yā chi Jesús chi Juan mii^{n}
chí nduuchi yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
8 Ná^{n}'a yā ní nga^{n}'a yā chi profeta
Elías mii^{n} ní 'āā che'enaá^{n} yā. Ná^{n}'a
yā ní nga^{n}'a yā chi 'áámá profeta
chí n'díi yā ndíí ye^{n}'e tiempo chí
'āā 'naa^{n} nandúúchi yā ye^{n}'ē nguaa^{n}
tiná^{n}'ā.
9 Ní rey Herodes mii^{n} ní
ca^{n}'a yā: 'Úú ca^{n}'ā ntii^{n}nyú^{n} chi
'chiītá daandu sa^{n}'ā chi Juan chi
chɛɛdínuū^{n}nī^{n} sa. ¿Dú'ū chi sa^{n}'ā
mii^{n} chi ch'iindiveé^{n} tanducué^{n}'ē
ye^{n}'ē sa? 'Úú ne^{n}'é cadiinúú^{n} ní ne^{n}'é
snaá^{n} sá^{n}'a 'cūū.

Jesús ca'a yā che'e nyu^{n}'u mil 'ii^{n}'yā^{n}

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

10 Taachi discípulos ndaá yā naachí
canee Jesús, tuu'mi ní ca^{n}'a yā Jesús
tanducué^{n}'e chi dii^{n} yā. Cuayiivi ní
Jesús cue^{n}'é yā ndúúcū discípulos
ye^{n}'e yā níí^{n}nuú^{n} na yáā^{n} Betsaida
ní cue^{n}'é yā cuɛɛti ye^{n}'ē yáā^{n} mii^{n}ya.
11 Taachí 'ii^{n}'yā^{n} cadíínuu^{n} yā ye^{n}'e
Jesús mii^{n}, cue^{n}'é yā n'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n}.
Ní Jesús 'cuu^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a
yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e naachí
Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā. Ní dií^{n} yā
chi nduūvā ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chí ngiita yā.
12 Taachí chi chiīnū, ndu'u chi
ndiichúúví yā ndaá yā nanáá^{n} Jesús
ní ca^{n}'a yā chii yā Jesús: Yaa'vi nī
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chí ca^{n}'a yā cuaa^{n} yáā^{n}
s'ee^{n}, ní cuaa^{n} yáā^{n} 'líí^{n} naachi snéé
'ii^{n}'yā^{n} ní vέέ naachi 'cuɛɛtinée yā ní
ndaaca yā chí che'e yā, ti nguέέ dɛ'ɛ̄
vɛɛ naachi snée yú.
13 Jesús ca^{n}'a yā chii yā discípulos:
Ndís'tiī ní ca'a nī chi che'e yā.
Discípulos ní ca^{n}'a yā: 'Āā ntέέ
n'deēe ye^{n}'é 'nū vέέ ti táá nyu^{n}'u
nūu^{n} pan ndúúcū 'uūvī 'yaācā. Nguέέ
cuuvi dií^{n} 'nū cuái 'nū chi che'e
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} s'tíī.
14 Mii^{n} ní snéé taanduu nyu^{n}'u mil
sa^{n}'ā. Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ca^{n}'á yā

chii yā discípulos ye^n'e yā: Caa^n'ma^n
ntii^{n}nyú^n nī 'ii^n'yā^n s'ee^n chí 'cuɛɛtɛ́
yā 'uūvī ngɛɛcu ndiichí yā 'aama
'áámá cuaa^n.
15 'Tíícā dií^n discípulos ní ch'ɛɛtɛ́
nducyaaca 'ii^n'yā^n s'ee^n. 16 Tuu'mi
ní Jesús mii^n sta'á yā ndu'u nyu^n'u
pan ndúúcū nduu 'uuví 'yaācā. Ní
'iicu n'diichí yā nanguuvi ní ca'á
yā gracias Dendyuūs cáávā pan
ndúúcū 'yaācā mii^n. Cuayiivi ní
Jesús n'deé yā pan ndúúcū 'yaācā ní
ca'a yā discípulos ye^n'e yā. Ch'iinu
ní discípulos ca'a ntúu^n yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi che'e yā. 17 Che'e nducyaaca
yā ní chiituú 'ii^n'yā^n. Cuayiivi ní
discípulos nan'gaá^n yā chí ningaavā
ní chiituú tá ndiichuuvi 'cuɛɛ̄tɛ̄ɛ chí
ningaāvā.

Pedro mii^n ní ca^n'ā cuaacu sa chi Jesús mii^n chi Cristo yā

(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

18 'Áámá nguuvi taachí Jesús
ndúúcū discípulos ye^n'é yā canée
yā 'aama lado ní nga^n'āngua'á yā,
tuu'mi ní Jesús itiinguunée^n yā
discípulos: ¿Du'ū 'úú nga^n'a 'ii^n'yā^n?
19 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní n'guɛɛcúta^n'a yā:
Ná^n'a yā ní nga^n'a yā chi díí Juan
chi chɛɛ̄dínuū^{n}nī^n sa díí. Ná^n'a yā
ní nga^n'a yā chi díí ní profeta Elías
díí; ní ná^n'a yā ní nga^n'a ntuú^n yā
chí díí ní 'aama profeta chi 'āā 'naa^n
tiempo chi n'dii ní nnduuchí yā
ye^n'e nguaa^n tina^n'ā.
20 Jesús mii^n ní ca^n'a yā: Ndís'tiī,
tuu'mi, ¿du'ū 'úú nga^n'a nī? Tuu'mi ní
Simón Pedro nan'guɛɛcúta^n'a yā ní
ca^n'a yā: N'diī chí Cristo ye^n'é Ndyuūs.
21 Jesús chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
nguɛ́ɛ́ cuuvi yā chuū mar 'áámá
'ii^n'yā^n.

Jesús nga^n'a yā ye^n'ē chí taācā 'cuūvi yā

(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30-9.1)

22 Tuu'mi ní Jesús ca^n'a yā: Cánéé
chí 'úú chí Sa^n'ā chi Daiyá Ndyuūs
n'deee n'dáí 'cueenú cuuvi ní 'íícú
sa^n'ā ndiicúū chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē yaācū ndúúcū chiiduú n'gɛɛtɛ
chi nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ndúúcū
maestros ye^n'e ley ní nguɛ́ɛ́ ne^n'e
yā snaa^n yā 'úú chí Sa^n'ā chi Daiya
Ndyuūs. Ní canéé chi 'caa^n'nú^n yā
'úú. Ní 'úú nduuchí ye^n'ē nguaa^n
tiná^n'ā ndii 'cuíínú 'iīnū nguuvi.
23 Cuayiivi ní Jesús nga^n'a yā
ngii yā nducyáácá 'ii^n'yā^n: Ndúútí
chi 'áámá 'ii^n'yā^n ne^n'e yā ca^n'a yā
nduucú, canéé chí cu'néé^n maá^n yā
tanducué^n'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́ ye^n'e
yā, ní nguuvi nguuvi cuta'á yā cruz
ye^n'e yā chí tan'dúúcā chi 'cueenu
taaví yā cuuvi cucáávā 'úú ní ca^n'a
yā nduūcú. 24 Caati nducyaaca
'ii^n'yā^n chi ne^n'e cá yā nadanguá^n'ai
yā vida ye^n'e maa^n yā na i^n'yee^{n}dí
'cūū dindaí yā táámá vida ye^n'e
yā nanáá^n Ndyuūs. Ní nducyaaca
'ii^n'yā^n chi dindaí yā vida ye^n'e yā
cucáávā 'úú ndaāca yā táámá vida
ye^n'é yā nanáá^n Ndyuūs. 25 ¿Dɛ'ɛ
dichíí'vɛ̄ sa^n'ā ndúúti chi dii^n sa
ganar nducué^n'ē chi vɛ́ɛ́ na i^n'yee^{n}dí
'cūū ní dií^n sa chi dindaí sa vida
cue^n'e daā^{n}ma^n chi táámá vida ye^n'e
yā ní idituuví sa maā^n vida ye^n'e
sa? 26 Ní 'ii^n'yā^n chi cuuvi 'cuináa^n
yā ye^n'ē 'úú nanáá^n 'ii^n'yā^n ndúúcū
nduudu ye^n'é tuu'mi ní 'úú chi Sa^n'a
chi Daiya Dendyuūs cuuví 'cuinaá^n
ye^n'é 'ii^n'yā^n 'cúū taachi 'úú ndaá
taama vmné^n'ēe tan'dúúcā Rey
ndúúcū poder ye^n'ē Chiidá ndúúcū

poder ye^{n}'ē maá^{n} ní ndúúcū ángeles.
27 'Úú nga^{n}'a cuaacú ndúúcū ndís'tiī,
chi vɛɛ ná^{n}'a nī chi snee nī 'muu^{n}
chi nguɛ́ɛ́ 'cuūvi nī taanduvɛ́ɛ́ ndíí
snaa^{n} nī ye^{n}'e naachí Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā.

Jesús n̄'daa^{n} yā cuerpo ye^{n}'e maá^{n} yā

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

28 Ch'íínú níí^{n}ní^{n} nguuvi chí Jesús
ca^{n}'a yā nduudu 'cūū, Jesús cue^{n}'e
yā ndúúcū Pedro, ndúúcū Juan
ndúúcū Jacobo ní chɛɛ yā na yiīcū
chí caa^{n}'ma^{n}ngua'á yā. 29 Ní taachi
Jesús nga^{n}'angua'á yā, n̄'dáá^{n} naa^{n}
yā ní catecai yā nduuvī cuɛ́ɛ̄ ní ngii
n'gaī. 30 Ní tuu'mí nūu^{n} che'enaāa^{n}
na 'uuvi sa^{n}'ā ndúúcū Jesús. Sa^{n}'ā
s'ee^{n} chii^{n} Moisés ndúúcū profeta
Elías chí 'āā 'naa^{n} tiempo chi n'dīi
yā. 31 Nduu 'iinú yā ní na chidɛɛvɛ
chi ngíí n'gai ye^{n}'ē va'ai chɛɛti
nguuvi snée yā. Ní nga^{n}'a yā ye^{n}'ē
chí 'cuūvī Jesús ní 'cueenu taaví yā
na yáā^{n} Jerusalén. 32 N'dáá rá chí
cyaadu Pedro ndúúcū Juan ndúúcū
Jacobo nadacueé^{n} yā ní n'diichi yā
chí ngíí n'gai naa^{n} Jesús ndúúcū
sa^{n}'ā s'ee^{n} chi canee ndúúcu yā.
33 Ní taachí Elías ndúúcū Moisés
chivíi yā ye^{n}'e Jesús ní 'āā cuɛ́ɛ́ ca^{n}'a
yā, tuu'mi ní Pedro mii^{n} ní ca^{n}'a
yā chiī yā Jesús: N'dií Maestro,
dɛ'ɛ chúúcā n'daācā ye^{n}'e yú chi
'cuɛɛtinée yú 'muu^{n}. Ní din'dái 'nū
'iīnū va'ai n'gaiyáā; 'áámá ye^{n}'e nī,
'áámá ye^{n}'ē Moisés, ni 'áámá ye^{n}'ē
Elías. Pedro mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ déénu
yā dɛ'ɛ̄ chí nga^{n}'a yā. 34 Ní ne^{n}'e chi
nga^{n}'a Pedro mii^{n} ndaā 'áámá meēe^{n}
ní sn'díī 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní 'va'a yā chi
ndaa meēe^{n} vmnaa^{n} yā. 35 Tuu'mi ní
ch'iindiveé^{n} yā 'áámá nduudu chí
nga^{n}'ā nguaa^{n} meēe^{n}: Sá^{n}'a 'cūū ní
Daīyá chí ne^{n}'e taaví. Cu'nee^{n} veé^{n}
nī nducué^{n}'ē chi nga^{n}'a sa.
36 Ch'íínú ch'iindiveé^{n} yā nduūdū
mii^{n} ní discípulos n'diichí yā chi Jesús
mii^{n} caneé yā dámaa^{n} yā nduucú yā.
Ní discípulos ch'ɛɛtinee 'diīi^{n} cheendí
yā nguuvi s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́ chii yā mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē chí n'diichi yā.

Jesús dií^{n} yā chi nanduūvā ye^{n}'e 'áámá sa^{n}'ā 'líí^{n} ye^{n}'e espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

37 Táámá nguuvi cuayiivi, 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní nangua'á yā ye^{n}'e yiīcū
mii^{n} ní nééné 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} can'dáa
yā na yáā^{n} ní cue^{n}'é yā chí ndaacá
yā Jesús. 38 Tuu'mi ní 'áámá sa^{n}'ā
chi canéé ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'cái
sa: N'dií Maestro di'cuíítūu n'diī
chí snaa^{n} nī daiyá tí 'áámá n'dyá^{n}'ā
daiyá. 39 Ti 'áámá espíritu ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} ita'a sa^{n}'ā ní ndááca
naāa^{n} nn'gaī sa ní 'caí diitú sa ní
ican'daā yáī^{n} cuaa^{n} cheendi sa ní
n'deee n'dái tiempo chi nééné taa^{n}
idii^{n} espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}
ndúúcū sa ní nguɛ́ɛ́ ngii vii espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'e sa. 40 Ní
'āā dií^{n} 'cuíítuú discípulos ye^{n}'e nī
chi divií yā espíritu mii^{n} ye^{n}'ē daiyá
naati nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^{n} yā.
41 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā:
Ndís'tiī, 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu
nī ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú idii^{n} n'daacá nī.
¿'Áá 'naa^{n} tiempo canéé chí cuneé
ndúúcū ndis'tiī? ¿'Áá 'naa^{n} tiempo
ní canéé chí cuchɛɛ́ ndúúcū ndis'tiī?
Ní nga^{n}'a yā ngii yā sá^{n}'ā mii^{n}:
Cuchíi di nanaá^{n} ndúúcū daiya di.
42 Taachí sa^{n}'ā 'díí^{n} mii^{n} ndaa
nii^{n}nuú^{n} sá nanáá^{n} Jesús mii^{n},

espíritu ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
mii^n chindɛɛ̄vɛ sa^n'ā 'díí mii^n ní
ch'ɛɛcundáā sa^n'ā. Ní Jesús
yaa'vinée^n yā espíritu ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n chí diviī ye^n'e
sa^n'a 'díí^n mii^n, ní nanduūvā ye^n'ē
sa. Tuu'mi ní Jesús nca'á yā sa^n'ā
'díí^n mii^n chiida sa. **43** Nducyáácá
'ii^n'yā^n nge^n'e yiinu yā ye^n'ē poder
ye^n'e Dendyuūs chí ch'ɛɛtɛ n'dai. Ní
taachi nducyaaca yā che^n'e yiinu yā
ye^n'e tanducue^n'ē chí dii^n Jesús mii^n,
Jesús ca^n'a yā.

Jesús ca^n'a yā táámá cuuvi ye^n'ē chi 'cuuvi yā

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

44 Ní chii yā discípulos ye^n'e
yā: 'Caandiveé^n nī n'daācā ye^n'e
tanducué^n'ē nduudu chi caa^n'má^n
ní nguɛ́ɛ́ cuuvi naá^n nī ye^n'ē. 'Úú
Sa^n'ā chi Daiya Ndyuūs 'úú ní 'ii^n'yā^n
canee chí naca'a yā 'úú ta'ā 'ii^n'yā^n.
45 Discípulos ní nguɛ́ɛ́
tuumicádiinuu^n yā nduudu chi
nga^n'a Jesús. Canúú^n n'de'ei
nduudú 'cūū ye^n'e yā. Ní nguɛ́ɛ́
túúmícádiinuu^n yā. Ní 'va'á yā chi
ntiinguunee^n yā Jesús dɛ'ɛ̄ ne^n'e
caa^n'ma^n nduudú 'cūū.

Nduudu ye^n'e du'ū chi ch'ɛɛtɛ ca

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

46 Tuu'mi ní discípulos ye^n'e yā
tucá'a yā ca^n'a yā ndúúcū vi'ī: ¿Du'ū
ca chi ch'ɛɛtɛ ca nguaa^n s'uūú^n?
47 Jesús tuumicadíínuu^n yā táácā
chi discípulos nadicádiinuu^n yā na
staava ye^n'e yā ní sta'á yā 'áámá
sa^n'ā 'líí^n ní s'nee^n yā sa^n'ā nanáa^n
yā. **48** Ní ca^n'a yā chii yā discípulos
ye^n'e yā: 'Āā du'ú nūu^n 'ii^n'yā^n chi
'cuaa^n yā sa^n'ā 'líí^n 'cūū ndúúcū chi
duuchí 'cuaá^n yā 'úú. 'Āā du'ú nūu^n
'ii^n'yā^n chi 'cuaá^n yā 'úú 'cuaá^n yā
'ii^n'yā^n chi dichó'o yā 'úú. 'Ii^n'yā^n chí
ndiicuu^n ca yā nguaa^n ndis'tiī ní
'ii^n'yā^n 'cúū, ní ch'ɛɛtɛ ca yā nguaa^n
ndis'tiī.

'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ contra ye^n'ē yú ní snée yā favor ye^n'ē yú

(Mr. 9.38-40)

49 Tuu'mi ní Juan ca^n'a yā chii yā
Jesús: N'dií, Maestro, 'āā n'diichí
'nū 'áámá sa^n'ā chi divíi sa espíritus
ye^n'ē yáá^{n}n'guiinūu^n ye^n'e 'ii^n'yā^n
ndúúcū chi duuchí nī; ní nguɛ́ɛ́ cuú^n
'nū ti nguɛ́ɛ́ canee sa ndúúcu yú.
50 Jesús ca^n'a yā chii yā Juan:
'Cuaá^n nī chi dii^n sa 'túúcā; ti 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ dií^n yā contra ye^n'e s'uūú^n,
'ii^n'yā^n mii^n snée yā favor ye^n'ē yú.

Jesús yaa'vinee^n yā 'uūvī discípulos ye^n'e yā

51 Taachi snuū ca'a nguuvi mii^n
chí Jesús mii^n canéé chí ca^n'á yā
na va'ai chɛɛti nguuvi, Jesús 'āā
deenú yā dɛ'ɛ̄ chi dií^n yā ní cue^n'e
yā ndúúcū valor na yáā^n Jerusalén.
52 Ní dicho'ó yā na 'úúví sa^n'ā
vmnáá^n ye^n'e yā. Sa^n'ā s'ee^n ní
cue^n'ē sa ní sndaā sa na 'áámá yáā^n
ye^n'e yá^n'āa Samaria chi in'nuu^n sa
nááchí 'cuɛɛtinée yā. **53** Ní 'ii^n'yā^n
samaritanos nguɛ́ɛ́ 'cuu^n yā Jesús
mii^n ti chicadiinuu^n yā chi Jesús
ca^n'a yā yáā^n Jerusalén. **54** Taachí
discípulos ye^n'e yā n'giindiveé^n yā
chuū, Jacobo ndúúcū Juan ca^n'a
yā: N'dií, Señor, ¿'áá ne^n'e nī chí
caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n yú chi cun'geē^n
ya^n'ā ye^n'ē nanguuvi ní di'cuiīnú
yú 'ii^n'yā^n 'muu^n tan'dúúcā chi dii^n
profeta Elías mii^n tiempo chi chó'ōo

caati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā
'cuaā^{n} yā s'uūú^{n}?
55 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} yaa'vinee^{n}
yā Jacobo ndúúcū Juan ní ca^{n}'a yā
chii yā sa^{n}'ā s'ee^{n}: Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
tuumicádiinuu^{n} nī dɛ'ɛ espíritu ye^{n}'ē
chi nga^{n}'a nī. 56 'Úú, ní Sa^{n}'ā chi
Daiyá Ndyuūs. 'Úú ní nguɛ́ɛ́ cúchií
chí dindaí vida ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
naati chí nadingua^{n}'aí vida ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Tuu'mi ní cho'ó yā yáā^{n}
mii^{n} ní cue^{n}'e yā táámá yáā^{n}.

Ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'e yā ca^{n}'a yā ndúúcū Jesús

(Mt. 8.19-22)

57 Taachi snúu^{n} yā yúúní, 'áámá
sa^{n}'ā ní ca^{n}'a sa chii sa Jesús mii^{n}:
N'dií, Señor, ca^{n}'á nduucú nī 'āā tií
nūu^{n} naachi ca^{n}'a nī.
58 Jesús ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā mii^{n}:
'Yuunéē ni vɛ́ɛ́ yiivi yáává ye^{n}'e tī
ní 'yaada ní vɛ́ɛ́ 'dɛ́ɛ́cɛ tī; naati 'úú,
Sa^{n}'ā chi Daiya Dendyuūs, nguɛ́ɛ́
mar 'áámá cuaa^{n} naachi cundiītí tií^{n}.
59 Ní ca^{n}'a yā chii yā 'áámá sa^{n}'ā:
Cuchíi nī nduucú. Ní sa^{n}'ā mii^{n} ní
ca^{n}'a sa: N'dií^{n} Señor, tée nī lugar
'úú ti ca^{n}'á 'cuūchí chiidá ní ca^{n}'ā yú.
60 Jesús ca^{n}'a yā: Cu'nee^{n} dí 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā chi 'cuūchí yā
tina^{n}'ā ye^{n}'e yā ti 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
tan'dúúcā tina^{n}'ā mii^{n}, 'tiicá yā. Dii
ní cue^{n}'e di ní caa^{n}'ma^{n} di nduudu
ye^{n}'é Ndyuūs ye^{n}'e naachi Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā.
61 Tuu'mi ní táámá sa^{n}'ā ca^{n}'a sa chii
sa Jesús mii^{n}: N'dií, Señor, 'úú ne^{n}'é
ca^{n}'á nduucú nī naati tée nī lugar
'úú ti ca^{n}'á yaa'ví 'ii^{n}'yā^{n} chi snúu^{n} yā
ndavaacú chi ca^{n}'á ndúúcu nī.
62 Jesús ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā
mii^{n}: 'Āā du'ú nūu^{n} sa^{n}'ā chi cuūndū
tá'a sa na laatú ní 'cuíínu sa cuaa^{n}
dáámí sá, nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ sa chi
cuuvi sa ca^{n}'a sa nduucú ní dii^{n}
sa ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é naachi Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā.

Jesús dichó'o yā 'iīnū ngɛɛcu ndiichí discípulos ye^{n}'e yā chí nga^{n}'ā nduudu cuaacu

10 'Cuiinú chúū ní Jesús
nandɛɛvɛ yā tá 'iīnū ngɛɛcu
ndiichi discípulos ye^{n}'e yā ní dichó'o
yā cá'uūvī ca'uuví yā. Ní cue^{n}'e
yā cuáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e Jesús cuaa^{n}
nducyáácá yáā^{n} ndúúcū nduu cuaa^{n}
naachi Jesús canéé chi cá^{n}'a yā.
2 Ní Jesús nga^{n}'a yā ngiī yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: 'Cuaacu níí^{n}nyú^{n} chi nééné
n'deēe cosecha vɛ́ɛ́ chi nééné n'deēe
'ii^{n}'yā^{n} chi canéé chi 'caandivee^{n} yā
nduudu ye^{n}'é Ndyuūs naati sa^{n}'ā chi
idii^{n} ntii^{n}nyu^{n} nguɛ́ɛ́ 'yaa^{n} sa. Cáávā
chuū di'cuíítu nī 'iiví Ndyuūs chí
dichó'o yā 'ii^{n}'yā^{n} chi caa^{n}'ma^{n} yā
nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs ní
nadacuée^{n} yā cosecha ye^{n}'é Ndyuūs.
Cosecha mii^{n} ní tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n}
chi cu'téénu yā Ndyuūs. 3 Ndís'tiī
cue^{n}'e nī caati 'úú dicho'ó ndís'tiī
chi ndís'tiī ní ca^{n}'a nī tan'dúúcā
'iiti cuūchī ca^{n}'a tī nguaa^{n} lobos.
4 Nguɛ́ɛ́ candɛ́ɛ nī bolsa ndúúcū
tuūmī, ndíí nguɛ́ɛ́ nduu morral,
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ndaacuú ye^{n}'e
nī. Ní taachi dií^{n} nī saludar 'ii^{n}'yā^{n}
cuaa^{n} cyúúní, ní nguɛ́ɛ́ cuuvi 'naa^{n}
nī. 5 Ní tanducué^{n}'ē va'āī chi ndaá
nī caa^{n}'má^{n} nī vmnáá^{n} vmnaa^{n}
'túúcā: Cuneé 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e va'áí 'cūū
ndúúcū vaadī 'diií^{n}. 6 Ní nduuti chi
'ii^{n}'yā^{n} ní ndiicúu^{n} yā na va'ai mii^{n},
tuu'mi ní vaadī 'diií^{n} cunéé ndúúcu
yā. Ní nduuti chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}

ndiicúūn na va'ai miin, vaadī 'diīín
nguέέ cunéé ndúúcu yā. 7 'Cuεεtinée
núún nī va'āī naachí 'iin'yān 'cuaán yā
ndís'tiī. Che'é nī ní cu'u nī chi tée
yā caati 'iin'yān chi idiin ntíinnyun
canéé chi nduuvi 'íí'vε yā. Ndís'tiī
nguέέ can'a nī nduu va'āī nduu va'āī.
8 'Āā tií nūun yáān naachi cūndaa
nī ní 'iin'yān míín 'cuaán yā, che'é
nī 'āā dε'έ nūun chi tée yā chi che'é
nī. 9 Idiín nī chi índuūvā yen'é 'iin'yān
chi ngiītā chi sneé yā na yáān. Ní
cuuvi nī 'iin'yān yen'ē naachi Ndyuūs
ngan'a ntiinnyún yā ní 'āā ndaā
niinnuún naachi snée yā. 10 Naati
'āā tií nūun yáān naachi ndaá nī ní
'iin'yān ní nguέέ 'cuáan yā ndís'tiī,
tuu'mi ní can'daa nī cuaan cyúúní
ní caan'man nī 'túúcā: 11 Ndíí yaācáā
yen'ē yáan 'cūū chí caī na ca'á 'nū
n'dáádi 'nū ti nguέέ cu'teenu nī yen'é
'nū. Naati cadíínuun nī chuū chi
yen'ē naachi Ndyuūs ngan'a ntiinnyún
yā ní 'āā ndaā niinnuún naachi
snée nī. 12 'Úú, Jesús, ngan'á ngií
ndís'tiī chi nguuvi taachi Ndyuūs
caan'mán yā nuunndi yen'e 'iin'yān,
castigo yen'e 'iin'yān yen'e yáān s'tiī ní
diītu cá ní nguέέ ti chi cuuvi yen'e
'iin'yān chi nguέέ din'daācā yen'e yáān
Sodoma.

Yen'e yáān s'een naachi 'iin'yān nguεε i'téénu yā Ndyuūs

(Mt. 11.20-24)

13 Can'a Jesús: Dε'ē chúúcā ya'ai
yen'e 'iin'yān yen'e yáān Corazín. Dε'ē
chúúcā ya'ai yen'e 'iin'yān yen'e yáān
Betsaida. Ti ndúútī chi 'iin'yān na
yán'āa Tiro ndúúcū 'iin'yān na yán'āa
Sidón n'diichí yā vaadī n'giinu chí
chiī nguaan ndís'tiī, 'iin'yān yen'e
yán'āa s'een 'āā 'naan ndaācādaamí
yā yen'ē nuunndi yen'e yā. Ní
ch'εεtinúun yā catecai yā tan'dúúcā
díínūun ní ch'εετέ yā nguaan yaiyáā
tan'dúúcā costumbre yen'e 'iin'yān
miin ndíí vmnaan taachi chin'i yā
chi neené yan'ai yā. 14 Cáávā chuū
ní 'iin'yān yen'e yán'āa Tiro ndúúcū
'iin'yān yen'e yán'āa Sidón 'duū'vī
cá castigo yen'é yā nguέέ ti yen'e
ndís'tiī taachí ndaā nguuvi chí
Ndyuūs caan'man yā nuunndi yen'e
'iin'yān. 15 Ndís'tiī, 'iin'yān yen'e yáān
Capernaum, nen'é nī diín nī chi
maán nī n'gεεtέ nī naati can'á nī na
infierno.

16 'Iin'yān chí n'giindiveén yā
nduudu yen'ē ndis'tiī ní nduudu
yen'ē 'úú n'giindiveén yā. 'Iin'yān chi
nguέέ nen'e yā ndís'tiī, nguεε nen'e
yā 'úú. Ní nguέέ nen'e yā Ndyuūs ti
'iin'yān miin dichó'o yā 'úú.

Nanguεεcuunéé 'iīnū ngεεcu ndííchí discípulos yen'é Jesús

17 Nguεεcuunéé ndu'ū 'iīnū ngεεcu
ndííchí discípulos ndúúcū vaadī
yeenú. Ní can'a yā: N'dií, Señor,
espíritus yen'e yáánn'guiinūun
n'giindiveen sa yen'e 'nū chi caan'man
ntiinnyún 'nū ndúúcū chiduuchí nī.
18 Jesús can'a yā: Cuáácú 'úú ní
inaán yáánn'guiinūun tan'dúúcā chi
sn'daā sa yen'ē nánguuvi tan'dúúcā
'cuai. 19 Ní Jesús can'a yā chiī yā
discípulos yen'e yā: 'Úú ní teé poder
ndís'tiī chí cunnca'á nī cúú ndúúcū
'iiti dán'āi, nííc cuchέε nī ndúúcū
'iin'yān chi contra yen'e nī. Ní
nguέέ du'ū vεε cuuvi cuchέέ yen'e
ndís'tiī. Ní nguέέ idiin daño ndís'tiī.
20 Ndís'tiī nguέέ ngii yeenú nī taachi
caan'mán nī ntiinnyun yen'ē espíritus
yen'e yáánn'guiinūun ní n'giindiveēn

ye^n'e nī naati yeenú nī chi canéé
nguū^n chi dúúchí nī na libro ye^n'é
Ndyuūs na va'ai chɛɛti nguuvi.

Jesús chiī yeenú yā

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

21 Hora míí^n nūu^n Jesús yeenú
n'dai yā cáávā Espíritu N'dai ye^n'é
Ndyuūs ní ca^n'a yā: N'diī, Chiidá,
'úú ní teé gracia n'diī chi 'iiví nī
ye^n'e va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū
yá^n'āa 'cúū caati snuu^n n'dé'ei nī
nduudú 'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n chi déénu
ca yā ndúúcū 'ii^n'yā^n chi n'deēe n'dáí
túúmícádíínuu^n yā. Ní ca'á nī chi
cadíínūu^n 'ii^n'yā^n chi ndiicúu^n yā chí
ngúɛ́ɛ́ n'deēe cá déénu yā caati 'tíícā
ne^n'e nī dii^n nī ti n'daācā.
22 N'diī Chiidá, 'āā tee nī
tanducué^n'ē 'úú. Mar 'áámá 'ii^n'yā^n
nguɛ́ɛ́ déénu yā du'ū chi 'aama
n'dya^n'ā Daiya Dendyuūs, dámaa^n
n'dii Chiidá. Mar 'aama 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́
déénu yā du'ū chi n'dii Chiidá
dámaā^n 'áámá n'dya^n'ā daiyá nī,
ndúúcū 'āā du'ú nūu^n 'ii^n'yā^n chi
Daiyá Dendyuūs ne^n'é yā 'cuu^n'mí^n
yā.
23 Tuu'mi ní Jesús nga^n'a yā ngii
yā discípulos ye^n'e yā: Dɛ'ɛ chúúcā
n'dai ndís'tiī chí ngii naa^n nī
dendu'ū chi ndís'tiī n'gíínu nī. 24 'Úú
ní nga^n'á ngií ndís'tiī chi neené 'yaa^n
profetas ndúúcū reyes chi ye^n'ē ndii
cuáá^n vmnaa^n né^n'e yā snaa^n yā chí
ndís'tiī ínaa^n nī naati nguɛ́ɛ́ n'diichí
yā. Ní ne^n'é yā 'caandivee^n yā chí
ndís'tiī n'giindiveé^n nī naati nguɛ́ɛ́
ch'iindiveé^n yā.

Sa^n'ā samaritano chí n'dai

25 'Áámá maestro ye^n'e ley chi
ne^n'e sa n'diichinee^n sa Jesús ndaa
sa nanáa^n yā ní ntiinguunee^n sa
Jesús: N'dií, Maestro, ¿dɛ'ɛ̄ chi
canee chi dií^n chí ndáácāa vida
cue^n'e daā^{n}ma^n?
26 Jesús nan'guɛɛcúta^n'a yā: ¿Taacā
canéé nguu^n na ley ye^n'é chuū? ¿Dɛ'ɛ̄
tuumicadiinuu^n di ye^n'e ley ye^n'e
chuū?
27 Maestro ye^n'e ley mii^n
nan'guɛɛcúta^n'ā sa: 'Túúcā canéé
nguū^n: Diné^n'e di Señor Ndyuūs
ye^n'ē di ndúúcū núú^{n}má^n staava
ye^n'ē di, ndúúcū núú^{n}má^n alma ye^n'ē
di, ndúúcū tanducué^n'ē fuerzas
ye^n'ē di, ndúúcū tanducué^n'ē vaadī
cadíínūu^n ye^n'ē di. Ní diné^n'e di
nducyaaca 'ii^n'yā^n na nii^{n}nuú^n va'āī
ye^n'e di tan'dúúcā chí ne^n'e di maā^n
di.
28 Jesús nan'guɛɛcúta^n'a yā:
N'dáácā nan'guɛɛcúta^n'ā di. Dii^n
di chuū, ní cunduūchi di cue^n'e
daā^{n}ma^n.
29 Sa^n'ā mii^n ne^n'e sa cunéé n'daāca
sa ní ca^n'a sa chii sa Jesús: ¿Dú'ū
chi 'ii^n'yā^n chi canéé chí ne^n'é chi
nii^{n}nuú^n va'āī ye^n'é?
30 Tuu'mi ní Jesús mii^n
nán'guɛɛcúta^n'ā ye^n'ē sa ndúúcū
'áámá cuento chi ejemplo chi 'tíícā:
'Áámá sa^n'ā ngua'āī sa ye^n'ē yáā^n
Jerusalén mii^n ní cúna^n'a sa na
yáā^n Jericó. Taachi canúú^n sá yúúní
'ii^n'yā^n duucu ní sta'á yā sa^n'ā mii^n
ní divíi yā ndii catecai sa ní ch'e^n'e
yā sa^n'ā ndíí chi ya'āī ca ye^n'ē sa ní
'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ ch'ii sa ní cuna^n'a yā.
31 Tuu'mi ní 'áámá chiiduú cho'ó yā
yúúní mii^n ní taachi n'diichi yā sa^n'ā
mii^n, divíi yā cuáá^n 'diituú yúúní
ní cho'ó yā ní cue^n'é yā. 32 'Tiicá
ntúū^n sa^n'ā levita chi chiiduú chi
dii^n ntii^{n}nyu^n ye^n'e nátai cho'ó yā

naachi candíítí sa^{n}'ā mii^{n}. N'diichí
yā sa^{n}'ā mii^{n} ní divíi yā cuaa^{n}
'diituú yúúní. Ní cho'ó yā ní cue^{n}'é
yā. 33 Cuayiivi ní 'áámá sa^{n}'ā ye^{n}'e
yá^{n}'āa Samaria cho'ō sa yúúní mii^{n}.
Taachí ndaa nii^{n}nuú^{n} sa naachi
candíítí sa^{n}'ā mii^{n}, n'diīchi sa sa^{n}'ā
nnee ya'āī 'iinu sa sa^{n}'ā. 34 Ní ndaā
sa naachi candíítí sa^{n}'ā mii^{n} ní idii^{n}
yiīcú sá naachi ya'āī ndúúcū aceite
ndúúcū vino ní ch'ɛɛcu sa tíínūu^{n}
naachí ya'āī ye^{n}'ē sa. Ní sn'duū sa
sa^{n}'ā 'yúudūu ye^{n}'e sa ní candɛɛ̄ sa
sa^{n}'ā na yáā^{n}. Ní 'nuū^{n} sa 'áámá
va'ai naachí cuuvi cu'nee^{n} sa sa^{n}'ā
mii^{n} naachi 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā cuidado
sa^{n}'ā mii^{n}. 35 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi,
taachi ne^{n}'e ca^{n}'a sa tun'dáa sa na
'uūvī caadi ye^{n}'e bolsa ní ca'ā sa
sa^{n}'ā vaacu mii^{n}. Ní ca^{n}'a sa chii sa
sa^{n}'ā: N'diī, dií^{n} nī cuidado sa^{n}'ā, ti
'āā taa vɛ́ɛ́ nūu^{n} chi dií^{n} nī gastar
ndúúcū sa, taachí nguɛɛcuneé
nadíí'vɛ́ ye^{n}'e nī. 36 Maa^{n} ní Jesús
ntiinguunée^{n} yā sa^{n}'ā mii^{n}: Naachi
'iinū sa^{n}'ā s'ee^{n} ¿chɛɛ sá chi sa^{n}'ā chi
ne^{n}'e sa sa^{n}'ā na nii^{n}nuú^{n} ya'āī chi
'nuū cá'ai chi duucu mii^{n}?
37 Sa^{n}'ā mii^{n} ní ca^{n}'ā sa: Sa^{n}'ā chi
nnee ya'āī 'iinu sa. Tuu'mi ní Jesús
mii^{n} ca^{n}'a yā: Díí, cue^{n}'e di, ní dii^{n}
ntúu^{n} di 'túúcā.

Jesús canée yā na vaacu Marta ndúúcū María

38 Cuayiivi ní cue^{n}'e Jesús na
'áámá yáā^{n} 'líí^{n} ní ndaa yā na vaacu
'áámá n'daataá chi nguuvi tá Marta.
Ní 'cuū^{n} tá chi canee yā na vaacu
tá. 39 Ní Marta mii^{n} ní vɛ́ɛ́ 'aama ví'i
yā chi nguuvi tá María. Ní María
mii^{n} ch'iīndī tá ná ca'a Señor Jesús
mii^{n}, ní n'giindivee^{n} tá nduudu chí
chi'cuee^{n} yā. 40 Marta mii^{n} ní nééné
n'deēe ntii^{n}nyu^{n} idiī^{n} tá ní ndaā tá
nanáá^{n} Jesús ní ca^{n}'a tá: N'dií Señor,
¿'áá nguɛ́ɛ́ inadicádiinūū^{n} ye^{n}'é
chi dámaaá^{n} n'néé^{n} vi'í 'úú chí dií^{n}
mandado? Cuuvi nī tá^{n}'ā ní cunnee
tá 'úú.
41 Jesús ca^{n}'a yā: Dii, Marta,
Marta, nééné n'deēe dendu'ū chi
nadicádíínuu^{n} di ye^{n}'ē déndu'ū
chí idi'vaachií. 42 Vɛ́ɛ́ 'áámá nūu^{n}
dendu'ū chi n'daacā ca. Tá María
mii^{n} ndɛɛvɛ tá chí n'daācā ca. Ní
chuū nguɛ́ɛ́ ndivíí 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē tá.

Jesús ngi'cuee^{n} yā táácā chi 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi caa^{n}'ma^{n}ngua'á yā

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 'Áámá vmné^{n}'ēe ní Jesús
nga^{n}'angua'á yā 'áámá
cuaa^{n}, ní taachí ch'iinu ca^{n}'angua'á
yā, discípulos ye^{n}'e yā ca^{n}'a
yā chii yā Jesús: N'dií Señor,
ca'cuée^{n} nī nús'uu taacá chi cuuvi
caa^{n}'ma^{n}ngua'á 'nū tan'dúúcā chi
Juan chi chɛɛdínuū^{n}nī^{n} chi'cuee^{n} yā
discípulos ye^{n}'e yā.
2 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā chiī yā
discípulos ye^{n}'e yā: Taachí ndís'tiī
caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī 'túúcā caa^{n}'ma^{n}
nī:

> N'diī, chi Chiidá 'nū chi canéé
> na va'ai chɛɛti nguuvi.
> N'daācā n'dai chi 'ii^{n}'yā^{n}
> dich'ɛɛtɛ́ yā n'diī. Cuchiī
> tiempo chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
> nī ye^{n}'e tanducué^{n}'ē. Cúúví
> tan'dúúcā chi n'diī ne^{n}'e nī
> tan'dúúcā ná va'ai chɛɛti
> nguuvi, 'tiicá ntuū^{n} ná yá^{n}'āa
> 'cúū.

3 Tée nī chi cuuvi che'é 'nū
maa^{n}nguuvi.

4 Nadich'ɛɛcú nī nuu^{n}ndi ye^{n}'é
'nū, tan'dúúcā chi nús'ūū
nadach'ɛɛcú 'nū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛɛ n'daācā dií^{n} yā
nduucú 'nū. Nguɛ́ɛ́ 'cuáá^{n} nī
chi ndaā nanaá^{n} 'nū cosas
chi chɛɛchi ca chi dii^{n} chi
dií^{n} 'nū nuu^{n}ndi naati cunneé
nī nús'uu chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} 'nū
nuu^{n}ndi ní cuchɛ́ɛ́ 'nū.
5 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā 'áámá
ejemplo. ¿Du'ú ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ amigo
ye^{n}'e nī ní ca^{n}'á nī nduu vaacu amigo
ná ma^{n}'a yaaa^{n} ní caa^{n}'má^{n} nī: N'dií
amigo, teé nī 'iinū panes ye^{n}'e nī
'úú, 6 caati 'áámá amigo ye^{n}'é chi
canuu^{n} sa yúúní ndaā sa na vaacú ní
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi ca'á chi che'e sa?
7 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi canúu^{n} yā va'ai mii^{n}
nán'guɛɛcúta^{n}'a yā: Nguɛ́ɛ́ dií^{n} ndu'ú
nī 'úú. 'Āā nduudí cheendi va'āī ní
dá'caīyáā ye^{n}'é ní candiití yā nduucú
na cama. 'Úú nguɛ́ɛ́ cuuví nducueé^{n}
ní teé n'diī chii^{n} chi ne^{n}'e nī. 8 Jesús
nga^{n}'á yā: 'Úú nga^{n}'á ngií ndís'tiī.
'Áárá chi nguɛ́ɛ́ nducuee^{n} amigo ye^{n}'ē
sa chi ca'a yā pan sa^{n}'ā mii^{n} cááva
chi amigo ye^{n}'ē sa, naati nducuee^{n}
yā ní ca'a yā amigo mii^{n} ti amigo mii^{n}
nguɛ́ɛ́ 'cuinaa^{n} sa chi ngiica sa n'deee
n'dáí vueltas. 9 Ní 'úú ní nga^{n}'á ngií
ndís'tiī: Cáácá nī ní Ndyuūs ní tée
yā ye^{n}'é nī, in'nuú^{n} nī ní ndaāca nī,
'yááví nī cheendi va'āī ní nan'guaa^{n}
ye^{n}'é nī. 10 Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngiica yā Ndyuūs ní Ndyuūs ca'á
yā ye^{n}'e yā. Ní nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
chi in'nuú^{n} yā ní ínndaaca yā. Ní
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi yaa'vi yā
cheendi va'ai, ní nan'guaa^{n} ye^{n}'e yā.
11 Maa^{n} ní chɛ́ɛ́ ndís'tiī chi vɛ́ɛ́
daiya nī, ndúúti chi daiya nī caaca
pan, ¿'áá ca'á nī lado ye^{n}'e pan
'áámá túūu? O ndúútí chi caaca
daiyá nī 'aama 'yaācā, ¿'áá ca'a nī
lado ye^{n}'e 'yaācā mii^{n} ní 'áámá cúú?
12 O ndúútí chi caaca 'áámá dūtu'u,
¿'áá ca'á nī lado ye^{n}'e dūtu'u 'áámá
'iitida^{n}'āi? 13 Ndúúti chi ndís'tiī
chi cúnnchee^{n} nī déénu nī ca'a nī
dendu'ū chi n'dáacā daiya nī, tuu'mi
ní Chiidá nī chi canéé na va'ai
chɛɛti nguuvi n'deēe cá cá'a yā caati
cá'a yā Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
'ii^{n}'yā^{n} chí caaca yā chiida yú.

'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nga^{n}'a yā chi Jesús mii^{n} vɛ́ɛ́ poder ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ndúúcu yā

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

14 Jesús mii^{n} tun'daa yā ye^{n}'ē
'áámá sa^{n}'ā 'líí^{n} 'áámá espíritu ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} chi dii^{n} chi nguɛ́ɛ́
ngii nga^{n}'ā sa. Ní taachí nan'daa
espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} sa^{n}'ā
'díí'mī mii^{n}, ní ca^{n}'a sa. Níícú 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} n'diichí yā chuū ní ché^{n}'é yiinú
yā ye^{n}'ē. 15 Ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ní ca^{n}'a yā:
Sá^{n}'a 'cūū ní nitun'dáa sa espíritu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} cáávā poder
ye^{n}'ē Beelzebú chi Satanas chí
nga^{n}'ā ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'e espíritus
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}.
16 Taná^{n}'a yā ní ne^{n}'e n'diichinee^{n}
yā Jesús ní ngiica yā Jesús chi dií^{n}
yā 'áámá señal ye^{n}'ē na va'ai chɛɛti
nguuvi chi cuuvi n'diichí yā. 17 Jesús
déénu yā chi nacádíínuu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: 'Áámá
gobernador chi nga^{n}'ā ntii^{n}nyú^{n} yā
ye^{n}'e yá^{n}'āa naachi vɛ́ɛ́ 'uuvī partido
yā chi ngu^{n}'u 'aamá yā ndúúcū
táámá yā, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ cuuvi 'naa^{n}
tiempo chi 'ii^{n}ntyé^{n}'ē yā. 'Tiicá ntúū^{n}
naachi 'áámá familia yā ndúútí
chi n'deēe nadacadíínuu^{n} yā chi

vɛ́ɛ́ partido ye^n'e familia mii^n nguɛɛ
cuuvi nduuvidaamá yā. 18 'Tiicá ntúū^n
nduuti chi yáá^{n}n'guiinūu^n 'cuu^n'ma^n
sa ndúúcū maa^n sa, ¿táácā canee
naachí nga^n'ā ntii^{n}nyu^n sa? Caa^n'má^n
nī 'úú: ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chi nga^n'a ndís'tiī
chi caavā yáá^{n}n'guiinūu^n chi duuchi
Beelzebú chi Satanás itun'daá
espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n ye^n'é
'ii^n'yā^n? 19 Nduuti chi 'úú idivií
espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
cáávā Beelzebú, tuu'mi ní 'ii^n'yā^n
ndúúcu nī ní ¿du'ū poder itun'dáa
yā espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n?
Chii^n chi dii^n 'ii^n'yā^n chi ndúúcu nī
n'gi^n'í yā chi nguɛɛ 'tíícā chi nga^n'a
nī. 20 Ndúúti chi cáávā poder ye^n'é
Ndyuūs 'úú itun'daá espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n ye^n'é 'ii^n'yā^n, tuu'mi ní
cuaacu níí^{n}nyú^n chi naachi Ndyuūs
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā nndaā nanáá^n
ndís'tiī.
21 Taachi sa^n'ā dítiīnú dii^n cuidado
sa ná vaacu sa ndúúcū íngaatu,
tuu'mi ní na vaacu sa canéé seguro.
22 Taachí ndaa táámá sa^n'ā chí vɛ́ɛ́
fuerzas ye^n'e sa ní ichɛɛ sa nduucú yā
ní idivíi sa tanducué^n'ē íngaatu ye^n'é
yā chi ngii chɛɛtinúu^n yā ye^n'e va'āī
mii^n tuu'mi ní dii^n sa repartir íngaatu
s'ee^n ndúúcū compañeros ye^n'ē sa.
23 'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ canée yā lado
ye^n'é, 'ii^n'yā^n mii^n ní canée yā contra
ye^n'é. 'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ daama dií^n
cosechar nduucú tuu'mi ní dií^n yā
tan'dúúcā chi ingéē tanducué^n'ē
cosecha.

Espíritu ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n chi inguɛɛcunéé na sa^n'ā

(Mt. 12.43-45)

24 Ca^n'a Jesús: Taachí espíritu
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n nacan'daa
na 'áámá sa^n'ā, cachiica na yá^n'āa
cuu^{n}ma^n naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinee
'ii^n'yā^n ní in'nuūu^n naachi cuuvi
ntaavi'tuunuu^n ní nguɛ́ɛ́ ndaācā.
Tuu'mi espíritu mii^n nadicádíínuu^n
ní nga^n'a: Nanguɛɛcuneé na vaacú
naachi chiicá. 25 Taachí nndaa
na vaacu mii^n ndaācā chi sa^n'ā
mii^n tan'dúúcā 'áámá va'ai chi 'āā
dɛ́ɛ́vɛ́ n'dai ndúúcū nducué^n'e na
lugar ye^n'ē. 26 Tuu'mi ní espíritu
mii^n cue^n'e ní in'nuū^n tá ndɛɛ̄chɛ̄
espíritus chi cunncáā ca chí
cuuví maāa^n. Ní ndaā espíritus ní
ch'ɛɛtinée na sa^n'ā mii^n. Cuayiivi
ní n'geenu sa ngiī ca ní cunncáā ca
canéé sá nguɛ́ɛ́ ti cuáá^n vmnaa^n.

Vɛ́ɛ́ vaadī yeenú ye^n'e 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Ndyuūs

27 Taachí Jesús nga^n'a yā dendú'u
'cūū 'áámá n'daataá 'caī yuudu tá
nguaa^n 'ii^n'yā^n s'ee^n: Dɛ'ɛ̄ chúúcā
n'dai n'daataá chi ch'iindiyáa^n nī ní
ntaavi tá n'diī.
28 Jesús ní ca^n'a yā: N'daacā ca
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi n'giindiveé^n yā
nduudu ye^n'é Ndyuūs, ní i'téénu yā
nduudu mii^n.

'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'daāca yā ngiica yā 'áámá señal

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

29 Taachí nduuvidaama 'ii^n'yā^n
ndúúcū Jesús, Jesús tucá'a yā ca^n'a
yā nduudu mii^n: 'Ii^n'yā^n chi vɛɛ
yā ngúúví 'cūū nééné cúnnchee^n
yā. In'nuú^n yā señales naati nguɛ́ɛ́
ndaācā táámá señal caati dámaāa^n
snaa^n yā señal chi dii^n Ndyuūs
ndúúcū profeta Jonás tiempo chi
'āā chó'ōo. 30 Tan'dúúcā Ndyuūs
dií^n yā señal ndúúcū profeta Jonás

ye^{n}e 'ii^{n}'yā^{n} na yáā^{n} Nínive, 'tiicá
ntuū^{n} Sa^{n}'ā chi Daiya Ndyuūs cuuvi
cunée yā lado ye^{n}'e señal tiempo
'cūū. **31** Taachi ndaá nguuvi ye^{n}'e
juicio chi Ndyuūs caa^{n}'má^{n} yā
ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}, n'daataá
reina chi tiempo chi chó'ōo nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} tá ye^{n}'ē lado ye^{n}'e sur chi
ca^{n}'a ta ní nducuee^{n} tá contra ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā maa^{n}nguuvi. Ní
tá^{n}'ā mii^{n} ní dii^{n} tá condenar 'ii^{n}'yā^{n}
chi snée yā maa^{n}nguuvi caati tá^{n}'ā
mii^{n} ya^{n}'āī n'dai ngiica tá chi ne^{n}'e
tá ch'iindivee tá ye^{n}'ē vaadī deenu
ye^{n}e rey Salomón. Maa^{n} ní 'muu^{n}
canéé 'áámá yā chi ch'ɛɛtɛ ca vaadī
deenu ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́ ti rey Salomón.
32 'Ii^{n}'yā^{n} chi ch'ɛɛtinéé na yáā^{n}
Nínive ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} nducuee^{n}
yā ní caa^{n}'má^{n} yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā maa^{n} caati 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} Nínive ndaacadaamí yā
ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā cáávā nduudu
ye^{n}'e Ndyuūs chi ca^{n}'a profeta Jonás
mii^{n}. 'Tíícā ca^{n}'á yā dií^{n} yā nguuvi
chi Jesús caa^{n}'má^{n} yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n}. 'Caandiveé^{n} nī. 'Múú^{n} ní vɛ́ɛ́
'áámá sa^{n}'ā chi ch'ɛɛtɛ ca sa nguɛ́ɛ́ ti
profeta Jonás.

'Áámá ejemplo chi tan'dúúcā 'áámá dɛɛvɛ ye^{n}'e cuerpo ye^{n}'e yú

(Mt. 5.15; 6.22-23)

33 Ca^{n}'a Jesús: Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ cunuu^{n} n'dé'ei yā 'aama
lámpara chí ngiichi ní nguɛ́ɛ́ ndúú
i'nuū^{n} ra yā maa^{n} 'aama caja
naati s'nuú^{n} yā na 'áámá mesa
ní 'ii^{n}'yā^{n} chí cundaa yā ní snaa^{n}
yā dɛɛvɛ mii^{n}. **34** Ndúútináa^{n} yú
chii^{n} chí tan'dúúcā 'aama lámpara
ye^{n}'ē cuerpo ye^{n}'e yú. Taachí
n'daí nduutináa^{n} nī 'tiicá ntúū^{n}
n'daí cuerpo ye^{n}'é nī ní inaa^{n} chí
dɛɛvɛ. Naati taachí nguɛɛ n'daacā
nduutináa^{n} nī tan'dúúcā lámparas
chi nguɛ́ɛ́ ngiichi ní 'tiicá ntúū^{n}
cuerpo ye^{n}'e nī cunee ná maāi^{n}.
35 N'diichi nī, cundɛɛ́ nī cuidado
nduutináa^{n} nī chí dɛɛvɛ ye^{n}'e
cuerpo ye^{n}'é nī chí nguɛ́ɛ́ canee
nī na maāi^{n}. **36** 'Tiicá ntúū^{n} inaa^{n}
n'dááca nī ní nguɛ́ɛ́ maāi^{n} naachi
canee nī nduuti chi candɛ́ɛ nī
cuidado nduutinaa^{n} nī. Ní vɛ́ɛ́ dɛɛvɛ
nanáa^{n} nī tan'dúúcā 'áámá lámpara
ngiichi ní naá^{n} nī chí dɛɛvɛ ye^{n}'ē.

Jesús nga^{n}'a nuu^{n}ndi ye^{n}'e maestros ye^{n}'e ley ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} fariseos

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

37 Taachí Jesús mii^{n} ch'iinu cā^{n}'a
yā chuū, 'áámá sa^{n}'ā fariseo ndaa sá
nanáá^{n} Jesús ní di'cuíítu sa Jesús
chí ché'e yā ndúúcū sa. Ní cue^{n}'e yā
ndúúcū sa. Ní ndaa yā na vaacu sa
ní chɛɛtɛ́ yā na mesa. **38** Taachí ndaa
tiempo chi che'e yā ní sa^{n}'a fariseo
mii^{n} n'diichi sa chi nguɛ́ɛ́ naā^{n}nū
Jesús ta'á yā, (tan'dúúcā costumbre
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel) tuu'mi ní cue^{n}'ē
yiinu sa. **39** Ní Señor Jesús ca^{n}'a yā
chii yā sa^{n}'a fariseo: Díí ndúúcū
taná^{n}'ā sa^{n}'ā fariseos inadɛ́ɛ́vɛ́ nī
cuāā^{n} daami vaso ndúúcū cu'u chi
tan'dúúcā cuerpo ye^{n}'e nī naati
cuáá^{n} chɛɛ̄tī chi tan'dúúcā staava
ye^{n}'é nī ndiituú ndúúcū vaadī
'caa'va ndúúcū dendú'ū chi nguɛɛ
n'daacā. **40** Ndís'tiī chi chɛɛchi tií^{n}
nī, ¿'áá nguɛ́ɛ́ deenú nī chi Ndyuūs
din'dái yā 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū staava
ye^{n}'é yā ndúúcū cuerpo ye^{n}'e yā, ní
ne^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n} chi nadɛɛvɛ́ cuerpo
ye^{n}'é yā ndúúcū staava ye^{n}'e yā
ndúúcū taanduvɛ́ɛ́ chí vɛɛ chɛɛti

cuerpo ye^{n}'é yā? 41 Ndís'tiī canéé
chi ca'á nī limosnas ye^{n}'é nī ndúúcū
nuu^{n}ma^{n} staava ye^{n}'é nī caati chuū
ní cosa chi n'daācā.
42 Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī ye^{n}'e ndís'tiī
'ii^{n}'yā^{n} fariseos caati nadicádíínuu^{n}
nī chi n'daāca nī chi dií^{n} nī chi
nga^{n}'ā ley ye^{n}'é Ndyuūs ti ca'a nī
Ndyuūs décima chi ndiichi parte
ye^{n}'e nducué^{n}'ē cosecha ye^{n}'e nī
chi yiivií ndúúcū 'iicudaá^{n} ndúúcū
tanducué^{n}'ē yaātā ngaiyáā. Nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ vaadī ne^{n}'e ye^{n}'é Ndyuūs
ndúúcu nī ndíí nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī
dendu'ū chi cuaacu. Canéé chi dií^{n}
nī tanducué^{n}'ē chi nga^{n}'ā ley ye^{n}'é
Ndyuūs ní diné^{n}'e nī nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} ní ca'á nī décima dendu'ū.
43 Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī ye^{n}'e ndís'tiī
chí ne^{n}'e nī 'cuɛɛtɛ́ nī na silla ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
yaācū sinagogas. Ní ndís'tiī ne^{n}'é
nī chi 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā saludar ndís'tiī
taachi snée nī na yúúní.
44 Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī ye^{n}'e ndís'tiī
chi ngi'cuee^{n} nī ley ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
fariseos. Ndís'tiī nga^{n}'a nī chi
n'daacā idií^{n} nī ní nguɛ́ɛ́ n'daacā
idií^{n} nī. Ndís'tiī ní tan'dúúcā 'áámá
yáinyā^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ inaa^{n} yā
ní nguɛ́ɛ́ déénu yā ye^{n}'ē ní chiicá yā
vmnáá^{n} ye^{n}'e yáinyā^{n}, 'tiicá nī.
45 Tuu'mi ní nan'guɛɛcúta^{n}'a 'áámá
abogado, chi maestros ye^{n}'e ley.
N'diī, Maestro, taachí nga^{n}'a nī
chuū, ídii^{n} nī chí induuvi táa^{n} 'nū.
46 Naati Jesús ca^{n}'a yā: Dɛ'ɛ chúúcā
ya'āī ntúū^{n} ye^{n}'e ndís'tiī, abogados,
maestros ye^{n}'e ley. Ndís'tiī idií^{n} nī
n'deee cá leyes chí chɛɛchi cá ní
nga'a nī tan'dúúcā chi chɛēdī chi
sa^{n}'ā nguɛ́ɛ́ cuuvi candɛ́ɛ sa. Ní
ndís'tiī ní ndii mar 'áámá ta'a nī
ní nguɛ́ɛ́ ituu'ví nī chɛ́ɛ́dí mii^{n}. Ní
nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī, ní nguɛ́ɛ́ nginnee nī
'ii^{n}'yā^{n}.
47 Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī ye^{n}'e ndís'tiī
chi nadin'dái nī yaīnyā^{n} ye^{n}'e sa^{n}'ā
profetas chi 'āā candɛ́ɛ yā nduudu
ye^{n}'é Ndyuūs tiempo chi 'āā chó'ōo.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'é nī ndii
cuáá^{n} vmnaa^{n} ch'ii^{n}'nu^{n} yā sa^{n}'ā
profetas. 48 Cuaacu níí^{n}nyú^{n} chí
ndís'tiī ní n'gi^{n}'i nī chi yeenú nī
ye^{n}'e chi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nī ndii cuáá^{n}
vmnaa^{n} ti cuaacu níí^{n}nyu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e ndaata ye^{n}'e nī ch'ii^{n}'nú^{n} yā
sa^{n}'ā profetas ní maa^{n} ní ndís'tiī
idin'dái nī yaīnyā^{n} ye^{n}'e profetas.
49 Ní cáávā chuū ní cáávā chi
Ndyuūs deenú yā tanducué^{n}'ē,
Ndyuūs ca^{n}'a yā 'tíícā: 'Úú dicho'ó
profetas ndúúcū apóstoles ní ná^{n}'a
yā 'caa^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} ní taná^{n}'a
yā can'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n} ní dií^{n} yā
chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} n'geenú yā ngii.
50 Ndyuūs ca^{n}'á yā dií^{n} yā castigar
'ii^{n}'yā^{n} chi maa^{n} snéé i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
ti 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'é yā
ch'iī^{n}'nú^{n} yā profetas ndíí tiempo
taachí Ndyuūs din'dái yā í^{n}'yee^{n}dī.
51 Ní ndii tiempo taachi ch'iī^{n}'nu^{n} yā
Abel ní chingéē yuuú^{n} ye^{n}'e sa, ndíí
taachi ch'iī^{n}'nu^{n} yā Zacarías mii^{n}
naavta^{n}'ā ye^{n}'ē nátai ndúúcū ye^{n}'é
yaacu templo. Chuū ní nga^{n}'á ngií
ndís'tiī, caati Ndyuūs ca^{n}'á yā dii^{n}
yā castigar 'ii^{n}'yā^{n} chi maa^{n} snee
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū cáávā yuuú^{n} ye^{n}'ē
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
52 Dɛ'ɛ chúúcā ya'āī ye^{n}'e ndís'tiī
chi 'cuée^{n} nī ley ní nguɛ́ɛ́ ca'cuee^{n} nī
chi cadíínúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} vaadī deenu
ye^{n}'é Ndyuūs, ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī
tan'dúúcā chi deenu nī chi canéé
chi dií^{n} nī.

53 Taachí Jesús ch'iinu can'a yā
dendu'u 'cūū, tuu'mi ní maestros
yen'e ley ndúúcū 'iin'yān fariseos
nduuvi taán yā yen'e Jesús ní
tucá'a yā itiinguunéen yā n'deee
n'dáí ní can'a yā chii yā Jesús.
54 Ní n'diichineen yā Jesús ndúúcū
nduudu yen'e yā. Ní canéé ngiinu yā
Jesús miin chi cucáávā nduudu yen'e
yā ní Jesús cásta'a yā vaanicadíínūun
yen'e yā ní can'a yā nduudu chi nguɛ́ɛ́
cuaacu. Ní 'íícú cuuvi caan'mán yā
nuunndi yen'é Jesús.

Levadura yen'é 'iin'yān fariseos

12 Tuu'mi ní neené 'yaan 'iin'yān
nduuvidaama yā chi tá tīī
n'deee 'iin'yān miin chingúúnndai
yā 'aamá yā taamá yā. Tuu'mi ní
Jesús miin tucá'a yā can'a yā chiī yā
discípulos yen'e yā: Diín nī cuidado
yen'e chi ca'cueen 'iin'yān fariseos ti
tan'dúúcā levadura yen'e pan. Nguɛ́ɛ́
diin n'daaca yā yen'e chi ngi'cueen
yā. 2 Ti nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi nin'díī
naan chi nguɛ́ɛ́ cuuvi nánguaān naan.
Ní nguɛ́ɛ́ 'áámá dendú'ū chi cánúun
n'de'ei chi nguɛ́ɛ́ cuuvi cadíínuun
yā. 3 'Tiicá ntúūn dendu'ū chí ngan'a
n'de'ei ndís'tiī, tuu'mi ní 'iin'yān ní
'caandiveén yā. Ní chíín chí ndís'tiī
ngan'a nī ndúúcū 'iin'yān chɛɛti va'āī
tuu'mi ní 'iin'yān caan'man yā cuuvi
yā nducyáácá 'iin'yān ndíí na yaacū
yen'e va'āī.

Du'ū di'va'a yú

(Mt. 10.28-31)

4 Can'a Jesús: Ndís'tiī chi n'dai
nduucú, 'úú ngan'á ngií ndís'tiī chi
nguɛ́ɛ́ 'va'á nī 'iin'yān chí 'caan'nun yā
cuerpo yen'e 'iin'yān, ti 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi
diín yā cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ca
ti chuū. 5 'Úú ní cuuví ndís'tiī du'ū
chi diín 'va'á nī: Ndís'tiī ní 'va'á nī
Ndyuūs chi taachí 'āā n'dií 'iin'yān,
Ndyuūs cuuví diín yā 'caanuún yā
'iin'yān infierno. 'Túúcā ngan'á ngií
ndís'tiī 'iin'yān miin chí di'va'a nī.
6 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ in'diicuí yā na 'uūvī
'yáádā cáávā 'uūvī taan tuūmī?
Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ ngiinaán yā mar
'áámá 'yáádá. 7 Níícú ndíí nducyaaca
yuūdū tiīn ndís'tiī ndii dúúchɛ́
ndúúcū Ndyuūs. Cáávā chuū
nguɛ́ɛ́ 'va'á ndís'tiī. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ ya'ai
ca chíí'vɛ ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ti 'aama
'yáádá?

Yen'e 'iin'yān chi i'teenú yā Cristo ní ngan'a yā yen'e chuū nanáán 'iin'yān

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Can'a Jesús: 'Úú ngan'á ngií ndís'tiī
chi nducyaaca 'iin'yān chi ngan'a yā
chi yen'ē 'úú nguaan 'iin'yān 'tiicá ntúūn
'úú San'ā chi Daiya Ndyuūs caan'mán
nanáán ángeles yen'é Ndyuūs chi
'iin'yān s'een ní yen'e 'úú. 9 Nducyaaca
'iin'yān chi nguɛ́ɛ́ ngan'a yā chi yen'ē
'úú nguaan 'iin'yān 'tiicá ntúūn 'úú Sán'ā
chi Daiya Ndyuūs caan'mán nanáán
ángeles yen'é Ndyuūs chi 'iin'yān s'een
ní nguɛ́ɛ́ yen'e 'úú.
10 Nducyáácá 'iin'yān chí can'a yā
nduudu taan chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi
contra yen'e 'úú chi Sán'ā chi Daiya
Dendyuūs, Ndyuūs nadach'ɛɛcú
yā yen'e yā. Nducyáácá 'iin'yān chi
can'á yā nduudu taan chi nguɛ́ɛ́
n'daacā chi contra yen'e Espíritu
N'dai yen'é Ndyuūs, Ndyuūs nguɛ́ɛ́
nadach'ɛɛcú yā yen'e yā. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú in'yeendí 'cūū, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
táámá in'yeendi chi cuchiī.
11 Taachí 'iin'yān ndɛ́ɛ yā ndís'tiī na
yaācū sinagogas nanáán 'iinntyén'ē

ndúúcū jueces, ngúɛ́ɛ́ nadicádíínuu^{n}
nī dɛ'ɛ̄ chí nan'guɛɛcúta^{n}'a nī o dɛ'ɛ̄
chi caa^{n}'ma^{n} nī. 12 Espíritu N'dai
ye^{n}'e Ndyuūs cuuvi ndís'tiī hora míí^{n}
nūu^{n} dɛ'ɛ̄ chi caa^{n}'ma^{n} nī.

Jesús ngi'cuee^{n} yā ye^{n}'ē peligro ye^{n}'ē vaadī 'cuiica

13 'Áámá sa^{n}'ā ca^{n}'a sa ngii sa
Jesús: N'dií, Maestro, cuuví nī 'diinú
chi ntée sa vaadī n'gua'aá ye^{n}'ē
chiidá 'nū cuuvi ye^{n}'é.
14 Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chiī yā
sa^{n}'ā: N'dii, sá^{n}'ā, ¿du'ú s'neē^{n} 'úú
vmnaa^{n} ye^{n}'ē n'dii tan'dúúcā juez
chi nca'á chi cuuvi ye^{n}'é nī ye^{n}'ē 'taa
chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē chiidá nī?
15 'Úú ní nga^{n}'á ngií nducyáácá
ndís'tiī: Cuin'diichí nī ní cundɛ́ɛ nī
cuidado ye^{n}'e chi ne^{n}'é nī ye^{n}'e vaadī
'cuiica caati 'ii^{n}'yā^{n} ngúɛ́ɛ́ ndaaca yā
vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} cáávā chi vɛ́ɛ́
n'deee n'dáí ye^{n}'e yā.
16 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ca^{n}'a yā
chiī yā ejemplo 'cūū 'ii^{n}'yā^{n}: 'Áámá
sa^{n}'ā 'cuiica vɛ́ɛ́ yá^{n}'āa ye^{n}'ē sa chi
neené n'deee chiīnu sa. 17 Sá^{n}'ā
mii^{n} ní nadicádíínuu^{n} sa ní ca^{n}'ā
sa: ¿Táácā dií^{n} ti ngúɛ́ɛ́ cuescomate
ch'ɛɛtɛ naachi nadidaamá cosecha
ye^{n}'é? 18 Ní ca^{n}'a sa: 'Túúcā dií^{n}.
Cúndɛɛvɛ́ cuescomate ye^{n}'é ní
ñdii^{n} taama chi ch'ɛɛtɛ́ ca ní mii^{n}
nadaamá tanducué^{n}'ē cosecha ye^{n}'é
ndúúcū dendú'ū ye^{n}'é. 19 Tuu'mi ní
caa^{n}'má^{n} māa^{n} cuuví alma ye^{n}'é.
Dii alma ye^{n}'é dɛ'ɛ chúúcā n'dai
dii. Nééné n'deēe vɛɛ ye^{n}'ē di chi
nguáín'daí chí 'náá^{n} n'dai cuchɛ́ɛ́.
Maa^{n} ní ntaavi'tuunúū^{n} cuché'é, cu'u,
ní cuuvi yéénú. 20 Naatí Ndyuūs
ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā: Díí sa^{n}'ā chi
chɛɛchi tii^{n} di. Maa^{n}nguiinú 'cūū
ca^{n}'a di 'cuūvī di. Ní chíí^{n} chí
nnguáín'daī di chi vaadī 'cuiica
ye^{n}'ē di, ¿du'ū cuuvi ye^{n}'ē? 21 Ní
Jesús nga^{n}'a yā: 'Tíícā 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguain'dai yā chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e maá^{n} yā
cáávā maa^{n} yā naati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
ngúɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ye^{n}'é yā nanáá^{n} Ndyuūs.

Ndyuūs idií^{n} yā cuidado nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi daiyá yā

(Mt. 6.25-34)

22 Jesús nga^{n}'a yā ngii yā
discípulos ye^{n}'e yā: Cáávā chuū
chí nga^{n}'á ngií ndís'tiī. Ngúɛ́ɛ́
nadicádiinuu^{n} nī ye^{n}'e vida ye^{n}'e
maa^{n} nī ye^{n}'ē chí nge'e nī cáávā
vida ye^{n}'e nī ndii ngúɛɛ ndúú
cáávā catecaí nī ye^{n}'ē cuerpo
ye^{n}'é nī. 23 Vida ní ya'ai ca chíí'vɛ̄
ngúɛ́ɛ́ ti chi nge'é nī. Ní cuerpo ní
ya'ai ca chíí'vɛ̄ ngúɛ́ɛ́ ti catecaí nī.
24 Nadicádíínuu^{n} nī ye^{n}'e 'yaādā chí
nguuvi tī cuervos. 'Yaada s'ee^{n} ní
ngúɛ́ɛ́ ngiīnu tī ndaata; ndíí ngúɛ́ɛ́
ndúú ingii cosecha ye^{n}'é tī chi che'e
tī; ndíí ngúɛ́ɛ́ ndúú vɛ́ɛ́ ra vaacú tī
chí nguain'dai tī; ndíí ngúɛ́ɛ́ ndúú
cuescomates ye^{n}'e tī. Ní Ndyuūs
nga'a yā chi nge'e tī. ¿'Áá ya^{n}'ai ca
chii'vɛ̄ ndís'tiī ngúɛ́ɛ́ tí 'yaada s'ee^{n}?
25 ¿Du'u 'áámá chɛ́ɛ́ ndís'tiī cuuví
cundɛɛ́ nī cuidado ní n'deee n'dáí
nacadiinúú^{n} nī ní ntiinee nī ma^{n}'a
metro ye^{n}'ē chí yaacu nī? 26 Ndúúti
chi nguɛɛ cuuvi dií^{n} nī chuū chi 'líí^{n}
¿dɛ'ɛ̄ cúúví chi indɛɛ́ nī cuidado ní
n'deee n'dáí nadicadíínuu^{n} nī ye^{n}'e
dendu'ū chi n'gɛɛtɛ cá?
27 Cuin'diichí nī naāndā táácā n'giita.
Ngúɛ́ɛ́ din'dái tíínūu^{n}, ndíí ngúɛ́ɛ́ ndúú
idin'dáí hilo. 'Úú nga^{n}'á ngií n'dís'tiī ti
rey Salomón canúu^{n} yā catecái yā chi
n'dɛɛvɛɛ́ n'dai ye^{n}'e rey ngúɛ́ɛ́ neené

n'dɛɛvɛ́ɛ́ tan'dúúcā 'áámá naāndā
s'ee^{n}. **28** Nduuti chi Ndyuūs nga'a yā
catecai n'daacā naāndā chi maa^{n} ní
snéé cuɛɛti ní cavyaa^{n} ní nti'ī ní 'ii^{n}'yā^{n}
'nee^{n} yá^{n}'a yā, n'deēe cá Ndyuūs tée yā
ndís'tiī ti Ndyuūs dií^{n} yā cuidado ye^{n}'e
ndís'tiī chi dúu'vīi i'téénu nī Ndyuūs.
29 Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ in'nuú^{n} nī chi che'e
nī o cu'ú nī. Nguɛ́ɛ́ nadicádíínuu^{n} nī
ye^{n}'ē ní 'cuɛɛtinéé 'diií^{n} nī. **30** Ti 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata Israel o judíos
in'nuú^{n} yā tanducué^{n}'ē dendu'ú 'cūū.
Naati ndís'tiī ni vɛ́ɛ́ 'aama Chiidá nī
chi 'āā déénu yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē
dendu'ū chi necesidades ye^{n}'e ndís'tiī.
31 Vmnáá^{n} vmnaa^{n} ndís'tiī ní cánéé chí
in'nuú^{n} nī Ndyuūs ní ye^{n}'e nducué^{n}'ē
ye^{n}'e chi Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā, ní 'íícú Ndyuūs tée yā ndís'tiī
tánducue^{n}'ē déndu'ū.

Vaadī 'cuiica chi vɛ́ɛ́ na va'ai chɛɛti nguuvi

(Mt. 6.19-21)

32 Ca^{n}'a Jesús: Ndís'tiī chi tan'dúúcā
'iiti cuūchī ye^{n}'é 'tiicá nī. Nguɛ́ɛ́ 'va'á
nī ti Ndyuūs Chiida yú ne^{n}'é yā tée
yā ndís'tiī dendu'ū ye^{n}'e naachí nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā. **33** Cuin'díícui nī chi vɛ́ɛ́
ye^{n}'e nī ní ca'á nī 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
ye^{n}'e yā. Dii^{n} n'daacá nī caati cuuvi
ye^{n}'é nī vaadī 'cuiica ye^{n}'ē va'ai chɛɛti
nguuvi naachi 'ii^{n}'yā^{n} duucu nguɛ́ɛ́
cuuvi cundaa yā, ndii nguɛɛ nduu
í'yɛ́ɛvē cuuvi di'tuuví tī. **34** Caati naachi
canéé vaadī 'cuiica ye^{n}'é nī, mii^{n} canee
staava ye^{n}'é nī chí nadicadiinúú^{n} nī
ye^{n}'e nducué^{n}'ē.

Canéé chi candɛɛ́ nī cuidado ye^{n}'e nducué^{n}'ē

35 'Cuɛɛtinee chiichi n'daācā
ndúúcū catecai nī. Cuɛɛchiichí
nī paño chɛēti nī 'íícú candɛɛ
nī lámparas ye^{n}'e nī chí ngiichi.
36 'Cuɛɛtinéé ndís'tiī tan'dúúcā 'áámá
sa^{n}'ā chí snéé ngiinu sa chí ndaa
patrón ye^{n}'ē sa naachi n'giindivaacú
'ii^{n}'yā^{n}. Ní maa^{n} nda'ai sa cheendi
va'āī ní taachi ndaá yā chi di'cuɛɛcú
yā tuu'mí nūu^{n} nn'guaā^{n} sa ye^{n}'e yā.
37 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai mozos chi dii^{n}
mandado ní taachi ndaa Señor mii^{n}
ní ndaaca yā mozos chí snduuchí
yā. Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií
ndís'tiī chi Señor mii^{n} ní cuɛɛchiichí
n'daacá yā paño chɛēti yā. Ní Señor
mii^{n} ní dií^{n} yā chi mozos 'cuɛɛtɛ sa
na mesa. Tuu'mi ní Señor mii^{n} 'cuíi
yā cu'u che'e mozos. **38** 'Áárá chi
Señor mii^{n} ndaa yā ma^{n}'a yaaa^{n} o
taachi 'āā cuɛ́ɛ́ chidɛɛvɛ nguuvi ní
ndaacá yā mozos chí snduuchi sa.
Dɛ'ɛ chúúcā n'dai mozos ti snduuchí
yā. **39** Ndís'tiī ní cadíínuu^{n} nī chuū.
Ndúúti chi 'ii^{n}'yā^{n} vaacu déénu
yā dɛ'ɛ̄ hora chí ndaa chí duucu,
cuaacu níí^{n}nyú^{n} 'cuɛɛtí nduuchí
yā ní nguɛ́ɛ́ 'cuaa^{n} yā chí duucu
na vaacú yā. **40** 'Tiicá ntúū^{n} ndís'tiī
'cuɛɛtinéé yaá^{n} nī ti hora chi nguɛ́ɛ́
inacádiinuu^{n} nī 'úú chi Sa^{n}'ā chi
Daiyá Dendyuūs ní ndaá taama
vmné^{n}'ēe.

Ye^{n}'e mozo chi din'daacáā ndúúcū mozo chi nguɛɛ din'daacáā

(Mt. 24.45-51)

41 Tuu'mi ní Pedro mii^{n} ní ca^{n}'a
yā chii yā Jesús: N'dií, Señor, ¿'áá
ca^{n}'a nī ejemplo 'cūū caavā nús'uu o
caavā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}?
42 Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā: ¿Du'ú
dueño ca'a yā ntii^{n}nyu^{n} chi s'nee^{n}
yā vmnaa^{n} ye^{n}'ē va'ai ye^{n}'e yā
'áámá mayordomo nduuti chi

nguɛɛ ca'a sa chi che'e mozos
ye^{n}'é yā hora chi che'e sa? 43 Dɛ'ɛ
chúúcā n'dai mayordomo chi
dii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n} taachí dueño
mii^{n} ní ndaa yā ní nandaaca yā
mayordomo chi dii^{n} sa tan'dúúcā
chi ne^{n}'e yā. 44 Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
nga^{n}'á ngií ndís'tiī chi dueño mii^{n}
ní cu'née^{n} yā mayordomo mii^{n} chi
caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'ē tanduvɛ́ɛ́
chi vɛɛ ye^{n}'e yā. 45 Ndúúti chi
mayordomo mii^{n} nadicádiinuu^{n} sa
na staava ye^{n}'e sa chí dueño cuuvi
'náa^{n} yā nndaa yā tuu'mi ní tuca'a
sa 'cue^{n}'e sa mozo ndúúcū n'daataá
chi snéé caadi 'iiyū ní nge'e sa ní
ngi'i sa ndúúcū amigos ye^{n}'e sa ní
cuu'vi sa. 46 Tuu'mi ní dueño mii^{n}
ní ndáa yā nguuvi chi mayordomo
nguɛ́ɛ́ cānee ngíínu sa ní 'áámá
hora chi nguɛ́ɛ́ déénu sa. Ní dueño
mii^{n} ca'á yā castigo ch'ɛɛtɛ ca
mayordomo mii^{n} tan'dúúcā chi
Ndyuūs ca'a yā castigo 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā 'yā. 47 Mayordomo
chi deenu sa chí ne^{n}'e dueño ye^{n}'e
sa naati nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yaa^{n} sa ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú dii^{n} sa chi nga^{n}'a
dueño ye^{n}'e sa cuuvi sa castigado
ndúúcū neené n'deee cuūví 'cue^{n}'é
yā sa^{n}'ā. 48 Naati mayordomo
chi nguɛ́ɛ́ déénu sa taacā ne^{n}'e
dueño ye^{n}'e sa chi dii^{n} sa, ní dii^{n}
sa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi cuuví
sa castigado, tuu'mi ní cuuvi sa
castigado ndúúcū 'tɛ́ɛ́ nūu^{n} cuūví
cue^{n}'é yā sa^{n}'ā. 'Āā du'ú nūu^{n} sa^{n}'ā
chí n'deeé nga'a dueño ye^{n}'e sa,
dueño mii^{n} ní n'deēe cá caaca yā
cuenta ye^{n}'ē chi dii^{n} sa. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
nga'a n'deēe cá táámá yā, 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} n'deēe cá caaca yā cuenta
ye^{n}'e chi dii^{n} taamá yā.

Vɛ́ɛ́ 'áámá 'uūvī taa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} cáávā Jesús mii^{n}

(Mt. 10.34-36)

49 'Úú Jesús ní ndāa chi cu'neé^{n}
ya^{n}'ā ná i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Dɛ'ɛ̄ ca ne^{n}'é
dií^{n} nduuti chí 'āā ngiichi. 50 Canéé
chí 'úú 'cueenú cuuvi n'deee n'dáí
ní ne^{n}'é chi 'cueenú cuuvi ndíí
taachi 'āā cuuví cuaacu tanducué^{n}'ē.
51 ¿'Áá nadicadíínuu^{n} nī chi 'úú
ndaá chi ndɛɛ́ vaadī 'diií^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū? 'Úú ní nga^{n}'á
ngií ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ cuaacu caati
ndɛɛ́ vaadī 'caa'va, ní 'ii^{n}'yā^{n} 'caa'vá
yā ndúúcū táámá 'ii^{n}'yā^{n}. 52 Ndíí
tiempo mii^{n} ndíí tiempo chi cuchiī,
nduuti chi nyu^{n}'u 'ii^{n}'yā^{n} na 'áámá
va'āī ndúúcū vaadī 'caa'va 'cuɛɛtinée
yā, 'iinu yā ní ca^{n}'a yā contra ye^{n}'ē
na 'uuvi yā ní 'uuvi yā ní ca^{n}'a yā
contra ye^{n}'ē ná 'iinú yā. 53 Sa^{n}'ā chi
vɛ́ɛ́ daiya sa ní 'caa'va sa ndúúcū
daiya sa, 'íícú daiya sa ní 'caa'vá sa
ndúúcū chiidá sa. Ní 'áámá n'daataá
nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichi tá daiya tá,
'íícú daiya ntúū^{n} tá nguɛ́ɛ́ cuuvi
n'diichi tá chɛɛcu tá. Ní ta^{n}'ā indá'ā
tá ní 'caa'vá yā ndúúcū dicuūnú ta,
ní dicuūnú ta ní 'caa'vá yā ndúúcū
tá^{n}'ā indá'a tá.

Señales ye^{n}'e tiempo 'cūū

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

54 'Tiicá ntúū^{n} nga^{n}'a Jesús ngii
yā 'ii^{n}'yā^{n}: Taachí ndís'tiī inaa^{n} nī
méēe^{n} chi ínee^{n} naachí ngiiya 'yá^{n}'ā,
tuu'mi ní nga^{n}'a nī chi 'cuee^{n} cúúvī.
Ní 'tíícā ngii. 55 Ní taachí ngéenū
'yúúné cuáá^{n} ndiiyā nga^{n}'a nī chi
cuuvi yáāa^{n} 'iicu ní ngii. 56 Ndís'tiī
chí 'uūvī naa^{n} 'uūvī cheendi nī
déénu nī taaca canéé nánguuvi

ndúúcū na ya^{n}'á, taachi ndaā 'íí'nūu^{n}
ni taachi cuuvi 'cuee^{n} cuuvi. ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí nguɛ́ɛ́ déénu nī ye^{n}'e
señales chí inaa^{n} nī ye^{n}'e tiempo
'cūū?

Dii^{n}nú yii^{n}nu di tun'dáá n'dai di ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi táa^{n} yā ye^{n}'ē di

(Mt. 5.25-26)

57 Tuu'mi ní ca^{n}'a Jesús: ¿Dɛ́'ɛ̄
cúúví chí nguɛ́ɛ́ indɛ́ɛ̄ ndís'tiī
cuidado chɛɛ chi n'daācā chi dií^{n} nī?
58 Taachi ca^{n}'á nī ndúúcú sá^{n}'ā chi
táā^{n} ndúúcu nī nanáá^{n} juez, n'diichí
nī chi indee nī ndúúcū vi'ī cuaa^{n}
cyúúní ní dií^{n} nī chi 'cuɛɛtinéé
n'dááca nī ndúúcū vi'ī ni 'iicu
nguɛ́ɛ́ ca^{n}'a nī nanáá^{n} juez. Ní juez
mii^{n} nca'á yā ndís'tiī ta'ā policía, ní
policía mii^{n} ní cu'nuū^{n} sá ndís'tiī
vácūū. 59 'Úú nga^{n}'á ngīi ndís'tiī ti
nguɛ́ɛ́ nan'dáa nī vácūū ne^{n}'e chí
nguɛ́ɛ́ 'cuiinu nadíí'vē tanducué^{n}'ē
chi ndiicuí nī.

N'dáácā n'dai chi ndaacadaamí nī ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'e nī

13 Ndáa n'duuvi sa^{n}'ā nanáá^{n}
Jesús ní ca^{n}'a sa chii sa
Jesús tan'dúúcā chi dii^{n} gobernador
Pilato. Ca'a yā orden chí ch'ii^{n}'nu^{n}
sa n'dúúví 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa
Galilea ní sta^{n}'a yā yuuú^{n} ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndúúcū yuuú^{n} ye^{n}'ē 'iiti
chi 'āā 'níí^{n}'nú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}
chi ca'a yā ofrenda ye^{n}'é Ndyuūs.
2 Jesús ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: ¿'Áá nadicádíínuu^{n} ndís'tiī
chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea
ch'eenu yā 'tíícā ti vɛ́ɛ́ ca nuu^{n}ndi
ye^{n}'e yā nguɛ́ɛ́ ti taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea? 3 'Úú nga^{n}'á
ngií ndís'tiī: Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ndúúti
chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí nī
ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'e nī, tuu'mi ní
nducyaaca ndís'tiī 'cuūvi ntúu^{n} nī
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. 4 ¿Dɛ'ɛ̄ nadicádíínuu^{n}
ndís'tiī ye^{n}'é ndu'ū ndítii^{n}'yu 'iinu
'ii^{n}'yā^{n} chi ndíí cuaa^{n} vmnaa^{n}
sndaā nduūu torre na yáā^{n} Siloé
vmnáá^{n} yā ní nducyáácá yā ch'iī
yā? ¿'Áá nadicádíínuu^{n} ndís'tiī chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} vɛ́ɛ́ ca nuū^{n}ndī ye^{n}'e yā
nguɛ́ɛ́ ti taná^{n}'a yā chi snée yā na
yáā^{n} Jerusalén? 5 'Úú ní nga^{n}'á ngií
ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Nduuti chi
ndís'tiī ntúū^{n} nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí
nī ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī, tuu'mi ní
nducyaaca ndís'tiī 'cuūvi nī cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}.

Ejemplo ye^{n}'e yá^{n}'á ye^{n}'e n'guíídīi yaa^{n} nguuvi chi nguɛ́ɛ́ n'gui'i ye^{n}'ē

6 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā ejemplo 'cūū:
'Áámá sa^{n}'ā ní catá'āī 'áámá yá^{n}'á ye^{n}'ē
n'guíídīi yaa^{n} nguuvi ye^{n}'e sa naachi
vɛ́ɛ́ yá^{n}'āa chɛɛti chéē^{n} ye^{n}'ē sa. Chó'ōo
tiempo ní che^{n}'e sa in'nuu^{n} sa n'gui'i ye^{n}'e
yá^{n}'á ye^{n}'e sa ní nguɛ́ɛ́ ndaācā sa n'gui'i
ye^{n}'ē. 7 Tuu'mi ní ca^{n}'a sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n}
chi dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa ye^{n}'e
sa: 'Āā 'iinu nduūyū chí ichīi ní nguɛ́ɛ́
indaāca n'gui'ī na yá^{n}'á 'cūū. 'Caaca nī
yá^{n}'á. ¿Dɛ'ɛ cuuvi chi yá^{n}'á di'vaachi na
yá^{n}'āa naachi snéé yá^{n}'á 'cūū? 8 Naati
sa^{n}'ā chi idii^{n} ntii^{n}nyu^{n} na ya^{n}'ā mii^{n}
nán'guɛɛcúta^{n}'ā sa: N'dií, señor, 'āā
canéé rá nduuyú 'cūū ní 'úú nadidɛɛvɛ́
yá^{n}'á ye^{n}'ē ní ca'á taavi abono ye^{n}'ē. 9 Ní
nduuti chi 'cuūndī n'gui'i ye^{n}'ē ní n'daacā.
Nduuti chi nguɛ́ɛ́, ní 'caaca nī.

Jesús dií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e 'áámá n'daataá chí neené n'guutíī

10 Nguuvi sábado chi
ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n},

Jesús ngi'cuee^n yā na 'áámá yaācū
sinagoga. **11** Mii^n ní canéé 'áámá
n'daataá chí 'āā ndítii^n'yu 'iinu
ndúuyū chí ndii n'guuti ta cáávā
chi dii^n espíritu ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
'tíícā ndúúcū ta. Ndíí mar 'áámá
naa^n nguɛ́ɛ́ ngií ndaa cuaacú ta.
12 Taachí Jesús n'diichí yā n'daata
mii^n yaa'ví yā tá^n'ā ní ca^n'a yā chiī
yā tá^n'ā: N'dií, n'daataá, ¿'áá ne^n'e nī
chi nduuvi cuaacú nī?
13 Jesús sn'duú yā ta'a yā vmnaa^n
ye^n'e n'daātā mii^n. Tuu'mí nūu^n ndaā
cuaacu n'daataá míí^n ní n'daataá
míí^n ní nga^n'a yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. **14** 'Ii^n'yā^n chí nga^n'ā
ntii^{n}nyú^n yā ye^n'ē yaacu sinagoga
nduuvi taá^n yā ti Jesús mii^n ní
diyiicú yā n'daataá míí^n nguuvi chi
'ii^n'yā^n ntaavi'tuunúú^n yā. Ní nga^n'a
yā ngii yā nducyaaca 'ii^n'yā^n: Jaā^n
nguuví nūu^n canee chi dii^n 'ii^n'yā^n
ntii^{n}nyu^n ní nguuvi s'ee^n 'ii^n'yā^n
cuuvi chií yā nanáá^n Jesús mii^n
ní cuuvi dii^n yiicú yā 'ii^n'yā^n s'ee^n,
naati nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^n yā 'tíícā
nguuvi chi ntaavi'túúnūu^n 'ii^n'yā^n.
15 Tuu'mi ní Jesús nan'guɛɛcúta^n'a
yā ye^n'ē sa: Ndís'tiī sa^n'ā 'uūvī naa^n
'uūvī cheendí nī, ¿'áá nguɛ́ɛ́ in'daatíī
ndís'tiī 'iiti ye^n'e nī naachi snéé
'ii'yu tī ní nge^n'é nī nga'a nī nuū^{n}nī^n
'iiti nguuvi chi ntaavi'tuunúu^n nī?
16 N'daataa 'cūū ní ye^n'ē ndaata
ye^n'e Abraham. 'Āā ndítii^n'yu 'iinu
nduūyū ncachiichí yáá^{n}n'guiinūu^n
tá^n'ā. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ canee chi n'daatií
tá^n'ā mii^n ye^n'e ca'ai nguuvi chi
ntaaví'tuunúú^n nī?
17 Taachí Jesús mii^n ca^n'a yā chuū,
taanduvɛ́ɛ yā chi taa^n yā ye^n'e yā ní
'cuináa^n yā. Nducyáácá 'ii^n'yā^n ye^n'e
yáā^n mii^{n}ya yeenú n'dai yā ye^n'é
tanducué^n'ē dendu'ū chí n'gɛɛtɛ chí
dii^n Jesús mii^n.

Ejemplo ye^n'ē nduuti yé^n'ē yíivɛ̄ ntí'yāa

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

18 Jesús ca^n'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ tan'dúúcā
naachí Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n
yā? ¿Dɛ'ɛ̄ nadídaamá nduūcū?
19 Tan'dúúcā nduutií ye^n'ē yiīvɛ̄
ntíí'yaá chi 'áámá sa^n'ā ní sta'ā sa ní
chiīnū sa na yá^n'āa ye^n'ē sa. Yaāta
mii^n ní ch'iīta tan'dúúcā 'áámá
yá^n'á ch'ɛɛtɛ. 'Yáádá ye^n'ē nanguuvi
din'dái tī 'dɛɛcɛ́ tī na dúu^{n}nɛ̄.

Ejemplo ye^n'e levadura ye^n'e pan

(Mt. 13.33)

20 Jesús ní ca^n'a ntúū^n yā: ¿Dɛ'ɛ̄
tan'dúúcā naachí Ndyuūs nga^n'ā
ntii^{n}nyú^n yā? **21** Tan'dúúcā 'aama
táá^n levadura ye^n'e pan chi 'áámá
n'daataá chista^n'ā tá nguaa^n 'iinū
medidas harina ndíí chí nan'guiita
tanducué^n'ē yaāchī yé^n'ē.

Cheendi va'āī 'tuucuú

(Mt. 7.13-14; 21-23)

22 Taachi Jesús canúú^n yā yúúní
chi cho'ó yā na yáā^n Jerusalén
cue^n'é yā taná^n'ā yáā^n n'gɛɛtɛ
ndúúcū yáā^n n'gaiyáā ní ngi'cuee^n
yā 'ii^n'yā^n. **23** Tuu'mi ní 'áámá sa^n'ā
ndaā sa nanáa^n yā ní ntiinguunee^n
sa: N'dií, Señor, ¿'áá duū'ví 'ii^n'yā^n
chí nngua^n'ai yā? Jesús mii^n ní
ca^n'a yā chii yā sa^n'ā mii^n: **24** Dií^n
nī tanducué^n'ē chi cuuví nī chi
cundaá nī cheendi va'āī 'tuucuú
caati nga^n'á ngií ndís'tiī chi nééné
'yaa^n 'ii^n'yā^n ne^n'e yā cundaá yā
cheendi va'ai 'tuucuú chi candɛ́ɛ̄
naachi Ndyuūs nadangua^n'ai

yā 'ii^{n}'yā^{n} naati nguɛ́ɛ́ cuuvi
dií^{n} yā. 25 Taachi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
va'ai nducuee^{n} yā ní n'gaadí yā
cheendi va'āī ye^{n}'ē ndís'tiī, tuu'mi
ní ndís'tiī snee nī cuaa^{n} chuva'āī.
Ní di'cuɛɛcú nī cheendi va'āī ní
caa^{n}'má^{n} nī: Señor, Señor, nn'guaá^{n}
nī ye^{n}'e 'nū. 'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e va'ai ní
nan'guɛɛcuta^{n}'a yā: Nguɛ́ɛ́ in'diichí
ndís'tiī ndii nguɛɛ deenú tiī ndiicá
nī. 26 'Áárá chí ndís'tiī ni tucá'a
nī caa^{n}'ma^{n} nī 'tíícā: Che'é 'nū ní
chi'i 'nū ndúúcu nī taachi n'diī ní
chi'cuee^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} na yúúní ye^{n}'e
yáā^{n} vaacú 'nū. 27 'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
va'ai mii^{n} ní caa^{n}'ma^{n} yā cuuvi
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: 'Úú nga^{n}'á ngií
ndís'tiī ti nguɛ́ɛ́ in'diichí ndís'tiī
ndíí nguɛ́ɛ́ deenú tií ndiica nī.
Cueevii nī ye^{n}'é nducyaaca ndís'tiī
ti nguɛ́ɛ́ n'daācā idií^{n} nī. 28 Cuaacu
chi ndís'tiī snaa^{n} nī chiida yú s'ee^{n}
Abraham, ndúúcū Isaac, ndúúcū
Jacob, ndúúcū nducyaaca profetas
chi ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} snée yā
naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}.
Ní ndís'tiī ní 'cuɛɛtinée nī cuáá^{n}
chuva'āī. Mii^{n} ní cuɛɛcú nī ní che'é
nī 'dii^{n}'yú^{n} nī. 29 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chii yā
ye^{n}'e nducué^{n}'ē cuaa^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū ní ndaa yā nanáá^{n} Ndyuūs.
Chii yā ndíí cuaa^{n} na ican'dáā 'yá^{n}'ā,
ndii cuaa^{n} na ngiiya 'yá^{n}'ā, ndíí
cuaa^{n} 'níí^{n}nú^{n}, ndíí cuaa^{n} ndiiya, ní
'cuɛɛtɛ́ yā na mesa ye^{n}'e banquete
naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā.
30 Tuu'mi ní ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi n'gɛɛtɛ
chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā maa^{n} na
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní cuuvi ndiicuu^{n} cá
yā naachi snéé Ndyuūs ní na^{n}'a
'ii^{n}'yā^{n} chi ndiicuu^{n} cá maa^{n} na
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní cuuvi n'gɛɛtɛ́ yā
naachi snéé Ndyuūs.

Jesús chɛɛcú yā cáávā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén

(Mt. 23.37-39)

31 Nguuví 'cuú nūu^{n} 'áámá chɛ́ɛ́
'ii^{n}'yā^{n} fariseos ndáa yā nanáá^{n}
Jesús ní ca^{n}'a yā: N'diī, Jesús, cue^{n}'e
nī ti rey Herodes ne^{n}'é yā 'caa^{n}'nú^{n}
yā n'diī.
32 Naati Jesús ca^{n}'a yā chiī yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Cuna^{n}'á nī nanáá^{n} rey
mii^{n} ní caa^{n}'ma^{n} nī cuuvi nī: N'diī
rey, tan'dúúcā 'yuūnéē, 'tiicá nī.
Cuin'diichí nī, Jesús mii^{n} nga^{n}'á yā
'túúcā: 'Úú itun'daá espíritu ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ní dií^{n}
chi nduūvā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} maa^{n}nguuvi
ndúúcū cavyaa^{n}, tuu'mi ní 'cuiinu
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é damáí^{n}. 'Tíícā canee
chi dií^{n} ná 'iīnū nguuvi. 33 Naati 'úú
ní canéé chi caacá cuaa^{n} cyúúní ní
dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é maa^{n} ndúúcū
cavyaa^{n} ndúúcū damáí^{n}, caati
nguɛ́ɛ́ canéé chí 'cuuvī 'áámá sa^{n}'ā
profeta ch'ɛɛtɛ chi dii^{n} ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é Ndyuūs 'áámá lado ye^{n}'e yáā^{n}
Jerusalén ti na yáā^{n} Jerusalén chi
'caa^{n}'nú^{n} yā sa^{n}'ā profetas.
34 Jesús ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén: Ndís'tiī chi
'muu^{n} n'gii^{n}'nu^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} profetas
ní ngíítuú nī 'ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs
dicho'ó yā chi ndɛɛ yā nduudu
ye^{n}'é yā. Ní Jesús ca^{n}'a yā: Neené
n'deēe cuūví ne^{n}'é nadaamá daiyá
'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n} Jerusalén mii^{n} tan'dúúcā
'áámá tú'u nadaamá tī daiya tī
máá^{n} ngɛēchi tī, ní nguɛ́ɛ́ 'cuú^{n} nī.
35 'Túúcā ca^{n}'a yā: N'diichí ndís'tiī.
Vaacú nī cu'néé^{n} maāa^{n}. Ní nga^{n}'á
ngií ndís'tiī chi 'āā ntɛ́ɛ́ snaa^{n} nī 'úú
ndíí ndáá tiempo chi caa^{n}'ma^{n} nī
ye^{n}'é: Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chí

cuchii yā ndúúcū chi duuchi Señor
'iivú Ndyuūs ti 'ii^n'yā^n ye^n'é Ndyuūs.

Jesús dií^n yā chi nduūvā ye^n'e 'áámá sa^n'ā

14 'Áámá sábado, nguuvi
chi ntaavi'túúnuu^n 'ii^n'yā^n,
Jesús sndaa yā ní che^n'e yā 'áámá
va'ai ye^n'e 'áámá sa^n'ā fariseo chi
nga^n'a ntii^{n}nyu^n sa. Ní taná^n'ā sa^n'ā
fariseos canee ngiinu sa Jesús dɛ'ɛ̄
chi ca^n'á yā chi dii^n yā. 2 Tuu'mi ní
ndaā nanáá^n Jesús 'áámá sa^n'ā chí
ngiītā ní ndiituú núú^{n}má^n ch'ɛɛtɛ
sa. 3 Jesús ca^n'a yā chii yā maestros
ye^n'e ley ndúúcū sa^n'ā fariseos: ¿'Áá
'cuaa^n ley mii^n chí cuuví dií^n chi
nduūvā ye^n'e 'ii^n'yā^n nguuvi chí
ntaavi'tuunúú^n yā?
4 Sa^n'ā s'ee^n ní 'diii^n 'diií^n ch'ɛɛtinee
sa ní nguɛ́ɛ́ nan'guɛɛcuta^n'a sa.
Tuu'mi ní Jesús sta'á yā ta'a sa^n'ā
chi ndiituú ní dií^n yā chi nduūvā
ye^n'e sa^n'ā mii^n. Ni yaa'vi yā sa^n'ā
chi cuna^n'a sa. 5 Cuayiivi ní Jesús
yaa'vi yā sa^n'ā s'ee^n ní ca^n'a yā: ¿Chɛɛ̄
ndís'tiī ndúúti chi 'áámá burro o
'áámá itiindu ye^n'e nī cun'dáá nuú^n tī
na 'áámá viini ní nguɛ́ɛ́ tuu'mí nūu^n
ntun'dáa nī 'iiti 'áárá chí nguuvi chi
ntaavi'tuunuú^n 'ii^n'yā^n?
6 Sa^n'ā s'ee^n nguɛ́ɛ́ chiī
nan'guɛɛcúta^n'a sa cucáávā nduudu
chi nga^n'a yā.

'Ii^n'yā^n chi invitado yā naachi n'giindivaacu 'ii^n'yā^n

7 Taachí Jesús n'diichí yā táácā
dii^n 'ii^n'yā^n chi invitados chi ndɛɛvɛ
yā silla ye^n'e mesa chi lugar chí
n'daacā ca, tuu'mi ní ca^n'a yā 'áámá
ejemplo chi 'tɛɛ nguɛɛ dááma
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi dii^n yā invitados.
8 Nga^n'a yā 'tíícā. Taachi 'áámá
'ii^n'yā^n dií^n yā invitar dii naachí
n'giindivaacu 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ 'cuūndī
di na silla vmnáá^n vmnaa^n caati
cuuvi ndaa táámá 'ii^n'yā^n invitado
chi ch'ɛɛtɛ́ yā nguɛ́ɛ́ ti dii. Ní silla
mii^n ní caava 'ii^n'yā^n mii^n. 9 Ní
taachí ndaa 'ii^n'yā^n chi ch'ɛɛtɛ ca yā,
tuu'mi ní 'ii^n'yā^n chi dií^n yā invitar
di ndaa yā nanáa^n di ní caa^n'má^n yā
cuuvi yā dii: Cu'nee^n di lugar 'cūū
ye^n'e 'ii^n'yá^n 'cūū. Tuu'mi ní cuuví
'cuináa^n di ní 'cuūndī di na silla
n'díí naa^n n'giinu. 10 Taachí 'ii^n'yā^n
dií^n yā invitar dii ca^n'a di 'cuūndī di
na silla ndíí naa^n n'giinu. Ní taachi
ndaá nanáá^n dii 'ii^n'yā^n chi dií^n yā
invitar dii, tuu'mi ní caa^n'má^n yā
cuuvi yā dii: Díí sá^n'ā chi n'dai
nduucú, caaca dí cuaa^n 'nii^{n}nu^n. Ní
'āā n'daacā cuuvi ye^n'ē di nanáá^n
'ii^n'yā^n chi vɛɛtɛ́ yā na mesa. 11 'Ii^n'yā^n
chi dich'ɛɛtɛ́ maá^n yā táámá 'ii^n'yā^n
ní dií^n yā chi ndiicuu^n yā. Ní 'ii^n'yā^n
chi maa^n yā dii^n chi ndiicuu^n yā
tááma 'ii^n'yā^n ní dií^n yā chi ch'ɛɛtɛ́
yā.
12 Tuu'mi ní Jesús nga^n'á yā ngii yā
sa^n'ā chi diī^n invitar 'ii^n'yā^n s'ee^n: Dii
taachí in'nuu^n di chí che'e nguai^n di
o chi che'e nguíinū di, nguɛ́ɛ́ 'cuai
di 'ii^n'yā^n chi n'dai ndúúcu di, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú ví'i rā di, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú 'ii^n'yā^n ye^n'ē di, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú 'ii^n'yā^n na nii^{n}nuú^n va'āī ye^n'ē
di chi 'cuííca yā caati 'ii^n'yā^n s'uu^n ní
dií^n ntúu^n yā invitar dii chi che'e
di nduucú yā. 'Tííca ní nadíí'vɛ yā
dii^n cáávā chi ca'a di chi che'e yā.
13 Naatí taachi idin'dái di 'aama
comida n'dai, 'cuai dí 'ii^n'yā^n chi
ndaachí snee yā, ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ ngii ngiicá yā, ndúúcū

chi ngaī yó'o, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngueenáa^{n}. 14 Ní caa^{n}'ma^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ye^{n}'ē di: Dɛ'ɛ chúúcā n'dai di.
Ti 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ nteé yā dii.
Naati Ndyuūs nadíí'vɛ yā dii taachí
ndaa nguuvi chi 'ii^{n}'yā^{n} chi n'dai
nduuchí yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.

Ejemplo ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi che'e yā cena chi ch'ɛɛtɛ

15 Taachi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ yā
na mesa mii^{n} ch'iindiveé^{n} yā chuū,
ca^{n}'a yā chii yā Jesús: Dɛ'ɛ chúúcā
n'dai chi ca^{n}'á yā che'e yā pan
naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā.
16 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā ejemplo
'cūū: 'Áámá sa^{n}'ā ca'ā sa chi din'dái
yā 'áámá chi che'e nguíinū 'yaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n}, ní idii^{n} sa invitar n'deee n'dáí
'ii^{n}'yā^{n}. 17 Ní taachi 'āā chaa che'e
nguiinú yā dicho'o yā 'áámá mozo
chi ca^{n}'a sa cuuvi sa 'ii^{n}'yā^{n} chi
ndii yā invitado: Cuchíi nī. 'Āā vɛ́ɛ́
tanducué^{n}'ē chí che'e nguiinu yú.
18 Nducyaaca yā ní tucá'a yā ca^{n}'a yā
'tíícā: Ch'ɛɛtinúu^{n} nī ye^{n}'é. Ní 'áámá
sa^{n}'ā ní ca^{n}'ā sa: Cáámá ch'iīnū
'caí 'áámá finca ní cánéé chí ca^{n}'á
n'diīchí finca, chii^{n} chi ch'ɛɛtinúu^{n}
nī ye^{n}'é. 19 Táámá yā ní ca^{n}'a yā:
'Caí nyu^{n}'u yáandā itiindu ní ne^{n}'é
dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ndúúcu tī. Ngiicá
favor. Ch'ɛɛtinúu^{n} nī ye^{n}'é. 20 Táámá
yā ní ca^{n}'a yā: Cáámá ch'iinu
ch'iindivaacú chi chii^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
ca^{n}'á. 21 Taachí nguɛɛcunéé mozo,
ca^{n}'a sa chuū chii sa 'iivi sa. Tuu'mi
ní 'iivi mii^{n} nduuvi taá^{n} yā ní ca^{n}'a
yā chii yā mozo mii^{n}: Cue^{n}'e di cuaa^{n}
níí'vēē ndúúcū cuaa^{n} cyúúní ye^{n}'e
yáā^{n} ní candɛ́ɛ di 'ii^{n}'yā^{n} ndaachíī,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ngii ngiicá
yā, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ngaī yó'o,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ngueenááa^{n}.
22 Sá^{n}'ā mozo ní cue^{n}'ē sa. Cuayiivi
ní ndaā sa ní ca^{n}'ā sa chiī sa 'iivi sa:
N'dií, señor, 'āā dií^{n} tan'dúúcā chí
nga^{n}'a nī ní vɛ́ɛ́ cá lugar chi 'cuɛētɛɛ́
'ii^{n}'yā^{n} na mesa. 23 Ca^{n}'a señor mii^{n}
chiī yā sa^{n}'ā mozo mii^{n}: Cue^{n}'e di
cuaa^{n} cyúúní n'gɛɛtɛ ndúúcū yúúní
chi vɛ́ɛ́ chi neēe^{n} cuáá^{n} 'diītū ní
di'cuíítu di 'ii^{n}'yā^{n} chí chii yā na
vaacú ní 'íícú cuuvi diituú na vaacú.
24 Ti 'úú ní nga^{n}'á ngīi ndís'tiī chi
mar 'áámá sa^{n}'ā chí dií^{n} invitar sa^{n}'ā
vmnaa^{n} nguɛ́ɛ́ 'cuú^{n} ndáa sa che'ē
nguiinú sa nduucú na mesa ye^{n}'é.

'Ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'a yā ndúúcū Jesús canee chi 'cuéénu yā cuuvi

25 Cuayiivi míí^{n} nééné n'deee
'ii^{n}'yā^{n} cue^{n}'e yā ndúúcū Jesús. Ní
Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chiī yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} 'áámá ejemplo: 26 Ndúúti chi
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ne^{n}'e ca yā chiidá
yā o chɛɛcú yā o n'daataá ye^{n}'e
yā o daiya yā o 'dííínu yā o vi'i yā
o vida ye^{n}'ē maá^{n} yā nguɛ́ɛ́ ti 'úú
chi Jesús, nguɛ́ɛ́ cuuvi discípulo
ye^{n}'é. 27 'Āā du'ú nūu^{n} chi ca^{n}'a yā
nduucú ní nguɛ́ɛ́ ndɛ́ɛ yā cruz ye^{n}'e
yā chi tan'dúúcā nducué^{n}'ē chi
'cueenu taavi yā cuuvi cucáávā 'úú
nguɛ́ɛ́ cuuvi discípulo ye^{n}'é. 28 ¿'Áá
chɛɛ́ nūu^{n} 'áámá ndís'tiī taachí
ne^{n}'e nī din'dái nī 'áámá torre, ¿'áá
nguɛ́ɛ́ n'gɛɛtɛ́ nī ní ididuuchɛ́ nī?
¿'Áá n'deēe dií^{n} nī gasto ndúúti chi
tu'néé chí'vɛɛ ye^{n}'e nī chí 'cuiinu
din'dái nī torre ye^{n}'e nī? 29 Ní nduuti
chi cu'nuú^{n} nī cimientos ye^{n}'ē torre
ní cuayiivi nguɛ́ɛ́ cuuvi din'daí nī
torre ye^{n}'e nī, tuu'mi ní nducyaaca
yā chi snaa^{n} yā 'cáí^{n}nyū^{n}nee^{n} yā
ndís'tiī. 30 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní caa^{n}'ma^{n}

yā: Sá^n'a 'cūū tucá'a sa din'dái
sa ní nguɛ́ɛ́ ch'iinu di'cuiīnú sa.
31 Ní Jesús nga^n'a yā 'tíícā: ¿Du'ú
rey ndúúti chi canee chi dií^n yā
caandaá ndúúcū táámá rey, 'áá
nguɛ́ɛ́ n'giindi yā ndúúcū táámá
sa^n'ā ní ididuuchɛ́ yā? Nduuti chi
tunéé^n ndiicu mil soldados ní 'iicu
ndúúcū chuú nūu^n cuuvi 'cuu^n'ma^n
yā ndúúcū soldados chi ndiichi mil
ye^n'ē táámá rey. 32 Ní nduuti chi
nguɛ́ɛ́ cuchɛɛ yā, taachi cuchií yā
táámá rey ndúúcū soldados ye^n'e yā
chi dií^n yā caandaá ní canéé ya^n'ai
ca yā mii^n tuu'mi ní rey mii^n dicho'ó
yā 'ii^n'yā^n chi candɛ́ɛ̄ nduudu
mii^n. Ní 'iicu caaca yā taama rey
chi 'cuɛɛtinéé 'diií^n yā. Ní nguɛ́ɛ́
dií^n yā caandaá ndúúcū rey ye^n'e
yā. 33 'Tiicá ntúū^n. 'Āā chɛɛ́ nūu^n
ndís'tiī nduuti chi nguɛ́ɛ́ cu'nee nī
tanducué^n'ē chi vɛ́ɛ́ ye^n'e nī, nguɛ́ɛ́
cuuví cuuvi ndís'tiī discípulos ye^n'é.

Jesús nga^n'a yā ye^n'é yiima chi nguɛ́ɛ́ n'daācā sabor ye^n'ē

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

34 Jesús nga^n'a yā: Yiima ní n'dai.
Nduuti chí nguɛ́ɛ́ n'daācā sabor
ye^n'ē, ¿dɛ'ɛ́ ca'ā sabor ye^n'ē? 35 Nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄, ndii nguɛɛ cáávā yá^n'āa,
ndii nguɛɛ ndúú naachi vɛ́ɛ́ abono,
caati canangée yā yiima mii^n. 'Ii^n'yā^n
chi vɛ́ɛ́ veé^n yā, 'caandiveé^n yā ye^n'é.

Ejemplo ye^n'ē 'íítí cuūchī chi nindai

15 Nducyáácá sa^n'ā chí
ínn'guɛɛ sa ye^n'e yá^n'āa
ndúúcū 'ii^n'yā^n nuu^{n}ndi ndaá yā
nanáá^n Jesús chí 'caandiveé^n yā
nduudu ye^n'e yā. 2 Cáávā chuū
'ii^n'yā^n fariseos ndúúcū maestros
chi ngi'cuee^n ley nga^n'a yā n'de'ei yā
nguáá^n maá^n yā contra ye^n'e Jesús.
'Túúca nga^n'á yā: Jesús mii^n n'gúu^n
yā chí ndaá nanáa^n yā 'ii^n'yā^n chi
vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e yā. Ní 'ii^n'yā^n mii^n
ngé'e yā ndúúcu yā.
3 Tuu'mi ní Jesús mii^n ní ca^n'a yā
'aama chi 'tɛ́ɛ́ nguɛɛ daama ndúúcū
'ii^n'yā^n mii^n. 4 Chɛɛ́ ndís'tiī ndúúti chi
vɛ́ɛ́ 'áámá ciento 'iiti cuūchī ye^n'e nī
ní nduuti chí 'áámá chɛɛ 'iiti s'uu^n
cuuví ndái tī, ¿'áá nguɛ́ɛ́ cu'nee nī
ndu'u chí cuū^n ngɛɛcú nditii^n'yú
cuuú^n tī na 'cuɛ́ɛ́tí? Ní ca^n'á nī
in'nuú^n nī 'iiti chi nindáí míí^n ndíí
taachí nndaacá nī 'iiti mii^n. 5 Ní
taachí ndaacá nī 'iiti mii^n cun'duú
nī 'iiti ná 'diimi nī ní candɛ́ɛ nī 'iiti
cuūchī mii^n naachi canéé taná^n'ā
'iiti cuūchī. Ní yeenú n'dai nī. 6 Ní
taachi nndaa nī na vaacu nī, tuu'mi
ní nadidaama nī 'ii^n'yā^n chi n'dai
ndúúcu nī ndúúcū 'ii^n'yā^n na nii^{n}nuú^n
na va'ai ye^n'e nī. Ní caa^n'ma^n nī
cuuvi nī, 'ii^n'yā^n s'ee^n: Ndís'tiī cuuvi
yeenú n'dai nī nduucú ní di'viicu yú
ti 'āā n'daacá 'iiti cuūchī ye^n'é chi
nīndaí. 7 Tuu'mi ní Jesús nga^n'á ntúu^n
yā, 'úú nga^n'á ngīi ndís'tiī: 'Tíícā vɛ́ɛ́
vaādī yeenú taavi na va'ai chɛɛti
nguuvi ye^n'ē 'áámá 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^n'e yā ní ndaacadaami yā
ye^n'ē nuu^{n}ndi ye^n'e yā nguɛ́ɛ́ ti ye^n'ē
cuū^n ngɛɛcú nditii^n'yu cuūu^n 'ii^n'yā^n
chi n'dai chi nguɛ́ɛ́ canee cuumi chi
ndaacadaami yā ye^n'ē nuu^{n}ndi ye^n'e
yā.

Ejemplo ye^n'ē 'áámá cáádí chí níndáí

8 Ní ca^n'a Jesús: Du'u 'áámá
n'daataá chi vɛ́ɛ́ ndiichi cáádí ye^n'ē
ta nduuti chi dindai tá 'áámá ¿'áá
'cuu^n'mi^n tá lámpara ní n'daaca tá
va'āī, ní in'nuu^n tá ndúúcū cuidado

taanduvɛ́ɛ́ ndíí ndaācā ta tuūmī
mii^{n}? 9 Taachí ndaācā tá nadaama
tá 'ii^{n}'yā^{n} chi n'dai ndúúcu ta
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} na nii^{n}nuú^{n} va'ai
ye^{n}'e ta ní ca^{n}'a tá: Cuuvi yeenú nī
nduucú ní di'viicu yú ti 'āā ndaācá
'áámá cáádí ye^{n}'é chí chindāi mii^{n}.
10 'Úú nga^{n}'á ngií ndís'tiī caati
'tiicá ntúū^{n} vɛ́ɛ́ vaadī yeenú nguaa^{n}
ángeles ye^{n}'é Ndyuūs cucáávā 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nuu^{n}ndi chí nandaacadaamí
yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā.

Ejemplo ye^{n}'e sa^{n}'ā n'gaiyáā pródigo chi s'nee^{n} sa chiida sa

11 Jesús nga^{n}'a ntúu^{n} yā ejemplo
'cūū: 'Áámá sa^{n}'ā vɛ́ɛ́ 'uūvī daiya sa.
12 Sa^{n}'ā n'gaiyáā daiya sa chi 'líí^{n} ca
mii^{n} ca^{n}'a sá chii sá chiida sa: N'diī,
chiidá, tée nī parte chi itunee^{n} 'úú
ye^{n}'e vaādi ngua'aá ye^{n}'e nī. Chiida
sa ní naca^{n}'á yā ní nca'a yā sa^{n}'ā chi
parte ye^{n}'e sa. 13 Nguɛ́ɛ́ chi 'naa^{n},
sa^{n}'ā 'líí^{n} ca mii^{n} ní nadīdaamá sá
tanducué^{n}'ē déndu'ū ye^{n}'ē sa. Ní
cue^{n}'e ya^{n}'ai sa táámá país. Míí^{n}
ch'iinu dii^{n} sa gastar tanducué^{n}'ē ti
dii^{n} sa nducué^{n}'ē chi nguɛɛ n'daacā.
14 Ní taachi ch'iinu tuūmī ye^{n}'ē sa
tanducué^{n}'ē chi ca'a chiida sa, ndaā
'áámá cuiicu ch'ɛɛtɛ na país mii^{n}.
Sá^{n}'ā mii^{n} ní ch'eenū n'dai sa chiī
caati nguɛ́ɛ́ chí che'e sa. 15 Sa^{n}'ā
mii^{n} ní ndaā sa nanáá^{n} 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e país mii^{n}. Ní ca^{n}'a sa chi ne^{n}'e
sa dii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní
ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'a mii^{n} chi cue^{n}'e
sa tan'dúúcā mozo ye^{n}'é yā ní dii^{n}
sa cuidado cuūchí s'ee^{n} ye^{n}'é yā.
16 Sa^{n}'ā mii^{n} ní nacádiinuu^{n} sa chí
ne^{n}'ē sa che'e sa chi ye^{n}'ē cuuchí
s'ee^{n} caati mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́
ca'a yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ sa^{n}'ā. 17 Tuu'mi ní
n'gaācu sa ní ca^{n}'ā sa nguaa^{n} maa^{n}
sa: N'deee n'dáí mozos ye^{n}'e chiidá
chí nge'e yā pan ní neené n'deee
chí nge'e yā vɛɛ, 'iicu 'muu^{n} 'úú ní
idií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ní ne^{n}'ē 'cuūvi chi
cuiicú. 18 N'daa cá 'muu^{n}. Na^{n}'á
n'diichí chiidá ní caa^{n}'má^{n} cuuví
'ii^{n}'yā^{n}: N'diī chiidá vɛ́ɛ́ nuū^{n}ndī ye^{n}'é
nanáá^{n} Ndyuūs chi canéé na va'ai
chɛɛti nguuvi ní nanáá^{n} n'diī. 19 'Āā
ntɛ́ɛ́ n'dai ca 'úú chi tunee^{n} 'úú chi
caa^{n}'ma^{n} nī chi daiya nī 'úú. Cu'neé^{n}
nī 'úú tan'dúúcā 'aama mozo ye^{n}'e
nī. 20 Tuu'mi ní cuna^{n}'ā sa ndaā sa
nanáá^{n} chiīdā sa. Taachi indái ca
nndaa sa, tuu'mi ní chiida sa ní
n'diichí yā sa^{n}'ā ní nnee ya'āī 'iinú yā
sa^{n}'ā. Chiida sa ní cue^{n}'e yā ngeenu
yā naachi canéé sá ní tuma^{n}'á yā
daiyá yā ní tuu'vi yā cheendi sa.
21 Daiya yā mii^{n} ní ca^{n}'a sa chii sa
chiida sa: N'diī, chiidá, vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^{n}'é nanáá^{n} Ndyuūs chi canee na
va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū nanáá^{n}
n'diī. 'Āā n'tɛ́ɛ́ n'dai ca 'úú chí itunee^{n}
'úú chi caa^{n}'má^{n} nī chi daiya nī 'úú.
22 Naati chiida sa míí^{n} ní ca^{n}'a yā
chii yā mozos ye^{n}'e yā: Dii mozos,
maa^{n} nch'ɛɛtɛ́ nūu tun'dáa di tíinūu^{n}
chí n'dai ca ní cu'nuú^{n} di sa^{n}'ā daiyá.
Ní ca'a di chiīnūta'āa cunuu^{n} ta'ā
sa ndúúcū ndaacuú chi cunuu^{n} ca'ā
sa. 23 Cué^{n}'e di canguai^{n} di itiindu
'líí^{n} chi 'viichɛɛ́. Ní 'caa^{n}'nu^{n} di 'iiti
chi che'é 'nū. Ní dií^{n} 'nū 'viicu. 24 Ti
sá^{n}'a 'cūū daiyá cue^{n}'e sa ya^{n}'ai ní
'āā tan'dúúcā chi n'dií sá. Maa^{n} ní
navaacunée sa ní nduuchi sa. Ní
tan'dúúcā chí nīndái sá ní ndaācā sa.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní yeenú taavi yā ní
dií^{n} yā 'áámá 'viicu.
25 Ní sa^{n}'ā daiyá yā chí vmnaa^{n}
canee sa cuɛɛti. Ní taachí ndaā

níí^{n}nūu^n sa ná va'ai, ch'iindivee^n sa
chí itiivi sa^n'ā flauta ní 'ii^n'yā^n nde'ei
yā. 26 Tuu'mi ní sa^n'ā mii^n ní 'caī
sa 'aama mozo ní itiinguunee^n sa
mozo mii^n dɛ'ɛ̄ chi vɛ́ɛ́. 27 Mozo mii^n
ní ca^n'ā sa chii sa 'ii^n'yā^n: 'Āā ndáā
'díinu nī. Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ye^n'ē
sa. Ní chiidá nī ní ca^n'a ntii^{n}nyu^n
yā chí ch'iī itiindu 'líí^n chi 'viichɛ.
28 Sa^n'ā mii^n ní nduuvi taa^n sa. Nguɛ́ɛ́
'cuu^n sa nndaā sa va'āī. Tuu'mi ní
chiida sa mii^n ní cun'dáa yā va'āī
ní di'cuíítu yā daiya yā chí nuū^n
ndaā sa va'āī. 29 Naati sa^n'ā mii^n
ní nán'guɛɛcúta^n'ā sa ye^n'e chiida
sa: 'Āā 'naa^n n'dáí idichíí'vɛ̄ 'úú
n'diī, ní díí^n tanducué^n'ē chi nga^n'a
nī ní mar 'áámá vmné^n'ēe nguɛ́ɛ́
tee nī mar 'áámá 'iiti cuūchī 'líí^n
chi 'caa^n'nú^n ní díí^n 'viicu. Ní 'úú
cuuvi yeenú ndúúcū amigos ye^n'é.
30 Naatí taachi ndaā daiya nī sá^n'a
'cūū, 'níí^{n}nuú^n 'tuū'vī sa tanducué^n'ē
chí vaadī n'guá'āa ye^n'ē sa ndúúcū
n'daataa s'ee^n chi vɛ́ɛ́ sa^n'ā s'ee^n
ye^n'e. Ní nga^n'a ntii^{n}nyú^n nī chi
mozos ch'ii^n'nú^n yā itiindu 'líí^n chi
'viichɛɛ́ chi che'e sa. 31 Tuu'mi ní
chiida sa mii^n ca^n'a yā chii yā sa^n'ā:
Díí, daiyá, 'áámá canee di nduucú
ní tanducué^n'ē dendu'ū chiī ye^n'é ní
ye^n'ē di. 32 Canéé chí dii^n yú 'viicu ti
sa^n'ā 'diinu di chi 'úú nacadiinú chi
tan'duucā chi 'āā n'dií sá ní nduuchí
sa. 'Āā nindáa sa na vaacu yú ní
maa^n ní ndaācā yú sa^n'ā.

Ejemplo ye^n'e 'áámá patrón chi nguɛ́ɛ́ n'daācā dii^n yā ndúúcū mozos ye^n'e yā

16 Jesús ní ca^n'a ntúu^n yā
chii yā discípulos ye^n'e yā:
'Áámá dueño 'cuiica s'néé^n 'áámá
mayordomo ye^n'ē yá^n'āa ye^n'e
yā. Ná^n'ā mozos ndaa sa nanáá^n
dueño ní tun'dáá nuu^{n}ndi sa ye^n'ē
mayordomo mii^n ní nga^n'ā sa dɛ'ɛ̄
chi dii^n mayordomo chi nguɛɛ
n'daācā ndúúcū dendu'ū chi ye^n'ē
dueño. 2 Tuu'mi ní dueño mii^n ní
yaa'vi yā mayordomo ye^n'e yá^n'āa
ní ca^n'a yā chii yā sá^n'ā: N'diī, ¿dɛ'ɛ
'túúcā n'giindiveé^n ye^n'e nī? Teé nī
cuenta 'úú ye^n'ē ntii^{n}nyu^n chi díí^n
nī tí 'āā ntɛ́ɛ́ cuuví nī mayordomo.
3 Sa^n'ā mayordomo ye^n'e yá^n'āa mii^n
nadicádíinuu^n sa 'túúcā: ¿Taācā díí^n
maa^n caati dueño ye^n'e yá^n'āa ndivíi
yā 'úú ye^n'e chi mayordomo 'úú
ye^n'ē ntii^{n}nyu^n? Nguɛ́ɛ́ ditiīnu 'úú
chí díí^n ntii^{n}nyu^n chi n'gii ní nduuti
chi caācá limosnas, 'cuinaá^n. 4 'Āā
deenú dɛ'ɛ̄ chi díí^n ní taachi 'āā ntɛ́ɛ́
nga^n'a ntii^{n}nyú^n ye^n'e mayordomo
tuu'mi ní amigos ye^n'é 'cuaá^n yā 'úú
na vaacu yā. 5 Tuu'mi ní mayordomo
mii^n yaa'vi sa nducyáácá 'ii^n'yā^n
chí cán'díícu yā ye^n'e dueño ye^n'e
yá^n'āa ye^n'e yā ní ca^n'a sa chii sa
'ii^n'yā^n vmnáá^n vmnaa^n: ¿'Áá n'deēe
cán'díícu di ye^n'e dueño? 6 Sa^n'ā
mii^n ní ca^n'a sa: 'Úú can'diicú 'áámá
ciento toneles aceite. Tuu'mi ní
mayordomo mii^n ní ca^n'a sa sa^n'ā:
Cuta'a dí caaca naachi canéé nguū^n
ye^n'ē di. Cuundi dí ní n'nee nguū^n
di 'uūvī ngɛɛcu ndiichí toneles
aceite. 7 Ch'iinu maa^n ní ca^n'a sa
chii sa taama sa^n'ā: Díí, ¿'áá n'deēe
cán'díícu di? Sa^n'ā mii^n ní ca^n'a sa:
'Úú can'diicú 'áámá ciento maquilas
ye^n'ē trigo. Tuu'mi ní mayordomo
mii^n ca^n'a sa: Cuta'a dí caaca naachi
canéé nguū^n ye^n'ē di ní 'nee^n ngūu^n
di cuūu^n ngɛɛcú maquilas. 8 Tuu'mi
ní dueño mii^n tuumicádiinuu^n yā

ye^n'ē mayordomo chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
ní chuuné listo sa ndúúcū asuntos
ye^n'ē sa. Ní dueño míí^n ca^n'a yā chii
yā sa^n'ā: Tiempo mii^n sá^n'ā chi snéé
i^n'yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́ n'daaca sa ní
neene listo ca sa ndúúcū asuntos
ye^n'ē sa ndúúcū vaadī 'cuiica chi
vɛ́ɛ́ i^n'yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́ ti 'ii^n'yā^n chi
díí^n yā chii^n chi Ndyuūs ne^n'e yā chi
snée yā na dɛɛvɛ.
9 Cáávā chuū 'úú ní nga^n'á ngií
ndís'tiī: Ndúúcū vicios ye^n'e vaadi
'cuiica chi vɛ́ɛ́ i^n'yee^{n}dí 'cūū díí^n nī
n'daācā ndúúcū 'ii^n'yā^n ti vɛ́ɛ́ amigos
ye^n'e nī caati taachi 'cuūvi nī 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi nnee nī ní nga^n'á yā: N'dai
ndís'tiī ¿'áá cuuvi ndaa nī na va'ai
chɛɛti nguuvi 'tíícā?
10 'Ii^n'yā^n chi n'daacā idií^n yā
ndúúcū cosas chi 'líí^n 'tiicá ntúū^n
n'daacā idií^n yā ndúúcū cosas chi
n'deee n'dáí ní n'gɛɛtɛ. 11 Nduuti
chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^n nī
ndúúcū tuūmī chi vɛ́ɛ́ í^n'yee^{n}dí 'cūū,
¿du'ú 'ii^n'yā^n cuuvi teé yā ndís'tiī
ntii^{n}nyu^n ye^n'é Ndyuūs chi ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē vaadi 'cuiica chi vɛ́ɛ́ chi ye^n'é
Ndyuūs? 12 Ndúúti chi ndís'tiī nguɛɛ
n'daacā idií^n nī ndúúcū dendu'ū chi
vɛ́ɛ́ ye^n'e taamá yā, ¿du'ú 'ii^n'yā^n tée
yā chi vɛ́ɛ́ ye^n'e nī?
13 Mar 'áámá sa^n'ā nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^n
sa mandados ye^n'e 'uūvī 'iivi sa; ti
ne^n'e ca sa 'aama yā nguɛ́ɛ́ ti taama
yā, o n'daacā ca dii^n sa ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē 'aama yā nguɛ́ɛ́ ti taama yā.
Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi dichíí'vē
Ndyuūs nduuti chi ne^n'e ca nī vaadī
'cuiica chi vɛ́ɛ́ i^n'yee^{n}dí 'cūū.
14 'Ii^n'yā^n fariseos n'giindiveé^n
ntúu^n yā dendu'ū chi 'túúcā nga^n'a
Jesús mii^n ní 'ii^n'yā^n s'ee^n diné^n'e
n'dai yā tuūmī ní yaa'vi nee^n yā
Jesús. 15 Jesús mii^n ní ca^n'a yā
chiī yā 'ii^n'yā^n fariseos: Ndís'tiī ní
nadicádiinuu^n nī chi ndís'tiī ní
'ii^n'yā^n n'dai ndís'tiī nanáá^n sa^n'ā
i^n'yee^{n}dí 'cūū naati Ndyuūs ní
n'diichí yā staava ye^n'e ndís'tiī. Chíí^n
chí 'ii^n'yā^n nadicádiinuu^n yā chí
ch'ɛɛtɛ ca, chii^n chi Ndyuūs dií^n yā
cuenta chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ.

Jesús nga^n'a yā chí ley ní n'daācā

16 Ley ye^n'e Moisés ndúúcū chíí^n
chí chi'cuee^n profetas canee nanáá^n
ndís'tiī ndíí taachi ndaā Juan chi
chɛɛdínuū^{n}nī^n na i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ndíí
tiempo mii^n 'ii^n'yā^n ca^n'a yā nduudú
n'dai chí ngai ye^n'e naachí Ndyuūs
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ní nducyáácá
'ii^n'yā^n ne^n'e yā cu'téénu yā nduudu
mii^n.
17 Ngí^n'īi ca chí 'cuiīnu nanguuvi
ndúúcū na yá^n'āa nguɛ́ɛ́ ti 'cuiīnū
'áámá letra 'líí^n ye^n'e ley.

Jesús ngi'cuee^n yā ye^n'e divorcio

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

18 'Āā du'ú nūu^n sá^n'ā chí cū'nee^n
sa n'daataá ye^n'ē sa ní 'caandivaacu
sá ndúúcū taama tá dii^n nuu^{n}ndí sa.
Sá^n'ā chi cunee sá ndúúcū n'daataá
chi s'nee^n tá isa^n'ā ye^n'ē tá 'āā
dinuu^{n}ndí ntúu^n sa.

Ye^n'ē sá^n'ā 'cuiica ndúúcū sa^n'ā chi nguuvi Lázaro

19 Ca^n'a Jesús: Tiempo chi chó'ōo
canéé 'áámá sa^n'ā 'cuiica chí 'nuu^n
sa catecai n'dai sa ní dii^n sá 'viicu.
Ní nge'e sa cosas chi n'dai nguuvi
nguuvi. 20 Canéé ntúū^n 'áámá sa^n'ā
chi nguuvi sa Lázaro chí ngiica
limosnas. Ní diituú n'duu'vi núú^{n}má^n
chɛɛtɛ sa. Ní vɛɛ sa cheendi va'āī

ye^n'é sa^n'ā 'cuiica mii^n. 21 Sa^n'ā mii^n
ní ne^n'e sa che'e sa cosas chi ingéē
ye^n'e mesa ye^n'e sa^n'a 'cuiicá mii^n.
Ndaā 'yaānā s'ee^n naachi vɛ́ɛ sa
ní yaā'vi née tī naachí ya'āī ye^n'e
Lázaro mii^n. 22 Cuayiivi mii^n ní
ch'iī Lázaro. Ángeles ye^n'é Ndyuūs
candɛ́ɛ yā Lázaro naachi canéé
chiida yú Abraham na lugar paraíso
chi ye^n'e 'ii^n'yā^n chi n'dáí. Ch'iī ntúū^n
sa^n'a 'cuiica mii^n ní ch'iichi yā sa^n'ā.
23 Taachi sá^n'ā 'cuiica mii^n ch'eenu
sa chiī na infierno n'diichi sa
cuaa^n 'nii^{n}nu^n ní n'diichi sa chiida
yú Abraham ndúúcū Lázaro mii^n.
24 Tuu'mi ní 'caī sa^n'ā 'cuiica mii^n:
N'dií, chiidá Abraham, inneé ya'ai
'iinú nī 'úú, ní dichó'o nī Lázaro
chi di'caandá yā tiī nduuti tá'ā
nguaa^n nuū^{n}nī^n ní cun'duú yā na
ch'iīyá ní di'caanda ch'iīyá ti neené
n'geenú ngii ná nguuchi ya^n'ā 'cúū.
25 Abraham mii^n ní ca^n'a yā chiī yā
sa^n'ā: Díí, daiyá, n'gaacú di tí taachí
canee dí i^n'yeē^{n}dī mii^n ch'iīndī ndii
n'deee n'dáí chi n'daācā ye^n'ē di.
Lázaro mii^n nguɛ́ɛ́ vɛɛ ye^n'ē sa naati
maa^n ní 'muu^n ní vɛ́ɛ́ 'viich'ɛ̄ɛtíínūu^n
ye^n'ē sa ní díí ní 'cuéénú dí cuuvi
mii^n. 26 Míí^n vɛ́ɛ́ 'áámá yíívi yá^n'āa
chi neene ch'ɛɛtɛ nguaa^n nús'uu
ndúúcū ndís'tiī. 'Ii^n'yā^n chí ne^n'e
yā chó'o yā ndii 'muu^n ndíí naachi
snéé ndís'tiī nguɛ́ɛ́ cúúví dií^n yā.
Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'ii^n'yā^n chi snée yā
taa nguɛ́ɛ́ cuuví cho'o yā ní ndaá
yā naachi snée 'nū. 27 Tuu'mi ní
sa^n'ā 'cuiica míí^n nga^n'ā sa: N'diī,
chiidá Abraham, idi'cuíítú n'diī
chí dichó'o nī Lázaro i^n'yeē^{n}dī ndii
vaacu chiidá, 28 ti vɛ́ɛ́ nyu^n'u 'diinú
chi sa^n'ā mii^n ní Lázaro cuuvi sa
'diinú chi nguɛ́ɛ́ ndaa yā lugar 'cūū
chí 'cueenu yā cuuvi. 29 Abraham
mii^n ní ca^n'a yā chii yā sa^n'a:
Canee nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs
naachi canee nguū^n ye^n'e Moisés
mii^n ndúúcū profetas ní cuuví yā
'ii^n'yā^n chi 'caandiveé^n yā ye^n'é 'ii^n'yā^n
s'ee^n. 30 Tuu'mi ní sa^n'ā 'cuiica mii^n
ní ca^n'ā sa: N'diī, chiidá Abraham,
nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n yā ye^n'e yā.
Ndúúti chi 'áámá 'ii^n'yā^n chi 'āā n'dii
ca^n'a yā nanáá^n 'diinú, tuu'mi ní
'caandiveé^n yā ye^n'é 'ii^n'yā^n mii^n ní
ndaacadaamí yā ye^n'ē nuu^{n}ndi chi
dií^n yā. 31 Abraham mii^n ní ca^n'a
yā chii yā sa^n'a 'cuiica: Ndúúti chi
nguɛ́ɛ́ cu'téénu yā chi canéé nguū^n
na libro ye^n'é Ndyuūs ye^n'e Moisés
ndúúcū 'ii^n'yā^n profetas ndíí cuáá^n
vmnaa^n, nguɛ́ɛ́ cu'téénu ntúu^n yā
ye^n'é 'ii^n'yā^n 'cúū chi cuuví yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n 'áárá chí 'ii^n'yā^n 'cúū ncuée^n yā
ye^n'e nguaa^n tina^n'ā.

Jesús ngi'cuee^n yā chi nguɛ́ɛ́ canee chi dii^n yú nuu^{n}ndi

(Mt. 18.6-7; 21-22; Mr. 9.42)

17 Jesús ca^n'a yā chii yā
discípulos ye^n'e yā: Cuaacu
níí^{n}nyú^n chi vɛ́ɛ́ dɛ'ɛ cáávā chí
diīí^n chí 'ii^n'yā^n dinuu^{n}ndi yā naati
dɛ'ɛ chúúcā ya'ai ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
dií^n yā chi taama 'ii^n'yā^n dinuu^{n}ndi
yā. 2 N'daacā ca chí cuuvi 'túúcā
ndúúcū 'ii^n'yā^n mii^n. 'Ii^n'yā^n s'ee^n
caāchiichí yā 'áámá tuūu yúúdú chi
inguú^n 'ii^n'yā^n na daandu 'ii^n'yā^n mii^n
ní 'caanuú yā 'ii^n'yā^n mii^n naachi
yáānūu^n ye^n'ē nuu^{n}ni'yá^n'ā ní nguɛ́ɛ́
cuuvi dii^n 'ii^n'yā^n mii^n chi taama
da'caiyáā idinuu^{n}ndi yā.
3 Cundɛ́ɛ ndís'tiī cuidado. Ndúúti
'díínu nī dinuu^{n}ndí sa contra ye^n'e
'aama nī, yaa'vi neé^n nī sa^n'ā. Ndúútī

chi ndaacadaami sa ye^{n}'ē nuu^{n}ndi
ye^{n}'ē sa nadich'ɛɛcú nī ye^{n}'ē sa.
4 'Áárá chí ndɛɛ̄chɛ̄ cuuvi idinuu^{n}ndí
sa contra ye^{n}'e nī 'áámá nguuvi
ní ndɛɛ̄chɛ̄ cuuvi ndaa sa nanáá^{n}
ndís'tiī ní caa^{n}'ma^{n} sa cuuvi sá
ndís'tiī: Ndaacadaāmí ye^{n}'ē nuu^{n}ndi
ye^{n}'é, tuu'mi ní nadich'ɛɛ̄cu nī ye^{n}'ē
sa.

Poder ye^{n}'ē vaadī i'teenu

5 Apóstoles ca^{n}'a yā chii yā Señor
Jesús: N'diī, Señor, dií^{n} nī chi nús'uu
cuuvi cu'téénu cá 'nū.
6 Tuu'mi Jesús ca^{n}'a yā chii yā
apóstoles: Ndúútí chi ndís'tiī
duu'vi i'téénu nī, tuu'mi ní vaadī
i'teenu ye^{n}'é nī ní tan'dúúcā 'áámá
nduutí ye^{n}'ē yiīvɛ̄ ntíí'yaá. Ní cuuvi
caa^{n}'ma^{n} nī 'tíícā ndúúcū yá^{n}'á: Díí
yá^{n}'á cuvíi dí 'muu^{n} ní cue^{n}'e di ná
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. Ní 'caandivee^{n} yá^{n}'á
mii^{n} ye^{n}'e dii.

Ye^{n}'e táácā cuuvi dii^{n} yú ntii^{n}nyu^{n} ndúúcū Ndyuūs 'iivu yú

7 Nga^{n}'a Jesús: Du'u ndís'tiī ndúútī
chi vɛɛ 'áámá mozo chi di'cuūndú
'iiti o dii^{n} sa cuidado 'iiti cuūchī
ye^{n}'e nī taachi nguɛɛcunée sa ye^{n}'e
campo mii^{n}, ¿'áá hora míí^{n} nūu^{n}
caa^{n}'ma^{n} nī cuuvi nī sa^{n}'ā?: Cho'o
di 'cuūndī di na mesa. 8 ¿'Áá nguɛ́ɛ́
vmnáá^{n} vmnaa^{n} caa^{n}'ma^{n} nī cuuvi
nī mozo mii^{n} 'tíícā?: N'nuu^{n} di chi
che'e nguiīnu yú. Ní 'cuiinduū di
ye^{n}'é na mesa, 'cuiī di ní 'úú cu'ú
che'é. 'Cuiinu che'é 'cuiinu cu'ú
tuu'mi ní dii cuuvi ché'e di cu'u di.
9 ¿'Áá aama patrón nca'a yā gracias
mozo mii^{n} ti dii^{n} sa mandados chi
cā^{n}'a patrón ye^{n}'ē sa? Nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā
'tíícā. 10 'Tiicá ntúū^{n}, ndís'tiī, taachí
'cuiinu dií^{n} nī tanducué^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n}
chí nga^{n}'á Ndyuūs ndís'tiī, tuu'mi ní
caa^{n}'ma^{n} nī 'tiicā: Ndyuūs, nús'uu ní
mozos ye^{n}'e nī naati nús'uu ní dií^{n}
'nū dámaāa^{n} chi canee chi dí^{n} 'nū.

Jesús idií^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e ndiichi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ca'āī lepra chi ín'duuti yuūtɛ̄ ye^{n}'e yā

11 Taachí Jesús mii^{n} canúu^{n}
yā yúúní chí cue^{n}'e yā na yáā^{n}
Jerusalén, cho'ó yā naavta^{n}'ā ye^{n}'e
na 'uuvī yá^{n}'āa chi Samaria ndúúcū
Galilea. 12 Ní taachí Jesús sndaa yā
'áámá yáā^{n} 'líí^{n} snéé ndiichi sa^{n}'ā
chí induuti yuūtɛ̄ ye^{n}'ē sa chi ndii
sa ca'ai lepra. Ndaā sa nanáá^{n} Jesús
mii^{n} ní ch'ɛ́ɛ́tíndii ya^{n}'ai sa. 13 Ní 'cai
sa: N'diī, 'iivú Jesús, nnéé ya'ai 'iinu
nī nús'uu.
14 Taachí Jesús n'diichi yā sa^{n}'ā
s'ee^{n}, tuu'mi ní yaa'vi yā: Ndís'tiī,
cue^{n}'e nī ní 'cuu^{n}'mi^{n} nī nanáá^{n}
chiiduú s'ee^{n}. Ch'íínú ca^{n}'a Jesús
ndúúdú 'cūū sa^{n}'ā s'ee^{n} ní nduuvá
ye^{n}'e sa. 15 Tuu'mí 'áámá chɛ́ɛ́ sa^{n}'ā
s'ee^{n} taachí n'diichi yā chi 'āā
nduuvá ye^{n}'e yā, nguɛɛcunée yā
ní che^{n}'e yā naachi canéé Jesús
mii^{n} ní ca^{n}'a yuudu yā: Dɛ'ɛ̄ chúúcā
ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. 16 Ní chiintii'yá yā
nanáá^{n} Jesús ní chi snaa^{n} na yá^{n}'āa,
ní ca'a yā gracias 'ii^{n}'yā^{n}. Sa^{n}'ā mii^{n}
ní 'áámá sa^{n}'ā ye^{n}'e yá^{n}'āa Samaria.
17 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} ca^{n}'a yā:
¿'Áá nguɛɛ ndiichi sa^{n}'ā chí nduūvā
ye^{n}'ē sa? Ta nuu^{n} sa, ¿tii snéé sa?
18 ¿'Áá nguɛɛ táámá yā chí canéé chi
caa^{n}'ma^{n} yā chi ch'ɛɛtɛ Dendyuūs?
Dámaā^{n} sa^{n}'ā mii^{n} chi canuu^{n} yúúní
chi ca'a sa gracias.
19 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā chii yā
sa^{n}'ā chi ngiīta mii^{n}: Nducuee^{n} dí.

Cúna^{n}'ā di. 'Āā nanduuva ye^{n}'ē di
caati i'téénu nī.

Ye^{n}'e taaca Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā

(Mt. 24.23-28, 36-41)

20 Taachí 'ii^{n}'yā^{n} fariseos
intííinguúnee^{n} yā Jesús mii^{n}:
¿Tií cua'a ndáá naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā? Jesús mii^{n} ní
nan'guɛɛcúta^{n}'a yā: Naachí Ndyuūs
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā nguɛ́ɛ́ ndaa
tan'dúúcā 'áámá manera chi ndís'tiī
cunee ngiinú nī ye^{n}'ē. 21 Ní nguɛ́ɛ́
ndúú 'ii^{n}'yā^{n} caa^{n}'ma^{n} ra yā 'tíícā:
'Muu^{n} canee o mii^{n} canee ti Ndyuūs
'āā nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā nguaa^{n}
ndís'tiī.
22 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā chii
yā discípulos ye^{n}'e yā: Tiempo
mii^{n} ndaa nguuvi taachi ndís'tiī
ne^{n}'e nī snaa^{n} nī taachi canéé Sa^{n}'ā
chi Daiya Dendyuūs, naati nguɛ́ɛ́
snaa^{n} nī sa^{n}'ā mii^{n}. 23 Ní 'ii^{n}'yā^{n}
caa^{n}'ma^{n} yā cuuvi yā nduudu yaadi
ndís'tiī: 'Muu^{n} canéé Sa^{n}'a chi Daiya
Dendyuūs, o mii^{n} canee sa. Nguɛ́ɛ́
ca^{n}'a nī ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú can'dáa
nī 'ii^{n}'yā^{n} cuayiivi. 24 Tan'dúúcā
chi inaa^{n} yú chí ngé^{n}'é 'cuai maa^{n}
nchɛɛtɛ́ nūu^{n} ngiiyā, 'tiicá ntúū^{n}
cuuvi taachi 'úú chi Sa^{n}'ā chi
Daiya Dendyuūs ndaá nguuvi mii^{n}.
25 Naati vmnáá^{n} vmnaa^{n} 'úú chi
Sa^{n}'ā chi Daiya Ndyuūs ní neené
'cueenú cuuvi. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi maa^{n}
snéé i^{n}'yee^{n}dí 'cūū dií^{n} yā condenar
'úú. 26 Tan'dúúcā chi canee tiempo
chi 'āā chó'ōo taachí canee sa^{n}'ā
Noé i^{n}'yéé^{n}di 'cūū, 'tiicá ntúū^{n}
cuuvi tiempo ye^{n}'ē Sa^{n}'a chi Daiyā
Dendyuūs taachi ndaa sa. 27 Tiempo
ye^{n}'e Noé 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ngé'e yā ngi'i
yā ní n'gííndivaacu yā. Ní ca'a yā
daiya yā chí n'giindivaacu ndii
nguuvi chi Noé sndaá yā na arca.
Tuu'mi ní chee taa^{n} cuūvī ní chiitu
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū nuū^{n}nī^{n} ní
ch'iī nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. 28 'Tiicá ntúū^{n}
chiī tiempo chi 'āā chó'ōo taachi
canee sa^{n}'a Lot i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nge'e yā ngi'i yā. Ngai yā ní
n'diicui yā. Ní ngiinú yā ní idin'dái
yā vaacu yā. 29 Taachi can'daā sa^{n}'ā
Lot mii^{n} ná yáā^{n} Sodoma chi chee^{n}
nguuchi ya^{n}'ā ndúúcū azufre chí
tuūú chí ngiichi chí ye^{n}'e nanguuvi.
Cáávā chuū ch'iī nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
na yáā^{n} mii^{n}. 30 'Tíícā cuuvi nguuvi
mii^{n} taachi 'úú Sa^{n}'ā chi Daiya
Dendyuūs ndaá taama vmné^{n}'ēe.
31 Ní nguūvī chi ndaá, taachí
'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā tií^{n} va'āī n'daacā
ca chi 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ nch'ée^{n}
yā ní cuta'a yā dendu'ū chi vɛ́ɛ́
ye^{n}'e yā chɛɛtí va'āī. 'Tiicá ntúū^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā cuɛɛti n'daacā
ca chi nguɛ́ɛ́ na^{n}'a yā nduvaacu yā.
32 Nan'gáácú nī tan'dúúcā chí ch'iī
n'daataá yé^{n}'ē sa^{n}'ā Lot. 33 'Āā du'ú
nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí ne^{n}'e cá yā vida
ye^{n}'e yā nguɛ́ɛ́ ti 'úú, dindaí yā
táámá vida ye^{n}'e yā. 'Āā du'ú nūu^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi dichíí'vɛ yā 'úú ní díndaí
yā vida ye^{n}'e maá^{n} yā cucáávā 'úú,
ní nndaacá yā táámá vida ye^{n}'e yā.
34 'Úú nga^{n}'á ngií ndís'tiī chi
nguiīnū mii^{n} 'uuvi yā chi ndiiti
yā na 'áámá cama, 'aama yā ní
ndaā naá^{n} ní taama yā ní canée
yā. 35 Nííícú naachi 'uuvi n'daataá
daama snee ta ingúu tá, 'aama ta ní
ndaā naá^{n} tá ní taama tá ní canee
ta. 36 Naachí 'uūvi yā snée yā cuɛɛti,
'áámá yā ni ndaā naá^{n} yā, nííícú
taama yā ní canee yā.

37 Taachí 'ii^n'yā^n s'ee^n ch'iindiveé^n
yā chuū itinguuneé^n Jesús: Señor,
¿tií cuuví chuū? Jesús mii^n ní
ca^n'a yā ye^n'e tiempo mii^n: Naachi
candiití cuerpo ye^n'e tiná^n'ā, mii^n
ní nduuvidaamá luutí ní che'e tī,
tuu'mi ní cuuví chuū.

Ejemplo ye^n'ē n'daataa nguá'āa chi cue^n'e tá nanaa^n juez ndúúcū 'áámá asunto

18 Jesús ca^n'a yā 'aama
ejemplo chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́
daama ye^n'e chi 'ii^n'yā^n canéé chi
caa^n'ma^{n}ngua'á yā cué^n'é daā^{n}ma^n
nguɛ́ɛ́ ndúúcū vaadī 'daan'di. 2 Ní
ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n ejemplo
'cūū: Canéé 'áámá juez na 'aama
yáā^n chí nguɛ́ɛ́ 'va'a sa Dendyuūs. Ní
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú idii^n rá yā respetar
'ii^n'yā^n chi ch'iindiveé^n yā asuntos
ye^n'e yā. 3 Canéé ntúū^n na yáā^n mii^n
'áámá n'daataa nguá'āa chi ndaa yā
nguuvi nguuvi nanáá^n juez mii^n ní
ngiica tá justicia juez ye^n'e 'ii^n'yā^n
chi taa^n ndúúcu tá. 4 Juez mii^n ní
nguɛ́ɛ́ 'cuu^n yā 'naa^n tiempo naati
cuayiivi nadicádiinuu^n yā: 'Áárá
chi nguɛ́ɛ́ 'va'á Dendyuūs ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú idii^n rá respetar 'ii^n'yā^n, 5 naati
n'daata nguá'āa 'cūū nééné ididú'ū
ta 'úú ní maa^n ní ca^n'á dií^n n'daacā
ndúúcū tá chi 'āā ntɛ́ɛ́ candiī tá
dindú'u ta ti 'cuiinu paciencia ye^n'é.
6 Naati Señor mii^n ca^n'a yā:
'Caandiveé^n nī chi nga^n'ā juez chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā táácā idií^n yā. 7 ¿'Áá
Ndyuūs nguɛɛ nnee ntúu^n yā
'ii^n'yā^n chí ndɛɛvɛ yā, 'ii^n'yā^n chí
caa^n'ma^{n}ngua'á yā ndii nguuvi ndíí
n'gaa^n ní Ndyuūs dií^n yā castigar
'ii^n'yā^n chi contra ye^n'e 'ii^n'yā^n chí
ndɛɛvɛ yā? ¿'Áá cuuvi 'naa^n Ndyuūs
chi cunnee yā 'ii^n'yā^n? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā.
8 'Úú ní nga^n'á ngií ndís'tiī chi
Ndyuūs maa^n nch'ɛɛtɛ́ nadanguá^n'ai
yā 'ii^n'yā^n. Naati taachi 'úú chi Sa^n'ā
chi Daiya Dendyuūs ndaá, ¿'áá
nndaaca ntuú^n 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā
Ndyuūs ná i^n'yee^{n}dí 'cūū?

Sa^n'ā fariseo ndúúcu sa^n'ā chí ínn'guɛɛ ye^n'e yá^n'āa

9 Jesús ca^n'a yā ejemplo 'cūū chi
'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ dáámá caava n'dúúví
'ii^n'yā^n chí idin'gɛɛtɛ́ maá^n yā ní
nguɛ́ɛ́ dií^n yā respetar taná^n'ā
'ii^n'yā^n. Ní ca^n'a yā: 10 Na 'úúví
sa^n'ā che^n'e sa yáacū templo chí
caa^n'ma^{n}ngua'ā sa. 'Aama sa ní
sa^n'ā fariseo, taama sa ní sa^n'ā chí
inn'guɛɛ ye^n'e yá^n'āa. 11 Sa^n'ā fariseo
chí ndii sa ní 'túúcā ca^n'angua'a
sa: N'dií Señor, nteé gracias n'diī
ti 'úú ní nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā taná^n'ā
sa^n'a 'cūū. 'Úú nguɛ́ɛ́ ididuucú, nguɛ́ɛ́
yáádíí'yā 'úú, nguɛ́ɛ́ ca^n'á ndúúcū
taama n'daataá chi nguɛɛ n'daataá
ye^n'é, nguɛ́ɛ́ idií^n tan'dúúcā chí
idií^n sa^n'a 'cūū chí inn'guɛɛ sa ye^n'ē
yá^n'āa. 12 'Úú ní nguɛ́ɛ́ nga'dii^{n}nú^n
'uūvī cuuvi 'áámá ndɛɛtɛ taachi
caa^n'ma^{n}ngua'á. 'Úú ní teé décima
ye^n'e tanducué^n'ē chi vɛ́ɛ́ ye^n'é chi
lado ye^n'e Ndyuūs chii^n chi tunée^n
Ndyuūs. 13 Naati sa^n'ā chí inn'guɛɛ
ye^n'e yá^n'āa ya^n'ai canee sa ní nguɛ́ɛ́
ne^n'e sa snaa^n sa nánguuvi. Dámaā^n
chí n'ge^n'e sá nii^{n}nu^n sa ní nga^n'ā sa:
N'dií Ndyuūs, ya'ai 'iinu nī 'úú, ti
'úú 'ii^n'yā^n nuū^{n}ndī 'úú. 14 'Úú nga^n'á
ngií ndís'tiī: Sá^n'a 'cūū cúna^n'ā sá
ndavaacu sa ní Ndyuūs nadich'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^n'ē sa. Sa^n'ā fariseo
mii^n nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 'Āā du'ú nūu^n
'ii^n'yā^n chí dich'ɛɛtɛ́ maāa^n, cuuví yā

ndicúū^{n} nanáá^{n} Ndyuūs. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
chí nguɛ́ɛ́ dich'ɛɛtɛ́ maá^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n},
Ndyuūs dich'ɛɛtɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}.

Jesús idi'viicú yā da'caiyāa

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 'Ii^{n}'yā^{n} ní candɛɛ yā da'cáíyāa
nanáá^{n} Jesús ní 'iicu Jesús tuu'ví
yā da'cáíyāa. Taachí discípulos
ye^{n}'e Jesús n'diichi yā chuū, yaa'vi
née yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chí indáa yā
ndúúcū dá'caiyāa. 16 Tuu'mi ní Jesús
yaa'vi yā discípulos ye^{n}'e yā ní ca^{n}'a
yā: 'Cuáá^{n} nī chí dá'caīyaá chii yā
nanaá^{n}. Nguɛ́ɛ́ 'caaca taa^{n} nī caati
naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā ní ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ndiicuú^{n} yā
tan'dúúcā dá'caiyāa. 17 Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī: 'Ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ cu'téénu yā Ndyuūs
tan'dúúcā 'áámá dá'caiyāa i'téénu yā
nguɛ́ɛ́ cuuví ndaa yā naachí nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} yā.

'Áámá sa^{n}'ā chí 'cuiica ndeē sa ndúúcū Jesús

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 'Áámá sa^{n}'ā chí nga^{n}'ā ntii^{n}nyu^{n}
sa itíínguunee^{n} sa Jesús mii^{n}: N'dií,
Maestro chí n'dai, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi dií^{n}
ní ndaācá vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} chi
cuuvi ye^{n}'é?
19 Jesús ní ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nga^{n}'a di ngii di 'úú
chi 'úú n'daí 'úú? Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ n'dai yā, dámaā^{n} Dendyuūs.
20 Dii ní déénu di chi canéé nguū^{n} na
ley 'tíícā: Nguɛ́ɛ́ 'caā^{n}'nū^{n} di; nguɛ́ɛ́
ca^{n}'a di ndúúcū táámá n'daataá chi
nguɛɛ ye^{n}'ē di; nguɛɛ diduucú di;
nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} di nduudu yaadi
ndúúcū mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}; diné^{n}'e di
ch'ɛɛcu di ndúúcū chiida di.
21 Sa^{n}'ā mii^{n} n'guɛɛcúta^{n}'ā sa ní
ca^{n}'ā sa: Tanducué^{n}'ē chuū 'āā idií^{n}
taachi sa^{n}'ā 'líí^{n} 'úú.
22 Taachí Jesús ch'iindiveé^{n} yā
chuū, ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā: Vɛ́ɛ́
'áámá cosa nūu^{n} chi canéé chí dii^{n}
di. N'diicui dí tanducue^{n}'ē chi vɛ́ɛ́
ye^{n}'ē di ní ca'a di 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e yā, ní nndaācā chi vɛ́ɛ́ vaadī
'cuiica na va'ai chɛɛti nguuvi chi
cuuvi ye^{n}'ē di. Ní cuchíi di ní ca^{n}'a
di nduucú.
23 Taachí sa^{n}'ā mii^{n} ch'iindivee^{n} sá
chuū, neené s'nee^{n} ndaachií yiinú sa,
ti neené 'cuiica sa. 24 Ní taachí Jesús
n'diichi yā sa^{n}'ā mii^{n} chi neené s'nee^{n}
ndaachi yiinú sa, tuu'mi ní ca^{n}'a yā:
Dɛ'ɛ̄ chúúcā ngí^{n}'īi chí cundaa 'ii^{n}'yā^{n}
chi 'cuiica naachí Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā. 25 Ní tan'dúúcā ejemplo
'cūū 'tíícā. Nguɛ́ɛ́ ngi^{n}'īi cá ye^{n}'e
'áámá 'iiti camello chí ch'ɛɛtɛ cá ti
'yúúdūu chí cho'ó tī nduutináá^{n} 'iini
chi cheendi va'ai 'líí^{n} nguɛ́ɛ́ ti 'aama
sa^{n}'ā chi 'cuiica i'téénu sa Ndyuūs ní
cundáa sa na va'ai chɛɛti nguuvi.
26 Taachi discípulos n'giindiveé^{n}
yā chuū, ca^{n}'a yā: ¿Du'ū cuuví
nángua^{n}'āī?
27 Ní Jesús ca^{n}'a yā: Sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí
'cūū nguɛ́ɛ́ ngíí dii^{n} sa chuū naati
Ndyuūs cuuvi dií^{n} yā tanducué^{n}'ē.
28 Tuu'mi ní Pedro mii^{n} ní ca^{n}'a
yā: Señor, cuin'dííchí nī. Nús'uu ní
s'nee^{n} 'nū chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'é 'nū, ní cuchií
'nū ndúúcu nī.
29 Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nga^{n}'á
ngií ndís'tiī chi 'āā du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chí cu'nee yā vaacu yā, o chiidá
yā, o chɛɛcú yā, o 'díínu yā, o
n'daatáa ye^{n}'e yā, o daiya yā, cáávā
chi dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é naachí

Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā, 30 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} n'deēe ca ndaācā ye^{n}'e yā ná
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní cuayiivi ní ndaacá
yā vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ná va'ai
chɛɛti nguuvi.

Jesús nga^{n}'a yā chi 'cuūvi yā

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

31 Jesús cue^{n}'e yā 'áámá lado
ndúúcū ndu'ū ndiichúúví discípulos
ye^{n}'e yā ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: Maa^{n} ní ca^{n}'ā yú na yáā^{n}
Jerusalén ní mii^{n} cúnuu^{n} ca'a
tanducué^{n}'ē chi profetas dingúu^{n}
yā ndíí cuáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e 'úú chi
Sa^{n}'ā chi Daiya Dendyuūs. 32 Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dií^{n} yā entregar 'úú
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata Israel.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n} ní dūūchinée^{n} yā 'úú
ní dii^{n} taa^{n} yā nduucú níícú ca'a nee^{n}
daí^{n} yā 'úú. 33 'Cuíínú 'cue^{n}'é yā 'úú
ní 'caa^{n}'nú^{n} yā 'úú naati 'cuíínū 'iīnū
nguuvi ní nnduūchí ye^{n}'e nguaa^{n}
tiná^{n}'ā.
34 Discípulos s'ee^{n} nguɛ́ɛ́
tuumicádíínuu^{n} yā ye^{n}'é dendū'u
'cūū ti canúú^{n} n'de'ei ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. Nguɛ́ɛ́ tuumicádíínuu^{n} yā dɛ'ɛ̄
chi ca^{n}'a Jesús.

Jesús dii^{n} yā chi nduūvā ye^{n}'e 'áámá sa^{n}'ā chi ngueenáá^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Jericó

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

35 Taachí Jesús ndaā nii^{n}nuú^{n}
yā na yáā^{n} Jericó, 'áámá sa^{n}'ā
ngueenáá^{n} vɛ́ɛ́ sa nii^{n}nuú^{n} cyúúní.
Ngiica sá limosnas. 36 Sá^{n}'a 'cūū
tááchí ch'iindivee^{n} sa chí cho'ó
n'deēe n'dái 'ii^{n}'yā^{n}, itiinguunéé^{n} sá:
¿Dɛ́'ɛ̄ chí chiī?
37 Ní 'ii^{n}'yā^{n} ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā
chi ngueenáá^{n} chí chó'ōo Jesús chí
ye^{n}'ē yáā^{n} Nazaret. 38 Tuu'mi ní sa^{n}'ā
nguéénaa^{n} mii^{n} 'caī sa: N'dií Jesús,
Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī 'úú.
39 'Ii^{n}'yā^{n} chi cue^{n}'e vmnaa^{n} ye^{n}'e
Jesús nga^{n}'a yā ngii yā sa^{n}'ā mii^{n} chí
'āā ntɛ́ɛ́ 'cuaī sa, naati sa^{n}'ā mii^{n} ní
n'gaī yiicu ca sa: N'diī, Daiya David,
nnéé ya'ai 'iinu nī 'úú.
40 Tuu'mi ní Jesús mii^{n} chééndii
yā ní ca^{n}'a yā chi canguai yā sa^{n}'a
chi nguɛ́ɛ́ inaa^{n}. Taachí sa^{n}'ā mii^{n}
ndaā sa nanáá^{n} Jesús, Jesús mii^{n} ní
itiinguunée^{n} yā sa^{n}'ā: 41 ¿Dɛ'ɛ̄ ne^{n}'e
di chi dií^{n} ndúúcū dii? Sa^{n}'ā mii^{n} ní
ca^{n}'ā sa: Señor, dií^{n} nī chi snāa^{n}.
42 Jesús ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā:
Cáávā chi i'téénu di nduūvā ye^{n}'ē di.
43 Tuu'mí nūu^{n} snaā^{n} sa ní cué^{n}'e
sa ndúúcū Jesús. Ní nga^{n}'a sa:
Dɛ'ɛ chúúcā ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Ní
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}
chí n'diichí yā chuū ní ca^{n}'a yā: Dɛ'ɛ̄
chúúcā ch'ɛɛtɛ Dendyuūs.

Jesús ndúúcū sa^{n}'ā chi nguuvi Zaqueo

19 Taachí Jesús sndaa yā na
yáā^{n} Jericó, cánúu^{n} yā
yúúní ní cho'ó yā náávta^{n}'ā yáā^{n}
Jericó mii^{n}. 2 Na yáā^{n} mii^{n} canee
'áámá sa^{n}'ā chí 'cuiica sa chi nguuvi
sa Zaqueo. Sa^{n}'ā mii^{n}, ní sa^{n}'ā ndíí
tiīi^{n} ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chí inn'guɛɛ ye^{n}'e
impuestos ye^{n}'e yá^{n}'āa. 3 Sa^{n}'a
mii^{n} ní ne^{n}'e sa snaa^{n} sa chɛɛ́ yā
chi Jesús mii^{n} naati nguɛ́ɛ́ ngiī
inaa^{n} sa ti neené n'deēe 'ii^{n}'yā^{n} ti
nguɛ́ɛ́ yaacu sá. 4 Tuu'mi ní cue^{n}'e
sa ngéenú sa cuáá^{n} vmnaa^{n} ní
cuchɛɛ sá 'áámá tii^{n} yá^{n}'á sicómoro
caati cuuvi sa snaa^{n} sa 'ii^{n}'yā^{n}, ti
Jesús mii^{n} canee chi cho'ó yā mii^{n}.
5 Taachí Jesús mii^{n} ndaá yā mii^{n},
n'diichí yā Zaqueo mii^{n}, ní ca^{n}'a

yā chii yā sa^{n}'ā: Díí, Zaqueo, maa^{n}
nch'ɛɛtɛ́ nūu^{n} nch'éé^{n} dí ti maa^{n} ní
ne^{n}'é cuneé na vaacu dí.
6 Tuu'mí ní Zaqueo mii^{n} maa^{n}
nch'ɛɛtɛ́ nūu^{n} nch'eē^{n} sa ní 'cuu^{n} sa
chí cue^{n}'e Jesús mii^{n} ndúúcu sa na
vaacu sa. Ní yeenú taavi sa. 7 Taachí
'ii^{n}'yā^{n} n'diichí yā chuū, nducyaaca
yā ní neené n'deēe ca^{n}'a yā. Ní ca^{n}'a
yā chí Jesús mii^{n} ní chinndaá yā chí
cunee yā ndúúcū 'aama sa^{n}'ā chi vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndī ye^{n}'ē sa. 8 Tuu'mi ní taachi
ch'iindivee^{n} Zaqueo chuū, chééndii
sa nanáá^{n} Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a sá
chii sa 'ii^{n}'yā^{n}: Señor, 'caandiveé^{n}
nī ye^{n}'é. Ná ma^{n}'a chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'é ca'á
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā. Ndúúti chi
dɛ'ɛ̄ ndivií ye^{n}'ē 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi
ní n'guɛɛcuneé cuūu^{n} tanto ye^{n}'e yā.
9 Jesús ca^{n}'a yā chiī yā sa^{n}'ā:
Maa^{n} ní nnguá'āī 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
va'ai Zaqueo ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yā ti Zaqueo mii^{n} ní ye^{n}'e ndaata
Abraham. 10 Ti 'úú chí Sa^{n}'ā chi
Daiya Dendyuūs ní ndaá chí in'nuú^{n}
ní 'úú nadingua^{n}'áí 'ii^{n}'yā^{n} chi
nindáí ndúúcū nuū^{n}ndī ye^{n}'e yā.

Ejemplo ye^{n}'e dueño chí ca'a tuumī mozos ye^{n}'é yā chi cuuvi dii^{n} sa negocio

11 Taachí Jesús mii^{n} 'āā canéé
nii^{n}nú^{n} yā na yáā^{n} Jerusalén,
'ii^{n}'yā^{n} chí ch'iindiveé^{n} yā chuū
nadicádíínuu^{n} yā chí 'āā maá^{n}
nūu^{n} ndaá naachi Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} yā. Tuu'mi ní Jesús mii^{n}
ní ca^{n}'a yā 'áámá ejemplo. 12 'Áámá
sa^{n}'ā chí n'dai chí ye^{n}'e familia
chi nga^{n}'ā ntii^{n}nyu^{n} cue^{n}'e sa na
'aama país chí ya^{n}'ai chí cunéé sa
rey ye^{n}'ē país mii^{n}. Cue^{n}'e sa ní
cuayiivi nguɛɛcunée sa. 13 Taachi
'āā cháā ca^{n}'ā sa, yaa'vi sa ndiichi
sa^{n}'ā mozos ye^{n}'ē sa ní ca'a sa 'áámá
cáádí 'dii^{n}nguāa^{n} 'áámá 'áámá mozo
ye^{n}'ē sa. Ní ca^{n}'a sa chii sa mozos:
Dií^{n} nī negocio ndúúcū tuumí 'cūū
nuu^{n}ma^{n} ne^{n}'e chí ca^{n}'á. 14 'Ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e país chí ya^{n}'ai nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e
yā sa^{n}'a mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā chi
cuuví rey ye^{n}'é yā sa^{n}'ā. Dichó'o
yā n'duuvi 'ii^{n}'yā^{n} chí caa^{n}'ma^{n} ya
'túúcā: Nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e 'nū chí sa^{n}'á 'cūū
ní cúuví sá rey ye^{n}'ē nús'uu. 15 Sa^{n}'ā
mii^{n} chi rey chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā
cue^{n}'e yā ní nguɛɛcunée yā ndāā yā
na vaacu yā. Dichó'o sa 'ii^{n}'yā^{n} chi
yaa'ví yā mozos chí ca'a sa tuumī
mii^{n} chí ndaa sa nanáa^{n} yā ní cuuvi
cadíínuu^{n} yā, ¿'áá n'deēe daiyā
tuumi ndaacá 'aama 'aama yā?
16 Ndaa sa^{n}'ā chi vmnáá^{n} vmnaa^{n} ní
ca^{n}'a sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n}: N'diī, señor,
ye^{n}'e 'aama caadi 'díí^{n}nguāa^{n} ye^{n}'e
nī, daiya túumī mii^{n} dii^{n} ganar
ndiichi caadi 'díí^{n}nguāa^{n}. 17 'Ii^{n}'yā^{n}
'cuiica mii^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā mozo
mii^{n}: Díí, n'daacā idii^{n} di; ní díí
'áámá mozo chi n'dai. Tan'dúúcā chi
n'daacā chí diī^{n} di ndúúcū chi 'tɛ́ɛ́
chi teé dii maa^{n} ní díí ní caa^{n}'ma^{n}
ntii^{n}nyu^{n} di ye^{n}'ē ndiichi yáā^{n}.
18 Cuayiivi ndaā táámá sá ní ca^{n}'ā
sa: N'diī, señor, ye^{n}'e 'aama caadi
'díí^{n}nguāa^{n} ye^{n}'e nī, daiya tuūmī mii^{n}
dii^{n} ganar nyu^{n}'u cáádí 'díí^{n}nguāa^{n}.
19 Tuu'mi ní ca^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} 'cuiica
mii^{n} chii yā mozo 'cūū: 'Tiicá ntuū^{n}
dii ní caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n} di ye^{n}'ē
nyu^{n}'u yáā^{n}. 20 Ndaā táámá mozo ní
ca^{n}'ā sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n} 'cuiica mii^{n}:
N'diī, señor, ingáā tuumī ye^{n}'e nī
chí cachiīchí na pañuelo ní chi'nee^{n}
n'dai. 21 'Úú ní 'va'á n'diī ti neené
chɛɛchí n'diī chí nanguai nī cosas

naachi nguɛ́ɛ́ idií^n nī ntii^{n}nyu^n
ní ndúúcū tuūmī ye^n'é nī dií^n nī
cosechar naachi nguɛ́ɛ́ nii^{n}nu^n nī ti
ye^n'é nī. 22 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n 'cuiica
mii^n ca^n'a yā chii yā mozo mii^n:
Díí, mozo chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idii^n
di, cáávā nduudu chi nga^n'a di
canee di condenado. Dii ní déénu
di chi chɛɛ̄chi 'úú ní nanangaá^n chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'é ni idií^n cosechar chi
nguɛ́ɛ́ dií^n ntii^{n}nyu^n ti ye^n'é. 23 ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí nguɛ́ɛ́ s'nuū^n di tuūmī
ye^n'é na banco? Maa^n nííicú taachi
nindaá ni cuta'á tuūmī ye^n'é ndúúcū
daiya. 24 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n 'cuiica
ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
snée yā mii^n: Divíi nī tuūmī ye^n'ē
sa ní ca'á nī sa^n'a chi vɛ́ɛ́ n'diichí
caadi 'díí^{n}nguāa^n ye^n'ē sa. 25 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní ca^n'a yā: N'diī, señor, sa^n'ā
mii^n ní 'āā vɛ́ɛ́ ndiichi cáádí
'díí^{n}nguāa^n ye^n'ē sa. 26 'Ii^n'yā^n 'cuiica
nan'guɛɛcúta^n'a yā ní ca^n'a yā: 'Úú
ní nga^n'á ngií ndís'tiī chi 'ii^n'yā^n chi
vɛ́ɛ́ ye^n'e yā cuta'a cá yā chi cuuvi
ye^n'e yā naati 'ii^n'yā^n chi dúú'vī vɛɛ
ye^n'e yā 'tɛ́ɛ́ chí vɛ́ɛ́ ye^n'e yā ní 'ii^n'yā^n
ndivíi yā ye^n'e yā. 27 'Tiicá ntúū^n,
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ne^n'e n'diichí yā chi
táa^n yā nduucú, ní nguɛ́ɛ́ ne^n'e yā
chi 'úú cuuvi rey ye^n'e yā, tuu'mi ní
candɛ́ɛ nī 'ii^n'yā^n s'ee^n nanaá^n 'muu^n
ní 'caa^n'nu^n nī 'ii^n'yā^n 'muu^n.

Jesús ndáa yā na yáā^n Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Ch'íínú ca^n'a yā chuū, Jesús
cue^n'e yā cuáá^n vmnaa^n ní cue^n'é
yā ní ndaa yā na yáā^n Jerusalén.
Cuayiivi cue^n'e ntúū^n discípulos
ye^n'e yā. 29 Taachí ndaā nii^{n}nú^n yā
ye^n'e yáā^n Betfagé ndúúcū yáā^n
Betania nii^{n}nuú^n naachi canee yiīcū
chi nguuvi Olivos, tuu'mi ní Jesús
dichó'o yā ná 'uūvī discípulos ye^n'e
yā vmnaa^n yā. 30 Ní Jesús ca^n'a
'túúcā: Cue^n'e nī na yáā^n 'líí^n chi
canéé nii^{n}nuú^n ní taachí cundaá
nī yáā^n mii^n nndaacá nī 'áámá
burro 'líí^n chí n'dɛ́ɛ́chiichí tī. Mar
'áámá 'ii^n'yā^n 'āā cuɛ́ɛ́ cunduú yā
'iiti. N'daatí nī 'iiti ní candɛ́ɛ nī 'iiti
'muu^n. 31 Ní nduuti chi 'áámá 'ii^n'yā^n
tiinguunee^n yā 'túúcā: Ndís'tiī, ¿dɛ'ɛ̄
cúúví chí n'daatí nī 'iiti? 'Túúcā
nan'guɛɛcúta^n'a nī chi Señor ye^n'e
yú ní ne^n'e yā 'iiti.
32 Discípulos chi dicho'ó Jesús
cue^n'e yā ní ndaāca yā 'iiti tan'dúúcā
chi Jesús mii^n ca^n'a yā. 33 Taachí
n'daātí yā burro 'líí^n mii^n, 'iiví tī
ní ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí in'daatí nī burro 'líí^n
ye^n'é?
34 Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ní ca^n'a yā: Señor
ye^n'e yú ní ne^n'e yā 'iiti.
35 Tuu'mi ní candɛ́ɛ yā 'iiti nanáá^n
Jesús. 'Ii^n'yā^n s'ee^n sn'dúu yā cotón
ye^n'e yā vmnáá^n ye^n'e tī ní Jesús
canduú yā 'iiti mii^n. 36 Ní taachí
Jesús cho'ó yā cyúúní mii^n, 'ii^n'yā^n
s'uu^n ní n'doo yā cotón ye^n'e yā
cuaa^n cyúúní míí^n. 37 Taachí Jesús
ndaa nii^{n}nú^n yā naachi nga'áí yúúní
míí^n ye^n'ē yiīcū chí nguuvi Olivos,
nducyáácá discípulos ye^n'e yā ní
yeenú taavi yā. Ní tuca'á yā ca^n'a
yā chi ch'ɛɛtɛ n'dai Ndyuūs cucáávā
chi vaadī n'giinu chi n'diichí yā chi
Jesús dií^n yā. Nííicú diītūu n'dai 'cai
yā ti yeenu taaví yā. 38 Ní 'cai yā:
Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai Rey chí cuchii yā
ndúúcū chi duuchi Señor Ndyuūs.
Ní cuneé vaadī 'diīi^n ná va'ai chɛɛti
nguuvi. Ní ca^n'á yā ndúúcū vaadī
yeenú. Dɛ'ɛ̄ ch'ɛɛtɛ ca n'dai Ndyuūs

chi dɛɛvɛ́ n'daí yā ndúúcū poder
yen'é yā.
39 Tuu'mi ní n'duuvi 'iin'yān
fariseos chi snée yā nguaan 'iin'yān
can'a yā chii yā Jesús miin: N'diī,
Maestro, yaa'vi neen 'iin'yān s'een chi
nguɛ́ɛ́ caan'man yā tíícā.
40 Jesús miin ní nán'guɛɛcútan'a yā
yen'e fariseos ní can'a yā: Ndúúti chi
'iin'yān s'uun ní 'tíícā nguɛ́ɛ́ caan'man
yā, tuu'mi ní tuūu miin ní caan'man
'tíícā.
41 Taachí ndaa niinnún yā chí
n'diichí yā yáān Jerusalén miin,
tuu'mi ní Jesús chɛɛcú yā cucáávā
'iin'yān yen'e yáān miin ti ya'ai 'iinu
yā caavā 'iin'yān s'een. 42 Ní can'a
yā 'túúcā: Ndís'tiī, 'iin'yān yen'e yáān
Jerusalén, nduuti chi incheenaán
nī yen'ē nguuví 'cūū chi cuuvi
nanguan'ai nī tuu'mi ní 'úú cuuví
teé ndís'tiī vaadī 'diīín. Naati
maan ní Ndyuūs canuun n'de'éí
yā yen'e nī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi deenu
nī. 43 Ti ndaá nguuvi taachí 'iin'yān
chi taan ndúúcu nī chééndii yā
núúnmán 'diituú yáān yen'e nī ní
nguɛ́ɛ́ cuuví cáánu nī yen'e yā.
44 Ní diín yā chi cundɛɛ nī ti nguɛɛ
cuchɛɛ́ nī ndúúcu yā. Ní 'caan'nún yā
nducyaaca ndís'tiī ndúúcū daiyá nī,
ní dituuví yā yáān Jerusalén yen'e nī
ti 'iin'yān nguɛ́ɛ́ deenu yā chi tiempo
maan ní nguuvi chi Ndyuūs s'neén
yā chi cuuvi nanguan'ai yā.

Jesús nadīdɛɛvɛ́ yā yaācū templo

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45 Tuu'mi ní Jesús sndaá yā na
yaācū templo ní tucá'a yā tun'dáa
yā nducyaaca 'iin'yān chi in'diicui yā
ní ngái ntúun yā miin. 46 Jesús can'a
yā chii yā 'iin'yān s'een: 'Túúcā canéé
nguūn na libro yen'é Ndyuūs: Yáacū
yen'é ní naachi caan'manngua'a
'iin'yān naati ndís'tiī ní diín nī
tan'dúúcā chi yiivɛ yaava yen'ē
'iin'yān chí diduucu.
47 Jesús miin nguuvi nguuvi
ngi'cueen yā ná yáacū templo; naati
'iin'yān chiiduú n'gɛɛtɛ́, ndúúcū 'iin'yān
chi ngi'cueen ley, ndúúcū 'iin'yān
chi ngan'a ntiinnyun yen'e yáān miin
nduuvidaamá yā ti nen'é yā n'diichí
yā táácā chi cuuvi 'caan'nún yā Jesús
miin. 48 Nguɛ́ɛ́ indaacá yā táácā
chi 'caan'nún yā Jesús, ti nducyáácá
'iin'yān s'nee veen n'daacá yā yen'ē chi
ngí'cueen Jesús miin.

Jesús ngan'a ntiinnyún yā

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 'Áámá nguuvi taachí
Jesús miin ngí'cueen yā
chɛɛti yaācū templo ní ngi'cueen yā
nduudu chí ngai yen'e Ndyuūs, ndaā
nanáán Jesús miin chiiduú n'gɛɛtɛ́
ndúúcū maestros yen'e ley, ndúúcū
'iin'yān ndiicúū chí ngan'a ntiinnyun
yen'e yaācū. 2 Ní ntiinguunéen yā
Jesús: ¿Du'ú can'a ntiinnyun chi
ca'cueen nī déndu'ū chi 'tuucā? O
¿du'ú 'iinntyén'ē tee yā orden chi diín
ni 'tíícā?
3 Tuu'mi ní Jesús miin
nan'guɛɛcútan'a yā: 'Úú ntúūn
ní ntiinguuneén 'áámá ndís'tiī.
Nan'guɛɛcútan'a nī yen'é: 4 ¿Dú'u ca'a
orden Juan chi chɛɛdínuūnnin yā
'iin'yān? ¿'Áá yen'e Ndyuūs o san'a
in'yeendí 'cūū?
5 'Iin'yān s'een nduuvidaamá yā ní
can'a yā nguaan maan yā: Ndúúti chi
caan'man yú chí yen'e Ndyuūs, Jesús
miin ní cuuvi yā s'uūún: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi
chi nguɛ́ɛ́ chi'téénu nī? 6 Nduuti chí

caa^n'ma^n yú chí ye^n'e sa^n'ā í^n'yee^{n}dí
'cūū, nducyaaca 'ii^n'yā^n ní cuiituú yā
s'uūu^n ti 'ii^n'yā^n s'ee^n nadicádííinuu^n
yā chi cuaacu níí^{n}nyú^n Juan mii^n ní
'áámá profeta chi Ndyuūs dicho'ó yā.
7 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
nan'guɛɛcúta^n'a yā ye^n'e Jesús chi
nguɛ́ɛ́ déénu yā tií ndiicá ye^n'ē chí
ngɛɛdínuū^{n}nī^n Juan mii^n. 8 Tuu'mi
ní Jesús ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n: Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'úú ra cuuví
ndís'tiī du'u 'ii^{n}ntyé^n'ē tee yā orden
'úú chí idií^n chuū.

Yá^n'āa ye^n'e sa^n'ā chí dii^n cuidado díí'yú uvas

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

9 Jesús tucá'a yā ca^n'a yā chii yā
'ii^n'yā^n s'ee^n 'áámá ejemplo chi 'tɛ́ɛ́
nguɛ́ɛ́ dáámá: 'Áámá sa^n'ā chiīnū
sa díí'yú uvas ná yá^n'āa ye^n'ē sa.
Dueño mii^n ca'a yā n'duuvi sa^n'ā chi
idii^n sa ntii^{n}nyu^n ní nadíí'vɛ yā sa^n'ā.
Ní chiica yā yáā^n vaacú yā ni cue^n'e
yā chí cuuvi 'náa^n yā. 10 Taachí ndaā
tiempo ye^n'e cosecha ye^n'e uvas mii^n,
dueño mii^n dichó'o yā 'aama mozo
ye^n'é yā chi cue^n'e sa cuta'a sa parte
ye^n'e cosecha chi tunee^n dueño
mii^n. 'Ii^n'yā^n chí idii^n ntii^{n}nyu^n ye^n'e
yá^n'āa ch'e^n'é yā mozo ní nadichó'o
yā mozo mii^n. Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ca'a
yā mozo mii^n. 11 Dueño nguɛɛcunée
yā dichó'o yā táámá mozo nanáá^n
sa^n'ā chi idii^n ntii^{n}nyu^n na yá^n'āa
ye^n'e yā. 'Tiicá ntúū^n nguɛ́ɛ́ n'daacā
dii^n sa ndúúcū mozo mii^n. Ch'é^n'é
sa sa^n'a ní nadicáánu sa sa^n'ā mii^n.
Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ca'a sa sa^n'ā mozo
mii^n. 12 Dueño ye^n'e yá^n'āa mii^n
nguɛɛcunéé ntúu^n yā dicho'ó yā
táámá mozo nanáá^n 'ii^n'yā^n chi idii^n
ntii^{n}nyu^n na yá^n'āa ye^n'e yā naati
'nuucá'a sa sa^n'a ní nadicaanu sa
sa^n'ā.
13 Tuu'mī ní dueño ye^n'e yá^n'āa
mii^n ca^n'a yā: ¿Táácā dií^n? Dicho'ó
sa^n'ā daiyá chi ne^n'e taaví. ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ taachí snaa^n sa sa^n'ā dii^n sa
honrar sa^n'ā daiyá? 14 'Ii^n'yā^n chi
idii^n ntii^{n}nyu^n na yá^n'āa mii^n taachí
n'diichi sa sa^n'ā daiya dueño ye^n'e
yá^n'āa mii^n nadicádiinuu^n sa ní ca^n'a
sa chii sa vi'ī: Sá^n'a 'cuu chi cuuví
ye^n'ē sa yá^n'āa 'cūū. 'Caā^n'nu^n yú
sa^n'ā ni yá^n'āa ndúúcū chi vɛ́ɛ́ naa^n
cuuvi ye^n'e yú. 15 Tuu'mí tun'dáa sa
sa^n'ā daiya dueño 'áámá lado ye^n'e
chée^n ye^n'e díí'yú uvas ní ch'ii^n'nu^n
sa sa^n'ā. Jesús ca^n'a yā: Maa^n ní,
¿dɛ'ɛ̄ dií^n dueño ye^n'e yá^n'āa nduucú
sa^n'ā s'ee^n chi dii^n 'tíícā? 16 Dueño
mii^n taachi ndaa yā ni divíi yā sa^n'ā
chi idii^n ntii^{n}nyu^n na yá^n'āa ye^n'é yā
ní 'caa^n'nú^n yā sa^n'ā s'ee^n. Ní ca'á yā
yá^n'āa mii^n ye^n'e yā táámá 'ii^n'yā^n.
Taachí 'ii^n'yā^n fariseos ch'iindiveé^n
yā chuū, tuu'mi ní ca^n'a yā: N'daacā
chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ 'cuaa^n yā chi
'tíícā.
17 Jesús ch'iinú yā 'ii^n'yā^n s'ee^n,
ní ca^n'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ ne^n'e caa^n'ma^n
nduudu chi canéé nguū^n na libro
ye^n'é Ndyuūs chi 'tuucā?

Tuūu ch'ɛɛté chí 'ii^n'yā^n chi
din'dái yā va'āī mii^n ní sta'á
yā ní ch'ɛɛ̄cú yā 'áámá lado,
ní tuūu 'cúū chí tuūu ch'ɛɛtɛ
mii^n dichíí'vɛ ca ní canéé tuūu
ch'ɛɛtɛ́ ye^n'e esquina ye^n'e va'āī.

18 'Āā du'ú nūu^n 'ii^n'yā^n chí cun'daa
nduú yā vmnaa^n na tuūu 'cúū ní
caātū 'ííní ye^n'e yā. Naati 'āā du'ú
nūu^n 'ii^n'yā^n chi cun'dáá nduūu tuūu
'cúū vmnaa^n ye^n'e yā, 'cuíínú ndúúví
yuūni yā.

Ye^{n}'e tuumī chi ca'á yā emperador César

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

19 'Ii^{n}'yā^{n} chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū
maestros ye^{n}'e ley ne^{n}'é yā cuta'á
yā Jesús ní dií^{n} yā chi preso yā
naati di'va'a yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
mii^{n}. Tuu'mí nūu^{n} tuumicádiinuu^{n}
yā chi Jesús mii^{n} ca^{n}'a yā ejemplo
'cūū chi 'tɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ dáámá ní ye^{n}'e
yā. **20** Tuu'mi ní dichó'o yā 'ii^{n}'yā^{n}
chí 'cueenuú^{n} Jesús mii^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní ndaacá yā táácā chi cásta^{n}'a
yā nduudu Jesús mii^{n} chi Jesús
cuuví caa^{n}'má^{n} yā 'aama nduudu
yaadi. 'Tíícā ní cuuvi dichó'o yā
Jesús nanáá^{n} gobernador. **21** Chii^{n}
chí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ntiinguunée^{n} yā
Jesús nduudú 'cūū: N'dií, maestro,
déénu 'nū chí nga^{n}'a nī ní ngi'cuee^{n}
nī chii^{n} chi n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī
juzgar 'ii^{n}'yā^{n} tan'dúúcā chi n'gee nī
chi n'daacā o nguɛ́ɛ́, naati ngi'cuee^{n}
nī yúúní ye^{n}'e Ndyuūs ndúúcū
nduudu cuaacu. **22** Maa^{n} ní cuuví nī
chuū: ¿'Áá n'daacā chí nadíí'vɛ 'nū
emperador César tuūmī ye^{n}'e yá^{n}'āa
o nguɛ́ɛ́?
23 Jesús tuumicadíínuu^{n} yā chí
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́ n'daacā chi dií^{n}
yā ní ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí ne^{n}'e nī casta^{n}'á nī
nduudu ye^{n}'é? **24** 'Cuu^{n}'mi^{n} nī 'áámá
tuumī. Jesús n'diichí yā tuūmī ní
ca^{n}'a yā: ¿Du'ū naa^{n} ndɛ́ɛ̄ tuūmī
mii^{n}? ¿Du'ū chi nguuví canee
ngúū^{n} naa^{n}? Tuu'mi ní sa^{n}'a s'uu^{n}
nan'guɛɛcúta^{n}'ā sa: Naa^{n} emperador
César cānee.
25 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a yā chii
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Nca'a nī tuūmī
emperador César mii^{n} chíí^{n} chi ye^{n}'é
yā ní ca'á nī Ndyuūs chíí^{n} chi ye^{n}'é
yā.
26 Nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^{n} yā chista^{n}'a
mar 'áámá nduudu ye^{n}'e Jesús
mii^{n} ní che^{n}'e yiinú yā ye^{n}'ē chí
nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús. Ní 'āā ntɛ́ɛ́
ca^{n}'a yā mar 'áámá.

'Ii^{n}'yā^{n} itiinguunee^{n} yā Jesús ye^{n}'ē chi nduuchi tiná^{n}'ā

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

27 Cuayiivi ní n'duuvi 'ii^{n}'yā^{n}
saduceos ndaa yā nanáá^{n} Jesús.
Saduceos nguɛ́ɛ́ s'téénu yā chí
nduuchi tiná^{n}'ā. Ní ca^{n}'a yā chii
yā Jesús: **28** N'dií, Maestro, Moisés
dingúu^{n} yā na ley 'tíícā: Ndúúti chi
'áámá sa^{n}'ā 'cuuvi sa ní cu'nee^{n} sa
n'daataá ye^{n}'ē sa ní nguɛ́ɛ́ daiya
tá, tuu'mi ní 'dííinu sa cuuvi
'caandavaacu sa ndúúcū n'daataá
mii^{n} ní 'cuundi daiya sa lado ye^{n}'e
'díinū tiná^{n}'ā. **29** Maa^{n} ní vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄
'díínu yā. Sa^{n}'ā vmnaa^{n} míí^{n} canee sa
ndúúcū n'daataá ye^{n}'ē sa ní ch'īi sa.
Nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé daiya sa. **30** Sa^{n}'ā
'díínu sa ndiichi ndii 'úúví canee
sá ndúúcū n'daataá ye^{n}'ē tiná^{n}'ā.
'Diinu sa mii^{n} ch'iī ntúū^{n} sa^{n}'ā mii^{n}.
Nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinée ntuū^{n} daiya sa.
31 Sa^{n}'ā 'diīnū sa ndiichi ndii 'íínú
canéé ntúu^{n} sa ndúúcū n'daataá
míí^{n}. 'Tiicá ntúū^{n} ch'īi sa ní nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinée ntúū^{n} daiya sa. Nduu
ndɛɛ̄chɛ yā ch'ɛɛtinée yā ndúúcū
n'daataá míí^{n} ní ca'áámá ca'áámá
yā ch'īi yā ní nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé mar
'áámá daiya yā. **32** Cuayiivi mii^{n} ní
ch'iī n'daataá míí^{n}. **33** Taachí ndaā
nguuvi chi nduuchi 'ii^{n}'yā^{n} chi n'díí,
¿chɛɛ́ sa^{n}'ā s'ee^{n} n'daataá ye^{n}'ē sa
tá^{n}'ā? Tí nduu ndɛɛ̄chɛ yā ch'ɛɛtinée
yā ndúúcū n'daataá míí^{n}.

34 Tuu'mi ní Jesús mii^n
nan'guɛ́ɛ́cúta^n'a yā ye^n'e 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní ca^n'a yā: 'Ii^n'yā^n chi snée
yā i^n'yee^{n}dí 'cūū n'giindivaacu
yā ní 'ii^n'yā^n ye^n'e yā nga'a yā chi
n'gíindivaacu yā. **35** 'Ii^n'yā^n chi
túnee^n chi ndaá yā na táámá
i^n'yeē^{n}dī, taachi nduuchí yā ye^n'ē
nguaa^n tiná^n'ā, na yá^n'āa mii^{n}ya
ní nguɛɛ 'caandavaacu yā, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú chi ca'a 'ii^n'yā^n ye^n'e
yā chi 'caandavaacu yā. **36** Yá^n'āa
mii^{n}ya 'āā ntɛ́ɛ́ 'cuūvi yā ti daama
yā ndúúcū ángeles. 'Ii^n'yā^n s'ee^n
chi daiya Ndyuūs tí induuchi yā
ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā. **37** Ndíí cuaa^n
vmnaa^n ndíí taachi maa^n Moisés
mii^n dingúu^n yā ye^n'ē yá^n'á 'líí^n chí
ngiichi iteé cadíínuu^n yú caati
tiná^n'ā ninduuchi yā. Ní Moisés mii^n
nga^n'á yā chi Señor Ndyuūs mii^n ní
Ndyuūs ye^n'e Abraham, ndúúcū
Isaac, ndúúcū Jacob. **38** Ti Ndyuūs ní
nguɛ́ɛ́ Ndyuūs ye^n'e tiná^n'ā ti ye^n'e
'ii^n'yā^n chí snduuchí yā. Caati nanáá^n
Ndyuūs mii^n nducyaaca 'ii^n'yā^n ní
snduuchí yā cue^n'e daā^{n}ma^n.
39 Tuu'mi ní n'duuvi maestros chi
ngi'cuee^n ley ca^n'a yā chii yā Jesús
mii^n: N'dií, Maestro, n'daacā nga^n'a
nī.
40 'Ii^n'yā^n s'ee^n 'āā ntɛ́ɛ́ ne^n'e yā
ntiinguunee^n ca yā.

¿Du'ū 'ii^n'yā^n chi Cristo?
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

41 Jesús ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n:
Ndís'tiī, ¿táácā chí nga^n'a nī chi
Cristo mii^n ní daiya David? **42** Maā^n
David mii^n ní nga^n'a yā na libro ye^n'é
Ndyuūs chi Salmos 'túúcā:
Ca^n'a Señor Ndyuūs chiī yā
Señor ye^n'é: 'Cuundi di lado
tá cuaācū ye^n'é chi lado ye^n'e
honor,
43 ndíí taachi 'úú cu'neé^n 'ii^n'yā^n chi
enemigos chi contra ye^n'ē di
cuaa^n ndii yā ca'a di tan'dúúcā
chi 'aama banco 'líí^n.
44 Ndúúti chi David mii^n ca^n'a yā chi
Cristo mii^n ní Señor ye^n'e yā, ¿táácā
cuuvi chiī chi Cristo mii^n ní daiya
David?

Jesús ngíícá nuu^{n}ndi ye^n'e maestros chi ngí'cuee^n ley
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

45 Nducyáácá 'ii^n'yā^n n'giindiveé^n
yā taachi Jesús ca^n'a yā ndúúcū
discípulos ye^n'e yā ní tuca'á yā ca^n'a
yā chuū: **46** Dií^n nī cuidado, ndís'tiī,
ye^n'é maestros chi ngi'cuee^n ley.
'Ii^n'yā^n s'ee^n ní ne^n'e yā 'cuɛɛti núu^n
yā catecai n'geēnúú yā, ní ne^n'e
yā chi ndís'tiī ní dií^n nī saludar
'ii^n'yā^n s'ee^n taachi snée yā nii'vɛɛ
ní ne^n'é yā chi dií^n nī respetar
'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní ne^n'e yā 'cuɛɛtɛ́ yā
na sillas vmnáá^n vmnaa^n ye^n'ē
honor ná yaacū sinagogas ní sillas
ye^n'e honor ye^n'e 'viicu naachi ché'e
yā. **47** 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní ndivíi yā va'ai
ye^n'e n'daataá nguá'āa. Ní nééné
n'deēe nga^n'angua'á yā ní ne^n'e yā
chi snaa^n taná^n'ā 'ii^n'yā^n chi dii^n yā
'tíícā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní neene ch'ɛɛtɛ ca
castigo ye^n'e yā nguuvi ye^n'e juicio.

Ofrenda ye^n'e n'daataá nguá'āa
(Mr. 12.41-44)

21 Jesús snée yā na yaācu
templo ní n'diichi yā chi
'ii^n'yā^n 'cuiica ngii yā ofrendas ye^n'e
yā na cajas naachí inúū^n ofrendas.
2 N'diichí ntúu^n yā 'áámá n'daataá
nguá'āa chí neene ndaachíí cānee

tá. Tá^n'ā mii^n ní s'nuū^n tá chɛɛti
caja mii^n 'uūvī centavos chi cobre.
3 Jesús mii^n ní nga^n'a yā ngii yā
'ii^n'yā^n s'ee^n: Cuaacu níí^{n}nyu^n 'úú
nga^n'á ngií ndís'tiī chí n'daataá
nguá'āa 'cūū ch'ɛɛtɛ ca tuūmī chiī
tá, nguɛ́ɛ́ ti taná^n'ā 'ii^n'yā^n. 4 Tí
'ii^n'yā^n s'ee^n ní nga'a yā ye^n'ē chí
nngaāva ye^n'e yā chi cuuvi ofrenda
ye^n'e Ndyuūs; naati n'daataá 'cūū
chí neené ndaachíī canee tá ní ca'ā
tá tanducué^n'ē chi vɛ́ɛ́ ye^n'e ta chi
che'e tá.

Jesús nn'gee^n yā táámá ejemplo chi ye^n'e yaācá chí ntuvií

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

5 Ná^n'ā 'ii^n'yā^n ní nga^n'a yā ye^n'e
yaācū templo mii^n chi yaāva canéé
ndúúcū tuūu n'dɛɛ̄ chee^n ndúúcū
adornos ye^n'ē regalos chí lado ye^n'e
ofrenda. Jesús ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n: 6 Ndís'tiī ní inaa^n nī dendú'ū
chi 'túúcā. Ndáá nguuvi taachí
nadituuví yā yaācū mii^n ní 'āā ntɛ́ɛ́
cūnee tuūu cuaa^n vmnáá^n ye^n'e vi'ī
chi nguɛ́ɛ́ ntuuvií.

Ejemplo ye^n'e tiempo taachi 'āā cuɛ́ɛ́ ndaa nguuvi chi 'cuiīnū í^n'yeē^{n}dī

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
ntiinguunée^n yā Jesús mii^n: N'diī,
Maestro, ¿tií cua^n'ā cuuví chuū?
¿Dɛ'ɛ̄ señal 'cuu^n'mí^n nī taachi 'āā
cuuvi chi 'tiicā?
8 Jesús ca^n'a yā: Cundɛ́ɛ nī
cuidado chi 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cannche'éí
yā ndís'tiī caati neené n'deēe 'ii^n'yā^n
chií yā caa^n'má^n yā ndúúcū chi
duuchí 'tííca: 'Úú chí Cristo; ní 'āā
snéé nguuvi chi 'cuiīnū í^n'yeē^{n}dī.
Naati ndís'tiī, nguɛ́ɛ́ ca^n'á nī ndúúcu
yā. 9 Ní taachí 'caandiveé^n nī chi
vɛɛ caandaá ní 'ii^n'yā^n 'cuu^n'ma^n yā
contra ye^n'e taama yā nguɛ́ɛ́ dii'yá
nī cuuvi. Tanducué^n'ē chuū canéé
chí cuuvi vmnáá^n vmnaa^n naati 'āā
cuɛɛ 'cuiīnū i^n'yeē^{n}dī.
10 Tuu'mi ní Jesús ca^n'a yā chii
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: 'Áámá nación
ní 'cuu^n'má^n contra ye^n'e taama
nación ní 'ii^n'yā^n ye^n'e 'áámá país
ní 'cuu^n'má^n yā contra ye^n'e 'ii^n'yā^n
ye^n'e taama país. 11 Ní n'deēe cuuvi
nu^n'u taa^n yá^n'āa, ndúúcū tiempos
chi 'cuūndī cuiicu, ndúúcū ca'ai
taa^n n'deēe cuaa^n n'dai, ní 'ii^n'yā^n
snaa^n yā dendu'ū chí vaadī n'giinu
ye^n'ē va'ai chɛɛti nguuvi ní dii'yá yā
cuuvi.
12 Ni taachi 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi
tanducué^n'ē dendu'ū chi 'túúcā,
'ii^n'yā^n ní cuiítuú yā ndís'tiī ní cuta'á
yā ndís'tiī chí presos nī. Ní nca'á yā
ndís'tiī 'ii^n'yā^n chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n
ye^n'e yaācū sinagogas ní 'cuii yā
ndís'tiī vácūū. Cuayiivi ní candɛ́ɛ yā
ndís'tiī nanáá^n 'ii^n'yā^n reyes ndúúcū
gobernadores cáávā chí nga^n'a
nī chí duuchí. 13 Chuū 'cueenu
ndís'tiī cuuvi ti cue^n'é nī nduucú ní
nanáá^n 'ii^n'yā^n s'ee^n cuuvi caa^n'má^n
nī nduudu cuaacu ye^n'é. 14 Cundɛ́ɛ
n'daaca nī cuidado ná staava ye^n'e
nī ní nguɛ́ɛ́ nadacádíínuu^n nī
vmnaa^n ye^n'e taācā nán'guɛɛcúta^n'a
nī ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n. 15 Ti hora míí^n
nūu^n 'úú ní yaa'ví ndís'tiī nduudu
chi caa^n'má^n nī. Ní teé ndís'tiī
vaadī deenu ye^n'é ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
nguɛ́ɛ́ cuchɛɛ yā ndúúcū ndís'tiī,
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cuuvi caa^n'ma^n yā
contra ye^n'ē ndís'tiī. 16 Naati chiidá
nī, ndúúcū 'díínu nī, ndúúcū 'ii^n'yā^n
ye^n'e nī, ndúúcū amigos ye^n'e nī

ní caa^{n}'má^{n} yā contra ye^{n}'e ndís'tiī
chí 'ii^{n}'yā^{n} 'caa^{n}'nú^{n} yā ná^{n}'ā ndís'tiī.
17 Ní nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
n'diichí yā ndís'tiī cucáávā 'úú ti
cue^{n}'é nī nduucú. 18 Naati mar 'áámá
yuūdū tií^{n} nī nguɛ́ɛ́ cuuví ndáí.
19 Nduuti chí ndís'tiī ngiinū ngiinū
cuchɛ́ɛ nī na staava ye^{n}'é nī ní
'cuɛɛtinéé n'daāca nī, tuu'mi ní ndáá
nguuvi chi ndaaca nī vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} ye^{n}'e nī.
20 Taachi ndís'tiī snaa^{n} nī soldados
nuu^{n}ma^{n} ndíívɪ́ yā yáā^{n} Jerusalén,
tuu'mi ní cadiinuu^{n} nī chi yáā^{n}
Jerusalén mii^{n} 'āā ntuvií. 21 Tuu'mi
ní n'daacā chi 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā
na yá^{n}'āa Judea ca^{n}'á yā cáánu yā
cuaá^{n} yiīcū. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā
na yáā^{n} Jerusalén mii^{n} ní nan'dáa
yā mii^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā
campo nguɛ́ɛ́ nguɛɛcunee nndaa
yā na yáā^{n} Jerusalén. 22 Ti nguuvi
s'ee^{n} ní nguuví chí cuchiī 'cueenú
yā cuuvi cáávā nuu^{n}ndí yā. Níícú
canéé chí cuuvi cuaacu tanducué^{n}'ē
chi canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é
Ndyuūs. 23 Naati dɛ'ɛ̄ chúúcā
ya'āī ye^{n}'e n'daataá chi vɛ́ɛ́ daiya
tá chɛɛti tá ndúúcū n'daataá chí
ngiicú da'cua'āa daiya tá nguuvi
chi cáánu yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nééné
'cueenu yā cuuvi na yá^{n}'āa 'cúū. 24 Ní
'yáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ní 'cuūvi yā ndúúcū
machete 'uūvī lados 'caāi^{n} taachi
dií^{n} yā caandaá. Ní candɛɛ yā 'yaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi presos yā ní ca^{n}'á yā
ndíí nducyaaca países. Níícú yáā^{n}
Jerusalén mii^{n} cūnee ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
gentiles chi 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē
ndaata Israel ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} canéé
yā na yá^{n}'āa mii^{n} ndíí tiempo chi
Ndyuūs 'cuaa^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} gentiles
cuuvi ye^{n}'é yā.

Táácā ndaá Sa^{n}'ā chi Daiya Dendyuūs

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

25 Tuu'mi ní Ndyuūs 'cuu^{n}'mi^{n} yā
ndúúcū vaadī n'giinu señales ná
yá^{n}'āa, ndúúcū ná 'ii'yu, ndúúcū
na 'íí^{n}nyú^{n}. Nééné ya'āī 'cueenu
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e taná^{n}'ā naciones ni
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} dii'ya cá yā cuuvi.
Ní nguɛ́ɛ́ déénu yā taacā chi idii^{n} yā
cucáávā chi 'yuudu n'dai 'cuɛɛcu
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ní can'dáí yaacu nuū^{n}nī^{n}
mii^{n}. 26 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuuvi cúúnu
yā chí 'va'á yā ndúúcū dendu'ū chí
ndaa vmnáá^{n} yá^{n}'āa 'cúū ní cucáávā
nducué^{n}'ē nanguuvi ní 'nu^{n}'u.
27 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} snáá^{n} yā 'úú chi
Sa^{n}'ā chi Daiya Dendyuūs chi ndaá
na 'áámá meēe^{n} ndúúcū poder ch'ɛɛtɛ
ye^{n}'é ndúúcū chi dɛɛvɛ́ n'dai ye^{n}'e
maá^{n} cuerpo ye^{n}'é. 28 Taachí cunga'ā
tanducué^{n}'ē chuū cu'nee^{n} diitú nī na
staava ye^{n}'é nī tí ndaā nguuvi chí
nngua^{n}'āī ndís'tiī ní canéé nii^{n}nuú^{n}.
29 'Úú ní nga^{n}'á ngií ndís'tiī 'áámá
ejemplo: Cuin'diichí nī yá^{n}'á ye^{n}'e
n'guíídīi yaa^{n} nguuvi ndúúcū
nducyaaca yá^{n}'á. 30 Taachí snaa^{n} nī
chi 'āā ndaa tá'āa yá^{n}'á míí^{n}, tuu'mi
ní 'āā deenú nī ti 'āā snee nii^{n}nuú^{n}
tiempo chi cuchiī yáāa^{n}. 31 'Tiicá
ntúū^{n} cuuvi taachi snaa^{n} nī dendu'ū
chuū chi nga^{n}'á, 'āā deenú nī chí
naachí Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā
'āa snee nii^{n}nuú^{n}.
32 'Úú nga^{n}'á ngií ndís'tiī, chi
cuaacu níí^{n}nyú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā
maa^{n} 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuuví yā nen^{n}'e chi
'āā cuɛ́ɛ́ cuuví tanducué^{n}'ē chuū.
33 Nanguuvi ndúúcū yá^{n}'āa ní chó'ōo
naati nduudu ye^{n}'é nguɛ́ɛ́ chó'ōo.
34 Ndís'tiī ní cundɛ́ɛ nī cuidado
chi staava ye^{n}'e nī nguɛ́ɛ́ nduuvi

chɛɛchí ndúúcū vicios chi vɛ́ɛ́
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Nguɛ́ɛ́ nadicádiinúú^{n}
ca nī ye^{n}'e chi che'é nī o cu'ú nī
o ye^{n}'ē n'deee ye^{n}'e vida ye^{n}'e nī
ti nguuvi mii^{n} ní dácanaā^{n} ndaá
nanáá^{n} ye^{n}'e ndís'tiī. Ní canéé chi
canéé listo nī. **35** Ti nguuvi s'ee^{n}
ní ndaa nanáá^{n} ndís'tiī ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní
nducyaacá yā ní 'cueenú yā cuuvi tí
ndaā nguuvi s'ee^{n} tan'dúúcā 'áámá
tuūvī dácanaā^{n} índuudi. **36** 'Cuɛɛti
nduuchí nī ní caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī
nguuvi nguuvi chi cuuví nngua^{n}'ai
nī ye^{n}'e dendu'ū vaadī ya'ai chi
cuchiī. Ní cuuvi ndaa nī nanáá^{n} 'úú,
Sa^{n}'ā chi Daiya Ndyuūs.
37 Nguuvi nguuvi Jesús mii^{n}
ngí'cuee^{n} yā na yáacū templo ní
n'gaa^{n} ní nn'daa yā ná yiīcū 'líí^{n} chi
nguuvi Olivos. **38** Ní nguuvi nguuvi
cuaa^{n} ná nguɛɛtiyaa^{n} ní nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} ndaa yā na yaācū templo
nanáá^{n} Jesús mii^{n} chí 'caandiveé^{n}
yā nduudu ye^{n}'e yā.

'Ii^{n}'yā^{n} chi contra Jesús nga^{n}'a yā táácā chi díí^{n} yā chi cuuvi cuta'á yā Jesús

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

22 'Āā snee nii^{n}nuú^{n} nguuví
ye^{n}'e 'viicu ye^{n}'e pascua
chi 'viicu chi che'é yā pan chi nguɛ́ɛ́
levadura ye^{n}'ē. **2** Ní 'ii^{n}'yā^{n} chiiduú
n'gɛɛtɛ́ ndúúcū maestros ye^{n}'e ley
nduuvidaamá yā ní nga^{n}'á yā taacā
chi cuuví 'caa^{n}'nú^{n} yā Jesús naati
'va'á yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén
mii^{n}.
3 Espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}
sndáa na staava ye^{n}'e sa^{n}'ā chi
nguuvi Judas Iscariote chi 'aama
discípulo ye^{n}'e Jesús naachí
ndiichuuvi yā. **4** Judas mii^{n} che^{n}'e
sa nanáá^{n} chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū
capitanes ní yaa'vi sá 'ii^{n}'yā^{n} táácā
chi cuuví dii^{n} sa chi naca'a sa Jesús
mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. **5** 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
yeenú n'dai yā ní nduuvidaamá
yā chí ca'a yā tuūmī Judas
mii^{n}. **6** Judas sta'a sa tuūmī ní
ca^{n}'a sa. Nadacádiinuu^{n} sa táácā
cuuvi nta'a sa Jesús mii^{n} na ta'a
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} manera chi 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén mii^{n} nguɛ́ɛ́
ntuumicadiinúú^{n} yā ye^{n}'ē.

N'nuú^{n} yā chi che'e yā cáávā 'víícú ye^{n}'e pascua

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; I Co. 11.23-26)

7 Ndaā nguuvi ye^{n}'e pascua, 'viicu
chi nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} che'e yā pan
chi nguɛ́ɛ́ levadura ye^{n}'ē. Nguuvi
mii^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} 'caa^{n}'nú^{n} yā 'áámá
'iiti cuūchī 'líí^{n} chí sacrificio ye^{n}'e
pascua. **8** Jesús dicho'ó yā Pedro
mii^{n} ndúúcū Juan ní ca^{n}'a yā chii
yā 'uuvi yā: Cué^{n}'é nī ní n'nuú^{n} nī
naachi che'e nguiīnū yú ye^{n}'e 'viicu
ye^{n}'e pascua.
9 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā
Jesús mii^{n}: ¿Tií ne^{n}'e nī chi in'nuú^{n}
'nū chi che'e nguiīnū yú?
10 Jesús n'guɛɛcúta^{n}'a yā: Taachí
cundaa nī na yáā^{n} Jerusalén mii^{n}
ndaāca nī 'áámá sa^{n}'ā chi ndɛ́ɛ sa
'cuuti cuéé nuū^{n}nī^{n}. Ca^{n}'á nī ndúúcu
sa ndíí ná va'ai naachi ndaā sa. **11** Ní
caa^{n}'má^{n} nī cuuvi nī sa^{n}'ā chi va'ai
ye^{n}'ē mii^{n}: N'diī, señor Maestro
ye^{n}'e yú nga^{n}'á yā 'túúcā: ¿Tií cánéé
cuarto chi che'é nguiinú ye^{n}'e
pascua ndúúcū discípulos ye^{n}'é?
12 Sa^{n}'ā mii^{n} ní 'cuu^{n}'mi^{n} sa ndís'tiī

'áámá cuarto ch'ɛɛtɛ ye^{n}'e va'āī chí
ndii 'uūvī piso ní 'aa vɛ́ɛ́ yaāa^{n}. Mii^{n}
in'nuú^{n} nī chi che'e yú ye^{n}'e pascua.
13 Apóstoles ní cue^{n}'e yā ní ndaaca
yā tanducué^{n}'ē tan'dúúcā chi Jesús
nga^{n}'a yā ngii yā, ní n'nuú^{n} yā chí
che'e yā ye^{n}'e pascua.
14 Taachí ndaā snuū ca'a hora chi
che'e nguiinú yā, Jesús mii^{n} ndúúcū
apóstoles ye^{n}'e yā ch'ɛɛtɛ́ yā na
mesa chi che'e nguiinú yā. 15 Jesús
ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Dɛ'ɛ
chúúcā ne^{n}'é che'é ndúúcū ndís'tiī
'viicu ye^{n}'e pascua 'cūū ne^{n}'e chí
'āā 'cuɛ́ɛ́ 'cuūví. 16 Caati nga^{n}'á
ngií ndís'tiī ti 'úú ní 'āā ntɛ́ɛ́ che'é
ndúúcu nī táámá 'viicu pascua
ndíí taachi cuuvi cuaacu chi ne^{n}'e
caa^{n}'ma^{n} ye^{n}'ē naachí Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā.
17 Tuu'mi ní Jesús sta'á yā taza
ndúúcū vino ní ca'a yā gracias
Ndyuūs. Ní ca^{n}'a yā chii yā
apóstoles ye^{n}'e yā: Cuta'á nī chuū ní
cu'u nī nguaa^{n} nducyaaca nī. 18 Ti
'úú ní nga^{n}'á ngií ndís'tiī, chi 'āā
ntɛ́ɛ́ cu'ú jugo ye^{n}'e uvas, ndii ndaá
nguuvi ye^{n}'e naachí Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā.
19 Tuu'mi ní sta'a Jesús pan mii^{n}
ní ca'a yā gracias Ndyuūs. Ní n'deé
yā ní ca'a yā apóstoles ní ca^{n}'a
yā: Chuū chi tan'dúúcā cuerpo
ye^{n}'é 'tíícā. Ní teé lugar 'ii^{n}'yā^{n} chi
'caa^{n}'nú^{n} yā 'úú cáávā ndís'tiī. Dií^{n} nī
chuū taachi n'gaacú nī ye^{n}'e 'úú.
20 'Tiicá ntúū^{n} dií^{n} yā ndúúcū taza.
Taachí ch'íínú che'e yā ní ca^{n}'a yā:
Jugo ye^{n}'e uvas ye^{n}'e taza chí cuuvi
cuaacu ní chuū tan'dúúcā chi yuūu^{n}
ye^{n}'é chí cungéē cáávā ndís'tiī.
21 Maa^{n} ní sa^{n}'ā chí naca'ā 'úú vɛɛ
sa ndúúcu yú na mesa. 22 Sa^{n}'ā chi
Daiya Dendyuūs chí 'úú cuaacu
níí^{n}nyú^{n} ca^{n}'a sa 'cuūvī sa tan'dúúcā
chi ne^{n}'e Dendyuūs. Dɛ'ɛ chúúcā
ya'ai ye^{n}'ē sa^{n}'ā chí naca'ā sa 'úú.
23 Tuu'mi ní apóstoles tucá'a yā
ntiingūūnee^{n} vi'i yā: ¿Du'u ra chí
dii^{n} chuū?

Nga^{n}'a yā nguaa^{n} maa^{n} yā: ¿Du'ū chi ch'ɛɛtɛ ca?

24 Tuu'mi ní apóstoles tuca'a yā
ca^{n}'a yā nguaa^{n} maa^{n} yā chɛɛ́ yā
chi ch'ɛɛtɛ ca yā. 25 Tuu'mi ní Jesús
mii^{n} ca^{n}'a yā chiī yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}:
Reyes ye^{n}'e taná^{n}'ā naciones nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} yā tan'dúúcā chi 'iivi
chɛɛchi ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e naciones ní
nga^{n}'a yā chi rey ye^{n}'e yā n'daacā
idií^{n} yā. 26 Naati nguaa^{n} ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi ch'ɛɛtɛ
ca nguaa^{n} ndis'tíi canéé chi dií^{n}
yā tan'dúúcā sa^{n}'ā da'caiyāa chi
dii^{n} mandados. 'Ii^{n}'yā^{n} chí nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā nguaa^{n} ndís'tiī canee
chi dií^{n} yā tan'dúúcā 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
chi dichíí'vɛ̄ 'ii^{n}'yā^{n}. 27 Chɛɛ̄ cá
yā chi ch'ɛɛtɛ́ yā. ¿'Áá 'ii^{n}'yā^{n} chí
n'giindí yā na mesa o 'ii^{n}'yā^{n} chi
n'giī chi cho'o chi cu'u? ¿'Áá nguɛ́ɛ́
'ii^{n}'yā^{n} chí n'giīndi na mesa? N'diichí
nī. 'Úú ní canee nguaa^{n} ndís'tiī
tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} ndíícuū^{n} chi
dīchíí'vɛ̄.
28 Ndís'tiī ní ch'ɛɛtinée nī nduucú
nguuvi nguuvi taachi 'úú n'geenú
ngii tanducué^{n}'ē. 29 Ní tan'dúúcā
Chiidá tee yā 'úú naachí nga^{n}'ā
ntii^{n}nyú^{n} 'tiicá ntúū^{n} 'úú ní teé
ndís'tiī 'áámá chi caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyú^{n}
nī. 30 Ní ndís'tiī 'cuɛɛtɛ́ nī na mesa
nduucú chi che'é nī ní cu'ú nī
naachi 'úú nga^{n}'á ntii^{n}nyu^{n}. Ní
'cuɛɛtɛ́ nī na sillas ye^{n}'e juez ní

n'diichí nī nuu^{n}ndi ye^n'ē ndichúúví
ndaata ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel chi judíos.

Jesús caa^n'ma^n yā chi Pedro caa^n'ma^n yā chi nguɛ́ɛ́ deenu sa Jesús

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

31 Jesús yaa'ví yā Pedro ní ca^n'a
yā: N'dii, Simón Pedro, Simón Pedro,
cuin'diichí nī ti yáá^{n}n'guiinūu^n
ngiicá sa ye^n'e ndís'tiī chí cuuvi dii^n
sa. N'diichinee^n sa ndís'tiī tan'dúúcā
'ii^n'yā^n ndáádi yā trigo 'tííca dii^n sa.
Ní vɛ́ɛ́ permiso ye^n'e sa. 32 Naati 'úú
ní nga^n'angua'á cáávā dii, Pedro,
chi cu'téénu ca di. Ní taachi
ndaacadaamí di ye^n'ē nuu^{n}ndi
ye^n'e di ní cu'téénu ca di tuu'mi ní
cunnee di taná^n'ā hermanos ye^n'e di
chi cu'téénu cá yā.
33 Simón ca^n'a yā chii yā Jesús
mii^n: Señor, 'āā vɛ́ɛ́ yaá^n chí ca^n'á
nduucú nī ndíí vácūū; ní ndúúti chi
'cuuví nī, 'úú ní 'cuuví ndúúcu nī.
34 Jesús ca^n'a yā chii yā Pedro:
Nga^n'á ngií dii chi tusá^n'ā ní nguɛ́ɛ́
'cuai tī ndíí taanduvɛ́ɛ́ cuee^{n}diitú
di 'iīnū cuuvi ye^n'e 'úú chi nguɛ́ɛ́
in'diichi di 'úú.

Jesús nga^n'a yā ye^n'e chí cuchiī.

35 Tuu'mi ní Jesús itiinguunée^n yā
apóstoles: Taachí dicho'ó ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ cándɛɛ nī bolsa ye^n'e tuumi
nī, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú morral ye^n'e nī,
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ndaacuú ye^n'e nī,
¿'áá vɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi chii faltar ye^n'e
nī? Apóstoles ní ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄
vɛɛ.
36 Ní Jesús ca^n'a yā: Maa^n ní
ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ bolsa ye^n'e nī,
candɛɛ nī. 'Tiicá ntúū^n ndís'tiī
chi vɛ́ɛ́ morral ye^n'e nī, candɛɛ nī.
Ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'aama machete
'uūvī lados 'caāi^n ye^n'e nī, n'diicuí nī
cotón ye^n'e nī ní cuái nī. 37 Ti nga^n'á
ngií ndís'tiī chi canéé chí cuuvi
cuaacú tanducué^n'ē chi canéé nguū^n
ye^n'é: Ní 'ii^n'yā^n ca^n'a yā chi vɛ́ɛ́
nuū^{n}ndī ye^n'e 'úú tan'dúúcā taná^n'ā
'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e yā. Tí
tanducué^n'ē chi canéé nguū^n ye^n'e
'úú canéé chí cuuvi cuaacu.
38 Tuu'mi ní discípulos ní ca^n'a yā:
N'diī, Señor, íngáā na 'uuvi machete
'uūvi lados 'caāi^n. Jesús ní ca^n'a yā:
Ndúúcū stíī 'āā vɛ́ɛ.

Jesús nga^n'angua'á yā na jardín chi nguuvi Getsemaní

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

39 Cuayiivi ní can'daā Jesús
tan'dúúcā costumbre ye^n'e yā ní
cue^n'é yā na yiīcū ye^n'e Olivos. Ní
discípulos ye^n'e yā cue^n'é yā ndúúcu
yā. 40 Ní taachí ndaa yā na lugar
mii^n, tuu'mi ní Jesús mii^n ní ca^n'a yā
chii yā discípulos ye^n'e yā: Ndís'tiī
caa^n'ma^{n}ngua'á nī chí yáá^{n}n'giinūu^n
nguɛ́ɛ́ n'diichinee^n sa ndís'tiī chi dií^n
nī nuu^{n}ndi.
41 Jesús ní cue^n'e yā ye^n'e
discípulos ye^n'e yā tanduu naa^n
chi naachi ndaá 'áámá tuūu chi
ngii ya ní Jesús caantii'yá yā ní
ca^n'angua'á yā. 42 Ní ca^n'a yā: N'diī,
Chiidá, ndúútí chí ne^n'e nī ní divíi
nī ye^n'e chi canee chi 'cueenú
cuuvi ye^n'e prueba 'cūū. Naati nguɛ́ɛ́
cuuví tan'dúúcā chi 'úú ne^n'é naati
tan'dúúcā chí n'diī ne^n'e nī.
43 Ní che'enaāa^n 'áámá ángel ye^n'ē
nanguuvi ní ca'á yā fuerzas Jesús
mii^n. 44 Ti neené ya'ai Jesús mii^n ní
ndiituu n'dai ca ngá^n'angua'á yā.
Ní nuu^{n}ni^{n}yaa^n ye^n'e yā tan'dúúcā
yuuú^n chí ndii na yá^n'āa ingéē.

45 Nducuee^{n} yā naachí
nga^{n}'angua'á yā ní ndaa yā nanáá^{n}
discípulos ye^{n}'e yā ní ndaaca yā chi
styaadú yā, ti discípulos ní neené
ndaachi núú^{n} yā ti ya'ai yā cáávā
Jesús mii^{n}. 46 Tuu'mi ní Jesús ca^{n}'a
yā chii yā discípulos: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí styaadú nī? Nducuée^{n} nī ní
caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī ní yáá^{n}n'guiinūu^{n}
nguɛ́ɛ́ n'diichinee^{n} sa ndís'tiī chi dií^{n}
nī nuu^{n}ndi.

Sta'a yā Jesús mii^{n} ní candɛɛ́ yā preso

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

47 Taachí Jesús indée yā neené
n'deee 'ii^{n}'yā^{n} ndaa yā ní sa^{n}'ā chi
nguuvi Judas mii^{n} chi 'áámá chɛ́ɛ́
naachí ndiichuuvi discípulos ye^{n}'é
yā cue^{n}'é yā vmnáá^{n} ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní ndaa nii^{n}nuú^{n} yā Jesús mii^{n}
chi 'nee^{n}cheendí yā. 48 Tuu'mi ní
Jesús mii^{n} ní ca^{n}'a yā chiī yā sa^{n}'ā:
Díí, Judas, ¿'áá ndúúcū 'áámá beso
ínaca'a di 'úú chí Sa^{n}'ā chi Daiya
Ndyuūs 'ii^{n}'yā^{n}?
49 Discípulos chi snée yā ndúúcū
Jesús taachí snaa^{n} yā chi cuuvi,
tuu'mi ní ca^{n}'a yā chii yā Jesús:
N'dií, Señor, ¿'áá 'caaca taa^{n} 'nū
ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāi^{n}
ye^{n}'ē yú?
50 Tuu'mi ní 'áámá chɛ́ɛ́ discípulos
'nuūcá'ai yā 'áámá mozo ye^{n}'ē
chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca ní ch'iica yā vee^{n}
sa lado tá cuaācú sa. 51 Ní Jesús
ca^{n}'a yā: 'Āā ntɛ́ɛ́ 'cuu^{n}'mi^{n} dí. 'Āā
snéé ra yā. Ní Jesús tuu'ví yā vee^{n}
sa ní nduūvā ye^{n}'ē sa. 52 Cuayiivi ní
Jesús ca^{n}'a yā chii yā chiiduú n'gɛɛtɛ
ndúúcū soldados chi capitanes
chi diī^{n} sa cuidado yaācū templo
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ndicúū chí nga^{n}'ā
ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e yaācū chi ndaa
yā ndúúcū Judas mii^{n}: ¿'Áá ndaā
ndís'tiī ndúúcū machetes 'uūvī lados
'caāi^{n} ndúúcū yá^{n}'á ye^{n}'e soldados
tan'dúúcā chi ca^{n}'a nī cutá'a nī
'áámá chi duūcū? 53 Taachí caneé
ndúúcū ndís'tiī nguuvi nguuvi ná
yaācū templo nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é nī cuta'á
nī 'úú. Naati maa^{n} ní hora 'cūū chí
ye^{n}'ē ndís'tiī ti hora taachí maāi^{n}
mii^{n}, chíí^{n} chi yáá^{n}n'guiinūu^{n} nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} sa.

Pedro mii^{n} ní nga^{n}'a sa chi nguɛ́ɛ́ in'diichi sa Jesús

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

54 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} sta'a yā
Jesús mii^{n} ní candɛ́ɛ yā Jesús va'ai
ye^{n}'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca. Pedro mii^{n} ní
ndáá ya^{n}'ai sa 'ii^{n}'yā^{n}. 55 Ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
tiivií yā ya^{n}'ā náávta^{n}'ā chuva'ai ní
ch'ɛɛ̄tɛ́ yā cuaa^{n} 'diituú ya^{n}'ā mii^{n} chi
dicuutú yā. Pedro mii^{n} ní ch'iīndi
sa ntúu^{n} sa ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
56 Tuu'mi ní 'áámá tá^{n}'ā chí cánéé
caadi 'iīyū, n'diichī tá Pedro mii^{n} chí
vɛɛ sa 'diituú na ya^{n}'ā. Ní n'giinu n'dai
tá sa^{n}'ā ní ca^{n}'a tá: Sá^{n}'a 'cūū ní canee
sa ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi preso yā.
57 Pedro mii^{n} ní ca^{n}'a sa chii sa
n'daātā mii^{n}: 'Úú nguɛ́ɛ́ in'diichí
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}.
58 Cuayiivi mii^{n} ní 'aama sa^{n}'ā
n'diichi n'dai sa ní ca^{n}'a sa chii sa
Pedro mii^{n}: Dii, ní ndúúcū di nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Pedro mii^{n} ní ca^{n}'a sa
chiī sa sa^{n}'ā mii^{n}: Nguɛɛ 'úú.
59 Cho'ōo 'áámá hora, ni tááma yā
ní ca^{n}'a yā: Cuaacu níí^{n}nyú^{n} sá^{n}'a
'cūū ní canéé sa ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
preso yā ti sá^{n}'a 'cūū ní ye^{n}'ē yá^{n}'āa
Galilea ntúū^{n}.

60 Pedro mii^n ní ca^n'ā sa chii sa
sa^n'ā mii^n: Díí, sá^n'ā, nguɛ́ɛ́ deenú
chi nga^n'ā di. Taachí Pedro mii^n 'āā
cuɛ́ɛ́ 'cuiinu sa ca^n'a sa chúū, tusá^n'ā
mii^n ní 'cai tī. 61 Tuu'mi ní Jesús mii^n
nguɛɛcundíi yā ní n'diichi yā Pedro.
Pedro mii^n nán'gaācū sa nduudu chí
ca^n'a Jesús mii^n chii yā sa^n'ā 'túúcā:
'Āā 'iinu cúúví caa^{n}ma^n dí chi nguɛ́ɛ́
n'diichi di 'úú, taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'caī
'áámá vmné^n'ēe tusá^n'ā. 62 Tuu'mi ní
Pedro mii^n ní can'dáa sa cuaa^n va'ai,
ní chɛɛcu taaví sa ti ya'ai staava
ye^n'ē sa.

Sa^n'ā s'ee^n ch'e^n'e sa Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

63 Sá^n'ā s'ee^n chi dii^n cuidado Jesús
mii^n chíí^{n}nyu^{n}nee^n sa Jesús mii^n
ní ch'e^n'e sá 'ii^n'yā^n. 64 Ní n'gaadi
sa nduutináa^n yā ndúúcū 'aama
tíínuu^n. Tuu'mi ní ch'e^n'e sá naa^n
Jesús ní nga^n'a sa ngii sa 'ii^n'yā^n: Dii,
caa^{n}ma^n di, ¿du'ú ch'e^n'ē dii?
65 Ní neene cunncáā nduudu ngii
sá Jesús.

Jesús nanáá^n 'ii^{n}ntyé^n'ē ye^n'e yaācū templo

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Taachí chidɛɛvɛ táámá nguuvi,
'yaa^n n'dáí 'ii^n'yā^n ndiicúū ye^n'e yáā^n
mii^n chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n yā ye^n'e
yaācū, ndúúcū chiiduú n'gɛɛtɛ́,
ndúúcū maestros chi ngi'cueé^n
ley mii^n candɛ́ɛ yā Jesús nanáá^n
'ii^{n}ntyé^n'ē ye^n'e yaācū templo.
67 Míí^n íntiinguunée^n yā Jesús:
¿'Áá díí chí Cristo? Jesús mii^n
nan'guɛɛcuta^n'a yā ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n:
Ndúúti chi caa^n'má^n chi 'tíícā, ní
nguɛ́ɛ́ cu'téénu nī ye^n'é. 68 Nduuti
chi 'úú ntiinguuneé^n ndís'tiī,
nguɛ́ɛ́ n'guɛɛcúta^n'a nī ye^n'é, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú n'dɛɛchi ra nī 'úú.
69 Naati hora chi cuchiī ní Sa^n'ā chi
Daiya Ndyuūs ní 'cuūndi sa lado
ye^n'e honor ye^n'é Ndyuūs chí vɛ́ɛ́
tanducué^n'ē poder ye^n'e yā.
70 Tanducué^n'ē 'ii^n'yā^n s'ee^n ca^n'a
yā: ¿'Áá dii Daiya Dendyuūs mii^n?
Ní Jesús ní ca^n'a yā: Ndís'tiī maá^n nī
nga^n'a nī chi 'úú ní 'tíícā.
71 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ní ca^n'a
yā: ¿Dɛ'ē cá nduudu cuaacu ye^n'e
'ii^n'yā^n chí ne^n'e yú? Tí maā^n yú
ch'iindivee^n cuaacú yú nduudu chí
ca^n'a sa.

Jesús nanáá^n gobernador Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 Tuu'mi ní nducyaaca
'ii^n'yā^n ní candɛɛ yā Jesús
mii^n nanáá^n gobernador Pilato. 2 Ní
tuca'a yā ca^n'a yā nuu^{n}ndi ye^n'ē
Jesús mii^n ní ca^n'a yā: Inndaacá 'nū
sá^n'a 'cūū chi dii^n sa chí 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́
i'téénu yā chi nga^n'a ley ye^n'é 'nū. Ní
nguɛ́ɛ́ ne^n'e sa chí nadíí'vɛ 'nū ye^n'e
yá^n'āa emperador César tan'dúúcā
chi nga^n'a ley ye^n'é nī. Ní sá^n'a 'cūū
ní nga^n'ā sa chí maā^n sa chi Cristo,
chí Rey ye^n'é 'nū.
3 Tuu'mi ní sa^n'ā Pilato mii^n ní
itiinguunée^n sa Jesús: ¿'Áá diī chi
Rey ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n? Jesús
nan'guɛɛcúta^n'a yā: N'diī nga^n'á
cuaacú nī ti 'tíícā.
4 Pilato mii^n ní ca^n'a yā chii yā
chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n:
'Úú nguɛ́ɛ́ inndaacá mar 'áámá
nuu^{n}ndi ye^n'e sá^n'a 'cūū.
5 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní diitu n'dáí 'cai
yā: Sá^n'a 'cūū ní idii^n sa chi 'ii^n'yā^n
n'gɛ́ɛ́cú cheendi yā nguaa^n maa^n
yā ndúúcū chí ngi'cuee^n yā ní

ngi'cuee^{n} yā nuu^{n}má^{n} yá^{n}'āa Judea
ndíí na yá^{n}'āa ye^{n}'ē Galilea ndii
'muu^{n}.

Jesús nanáá^{n} rey Herodes

6 Tuu'mi ní Pilato, taachi
ch'iindiveé^{n} yā chi Jesús che^{n}'e
yā ndii yá^{n}'āa ye^{n}'e Galilea, ní
ntiinguuneé^{n} yā Jesús nduuti chi
ye^{n}'e yá^{n}'āa ye^{n}'e Galilea. 7 Ní taachí
Pilato ch'iindivee^{n} sa chi Jesús
mii^{n} ní ye^{n}'ē yá^{n}'āa Galilea ye^{n}'e
yá^{n}'āa naachi rey Herodes nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā, Pilato mii^{n} nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā chi Jesús ca^{n}'a yā
nanáá^{n} rey Herodes tii canée yā na
yáā^{n} Jerusalén nguuvi mii^{n}.
8 Taachí rey Herodes n'dííchi
sa Jesús mii^{n}, neené yeenú sa
ti 'āā 'náá^{n} n'dai tiempo né^{n}'é sá
snaa^{n} sa Jesús. Tí nééné n'deēe
'náá^{n} chí ch'iindivee^{n} sa ye^{n}'é yā
ní canéé ngíínú sá chí snaa^{n} sa
'áámá vaadī n'giinu chi dií^{n} Jesús
mii^{n}. 9 Nééné n'deēe 'naa^{n} chí
ntiingūūnee^{n} sa Jesús mii^{n}, naati
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nan'guɛɛcúta^{n}'a
Jesús. 10 Tuu'mi ní mii^{n} canee
ntuu^{n} chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū
maestros chí ngi'cuée^{n} ley mii^{n} chí
n'deēe 'náá^{n} n'dai nga^{n}'a yā chí
nuu^{n}ndi ye^{n}'ē Jesús. 11 Tuu'mi ní
Herodes ndúúcū soldados ye^{n}'e
yā chi'nuu^{n} yā 'áámá tiīnūu^{n} n'dáí
tan'dúúcā catecai rey Jesús mii^{n}
ní chii^{n}nyu^{n}nee^{n} yā Jesús mii^{n}
ní cunncáā ca^{n}'a yā ye^{n}'e Jesús
mii^{n}. Cuayiivi ní dicho'o ntúu^{n} yā
Jesús nanáá^{n} Pilato mii^{n}. 12 Ndíí
nguuvi mii^{n} tuu'mi ní Pilato
ndúúcū Herodes naa^{n} n'daá n'dai
yā ndúúcū vi'ī ti cuáá^{n} vmnaa^{n} ní
nguɛ́ɛ́ n'diichí yā vi'ī.

Pilato nca'a sa Jesús chí 'cuūvī

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39-19.16)

13 Tuu'mi ní Pilato nduuvidaamá
yā chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū 'ii^{n}ntyé^{n}'e
ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē
yáā^{n} Jerusalén mii^{n}. 14 Ní ca^{n}'a yā
chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Ndís'tiī ní ndaá
nī chi 'cúú^{n} nī sá^{n}'a 'cūū chí dii^{n} sa
chi 'ii^{n}'yā^{n} ní nguɛ́ɛ́ n'gɛɛtinéé 'diīi^{n}
yā ndúúcū chi ngi'cuee^{n} sa. Taachí
intiinguuneé^{n} sa^{n}'ā nanáá^{n} ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ nindaācá mar 'áámá nuu^{n}ndi
ye^{n}'ē sa chí nga^{n}'a ndís'tiī ye^{n}'ē sa.
15 Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú rey Herodes mii^{n}
ndaāca yā nuu^{n}ndi ye^{n}'ē sá^{n}'a 'cūū
chi canéé chí 'cuūvi sa ti Herodes
'āā dicho'ó yā sá^{n}'a 'cūū nanaá^{n}. Sá^{n}'a
'cūū nguɛɛ dii^{n} sa nuu^{n}ndi ch'ɛɛtɛ
chi 'cuūvi sa. 16 Maa^{n} ní dií^{n} 'cue^{n}'é
sa^{n}'ā mii^{n} ní cuáyíívi n'dɛɛchí sa^{n}'ā.
17 Canéé 'áámá costumbre ye^{n}'é nī
chí gobernador canee chi n'dɛɛchi
yā 'áámá preso 'viicu pascua ní
gobernador Pilato mii^{n} ní canée yā
dii^{n} yā 'tíícā. 18 Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
'cai yā: N'dɛɛchii nī sa^{n}'ā chí ngúúví
Barrabás. Ni 'āā 'cuuvi rá sá^{n}'a 'cūū.
19 Barrabás mii^{n} canúú^{n} sá vácūū
chi dii^{n} sa chi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
Jerusalén mii^{n} ní 'cuu^{n}'mí^{n} yā
contra ye^{n}'e gobierno ní ch'iī^{n}'nu^{n} sa
'áámá tiná^{n}'ā. 20 Gobernador Pilato
mii^{n} ní ne^{n}'e sa n'dɛɛchi sa Jesús, ní
ca^{n}'a sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} taama
vmné^{n}'ēe chi n'dɛɛchi sá Jesús.
21 Naati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'cai ntúu^{n} yā:
Cu'néé^{n}nga'á nī sa^{n}'ā, cu'néé^{n}nga'á
nī sa^{n}'ā.
22 Gobernador Pilato mii^{n} ní ca^{n}'a
ntúu^{n} yā ndii chii^{n} ndii 'íínú cuuvi:
¿Dɛ́'ɛ̄ chi nguɛ́ɛ́ n'dáacā ñdíí^{n} sá^{n}'a
'cūū? 'Úú nguɛ́ɛ́ inndaācá mar 'áámá

núú^{n}ndí ch'ɛɛtɛ ye^{n}'ē sa chi 'cuūvi sa.
'Úú ní ca'á orden chi ch'e^{n}'é yā sá^{n}'a
'cūū ní n'dɛɛchí sá^{n}'a 'cūū.

S'néé^{n}nga'á yā Jesús

23 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi canndīi
cá yā 'cai yā chí chiica yā chí
cu'nee^{n}ngá'āa Jesús mii^{n}. Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndúúcū chiiduú n'gɛɛtɛ́
diituú n'dái ca 'cai yā. 24 Tuu'mi
ní gobernador Pilato mii^{n} ní ca'a
yā orden chi dií^{n} yā tan'dúúcā chí
ne^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 25 Ní n'dɛɛchi yā
sa^{n}'ā chi nguuvi Barrabás mii^{n} chi
canúú^{n} vácūū. Sá^{n}'ā mii^{n} ní dii^{n} sa
chi 'cuu^{n}'mí^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Israel
contra ye^{n}'e gobierno ní 'nii^{n}'nu^{n} sa
'áámá tiná^{n}'ā. Sá^{n}'a 'cūū chi chiica
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi n'dɛɛchí yā sa^{n}'ā. Ní
nca'a yā Jesús mii^{n} chí soldados
cu'nee^{n}nga'a sa tan'dúúcā chi ne^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.

Ye^{n}'ē chí cu'nee^{n}nga'á yā Jesús

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

26 Taachí cue^{n}'e yā cuaa^{n} cyúúní
mii^{n} ndúúcū Jesús mii^{n}, soldados
sta'á yā 'áámá sa^{n}'ā ye^{n}'e yá^{n}'āa
Cirene chi nguuvi sa Simón. Sa^{n}'ā
mii^{n} ní yúúní canuu^{n} sa chi cue^{n}'e
sa cuɛɛti. Soldados a fuerza
di'cuíítu yā Simón mii^{n} chi candɛ́ɛ
sa cruz ye^{n}'e Jesús mii^{n} ní cue^{n}'e sa
cuaa^{n} daami Jesús mii^{n}.
27 Nééné 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
Jerusalén mii^{n} cue^{n}'e yā n'dáa yā
Jesús mii^{n} ndúúcū n'daataá chí
diituu ngɛɛcu yā ní ya'ai yā cáávā
Jesús mii^{n}. 28 Jesús mii^{n} ní ch'íínu
yā n'daataá s'éé^{n} ní ca^{n}'a yā chii
yā tá^{n}'ā s'ee^{n}: Ndís'tiī, daiya 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén, nguɛ́ɛ́ cuɛɛcú
nī cáávā 'úú, naati cuɛɛcú nī cáávā
maá^{n} nī ní caavā daiya nī. 29 Ti
ndaá nguuvi chí caa^{n}'ma^{n} 'ii^{n}'yā^{n}:
¿Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai n'daataá chi nguɛ́ɛ́
ncuuvi daiya tá ní n'daataá chi
nguɛ́ɛ́ ntaavi daiya tá ní n'daataá
chi nguɛ́ɛ́ daiya tá chi ca'a ta daiya
tá chí chiicu? 30 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} tucá'a yā ca^{n}'a yā 'tuucā: Díí
yiīcū cun'daá nduú nī vmnaa^{n} ye^{n}'é
'nū. Ca^{n}'a ntúu^{n} yā chii yā yiīcū
n'gaiyáā: Cun'díí nee^{n} dí nús'uu.
31 Caati ndúúti chi 'ii^{n}'yā^{n} chi taa^{n} yā
'caaca yā yá^{n}'á cueeé chi tan'dúúcā
'úú, ¿'áá nguɛ́ɛ́ caniicu cá yā 'caaca
yā yá^{n}'á chí cuu^{n}ma^{n} chi tan'dúúcā
ndís'tiī? 'Tíícā nga^{n}'a Jesús.
32 Nguuvi mii^{n} ní candɛ́ɛ ntúu^{n} yā
na 'uuvi sa^{n}'ā chí n'gii^{n}'nu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi cu'nee^{n}nga'a yā sa^{n}'ā s'ee^{n}
dáámá ndúúcū Jesús mii^{n}. 33 Taachí
ndaa yā lugar ye^{n}'ē 'áámá yiīcū
'líí^{n} chí nguuvi Calavera, mii^{n}ya
chi'néé^{n}nga'a yā Jesús mii^{n} ndúúcū
nduu 'uūví sa^{n}'ā chi n'gii^{n}'nú^{n} 'ii^{n}'yā^{n},
'áámá sa lado ta cuaacú Jesús
mii^{n}, ni táámá sá lado tá 'cueé
yā. 34 Tuu'mi ní taachi snée yā
i'nee^{n}nga'á yā, Jesús mii^{n} ca^{n}'a yā:
N'diī, Chiidá, nadich'ɛɛcú nī ye^{n}'e
sa^{n}'ā s'uu^{n} caati nguɛɛ déénu sá dɛ'ɛ̄
chi 'túúcā idii^{n} sa. Tuu'mi ní soldados
tun'dáa sa suerte na catecai Jesús
chí ca'ā sa 'áámá sá ndúúcū taama
sa. 35 'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén mii^{n}
snée yā n'giinu yā níícú 'ii^{n}ntye^{n}'ē
n'gii^{n}nyu^{n}neé^{n} yā Jesús mii^{n}. Ní
nga^{n}'a yā ngii yā ye^{n}'e Jesús: Sá^{n}'a
'cūū ní nadanguá^{n}'ai sa taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}.
¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi nguɛ́ɛ́ nadinguá^{n}'ai
maā^{n} sa sa^{n}'ā nduuti chi sa^{n}'ā mii^{n}
chi Cristo chi Ndyuūs dicho'ó yā?
36 'Tiicá ntúū^{n} soldados
n'gii^{n}nyu^{n}nee^{n} sa Jesús mii^{n}. Che^{n}'e

nii^{n}nú^n yā ní ca'a yā vinagre. 37 Ní
ca^n'a yā chii yā Jesús mii^n: Ndúúti
chi díí chi Rey ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel,
nadanguá^n'ai maā^n di díí.
38 Ní canéé nguū^n na tiī^n cruz ye^n'e
Jesús mii^n nduudu griego ndúúcū
nduudu latín ndúúcū nduudu
hebreo, chí nga^n'a: Sá^n'a 'cūū Rey
ye^{n}ē 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata Israel.
39 'Áámá chɛɛ sa^n'ā chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^{n}ē sa chi ca'néé^{n}nga'a yā 'áámá
lado ye^n'e Jesús cunncáā ca^n'a sa ní
ca^n'a sa chii sa Jesús: Ndúúti chi dii
chi Cristo mii^n nadinguá^n'ai di maa^n
di ní nadinguá^n'ai ntuu^n di nús'uu.
40 Táámá sa^n'ā chi cu'néé^{n}nga'a yā
táámá lado ye^n'e Jesús 'caa'va sa
ndúúcū sá^n'a 'cūū ní ca^n'a sa chii sa
sa^n'ā: Díí ¿'áá nguɛ́ɛ́ 'va'a di Ndyuūs?
Dii ní dáámá condenado ndúúcū
nús'uu. 41 S'uú^n ní cuaacu níí^{n}nyú^n
n'geenu yú ngii ti vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'ē
yú chi nadíí'vē yú nuu^{n}ndi ye^n'e
yú naati sá^n'a 'cūū nguɛ́ɛ́ dɛ'ē vɛɛ
nuu^{n}ndi dií^n sa.
42 Sa^n'ā mii^n ní ca^n'a sa chii sa
Jesús mii^n: N'diī, Jesús, n'gaacú
nī ye^n'ē 'úú taachí ndaá nī naachi
caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n ye^n'ē.
43 Tuu'mi ní Jesús mii^n ca^n'a yā
chiī yā sa^n'ā: Cuaacu níí^{n}nyú^n nga^n'á
ngií dii, ti maa^n ní cunee di nduucú
na lugar chi nguuvi paraíso.

Jesús ch'iī yā

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

44 Taachí chii ma^n'a nguuvi
chii maāi^n núú^{n}má^n í^n'yee^{n}di
ndíí taanduū n'gɛɛcu 'íínú chiīnū.
45 'Yá^n'ā ní nduuvi maāí^n ní cortina
ye^n'e yaācū templo nda'ai náávtá^n'ā.
46 Tuu'mi ní Jesús mii^n 'cai yā: N'diī,
Chiidá, na ta'á nī cu'neé^n espíritu
ye^n'é. Ch'íínú ca^n'a yā chuū, ní Jesús
ch'īi yā.
47 Taachí sa^n'ā chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n
ye^n'e soldados romanos n'diichi sa
chí ch'iī Jesús, tuu'mi ní ca^n'a sa:
Dɛ'ɛ chúúcā ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Cuaacu
níí^{n}nyú^n sá^n'a 'cūū sa^n'ā chi nguɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^n'ē sa.
48 Nducyáácá 'ii^n'yā^n chí che^n'e yā
ní n'diichi yā chí chiī, nguɛɛcundíi
yā ch'e^n'e nii^{n}nu^n yā taachi cue^n'é
yā vaacu yā. 49 Ní nducyáácá 'ii^n'yā^n
chi n'diichí yā Jesús mii^n, ndúúcū
n'daataá chí che^n'e ndúúcū Jesús
mii^n ndii yá^n'āa ye^n'e Galilea,
ch'ɛɛtinéé ya^n'ai yā ch'íínu yā
dendu'ū chi 'túúcā.

Ch'iichi yā Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Vɛ́ɛ́ 'áámá sa^n'ā chí n'dai ní
n'daacā sa chi ngúúví sá José. Sá^n'ā
mii^n ní sa^n'ā ch'ɛɛtɛ ye^n'é 'ii^{n}ntyé^n'ē
ch'ɛɛtɛ ye^n'é 'ii^n'yā^n Israel. 51 Sa^n'ā
mii^n ní ye^n'e yáā^n Arimatea chi
yá^n'āa ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel. Ní sa^n'ā
nguɛ́ɛ́ ndúúvídaama sa ndúúcū
taná^n'ā 'ii^{n}ntye^n'ē ti nguɛ́ɛ́ canee
yiinú sa ndúúcū chi dií^n yā. Tí sa^n'ā
mii^n canee ngíínú sá tiempo chi
Ndyuūs ndaa yā i^n'yee^{n}dí 'cūū ní
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā. 52 Ní cue^n'e sa
ndaa sa nanáá^n gobernador Pilato
ní chiica sa cuerpo ye^n'e Jesús
mii^n. 53 Cuayiivi taachi José ndivíi
sa cuerpo ye^n'e Jesús na cruz ní
ch'ɛɛ̄cu sa áámá sábana na cuerpo
ye^n'e yā tan'dúúcā costumbre ye^n'e
'ii^n'yā^n Israel ní ch'iichi sa na 'áámá
yáinyā^n ngai chi din'dái yā chɛɛti
yiivi yaava naachí mar 'áámá
'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ nnúu^n yā. 54 Nguuvi
mii^n ní nguuvi viernes chi 'ii^n'yā^n

ch'iindiyaá^{n} yā tanducué^{n}'ē cáávā
'viicu pascua ní cáávā nguuvi chi
cuchiī chi sábado chi nguuvi chi
ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel.
55 N'daata s'ee^{n} chí can'daa Jesús
ndii na yá^{n}'āa Galilea, cue^{n}'e tá
ní n'diichi tá yáinyā^{n} ní táácā
canuú^{n} cuerpo ye^{n}'e Jesús. 56 Ní
taachí n'daataá s'ee^{n} ndaa tá vaacu
tá, n'nuu^{n} tá perfumes ndúúcū
pomadas chi n'dɛɛvɛ́ ngee^{n}. Ní
nguuvi cuayiivi, ní nguuvi sábado
chi ntaavi'tuunúú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} tan'dúúcā
chi nga^{n}'a ley ye^{n}'e yā.

Jesús nanduuchí yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 Nguuvi domingo chi
maa^{n} ní nguuvi vmnáá^{n}
vmnaa^{n} ye^{n}'ē ndɛɛtɛ, tyaa^{n} n'dáí
cue^{n}'e n'daataá s'éé^{n} ní cue^{n}'e yā
ndúúcū taná^{n}'ā n'daataá. Candɛ́ɛ yā
especias chi dɛɛvɛ́ ngeé^{n} chí 'āā vɛ́ɛ́
yaá^{n} yā. 2 Taachí ndāa yā na yáinyā^{n}
mii^{n}, 'āā ntɛ́ɛ́ tuūú ch'ɛɛtɛ́ mii^{n} na
cheendi yáinyā^{n} ti caneé 'aama lado.
3 Tuu'mi ní taachí sndaa yā chɛɛti
yáinyā^{n} mii^{n}, nguɛ́ɛ́ ndaacá yā
cuerpo ye^{n}'e Jesús. 4 Taachí n'diichí
yā chuū, ní dii'yá yā chiī, tuu'mi
ní neēé^{n} na 'uuvi sa^{n}'ā 'diituú yā
ndúúcū catecai chi dɛɛvɛ́ ngii. 5 Ní
n'daataá s'ee^{n} dii'ya n'dai yā chiī ní
n'diichí yā ndii na yá^{n}'āa. Sa^{n}'ā s'ee^{n}
ní ca^{n}'a sa: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuví chí in'nuú^{n}
nī 'ii^{n}'yā^{n} chi candúúchí yā ye^{n}'ē
nguaa^{n} tiná^{n}'ā? 6 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní 'āā
ntɛ́ɛ́ canée yā 'muu^{n}. 'Āā nnduuchi
yā nguaa^{n} tiná^{n}'ā. N'gáácú nī ye^{n}'ē
nduudu chí ca^{n}'a yā taachi canée
yā ndúúcu nī na yá^{n}'āa Galilea
taachí 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuūvi yā. 7 Ní Jesús
mii^{n} ní ca^{n}'a yā chiī yā ndís'tiī: 'Úú
Sa^{n}'a chi Daiya Ndyuūs ní 'ii^{n}'yā^{n}
canéé chí nca'á yā 'úú ta'ā 'ii^{n}'yā^{n}
chi dinuu^{n}ndí yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
cu'nee^{n}nga'á yā 'úú; naati ndiichi
ndii 'íínú nguuvi 'úú nduuchí ye^{n}'e
nguaa^{n} tina^{n}'ā.
8 Tuu'mi ní n'daata s'ee^{n} n'gaacu tá
ye^{n}'ē nduudu ye^{n}'ē Jesús mii^{n}. 9 Ní
cue^{n}'e tá ye^{n}'e yáinyā^{n} ní cuna^{n}'ā ta
ní ca^{n}'ā tá chiī tá ndu'u ndiicháámá
apóstoles ndúúcū taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi
snée yā mii^{n}ya. 10 N'daata s'ee^{n} chi
ca^{n}'a ta chii tá apóstoles ní ta María
ye^{n}'e yáā^{n} Magdala, ndúúcū ta
Juana, ndúúcū tá María chí chɛɛcuú
Jacobo, ndúúcū taná^{n}'ā n'daata s'ee^{n}.
11 Apóstoles ní nadicadiinúú^{n} yā chi
tá^{n}'ā s'ee^{n} ní loca tá cáávā chi nga^{n}'a
tá. Ní nguɛ́ɛ́ s'téénu yā nduudu ye^{n}'ē
tá.
12 Tuu'mi ní Pedro mii^{n} ní ncuee^{n}
sa ní cue^{n}'e sa ngéenū sa na yáinyā^{n}.
Taachí ndaā sa, tuu'mi ní n'diichi
núú^{n} sa chɛɛti yaīnyā^{n} ní 'āā dámaā^{n}
sábanas canee mii^{n}. Sa^{n}'ā ní cue^{n}'e
yiinu sá ye^{n}'e chi chó'ōo ní cuna^{n}'ā
sa na vaacu sa.

Sa^{n}'ā s'ee^{n} ní cue^{n}'e sa cuaa^{n} cyúúní chí nge^{n}'e cuaa^{n} na yáā^{n} Emaús

(Mr. 16.12-13)

13 Nguuvi míí^{n} nūu^{n}, 'uuvi sa^{n}'ā
s'ee^{n} cue^{n}'é yā 'áámá yáā^{n} 'líí^{n} chí
nguuvi Emaús chi canee taanduū
ndiichúúví kilómetros ye^{n}'e yáā^{n}
Jerusalén. 14 Ní taachí cue^{n}'e yā
cuaa^{n} cyúúní ní índeé yā ye^{n}'e
tanducue^{n}'ē dendu'ū chí chiī. 15 'Náá^{n}
chí índeé yā ní itiinguunee^{n} vi'i yā,
maa^{n} Jesús mii^{n} ndaa nii^{n}nú^{n} yā
ní cue^{n}'é yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
16 Taachí n'diichí yā Jesús mii^{n} nguɛ́ɛ́

iintiinaa^n yā 'ii^n'yā^n. 17 Jesús ca^n'a
yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: ¿Dɛ'ɛ̄ índeé
ndís'tiī? ¿Dɛ'ɛ̄ cuuví tátiī ndaachi
yiinú nī?
18 Sa^n'ā chi nguuvi Cleofas
nan'guɛɛcúta^n'a yā. ¿'Áá díí, 'áámá
n'dyá^n'ā dii chi canuu^n di yúúní na
yáā^n Jerusalén chi nguɛ́ɛ́ déénu di dɛ'ɛ́
chiī nguuvi s'ee^n na yáā^n Jerusalén
mii^n?
19 Tuu'mi ní Jesús ca^n'a yā chiī yā
'ii^n'yā^n s'ee^n: ¿Dɛ'ɛ́ chiī yáā^n mii^{n}ya?
'Ii^n'yā^n s'ee^n ní ca^n'a yā: Jesús ye^n'e yáā^n
Nazaret, chi 'áámá sa^n'ā profeta ní
dií^n yā 'áámá ntii^{n}nyu^n n'dai ndúúcū
poder. Ní dií^n yā n'deee n'dái vaadī
n'giinu ní nga^n'a yā nduudu ye^n'é
Ndyuūs nanáá^n Ndyuūs ní nanáá^n
nducyaaca 'ii^n'yā^n. 20 Chiiduú n'gɛɛté
ndúúcū 'ii^{n}ntyé^n'ē ye^n'ē yú tun'dáa
nuu^{n}ndi ye^n'e Jesús ní nca'a yā Jesús
'ii^n'yā^n ní ca^n'a yā chí 'cuuvi yā. Níícú
s'nee^{n}nga'á yā Jesús. 21 Nús'uu ní snéé
yúúní 'nū ní cunee ngiinú 'nū chí sá^n'a
'cūū ní nadinguá^n'ai sa 'ii^n'yā^n ye^n'é
nación Israel chi nación ye^n'é 'nū.
Maa^n ní 'iīnū nguuvi chí chiī chuū.
22 Ní ná n'duuvi n'daataá chí chiicá yā
dáámá nduucú 'nū che^n'é yā tyaa^n na
yáinyā^n ní cue^n'e yíínú 'nū. 23 Ní ndaá
yā nanaá^n 'nū ní ca^n'a yā chi nguɛ́ɛ́
ndaaca yā cuerpo ye^n'e Jesús mii^n. Ní
n'diichí yā n'duuvi ángeles chí ca^n'a yā
chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chí Jesús mii^n 'āā
nduuchí yā ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā. 24 Ni
che^n'é n'duuvi sa^n'ā chi chiicá nduucú
'nū na yáinyā^n ní ndaāca sa tan'dúúcā
chi nga^n'a n'daataá s'ee^n naati nguɛ́ɛ́
n'diichi sa Jesús.
25 Tuu'mi ní Jesús ca^n'a yā chii yā
sa^n'ā s'ee^n: Dɛ'ɛ̄ chúúcā vaadicadíínūu^n
ye^n'e ndís'tiī ndúúcū staava ye^n'e
nī chí chɛɛchi chí nguɛ́ɛ́ s'téénu nī
tanducué^n'ē chi ca^n'a sa^n'ā profetas.
26 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ canee nguū^n na libro
ye^n'é Ndyuūs chi Cristo mii^n canéé
chí 'cueenú yā cuuvi cosas chi 'túúcā
ní cuayiivi míí^n cuna^n'á yā ná va'ai
chɛɛti nguuvi?
27 Tucá'a Jesús ca^n'a yā ye^n'e
tanducué^n'ē chi canéé nguū^n na
libro ye^n'é Ndyuūs ndíí taachí
dinguu^n Moisés ndúúcū chi dingúū^n
nducyaaca profetas. Ní nga^n'a Jesús
ye^n'e chí dinguú^n yā ye^n'ē Cristo ndíí
cuáá^n vmnaa^n ye^n'e chi canéé chi
chó'ōo ye^n'é yā.
28 Tuu'mi ní taachi ndaá yā na
yáā^n 'líí^n chi cue^n'e yā, Jesús mii^n ní
dií^n yā chi candiicá ca yā. 29 Sa^n'ā s'ee^n
di'cuíítu sa Jesús chi canee yā ndúúcū
sa, ní ca^n'a sa chii sa Jesús: N'diī
cuneé nī nduucú 'nū, ti cuuvi chíinū
ye^n'e nī. 'Āā cuɛ́ɛ́ cuuvī 'da'ā. Tuu'mi ní
Jesús cue^n'e yā ndúúcū sa^n'ā s'ee^n cuaa^n
chɛɛti va'āī ní canée yā ndúúcu sa.
30 Taachí Jesús mii^n vɛɛ yā na mesa ní
che'é yā ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n, tuu'mi ní
sta'á yā pan ní ca^n'angua'á yā ní ca'a
yā gracias Ndyuūs caavā pan mii^n. Ní
n'dee yā pan ní ca'a yā 'ii^n'yā^n s'ee^n.
31 Tuu'mi nūu^n sa^n'ā s'ee^n iintiinaa^n sa
Jesús mii^n, naati Jesús ndaanaá^n yā
ye^n'e sa^n'ā s'ee^n. 32 Ní sa^n'ā s'ee^n nga^n'a
sa ngiī sa vi'ī: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ chicadiinuu^n
yú na staava ye^n'e yú chi ya'ai taachi
snúu^n yú yúúní taachí índeé yā
ndúúcu yú, ní ngi'cueé^n yā nduudu
ye^n'é Ndyuūs s'uuú^n?
33 Hora míí^n nūu^n nducuee^n sa
ní cuna^n'á sa na yáā^n Jerusalén. Ní
ndaaca sa ndu'ū ndiicháámá apóstoles
ndúúvídaama yā ndúúcū taná^n'ā
'ii^n'yā^n chi snée yā ndúúcu yā. 34 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní nga^n'a yā nguaa^n maá^n yā:
Cuaacu níí^{n}nyú^n Jesús nduuchi yā

nguaa^n tiná^n'ā ní che'enaá^n yā ye^n'e
Simón.
35 Tuu'mi ní 'uuvi sa^n'ā s'ee^n ní ca^n'a
yā táácā chiī yúúní chi cue^n'e yā. Tiī
ní iintiinaá^n Jesús mii^n taachí n'deé
yā pan.

Jesús che'enaá^n yā ye^n'e discípulos ye^n'e yā

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36 Taachí sa^n'a s'ee^n nga^n'a sa chuū,
Jesús mii^n ní che^n'e naá^n yā naavta^n'a
'ii^n'yā^n s'ee^n ní ca^n'á yā chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n: Cuuví 'diií^n ndúúcū ndís'tiī.
37 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n dii'yá yā
chiī ti nadicádíínuu^n yā chí n'diichi
yā 'aama espíritu. 38 Naati Jesús mii^n
ca^n'á yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n: ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí dii'yá nī chiī? ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí 'tíícā nadacádíínuu^n nī na staava
ye^n'e nī? 39 Cuin'diichí nī ta'á ndúúcū
ca'á. 'Úú maá^n chuū. Cuituu'ví nī
'úú. Cuin'diichí nī. 'Úú nguɛ́ɛ́ 'aama
espíritu tan'dúúcā chí nadacádíínuu^n
nī. 'Áámá espíritu nguɛ́ɛ́ 'iini ní nguɛ́ɛ́
yuūtɛ̄ tan'dúúcā chi inaa^n ndís'tiī chi
vɛ́ɛ́ ye^n'ē 'úú.
40 Taachi Jesús ca^n'a yā nduudú
'cūū, ch'i^n'i yā ta'a yā ndúúcū ca'a yā.
41 Naati 'ii^n'yā^n s'ee^n ní nguɛ́ɛ́ s'téénu
yā ti yeenú n'dai yā ní nge^n'e yiinu yā.
Ní cáávā chuū Jesús ca^n'a yā chii yā
'ii^n'yā^n s'ee^n: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ 'muu^n
chi che'e yú?
42 Tuu'mi ní ca'a yā 'áámá táá^n 'yaācā
ndúúcū 'aama taa^n va'ai ndi'i. 43 Cristo
mii^n ní sta'a yā ní che'e yā nanáá^n
'ii^n'yā^n s'ee^n. 44 Ní ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n: Ndúúdú 'cūū ca^n'á taachi caneé
ndúúcū ndís'tiī. Canéé chí cúúví
cuaacu tanducué^n'ē dendu'ū chi canéé
nguū^n ye^n'ē 'úú na libro ye^n'é Ndyuūs
chi canéé nguū^n na ley ye^n'ē Moisés
ndúúcū ye^n'e profetas ndúúcū ye^n'e
salmos.
45 Tuu'mi ní Jesucristo dii^n yā chi
tuumicadiinuu^n 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
canéé nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs.
46 Ní ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n:
'Tíícā canéé ye^n'ē 'úú chí Cristo
'úú. 'Tíícā canee chi 'cueenú cuuvi
ní 'cuūví. Ní nduuchí ye^n'e nguaa^n
tiná^n'ā ndii chíí ndii 'íínú nguuvi.
47 Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n canéé chí caa^n'ma^n
yā nduudu mii^n chi ndaacadaami
'ii^n'yā^n ye^n'ē nuu^{n}ndi ye^n'e yā
vmnaa^n núú^{n}má^n na yáā^n ní Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^n'e yā
cáávā chi duuchí. Ní vmnáá^n vmnaa^n
nanáá^n 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Jerusalén.
Cuayiivi ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e núú^{n}má^n
naciones ye^n'e í^n'yee^{n}dī. 48 Ndís'tiī
ní cuuví nī testigos ye^n'e chuū ti
n'diichí nī chuū ní canéé chí caa^n'má^n
nī 'ii^n'yā^n. 49 Cuin'diichí nī. 'Úú
dicho'ó Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs
chi ca^n'ā Chiidá chi ndaā nanáá^n
ndís'tiī. 'Cuɛɛtinéé nuú^n nī na yáā^n
Jerusalén ndíí chí ndaāca nī poder
ye^n'e Ndyuūs, poder chí cuchiī ye^n'ē
cuaa^n 'níí^{n}nú^n.

Jesús cuna^n'a yā va'ai chɛɛti nguuvi

(Mr. 16.19-20)

50 Che^n'e Jesús ndúúcū 'ii^n'yā^n
s'ee^n na yáā^n 'líí^n Betania ní di'viicú
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n. 51 Taachí ch'iinu
di'viicú yā 'ii^n'yā^n s'ee^n, cue^n'é yā
ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n ní cundaa yā va'ai
chɛɛti nguuvi. 52 Cuayiivi 'ii^n'yā^n
s'ee^n dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs ní cuna^n'a
ntuú^n yā na yáā^n Jerusalén. Ní neené
yeenu taavi yā. 53 Ní 'áámá chɛɛtinée
yā na yaācū templo ní nga^n'á yā chí
ch'ɛɛtɛ Ndyuūs. Ní i'téénu yā Ndyuūs.
'Tíícā chiī.

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGÚŪ^n APÓSTOL JUAN

N'diī ní sa^n'ā chi Nduudu

1 Cuáá^n nááchí chínga'a 'āā
nga^n'a Dendyuūs ndúúcū
Nduudu, ní Nduudu míí^n 'āā nga^n'ā
ndúúcū Dendyuūs, ní Nduudu mii^n
ní Dendyuūs. 2 Chuū chíí naachi
chínga'a ndúúcū Dendyuūs mii^n.
3 Tanducué^n'ē chi vɛɛ ní cucáávā
'ii^n'yā^n mii^n din'dái yā chi vɛ́ɛ́.
Nduuti chi nguɛ́ɛ yā, nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
mar 'aama cosa chi vɛ́ɛ́. 4 'Ii^n'yā^n
mii^n canéé ndúúcū vida cue^n'e
daā^{n}ma^n ní vida mii^n ní dɛɛvɛ ye^n'e
'ii^n'yā^n. 5 Níícú dɛɛvɛ chīdɛɛvé na
maaí^n, chí maai^n míí^n 'ii^n'yā^n nguɛɛ
tuumicadíínuu^n yā.
6 Dendyuūs nidichó'o yā 'áámá
sa^n'ā, chi nguuvi sa Juan. 7 Sa^n'ā mii^n
ndaa sa chí ca^n'a sa nduudu cuaacu.
Ní caa^n'má^n sá nduudu cuaacu
ye^n'e chi dɛɛvɛ caati nducyaacá yā
cu'téénu yā cáávā sa^n'ā mii^n. 8 Nguɛ́ɛ́
sa^n'ā mii^n chi dɛɛvɛ; naati chi nga^n'ā
sa nduudu cuaacu ye^n'ē dɛɛvɛ.
9 Chíí^n chí nduudu cuaacu chí dɛɛvɛ.
Chíí^n nga'ā dɛɛvɛ ye^n'ē nducyáácá
yā chi sneé yā í^n'yee^{n}dí 'cūū.
10 'Ii^n'yā^n mii^n chi dɛɛvɛ ní canéé
yā i^n'yee^{n}dí 'cūū, ní din'dái yā
i^n'yee^{n}dī, ní 'ii^n'yā^n ye^n'e í^n'yeē^{n}dī
nguɛ́ɛ́ n'diichi yā 'yā. 11 Ndaá yā
caavā ndaata ye^n'é yā 'íícú 'ii^n'yā^n
ye^n'é yā nguɛ́ɛ́ 'cuú^n yā chi canēe
yā. 12 Nducyáácá 'ii^n'yā^n chi 'cuú^n yā
chi 'ii^n'yā^n mii^n canée yā nduucú yā,
Ndyuūs ca'a yā poder 'ii^n'yā^n mii^n
chi cuuvi daiya Dendyuūs 'ii^n'yā^n,
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā chi ngúúví yā.
13 Nguɛ́ɛ́ cuuvi yā daiya yā cáávā
yuūú^n, ní nguɛ́ɛ́ caava yuūtɛ̄, ní
nguɛ́ɛ́ caavā isá^n'ā, caati cáávā 'iivú
Ndyuūs.
14 Níícú Nduudu mii^n ní
ch'iindiyáa^n yā tan'dúúcā s'uuú^n
ní canée yā ndúúcū s'uuú^n. N'dáí
taavi yā ndúúcū favor ndúúcū
nduudu cuaacu. Ní n'diichi yú
poder ye^n'é yā, poder tan'dúúcā
ye^n'ē 'áámá n'dyá^n'ā ye^n'ē Chiidá yā
chi Dendyuūs mii^n. Ndiituú taaví
yā ndúúcū favor ndúúcū nduudu
cuaacu. 15 Juan ca^n'a sa nduudu
cuaacu ye^n'é yā ní 'caī sa ní nga^n'ā
sa ye^n'e 'ii^n'yā^n 'cúū: 'Ii^n'yā^n chi
cuchií yā cuaa^n daamí ní vmnaa^n
cá yā ye^n'ē 'úú caati 'āā 'naa^n cá yā
niicu 'úú.
16 Níícú nducyaaca yú ita'a yú
favor ndúúcū favor ye^n'ē Jesús chi
ndiituú yā ndúúcū favor. 17 Caati
vɛ́ɛ́ ley mii^n cucáávā Moisés ca'a

yā naati vɛ́ɛ́ favor ndúúcū nduudu
cuaacu cucáávā Jesucristo ca'a yā.
18 Mar 'áámá 'iin'yān nguɛ́ɛ́ n'diichí
yā Dendyuūs miin. Jesús 'áámá
n'dyán'ā yen'ē Chiidá yā chi canéé
nduucú yā, Jesús míín diín yā chi
'iin'yān deenú yā yen'ē Chiidá yā.

Nduudu cuaacu yen'e Juan chi ngɛɛdinuūnnīn

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Taachi 'iin'yān Israel yen'e yáān
Jerusalén dichó'o yā chiiduú s'een
ndúúcū 'iin'yān levitas s'een ní ndaá
yā nanáán Juan miin chí itiinguunéen
yā: ¿Díí, du'ū dii? chuū chi nduudu
cuaacu chi n'guɛɛcútan'ā Juan. 20 Ní
Juan miin ntumiinnún yā ní nguɛ́ɛ́
cheēndiitú yā ní can'a cuaacú yā:
Nguɛ́ɛ́ 'úú chi Cristo.
21 Ní natiinguunéen yā san'ā:
¿Du'ū dii, tuu'mi? ¿'Áá díí profeta
Elías? Ngan'ā Juan: Nguɛ́ɛ́ 'úú. Ní
natiinguunéen yā san'ā: ¿'Áá díí chi
profeta? Ngan'ā ntúun sa: Nguɛ́ɛ́ 'úú.
22 Ngan'ā ntúun yā ngii yā san'ā:
¿Du'ū di, tuu'mi? Ní 'tíícā caan'mán
'nū cuuvi 'nū 'iin'yān chi dichó'o yā
nús'uu. ¿Dɛ'ɛ́ ngan'ā di yen'e maān
di?
23 Tuu'mí can'a Juan: 'Úú nduudu
chi can'a na yán'āa naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'iin'yān: Nan'guáan nī yúúní
cuaacu yen'é Dendyuūs, tan'dúúcā
chi ngan'a profeta Isaías miin naachi
canéé nguūn na libro yen'e Ndyuūs.
24 'Íícú 'iin'yān s'een chi ndaá yā
miin ní 'iin'yān yen'ē fariseos. 25 Níícú
ntiinguuneén yā san'ā ní ngan'a
yā ngii yā san'ā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí
ngɛɛdinúúnnīn di, ndúúti chi dii
nguɛ́ɛ́ Cristo dii, ní nguɛ́ɛ́ Elías dii,
ní nguɛ́ɛ́ profeta 'cūū dii?
26 Níícú Juan nan'guɛɛcútan'a
yā yen'é yā ní can'a ya: 'Úú ní
ngɛɛdinúúnnīn ndúúcu nuūnnīn;
naati nguaan ndís'tiī ní canéé 'áámá
yā ní nguɛ́ɛ́ ináán nī 'iin'yān. 27 'Iin'yán
'cūū chi cuchii cuayiivi ní vmnaan
ca yā yen'ē 'úú. Niicu 'úú nguɛɛ n'dai
'úú, chi cuuvi diín n'daatiií yíínmán
yen'e ndaacuú yen'é yā.
28 Cosa 'cūū chi chiī ná yán'āa
Betábara na táámá lado yen'e yíícú
Jordán, naachi Juan chɛ́ɛ́dinuūnnīn
sa 'iin'yān.

'Iiti cuūchī yen'e Dendyuūs

29 Chi dɛɛvɛ táámá nguuvi ní Juan
n'diichi sa Jesús ndaá yā naachi
canee sa, níícú ngan'ā sa: Cun'diichí
nī. 'Íngaā Jesucristo chi nguuví
yā 'Íiti Cuūchī yen'é Dendyuūs chi
nadivíí yā nuūndī yen'e 'iin'yān yen'e
ín'yeēndī. 30 Chuū chi ngan'á yen'é yā:
Cuchii 'áámá san'ā cuayiivi yen'e 'úú
níícú 'āā vmnaan sa yen'ē 'úú, caati
'āā 'naan ca sa niicu 'úú. 31 'Úú ní
nguɛ́ɛ́ n'diichí 'iin'yān naati deenú
chi snaan 'iin'yān Israel 'yā. Cáávā
chuū 'úú cuchií ní ngɛɛdinuūnnín
ndúúcū nuūnnīn.
32 Juan míín ní ngan'ā sa nduudu
cuaacu: 'Úú ní n'diichí Espíritu
N'dai yen'e Dendyuūs chi cuch'één
nanguuvi tan'dúúcā paloma ní
ndaa vmnaan yen'é yā ní canéé yā
ndúúcu yā. 33 'Úú nguɛ́ɛ́ n'diichí
'iin'yān miin naati 'iin'yān chi dichó'o
yā 'úú chí ngɛɛdinuūnnín ndúúcū
nuūnnín, 'iin'yān miin chi ngan'a yā
ngii yā 'úú: Du'ū chí n'diichí di chi
ndɛɛ̄ Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs
ní canée yā nduucú yā, 'iin'yán 'cūū
chi ngɛɛdinúúnnīn ndúúcū Espíritu
N'dai yen'é Ndyuūs. 34 'Úú ní n'diichí

ní nga^{n}'a cuaacú chi chuū chi Daiya
Dendyuūs.

Discípulos chí vmnáá^{n} vmnaa^{n}

35 Chi dɛɛvɛ táámá nguuvi canéé
ntuū^{n} Juan ndúúcū 'uuvi discípulos
ye^{n}'ē sa. 36 Ní inaa^{n} sa Jesús mii^{n} chi
cachiicá yā cuaa^{n} mii^{n}. Ní nga^{n}'ā
sa: N'diichí nī. 'Ī́ngaā Jesucristo chi
nguuví yā 'Ííti Cuūchī ye^{n}'é Dendyuūs.
37 Ndúú 'uuvī discípulos ye^{n}'e
Juan chi ch'iindiveé^{n} yā chii^{n} chi
nga^{n}'ā sa, ní cue^{n}'é yā ndúúcū Jesús.
38 Nguɛɛcundíī Jesús ní n'diichí yā
chi n'dáa yā 'yā. Ní nga^{n}'a yā ngiī
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: ¿Dɛ́'ɛ in'nuu^{n} di?
Nga^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ngii yā 'yā: Rabí
(nduudu míí^{n} ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} chi
Maestro), ¿tií canéé^{n} vaacu dí?
39 Tuu'mi nga^{n}'a yā ngīi yā sa^{n}'ā:
Cuchií nī nííc ú n'diichí nī. Ní ndaá
yā ní n'diichí yā tii canée yā. Ní
ch'ɛɛtinée yā nduucú yā nguuvi mii^{n}
caati 'āā tandúú n'gɛɛcú cuūú^{n} chiīnū.
40 Ní ye^{n}'e 'uuví yā chi ch'iindiveé^{n}
yā ye^{n}'ē Juan ní cue^{n}'é yā ndúúcū
Jesús. 'Áámá sa^{n}'ā mii^{n} ní nguuvi
sa Andrés 'diīnū Simón Pedro. 41 Ni
Andrés mii^{n} nndaacá sa maa^{n} 'díínu
sa Simón ní nga^{n}'a sa ngii sa sá^{n}'ā:
Nndaaca 'nū Mesías mii^{n} (ne^{n}'e
caa^{n}'ma^{n} nduudu mii^{n} chí Cristo).
42 Ní candɛɛ̄ sa Simón nanáá^{n}
Jesús. Ní taachi Jesús mii^{n} n'gíínu
yā sa^{n}'ā mii^{n}, ní nga^{n}'á yā: Díí
Simón Pedro, daiya Jonás mii^{n}.
Máá^{n} ní cu'nee^{n} yú chi duuchi Cefas
(nduudu míí^{n} ne^{n}'ē caa^{n}'ma^{n} tuūú).

Jesús yaa'ví yā Felipe ndúúcū Natanael

43 Chi dɛ́ɛ́vɛ́ táámá nguuvi Jesús
ne^{n}'é yā ca^{n}'a yā na yá^{n}'āa Galilea,
ní cue^{n}'é yā. Ndaaca yā Felipe ní
nga^{n}'a yā ngii yā sa^{n}'ā: Cuchíi di
nduucú.
44 Ní yáā^{n} vaacú Felipe ní ye^{n}'ē
yáā^{n} Betsaida ní dáámá yáā^{n} vaacú
sa ndúúcū Andrés ndúúcū Pedro.
45 Felipe míí^{n} nndaaca sá Natanael,
níícú nga^{n}'ā sa ngii sa sá^{n}'ā: 'Āā
nndaacá 'nū Jesús daiya José ye^{n}'e
yáā^{n} Nazaret. Dingúū^{n} Moisés
ye^{n}'ē 'ii^{n}'yá^{n} 'cūū na ley, ní dingúū^{n}
profetas ye^{n}'e 'ii^{n}'yá^{n} 'cūū.
46 Ní nga^{n}'a Natanael: ¿'Áá vɛ́ɛ́
cosa chi n'daacā na yáā^{n} Nazaret?
Ní nga^{n}'ā Felipe mii^{n}: Cuchíi di ní
n'diichi di.
47 Jesús mii^{n} ní n'diichí yā
Natanael chi cuchii sa nanáa^{n} yā.
Ní nga^{n}'á yā ye^{n}'ē sa: N'dííchí nī
'áámá sa^{n}'ā chi cuaacu níí^{n}nyú^{n}
ye^{n}'ē ndaata Israel mii^{n}. Ní nguɛ́ɛ́
nginnche'ei sa 'ii^{n}'yā^{n}.
48 Nga^{n}'a Natanael ngii sa 'ii^{n}'yā^{n}:
¿Tíí n'diichi di 'úú? Ní nga^{n}'ā Jesús
ngií yā sa^{n}'ā: Taachi 'āā cuɛ́ɛ́ yaa'ví
Felipe dii ní taachi canéé dí maa^{n}
yá^{n}'á ye^{n}'e n'guíídīi yaa^{n} nguuvi, 'āā
n'diichí díí.
49 Ní nan'guɛɛcutá^{n}'ā Natanael mii^{n}
ni nga^{n}'a sa ngii sa 'ii^{n}'yā^{n}: Maestro,
n'diī chí Daiya Dendyuūs mii^{n}. N'diī
chí Rey ye^{n}'e Israel.
50 Ní nga^{n}'a Jesús ngii yā sa^{n}'ā:
¿'Áá cáávā chí nga^{n}'á ngií dii chi
n'diichí dii maa^{n} n'guíídīi yaa^{n}
nguuvi chi 'āā i'teenu di 'úú? Ch'ɛɛtɛ
n'dai ca n'diichí dí dendú'ū nguɛ́ɛ́ ti
chúū.
51 Ní nga^{n}'á yā ngii yā sa^{n}'ā:
Cuaacu níí^{n}nyú^{n} cuāācū nii^{n}nyu^{n}
nga^{n}'á ngii dii. Ngúúví maa^{n} ní
ngúúví chí cuíchiī cunéé chí
n'diichi di chí nanguaā^{n} nanguuvi

níícú ángeles ye^n'é Dendyuūs mii^n
ní ngɛɛ yā ní ngua'á yā nanáá^n Sa^n'ā
chi Daiya Dendyuūs.

Ch'iindivaacu 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Caná

2 Chiī ndii chíí^n ndii 'íínú
nguuvi mii^n ní ch'iindivaacú
'áámá 'ii^n'yā^n na yáā^n Caná ye^n'ē
yá^n'āa Galilea. Ní mii^n cánéé chɛɛcú
Jesús. 2 Ní idií^n yā invitar Jesús
ndúúcū discípulos ye^n'é yā nááchí
ch'iindivaacú 'ii^n'yā^n. 3 Ní ch'iinu
vino ye^n'é yā. Ní chɛɛcú Jesús nga^n'á
yā ngii yā Jesús: 'Āā ntɛ́ɛ́ vino ye^n'é
yā.
4 Ní nga^n'ā Jesús ngii yā chɛɛcú
yā: ¿Dɛ'ɛ̄ caneé ye^n'é ndúúcū dii
n'dataá? 'Āā cuɛ́ɛ́ ndaa hora ye^n'é
mi^{n}nii^{n}yu^n.
5 Chɛɛcú yā mii^n nga^n'á yā ngiī
yā sa^n'ā s'ee^n chi dii^n mandado: Dii
sá^n'ā s'ee^n, dii^n di tan'dúúcā chi
Jesús caa^n'má^n yā cuuví yā ndis'tíī.
6 Mii^n snéé níyaa^n 'cuutií n'gɛɛtɛ
chi nin'dai ndúúcū tuūu chí ngɛɛ
nuū^{n}nī^n. 'Ii^n'yā^n naa^{n}nú yā 'cuutií
s'ee^n tan'dúúcā costumbre ye^n'e
'ii^n'yā^n Israel. 'Aama 'aama 'cuutií
ch'ɛɛtɛ tunéē^n nn'geē^n nduuvi cuūu^n
ngɛɛcu ndii 'áámá ciento litros ye^n'e
nuū^{n}nī^n.
7 Ní nga^n'a Jesús ngii yā sa^n'ā
chi idii^n mandado: Diīcuutú nī
ndúúcū nuū^{n}nī^n 'cuutií n'gɛɛtɛ chí
nin'dai ndúúcū tuūu. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
diīcuutú yā ndiituú n'dai ndúúcū
nuū^{n}nī^n. 8 Ní nga^n'á Jesús ngii
yā sa^n'ā s'ee^n chi idii^n mandado:
Tun'dáa nī naachi s'néē^n nuū^{n}nī^n,
ní tun'dáa nī nuū^{n}nī^n, ni candɛ́ɛ nī
nanáá^n 'ii^n'yā^n chi chéé^n ndii vmnaa^n
ye^n'e 'viicū. Ní candɛ́ɛ yā ch'i^n'í yā
na 'ii^n'yā^n chí chée^{n}ndii vmnaa^n
ye^n'e 'viicū. 9 Ní taachi 'ii^n'yā^n chí
chéé^{n}ndii vmnaa^n ye^n'e 'viicū canéé
yiinú yā nuū^{n}nī^n chi 'āā ndii vino
naati nguɛ́ɛ́ déénú yā tii ngiica vino
mii^n. Naati 'ii^n'yā^n chi idii^n mandado
ní déénú yā caati che^n'é yā nguai
yā nuū^{n}nī^n. Tuu'mi ní yaa'ví yā sa^n'ā
chi n'giindivaacu mii^n. 10 Ní nga^n'á
yā ngii yā sa^n'ā chi n'giindivaacu:
Tanducué^n'ē sa^n'ā mii^n dííncā vino
chi n'dai ca nga'a sa vmnaa^n 'ii^n'yā^n.
Ní taachi 'āā ndiitú ye^n'é yā, tuu'mi
nnga'a sa vino chí nguɛ́ɛ́ n'dai ngi'i.
Naati dii ní nnguaīn'dai di vino chi
n'dai ndíí maa^n.
11 Chii^n ní vmnáá^n vmnaa^n señal
chí diī^n Jesús ná yáā^n Caná ye^n'e
yá^n'āa Galilea. Ní ch'i^n'i yā poder
ye^n'é yā. Ní discípulos ye^n'é yā
chi'teenú sa 'yā.
12 Cho'o chuū ní cuina^n'á Jesús
ndúúcū chɛɛcú yā, ndúúcū 'díínu yā
ndúúcū discípulos ye^n'é yā na yáā^n
Capernaum. Ní duu'vī nguuví canéé
yā mii^n.

Jesús didɛɛvɛ́ yā yáacū templo

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 Ní 'āā snee nii^{n}nuú^n nguuví
chi ndaā 'viīcū ye^n'ē pascua ye^n'ē
'ii^n'yā^n Israel, ní cuchɛɛ Jesús na yáā^n
Jerusalén. 14 Ní ndaacá yā chɛɛti
cheendi chéē^n yáacu templo 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi ch'ɛɛtɛ́ yā n'diicuí yā 'itiindu
ndúúcū 'iiti 'cuūchī ndúúcū palomas,
ní ndaacá yā 'ii^n'yā^n chi inn̄'daa^n
tuūmī. 15 Taachí Jesús din'dái yā
cuerda ní dichó'o yā nducyáácá 'ii^n'yā^n
chuva'āī cheendi cheē^n yaācū templo
mii^n, ndúúcū 'iiti 'cuūchi s'ee^n ndúúcū
'itiindu s'éé^n. Ní ch'iinu ngéé yā tuūmī
ye^n'é 'ii^n'yā^n s'ee^n chi inn̄'daa^n tuūmī
ní chingúú^{n}ndaa yā mesas ye^n'é yā.

16 Níícú ngan'a Jesús ngii yā san'ā chi
n'diicuí palomas: Divíi nī chuū 'muun
ni nguέέ diín nī va'āī yen'e Chiidá
va'ai chi n'diicui 'iin'yān.
17 Tuu'mí ní n'gaacu discípulos
yen'é yā yen'e chi cánéé nguūn na
libro yen'e Ndyuūs chi vaādī n'diitέ
yen'ē vaacu di, ní di'cuiinú 'úú.
18 Níícú 'iin'yān Israel
nan'guεεcutan'á yā ní can'a yā Jesús:
¿Dε'ε̄ señal chí cu'neen di nús'uū chi
vέέ poder yen'ē di chi diin di 'túúcā?
19 Nan'guεεcútan'ā Jesús ní can'a
yā: Nadtuuví nī yáácū templo 'cūū
ní 'iīnū nguuvi 'úú nadācueén.
20 Tuu'mi can'a 'iin'yān Israel: Ch'εεti
na 'uūvī ngεεcu jaan ndúuyū chi n'dai
yáácū templo 'cūū. Níícú dii, ¿'áá na
'iīnū nguuvi nen'e di nādācueen di?
21 Naati Jesús can'a yā yen'ē yaācū
templo chi cuerpo yen'ē maán yā.
22 Taachi Jesús nanduuchí yā yen'ē
nguaan tinán'ā tuu'mi discípulos
yen'é yā nan'gaacú yā chí can'a yā
chuū. Ní i'téénu yā chí canéé nguūn
na libro yen'é Dendyuūs ndúúcū
nduudu chi ngan'a Jesús miin.

Jesús deenú yā nducyáácá san'ā

23 Taachi Jesús canée yā yáān
Jerusalén, nguuvi 'viicú yen'e pascua
neené 'yaán yā chi'téénu yā Jesús
caati 'āā n'diichí yā señales chi diín yā.
24 Naati maan Jesús miin ní nguέέ ngíí
chεεtinuún yā 'iin'yān s'een caati déénú
Jesús yen'e nducyáácá yā. 25 Ní nguέέ
nen'é yā chi ndii 'áámá 'iin'yān caan'man
cuaacu yen'e san'ā ti deenú yā dε'ε chi
canéé ndúúcū san'ā.

Jesús ndúúcū Nicodemo

3 Níícú canee 'áámá sán'ā
yen'ē fariseos chi nguuvi sa
Nicodemo. San'ā miin, san'ā chi
chéénndii vmnáán 'iin'yān Israel.
2 Sán'a 'cūū nndaa sa nanáán Jesús
nguiīnū miin. Níícú ngan'a sa ngii
sá 'iin'yān: N'diī Maestro, déénú 'nū
chi ndaá nī yen'é Dendyuūs chi
lado yen'e maestro caati mar 'áámá
'iin'yān nguέέ cuuvi diín yā señales
chi idiín nī ndúúti chi nguέέ canee
Dendyuūs ndúúcu yā.
3 Jesús ní nan'guεεcútan'á yā ní
ngan'a yā ngii yā san'ā: Cuaacu
nííntnyún cuāācū niinnyun ngan'á
ngií dii, du'ū chi nguέέ nguεεcundíī
'cundiyaān táámá vmnén'ēe nguέέ
cuuví n'diichí yā naachi 'iivú
Dendyuūs ngan'a ntiinnyún yā.
4 Ní ngan'ā Nicodemo ngii sa Jesús:
¿Táácā nanguεεcundíī 'áámá 'iin'yān
san'ā ndiicúū 'cuundiyáan ntuún yā?
¿Táácā cuuví nuun ndáá ntuún yā
na chεεti chεεcú yā ní 'cuundiyáan
ntuún yā?
5 Jesús ngan'a yā ngii yā san'ā:
Cuaacu níínnyún cuāācū niinnyun
ngan'á ngií dii, du'ū chi nguέέ
'cuundiyáan yā cáávā nuūnnīn ní cáávā
Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs nguέέ
cuuvi cundáa yā naachi canéé 'iivú
Dendyuūs. 6 Du'u chí ch'iindiyáān yen'e
'iin'yān, 'iin'yān canee ndúúcū. Níícú du'ū
chi ch'iindiyáān yen'ē Espíritu, espíritu
canee ndúúcū. 7 Nguέέ can'ā yiinu di
chí ngan'á ngií dii chí nducyaaca 'iin'yān
cánéé chí 'cuundiyáān ntúun yā taama.
8 'Yúúné ní na nen'e miin ngéenū. Níícú
n'giindiveen di chi ngeēnū. Ní nguέέ
déénu di tií chiīcā tií can'ā. 'Tíícā
nducyáácá 'iin'yān chi 'niindiyáan yā
yen'e Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs.
9 Ní nan'guεεcútan'ā Nicodemo
yen'é yā ní ngan'a sa ngii sa Jesús:
¿Táácā cuuví chuū?

10 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús ní nga^{n}'á
yā ngiī yā sá^{n}'ā: ¿'Áá díí maestro
ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} Israel ní nguɛ́ɛ́ deenu
di chuū? 11 Cuaacu níí^{n}nyú^{n} cuāācū
nii^{n}nyu^{n} nga^{n}'á ngií dii chi déénu
'nū chii chi nga^{n}'a 'nū. Níícú chi
n'diichí 'nū chii chi nga^{n}'a cuaacu
'nū ní nguɛ́ɛ́ n'diichí 'nu chii chi
nga^{n}'ā cuaacu 'nū. Níícú nguɛ́ɛ́
'caandivee^{n} di chi caa^{n}'ma^{n} 'nū
nduudu cuaacu. 12 Nduuti chi nga^{n}'á
cosa chi vɛ́ɛ́ i^{n}'yee^{n}dí 'cūū niicu
nguɛ́ɛ́ i'téénu dí, ¿táácā cu'téénu di
nduuti chi caa^{n}'má^{n} cosa chi vɛ́ɛ́ na
va'ai chɛɛti nguūvī?
13 Ndii 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ chɛɛ
yā na va'ai chɛɛti nguuvi nduuti chi
nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} chi ch'eē^{n} ye^{n}'e va'ai
chɛɛti nguuvi. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n}, Sá^{n}'ā chi
Daiya Dendyuūs, chi canéé na va'ai
chɛɛti nguuvi. 14 Tan'dúúcā Moisés
mii^{n} chinadācuée^{n} sa cúú na yá^{n}'āa
cuū^{n}má^{n} naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé
'ii^{n}'yā^{n} 'tíícā canee chí nicueē^{n}
Sa^{n}'a chi Daiyá Dendyuūs. 15 Caati
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi cu'téénu yā
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi ndái yā caati
cunduuchí yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.

'Tíícā Dendyuūs dine^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e í^{n}'yeē^{n}dī

16 Caati chuū díné^{n}'e Dendyuūs
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e í^{n}'yeē^{n}dī chí dichó'o
yā 'aama n'dyá^{n}'ā Daiya yā, caati
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chí cu'téénu yā
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi ndái yā. Níícú
cunduuchí yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
17 Caati Dendyuūs ní dicho'ó yā
Daiyá yā i^{n}'yee^{n}dī chi Daiyá yā
nguɛ́ɛ́ dii^{n} yā juzgar 'ii^{n}'yā^{n} chi
snéé i^{n}'yee^{n}dī, naati chi cuchii
yā nadanguá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
í^{n}'yee^{n}dī cááva yā.
18 Du'u chi i'téénu 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́
condenado yā, niicu du'u chi nguɛ́ɛ́
i'téénu 'ii^{n}'yā^{n} 'āā condenado yā caati
nguɛ́ɛ́ chi'teenu chi nduuchi 'áámá
n'dyá^{n}'ā ye^{n}'ē Chiidá yā chi Dendyuūs.
19 Níícú chuú ní condenación. Chí
dɛɛvɛ 'cūū ndaá i^{n}'yee^{n}dí 'cūū naati
sa^{n}'ā ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū diné^{n}'e sa na
maai^{n} nguɛ́ɛ́ ti chí dɛɛvɛ caati dii^{n} sa
chí nguɛ́ɛ́ n'daacā. 20 Caati nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā chi nguɛɛ n'daacā,
nguɛ́ɛ́ diné^{n}'e yā chí dɛɛvɛ. Ní nguɛɛ
indaá yā chi dɛɛvɛ mii^{n} caati nguɛ́ɛ́
ne^{n}'e yā chi cuuvi déénú 'ii^{n}'yā^{n} ní
caa^{n}'ma^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chí nuu^{n}ndí yā.
21 Naati 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}
chi n'daacā, índaá yā naachi chí
dɛɛvɛ caati 'ii^{n}'yā^{n} snáa^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é yā chi ye^{n}'ē Dendyuūs.

Juan chi ngɛɛdínuū^{n}nī^{n} nga^{n}'a sa ndúúcū Jesús táámá vmné^{n}'ēe

22 Cho'ōo chúū, ndaā Jesús ndúúcū
discípulos ye^{n}'é yā na yá^{n}'āa Judea.
Ní cunée yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
Níícú Jesús chɛɛdinúū^{n}ni^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}.
23 Ní Juan míí^{n} ngɛɛdinuū^{n}nī^{n} ntúu^{n}
yā na yáā^{n} Enón nii^{n}nuú^{n} na yaā^{n}
Salim ti míí^{n} neené vɛɛ ca nuū^{n}nī^{n}.
Ní ndaā 'ii^{n}'yā^{n} ní chɛɛ̄dinúū^{n}ni^{n} yā.
24 Caati Juan mii^{n} 'āā cuɛ́ɛ́ cunúu^{n}
yā vácūū.
25 Discípulos ye^{n}'ē Juan ch'ɛɛcu
cheendí yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} Israel
ye^{n}'é táácā 'ii^{n}'yā^{n} nduuvi dɛɛvɛ́ yā.
26 Níícú nndaa sá nanáá^{n} Juan ní
nga^{n}'a sa ngiī sa sa^{n}'ā: Dii, Maestro,
'ii^{n}'yā^{n} chi canéé ndúúcu di na
táámá lado ye^{n}'ē yíícú Jordán 'ii^{n}'yā^{n}
chí díí caa^{n}'ma^{n} cuaacu di ye^{n}'é yā;
n'diichi di, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ngɛɛdinuū^{n}ni^{n}
yā. Niicu nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ndaa yā
nanáa^{n} yā.

27 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Juan ní ca^{n}'a sa:
Nguɛ́ɛ́ cúúví cuta'a 'ii^{n}'yā^{n} dɛ'ɛ̄ vɛɛ
nduuti chi nguɛ́ɛ́ cuchiī ye^{n}'e va'ai
chɛɛti nguuvi. 28 Ndís'tiī testigo
ye^{n}'é chi ca^{n}'á: 'Úú ní nguɛ́ɛ́ Cristo
'úú, caati dichó'o Dendyuūs 'úú
vmnaa^{n} ye^{n}'é yā. 29 Du'ū chi vɛ́ɛ́
n'daataá ye^{n}'e yā, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní
isá^{n}'ā ye^{n}'ē tá. Amigo ye^{n}'ē isá^{n}'ā
mii^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} chi cánéé ndúúcu yā
ní n'giindiveé^{n} yā ye^{n}'é yā. Yeenú
taavi yā cááva̅ nduudu ye^{n}'ē isá^{n}'ā
mii^{n}. 'Tíícā vaadi yeenu ye^{n}'é ní
'áámá ndiītuú taaví ca. 30 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
ní canéé chi ch'ɛɛtɛ́ yā, niicu 'úú
dánduu'vi 'líí^{n} 'úú.

'Ii^{n}'yā^{n} chí cuchīi yā ye^{n}'e va'ai chɛɛti nguuvi

31 Du'ū chí nndaā ye^{n}'ē va'ai chɛɛti
nguuvi ch'ɛɛtɛ ca ye^{n}'ē nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}. Du'ū chi ye^{n}'e yá^{n}'āa ní ye^{n}'ē
yá^{n}'āa ni nga^{n}'a ye^{n}'ē cosas ye^{n}'ē
yá^{n}'āa. 'Ii^{n}'yā^{n} chi nndáa yā ye^{n}'ē
va'ai chɛɛti nguuvi, ch'ɛɛtɛ cá yā
ye^{n}'ē nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}. 32 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
nga^{n}'a cuaacú yā ye^{n}'ē chi n'diichí
yā ndúúcū chi ch'iindiveé^{n} yā ní
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā
'caandiveé^{n} yā nduudu cuaacu ye^{n}'é
yā. 33 'Ii^{n}'yā^{n} chi n'gúu^{n} yā nduudu
cuaacu ye^{n}'e Jesús nduuvidaamá
yā ndúúcu yā ní nga^{n}'a yā chi
Dendyuūs mii^{n} chi cuaacu. 34 Du'ū
chí Dendyuūs dichó'o yā, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
ngá^{n}'a yā nduudu ye^{n}'e Dendyuūs
mii^{n}, caati Dendyuūs nga'a yā
'ii^{n}'yā^{n} Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ ndúúcū caadi. 35 Dendyuūs
Chiida yú diné^{n}'e yā Daiyá yā.
Nííсú tanducué^{n}'ē dendu'ū ca'á yā
ta'ā Daiyá yā. 36 'Ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu
yā Daiya Dendyuūs mii^{n} canée yā
ndúúcū vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Naati
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Daiya
Dendyuūs mii^{n} nguɛ́ɛ́ snaa^{n} yā vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} mii^{n} naati ca^{n}'á yā
cuta'á yā castigo ye^{n}'e Dendyuūs chi
diituú n'dai.

Jesús ndúúcu n'daataá ye^{n}'e yá^{n}'āa Samaria

4 Tááchí Jesús ituumicádiinuu^{n}
yā 'tíícā chi sa^{n}'ā fariseos
ch'iindivee^{n} sa chíí^{n} chí Jesús dií^{n}
yā ní chí chɛɛdinuū^{n}ni^{n} yā 'yaa^{n} ca
'ii^{n}'yā^{n} ní vɛ́ɛ́ 'yaa^{n} ca discípulos
ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́ ti Juan mii^{n}; 2 'áárá
chí nguɛ́ɛ́ Jesús chi ngɛɛdinuū^{n}ni^{n}
yā caati discípulos ye^{n}'e yā
ngɛɛdinuū^{n}ni^{n} yā; 3 Jesús s'née^{n} yā
yá^{n}'āa Judea ní che^{n}'e ntuú^{n} yā
yá^{n}'āa Galilea.
4 Ni canéé chi cho'ó yā yá^{n}'āa
Samaria. 5 Ní ndaá yā na 'áámá
yáā^{n} ye^{n}'ē Samaria chi nguuvi
Sicar, nii^{n}nuú^{n} ná yá^{n}'āa chí ca'a
Jacob ye^{n}'ē daiya sa José. 6 Ní
míí^{n} canéé vaacunuū^{n}nī^{n} ye^{n}'ē
Jacob. Jesús chicúú^{n}nu yā chi
ngiica yā ní ch'iindí yā nii^{n}nuú^{n} na
vaacunuū^{n}nī^{n}. Ní 'āā tanduu n'gɛɛcu
ndiichuuvi. 7 Ndaā 'áámá n'daataá
ye^{n}'ē yá^{n}'āa Samaria chi sta'a tá
nuū^{n}nī^{n}. Ní Jesús ca^{n}'a yā chii yā
tá^{n}'ā: Díí n'daataá, téé dí tíí nuū^{n}nī^{n}
cu'ú.
8 Discípulos ye^{n}'é yā cue^{n}'ē sa yáā^{n}
Sicar chi cuaī sa chi che'é yā. 9 Ní
n'daataá ye^{n}'ē yá^{n}'āa Samaria nga^{n}'a
tá ngii tá Jesús: ¿Táácā chi ngiica
di nuū^{n}nī^{n} chi cu'u di 'úú ti dii
ní 'ii^{n}'yā^{n} Israel dii niicu 'úú ye^{n}'ē
yá^{n}'āa Samaria 'úú? Sa^{n}'ā Israel s'ee^{n}
ní nguɛ́ɛ́ n'diichi sa 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yá^{n}'āa Samaria. 10 Ní n'guɛɛcúta^{n}'a

Jesús, ní nga^{n}'a yā ngii yā tá^{n}'ā:
Ndúúti chí n'diichi di regalo ye^{n}'e
Dendyuūs mii^{n}, ní du'ū chí nga^{n}'ā
ngii dii, tee di nuū^{n}nī^{n} cu'ú, tuu'mi
ní caaca di nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'é yā. Ní
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ca^{n}'a yā teé yā nuū^{n}nī^{n}
chi cu'u di, nuū^{n}nī^{n} chi dii^{n} chi
canduuchi 'ii^{n}'yā^{n}.
11 N'daataa míí^{n} ní nga^{n}'a tá ngii tá
Jesús: Señor, nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ chi cuta'á
nduucú nī tíí vaacunuū^{n}nī^{n} yáanūu^{n}.
¿Tií cuuvi canguaí nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'é
nī chi dii^{n} chi canduuchi 'ii^{n}'yā^{n}?
12 ¿'Áá vmnaa^{n} ca n'diī ye^{n}'ē chiida
'nū Jacob? 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} din'dái yā
vaacunuū^{n}ni^{n} 'cūū cáávā nús'uu.
'Múú^{n} sta'á yā nuū^{n}nī^{n} ndúúcū daiya
yā ndúúcū 'iiti ye^{n}'é yā.
13 Nan'guɛɛcúta^{n}'a Jesús nga^{n}'a
yā ngii yā tá^{n}'ā: Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
chi ngi'i yā nuū^{n}ni^{n} 'cūū canéé chi
cuuvi yaaca ntúu^{n} yā. 14 Naati du'ú
'ii^{n}'yā^{n} chi cú'u yā nuū^{n}nī^{n} chi 'úú
chi ca'á, 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi yaacá yā.
Nuū^{n}nī^{n} chi 'úú ca'á 'ii^{n}'yā^{n} míí^{n},
nuū^{n}nī^{n} mii^{n} tan'dúúcā chí cuuvi
nduucú yā 'áámá vaacunuū^{n}nī^{n} chi
ngáāa nuū^{n}nī^{n} mii^{n} ye^{n}'é yā caavā
vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
15 N'daataá mii^{n} ní nga^{n}'a tá ngii tá
Jesús: Dii Señor, tée nī 'úú nuū^{n}ni^{n}
'cūū. Cu'ú ní 'aa ntɛ́ɛ́ cuuvi yaacá, ní
'aa ntɛ́ɛ́ chií cuta'á nuū^{n}nī^{n}.
16 Jesús nga^{n}'a yā ngii yā tá^{n}'ā:
Cué^{n}'é dí ní cananguaī di isa^{n}'ā ye^{n}'ē
di. Ní cuchii di ndúúcū sa 'muu^{n}.
17 N'guɛɛcúta^{n}'a n'daataa míí^{n} ní
nga^{n}'a tá ngii tá 'ii^{n}'yā^{n}: Nguɛ́ɛ́ isa^{n}'ā
ye^{n}'é. Nga^{n}'a Jesús ngii yā tá^{n}'ā:
N'daacā chi nga^{n}'a di chi nguɛ́ɛ́
isa^{n}'ā ye^{n}'e di. 18 Caati nyu^{n}'u isa^{n}'ā
canéé ndúúcū dii, ní sa^{n}'ā chi canéé
ndúúcū dii mi^{n}nii^{n}yu^{n} nguɛ́ɛ́ isa^{n}'ā
ye^{n}'e di. Chii^{n} chuū ní nga^{n}'ā cuaacú
dí.
19 Nga^{n}'a n'daataá ngii ta Jesús:
N'diī Señor, deenú chi n'diī ní 'áámá
profeta n'diī. 20 Chiida 'nū ní dií^{n} yā
adorar ná cuɛ́ɛ́tí 'cūū naati 'ii^{n}'yā^{n}
Israel chi judíos nga^{n}'ā ntuu^{n} yā chí
na yáā^{n} Jerusalén chi cánéé chi dií^{n}
yā adorar Ndyuūs.
21 Ní nga^{n}'ā Jesús ngii yā tá^{n}'ā:
N'daataá, cu'téénu di 'úú. Ndaā
hora taachi ní nguɛ́ɛ́ cuɛɛti 'cūū
ní nguɛ́ɛ́ yáā^{n} Jerusalén 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n}
yā adorar Chiida yú. 22 Ndís'tiī ní
dií^{n} nī adorar chi nguɛ́ɛ́ deenú nī.
Nús'uū ní idií^{n} 'nū adorar chi déénu
'nū naati vaadī ngua^{n}'ai ndaā lado
ye^{n}'e 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi nadanguá^{n}'āī
ní ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel. 23 Naati hora
mii^{n} ní cúchiī nííc ú hora mii^{n} ní
ndaā, taachi cuaacu níí^{n}nyú^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} dií^{n} yā adorar Dendyuūs
Chiida yú ndúúcū chidɛɛvɛ ye^{n}'é yā
ndúúcū vaadī cuaacú. Caati 'tíícā
Chiida yú míí^{n} in'nuú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
dií^{n} yā adorar 'yā ni cu'téénu yā
'yā. 24 Dendyuūs ní Espíritu 'yā. Ní
'ii^{n}'yā^{n} cánéé chi dií^{n} yā adorar 'yā
cánéé chi dií^{n} yā adorar 'yā ndúúcū
chidɛɛvɛ ye^{n}'é yā ndúúcū vaadī
cuaacu.
25 N'daataá míí^{n} nga^{n}'a ta ngiī
ta Jesús: Deenú chí Mesías canéé
chí ndaá chi duuchi Cristo. Taachí
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ndaá yā, tuu'mí caa^{n}'ma^{n}
yā nducué^{n}'ē cosas.
26 Ní nga^{n}'a Jesús ngii yā tá^{n}'ā: 'Úú
chi Cristo chi indeé ndúúcu di.
27 Taachí indeé yā ndúúcū
n'daataá míí^{n}, ndáa discípulos ye^{n}'é
yā. Ní cue^{n}'e yíínú sá chi indeé yā
ndúúcū n'daataá mii^{n}. Mar 'áámá
sa^{n}'ā nguɛ́ɛ́ natiinguunee^{n} sa Jesús:

¿Dɛ'ɛ̄ i^{n}'nuu^{n} di? ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi
ndee di ndúúcu tá? 28 Ní n'daataá
míí^{n} ní s'nee^{n} tá 'cuuti cuéeé ye^{n}'e
tá ní cue^{n}'ē tá ná yáā^{n} mii^{n}. Ní ca^{n}'a
tá chii tá 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: 29 Cuchií nī
ní n'diichí nī 'áámá sa^{n}'ā chi ca^{n}'a
sa chii sa 'úú tanducué^{n}'ē chi ñdií^{n}.
¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi Cristo?
30 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} can'dáa yā na
yáā^{n} mii^{n}. Cue^{n}'e yā n'diichí yā
Jesús. 31 Ní taachi cue^{n}'ē n'daataa
míí^{n} na yáā^{n} tuu'mi ní discípulos
ye^{n}'é yā nga^{n}'a sa ngii sá Jesús: N'diī
Maestro, che'é nī yuūndū nduucú
'nū.
32 Ni Jesús mii^{n} nga^{n}'a yā ngii yā
sa^{n}'ā s'ee^{n}: 'Úú ní vɛ́ɛ́ 'áámá comida
ye^{n}'é chi che'é. Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ déénu
nī.
33 Níícú discípulos nga^{n}'a sa ngii
sa vi'ī: ¿'Áá ndaā 'ii^{n}'yā^{n} chi cuú yā
chí che'é yā?
34 Ní nga^{n}'a Jesús ngiī yā sa^{n}'ā
s'ee^{n}: Comida ye^{n}'é chíí^{n} chí cuuví
dií^{n} tan'dúúcā chí ne^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} chi
dichó'o yā 'úú. Ní di'cuiinú ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é yā. 35 Nga^{n}'a ndis'tiī: ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ cá tá cuūu^{n} 'iīyū taachi
ndaá tiempo ye^{n}'ē cosecha? N'diichí
nī. 'Úú nga^{n}'á ngií ndís'tiī: N'diichí
nī cuaa^{n} 'nii^{n}nu^{n}. Snaá^{n} nī cuɛ́ɛ́tí
ye^{n}'é nī. 'Āā ndaa nguuvi chi dií^{n} nī
cosechar. 36 'Ii^{n}'yā^{n} chi nadacuée^{n}
yā cosecha vɛɛ chii'vɛ̄ɛ ye^{n}'é yā. Ní
vɛ́ɛ́ n'gui'i ye^{n}'é yā chi cūnee cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. Níícú 'ii^{n}'yā^{n} chí niīnu yā
ndúúcú 'ii^{n}'yā^{n} chi nadacuée^{n} yā
cosecha ní nduu 'uuví yā yeenú
taaví yā. 37 Caati chuū chi cuaacu
níí^{n}nyú^{n} chi nduudu cuaacu: 'Áámá
'ii^{n}'yā^{n} ní ngīīnu yā ni táámá yā
ní nadacuée^{n} yā. 38 'Úú nidicho'ó
ndís'tiī ní nadacuée^{n} nī cosecha chi
nguɛ́ɛ́ ñdií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n}. Táámá
yā dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}. Ní ndís'tiī chi
ndaá nī tuu'ví nī ntii^{n}nyu^{n} ñdií^{n} yā.
39 Ni neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
samaritanos ye^{n}'ē yáā^{n} mii^{n} s'teenú
yā Jesús cucáávā nduudu ye^{n}'e
n'daātāa mii^{n} chí ca^{n}'a yā nduudu
cuaacu: 'Ii^{n}'yā^{n} míí^{n} ní ca^{n}'a yā chii
yā 'úú tanducué^{n}'ē cosa chi ñdií^{n}.
40 Ndaa sa^{n}'ā samaritanos nanáá^{n}
Jesús. Di'cuíítu sa 'ii^{n}'yā^{n} chi canée
yā ndúúcu sa. Ní canée yā mii^{n} 'uuvi
nguuvi. 41 Neené 'yaa^{n} cá yā s'teenú
yā cucáávā nduudu ye^{n}'e Jesús.
42 Níícú 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nga^{n}'a yā ngii
yā n'daataá mii^{n}: 'Āā ntɛ́ɛ́ cu'teenú
'nū caavā chi ch'iindiveé^{n} 'nū chi
cuaacu níí^{n}nyú^{n} nguɛ́ɛ́ dámaa^{n} ye^{n}'e
chi nga^{n}'ā di. Caati maá^{n} 'nū n'diichí
'nū ní ch'iindiveé^{n} 'nū chi cuaacu
níí^{n}nyú^{n} chi 'ii^{n}'yá^{n} 'cūū nguuvi
Cristo chi inadan'guá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.

Jesús dií^{n} yā chi nduuvā
ye^{n}'e daiya 'áámá rey

43 Ch'íínú 'uuvi nguuvi ní Jesús
cue^{n}'é yā yá^{n}'āa Galilea. 44 Caatí
maa^{n} Jesús mii^{n} ca^{n}'a cuaacú yā chi
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā honrar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} profeta taachi nga^{n}'a yā
yáā^{n} vaacú yā. 45 Ní ndaá yā yá^{n}'āa
Galilea ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea
mii^{n} tuu'mi di'cuú^{n} yā chi caneé yā.
'Āā n'diichí yā tanducué^{n}'ē chi dií^{n}
yā na yáā^{n} Jerusalén, nguuvi ye^{n}'e
'viicu ye^{n}'e pascua, caati 'ii^{n}'yā^{n} s'uú^{n}
che^{n}'e ntuú^{n} yā 'viicu mii^{n}.
46 Ndaa ntúū^{n} Jesús na yáā^{n} Caná
ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea naachi din'dái
yā vino ndúúcú nuū^{n}nī^{n}. Míí^{n} canéé
'áámá rey ye^{n}'e yáā^{n} Capernaum.
Ngiītā 'áámá daiya rey mii^{n}. 47 'Ii^{n}'yá^{n}

'cūū míí^n ch'iindiveé^n yā chí ndaā
Jesús ye^n'ē yá^n'āa Judea na yá^n'āa
Galilea. Che^n'é yā nanáá^n Jesús ní
di'cuíítu yā 'yā chi ca^n'a yā n'diichí
yā daiya sa chi nanduūvā ye^n'ē caati
'aa cháā 'cuuvi. 48 Tuu'mi ní nga^n'ā
Jesús ngii yā sa^n'ā: Ndúúti chi nguɛ́ɛ́
snaa^n di señales ndúúcū milagros
chi vaadī n'giinu nguɛ́ɛ́ cu'téénu di.
49 'Ii^n'yā^n ye^n'e rey nga^n'á yā ngii
yā Jesús: Señor, cú'u yú caati 'āā
cuɛ́ɛ́ 'cuūvī sa^n'ā 'líí^n ye^n'é.
50 Nga^n'ā Jesús ngii yā 'ii^n'yā^n:
Cúna^n'a di, daiya dí cánduuchi sa.
Ní sa^n'ā mii^n ní chi'téénu sa nduudu
chí ca^n'ā Jesús mii^n. Ní cuina^n'a sa.
51 Taachi 'āā ndaa nii^{n}nuú^n vaacu
sa 'ii^n'yā^n chí idii^n mandado ye^n'ē
sa can'dáa yā n'diichi yā sa^n'ā. Ní
nga^n'a yā ngii yā sa^n'ā: Daiyá nī mii^n
candúúchi sa.
52 Tuu'mi ní itiinguunée^n sa 'ii^n'yā^n
s'ee^n: ¿Dɛ'ɛ̄ hora naachi cuaá^n ye^n'ē
sa? Níícú nga^n'a yā ngii yā sa^n'a:
'Iicu taachi n'gɛɛcu 'áámá ní ch'iinu
'i^n'nūú^n mii^n sá^n'ā.
53 Tuu'mi ní chiida sa^n'ā 'líí^n mii^n
tuumicádííinuu^n yā chi hora mii^n
chi nga^n'a Jesús ngii yā: Daiya dí
ní cánduuchi sa. Ní 'ii^n'yā^n mii^n
ndúúcū nducyaaca familia ye^n'e yā
s'téénu yā Jesús.
54 Chuū ndii 'úúví señal chí Jesús
dií^n yā cuayiivi chi ndáa yā ye^n'e
yá^n'āa Judea ndii yá^n'āa Galilea.

Sa^n'ā chi nguɛɛ ngii ngíícá

5 Chó'ōo tanducué^n'ē cosa 'túúcā.
Vɛ́ɛ́ 'áámá 'viicu ye^n'ē 'ii^n'yā^n
Israel. Níícu Jesús cuchɛ́ɛ yā yáā^n
Jerusalén. 2 Míí^n canéé 'áámá viini
ch'ɛɛtɛ nii^{n}nu^n cheendi chéē^n, cuaa^n
naachí indáa yā ndúúcū 'iiti cuūchī
chí n'diicui yā na yáā^n Jerusalén.
Viini ch'ɛɛtɛ mii^n nguuvi Betesda
na nduudu hebreo. Vɛ́ɛ́ nyu^n'u
corredor nuu^{n}ma^n ndiivi viini
ch'ɛɛtɛ. 3 Na corredor mii^n ndiitú
ndúúcū n'deēe n'dáí 'ii^n'yā^n ngíitā;
'ii^n'yā^n ngueenáá^n, ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ ngii ngiicá yā, ndúúcū 'ii^n'yā^n
chí ntí'ī ta'á yā o ca'a yā. 'Ii^n'yā^n mii^n
canéé ngíínú yā chí in'nu^n'u nuū^{n}nī^n.
4 Caati vɛɛ tiempo chi 'áámá ángel
nch'eé^n yā níícú idi'nú^n'u yā nuū^{n}nī^n
chi snéē ná viini ch'ɛɛtɛ. Ní cuayiivi
'ii^n'yā^n chi ndáa yā vmnáá^n vmnaa^n
chɛɛtí viini míí^n nanduuva ye^n'é yā
ye^n'ē 'āā dɛ'ɛ́ nūu^n ca'āī chi ndii yā.
5 Ní mii^n canéé 'áámá sá^n'ā ndiicú
nditii^n'yu^n 'iinu ndúuyū chí ngiītā
sa. 6 Taachí Jesús n'diichí yā sa^n'ā
chi candíítí sá, níícú 'āā deenú yā
chí 'āā 'naá^n ngíítā sa, tuu'mi ní
nga^n'a yā ngiī yā sa^n'ā: ¿'Áá né^n'é dí
chí nduūvā ye^n'ē di?
7 Ní sa^n'ā chi ngiītā mii^n
nan'guɛɛcúta^n'ā sa ye^n'é yā: Señor,
nguɛ́ɛ́ mar 'áámá sa^n'ā chi cu'nuū^n
sa 'úú chɛ́ɛ́ti viinī taachi í'nu^n'u
nuū^{n}nī^n. Caati taachí ndaá, 'āā ndáā
taamá yā chɛɛtí viīnī.
8 Ní nga^n'a Jesús ngii yā sa^n'ā:
Nacuée^n di. Nadacuée^n di yiivɛ ye^n'ē
di ní cúna^n'a di.
9 Tuu'mí nūu^n nduūvā ye^n'ē sa.
Ní nadacuée^n sa yiivɛ ye^n'ē sa. Ní
cuna^n'a sá. Ní nguuvi mii^n ní sábado
nguuvi chí ntaavi'tuunúu^n 'ii^n'yā^n
Israel. 10 Níícú 'ii^n'yā^n Israel nga^n'a
yā ngiī yā sa^n'ā chí 'āā nanduuvá
ye^n'ē sa: Caati maa^n ní sábado mii^n,
tan'dúúcā chi ca^n'a ley, nguɛ́ɛ́ cuuví
nandɛ́ɛ di yiivɛ ye^n'ē di.
11 Ní n'guɛɛcúta^n'ā sa ye^n'é yā:
'Ii^n'yā^n chi dií^n yā chi nduuvā ye^n'é,

'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní nga^{n}'a yā ngii yā
'úú: Nadacuée^{n} di yiivɛ ye^{n}'ē di. Ní
cuina^{n}'a di.
12 Tuu'mi ní tiinguunéé^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
Israel sa^{n}'ā: ¿Du'ú chi 'tíícā nga^{n}'ā
ngii di: Nadacuée^{n} di yiivɛ ye^{n}'e di,
ní cuina^{n}'a di?
13 Níícú sa^{n}'ā chi 'āā nduuvá ye^{n}'ē
sa nguɛ́ɛ́ déénú sá du'ū 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n},
caati Jesús divíi yā ye^{n}'e sa^{n}'ā mii^{n}.
Ní neené n'deēe 'ii^{n}'yā^{n} snée yā mii^{n}.
14 Cuayiivi Jesús nandaacá yā sa^{n}'ā
na yáácū templo. Ní nga^{n}'a Jesús
ngii yā sa^{n}'ā: Cun'dííchí dí maa^{n} 'āā
nduuvá ye^{n}'ē di. 'Aa ntɛ́ɛ́ dii^{n} di
nuu^{n}ndi niicu nguɛ́ɛ́ cuta'āa táámá
ca'ai chi más cā taa^{n} di.
15 Tuu'mí sa^{n}'ā mii^{n} cuna^{n}'ā sa ní
ca^{n}'a sa chii sa 'ii^{n}'yā^{n} Israel chi
Jesús chi dií^{n} yā chi ndúúvā ye^{n}'e
sa. 16 Ni cáávā chuū ní can'dáā
'ii^{n}'yā^{n} Israel Jesús mii^{n} chí ne^{n}'é
sa 'caa^{n}'nú^{n} sa 'ii^{n}'yā^{n} caati dií^{n} yā
cosa chi 'tíícā mii^{n} nguuvi chi
sábado chi ntaavi'túúnuu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.
17 Jesús nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ye^{n}'ē
sa: Chiidá ni ndíí maa^{n} chí idii^{n} cá
yā ntii^{n}nyu^{n}. Ní 'úú idií^{n} ntii^{n}nyu^{n}
dendu'ū.
18 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} Israel ne^{n}'e
taaví sa 'caa^{n}'nú^{n} sa Jesús, caati
nguɛ́ɛ́ damaā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā
cumplir chi nga^{n}'ā na ley ye^{n}'e
sábado, caati nga^{n}'á yā chi
Dendyuūs Chiidá yā, ní dií^{n} yā chi
nduuvidáámá yā ndúúcū Dendyuūs.

Dendyuūs dicho'ó yā Daiya yā

19 Nan'guɛɛcuta^{n}'á Jesús ní nga^{n}'a
yā ngii yā sa^{n}'ā: Cuaacu níí^{n}nyú^{n},
cuāācū nii^{n}nyu^{n} chí nga^{n}'á ngií
ndis'tiī chi nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^{n} Daiyá
Dendyuūs mar 'áámá cosa dámaāa^{n}
ndúútī chi nguɛ́ɛ́ n'diichí yā chi
dii^{n} Chiidá yā. Caati tanducué^{n}'ē
chi dii^{n} Chiidá yā, 'tiicá ntúū^{n} dii^{n}
Daiyá yā. 20 Caati Dendyuūs Chiidá
ní diné^{n}'e yā 'úú chi Daiya yā. Ní
n'gi^{n}'i yā 'úú tanducué^{n}'e dendu'ū
chi dií^{n} yā. Niicu Chiidá n'gi^{n}'i cá
yā 'úú ntii^{n}nyu^{n} n'gɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ tii
chuū. Níícú ndis'tiī ca^{n}'a yíínú nī
ye^{n}'ē. 21 Tan'dúúcā Chiidá nadacuée^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n} chí 'āā n'dii ní nga'a yā
vida ye^{n}'é yā, 'tiicá ntúū^{n} 'úú Daiyá
yā ní nadacuée^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi 'āā n'díí
ní nga'á vida 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi ne^{n}'é
nga'á. 22 Caati Chiidá nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā
juzgar mar 'aama 'ii^{n}'yā^{n} naatí ca'á
yā 'úú chi Daiya yā chi dií^{n} juzgar
tanducué^{n}'ē. 23 Caati tanducué^{n}'ē
'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā honrar 'úú chi Daiyá
yā tan'dúúcā tanducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}
dií^{n} yā honrar Chiidá. Du'ū chi
nguɛ́ɛ́ idií^{n} yā honrar 'úú chi Daiyá
Dendyuūs ní nguɛ́ɛ́ idií^{n} yā honrar
Chiidá chi dicho'ó yā 'úú.
24 Cuaacu níí^{n}nyú^{n}, cuāācū
nii^{n}nyu^{n} nga^{n}'á ngií ndis'tiī: 'Ii^{n}'yā^{n}
chi n'giindiveé^{n} yā nduudu chi
nga^{n}'á, ní i'téénu yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
dicho'ō 'úú, vɛ́ɛ́ vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
ye^{n}'é yā. Niicu nguɛ́ɛ́ condenado
yā. Nguɛ́ɛ́ canee yā dácaā ye^{n}'ē chi
n'gii caati vɛ́ɛ́ vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
ye^{n}'é yā. 25 Cuaacu níí^{n}nyú^{n}, cuāācū
nii^{n}nyu^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī: Cuchii
hora ní hora mii^{n} chuū taachi 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi 'āā n'dií yā, 'caandiveé^{n}
yā nduudu ye^{n}'e 'úú chi Daiyá
Dendyuūs. 'Ii^{n}'yā^{n} chí i'teenu yā
nduudu ye^{n}'é cunduuchí yā cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. 26 Tan'dúúcā Chiidá vɛ́ɛ́
vida ye^{n}'ē maá^{n} yā, 'tiicá ntúū^{n} ca'a
yā 'úú chi Daiya yā vida ye^{n}'ē maá^{n}.
27 'Tíícā ca'á yā poder 'úú chi dií^{n}

juzgar 'ii^{n}'yā^{n} caati 'úú Sa^{n}'ā chi
Daiya Dendyuus 'úú. 28 Nguɛ́ɛ́ ca^{n}'ā
yiinu di ye^{n}'ē chúū, caati cuchii
hora taachi nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
chinúu yā maa^{n} ya^{n}'āa 'caandiveé^{n}
yā nduudu ye^{n}'é. 29 Ní nadacuée^{n} yā
ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n}
yā chi n'daacā, ní ca^{n}'á yā cuneé yā
ndúúcū vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ye^{n}'é
yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^{n}
yā, ca^{n}'á yā na condenación.

'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ca^{n}'a cuaacú yā ye^{n}'ē Jesús

30 Ní ca^{n}'a Jesús: 'Úú ní damaá^{n} ní
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ cuuvi dií^{n}. Tan'dúúcā
chi n'giindiveé^{n}, 'tíícā dií^{n} juzgar.
Ní chi dií^{n} juzgar ní cuaacu caati
nguɛ́ɛ́ in'nuú^{n} chi ne^{n}'é maá^{n} naati
chi ne^{n}'e maā^{n} Chiidá chi dichó'o
yā 'úú. 31 Ndúútī chi ye^{n}'é māa^{n} chi
nga^{n}'á cuaacu ní nguɛ́ɛ́ cuaacu.
32 Táámá 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā caa^{n}'ma^{n}
cuaacú yā ye^{n}'ē 'úú. 'Úú ní deenú
tīi chí nga^{n}'a yā ye^{n}'ē 'uú chi
cuaacu. 33 Ní ndís'tiī ní dichó'o nī
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nanáá^{n} Juan. Ní Juan
mii^{n} ca^{n}'a sa nduudu cuaacu ye^{n}'e
'úú. 34 Caati 'úú nguɛ́ɛ́ ita'á nduudu
cuaacu ye^{n}'ē sá^{n}'ā ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū naati nga^{n}'á tanducué^{n}'ē chuū
caati ndís'tiī ní cuuvi nanguá^{n}'ai
nī. 35 Nííćú Juan chi chɛɛdínuū^{n}ni^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} tan'dúúcā 'áámá chi
dɛɛvɛ ngiichi ní ngíí n'gai, 'tííca
yā. Ní ndís'tiī ní diné^{n}'e nī vaadī
yeenú ye^{n}'é nī 'áámá tiempo ndúúcū
chi dɛɛvɛ ye^{n}'é yā. 36 Naati 'úú ní
nga^{n}'á nduudu cuaacu chi ch'ɛɛtɛ ca
chi ca^{n}'a Juan mii^{n} caati ntii^{n}nyu^{n}
chi teē Chiidá 'úú, ní chuū idií^{n}.
Tan'dúúcā maā^{n} ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n}
ní nga^{n}'ā nduudu cuaacu ye^{n}'é
chi Chiidá dichó'o yā 'úú. 37 Nííćú
maa^{n} Chiidá chi dichó'o yā 'úú
nga^{n}'a yā nduudu cuaacu ye^{n}'ē
'úú. Ndís'tiī mar 'áámá vmné^{n}'ēe
nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} nī nduudu ye^{n}'e
chiidá, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú n'diichí nī
'ii^{n}'yā^{n} taacá yā. 38 Ní ndis'tiī ní nguɛ́ɛ́
'áámá canée nī ndúúcū nduudu ye^{n}'é
yā caati ndís'tiī nguɛ́ɛ́ s'téénu nī chi
'úú ní 'ii^{n}'yā^{n} chi Dendyuūs dichó'o
yā. 39 In'nuú^{n} nī naachi cánéé
nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs, nííćú
cadiinúú^{n} nī chi vɛ́ɛ́ vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} ye^{n}'é nī. Ní míí^{n} nga^{n}'ā
cuaacu ye^{n}'ē 'úú. 40 Ndis'tiī nguɛ́ɛ́
ne^{n}'é nī chii nī nanaá^{n} tiī cuūvī vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ye^{n}'é nī.
41 'Úú ní nguɛ́ɛ́ cuta'á honra ye^{n}'e sa^{n}'ā
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 42 Naati 'úú ideenú
táácā ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é nī Dendyuūs.
43 'Úú ní cuchií ndúúcū chi duuchi
Chiidá. Ní nguɛ́ɛ́ 'cuaa^{n} nī ndís'tiī 'úú.
Ndúúti chi taamá yā cuchií yā ndúúcū
nduudu ye^{n}'e maá^{n} yā, tuu'mi ní 'cuaá^{n}
nī 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. 44 ¿Táácā cu'téénú ndís'tiī
chi dií^{n} nī honrar 'áámá nī ye^{n}'ē taamá
nī ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é nī chi Dendyuūs dií^{n}
yā honrar n'diī? 45 Nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^{n}
ndis'tiī chi 'úú nga^{n}'á nuu^{n}ndi ye^{n}'e
ndís'tiī nanáá^{n} Chiidá. Vɛ́ɛ́ 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a nuu^{n}ndi ye^{n}'e ndís'tiī
chi Moisés chi 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu nī.
46 Ndúúti chi ndís'tiī chi'téénu nī ye^{n}'e
Moisés mii^{n} tuu'mi ní cu'téénu nī 'úú
caati ye^{n}'ē 'úú chi dingúu^{n} sa. 47 Ndúúti
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu nī chi dingúū^{n} Moisés,
¿tááca cu'téénu nī nduudu ye^{n}'ē 'úú?

Jesús ca'á yā chi che'é nyu^{n}'u mil sa^{n}'ā

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 Cho'o cosa chuū, ní cue^{n}'e
Jesús taama lado ye^{n}'ē

nuu^{n}ni^{n}'yá^{n}'ā Galilea chi nguuvi
ntúū^{n} Tiberias. 2 Nééné n'deēe
'ii^{n}'yā^{n} cue^{n}'e yā n'dáa yā Jesús caati
n'diichí yā señales ye^{n}'é yā chi dií^{n}
yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ngiītā. 3 Ní
cuchɛɛ Jesús 'áámá cuɛɛti ní míí^{n}
ch'iīndí yā ndúúcū discípulos ye^{n}'é
yā. 4 Ní chinee nii^{n}nuú^{n} nguuví
ye^{n}'e pascua ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} Israel
s'ee^{n}. 5 Tuu'mí n'diichi Jesús cuaa^{n}
'nii^{n}nuú^{n} níícú snaa^{n} yā chí n'deee
n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} cuchií yā nanáa^{n} yā. Ní
Jesús nga^{n}'a yā ngii yā Felipe: ¿Tií
ca^{n}'a yú cuaī yú pan chi che'e 'ii^{n}'yā^{n}
s'tíī?
6 Ní chuū Jesús nga^{n}'a yā ti dií^{n} yā
probar sa^{n}'ā mii^{n} táácā dii^{n} sá maā^{n}
sa, caati Jesús maá^{n} yā deenú yā dɛ'ɛ̄
chi dií^{n} yā. 7 Nan'guɛɛcúta^{n}'a Felipe
mii^{n} ye^{n}'é yā: Ndúúcū nyu^{n}'u ciento
caadi tuūmī chi ca^{n}'á nguaí pan
nguɛ́ɛ́ tunéé^{n} chí cuta'á 'ii^{n}'yā^{n} s'tiī
'aama taa^{n} chí che'e yā.
8 'Áámá discípulo ye^{n}'é yā chí
ngúúví Andrés chi 'díínu yā Simón
Pedro, nga^{n}'a sá ngii sa Jesús:
9 'Áámá sa^{n}'ā 'líí^{n} chi canee 'muu^{n}
ndɛ́ɛ sa nyu^{n}'u panes cebada
ndúúcū na 'uuvi 'yaācā n'gaiyáā.
¿Dɛ'ɛ̄ tunéé^{n} chuū chi che'e 'ii^{n}'yā^{n}
s'tíī?
10 Tuu'mi ní nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús
mii^{n} nga^{n}'a yā ngii yā sa^{n}'ā: Cúúví nī
'ii^{n}'yā^{n} s'tiī ní 'cuɛɛtɛ́ núú^{n} yā. Nééné
vɛ́ɛ́ yuune lugar mii^{n} níícú ch'ɛɛtɛ
'áámá número tan'duucā nyu^{n}'u mil
sa^{n}'ā. 11 Ní Jesús mii^{n} sta'á yā panes
mii^{n} níícú taachi nga^{n}'a yā ngii yā:
Gracias N'dii Ndyuūs, tucá'a yā
ca'a yā discípulos, ní discípulos ní
ca'á yā 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛɛ̄tɛ́ mii^{n}. 'Tiicá
ntúū^{n} dii^{n} Jesús ndúúcū 'yaācā. Ní
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} sta'á yā 'yaācā. Sta'á yā
nducué^{n}'ē chi ne^{n}'é yā. 12 Taachi 'āā
ntɛɛ vɛ́ɛ́ chi ne^{n}'e yā, Jesús nga^{n}'a
yā ngii yā discípulos ye^{n}'é yā:
Nadicuée^{n} di nducué^{n}'ē táá^{n} panes
chi nángaāva caati nguɛ́ɛ́ cuuvi
ndáí dɛ'ɛ̄ vɛɛ.
13 Nadicuée^{n} yā tanducué^{n}'ē taa^{n}
panes chi nángaāva. Níícú chiitu
ndiichúúví 'cuɛɛtɛ̄ɛ naachi nyu^{n}'u
pan cebada chi ningaāva naachí
che'ē 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 14 Taachi n'diichi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} señal chi dii^{n} Jesús
mii^{n} tuu'mi ní nga^{n}'a yā ngii yā
vi'ī: Cuaacu níí^{n}nyú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} 'cúū
chi profeta chi canee chi ndaá yā
i^{n}'yéé^{n}di 'cūū.
15 Taachí tuumicádíínuu^{n} Jesús chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ne^{n}'é yā cuta'á yā 'yā ní
cu'née^{n} yā 'yā lado ye^{n}'ē rey tuu'mi
ní cue^{n}'é máa^{n} yā na 'áámá cuɛɛtī.

Jesús ngiica yā vmnaa^{n} nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 'Āā chii chíínū mii^{n} ní cue^{n}'e
discípulos ye^{n}'é yā na nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā.
17 Ní chi ndaa yā 'áámá barco ní
cue^{n}'é yā ná nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. Ní 'āā
ntɛ́ɛ́ ndaá yā na yáā^{n} Capernaum.
'Āā chii 'da'a ní nguɛ́ɛ́ ndáā Jesús
naachi snée yā. 18 Ní cho'ō 'aama
'yúúné taa^{n} ní nadācuéé^{n} n'dai
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. 19 Taachí 'āā cue^{n}'é
yā tanduu nyu^{n}'u candúū nyaa^{n}
kilómetros, tuu'mí n'diichí yā chi
cúchiī Jesús mii^{n}. Ngiicá yā cuaa^{n}
vmnaa^{n} nuū^{n}nī^{n}. Ní taachi 'aa cháá
ndaa Jesús nii^{n}nuú^{n} na barco mii^{n}
discípulos dii'yā sá chiī. 20 Ní Jesús
nga^{n}'a yā ngiī yā sa^{n}'ā s'ee^{n}: Nguɛ́ɛ́
'va'ā ndís'tiī ti 'úú.
21 Tuu'mí nga^{n}'a sá ngii sa Jesús:
Cho'ó nī cuaa^{n} chɛɛti barco. Yeenú
n'dai sa chi sndaā Jesús na barco.

'Āā nuú^n ndaa barco mii^n na yá^n'āa
naachí cué^n'ē.

'Ii^n'yā^n in'nuú^n yā Jesús

22 Chi dɛɛvɛ táámá nguuvi ní
'ii^n'yā^n chi snéé yā táámá lado ye^n'e
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā n'diichí yā 'áámá
barco nūu^n, barco mii^n chi 'āā cue^n'ē
discípulos. Ní n'diichí yā chi nguɛ́ɛ́
cue^n'e Jesús ndúúcū discípulos ye^n'é
yā. Ní discípulos ye^n'é yā cuina^n'á
yā dámaá^n yā. 23 Tan'duuvi barcos
ye^n'ē Tiberias ndaā nii^{n}nuú^n na
lugar naachi ch'ɛɛtɛ́ yā chi che'é yā
pan 'iicū cuayiivi chi Jesús ngā^n'a
yā: Gracias n'dii Dendyuūs Chiidá.
24 Taachí 'ii^n'yā^n n'diichi yā chi
nguɛ́ɛ́ Jesús mii^n ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
discípulos ye^n'é yā, tuu'mi ní chi
ndaá yā chɛɛti barcos. Ní cue^n'é
yā na yáā^n Capernaum. N'nuū^n yā
Jesús mii^n.

Jesús tan'dúúcā yuūndū chi ca'a vida

25 Taachí 'ii^n'yā^n s'ee^n ndaacá yā
Jesús táámá lado ye^n'ē nuū^{n}nī^n'yá^n'ā
tuu'mi ní nga^n'a yā ngii yā 'ii^n'yā^n:
N'diī Maestro, ¿tíí cua^n'a ndaá nī
'muu^n?
26 Nan'guɛɛcúta^n'a Jesús ye^n'e
yā ní nga^n'a yā ngii yā: Ndís'tiī,
cuaacu níí^{n}nyú^n cuāācū nii^{n}nyu^n
nguɛ́ɛ́ in'nuú^n nī 'úú ti n'diichí nī
chi dií^n señales naati chí teé pan, ní
che'é nī ní chiitu ndis'tiī. 27 Nguɛ́ɛ́
dií^n nī ntii^{n}nyu^n ye^n'e comida chi
chó'ōo ti ye^n'e comida chí cunéé
cue^n'e daā^{n}ma^n, chɛɛ chi tee Sa^n'ā
chi Daiya Dendyuūs ndís'tiī caati
Dendyuūs Chiidá ca'á yā poder
Daiyá yā.
28 Tuu'mi ní nga^n'a sa^n'ā s'ee^n ngii
sá 'ii^n'yā^n: ¿Taacā dií^n 'nū chi cuuví
dií^n 'nū ntii^{n}nyu^n chi ntii^{n}nyu^n ye^n'é
Dendyuūs mii^n?
29 Nan'guɛɛcutá^n'ā Jesús ye^n'ē sa
ní nga^n'á yā ngii yā sa^n'ā: Chuū chi
ntii^{n}nyu^n ye^n'e Dendyúūs mii^n chi
cu'téénu di ye^n'ē 'ii^n'yā^n chi Ndyuūs
dichó'o yā 'ii^n'yā^n.
30 Tuu'mí nga^n'a sa ngii sa 'ii^n'yā^n:
¿Dɛ'ɛ señal chí cu'nee^n nī chí snaá^n
'nū, ní cu'téénu 'nū n'diī? ¿Dɛ'ɛ
ntii^{n}nyu^n idií^n nī? 31 Chiida yú ní
che'é yā yuūndū maná na yá^n'āa
naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n
tan'dúúcā chi canéé nguū^n na libro
ye^n'e Ndyuūs 'tíícā: Yuūndū ye^n'ē
nanguuvi Ndyuūs ca'á yā chi che'é
'ii^n'yā^n s'ee^n.
32 Nan'guɛɛcutá^n'ā Jesús ye^n'ē sa:
Cuaacu níí^{n}nyú^n, cuāācū nii^{n}nyu^n
nga^n'á ngií ndis'tiī: Nguɛ́ɛ́ teé yā
Moisés mii^n yuūndū chi maná chi
ye^n'ē nanguuvi, naati Chiidá teé yā
n'diī pan chi cuaacu níí^{n}nyú^n chí
ye^n'e va'ai chɛɛti nguuvi. 33 Caati
pan chi ye^n'é Dendyuūs ní 'ii^n'yā^n
mii^n chi inch'eé^n yā ye^n'e va'ai chɛɛti
nguuvi ní nga'á yā vida cue^n'e
daā^{n}ma^n ye^n'ē 'ii^n'yā^n ye^n'e^n í^n'yeē^{n}dī.
34 Tuu'mi ní nga^n'ā sa ngii sa Jesús:
Señor, tée nī pan 'cūū nús'uu cue^n'é
daā^{n}ma^n.
35 Jesús nga^n'a yā ngii yā sa^n'ā: 'Úú
ní tan'dúúcā pan 'tíícā 'úú ni ca'á
vida cue^n'e daā^{n}ma^n. Du'u chi chii
nanaá^n nguɛ́ɛ́ cúúví cuiicú yā. Ní
du'ū chi cu'teenu 'úú 'āā ntɛ́ɛ́ cuuví
yaacá yā. 36 Naati 'úú ni nga^n'á
ndis'tiī: 'Āā n'diichí nī 'úú, níícú ndíí
nguɛ́ɛ́ s'téénu nī 'úú. 37 Tanducué^n'ē
'ii^n'yā^n chi itée Chiidá 'úú, 'ii^n'yā^n s'tíī
cuchiī nanaá^n. Du'ū chí chiī nanaá^n
nguɛ́ɛ́ tun'daá 'ii^n'yā^n chuva'aī.
38 Caati 'úú chiicá ye^n'ē na va'ai

chɛɛtɛ nguuvi ní nguɛ́ɛ́ dií^n chi 'úú
ne^n'é maá^n, caatí dií^n chi ne^n'e maāa^n
'ii^n'yā^n chi dichó'o yā 'úú. 39 Chuu
chi ne^n'ē Chiidá chi dichó'o yā 'úú,
caati 'úú ní nguɛ́ɛ́ nindaí mar 'áámá
ye^n'ē tanducué^n'ē chi tee yā 'úú. 'Úú
ní nadin'duuchí tanducué^n'ē 'ii^n'yā^n
ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā nguuvi chi
'cuiīnū i^n'yeē^{n}dī. 40 Chuū chi ne^n'e
'ii^n'yā^n chi dichó'o yā 'úú: Nducyaaca
'ii^n'yā^n chi n'diichí yā Daiya Ndyuūs,
ní i'téénu yā 'ii^n'yā^n, vɛ́ɛ́ vida cue^n'e
daā^{n}ma^n ye^n'é yā. Niicu 'úú ní
nadicueé^n 'ii^n'yā^n s'ee^n nguuvi chi
'cuiīnū i^n'yeē^{n}dī.
41 Tuu'mí nga^n'ā 'ii^n'yā^n Israel
ye^n'é yā: Nguɛ́ɛ́ n'daacā chi nga^n'a
yā: 'Úú tan'dúúcā pan chi cuch'éé^n
nanguuvi, 'tíícā 'úú. 42 Ní nga^n'a
yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ sá^n'a 'cūū chi Jesús
daiya José? Ní n'diichi yú chiidá yā
ndúúcū chɛɛcú yā. ¿Taacā chi nga^n'ā
sa: 'Úú chi cuch'eé^n ye^n'e na va'ai
chɛɛti nguuvi?
43 Ní Jesús nan'guɛɛcúta^n'á yā
ye^n'ē sa, ní nga^n'a yā ngií yā sa^n'ā:
Nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n ndís'tiī nguáá^n maá^n
nī. 44 Mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cuuvi
ndaá yā nanaá^n ndúútī chi Chiidá
chi dichó'o yā 'úú nguɛ́ɛ́ nndɛ́ɛ yā
'ii^n'yā^n. 'Úú nadan'duuchí 'yā nguuvi
chi 'cuiīnū i^n'yeē^{n}dī. 45 Canéé nguū^n
na libro ye^n'ē Ndyuūs naachi nga^n'a
profetas 'tíícā: Dendyuūs ca'cuee^n
yā nducyaaca yā. Nducyaaca 'ii^n'yā^n
chi ch'iindiveé^n yā ye^n'ē Chiidá ní
'āā cueé^n yā ye^n'ē Chiidá, cuchií yā
nanáá^n 'úú.
46 Mar 'áámá 'ii^n'yā^n 'āā n'diichí
yā Chiidá, dámaa^n Cristo chi ye^n'e
Dendyuūs ti Daiyá Ndyuūs. 'Ii^n'yā^n
'cúū dámaā^n n'diichí yā Chiidá.
47 Cuaacu níí^{n}nyú^n, cuāācū nii^{n}nyu^n
nga^n'á ngīi ndis'tíī: Du'ū chi i'téénu
yā 'úú cunduuchí yā cue^n'e daā^{n}ma^n.
48 'Úú tan'dúúcā pan chi canduuchi,
'tíícā 'úú. 49 Chiidá nī che'é yā pan
maná na yá^n'āa naachi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n
ní ch'iī yā. 50 Chúū chi pan chi
cuch'éé^n na va'ai chɛɛti nguuvi
caatí 'ii^n'yā^n chi che'é yā ye^n'ē nguɛ́ɛ́
'cuūvi yā. 51 'Úú tan'dúúcā pan chi
canduuchi chi cuch'eé^n na va'ai
chɛɛti nguuvi. Du'u 'ii^n'yā^n chi ché'e
yā pan 'cūū, cunduuchí yā cue^n'e
daā^{n}ma^n. Níícú pan mii^n chi 'úú
ca^n'á ní yuūtɛ̄ ye^n'é maá^n. Chuū chi
ca'á cáávā vida ye^n'é 'ii^n'yā^n ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū.
52 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n Israel ch'ɛɛcu
cheendí sá nguaa^n maā^n sa: ¿Táácā
cuuvi tée sá cuerpo ye^n'ē sa chi
che'é 'nū?
53 Tuu'mí nga^n'a Jesús ngii yā
sa^n'ā: Cuaacu níí^{n}nyú^n, cuāācū
nii^{n}nyu^n nga^n'á ngií ndis'tiī: Nduuti
chi nguɛ́ɛ́ che'e nī cuerpo ye^n'e Sa^n'ā
chi Daiya Dendyuūs ní nduuti chi
nguɛ́ɛ́ cu'ú nī yuuú^n ye^n'ē sa, nguɛɛ
cūnee vida cue^n'e daā^{n}ma^n ndúúcu
nī. 54 Du'u chi che'e cuerpo ye^n'é
ni cu'u yuuú^n ye^n'é, cunéé vida
cue^n'e daā^{n}ma^n ndúúcū. Níícú 'úú
nadicueé^n 'ii^n'yā^n s'ee^n nguuvi chi
'cuiīnū i^n'yee^{n}dī. 55 Caati cuerpo
ye^n'é, cuaacu níí^{n}nyú^n yuūtɛ̄ chi
che'e yā. Ní yuuú^n ye^n'é, cuaacu
níí^{n}nyú^n chi yuuú^n chi cu'u yā.
56 Du'u chí che'e cuerpo ye^n'é ní cu'ú
yuuú^n ye^n'é cunee yā nduucú, ní 'úú
cuneé ndúúcu yā. 57 Tan'dúúcā chi
Chiidá canduuchí yā ní dichó'o yā
'úú, ní 'úú canduuchí cáávā 'ii^n'yā^n
mii^n. 'Tiicá ntúū^n 'ii^n'yā^n chi che'e
yā 'úú, 'ii^n'yā^n mii^n ní cunduuchi
ntúú^n yā cáávā 'úú. 58 Chúū pan chi

cuch'eé^n ye^n'ē na va'ai chɛɛti nguuvi.
Nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā pan maná chi che'ē
chiidá nī mii^n tiempo chi 'āā chó'ōo
ní ch'īi yā. Du'u chi che'e pan 'cūū
cunduuchí yā cue^n'e daā^{n}ma^n.
59 Chuū chí ca^n'a Jesús na yáacū
sinagoga taachi cue^n'é yā na yáā^n
Capernaum.

Nduudu ye^n'e vida cue^n'e daā^{n}ma^n

60 Tuu'mi n'deee n'dáí discípulos
ye^n'é yā taachi ch'iindiveé^n yā chuū
ní ca^n'a yā: Chɛɛchí 'tɛ́ɛ́ nduudu
'cūū. ¿Du'ū rá 'caandivee^n rá?
61 Taachí déénú maā^n Jesús chi
discípulos ye^n'é yā indeē sa nguáá^n
maā^n sa ye^n'e chúū tuu'mi ní nga^n'á
yā ngii yā sa^n'ā s'ee^n: ¿'Áá chuū chi
nguɛɛ ineé^n nūu^n ndís'tiī? 62 ¿Dɛ'ɛ̄ ca
dií^n ndis'tiī, taachí n'diichí nī Sa^n'ā
chí Daiya Dendyuūs chí ch'ee sa na
va'ai chɛɛti nguuvi naachí canéé sa
vmnáá^n vmnaa^n? 63 Espíritu chuū
chí nga'a vida ye^n'é 'ii^n'yā^n ní 'ii^n'yā^n
canéé ndúúcū espíritu ye^n'é yā. Yuūtɛ̄
mii^n nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ idiīi^n. Nduudu
chi nga^n'á ngií ndis'tiī, ní ye^n'ē
espíritu ní ca'a vida 'ii^n'yā^n. 64 Vɛ́ɛ́
n'duuvi ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ i'téénú nī.
Caati Jesús ndíí cuaa^n vmnaa^n 'āā
deenú yā du'ū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́
cu'téénu yā, nííсú du'ū 'ii^n'yā^n chí
dií^n yā entregar 'ii^n'yā^n. 65 Ní Jesús
nga^n'a yā: Cáávā chuū chi nga^n'á
ngií ndís'tiī, caati mar 'áámá 'ii^n'yā^n
nguɛ́ɛ́ cuchií yā nanaá^n ndúúti chi
nguɛ́ɛ́ cáávā chi Dendyúūs 'cuú^n yā
'ii^n'yā^n. 66 Ndii tuu'mi, neené 'yaa^n
discípulos ye^n'é yā ndaacadáámí sá
ní 'āā ntɛ́ɛ́ cachiica sa ndúúcū Jesús.
67 Tuu'mí ní nga^n'a Jesús ngii yā sa^n'ā
chi ndiichúúví: ¿'Áá ne^n'é nī ntuū^n
ndís'tiī ndaacadáámí nī ye^n'é?
68 Tuu'mi ní nan'guɛɛcúta^n'ā Simón
Pedro: Señor, ¿du'u chí ca^n'ā ndúúcu
'nū? N'diī ní canée nī ndúúcū
nduudu ye^n'ē vida cue^n'e daā^{n}ma^n.
69 Nús'uu i'téénu 'nū ní deenú 'nū
chi n'diī chi Cristo, Daiya Dendyúūs
chi canduuchi cue^n'e daā^{n}ma^n.
70 Ní Jesús nan'guɛɛcúta^n'á yā:
¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'úú chí ndɛɛvɛ́ ndís'tiī
ndiichúúví nī? Ní 'áámá chɛ́ɛ́ ndís'tiī
ni yáá^{n}n'guiinūu^n.
71 Ní nga^n'a yā ye^n'e Judas
Iscariote, daiya Simón caati sá^n'a
'cūū chi canee chí dii^n sa entregar
'ii^n'yā^n. Sa^n'ā mii^n 'áámá sá ye^n'ē
naachi ndiichúúví sá.

'Diīnū Jesús nguɛ́ɛ́ i'teenú yā

7 Cho'ōo tanducué^n'ē chuū, Jesús
cachiicá yā na yá^n'āa Galilea.
Nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā cuchiicá yā na yá^n'āa
Judea caati sa^n'ā Israel s'ee^n canéé
ngiinu sa chí 'caa^n'nú^n sa Jesús. 2 Ní
'āā chinee nii^{n}nuú^n nguuvi 'viicu
ye^n'ē va'āī chi 'nee^n n'daí yā arco
ye^n'ē testamento ye^n'ē 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n. 3 Tuu'mí ní nga^n'a 'díínu yā
ngii yā 'ii^n'yā^n: Nan'dáa di 'múú^n
ní cue^n'e di na yá^n'āa Judea caati
discípulos ye^n'ē di cuuví snaa^n yā
dendu'ū ntii^{n}nyu^n chí idii^n di. 4 Caati
ndii 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ dií^n yā
'áámá chi canúú^n n'de'ei. Nííсú maá^n
yā ní ne^n'é yā chi 'ii^n'yā^n n'diichí yā
'yā. Ndúúti chí dii chí dii^n di cosa
chi 'tíícā tuu'mi ní 'cuu^n'mi^n di maā^n
di nanáá^n 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū.
5 Ní mar 'áámá 'díínu yā nguɛ́ɛ́
chi'teenú yā 'ii^n'yā^n. 6 Tuu'mí nga^n'a
Jesús ngii yā sa^n'ā: 'Aa ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
chi 'aacu hora ye^n'é, caati tiempo
ye^n'é nī 'āā canéé. 7 'Ii^n'yā^n ye^n'ē
i^n'yée^{n}dī cuuvi n'diichí yā ndis'tiī.

Nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí yā 'úú caati
'úú ní nga^n'á cuaacú chɛɛ chi nguɛ́ɛ́
n'daacā idii^n 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yéé^{n}di
'cūū. 8 Ndís'tiī ca^n'a nī 'viicú 'cūū. 'Úú
ní nguɛɛ ca^n'á maa^{n}nguuvi, caati 'āā
cuɛ́ɛ́ cunuū^n ca'a hora ye^n'é.
9 Taachi ch'iinu ca^n'a yā chii yā
nduudú 'cūū 'díínu yā, tuu'mi Jesús
canée ca yā yá^n'āa Galilea.

Jesús cue^n'e yā 'viicu ye^n'ē va'āī chi 'nee n'dái yā arco ye^n'ē testamento

10 Taachi cue^n'é sa^n'a 'díínu yā
'viicu, 'tiicá ntúū^n mii^n ní cue^n'é
Jesús cuayiivi. Nguɛ́ɛ́ ch'i^n'í yā
chi Jesús mii^n. Che^n'e n'de'ei núu^n
yā. 11 Tuu'mi ní sa^n'a Israel s'ee^n ní
in'nuu^n sa 'ii^n'yā^n na 'viicu mii^n. Ní
nga^n'a sa: ¿Tíí cánéé 'ii^n'yā^n mii^n?
12 'Ii^n'yā^n yáā^n mii^n neené n'deēe
nga^n'a yā ye^n'é yā. N'duuví yā nga^n'a
yā: 'Ii^n'yā^n mii^n n'dai taavi yā. Ta
n'duuví yā nga^n'a yā: Nguɛ́ɛ́, caati
nginnche'éí yā 'ii^n'yā^n.
13 Mar 'áámá sa^n'ā chí che^n'e sa
'viicu nguɛ́ɛ́ ca^n'a sa ye^n'é yā ti 'va'a
sa 'ii^n'yā^n Israel.
14 Chí ma^n'ā 'viicu, tuu'mi ní Jesús
cuchɛɛ́ yā chɛɛti yáacū templo ní
chi'cuee^n yā. 15 Níícú sa^n'a Israel
nge^n'e yiinu sa ní nga^n'ā sa: ¿Táácā
déénu sá^n'a 'cūū letras caati sá^n'a
'cūū nguɛɛ 'née^n sa?
16 N'guɛɛcúta^n'a Jesús ní ca^n'a
yā: Chii^n chí ngi'cueé^n chi deenú
ní nguɛ́ɛ́ ye^n'é, ti ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
dichó'o yā 'úú. 17 Ndúuti chi 'ii^n'yā^n
ne^n'é yā dií^n yā voluntad ye^n'é
Dendyuūs, tuu'mi ní deenú yā chi
ngi'cueé^n nduuti chi ye^n'é Dendyuūs
o nduuti chi 'úú nga^n'á ye^n'ē maá^n.
18 'Ii^n'yā^n chí nga^n'a yā ye^n'ē maá^n
yā in'nuú^n yā poder ye^n'ē maá^n yā.
Naati 'ii^n'yā^n chi in'nuú^n yā poder
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi dichó'o yā 'yā, 'ii^n'yā^n
mii^n ní cuaacú yā. Ní nguɛ́ɛ́ chi
nguɛ́ɛ́ cuaacu nduucú yā.
19 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ ca'a Moisés ndís'tiī
ye^n'ē ley? Ní mar áámá ndís'tiī nguɛ́ɛ́
idií^n nī chi nga^n'a ley mii^n. ¿Dɛ'ɛ̄
cáávā chí ne^n'e 'caa^n'nu^n ndís'tiī 'úú?
20 N'guɛɛcutá^n'ā 'ii^n'yā^n ní ca^n'a yā
Jesús: Yáá^{n}n'guiinūū^n canéé ndúúcū
di. ¿Du'ū idii^n núú^n yiinu chi ne^n'é
'caa^n'nū^n dii?
21 Jesús ní n'guɛɛcutá^n'a yā ní
nga^n'a yā ngii yā 'ii^n'yā^n: Dií^n 'áámá
ntii^{n}nyu^n ní nducyaaca ndís'tiī
nge^n'e yiinu nī. 22 Cuaacu chi Moisés
mii^n tee sa ley ye^n'e circuncisión
ndís'tiī. (Nguɛ́ɛ́ chíí^n ye^n'ē Moisés
mii^n chi ye^n'ē chiidá nī.) Ni sábado
chi nguuvi chí 'ii^n'yā^n Israel
ntaavi'tuunúú^n yā, ndís'tiī idií^n nī
circuncidar sa^n'ā 'líí^n. 23 Ndúúti chi
cuaá^n nī chi dií^n yā circuncidar sa^n'ā
'líí^n nguuvi sábado caati ley ye^n'ē
Moisés canéé chi dií^n nī cumplir,
¿dɛ'ɛ̄ induuvi táa^n nī nduucú caati
sábado idií^n chi nduūvā n'dáacā
ye^n'e 'áámá sa^n'ā? 24 Nguɛ́ɛ́ dií^n nī
juzgar tan'dúúcā chi nadacadíínuu^n
nī naati dií^n nī juzgar chi cuaacu
ndúúcū chi n'daí mii^n.

¿'Áá sa^n'ā mii^n chi Cristo?

25 Tuu'mí nga^n'a n'duuví 'ii^n'yā^n
ye^n'e yáā^n Jerusalén: ¿'Áá nguɛ́ɛ́
'ii^n'yā^n 'cúū chí ne^n'e 'caa^n'nú^n yā?
26 N'diichí nī. Jesús nguɛ́ɛ́ 'va'á yā
nga^n'a yā nanáá^n nducyáácá 'ii^n'yā^n.
Ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ 'ii^n'yā^n nga^n'a yā
ngii yā 'yā. ¿'Áá cuaacu níí^{n}nyú^n chí
'ii^n'yā^n n'gɛɛtɛ chi nga^n'ā ntii^{n}nyú^n
yā ní déénú yā chi 'ii^n'yā^n 'cúū chi
cuaacu níí^{n}nyú^n chi Cristo? 27 'Ii^n'yā^n

'cúū deenu yú tií ndiicá yā naati
taachi ndiicá Cristo mii^n, mar 'áámá
'ii^n'yā^n nguɛɛ deenú yā tií ndiicá yā.
28 Tuu'mi ní nga^n'a yuudu Jesús
taachí chi'cuee^n yā na yáacu templo
ní nga^n'a yā: Ndís'tiī, ní 'āā n'diichí
nī 'úú. Ní 'āā deenú nī tiī yáā^n ye^n'é.
Níícú 'úú ní nguɛ́ɛ́ cuchií ye^n'ē maá^n,
naati 'ii^n'yā^n chi dichó'o yā 'úú ní
cuaacú yā. Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ n'diichí nī
'ii^n'yā^n mii^n. 29 Naati 'úú ní n'diichí
'ii^n'yā^n mii^n caati 'úú ndiicá ye^n'é yā,
ní 'ii^n'yā^n mii^n dichó'o yā 'úú.
30 Tuu'mi ní idii^n núu^n yiinu
'ii^n'yā^n chi cuta'á yā Jesús naati
mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ che'ē ta'á
yā Jesús, caati 'āā cuɛ́ɛ́ ndaa hora
ye^n'é yā. 31 Nííćú 'yaa^n n'dáí 'ii^n'yā^n
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi snéē mii^n chi'téénu
yā Jesús. Ní nga^n'a yā ngii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n: Taachi ndaá Cristo mii^n, ¿'áá
nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^n yā más cā señales
chi dii^n sá^n'a 'cūū?

Sa^n'ā fariseos dicho'ó yā policías chi sta'á yā Jesús

32 Tuu'mi ní sa^n'ā fariseos
ch'iindivee^n sa ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
neené n'deee nga^n'a yā 'túúcā ye^n'é
Jesús mii^n. Chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū
sa^n'ā fariseos dicho'ó yā policías chi
cuta'a sa Jesús. 33 Tuu'mi ní Jesús
nga^n'a yā ngiī yā sa^n'ā s'ee^n: 'Āā ntɛɛ
'náá^n cuneé ndúúcū ndis'tíī ní na^n'á
n'diichí 'ii^n'yā^n chi dichó'o yā 'úú.
34 In'nuú^n nī 'úú ní 'āā ntɛ́ɛ́ ndaacá
nī 'úú. Ní naachi 'úú caneé, ndís'tiī
ní nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaa nī.
35 Tuu'mi ní nga^n'a 'ii^n'yā^n Israel
nguaa^n maá^n yā: ¿Tií cá^n'ā 'ii^n'yā^n
'cúū chi nguɛ́ɛ́ nindaaca yú 'ii^n'yā^n?
¿'Áá ca^n'á yā n'diichi 'ii^n'yā^n Israel
chi cue^n'é yā 'muu^n cue^n'é yā mii^{n}yā
nguaa^n 'ii^n'yā^n chi nguɛɛ ye^n'e
ndaata Israel ní ca'cueé^n yā 'ii^n'yā^n
mii^n? 36 ¿Dɛ'ɛ̄ chi ntúū^n nga^n'ā Jesús:
In'nuú^n nī 'úú ní nguɛ́ɛ́ nindaāca
nī 'úú; ní naachi 'úú caneé, nguɛ́ɛ́
cuuvi cundaā ndís'tiī?

Yíícú ye^n'e nuū^{n}nī^n chi canduuchi

37 Ngúúví chí ch'iīnū 'viicu ch'ɛɛtɛ
mii^n, Jesús cheendii yā ca^n'ā diitú
yā: Du'u chí yaaca chiī nanaá^n ní
'úú ca'á chi cu'u yā. 38 Du'ū chi
i'teenu 'uú, vɛ́ɛ́ vida ye^n'é yā. Ní
vida canéé tan'dúúcā 'áámá yíícú
nuū^{n}nī^n chi ca'a vida cue^n'e daā^{n}ma^n
'ii^n'yā^n mii^n. Chuū canee nguū^n na
libro ye^n'e Dendyuūs.
39 Ní chuū nga^n'á yā ye^n'ē Espíritu
N'dai ye^n'e Ndyuūs. 'Ii^n'yā^n chi
cu'téénu yā Jesús canéé chi cuta'á
yā Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs. Ní
Dendyuūs nguɛ́ɛ́ ca'a yā Espíritu
N'dai ye^n'e yā ti Jesús mii^n ní 'āā
cuɛ́ɛ́ che^n'é yā na va'ai chɛɛti
nguuvi.

Vɛ́ɛ́ división nguaa^n 'ii^n'yā^n

40 Tuu'mí ní neené 'yaa^n 'ii^n'yā^n
taachí ch'iindiveé^n yā chuū nga^n'a
yā: Cuaacu níí^{n}nyú^n 'ii^n'yā^n 'cúū chi
profeta.
41 Ta n'duuví yā nga^n'a yā: 'Ii^n'yā^n
'cúū chi Cristo. Naati n'duuví yā
nga^n'a yā: ¿'Áá ye^n'ē yá^n'āa Galilea
chí cánéé chí ndaa Cristo? 42 ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ nga^n'ā naachi canéé nguū^n
na libro ye^n'e Ndyuūs chi Cristo
ní cuchií yā ye^n'ē ndaata ye^n'ē rey
David, ní ye^n'e yáā^n 'líí^n Belén, yáā^n
chi chiica David mii^n?
43 Tuu'mí neene vɛɛ división
nguaa^n 'ii^n'yā^n cucáávā Jesús mii^n.
44 N'duuvi 'ii^n'yā^n ne^n'e yā cuta'á

yā Jesús naati mar 'áámá sa^n'ā mii^n
nguɛ́ɛ́ tuu'vi sa 'ii^n'yā^n.

Mar 'áámá sa^n'ā ndii tiīi^n nguɛ́ɛ́ i'téénu sa Jesús mii^n

45 Policías ndaa sa nanáá^n chiiduú
n'gɛɛtɛ́ ndúúcū sa^n'a fariseos. Ní
'ii^n'yā^n s'ee^n ní nga^n'a yā ngiī yā
policías: ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi nguɛ́ɛ́
candɛɛ́ nī sa^n'ā?
46 Policías n'guɛɛcutá^n'a yā 'ii^n'yā^n:
Mar 'áámá sa^n'ā nguɛ́ɛ́ nga^n'a sa
tan'dúúcā chi nga^n'ā 'ii^n'yā^n 'cúū.
47 Tuu'mí sa^n'ā fariseos n'guɛɛcuta^n'a
sa policías: ¿'Áá nginnche'éí yā ntúū^n
ndis'tiī? 48 ¿'Áá i'teenu n'duuví 'ii^n'yā^n
chi ca^n'ā ntii^{n}nyu^n yā o sa^n'ā fariseos
nduudu Jesús mii^n? 49 'Ii^n'yā^n chí
nguɛ́ɛ́ déénu yā chi cánéé nguū^n na
ley, 'āā condenado 'ii^n'yā^n.
50 Sá^n'ā mii^n nguuvi Nicodemo
chi 'āā ndaa nanáá^n Jesús n'gaa^n,
sa^n'ā mii^n canée sa ndúúcu yā.
Tuu'mí nga^n'a Nicodemo ngii sa
'ii^n'yā^n: 51 ¿'Áá ley ye^n'ē yú cuuvi
caa^n'ma^n nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n,
ndúúti chi nguɛ́ɛ́ n'diichi di 'ii^n'yā^n,
ní 'caandivee^n dí ye^n'e 'ii^n'yā^n ní
túúmícádíínuu^n di chi dií^n yā?
52 Nan'guɛɛcutá^n'a yā ní nga^n'a
yā ngii yā sa^n'ā: ¿'Áá 'ii^n'yā^n ye^n'e
yá^n'āa Galilea ntúū^n dii? In'núú^n dí
níícú n'diichi di chi canéé nguū^n na
libro ye^n'e Ndyuūs caati ye^n'ē yá^n'āa
Galilea mar 'áámá vmné^n'ēe nguɛ́ɛ́
can'dáā 'áámá profeta.
53 Ní cuna^n'a nducyaacá yā na
vaacu yā.

'Áámá n'daataá chí cue^n'e tá ndúúcū sa^n'ā

8 Jesús mii^n ní cue^n'e yā cuɛ́ɛ́tí
chi nguuvi Olivos. 2 Tyaa^n
tyaa^n chi dɛɛvɛ táámá nguuvi ndáa
ntúu^n yā yaācū templo. Nuu^{n}má^n
yáā^n 'ii^n'yā^n ndaá yā nanáa^n yā.
Ch'iindí yā ní ca'cueé^n yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n. 3 Tuu'mi ní ndaā n'duuvi
sa^n'ā chi ngi'cuee^n ley ndúúcū
n'duuvi sa^n'ā fariseos. N'dɛ́ɛ sa
nanáá^n Jesús 'áámá n'daataá chi
cyaadu tá ndúúcū 'aama sa^n'ā chi
'āā 'niinivaacu. Nííćú chi canee sa
chi nuu^n sa tá^n'ā náávta^n'ā ye^n'ē
'ii^n'yā^n s'ee^n. 4 Nga^n'a sa^n'ā s'ee^n:
Maestro, n'daataá 'cūū ní tunéé 'nū
tá^n'ā ndúúcū táámá sa^n'ā. 5 Naachi
cánéé nguu^n ley ye^n'ē Moisés mii^n ní
nga^n'ā chí cuíítuú 'nū n'daataá chi
'tíícā. N'dīī túú'mi, ¿dɛ'ɛ̄ nga^n'a n'diī?
6 Chuū nga^n'ā sa^n'ā s'ee^n chi ne^n'e
sá n'diichi sa táácā dii^n Jesús 'iicu
tun'dáá nuu^{n}ndi sa ye^n'é yā. Jesús
ní can'dii yā ní dingúu^n yā na yá^n'āa
mii^n ndúúcū nduutita'á yā. Dií^n yā
tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ ch'iindiveé^n
yā ye^n'ē 'ii^n'yā^n mii^n. 7 Taachí
nitiinguuneé^n ntuū^n sá^n'ā 'ii^n'yā^n,
tuu'mí nanguaacundii yā ni nga^n'a
yā ngii yā: Du'ū ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^n'é nī, cuta'á nī vmnáá^n
vmnaa^n 'áámá túūu ní ca'á nī tá^n'ā.
8 Can'díí ntuu^n yā ní dingúū^n ntúu^n
yā ná yá^n'āa. 9 'Ii^n'yā^n chi ch'iindiveé^n
yā chuu tuumicádíínuu^n yā chi vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^n'é yā. Ní ca'áámá ca'áámá
inan'daá yā, 'ii^n'yā^n ndiicúū 'āā ndíí
ná ch'iinuu maa^n. Nan'daā nducyáácá
yā. Ní 'aa dámaā^n Jesús canee yā
ndúúcū tá^n'ā chi canéé naavta^n'ā.
10 Nacuee^n Jesús ní n'diichí yā 'āā ntɛ́ɛ́
du'ū vɛɛ ti 'āā dámaā^n n'daataá mii^n.
Ní nga^n'a yā ngii yā tá^n'ā: Dii n'daataá,
¿tií canéé 'ii^n'yā^n chi tun'dáá nuu^{n}ndi
yā ye^n'ē di? ¿'Áá ndii 'áámá 'ii^n'yā^n
nguɛɛ nga^n'a yā nuu^{n}ndi ye^n'ē di?

11 N'daata míí^{n} ní nga^{n}'ā tá: Señor,
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}. Tuu'mi ní Jesús
nga^{n}'á yā ngii yā tá^{n}'ā: 'Úú nguɛ́ɛ́
caa^{n}'má^{n} nuū^{n}ndī ye^{n}'ē di. Cuna^{n}'ā
di ní 'āā ntɛ́ɛ́ dii^{n} nuu^{n}ndí di.

Jesús chí dɛɛvɛ í^{n}'yeē^{n}dī

12 Cuayiivi Jesús ní nga^{n}'ā ntúu^{n}
yā ngii yā 'ii^{n}'yā^{n}: 'Úú tan'dúúcā
dɛɛvɛ ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū, 'tíícā 'úú.
Du'u chi can'daā 'úú nguɛ́ɛ́ ca^{n}'a yā
na maaí^{n} caati cunée yā ndúúcū chi
dɛɛvɛ ye^{n}'ē vida.
13 Tuu'mi ní nga^{n}'ā sa^{n}'ā fariseos
ngii sa Jesús: Dii ní ye^{n}'ē maa^{n}
di nduudu cuaacu chí nga^{n}'ā di.
Nduudu chí nga^{n}'ā di nguɛ́ɛ́ nduudu
cuaacu.
14 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús nga^{n}'a yā
ngii yā sa^{n}'ā: 'Úú ní nga^{n}'á nduudu
cuaacu ye^{n}'é maá^{n}. Nduudu chi
nga^{n}'á ní nduudu cuaacu mii^{n}.
Deenú tií ndiicá ní tiī ca^{n}'á. Naati
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ déénu nī tií ndiicá ní
nguɛ́ɛ́ déénú nī tiī ca^{n}'á. 15 Ndís'tiī
ní nga^{n}'a nī nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
dacaā 'ii^{n}'yā^{n}. Naati 'úú nguɛ́ɛ́
nga^{n}'á nuu^{n}ndi ye^{n}'ē mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n}. 16 Ndúúti chi 'úú nga^{n}'á
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}, nduudu ye^{n}'é
ní nduudu cuaacu chii, caati 'úú
ní nguɛɛ damaāá^{n} ti 'úú ní ndúúcū
Chiidá chi dichó'o yā 'úú. 17 Caati
naachi canéé nguū^{n} na ley ye^{n}'é nī
naachi nga^{n}'ā na 'uuvi 'ii^{n}'yā^{n}, chii
chi nduudu cuaacu. 18 'Úú chi nga^{n}'á
nduudu cuaacu ye^{n}'é māa^{n}. Ní
Chiidá chi dichó'o yā 'úú nga^{n}'á yā
nduudu cuaacu ye^{n}'é.
19 Tuu'mí nga^{n}'ā sá^{n}'ā s'ee^{n} ngii
sa Jesús: ¿Tií canéé Chiida di?
Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús: Nduuti chi
nguɛ́ɛ́ 'āā n'diichi nī 'úú, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú 'āā n'diichi nī Chiidá. Ndúúti
chi 'āā n'diichi nī 'úú, 'tiicá ntúū^{n} 'āā
n'diichi nī Chiidá.
20 Ndúúdú 'cūū nga^{n}'ā Jesús taachi
canée yā naachi snúū^{n} cajas ye^{n}'e
ofrendas. Tuu'mi ní taachí ngi'cueé^{n}
yā chɛɛti yáácū templo mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} inátuu'vi yā Jesús caati 'āā
'cuɛ́ɛ́ cunuū^{n} ca'a hora ye^{n}'é yā.

Naachi 'úú ca^{n}'á ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaá nī

21 Jesús nga^{n}'a ntúu^{n} yā ngii yā
sa^{n}'ā: 'Úú ní ca^{n}'á ní ndís'tiī in'nuú^{n}
nī 'úú. Ná nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī 'cūūvi
nī. Naachi 'úú ca^{n}'á ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
cuuvi ndaá nī.
22 Tuu'mi sa^{n}'ā Israel s'ee^{n} nga^{n}'a
sa: ¿'Áá 'caa^{n}'nu^{n} maá^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}
caati nga^{n}'a yā: Naachi 'úú ca^{n}'á,
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaa nī?
23 Tuu'mi ní Jesús nga^{n}'a yā ngiī yā
sa^{n}'ā: Ndís'tiī ní ye^{n}'ē cuaa^{n} ndiiyā
ndís'tiī niicu 'úú ní ye^{n}'ē cuaa^{n}
'nii^{n}nu^{n} 'úú. Ndís'tiī ní ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū ndís'tiī naati 'úú ní nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū 'úú. 24 Caavā chúū chi
nga^{n}'á ngií ndís'tiī chi 'cuūvi nī na
nuu^{n}ndi ye^{n}'e nī. Ndúúti chi nguɛ́ɛ́
cu'téénu nī chi 'úú chi Cristo mii^{n}
tuu'mi ní na nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī ní
'cuūvi nī.
25 Ni nga^{n}'a sa ngii sa 'ii^{n}'yā^{n}: ¿Díí
du'ū dii? Tuu'mi ní Jesús nga^{n}'a yā ngíi
yā sa^{n}'ā: Tan'dúúcā nūu^{n} chí nga^{n}'á
ndii cuaa^{n} vmnaa^{n}, 'tíícā 'úú. 26 Nééné
n'deēe dendú'ū chi canéé chí caā^{n}'má^{n}
ndúúcū ndis'tíī ní dií^{n} juzgar ndis'tiī.
'Ii^{n}'yā^{n} chi dichó'o yā 'úú, 'ii^{n}'yā^{n} míí^{n}
chí cuaacu yā. Chíí^{n} chí n'giindiveé^{n}
ye^{n}'e yā, chii^{n} nga^{n}'á na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
27 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́
tuumicádíínuu^{n} yā chi 'ii^{n}'yā^{n}

mii^n ní nga^n'á yā ye^n'ē Chiidá yā.
28 Tuu'mí nga^n'ā Jesús ngiī yā sa^n'ā:
Taachí nadacuée^n nī Sa^n'ā chi Daiya
Dendyuūs, tuu'mi ní cuuvi déénu
nī chi 'úú. Nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ chi dií^n
chi ye^n'ē maá^n naati Chiidá chi'cueé
yā 'úú. Ní chíí^n chí nga^n'á. 29 Ní
'ii^n'yā^n chi dichó'o yā 'úú canée yā
nduucú. Chiidá ní nguɛ́ɛ́ chi'nee^n
yā 'úú dámaá^n. Naati 'úú ní dií^n
tanducué^n'ē chi ne^n'e yā.
30 Taachí nga^n'á Jesús chuū nééné
'yaa^n 'ii^n'yā^n chi'téénu yā ye^n'é yā.

Nduūdū Cuaacu chi nangua^n'ai 'ii^n'yā^n

31 Tuu'mí nga^n'ā Jesús ngiī yā sa^n'ā
Israel se^n'e chi i'téénu sa 'yā: Ndúúti
chi ndís'tiī cunée nī ndúúcū nduudu
ye^n'é tuu'mi ní cuaacu chí ndis'tiī
discípulos ye^n'é. 32 Ní n'diichí nī
nduudu cuaacu. Ní caavā nduudu
cuaacú mii^n ndís'tiī nanguá^n'ai nī.
33 Nan'guɛɛcúta^n'ā sa^n'ā ye^n'é yā:
Nús'uu ní ndaata ye^n'ē Abraham.
Nííćú mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́
dichii'vɛ 'nū. ¿Táácā chí nga^n'a di
chi ndís'tiī ní canee chí nanguá^n'ai
nī?
34 Jesús ní nan'guɛɛcutá^n'a yā
ye^n'ē sa: Cuaacu níí^{n}nyú^n, cuāācū
nii^{n}nyu^n nga^n'á ngií ndís'tiī chi
nducyáácá 'ii^n'yā^n chi dií^n yā
nuu^{n}ndi, 'ii^n'yā^n s'tíī dichíí'vɛ yā
ye^n'ē nuu^{n}ndi. 35 'Ii^n'yā^n chi dii^n
mandado ye^n'ē 'iiví yā nguɛ́ɛ́ 'áámá
ineé^n yā ndúúcū familia ye^n'e 'iiví
yā naati daiya 'iiví mii^n ní 'áámá
cuneé^n yā. 36 Ndúúti chi Daiyá yā
nadinguá^n'ai yā, cuaacu níí^{n}nyú^n
chí ndís'tiī ní níngua^n'ai nī. 37 'Úú
deenú chi ndís'tiī chi ndaata ye^n'é
Abraham. Naati dinúú^n yiinu nī chí
ne^n'e 'caa^n'nú^n nī 'úú, caati nduudu
ye^n'é nguɛ́ɛ́ ngii neé ndúúcū ndis'tiī.
38 Chii^n chi n'diichí ndúúcū Chiidá,
chii^n chi 'úú nga^n'á. Ndís'tiī ní dií^n
nī chi n'diichí nī chiidá nī.

Ndís'tiī ye^n'ē yáá^{n}n'guiinūu^n chi chiidá nī

39 'Ii^n'yā^n s'ee^n nan'guɛɛcutá^n'a yā
ye^n'é yā ní nga^n'á yā: Chiidá 'nū
Abraham. Nga^n'a Jesús ngíi yā sa^n'ā:
Nduuti chi daiya Abraham ndís'tiī
tuu'mi ní ntii^{n}nyu^n ye^n'ē sa idíi^n nī.
40 Naati maa^n ní idinúu^n yiinu
nī chi 'caa^n'nu^n nī 'úú, caati 'úú
sa^n'ā chi nga^n'a nduudu cuaacu
chi ch'iindiveé^n ye^n'ē Dendyuūs.
Abraham nguɛ́ɛ́ dii^n sa chuū.
41 Ndís'tiī ní dií^n nī ntii^{n}nyu^n ye^n'e
chiidá nī. Tuu'mi ní nga^n'a sa ngii sa
Jesús: Nús'uū nguɛ́ɛ́ ch'iindiyáa^n 'nū
ye^n'ē daiya sa sa^n'ā cyúúní. Canéé
'áámá chiidá 'nū chi Dendyuūs mii^n.
42 Tuu'mi ní nga^n'a Jesús ngiī yā
sa^n'ā s'ee^n: Ndúúti chi chiidá nī chi
Dendyuūs mii^n cuaacu níí^{n}nyú^n chi
diné^n'e nī 'úú, caati 'úú ní ye^n'é
Dendyuūs chiicá ní ndaá. Ní nguɛ́ɛ́
ndaá ye^n'é maá^n ti Ndyuūs maá^n
yā dichó'o yā 'úú. 43 ¿Dɛ'ɛ cuuvi
chi nguɛɛ n'gúu^n nī nduudu ye^n'é?
Ti nguɛɛ n'giindiveé^n nī nduudu
ye^n'é. 44 Ndís'tiī ní yáá^{n}n'guiinūu^n
chiidá nī. Ndís'tiī ní ne^n'é nī dií^n
nī tanducué^n'ē chi ne^n'ē chiida nī.
Yáá^{n}n'guiinūu^n chí n'giī^n'nū^n 'āā
canéé núu^n yā ndíí naachi nga'ā.
Nguɛ́ɛ́ 'áámá caneé yā na nduudu
cuaacu ti nguɛ́ɛ́ nduudu cuaacu
nduucú yā. Taachí yáá^{n}n'guiinuu^n
nga^n'ā sa nduudu yaadi ye^n'ē maa^n
sa nga^n'a sa ti sa^n'ā ye^n'ē nduudu
yaadi ní chiida nduudu yaadi
sá^n'ā. 45 Naati 'úú ní nga^n'á nduudu

cuaacu ní nguɛ́ɛ́ i'téénu nī ye^n'é.
46 ¿Du'ú ye^n'ē ndís'tiī nga^n'a chi
idií^n nuu^{n}ndi? Ní nduutī chi 'úú ní
nga^n'á nduudu cuaacu, ¿dɛ'ɛ̄ chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu nī 'úú? 47 Du'u chí
ye^n'ē Dendyuūs mii^n nduudu ye^n'ē
Dendyuūs n'giindiveé^n yā. Chii^n chí
ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n nī ti
nguɛ́ɛ́ ye^n'é Dendyuūs ndís'tiī.

Jesús canée yā vmnáá^n vmnaa^n chi i^n'yeē^{n}dī

48 Tuu'mi ní nan'guɛɛcúta^n'ā sa^n'a
Israel s'ee^n ní nga^n'a sa ngii sa Jesús:
¿'Áá nguɛ́ɛ́ cuaacu nga^n'ā nús'uū chi
samaritano dii, ní cánéé dí ndúúcū
yáá^{n}n'guiinūu^n?
49 Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús: 'Úú nguɛ́ɛ́
cánéé ndúúcū yáá^{n}n'guiinūu^n. 'Úú
dií^n honrar Chiidá. Ndís'tiī nguɛ́ɛ́
i'téénu nī 'úú. 50 'Úú ní nguɛ́ɛ́ in'nuú^n
honra ye^n'é māa^n. Vɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n chi
in'nuú^n yā honra ye^n'é ní dií^n yā
juzgar 'ii^n'yā^n. 51 Cuaacu níí^{n}nyú^n,
cuāācū nii^{n}nyu^n nga^n'á ngií ndís'tiī:
Du'u chí n'giindiveē^n nduudu
ye^n'é nguɛ́ɛ́ n'diichí yā vaadī n'gii
taanduvɛ́ɛ́ nguuvi.
52 Tuu'mi ní sa^n'a Israel s'ee^n
nga^n'ā sa ngii sa Jesús: Maa^n ní
tuumicádíínuu^n 'nū ye^n'ē di. Canee
di ndúúcū yáá^{n}n'guiinūu^n. Abraham
mii^n ní ch'iī ndúúcū profetas 'iicu
díí ní nga^n'ā di: Du'u chi n'giindiveē^n
nduudu ye^n'é nguɛ́ɛ́ n'diichíneé^n
yā vaadī n'gii taanduvɛ́ɛ́ nguuvi.
53 ¿'Áá vmnaa^n ntuū^n ca dii ye^n'ē
chiida yú Abraham chi ch'īi yā ní
ye^n'e profetas chí ch'īi yā? ¿Du'ū
nadacádiinuu^n di chi máā^n di?
54 Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús: Ndúúti
chi 'úú dií^n honrar māa^n tuu'mi
ní honra ye^n'é ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ.
Chiidá míí^n chi idií^n yā honrar 'úú.
Ní ye^n'e chiidá chí nga^n'ā ndís'tíī
chi Dendyuūs ye^n'é nī. 55 Ní nguɛ́ɛ́
'āā n'diichí nī 'ii^n'yā^n naati 'úú
'āā nin'diichí 'ii^n'yā^n. Ndúúti chi
nga^n'á chi nguɛ́ɛ́ nin'diichí 'ii^n'yā^n
tan'dúúcā chí yaadi ndís'tiī, 'tíícā
ntúú^n 'úú. Caati 'āā n'diichí 'ii^n'yā^n
ní n'giindiveé^n nduudu ye^n'é yā.
56 Chiidá nī Abraham yéénú taavi sa
chi 'āā n'diichī sa nguuvī ye^n'é. Ní
'āā n'diīchī sa. Ní yéénú taavi sa.
57 Tuu'mi ní nga^n'a 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n: ¿'Áá 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi 'uuvi
ngɛɛcu ndiichi nduūyū ní 'āā
n'diichi di Abraham?
58 Ní nga^n'a Jesús ngiī yā sa^n'a:
Cuaacu níí^{n}nyú^n, cuāācū nii^{n}nyu^n
nga^n'á ngií ndís'tiī chi 'úú vmnáá^n
vmnaa^n chi Abraham.
59 Tuu'mi ní sa^n'ā s'ee^n sta'á sa
tuūu chi ca'a sa Jesús, naati Jesús
ní canúú^n n'de'éi yā ní nan'dáa yā
chɛɛti yáacū templo ní cho'ó yā
náavta^n'á yā 'íí^n'yā^n s'ee^n. Ní cuna^n'á
yā.

Jesús ca'á yā vista ye^n'e 'áámá sá^n'ā chi ngueenáá^n ndii taachi chi ch'iindiyaā^n sa

9 Níícú taachi cho'ōo Jesús ní
n'diichí yā 'áámá sa^n'ā chi
ngueeē nduutináa^n sa ndíí taachí
ch'iindiyáa^n sa. 2 Níícú discípulos
ye^n'é yā ntiinguunee^n yā Jesús
ní nga^n'a yā ngiī yā 'ii^n'yā^n: N'dii
Maestro, ¿du'u dínuū^{n}ndí? ¿'Áá
chiida sa ndúúcū chɛɛcu sa vɛɛ
nuu^{n}ndi ye^n'é yā? ¿'Áá maa^n sa 'tíícā
sa chí ngueēé nduutináa^n sa taachí
ch'iindiyáa^n sa?
3 Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús ní nguɛ́ɛ́
ndúú sá^n'a cūū ní nguɛ́ɛ́ chiida sa

ndúúcū chɛɛcu sa vɛɛ nuu^{n}ndí ye^n'é
yā chi ngueēe nduutináa^n sa. 'Tíícā
sa^n'ā ní 'cuu^n'mi^n chi dii^n Déndyuūs
mii^n nduucú yā. 4 Cánéé chí dií^n
ntii^{n}nyu^n chi idii^n 'ii^n'yā^n chi dicho'ó
yā 'úú ne^n'e chi vɛ́ɛ́ nguuvi. Ndaá
chi cuuvi 'da'a taachi mar 'áámá
'ii^n'yā^n ní nguɛ́ɛ́ dií^n yā ntii^{n}nyu^n.
5 Nuuma ne^n'e chí cuneé i^n'yeē^{n}dī
'úú chi cuneé tan'dúúcā dɛɛvɛ ye^n'ē
i^n'yeē^{n}dī 'úú.
6 Taachí nínga^n'a yā chuū chiīdai^n
yā na yá^n'āa níícú in'dái yā inchɛɛtí
ndúúcū nuu^{n}ni^n daí^n yā. Níícú
s'née^n yā nchɛɛtí nduutináa^n sa^n'ā
ngueenáá^n. 7 Ní nga^n'a yā: Cúna^n'ā
dí. Náá^{n}nú dí nduutináa^n di na
cheendi yíívɛ ye^n'ē Siloé. (Nduudu
mii^n ne^n'e caa^n'ma^n Dichó'o Yā.)
Tuu'mi ní cuna^n'ā sa ní naā^{n}nu sa ní
nguɛɛcundíi sa 'āā inaa^n sa. 8 Tuu'mi
ní 'ii^n'yā^n na níí^{n}nú^n va'ai ye^n'ē sa
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi 'āā ndíí vmnaa^n
n'diichí yā sa^n'ā chi ngueenáa^n ní
nga^n'a yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ sá^n'a 'cūū
n'giīndī ngiica limosna?
9 N'duuví yā nga^n'a yā: Sá^n'a
'cūū. Ta n'duuví yā ní nga^n'a yā:
Tan'dúúcā sa^n'ā mii^n, 'tíícā sa^n'ā.
Sa^n'ā mii^n nga^n'a sa: 'Úú.
10 Nga^n'a yā ngiī yā sa^n'ā: ¿Taaca
nínguaa^n nduutináa^n di?
11 N'guɛɛcúta^n'ā sa ní nga^n'ā sa:
Sa^n'ā chi nguuvi Jesús mii^n din'dái
sa nchɛɛtí ní chi'nee^n sa nduutinaá^n.
Ní nga^n'ā sa ngii sa 'úú: Cue^n'e di
cheendi yiivɛ nuū^{n}nī^n ye^n'ē Siloé.
Naa^{n}nu di nduutináa^n di. Níícú
che^n'é, ní naā^{n}nu nduutinaá^n, ní 'āā
inaá^n.
12 Tuu'mi ní nga^n'a yā ngiī yā sa^n'ā:
¿Tii canéé sa^n'ā mii^n? Tuu'mí nga^n'ā
sa: Nguɛ́ɛ́ deenú.

Fariseos itiinguunée^n yā sa^n'ā ngueenaa^n chi 'āā nduuva ye^n'ē sa

13 Tuu'mi ní candɛ́ɛ yā sa^n'ā chi
ngueenaá^n ndíí cuaa^n vmnaa^n
nanáá^n sa^n'ā fariseos. 14 Ni sábado
mii^n nguuvi chí ntaavi'túúnuu^n
'ii^n'yā^n Israel chi Jesús idin'dái
yā nchɛɛtí míí^n. Ní nin'guáa^n
yā nduutinaa^n sa. 15 Tuu'mi ní
ntiinguunee^n ntúu^n yā fariseos:
¿Táácā 'āā inaa^n di? Tuu'mi ní nga^n'ā
sa: S'née^n yā nchɛɛtí na nduutinaá^n,
níícú naā^{n}nú. Maa^n ní inaá^n.
16 Tuu'mi ní 'áámá sa^n'ā fariseo
nga^n'a sa: Sá^n'a 'cūū ní nguɛ́ɛ́ ye^n'é
Dendyuūs sa^n'ā caati nguɛ́ɛ́ dii^n sa
nguuvi sábado tan'dúúcā chi nga^n'a
ley ye^n'e yú. Ta n'duuvi sa nga^n'a sa:
¿Táácā sa^n'ā chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'ē
sa dii^n sa señales chi 'tuucā? 'Uuvi
nuú^n díi^n sa vaanicadíínuū^n ye^n'ē
sa. 17 Nguɛɛcundíí ntúu^n sa ní nga^n'a
sa ngii sa sa^n'ā chi ngueenáa^n sa:
Díí, ¿dɛ'ɛ́ nga^n'a di ye^n'ē sa^n'a chí
nan'guaa^n nduutináa^n di? Sa^n'ā mii^n
nga^n'ā sa: 'Ii^n'yā^n mii^n profeta.
18 Sa^n'a Israel s'ee^n nguɛ́ɛ́ i'téénu
sa ye^n'e sa^n'ā chí chingueēnáa^n sa
ní inaa^n sa ndíí 'cai yā chiida sa
ndúúcū chɛɛcu sa ye^n'ē sá^n'ā chí 'āā
inaa^n sa. 19 Ní ntiinguunéé^n sa^n'ā
s'ee^n 'ii^n'yā^n, ní nga^n'ā sa: ¿'Áá sá^n'a
'cūū daiyá nī, sa^n'ā chi nga^n'ā ndís'tiī
chí ch'iindiyáa^n sa 'āā ngueenáa^n sa?
¿Tááca chi maa^n inaa^n sa?
20 Nan'guɛɛcutá^n'a yā chiida sa
ndúúcū chɛɛcu sa ní nga^n'a yā
'ii^n'yā^n: Déénu 'nū daiya 'nū sa^n'á
'cūū 'āā ngueeé nduutináa^n sa taachi
ch'iindiyáa^n sa. 21 Maa^n ní inaa^n sa.
Nguɛ́ɛ́ déénu 'nū táácā ínaa^n sa.
Du'ú yā chi nin'guaa^n yā nduutináa^n

sa nús'uu nguɛ́ɛ́ déénu 'nū. Sa^{n}'ā tii
'āā 'naa^{n} sa, ntiingúúnee^{n} nī sa^{n}'ā.
Sa^{n}'ā tii caa^{n}'ma^{n} sa ye^{n}'ē maa^{n} sa.
22 Chuū chi nan'guɛɛcutá^{n}'a sa
chiida sa ndúúcū chɛɛcu sa, caati
'va'á yā 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}. Caati
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} 'āā indeē sa chi
du'ū chi caa^{n}'ma^{n} chi Mesías chí
Cristo mii^{n} chuū ní tun'daa yā
chɛɛti yaācū. 23 Chii chi 'tíícā ca^{n}'ā
chiida sa ndúúcū chɛɛcu sa: Sá^{n}'ā
'caa 'āā 'nāa^{n} sa. Ntííngúúnee^{n} nī
sa^{n}'ā.
24 'Tíícā ní 'caī ntúu^{n} yā sa^{n}'ā chí
ngueenáá^{n} níícú nga^{n}'a yā ngiī yā
sa^{n}'ā: Dii, ní ca'a di honra Dendyuūs.
Nús'uu deenu 'nū chí sá^{n}'a 'cūū vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^{n}'ē sa.
25 Tuu'mi ní nan'guɛɛcutá^{n}'a sa
ní ca^{n}'ā sa: Ndúúti chi nuu^{n}ndi yā
o nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi yā nguɛ́ɛ́ deenú.
'Áámá chi deenú chi ngueeé
nduutinaá^{n} ní maa^{n} ní ināa^{n}.
26 Ní nga^{n}'ā ntúu^{n} yā ngii yā sa^{n}'ā:
¿Dɛ́'ɛ̄ dií^{n} yā ndúúcū dii? ¿Táácā 'āā
inaa^{n} di?
27 Nan'guɛɛcutá^{n}'a sa ye^{n}'é yā:
'Āā nga^{n}'á ngií ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
ch'iindiveé^{n} nī. ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chi ne^{n}'ē
ntúu^{n} nī 'caandiveé^{n} nī? ¿'Áá ne^{n}'é
nī ntúu^{n} ndís'tiī chi cuuvi discípulos
ye^{n}'é yā ndís'tiī?
28 Ní 'caa'vá yā ndúúcu sa ní ca^{n}'a
yā: Díí, chí discípulo ye^{n}'é yā dii,
naati nús'uū discípulos ye^{n}'ē Moisés
nús'uu. 29 Nús'uu ní déénu 'nū chi
Dendyuūs ní yaa'vi yā Moisés naati
nguɛ́ɛ́ déénu 'nū tií ndiica sá^{n}'a 'cūū.
30 Nan'guɛɛcutá^{n}'a sa^{n}'ā mii^{n} ní
ca^{n}'a sa: Chuū ní cuaacu ní cosa
chi 'āā nge^{n}'e yiinu yú caati
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ déénu nī tií ndiicá
yā ní nn'guaa^{n} yā nduutinaá^{n}. 31 Ní
deenu yú chi Dendyuūs ní nguɛ́ɛ́
n'giindiveé yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} nuu^{n}ndi.
Du'ú 'ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'ē Dendyuūs
níícú idií^{n} yā chii^{n} chi ne^{n}'ē
Dendyuūs, tuu'mi ní Dendyuūs míí^{n}
nn'giindiveé^{n} yā ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} 'cúū.
32 Ní taachi chi nga'ā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū,
nguɛ́ɛ́ ch'iindivee^{n} yú chi mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nn'guaa^{n} yā nduutinaá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi ngueenáá^{n} ndíí ch'iindiyáa^{n} yā.
33 Ndúúti chi 'ii^{n}'yā^{n} 'cúū chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'é Dendyuūs 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní
nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ cuuvi dií^{n} yā.
34 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā: Dii ní na
nuu^{n}ndi ch'iindiyáa^{n} di. ¿'Áá dii
ngi'cuéé^{n} dí nús'uū? Ní tun'daa yā
sa^{n}'a chɛɛti yaācū.

Ngueenáá^{n} ye^{n}'ē cosa chi ye^{n}'ē Espíritu

35 Jesús ch'iindiveé^{n} yā chi 'āā
tun'dáa yā sa^{n}'ā chiva'āī yaacu
templo. Taachi nindaaca yā sa^{n}'ā ní
nga^{n}'a yā ngii yā sa^{n}'ā: ¿'Áá i'téénu
dí Daiya Dendyuūs mii^{n}?
36 Tuu'mi ní nan'guɛɛcutá^{n}'a sa ní
ca^{n}'a sa: Señor, ¿du'ū míí^{n}, ní 'tíícā
cu'teenú?
37 Ní nga^{n}'a Jesús ngii yā sa^{n}'ā:
In'diichi dí 'ii^{n}'yā^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní
'ii^{n}'yā^{n} chi indeé yā ndúúcū di.
38 Tuu'mi ní nga^{n}'ā sa ngii sa Jesús:
Señor, cu'teenú n'diī. Ní dii^{n} sa
adorar yā.
39 Ní nga^{n}'ā Jesús: 'Úú nindaá
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chí caa^{n}'má^{n} nuu^{n}ndi
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} caati 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
inaá^{n} yā ní naá^{n} yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chí
cuuvi inaá^{n} yā cuuvi ngueenáa^{n} yā.
40 N'duuvi 'ii^{n}'yā^{n} fariseos chi
canée yā ndúúcu yā ch'iindiveé^{n} yā
chuū ní ca^{n}'á yā Jesús: ¿'Áá ngueēe
ntúu^{n} nduutináa^{n} 'nū tuu'mi?

41 Tuu'mi ní nga^n'a Jesús ngii yā
sa^n'ā s'ee^n: Ndúúti ngueenáa^n nī
nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e nī. Naati maa^n
ní nga^n'a nī: Inaa^n 'nū. Chii^n chi
nuu^{n}ndi ye^n'é nī 'áámá cunéé nūu^n.

Cuenta ye^n'ē 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ 'iiti ye^n'e yā

10 Cuaacu níí^{n}nyú^n cuāācū
nii^{n}nyu^n nga^n'á ngií ndís'tiī:
Du'u chi nguɛ́ɛ́ indaā cuaa^n cheendi
chéē^n ye^n'ē 'iiti cuūchī naati ngɛ'ɛ́
yā na chéē^n táámá lado, tuu'mi ní
'ii^n'yā^n 'cúū duucú yā ní diduucú
yā. 2 Du'ú 'ii^n'yā^n chi indáa yā cuaa^n
cheendi chéē^n mii^n, 'ii^n'yā^n mii^n
ineenaá^n yā 'iiti. 3 'Ii^n'yā^n ineenaá^n
yā cheendi chéē^n ní inin'guaá^n yā
cheendi chéē^n caavā 'ii^n'yā^n mii^n ní
'iití cuūchī n'giindiveé^n tī nduudu
ye^n'é yā. Ní n'gaí yā duuchi 'iiti
cuūchī ye^n'é yā. Ní n'daá tī sa^n'ā.
4 Taachi intuun'dáa yā tanducué^n'ē
'iiti ye^n'é yā cuaa^n dáámí cheē^n
candɛ́ɛ tī vmnaa^n ye^n'é tī. Níícú
'iiti cuūchī cue^n'é tī cuayiivi 'iiví tī.
Caati 'caandiveé^n tī nduudu ye^n'é yā.
5 Nguɛ́ɛ́ can'dáa tī 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
'iiví tī níícú ngéenu tī ye^n'é yā caati
nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^n tī nduudu ye^n'é
yā chi nguɛ́ɛ́ 'iiví tī 'ii^n'yā^n.
6 Chuū cuenta chi ca^n'a Jesús
'ii^n'yā^n ní 'ii^n'yā^n mii^n nguɛ́ɛ́
tuumicadíínuu^n yā dɛ'ɛ̄ chí ca^n'ā
Jesús mii^n.

Jesús chi n'dai ca pastor yā

7 Nguɛɛcúndíí ntuū^n Jesús ní
nga^n'a yā: Cuaacu níí^{n}nyú^n, cuāācū
nii^{n}nyu^n nga^n'á ngií ndís'tiī: 'Úú
tan'dúúcā cheendi cheē^n naachi
cho'ō 'iiti cuūchī. 8 Tanducué^n'ē
'ii^n'yā^n chí ndaá yā vmnaa^n ye^n'ē
'úú, 'ii^n'yā^n s'ee^n ní duucu yā ní
diduucúū ntúu^n yā. Caati nguɛ́ɛ́
ch'iindiveé^n yā 'iiti cuūchī mii^n ye^n'é
yā. 9 'Úú tan'dúúcā cheendi cheē^n
'úú. Du'ú 'ii^n'yā^n chí indaā caavā
ye^n'é, ningua^n'ai yā. Ní can'dáa yā.
Ní nndaa ntuú^n yā. Ní ndaacá yā chi
che'é yā.
10 Duucú míí^n taachi ndaa sa
mii^n, iduucu sa. Ní n'gii^n'nu^n sa ní
nadi'tuuvi sa. 'Úú nindāa chí ca'á
vida níícú ca'á vida chi yeenú taavi
yā. 11 'Úú 'iivi 'iiti cuūchī chi n'dai
taaví. 'Iiví 'iiti cuūchī chi n'dai taaví
yā, nga'á yā vida ye^n'e maá^n yā
caavā 'iiti. 12 'Ii^n'yā^n chí canee naá^n
'iiti cuūchī chi nguɛ́ɛ́ ye^n'é yā 'iiti
ní nguɛ́ɛ́ 'iiví tī 'ii^n'yā^n. Taachí ináa^n
yā yáá^{n}yāa^n ngaātáa chi cuchií tī
ní cu'née^n yā 'iiti cuūchī ní nge^n'e
yā ngéénu yā. Ní yáá^{n}yāa^n ngaātáa
cúchií tī mii^n ní cuta'á tī 'iiti cuūchī
ní 'iiti cuūchī mii^n idii'yáa tī ngii ní
ngéénu tī. 13 'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e
yā 'iiti ngéénu yā caati nguɛ́ɛ́ ye^n'é
yā 'iiti. Ní nguɛ́ɛ́ idií^n yā cuidado
'iiti cuūchī.
14 'Úú 'iivi n'dai taavi 'iiti cuūchī.
Ní canúnaá^n 'iiti cuūchī ye^n'é. Ní
'iiti cuūchī ye^n'é ní canúnaá^n tī 'úú.
15 Tan'dúúcā chi Chiidá in'diichí yā
'úú, 'tíícā 'úú in'diichí Chiidá. Ní
nga'á vida ye^n'é cucaava 'iiti cuūchī.
16 Vɛ́ɛ́ ntúū^n ta n'duuvi 'iiti cuūchī
ye^n'é chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē cheēndī chée^n
'cūū 'iiti. 'Iiti mii^n ntúū^n ní cánéé
chí candɛɛ́ 'iiti. Ní 'caandiveé^n tī chí
caā^n'má^n níícú 'áámá cheē^n nduuví
tī ní 'áámá nūu^n 'íívī 'iiti.
17 Caavā chii^n chí ne^n'e Chiidá
'úú caati 'úú ca'á vida ye^n'e maá^n
chi ní nanguɛɛcundíí ntuú^n cuta'á.
18 Mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cuuvi

'caa^n'nú^n yā 'úú naati 'úú ca'á vida
ye^n'e maá^n. Cuuví dií^n cu'neé^n vida
ye^n'é ní cuuví dií^n cuta'á. Chuū
mandamiento chi dií^n chi nga^n'ā
Chiidá.
19 Ch'ííndi ntúū^n vaadī 'caa'va
nguaa^n ná^n'ā 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n
cáávā nduudú 'cūū. 20 Nééné 'yaa^n
'ii^n'yā^n Israel ca^n'a yā chuū: Canée
yā ndúúcū yáá^{n}n'guiinūu^n ní nguɛɛ
nndɛɛ́ yā vaanicadiinúú^n ye^n'é yā.
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí n'giindiveé^n nī ye^n'e
yā?
21 Tá n'duuví yā ní nga^n'a yā:
Ndúúdú 'cāā ní nguɛ́ɛ́ ye^n'ē 'ii^n'yā^n
chi canéé ndúúcū yáá^{n}n'guiinūu^n.
¿'Áá cúúví nán'guaa^n yáá^{n}n'guiinūu^n
nduutinaá^n 'ii^n'yā^n chi ngueenáā^n?

'Ii^n'yā^n Israel s'ee^n nguɛ́ɛ́ 'cuú^n yā Jesús

22 Ch'iindī 'víícú ye^n'ē dedicación
na yáā^n Jerusalén tiempo chi 'iichɛɛ.
23 Níícú Jesús cachiicá yā chɛɛti
yaācū templo na corredor chi
nguuvi Salomón. 24 'Iicu sa^n'a Israel
s'ee^n ní che^n'e sa nduuvidaama sa
nanáa^n yā ní ca^n'a sa chii sa Jesús:
¿Tií cua^n'ā casta^n'ā di chídɛɛvɛ ye^n'e
'nū? Ndúúti chi dii chi Cristo mii^n,
caa^n'ma^n cuaacú dí cuuvi dí nús'uū.
25 Nan'guɛɛcúta^n'a Jesús ye^n'ē
sa: 'Āā ngií ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ i'teenu
nī. Ntii^{n}nyu^n chi dií^n ndúúcū chi
dúúchī Chiidá, chuū nga^n'ā nduudu
cuaacu ye^n'é. 26 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́
i'téénu nī caati nguɛ́ɛ́ 'iiti cuūchī
ye^n'é ndís'tiī, tan'duucā 'āā nga^n'á.
27 'Iiti cuūchī ye^n'é n'giindiveé^n tī
nduūdū ye^n'é ní 'úú in'diichí ntúu^n
'iitī. Ní 'iitī mii^n can'daa tī 'úú. 28 'Úú
ní nga'á vida cue^n'e daā^{n}ma^n ye^n'é
tī ní nguɛ́ɛ́ 'cūūvi ti. Ni mar 'áámá
'ii^n'yā^n cuuví cuta'á yā 'iiti s'ee^n
taachí 'āā canéé ta'á. 29 Chiidá chi
tée yā 'ii^n'yā^n s'ee^n 'úú vmnaá^n yā
ye^n'ē nducyáácá 'ii^n'yā^n. Mar 'áámá
'ii^n'yā^n cuuví cuta'á yā taachi 'āā
canéé ta'ā Chiidá. 30 'Úú ndúúcū
Chiidá 'áámá núú^n 'nū.
31 Tuu'mi ní sta'ā ntúū^n sa^n'a Israel
s'ee^n túūu chi ne^n'e ca'a sa Jesús.
32 Nan'guɛɛcúta^n'a Jesús 'ii^n'yā^n:
Nééné n'deēe n'daacā ntii^{n}nyu^n chí
n'gi^n'i ye^n'ē Chiidá. ¿Chɛ́ɛ́ ntii^{n}nyu^n
chi nguɛ́ɛ́ innéé yiinú ndís'tiī chi
ngiituú nī 'úú?
33 Nan'guɛɛcúta^n'ā sa^n'a Israel s'ee^n
ní nga^n'ā sa ngii sá Jesús: Nguɛ́ɛ́
caavā ntii^{n}nyu^n n'daacā chi ngiituú
'nū dii naati cáávā chi nga^n'ā di
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā, ní caati dii chí
sa^n'ā i^n'yee^{n}dí 'cūū ní dii^n di chi
Dendyuūs dii.
34 Nan'guɛɛcúta^n'a Jesús ye^n'ē
sa: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ cánéé nguū^n na
ley 'tíícā: 'Úú ninga^n'á chi ndyuūs
s'ee^n ndís'tiī? 35 Ndúúti chí nga^n'á
yā chi 'ii^n'yā^n mii^n ní ndyuús s'ee^n,
'ii^n'yā^n chi sta'á yā nduudu ye^n'e
Dendyuūs níícú naachi cánéé nguū^n
canéé chí cuuvi cuaacu. 36 Chiidá
indɛɛvɛ nuú^n yā 'úú ní dicho'ó yā
'úú i^n'yee^{n}dí 'cūū. ¿'Áá ndís'tiī ní
nga^n'a nī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ye^n'é
chi 'úú nduuvidaamá ndúúcū
Dendyuūs caati ca^n'á chi 'úú Daiya
Dendyuūs 'úú? 37 Nduuti chi nguɛ́ɛ́
dií^n ntii^{n}nyu^n ye^n'ē Chiidá, nguɛ́ɛ́
cu'téénu di 'úú. 38 Naati ndúútī
chi dií^n ntii^{n}nyu^n mii^n 'áárá chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu di 'úú, cu'téénu di na
ntii^{n}nyu^n chi dií^n. 'Iicu cuuvi deenu
di ní cu'téénu di chi Chiidá canee
nduucú níícú 'úú ní canéé ndúúcū
Chiidá.

39 Ní ne^n'e ntuu^n sa cuta'a sa Jesús,
naati Jesús mii^n ní nan'dáa yā na
ta'a sa s'uu^n.
40 Nííсú nguɛɛcúndii yā taama
lado ye^n'ē yíícú Jordán na yá^n'āa
mii^n naachi vmnáá^n vmnaa^n
nachɛɛdinúu^{n}nī^n Juan. Nííсú canée
yā mii^n. 41 Nííсú nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n
ndaá yā nanáa^n yā, ní nga^n'á yā:
Nduudu cuaacu tii Juan mii^n ní
'áámá señal nguɛ́ɛ́ dii^n sa naati
tanducué^n'ē chi ca^n'ā Juan ye^n'é yā,
chuū nduudu cuaacu.
42 Nííсú nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n mii^n ní
chi'téénu yā Jesús na yá^n'āa mii^n.

Lázaro ch'ii yā

11 Vɛ́ɛ́ 'áámá sá^n'ā ngiītā sa
chi nguuvi sa Lázaro na
yáā^n Betania. Yáā^n mii^n vaacú tá
María nduucū ví'i tá Marta. 2 Niicu
tá María ní vi'i ta Lázaro. N'daataa
mii^n ch'eendái tá aceite Jesús ní
nātí'ī tá ca'a yā ndúúcū yuūdū tiī^n
tá. 3 Vi'ī sa mii^n ní dichó'o ta 'áámá
'ii^n'yā^n chi yaa'ví yā ye^n'ē Jesús mii^n
chi ca^n'a yā: Señor, n'diichí nī. Sa^n'ā
chi né^n'e nī ní ngíítā sa.
4 Taachi ch'iindivee^n Jesús chuū,
ní ca^n'a yā: Ca'āī mii^n ní nguɛ́ɛ́ ca'āī
chi 'cuūvi sa, naati ca'āī chi dii^n
honrar Dendyuūs, nííсú cuuví yā
honrar Daiyá Dendyuūs caava ca'ai
'cūū.
5 Niicu Jesús ní ya'āī 'iinu
yā Marta ndúúcū vi'i tá María
ndúúcū vi'ī tá Lázaro. 6 Taachí
Jesús ch'iindiveé^n yā chi ngiitā
sa^n'ā mii^n canée yā tá 'uuvi nguuvi
lugar naachi canée yā. 7 Cho'o
'uuvi nguuvi nga^n'a Jesús ngii yā
discípulos ye^n'é yā: Cu^n'u ntuū^n yú
na yá^n'āa Judea.
8 Ní discípulos ní nga^n'á yā ngiī
yā 'ii^n'yā^n: N'dii Maestro, ngiituūu
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n n'diī. ¿'Áá ne^n'e
ntúu^n nī ca^n'ā ni mii^n?
9 Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús: ¿'Áá nguɛ́ɛ́
ndɛɛ̄ nguuvi ndiichúúví hora? 'Ii^n'yā^n
chi chiicá yā nguuvi nguɛ́ɛ́ indɛɛ̄
ca'a yā tii inaa^n yā chí dɛɛvɛ ye^n'é
i^n'yee^{n}dí 'cūū. 10 'Ii^n'yā^n chí ngiica
na maāi^n indɛɛ̄ ca'á yā, ti nguɛ́ɛ́ chi
dɛɛvɛ ndúúcu yā.
11 Ca^n'a yā chuū, ní ca^n'a yā chii yā
'ii^n'yā^n s'ee^n: Lázaro amigo ye^n'e yú
cyaadu sa. Ca^n'á nanduūchí sa^n'ā chi
cyaadu sa.
12 Tuu'mí ca^n'á discípulos ye^n'é yā:
Señor, ndúútī chi cyaadu sa ní 'āā
ningua^n'āī sa.
13 Chuū nga^n'ā Jesús mii^n ye^n'ē
vaadī n'dii ye^n'ē Lázaro nííсú 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní cadíínuu^n yā chi nga^n'a yā
chi cyaadu n'dai Lázaro. 14 Tuu'mi
ní Jesús ca^n'a cuaacú yā: Lázaro
mii^n ch'iī sa. 15 'Úú ní yeenú cáávā
ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ caneé mii^n ní 'íícú
cu'téénú nī. Naati ca^n'ā yú n'diichi
yú sa^n'ā.
16 Tuu'mi ní ca^n'ā Tomás, sa^n'ā chi
duuchi Dídimo chi Gemelo ní nga^n'a
sa ngii sa sa^n'ā s'ee^n chi discípulos
ndúúcū sa: Cú^n'u ntúú^n s'uú^n ní
'cuūvī yú ndúúcu yā.

Jesús chí nanduuchi niicu teé yā vida ye^n'é yā

17 Taachi ndaā Jesús mii^n ní 'āā
cuū^n nguuví n'dii Lázaro canúú^n sa
na chɛɛtī yáinyā^n. 18 Ní yáā^n Betania
'āā nii^{n}nuú^n ná yáā^n Jerusalén
tan'dúúcā 'iinu kilómetro. 19 Neené
'yaa^n 'ii^n'yā^n ndaá yā na vaacu
Marta ndúúcū María chí nica'á yā
'viichɛɛtínūu^n n'daata s'ee^n ye^n'ē

vi'i yā Lázaro. 20 Tuu'mi ní Marta
mii^n taachí ch'iindiveé^n yā chí ndaā
Jesús mii^n can'dáa yā chuva'ai ní
nandaaca yā 'ii^n'yā^n. Naati María
mii^n canúu^n yā chɛɛti va'ai. 21 Ní
Marta mii^n ní nga^n'a yā ngii yā
Jesús: Señor, ndúúti chi canée nī
ndúúcu 'nū nguɛ́ɛ́ ch'iī vi'í. 22 Naati
maa^n deenú chí tanducué^n'ē chí
caaca di Dendyuūs mii^n ní tée yā
dii.
23 Tuu'mí nga^n'a Jesús ngii yā
Marta: Nnduuchi ntuū^n ví'i di.
24 Marta nga^n'a ta ngii ta Jesús:
'Úú ní deenú chí nduuchi ntúū^n sa
ní nacuee^n sa nguuvi chi 'cuiinu
i^n'yeē^{n}dī.
25 Ní nga^n'a Jesús ngiī yā tá^n'ā: 'Úú
chí nanduuchi niicu 'úú teé vida
ye^n'é yā. Du'ū chi i'téénū 'úú 'aara
n'díi yā, 'tíícā nduuchi yā. 26 Ní
nducyáácá 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ vida ye^n'e
yā chi i'téénu yā 'úú, nguɛ́ɛ́ 'cuūvi
yā cue^n'e daā^{n}ma^n. ¿'Áá i'teenu di
chuū?
27 Tuu'mi ní Marta nga^n'a yā:
I'teenú Señor. 'Úú i'teenú dii chi
Cristo Daiya Dendyuūs chi ndaá nī
i^n'yee^{n}dí 'cūū.

Cuɛɛcu Jesús taachi snée yā na yáinyā^n ye^n'ē Lázaro

28 Taachi Marta ch'iinu ca^n'a ta
chuū cue^n'e tá ní yaa'vi n'dé'ei ta
vi'i María ní nga^n'a ta: Dii María,
Maestro caneé yā ní n'gai yā dii.
29 Taachi María ch'iindivee^n ta
chuū ní ncuee^n ta ngééniicu tá ní
ndaa ta nanáá^n Jesús. 30 Jesús mii^n
'āā cuɛ́ɛ́ nindáa yā yaa^n mii^n. Naati
canée yā mii^n naachi nandaaca
María 'ii^n'yā^n. 31 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n chi snée yā na vaacu tá
ndúúcū tá ní inca'á yā 'viichɛɛtíínūu
María. Taachi n'diichí yā chi María
mii^n ní nnicuee^n tá ngééniicu tá,
tuu'mi ní can'dáa yā cuaa^n chuva'āī.
'Ii^n'yā^n s'ee^n cue^n'é yā ndaá yā ní
nga^n'a yā: Tá^n'ā 'cáā ní ca^n'a tá na
yáinyā^n. Ca^n'a tá cuɛɛcu ta.
32 María mii^n taachi ndaa ta
nanáá^n Jesús ní n'diichi ta 'ii^n'yā^n ní
chiin'tiiya tá ná ca'ā Jesús. Ní nga^n'a
ta ngii ta Jesús: Señor, ndúúti chi
caneé nī 'muu^n, ní nguɛ́ɛ́ ch'iī vi'í.
33 Tuu'mi ní taachi n'diichi Jesús
mii^n chí ngɛɛcu María ndúúcū
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n chi ndaá yā
ndúúcū María ngɛɛcu ntuú^n yā ní
neené ya^n'āī 'iinu Jesús ndii Espíritu
ye^n'é yā. 34 Ní nga^n'a yā: ¿Tíí s'nee^n
yā sa^n'ā? Ní nga^n'a yā ngii yā 'ii^n'yā^n:
Señor, cuchíi nī ní n'diichí nī.
35 Ní chɛɛ̄cu Jesús. 36 Tuu'mi
ní 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ní ca^n'a yā:
Cún'dííchí nī tan'dúúcā chi diné^n'e
yā sa^n'ā.
37 Ní n'duuví 'ii^n'yā^n s'ee^n ní ca^n'a
yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ ngii dii^n 'ii^n'yā^n 'cúū
chi inin'guaá^n yā nduutináa^n 'ii^n'yā^n
chi ngueenáá^n, nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^n yā
chi sa^n'a 'cūū nguɛ́ɛ́ ní ch'ii sa?

Nanduuchi Lázaro ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā

38 Ní Jesús neené ya'ai 'iinu ntuú^n
yā maá^n yā ní ndaá yā na yáinyā^n.
Ní yáinyā^n mii^n 'áámá yiivi yáává.
Níícú canee 'aama túūu vmnaa^n
ye^n'ē. 39 Nga^n'ā Jesús mii^n: Ndivíi nī
túūu. Marta vi'i sa^n'ā chi ch'iī nga^n'a
ta ngii ta Jesús mii^n: Señor, 'āā
ngeé^n sá. 'Āā cuūú^n nguuvi n'dii sa.
40 Jesús ní nga^n'a yā ngiī yā Marta:
¿'Áá nguɛ́ɛ́ ngií dii chi nduuti chi
cu'téénú dí tuu'mi ní n'diichi di
poder ye^n'ē Dendyuūs?

41 Tuu'mi ní ndivíi yā túūu
naachí canéé tiná^n'ā. Nííeú Jesús
ní n'diichí yā cuaa^n 'nii^{n}nu^n ní ca^n'a
yā: N'diī Chiidá, 'úú ca'á gracias
n'diī Dendyuūs chí n'giindiveé^n nī
ye^n'é. 42 'Úú ní deenú chi 'āā cue^n'e
daa^{n}má^n nūu^n n'giindiveé^n nī ye^n'é ti
cáávā 'ii^n'yā^n chi snéē nanaá^n cuuvi
cu'téénu yā chi n'diī dicho'ó nī 'úú.
43 Ní ch'iinú ca^n'a yā chuū nééné
yuudu ca^n'a yā: Lázaro, cuchíi di.
44 Sa^n'ā chi n'dii mii^n ní nan'dáa
sa. Nandɛ́ɛ́cú sá ndíí ta'ā sa ndíí ca'ā
sa ndúúcū cintas tiinūu^n. Ndɛɛcuú
nuu^{n}má^n cuerpo ye^n'ē sa ndii naa^n
sa. Nííeú pañuela canee naa^n sa.
Tuu'mí nga^n'a Jesús míí^n 'ii^n'yā^n:
Nn'daatíi nī sa^n'ā ní 'āā na^n'ā sa.

Nduuvidaamá yā chi dií^n yā 'caa^n'nú^n yā Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n chi ndaá yā ndúúcū María
ní n'diichí yā chi diī^n Jesús mii^n
chi'teenú yā 'ii^n'yā^n. 46 Taná'a yā ní
che^n'é yā nanáá^n sa^n'ā fariseos ní
chii yā sa^n'ā s'ee^n chí dii^n Jesús mii^n.
47 Tuu'mi ní sa^n'ā chiiduú n'gɛɛtɛ́
ndúúcū sa^n'ā fariseos nduuvidaamá
yā ndeé yā. Ní nga^n'a yā: ¿Dɛ'ɛ̄ dii^n
yú? Tií sá^n'a 'cūū caati neené n'deē
chí n'gi^n'i sa señales nanáa^n yú.
48 Ndúúti chi cu'nee yú sa^n'ā chi
'tííca nūu^n nducyáácá yā ní cu'téénu
yā sa^n'ā. Ní ndaa sa^n'ā romanos ní
ndivíi yā lugar ye^n'ē yáacū ye^n'ē yú
ndúúcū nación ye^n'ē yú.
49 'Áámá chɛ́ɛ́ sa^n'ā s'ee^n chi nguuvi
Caifás mii^n, sa^n'ā chi chiiduú ch'ɛɛtɛ
ca ye^n'ē nduuyu mii^n ca^n'a sa chii sa
sa^n'ā s'ee^n: Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ
deenú nī. 50 Ní nguɛ́ɛ́ nacádiinúú^n
nī chi 'áámá sa^n'ā 'cuūvī sa ye^n'e
nducyaacá yā níícú nguɛ́ɛ́ ti nación
ye^n'ē yú cuuvi ndái.
51 Chuū ní nguɛ́ɛ́ ca^n'a yā ye^n'ē maá^n
yā caati 'ii^n'yā^n mii^n chiiduú ch'ɛɛtɛ́
ca ye^n'ē nduuyu mii^n. Ca^n'ā cuaacú
sa chi cuchiī chi 'cuūvī Jesús cáávā
nación 'cūū. 52 Ní Jesús nduuvidaamá
yā nguɛ́ɛ́ damaā^n 'ii^n'yā^n nación mii^n
naati ndúúcū taná^n'ā daiyá Dendyuūs
mii^n chi snéé 'muu^n chi snéé mii^n.
53 'Tííca ndíí tuu'mi ndeé yā chi
'caa^n'nu^n yā Jesús.
54 Tuu'mi ní 'aa ntɛ́ɛ́ cuchiica
nguuvi Jesús nguaa^n 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n naati cue^n'é yā na 'áámá yáā^n
nii^{n}nuú^n yá^n'āa cuu^{n}má^n naachi
nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n chi nguuvi
Efraín. Ní canée yā mii^n ndúúcū
discípulos ye^n'é yā.
55 Ní 'viicu pascua ye^n'ē 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n 'āā chi néé nii^{n}nuú^n
nguuvi. Nééné 'yaa^n yā cuchɛ́ɛ yā
ye^n'e yáā^n ye^n'é yā na yáā^n Jerusalén,
vmnaa^n tiempo ye^n'ē 'viicu pascua.
Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n didɛɛvɛ́ yā vida ye^n'é
yā tan'dúúcā costumbre ye^n'é yā.
56 Ní in'nuú^n yā Jesús mii^n. Ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n indeé yā ndúúcū vi'ī naachi
caneé yā chɛɛti yaācū templo taacā
chí ngii ye^n'ē ndís'tiī: ¿'Áá nguɛ́ɛ́
chii Jesús 'viicu?
57 'Ii^n'yā^n chiiduú n'gɛɛtɛ́ ndúúcū
sa^n'ā fariseos 'āā s'née^n yā caaca
'tííca. Ndúúti du'ū chi déénú tií canéé
Jesús mii^n caa^n'ma^n ye^n'ē chiiduú
n'gɛɛtɛ́ nííeú cuta'á yā 'ii^n'yā^n.

Cheēndáa yā aceite Jesús na yáā^n Betania

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 Nííeú indaá cá taa^n jáá^n
nguuvi chi ndaa 'viicu ye^n'ē

pascua. Ndaā Jesús yáā^{n} Betania
naachi canee Lázaro, sa^{n}'ā chi 'āā
ch'ii ní n'duuchí ntuū^{n} Jesús mii^{n}
sa^{n}'ā ye^{n}'e nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi n'dii.
2 Ní mii^{n} ca'a yā chi che'e nguiīnū
Jesús. Marta mii^{n} ní n'gii yā cu'u na
mesa. Ní Lázaro mii^{n} vɛɛ sa ndúúcū
Jesús na mesa. **3** Tuu'mi ní sta'ā
María mii^{n} 'áámá libre ye^{n}'ē aceite
perfume ye^{n}'ē nardo nūu^{n} chi ya^{n}'ai
chii'vē. Ní cheēndáa tá ca'a Jesús
mii^{n}. Ní ndúúcū yuūndū tiī^{n} tá mii^{n}
nadɛɛvɛ tá ca'ā Jesús mii^{n}. Niicu
nuu^{n}má^{n} ch'ɛɛtɛ chɛɛti va'āī cheē^{n}
perfume ye^{n}'e aceite mii^{n}. **4** 'Áámá
chɛ́ɛ́ discípulo ye^{n}'é yā chi nguuvi
Judas Iscariote chi daiya Simón chi
sa^{n}'ā chi canéé chí dií^{n} sa entregar
Jesús, nga^{n}'a sa: **5** ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí
nguɛ́ɛ́ n'diīcuī yú aceite 'cūū ndúúcū
ndɛɛ̄chɛ̄ ciento caadi canéé 'uūvī
ngɛɛcu ndiichi centavo ní ca'a yú
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā?
6 Ní ca^{n}'a sa chuū ní nguɛ́ɛ́ chi
ya'āī sa 'ii^{n}'yā^{n} chi ndaachíī snée yā,
naati cáávā chi duucu sa. Ní ndɛɛ̄ sa
bolsa mii^{n} snúú^{n} tuūmī. **7** Tuu'mi ní
nga^{n}'ā Jesús: 'Āā canéé 'nū tá, taachi
n'dai tá chuū cáávā nguuvi chi ca^{n}'á
'cuɛɛchí. **8** Caati 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e yā 'āā canee núú^{n} nī nduucú
yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}, naati 'úú ní nguɛ́ɛ́
'áámá cuneé núú^{n} nduucú nī.

Nduuvidaamá yā contra ye^{n}'e Lázaro

9 Tuu'mí neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē
'ii^{n}'yā^{n} Israel tuumicadíínuu^{n} yā
chi Jesús mii^{n} ní cunée yā na yáā^{n}
Betania. Ní níndaá yā nguɛɛ cáávā
damaā^{n} chi ne^{n}'e n'diichí yā Jesús
mii^{n} ti ne^{n}'e n'diichí yā Lázaro, sa^{n}'ā
chi 'āā n'dii ní nduuchi. **10** Sa^{n}'ā s'ee^{n}
chi chiiduú n'gɛɛtɛ́ nduuvidááma yā
chi ne^{n}'é 'caa^{n}'nu^{n} ntúu^{n} yā Lázaro.
11 Ti nééné 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}
nge^{n}'e yā ní i'téénu yā Jesús mii^{n}
caavā Lázaro.

Jesús ndaá yā yáā^{n} Jerusalén lado ye^{n}'e rey

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

12 Chi dɛɛvɛ táámá nguuvi ni
neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ndaá yā 'viicu
taachi ch'iindiveé^{n} yā chi Jesús
mii^{n} ndaa yā Jerusalén. **13** Sta'á yā
n'duuvi tiicuáá yíí^{n}yú^{n} ní can'daa
yā Jesús. Ní ndaacá yā Jesús ní 'caī
yā: Hosanna. N'dáí taavi 'ii^{n}'yā^{n} chi
cuchíi yā ndúúcū chi dúúchí Señor
chi Rey ye^{n}'ē Israel ntúū^{n}.
14 Ní ndaācā Jesús 'aama burro 'líí^{n}
ni canduú yā 'iiti tan'dúúcā chi canéé
nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs 'tíícā:
15 Tá^{n}'ā daiya Sión nguɛ́ɛ́ 'va'a di.
N'dííchí dí, cuchii Rey ye^{n}'ē di.
Canduú yā 'aama daiya burro.
16 Dɛ'ɛ ndúúcū chi 'tuucā nguɛ́ɛ́
tuumicadiinúú^{n} yā discípulos ye^{n}'é
yā nguuvi mii^{n}. Taachi Jesús cánéé
yā na va'ai chɛɛti nguuvi tuu'mi
ní discípulos ye^{n}'e yā nn'gaacú yā
tanducué^{n}'ē dɛ'ɛ̄ chi canee nguū^{n}
ye^{n}'é yā, 'íícú dií^{n} yā dɛ'ɛ̄ ndú'ū chi
'túúcā.
17 'Ii^{n}'yā^{n} chi canée yā ndúúcū
Jesús nga^{n}'a cuáácú yā: Taachí
yaa'ví yā Lázaro na yáinyā^{n} ní
nnduuchi sa nguaa^{n} tina^{n}'ā.
18 Cáávā chuū ní n'daā 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
caati n'giindiveé^{n} yā chi Jesús ní
dií^{n} yā señal mii^{n}. **19** Sa^{n}'ā fariseos ní
nga^{n}'a sa nguaa^{n} maā^{n} sa: Inaa^{n} nī
ti nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ idii^{n} nī aprovechar
ye^{n}'e asunto 'cūū. N'dííchí nī.
Núú^{n}ma^{n} i^{n}'yeē^{n}di ní ca^{n}'ā can'dáā
Jesús.

Sa^n'ā griegos in'nuú^n yā Jesús

20 'Iicu vɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n griegos chí chɛɛ
yā ye^n'ē 'viīcū mii^n ní dií^n yā adorar.
21 'Ii^n'yā^n s'uú^n ndaá yā nanáá^n
Felipe ye^n'ē yáā^n Betsaida chi ye^n'ē
yá^n'āa Galilea. Ní di'cuutú yā 'ii^n'yā^n,
ní nga^n'a yā ngii yā 'ii^n'yā^n: Señor,
ne^n'é 'nū n'diichí 'nū Jesús.
22 Ndaā Felipe mii^n ni nga^n'a yā ngii
yā chuū Andrés. Tuu'mi ní Andrés
ndúúcū Felipe nga^n'a yā ngii yā Jesús.
23 Tuu'mi ní Jesús nan'guɛɛcutá^n'a yā,
ní nga^n'a yā ngii yā sa^n'ā s'ee^n: Hora
míí^n cuchiī taachi Sa^n'ā chi Daiya
Dendyuūs cánéé chi ca^n'á yā na va'ai
chɛɛti nguuvi. **24** Cuaacu níí^{n}nyú^n
cuāācū nii^{n}nyu^n nga^n'á ngií ndís'tiī:
Nduuti chi 'áámá trigo nguɛ́ɛ́ cuuvā
na yá^n'āa ní 'cuūvī damaāa^n canee.
Naati ndúúti chi trigo 'cuūvī neené
n'deee nduuví trigo 'cúu^{n}ndī. **25** Du'u
chí ne^n'e vida ye^n'é yā na i^n'yee^{n}dí
'cūū n'dái yā vida ye^n'e yā cue^n'e
daā^{n}ma^n. **26** Du'u 'ii^n'yā^n chi dichíí'vɛ
yā 'úú ní chii yā can'daa yā 'úú,
naachi 'úú chi caneé, míí^n ntúū^n snée
'ii^n'yā^n chi dichíí'vɛ̄ 'úú. Nduuti 'áámá
'ii^n'yā^n chi dichii'vɛ́ yā 'úú, Chiidá ní
dií^n yā honrar 'ii^n'yā^n.

Jesús yaa'ví yā ye^n'ē vaadī n'gii ye^n'é yā

27 Ní ca^n'a Jesús: Maa^n ní neené
ndísta^n'ā alma ye^n'é. ¿Dɛ'ɛ́ caā^{n}ma^n?
N'diī Chiidá, ¿'áá nadanguá^n'ai nī
'úú ye^n'e hora 'cūū? Cáávā chuū chi
cuchií hora 'cūū. **28** N'diī Chiidá,
ch'i^n'i nī poder ye^n'e chi duuchi ye^n'é
nī. Tuu'mi ní cuchii 'áámá nduudu
ye^n'ē nanguuvi chi nga^n'a: 'Úú ní 'āā
ch'i^n'i poder ye^n'é ní cuuvi 'cuu^n'mí^n
poder ye^n'é ntúu^n taama vmné^n'ēe.
29 'Ii^n'yā^n chi chinée yā mii^n ní
ch'iindiveé^n yā 'áámá nduudu ní
nga^n'a yā: Daavi mii^n. Ta n'dúúvi yā
ní nga^n'a yā: Angel yaa'ví yā 'ii^n'yā^n.
30 Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús ní ca^n'a
yā: Nguɛ́ɛ́ ndaā nduudu 'cūū caavā
'úú, ti cáávā ndís'tiī. **31** Maa^n ní vɛ́ɛ́
chí dii^n juzgar 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí
'cūū. Maa^n ní 'aama sa^n'ā chi ch'ɛɛtɛ
ye^n'é i^n'yee^{n}di 'cūū 'cuɛɛcú yā cuaa^n
chuva'āī. **32** Ndúúti chi 'úú chí ncueé^n
ye^n'ē yá^n'āa 'cūū tuu'mi candɛɛ́
nducyaacá yā nanáa^n 'úú.
33 Ní chuū nga^n'a Jesús ngii yā
'ii^n'yā^n chí nga^n'á yā dɛ'ɛ́ vaadī n'gii
'cuuví yā. **34** Nan'guɛɛcúta^n'ā 'ii^n'yā^n
s'ee^n ye^n'é yā: Nús'uū ní n'giindiveé^n
'nū chi canéé nguū^n na libro ye^n'e
Ndyuūs chi Cristo cuneé yā cue^n'e
daā^{n}ma^n. ¿Táácā chi nga^n'ā dii,
cánéé chí níncuee^n Sa^n'ā chi Daiya
Dendyuūs? ¿Du'ū chi Sa^n'ā chi
Daiya Dendyuūs?
35 Tuu'mí nga^n'a Jesús ngii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n: 'Tɛ́ɛ́ nūu^n chi canéé chi dɛɛvɛ
nanáa^n nī. Cúchiicá nī naachi canéé
chi dɛɛvɛ ne^n'e chi canéé chi dɛɛvɛ
nduucú nī, ní nguɛ́ɛ́ ndaā maāí^n
naachí canée yā. 'Ii^n'yā^n chí cachiicá
yā na maāí^n nguɛ́ɛ́ deenú yā tií ca^n'a
yā. **36** Naachi canéé chi dɛɛvɛ ndúúcu
nī cu'téénu nī chi dɛɛvɛ mii^n ní cuuvi
daiya chi dɛɛvɛ ndís'tiī. Chuū ca^n'a
Jesús, ní cue^n'e yā ní canúú^n n'de'ei
yā maá^n yā ye^n'ē 'ii^n'yā^n s'ee^n.

'Ii^n'yā^n Israel s'ee^n nguɛ́ɛ́ i'téénu yā

37 Nééné ch'i^n'i Jesús señales
dendu'ū nanáā^n 'ii^n'yā^n s'ee^n naati
nguɛ́ɛ́ chi'teenú yā 'ii^n'yā^n. **38** 'Iicu
cuuví cuaacu chí ca^n'ā sa^n'ā profeta
Isaías naachí canéé nguū^n na libro
ye^n'e Ndyuūs 'tíícā:

Señor, ¿du'ū i'teenu chí nga^n'a
yā? ¿Du'ū n'diichi chi n'gi^n'i yā
poder ye^n'e Señor?
39 Cáávā chuū chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
chi táámá vmné^n'ēe ca^n'a Isaías
naachí ndii nguū^n na libro ye^n'e
Ndyuūs 'tíícā:
40 Nan'gaadí yā nduutinaá^n 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní diī^n chɛɛchí yā staava
ye^n'é yā, caati nguɛ́ɛ́ inaá^n yā
ndúúcū nduutináa^n yā, ní
nguɛ́ɛ́ deenú yā ye^n'ē staava
ye^n'é yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
cu'téénu yā, ni 'úú diyiicú
'ii^n'yā^n s'ee^n.
41 Chuū ca^n'a Isaías mii^n taachí
n'diichi sa Dendyuūs ndúúcū poder
ye^n'é yā ní ca^n'a sa ye^n'e yā ní 'āā
dinguū^n sa ye^n'ē.
42 Caavā ye^n'ē nducué^n'ē chuū
nééné 'yaa^n 'ii^n'yā^n chí n'gɛɛtɛ ca
chi'téénu yā Jesús naati nguɛ́ɛ́
ntumii^{n}nú^n yā chi chi'téénu yā ti
'va'a yā chi nan'daa yā yaācū cáávā
sa^n'ā fariseos. 43 Caati ne^n'é ca yā
honra ye^n'e sa^n'ā i^n'yee^{n}dí 'cūū, nguɛ́ɛ́
ti honra ye^n'ē Dendyuūs mii^n.

Nduudu ye^n'ē Jesús dii^n juzgar sa^n'ā s'ee^n

44 Naati Jesús ní ca^n'a yuudú
yā: Du'ū chi i'téénu 'úú, nguɛ́ɛ́ 'úú
i'téénu yā ti 'ii^n'yā^n chi dichó'o
yā 'úú. 45 Du'ú 'ii^n'yā^n chi inaa^n yā
'úú, inaa^n yā 'ii^n'yā^n chi dichó'o yā
'úú. 46 'Úú tan'dúúcā dɛɛvɛ ní ndaá
i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní 'iicu nducyáácá
'ii^n'yā^n chi cu'téénu yā 'úú nguɛ́ɛ́
cunee yā ndúúcū maāí^n. 47 'Ii^n'yā^n
chi n'giindiveé^n yā nduudu ye^n'é
ní nguɛ́ɛ́ i'téénu yā nduudu ye^n'é,
'úú nguɛ́ɛ́ dií^n juzgar 'ii^n'yā^n mii^n.
Caatí nguɛ́ɛ́ ndaá dií^n juzgar 'ii^n'yā^n
ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū, ti ndaá chi
nadangua^n'áí 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yeē^{n}dī.
48 Du'ū chi nguɛ́ɛ́ ne^n'ē 'úú, ní
nguɛ́ɛ́ n'gúu^n yā nduudu ye^n'é. Vɛ́ɛ́
'ii^n'yā^n chi dií^n yā juzgar 'ii^n'yā^n s'ee^n
nguuvi chi 'cuiinu i^n'yeē^{n}dī. 49 Caati
'úú nguɛ́ɛ́ nga^n'á ye^n'e maá^n. Chiidá
chi dichó'o yā 'úú, 'ii^n'yā^n mií^n teé
yā nduudu cuaacu chi nga^n'á ní
ye^n'ē chi canéé chí caa^n'má^n. 50 'Úú
deenú chi cucáávā nduudu cuaacu
ye^n'é yā cúnduuchi yú cue^n'e
daā^{n}ma^n. 'Tíícā nga^n'ā 'úú, tan'dúúcā
chi nga^n'a Chiidá ngii yā 'úú.

Jesús naa^{n}nú yā ca'a discípulos ye^n'é yā

13 Ní vmnáá^n vmnaa^n 'viicu
ye^n'e pascua 'āā deenu
Jesús chi hora 'āā cuɛ́ɛ́ ndaa chi
cho'ó yā ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū chí ndaá
yā nanáá^n Chiidá yā. Tan'dúúcā chi
dine^n'e Jesús 'ii^n'yā^n ye^n'é yā chi
snée yā i^n'yee^{n}dí 'cūū, 'āā diné^n'e
núú^n yā 'ii^n'yā^n ndii cuáá^n ná ch'iinu.
2 Ch'íínú che'e nguiinú yā.
Yáá^{n}n'guiinūu^n 'āā s'nee^n sa na staava
ye^n'ē Judas Iscariote chi daiya
Simón chi canéé chi dií^n yā entregar
Jesús. 3 Déénú Jesús chí tanducué^n'ē
ní ca'a Chiidá yā ta'a daiyá yā ní
chí nan'dáa yā ye^n'é Dendyuūs ní
duu'vī tiempo tuu'mí na^n'á yā nanáá^n
Dendyuūs. 4 Nadacuée^n yā naachi chi
che'e nguiinú yā ní ndivíi yā catecaí
yā. Ní sta'á yā 'aama toalla chɛɛcu
vmnaa^n cuerpo ye^n'e yā. 5 Ní ch'iinuú^n
yā nuū^{n}nī^n chɛɛti tina ní tucá'a yā
naa^{n}nu yā ca'a discípulos. Ní natí'i yā
ndúúcū toalla chi ndɛɛcú yā.
6 Ndaá yā naachi canéé Simón
Pedro ní sá^n'a 'cūū nga^n'a sa ngii
sa 'ii^n'yā^n: Señor, ¿'áá n'diī ntúū^n
naa^{n}nú nī ca'á?

7 Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús ní nga^n'a
yā ngii yā sa^n'ā: 'Úú ní chi dií^n nguɛ́ɛ́
deenu di maa^n naati cadííinuu^n di
cuayiivi.
8 Nga^n'ā Pedro ngii sa 'ii^n'yā^n: N'diī,
nguɛ́ɛ́ náá^{n}nú nī ca'á mar 'áámá
tiempo. Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús ye^n'ē
sa: Ndúúti chi nguɛɛ naa^{n}nú ye^n'ē di
nguɛ́ɛ́ 'áámá parte ye^n'ē di nduucú.
9 Tuu'mi ní nga^n'a Simón Pedro:
Señor, nguɛ́ɛ́ dámaā^n ca'á ti ndii ta'á
ntúū^n ndúúcū tií^n.
10 Tuu'mi ní nga^n'a Jesús ngii yā
sa^n'ā: Du'u chí chiīnē nguɛ́ɛ́ ne^n'ē
sa chi naa^{n}nu sa cuerpo ye^n'e sa ti
dámaā^n ca'a sa caati tanducué^n'ē
cuerpo ye^n'ē sa ní dɛɛvɛ. Ndís'tiī ní
'āā dɛɛvɛ́ nī 'āā n'dáá rá chí nguɛ́ɛ́
nducyaaca nī.
11 Ti deenú yā du'u chí dií^n
entregar 'ii^n'yā^n ní cáávā chíí^n chi
ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́ nducyaacá nī dɛɛvɛ
nī.
12 Taachí ch'iinu naa^{n}nú yā ca'a
discípulos, ní sta'á yā catecaí yā
nguɛɛcundíí ntuú^n yā 'cuundi yā.
Nga^n'a yā ngii yā sa^n'ā s'ee^n: ¿'Áá
déénú nī dɛ'ē chi idií^n nduucú
nī? 13 Ndís'tiī nga^n'a nī chi 'úú ni
Maestro, chi 'úú ni Señor. N'daācā
nga^n'a nī caati 'tíícā 'úú. 14 'Úú ní
Señor ye^n'é nī, 'úú ni Maestro ye^n'é
nī. 'Úú inaa^{n}nú ca'a nī. Ndís'tiī
canéé nī ntúū^n chi naa^{n}nu nī 'aama
nī ca'a taama nī. 15 Caneé^n chi dií^n
chuū. Tan'dúúcā chi 'úú chi dií^n
'tíícá nī ntúū^n dii^n ndís'tiī. 16 Cuaacu
níí^{n}nyú^n cuāācū nii^{n}nyu^n nga^n'á ngií
ndís'tiī: 'Ii^n'yā^n chí dii^n mandado
nguɛ́ɛ́ 'āā 'naa^n ca yā chi 'ii^n'yā^n chí
nga^n'a ntii^{n}nyū^n ye^n'é yā. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú 'ii^n'yā^n chi dicho'ó yā nguɛ́ɛ́ 'āā
'naa^n cá yā chi 'ii^n'yā^n chi dicho'ó
yā 'ii^n'yā^n. 17 Nduuti chi deenu nī
taanduvɛ́ɛ́ dendu'ū ní yeenu taaví nī
ndúúti chi dií^n nī chuū.
18 Nguɛ́ɛ́ nga^n'á ye^n'ē nducyaaca
ndis'tiī. 'Úú ní deenú 'ii^n'yā^n chí
ndɛɛvɛ́. Ní 'iicu canéé chi cuuví
cuaacu chí canéé nguū^n. Du'ū chi
nge'é pan nduucú, canéé chi ca^n'á
yā contra ye^n'ē 'úú. 19 Ndíí maa^n
'āā nga^n'á 'aara chi 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi
nii^{n}nuú^n. Taachi 'āā cho'ōo chuū
cuuví cu'téénu nī chi 'úú. 20 Cuaacu
níí^{n}nyú^n cuāācū nii^{n}nyu^n 'úú nga^n'á
ngií ndís'tiī: 'Ii^n'yā^n chi 'cuáa^n yā
'ii^n'yā^n chi 'úú dicho'ó 'cuáa^n yā 'úú.
Ní 'ii^n'yā^n chi 'cuáa^n yā 'úú 'cuáa^n yā
'ii^n'yā^n chi dicho'ó yā 'úú.

Jesús dií^n yā anunciar chi Judas dií^n yā entregar 'ii^n'yā^n

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

21 Taachí nga^n'a Jesús chuū ya'ai
'iinú yā na espíritu ye^n'é yā ní ca^n'a
cuaacú yā: Cuaacu níí^{n}nyú^n cuāācū
nii^{n}nyu^n nga^n'á ngií ndís'tiī chi
'áámá chɛ́ɛ́ ndís'tiī dií^n nī entregar
'úú.
22 Tuu'mi discípulos n'gíínú yā
na 'áámá yā na táámá yā. Nguɛ́ɛ́
tuumicádiinúú^n yā du'u ye^n'ē chi
nga^n'a yā. 23 'Áámá discípulo, chi
nééné ne^n'é Jesús, candíítí nee^n yā
na níí^{n}nú^n Jesús. 24 Simón Pedro
ca'a yā señas sa^n'á 'cūū ní nga^n'a
yā sa^n'ā chí natiingúúnee^n sa ye^n'ē
sá^n'ā chi nga^n'a Jesús. 25 Níícú taachi
candiití nee^n yā níí^{n}nú^n Jesús,
tuu'mí nga^n'á yā: Señor, ¿du'ū chii?
26 Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús: Ca^n'á
di'caandá pan ní ca'á 'ii^n'yā^n ní
'ii^n'yā^n mii^n chíí^n. Ní di'caandá yā
pan ní ca'á yā Judas Iscariote, daiya
Simón. 27 Ch'íínú che'e sa pan mii^n

ní yáá^{n}n'guiinūu^n ndaa sa na staava
ye^n'ē sa. Tuu'mí Jesús ní nga^n'a yā
ngii yā sa^n'ā: Chíí chi ne^n'e di dii^n dí
mii^n, dii^n núú^n yii^{n}nu nuu^n di.
28 Naati mar 'áámá 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́
na mesa mii^n nguɛ́ɛ́ tuumicadiinúú^n
yā dɛ'ɛ̄ chúú chí 'tíícā ca^n'a yā.
29 N'duuví yā nnacadíínuu^n yā chi
caati Judas ndɛ́ɛ sa bolsa chi Jesús
ní 'āā nga^n'a yā ngii yā sa^n'ā: Cuái
di chi ne^n'e yú ye^n'e 'viicu o cuica'a
dí 'tɛɛ 'ii^n'yā^n chi ndaachíī snée yā.
30 Ch'iinú che'é yā pan can'daā núu^n
Judas chuva'ai ní 'āā chi 'da'a.

Mandamiento chí ngāī

31 Taachí Judas mii^n can'daā sa mii^n
tuu'mi ní nga^n'ā Jesús: Maa^n ní canéé
chí cuuvi ch'ɛɛtɛ Sa^n'ā chi Daiya
Dendyuūs. Ní Dendyuūs mii^n canéé
chi ch'ɛɛtɛ ndúúcu yā. 32 Ndúúti chi
Dendyuūs canéé chi ch'ɛɛtɛ yā, 'tiicá
ntúū^n dií^n yā chi ch'ɛɛtɛ maá^n yā. Ní
'cuiinu ní dií^n yā chi ch'ɛɛtɛ 'ii^n'yā^n.
33 N'diī daiya n'gaiyaá 'tɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ nuú^n
cuneé ndúúcū ndis'tiī. In'nuú^n nī
'úú tan'dúúcā chi 'úú chi nga^n'á ngií
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n: Naachi 'úú ca^n'á
ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaá nī. 'Tíícā
nga^n'á ndis'tiī maa^n. 34 'Áámá ley ngai
iteé ndis'tiī chi dii^n yá'āī 'iinu nī vi'ī
'aama nī taama nī tan'dúúcā chi idií^n
yá'āī 'iinú ndis'tíī. 'Tiicá ntúū^n diyá'ai
'iinú nī vi'ī 'aama nī taama nī. 35 'Ícú
chúū tuumicadiinuu^n nducyaaca
'ii^n'yā^n chi ndís'tiī ní discípulos ye^n'é
ndúúti chi ne^n'é nī 'áámá nī taama nī.

Jesús nga^n'a yā chi Pedro caa^n'má^n yā chi nguɛɛ n'diichí yā Jesús

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

36 Tuu'mí nga^n'ā Simón Pedro
ngii sa Jesús: Señor, ¿tií cá^n'a di?
Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús mii^n: Naachi
'úú ca^n'á nguɛ́ɛ́ cuuví chiī ndís'tiī
can'dáa nī 'úú. Naati canéé chí chii
nī can'dáa nī 'úú cuayiivi.
37 Tuu'mí nga^n'ā Pedro mii^n: Señor,
¿dɛ'ɛ̄ cuuví chi 'āā ntɛɛ cuuví chi
can'daá dii maa^n? Vida ye^n'é cu'neé^n
lugar ye^n'ē di.
38 Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús mii^n: ¿'Áá
'cuūvī di lado ye^n'e 'úú? Cuaacu
níí^{n}nyú^n cuāācū nii^{n}nyu^n nga^n'á
ngií dii chi nguɛ́ɛ́ 'cai tusá^n'ā taachí
nguɛ́ɛ́ cuee^{n}dítū di 'úú 'iinū cuuvi
vuelta.

Jesús ní tan'dúúcā yúúní chí candɛ́ɛ 'ii^n'yā^n nanáá^n Chiidá yā

14 Ca^n'a Jesús: Nguɛ́ɛ́ ndii 'úúví
staava ye^n'é nī. Cu'téénu nī
Dendyuūs. Cu'téénu nī 'úú dendu'ū.
2 Na vaacu Chiidá vɛ́ɛ́ taavi naachi
'cuɛɛtinée yú. Ndúúti chí nguɛ́ɛ́
nduudu cuaacu, tuu'mi ní 'úú nguɛ́ɛ́
caa^n'má^n 'tiicā. Ca^n'á nanguain'daí
naachi 'cuɛɛtinée ndís'tiī. 3 Ndúúti
chi na^n'á ní nnguain'daí 'áámá cuaa^n
ye^n'ē ndís'tiī chi 'cuɛɛtineé ndis'tiī,
cuchii ntuú^n táámá vmné^n'ēe ní
candɛɛ́ māa^n ndís'tiī. Naachí cuneé
mii^n ndís'tiī ní 'cuɛɛtinée nī ntúu^n nī.
4 Ní dééní nī naachi ca^n'á míí^n, ní
n'diichí nī yúúní.
5 Tuu'mi ní nga^n'a Tomás ngii sa
Jesús: Señor, nguɛ́ɛ́ déénu 'nū tií
ca^n'á nī. ¿Táácā n'diichí 'nū yúúní?
6 Jesús nan'guɛɛcutá^n'a yā ye^n'e
sa: 'Úú tan'dúúcā yúúní, 'úú nga^n'á
nduudu cuaacu, 'úú teé vida. Nguɛ́ɛ́
du'ū vɛɛ ndaá nanáá^n Chiidá ndúúti
chi nguɛɛ cáávā 'úú. 7 Ndúúti chí
n'diichí nī 'úú in'diichí nī ntúu^n
Chiidá. Ní ndii maa^n ní n'diichí nī
'ii^n'yā^n. Ní n'diichí nī ntúu^n 'ii^n'yā^n.

8 Tuu'mí nga^{n}'a Felipe mii^{n} ngii sa
'ii^{n}'yā^{n}: Señor, 'cuu^{n}'mi^{n} nī Chiida
yú ní 'cuɛɛtinée 'nū ndúúcū vaadī
yeenú.
9 Jesús ní nga^{n}'a yā ngii yā
sa^{n}'ā: Dii Felipe, 'naa^{n} n'dáí ntúū^{n}
caneé ndúúcū ndis'tiī ní ¿'áá nguɛ́ɛ́
nin'diichi di 'úú, Felipe? Du'ú 'ii^{n}'yā^{n}
chi n'diichí yā 'úú, n'diichí yā
Chiidá. ¿Táácā caa^{n}'ma^{n} di: 'Cuu^{n}'mi^{n}
nī Chiida yú? 10 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ i'téénu
di chi 'úú ní caneé ndúúcu Chiidá
ní Chiidá caneé yā nduucú? Nduudu
chi nga^{n}'á nanáá^{n} ndís'tiī nguɛ́ɛ́
nga^{n}'á ye^{n}'é maá^{n} ti ye^{n}'ē Chiidá chi
canée yā nduucú. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} dií^{n}
yā ntii^{n}nyu^{n}. 11 Cu'téénu di 'úú ti 'úú
caneé ndúúcū Chiidá ní Chiidá míí^{n}
canée yā nduucú, o cu'téénu di 'úú
cáávā ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n}. 12 Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} cuāācū nii^{n}nyu^{n} nga^{n}'á
ngií ndis'tiī: Du'ū chi i'teenu 'úú, ní
ntii^{n}nyu^{n} chi 'úú idií^{n}, 'tiicá ntúū^{n}
dií^{n} yā. Ní ch'ɛɛtɛ ca ntii^{n}nyu^{n} nidií^{n}
yā nguɛ́ɛ́ ti chuū caati 'úú ní ca^{n}'á
nanáá^{n} Chiidá. 13 Ní tanducué^{n}'ē chi
caaca nī Chiidá ndúúcū chi duuchí,
chuū 'úú idií^{n} niicu Chiidá mii^{n} ní
'cuuví 'cuu^{n}'mí^{n} yā poder caavā
'úú. 14 Ndúúti chi dɛ'ɛ̄ chi caaca nī
ndúúcū chi duuchí, 'úú ní dií^{n}.

Jesús ca^{n}'a yā dicho'ó yā Espíritu N'dai ye^{n}'e Dendyuūs

15 Ndúúti chi ne^{n}'e nī 'úú, dií^{n} nī
chi nga^{n}'a ley ye^{n}'é. 16 'Úú di'cuíītu
Chiidá ní teé yā taama yā chi teé yā
poder ndis'tiī. Ní cuneé yā ndúúcu
nī cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. 17 Espíritu nga^{n}'a
yā vaadī cuaacu. Chii^{n} chi nguɛ́ɛ́
'cuú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yeē^{n}dī caati
nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} inaa^{n} yā ní nguɛ́ɛ́
ntúū^{n} ní n'diichí yā Espíritu mii^{n}.
Naati ndís'tiī n'diichí nī ti Espíritu
mii^{n} canéé ndúúcū ndís'tiī ní cunéé
ntúū^{n} ye^{n}'ē ndis'tiī. 18 Nguɛ́ɛ́ cu'neé^{n}
ndís'tiī da'caiya nguá'āa. Ndaá
nanaá^{n} ndis'tiī. 19 'Tɛɛ 'tɛ́ɛ́ nūu^{n} 'āā
ntɛ́ɛ́ snaā^{n} i^{n}'yeē^{n}dī 'úú. Ndís'tiī ní
snaá^{n} nī 'úú. Caati 'úú ní canduūchí,
ní ndís'tiī canduuchi ntuú^{n} nī.
20 Tuu'mí nguuvi mii^{n} ní canéé chi
n'diichí nī 'úú chi caneé ndúúcū
Chiidá. Ní ndís'tiī canée nī nduucú.
Ní 'úú caneé ndúúcu nī. 21 Du'ú
'ii^{n}'yā^{n} chi canée yā ndúúcū ley ye^{n}'é
ní dií^{n} yā tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley
ye^{n}'é, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi ne^{n}'é yā 'úú. Ní
'ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'é yā 'úú, Chiidá ne^{n}'e
ntúu^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní 'úú ní ne^{n}'é
ntuú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. Ní 'úú 'cuu^{n}'mí^{n}
maá^{n} nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}.
22 Tuu'mí nga^{n}'ā Judas ngii sá
Jesús (nguɛ́ɛ́ sa^{n}'ā Judas Iscariote):
Señor, ¿dɛ'ɛ vɛ́ɛ́ chi 'cuu^{n}'mí^{n} nī
nanáá^{n} nús'uu ní nguɛ́ɛ́ nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yeē^{n}dī?
23 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús ní ca^{n}'a
yā: Dú'ū 'ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'e yā 'úú,
nduudu ye^{n}'é n'giindiveé^{n} yā. Ní
Chiidá míí^{n} ne^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní ndaá
'nū nanáa^{n} yā. Ní ndaāca 'nū naachi
'cuɛɛtinée 'nū nduucú yā. 24 Du'u
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā 'úú ní
nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'é.
Nduudu chí n'giindivée^{n} nī nguɛ́ɛ́
ye^{n}'é caati ye^{n}'ē Chiidá chi dichó'o
yā 'úú.
25 Chuū nga^{n}'á taachi caneé
ndúúcū ndís'tiī. 26 'Ii^{n}'yā^{n} chi tée yā
poder s'uuú^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní Espíritu
N'dai ye^{n}'e Ndyuūs. Chuū chi dichó'ó
Chiidá ndúúcū chi duuchí. 'Ii^{n}'yā^{n}
míí^{n} ca'cuee^{n} yā ndís'tiī tanducué^{n}'ē
dendu'ū. Ní nin'gaacú yā ndís'tiī
tanducué^{n}'ē chi ca^{n}'á nanáá^{n} ndís'tiī.

27 Chí cunee 'diií^n cu'neé^n ndúúcū
ndís'tiī. Chi cu'neé^n 'diií^n ye^n'é
māa^n teé ndis'tiī. Nguέέ tan'dúúcā
chi i^n'yeē^{n}dī teē chi 'úú teé ndis'tiī.
Nguέέ 'cuūndi daānā ye^n'e staava
ye^n'é nī, ndíí nguέέ ndúú 'va'a rá
nī. 28 Ch'iindiveé^n nī chi 'úú nga^n'á:
Ca^n'á ní cuchii ntūu^n nanáá^n ndís'tiī.
Ndúúti chí ne^n'é nī 'úú, tuu'mi ní
cuaacu níí^{n}nyú^n chi yeenú taavi nī
ti nga^n'á chi ca^n'á nanáá^n Chiidá. Ní
Chiidá vmnaa^n cá yā ní chi cuuvi
'úú. 29 Maa^n ní nga^n'á ye^n'e chi cuuvi,
ní 'iicu taachi chó'ōo chuū cuuvi
cu'téénu nī.
30 'Āā ntέέ 'yaa^n ca^n'á ndúúcū
ndis'tiī caati ndaa sa^n'ā chi
'ii^{n}ntyé^n'ē ye^n'e i^n'yeē^{n}dí 'cūū. Ní
nguέέ du'ū vεε canéé ye^n'é yā
nduucú. 31 'Iicu cuuví cu'téénú
'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yeē^{n}dī chi 'úú ne^n'é
Chiidá. Ní tan'dúúcā chi Chiidá ca'á
yā mandamiento 'úú 'tíícā chi dií^n.
Ncuee^n yú ní ca^n'a yú maa^n.

Jesús tan'dúúcā 'áámá dii'yu dúnde'e chi cuaacu

15 Ca^n'a Jesús: 'Úú tan'dúúcā
dii'yu dúnde'e chi cuaacu,
ní Chiidá dií^n yā cuidado ye^n'e
dii'yu dúnde'e. 2 Tanducué^n'e
duu^{n}nē ye^n'é chi nguέέ dε'ε̄ vεε
n'gui'i ye^n'ē 'caacá yā ní divíi yā.
Ní nducué^n'ē duu^{n}nē chi vέέ n'gui'i
ye^n'ē ní dideεvέ yā 'iicu cuuví
n'deēe ca n'gui'i ye^n'ē. 3 Ndís'tiī 'āā
dεεvέ nī cáávā nduudu chí nga^n'á.
4 Ndís'tiī cunée nī nduucú ní 'úú
cuneé ndúúcu nī. Tan'dúúcā duú^{n}ne
nguέέ 'cuεεtinéē n'gui'i ye^n'ē nduūtī
chi nguεε canéé na dii'yu dúnde'e,
'tiicá ntúū^n ndis'tiī nduuti chi nguέέ
cunée nī nduucú.
5 'Úú tan'dúúcā dii'yu dúnde'e ní
ndís'tiī ní dúu^{n}nē. 'Ii^n'yā^n chi canée
yā nduucú ní 'úú caneé nduucú
yā, 'ii^n'yā^n mii^n nééné n'deee n'gui'i
candέε yā. Ndúútī chi nguέέ 'úú
nduucú yā ní nguέέ dε'ε̄ vεε cuuvi
dií^n yā. 6 Du'u 'íí^n'yā^n chi nguεε
canée yā nduucú cun'dáa yā
tan'dúúcā dúú^{n}ne chi nguέέ n'gui'i
ye^n'ē ní ntí'i. Ní 'ii^n'yā^n ita'á yā ní
ngii yā na ya^n'ā. Ní ngiichi.
7 Ndúúti chi canée nī nduucú,
ní nduudu ye^n'é canéé nduucú
nī, caaca nī tanducué^n'ē chi ne^n'é
nī ní cuuvi. 8 Taachi candεέ nī
n'deēe n'dái n'gui'i ye^n'é nī, ní ch'i^n'í
nī chi discípulos ye^n'é tuu'mi ní
ndúúcū chuū ní ch'i^n'í nī poder
Chiidá. 9 Tan'dúúcā chi ne^n'e Chiidá
'úú 'tiicá ntúū^n 'úú ne^n'é ndís'tiī.
Cunée nī ndúúcū vaadī ne^n'e ye^n'é.
10 Ndúúti chi dií^n nī tan'dúúcā chi
nga^n'a ley ye^n'é, tuu'mi cunée nī
ndúúcū vaadī ne^n'e ye^n'é. Ní chuū
tan'dúúcā chi 'úú idií^n nducué^n'ē
chi nga^n'a ley ye^n'ē Chiidá ní caneé
ndúúcū vaadī ne^n'e ye^n'é yā.
11 Dendú'ū chi 'tuucā nga^n'á. Níícú
vaadī yeenú ye^n'é cunee nduucú nī.
Ní vaadī yeenú ye^n'é nī dii^n cumplir.
12 Chuū ley ye^n'é chi dine^n'é nī vi'ī
'aama nī taama nī tan'dúúcā chi
'úú ne^n'é ndis'tiī. 13 Mar 'áámá sa^n'ā
nguέέ vaadī ne^n'e chi ch'εεtε cá
ye^n'ē chi 'cuuvi 'áámá sa^n'ā caavā
amigo ye^n'ē sa. 14 Ndís'tiī ní amigos
ye^n'é ndís'tiī ndúúti chi dií^n nī cosa
chi 'úú nga^n'á. 15 'Āā ntέέ caa^n'má^n
chi ndis'tiī ní mozos ye^n'é ti mozos
nguεε deenu sa dε'ε̄ chi dii^n 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ye^n'ē sa.
Naati nga^n'á chi ndís'tiī ní amigos
ye^n'é ti tanducué^n'ē chi n'giindiveé^n

ye^n'ē Chiidá, nga^n'á ngií ndis'tiī.
16 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ndɛɛvɛ nī 'úú, naati
'úú nindɛɛvɛ́ ndís'tiī. Ní 'neé^n ndís'tiī
caati cuuvi candɛ́ɛ nī n'gui'i. Ní
n'gui'i ye^n'e nī 'áámá cūnee. Ní
tanducué^n'ē chi caaca nī Chiidá
ndúúcū chi duuchí, 'ii^n'yā^n mii^n ní
tée yā ndís'tiī. 17 Chuū ní nga^n'á
ndis'tiī chi diné^n'e nī vi'ī 'áámá nī
táámá nī.

'Ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yeē^{n}dī nguɛ́ɛ́ n'diichi ndís'tiī

18 Ndúúti chi 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yeē^{n}dī
nguɛ́ɛ́ ne^n'e yā ndís'tiī 'āā déénu nī
chi vmnáá^n vmnaa^n nguɛ́ɛ́ ne^n'e yā
'úú. 19 Ndúúti chi canée nī ní dií^n nī
cosas ndúúcū 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yeē^{n}dī,
'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yeē^{n}dī diné^n'e yā
ndís'tiī, naati ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ye^n'ē
i^n'yeē^{n}dī ndís'tiī. Ndɛɛvɛ́ ndís'tiī
vmnaá^n ye^n'ē chi din'dái i^n'yeē^{n}dī.
Cáávā chuū chi i^n'yeē^{n}dī nguɛ́ɛ́ ne^n'e
ndís'tiī. 20 N'gaacu nī ye^n'e nduudu
chi 'úú nga^n'á ngií ndis'tiī: Nguɛ́ɛ́
vmnaa^n ca 'ii^n'yā^n chi dii^n mandado
ti 'ii^n'yā^n chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n.
Ndúúti chi 'ii^n'yā^n s'tíī ní can'daa yā
'úú 'tiicá ntúū^n can'daa yā ndís'tiī.
Nduuti chi dií^n yā tan'dúúcā chi
nga^n'á 'tiicá ntúū^n dií^n yā tan'dúúcā
chi nga^n'á nī. 21 Tanducué^n'ē chuū
dií^n yā ndúúcū ndis'tiī caavā chi
duuchí ti nguɛ́ɛ́ n'diichí yā 'ii^n'yā^n
chi dichó'o yā 'úú.
22 Ndúúti chi nguɛ́ɛ́ ndaá ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú yaa'ví rá 'ii^n'yā^n tuu'mi
'ii^n'yā^n ní nguɛ́ɛ́ déénu yā chi vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^n'é yā. Maa^n ní nguɛ́ɛ́
mar 'áámá yā chi cuuvi caa^n'má^n
yā chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi yē^n'e yā.
23 'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā 'úú 'tiicá
ntúū^n Chiidá míí^n ní nguɛ́ɛ́ ne^n'e yā
'ii^n'yā^n. 24 Ndúúti chi 'úú nguɛ́ɛ́ dií^n
nguaa^n yā ntii^{n}nyū^n chi mar 'áámá
'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ dií^n yā, nguɛ́ɛ́ déénú
yā chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi yē^n'e yā. Naati
maa^n ní n'diichí yā 'úú, ní nguɛ́ɛ́
ne^n'é yā 'úú ndúúcū Chiidá. 25 'Iicu
cuuví cuaacu nduudu chi canéé
nguū^n na ley yē^n'e yā: Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄
caavā chi nguɛɛ ne^n'é yā 'úú.
26 Naati taachi ndaá yā 'ii^n'yā^n chi
Espíritu N'dai ye^n'e Dendyuūs ní tée
yā poder s'uuú^n. Ní 'úú ní dicho'ó
Espíritu N'dai chi ye^n'ē Chiidá.
Espíritu N'dai ye^n'e Dendyuūs
ní cuaacu ní cuchii ye^n'ē Chiidá.
Espíritu mii^n caa^n'ma^n cuaacú yā
ye^n'ē 'úú. 27 'Iicu ndís'tiī ní caa^n'ma^n
cuaacú nī ye^n'ē 'úú caati canée nī
nduucú ndii cuáá^n naachi chi nga'ā.

16 Ca^n'a Jesús: Chuū nga^n'á
ngií ndis'tiī 'iicu nguɛ́ɛ́
nduuvi taá^n nī. 2 'Ii^n'yā^n ní 'cuɛɛcú
yā ndís'tiī cuaa^n chuva'āī yaācū. Ní
taachí ndaá hora chi 'caa^n'nú^n yā
ndís'tiī, nacádiinúú^n yā chi n'daacā
idií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'é Dendyuūs.
3 Ní 'ii^n'yā^n s'tíī ní 'tíícā idií^n yā
ti nguɛɛ n'diichí yā Chiidá, ndii
nguɛ́ɛ́ nduu 'úú ra. 4 Maa^n ní nga^n'á
ngií chuū ndis'tiī caati taachí ndaa
hora mii^n n'gáácú nī ti 'úú ní 'āā
ca^n'á. Chuū ni nguɛ́ɛ́ ca^n'á ndíí cuaa^n
vmnaa^n ti 'úú caneé ndúúcū ndis'tiī.

Ntii^{n}nyu^n ye^n'ē Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs

5 Ca^n'a Jesús: Naati maa^n ní
ca^n'á n'diichí 'ii^n'yā^n chi dichó'ō
'úú. Ní mar 'áámá ndís'tiī nguɛ́ɛ́
ntiinguuneé^n nī 'úú: ¿Tíí ca^n'a nī?
6 Chii^n chi ca^n'á chi 'túúcā, ní nééné
chii ndaāchií staava ye^n'é nī. 7 'Úú
nga^n'á nduudu cuaacu mii^n: N'daacā

cáávā ndís'tiī chi ca^{n}'á. Ndúútī chi
'úú nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á tuu'mi ní Espíritu
N'dai ye^{n}'e Dendyuūs chi tée yā
poder ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ndai yā nanáá^{n}
ndís'tiī. Ndúútī chi 'úú ca^{n}'á ní 'úú
dicho'ó 'ii^{n}'yā^{n}. 8 Taachí 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
ní ndāa yā, ní caa^{n}'má^{n} yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yeē^{n}dī ye^{n}'ē nuu^{n}ndi,
ní ye^{n}'ē vaadī cuaacu, ní ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}
chi dii^{n} juzgar. 9 Caa^{n}'má^{n} yā ye^{n}'ē
nuu^{n}ndi chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā 'úú.
10 Caa^{n}'má^{n} yā ye^{n}'e vaadī cuaacu
chi 'úú ca^{n}'á nanáá^{n} Chiidá ní 'āā
ntɛ́ɛ́ n'diichí yā 'úú. 11 Caa^{n}'má^{n} yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'áámá 'ii^{n}ntye^{n}'ē
ch'ɛɛtɛ ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū 'āā canéé
juzgado sa.

12 Nééné n'deee dendu'ū chi vɛ́ɛ́ chi
cuuví ndis'tiī naati maa^{n} ní nguɛɛ
cuuví cūnee ná vaanicadiinūu^{n} ye^{n}'é
nī. 13 Taachí ndaá Espíritu ye^{n}'é
vaadī cuaacu, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní ca'cuée^{n}
yā ndís'tiī na tanducué^{n}'ē vaadī
cuaacu. Ni nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} yā ye^{n}'ē
maá^{n} yā ti caa^{n}'má^{n} yā tanducué^{n}'ē
chi n'giindiveé^{n} yā. Ní ch'i^{n}'i yā
ndis'tiī dɛ'ɛ̄ chí cuchiī. 14 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
ní ch'i^{n}'í yā poder ye^{n}'é ti cuta'á yā
poder ye^{n}'e 'úú ní ch'i^{n}'í yā ndis'tiī.
Ní cuuvi cádiinúú^{n} nī. 15 Nducué^{n}'ē
chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē Chiidá, chuū ní ye^{n}'é.
Cáávā chuū nga^{n}'á chi Espíritu ye^{n}'e
vaadī cuaacu cuta'á yā ye^{n}'ē 'úú ní
ch'i^{n}'í yā ndís'tiī. Ní cádiinúú^{n} nī.

Chi ndaachií ye^{n}'é nī ní nduuvi vaadī yeenú

16 Ca^{n}'a Jesús: Taa 'líí^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́
snaá^{n} nī 'úú. Taama vmné^{n}'ee, taa 'líí^{n}
ní snaá^{n} nī 'úú ti 'úú ní ca^{n}'á nanáá^{n}
Chiidá.

17 Tuu'mí ca^{n}'a n'duuvi discípulos
ye^{n}'é yā ngii yā 'áámá yā táámá
yā: ¿Dɛ'ɛ chi 'tíícā nga^{n}'a yā ngiī yā
s'uuú^{n} taa^{n} 'líí^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́ chinaá^{n}
nī 'úú ní taama vmne^{n}'ēe taa^{n} 'líí^{n}
ní chinaá^{n} nī 'úú, ti 'úú ní ca^{n}'á
nanáá^{n} Chiidá? 18 Tuu'mi ní nga^{n}'a
yā. ¿Dɛ'ɛ chi 'tíícā taa^{n} 'líí^{n}? Nguɛ́ɛ́
tuumicadiinuu^{n} yú.

19 Ní tuumicádííinuu^{n} Jesús chi ne^{n}'e
ntiinguunee^{n} sa^{n}'ā s'ee^{n}, ní nga^{n}'a yā:
¿Áá ntííngúúnee^{n} vi'í nī chi 'túúcā
ca^{n}'á chií taa^{n} 'líí^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́ chi
naa^{n} nī 'úú, ní taama vmné^{n}'ēe, taa
'líí^{n} ní chi naá^{n} nī 'úú? 20 Cuaacu
níí^{n}nyú cuāācū nii^{n}nyu^{n} nga^{n}'á ngií
ndis'tiī: Maa^{n} ní cuɛɛcu nī ní ya'ai
nī. Ní i^{n}'yeē^{n}dī ní cuuvi yeenú naati
ndís'tiī ní chi ñ'daa^{n} chi yá'ai nī
ndúúcū vaadī yeenú. 21 N'daataá chí
canee chi 'āā 'cuundiyáá^{n} daiyā tá, vɛ́ɛ́
vaadī ya'ai ye^{n}'ē ta, ti 'āā chɛ́ɛ́ ndaa
hora ye^{n}'ē tá. Taachí 'āā vɛ́ɛ́ daiya tá
'āā ntɛ́ɛ́ n'gaacu tá ye^{n}'e vaadī ya'ai
ye^{n}'ē tá chi yeenú tá chi vɛ́ɛ́ 'áámá
daiya tá ye^{n}'é i^{n}'yeē^{n}dī. 22 'Tiicá ntúū^{n}
ndís'tiī ní canéé vaadī ndaachií
nanáa^{n} nī. Naati taama vmné^{n}'ēe ní
n'diichí ntuú^{n} ndís'tiī. Ní cuneé nī
vaadī yeenú na staava ye^{n}'é nī. Ní
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ní nguɛ́ɛ́ divíi yā
vaadī yeenú ye^{n}'é ndis'tiī.

23 Ní nguuvi mii^{n} nguɛ́ɛ́ ntiinguunée^{n}
nī du'ū vɛɛ ye^{n}'é. Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
cuāācū nii^{n}nyu^{n} nga^{n}'á ngií ndís'tiī
chi tanducué^{n}'ē chi caaca nī Chiidá
ndúúcū chi duuchí ní Chiidá tée yā
ndís'tiī. 24 Ndii maa^{n} nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ
ngiica nī ndúúcū chi duuchí. Caaca
nī ní Chiidá tée yā ndís'tiī. Ní vaadī
yeenú ye^{n}'é nī cuuvi yeenu taavi.

Jesús chichɛɛ́ yā ndúúcū í^{n}'yeē^{n}dī

25 Chuū chi nga^{n}'á ndúúcū cuentas
ye^{n}'é ndúúcū ndís'tiī. Maa^{n} ní ndaa

hora chi 'āā ntɛ́ɛ́ ca^{n}'á ye^{n}'é ndis'tiī
ndúúcū cuentas naati caa^{n}'má^{n}
cuaacu ye^{n}'ē Chiidá. 26 Nguuvi mii^{n}
ní caaca nī ndúúcū chi duuchí. Ní
'úú nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á chi 'úú nídi'cuíítú
Chiidá cáávā ndis'tiī. 27 Maa^{n} Chiidá
neené ne^{n}'é yā ndís'tiī caati ndís'tiī
ne^{n}'é nī 'úú. Ní i'teenu nī chi 'úú
chiicá ye^{n}'ē Chiidá. 28 Chiicá ye^{n}'ē
Chiidá ní ndaá i^{n}'yeē^{n}dí 'cūū. Cu'nee^{n}
ntuú^{n} i^{n}'yeē^{n}dī. Ní na^{n}'á n'diichí
Chiidá.

29 Tuu'mí nga^{n}'a discípulos ye^{n}'é
yā: Cun'dííchí dí maa^{n} ní nga^{n}'ā
cuaacu di nguɛ́ɛ́ ndúúcū cuentas.
30 Maa^{n} ní tuumicadiinúú^{n} 'nū
chi deenú nī tanducué^{n}'ē dendu'ū.
Ní nguɛ́ɛ́ canee ngiinú nī chi
ntiinguunee^{n} 'ii^{n}'yā^{n} n'diī. Cáávā
chuū i'teenú 'nū chi chiica nī ye^{n}'é
Dendyuūs.

31 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús: ¿'Áá
i'téénu nī maa^{n}? 32 Cun'diichí nī.
Hora mii^{n} ní cuchiī. Ní 'āā ndaā
chí ca^{n}'ā 'muu^{n} ca^{n}'ā mii^{n} ndís'tiī
na vaacú nī. Ní cu'neé^{n} nūu^{n} nī
'úú dámaaá^{n}. Naati nguɛ́ɛ́ canee
dámaaá^{n} ti Chiidá canée yā
nduucú. 33 Chuū ni nga^{n}'á ngií
ndis'tiī chi cucáávā 'úú canee 'diií^{n}
nī. I^{n}'yeē^{n}dī ní 'cueenú nī cuuvi.
Cuuvi ch'ɛɛ̄tiinúu nī. 'Úú ní chichɛɛ́
ndúúcū i^{n}'yeē^{n}dī.

Jesús ndee yā ndúúcū Chiidá yā caavā discípulos ye^{n}'é yā

17 Chuū ca^{n}'a Jesús ní n'diichí
yā cuaa^{n} nanguuvi ní ca^{n}'a
yā: N'diī Chiidá, hora ye^{n}'é ní 'āā
ndaā. Dií^{n} nī dich'ɛɛté nī Daiya nī.
'Tiicā ntúū^{n} 'úú chi Daiya nī cuuvi
dich'ɛɛté n'diī. 2 Tan'dúúcā chi tee
nī poder 'úú chi Daiya nī ye^{n}'e dɛ'ɛ̄
chi dií^{n} nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} cáávā chí
ca'á vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
tee nī 'úú. 3 Chuū chi vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} chí n'diichí yā n'diī chi
'áámá n'dya^{n}'ā Dendyuūs chi cuaacu
níí^{n}nyú^{n} chí Dendyuūs ndúúcū
Jesucristo chí dichó'o nī.

4 'Úú ní dich'ɛɛtɛ́ n'diī na yá^{n}'āa
'cūū. 'Āā ch'iinú dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} chi
teé nī chi dií^{n}. 5 Maa^{n} ní n'diī,
Chiidá, dich'ɛɛtɛ́ nī 'úú, n'diī ndúúcū
maá^{n} nī, ndúúcū poder chi caneé
nduucú maá^{n} taachi 'āā 'cuɛ́ɛ́ cunee
i^{n}'yeē^{n}dī.

6 Nga^{n}'a cuaacú ye^{n}'ē chi duuchi
ye^{n}'é nī nanáá^{n} sa^{n}'ā s'ee^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi teé yā 'úú. Sa^{n}'ā
s'ee^{n} ye^{n}'é nī. Ní teé nī 'úú. Ní
n'giindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'é nī.
7 Maa^{n} ní déénú yā chi tanducué^{n}'ē
dendu'ū chi teé nī 'úú ní ye^{n}'é nī.
8 Ti ndúúdú chi teé nī 'úú ní ca^{n}'á
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
n'giindiveé^{n} yā nduudu mii^{n}. Ní
deenu cuaacu yā chi chiīcá nanáá^{n}
n'diī. Ní i'téénu yā chi n'diī dicho'ó
nī 'úú.

9 'Úú ngiicá caavā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
Nguɛ́ɛ́ nidi'cuíítu cáávā i^{n}'yeē^{n}dī ti
cáávā 'ii^{n}'yā^{n} chi teé nī 'úú, ti ye^{n}'é
n'diī. 10 Ní taanduvɛ́ɛ́ dendu'ū ye^{n}'é
ní ye^{n}'é nī. Ní taanduvɛ́ɛ́ dendu'ū
ye^{n}'é nī ní ye^{n}'é. Ní chuū ch'i^{n}'i
poder ye^{n}'é.

11 Ní 'āā ntɛ́ɛ́ cūneé i^{n}'yeē^{n}dī naati
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} snée yā i^{n}'yeē^{n}dī. 'Úú
ní cuchií nanáa^{n} nī. N'diī Chiidá
chi dɛɛvɛ, dií^{n} nī cuidado 'ii^{n}'yā^{n}
chi teé nī 'úú ndúúcū chi duuchí
nī. Ní chi cuuví 'áámá yā tan'dúúcā
s'uuú^{n} ní 'áámá yú. 12 Taachí caneé
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} i^{n}'yeē^{n}dī ní dīi^{n}
cuidado 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū chi duuchi

nī, 'ii^n'yā^n chi nteé nī 'úú. 'Úú ní
dīi^n cuidado 'ii^n'yā^n ní mar 'áámá yā
nguɛ́ɛ́ chindāi yā. 'Áámá nūu^n sa^n'ā
daiya yáá^{n}n'guiinūu^n chindai sa. Ní
'iicu naachi cánéé nguū^n ní cúúví
cuaacu.
13 Naati maa^n ní cuchií nanáa^n
nī. Ní nga^n'á chuū taachi cuneé
i^n'yeē^{n}dí 'cūū caati vaadī yeēnu
ye^n'é canéé nduucú yā, ní cuuvi
yeenú taavi yā. 14 'Úú ní ca'á
'ii^n'yā^n nduudu yē^n'e nī. I^n'yeē^{n}dī
nguɛ́ɛ́ diné^n'e 'ii^n'yā^n ti nguɛ́ɛ́
ye^n'e i^n'yeē^{n}dī 'ii^n'yā^n. 'Tiicá ntúū^n
nguɛ́ɛ́ ye^n'e i^n'yeē^{n}dī 'úú. 15 Nguɛ́ɛ́
di'cuíítūu chi ndivíi nī 'ii^n'yā^n ye^n'ē
í^n'yeē^{n}dī. Dií^n nī cuidado 'ii^n'yā^n s'ee^n
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n. 16 Nguɛ́ɛ́ ye^n'e
i^n'yeē^{n}dī 'ii^n'yā^n s'ee^n tan'dúúcā chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'e i^n'yeē^{n}dī 'úú. 17 Dií^n nī
didɛɛvɛ́ nī 'ii^n'yā^n cucáávā nduudu
cuaacu ye^n'é nī. Nduudu ye^n'é nī
ní nduudu cuaacu. 18 Tan'dúúcā
chi dicho'ó nī 'úú i^n'yeē^{n}dī 'tiicā
ntúū^n dicho'ó 'ii^n'yā^n s'ee^n i^n'yeē^{n}dī.
19 Cáávā 'ii^n'yā^n s'ee^n 'úú māa^n
didɛɛvɛ́ maá^n. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n cuuví
yā dɛɛvɛ na nduudu cuaacu.
20 Nguɛ́ɛ́ di'cuiituú dámaa^n caavā
'ii^n'yā^n mii^n ti cáávā 'ii^n'yā^n chi
cu'téénu yā 'úú cáávā nduudu ye^n'ē
'ii^n'yā^n s'ee^n. 21 Ní nducyaaca yā ní
'áámá nūu^n cuuví yā tan'dúúcā n'diī
canée nī nduucú, ní caneé nduucú
nī. Nííćú 'ii^n'yā^n s'ee^n ní canéé ntúu^n
yā 'áámá nūu^n ndúúcu yú. Ní 'iicu
cu'téénú 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yeē^{n}dī chi
n'diī dicho'ó nī 'úú. 22 Ní poder chi
tée nī 'úú, mii^n ni ca'á 'ii^n'yā^n. Ní
'áámá nūu^n cuuví yā tan'dúúcā chi
'áámá nus'ūu. 23 'Úú ní ndúúcū 'ii^n'yā^n
s'ee^n. Ní n'diī ní ndúúcū 'úú. Nííćú
'áámá nūu^n chi n'daacā cuuví yā. Ní
i^n'yeē^{n}dī ní cuuvi deenu chi dicho'ó
nī 'úú ní chí diné^n'e nī 'ii^n'yā^n s'ee^n
tan'dúúcā chi ne^n'é nī 'úú.
24 N'diī Chiidá, 'ii^n'yā^n s'eé^n chi teé
nī 'úú, ne^n'é chi naachi 'úú cuneé^n,
'ii^n'yā^n s'eé^n cūnée yā nduucú. Ní
cuuvi n'diichí yā poder ye^n'é chi teé
nī 'úú caati n'diī ní ne^n'é nī 'úú ndii
taachi 'āā 'cuɛ́ɛ́ i^n'yeē^{n}dī. 25 N'diī
Chiidá chi dɛɛvɛ, 'aa ntɛ́ɛ́ rá chi
i^n'yeē^{n}dī nguɛ́ɛ́ n'diichí n'diī 'úú
n'diichí n'diī. Ní 'ii^n'yā^n s'tíī ní deenú
yā chi n'diī dichó'o nī 'úú. 26 'Úú ní
nga^n'á ye^n'e chi duuchí nī, ní ca^n'á
ngā^n'a^n ye^n'e chi duuchí nī. Nííćú
maa^n vaadī ne^n'e chi né^n'e nī 'úú
cuuvi cunéé ndúúcu yā. Ní 'úú
caneé ndúúcu yā.

Sta'á yā Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 Taachí Jesús ca^n'á yā
chuū, can'dáa yā ndúúcū
discípulos ye^n'é yā táámá lado
yíícú 'líí^n chi nguuvi Cedrón
naachi canéé 'áámá cheē^n ye^n'e
naāndā. Ní mii^n sndaā Jesús ndúúcū
discípulos ye^n'é yā. 2 Judas chí
dii^n sa entregar Jesús ní n'diichi
ntúū^n sa^n'ā na cheē^n mii^n ti 'āā
cánéé n'deee cuuví nduuvidáámá
yā Jesús ndúúcū discípulos ye^n'é yā
na cheē^n mii^n. 3 Sa^n'ā chiiduú n'gɛɛtɛ́
ndúúcū sa^n'ā fariseos teé yā Judas
Iscariote soldados ndúúcū policías
ní Judas cue^n'e sa ndúúcū 'aama
taa^n soldados ndúúcū policías. Ndaa
yā na cheē^n mii^n ndúúcū lámparas,
ndúúcū antorchas, ndúúcū
armas. 4 Naati Jesús chi déénú yā
tanducué^n'ē dendu'ū chí cuchiī,
cue^n'e yā ní ndaa yā nanáa^n 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní ca^n'a yā: ¿Du'u in'nuú^n nī?

5 Ní nan'guɛɛcutá^{n}'a sa ye^{n}'e
yā: Jesús ye^{n}'ē yáā^{n} Nazaret mii^{n}.
Tuu'mí nga^{n}'a Jesús ngií yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: 'Úú 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. Canée ntúū^{n}
Judas mii^{n}, sa^{n}'ā chí dií^{n} nca'a sa
'ii^{n}'yā^{n}. 6 Taachí Jesús ca^{n}'a yā: 'Úú
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}, tuu'mi ní sa^{n}'ā s'ee^{n}
ndaacadaamí yā ní ch'ɛɛtindiití yā
na yá^{n}'āa. 7 Nan'guɛɛcúnéé ntuú^{n} yā
tiinguunee^{n} yā: ¿Du'u ra in'nuú^{n} nī?
Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā: Jesús
ye^{n}'ē yáā^{n} Nazaret mii^{n}.
8 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús: 'Āā nga^{n}'á
ngií ndís'tiī chi 'úú. Ndúúti chi 'úú
chi in'nuú^{n} nī, 'cuáa^{n} nī chi na^{n}'a
'ii^{n}'yā^{n} s'tíī.
9 Ní cuuvi cuaacu chi 'úú chi ca^{n}'á:
'Ii^{n}'yā^{n} chí teé nī 'úú, mar 'áámá yā
nguɛ́ɛ́ chi ndai yā. 10 Tuu'mi Simón
Pedro chi ndɛ́ɛ sa espada ní tun'dáa
sa ní 'nuūcá'ai sa ní ch'iica sa vee^{n}
sa lado tá cuaacu ye^{n}'ē sá^{n}'ā chi
dii^{n} mandado ye^{n}'e chiiduú ch'ɛɛtɛ
ca. Ní sa^{n}'ā mii^{n} ní nguuvi sa Malco.
11 Tuu'mí Jesús nga^{n}'a yā ngiī yā
Pedro: N'nuū^{n} dí espada vaacu.
Prueba chí teē Chiidá 'úú, ¿'áá nguɛ́ɛ́
cánéé chí 'cueenú cuuvi ye^{n}'ē?

Jesús nanáá^{n} chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē 'áámá taa^{n}
soldado ndúúcū soldado chi yuudu
ndúúcū policías ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} Israel
s'ee^{n} ní sta'á sa Jesús ní cachiichí
sa 'ii^{n}'yā^{n}. 13 Ní candɛ́ɛ sa vmnáá^{n}
vmnaa^{n} nanáá^{n} sa^{n}'ā chi nguuvi
Anás, tii sá^{n}'ā mii^{n} ní ncha^{n}'ā ndiīcú
Caifás mii^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní chiiduú
ch'ɛɛtɛ́ ca nduuyu mii^{n}. 14 Ní Caifás
mii^{n} ca'a sá consejo sa^{n}'ā Israel s'ee^{n}
chi canéé chí 'cuūvī 'aama sa^{n}'ā
cáávā 'ii^{n}'yā^{n}.

Pedro canée yā chuva'ai ye^{n}'ē Anás

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15 Ní n'daā Simón Pedro Jesús mii^{n}
ní táámá discípulos. Ní chiiduú
ch'ɛɛtɛ́ ca n'diichí yā discípulos mii^{n}
chí sndaá sa ndúúcū Jesús corredor
ye^{n}'ē va'ai ye^{n}'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ́ ca
mii^{n}. 16 Naati Pedro mii^{n} canéé
sá cuaa^{n} dáámí cheendi va'āī. Ní
can'dáā taama discípulo chi chiiduú
ch'ɛɛtɛ́ ca n'diichí yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
yaa'ví yā n'daataá chi canéé cheendi
va'āī. Ní dii^{n}yú^{n} yā Pedro míí^{n}
chɛɛti va'āī. 17 Tuu'mi ní n'daataá
chi dii^{n} mandado chí canéé cheendi
va'āī nga^{n}'a tá: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ díí ntúū^{n}
'áámá discípulo ye^{n}'ē sa^{n}'a 'cūū?
Tuu'mí Pedro nga^{n}'ā sa: Nguɛ́ɛ́ 'úú.
18 Ní chééndii sa^{n}'ā chi dichíí'vɛ̄
ndúúcū policías, sa^{n}'ā mii^{n} tiivi sa
ya^{n}'ā ye^{n}'e yíyūu ti 'áámá 'iichɛɛ.
Sa^{n}'ā mii^{n} nga'a tavii'nu sa. Ní
canée nī ntúū^{n} Pedro ndúúcu sa. Ni
chéendii sa nga'a tavii'nu sa ca'a sa.

Anás tiinguunéé^{n} sa Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

19 Ní chiiduú ch'ɛɛtɛ́ cá mii^{n}
nítiinguunee^{n} sa Jesús ye^{n}'e
discípulos ye^{n}'é yā ndúúcū ye^{n}'e
chi Jesús chi'cueé^{n} yā. 20 Jesús
nan'guɛɛcutá^{n}'a yā ye^{n}'ē sa: 'Úú ní
nga^{n}'á cuaacú nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yeē^{n}dī. 'Úú ní chi'cueé^{n} na yaācū
sinagogas ní na yaacū templo ntúū^{n}
naachí nduuvidaama nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄
vɛɛ chi nga^{n}'a n'de'éí. 21 ¿Dɛ'ɛ̄
tííngúúnée^{n} di 'úú? Tííngúúnée^{n} dí
'ii^{n}'yā^{n} chi ch'iindiveé^{n} yā chí ca^{n}'á
chií 'ii^{n}'yā^{n}. N'diichi nī. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
déénú yā chi ca^{n}'á.

22 Taachí Jesús ch'iinu ca^{n}'á yā
chuū, 'áámá policía chi canéé
mii^{n} ch'é^{n}'e sá Jesús, ní ca^{n}'a sa:
¿'Áá 'tíícā nan'guɛɛcutá^{n}'a di ye^{n}'ē
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca?
23 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús: Ndúúti
chi nguɛɛ n'daacā chi nga^{n}'á
caa^{n}'ma^{n} di dɛ'ɛ̄ chi nguɛɛ n'daacā
chi nga^{n}'á. Ndúúti chi n'daacā, ¿dɛ'ɛ̄
cuuvi chi n'ge^{n}'ē di 'úú?
24 Anás mii^{n} ní dichó'o sa Jesús
ch'ɛɛchiichí yā nanáá^{n} sa^{n}'ā chi
nguuvi Caifás mii^{n}, sa^{n}'ā chi chiiduú
ch'ɛɛtɛ́ cá mii^{n}.

Pedro mii^{n} nga^{n}'a sa taama vmné^{n}'ēe chí nguɛ́ɛ́ n'diichi sa Jesús mii^{n}

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

25 Chééndii Simón Pedro mii^{n} ní
nga'a tavii'nu sa sa^{n}'ā. Ní nga^{n}'a yā
ngii yā sa^{n}'ā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'tíícā chi
díí ní discípulo ye^{n}'é yā? Pedro
chee^{n}dííttu sa ní nga^{n}'ā sa: Nguɛ́ɛ́ 'úú.
26 'Áámá sa^{n}'ā chi dii^{n} mandado
ye^{n}'ē chiiduú ch'ɛɛtɛ́ cá ní sa^{n}'ā mii^{n}
ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e sa^{n}'ā chi chiica Pedro
mii^{n} vee^{n} sa. Nga^{n}'a sa ngii sa sa^{n}'ā:
¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'diichí dii chɛɛti chéē^{n}
naāndā mii^{n} ndúúcu yā?
27 Taama vmné^{n}'ēe ní chee^{n}diitú
táa^{n} Pedro: Nguɛ́ɛ́ 'úú. Ní mi^{n}nii^{n}yu
mi^{n}nii^{n}yu ní tusa^{n}'ā chiita tī.

Jesús nanáá^{n} Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

28 Ní candɛ́ɛ sa Jesús mii^{n} tyaa^{n}
tyaa^{n} ye^{n}'ē nanáá^{n} Caifás mii^{n} ndii
naachi canéé cuarto ye^{n}'ē juzgado.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́ chi ndaá yā
cuaa^{n} chɛɛti va'ai ch'ɛɛtɛ mii^{n} cáávā
chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yā chi cuneedáámí
yā nuu^{n}ndi taachi ché'e yā nguiinú
ye^{n}'ē pascua. 29 Tuu'mi ní can'daā
Pilato chuva'aī nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní ca^{n}'a sa: ¿Dɛ'ɛ̄ nuu^{n}ndi ye^{n}'ē sa^{n}'a
'cūū vɛɛ?
30 Nan'guɛɛcutá^{n}'a yā ní ca^{n}'á yā
'ii^{n}'yā^{n}: Ndúúti chi sa^{n}'a 'cūū chi
nguɛɛ du'ū vɛɛ dii^{n} sa, nguɛ́ɛ́ teé 'nū
sa^{n}'ā n'diī.
31 Tuu'mi ní nga^{n}'ā Pilato ngii sa
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}: Cuta'á nī 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
n'diichí yā dɛ'ɛ̄ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā vɛ́ɛ́
tan'dúúcā chi canéé na ley ye^{n}'é nī.
Nííicú 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā:
Nús'uu ní nguɛ́ɛ́ cánéé chí 'caa^{n}nu^{n}
'nū mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}.
32 Ní cuuví cuaacu chi ca^{n}'a Jesús
mii^{n}. Ní ca^{n}'a yā chí cadiinuu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
dɛ'ɛ́ vaadī n'gii 'cuuvi yā. 33 Níí^{n}nuu^{n}
ndáá ntúū^{n} Pilato cuarto ye^{n}'ē
juzgado. Ní 'cáí sa Jesús mii^{n} ní
ca^{n}'a yā: ¿'Áá díí chi Rey ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} chi judíos?
34 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús: ¿'Áá
nga^{n}'a dii chuū ye^{n}'e maā^{n} di o
'ii^{n}'yā^{n} 'cúū ch'i^{n}'i yā ní nga^{n}'a yā
n'diī ye^{n}'ē 'úú?
35 Pilato mii^{n} ní n'guɛɛcutá^{n}'a sa:
¿'Áá 'úú chi sa^{n}'a Israel 'úú? 'Ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e nación ye^{n}'ē di ndúúcū chiiduú
n'gɛɛtɛ́ nteé yā dii 'úú. ¿Dɛ'ɛ̄ ñdií^{n}
di?
36 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús: Cuaa^{n}
naachi 'úú chi 'ii^{n}ntye^{n}'e nguɛ́ɛ́
canéé i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ndúúti chi
ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū naachi caa^{n}'ma^{n}
ntii^{n}nyú^{n} tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n}
mandado ye^{n}'é ní 'cuu^{n}'ma^{n} yā
cáávā 'úú ni nguɛ́ɛ́ nica'á yā 'úú
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}. Maa^{n} ní cuaa^{n}
naachi 'úú chi 'ii^{n}ntye^{n}'e nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
37 Tuu'mi nga^{n}'a Pilato ngii sa
'ii^{n}'yā^{n}: Tuu'mi, ¿'áá díí chi rey mii^{n}?
Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Jesús: Díí nga^{n}'ā

di chi rey 'úú ní 'tíícā 'úú. 'Úú ní
cáávā chuū ch'iindiyaá^n, ní cáávā
chuū chi ndaá i^n'yee^{n}dí 'cūū, caavā
chi caa^n'ma^n cuaacú ye^n'ē nduudu
cuaacu. Nducyáácá 'ii^n'yā^n chi ye^n'ē
vaadī cuaacu mii^n, n'giindiveé^n yā
nduudu ye^n'é.

Jesús canéé chí 'cuūvi yā

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

38 Tuu'mí nga^n'ā Pilato: ¿Chɛɛ chí
vaadī cuaacu? Taachí ca^n'a Pilato
chúū ní can'dáá ntuú^n sa nanáá^n
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ní ca^n'a sa 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n: 'Úú ní nguɛ́ɛ́ ndaācá
mar 'áámá nuu^{n}ndi ye^n'é yā. 39 Naati
cáávā costumbre ye^n'e ndís'tiī ní 'úú
caneecúú^{n}mí^n chí ín'dɛɛchí 'áámá
sa^n'ā chi preso sa 'viicu ye^n'e pascua.
¿'Áá ne^n'é nī chi in'dɛɛchí Rey ye^n'ē
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n?
40 Tuu'mi ní 'cai ntúū^n nducyaaca
yā, ní nga^n'a yā: Nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yá^n 'cūū
ti Barrabás. Nííćú sa^n'ā Barrabás
mii^n ní neené duucu sa.
19 Tuu'mi ní sta'āa Pilato Jesús
mii^n ni ch'e^n'e sa 'ii^n'yā^n.
2 Ní soldados ní din'dáa sa 'áámá
corona ye^n'ē yáá^n ní chi n'duu sá na
tií^n yā. Ní chi'nuú^n sa 'áámá catecai
morado 'ii^n'yā^n. 3 Ní ca^n'a sa: Nééné
'náá^n cānee di í^n'yeē^{n}di, dii, Rey ye^n'e
'ii^n'yā^n ye^n'e Israel. Ní n'ge^n'é sa 'ii^n'yā^n.
4 Tuu'mí can'dáa ntuū^n Pilato
chuva'āī. Ní ca^n'ā sa chii sa 'ii^n'yā^n
s'ee^n: Cuin'diichí nī, tun'daá 'ii^n'yā^n
chuva'āī niicu tuumicadiinúú^n
nī chi nguɛ́ɛ́ n'diichí mar 'áámá
nuu^{n}ndi ye^n'é yā.
5 Ní can'daā Jesús chuva'āī.
Can'dɛ́ɛ yā corona ye^n'e yáá^n ndúúcū
catecai morado yā. Ní nga^n'a Pilato
mii^n: Cun'dííchí nī sa^n'ā.
6 Taachí n'diichí yā 'ii^n'yā^n tuu'mi
ní chiiduú n'gɛɛté ndúúcū policías
n'gaī yiicu sa: Cu'néé^{n}nga'á nī
'ii^n'yā^n. Cu'néé^{n}nga'á nī 'ii^n'yā^n.
Tuu'mi nga^n'ā Pilato ngii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n: Cuta'a ndis'tiī 'ii^n'yā^n, ní
cu'néé^{n}nga'á nī 'ii^n'yā^n, ti 'úú ní
nguɛ́ɛ́ indaacá mar 'áámá nuu^{n}ndi
yē^n'e yā.
7 Nan'guɛɛcúta^n'ā 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n: Nús'uū ní cánéé ley ye^n'é 'nū.
Ní tan'dúúcā chi nga^n'a ley mii^n
canee chi 'cuuvī caati ca^n'a yā chi
maá^n yā Daiya Dendyuūs 'ii^n'yā^n.
8 Taachí ch'iindivee^n Pilato chuū
dii'yā ca sá chiī. 9 Chindáa ntuū^n
sa cuarto ye^n'ē juzgado ní ca^n'á yā
chii yā Jesús: ¿Tií 'ii^n'yā^n dii? Naati
Jesús ní nguɛ́ɛ́ ca^n'a yā.
10 Tuu'mi ní ca^n'a Pilato Jesús: Dii,
¿'áá nguɛɛ nga^n'ā di ye^n'é? ¿'Áá nguɛ́ɛ́
deenu di chi 'úú ní cúúví caa^n'ma^n
ntii^{n}nyú^n chi cu'néé^{n}nga'á nī dii, ní
cuuvi n'tɛɛchí ntúu^n dii?
11 Nan'guɛɛcúta^n'ā Jesús mii^n:
Nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ cuuvi dii^n di ndúúcū
'úú ndúúti chi nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ ndii
ca'a ye^n'ē di ye^n'ē va'ai chɛɛti nguuvi.
'Ii^n'yā^n chi tee yā 'úú chi preso 'úú
nanáá n'diī, 'ii^n'yā^n mii^n dich'ɛɛtɛ ca
nuu^{n}ndi yē^n'e yā.
12 Ndíí tuu'mi ní ne^n'e Pilato
n'tɛɛchi sa 'ii^n'yā^n. Naati 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n n'gai yiicú yā ní nga^n'a
yā: Ndúúti chi sa^n'á 'cūū n'tɛɛchi
di, nguɛ́ɛ́ dii amigo ye^n'ē César.
Nducyáácá 'ii^n'yā^n chi nga^n'a ye^n'é
yā chi maá^n yā rey nga^n'a yā contra
César.
13 Tuu'mí Pilato, taachi ch'iindivee^n
sa chuū, candɛ́ɛ sa Jesús chuva'āī.
Ní ch'iindi sa ná silla ye^n'e juzgado
chi nguuvi Enlosado, ní nduudu

hebreo ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} Gabata. **14** Ní
nguuvi chi dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē
'viicu ye^{n}'ē pascua, tan'dúúcā
ndiichúúví na nguuvi. Tuu'mí nga^{n}'a
Pilato 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}: Cuin'diichí
nī Rey ye^{n}'é nī.
15 Naati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'caí yā
diitú yā: Divíi nī 'ii^{n}'yā^{n}, divíi
nī 'ii^{n}'yā^{n}, cu'néé^{n}nga'á nī 'ii^{n}'yā^{n}.
Tuu'mí nga^{n}'a Pilato: ¿'Áá rey ye^{n}'é
nī chi cu'néé^{n}nga'á nī? Tuu'mí
nan'guɛɛcúta^{n}'ā sa^{n}'ā chiiduú
n'gɛɛtɛ́: Nguɛ́ɛ́ rey yē^{n}'e 'nū caati 'āā
César nuú^{n}.
16 Tuu'mi ní Pilato ca'á yā Jesús
mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní 'iicu cu'néé^{n}nga'á
yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} sta'á yā Jesús mii^{n}
ní candɛ́ɛ yā 'ii^{n}'yā^{n}.

Cu'néé^{n}nga'a yā Jesús ní ch'īi yā

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

17 Ní Jesús candɛ́ɛ yā cruz yē^{n}'e
yā. Ní can'dáa yā na lugar chi 'áámá
lado ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén chi nguuvi
Calavera chi lugar 'Iini Nga'ai Tiīi^{n},
'iicu nduudu hebreo ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n}
Gólgota. **18** Naachí cu'néé^{n}nga'á yā
Jesús ndúúcū taa na 'uuví yā. 'Áámá
yā 'áámá 'áámá lado 'iicu Jesús mii^{n}
ní naavtá^{n}'ā canuú^{n} yā. **19** Ní 'nee^{n}
Pilato mii^{n} 'áámá letra chi n'duu sá
nanáá^{n} cruz ní canéé nguū^{n} mii^{n},
Jesús ye^{n}'ē yaā^{n} Nazaret, Rey ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'e Israel. **20** Ní
neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ch'eé^{n}
yā letra 'cūū ti nááchí cu'néé^{n}nga'a
yā Jesús mii^{n} nii^{n}nuú^{n} na yáā^{n}
Jerusalén mii^{n}. Canéé nguū^{n} mii^{n}
na nduudu hebreo ndúúcū nduudu
griego ndúúcū nduudu latín. **21** Ní
nga^{n}'a sa^{n}'ā chiiduú n'gɛɛtɛ́ ye^{n}'ē
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ngii sa Pilato:
Nguɛ́ɛ́ 'nee^{n} di Rey ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
ndaata ye^{n}'e Israel naati maá^{n} yā
nga^{n}'a yā: 'Úú Rey ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
Israel 'úú.
22 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā Pilato sa^{n}'ā
mii^{n}: Chii^{n} 'neé^{n} 'āā 'neé^{n}.
23 Taachi soldados chi'nee^{n}nga'ā
sa Jesús, sta'á sa catecai yā ní
diī^{n} sa repartir catecai yā. Niicu
'áámá 'áámá táá^{n} catecai yā 'aama
soldado. Abrigo catecai yā mii^{n}
nguɛ́ɛ́ n'deenyú ndii 'níí^{n}nú^{n} ndíí
cuaa^{n} ndiiya. **24** Ní ca^{n}'a sa nguaa^{n}
maá^{n} sa: Nguɛ́ɛ́ 'canuu cuū^{n} yú
naati tun'daī yú suerte ye^{n}'ē yú
nduūcū. Du'ú ye^{n}'ē cuuvi. Ní 'iicu
cuuví cuaacu naachí canee nguū^{n}
chi nga^{n}'ā:

Nca'á yā catecaí nguaa^{n} maá^{n} yā,
ní na catecaí ch'ií yā suerte.

Ní soldados ní dii^{n} sa chuū.
25 Ní chɛɛcuú Jesús mii^{n} canée yā
nii^{n}nuú^{n} ná cruz ye^{n}'e Jesús ndúúcū
vi'ī chɛɛcuú yā chi nguuvi María
chi n'daataá ye^{n}'ē Cleofas, ndúúcū
María Magdalena. **26** Taachí n'diichi
Jesús chɛɛcú yā ndúúcū discípulos
chi ya'āī 'iinú yā chi caneé nii^{n}nuú^{n}
tuu'mi ní Jesús nga^{n}'á yā ngiī yā
chɛɛcú yā: N'diī n'daataá, cun'dííchí
nī daiya nī. **27** Tuu'mi ní nga^{n}'a yā
ngiī yā discípulo: Cun'diichi di,
'ííngaā chɛɛcu di. Ndíí tuu'mi ní
discípulo mii^{n} ní dichɛɛcú yā 'ii^{n}'yā^{n}.

Jesús ch'īi yā

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

28 Cho'ó tanducue^{n}'ē chuū ní
déénú Jesús chi tanducué^{n}'ē
dendu'ū ní 'āā chii cuaacu. Niicu
naachi canéé nguū^{n} níícú cuuvi
cuaacu. Nga^{n}'a Jesús: Yaacá.
29 Míí^{n} canéé 'áámá vaso ndiitu
vinagre. Tuu'mi ní 'áámá soldado

dicuutu yā 'áámá esponja ndúúcū
vinagre. Ní chi'nee^{n} yā na áámá yá^{n}'á
hisopo. Ní s'nee^{n} yā na cheendi Jesús.
30 Taachí Jesús chi'i yā vinagre, ca^{n}'a
yā: Ch'íínú tanducué^{n}'ē dendu'ū. Ní
nadicua'á yā tii^{n} yā chi n'néé^{n} maá^{n} yā
espíritu yē^{n}'e yā.

Soldado n'da'ai yā 'iini 'tiicua Jesús ndúúcū 'aama lanza

31 Tuu'mi ní caati nguuvi viernes chi
díí^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē 'viicu pascua
mii^{n}, ní 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} di'cuíítu sa
Pilato chi 'cúu^{n}mā^{n} sa 'íínī ca'a sa^{n}'ā
s'ee^{n} ní candɛ́ɛ sa cuerpo ye^{n}'é yā.
Caati nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é sa chi canée cuerpo
ye^{n}'é yā na cruz nguuvi sábado mii^{n}
caatí sábado ní nguuvi ch'ɛɛtɛ ye^{n}'e
'viicu pascua. 32 Ní ndaā soldados
ní ndaa sa nanáá^{n} sa^{n}'ā chi vmnáá^{n}
vmnaa^{n}. 'Tíícā 'cuú^{n} sa ca'a sa. 'Tíícā
'cuú^{n} ntúū^{n} sa ca'ā taama sa. 33 Naati
taachí ndaa sa nanáá^{n} Jesús mii^{n}, ní
caati n'diichí yā chi 'āā n'dii Jesús
nguɛ́ɛ́ 'cuú^{n} sa ca'a yā.
34 Naati 'áámá soldado n'da'ai sa
tiicuá Jesús ndúúcū 'aama lanza ní
can'daā yuuú^{n} ndúúcū nuū^{n}nī^{n}. 35 'Ii^{n}'yā^{n}
chí n'diichí yā nga^{n}'á yā nduudu
cuaacu. Nííícú chii^{n} chi nga^{n}'á yā. Mii^{n}
ní cuaacu chíí^{n}. 'Iicu déénu yā chi
nga^{n}'á yā nduudu cuaacu nííícú ndís'tiī
ntúū^{n} ní cu'teenú nī. 36 Nííícú chuū
cho'ōo ní cúúví cuaacu chi canée nguū^{n}
na libro ye^{n}'e Ndyuūs: Mar 'áámá 'iini
ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́ 'cúú^{n} sa. 37 Ní taama
naachi canéé nguū^{n} ní nga^{n}'ā: N'diichí
yā 'ii^{n}'yā^{n} chi cho'ōo néé^{n} tiicuá yā.

S'nuú^{n} yā Jesús chɛɛti yáinyā^{n}

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

38 Cho'ōo chuū. José ye^{n}'ē yáā^{n}
Arimatea chi 'áámá discípulo ye^{n}'e
Jesús n'de'ei n'de'éí nūu^{n} ti 'va'a
sa 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}, di'cuíítu sa
Pilato mii^{n} chi cuuví candɛɛ sa
cuerpo ye^{n}'ē Jesús. Ní 'cuū^{n} Pilato
sa^{n}'ā mii^{n}. Tuu'mi ní ndaā sa ní
nadivíi sa cuerpo ye^{n}'ē Jesús mii^{n}
ní candɛ́ɛ sa cuerpo mii^{n}. 39 Ndaa
ntúū^{n} Nicodemo, sa^{n}'ā chi vmnaa^{n}
indaá sá nanáá^{n} Jesús mii^{n} 'aama
n'gaa^{n}, ní ndɛ́ɛ sa 'áámá perfume
chi ndísta^{n}'ā perfume ye^{n}'ē mirra
ndúúcū áloes. Ngíí tanduu 'áámá
ciento libras. 40 Sta'á yā cuerpo
ye^{n}'e Jesús ní ch'ɛɛcú yā ná tiīnūu^{n}
ndúúcū perfume mii^{n}, tan'dúúcā
costumbre ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}
taachí n'giichí yā tina^{n}'ā. 41 Ní lugar
mii^{n} naachi chi'nee^{n}nga'a yā, mii^{n}
canéé 'áámá chéē^{n} naāndā. 'Ī́cú
chɛɛti chéē^{n} mii^{n} canéé 'áámá
yáinyā^{n} ngai. Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ in'nuú^{n} yā chɛɛti. 42 Cáávā chi
nguuvi viernes chi ch'iindiyaá^{n} yā
ye^{n}'e 'viicú ye^{n}'e pascua ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n}, s'nuú^{n} yā cuerpo Jesús
mii^{n} chɛɛti yáinyā^{n} mii^{n} chi canee
nii^{n}nuú^{n}.

Jesús nduuchi yā ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 'Áámá domingo chi nguuvi
vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e ndɛɛtɛ̄
mii^{n} tá María Magdalena nééné 'da'a
ca ndaā tá na yáinyā^{n}. Ní n'diichi
tá tuūu mii^{n} chi ndiiviī na yáinyā^{n}.
2 Tuu'mi ní n'daataá ngéenū tá nanáá^{n}
Simón Pedro ndúúcū tááma discípulo,
'ii^{n}'yā^{n} chi diné^{n}'e taavi yā Jesús.
Tuu'mí nga^{n}'ā tá ngii tá sa^{n}'ā s'ee^{n}: 'Āā
ndiivíi yā Jesús mii^{n} ná chɛɛti yáinyā^{n},
ní nguɛ́ɛ́ deenu yú tií n'née^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}.
3 Ní can'dáā Pedro mii^{n} ndúúcū
taama discípulo ní ndaá yā na

yáinyā^n. 4 Ngéénū, ngéénū nduu
'uuví yā. Táámá discípulo diitu cá
chéénu sa nguɛ́ɛ́ ti Pedro, ní ndaá
vmnaa^n sa na yáinyā^n. 5 Can'díi sa
ní n'diichi sa. Ní n'diichi sá chi 'aa
dámaa^n tiīnūu^n mii^n snúū^n naati
nguɛ́ɛ́ chi ndaa sa chɛɛti yáinyā^n.
6 Simón mii^n ní sndaā sa chɛɛti
yáinyā^n. Ní n'diichi sa tiīnūu^n mii^n
naachi snúu^n. 7 Niicu pañuelo
ch'ɛɛtɛ ca tiīi^n nguɛ́ɛ́ dáámá tiīnūu^n
lino. Ndɛ́ɛ́tií nduu cánéé táámá
cuaa^n. 8 Tuu'mi ní sndaa ntúū^n
táámá discípulo chi ndaā vmnáá^n
vmnaa^n ná yáinyā^n ní n'diichí yā
ní chi'téénu yā. 9 Tii nguɛ́ɛ́ déénu
yā chi canéé nguū^n chí Jesús mii^n
cuuví nduuchí yā ye^n'ē nguaa^n
tiná^n'ā. 10 Ní nguɛɛcundií discípulos
na vaacu yā.

Jesús nndaaca yā María Magdalena

(Mr. 16.9-11)

11 Naati tá María canee ta chúva'āī
yáinyā^n. Neené ngɛɛcu tá. Ní
di'cua'áí naa^n tá n'diichi tá chɛɛti
yáinyā^n. 12 Ní n'diichī tá na 'uuvi
ángeles ndúúcū catecaí yā cuɛ́ɛ̄.
'Áámá ángel mii^n vɛɛ yā cuaa^n tiī^n
naachi canúú^n cuerpo Jesús mii^n ní
táámá yā vɛɛ yā cuaa^n ndiiya. 13 Ní
ca^n'á yā: Díí n'daataá, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví
chí ngɛɛcu di? Tuu'mí nga^n'a tá:
Caati candɛ́ɛ yā Señor ye^n'é, ní nguɛ́ɛ́
deenú tií s'née^n yā 'ii^n'yā^n.
14 Taachi ca^n'a tá chuū,
ndaacadaami tá. Ní n'diichi ta Jesús
chi canée yā mii^n naati nguɛ́ɛ́ deenu
tá chi Jesús mii^n. 15 Tuu'mí nga^n'a
Jesús ní ngii yā tá^n'ā: Díí n'daataá,
¿dɛ'ɛ̄ cúúví chí ngɛɛcu di? ¿Du'ū
in'nuu^n di? 'Iicu n'daataá mii^n ní
nacadíínuu^n tá chi 'ii^n'yā^n 'cúū ní
'ii^n'yā^n chi dii^n cuidado ye^n'ē chéē^n
ye^n'e naāndā mii^n. Ní ca^n'a tá: Señor,
ndúúti chi dii candɛ́ɛ di 'ii^n'yā^n
cuuvi di 'úú tií chi'nee^n dí 'ii^n'yā^n ni
'úú ní candɛɛ́ 'ii^n'yā^n.
16 Tuu'mi nga^n'a Jesús mii^n: María.
Nguɛɛcundíí ntuū^n ta ní nga^n'ā
ta: Raboni. (Nduudu 'cūū ne^n'e
caa^n'ma^n, Maestro.)
17 Tuu'mí nga^n'a Jesús: Nguɛ́ɛ́
tuū'vī di 'úú caati 'āā cuɛ́ɛ́ ca^n'á
nanáá^n Chiidá. Naati dii, cué^n'e di
n'diichi di hermanos ye^n'e yú ní
caa^n'ma^n di cuuvi di 'ii^n'yā^n: Ca^n'á
nanáá^n Chiidá ní nanáá^n Chiida
yú, nanáá^n Ndyuūs ye^n'é ní nanáá^n
Ndyuūs ye^n'é yú.
18 Che^n'e tá María Magdalena
nanáá^n discípulos ní ca^n'a tá chi
n'diichi tá Jesús mii^n. Ca^n'a tá chii
tá discípulos nduudu chi Jesús mii^n
ca^n'a yā chii yā tá^n'ā.

Jesús nndaacá yā discípulos

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

19 Chii chí nguiīnū ye^n'e maā^n
nguuvi domingo míí^n, nguuvi
vmnáá^n vmnaa^n ye^n'ē ndɛɛtɛ mii^n ní
naachi snúū^n discípulos ní nduudí
cheendi va'āī mii^n caati 'va'á yā
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n. Ndaa Jesús mii^n.
Ní canée yā naavta^n'ā 'ii^n'yā^n s'ee^n.
Ní ca^n'a yā: Cuuvi 'diií^n ndúúcū
ndís'tiī.
20 Taachí ca^n'a yā chuū, ní ch'i^n'i
yā ta'á yā ndúúcū tiicuáá yā. Ní
discípulos yeenú taaví yā chí n'diichí
yā Jesús. 21 Tuu'mí nga^n'ā ntúū^n Jesús
ngii yā 'ii^n'yā^n: Cuuvi 'diií^n ndúúcū
ndís'tiī. Tan'dúúcā chi dichó'o Chiidá
'úú, 'tiicá ntúū^n 'úú dicho'ó ndis'tiī.
22 Taachí ca^n'a yā chuū tiivinee^n yā
'ii^n'yā^n ní ca^n'a yā: Cuta'á nī Espíritu

N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. 23 'Ii^{n}'yā^{n} chi
ndís'tiī nadich'ɛɛcú nī nuū^{n}ndī ye^{n}'é
yā, ní 'āā nach'ɛɛcu ye^{n}'é yā. 'Ii^{n}'yā^{n}
chíí nguɛ́ɛ́ nadich'ɛɛcu nī nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā, 'āā nguɛ́ɛ́ nach'ɛɛ̄cu ye^{n}'é
yā.

Nguɛ́ɛ́ chi'teenú Tomás

24 Naati Tomás 'áámá discípulo
chi nguuvi Dídimo chi Gemelo
nguɛ́ɛ́ cúnéé sá ndúúcū sa^{n}'ā s'ee^{n}
taachi Jesús mii^{n} ndaá yā. 25 Chíí
tan'duuvi discípulos mii^{n} nga^{n}'a yā
ngii yā sa^{n}'ā: N'diichí 'nū Señor mii^{n}.
Sa^{n}'ā mii^{n} ní nga^{n}'a sa ngii sá 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}: 'Úú ní nguɛ́ɛ́ cu'teenú ndúúti
chi nguɛ́ɛ́ n'diichí, ní nguɛ́ɛ́ tiinguú
nduutita'á naachí ch'ɛɛchi clavos, ní
tiinguú ta'á ná tiicuáá yā.
26 Ch'iinu niiní nguuvi vɛɛtɛ ntúū^{n}
discípulos snée yā chɛɛti va'āī. Míí^{n}
canéé Tomás ndúúcu yā. Ní nduudí
cheendi va'āī mii^{n}. Ndaa ntúū^{n}
Jesús mii^{n}. Ní canúu^{n} yā naavta^{n}'ā
ní ca^{n}'a yā: Cuuvi 'diií^{n} ndúúcū
ndís'tiī.
27 Tuu'mí ní Jesús nga^{n}'a yā ngiī yā
Tomás mii^{n}: Tiingúú nduutitá'a di
'muu^{n} ní n'diichi di ta'á. Ní tiingúú
ta'a di ndii 'muu^{n} ní tiingúú ta'ā di
tiicuáá. Ní nguɛ́ɛ́ chí nguɛ́ɛ́ cu'téénu
dí, canéé chi cu'téénu dí.
28 Tuu'mi ní Tomás mii^{n} ní ca^{n}'ā sa:
N'diī Señor ye^{n}'é. N'diī Dendyuūs
ye^{n}'é.
29 Tuu'mi ní nga^{n}'a Jesús mii^{n}:
Tomás, díí ní chi'téénu di tiī n'diichi
di 'úú. N'daí 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
n'diichi yā 'úú ní chi'téénu yā.

¿Dɛ'ɛ cúúví chi vɛ́ɛ́ libro 'cūū?

30 Ní nééné n'deēe ca señales chi
ch'i^{n}'i Jesús nanáá^{n} discípulos ye^{n}'é
yā chi nguɛ́ɛ́ canéé nguū^{n} na libro
'cūū. 31 Naati chuū ní canéé nguū^{n}
níícú cuuvi cu'téénu di chi Jesús
mii^{n} chi Cristo chi Daiya Dendyuūs.
Ní chi cu'téénu di 'ii^{n}'yā^{n} ní cunee
ndúúcū vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} cáávā
chi duuchi yā.

Jesús nndaacá yā ndɛɛ̄chɛ̄
discípulos ye^{n}'é yā

21 Cuayiivi chi cho'ōo chuū
chiináāa^{n} ntúū^{n} maa^{n}
Jesús mii^{n} ye^{n}'ē discípulos ye^{n}'é yā
nii^{n}nuú^{n} ná yaana nuu^{n}ni^{n}'yá^{n}'ā chi
nguuvi Tiberias ní 'túúcā chiinaá^{n}
yā. 2 Ndidaama yā Simón Pedro
ndúúcū Tomás mii^{n} chi nguuvi
Dídimo chi Gemelo, ndúúcū
Natanael sa^{n}'ā ye^{n}'e yáā^{n} Caná
ye^{n}'ē yá^{n}'āa Galilea, ndúúcū na
'úúví sa^{n}'ā daiya Zebedeo ndúúcū
táá na 'uuvi discípulos ye^{n}'e Jesús.
3 Tuu'mí nga^{n}'a Simón Pedro: Ca^{n}'á
tungaá^{n} 'yaācā. Tuu'mí nga^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ngii yā sa^{n}'ā: Ca^{n}'ā
ntúu^{n} nús'uu ndúúcu di. Ní cue^{n}'e
yā ní chindáa yā na 'áámá barco.
Nguiīnū mii^{n} nguɛ́ɛ́ sta'á yā mar
'áámá tī. 4 Chi dɛɛvɛ táámá nguuvi,
Jesús ní caneé yā cuaa^{n} 'diitú yā
yaana nuu^{n}ni^{n}'yá^{n}'ā naati discípulos
nguɛ́ɛ́ túúmicadííinuu^{n} yā chi Jesús
mii^{n}. 5 Ní ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā
s'ee^{n}: Ndís'tiī, sa^{n}'ā n'gaiyáā^{n} ¿'áá
vɛ́ɛ́ chi tungaa^{n} di chi che'e yú?
Nan'guɛɛcutá^{n}'a yā ye^{n}'e yā: Nguɛ́ɛ.
6 Tuu'mi ní nga^{n}'a yā ngii yā sa^{n}'ā
s'ee^{n}: Ca'nuú^{n} nī yaāna lado ta
cuaacu ye^{n}'ē barco mii^{n} ní ndaacá
nī. Tuu'mi ní chi'nuú^{n} yā yaāna tií
ní 'āā ntɛɛ ngii díí^{n} yā tun'dáa yā
chi neené táá^{n} n'gii 'yaācā. 7 Tuu'mi
ní discípulo chi neené diya'āī 'íínu

Jesús nga^n'ā sa ngii sa Pedro: Señor
mii^n 'ii^n'yā^n s'tíī. Ní Simón Pedro,
taachi ch'iindivee^n sa chi Jesús
mii^n nu^{n}nuú^n sá catecai sa ti dámaā^n
ngáa^n sa, ní chindáa sa chɛɛti yaana
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. 8 Ni tanduu 'uuvi
discípulos ndaá yā ndúúcū barco
ti nguɛ́ɛ́ dáanā ya^n'āī chi chinée
yā ye^n'e yá^n'āa mii^n ti tandúú na
cuūú^n ngɛɛcu ndiichi metros. Ngíí
n'daā yā yaāna ye^n'e 'yaāca. 9 Taachí
n'cheé^n yā yá^n'āa mii^n n'diichí yā
n'giichi yá^n'ā. Ní 'áámá 'yaācā nduú
tī nanáá^n nduucyá^n'ā. Ní n'diichí yā
pan. 10 Tuu'mí nga^n'a Jesús ngiī yā
sa^n'ā: Teé nī ta n'duuvi 'yaācā chí
caama sta'á nī maa^n.
11 Cuchɛɛ Simón Pedro ní nandɛ́ɛ
sa yaāna na yá^n'āa mii^n ndiituú
'yaācā n'gɛɛtɛ́, ngii 'áámá ciento
'uuvī ngɛɛcu n'diichi 'íínú, ní yaāna
mii^n nguɛ́ɛ́ chi teē^n n'dáá rá chi
n'deee taaví 'yaācā. 12 Tuu'mi Jesús
nga^n'a yā ngii yā sa^n'ā s'ee^n: Cuchií
nī ca'diinú nī. Mar 'áámá discípulo
mii^n nguɛ́ɛ́ tiinguuneé^n yā 'ii^n'yā^n:
¿Du'u rá díí? Ti 'āā deenú yā chi
Jesús mii^n. 13 Ndaā Jesús mii^n ní
sta'á yā pan ní ca'a yā 'ii^n'yā^n. 'Tíícá
nī ntúū^n dií^n yā ndúúcū 'yaāca.
14 'Āā chií 'iinu cuuvi chi n'geenaāa^n
Jesús ye^n'ē discípulos ye^n'é yā taachí
'āā nnduuchi yā nguaa^n tiná^n'ā.

Ca'a di chi ché'é 'iiti cuūchī ye^n'é

15 Taachí ch'iinu ca'diinú yā, Jesús
nga^n'a yā ngii yā Simón Pedro:
Simón, díí daiya Jonás, ¿'áá ne^n'e ca
di 'úú, nguɛ́ɛ́ ti chuū? Tuu'mí nga^n'a
sa ngii sa Pedro: 'Tííca, Señor, n'diī
ní déénú nī chi ne^n'é n'dīī. Nga^n'a yā
ngii yā sa^n'ā: Ca'á di 'iiti cuūchi 'líí^n
ye^n'é chí che'é tī.

16 Jesús ní ntiinguunee^n ntuú^n yā
ye^n'e sa^n'ā naachi ndii 'uuvi cuuvi:
Simón, díí daiya Jonás, ¿'áá ne^n'e
di 'úú? Nan'guɛɛcúta^n'a sa yē^n'e yā:
'Tííca, Señor, n'diī ní déénú nī chi
ne^n'é n'dīī. Tuu'mí nga^n'a yā ngii yā
sa^n'ā: Ca'á dí 'iiti cuūchī ye^n'é chi
che'é tī.
17 Tuu'mí nga^n'a yā ngii yā sa^n'ā
naachi ndii chíí^n ndii 'íínú cuuvi:
Simón, dii sa^n'ā daiya Jonás, ¿'áá
ne^n'e di 'úú? Canéé ndaachi yiinú
Pedro chí 'āā naachi ndii chíí^n ndii
'íínú cuuvi yaa'ví yā sa^n'ā: ¿'Áá
ne^n'e di 'úú? Tuu'mí nga^n'a sa ngii
sa 'ii^n'yā^n: Señor, n'diī déénú nī
tanducué^n'ē dendu'ū. Maa^n ní deenu
nī chi ne^n'é n'diī. Tuu'mí nga^n'a
Jesús ngii yā sa^n'ā: Ca'á dí 'iiti
cuūchi ye^n'é, chi che'é tī. 18 Cuaacu
níí^{n}nyú^n cuāācū nii^{n}nyu^n nga^n'á
ngií dii: Taachi sa^n'ā 'líí^n dii in'nuu^n
canúú^n dí catecai di ní che^n'e di
naachi ne^n'e di. Naati taachí 'āā
cuuvi ndiicú di ndoo tá'a di ni
táámá 'ii^n'yā^n in'nuú^n yā catecai di
ní candɛ́ɛ yā dii naachi nguɛ́ɛ́ ne^n'ē
di.
19 Ní chuū Jesús ca^n'a yā ní ngá'a
yā chi cádiinuu^n sa dɛ'ɛ́ vaadī n'giī
diīi^n honrar Dendyuūs mii^n. Ch'iinu
ca^n'a yā chuū, tuu'mí nga^n'a yā ngiī
yā Simón Pedro: Can'dáa di 'úú.

Discípulo chi ne^n'e taavi Jesús

20 Nguɛɛcundíī Pedro mii^n n'diichi
sá discípulo chi dine^n'é Jesús,
discípulo chi cue^n'e sa ndúúcū
Jesús. Sá^n'ā chi candiitínee sa
'ii^n'yā^n taachi 'āā caama chi che'e
nguiinú yā. Ní 'āā ca^n'a yā chii yā
sa^n'ā: Señor, ¿du'ū chi canéé chí dii^n
entregar n'diī? 21 Taachi Pedro mii^n

n'diichi sa discípulo mii^{n} tuu'mí
nga^{n}'a yā ngii yā Jesús: Señor, ¿dɛ'ɛ
idii^{n} sá^{n}'ā tíī?
22 Tuu'mí nga^{n}'ā Jesús ngii yā sa^{n}'ā:
Ndúúti chi 'úú chi ne^{n}'é chi cunee
sá ndii taachi nindaá, ¿dɛ'ɛ́ inee^{n} di
chíí^{n}? Díí can'dáa di 'úú.
23 Caāvā nduudu 'cūū
tuumicadiinuu^{n} vi'ī s'ee^{n} chi
discípulo mii^{n} nguɛ́ɛ́ canéé chi
'cuūvī sa. Naati Jesús ní nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á
yā chi nguɛ́ɛ́ 'cuūvī sa, naati Jesús
ca^{n}'a yā: Ndúúti chi 'úú chi ne^{n}'é chi
cunee sá ndii taachi nindaá, ¿dɛ'ɛ́
inee^{n} di chíí^{n}?
24 Sa^{n}'á 'cūū discípulo chi nga^{n}'ā
cuaacu sa ye^{n}'ē chúū. Ní idingúu^{n}
sa chuū. Ní deenu yú chi chii^{n} chi
nga^{n}'a sa ní nduudu cuaacu ní
cuaacu níí^{n}nyú^{n} chi nduudu cuaacu.
25 Neené n'deēe n'dáí cosa chi dií^{n}
Jesús mii^{n}. Ndúúti chi canéé nguū^{n}
'áámá 'áámá cosa 'úú nadacadíinúú^{n}
chi maa^{n} rá i^{n}'yeē^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́
tunéé^{n} libros chi canéé nguū^{n} ye^{n}'e
chuū. 'Tíícā chiī.

CHUŪ CHI DII^{n} APÓSTOLES

Dendyuūs ca^{n}'a yā chi téee yā Espíritu N'dai

1 Dii Teófilo, taachí vmnáá^{n}
vmnaa^{n} dinguú^{n} ye^{n}'e di, ca^{n}'á
ye^{n}'e tanducué^{n}'ē chi 'túúcā dii^{n}
Jesús ní ca'cueé^{n} yā, 2 ndii nguuvi
chí cuna^{n}'ā Jesús va'ai chɛɛti
nguuvi. Vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi cuna^{n}'ā
Jesús mii^{n} ch'íínú ca'a yā orden
ye^{n}'é yā apóstoles caava Espíritu
N'dai ye^{n}'e Ndyuūs. Jesús ndɛɛvɛ́
yā ní dichó'o yā apóstoles. 3 Jesús
ch'eenú yā chiī ní ch'īi yā. Cuayiivi
taachi 'āā ch'īi yā nééné n'deee
náá^{n} chíí^{n} ch'i^{n}'i maá^{n} yā ye^{n}'é yā
tan'dúúcā chí 'āā cuɛɛ̄ 'cuūvi yā
vmnáá^{n} apóstoles caati apóstoles
cuuvi déénu yā chi cánduuchi ntuu^{n}
yā. Canée yā ndúúcū apóstoles ye^{n}'é
yā 'uuvi ngɛɛcu nguuvi ní ca^{n}'a yā
ye^{n}'ē chi Dendyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā. 4 Taachí ndii dáámá yā tuu'mi
ní Jesús ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā apóstoles.
Nguɛ́ɛ́ ná^{n}'a nī ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén
naati cunee ngíínú nī ye^{n}'ē chi ca^{n}'a
Chiida yú chi tée yā. Chuū chi 'āā
ch'iindiveé^{n} nī ye^{n}'ē 'úú. 5 Juan
cuaacu níí^{n}nyú^{n} chi ndúúcū nuū^{n}nī^{n}
chɛɛdinuū^{n}nī^{n} sa naati ndís'tiī ní
cuɛɛdinuū^{n}ni^{n} nī ndúúcū Espíritu
N'dai ye^{n}'e Ndyuūs.

Jesús cuchɛ́ɛ yā

6 Tuu'mi ní sa^{n}'a chi ndúúvídáámá
nitiinguunée^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} ní nga^{n}'á
yā: Señor Jesús, ¿'áá nadicuéé^{n} ntuu^{n}
nī taama sa^{n}'ā Israel chí caa^{n}'ma^{n}
ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel maa^{n}
nguuví 'cūū? 7 Ní nga^{n}'a Jesús ngiī
yā 'ii^{n}'yā^{n}: Nguɛ́ɛ́ itunee^{n} ndís'tiī
chi cadíínuu^{n} nī dɛ'ɛ tiempo o dɛ'ɛ
nguuvi ye^{n}'ē chuū chí Chiida yú
s'nee^{n} yā na poder ye^{n}'e maá^{n} yā.
8 Naati cuta'á nī poder chi diitú nī
taachi 'āā ndaa Espíritu N'dai ye^{n}'e
Ndyuūs vmnaa^{n} ye^{n}'é nī. Ní ndís'tiī
ní caa^{n}'má^{n} nī nduudu cuaacu ye^{n}'é
na yáā^{n} Jerusalén ndii nuu^{n}ma^{n}
yá^{n}'āa Judea, ndii yá^{n}'āa Samaria,
ndii núú^{n}má^{n} i^{n}'yeē^{n}dī. 9 Ní ch'íínú
ca^{n}'a yā chuū taachi n'diichi sa^{n}'ā
s'ee^{n} Jesús cuchɛ́ɛ yā ní che'enaā^{n}
sa 'ii^{n}'yā^{n} ná meēe^{n}. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ snaa^{n}
sa^{n}'a s'ee^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.
10 Ní sa^{n}'ā s'ee^{n} ní n'gíínú sá
nanguuvi. Taachí 'āā cuchɛ́ɛ Jesús,
n'diichi sa na 'uuvi sa^{n}'ā chi ángel
chineē ndúúcu sa ndúúcū catecai
cuɛ́ɛ̄ sa. 11 'Úuvi 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní
nga^{n}'a yā ngii yā sa^{n}'ā s'ee^{n}: Ndís'tiī
sa^{n}'a ye^{n}'e yá^{n}'āa Galilea, ¿dɛ'ɛ
n'gíínú nī nanguuvi? Maā^{n} Jesús chí
cuna^{n}'a yā ye^{n}'e ndís'tiī nanguuvi

'tíícā ndaa túu^n yā tan'dúúcā chí
n'diichí nī 'ii^n'yā^n cuina^n'á yā
nanguuvi.

Ndɛɛvɛ yā sa^n'ā lado ye^n'e Judas

12 Can'dáa yā ná yiīcū 'líí^n chi
nguuvi Olivos chi canéé nii^{n}nu^n
ná yáā^n Jerusalén ní ndáá yā na
yáā^n Jerusalén. Distancia 'cūū
chí nga^n'a ley chi cuuvi caacá yā
sábado nguuvi chi ntaavi'tuunuú^n
yā. 13 Ndaá yā na yáā^n mii^n. Chɛɛ́
yā na cuarto yaacu naachi cānee
Pedro, ndúúcū Jacobo, ndúúcū
Juan, ndúúcū Andrés, ndúúcū
Felipe, ndúúcū Tomás, ndúúcū
Bartolomé, ndúúcū Mateo, ndúúcū
Jacobo dáiyā sa^n'ā chi nguuvi Alfeo,
ndúúcū Simón Zelote, ndúúcū Judas
chi 'diīnū Jacobo. 14 Nducyáácá
'ii^n'yā^n s'ee^n ndúúcū n'daata s'ee^n
ndúúcū María chi chɛɛcu Jesús
ndúúcu 'díínu Jesús nduuvidaamá
yā ní 'áámá vaādī cadiinúú^n ye^n'é
yā ní nga^n'angua'á yā ní di'cuiitú
yā Dendyuūs. 15 'Ii^n'yā^n chi
nduuvídaama mii^n ngíi yā tan'dúúcā
'áámá ciento canee ndiicú yā. Hora
mii^n nacueé^n Pedro naavta^n'a ye^n'e
'ii^n'yā^n s'ee^n chi i'téénu yā Cristo ní
ca^n'a sa: 16 Ndís'tiī hermanos, canee
cuu^{n}mi^n chí cuuvi cuaacu Escritura
chí Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs ca^n'a
David cuaa^n vmnaā^n ní David mii^n
dinguú^n yā ye^n'e Judas. Judas mii^n
ch'i^n'i sá du'u chí Jesús. Maa^n níícú
chiī chita'á yā Jesús. 17 Judas mii^n ní
ndúúcū nús'uu ní dii^n sa ntii^{n}nyu^n
ndúúcū nús'uu.
18 Sá^n'a mii^n ní cái sa 'áámá táá^n
yá^n'āa ndúúcū tuūmī ye^n'ē nuu^{n}ndi
ye^n'ē sa. Ní chin'daā sa dácaā n'díi
sa ní nda'ai naavta^n'a cuerpo ye^n'ē
sa ní tanducue^n'ē ngɛɛti sa ch'iinu
cān'daa. 19 Nducyáácá 'ii^n'yā^n ye^n'e
yáā^n Jerusalén chicadíínuu^n yā
chuū. Ní yá^n'āa mii^n ní 'tíícā canee
chi duuchi Acéldama davaacu ye^n'é
yā chí ne^n'e caa^n'ma^n campo ye^n'ē
yuūú^n.
20 Ti canéé nguū^n na libro ye^n'e
Ndyuūs naachi chi duuchi Salmos:

> Naachí navaacu sa míí^n nduuvi
> díyáaí. Ndíí nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n chi
> 'cuɛɛtinée yā mii^n.

Níícú canéé nguū^n:

> Cuta'a taamá yā ntii^{n}nyu^n ye^n'e
> sa^n'ā ndíí tiīi^n.

21 'Ii^n'yā^n sá^n'ā mii^{n}ya canee
cuu^{n}mi^n chi canéé yā ndúúcu 'nū
nducue^n'e tiempo chi Señor Jesús
canéé yā ndúúcu 'nū. 22 'Ii^n'yā^n mii^n
canee cuu^{n}mi^n chi canéé yā ndúúcu
'nū taachi tucá'a yā chɛɛdinuū^{n}nī^n
Juan ndíí nguuvi chi Jesús cuna^n'á
yā cuaa^n 'nii^{n}nu^n nanguuvi. 'Túúcā
canee cuu^{n}mi^n chi 'áámá yā
caa^n'ma^n yā ndúúcū nús'uu nduudu
cuaacu ye^n'ē chí nduuchi Jesús
ngaa^n tiná^n'ā. 23 Ní 'nee^n ndutá'a yā
ná 'uuvi 'ii^n'yā^n. 'Áámá sa^n'ā mii^n
ní nguuvi sa José Barsabás chi
nguuvi Justo ndúúcū taama sa^n'ā
mii^n chi nguuvi sa Matías. 24 Ní
ca^n'angua'á yā ní ca^n'a yā: N'diī,
Señor Ndyuūs, chi n'diichi nī staava
ye^n'ē nducyáácá yā, 'cuu^n'mí^n nī
nús'uu 'áámá chɛ́ɛ́ sá^n'ā s'ūu^n chí 'āā
ndɛɛvɛ́ nī. 25 Níícú cunee ndúúcū
sa ntii^{n}nyu^n ndúúcū apóstoles lado
ye^n'e Judas. Ní dii^n sa ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē Judas ntii^{n}nyu^n chi nguɛ́ɛ́ diī^n
sa cumplir cucáávā nuu^{n}ndi ye^n'ē
sa. 'Tíícā ní Judas cúna^n'a sa na
lugar naachí tunee^n sa^n'ā. 26 Níícú
dinguú^n yā na 'úúví caaca ndúúcū

'uuvī chi nguuví 'ii^n'yā^n, José mii^n
ndúúcū Matías. Ní tun'dáá yā 'áámá
chi nguuvi Matías ní Matías mii^n
tunee^n. Ní nduuvidaama sa chíí
ndicháámá apóstoles chi 'ii^n'yā^n chi
dichó'ó Dendyuūs.

Ndaa Espíritu N'dai

2 Nducyáácá yā nduuvidaamá
yā taachi ndaā nguuvi ye^n'e
Pentecostés chi 'viicu ye^n'e cosecha.
2 Tuu'mí nūu^n tucá'ā ch'ɛ́ɛ̄cu ruu^n
cuchiī nanguuvi tan'dúúcā 'áámá
'yúúné táá^n chí ngéenū. Ch'iindiveé^n
yā ruū^n mii^n chí chíítú va'āī naachi
snée yā mii^n. Ní 'ii^n'yā^n s'uú^n vɛɛtɛ́
yā. 3 Ní che'enaāá^n n'deee n'dai cosas
tan'dúúcā ch'ííyā ye^n'e ya^n'ā n'gaiyáā.
Ní ch'ɛɛtɛ ndúūu vmnaa^n ye^n'ē
'ii^n'yā^n. 4 Níícú canée yā nducyááca
yā chiitu ndúúcū Espíritu N'dai
ye^n'e Ndyuūs. Níícú Espíritu N'dai
mii^n dií^n yā chi tucá'a yā ca^n'a yā
táámá naa^n davaacu s'ee^n tan'dúúcā
nduudu chí ca'ā Espíritu N'dai mii^n.
5 Tuu'mi ní na yáā^n Jerusalén
ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n ye^n'e Israel chi
sa^n'ā chí i'téénú Dendyuūs ye^n'ē
nducyaaca naciones ye^n'e i^n'yee^{n}dí
'cūū. 6 Taachí ndaā chí 'ɛɛcu ruu^n
míí^n nduuvidaamá n'deee n'dáí yā
ní chidáanā ye^n'é yā ti ca'áámá
ca'áámá yā ch'iindiveé^n yā chi
nga^n'ā davaacu ye^n'e maá^n yā.
7 Nducyáácá yā 'áámá che^n'e yiinu
yā ní 'áámá nínacadíínuu^n yā, ní
nga^n'á yā: N'diichí nī, ¿'áá nguɛ́ɛ́
ye^n'ē yá^n'āa Galilea nducyaaca
sa^n'ā s'ee^n chí nga^n'ā sa? 8 ¿'Taacā
chíí^n n'giindivee^n yú nduudu ye^n'ē
yú tan'dúúcā naachí ch'iindiyaā^n
yú? 9 Vɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n ye^n'e país Partia,
'ii^n'yā^n país Media, país Elam,
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi snée yā na
país Mesopotamia, 'ii^n'yā^n yá^n'āa
Judea, yá^n'āa Capadocia, yá^n'āa
Ponto, yá^n'āa Asia, 10 'ii^n'yā^n yá^n'āa
Frigia ndúúcū país Panfilia, país
Egipto, yá^n'āa s'ee^n ye^n'e Africa
chi canee cuaā^n 'diituú 'áámá lado
cuaa^n ye^n'ē yá^n'āa Cirene, ndúúcū
'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Roma chí snée yā
mii^n. Tan'dúúcā ntúū^n 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n 'tiicá ntúū^n 'ii^n'yā^n chi 'āā
maa^n 'ii^n'yā^n Israel. 11 Níícú 'ii^n'yā^n
isla Creta, ndúúcū 'ii^n'yā^n país
Arabia snée yā mii^n. Nducyaaca yú
n'giindivee^n yú davaacu ye^n'e yú.
Nga^n'á yā ye^n'ē chi ch'ɛɛtɛ taavi cá
ye^n'é Dendyuūs.
12 Nducyaacá yā ní 'áámá
che^n'é ye^n'é yā, ní ñdiii^n 'uuví yā
vaanicadiinuu^n ye^n'é yā. Ní nga^n'á
yā 'aamá yā ndúúcū taamá yā: ¿'Dɛ́'ɛ́
ne^n'e caa^n'ma^n chuū? 13 Taná^n'a yā ní
sta'á yā tan'dúúcā 'áámá duuchi ní
nga^n'a yā: 'Āā chi'í yā.

Chuū nga^n'a Pedro vmnáá^n vmnaa^n

14 Tuu'mi ní Pedro míí^n cheendii
sa ndúúcū ndiicháámá yā ní
ca^n'a yuudu sá ní nga^n'a sā ngii
sa 'ii^n'yā^n: Ndís'tiī sa^n'ā s'ee^n ye^n'e
Israel ndúúcū nducyaaca chi snée
yā na yáā^n Jerusalén. Ní cánéé chi
'cuu^n'mí^n ndís'tiī ní tumicadíínuu^n
nī chuū. Ní 'caandiveé^n nī nduudu
ye^n'ē 'úú. 15 Sá^n'ā s'uu^n nguɛ́ɛ́ cúú'ví
sá tan'dúúcā chí nadacádiinúú^n
ndís'tiī caati maa^n ní n'gɛɛcu nuu^n
'yá^n'ā. 16 Chuū canéé nguū^n na libro
ye^n'e Ndyuūs naachi ca^n'a profeta
Joel chi nga^n'a chi cuchiī:
17 Ndyuūs ní ca^n'a yā taachi ndaā
nguuvi cuayiivi chí cuchiī,
chi teé Espíritu ye^n'é vmnaa^n

nducyaacá 'ii^n'yā^n. Ní daiyá nī
sa^n'ā ndúúcū daiyá nī n'daataá
caa^n'má^n yā nduudu ye^n'é. Ní
sa^n'ā n'gaiyáā n'deēe náá^n chi
'cuu^n'mí^{n}náāa^n ye^n'ē sa. Ní
'ii^n'yā^n ndiicúū ye^n'é nī n'deee
náá^n chi 'cuíínu yā.
18 'Tíícā ye^n'e nguuvi mii^n, 'úú teé
Espíritu ye^n'é vmnaa^n ye^n'e
sa^n'ā chí dichíí'vɛ̄ 'úú ndúúcū
n'daataa chí dichíí'vɛ̄ 'úú. Ní
caa^n'ma^n yā nduudu ye^n'é.
19 Níícú 'cuu^n'mí^n vaadi n'giinu
ye^n'é cuaa^n 'nii^{n}nu^n nanguuvi,
ndúúcū señales ye^n'é cuaa^n
ndiiyā na yá^n'āa, ndúúcū
yuūú^n, ndúúcū ya^n'ā, ndúúcū
yaa^n'mi,
20 'iicu 'yá^n'ā mii^n nduuvi maāi^n.
Níícú 'iiyū míí^n ndúúví yuūú^n,
taachi 'aa cuɛ́ɛ́ ndaa nguuví
ye^n'ē Señor. Nguuvi mii^n
ch'ɛɛtɛ ní chi 'cuu^n'mi^n yā.
21 Níícú nducyaaca 'ii^n'yā^n chi
caaca: Señor 'iivú, ní Ndyuūs
nanguá^n'ai yā.
22 Ndís'tiī sa^n'ā ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel,
'caandiveé^n nī nduudu 'cūū: Jesús
ye^n'e yáā^n Nazaret ní 'áámá sa^n'ā chi
Dendyuūs n'diichí yā chi n'daācā
sa nguaa^n ndís'tiī. Ní Dendyuūs
dií^n yā vaadī n'gíínú ndúúcū
señales ndúúcū ntii^{n}nyu^n ch'ɛɛtɛ
cáávā sa^n'ā mii^n nguaa^n ndís'tiī
tan'dúúcā ndís'tiī deenú nī. 23 Sá^n'a
'cūū Ndyuūs ní ca'a yā sa^n'ā cáávā
voluntad ye^n'e maa^n yā tan'dúúcā
chi déénú n'dai yā ndíí vmnaa^n.
Ndís'tiī ní chiicá nī chi sta'á yā
sá^n'a 'cūū chi'neé^{n}nga'á yā sa^n'ā. Ní
ch'ii^n'nú^n yā sa^n'ā cucáávā 'ii^n'yā^n
s'ee^n chí nguɛ́ɛ́ n'daacā. 24 Sá^n'a 'cūū
Ndyuūs nadacuée^n yā sa^n'ā ye^n'ē
nguaa^n tiná^n'ā. Sá^n'a 'cūū nguɛ́ɛ́
cuuví cunée sa nguaa^n tiná^n'ā.
Cáávā chuū ní Dendyuūs nadacuée^n
yā sa^n'ā nguaa^n tiná^n'ā. 25 David
ca^n'a sá ye^n'e sá^n'a 'cūū:
Ti cue^n'e daā^{n}ma^n inaá^n Señor
'iivú Ndyuūs vmnáá^n ye^n'é. Ní
canée yā lado ye^n'e honor, ní
mar 'aamá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cuuví
di'vaachí yā 'úú.
26 Cáávā chuū caa^n'má^n ndúúcū
'áámá vaadī yeenú ye^n'ē staava
ye^n'é ndúúcū vaadī yeenú
ye^n'e cheendí. 'Iicu cuerpo
ye^n'é 'intaavi'tuunúūu^n ndúúcū
chi canee ngiinú ye^n'é Ndyuūs.
27 Ti nguɛ́ɛ́ cu'née^n nī alma ye^n'é
na lugar Hades chi lugar ye^n'ē
alma. Ní nguɛ́ɛ́ 'cuaa^n nī 'úú
chi daiyá nī 'úú chi 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi 'úú chí choō
cuerpo ye^n'é.
28 Dií^n nī chí n'diichí chí yúúní
cuaacu ye^n'e vida. N'diī
dích'ɛɛtɛ́ nī vaadi yeenú 'úú ti
caneé nī nduucú.
29 Ndís'tiī vi'í, cuuví caa^n'ma^n
cuaacú ndís'tiī ye^n'e chiida yú
David. Ch'ii yā ní ních'ɛɛchí yā na
yáinyā^n. Ní yáinyā^n ye^n'é yā canee
ndúúcu yú ndii nguuví 'cūū. 30 Sa^n'a
mii^n sa^n'ā profeta mii^n chi nga^n'a
nduudu ye^n'e Dendyuūs. Ní deenū
sa chi Ndyuūs nga^n'a cuaacú yā
ndúúcū nduudu cuaacu chi 'áámá
'ii^n'yā^n chí cuchiī na ndaata ye^n'é yā.
Ní Dendyuūs nadacuée^n yā Cristo
chi 'cuundi yā na trono ye^n'é yā
ni caa^n'ma^n ntii^{n}nyú^n yā. 31 David
déénu sa chi cuaa^n vmnaa^n ní ca^n'a
sa chi Cristo nanduuchí yā ye^n'ē
nguaa^n tiná^n'ā. Nguɛ́ɛ́ cunee alma
ye^n'é yā na lugar Hades chi lugar

ye^n'ē alma ní nguɛ́ɛ́ yúutɛ ye^n'é yā
chí choo. 32 Ndyuūs nadin'duuchí yā
Jesús ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā ní cáávā
'ii^n'yā^n mii^n nducyaaca 'nū cuuví
caa^n'ma^n 'nū nduudu cuaacu ye^n'é
yā. 33 'Tíícā Jesús canée yā ná yaacu
na lado ye^n'e honor ye^n'e Dendyuūs
ní dií^n yā recibir ye^n'ē Chiidá yā mii^n
ye^n'e chi ca^n'ā Chiidá yā chí ca'a yā
Espíritu N'dai. Chuū ní Jesús teé
yā ndís'tiī ní inaá^n nī ní n'giindiveé^n
nī. 34 Ti David mii^n nguɛ́ɛ́ cuchɛɛ sa
nanguuvi; ti maā^n sa nga^n'a sa:

Ca^n'a Señor chií yā Señor ye^n'é:
'Cuundi dí lado ye^n'e honor,
35 ndíí cu'neé^n 'ii^n'yā^n chi táa^n yā
ye^n'e di chi tun'dáá n'dai di
ndúúcu yā ní cunée yā na
poder ye^n'ē di.

36 Cuaacu nii^{n}nyu^n cádiinuu^n
nducyáácá 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata
Israel chí Jesús chi ndís'tiī ní
chi'née^{n}nga'á nī 'ii^n'yā^n, Ndyuūs dií^n
yā chi Señor ní Cristo yā ní 'ii^n'yā^n
ch'ɛɛtɛ taavi.

37 Taachí ch'iindiveé^n yā chuū ní
nééné ya'ai chiī staava ye^n'é yā. Ní
ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n Pedro
ndúúcū taa na 'uuvi apóstoles:
Ndís'tiī sa^n'ā vi'í, ¿dɛ'ɛ̄ dií^n 'nū?

38 Pedro mii^n nga^n'a sa ngii sa
'ii^n'yā^n s'ee^n: Nguɛɛcúndií nī ye^n'ē
nuu^{n}ndi ye^n'é nī ní cuɛɛdinúu^{n}nī^n
ca'áámá ca'áámá nī cucáávā chi
chi duuchi Jesús. Níícú Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndí ye^n'e
ndís'tiī; ni cuta'á nī chi tee Ndyuūs
mii^n chi Espíritu N'dai ye^n'é yā.
39 Caati Espíritu N'dai ca^n'ā Chiida
yú chi teé yā cucáávā ndís'tiī
ndúúcū daiya nī ní cucáávā
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi snée yā ya^n'ai,
ni cucááva nducyaaca 'ii^n'yā^n chi
'cuaī Señor 'iivú Ndyuūs ye^n'ē yú
'ii^n'yā^n.

40 Pedro mii^n nga^n'á yā nduudu
cuaacu nanáá^n na 'uuví yā ndúúcū
n'deee taaví nduudu ní nga^n'a diitú yā
'ii^n'yā^n s'ee^n ní nga^n'a yā: Nanguá^n'ai
nī ye^n'e 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.

41 'Tíícā 'ii^n'yā^n chi 'cuú^n yā
nduudu yē^n'e yā chɛɛdinúū^{n}ni^n
yā, ní chi 'yaá^n yā nguuvi mii^n
tan'dúúcā 'ii^{n}nū^n mil 'ii^n'yā^n. 42 Ní
'áámá caneé yā ndúúcū chí chi'cuee^n
apóstoles ní nduuvidaama yā ní
n'dee yā pan ní ca^n'angua'á yā.

Vida ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e Evangelio ye^n'e Jesucristo vmnáá^n vmnaa^n

43 Ní vaadī 'va'a níndaā nanáá^n
nducyaaca yā. Nééné n'deēe vaadī
n'giinu ndúúcū señales chí dií^n
apóstoles chí dichó'ó Dendyuūs.
44 Ní nducyaacá yā chi i'téénu yā
nduuvidaama yā. Ní nducué^n'ē chi
vɛ́ɛ́ ye^n'é yā canéé ye^n'ē nducyaaca
yā. 45 Ní n'diicuí yā yá^n'āa ye^n'é yā
ndúúcū chi vɛɛ ye^n'e yā ní nga'a
yā 'tɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ nducyáácá 'ii^n'yā^n tuunu
tuunu cá chi ngi'vaachí 'ii^n'yā^n.
46 'Áámá ninduuvidaamá yā na yáacu
nguuvi nguuvi. Ní ninduuvidaamá
yā ní yeenú taaví yā staava ye^n'é yā
ndúúcū 'áámá vaanicadiinúú^n ye^n'e
yā taachi n'deé yā pan ní taachí che'é
yā na vaacú yā. 47 'Ii^n'yā^n mii^n dich'ɛɛtɛ́
yā Dendyuūs. Ní vɛ́ɛ́ favor ye^n'é yā
ndúúcū 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n mii^n. Ní
Señor Ndyuūs nguuvi nguuvi idi'yáa^n
yā 'ii^n'yā^n chí i'teenú yā 'ii^n'yā^n.

Sa^n'ā chi nguɛ́ɛ́ ngii ngíícá sá ní nānduūvā ye^n'ē sa

3 Pedro míí^n ndúúcū Juan dáámá
cue^n'e yā cuchɛɛ yā na yaacū

templo cuaa^{n} nan'gɛɛcú 'íí^{n}nú^{n} chiīnu,
hora chi ca^{n}'angua'á yā. 2 Ní ná'a yā
ndɛ́ɛ yā 'áámá sa^{n}'ā chi ndii dúúvá
sá ndíí chɛɛti chɛɛcu sa. Sa^{n}'ā mii^{n}
ni ngúúví ngúúví i'née^{n} yā sa^{n}'ā
cheendi yaācū chi nguuvi Hermosa o
N'dɛɛvɛɛ́. Sa^{n}'a mii^{n} ngiica sa limosna
'ii^{n}'yā^{n} chi nge^{n}'e yaācū templo. 3 Sá^{n}'a
'cūū taachi n'diīchī sa Pedro ndúúcū
Juan chí chindáa yā yáacū ch'ɛɛtɛ,
chiica sá limosna 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 4 Pedro
ndúúcū Juan ch'ɛɛtinée yā ch'íínu yā
sa^{n}'ā mii^{n}, ní ca^{n}'á yā chii yā sa^{n}'ā:
Cun'diichi dí nús'uu.

5 Tuu'mi ní sa^{n}'ā mii^{n} ch'íínu sa
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi canee ngíínu sá dɛ'ɛ̄
ca'á yā sa^{n}'ā. 6 Naati Pedro mii^{n} ca^{n}'á
yā: Nguɛ́ɛ́ tuūmī 'díí^{n}nguɛɛ ye^{n}'é ni
nguɛ́ɛ́ 'dii^{n}nguāa^{n} ye^{n}'é chí canéé
ye^{n}'é chi teé dii, cucáávā Jesucristo
ye^{n}'e yáā^{n} Nazaret mii^{n}, nacuéé^{n} dī
ní caaca di.

7 Ní sta'á yā ta'ā sa lado tá cuaācū
sa ní nadacuée^{n} yā sa^{n}'ā. Hora míí^{n}
nūu^{n} ní ndaā dítiīnú ca'a sa ndúúcū
'ííní ruundi ca'a sa. 8 Ní caī yaācú sa,
ní chééndii sá, ní chiīcā sa. Sndáa
sa ndúúcū Pedro ndúúcū Juan
chɛɛti yaācū templo mii^{n}. Ngiica
sá ní ngáí yaācú sa ní i'téénu sá
Dendyuūs. 9 Núú^{n}má^{n} yáā^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
n'diichí yā sa^{n}'ā chi ngiica sa ní
i'téénu sa Dendyuūs. 10 Ní nntíínaa^{n}
yā chi sa^{n}'ā mii^{n} chi sa^{n}'ā chi n'giīndī
cheendi yaācū templo chi nguuvi
Hermosa, ní ngiica sa limosnas. Ní
che^{n}'e yiinu yā ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dii'yá
yā chiī chi 'tíícā nanduuvá ye^{n}'ē sa.

Pedro nga^{n}'á yā na corredor chi nguuvi Salomón

11 Sa^{n}'ā chí nguɛɛ ngiica ní chi
nduūvā ye^{n}'ē sa sta'ā sa Pedro
ndúúcū Juan ní nuu^{n}ma^{n} yáa^{n} yā
nge^{n}'e yiinú yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní cue^{n}'é yā
na corredor chi nguuvi Salomón chi
'áámá corredor ye^{n}'e yaācū ch'ɛɛtɛ.
12 Taachi Pedro n'diichi sa 'ii^{n}'yā^{n}
s'uú^{n} Pedro nan'guɛɛcútá^{n}'a sa ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n}: Ndís'tiī sa^{n}'ā ye^{n}'e Israel,
¿dɛ'ɛ̄ cuuvi chi nge^{n}'e yiinú nī ye^{n}'e
chúū? O ¿dɛ'ɛ cuuví chi n'gíínu nī
nús'uū? ¿'Áá caava chi diitú 'nū o
chí n'dáí 'nū chi dií^{n} 'nū chi ngíícá
sá^{n}'a 'cūū? 13 Ndyuūs ye^{n}'e sa^{n}'ā s'ee^{n},
Abraham ndúúcū Isaac ndúúcū
Jacob ní Ndyuūs ye^{n}'ē chiida yú,
Ndyuūs dií^{n} yā honrar Daiyá yā
Jesús. Ndís'tiī ní ca'á nī 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
ní chee^{n}diitú nī nanáá^{n} Pilato
mii^{n} taachi Pilato ne^{n}'é yā ca'á
yā libertad ye^{n}'é yā. 14 Ndís'tiī ní
chee^{n}diitú nī chi Jesús chí n'daaca
yā, Jesús chí n'dai taaví yā, ní
chiica nī chi canéé libre 'áámá sa^{n}'ā
chi 'níí^{n}'nú^{n} 'ii^{n}'yā^{n}. 15 Ní ch'ii^{n}'nu^{n}
nī Jesús chi cā'a yā vida ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní nadin'dūūchí
Dendyuūs 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē nguaa^{n}
tiná^{n}'ā ní nús'uú caa^{n}'ma^{n} cuaacú
'nū ye^{n}'é yā. 16 Sá^{n}'a 'cūū chi nguɛɛ
ngiica chi ndís'tiī inaá^{n} nī ní n'diichí
nī, sá^{n}'a 'cūū ní ditiinú sa cucáávā
chi i'téénu sa Jesús. Ndúúcū vaadī
i'téénú chi ca'a Jesús, sá^{n}'a 'cūū
'āā nduuvī n'dáí sá tan'dúúcā chi
n'diichī nducyaacá ndis'tiī.

17 Naati maa^{n} ní, ndís'tiī vi'í, deenú
chí ndís'tiī dīi^{n} nī chuū cucáávā
chi nguɛɛ déénu nī tan'dúúcā chi
díī^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā ye^{n}'ē ndís'tiī. 18 'Tíícā Dendyuūs
ní snuū^{n} ca'a chi ca^{n}'a yā vmnáá^{n}
vmnaa^{n} cáávā cheendi nducyaaca
profetas chi n'dai chí ca^{n}'a nduudu
ye^{n}'e Dendyuūs ye^{n}'e chi Cristo

Daiyá yā. Ní cánéé chí Cristo ní
'cueenú yā cuuvi. 19 'Tíícā maa^{n} ní
nacadíínuu^{n} nī ní ndaacadáámí nī
ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī ní cu'téénú nī.
Níícú Ndyuūs nadivíi yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'é nī. Níícú ndaa tiempo chí
ntaavi'tuunúú^{n} nī nanáá^{n} Señor
'iivú Ndyuūs. 20 Ndyuūs ní ndɛɛvɛ́
yā Jesucristo ndíí vmnaa^{n} níícú
ca^{n}'a yā chi dichó'o yā Jesucristo
tan'dúúcā chi ca^{n}'a yā ndíí cuáá^{n}
vmnaa^{n}. 21 Cuaacu ncareíí^{n}nyú^{n} chi
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} canee cúú^{n}mí^{n} chi canéé
yā va'āī chɛɛti nguuvi ndíí taachi
ndáá nguuvi chi Dendyuūs dií^{n} yā
taanduvɛ́ɛ́ dendú'ū chi Dendyuūs
ca^{n}'á yā vmnáá^{n} vmnaa^{n} cucáávā
cheendi profetas ye^{n}'e yā. Profetas
chi n'dai ca^{n}'a yā chi cuchiī ndíí
cuáá^{n} vmnaa^{n}. 22 Caati Moisés mii^{n}
ní ca^{n}'a yā chii yā chiida yú s'ee^{n}
ndíí vmnaa^{n}: Señor Ndyuūs ye^{n}'ē yú
nadacuée^{n} yā 'áámá profeta nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē yú tan'dúúcā 'úú. Ní
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} 'caandiveé^{n} nī ye^{n}'ē
taanduvɛ́ɛ́ dendu'ū chi caa^{n}'ma^{n}
yā ndúúcū ndís'tiī. 23 Ní cuuví chí
nducyaaca yā chi nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n}
yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} profeta mii^{n} canéé
chí can'dáa yā ye^{n}'ē nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.
24 Tanducué^{n}'e profetas ní ndii
tiempo ye^{n}'e Samuel ndii tiempo
chi cuchíī 'yaa^{n} n'dáí yā ní ca^{n}'a yā,
ní 'āā ca^{n}'a ntúu^{n} yā ye^{n}'ē nguuvi
'cūū. 25 Ndís'tiī daiya profetas chí
ca^{n}'a nduudu ye^{n}'é Dendyuūs ní
ye^{n}'e compromiso chí Dendyuūs
ca^{n}'a cuaacú yā ndúúcū chiida yú
s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā chii yā Abraham:
Ná ndaatá ye^{n}'ē di cuchiī 'áámá
sa^{n}'ā cuayiivi, caati sá^{n}'ā mii^{n} cúúví
di'viicú sa tanducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 26 Ndyuūs nadicuée^{n}
yā Daiyá yā vmnáá^{n} vmnaa^{n} cáávā
ndís'tiī. Ní dichó'ó yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
chí di'viīcú yā ndís'tiī chi 'áámá
'áámá nī ndaacadaamí nī ye^{n}'ē
nuu^{n}ndí ye^{n}'é nī.

Pedro ndúúcū Juan nanáá^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'ē Concilio

4 Taachi Pedro ndúúcū Juan
yaa'ví yā nanaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
chí nduuvidáámá yā tuu'mí ndaá
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chiiduú s'ee^{n}
ye^{n}'é Israel ndúúcū soldados ndíí
tiīi^{n} ye^{n}'ē soldados chi dii^{n} cuidado
ye^{n}'e yáacū templo ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
Israel ndúúcū 'ii'yā^{n} saduceos chi
nguɛ́ɛ́ i'teenú yā chi nnduuchí 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā. 2 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
mii^{n} ya'āī chíī ye^{n}'e staava ye^{n}'é
yā taachi ch'iindiveé^{n} yā chíí^{n} chi
Pedro ndúúcū Juan ca^{n}'a yā chí
chi'cuée^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} yáá^{n} mii^{n}. Ní
ca^{n}'a yā chí Dendyuūs nadacuée^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā
cucáávā Jesús mii^{n}. 3 Ch'íinū nguuvi
míí^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chita'á yā Pedro
ndúúcū Juan ní chinuú^{n} yā sa^{n}'a
s'ee^{n} vácūū ndíí chidɛɛvɛ mii^{n}.
4 Naati nguaa^{n} tanducué^{n}'e yā neené
'yaa^{n} yā chi ch'iindiveé^{n} yā ní n'deee
taaví yā chi chi'teenú yā, ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní ngii yā taanduu nyu^{n}'u mil.
5 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi mii^{n}
nduuvidaamá na yáā^{n} Jerusalén
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chí nga^{n}'ā ntii^{n}nyu^{n}
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē yáacū ndúúcū
maestros ye^{n}'e ley, 6 ndúúcū chiiduú
ch'ɛɛtɛ cá ye^{n}'ē Israel chi nguuvī
Anás, ndúúcū Caifás, ndúúcū
Juan, ndúúcū Alejandro, ndúúcū
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e familia
chiiduú ch'ɛɛtɛ cá ye^{n}'e Israel. 7 Ní

ch'iinú yā Juan ndúúcū Pedro
naavta^{n}'ā, ní ntiinguunéé^{n} yā sa^{n}'ā
s'ee^{n}: ¿Dɛ'ɛ̄ poder, o dɛ'ɛ̄ duuchí
'ii^{n}'yā^{n} chi teē poder chi dií^{n} nī
chuū?
8 Tuu'mi ní Pedro mii^{n} ní diituú
Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs 'ii^{n}'yā^{n}
ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'a: Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n}
chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā ye^{n}'ē yáacū ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} Israel;
9 ndúúti chi ndís'tiī maa^{n} ní dií^{n}
nī juzgar nús'uu ye^{n}'e sa^{n}'ā chi
ngiītā mii^{n} ní n'daacá 'nū ndúúcū
sa, ní sá^{n}'a 'cūū mii^{n} nanduuva
ye^{n}'ē sa, 10 cadííinuu^{n} nducyaaca
ndís'tiī ndúúcū nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'ē Israel mii^{n} chi sá^{n}'a 'cūū chi
canéé sá ndúúcu yú nanduuvá
ye^{n}'ē sa cucáávā Jesucristo ye^{n}'ē
yáā^{n} Nazaret. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ndís'tiī ní
s'néé^{n}nga'á nī 'ii^{n}'yā^{n} ní Dendyuūs
nadicuée^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nguaa^{n}
tiná^{n}'ā. 11 Jesús tan'dúúcā tuūu 'cúū
chi ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} chi din'dáī va'ai
ní nguɛ́ɛ́ canee yiinú nī, naati maa^{n}
ní Ndyuūs chi cu'née^{n} yā tuuú
'cūū ye^{n}'ē lado tuūu ch'ɛɛté ye^{n}'ē
esquina ye^{n}'e va'ai. 12 Vɛ́ɛ́ dámaā^{n}
'áámá n'dyá^{n}'ā sá^{n}'a 'cūū chi cuuvi
nadanguá^{n}'ai sa 'aa du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.
Ne^{n}'e chi nguɛ́ɛ́ ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} nguɛ́ɛ́ níngua^{n}'āī yú, ti nguɛ́ɛ́
táámá 'ii^{n}'yā^{n} ná i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi
nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}.
13 Tuu'mi ní taachí n'diichi yā chi
Juan ndúúcū Pedro ditiinú taavi
sa, nguɛ́ɛ́ di'vá'a sa ní cudéénu yā
chi nguɛ́ɛ́ sa^{n}'ā chi deenu sa letra
ti tonto sa, che^{n}'e yiinú yā chiī. Ní
deenú yā chi sa^{n}'ā s'ee^{n} ch'ɛɛtinéé sa
ndúúcū Jesús. 14 Taachí n'diichí yā
chi chééndii sa^{n}'ā chi 'āā nnduuvá
ye^{n}'ē ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ ngíí
nga^{n}'a yā contra ye^{n}'e sa. 15 Tuu'mi
nga^{n}'á 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ngii yā sa^{n}'ā s'ee^{n}
mii^{n} chí nacan'dáa sa nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chí nndeé yā
nguaa^{n} maá^{n} yā. 16 Ní nga^{n}'a yā:
¿Dɛ'ɛ̄ dii^{n} yú ndúúcū sa^{n}'ā s'ee^{n}?
Cuaacu níí^{n}nyú^{n} chi vɛɛ 'aama
señal caavā sa^{n}'ā s'ee^{n} dii^{n} sa 'tíícā
ní cadíínuu^{n} nducyaaca yā na yáā^{n}
Jerusalén mii^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
'cuɛɛcutá^{n}'a yú ye^{n}'e chúū. 17 Naati
chi 'aa ntɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} sa chi 'yaa^{n} cá
chuū nguaa^{n} yáā^{n}, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n}
chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'ē yáā^{n}
mii^{n} nga^{n}'a yā: Yáá'ví yúúdu yú
ye^{n}'e sa^{n}'ā s'ee^{n} chí 'aa ntɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n}
sa mar 'áámá ye^{n}'e Jesús ndii máá^{n}
ndíí nguuvi chi cuchiī.
18 Ní 'cai yā sa^{n}'ā s'ee^{n} ní ca^{n}'a
yúúdú yā chii yā sa^{n}'ā s'ee^{n} chi 'āā
ntɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} sa ní 'aa ntɛ́ɛ́ ca'cuée^{n}
sa ye^{n}'ē Jesús mii^{n}. 19 Naati Pedro
ndúúcū Juan nán'guɛɛcutá^{n}'a sa
ye^{n}'e yā ní ca^{n}'ā sa ye^{n}'e yā: Canéé
chí tuumicadiinuu^{n} nī naná^{n}
Dendyuūs. ¿'Áá canéé chi cu'téénu
'nū ye^{n}'e ndís'tiī vmnáá^{n} vmnaa^{n} o
cu'teenú 'nū ye^{n}'ē Dendyuūs? 20 Ti
nguɛ́ɛ́ cuuvi chi 'aa ntɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n}
nús'uū dɛ'ɛ chí n'diichi 'nū o chíí^{n}
chí ch'iindiveé^{n} 'nū.
21 Tuu'mi ní taachi yaa'vi yuudú
yā sa^{n}'ā s'ee^{n} ní nadichó'o yā sa^{n}'ā
s'ee^{n} cáávā nducyáácá yā i'téénu yā
Dendyuūs cucáávā chíí 'āā chiī. Ní
nguɛ́ɛ́ indaacá yā mar 'áámá nuu^{n}ndi
ch'ɛɛtɛ ye^{n}'e sa^{n}'ā s'ee^{n} chi cuuvi dií^{n}
yā castigar sa^{n}'ā s'ee^{n} cáávā chí 'va'á
yā 'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n} mii^{n}. 22 Níícú dií^{n} yā
'áámá milagro ndúúcū sa^{n}'ā mii^{n} chí
nduūvā ye^{n}'ē sa. Sa^{n}'ā mii^{n} 'āā ngo'o
sá 'uūvī ngɛɛcu nduūyū ye^{n}'ē sa.

'Iin'yān chi i'teenu caacá yā confianza ndúúcū ánimo

23 Taachí 'āā nduuví yā libre
cuen'é yā nanáán compañeros yen'é
yā. Tuu'mi ní can'á yā nducuén'ē chi
ncan'a chiiduú n'gɛɛtɛ́ yen'e Israel
ndúúcū 'iin'yān ndiicúū chi ngan'a
ntiinnyun yen'e yáacū. 24 Ní 'iin'yān
s'een ní taachí ch'iindiveén yā chuū,
nduuvidaamá yā ní can'a yā ndúúcū
Dendyuūs: N'díī, Señor Dendyuūs
chi ch'ɛɛtɛ n'dai ca, n'diī 'iin'yān
chi din'dái nī nanguuvi ndúúcū
yán'āa ndúúcū nuūnnīn'yán'ā ndúúcū
tanducuén'ē chi vɛ́ɛ́. 25 Caati ndúúcū
cheendi David, san'ā chi n'diī chí 'āā
diin mandado yen'é nī ní 'āā can'a nī:

¿Dɛ'ɛ̄ cuchií chi rebelde 'iin'yān
chi nguɛ́ɛ́ 'iin'yān yen'ē ndaata
Israel? Níícú 'iin'yān yen'ē
naciones miin inacádiinúún yā
cosa chi nguɛ́ɛ́ dichii'vɛ̄.
26 Nduuvidaamá reyes yen'ē
yán'āa 'cúū, 'íícú san'ā n'gɛɛtɛ
chí ngan'ā ntiinnyún yā
nduuvidaamá yā contra yen'e
Señor Dendyuūs, ndúúcū
Cristo yen'é yā.

27 Maan ní cuaacu nííinnyún chí
nduuvidaamá yā Herodes ndúúcū
Poncio Pilato, ndúúcū 'iin'yān chi
nguɛ́ɛ́ 'iin'yān yen'ē ndaata Israel
ndúúcū 'iin'yān yen'e Israel na yáan
'cūū contra yen'e Jesús chi Daiya nī
chi n'dai. Ní n'dií ca'á nī ntiinnyun
chi diín yā. 28 'Iin'yān miin diín yā
chi cuuvi tan'dúúcā chi nen'é nī
vmnáán vmnaan chí cuuvi 'tíícā.
29 Maan ní n'diī Señor, n'diichí nī chi
tan'dúúcā chi chiiduú n'gɛɛtɛ́ yen'ē
Israel ngan'a taán yā ndúúcū nús'uu.
N'diī Señor, teé nī nús'uu chi idiin
mandado yen'é nī chí nguɛ́ɛ́ 'va'á
'nū ní caan'mán 'nū nduudu yen'é
nī. 30 Ch'ín'í maán nī chi diitú nī chí
'iin'yān diín yā chi nánduūvā yen'e
'iin'yān, ní diín yā señales ndúúcū
vaadī n'giinu cucáávā Daiyá nī chi
Jesús chi n'dai taavi.
31 Taachí ch'iinu can'ángua'á yā
naachi nduuvidáámá yā, nun'u va'āī
miin. Ní nducyaaca yā ní chiitu
Espíritu N'dai yen'e Ndyuūs 'iin'yān.
Nguɛ́ɛ́ 'va'á yā chí can'a yā nduudu
yen'e Dendyuūs.

Nducuén'ē chi vɛ́ɛ́ yen'ē nducyáácá 'iin'yān

32 'Iin'yān n'deee n'dáí chí chi'téénu
yā nduuvidaamá yā ní 'áámá
staava yen'é yā, 'áámá alma yen'é
nducyaaca yā. Mar 'áámá 'iin'yān
nguɛɛ can'a yā chi yen'é yā dendu'ū
chi vɛɛ yen'é yā ti nducuén'ē
chi vɛ́ɛ́ ní yen'ē nducyááca yā.
33 Apóstoles chi dichó'ó Ndyuūs
ngan'á yā nduudu cuaacu ndúúcū
poder ch'ɛɛtɛ yen'ē Señor Jesús
chi nadacuéen yā yen'e nguaan
tinán'ā. Níícú favor ch'ɛɛtɛ taavi
cá yen'é Dendyuūs cánéé nanáán
'iin'yān s'een. 34 Mar 'áámá 'iin'yān
nguɛɛ ngii 'vaachí yā. Nducyáácá
'iin'yān chi vɛ́ɛ́ yen'ē chiidá yā chí
yen'e yā ndúúcū dendu'u yen'é yā
ín'diicuí yā. Ní ndɛ́ɛ yā chi ndāāca
yā chi n'diicui yā chiin. 35 Ní 'neen
yā na ca'a apóstoles chi dichó'ó
Dendyuūs. Ní nga'á yā ca'áámá
'iin'yān tuunu tuunu ca ngii 'vaachí
'iin'yān. 36 Tuu'mi ní José, ní 'iin'yān
chi s'neen apóstoles chi duuchi
Bernabé (chi nen'e caan'man, 'Iin'yān
chi ngan'a 'viich'ɛɛtíínūun). José
miin 'iin'yān yen'e ndaata yen'e levita

ní ch'iindiyáa^{n} yā na isla Chipre.
37 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} vɛ́ɛ́ 'áámá vaadī
ngua'aá ye^{n}'é yā. N'diicui yā ní ndɛ́ɛ
yā tuumi ye^{n}'ē mii^{n}, ní s'née^{n} yā na
ca'a apóstoles chi dichó'ó Ndyuūs.

Ananías ndúúcū Safira

5 Vɛ́ɛ́ 'áámá sa^{n}'ā chi nduuvi
sa Ananías ndúúcū Safira
n'daataá ye^{n}'ē sa chi n'diicui sá
'áámá vaadī ngua'aá ye^{n}'ē sa. 2 Nguɛ́ɛ́
tanducué^{n}'ē tuumi chi sta'a sa
ye^{n}'e yá^{n}'āa ndɛɛ sa, ní n'daatáá
ye^{n}'ē sa chicadíínúú^{n} tá chuū. Sa^{n}'ā
mii^{n} ní 'tɛ́ɛ́ nūu ndɛ́ɛ sa chi 'nee^{n}
sa na ca'ā apóstoles chi dichó'ó
Dendyuūs. 3 Tuu'mí nga^{n}'ā Pedro
mii^{n}: Díí, Ananías, ¿dɛ'ɛ̄ cuuví chi
yáá^{n}n'guiinūu^{n} chista^{n}'a sa na staavá
ye^{n}'ē di, ní nguɛ́ɛ́ ca^{n}'a cuaacú dí
nanáá^{n} Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs,
ní nguɛ́ɛ́ ndɛ́ɛ di tanducué^{n}'ē tuumī
ye^{n}'ē yá^{n}'āa mii^{n}? 4 'Naa^{n} chi cánéé
ta'ā di, ¿'áá nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē di? Ni taachi
'āā n'dīīcuī di, ¿'áá nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē di
dendu'ū? ¿Dɛ'ɛ cúúví chí chi'nee^{n} di
na staava ye^{n}'ē di? Nguɛ́ɛ́ ca^{n}'a di
nduudu yaadi mii^{n} ná sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí
'cūū naati nanáá^{n} Dendyuūs.
5 Taachi Ananías ch'iindivee^{n} sa
nduudú 'cūū sndɛɛvɛ sá ní ch'ii sa.
Ní nducyááca yā chi ch'iindiveé^{n} yā
chuū dii'yā taaví yā chiī. 6 Ní sa^{n}'ā
da'cáiyāa chi s'néé^{n} mii^{n} nadicuée^{n}
sa 'ii^{n}'yā^{n}, ní ch'ɛɛcu sa tíínūu^{n}
'ii^{n}'yā^{n}, ní tun'dáa sa 'ii^{n}'yā^{n} chuva'āī.
Ní ch'iichi sá 'ii^{n}'yā^{n} na panteón.
7 Cho'ōo tan'dúúcā 'ii^{n}nū^{n} hora
chi ndáā n'daataá ye^{n}'ē sa chɛɛti
yaācū. Tá^{n}'a 'cūū ní nguɛ́ɛ́ deenū
tá dɛ'ɛ̄ chi chiī. 8 Tuu'mi ní Pedro
nga^{n}'a sa ngii sa tá^{n}'ā: Cuuvi di
'úú, ¿'áá n'deēe tuumí sta'a di ye^{n}'e
yá^{n}'āa mii^{n} chí n'diicui sa? Ní tá
mii^{n} ní ca^{n}'a tá: 'Tíícā. 9 Pedro mii^{n}
nga^{n}'a sa ngii sa tá^{n}'ā: ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā
chi dii^{n} di ndúúcū isa^{n}'a ye^{n}'ē di chi
chinnche'ei dí Espíritu ye^{n}'e Señor
'iivú Ndyuūs? N'diichí dí. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
che^{n}'e chí n'guuchi isa^{n}'ā ye^{n}'ē di
sneé yā cheendi yaācū ní canéé chí
tun'dáa ntúu^{n} yā dii. 10 Tuu'mi ní chi
nndɛɛvɛ́ túū^{n} tá 'cūū na ca'a Pedro
ní ch'iī tá. Taachi ndáa sa^{n}'ā s'ee^{n}
yáacū ní nndaaca sa tá^{n}'a 'āā n'dii
ntúū^{n} tá. Ní tun'dáa nī ntúū^{n} sa^{n}'ā
da'caiyāa s'ee^{n} tá^{n}'ā. Ní ch'iichi sa
tá^{n}'ā nii^{n}nuú^{n} ná yáinyā^{n} ye^{n}'ē sa^{n}'a
ye^{n}'ē tá. 11 Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē
yáacū ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ch'iindiveé^{n}
yā chuū neené dii'yá yā chiī.

N'deee taaví señal s'ee^{n} ndúúcū vaadī n'giinu s'ee^{n}

12 Cáávā ta'a apóstoles neené
n'deee náá^{n} señales ndúúcū
vaadī n'giinu s'ee^{n} dií^{n} yā na
yáá^{n} mii^{n}. Ní nducyáácá yā 'áámá
nduuvidaamá yā corredor chi
nguuvi Salomón ye^{n}'e yaācū templo
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel. 13 'Ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ nduuvidaamá yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáacū 'va'á yā chi
nduuvidāāma yā nduucú yā. Naati
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáá^{n} mii^{n} dii^{n} yā honrar
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáacū. 14 'Ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénú Señor 'iivú Ndyuūs chi 'yaa^{n}
cá yā tan'dúúcā chi 'yaa^{n} sá^{n}'ā 'tiicá
ntúū^{n} n'daataá; 15 tun'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi ngííta mii^{n} cyuuni. Ní
sn'duú yā 'ii^{n}'yā^{n} na cama, ní sn'duú
yā 'ii^{n}'yā^{n} na colchones, ti taachi
cho'o Pedro mii^{n} ní 'aa cunee 'cuutií
ye^{n}'ē Pedro mii^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'ē 'áámá
chɛɛ 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 16 Nííćú 'ii^{n}'yā^{n}
yáá^{n} na nii^{n}nuú^{n} míí^{n} neené 'yáa^{n}

yā ndaá yā yáā^{n} Jerusalén ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi ngiítā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chí sta'ā 'yúúné chí nguέέ n'dāācā
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}. Nducyáácá yā
nduuva ye^{n}'é yā.

'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} can'dáa yā chi n'nuu^{n} cá'ai yā Pedro ndúúcū Juan

17 Tuu'mi ní chiiduú ch'εεtε ca
ye^{n}'e Israel ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi snée
yā ndúúcu yā chi ye^{n}'ē saduceo s'ee^{n}
chi nguέέ i'téénu yā chi nduuchi
'ii^{n}'yā^{n} nguaa^{n} tiná^{n}'ā dií^{n} yā contra
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní dií^{n} ngueé yā.
18 Ní sta'á yā apóstoles chi dichó'ó
Ndyuūs ní s'nuú^{n} yā sa^{n}'ā s'ee^{n}
vácūū ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}. 19 Naati 'áámá
ángel ye^{n}'e Señor 'iivú Dendyuūs
mii^{n} ní nn'guaa^{n} yā cheendi vácūū
mii^{n} n'gaa^{n}, ní tun'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā: 20 Cuna^{n}'á nī, ní
'cueetíndií nī na yáacū templo ní
caa'ma^{n} nī tanducué^{n}'ē nduudu ye^{n}'e
vida ngaí 'cūū nanáá^{n} nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē yáá^{n} mii^{n}.
21 Taachí ch'iindiveé^{n} yā chuū
ní sndaa yā yaācū templo mii^{n}
tyaa^{n} tyaa^{n} ní ca'cuee^{n} yā. 'Naa^{n}
chi snée yā chεεti yaācū mii^{n} ní
nduuvidáámá chiiduú ch'εεtε ca
ye^{n}'e Israel ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé
nduucú yā. Ní 'cai yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} ndúúcū nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} ndicúū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel. Ní
dichó'o yā soldado s'ee^{n} chi ca^{n}'ā
sa na vácūū chí canguái sa 'ii^{n}'yā^{n}.
22 Taachi ndáā soldado s'ee^{n} nguέέ
indaāca sa 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} vácūū tuu'mi
ní nguεεcundíi sa ní yaa'vi sa 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. 23 Ní nga^{n}'ā sa: Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
taachí ndaá 'nū, ní nduudí vácūū ní
canéé candado, ní 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé
cuidado vácūū snéé yā cheendi
vácūū. Taachí nan'guaa^{n} 'nū míí^{n},
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguέε yā chεεti
vácūū mii^{n}. 24 Taachi chiiduú ch'εεtέ
ca ye^{n}'e Israel mii^{n} ndúúcū soldado
ndíítii^{n} ye^{n}'e soldado s'ee^{n} chi idii^{n}
cuidado yaācū templo mii^{n} ndúúcū
chiiduú n'gεεtε ch'iindiveé^{n} yā
nduudu 'cūū, nééné nadacadíínuu^{n}
yā chi chiī chuū. 25 Naati 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} ndaá yā ní chií yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chuū: Cun'diichí nī, sá^{n}'ā chi s'nuú^{n}
nī vácūū mii^{n} yáacū templo snúu^{n}
sa. Ní ngi'cuée^{n} sa 'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n}.
26 Tuu'mi ní cue^{n}'ē soldado
ndíí tiīi^{n} ye^{n}'e soldado s'ee^{n} chi
dii^{n} cuidado ye^{n}'ē yáacū ndúúcū
soldado s'ee^{n} ní nguέέ ndúúcū
vaadī caa'va chi nguái yā sa^{n}'ā, ti
'va'á yā chí cuíítuūu 'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n}
mii^{n}. 27 Taachi ndέε yā sa^{n}'ā s'ee^{n} ní
dií^{n} yā presentar sa^{n}'ā s'ee^{n} nanáá^{n}
'ii^{n}ntyé^{n}'e ye^{n}'e concilio tuu'mi ní
chiiduú ch'εεtε cá ye^{n}'e Israel mii^{n}
ntiinguunée^{n} yā sa^{n}'ā s'ee^{n}.
28 Ní nga^{n}'a yā sa^{n}'ā s'ee^{n}: ¿'Áá
nguέέ ca^{n}'a 'nū chii 'nū diituú
ndís'tiī chi nguέέ ca'cueé^{n} nī ye^{n}'e
Jesús? Maa^{n} ní 'āā dicutúu ntúu^{n} nī
na yáā^{n} Jerusalén ndúúcu nduudu
ná^{n}'á ye^{n}'é nī. Ní ne^{n}'e cu'neé^{n} nī
nuu^{n}ndi nús'uu ndúúcū nuu^{n}ndi
ye^{n}'ē vaadī n'gii ye^{n}'ē sá^{n}'a 'cūū.
29 Nanguεεcúta^{n}'ā Pedro ndúúcū
apóstoles ní ca^{n}'a yā: Canee chi dií^{n}
'nū o cu'téénu 'nū ye^{n}'é Dendyuūs
vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi 'cuiinu ní
cu'téénu 'nū ye^{n}'é sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. 30 Dendyuūs ye^{n}'ē chiida yú
nadācuée^{n} yā Jesús. Ní ndís'tiī ní
ch'ii^{n}'nú^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} ní dicuái nī
'ii^{n}'yā^{n} ná 'áámá yá^{n}'á. 31 Ndyuūs
nadicuée^{n} yā Jesús lado ye^{n}'e
honor. Ní chi'néé^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} chí

ch'ɛɛtɛ ní Salvador chi nadach'ɛɛcu
Jesús 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'é
yā. Ní chuū ní cáávā chí Jesús
ca'a yā 'ii^{n}'yā^{n} Israel chi cuuvi
ndaacadáámí yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndí ye^{n}'e
yā. Níícú Dendyuūs nadach'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 32 Níícú nús'uū ní
testigo 'nū ye^{n}'é yā ye^{n}'e cosa 'cūū
ndúúcū Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs.
Dendyuūs mii^{n} ca'a yā Espíritu
N'dai mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi ch'iindiveé^{n} yā
ye^{n}'é yā.
33 Taachí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ch'iindiveé^{n}
yā chuū neené nduuvi taá^{n} yā
ní ne^{n}'e 'caa^{n}'nú^{n} yā sa^{n}'ā s'ee^{n}.
34 Tuu'mi ní nguaa^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'ē
ye^{n}'e concilio ncuee^{n} 'áámá sa^{n}'ā
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} fariseo s'ee^{n} chi
nguuvi sa Gamaliel, chi sa^{n}'ā
chi déénú taavi ye^{n}'ē ley. Sa^{n}'ā
mii^{n} 'áámá sá chi neené induuví
'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n} sá^{n}'ā. Ca^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} sa
chi can'daa apóstoles chi dichó'ó
Ndyuūs chuva'ai mii^{n} 'áámá rato
'líí^{n}. 35 Tuu'mi ní ca^{n}'a sa: Ndís'tiī,
'ii^{n}'yā^{n} Israel, cuin'dííchí nī chi
dií^{n} nī ndúúcū sá^{n}'a s'ee^{n}. 36 Caati
nguuvi chí 'āā chó'ōo nācuee^{n} sa^{n}'ā
chi nguuvi Teudas chi ca^{n}'a sá
'ii^{n}'yā^{n} chí 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ch'ɛɛtɛ. Ní
nduuvidaamá 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū sa^{n}'ā
mii^{n} tan'dúúcā cuu^{n} ciento 'ii^{n}'yā^{n}.
Sá^{n}'a 'cūū ní ch'iī sa, ní 'ii^{n}'yā^{n} chí
ch'iindiveé^{n} yā ye^{n}'ē sa, tuunu
tuunu ca na vaacú yā cuiná^{n}'a yā.
Mar 'áámá yā 'āā ntɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinée
yā. 37 Chó'oo chúū ní nācuee^{n} Judas,
sa^{n}'ā ye^{n}'ē yá^{n}'āa Galilea taachí
nduūvī duuchɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}. Ní neené
'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} n'dáa yā sa^{n}'ā. Sa^{n}'ā mii^{n}
ní ch'ii ntúu^{n} sa ní nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
chi ch'iindiveé^{n} yā cue^{n}'e 'múú^{n}
cue^{n}'e mii^{n} yā. 38 Maa^{n} ní nga^{n}'á
ngii ndís'tiī: Cuvíí^{n} nī ye^{n}'ē sá^{n}'ā
s'ee^{n}. Ní 'āā snée ra sa ti ndúúti chi
consejo 'cūū o ntii^{n}nyu^{n} 'cūū ye^{n}'e
sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū tuu'mi ní nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ dichíí'vɛ̄. 39 Nguɛ́ɛ́ cuuvi
dií^{n} nī chí nadituuví nī chuū ndúúti
chí ye^{n}'e Dendyuūs ní nguɛ́ɛ́ dií^{n}
nī chí cuuví cuu^{n}'má^{n} nī ndúúcū
Dendyuūs.
40 Canee yiinú yā chi ca^{n}'a sa.
Ní 'cai yā apóstoles chi dichó'ó
Dendyuūs ní che^{n}'é yā sa^{n}'ā s'ee^{n}.
Ní yaa'vi yuudu yā sa^{n}'ā s'ee^{n} chi
nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} sa ye^{n}'e Jesús mii^{n}.
Ní n'dɛɛchí yā sa^{n}'ā s'ee^{n}. 41 Sa^{n}'ā
s'ee^{n} ní nan'dáa sa nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
concilio s'ee^{n}, ní yeenú taaví sa
caati Dendyuūs 'cuú^{n} yā chi ch'ɛɛnu
sa chiī cucáávā Jesús. 42 Nguɛ́ɛ́ i'nee^{n}
naa^{n} yā chi ndii ngi'cuee^{n} yā, ní
nga^{n}'a yā ye^{n}'e Jesucristo mii^{n} chɛɛti
yáacū templo ndúúcū ná vaacú
'ii^{n}'yā^{n} nguuvi nguuvi.

Dií^{n} yā votar ndɛɛ̄chɛ̄ sá^{n}'ā diáconos

6 Nguuvi mii^{n} chi'yáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi i'téénu yā Jesús.
Ch'iindiveé^{n} yā nduudú vaadī caa'va
nguáa^{n} yā. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi griego yā
ca^{n}'a yā chí 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} nguɛ́ɛ́
dií^{n} yā cuenta ndii nguɛɛ ca'á yā
nguuvi nguuvi n'dáátaa nguá'aā chi
cuta'ā tá chɛɛ̄ chi che'ē tá. 2 Tuu'mi
ní ndiichúúví apóstoles nadidaama
yā nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā
Jesús, ní ca^{n}'a yā: Nguɛ́ɛ́ n'daacā chí
cu'nee^{n} 'nū chi caa^{n}'má^{n} 'nū ye^{n}'ē
nduudu ye^{n}'e Dendyuūs ní ca'á 'nū
chi che'é 'ii^{n}'yā^{n}. 3 Ndís'tiī hermanos,
in'nuú^{n} nī nguaa^{n} s'uuú^{n} ndɛɛ̄chɛ̄
sa^{n}'ā chi n'daacā vida ye^{n}'e yā ní chi
diītú yā ndúúcū Espíritu N'dai ye^{n}'e
Ndyuūs ndúúcū vaadī cadíínūu^{n}.

Sa^n'ā s'ee^n ca'ā yú ntíí^{n}nyú^n 'cūū
sa^n'ā. 4 Ní nús'uū 'cuɛɛtinée 'nū
caa^n'ma^{n}ngua'á 'nū ní 'cuɛɛtinée 'nū
lado ye^n'ē chi caa^n'má^n 'nū nduudu
ye^n'e Dendyuūs.
5 Nducyáácá yā ní canee yiinú
yā chuū. Ní dií^n yā votar Esteban
sa^n'ā chi i'teenu taavi ní ndiituú
ndúúcū Espíritu N'dai ye^n'e
Ndyuūs, ndúúcū Felipe, ndúúcū
Prócoro, ndúúcū Nicanor, ndúúcū
Timón, ndúúcū Parmenas, ndúúcū
Nicolás 'aama chi i'teenu ye^n'e yáā^n
Antioquía ní maa^n ní 'āā sa^n'ā Israel.
6 Nducyaacá yā chi'née^n yā sa^n'ā
s'ee^n ní cue^n'e sa nanáá^n apóstoles
chi dichó'ó Dendyuūs. Ní cuayííví
chi ca^n'angua'á yā tuu'mi ní sn'dúu
yā ta'á yā vmnáá^n ye^n'e sa^n'ā s'ee^n
cáávā ntii^{n}nyū^n chí ca'a yā sa^n'ā.
7 Níícú chiī 'yaā^n 'ii^n'yā^n chí
chi'teenú yā nduudu ye^n'e Dendyuūs
mii^n. Ní 'iicu 'ii^n'yā^n s'ee^n chí i'teenú
yā Jesús neené chii 'yaa^n taaví sá ná
yáā^n Jerusalén. Neené 'yáā^n chiiduú
s'úú^n ye^n'ē Israel chi'téénu yā
tan'dúúcā chi 'ii^n'yā^n s'ee^n chi'téénu
yā.

Sta'á yā Esteban

8 Esteban mii^n ní 'áámá 'ii^n'yā^n chi
i'teenú taavi yā níícú chi diitú yā
ndúúcū poder. Ní neene n'gɛɛtɛ
vaadī n'giinu ndúúcū señales dií^n
yā nguaa^n 'ii^n'yā^n yáā^n. 9 Tuu'mi ní
taná^n'ā 'ii^n'yā^n chi ca^n'á yā yaacū
sinagoga ye^n'e yáā^n ye^n'e yā 'ii^n'yā^n
chi nguuvi Libertos, ndúúcū 'ii^n'yā^n
ye^n'ē yáā^n Cirene, ndúúcū 'ii^n'yā^n
ye^n'e yáā^n Alejandría, ndúúcū
dendu'ū 'ii^n'yā^n ye^n'e yá^n'āa Cilicia,
ndúúcū 'ii^n'yā^n ye^n'ē yáā^n Asia,
'ii^n'yā^n s'ee^n ch'ɛɛcu cheendí yā
ndúúcū Esteban. 10 Naati nguɛ́ɛ́ chi
chɛɛ́ yā ndúúcū Esteban cáávā
vaadī deenu ye^n'é yā ndúúcū chii
Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs ca^n'a chi
caa^n'ma^n Esteban. 11 Tuu'mi ní n'de'ei
n'de'ei ca^n'a yā chii yā ná^n'ā 'ii^n'yā^n
chi caa^n'má^n yā chi 'āā n'giindiveé^n
yā chi Esteban mii^n ca^n'a yuudú yā
contra Moisés ndúúcū Dendyuūs.
12 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní chicadiinuu^n yā
chi nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n
mii^n ní nééné ch'ɛɛcu cheendí yā
ní ndásta^n'a vaadī cadiinúú^n ye^n'é
'ii^n'yā^n ndicúū ndúúcū maestros
ye^n'e ley. Ní nducyáácá 'ii^n'yā^n s'ee^n
ndaacá yā Esteban, ní sta'á yā
'ii^n'yā^n, ní ndɛ́ɛ yā nanáá^n 'ii^{n}ntyé^n'ē
concilio. 13 Ní 'nēe^n yā testigos chí
nga^n'a nduudu yaadi ní nga^n'a sa:
Esteban 'cūū ní nguɛ́ɛ́ í'nēē^{n}naa^n sa
chí nga^n'a taa^n sá ye^n'e lugar 'cūū
ye^n'é Dendyuūs ní contra ye^n'e ley.
14 N'giindiveé^n 'nū chi nga^n'a sa
chi Jesús mii^n ye^n'e yáā^n Nazaret
nadatuuví yā lugar 'cūū ní ñ'daá^n yā
costumbre chi teē Moisés s'uūú^n.
15 Tuu'mi ní nducyaacá 'ii^{n}ntyé^n'ē
concilio vɛɛtɛ́ yā ní n'diichí yā sa^n'ā
mii^n. N'diichí yā naa^n sa tan'dúúcā
naa^n ángel chi sa^n'ā ye^n'e va'ai
chɛɛti nguuvi chi dii^n ntii^{n}nyu^n
ye^n'é Ndyuūs.

Esteban ca^n'á yā ye^n'ē maá^n yā nī ch'iī yā

7 Tuu'mi ní nga^n'ā chiiduú ch'ɛɛtɛ
cá mii^n ye^n'ē Israel: ¿'Áá 'tíícā
chuū? 2 Ní Esteban mii^n ní nga^n'ā sa:
Ndís'tiī sa^n'ā vi'í ndúúcū chiida yú
s'tiī, 'caandiveé^n nī ye^n'ē 'úú: Chiida
yú Abraham n'diīchí yā Ndyuūs chi
dɛɛvɛ taavi ca taachi canée yā na
yá^n'āa Mesopotamia taachí 'āā cuɛ́ɛ́

cuneé yā na yáā^n Harán. 3 Ní Ndyuūs
ca^n'a yā chiī yā 'ii^{n}yā^n: Can'dáa di
ye^n'ē yáā^n vaacú di ndúúcū ye^n'ē
'ii^n'yā^n ye^n'ē di, ní cuchii di na
yá^n'āa chi 'cuu^n'mí^n dii. 4 Tuu'mi ní
Abraham mii^n nan'dáa yā ye^n'ē ná
yá^n'āa ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e yá^n'āa
Caldea ní canée yā na yáā^n Harán.
Cuayiivi chi ch'iī chiidá yā, tuu'mi ní
Ndyuūs nadachó'o yā 'ii^n'yā^n mii^n ná
yá^n'āa 'cúū naachi snée ndís'tiī maa^n.
5 Tiempo mii^n Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ca'a
yā Abraham dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi cuuvi ye^n'é
yā ye^n'e na yá^n'āa mii^n, mar 'aama
naachi 'canca'á yā naati ca^n'a Ndyuūs
chi ca'á yā cuayiivi yá^n'āa 'cúū chi
ye^n'ē Abraham, ní ye^n'ē daiyá yā
chi cuchiīca ndíí cuayiivi ca taachi
'āā cuɛ́ɛ́ daiya yā. 6 Ní Ndyuūs ní
'túúcā ca^n'a yā chii yā: Daiyá nī chi
cuchiī ní 'ii^n'yā^n chi snúú^n yúúní
ca^n'á yā yáā^n vaacú 'ii^n'yā^n. Ní 'ii^n'yā^n
yá^n'āa mii^n ní cuta'á yā daiyá yā
chi dichíí'vɛ 'ii^n'yā^n yá^n'āa mii^n. Ní
'ii^n'yā^n yá^n'āa mii^n ní nguɛ́ɛ́ n'daacā ti
'cueenu yā cuuvi chɛɛti cuūu^n ciento
nduūyū. 7 Tuu'mí ca^n'a Ndyuūs: 'Úú
ca'á castigo 'ii^n'yā^n na yá^n'āa chi
cuuví yā mozos ye^n'e yá^n'āa mii^n. Ní
cuayiivi chi chó'oo chúū, ní nan'dáa
yā. Níícú cu'téénu yā 'úú na lugar
'cūū ní dií^n yā chɛɛ̄ chi ne^n'é. 8 Ní
Ndyuūs dií^n yā 'áámá compromiso
ye^n'ē circuncisión ndúúcū Abraham.
Circuncisión mii^n 'áámá señal chi
'caacá yā na cuerpo. Ní Abraham
mii^n vɛ́ɛ́ daiyá yā chi nguuvi Isaac,
ní dií^n yā circuncidar daiyá yā Isaac
nguuvi chi niiní nguuvi sa. 'Tiicá
ntúū^n Isaac ndúúcū daiyá yā Jacob,
ní Jacob ndúúcū ndichúúvi daiyá
yā chi sa^n'ā patriarcas chi chiida yú
s'ee^n.
9 Ní chiida yú s'ee^n chinn'gueé
yā ye^n'e 'dííinu yā José. Ní n'diicui
yā 'dííinu yā José mii^n na 'ii^n'yā^n
ye^n'e yá^n'āa Egipto. Ní cue^n'ē José
na yá^n'āa Egipto naati Dendyuūs
canée yā ndúúcu yā. 10 Dendyuūs
nadanguá^n'ai yā sa^n'ā ye^n'e
tanducue^n'ē chi ch'eēnu sa chiī na
yá^n'āa Egipto. Ní Dendyuūs dií^n yā
chi rey Faraón ye^n'e yá^n'āa Egipto
n'diichí yā José chí sa^n'ā n'dai
ní sa^n'ā chi déénu taavi ndúúcū
taanduvɛ́ɛ́ vaadī deenu chí ca'a
Dendyuūs. Ní cucáávā chuū rey
Faraón chi'nee^n yā José lado ye^n'e
gobernador nanáá^n ye^n'ē yán'āa
Egipto ndúúcū taanduvɛ́ɛ́ chi vɛ́ɛ́ na
vaacú yā.
11 Ndaā cuiicú ní nuu^{n}má^n na
yá^n'āa Egipto ndúúcū yá^n'āa Canaán,
ní nch'eenu n'dáí yā chii. Chiida yú
s'ee^n ní nguɛ́ɛ́ índaāca yā chi che'e
yā. 12 Taachí ch'iindivee^n Jacob
mii^n chi vɛ́ɛ́ trigo ná yá^n'āa Egipto,
dichó'o yā daiyá yā chi chiida yú
s'ee^n ndíí vmnáá^n vmnaa^n ní cue^n'é
yā 'áámá viaje. 13 Ndiichi ndii
'úúví viaje ntiinaa^n sá chi José mii^n
ní 'diīnū sa cáávā chi José ch'i^n'i
maā^n sa chi 'diīnū sa. Tuu'mi ní rey
Faraón mii^n ní n'diichí yā ti 'ii^n'yā^n
ye^n'ē José sa^n'ā s'ee^n. 14 José mii^n ní
dii^n sa chí ndaā chiidá sa Jacob
ndúúcū nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'ē
sa. 'Ii^n'yā^n ye^n'ē sa ní ngii yā 'ii^{n}nū^n
ngɛɛcu ndítii^n'yu yā. 15 'Tíícā cue^n'e
Jacob na yá^n'āa Egipto naachí ch'īí
yā ndúúcū chiida yú s'ee^n. 16 Ní
cuerpo ye^n'ē tiná^n'ā s'ee^n candɛ́ɛ yā
'ii^n'yā^n na yáā^n Siquem ní ch'iichí yā
'ii^n'yā^n na yáinyā^n chi caī Abraham.
Abraham mii^n ní ndúúcū túumī
ye^n'é yā caī yā yá^n'āa mii^n na yáā^n

Siquem ye^n'ē daiya sa^n'ā s'ee^n Hamor
ye^n'ē yáā^n Siquem mii^n.
17 Ní taachi 'āā snee nii^{n}nuú^n
nguuví chi Dendyuūs dií^n yā chi
cā'a yā chii yā Abraham, ch'iitá
'ii^n'yā^n Israel ní chiī 'yáa^n yā na
yá^n'āa Egipto. 18 Ní nducueēe^n táámá
rey na yá^n'āa Egipto chi nguέέ
in'diichí yā José. 19 Ní rey mii^n ní
nguέέ n'daacā dií^n sa ndúúcū ndaata
ye^n'e yú ndúúcū chiida yú s'ee^n. Ní
chí cu'nee^n sa daiyá yā na peligro
chi 'cuūvī. Ní nguέέ cuuvi 'yáa^n
yā. 20 Tiempo mii^n ní ch'iindiyáā^n
Moisés, ní Ndyuūs n'diichí yā sa^n'ā
'líí^n chi n'daacā sa. Ch'iita sá na
vaacu chiida sa 'ii^{n}nu^n 'iiyū taaví yā
sa^n'ā. 21 Ní taachí chiida Moisés chi
cu'née^n yā sa^n'a 'líí^n na peligro chi
'cuūvī sa, tuu'mi ní tá^n'ā 'díí daiya
rey Faraón chinguaī tá sa^n'ā 'líí^n ní
taavī tá sa^n'ā tan'dúúcā 'áámá daiya
tá. 22 Ní Moisés mii^n ní ch'eē^n sa
ye^n'ē taanduvέέ vaadī deenu ye^n'ē
yá^n'āa Egipto. Ní diītinú taavi sa
ndúúcū nduudu ye^n'ē sa ndúúcū
ntii^{n}nyu^n ye^n'ē sa.
23 Taachi chii sá 'uuvi ngεεcu
ndúuyū, nacádiinuu^n sa na staava
ye^n'ē sa chi ca^n'a sa n'diichi sa
'ii^n'yā^n ye^n'ē sa chi sa^n'ā Israel
mii^n. 24 Taachí n'diichí yā 'áámá
sa^n'a ye^n'ē yá^n'āa Egipto chi nguεε
n'daacā idii^n sa ndúúcū 'áámá 'ii^n'yā^n
ye^n'ē ndaata ye^n'é yā, Moisés mii^n ní
dií^n yā nadanguá^n'ai yā 'ii^n'yā^n. Ní
ch'e^n'e ca yā ní 'nuūcá'ai yā sa^n'ā
Egipto 'cūū ní ch'iī sa. 25 Moisés
mii^n nacadíínuu^n sa chi 'ii^n'yā^n
ye^n'ē sa tuumicadiinúú^n yā chi
Dendyuūs ca^n'á yā ca'a yā libertad
'ii^n'yā^n s'ee^n cáávā ta'ā sa. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní nguέέ tuumicadiinúú^n yā
chi 'tíícā. 26 Táámá nguuvi mii^n ní
Moisés cue^n'ē sa naachí ngu^n'u
'ii^n'yā^n ye^n'ē sa. Ne^n'e sa chi ntun'dáá
n'dai yā ndúúcū paz. Ní nga^n'a sa
ngiī sa 'ii^n'yā^n: Ndís'tiī sa^n'ā 'diinú,
nguέέ 'cuu^n'má^n nī, ¿dε'ε̄ cáávā chi
ngu^n'u nī ndúúcū vi'ī? 27 'Áámá
sa^n'ā Israel chí n'ge^n'e ví'ī mii^n
chingúú^n ndaā sa Moisés ní nadivíi
sa 'ii^n'yā^n 'áámá lado ní nga^n'a sá
ngii sa 'ii^n'yā^n: ¿Du'ú s'nee^n n'diī
tan'dúúcā 'ii^{n}ntyé^n'ē o juez nanáá^n
nús'uū? 28 ¿'Áá ne^n'é nī 'caā^n'nu^n nī
'úú tan'dúúcā chi ch'iī^n'nu^n nī sa^n'ā
ye^n'e yá^n'āa Egipto 'iicu? 29 Tááchí
Moisés ch'iindiveé^n yā nduudú 'cūū,
chéénu yā ní chindaa sa na yá^n'āa
Madián. Cánéé yā tan'dúúcā 'áámá
sá^n'ā canuu^n yúúní. Ní ch'iīndī na
'uūvī daiyá yā.
30 Cho'ōo 'úúvi ngεεcu ndúuyū,
ni 'áámá ángel che'enaá^n yā ye^n'ē
Moisés ní 'cai yā 'ii^n'yā^n naachi
ngiichi ya^n'a 'líí^n na yiīcū 'líí^n
chi nguuvi Sinaí. 31 Moisés mii^n
n'diichí yā ní cue^n'ē yíínu yā ye^n'ē
chi n'diichi yā mii^n. Ndaa nii^{n}nú^n
yā chi cuuvi n'diichi yā. Sa^n'ā
mii^n ch'iindiveé^n yā nduudu ye^n'ē
Dendyuūs mii^n chi nga^n'ā: 32 'Úú
Ndyuūs ye^n'ē chiidá nī s'ee^n, Ndyuūs
ye^n'ē Abraham, Ndyuūs ye^n'e Isaac,
ní Ndyuūs ye^n'e Jacob. Moisés mii^n
ní nééné dii'yá yā chiī ndíí 'āā ntέέ
nē^n'e yā n'diichi yā. 33 Ní ca^n'a Señor
Ndyuūs chii yā 'ii^n'yā^n: Tun'dáá ca'a
di ndaacuú ye^n'ē di caati naachi
canéé dí chíí chééndiī di nanáá^n
Dendyuūs. 34 Cuaacu níí^{n}nyu^n chí
n'diīchí chi ch'eēnu taavi chiī 'ii^n'yā^n
ye^n'é chi snée yā yá^n'āa Egipto.
N'giindiveé^n chi n'gai ya'áí yā. Ní
ca^n'á chi nadingua^n'áí 'ii^n'yā^n. Maa^n

ní cuchíi di. 'Úú dicho'ó dii na
yá^n'āa Egipto.
35 Moisés mii^n ní 'ii^n'yā^n chi sa^n'a
dii^n sa chi cheenú yā chuva'āī yá^n'āa
mii^n taachi ca^n'a sa: ¿Dú'ū s'nee^n
n'diī tan'dúúcā 'ii^{n}ntyé^n'e o juez?
Maa^n ní Moisés mii^n Ndyuūs dichó'o
yā chi cuuví yā sa^n'a ntyé^n'ē, ní
nadinguá^n'ai yā 'ii^n'yā^n. Dendyuūs
dii^n yā chi canéé Moisés ndúúcū
nduudu ye^n'é yā cucáávā ángel chí
che'enaá^n yā ye^n'e Moisés na yá^n'á
'líí^n. 36 Moisés cuayiivi taachi dií^n
yā vaadī n'gíínú ndúúcū señales na
yá^n'āa Egipto, na nuū^{n}nī^n'yá^n'ā chi
nguuvi Cuá'ā, ní na yá^n'āa cuu^{n}má^n
chɛɛti 'uuvi ngɛɛcu ndúuyū, ní
tun'dáa yā 'ii^n'yā^n. 37 Moisés mii^n
chii^n chi ngā^n'a yā ngíi yā 'ii^n'yā^n
Israel: Señor Dendyuūs ye^n'ē yú
ca^n'á yā s'neé^n yā profeta chi
caa^n'ma^n nduudu ye^n'é yā nguaa^n vi'ī
yú. 'Ii^n'yā^n mii^n tan'dúúcā 'úú. Ní
'caandiveé^n nī ye^n'ē 'ii^n'yā^n profeta
mii^n. 38 Sá^n'a 'cūū Moisés 'cūū chí
canee sa naati nduuvidaamá yā
na yá^n'āa cuū^{n}má^n ndúúcū ángel
chi yaa'vi yā sa^n'ā na yiīcū chi
nguuvi Sinaí, ní canee sa ndúúcū
chiida yú. Ní Dendyuūs ca'á yā
nduudu ye^n'ē vida chi tee sa s'uuú^n.
39 Chiida yú ní nguɛ́ɛ́ ch'iindiveé^n
yā ye^n'ē Moisés mii^n ní chi'neé^n
yā sa^n'ā 'áámá lado, ní divíi yā
vaanicadíínuu^n ye^n'e yā, ní ne^n'é
yā nanguɛɛcúndíi yā yá^n'āa Egipto.
40 Ní ca^n'á yā chii yā Aarón 'ii^n'yā^n
chi chiida yú: Din'dái nī nús'uu
dendyuūs s'ee^n chi cuuvi ca^n'a yā
vmnáá^n ye^n'e yú caati Moisés 'cūū
chi tun'dáa sa nús'uu ye^n'ē yá^n'āa
Egipto, nguɛ́ɛ́ deenu yú dɛ'ɛ̄ chíī
ndúúcū sa. 41 Tuu'mi ní din'dái
yā 'áámá ídolo 'itiindu 'líí^n ye^n'e
'díí^{n}nguāa^n chi n'duú^n yā 'iiti nátai
ní 'caa^n'nú^n yā 'iiti cuūchī 'líí^n ní ca'a
yā ídolo mii^n tan'dúúcā sacrificio.
Ní yeenú taaví yā caavā ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē ta'ā sa^n'ā s'ee^n. 42 Níícú
Ndyuūs chivíi yā ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n.
Ní chi'née^n yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
i'teenú yā tanducué^n'ē cosa chi vɛ́ɛ́
nanguuvi tan'dúúcā 'yá^n'ā ndúúcū
'iīyū, ndúúcū 'íí^{n}nyú^n. 'Tíícā canee
ngúū^n na libro ye^n'e Ndyuūs naachi
ngúū^n profetas:

N'diī 'ii^n'yā^n Israel mii^n, ¿'áá tee
nī 'úú 'iiti sacrificio chí 'āā
'níí^n'nú^n nī ndúúcū dendú'ū na
ya^n'āa cuu^{n}má^n chɛɛtí 'uuvi
ngɛɛcu ndúuyū?
43 Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ tee nī 'úú. Candɛ́ɛ
nī yaācū tíínūu^n ye^n'ē ídolo
Moloc, ndúúcū 'íí^{n}nyú^n ye^n'e
ndyuūs ye^n'é nī chi nguuvi
Renfán, ndúúcū cosa chuū
chíí^n chi din'dái nī chi
cu'téénu nī. Níícú 'úú dichó'ó
ndis'tiī táámá lado ye^n'e yá^n'āa
Babilonia.

44 Chiida yú s'ee^n ní canéé ye^n'é yā
na yáacū tiinūu^n ye^n'é Ndyuūs chi
ca^n'ā nduucú yā na yá^n'āa cuu^{n}má^n.
Ní ca^n'a Ndyuūs chīi yā Moisés
mii^n chí din'dái sa yáácū tiinūu^n
tan'dúúcā chi n'diichi sa. 45 Chíí^n
yáácū tiinūu^n mii^n ní sta'a chiida
yú s'ee^n ní candɛ́ɛ yā ndúúcū Josué
tiempo mii^n taachi sta'á yā yá^n'āa
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n ye^n'e
ndaata Israel. Ndyuūs nadacaanú
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n
yé^n'ē ndaata Israel nanáá^n chiida
yú s'ee^n. Ní yaācu tíínūu^n snee
ndúúcu yā ndii nguuvi ye^n'ē David
mii^n. 46 David mii^n nandaāca sa

favor nanáá^{n} Dendyuūs ní chiica
sa chi din'dái sa yaācū ch'εεtε
ye^{n}'é Ndyuūs chi i'téénú Jacob
mii^{n}. 47 Salomón nídin'dái sa yaācū
ch'εεtε ye^{n}'e Dendyuūs. 48 Naati
Ndyuūs chi canée yā na va'ai chεεti
nguuvi, nguέέ canée yā na yaācu
chi din'dái 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū ta'á yā, ti
tan'dúúcā chi nga^{n}'ā profeta nduudu
Dendyuūs tiempo chi chó'ōo:
49 Nángúúví míí^{n} chí tan'dúúcā
trono ye^{n}'é, ní yá^{n}'āa mii^{n} ní
tan'dúúcā banco ye^{n}'ē ca'á.
¿Dέ'έ va'āī idin'dái dí ye^{n}'é?
nga^{n}'a Señor 'iivú Ndyuūs. O
¿dε'ε lugar chi ntaavi'tuūnuú^{n}?
50 ¿'Áá nguέέ 'úú din'daí ndúúcū
ta'á tanducué^{n}'ē dendu'ū?
51 Chέέchí tií^{n} nī ní chεεchí
staava ye^{n}'é nī ní nduudí veé^{n} nī.
Ndís'tiī ní nguέέ diī^{n} díveé^{n} nī ye^{n}'e
Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. Tan'dúúcā chiidá nī 'tiicá
ntúū^{n} ndís'tiī. 52 ¿Du'u profeta chi
ca^{n}'a nduudu ye^{n}'e Dendyuūs chi
chiidá nī nguέέ can'dáa yā chi ya'ái
yā 'ii^{n}'yā^{n}? Ní ch'ii^{n}'nu^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}
chi ca^{n}'a yā vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi
cuchiī 'ii^{n}'yā^{n} chi n'dai taavi. Ní
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi n'dai taavi ndís'tiī ní
sta'á nī 'ii^{n}'yā^{n} ni ch'ii^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}.
53 Ndís'tiī ní sta'á nī ley chí tee
ángeles ní nguέέ dií^{n} nī cumplir.
54 Taachi ch'iindivee^{n} sa^{n}'ā s'uu^{n}
chuū chi ca^{n}'a Esteban nduuvi
taa^{n} n'dáí sa na staava ye^{n}'e sa ní
ndiitunuú^{n} ngé'é 'dii^{n}'yu^{n} sa contra
ye^{n}'e Esteban. 55 Naati Esteban mii^{n}
ndiitu Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs
che'enaá^{n} yā nanguuvi ní n'diīchi
yā Dendyuūs chi neené ngii 'yá^{n}'ā
ní n'diīchi yā Jesús mii^{n} chi canée
yā lado ye^{n}'ē honor ye^{n}'e Dendyuūs.
56 Tuu'mi ní Esteban ca^{n}'a yā:
Cuin'dííchí nī, inaá^{n} nanguuvi
canda'āī 'íícú Daiyá Dendyuūs
canéé lado ye^{n}'e honor ye^{n}'e
Dendyuūs. 57 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní 'caī yiicú yā ní n'gaadí yā veé^{n} yā
ní tanducué^{n}'e yā ndaá yā nanáá^{n}
Esteban. 58 Ní tun'dáa yā sa^{n}'ā yáá^{n}
mii^{n} ní chíítuú yā sa^{n}'ā. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
testigos s'néé^{n} yā cotón ná ca'a
'áámá sa^{n}'ā 'díí^{n} chi nguuvi Saulo.
59 Tuu'mi ní nga'a yā tuūu Esteban.
'Iicu Esteban mii^{n} ní 'cai sá Ndyuūs
ní nga^{n}'ā sa: Señor Jesús, nánguáí
nī espíritu ye^{n}'é.
60 Chiintii'ya sá ní 'caī yiicu sá: Señor,
nguέέ dii^{n} cuenta nī núú^{n}ndí 'cūū ye^{n}'ē
'iis'tíī. Ní taachi ca^{n}'ā sa chuū, ní ch'iī sa.

Saulo dii^{n} sa chi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaācū chéénu yā

8 Ní Saulo mii^{n} canee yiinú sa
chi 'cuūvī Esteban mii^{n}. Nguuvi
mii^{n} n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} ní nduuvi
taá^{n} yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ná yáacū chi
canéé yáá^{n} Jerusalén ni nducyaaca yā
chi i'teenu Jesús cue^{n}'ē 'muu^{n} cue^{n}'é
mii^{n}yā. Chéénu yā cuaa^{n} na yá^{n}'āa
Judea ndúúcū yá^{n}'āa Samaria. Dámaa^{n}
apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs nguεε
chéénu yā. 2 Sa^{n}'ā s'ee^{n} chi n'dai nanáá^{n}
Dendyuūs candέε sa Esteban. Ní ch'iichi
sá 'ii^{n}'yā^{n} ní chεεcu taavi sá yē^{n}'e yā.
3 Saulo míí^{n} ní can'dáa sa 'ii^{n}'yā^{n} chí
nge^{n}'e yaācū chi n'nuū^{n} cá'ai sa 'ii^{n}'yā^{n}.
Che^{n}'e sa ndúú va'ai nduu vā'āī ní
candέε sa 'ii^{n}'yā^{n} ndíí n'daataá ndíí sa^{n}'ā.
Ní n'gíi sa 'ii^{n}'yā^{n} vácūū.

Ca^{n}'a yā ndúúdú ngai na yáā^{n} Samaria

4 'Ii^{n}'yā^{n} chi chéénū mii^{n} che^{n}'é
yā nduu yáá^{n} nduu yáā^{n} ní ca^{n}'a

yā ndúúdú ngai ye^n'e Jesucristo
chi evangelio. 5 Tuu'mi ní Felipe
mii^n can'dáa sa na yáā^n Samaria
ní nga^n'a sa ye^n'e Cristo. 6 Ní
nducyáácá 'ii^n'yā^n ch'iindiveé^n
nii^{n}nyú^n yā dɛ'ɛ ndu'ū chi nga^n'ā
Felipe mii^n. Ch'iindiveé^n yā ní inaa^n
yā señales chii^n idii^n sa. 7 Neené
'yaa^n 'ii^n'yā^n chí snée yā ndúúcū
'yúúné chi espíritus chi nguɛɛ
n'daacā ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n taachí
can'daa 'yúúné na cuerpo ye^n'é yā
nééné 'cai espíritus. Ní neené 'yaa^n
'ii^n'yā^n ndúúcū ca'āī chi in'dúuví
cuerpo ye^n'é yā ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ ngíícá ní nducyaacá yā
nanduūvā ye^n'é yā. 8 'Ii^n'yā^n ye^n'ē
yáā^n mii^n ní yeenú taaví yā.
9 Cánéé 'áámá sa^n'ā chi nguuvi
Simón chi déénu sa magia chi cuaa^n
vmnaa^n neené dii^n sa na yáā^n mii^n.
Ní nginnche'ei sá 'ii^n'yā^n na yáā^n
Samaria. Nga^n'ā sá ngii sa 'ii^n'yā^n
chi ch'ɛɛtɛ sa. 10 Chi'nee^n vee^n ndii
n'gaiyáā ndii n'gɛɛtɛ yā 'ii^n'yā^n mii^n.
'Ii^n'yā^n s'ee^n ní ca^n'á yā: Chuū poder
ch'ɛɛtɛ ye^n'e Dendyuūs.
11 Ní s'nee^n veé^n yā ye^n'ē sa ti
ndúúcū artes magias ye^n'ē sa neené
'náá^n chinnche'ei sá 'ii^n'yā^n. 12 Taachi
'ii^n'yā^n s'ee^n chi'téénu yā ye^n'ē Felipe
mii^n chi nga^n'á yā ndúúdú ngai ye^n'e
chi Ndyuūs nga^n'á yā ntii^{n}nyu^n ní
ye^n'ē ndúúdu ngaī ye^n'e Jesucristo
mii^n, tuu'mí chɛɛ̄dinúu^{n}nī^n ndii
n'daataá ndii sá^n'ā 'ii^n'yā^n. 13 S'teenú
ntúū^n Simón. Chɛɛ̄dinúu^{n}nī^n sa.
'Áámá cānee sa ndúúcū Felipe.
Taachi n'diichi sa señales ndúúcu
vaadī n'giinu ch'ɛɛtɛ chi dii^n Felipe
mii^n tuu'mi ní che^n'e yiinu sá.
14 Taachi ch'iindiveé^n apóstoles
chi dichó'ó Dendyuūs chí snée yā
yáā^n Jerusalén chi 'ii^n'yā^n ye^n'e
yáā^n Samaria i'téénu yā nduudú
ye^n'e Dendyuūs mii^n, dicho'ó yā
Pedro ndúúcū Juan mii^n. 15 Taachí
ndaa 'ii^n'yā^n s'ee^n tuu'mi ca^n'angua'á
yā cáávā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi cuuvi
dií^n yā recibir Espíritu N'dai ye^n'e
Ndyuūs, 16 ti Espíritu N'dai ye^n'e
Ndyuūs mii^n 'āā cuɛ́ɛ́ ca^n'ā nanáá^n
ndii 'áámá 'ii^n'yā^n s'ee^n. Dámaā^n
chi chɛɛdinuū^{n}ni^n núu^n yā ndúúcū
chi duuchi Jesús mii^n. 17 Apóstoles
sn'duú yā ta'a yā vmnaa^n ye^n'ē 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní dií^n yā recibir Espíritu N'dai
ye^n'e Ndyuūs.
18 Taachi Simón n'diichī sa chi
cáávā chi sn'duu tá'ā apóstoles
dií^n yā recibir Espíritu N'dai ye^n'e
Ndyuūs, tuu'mi ní ca^n'a sa chi ca'a
sa tuumī. 19 Ní ca^n'ā sa: Tée ntúu^n nī
poder 'cūū 'úú ní 'āā du'ú nūu^n chi
cun'duū ta'á vmnaa^n ye^n'ē, 'ii^n'yā^n
mii^n cunéé yā ndúúcū Espíritu N'dai
ye^n'e Ndyuūs.
20 Tuu'mi ní Pedro míí^n ca^n'a
sá chii sa 'ii^n'yā^n: Túumī ye^n'ē di
'cuiinú ndúúcū di caati nacádiinuu^n
di chi regalo ye^n'é Ndyuūs ní
ndúúcū tuūmī cuai di. 21 Nguɛ́ɛ́
ítunee^n di ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú suerte
ye^n'ē di na asunto 'cūū ti staava
ye^n'ē di nguɛ́ɛ́ n'daacā nanáá^n
Dendyuūs. 22 Ndáácádáámí dí
ye^n'ē nuu^{n}ndi ye^n'ē di, ní caaca
di Dendyuūs ti ne^n'e Ndyuūs
nadāch'ɛɛcú yā ye^n'ē di chí
nacádiinuu^n di na staava ye^n'ē
di. 23 Ti 'úú inaá^n dii ní cunee di
na vaadī ngueēe ye^n'ē di. Ní n'dɛɛ̄
chiichí di ndúúcū nuu^{n}ndi ye^n'ē di.
24 Tuu'mi ní Simón nan'guɛɛcúta^n'ā
sa ye^n'é yā ní ca^n'ā sa: N'diī caacá
nī Señor caavā 'úú chi nadach'ɛɛcú

yā nuū^{n}ndi ye^n'é ti mar 'áámá chi
nga^n'a nī nguɛ́ɛ́ chiī nanáá^n ye^n'ē 'úú.
25 'Ii^n'yā^n s'ee^n ca^n'a cuaacú yā
nduudu ye^n'e Ndyuūs mii^n. Ní ca^n'a
yā ye^n'ē evangelio chi ndúúdú ngai
ye^n'e Cristo. Ní cue^n'e yā ndíí nééné
n'deee yáā^n ye^n'e yá^n'āa Samaria. Ní
ndaa ntúu^n yā na yáā^n Jerusalén
mii^n.

Felipe ndúúcū sa^n'a ye^n'e yá^n'āa Etiopía

26 'Áámá ángel ye^n'e Señor
mii^n yaa'vi yā Felipe ní ca^n'a yā:
Nducuéé^n dí ní cué^n'é dí ndii
cuaa^n ndiiya sur na yúúní chi
nga'ai ye^n'ē yáā^n Jerusalén ndii
yáā^n Gaza. Yúúní mii^n ní cho'ō na
yá^n'āa cuū^{n}má^n. 27 Tuu'mi ní Felipe
mii^n nducuee^n sá ní cue^n'e sa. Ní
chó'ōo chi 'áámá sa^n'a ye^n'ē yá^n'āa
Etiopía canuu^n sa yúúní ní sá^n'ā
mii^n eunuco. Sa^n'ā mii^n chi idii^n sá
ntii^{n}nyu^n ye^n'e n'daataá reina chi
duuchi Candace. Sa^n'ā mii^n ní dii^n
sa cuidado nducué^n'ē tuūmī ye^n'e
reina. Ndaa sa yáā^n Jerusalén mii^n
chi dii^n sa chi cu'teenu sá Ndyuūs.
28 Nanguɛɛcunée^n sá yáā^n ye^n'é yā
ní ch'iīndī sa na carreta ye^n'ē sa. Ní
n'gee^n sa libro ye^n'e Ndyuūs naachi
profeta Isaías chi ca^n'a nduudu
Dendyuūs tiempo chi chó'ōo. 29 Ní
Espíritu mii^n ní nga^n'a yā ngii yā
Felipe mii^n: Cue^n'e di ní ndaa nii^{n}nū^n
di na carreta 'cūū.
30 Ní Felipe mii^n cue^n'ē sa
ngeēnū sa ni ch'iindivee^n sa chi
n'geē^n sa^n'a mii^n naachi dinguū^n
profeta Isaías mii^n. Ní ca^n'a sa: ¿'Áá
túúmícádiinuu^n nī chi n'geē^n nī?
31 Sa^n'ā mii^n ca^n'a sa: ¿Taacā cuuvi
dií^n ti mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́
ngi'cuee^n yā 'úú? Ní ne^n'e sa chi
Felipe mii^n caa sa ní 'cuūndī sa
ndúúcu sa.
32 Naachí n'geē^n sa ye^n'ē Escritura,
chuū chii:

Tan'dúúcā 'iiti cuūchī candɛ́ɛ
yā 'iiti ní 'caa^n'nú^n yā 'iiti.
Tan'dúúcā 'iiti cuūchī 'líí^n
nguɛ́ɛ́ ngii n'gai tī taachi ngií
yā duudú tī 'tíícā nguɛ́ɛ́ n'dai
yā cheendi yā.
33 Caati ndiicuu^n yā 'ii^n'yā^n n'dáí
yā ní nguɛ́ɛ́ ca'a sa justicia
ye^n'é yā; ¿du'u caa^n'ma^n
ye^n'e ndaatá ye^n'é yā? Caati
divíi 'ii^n'yā^n vida ye^n'é yā na
i^n'yeē^{n}dī.

34 Sa^n'ā eunuco nan'guɛɛcúta^n'ā
sa ní ca^n'a sa chii sa Felipe mii^n:
Ngiicá chi cuuvi nī 'úú: ¿Du'ú ye^n'ē
chi ca^n'a profeta 'túúcā? ¿'Áá ye^n'ē
maá^n yā o ye^n'ē taama 'ii^n'yā^n?
35 Tuu'mi ní Felipe mii^n
nan'guɛɛcúta^n'ā sa. Tucá'ā sa ye^n'ē
libro 'cūū ní ca^n'a sa ye^n'ē evangelio
chi ndúúdú ngai ye^n'ē Jesús.
36 Canúu^n yā yúúní chíí cue^n'é yā
ndaá yā naachi vɛɛ nuū^{n}nī^n. Ní
ca^n'a sa^n'ā eunuco: 'Muu^n ní vɛɛ
nuū^{n}nī^n. ¿Dɛ'ɛ̄ cucáávā chi nguɛ́ɛ́
cuɛɛdinúū^{n}ni^n?
37 Felipe mii^n nga^n'ā sa: Nduuti chi
i'téénú nī ndúúcū núú^{n}má^n staava
ye^n'é nī tuu'mí cuuvi cuɛɛdinuū^{n}ni^n
nī. Nan'guɛɛcúta^n'ā sa ye^n'é yā ni
nga^n'ā sa: I'teenú chi Jesucristo mii^n
ní Daiyá Dendyuūs 'ii^n'yā^n.
38 Ní ca^n'a sa chi cuééndii carreta.
Nduu 'uuví yā, Felipe ndúúcū
eunuco cue^n'e yā naachi vɛ́ɛ́ nuū^{n}nī^n
ní chɛɛdinuū^{n}nī^n sa. 39 Taachí
cuíchɛɛ yā naachi vɛ́ɛ́ nuū^{n}nī^n
Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs candɛɛ̄

Felipe mii^{n}. Ní sa^{n}'ā eunuco 'āā ntɛ́ɛ́
n'diichi sa sa^{n}'ā. Ní cuina^{n}'ā sa ní
yeenú taavi sa. 40 Felipe mii^{n} ndaaca
sa na yáā^{n} Azoto. Cho'o sá nduu
yáā^{n} nduu yáā^{n} ndii ndaā sa yáā^{n}
Cesarea ní ca^{n}'a sa ye^{n}'ē evangelio
chi ndúúdú ngai ye^{n}'e Jesucristo
nanáá^{n} tanducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
mii^{n}.

Saulo ndaacadaami sa ye^{n}'e nuū^{n}ndī ye^{n}'ē sa ní i'téénu sa

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

9 Taachi Saulo taa^{n} sa ní yaā'vī
yuudu sa ye^{n}'e chí 'cuūvī 'ii^{n}'yā^{n}
chi i'téénu yā Señor Jesucristo,
ndaa sá nanáá^{n} chiiduú ch'ɛɛtɛ cá
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel. 2 Ní chiica sa
carta s'ee^{n} chí 'cuu^{n}mi^{n} sá nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaācu sinagogas ye^{n}'e
yáā^{n} Damasco chí ndúútī chi ndaācā
sa sa^{n}'ā o n'daataá mii^{n} ye^{n}'e Yúúní
ye^{n}'ē vaadī i'téénú ye^{n}'e Jesucristo
mii^{n} cúúví dii^{n} sa nandɛ́ɛ sa 'ii^{n}'yā^{n}
chi preso yā ní nndaa yā na yáā^{n}
Jerusalén. 3 Taachi canúu^{n} sá yúúní
míí^{n} taachi 'āā cháā ndaa sa yaā^{n}
Damasco dácānaāa^{n} chiiya 'áámá
dɛɛvɛ́ ye^{n}'ē nanguuvi naachi canée
sa. 4 Taachí sndɛɛvɛ sá ná ya^{n}'āa mii^{n}
ch'iindivee^{n} sa 'áámá nduudu chi
nga^{n}'ā: Saulo, Saulo, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví chí
nn'daā di 'úú?

5 Sa^{n}'ā mii^{n} ní ca^{n}'ā sa: ¿Du'ú n'diī,
Señor? Tuu'mi ní nga^{n}'á yā: 'Úú
Jesús chi n'daā dī. Nguɛ́ɛ́ n'daacā
chi dii^{n} di ti dii^{n} di tan'dúúcā 'iiti
chi ca'a ca'a tī na yá^{n}'á cuii^{n}nyu^{n}.

6 Saulo mii^{n} ní in'duuvi sa, ní 'va'a
sa, ní ca^{n}'a sa: Señor, ¿dɛ'ɛ̄ né^{n}'e nī
chi dií^{n}? Señor Jesús mii^{n} nga^{n}'á yā
ngiī yā sa^{n}'ā: Nducuee^{n} dí ní cue^{n}'e
di yáā^{n}, ní cuuví yā dii dɛ'ɛ̄ dii^{n} di.

7 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi cué^{n}'ē ndúúcū
Saulo neé yā n'giīnu yā. N'giindiveé^{n}
cuaacú yā nduudu ti nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ
inaa^{n} yā. 8 Tuu'mi ní Saulo nducueē^{n}
sá ná yá^{n}'āa mii^{n} naachi chí ndɛɛvɛ
sá. Nán'guaa^{n} sa nduutináa^{n} sa naati
nguɛ́ɛ́ inaa^{n} sa. Candɛ́ɛ́ nee^{n} yā ta'ā
sa, ní ndaā sa yáā^{n} Damasco. 9 Mii^{n}
ní canee sa 'iī^{n}nū^{n} nguuvi ní nguɛ́ɛ́
inaa^{n} sa, ní nguɛ́ɛ́ che'e sa, ní nguɛ́ɛ́
chi'i sa.

10 Na yáā^{n} Damasco canéé 'áámá
sa^{n}'ā chí n'gee^{n} chi i'téénū sa
Jesucristo chi nguuvi sa Ananías.
Tuu'mi ní Señor Jesús mii^{n} ní
ca^{n}'a yā chii yā sa^{n}'ā na visión
ye^{n}'ē sa: Dii Ananías. Ananías mii^{n}
nan'guɛɛcutá^{n}'a sa: Señor, 'úú caneé.

11 Ní Señor Jesús mii^{n} nga^{n}'a yā
ngii yā sa^{n}'ā: Nadacuee^{n} di ní cue^{n}'e
di yúúní chi nguuvi Cuaācú mii^{n} ní
in'nuu^{n} dí vaacu Judas. Mii^{n} canéé
'áámá sa^{n}'ā chi nguuvi sa Saulo
ní sá^{n}'ā ye^{n}'ē yáā^{n} Tarso. N'diichí
nī, sa^{n}'ā mii^{n} nga^{n}'angua'ā sa. 12 Ní
Saulo mii^{n} n'diichi sa na visión
ye^{n}'ē sa 'áámá sa^{n}'ā chi nguuvi sa
Ananías. Ní Ananías mii^{n} cho'o
sá cuaa^{n} chɛɛti va'āī ní chi n'duū^{n}
sá tá'a sá vmnáá^{n} ye^{n}'e Saulo, ní
ninguaā^{n} nduutináa^{n} sa. 'Tíícā
n'diichi Saulo mii^{n} na visión ye^{n}'ē sa.

13 Naati Ananías mii^{n}
nan'guɛɛcúta^{n}'ā sa: Señor Jesús,
n'giindiveé^{n} chí neené nga^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e sá^{n}'a 'cūū. Sa^{n}'ā mii^{n} ní nguɛ́ɛ́
n'daacā dií^{n} sa ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénú Jesucristo na yáā^{n} Jerusalén.
14 Chiiduú n'gɛɛtɛ ye^{n}'e Israel ca'á
yā poder Saulo mii^{n} chi cuta'a
sa ní candɛ́ɛ sa vácūū 'ii^{n}'yā^{n} chi
nga^{n}'angua'á yā ndúúcū chi duuchi
Cristo.

15 Señor mii^n nga^n'a yā ngii yā
sa^n'ā: Cuna^n'ā di. Sa^n'ā mii^n 'úú
ndɛɛ̄vɛ́ sa^n'ā chi cándɛɛ sa chi
duuchí nanáá^n 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́
'ii^n'yā^n ye^n'ē ndaata Israel ndúúcū
rey s'ee^n ndúúcū 'ii^n'yā^n Israel. 16 Ti
'úú 'cuu^n'mí^n naa^n sa chi cánéé chí
'cueenu sa cuuvi caavā 'úú.
17 Tuu'mi ní cue^n'ē Ananías ní
chindaā sa va'ai ní sn'duū sa ta'a sa
vmnáá^n ye^n'ē Saulo. Ní ca^n'a sa: Díí,
Saulo hermano, Señor Jesús mii^n
chi che'enaá^n yā ye^n'ē di na yúúní
chí cuchiī di. 'Ii^n'yā^n mii^n dichó'o yā
'úú 'íícú cuuvi nanguaā^n nduutináa^n
di. Ní cuuvi cuūtū di ndúúcū
Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs.
18 Hora mii^n chiiya na nduutináa^n
sa cosa tan'dúúcā díí^{n}má^n 'yaācā
ní inguaā^n nduutináa^n sa. Nacuee^n
sá ní chɛɛ̄dinuū^{n}nī^n sa. 19 Taachí
che'ē sa yuūndū mii^n nndaaca tiīnú
sa. Saulo mii^n cánéé sá nguuvi chi
ch'ɛɛtinee sa ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
i'teenú yā Cristo chi snée yā yáā^n
Damasco.

Saulo nga^n'ā sa nduudu cuaacu na yáā^n Damasco

20 Cuayiivi míí^n chi'cueé^n sa ye^n'e
Cristo na yaācū sinagoga. Ní nga^n'ā
sa 'ii^n'yā^n mii^n chi Cristo ní Daiya
Dendyuūs. 21 Nducyáácá 'ii^n'yā^n chi
ch'iindiveé^n yā che^n'e yiinú yā ní
nga^n'á yā: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ sá^n'a 'cūū
chi n'gaā'vā sa ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
nga^n'āngua'á yā ndúúcū chi duuchi
Cristo na yáā^n Jerusalén? ¿'Áá nguɛ́ɛ́
cáávā chiī^n chí cuchiī sá^n'a 'cūū chí
candɛ́ɛ́ sa 'ii^n'yā^n 'cuɛɛ chiichí yā
nanáá^n chiiduú n'gɛɛtɛ́ ye^n'e Israel?
22 Saulo mii^n ditiīnú taavi sa. Ní
vɛ́ɛ́ 'uuvi nadacádiinūu^n 'ii^n'yā^n ye^n'e
Israel ye^n'ē yáā^n Damasco. Sa^n'ā mii^n
ní ch'i^n'i sá chi Jesús mii^n chí Cristo.

Saulo nanguá^n'ai yā ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n

23 Cheēnū n'deēe nguuví ní 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n nduuvidaamá yā ní
nndeé yā chi 'caa^{n}nu^n yā Saulo.
24 Saulo 'āā deenu sa dɛ'ɛ̄ chi ne^n'e
dií^n yā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní ch'ɛɛtinée yā
cuidado cheendi va'aī ye^n'e pared
ye^n'e yáā^n mii^n ndii nguuvi ndíí
n'gaa^n ti cuuvi 'caa^n'nú^n yā sá^n'ā.
25 Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n chi i'teenú
yā Cristo ní tun'dáa yā sa^n'ā chɛɛti
va'ai n'gaa^n. Ní s'núu^n yā sa^n'ā chɛɛti
'áámá 'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ. Tun'dáa yā sa^n'a na
tiīi^n pared ye^n'e yáā^n mii^n i'cuáa yā
sa^n'ā ndúúcū 'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ.

Saulo na yáā^n Jerusalén

26 Taachi ndaā Saulo na yáā^n
Jerusalén ne^n'e sa nduuvidaama
sa ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi i'téénu
yā Cristo. Nducyáácá yā ní 'va'a yā
sa^n'ā ti nguɛ́ɛ́ i'téénu yā chi i'teenu
sa^n'ā mii^n. 27 Tuu'mi ní Bernabé ndáa
yā ndúúcū sa nanáá^n apóstoles chi
dichó'ó Dendyuūs. Ní chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n táácā n'diichi Saulo mii^n Señor
Jesús na yúúní. Ní Señor yaa'vi
yā sa^n'ā. Ní 'túúca ca^n'ā Saulo mii^n
nduudu cuaacu ye^n'é Jesús mii^n na
yáā^n Damasco, ní nguɛ́ɛ́ ndúúcū
vaadī 'va'ā. 28 Saulo mii^n canee sa
ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n yáā^n Jerusalén
mii^n. 29 Ca^n'a sa nduudu cuaacu
ye^n'e Señor Jesús nguɛ́ɛ́ ndúúcū
vaadī 'va'ā. Ní n'deee n'dái nga^n'ā
sa ndúúcū 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ndaata
Israel naati 'ii^n'yā^n s'uú^n nacádiinúú^n
yā chi 'caa^n'nú^n yā Saulo. 30 Taachi
hermanos chicádiinuu^n yā chuū,

candɛ́ɛ yā Saulo ndii yáā^n Cesarea,
ní dichó'o yā sa^n'ā yáā^n Tarso.
31 Tuu'mi ní nducyaaca yáacū
canéé 'díií^n tan'dúúca ná yá^n'āa
Judea ndúúcū yá^n'āa Galilea ndúúcū
yá^n'āa Samaria. Ní ngi'cuee^n yā ná
nduudu cuaacu ní chi chiicá yā ná
vaadī i'teenu ye^n'ē Señor Jesús mii^n.
Ní Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs mii^n
ca'á yā vaadī diituú 'ii^n'yā^n s'ee^n, ní
chi'yaa^n yā.

Sa^n'ā Eneas nanduuvá ye^n'ē sa

32 Chiī chúū Pedro mii^n ní cue^n'e
yā nduu cuáā^n ndaa yā ntúu^n yā
naachi snéé 'ii^n'yā^n chi i'téénu na
yáā^n Lida. 33 Ní ndaaca yā 'áámá
sa^n'ā chi nguuvi sa Eneas. 'Āā
níí^{n}ní^n nduūyū chi canee sa na
cama. Ní sa^n'ā canee sa ndúúcū ca'āī
chi in'dúuví cuerpo ye^n'e sa. 34 Ní
ca^n'a Pedro mii^n: Eneas, Jesucristo
mii^n ní dií^n yā chi nduūvā ye^n'ē di.
Nacuee^n di ní cuta'a di yiivɛ̄ ye^n'ē
di. Hora míí^n nūu^n nacuee^n sá.
35 Nducyáácá 'ii^n'yā^n chi snée yā
na yáā^n Lida ndúúcū yáā^n Sarón
n'diichí yā sá^n'a 'cūū. 'Ii^n'yā^n s'ee^n
ndaacadaamí yā ní chi'téénu yā
Ndyuūs Señor.

Nadacuée^n yā tá^n'ā Dorcas ye^n'e nguaa^n tíná^n'a

36 Canéé 'áámá n'daataá chi
i'teenu Jesucristo na yáā^n Jope chi
nguuvi tá Tabita chi ne^n'ē caa^n'ma^n
ndúúcū dávaacu griego Dorcas. Tá
'cūū neené n'daacā dii^n tá ní ca'ā tá
limosnas. 37 Nguuvi mii^n ní chiitā
tá ní ch'iī ta. Ch'iinu naa^{n}nú yā
cuerpo ye^n'ē tá^n'ā ní chin'diiti yā
cuerpo ye^n'e tá^n'ā na 'áámá sala.
38 Yáā^n Lida mii^n canéé nii^{n}nuú^n ná
yáā^n Jope. 'Ii^n'yā^n s'ee^n chí i'téénú
Jesucristo ch'iindivee^n yā chi Pedro
canéé sá mii^n. Dichó'o yā na 'uuvi
sá^n'ā chi ca^n'a sa cuuvi sa Pedro.
Nguɛ́ɛ́ cuuvi 'naa^n di ní chiī di
naachi sneé 'nū.
39 Tuu'mi ní Pedro mii^n ní ncuee^n
sa ní cue^n'e sa ndúúcu yā. Taachi
ndaā sa mii^n candɛ́ɛ yā sa^n'ā na sala
naachi ndúúvídaama nducyaaca
n'daataá nguá'āa. Ngɛɛcu yā ní
n'gi^n'i yā ntúu^n yā camisas ye^n'e yā
ndúúcū vestidos ye^n'é yā chi Dorcas
mii^n din'dái tá taachí canduūchi
tá. 40 Tun'dáá Pedro nducyaaca yā
chuva'āī. Pedro mii^n chiīntii'yá yā
ní ca^n'angua'á yā, ní nguɛɛcundíi yā
naachi canéé cuerpo ye^n'ē tiná^n'ā
ní ca^n'a yā: Tabita, nacuéé^n di. Ta^n'ā
mii^n ní nn'guaā^n tá nduutinaa^n tá
ní taachi n'diichi tá Pedro, 'nuū^n
ndii tá. 41 Pedro mii^n ní ca'ā sa ta'ā
sa tá^n'ā mii^n ní nadacuée^n sa tá^n'ā.
Tuu'mi ní n'gaī sa 'ii^n'yā^n chi i'téénu
yā Ndyuūs mii^n ndúúcū n'daataá
nguá'āa. Ní ch'i^n'i sa tá^n'ā náá^n 'ii^n'yā^n
chi 'āā cánduūchī ta. 42 Nducyáácá
'ii^n'yā^n yáā^n Jope ch'iindiveé^n yā
chuū. Ní neené 'yaá^n yā s'téénu yā
Señor mii^n. 43 Ní chó'ōo chí Pedro
mii^n canée yā 'áámá tiempo na
yáā^n Jope na vaacu 'áámá sa^n'ā chi
nguuvi Simón chi idicuu^{n}nu^n sa
díí^{n}má^n 'iiti.

Pedro ndúúcū Cornelio

10 Cánéé 'áámá sa^n'ā na yáā^n
Cesarea chi nguuvi sa
Cornelio. Sa^n'ā mii^n capitán ye^n'ē
'áámá taa^n soldado chi nguuvi
Italiano. 2 Sa^n'ā mii^n ní n'dai taavi
sa ní i'téénu sa Dendyuūs ndúúcū
nducyaaca 'ii^n'yā^n na vaacu sá. Sa^n'ā

mii^{n} nééné nga'a sa limosnas ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chí nguá'āa ye^{n}'e na yáá^{n}.
Cue^{n}'é daā^{n}ma^{n} nga^{n}'angua'ā sa
Ndyuūs. 3 Sá^{n}'a 'cūū ní claro n'diichi
cuaacú sa ná 'áámá visión tan'dúúcā
chi n'gɛɛcu 'ii^{n}nu^{n} ye^{n}'ē nguuvi mii^{n}.
'Áámá ángel ye^{n}'ē Dendyūs chindáa
yā naachi cánéé sa mii^{n}. Ní nga^{n}'a
ángel ngii yā sa^{n}'ā: Díí, Cornelio.
4 Sá^{n}'ā mii^{n} ní ch'íínú cuaacú sa
ndúúcū vaadi 'va'ā, ní ca^{n}'a sa:
¿Du'u n'diī, Señor? Ní nga^{n}'a ángel
ngiī yā sa^{n}'ā Cornelio: Chíí^{n} chi
nga^{n}'āngua'a di ndúúcū limosnas
chi nga'ā di, Dendyuūs n'giindiveé^{n}
yā ní nan'gaacú yā dii. 5 Ángel
nga^{n}'a yā ngiī yā Cornelio: Dicho'ó
di 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} na yáā^{n} Jope ní dii^{n}
di chi cuchiī sa^{n}'ā Simón chi nguuvi
sa Pedro. 6 Sá^{n}'a 'cūū ní canee sa na
vaacu sá^{n}'ā chi nguuvi Simón, sa^{n}'ā
chi idicuú^{n}nu^{n} sa díí^{n}má^{n} 'iiti. Va'ai
ye^{n}'e sa^{n}'ā mii^{n} canéé nii^{n}nuú^{n} na
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. Sa^{n}'ā mii^{n} cuuvi sa díí
dɛ'ɛ̄ chi dii^{n} di.
7 Cue^{n}'e ángel chi ca^{n}'a yā ndúúcū
Cornelio, nííćú Cornelio mii^{n} ní 'cai
sa 'uuvī sa^{n}'ā chí dii^{n} mandado ye^{n}'ē
sa ndúúcū 'áámá soldado chi i'téénú
Dendyuūs chí snéé ndúúcu sa.
8 Dichó'o sa 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} yáā^{n} Jope
taachī ch'íínú ca^{n}'a sa tanducué^{n}'ē
chi chó'ōo.
9 Chidɛɛvɛ tááma nguuvi taachí
snúu^{n} yā yúúní ní taachí snee
nii^{n}nuú^{n} yā yáā^{n} mii^{n} Pedro
mii^{n} nchɛɛ sa tii^{n} va'āī chí
caa^{n}'ma^{n}ngua'ā sa tan'dúúcā chi
n'gɛɛcu ndichúúví nguuvi. 10 Sa^{n}'ā
mii^{n} ndaa cuiicú sá. Ní ne^{n}'e
sa che'e sa naati nuu^{n}má^{n} ne'ē
chi idin'dái yā chi che'e sa mii^{n},
n'diīchi sa 'áámá visión. 11 N'diichi
sá nanguuvi chi candá'āī ní
cuich'éé^{n} nanguuvi 'áámá cosa
tan'dúúcā 'áámá tiinūu^{n} ch'ɛɛtɛ chi
n'dɛ́ɛ́ chiīchí nduū cúūu^{n} esquinas
cuch'éé^{n} cuaacu na yá^{n}'āa mii^{n}.
12 Ní mii^{n} ní n'diichi sa nducyaaca
naa^{n} 'iiti chi cuuú^{n} ca'a tī chi vɛ́ɛ́ ná
yá^{n}'āa ndúúcū nducyaaca naa^{n} cúú
ndúúcū 'yaada chi vɛ́ɛ́ nanguuvi.
13 Ní ndaā 'áámá nduudu ní ca^{n}'a:
Díí Pedro, nducuee^{n} di, 'caa^{n}'nu^{n} di
ní che'e di.
14 Tuu'mi ní Pedro mii^{n} ní ca^{n}'ā sa:
Nguɛ́ɛ́, Señor. Mar 'áámá chi vaatíī
ndúúcū chi nguɛɛ n'daacā, nguɛ́ɛ́
che'é.
15 Yáá'ví ntuū^{n} nduudu mii^{n} ndiichi
ndii 'úúví cuuvi ni nga^{n}'ā: Chuū
chí nadindɛɛvɛ́ Ndyuūs mii^{n}, nguɛ́ɛ́
caa^{n}'ma^{n} di ye^{n}'ē chi vaatíī.
16 Chuū ní chiī 'iī^{n}nū^{n} cuuvi
ní tiīnūu^{n} mii^{n} cuina^{n}'ā ntúū^{n}
nanguuvi. 17 Naachí Pedro mii^{n}
nadācadíínuu^{n} sa ye^{n}'ē visión dɛ'ɛ
chí ne^{n}'ē caa^{n}'ma^{n}, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi nadicho'ó Cornelio, 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} itiingúúnée^{n} yā tií va'ai ye^{n}'e
Simón. Ní ndaa yā cheendi va'āī.
18 Ní 'cai yā ní ntíínguunee^{n} yā: ¿'Áá
mii^{n} canee Simón chi nguūvī sa
Pedro? 19 Taachi 'āā chicadíínuu^{n}
Pedro ye^{n}'ē visión chí n'diichi sa
Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs mii^{n}
nga^{n}'a ngii sa^{n}'ā: Cun'diichí dí. 'Ii^{n}nū^{n}
sa^{n}'ā in'nuu^{n} sá dii. 20 Nducuee^{n} dí
ni nangua'ai di ní nguɛ́ɛ́ n'deēe
nacadíínuu^{n} di chí ca^{n}'ā di nduucú
yā, ti 'úú dicho'ó 'ii^{n}'yā^{n}.
21 Tuu'mi ní ca'āī Pedro mii^{n} ní
cue^{n}'ē sa naachí snéé 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi dicho'ó Cornelio, ní ca^{n}'a sa:
N'diichi nī. 'Úú sa^{n}'ā chi in'nuú^{n} nī.
¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chí cuchií nī?

22 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ca^{n}'a yā: Cornelio,
capitán romano, 'áámá sa^{n}'ā chi
n'dáí taavi ní i'téénu sa Dendyuūs.
Sá^{n}'ā mii^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} déénu
yā chi sa^{n}'ā mii^{n} n'daacā n'dai sa.
Sa^{n}'ā mii^{n} ní ca^{n}'a 'áámá ángel
ye^{n}'ē Ndyuūs chii yā sa^{n}'ā, chí
ne^{n}'e yā chí ndaa nī na vaacú yā ni
'caandiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'é nī.
23 Tuu'mi ní Pedro mii^{n} 'cai yā
sa^{n}'ā na vaacú yā ní canee sa
ndúúcu yā. Chidɛɛvɛ tááma nguuvi
mii^{n} nacuee^{n} sá ni cue^{n}'e sa ndúúcu
yā. Ní cue^{n}'e n'duuvi hermanos ye^{n}'e
yáā^{n} Jope mii^{n} ndúúcu sa.
24 Táámá nguuvi míí^{n} ndaá yā yáā^{n}
Cesarea. Ní Cornelio cunee ngíínú
yā. Ní 'cai yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yā ndúúcū
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi amigo chi
n'dai ndúúcu yā ní nduuvidaama
nducyaaca yā. 25 Taachí ndaā Pedro
mii^{n}, can'daā Cornelio mii^{n} ní dií^{n}
yā recibir sa^{n}'ā s'ee^{n}. Chintiī'yá yā
na ca'a Pedro míí^{n} ní chi'téénú yā
'ii^{n}'yā^{n}. 26 Pedro mii^{n} nadacuée^{n} sa
Cornelio mii^{n} ní ca^{n}'a sá chiī sa
'ii^{n}'yā^{n}: Nacuee^{n} dí. 'Úú sa^{n}'ā ntúū^{n}
'úú.
27 Ní ne^{n}'e chí indeé yā ndúúcu
sa ní candέɛ yā sa^{n}'ā chɛɛti va'āī.
Nééné 'yaa^{n} yā nduuvidáámá yā
mii^{n}. 28 Ní ca^{n}'ā Pedro: Ndís'tiī ní
deenu nī chí nguέέ n'daacā chi
'áámá sa^{n}'ā Israel nduuvidáámá sá
o ndaa nii^{n}nuú^{n} sá ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguέέ 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē ndaata Israel.
Ndyuūs ní ch'i^{n}'i yā 'úú chi nguέέ
canéé chi caa^{n}'ma^{n} yā mar 'áámá
sa^{n}'ā vaatíī sa o chí nguέέ n'daacā
sa. 29 Taachí Dendyuūs 'cai yā 'úú,
núú^{n} ndaá. Maa^{n} ní intíínguuneé^{n}
ndís'tiī: ¿Dɛ'ɛ̄ ne^{n}'é nī 'úú chí
cuchiīi? 30 Tuu'mi ní Cornelio ca^{n}'á
yā: Maa^{n} cuūu^{n} ngūūví chí 'āā hora
'cūū nūu^{n} chi n'gɛɛcu 'ii^{n}nú^{n} chiīnū
taachi 'āā cuέέ ca'diinú, cucáávā
chi nga^{n}'angua'á na vaacú. N'dííchí
'áámá sa^{n}'ā. Neené ngii 'yá^{n}'ā catecai
sa. 31 Ní nga^{n}'ā sa ngii sa 'úú: Díí
Cornelio, chíí^{n} chí ca^{n}'angua'a di
ndúúcū limosnas ye^{n}'ē di Dendyuūs
n'giindiveé^{n} yā ní nan'gaacu yā.
32 Díí, dichó'o di sa^{n}'ā na yáā^{n} Jope
ní dii^{n} di chí chiī Simón chi nguuvi
Pedro mii^{n}. Sa^{n}'ā mii^{n} cánéé sa na
vaacu sa Simón, sa^{n}'ā chi idicuú^{n}nu^{n}
díí^{n}má^{n} 'iiti. Vaacu sa nii^{n}nuú^{n} ná
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. Taachí ndaa sa^{n}'ā
mii^{n} ní yaa'vi sa díí. 33 Tuu'mi ní
Cornelio ngā^{n}'a yā ngii yā Pedro:
Hora mii^{n} dicho'ó 'ii^{n}'yā^{n} cáávā di.
N'dááca dii^{n} di chi cuchiī di. Maa^{n}
ndúcyaacá 'nū ní snéé 'nū 'muu^{n}
ndúúcū Dendyuūs. Ní sneé 'nū
chi 'caandiveé^{n} 'nū tanducué^{n}'ē chi
Dendyuūs ca^{n}'á yā chii yā dii.
34 Tuu'mi ní Pedro nga^{n}'a sa ngii
sa: Maa^{n} ní, 'úú tuumicadiinúu^{n}
chi Ndyuūs ní ne^{n}'e yā nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} daama daama. 35 Nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē nducyaaca yá^{n}'āa chi
i'téénu yā Dendyuūs ní dií^{n} yā
n'daacā ní Ndyuūs ní 'cuaá^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n}. 36 Ndyuūs ní dicho'ó yā
'áámá nduudu ye^{n}'e yā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'é Israel. Ca^{n}'a yā nduudú ngai
ye^{n}'ē evangelio ní vέέ vaadi 'diií^{n}
cucáávā Jesucristo. 'Ii^{n}'yā^{n} 'cúū
Señor 'iivú Ndyuūs ye^{n}'ē nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n}. 37 Ndís'tiī ní déénú nī
nduudu chí ca^{n}'a yā nuu^{n}má^{n}
yá^{n}'āa Judea. Tucá'a yā ndii yá^{n}'āa
Galilea, cuayiivi ch'iinu chí ca^{n}'a
Juan ye^{n}'e chí chɛɛdinuū^{n}ní^{n} yā.
38 'Tíícā Dendyuūs tee yā Jesús
ye^{n}'e yáā^{n} Nazaret Espíritu N'dai

ndúúcū poder. Jesús mii^n ní chiica
yā dií^n yā chi n'daacā. Ní dií^n yā
chi nduuvā ye^n'e nducyáácá 'ii^n'yā^n
chi caneé yā ndúúcū espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n caatí Ndyuūs mii^n
canée yā ndúúcū Jesús. 39 Ní nús'uū
ní testigo 'nū ye^n'ē tanducué^n'ē
chi Jesús dií^n yā na yá^n'āa Judea
ndúúcū na yáā^n Jerusalén. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n mii^n ní ch'ii^n'nu^n yā 'ii^n'yā^n.
Ní chi'néé^{n}nga'á yā 'ii^n'yā^n na
'áámá yá^n'á. 40 Jesús 'cūū Ndyuūs
nadicuée^n yā 'ii^n'yā^n ye^n'e nguaa^n
tiná^n'ā ndiichi ndii 'íí^{n}nú^n nguuvi
mii^n ní dií^n yā chí che'enaá^n yā
nguaa^n 'ii^n'yā^n. 41 Nguɛ́ɛ́ che'enaá^n yā
ye^n'ē nducyaaca 'ii^n'yā^n caati ye^n'ē
testigo chí Dendyuūs ndɛɛvɛ yā
cuáá^n vmnaa^n. Nús'uū ní che'é 'nū ní
chi'í 'nū nduucú yā cuayiivi taachí
nducuee^n yā ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā.
42 Ní dichó'o yā nús'uū chi caa^n'má^n
'nū evangelio chi nduudú ngai
nanáá^n 'ii^n'yā^n. Ní nga^n'a cuaacú 'nū
chi Cristo mii^n ní s'neé^n Ndyuūs
'ii^n'yā^n lado ye^n'e Juez ye^n'é 'ii^n'yā^n
chi nduuchi ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
n'díí. 43 Nducyaaca profeta s'ee^n chi
ca^n'a nduudú ye^n'e Dendyuūs ca^n'a
yā ye^n'e 'ii^n'yā^n mii^n. Nducyáácá
'ii^n'yā^n chi cu'téénu yā 'ii^n'yā^n, vɛ́ɛ́
vaadī nadich'ɛɛcú nuū^{n}ndī ye^n'é yā
cucaavā Jesús mii^n.
44 Taachi nga^n'ā Pedro nduudú
'cūū, Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs ní
ndaā vmnaa^n ye^n'ē nducyaaca 'ii^n'yā^n
chi ch'iindiveé^n yā nduudu 'cūū.
45 Ní 'ii^n'yā^n ye^n'e Israel chi'téénú
yā chi ndaá yā ndúúcū Pedro,
'ii^n'yā^n s'ee^n ch'ɛɛtinéé n'giinu yā
chí vmnaa^n ye^n'e 'ii^n'yā^n s'uu^n chi
nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata Israel,
Dendyuūs ca'a ntuú^n yā regalo ye^n'ē
Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs, 46 caatí
ch'iindiveé^n yā chi nga^n'a 'ii^n'yā^n s'ee^n
taná^n'ā davaacu. Ní nga^n'á yā chí
ch'ɛɛtɛ taaví Dendyuūs. 47 Tuu'mi
ní nan'guɛɛcúta^n'ā Pedro: ¿'Áá
cúúví chi 'āā du'ú nūu^n 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ 'cuáa^n yā ye^n'é nuū^{n}nī^n chí
cuɛɛdinúu^{n}nī^n 'ii^n'yā^n chí dīi^n yā
recibir Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs
tan'dúúcā s'uūú^n?
48 Ní dichó'o yā 'ii^n'yā^n chi
cuɛɛdinuū^{n}ni^n yā ndúúcū chi duuchi
Jesús. Tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n chiica
yā Pedro chi cunée yā 'áámá tiempo
ndúúcu yā.

Pedro ca^n'a yā chuū ná yaācū templo ye^n'e yáā^n Jerusalén

11 Ch'iindivee^n apóstoles chi
dichó'ó Dendyuūs ndúúcū
hermanos chi snée yā na yá^n'āa
Judea chi 'tiicá ntúū^n 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n yé^n'ē ndaata Israel
chí dīi^n yā recibir nduudu ye^n'e
Dendyuūs. 2 Taachí Pedro mii^n
cuchɛɛ sa yáā^n Jerusalén, hermanos
ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel ch'ɛɛcu cheendí
yā ndúúcū Pedro. 3 Nga^n'á yā: ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chí sndáa di va'ai ye^n'e 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel, ní
che'e di ndúúcu yā?
4 Tuu'mi ní Pedro mii^n ní tuca'a
sa chii sa 'ii^n'yā^n s'ee^n táácā chiī.
Ní ca^n'a sa: 5 Caneé na yáā^n Jope
ní nga^n'anguā'á ní nnduūchí ní
n'diichí 'áámá visión dácaā 'áámá
tiīnūu^n ch'ɛɛtɛ́ cuch'éé^n nanguuvi
n'dɛ́ɛ́ chiīchí nduū cúūu^n esquinas
ndaā ndii vmnáá^n. 6 Taachi n'diichí,
nacádiinúú^n. Tuu'mi ní n'diichí ye^n'é
icyá^n'ā 'iiti chí cuūu^n cá'a tī ndúúcū
'iiti taa^n ndúúcū cúú ndúúcū 'yaada
ye^n'ē nanguuvi. 7 Ní ch'iindiveé^n

'áámá nduudu chi ca^n'ā chiī 'úú:
Díí Pedro, nacuee^n di. 'Caa^n'nu^n
dí 'iiti, ní ché'é dí 'iiti. 8 Ní ca^n'á
chuū: Señor, nguɛ́ɛ́; ti mar 'áámá
chi vaatíī chí nguɛɛ n'daacā che'é.
9 Tuu'mi ní nduudu ye^n'ē nanguuvi
ca^n'a ntuū^n ndiichi ndii 'úúví: Chíí^n
chi Ndyuūs nádindɛɛvɛ́ yā, nguɛ́ɛ́
caa^n'ma^n di ye^n'ē chi vaatíī. 10 Chuū
ní 'ii^{n}nu^n cúúví chiī. Cuina^n'ā ntúū^n
tanducué^n'ē nandɛ́ɛ yā cuáá^n 'nii^{n}nu^n
nanguuvi. 11 Ní n'diichí nī. Hora mii^n
ndaā na 'ii^{n}nu^n sa^n'ā na va'āī naachi
'úú caneé. 'Áámá 'ii^n'yā^n chi nguuvi
Cornelio dichó'o yā sa^n'ā ye^n'e
yáā^n Cesarea ndíí naachi caneé.
12 Ní Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs
nga^n'a ngii 'úú chi ca^n'á ndúúcu sa.
Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nadicádiinúú^n.
Che^n'é ndúúcū niyaa^n hermanos ní
sndáa 'nū vaacu Cornelio. 13 Sa^n'ā
mii^n ca^n'a sá chii sá nús'uū, tááca
n'diichi sa 'áámá ángel vaācū sa
chí cheendii yā ní cā^n'a yā: Díí
Cornelio, dicho'ó dí sa^n'ā s'ee^n yáā^n
Jope ní dii^n dí chí ndaa sá^n'ā Simón
chi nguuvi Pedro míí^n. 14 Sa^n'ā
mii^n ní caa^n'ma^n sá nduudu chí
nangua^n'āī dii ndúúcu nducyáácá
'ii^n'yā^n ye^n'e di na vaacu di. 15 Ní
taachí tucá'á ca^n'á, ndaā Espíritu
N'dai ye^n'e Ndyuūs ye^n'e cuaa^n
'nii^{n}nu^n vmnaa^n ye^n'ē nducyaaca
'ii^n'yā^n s'ee^n dendu'ū, tan'dúúcā chí
chiī ndúúcū s'uūú^n vmnáá^n vmnaa^n.
16 Tuu'mi ní nn'gaācú chi ca^n'a
Señor mii^n, chi ca^n'a yā: Juan míí^n
chɛɛdinuū^{n}ní^n yā ndúúcū nuū^{n}nī^n
naati ndís'tiī ní cuɛ́ɛ́dinuū^{n}ní^n nī
ndúúcū Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs.
17 Nduuti chi Dendyuūs chi ca'a yā
regalo mii^n 'ii^n'yā^n tan'dúúcā chi
teé yā s'uūú^n chi i'teenu yú Señor
Jesucristo, ¿du'ū 'úú chi di'vaachí
ye^n'ē Dendyuūs mii^n?
18 Tuu'mi ní ch'iindiveé^n yā
nduudu mii^n ní ch'ɛɛtinéé 'dií^n yā ní
cā^n'a yā chi ch'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs, ní
ca^n'a yā: 'Tiicá ntúū^n ca'a Dendyuūs
'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n ye^n'e
ndaata Israel chi ndaacadaamí yā
ye^n'ē nuu^{n}ndi ye^n'é yā ní nndaāca yā
vida cue^n'e daā^{n}ma^n.

Yáacū ye^n'e yáā^n Antioquía

19 Maa^n ní 'ii^n'yā^n chi cue^n'ē 'múú^n
cue^n'e mii^n yā cucáávā chii^n chi dií^n
'ii^n'yā^n ndúúcū Esteban, 'ii^n'yā^n mii^n
cho'ó yā ndii yá^n'āa Fenicia, ndúúcū
isla Chipre, ndii yaā^n Antioquía.
Ní nguɛ́ɛ́ cā^n'a yā nduudu ye^n'e
Dendyuūs ndúúcū nducyáácá 'ii^n'yā^n,
dámaā^n 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ca^n'a yā
nduucú yā. 20 Nguaa^n 'ii^n'yā^n s'ee^n ni
snéé sa^n'ā ye^n'e isla Chipre ye^n'e yáā^n
Cirene. Sa^n'ā s'ee^n ní taachi ndaā sa
yáā^n Antioquía yaa'vi sá 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n yé^n'ē ndaata Israel
dendú'ū ní ca^n'a sa evangelio chi
ndúúdú ngai ye^n'ē Señor Jesús. 21 Ní
ta'ā Señor 'iivú Ndyuūs mii^n canéé
ndúúcū sa. Chii 'yaa^n n'dáí 'ii^n'yā^n
chi'téénu yā Señor mii^n. Ní can'dáa
yā Señor mii^n.
22 Cho'ōo chi 'ii^n'yā^n ye^n'e
yáacū chi snée yā yáā^n Jerusalén
ch'iindiveé^n yā chuū. Ní dichó'o
yā Bernabé chi ca^n'a sa yáā^n
Antioquía. 23 Sá^n'a 'cūū taachi ndaā
sa ní n'diichi sa favor ch'ɛɛtɛ taavi
ye^n'ē Dendyuūs mii^n, yeenú taavi
sa. Ní chi'cuee^n sa chí nducyáácá
yā 'cuɛɛtinéé yā ndúúcū nuu^{n}ma^n
staava ye^n'é yā ndúúcū Señor 'iivú
Dendyuūs mii^n. 24 Sa^n'ā Bernabé mii^n
ní n'dai sa, ní ndiituú sa^n'ā Espíritu

N'dai ye^{n}'e Ndyuūs ní i'téénu sá
ndúúcū núú^{n}má^{n} staava ye^{n}'e sa.
Chii 'yaa^{n} n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} chi'téénu yā
Señor mii^{n}.
25 Cuayiivi mii^{n} ní cue^{n}'ē Bernabé
na yáā^{n} Tarso chi in'nuu^{n} sa Saulo
mii^{n}; ní ndaācā sa sa^{n}'ā ní nandɛɛ̄
sa sa^{n}'ā na yáā^{n} Antioquía. 26 Ní
nduuvidaamá yā 'áámá nduuyu na
yaācū mii^{n}, ní chi'cuéé^{n} yā neené
'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}. Chíí vmnáá^{n} vmnaa^{n}
na yáā^{n} Antioquía 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ca^{n}'a yā chi duuchí
cristiano s'ee^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} chi i'teenu
Cristo.
27 Nguuvi s'uú^{n} taná^{n}'ā profetas
chi nga^{n}'ā nduudu ye^{n}'e Dendyuūs
can'dáa yā na yáā^{n} Jerusalén. Ndaá
yā na yáā^{n} Antioquía. 28 Nadacuee^{n}
'áámá yā chi nguuví yā Agabo ní dií^{n}
yā chí inadacádiinūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
cáávā Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs
chí ndaa 'áámá cuiicu ch'ɛɛtɛ
núú^{n}má^{n} yá^{n}'āa chi vɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}.
Cho'ōo chuū nguuvi ye^{n}'e sa^{n}'ā
Claudio. 29 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
i'téénú Cristo dií^{n} yā chí dicho'ó yā
ofrendas ye^{n}'ē hermanos chi snée
yā yá^{n}'āa Judea. 'Áámá 'áámá yā
tuunu tuunu ca tan'dúúcā chi cuuvi
ca'á yā. 30 Chuū ní dií^{n} yā ní ca'á yā
'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū. Ní 'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū
dichó'o yā limosna ndúúcū Bernabé
ndúúcū Saulo.

Herodes 'caa^{n}'nú^{n} yā Jacobo, ní s'nuú^{n} yā Pedro vácūū

12 Tiempo mii^{n} ní rey Herodes
dii^{n}yu^{n} ta'á yā chi ne^{n}'e
'caa^{n}'nú^{n} yā ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi nge^{n}'e
yaācū. 2 Nííсú ch'ii^{n}'nu^{n} rey mii^{n}
ndúúcū machete chí 'caāí^{n} ndúú
'uuvī lados Jacobo chi 'díinū Juan.
3 N'diichí yā chi 'ii^{n}'yā^{n} Israel
s'ee^{n} canee yiinú yā chuū. Dichó'o
yā sa^{n}'a s'ee^{n} chi cuta'ā ntúu^{n} sa
Pedro dendu'ū. Nguuvi míí^{n} ní
nguuvi ye^{n}'ē pan chi nguɛ́ɛ́ yiinūu^{n}
levadura mii^{n}. 4 Sta'á yā Pedro ní
s'nuú^{n} yā sa^{n}'ā vácūū naachi snéé
cuūu^{n} taá^{n} soldado, 'áámá táá^{n}
soldado mii^{n} cuūu^{n} ngíi sa. Soldado
s'ee^{n} cunun'dai sa Pedro ní cho'ó
ye^{n}'ē pascua ní rey Herodes tun'dái
yā sa^{n}'ā. 5 Cunun'dai sa Pedro mii^{n}
chi canuu^{n} sa vácūū. 'Ii^{n}'yā^{n} chí
nge^{n}'e yaācū mii^{n} ngá^{n}'ánguā'á yā
ní ngíícá yā Dendyuūs ndii nguuvi
ndíí n'gaa^{n} cucáávā Pedro mii^{n}.

Nangua^{n}'ai Pedro ye^{n}'e vácuū

6 Taachi ne^{n}'e ntun'dáa Herodes
mii^{n} Pedro mii^{n}, nguiinū míí^{n} nūu^{n}
ní cyaadu Pedro mii^{n} naavta^{n}'a ye^{n}'e
'uuvī soldado s'ee^{n}. Ndɛɛ̄ chiīchí sa
ndúúcū 'uuvī cadena s'ee^{n}. Sa^{n}'ā s'ee^{n}
chi dii^{n} cuidado vácūū míí^{n} snée sa
cheendi vacūū mii^{n}. 7 'Caandiveé^{n}
nī, ndaā 'áámá ángel ye^{n}'ē Señor. Ní
'áámá dɛɛvɛ́ canéé na vácūū. Tuu'vi
yā tíícuaa Pedro ní nanduuchí
yā Pedro. Ní ca^{n}'a yā: Nacuee^{n} di
cániicū di. Cadena s'ūu^{n} ní chivíi na
ta'ā sa. 8 Tuu'mi ní nga^{n}'a ángel mii^{n}
ní ngii yā sa^{n}'ā: Cu'nee^{n} di cinto
ye^{n}'ē di ní cunuū^{n} cá'a di ndaacuú
ye^{n}'ē di ní diī^{n} chiichí di cinta ye^{n}'ē.
'Tíícā dii^{n} sa. Ní ca^{n}'a yā: Nunúú^{n} dí
catecai vmnaa^{n} di ní cuchíi di, ní
can'daā dī 'úú.
9 Ní n'daa sa ní cue^{n}'e sa n'daā
sa 'ii^{n}'yā^{n}. Pedro mii^{n} ní nguɛ́ɛ́
deenu sa chi cuaacu chi dii^{n} ángel
mii^{n}. Nadacádiinuu^{n} sa chi 'áámá
visión chi n'gíí^{n}nu^{n} sa nguaa^{n} na
'yúúduyaā^{n} ye^{n}'ē sa. 10 Cho'ó yā, ye^{n}'ē

'áámá táá^{n} soldado s'ee^{n}, ní cho'ó
yā ndii chii^{n} ndii 'úúví táá^{n} soldado
s'ee^{n}. Ní ndaá yā ná cheendi va'áí
cūū chí canéé cuaa^{n} na yáā^{n} mii^{n}.
Chii ní nánguáá^{n} máāa^{n} cheendi
va'ai ye^{n}'é yā. Can'dáa yā ní cho'ó
yā 'áámá yúúní, ní ángel mii^{n} ní
chivíi yā ye^{n}'e yā. 11 Tuu'mi ní Pedro
mii^{n} ní nduuchi sa. Ní ca^{n}'ā sa: Maa^{n}
ní ituumicadiinúu^{n} chí Ndyuūs
mii^{n} nidicho'ó yā ángel ye^{n}'é yā
ní nanguá^{n}'ai yā 'úú ye^{n}'ē ta'a rey
Herodes. Nííćú ye^{n}'ē tanducue^{n}'ē
yáā^{n} chí yáā^{n} ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}
chi snéé ngiinu yā chi 'cuūvi 'úú.
12 Taachí Pedro nacadíínuu^{n} yā
ye^{n}'ē chuū cue^{n}'é yā, ní ndaa yā
na vaacu María chɛɛcu Juan, chi
ngúúví ntúū^{n} sa Marcos, naachí
neení 'yaa^{n} yā snée yā chi
nduuvidáámá yā ní nga^{n}'angua'á yā.
13 Taachí di'cuɛɛ̄cú Pedro cheendi
va'āī ye^{n}'e patio, can'dáā 'áámá
n'daataá chi nguuvi tá Rode. 14 Tá
'cūū ní 'naanavee^{n} tá nduudu ye^{n}'ē
Pedro ní chiī yeenú tá. Ní nguɛ́ɛ́
nn'guaa^{n} tá cheendi va'āī. Cuna^{n}'ā
tá ngeēnū tá chɛɛti va'āī ní ca^{n}'a
tá chi Pedro mii^{n} canee sa cheendi
va'āī. 15 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nga^{n}'á yā
ngiī yā tá^{n}'ā: Loca dii. Ta^{n}'ā mii^{n}
dicuaācu tá sa^{n}'ā mii^{n}. Tuu'mí
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ca^{n}'a yā: Angel chi dií^{n}
cuidado sa^{n}'ā.
16 Pedro mii^{n} ní iyaa'vi ca sá. Taachí
nn'guaa^{n} yā ní n'diichi yā sa^{n}'ā dii'yá
yā chiī. 17 Pedro mii^{n} ní ditá'a sa ye^{n}'é
yā chi 'cuɛɛtinéé 'dií^{n} cheendi yā. Ní
chii sa 'ii^{n}'yā^{n} tááca̅ ángel ye^{n}'e Señor
ntun'dáa yā sa^{n}'ā vácūū. Pedro ní
ca^{n}'a sa: Dií^{n} nī chi cadiinuu^{n} Jacobo
ndúúcū hermanos. Pedro can'dáa sa
ní cue^{n}'e sa taama lugar.
18 Chi dɛɛvɛ míí^{n} ní dii'yā n'dáí
soldado s'ee^{n} chi chii ndúúcū Pedro.
19 Herodes mii^{n} ní n'nuú^{n} yā sa^{n}'ā.
Nguɛ́ɛ́ ndaaca yā sa^{n}'ā. Ch'iinu maa^{n}
ní tiinguuneé^{n} yā sa^{n}'ā s'ee^{n} chi dii^{n}
cuidado. Ca^{n}'a yā chi 'cuūvī sa^{n}'a
s'ee^{n}. Cuayiivi cue^{n}'e Herodes mii^{n}
yá^{n}'āa Judea ná yáā^{n} Cesarea ní
canee yā mii^{n}.

Ch'iī rey Herodes

20 Herodes mii^{n} taa^{n} n'dai yā ye^{n}'ē
'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n} Tiro ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n}
Sidón. Naati 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} s'ee^{n}
ní ndaá yā nanáá^{n} rey Herodes
mii^{n} chí ne^{n}'e taaví yā chi canéé
'diīí^{n}, ti chí nge'é yā chi ye^{n}'ē yá^{n}'āa
ye^{n}'e rey. Cuta'á yā tan'dúúcā
amigo ye^{n}'é yā sa^{n}'ā chi nguuvi
Blasto chi dii^{n} cuidado va'ai ye^{n}'e
rey, cuarto naachi cyaadú yā. Ne^{n}'é
yā chi cuuví caa^{n}'ma^{n} sa ndúúcū
rey cááva yā. 21 'Áámá nguuvi chí
dii^{n} señalado cáávā chuū, Herodes
canuu^{n} yā catecai rey. Ch'iindí yā
na trono ye^{n}'é yā ní ca^{n}'a yā chii yā
'ii^{n}'yā^{n} 'áámá nduudu. 22 Ní 'ii^{n}'yā^{n}
yáā^{n} mii^{n} 'cai yiicú yā ní ca^{n}'a yā:
Ndúúdú mii^{n} ye^{n}'ē Dendyuūs, nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
23 Hora mii^{n} ní 'áámá ángel ye^{n}'e
Señor mii^{n} n'nuu^{n} cá'ai yā sa^{n}'ā
Herodes caati nguɛ́ɛ́ ca^{n}'a sa chi
ye^{n}'e Dendyuūs chí ch'ɛɛtɛ taavi chi
nga^{n}'a sa. Ní che'ē taavi n'dáá rey
mii^{n} ní ch'iī sa.
24 Nduudú ye^{n}'ē Señor Jesucristo
mii^{n} ndíí ch'ɛɛtɛ ca ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu ngíí 'yaa^{n} cá yā.
25 Bernabé ndúúcū Saulo mii^{n} nndaá
ntúu^{n} yā yáā^{n} Jerusalén ti 'āā dií^{n} yā
cumplir ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é yā. Ndɛɛ̄ ntúu^{n}
yā Juan chi nguuvi Marcos.

Bernabé ndúúcū Saulo tuca^n'á yā viaje vmnáá^n vmnaa^n

13 Vɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n profetas chi
caa^n'ma^n nduudu ye^n'e
Dendyuūs ndúúcū maestros ye^n'e
yaācū ye^n'e yáā^n Antioquía. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní Bernabé, ndúúcū Simón
chi nguuvi sa Niger, ndúúcū Lucio
ye^n'ē yáā^n Cirene, ndúúcū Manaén
sa^n'ā chi dáámá chiita sá ndúúcū
rey Herodes, ndúúcū Saulo. 2 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní taachí snée yā i'téénu yā
Señor Jesucristo. Ní taachí 'āā
cuɛ́ɛ́ che'é yā tuu'mí Espíritu N'dai
ye^n'e Ndyuūs ca^n'a yā: Cu'nee^n ví'i
nī 'āā vi'ī Bernabé ndúúcū Saulo
cáávā ntii^{n}nyu^n chi 'úú ca'á sa^n'ā
s'ee^n. 3 Taachi 'āā cuɛ́ɛ́ che'é yā ní
nga^n'āngua'á yā níícú sn'dúú^n yā ta'á
yā vmnaa^n ye^n'e sa^n'ā s'ee^n ní dií^n yā
despedir ye^n'ē sa.

Apóstoles ca^n'a yā nduudu cuaacu na isla Chipre

4 Espíritu N'dai dichó'o yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní cue^n'é yā yáā^n Seleucia.
Ndii mii^n ní cue^n'é yā na barco
isla Chipre. 5 Ndaá yā na yáā^n
Salamina ní nga^n'a yā nduudu ye^n'e
Dendyuūs mii^n na yáacū sinagogas
ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n. Ní canéé
ntúu^n yā ndúúcū Juan mii^n chí
nginnee sá 'ii^n'yā^n. 6 Ní ch'iinu snee
yā che^n'e yā núú^{n}má^n yáā^n ye^n'e isla
Chipre ní ndaá yā na yáā^n Pafos, ní
nndaacá yā 'áámá sa^n'ā Israel chi
nguuvi Barjesús. Sa^n'ā mii^n sa^n'ā
chí idin'dái magia ní profeta chi
nguɛ́ɛ́ nga^n'ā nduudu cuaacu ye^n'e
Dendyuūs nanáá^n 'ii^n'yā^n. 7 Sa^n'ā mii^n
canéé sá ndúúcū sa^n'ā gobernador
Sergio Paulo ní 'áámá sa^n'ā chi
déénu sa. Sergio Paulo mii^n ní 'cai
sa Bernabé ndúúcū Saulo. Ne^n'e
sa 'caandivee^n sa nduudú ye^n'e
Dendyuūs. 8 Sá^n'ā Elimas (nguuvi
sá ne^n'e caa^n'mā^n davaacú 'cūū sa^n'ā
chi idin'daí magia) nguɛ́ɛ́ 'cūū^n sa
sa^n'ā. Ne^n'e sa divíi sa chi i'teenu
Sergio Paulo chi gobernador.
9 Tuu'mi ní Saulo chi nguuvi Pablo
dendú'ū, ndiituú sa ndúúcū Espíritu
N'dai ní n'gíínu sa sa^n'ā Elimas mii^n.
10 Pablo ca^n'a sa: Dii, sá^n'ā diitú
ye^n'e tanducué^n'ē vaadī nginnche'éí
ndúúcū nducué^n'ē chi nguɛɛ n'daācā,
daiya yáá^{n}n'guiinūu^n ní contra ye^n'ē
tanducué^n'ē vaadī cuaacu. ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ cu'nēē^n 'naa^n di chi di'vááchí
di ye^n'e yúúní cuaacu ye^n'ē Señor
Jesucristo? 11 Maa^n ní ta'ā Señor
mii^n canee contra ye^n'e di ni cúúví
nngueenáa^n di. Nguɛ́ɛ́ n'dííchi di
'yá^n'ā 'áámá tiempo. Tuu'mí nūu^n chi
nngueenáa^n sa ní 'áámá chi maāi
ye^n'ē sa. Ní cachiica 'múú^n cachiicá
mii^n sa ní in'nuū^n sa du'ū chi cundɛ́ɛ́
nee^n ta'ā sa. 12 Tuu'mí ní gobernador
Sergio Paulo n'diichi sa chí chiī,
ní s'teenu sa. Nge^n'e yíínú sá ye^n'ē
nduudu ye^n'ē Señor Ndyuūs.

Pablo ndúúcū Bernabé cuē^n'e yā na yáā^n Antioquía ye^n'ē distrito Pisidia

13 Pablo ndúúcū 'ii^n'yā^n chi ndúúcu
sa cue^n'é yā na barco ye^n'ē yáā^n
Pafos ní cue^n'é yā na yáā^n Perge
ye^n'ē país Panfilia. Naati Juan
mii^n ní cue^n'e sa yē^n'e yā na yáā^n
Jerusalén. 14 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní cue^n'é
yā ye^n'ē yáā^n Perge ní ndaá yā yáā^n
Antioquía ye^n'ē distrito Pisidia.
Ní ndaa yā na yaācu sinagoga
nguuvi sábado, 'áámá nguuvi chí
ntaavi'tuunúú^n yā tiempo mii^n. Ní

ch'ɛɛtɛ́ yā na silla. 15 Cuayiivi chi
sa^n'a ch'ɛɛtɛ ye^n'ē yaācū sinagoga
ch'ee^n sa ná libro ye^n'e ley ndúúcū
ná libro ye^n'e profetas, sa^n'ā ch'ɛɛtɛ
dichó'o sa sa^n'ā s'ee^n chí caā^n'mā^n sa
ní ca^n'a sa: Ndís'tiī sa^n'ā vi'í, ndúúti
chi canee 'áámá nduudu ye^n'ē chi
ca'cuee^n di 'ii^n'yā^n 'cūū, caa^{n}ma^n di.
16 Tuu'mi ní Pablo mii^n ní nacuee^n
sa. Diī^n sá ndúúcū ta'a sa chi cuuvi
'diīí^n. Ní ca^n'a sa: Ndís'tiī sa^n'ā ye^n'e
Israel ndúúcū 'ii^n'yā^n chi i'téénú
Ndyuūs, 'caandivée^n nī. 17 Ndyuūs
ye^n'ē 'ii^n'yā^n ye^n'e yú Israel ndɛɛvɛ
yā chiida yú s'ee^n ní dií^n yā chi
'ii^n'yā^n ch'ɛɛtɛ. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n snéé
yā yá^n'āa Egipto tan'dúúcā 'ii^n'yā^n
snúú^n yúúní. Ní Ndyuūs ndúúcū
poder ye^n'e yā ndúúcū ta'á yā ní
tun'dáa yā 'ii^n'yā^n. 18 Ní taandúú
'úúví ngɛɛcu nduūyū dií^n yā cuidado
'ii^n'yā^n na yá^n'āa cuū^{n}ma^n. Ní chi
chɛɛ́ yā taanduvɛ́ɛ́ chí 'ii^n'yā^n s'ee^n
dií^n yā. 19 Ní taachí Ndyuūs dii^n
tuuví yā ndɛɛ̄chɛ̄ nación ye^n'e
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ndaata Israel
na yá^n'āa Canaán, ca'á yā yá^n'āa
mii^n chí cuuvi ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel.
20 Cho'ó chuū chɛɛti cuūu^n ciento
canéé 'uūvī ngɛɛcu ndiichi ndúuyū
ca'a yā juez ye^n'é yā ndii nguuvi
profeta Samuel mii^n chi ca^n'a
nduudu Ndyuūs. 21 Tuu'mi ní tiempo
mii^n chiica yā rey ní Ndyuūs ní
ca'á yā Saúl mii^n chi cuuvi sa
rey. Chɛɛtí 'uuvi ngɛɛcu nduūyū
Saúl mii^n rey mii^n. Saúl mii^n sa^n'a
daiya Cis, 'áámá sa^n'ā ye^n'ē 'ii^n'yā^n
ye^n'ē Benjamín. 22 Divíi yā sa^n'ā ní
Ndyuūs nadicuée^n yā táámá rey chi
David chí ca^n'a yā nduudu cuaacu
ye^n'é yā. Ní Ndyuūs nga^n'á yā: 'Úú
ndaacá David daiya Isaí mii^n 'áámá
sa^n'ā tan'dúúcā chi ne^n'e staava ye^n'é.
Sa^n'ā mii^n ní dii^n sa tanducué^n'ē chi
ne^n'é. 23 Ye^n'e ndaata sá^n'a 'cūū mii^n
tan'dúúcā chi Ndyuūs nga^n'a chi cā'a
yā, Ndyuūs nadicuée^n yā Jesús ye^n'e
'ii^n'yā^n Israel lado ye^n'e Salvador chi
'ii^n'yā^n chi nadanguá^n'ai yā 'ii^n'yā^n
ye^n'e nuu^{n}ndi ye^n'é yā. 24 Taachí 'aa
cuɛ́ɛ́ ndaá Jesús mii^n, ca^n'ā Juan
mii^n chi cuɛɛdinuū^{n}ni^n yā ye^n'ē
chi nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'e Israel
ndaacadaamí yā ye^n'ē nuu^{n}ndí
ye^n'e yā. 25 Juan mii^n taachi ch'iinu
dii^n sa ntíí^{n}nyū^n ye^n'ē sa, ca^n'a sa:
¿Du'ū 'úú nadicádiinuu^n ndis'tiī?
Nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n mii^n 'úú. Cun'diichí nī.
Cuchii 'áámá na cuaa^n daami 'úú ni
'úú nguɛ́ɛ́ n'daācā 'úú chi cuuví dií^n
n'daatií yíí^{n}má^n naa^n ndaacuú yé^n'ē
chí cánúú^n ca'a.
26 Ndís'tiī sa^n'ā vi'í, daiya 'ii^n'yā^n
ye^n'e Abraham ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
snée yā ndúúcū ndis'tiī chi i'téénú
yā Ndyuūs, caavā ndís'tiī dicho'ō
Ndyuūs nduudu chí nngua^n'ai
'ii^n'yā^n. 27 'Ii^n'yā^n chi snée yā na yáá^n
Jerusalén mii^n ndúúcū nducyáácá
yā chi nga^n'ā ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā
nguɛ́ɛ́ n'diichí yā Jesús ní nguɛ́ɛ́
nduudu ye^n'e profetas chi n'gee^n
yā nducué^n'ē nguuvi sábado chi
intaavi'tuunúú^n yā. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
dií^n yā condenar Jesús. 28 'Ícu ní
nguɛ́ɛ́ ndaacá yā falta ye^n'e yā chi
'caa^n'nu^n yā 'ii^n'yā^n. Chiica 'ii^n'yā^n
nanáá^n Pilato mii^n ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
nga^n'a yā chi Pilato 'caa^n'nú^n yā
Jesús ní 'cuūvi yā. 29 Taachí ch'iinu
chiī tánducué^n'ē chi canéé nguū^n
ye^n'é yā, 'ii^n'yā^n divíi yā Jesús na
yá^n'á cruz ní s'nuú^n yā 'ii^n'yā^n na
yáinyā^n. 30 Ndyuūs nadicuee^n yā
'ii^n'yā^n ye^n'e nguaa^n tina^n'ā. 31 Jesús

mii^n ch'i^n'í maá^n yā nééné n'deēe
nguuvi nanáá^n 'ii^n'yā^n chí dáámá
cuchɛɛ́ yā ndúúcu yā ye^n'e yá^n'āa
Galilea ní ndaá yā yáā^n Jerusalén.
'Ii^n'yā^n s'uu^n testigos ye^n'é yā nanáá^n
'ii^n'yā^n.
32 Nús'uú ntuū^n nga^n'á 'nū ndúúdú
ngai. Chuū chi nduudu chi Ndyuūs
ca'a yā chiida yú s'ee^n taachi
Ndyuūs ca^n'a yā chi dií^n yā. 33 Chuū
chí Ndyuūs mii^n ní dicuaacú yā ní
Ndyuūs dií^n yā cáávā s'uuú^n chi
'ii^n'yā^n daiyá chiida yú s'ee^n ye^n'e
Israel tááchí Ndyuūs nadacueé^n yā
Jesús mii^n. Chuū chi canéé nguū^n
na libro ye^n'ē Ndyuūs naachi nguū^n
salmo ndii 'úúví chí nga^n'ā: Dii
daiyá dii, maa^n nguuvi 'úú n'gi^n'í
chi daiyá dii 'tíícā. 34 Ndyuūs
nadacueé^n yā 'ii^n'yā^n ye^n'ē nguaa^n
tiná^n'ā. 'Āā ntɛ́ɛ́ nguɛɛcunéé choó
yā. 'Túúcā ca^n'a yā: 'Úú teé dii cosa
chi n'dai chi cā^n'a chi ca'á David.
Chuū chi cuaacu. 35 Cáávā chuū
nga^n'á yā na táámá salmo: Nguɛ́ɛ́
'cuaá^n nī chi Daiyá nī chi n'dai chí
nguɛɛcunéé choō cuerpo ye^n'é yā.
36 Cuaacu níí^{n}nyú^n chi David mii^n
tááchí dichíí'vɛ yā 'ii^n'yā^n yē^n'e yā
tan'dúúcā chi ne^n'e Dendyuūs, ch'īi
yā níícú ch'ɛɛchí yā naachi ch'ɛɛchi
chiidá yā. Ní choo yā. 37 Naati
'ii^n'yā^n chí Dendyuūs nadacuée^n yā
ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā ní nguɛ́ɛ́ choo
yā. 38 Nadacadíínuu^n nī chuū,
ndís'tiī sa^n'ā vi'í. Ca^n'a 'nū ndís'tiī
nduudu ye^n'é Ndyuūs chi Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^n'e nī
cucáávā 'ii^n'yā^n 'cūū. 39 Cucáávā
'ii^n'yā^n mii^n Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā
nducué^n'ē nuu^{n}ndi ye^n'ē nducyáácá
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Dendyuūs.
'Ii^n'yā^n mii^n ní dií^n yā chi nduuvī
n'dai dii nanáá^n Dendyuūs, naati ley
ye^n'e Moisés nguɛ́ɛ́ cuuví nach'ɛɛcu
nuū^{n}ndī ye^n'é 'ii^n'yā^n. 40 Cuin'dííchí
nī chi nguɛ́ɛ́ chiī nanáá^n ndís'tiī
chí cánéé nguū^n cáávā profetas chi
ca^n'a nduudu ye^n'e Dendyuūs, ní
canéé nguū^n na libro ye^n'e Ndyuūs:
41 Cuin'dííchí nī ndís'tiī chi taa^n nī,
ní nge^n'e yii^{n}núú^n nī, ní 'cuuví
nī; caati 'úú ní dií^n 'áámá
ntii^{n}nyu^n ne^n'e chí ndís'tiī
snée nī i^n'yee^{n}dí 'cūū, 'Áámá
ntii^{n}nyu^n chi nguɛ́ɛ́ i'téénu
nī ndúúti chi du'ū 'ii^n'yā^n
caa^n'ma^n yā ye^n'e chuū.
42 Taachí nan'daa yā na yaācū
sinagoga ye^n'ē 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n,
'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata
Israel di'cuíítu yā 'ii^n'yā^n, chi cúúví
dɛɛvɛ táámá nguuvi sábado, nguuvi
chi ntaavi'tuunúú^n nī chi caa^n'má^n
nī ye^n'e chuū. 43 Ní taachi 'āā dií^n
yā despedir 'ii^n'yā^n ye^n'e yaācū
sinagoga neené 'yaa^n 'ii^n'yā^n ye^n'e
Israel ndúúcū 'ii^n'yā^n chi n'daacā
chi 'āā maa^n ní 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n,
can'dáa yā Pablo ndúúcū Bernabé.
Pablo ndúúcū Bernabé ní ca^n'a yā
'ii^n'yā^n s'ee^n chí 'áámá 'cuɛɛtinéé yā
na favor ch'ɛɛtɛ ye^n'é Dendyuūs.
44 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi sábado,
nguuvi chi ntaavi'túunúú^n yā,
nduuvidáámá yā n'deee taaví 'ii^n'yā^n
'tɛ́ɛ́ nuu^{n}ma^n yáa^n yā chi 'caandiveé^n
yā nduudu ye^n'e Dendyuūs. 45 Naati
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n taachi n'diichí yā
chi n'deee n'daí 'ii^n'yā^n mii^n ní ndiitú
yā ndúúcū vaadī ngueēe, ca^n'a yā
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chí nga^n'ā Pablo
mii^n. Ní ca^n'a taá^n yā contra ye^n'é yā
ní contra ye^n'e Dendyuūs. 46 Tuu'mi
ní Pablo ndúúcū Bernabé mii^n ca^n'a
yā nguɛ́ɛ́ ndúúcū vaadī 'va'a ca^n'a

yā: Ndís'tiī cuaacu níí^{n}nyú^n cánéé
chí caa^n'má^n 'nū ndúúcū ndís'tiī
nduudu ye^n'é Dendyuūs vmnáá^n
vmnaa^n naati ndís'tiī ní divíi nī
ye^n'ē veé^n nī. Ní túúmícadiinúú^n
maá^n nī chi nguɛ́ɛ́ n'daacá nī chi
tunee^n nī vida cue^n'e daā^{n}ma^n.
Cáávā chi dií^n nī, Ndyuūs nguɛ́ɛ́
teé yā ndís'tiī vida cue^n'e daā^{n}ma^n
ndís'tiī. Cuin'diichí nī. Nguɛɛcunée
'nū ca^n'a ntuú^n 'nū ndúúcū 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel.
47 Caati 'tíícā chidichó'ó Señor 'iivú
Ndyuūs mii^n nús'uu, ní Ndyuūs cá^n'a
yā chīi yā nús'uu:

'Úú chí'neé^n ndís'tiī tan'dúúcā
chídɛɛvɛ ye^n'ē 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata Israel, chi
cuuvi caa^n'má^n nī nduudu
chí nangua^n'āī 'ii^n'yā^n ndii
núú^{n}má^n i^n'yeē^{n}dī.

48 Taachí ch'iindiveé^n 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata Israel chuū
ndiitú yā ndúúcū vaadī yeenú ní
ca^n'a yā chi ch'ɛɛtɛ taavi Ndyuūs
cáávā nduudu ye^n'e Señor Ndyuūs
mii^n. Ní s'teenú yā nducyáácá
'ii^n'yā^n s'ee^n chi Ndyuūs chíndɛɛvɛ
yā ní tee yā vida cue^n'e daā^{n}ma^n.
49 Ní nduudu Señor mii^n 'āā chi
chiicadíínuu^n 'ii^n'yā^n ti che^n'e
núú^{n}má^n yáā^n estado mii^n. 50 Naati
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n dií^n yā chi nguɛ́ɛ́
snéé 'dií^n yā n'daataá chí n'dai taaví
chí n'dááca taavi ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'e yáā^n mii^n.
'Ii^n'yā^n mii^n ndúúcū n'daataá ndúúcū
'ii^{n}ntyé^n'ē nadacuée^n yā vaadī 'caa'va
contra ye^n'e Pablo ndúúcū Bernabé
ní ndivíi yā 'ii^n'yā^n ye^n'ē na yáā^n
naachí snée yā. 51 Pablo ndúúcū
Bernabé ní n'dáádi yā iyaacá ye^n'e
ca'a yā ti 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n mii^n ní
contra yā. Cue^n'e yā ní ndaa yā yáā^n
Iconio. 52 'Ii^n'yā^n s'ee^n chi i'téénu yā
Cristo ní yeenú taavi yā ndúúcū
vaadī yeenú ndúúcū Espíritu N'dai.

Pablo ndúúcū Bernabé na yáā^n Iconio

14 Chiī na yáā^n Iconio chi
Pablo ndúúcū Bernabé
sndaa yā daama daama na yaācū
sinagoga ye^n'ē 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n.
Ní 'túúcā ca^n'a yā. Ní neené n'dai
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n s'téénu yā. 'Tiicá
ntúū^n 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē
ndaata Israel. 2 Naati 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā, n'gɛɛcu
cheendí yā ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel ní dií^n
yā chi 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē
ndaata Israel nguɛ́ɛ́ nacadíínuu^n
yā n'daacā ye^n'e 'ii^n'yā^n chi i'téénu
yā. 3 Tuu'mi ní Pablo mii^n ndúúcū
Bernabé 'naa^n n'dái ch'ɛɛtinée yā
mii^n ní Señor Jesucristo dií^n yā
chí 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ 'va'á yā ca^n'a
yā ye^n'ē Señor Jesucristo. Señor
Jesucristo mii^n ní ch'i^n'i yā chi
nduudu cuaacu mii^n chi nduudú
ye^n'é yā ye^n'ē favor ch'ɛɛtɛ ye^n'é yā.
Ní Señor mii^n dii^n yā chuū ní cā'a
yā poder chi Pablo ndúúcū Bernabé
dií^n yā señales ndúúcū vaadī n'giinu.
4 Níícú 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'ē yáā^n mii^n ní
'uūvī vaanicadiinúú^n ye^n'é yā. Ná^n'a
yā ní lado ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ní
taná^n'a yā ní lado ye^n'ē apóstoles
chi dichó'ó Dendyuūs. 5 'Ii^n'yā^n Israel
s'ee^n ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́
ye^n'ē ndaata Israel ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a ntiī^{n}nyū^n in'núú^n yā
vaadī 'caa'va chi tun'dáa yā Pablo
ndúúcū Bernabé ní chí cuituú yā
'ii^n'yā^n s'ee^n. 6 Taachí chicadíínuu^n
sa^n'ā s'ee^n chuū, cue^n'é yā ngeenu yā

na yáā^{n} Listra ndúúcū yáā^{n} Derbe
chi distrito ye^{n}'e Licaonia ndúúcū
nducyaaca yáā^{n} nuu^{n}ma^{n} ndiivií ná
yá^{n}'āa. 7 Ní mii^{n} ca^{n}'a yā evangelio
chí ndúúdú ngaī ye^{n}'e Jesucristo
mii^{n}.

'Ii^{n}'yá^{n} ca'ā tuú yā Pablo na yáā^{n} Listra

8 Cánéé 'áámá sa^{n}'ā ye^{n}'e yáā^{n}
Listra chí vɛ́ɛ́ sá ti mar 'áámá
fuerza ye^{n}'ē ca'a sa. Nguɛ́ɛ́ ngiica sa
ndíí ch'iindiyaā^{n} sa. 9 Sá^{n}'a 'cūū ní
ch'iindivee^{n} sa chi ca^{n}'a Pablo. Ní
Pablo mii^{n} ní n'gíínu yā sa^{n}'ā mii^{n}
ní nacádiinúú^{n} yā ye^{n}'ē sa^{n}'ā mii^{n} ti
i'téénu sa chi cuuví nduūvā ye^{n}'ē
sa. 10 Ní ca^{n}'a yuudú yā: Nducuee^{n}
cuaacú di ndúúcū ca'a di. Hora
mii^{n} ní sa^{n}'ā mii^{n} nducuee^{n} sa ní
chiica sa. 11 'Ii^{n}'yā^{n} chi n'diichí yā
chi diī^{n} Pablo 'cai diitú yā ní ca^{n}'á
yā ndúúcū davaacu ye^{n}'e yá^{n}'āa
Licaonia chi ndyuūs s'ee^{n} ndáa yā
nanáa^{n} yā tan'dúúcā sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí
'cūū.
12 Ca^{n}'a yā ye^{n}'e Bernabé chi
Júpiter, ní Pablo mii^{n} ní Mercurio
ti Pablo mii^{n} ní chindɛ́ɛ yā nduudu.
13 Yáacū ye^{n}'ē Júpiter cánéé chuva'āī
yáā^{n} mii^{n}. Chiiduú ye^{n}'ē Júpiter
ndɛ́ɛ yā itiindu s'éé^{n} ndúúcū corona
s'ee^{n} ye^{n}'e naāndā nanáá^{n} chééndí
cheē^{n} yáā^{n} mii^{n}. Ní ne^{n}'e yā 'caa^{n}'nú^{n}
yā 'iití chi ca'a yā sacrificios. 'Tiicá
ntúū^{n} n'deee taaví 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
mii^{n} ne^{n}'e yā dii^{n} yā. 14 Ní naachí
ch'iindiveé^{n} apóstoles Bernabé
ndúúcū Pablo chuū chíín'cuu^{n} yā
catecai yā tí neené ndachíī ní cue^{n}'é
yā nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}. Ní 'cai yā. 15 Ní
ca^{n}'a yā: Ndís'tiī sa^{n}'ā, ¿dɛ́'ɛ̄ cuuvi
chi 'tíícā idií^{n} nī? Nús'uū sá^{n}'ā ntuu^{n}
nús'uu tan'dúúcā ndís'tiī. Ní nga^{n}'a
'nū nduudu cuaacu chí divíi nī ye^{n}'ē
nducué^{n}'ē dendu'ū ní cu'téénu nī
Ndyuūs chi cánduuchi chi din'dái
yā nanguuvi ndúúcū yá^{n}'āa ndúúcū
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ndúúcū nducyáácá
dendu'ū chi vɛ́ɛ́. 16 Nguuvi chí 'āā
cho'ōo Ndyuūs s'nee^{n} yā nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi cá^{n}'a yā yúúní
damaá^{n} yā. 17 Nguɛ́ɛ́ s'nee^{n} yā ti
nguɛ́ɛ́ cosa chí ch'i^{n}'i dú'ūu 'ii^{n}'yā^{n}
yā. Din'daacá yā. Ní teé yā cuuvī
ye^{n}'é nanguuvi ndúúcū tiempo ye^{n}'ē
n'deēe taaví n'gui'i o cosecha. Ní
di'cuiitá yā staava ye^{n}'ē yú ndúúcū
vaadī yeenú ti teé yā chi ne^{n}'ē
cuerpo ye^{n}'ē yú.
18 Ca^{n}'a yā chuū, ngii n'dáí naati
idií^{n} yā chi 'ii^{n}'yá^{n} yáā^{n} mii^{n} nguɛ́ɛ́
idií^{n} yā sacrificio.
19 Tuu'mi ní ndaā ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Antioquía
ní ye^{n}'ē yáā^{n} Iconio chi yaa'ví yā
nducyáácá yā contra ye^{n}'e Pablo.
Ní ca'a tuú yā sa^{n}'ā ní chíí n'dai
yā sa^{n}'ā 'áámá lado chuva'ai yáā^{n}
mii^{n} ní 'áácú yā chí 'āā n'diī sa.
20 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chí i'téénu yā Cristo
ní nuu^{n}ma^{n}ndiiví nanáa^{n} yā. Pablo
mii^{n} ní nacuee^{n} sá ní nuu^{n} ndáá tuu^{n}
sa na yaā^{n} mii^{n}. Ni chidɛɛvɛ táámá
nguuvi cue^{n}'e sa ndúúcū Bernabé na
yáā^{n} Derbe.
21 Ní ca^{n}'a yā evangelio chí
ndúúdú ngaī ye^{n}'e Jesucristo
yáā^{n} mii^{n}. Ní dií^{n} yā chi nééné
'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi i'teenu. Pablo
ndúúcū Bernabé nguɛɛcunée yā
yáā^{n} Listra, yáā^{n} Iconio, ndúúcū
yáā^{n} Antioquía. 22 Ní dií^{n} yā chí
ditiinú yā ndúúcū vaadī i'teenu na
alma ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi i'téénu
yā Cristo ndúúcū staava ye^{n}'é yā.

Ní ngi'cueé^n yā 'ii^n'yā^n chi 'áámá
cunee yā ndúúcū vaadī i'teenu. Ní
ca^n'a yā ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n: Cánéé
chí nééné n'deēe chí cho'o núu^n yú
maa^n níícú ndaā yú va'ai chɛɛti
nguuvi. **23** S'néé^n yā 'ii^n'yā^n ndīīcúū
chí sa^n'a ndii tíī^n ye^n'ē 'áámá 'áámá
yaācū ní ca^n'angua'á yā taachi 'āā
cuɛɛ ca'diinú yā. Ní s'née^n yā na
ta'a Señor 'iivú Ndyuūs 'ii^n'yā^n chi
i'téénu.

Nguɛ́ɛ́cundiií yā ní cue^n'é yā yáā^n Antioquía ye^n'e yá^n'āa Siria

24 Cuayiivi chi cho'ó yā distrito
ye^n'ē Pisidia ní ndaá yā yá^n'āa
Panfilia. **25** Taachi ca^n'a yā nduudu
cuaacú mii^n na yáā^n Perge
cuna^n'á yā na yáā^n Atalia. **26** Ye^n'e
yáā^n mii^n cuna^n'á yā na barco na
yaā^n Antioquía. Mii^n ní naachí
hermanos s'ee^n vmnáá^n vmnaa^n
tucá'a yā Pablo ndúúcū Bernabé
na ta'a Dendyuūs ndúúcū favor
ye^n'e Dendyuūs cáávā ntii^{n}nyū^n chi
'āā dií^n yā. **27** Ní ndaá yā na yáā^n
Antioquía. Ní taachi nduuvidaamá
yā na yaacū ca^n'a yā tanducué^n'ē
cosa ch'ɛɛtɛ chi 'āā dií^n Dendyuūs
ndúúcu yā. Ní táácā Dendyuūs
ca'á yā permiso 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
ye^n'ē ndaata Israel chi cu'téénu yā
nduudu yē^n'e yā. **28** 'Náá^n tiempo
canéé yā ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
i'téénu yā Cristo.

Concilio na yáā^n Jerusalén

15 Tuu'mi ní ná^n'a yā chi
nndaá yā ye^n'ē yá^n'āa
Judea chi'cueé^n yā hermanos chuū:
Ndúúti chi nguɛ́ɛ́ dii^n di circuncidar
'ii^n'yā^n tan'dúúcā chi nga^n'a 'áámá
ley ye^n'e Moisés tuu'mi ní nguɛ́ɛ́
cuuvi níngua^n'ai di. **2** Pablo ndúúcū
Bernabé ch'ɛɛcu cheendí yā ndúúcū
'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n mii^{n}ya ní nééné
n'deēe ca^n'a yā. Ní 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n
mii^n ca^n'a yā chi ca^n'a Pablo ndúúcū
Bernabé ndúúcū tan'duuvi 'ii^n'yā^n
s'ee^n na yáā^n Jerusalén. Ní ca^n'á yā
ní tiinguunee^n yā ye^n'ē chuū nanáá^n
'ii^n'yā^n ndiicúū chi 'ii^n'yā^n ndíí tiīi^n
ye^n'e yaācū ndúúcū apóstoles chi
dichó'ó Dendyuūs.
3 'Ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e yaācū
ch'ɛɛtinúú^n yúúní yā ndúúcu 'ii^n'yā^n
s'ee^n. Ní cho'ó yā 'ii^n'yā^n s'ee^n na
yá^n'āa Fenicia ndúúcū yá^n'āa
Samaria. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ca^n'a yā
taacā chi i'teenu 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel. Ní
nducyaaca hermanos mii^n yeenu
taaví yā.
4 Ní ndaá yā na yáā^n Jerusalén. Ní
apóstoles ndúúcū 'ii^n'yā^n ndiicúū
ndúúcū 'ii^n'yā^n ye^n'e yaācū mii^n dií^n
yā recibir 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
ca^n'a yā tanducué^n'ē chi Dendyuūs
dií^n yā ndúúcu yā. **5** Na^n'a 'ii^n'yā^n
ye^n'e fariseos chi s'teenu yā ní
dií^n yā costumbre ye^n'é yā nacuée^n
yā ní ca^n'a yā: Canéé chí dii^n yú
circuncidar 'ii^n'yā^n ní canee cúú^{n}mí^n
yā dií^n yā chi nga^n'ā ley ye^n'e
Moisés.
6 Ní nduuvidaamá yā apóstoles
ndúúcū 'ii^n'yā^n ndiicúū chi 'ii^{n}ntyé^n'e
ye^n'e yaācū chí n'diichí yā ye^n'e
chuū. **7** Ní ch'iinu ca^n'a yā n'deee
n'dáí, ní Pedro mii^n ní ncuee^n sá
ni ca^n'ā sa: Ndís'tiī, sa^n'ā hermanos,
deenú nī tan'dúúcā 'āā 'naa^n tiempo
chi Dendyuūs ndɛɛ̄vɛ́ yā 'úú nguaa^n
s'uūú^n ni cáávā cheendí ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel
ch'iindiveé^n yā nduudu cuaacu ní

s'téénu yā. 8 Ní Ndyuūs chi inaa^{n} yā
staava ye^{n}'ē yú ch'i^{n}'i yā chi i'téénu
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní ca'a yā Espíritu N'dai
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata
Israel tan'dúúcā s'uūú^{n}. 9 Dáámá
nducyaaca yú ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní Ndyuūs nadidɛɛvɛ́ yā staava
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cáávā chi i'téénu
yā. 10 Maa^{n} ní ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi
di'vaachi nī ye^{n}'e Ndyuūs, ní s'néé^{n}
nī na tiīi^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi i'téénu
yā Cristo tan'dúúcā 'áámá yugo
chi s'uuú^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi candɛɛ̄ yú
ndii nguɛɛ chii candɛɛ yā chiida
yú s'ee^{n} dendú'ū? 11 Maa^{n} ní i'téénu
yú cucáávā favor ch'ɛɛtɛ taavi ye^{n}'e
Señor Jesús cuuví nangua^{n}'āī yú
dáámá dáámá ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel.
12 Tuu'mi ní nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} 'aa ntɛ́ɛ́ ca^{n}'á yā mar 'áámá.
Ní ch'iindiveé^{n} yā ye^{n}'e Bernabé
ndúúcū Pablo chi ca^{n}'a yā n'deee
n'dáí señales ndúúcū vaadī n'giinu
chí Ndyuūs dií^{n} yā cáávā 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} nguáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'ē ndaata Israel. 13 Taachí 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} mii^{n} snéé 'dií^{n} yā tuu'mi
Jacobo nan'guɛɛcuta^{n}'ā sa ní ca^{n}'a
sa: Ndís'tiī sa^{n}'ā hermanos cu'nee^{n}
vee^{n} nī ye^{n}'é. 14 Simón mii^{n} 'āā
ca^{n}'a sá tááca Dendyuūs vmnáá^{n}
vmnaa^{n} n'diichí yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel ní sta'á
yā 'ii^{n}'yā^{n} nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chí
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é yā cáávā chi i'téénu
yā Jesucristo. 15 Ndúúcū nduudu
'cūū ní ndíí tiempo vmnaa^{n} cunee
yiinú profetas chi ca^{n}'a chi cuchiī
tan'dúúcā chi cunee nguū^{n} na libro
ye^{n}'e Ndyuūs:

16 Cho'ōo chúū nanguɛɛcúndiií ní
nadin'daí va'ai ye^{n}'e David
chí sndɛɛvɛ ní nadin'daí
to'o ndiicúū, ní va'aī mii^{n}
nanguɛɛcuneé nādacuéé^{n}
ntuú^{n}.
17 Ní taná^{n}'a yā 'ii^{n}'yā^{n} n'nuu^{n} ntuú^{n}
yā Señor Jesucristo, ní ye^{n}'ē
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'ē ndaata Israel mii^{n} chi
Dendyuūs ca^{n}'a yā chi cuuvi
déénu yā.
18 Chuū nga^{n}'a Señor mii^{n} chi
din'dái tuuū ndɛɛvɛ́ɛ́ ní
dendú'ū dií^{n} yā chi cadiinuu^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chúū ndíí tiempo ndii
cuaa^{n} vmnaa^{n}.

19 Maa^{n} ní 'úú dií^{n} inacádiinúú^{n}
ye^{n}'e chuū, chi nguɛ́ɛ́ di'vaachi
yú ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e ndaata Israel chi cu'téénú
yā Dendyuūs. 20 Míí^{n} dingúu^{n} yú
ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} chi cūvii yā ye^{n}'ē
tanducué^{n}'ē chi ye^{n}'ē ídolos ndúúcū
ye^{n}'ē 'áámá sa^{n}'ā 'áámá n'daataá chi
nguɛ́ɛ́ sneé yā ndúúcū vi'ī ní nguɛ́ɛ́
n'giindivaacu yā, ndíí nguɛ́ɛ́ che'é
yā yuūtɛ̄ ye^{n}'ē 'áámá 'iiti chi idi'núú
yā daandú tī, ndíí nguɛ́ɛ́ che'é
yā ingée yā yuuú^{n} ye^{n}'é tī. 21 Ndíí
tiempo ye^{n}'ē Moisés mii^{n} ní ndíí
cuáá^{n} vmnaa^{n} ndíí nducyáácá yáā^{n}
vɛ́ɛ́ 'aama yā chí nga^{n}'a yā ye^{n}'ē
Dendyuūs na yaācū sinagoga naachí
n'gee^{n} yā libro ye^{n}'e Dendyuūs
nguuvi nguuvi chi intaavi'tuunúú^{n}
yā chi sábado.
22 Apóstoles chi dichó'ó Dendyuūs
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yáacu ndúúcū
nducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} na yaācū canéé
yiinú yā chí n'daacā chí níndɛɛvɛ
yā ye^{n}'ē nguáá^{n} yā 'uuvi sa^{n}'ā. Ní
dicho'ó yā sa^{n}'ā s'ee^{n} ndúúcū Pablo
ndúúcū Bernabé na yáā^{n} Antioquía.

Ní ndɛɛvɛ yā Judas chi nguuvi sa
Barsabás, ndúúcū Silas. Sa^{n}'ā s'ee^{n}
n'gɛɛtɛ sá nguaa^{n} hermanos. 23 Ní
dicho'ó yā caaca ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. Apóstoles ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
ndicúū ndúúcū hermanos níngúu^{n}
yā chuu ye^{n}'ē hermano chi ngúɛ́ɛ́
ye^{n}'ē ndaata Israel chi snée yā na
yáā^{n} Antioquía, na yá^{n}'āa Siria,
ndúúcū na yá^{n}'āa Cilicia: N'dai
n'diī. 24 Nús'uū ní n'giindiveé^{n} 'nū
chi ná^{n}'a yā cue^{n}'é yā ye^{n}'é 'nū ní
dií^{n} yā chi ndís'tiī ngúɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé
'dií^{n} nī ndúúcū nduudu ye^{n}'é yā.
Ní ngúɛ́ɛ́ ca^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} 'nū chi
can'dáa yā. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} dií^{n} yā chí
sta^{n}'a yā alma ye^{n}'é nī ní chi'cuee^{n}
yā chi dii^{n} circuncidar 'ii^{n}'yā^{n} ní
dií^{n} yā chi nga^{n}'a ley ye^{n}'e Moisés.
25 N'daacā n'dai canéé nus'ūu chi
'āā ndúúvídaama nducyáácá 'nū chí
dɛɛvɛ 'nū sa^{n}'ā s'ee^{n} ní dicho'ó 'nū
nanáá^{n} ndís'tiī sa^{n}'a s'ee^{n} ndúúcū
Bernabé ndúúcū Pablo, 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi ne^{n}'e taavi yú. 26 Sa^{n}'ā
s'ee^{n} n'deēe cuūví cue^{n}'é yā naachi
deenú yā chi vɛɛ peligro chi 'cuūvi
yā cáávā Señor Jesucristo ye^{n}'ē
yú. 27 Chíí^{n} chi dicho'ó 'nū Judas
ndúúcū Silas. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní 'tiicá
ntúū^{n} caa^{n}'má^{n} yā chi cuuvi deenú
nī. 28 Chuū ní n'daacā canee ndúúcū
Espíritu N'dai ndúúcū nús'uu dií^{n}
'nū chi ngúɛ́ɛ́ i'nee^{n} 'nū vmnaa^{n}
ndís'tiī mar 'áámá carga chí ngo'o
ca ndís'tiī caati 'āā chí ne^{n}'e nūu^{n}.
29 Ngúɛ́ɛ́ tuu'ví nī cosa chi nga'á
yā na ídolos ndíí ngúɛ́ɛ́ ye^{n}'e yuūú^{n}
ndíí ngúɛ́ɛ́ yuutɛ ye^{n}'e 'iiti chi nge'e
yíícú ndíí ngúɛ́ɛ́ dii^{n} nī chí cunee
nī ndúúcū 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi ngúɛ́ɛ́
n'giindivaacu ndúúcu nī. Ndúúti
chi dií^{n} nī chuū tuu'mi ní n'daacā
idií^{n} nī. N'dáácā cho'ó nī. Chuū chi
nga^{n}'á.
30 'Tíícā chi 'ii^{n}'yā^{n} chí dichó'o
yā cue^{n}'ē na yáā^{n} Antioquía. Ní
nduuvidaamá yā ndúúcū nducyaaca
hermanos. Ní nica'á yā carta
'ii^{n}'yā^{n}. 31 Taachí ch'ee^{n} yā carta
mii^{n} ní yeenú taavi yā cáávā
nduudu 'viich'ɛɛtínūu^{n}. 32 Judas
ndúúcū Silas chí profetas ntúū^{n}
chi ca^{n}'a nduudu ye^{n}'e Dendyuūs
ní ca'a yā 'viich'ɛɛtínuu^{n} ní didiitú
yā hermanos ndúúcū neene n'dáí
nduudu. 33 Canéé yā 'áámá tiempo
mii^{n} ní hermanos dií^{n} yā despedir
'ii^{n}'yā^{n} ní ne^{n}'é yā chi n'daacā
canée yā chí 'cuɛɛtinéé 'dií^{n} yā
ndúúcū vaadī 'diií^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
nguɛɛcunée^{n} yā na yáā^{n} naachi snéé
'ii^{n}'yā^{n} chi dichó'o yā. 34 Silas mii^{n}
canéé yíínu sa chi canéé sa mii^{n}.
35 Pablo ndúúcū Bernabé mii^{n} canee
yā na yáā^{n} Antioquía. Ngi'cuée^{n} yā
nduudu Dendyuūs mii^{n} ní nga^{n}'a
yā evangelio chi ndúúdú ngaī ye^{n}'e
Jesucristo ndúúcū ná^{n}'ā 'yáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.

Pablo divíi yā ye^{n}'ē Bernabé ní cue^{n}'é yā ndii 'uuvi viaje

36 Cuayiivi chi cho'ō tan'duuvi
nguuvi, Pablo ngā^{n}'a yā ngii yā
Bernabé: Nanguɛɛcunéé ntuū^{n} yú,
ca^{n}'ā yú n'diichi yú hermano s'ee^{n}
ye^{n}'ē nducyaaca yáā^{n} naachí che^{n}'e
yú, ní ca^{n}'a yú nduudu ye^{n}'ē Señor.
Ní n'diichi yú táácā snée yā.
37 Ní Bernabé mii^{n} ne^{n}'ē sa chi ca^{n}'á
Juan chi nguuvi Marcos ndúúcu sa.
38 Naati Pablo mii^{n} ní ngúɛ́ɛ́ canee
yíínu sa chi candɛ́ɛ sa 'ii^{n}'yā^{n} chí divíi
yā ye^{n}'ē sa^{n}'ā s'ee^{n} ndii yá^{n}'āa Panfilia.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ngúɛ́ɛ́ che^{n}'é yā chi dií^{n}
yā ntii^{n}nyu^{n}. 39 Ngúɛ́ɛ́ canéé yiīnú yā

nguaa^n maá^n yā ní ndaacādaamí yā
hermanos Bernabé ndúúcū Marcos ní
cue^n'é yā isla Chipre na barco. 40 Pablo
mii^n ní ndɛɛvɛ sa sa^n'ā Silas ní ná^n'ā
hermanos ca^n'a yā chiī yā chi vaadī
ch'ɛɛtɛ ye^n'e Dendyuūs cunée ndúúcū
Pablo ndúúcū Silas mii^n. 41 Ní cuayiivi
cho'ó yā yá^n'āa Siria ndúúcū yá^n'āa
Cilicia. Ch'ɛɛtinéé chiichi yā 'ii^n'yā^n ye^n'e
yaācū.

Timoteo cue^n'é yā ndúúcū Pablo ndúúcū Silas

16 Cuayiivi mii^n índaa sa yáā^n
Derbe ndúúcū yáā^n Listra,
ní 'caandiveé^n nī. Canee 'áámá sa^n'ā
discípulo chí ch'eē^n chi nguuvi sa
Timoteo, daiya 'áámá n'daataá 'ii^n'yā^n
Israel chi i'téénu tá Dendyuūs, ní chiidá
sa mii^n nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata 'ii^n'yā^n Israel.
2 Ní hermanos chí snée yā yáā^n Listra
ndúúcū yáā^n Iconio nga^n'a cuaacú
yā ye^n'ē sá^n'ā mii^n chi neené n'dai sa.
3 Pablo mii^n ní ne^n'e yā chi ca^n'a sa
nduucú yā. Ní sta'á yā sa^n'ā ní dií^n yā
circuncidar sa^n'ā mii^n caavā 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n ti déénú yā nducyaaca 'ii^n'yā^n
ye^n'e yáā^n mii^n chi sa^n'ā mii^n daiya sa
sa^n'ā chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel. 4 Ní
taachi cho'ó yā yáā^n s'ee^n ca^n'a yā orden
chi nn'gaacú yā chí ca^n'a apóstoles chi
ca^n'a nduudu ye^n'e Dendyuūs ndúúcū
'ii^n'yā^n ndiicúū chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'e
yáacū chi snée yā na yáā^n Jerusalén
chi dií^n yā nducué^n'ē chuū. 5 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ye^n'e yaācū s'ee^n 'āā neē chiichí yā
ndúúcu vaadī i'teenu. Ní ngíí 'yaa^n ca
yā 'áámá nguuvi taama nguuvi.

Pablo n'diichí yā na visión ye^n'é yā 'áámá sa^n'ā ye^n'e yá^n'āa Macedonia

6 Ní cho'ó yā yá^n'āa Frigia ndúúcū
yá^n'āa Galacia. Espíritu N'dai ye^n'e
Ndyuūs mii^n nguɛ́ɛ́ 'cuū^n chi ca^n'á
yā caa^n'má^n yā nduudu cuaacu na
yá^n'āa Asia. 7 Ndaá yā yá^n'āa Misia
ní ne^n'e ca^n'a yā yá^n'āa Bitinia naati
Espíritu mii^n nguɛ́ɛ́ 'cuū^n. 8 Ní cho'ó
yā 'diituú yá^n'āa Misia ní cue^n'é
yā na yáā^n Troas. 9 Nguiinū mii^n
ní Pablo mii^n ní ch'i^n'i 'yúúdiyaa^n
sá^n'ā na yaā^n ye^n'e sa. Ní n'diichi sa
'áámá sa^n'ā ye^n'e yá^n'āa Macedonia
chééndii sa ní di'cuíítu sa Pablo ní
ca^n'a sa: Cho'o dí yá^n'āa Macedonia
mii^n ní cunnee di nús'uū. 10 Ní Pablo
mii^n taachi n'diichi sa na 'yúúdiyaa^n
ye^n'ē sa, cuayiivi míí^n nacádíínuu^n
'nū chi ca^n'a 'nū yá^n'āa Macedonia.
Déénú 'nū chi Dendyuūs ndɛɛvɛ́
yā nús'uu chi caa^n'ma^n 'nū ye^n'ē
evangelio chi ndúúdú ngai ye^n'e
Jesucristo.

Cue^n'é yā vácūū na yáā^n Filipos

11 Che^n'é 'nū na barco ye^n'e yáā^n
Troas ní ndaá 'nū yúúní cuaacu na
isla Samotracia. Chidɛɛvɛ tááma
nguuvi ní ndaá 'nū yáā^n Neápolis.
12 Ndii míí^n cue^n'é 'nū na yáā^n
Filipos chi ye^n'e 'ii^n'yā^n romanos
ní yáā^n mii^n vmnáá^n vmnaa^n ye^n'ē
yá^n'āa Macedonia. Ní ch'ɛɛtinée 'nū
'aama tiempo yáā^n mii^n. 13 'Áámá
nguuvi sábado chi intaavi'tuunuú^n
yā tan'dúúcā ley ye^n'é yā can'daa
'nu cuaa^n dáámí cheendi va'āī ye^n'e
yáā^n mii^n nii^{n}nuu^n yíícú naachi
ca^n'angua'á yā ní ch'ɛɛtɛ́ 'nū. Ní
ca^n'a n'deeé 'nū ndúúcū n'daataá chí
nduuvidaama.
14 Mii^n canéé 'áámá n'daataá chí
nguuvi tá Lidia. N'diicui tá tíínūu^n
morada cua'aá ye^n'ē yáā^n Tiatira. Ní
i'téénu tá Dendyuūs. Tá^n'ā mii^n ní
n'giindivee^n tá. Ní Señor mii^n ní

nnda'ai yā vaanicadiinúu^{n} ye^{n}'ē tá
chí cu'nee^{n} vee^{n} tá chi caa^{n}ma^{n} Pablo.
15 Ní taachí chɛɛdinuū^{n}nī^{n} tá ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē tá, di'cuíitu tá nús'uu ní
nga^{n}'a tá: Ndúúti chi deenu nī chi
'úú 'áámá caneé ndúúcū Dendyuūs,
cundáa nī vaacú ní 'cuɛɛtinée nī.
Ní di'cuíítu tá nús'uu ní ch'ɛɛtinée
'nū. 16 Taachí cue^{n}'e 'nū na lugar chi
ca^{n}'angua'a 'nū tuu'mi ní ndaacá
'nū 'áámá n'daata 'líí^{n} chi canee tá
ndúúcū espíritu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}
chi dii^{n} adivinar. Ní ndaā tá nanáa^{n}
'nū. N'daata míí^{n} nééné n'deēe idii^{n} tá
ganar ye^{n}'ē 'iivi tá ndúúcū espíritu
ye^{n}'ē chi dii^{n} adivinar. 17 Tá 'cūū ni
cán'daā tá Pablo ndúúcū nús'uu ní
n'gai yiicu ta ní ca^{n}'a tá: Sa^{n}'ā s'uu^{n}
ní sa^{n}'ā chi dichíí'vɛ̄ Dendyuūs chi
ch'ɛɛtɛ n'dai chi canéé na va'ai chɛɛti
nguuvi. Sa^{n}'ā s'ee^{n} n'gi^{n}'i sa yúúní chi
nangua^{n}'āī yú.

18 N'daata mii^{n} dii^{n} tá 'túúcā neené
'yaa^{n} nguuvi. Pablo mii^{n} ní nguɛ́ɛ́
canéé yiīnū sa ní ca^{n}'a sá chii sa
espíritu mii^{n}: 'Úú dicho'ó dii ndúúcū
chi duuchi Jesucristo chi nan'dáa di
ye^{n}'ē tá 'tiī. Ní nan'dáa espíritu mii^{n}
hora mii^{n}. 19 Taachí n'diichī 'iivi tá
chi cue^{n}'e espíritu ye^{n}'ē adivinanza
chí dii^{n} tá ganar cááva yā, tuu'mi
sta'á yā Pablo ndúúcū Silas. Ní
candɛ́ɛ yā sa^{n}'ā s'ee^{n} na vaacūyáā^{n}
nanáá^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'e. 20 Ní ch'i^{n}'i yā sa^{n}'ā
s'ee^{n} nanáá^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'e ní ca^{n}'a yā:
Sá^{n}'a s'uu^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} dií^{n} yā
chi vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va na yáā^{n} ye^{n}'e yú.
21 Ní ngi'cuee^{n} yā s'uuú^{n} costumbre
chí nguɛɛ 'cuaa^{n} yú ní nguɛ́ɛ́ canéé
chi diī^{n} yú, caati s'uuú^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n}
romanos s'uuú^{n}.

22 Ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}
nduuvidááma yā ndúúcū 'ii^{n}ntyé^{n}'e.
Ní 'ii^{n}ntyé^{n}'e s'ee^{n} chíín'cuú^{n} yā
catecai sa ní ca'á orden yā chi
'cue^{n}'é yā sa^{n}'ā ndúúcū nduucu.
23 Ch'íínú ch'e^{n}'é yā sa^{n}'ā s'ee^{n} n'deee
taaví vueltas ní s'nuú^{n} yā sa^{n}'ā s'ee^{n}
vácūū. Ní chii yā sa^{n}'ā chíí^{n} idií^{n} yā
cuidado chééndí vácūū chi dií^{n} yā
cuidado n'daacā sa^{n}'a s'ee^{n}. 24 Taachí
ch'iindiveé^{n} yā chuū s'nuú^{n} yā sa^{n}'ā
s'ee^{n} vácūū chí yáanūu ca ní snuu^{n}
chiichí yā ca'a sa na cepo.

25 Ma^{n}'a yáā^{n} míí^{n} taachi Pablo
ndúúcū Silas ngá^{n}'ángua'á yā ní
ngiita yā canciones ye^{n}'é Dendyuūs
ní 'ii^{n}'yā^{n} chi snúū^{n} vácūū mii^{n} ní
n'giindiveé^{n} yā. 26 Hora mii^{n} diituú
nu^{n}'u yá^{n}'āa ní cimientos ye^{n}'ē
vácūū mii^{n} ní nu^{n}'u. Ní hora míí^{n}
nūu^{n} nducyaaca cheendi vácūū
míí^{n} ní nánguaā^{n}. Ní ndaatíi ca'a
yā ndúúcū ta'a yā nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
chi snúū^{n} vácūū. 27 Sa^{n}'ā soldado chi
canéé cuidado vácūū mii^{n} taachí
nduuchi sa chí cyaadu sa, ní n'diichi
sa chi sdá'aī nducyaaca cheendi
vácūū. Tuu'mi ní nntun'dáa sa
espada ye^{n}'ē sa ní ne^{n}'e sa 'caa^{n}'nu^{n}
maa^{n} sa sa^{n}'ā, caati nadacadíínuu^{n}
sa chi 'ii^{n}'yā^{n} chi snúū^{n} vácūū mii^{n}
cheenú yā. 28 Pablo mii^{n} 'cai yiicu sa
ní nga^{n}'ā sa: Nguɛ́ɛ́ dii^{n} di ndúúcū di
'tíícā. Nducyaacá 'nū snée 'nū.

29 Tuu'mi ní sa^{n}'ā mii^{n} ngiica sa
dɛɛvɛ. Chindáa sa ngeēnū sa chɛɛti
cuarto mii^{n}. Ní yinduuvi sa ní
chííntii'ya sa na ca'a Pablo ndúúcū
Silas. 30 Ní tun'dáa sa sa^{n}'ā s'ee^{n} ní
ca^{n}'a sa: Ndís'tiī Señores, ¿táácā dií^{n}
ní 'iicu nangua^{n}'áí?

31 Sa^{n}'ā s'ee^{n} ní ca^{n}'a sa: Cu'téénú
dí Señor Jesucristo níícú nangua^{n}'āī
di ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē di ná vaacu
di.

32 Ní ca^{n}'a yā nduudu ye^{n}'e Señor
sa^{n}'ā mii^{n} ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
ná vaacu sa. 33 Sa^{n}'ā mii^{n} ní hora
míí^{n} nūu^{n} ye^{n}'ē yáā^{n} sta'a sa 'ii^{n}'yā^{n}
ní naā^{n}nū sa chi ya'āī ye^{n}'e yā.
Cuayiivi mii^{n} ní chɛɛdinuū^{n}nī^{n} sa^{n}'ā
mii^{n} ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē
sa. 34 Ní candɛ́ɛ sa 'ii^{n}'yā^{n} na vaacu
sa ní ca'a sa chi che'e yā. Nducyááca
yā navaacu sa yeenú taavi yā chi
s'téénu yā Dendyuūs mii^{n}.
35 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi mii^{n}
'ii^{n}ntyé^{n}'ē s'ee^{n} dichó'o yā policía chi
yaa'vi sa sa^{n}'ā ní ca^{n}'a sa: N'dɛɛchi
yā sa^{n}'ā s'ee^{n}. 36 Ní sa^{n}'ā soldado chi
canee cuidado cheendi vácūū chii sa
Pablo nduudú 'cūū: 'Ii^{n}ntyé^{n}'ē yaa'ví
yā 'úú chi 'úú tun'daá ndís'tiī. Maa^{n} ní
cho'ó nī ní ca^{n}'á nī ndúúcū cuidado.
37 Naati Pablo mii^{n} ní nga^{n}'a sa ngii
sa 'ii^{n}'yā^{n}: Cuayiivi chí ch'íínú ch'ē^{n}'e
yā nús'uu nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ndíí nguɛ́ɛ́
itiinguuneé^{n} yā ye^{n}'e asunto mii^{n} dɛ'ɛ̄
chi caa^{n}'má^{n} 'nū ní candɛ́ɛ yā nús'uu
vácūū, ¿'áá ntun'dáá n'de'éí yā nús'uu,
ti nús'uu 'ii^{n}'yā^{n} romanos s'uuu^{n} ní
s'nuú^{n} yā nús'uu vácūū?
38 Ní soldado s'ee^{n} ní ca'a sa chi
cádiinuu^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'ē. Taachí ch'iindiveé^{n}
yā chuū ní dii'yá yā chiī taachi
chicadiinúú^{n} yā chi romanos 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. 39 Ní 'ii^{n}ntyé^{n}'ē ndaá yā ní di'cuiitú
yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní tun'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n} vácūū.
Ní chii yā sa^{n}'ā s'ee^{n} chi nan'daa sa na
yáā^{n} mii^{n}. 40 Tuu'mi ní taachi nan'dáa
yā vácūū sndaa yā na vaacu 'áámá
n'daataá chi nguuvi Lidia. Ní n'diichí yā
hermanos ní chii yā 'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á yā
ndúúcū cuidado. Ní cuna^{n}'a yā.

Nduuvitaá^{n} yā na yáā^{n} Tesalónica

17 Cho'ó yā yáā^{n} Anfípolis,
cho'ó yā yáā^{n} Apolonia ní
ndaá yā na yáā^{n} Tesalónica. Naachi
vɛ́ɛ́ 'áámá yaācū sinagoga ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}. 2 Ní Pablo mii^{n} ti
'āā ndii níí^{n}nu^{n} yā chē^{n}'e yā naachi
snéé 'ii^{n}'yā^{n}. Ní 'ii^{n}nu^{n} sábado
chi ntaavi'tuunúu^{n} yā, ca^{n}'a yā
ndúúcū nducyaaca yā nduudú ye^{n}'e
Dendyuūs. 3 Chi'cuee^{n} sá ní ca^{n}'a sa
ye^{n}'ē chi neené nguū^{n} na Escrituras.
Nga^{n}'ā sa chi canéé chi Cristo 'cuūvi
yā ní nnduuchí yā nguaa^{n} tiná^{n}'ā. Ní
Jesús ye^{n}'e chi 'úú chi nga^{n}'á, Jesús
mii^{n} chi Cristo chi Ndyuūs dɛɛvɛ yā.
4 Ná^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} s'téénu yā ní
nduuvidaamá yā ndúúcū Pablo
ndúúcū Silas ndúúcū n'deee n'dáí
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata
Israel chi 'ii^{n}'yā^{n} n'dai taavi, ndúúcū
n'deee n'dáí n'daataá chi n'dáí taavi,
nguɛ́ɛ́ duu'ví yā. 5 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā ní
ngueé yā sta'á yā ná^{n}'ā sa^{n}'ā chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā sa^{n}'ā chi 'daān'dī. Ní
n'deeé nduuvidaamá yā ní nduuvi
taá^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n} mii^{n} ní ndaa
sta^{n}'a vaadicadiinuu^{n} ye^{n}'é yā. Ní
sta'á yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e vaacu Jasón. Ní
ne^{n}'é yā tun'dáa yā Pablo ndúúcū
Silas nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n} mii^{n}.
6 Naati nguɛ́ɛ́ nindaāca yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. Candɛ́ɛ yā Jasón ndúúcū ná^{n}'ā
hermanos nanáá^{n} 'ii^{n}ntye^{n}'ē ye^{n}'e
yáā^{n} mii^{n}. Ní 'cai yiicú yā: Sá^{n}'ā
s'ūū^{n} nidi'vaachi sā nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē núú^{n}má^{n} i^{n}'yeē^{n}dī ní
ndaa sa ndii 'múú^{n}. 7 Ní Jasón mii^{n}
snée yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} na vaacu sa.
Ní nducyaaca yā nguɛ́ɛ́ idií^{n} yā
tan'dúúcā chi nga^{n}'ā César. 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nga^{n}'á yā ti vɛ́ɛ́ táámá rey chi
Jesús.
8 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndúúcū 'ii^{n}ntyé^{n}'ē
ye^{n}'e yáa^{n} 'cūū nduuvi taá^{n} yā taachí

ch'iindiveé^n yā chuū. **9** Tuu'mi ní
sta'á yā tuumi ye^n'ē Jasón ndúúcū
ná^n'a yā ní n'dɛɛchi yā 'ii^n'yā^n.

Pablo ndúúcū Silas na yáā^n Berea

10 Tuu'mí nūu^n hermanos dichó'o
yā Pablo ndúúcū Silas ndii yáā^n
Berea. Ní taachí ndaá yā mii^n ní
sndaa yā na yaacū sinagoga ye^n'e
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n. **11** 'Ii^n'yā^n s'uu^n
n'daacá yā nanáá^n Dendyuūs nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi snée yā na
yaā^n Tesalónica. Sta'á yā nduudu
mii^n ndúúcū vaadī yeenú ní ch'ee^n
yā nguuvi nguuvi Escrituras. Ne^n'é
yā n'diichí yā, ¿'áá cuaacu chi
'tíícā? **12** Neené 'yaa^n yā s'téénu yā,
n'daataá chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata
Israel chi tá^n'ā n'dai taavi ndúúcū
nééné 'yaa^n sa^n'ā. **13** Taachi 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n ye^n'e yáā^n Tesalónica
chicadííinuu^n yā chi 'ii^n'yā^n ye^n'e
yáā^n Berea 'aa deenú ntúu^n yā ye^n'ē
nduudu ye^n'e Dendyuūs cáávā chi
nga^n'a Pablo, tuu'mi ní che^n'é yā
mii^n. 'Tíícá ntúū^n ca'á yā vaadī
'caa'va 'yaa^n 'ii^n'yā^n. **14** Hora míí^n nūu^n
hermanos dichó'o yā Pablo ndíí
na nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. Ní Silas ndúúcū
Timoteo ch'ɛɛtinée yā mii^n. **15** 'Ii^n'yā^n
chí cánéé chi can'dáa yā Pablo,
candɛ́ɛ yā sa^n'a mii^n na yáā^n Atenas.
Ní Pablo ca'a sa orden 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi dichó'o yā Silas ndúúcū Timoteo
naachí cunée sa chinúú^n cue^n'é
'nūū^n. Ní cue^n'ē 'ii^n'yā^n s'ee^n.

Pablo na yáā^n Atenas

16 Pablo mii^n canee ngiinu sa
'ii^n'yā^n na yáā^n Atenas. Ní neené
ndaachi ndíí espíritu ye^n'ē sa taachí
n'diichi sa nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'ē
yáā^n chi nééné i'téénu yā ídolos.
17 Ca^n'a yā n'deee n'dáí ná yaācū
sinagoga ndúúcū 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā chi
maa^n ní 'ii^n'yā^n Israel. Ní nguuvi
nguuvi ca^n'a ntuú^n yā ndúúcū
'ii^n'yā^n chi sneé yā nii'vɛ̄ɛ̄. **18** Ní
ná^n'ā 'ii^n'yā^n chi ch'eē^n chi neené
n'dáí tiīi^n, 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e 'ii^n'yā^n
epicúreos, ye^n'ē 'ii^n'yā^n estoicos ní
n'gɛɛcú cheendí yā ndúúcu yā. Ní
n'dúúví 'ii^n'yā^n nga^n'á yā: ¿Dɛ'ɛ ne^n'é
caa^n'ma^n sá^n'a 'cūū chí tá'tiī n'deēé
nga^n'ā sá? Ní ná^n'a yā ní ca^n'a yā:
Nga^n'ā sa tan'dúúcā chi 'ii^n'yā^n chi
nga^n'a ye^n'é ndyuūs ngai. Pablo mii^n
ca^n'a yā ye^n'ē evangelio chi ndúúdú
ngai ye^n'ē Jesucristo ní ye^n'ē 'ii^n'yā^n
chí nnduuchí yā nguaa^n tiná^n'ā.
19 Ní sta'á yā sa^n'ā ní ndaá yā nanáá^n
'ii^{n}ntyé^n'ē ndúúcu sa yiīcū chi
nguuvi Areópago. Ní ca^n'a yā: ¿'Áá
cuuvi cádíínuu^n 'nū dɛ'ɛ̄ chi ca'cueé^n
nī chí ngai chí nga^n'a nī? **20** Nga^n'a
nī dendu'ū chi ñ'daa^n ní ne^n'é 'nū
cadiinuu^n 'nū dɛ'ɛ ne^n'e caa^n'mā^n
chuū.
21 (Naati 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Atenas
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi snúu^n yúúní chi
snée yā mii^n, nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuu^n
yā ye^n'ē taama naa^n, caati dámaā^n
ne^n'e yā 'caandiveé^n yā ní caa^n'ma^n
yā cosa chí ngai.)
22 Tuu'mi ní Pablo míí^n chééndii
sa náávta^n'ā 'ii^{n}ntyé^n'ē yiīcū chi
nguuvi Areópago, ní ca^n'a sa:
Ndís'tiī sa^n'a ye^n'e yaā^n Atenas, 'úú
tuumicadiinúú^n ye^n'e nī chí neené
i'téénu nī ndyuūs s'ee^n. **23** Cho'ó
ní n'diichí lugar naachi cu'téénu
nī ndyuūs s'ee^n ye^n'é nī. Ndaacá
'áámá na santo naachi canéé nguū^n
nduudu 'cūū, NDYUŪS CHI NGUƐ́Ɛ́
N'DIICHI YÚ. Ndyuūs chi ndís'tiī

nguέέ n'diichí nī ní i'téénu nī,
Ndyuūs mii^{n} chi 'úú ní nga$^{n'}$á.
24 Ndyuūs chi din'dái yā i$^{n'}$yee^{n}dī
ndúúcū tanducué$^{n'}$ē chi vέέ i$^{n'}$yeē^{n}dī,
Señor mii^{n} chí ye$^{n'}$é yā nanguuvi
ndúúcū ye$^{n'}$ē na yá$^{n'}$āa mii^{n}. Ní
nguέέ canúu^{n} yā yaācū chi nín'dai
ta'ā 'ii$^{n'}$yā^{n}. 25 Ndíí nguέέ ndúú
chí ne$^{n'}$é yā dε'ε̄ vεε ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^{n}
caati 'ii$^{n'}$yā^{n} mii^{n} ní ca'a yā vida
nducyaaca 'ii$^{n'}$yā^{n} ye$^{n'}$e í$^{n'}$yee^{n}dī
ndúúcū 'yúúné chi yíícú yā ndúúcū
tanducué$^{n'}$ē dendu'ū.
26 Ndyuūs dii^{n} yā chi 'áámá ndaata
nducyáácá 'ii$^{n'}$yā^{n} chi 'cuεεtinée yā
vmnaa^{n} yá$^{n'}$āa. Ní vmnáá^{n} vmnaa^{n}
díí^{n} yā señalar yá$^{n'}$āa naachi
'cuεεtinée yā ndúúcū tiempo chí
'cuεεtinée yā na yá$^{n'}$āa. 27 Dendyuūs
s'neé^{n} yā 'ii$^{n'}$yā^{n} na yá$^{n'}$āa chi n'nuú^{n}
yā Dendyuūs mii^{n} ndúúti chi cuuvi
ndaā nii^{n}nú^{n} yā níícú ndaacá yā
'ii$^{n'}$yā^{n}, 'áárá chi cuaacu níí^{n}nyú^{n}
nguέέ ya$^{n'}$ai canée yā ye$^{n'}$e ca'áámá
ca'áámá s'uūu^{n}. 28 Ní cucáávā 'ii$^{n'}$yā^{n}
mii^{n} canduuchi yú ní inu$^{n'}$u yú
ndúúcu yā ní s'uuú^{n} 'cuεεtinée yú
ndúúcu yā. Tan'dúúcā chi ca$^{n'}$a
taná$^{n'}$ā 'ii$^{n'}$yā^{n} poetas ye$^{n'}$é nī: Tí
ndáátá ye$^{n'}$ē Ndyuūs s'uuú^{n}. 29 Canee
yú na ndaata ye$^{n'}$é Dendyuūs. Nguέέ
cánéé chi nadacadíínuu^{n} yú chi
Dendyuūs mii^{n} tan'dúúcā 'díí^{n}nguaa^{n}
'ii$^{n'}$yā^{n}, tan'dúúcā 'díí^{n}nguεε 'ii$^{n'}$yā^{n},
tan'dúúcā tuūú 'ii$^{n'}$yā^{n}, tan'dúúcā chi
sa$^{n'}$ā din'dái ndúúcū vaadi cadiinūu^{n}
ye$^{n'}$ē sa. 30 Tuu'mi ní Dendyuūs
nguέέ dií^{n} cuenta ye$^{n'}$ē tiempo ye$^{n'}$e
vaadī tonto ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^{n}. Maa^{n} ní
Ndyuūs ca'á yā orden nducyaaca
'ii$^{n'}$yā^{n} nducué$^{n'}$ē cuaa^{n} chi 'ii$^{n'}$yā^{n}
ndaacadáámí yā ye$^{n'}$ē nuu^{n}ndí
ye$^{n'}$é yā. 31 Cáávā chuū Dendyuūs
'cuu$^{n'}$mi^{n} yā 'áámá nguuvi chi dií^{n}
yā juzgar 'ii$^{n'}$yā^{n} ye$^{n'}$e i$^{n'}$yee^{n}dī
ndúúcū justicia cucáávā sa$^{n'}$ā
mii^{n} chí ndεεvε. Cáávā sa$^{n'}$ā mii^{n}
Dendyuūs díí^{n} yā chi nducyaaca
'ii$^{n'}$yā^{n} deenú yā chi cuaacu chi
Dendyuūs nadacuée^{n} yā sa$^{n'}$ā nguaa^{n}
tiná$^{n'}$ā.
32 Taachí ch'iindiveé^{n} yā chi
nnduuchi yā nguaa^{n} tiná$^{n'}$ā, ná$^{n'}$ā yā
diī^{n} duuchí yā 'ii$^{n'}$yā^{n}. Nííícú ná$^{n'}$a yā
ca$^{n'}$a yā: 'Āā 'caandivee^{n} ntúu^{n} 'nū
ye$^{n'}$é nī ndii táámá.
33 Pablo mii^{n} nan'daa sa naavta$^{n'}$ā
ye$^{n'}$é yā. 34 Ná$^{n'}$a yā chi'téénu yā
ní nduuvidaamá yā ndúúcū Pablo
mii^{n}. Nguaa^{n} 'ii$^{n'}$yā^{n} mii^{n} canee
'áámá sa$^{n'}$ā Dionisio ye$^{n'}$ē 'ii^{n}ntyé$^{n'}$ē
concilio chi nduuvidaamá yā na
lugar Areópago ndúúcū 'áámá
n'daataá chí nguuvi tá Dámaris,
ndúúcū táámá 'ii$^{n'}$yā^{n} s'ee^{n} ndúúcū
'ii$^{n'}$yā^{n} mii^{n}.

Pablo na yáā^{n} Corinto

18 Cuayiivi chi chó'ōo chúū
Pablo mii^{n} ní nan'dáa sa
ye$^{n'}$ē yáā^{n} Atenas ní cue$^{n'}$e sa na
yáā^{n} Corinto. 2 Ní nndaaca sa 'áámá
sa$^{n'}$ā Israel chí nguuvi sá Aquila.
Sa$^{n'}$ā mii^{n} ye$^{n'}$e yá$^{n'}$āa Ponto chi
cáámá ndaā sa ye$^{n'}$e yá$^{n'}$āa Italia
ndúúcū tá$^{n'}$ā sa chi nguuvi Priscila
ti Claudio mii^{n} chi rey ch'εεtε ní
ca'a sa orden chí nan'daā nducyaaca
'ii$^{n'}$yā^{n} Israel s'ee^{n} ye$^{n'}$e yáā^{n} Roma.
Pablo cue$^{n'}$e sa naachi canéé 'ii$^{n'}$yā^{n}
s'ee^{n}. 3 Sa$^{n'}$ā mii^{n} ní dáámá dii^{n}
sa ntii^{n}nyū^{n} ní canéé sá ndúúcu
yā. Dáámá nūu dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}.
Ntii^{n}nyu^{n} ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^{n} s'ee^{n} chi
din'dái yā va'ai tíínūu^{n}. 4 Ní nguuvi
nguuvi sábado mii^{n} Pablo n'deee

indeé yā na yáacū sinagoga. Ní
dií^{n} yā chi nduuvidaamá yā 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel lado ye^{n}'é
yā.
5 Taachi Silas ndúúcū Timoteo
ndaá yā ye^{n}'ē yá^{n}'āa Macedonia,
Pablo mii^{n} 'aama canéé sá chi nga^{n}'ā
sa nduudu ye^{n}'é Dendyuūs. Ní
nga^{n}'ā sa nduudu cuaacu ní nga^{n}'a
sa ngii sa 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} chi
Jesús mii^{n} chi Cristo. 6 Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nga^{n}'á yā contra ye^{n}'e Pablo
ní 'caa'va yā ye^{n}'ē sa. Pablo ch'íidī
sa tiinuú^{n} ye^{n}'ē sa. Ní Pablo ca^{n}'a sa
chii sa 'ii^{n}'yā^{n}: Ndís'tiī ní canéé chí
'āā maá^{n} nī can'dííícu nī chi cuuvi
ndúúcu nī. 'Úú nguɛ́ɛ́ can'diicú ye^{n}'ē
chuū. Maa^{n} ní ca^{n}'á ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel.
7 Nan'dáa sa mii^{n} ní cue^{n}'e sa na
vaacu 'áámá sa^{n}'ā chi nguuvi Justo
chi i'téénu sa Dendyuūs. Vaacu
sa canéé sá na nii^{n}nuú^{n} na yaācū
sinagoga. 8 Nííícú sa^{n}'ā Crispo sa^{n}'ā
chi ndii tiīi^{n} ye^{n}'ē yáacū sinagoga
s'téénu sa Señor 'iivú Ndyuūs ndúúcū
nducyaacá yā na vaacu sa. Ní neené
'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Corinto mii^{n}
ch'indiveé^{n} yā. Ní s'téénu yā ní
chɛɛdinuū^{n}ni^{n} yā. 9 Tuu'mi ní Señor
ca^{n}'a yā ndúúcū Pablo na 'yúúdūyaa^{n}
ye^{n}'ē sa: Nguɛ́ɛ́ 'va'a di caā^{n}'mā^{n} di.
Nguɛ́ɛ́ cunēē 'dii^{n} cheendí di. 10 Caati
'úú caneé ndúúcu di ni mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ dií^{n} n'gíínu yā ndúúcu
di. Ti 'úú neené n'deee 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́
ní ye^{n}'é na yáa^{n} 'cūū.
11 Ní canee sá mii^{n} 'áámá nduūyū
canee ma^{n}'ā. Chi'cuee^{n} sa nduudu
ye^{n}'e Dendyuūs 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
12 Taachi sa^{n}'ā Galión canéé sá
'ii^{n}ntyé^{n}'ē gobernador ye^{n}'e yá^{n}'āa
Acaya, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}
ní nducuee^{n} yā ti nduuvidaamá yā
contra Pablo. Ní candɛ́ɛ yā sa^{n}'ā
nanáá^{n} silla ye^{n}'e juez mii^{n}. 13 Ní
ca^{n}'a yā: Sa^{n}'a 'cūū nga^{n}'a sa chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cu'téénu yā Dendyuūs
nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley.
14 Taachí Pablo mii^{n} ní tuca'a sa
ca^{n}'a sa, tuu'mí sa^{n}'a Galión nga^{n}'a
sa ngii sa 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}: Ndís'tiī
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}, ndúúti chi 'áámá
cosa chi ya'ai n'dai chii o 'áámá
tina^{n}'ā n'dīi yā tuu'mi ní cuaacu
cuchɛɛ́ ndúúcu nī. 15 Ndúútí chí
vaadī tiinguuneé^{n} ye^{n}'ē nduudu
ye^{n}'é nī ndúúcū chi duuchi 'ii^{n}'yā^{n}
ndúúcū ye^{n}'ē ley ye^{n}'é nī, tuu'mi ní,
ndís'tiī, dií^{n} nī juzgar chuū. Ti 'úú
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é dií^{n} juzgar chi 'túúcā.
16 Tuu'mi ní tun'dáa yā 'ii^{n}'yā^{n}
chuva'aī ye^{n}'e cuarto ye^{n}'e juez.
17 Tuu'mi ní nducyaacā 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata Israel sta'á yā
sa^{n}'ā Sóstenes chí chééndii vmnaa^{n}
ye^{n}'ē yáacū sinagoga ní ch'e^{n}'é yā
sa^{n}'ā nanáá^{n} silla ye^{n}'ē juez. Naati
Galión mii^{n} nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā cuenta
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chuū.
18 Nííícú Pablo mii^{n} neené
'naa^{n} canee sa mii^{n}ya ní ca^{n}'a sa
hermanos: Cuidado 'cuɛɛtinée nī.
Cue^{n}'e sa na barco na yá^{n}'āa Siria
ndúúcū 'áámá tá^{n}'ā chi nguuvi
Priscila ndúúcū 'áámá sa^{n}'ā chi
nguuvi Aquila. Vmnáá^{n} vmnaa^{n} na
yáā^{n} Cencrea Pablo mii^{n} 'chiica sa
yuūdū tiī^{n} sa ti 'áámá seña chi dii^{n}
sa compromiso ndúúcū Dendyuūs.
19 Tuu'mi ní ndaā sa yáā^{n} Efeso ní
Pablo s'nee^{n} sá 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. Ní sndaa
maā^{n} sa na yáacū sinagoga mii^{n}. Ní
ca^{n}'a sa ní n'deēé ndeē sa ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}. 20 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}

di'cuíítu yā sa^n'ā chi 'náá^n cunee sa
ndúúcu yā naati nguɛ́ɛ́ chiī 'tuucā.
21 Naatí yaa'vi sá 'ii^n'yā^n ní ca^n'a
sa: Cánéé chí nguɛɛcúndií na yáā^n
Jerusalén cáávā 'viicu chi cuchíī.
Nguɛɛcunéé ntuú^n n'diichí ndis'tiī
ndúúti chi Dendyuūs ne^n'e yā. Ní
chiica sá ye^n'ē yáā^n Efeso ní cue^n'e
sa ná barco.

Pablo ndaá yā yáā^n Antioquía ní cue^n'e yā ndii chi 'ii^{n}nū^n viaje

22 Cuchɛɛ sá na yáā^n Cesarea ní
che^n'e sá dii^n sa saludar hermanos
chi ca^n'á yā na yaācū. Tuu'mi
ní cue^n'e sa na yáā^n Antioquía.
23 Canéé sá míí^n 'áámá tiempo.
Cun'dáa sa ní cue^n'e sá na orden
ye^n'ē nducyaaca yá^n'āa Galacia
ndúúcū yá^n'āa Frigia. Ní s'nee^n
chiichi sa nducyaaca 'ii^n'yā^n chi
i'téénu yā Cristo ná vaadī i'teenu.

Apolos nga^n'á yā nduudu cuaacu na yáā^n Efeso

24 'Áámá sa^n'ā Israel chi nguuvi
sa Apolos ndáa sa yáā^n Efeso ye^n'e
yáā^n vaacú sa chi nguuvi Alejandría.
Sa^n'ā mii^n sa^n'ā chi deenú taavi sa.
Neené n'dɛɛvɛ nduudu ye^n'ē sa ní vɛ́ɛ́
valor sa chi caā^n'mā^n sa Escrituras
chi canéé nguū^n. 25 Sa^n'ā mii^n ní
'áámá 'ii^n'yā^n chi 'cueé^n yā sa^n'a
yúúní ye^n'ē Señor mii^n. Ní sa^n'ā mii^n
ní dii^n sa ndúúcū núú^{n}má^n espíritu
ye^n'ē sa. Ní nga^n'a sá ngí'cueé^n
sa cué^n'e daā^{n}ma^n nduudu ye^n'e
Dendyuūs mii^n, 'áárá chí dámaā^n
deenu sa ye^n'ē chi chɛɛdinuū^{n}nī^n
Juan. 26 Ní Apolos mii^n tucá'a sa
ca^n'a sa nguɛ́ɛ́ ndúúcū vaadī 'va'a
chɛɛti yaācū sinagoga taachí sa^n'ā
Aquila ndúúcū tá^n'ā sa Priscila
ch'iindiveé^n yā, s'néé^n vi'i yā sa^n'ā
ní chi'cuéé^n cá yā sa^n'ā más ca
ye^n'ē yúúní cuaacu ye^n'ē Ndyuūs.
27 Apolos ne^n'e sa cho'o sa yá^n'āa
Acaya, ní hermanos ní ca^n'a yā chi
ca^n'ā sá^n'ā mii^{n}ya. Ní hermanos
dingúu^n yā ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
i'téénu yā Cristo chi 'cuaá^n yā sa^n'ā.
Tuu'mi ní ndaā sa mii^n ní chinnee
taaví sa 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā
cáávā favor ch'ɛɛtɛ ye^n'e Dendyuūs.
28 Ndúúcū nducué^n'ē poder n'deēé
ch'ɛ́ɛ́cū cheendi sa ndúúcū 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n nanáá^n nducyaaca 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní n'gi^n'i sa chi Jesús mii^n chi
Cristo chí nndɛɛvɛ Dendyuūs cáávā
Escrituras.

Pablo na yáā^n Efeso

19 Taachí canéé Apolos
mii^n yáā^n Corinto, Pablo
mii^n ch'íínú che^n'e sa yá^n'āa ye^n'e
distrito cuaa^n nii^{n}nuú^n ní ndaa sá
yáā^n Efeso. Ní nndaaca sá n'dúúví
sa^n'ā chi i'téénu yā Cristo. 2 Ní ca^n'a
sa: ¿Áá dii^n di recibir Espíritu N'dai
ye^n'e Ndyuūs taachí chí'teenu di? Ní
'ii^n'yā^n s'ee^n mii^n ní ca^n'a yā: Nguɛ́ɛ́
n'giindivee^n 'nū chi vɛ́ɛ́ Espíritu
N'dai ye^n'e Ndyuūs.
3 Tuu'mi ní ca^n'a sa: ¿Du'u
chɛɛdinuū^{n}nī^n dii? 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní
cā^n'a yā: Chɛɛdinúū^{n}ni^n 'nū cucáávā
nduudu Juan.
4 Pablo mii^n ní ca^n'a sa: Juan mii^n
chɛɛdínúu^{n}nī^n sa chi cuɛɛdínúu^{n}ní^n
'ii^n'yā^n ye^n'ē chi indaacadaamí yā
ye^n'ē nuu^{n}ndi ye^n'e yā, ní Juan
nga^n'a sa ngii sa 'ii^n'yā^n chi cu'téénu
yā 'ii^n'yā^n chi cuchii yā cuaa^n dáámí
sá. 'Ii^n'yā^n 'cúū chi Cristo Jesús mii^n.
5 Taachí ch'iindiveé^n yā chuū
chɛɛdinúū^{n}ni^n yā ndúúcū chi

duuchi Señor Jesús mii^n. 6 Taachí
Pablo sn'duu^n ta'á yā vmnaa^n ye^n'e
'ii^n'yā^n s'ee^n tuu'mi ní ndaá vmnaa^n
ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n Espíritu N'dai
ye^n'e Ndyuūs. Ní ca^n'a yā davaacu
chi ñ'dáá^n ní ca^n'a yā chii^n chi
Dendyuūs yaa'vi yā. 7 Sa^n'ā s'ee^n ní
ngii sa tan'dúúcā ndiichúúví sá.
8 Sndáá Pablo mii^n na yaācū
sinagoga mii^n ní ca^n'a cuaacú sá
taandúú cuuví 'ii^{n}nu^n 'iiyū, nguɛ́ɛ́
ndúúcū vaadī 'va'a. Ní n'cuee^n
sa ní nga^n'a sa ndíí ne^n'e sa chi
cu'téénu yā ye^n'ē chi Dendyuūs
nga^n'a yā ntii^{n}nyu^n. 9 Naatí dii^n
chɛɛchí ná^n'a yā na staava ye^n'é
yā ní nguɛ́ɛ́ chi'téénu yā. Nguɛ́ɛ́
ca^n'a yā n'daacā ye^n'e yúúní ye^n'e
Dendyuūs mii^n nanaa^n nducyaaca
'ii^n'yā^n. Ndaacadaamí Pablo ye^n'é
yā ní snee vi'i sa 'ii^n'yā^n chi i'teenú
yā Cristo. Ngi'cuee^n sá nguuvi
nguuvi ná escuela chi nguuvi
Tiranno. 10 Canéé sá taanduu 'úúvi
nduūyū. 'Tíícā chi nducyaaca
'ii^n'yā^n chi snée yā na yá^n'āa Asia,
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ndúúcū 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel
ch'iindiveé^n yā nduudu ye^n'ē Señor
Jesús. 11 Dendyuūs mii^n dií^n yā
vaadī n'giinu ch'ɛɛtɛ n'dai cáávā
ta'a Pablo mii^n. 12 Manera chi 'tíícā
sta'á yā paños ndúúcū delantales
chi tuu'vi cuerpo ye^n'e Pablo ní
candɛ́ɛ yā nanáá^n 'ii^n'yā^n ngiita.
'Iicu ndiivíī ca'ai ye^n'é yā ndúúcū
'yúúné s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ye^n'é
yáá^{n}n'guiinūu^n.
13 Tuu'mi ní ná^n'ā 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n
chi ngiicá yā ndíí mii^n ndíí 'muu^n
chí nga^n'a yā ndúúcū espíritu chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā ye^n'ē yáá^{n}n'guiinūu^n
ne^n'é yā caa^n'má^n yā chi ye^n'ē Jesús
mii^n. Ní nga^n'á yā: 'Úú ní caacá
cáávā Jesús mii^n, 'ii^n'yā^n chí nga^n'a
Pablo ye^n'ē chi can'daā na cuerpo
mii^n.
14 'Áámá sa^n'ā chi nguuvi Esceva
vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄ daiya sa chi sa^n'ā s'ee^n.
Sa^n'ā mii^n ní sa^n'ā Israel ní sa^n'ā chi
nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'e chiiduú s'ee^n
ye^n'ē Israel. Ní daiya sa dií^n yā chuū.
15 Nan'guɛɛcúta^n'ā espíritu chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n ní ca^n'á
yā: 'Úú ní n'diīchi Jesús mii^n ní
deenú ntúū^n du'ū chi Pablo. Ndís'tiī,
¿du'u ndís'tiī?
16 Ní 'iicu sa^n'ā chi canee sa
ndúúcu espíritu chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
cú^n'u sá ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n, ní
chíchɛɛ sa ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n ní
dii^n ca sá ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní chéénu yā ye^n'é va'āī mii^n.
'Āā ntɛ́ɛ́ snúú^n yā catecai vmnáa^n yā
ní nca'áí yā. 17 Chuū chicadiinúú^n
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi snee na yáā^n
Efeso, tan'dúúcā 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n
'tiicá ntúū^n 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́
ye^n'e ndaata Israel. Ní nducyaaca
yā dii'yá yā chii. Ní chíí ch'ɛɛtɛ ca
Señor Jesús mii^n.
18 Neené 'yaa^n yā chi s'téénu yā ní
ndaá yā. Ní ca^n'a yā chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^n'é yā. 19 Neené 'yaa^n 'ii^n'yā^n chi
ch'ēe^n yā cosas magias ndɛ́ɛ yā
libros ye^n'é yā ní chicyá^n'a yā nanáá^n
nducyaaca 'ii^n'yā^n. Ntun'dáa yā
cuenta ye^n'e libros ní chicadiinúú^n
yā chí ngíí 'uūvī ngɛɛcu ndiichi mil
tuūmī ye^n'e 'díí^{n}nguɛɛ. 20 'Tíícā chiī
'yaa^n 'ii^n'yā^n chi chi'teenu nduudu
ye^n'e Señor 'iivú Dendyuūs mii^n.
Ní 'áámá canéé chiichi yā nduudú
Dendyuūs mii^n.
21 Cho'ōo chúū ní Pablo mii^n
nacadiinu sa na staava ye^n'ē sa

chi cho'ō sa na yá^n'āa Macedonia
ndúúcū yá^n'āa Acaya ní cuayiivi
ca^n'ā sa na yáā^n Jerusalén. Ní nga^n'ā
sa: Cuayiivi chí 'āā che^n'é yáā^n s'ee^n
canee chi n'diichí ntúū^n yáā^n Roma.
22 Ní dicho'o na yá^n'āa Macedonia
'uūvī sa^n'a, Timoteo ndúúcū Erasto
chi cunnée yā 'ii^n'yā^n. Pablo mii^n
canee sa 'áámá tiempo na yá^n'āa
Asia.

'Caa'vá yā na yáā^n Efeso

23 Tiempo mii^n ch'iīndī 'áámá
vaadī 'caa'va ch'ɛɛtɛ ye^n'ē yúúní
ye^n'e Dendyuūs mii^n. 24 Caati cunee
'áámá sa^n'ā chi nguuvi sa Demetrio
chi din'dái sa yaācū n'gaiyáā ye^n'e
imagen chi nguuvi Diana. Dámaā^n
'dii^{n}nguɛɛ din'dái sa. Ní dii^n sa ganar
n'deee taaví tuūmī ye^n'ē ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē sa ndúúcū sa^n'ā s'ee^n chidin'dái
yā yaācū n'gaiyáā s'ee^n. 25 Demetrio
míí^n ní dii^n sa chí nduuvidaamá sa^n'ā
s'ee^n chi idii^n ntíí^{n}nyu^n mii^n. Ca^n'a
Demetrio: Ndís'tiī sa^n'ā, déénu nī
chi vɛ́ɛ́ tuumī ye^n'ē yú ye^n'ē ntii^{n}nyú^n
'cūū. 26 Naati inaá^n nī ní n'giindiveé^n
nī chi Pablo 'cūū taanduvɛ́ɛ́ dii^n sa
chi neené n'dai 'ii^n'yā^n s'téénu yā.
Nguɛ́ɛ́ dámaa^n yáā^n Efeso ti nuu^{n}ma^n
yá^n'āa Asia. Ní nga^n'ā sa chi nguɛ́ɛ́
dendyuūs s'ee^n chi din'dái yā ndúúcū
ta'á yā. 27 Nguɛɛ dámaā^n negocio
ye^n'ē yú chi vɛ́ɛ́ peligro ye^n'ē chi 'aa
ntɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ. 'Tiicá ntúū^n yáacū
ye^n'ē imagen Diana chi ch'ɛɛtɛ míí^n,
mar 'áámá 'ii^n'yā^n 'āā ntɛ́ɛ́ ne^n'e yā.
Ní tuca'á yā natuuví yā chi ch'ɛɛtɛ
ye^n'ē Diana mii^n chi i'teenu nuu^{n}ma^n
nación ye^n'e yá^n'āa Asia ndúúcū
núú^{n}má^n i^n'yee^{n}dí 'cūū.
28 Taachí ch'iindiveé^n yā chuū
nduuvi taá^n yā ní 'cai yā, nga^n'a yā:
Ch'ɛɛtɛ n'dai tá tá^n'ā imagen Diana
ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'ē yáā^n Efeso.
29 'Ii^n'yā^n yáā^n mii^n chiīdáánā
ye^n'é yā. Ní sta'á yā sa^n'ā chi nguuvi
Gayo ndúúcū sa^n'ā chi nguuvi
Aristarco ní candɛ́ɛ yā sa^n'ā s'ee^n
na teatro. Sa^n'ā mii^n ní ye^n'ē yá^n'āa
Macedonia ní compañeros ye^n'e
Pablo. 30 Pablo mii^n ne^n'e sa can'dáa
sa nanáá^n 'ii^n'yā^n yáā^n mii^n naati
'ii^n'yā^n s'uú^n chi i'téénu yā Cristo
nguɛ́ɛ́ 'cuú^n yā. 31 Dendú'ū ná^n'a
'ii^{n}ntyé^n'ē sa^n'ā ye^n'e yá^n'āa Asia,
sa^n'ā chi amigo ye^n'ē Pablo dichó'o
yā caaca ye^n'ē chí nga^n'á yā chi
nguɛ́ɛ́ ca^n'ā sa na teatro. 32 Ná^n'a yā
n'gaí yā 'áámá cosa, ná^n'a yā táámá
cosa ti ngiidáánā ye^n'é yā. Ná^n'a yā
mii^n ní nguɛ́ɛ́ déénú yā dɛ'ɛ̄ cáávā
nduuvidaamá yā. 33 Ní 'ii^n'yā^n ye^n'e
Israel tun'dáa yā Alejandro nguaa^n
'ii^n'yā^n chi n'deee n'dái. 'Ii^n'yā^n Israel
s'ee^n ingúúndaí yā sa^n'ā. Tuu'mi ní
Alejandro míí^n ca'a sa ndúúcū ta'a
sa chi cunee 'diií^n. Ne^n'e sa caa^n'ma^n
sa ye^n'ē maa^n sa nanáá^n 'ii^n'yā^n yáā^n
mii^n. 34 Taachí tuumicadiinúú^n yā
chi sa^n'a Israel sa^n'a mii^n nducyáácá
yā 'caī yā taanduu 'uuvī hora:
Ch'ɛɛtɛ n'dai imagen ndyuūs Diana
ye^n'é 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Efeso.
35 Tuu'mi ní sa^n'ā 'ii^{n}ntyé^n'ē
chi idingúū^n dii^n sa chí 'caadií
nducyaaca yā cheendi yā ní ca^n'a
sá: Ndís'tiī sa^n'ā s'ee^n ye^n'e yáā^n
Efeso, ¿du'u sa^n'ā chi nguɛ́ɛ́ deenu
sa chi 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Efeso dii^n
yā cuidado yaācū ye^n'e tá^n'ā ch'ɛɛtɛ
n'dai chi imagen Diana ní imagen
ye^n'ē tá chí ndaā ye^n'e nanguuvi?
36 Deenu yú chuū chí mar 'áámá
'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'má^n yā
contra ye^n'e chuū. Ndís'tiī canéé chi

'cuɛɛtinéé 'dií^n nī ní inadacadiinúú^n
nī. Ní nguɛ́ɛ́ dií^n nī dɛ'ɛ̄ vɛɛ. 37 Naatí
candɛ́ɛ nī sa^n'ā s'ee^n ti nguɛ́ɛ diī^n
duucú sá 'áámá cosa ye^n'ē yáacū
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú nga^n'a rá yā chi
nguɛɛ n'daaca lado ye^n'e imagen
dendyuūs n'daataá ye^n'e yú.
38 Nduuti chi Demetrio mii^n ndúúcū
taná^n'ā 'ii^n'yā^n chi dií^n yā ntii^{n}nyu^n
mii^n vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va ndúúcu sa o
dendú'ū contra 'áámá 'ii^n'yā^n, tuu'mi
ní, can'dɛ́ɛ yā sa^n'ā vaacuyáá^n ní
vɛ́ɛ́ sa^n'a 'ii^{n}ntyé^n'ē. Míí^n ní cuuvi
caa^n'ma^n 'áámá yā táámá yā.
39 Ndúúti chi ngiicá nī ye^n'ē táámá
naa^n dendu'ū 'ii^{n}ntyé^n'ē s'ee^n cuuví
cāā^n'ma^n yā chɛ́ɛ́ chí cuaacu. 40 Tí
cááńdá ye^n'e yú chi caaca nuu^{n}ndí
yā ye^n'e yú ní cadiinúú^n yā ye^n'ē
chí 'caī yú 'maa^n. Nguɛ́ɛ́ mar 'áámá
nduudu chi caa^n'ma^n yú ye^n'é chuū.
41 Taachí ca^n'á yā chuū ní dií^n yā
despedir nducyaaca yā.

Pablo cue^n'é yā yá^n'āa Macedonia ndúúcū yá^n'āa Grecia

20 Taachí canee 'díí^n 'ii^n'yā^n,
yaa'vi Pablo mii^n 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi i'téénu yā Cristo. Ní taachí
Pablo ca'a sa consejo 'ii^n'yā^n s'ee^n
ní 'cuɛɛtinéé n'daāca yā ndúúcū
Dendyuūs mii^n. Ní dii^n sa despedir
ye^n'é yā ní tu'ma^n'á sá 'ii^n'yā^n s'ee^n.
Tuu'mí can'dáa sa ní cue^n'ē sa yá^n'āa
Macedonia. 2 Cuayiivi míí^n che^n'e
ntúu^n sa yáā^n s'ee^n chi chi'cuee^n
taavi sa 'ii^n'yā^n ye^n'e ndúúdú ye^n'e
Dendyuūs mii^n ní ndaā sa yá^n'āa
Grecia. 3 Cuayiivi taachi 'āā cānee
sa 'ii^{n}nu^n 'iīyū mii^n ní cuayiivi
taachí nadicadíínuu^n sa chi 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n chi dií^n n'gíínu yā
ndúúcu sa hora chi ne^n'e sa tucá'a
sa sndáa sa na barco mii^n na yá^n'āa
Siria, tuu'mi ní nadacadíínuu^n sa
chuū chi cho'o ntúu^n sa na yá^n'āa
Macedonia. 4 Ní sá^n'ā s'ūu^n che^n'e
sá ndúúcū Pablo ndii yá^n'āa Asia.
Sá^n'ā s'uu^n ní Sópater ye^n'e yáā^n
Berea, ndúúcū Aristarco ní sa^n'ā
chi nguuvi Segundo sa^n'ā s'ee^n ye^n'ē
yáā^n Tesalónica, ndúúcū sa^n'ā chi
nguuvi Gayo ye^n'e yáā^n Derbe,
ndúúcū Timoteo, ndúúcū sa^n'ā s'ee^n
ye^n'e yá^n'āa Asia chi sá^n'ā Tíquico
ndúúcū sá^n'ā Trófimo. 5 'Ii^n'yā^n
s'ee^n néé can'dáa naa^n yā ní canéé
ngíínú yā nús'uu^n na yáā^n Troas chi
nii^{n}nuú^n nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. 6 Taachi 'aa
chó'ōo nguuví ye^n'ē pan chi nguɛ́ɛ́
levadura, tuu'mi cue^n'é 'nū na barco
ye^n'ē yáā^n Filipos. Cho'ōo nyu^n'u
nguuvi ní ndaá 'nū ní nduuvidaamá
'nū ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'ē na
yáā^n Troas. Ní ch'ɛɛtinée 'nū ndɛɛ̄chɛ̄
nguuvi mii^n.

Pablo na yaā^n Troas

7 Nguuví domingo vmnáá^n vmnaa^n
ye^n'ē ndaata mii^n nduuvidaamá
'ii^n'yā^n s'ee^n chi i'téénu yā Cristo chi
n'deé yā pan. Pablo mii^n ní ngi'cuee^n
sa 'ii^n'yā^n. Canéé chi can'dáa sa
nguuvi chi cuchiī. Ní chi'cuee^n sa
taanduu ndíí ma^n'a yaa^n. 8 Ní na
cuarto yáacū naachi nduuvidaama
yā nééné n'deēe lámparas vɛɛ. 9 'Náá
tiempo ca^n'a Pablo mii^n ní 'áámá
sa^n'a 'díí^n chi nguuví sá Eutico chí
vɛ́ɛ́ sá na ventana, cyaadú n'dai sa.
Sa^n'ā mii^n chin'dáa sa ndiichí ndii
'ii^{n}nu^n piso. Taachí nadacuée^n yā
sa^n'ā mii^n ní 'āā n'dii sa. 10 Tuu'mi
ní nangua'āī Pablo mii^n ni tu'ma^n'á
yā sa^n'ā ní can'nuu yā sa^n'ā. Ní ca^n'a
Pablo chiī yā sa^n'ā s'uu^n: Nguɛ́ɛ́ 'va'á

nī. Canduuchi ntúū^n staava ye^n'ē
sa taama vmné^n'ēe. 11 Ch'iinu maá^n
ní Pablo cuindáá tuu^n yā cuaa^n
'nii^{n}nuú^n. Ní n'dee yā pan. Ní che'é
yā ndúúcu yā chi candií yā chi'cuee^n
ntúu^n yā nuu^{n}má^n yaa^n ndii
chīdɛɛvɛ. Níícú cuē^n'e yā. 12 Candɛ́ɛ
yā sa^n'ā 'díí^n mii^n ní candúúchi
sa. Ní yéénú n'dai yā ndúúcū
'viich'ɛɛtíínūu^n ch'ɛɛtɛ.

Cue^n'é yā ye^n'e yáā^n Troas ndii yáā^n Mileto

13 Nús'uū ni can'dáá naa^n 'nū ní
cue^n'e 'nū na barco na yáā^n Asón
chi ndaacá 'nū Pablo yáā^n mii^n.
Pablo mii^n 'āā ne^n'e sa chí caaca
sa na yá^n'āa. 14 Taachí Pablo
nduuvidaama sa nduucú 'nū na
yáā^n Asón mii^n, ní cue^n'é 'nū na
barco mii^n, ní ndaá 'nū na yáā^n
Mitilene. 15 Cue^n'é 'nū na barco mii^n
ní chidɛɛvɛ táámá nguuvi ndaa 'nū
nii^{n}nuú^n na isla Quío. Ní chidɛɛvɛ
táámá nguuvi chi ndaa 'nū isla
Samos. Ní cue^n'é 'nū ndaa 'nū na
yáā^n Trogilio. Ch'ɛɛtineé 'nū nguiinū
mii^n. Chidɛɛvɛ táámá nguuvi cue^n'é
'nū na barco ní ndaa 'nū yáā^n Mileto.
16 Pablo mii^n nacadíínuu^n sa chi
chó'o sa yá^n'āa Asia. Canéé chi
cacyiinu sa chi cunee ngiinu sa
nguuvi ye^n'ē Pentecostés chi 'viicu
ye^n'e cosecha na yáā^n Jerusalén
ndúúti chi cuūvi.

Pablo nga^n'a sa nduudu cuaacu ní dii^n sa despedir 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Mileto

17 Pablo dichó'o sa 'ii^n'yā^n ye^n'ē yáā^n
Mileto ndii yáā^n Efeso chi 'cáí yā
'ii^n'yā^n ndiicúū chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē yaācū. 18 Taachí ndaa 'ii^n'yā^n
s'ee^n nanáá^n Pablo, ca^n'a sá chii
sa 'ii^n'yā^n s'ee^n: Ndís'tiī deenú nī ti
ndii nguuví vmnáá^n vmnaa^n chi
ndaá yá^n'āa Asia táácā dií^n ní caneé
nduucú nī tanducué^n'ē tiempo.
19 Dií^n ntii^{n}nyu^n ye^n'e Señor ndúúcū
vaadī ndiicúú^n taavi. Ch'eenú chiī
taanduvɛ́ɛ́ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi dii^n
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n nduucú. Chɛɛ̄cú
níícú tun'daa nuū^{n}nī^n nduutinaá^n.
20 Ní 'áámá nga^n'á tanducué^n'ē
dendú'ū chi n'daacā ye^n'é nī. Ní
chi'cueé^n nanáá^n nducyaacá 'ii^n'yā^n
nduu va'ai nduu va'āī. 21 Ni ca^n'á
nduudu cuaacu 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n
ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē
ndaata Israel ye^n'ē chi ndaacādaamí
yā ye^n'é nducué^n'ē nuu^{n}ndi ye^n'é
yā nanáá^n Dendyuūs. Ní cu'téénu
yā ye^n'ē Señor Jesucristo ye^n'ē yú.
22 Maa^n ní cun'diichi nī. Canéé chi
dií^n cucaava espíritu ye^n'é. Ca^n'á
na yáā^n Jerusalén ní nguɛ́ɛ́ deenú
dɛ'ɛ̄ 'cueēnú mii^n. 23 Maa^n deenú
chi Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs
mii^n nga^n'a yā ngii yā 'úú na
nducyáácá yáā^n chi ca^n'á cunee
ngíínú chi 'cueēnú cuuví ní ca^n'á
vácūū. 24 Naati mar 'áámá naa^n
nguɛ́ɛ́ idií^n cuenta ndii nguɛ́ɛ́ ndúú
ya'áí 'úú vida ye^n'é maá^n. Canee
ngiinú chi di'cuiīnú ntii^{n}nyū^n ye^n'é,
ntii^{n}nyu^n chi teē Señor Jesús 'úú
chi caa^n'má^n nduudu cuaacu ye^n'é
yā ye^n'ē evangelio chí ndúúdú ngai
ndúúcū vaadī yeenú. Nduūdū mii^n
ye^n'e favor ch'ɛɛtɛ ye^n'é Dendyuūs.
25 Maa^n ní 'caandiveé^n nī. 'Úú ní
deenú ti mar 'áámá ndís'tiī nguaa^n
'ii^n'yā^n naachí chō'o ní ca^n'á ye^n'e
chi Dendyuūs nga^n'a yā ntii^{n}nyu^n
mar 'áámá nī 'aa ntɛ́ɛ́ n'diichí nī
naá^n. 26 Tanducué^n'ē chuū nga^n'á
ngií ndís'tiī maa^{n}nguuvi caati 'úú

nguɛ́ɛ́ canee chi dií^{n} responder ye^{n}'ē
mar 'áámá nī ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē vida
ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}. 27 Nguɛ́ɛ́
chee^{n}diitú ti ca^{n}'á tanducué^{n}'ē
consejo ye^{n}'e Dendyuūs ndúúcū
ndís'tiī. 28 Tuu'mi ní cundɛɛ nī
cuidado ye^{n}'ē maá^{n} nī ndúúcū
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā ti
Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs chi'neé^{n}
yā ndís'tiī cáávā chi cuuvi dii^{n} nī
cuidado ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénú
Señor, 'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á yā yaācū
ye^{n}'e Señor. Señor mii^{n} ní cai yā
'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū yuuú^{n} ye^{n}'ē maá^{n} yā.
29 'Úú ní deenú chi cuayiivi taachí
'āā ntɛ́ɛ́ canduuchí ní ndaa 'ii^{n}'yā^{n}
tan'dúúcā lobos nguaa^{n} ndís'tiī
ní dií^{n} yā chi nguɛ́ɛ́ dii^{n} n'daāca
nī ndúúcū tanducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}.
30 Nguaa^{n} ndís'tiī nūu^{n} nacuee^{n} sá^{n}'ā
s'ee^{n} chi nga^{n}'a nduudu chi nguɛ́ɛ́
n'daacā chi cuuvi candɛ́ɛ́ sa 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chí i'téénu yā Cristo ndúúcu sa.
31 Cáávā chuū cuin'diichi n'daaca nī.
N'gáácú nī ti chɛɛti 'ii^{n}nū^{n} nduuyū
ndii nguuvi ndii n'gaa^{n} nguɛ́ɛ́
chi'neé^{n} naá^{n} ca^{n}'á ndúúcū nuū^{n}nī^{n}
nduutinaá^{n} 'áámá 'áámá ndís'tiī.
32 Maa^{n} ní ndís'tiī hermanos, i'neé^{n}
ndis'tiī ye^{n}'e Dendyuūs ndúúcū
nduudu ye^{n}'ē favor ch'ɛɛtɛ taavi
ye^{n}'é yā. Nduudu mii^{n} diitu ch'ɛɛtɛ́
chi 'cuiitá ndis'tiī ní teē ndís'tiī
'áámá cosa chi vɛ́ɛ́ chi cuuví ye^{n}'e
nī ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi
Dendyuūs didɛɛvɛ́ yā. 33 Nguɛ́ɛ́ dií^{n}
ngueēe ndíí nguɛ́ɛ́ tuumi 'díí^{n}nguɛɛ
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú tuumi 'díí^{n}nguāa^{n}
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú catecai 'ii^{n}'yā^{n}.
34 Ndís'tiī ní deenú nī chi ta'á
dichíí'vɛ̄ 'úú ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé
nduucú ye^{n}'ē nducué^{n}'ē chi ne^{n}'é
'nū. 35 Tanducué^{n}'ē chuū chi'cueé^{n}
ndís'tiī chi dii^{n} yú ntii^{n}nyu^{n} 'túúcā.
Canee chi cuuvi cunnee yú 'ii^{n}'yā^{n}
chí ngi'vaachí. Ní nn'gaacu yú
nduudu ye^{n}'ē Señor Jesús mii^{n} chí
ca^{n}'a yā: N'daí taavi ca chi ca'a yú
nguɛ́ɛ́ ti chí cuta'ā yú.
36 Taachi ca^{n}'a yā chuū chiintii'yá
yā ní ca^{n}'angua'á yā ndúúcū
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} s'uú^{n}. 37 Tuu'mi
ní nducyaaca yā chɛɛcu taaví
yā ní tú'ma^{n}'á yā Pablo, maa^{n} ní
'nee^{n} cheendi yā 'ii^{n}'yā^{n}. 38 Nééné
ya'ai taaví yā cáávā nduudu
chi ca^{n}'ā Pablo mii^{n} chí 'āā ntɛ́ɛ́
nanguɛɛcuneé n'diichi nī naá^{n}. Ní
cue^{n}'e yā canguu yúúní yā sa^{n}'ā ndii
na barco.

Pablo cue^{n}'e sa na yáā^{n} Jerusalén

21 Cuayiivi chi n'daā cá 'nū
ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}, cue^{n}'e
'nū na barco ní cue^{n}'e 'nū yúúní
cuaacu ní ndaá 'nū na isla Cos.
Chidɛɛvɛ táámá nguuvi cue^{n}'e 'nū
na barco ní cho'ó 'nū na isla Rodas
ní ndii ye^{n}'ē isla mii^{n} ndaá 'nū na
yaā^{n} Pátara. 2 Ní ndaaca 'nū 'áámá
barco chi ca^{n}'a na yá^{n}'āa Fenicia,
cuch'ɛ́ɛ́ 'nū cue^{n}'é 'nū na barco. 3 Ní
n'diichí 'nū isla Chipre chi snee
lado tá 'cueēe. Ní cue^{n}'é 'nū na
yá^{n}'āa Siria, ní ndii mii^{n} ndaá 'nū na
yaā^{n} Tiro ti barco mii^{n} míí^{n} cu'nee^{n}
carga ye^{n}'ē. 4 Nndaacá 'nū 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi i'téénú Cristo ní canéé
'nū mii^{n} ndɛɛ̄chɛ̄ nguuvi. 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní nga^{n}'a yā ngiī yā Pablo mii^{n}
cáávā Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs
chi nguɛ́ɛ́ ca^{n}'a sa yáā^{n} Jerusalén.
5 Taachi snuū^{n} ca'a nguuvi mii^{n}
nan'dáa 'nū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ndaá
yā chi cunee ngíínú yā nús'uu
ndúúcū n'daataá ye^{n}'e yā ndúúcū

daiya yā ndii 'áámá lado ye^n'ē yáā^n.
Ní nducyaaca yā chiintii'yá yā na
'diituú nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. 6 Ní tu'ma^n'a 'nū
hermanos 'áámá 'nū taama 'nū ní
cue^n'é 'nū na barco. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
ní cuna^n'a yā na vaacu yā.
7 Nús'uū ní ch'iinu che^n'é 'nū na
barco. Cue^n'é 'nū ye^n'ē yáā^n Tiro
ní ndáa 'nū yáā^n Tolemaida. Ní
taachí yaa'vi hermanos nús'uu
ch'ɛɛtineé 'nū ndúúcu yā 'áámá
nguuvi. 8 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi
mii^n ni Pablo ndúúcū nús'uu chi
snéé 'nū ndúúcu sa, can'dáa 'nū.
Cue^n'é 'nū na yáā^n Cesarea. Ní
sndāa 'nū va'āī ye^n'e Felipe chí
nga^n'a sa evangelio chi ndúúdú ngai
ye^n'e Jesucristo. Felipe mii^n 'áámá
sa^n'ā naachi ndɛɛ̄chɛ̄ diáconos. Ní
canéé 'nū ndúúcu sa. 9 Sa^n'ā mii^n
cuūu^n n'daataá n'gáíyāa daiya sa
chi nga^n'ā tá chi Ndyuūs yaa'ví
yā. 10 Ch'ɛɛtinéé 'nū n'deee nguuví.
Cuch'éé^n 'áámá sa^n'ā profeta chi
caa^n'ma^n chi cuchíī chí ye^n'e yá^n'āa
Judea. Sa^n'ā mii^n nguuvi sa Agabo.
11 Sa^n'ā mii^n ní n'diichi sá nús'uū.
Sta'ā sá cinta ye^n'ē Pablo mii^n ní ca'ā
chiichi sá ca'a Pablo ndúúcū ta'á
yā. Ní ca^n'ā sá: Chuū nga^n'a Espíritu
N'dai ye^n'e Ndyuūs: 'Tíícā 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n ye^n'e yáā^n Jerusalén ca'ā
chiichí yā sa^n'a ye^n'e cinta 'cūū. Ní
nca'á yā sa'ā ta'a 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel.
12 Taachí ch'iindiveé^n 'nū ndúúcū
'ii^n'yā^n yáā^n mii^n nducyáácá 'nū
chiica 'nū Pablo mii^n chi nguɛ́ɛ́ cá^n'a
sa yáā^n Jerusalén. 13 Tuu'mi ní Pablo
mii^n nan'guɛɛcúta^n'ā sa: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví
chí ngɛɛcú ndís'tiī ní nééné i'nee^n
ya'ai nī staāvā ye^n'é? Ti 'úú ní nguɛ́ɛ́
dámaā^n chi 'caāchiichí yā 'úú caati
canéé chi 'cuuví na yáā^n Jerusalén
cucáávā Jesús mii^n.
14 Nguɛ́ɛ́ cuuvi di'cuíitu 'nū 'ii^n'yā^n
chí cu'nee^n 'nū 'ii^n'yā^n ní nga^n'á 'nū:
Cuuví tan'dúúcā chi ne^n'e Señor.
15 Cho'ōo ngúúví mii^n cúchɛɛ 'nū
na yáā^n Jerusalén ndúúcū dendu'ū
ye^n'é 'nū. 16 Ní ndaa ntúu^n yā
ndúúcū nús'uu ná^n'a yā chi i'téénú
Jesucristo ye^n'e yáā^n Cesarea. Ní
'ii^n'yā^n s'ee^n ndɛ́ɛ yā nús'uu na vaacu
'áámá sa^n'ā chi nguuvi Mnasón
chi ye^n'e isla Chipre. Sa^n'ā mii^n
i'teenu sa cuaa^n vmnaa^n ní nús'uu
ch'ɛɛtinée 'nū ndúúcu sa.

Sta'á yā Pablo na yaācū templo

17 Taachí ndaá 'nū na yáā^n
Jerusalén, hermanos yeenú taavi
yā taachi sndaa 'nū. 18 Chidɛɛvɛ
táámá nguuvi Pablo mii^n cue^n'e
sa ndúúcu 'nū ní snaá^n 'nū Jacobo
ndúúcū nducyáácá 'ii^n'yā^n ndiicúū
s'ee^n chi 'āā nduuvidaama yā.
19 Taachi dii^n sa saludar 'ii^n'yā^n
s'ee^n, Pablo ca^n'a sá chii sa 'ii^n'yā^n
ca'áámá ca'áámá nducué^n'ē dendu'u
chi Dendyuūs dií^n yā nguaa^n 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel
caavā ntii^{n}nyú^n yā. 20 Taachí 'ii^n'yā^n
s'ee^n ch'iindiveé^n yā chuū, s'téénu
yā Dendyuūs ní ca^n'a yā chii yā
sa^n'ā: 'Caandiveé^n nī, hermanos. Vɛ́ɛ́
cá 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n chi s'téénu
yā tan'duucā 'yaa^n millares. Ní
nducyaaca yā ní neené chi'téénu yā
ley ye^n'e Moisés. 21 Naati 'āā ca^n'a
yā chii yā 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'ē ndís'tiī
chi ndís'tiī ca'cuée^n nī nducyaaca
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n chi snée yā
nguaa^n 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē
'ii^n'yā^n Israel. Ca'cueé^n nī chi
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n nguɛ́ɛ́ cánéé chí

dií^n yā chi nga^n'a ley ye^n'ē Moisés
ndíí nguɛ́ɛ́ dií^n yā circuncidar
daiya yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú dií^n yā
costumbres ye^n'e Moisés. 22 ¿Dɛ́'ɛ
chiī tuu'mī? Neené n'deeé 'ii^n'yā^n
ca^n'á yā ní nduuvidáámá yā taachi
ch'iindiveé^n yā chi nndaá nī. 23 Dií^n
dí chuū chi nga^n'a 'nū ndúúcū dii:
Vɛ́ɛ́ cuūu^n sa^n'ā nguaa^n nús'uū chí
vɛ́ɛ́ compromiso ye^n'ē sa ndúúcū
Dendyuūs. 24 Candɛ́ɛ di sa^n'ā s'ee^n.
Tan'dúúcā costumbre ye^n'e religión
ye^n'ē di, nínduuví dɛɛvɛ́ di ndúúcu
yā ye^n'e nducué^n'ē. Niicú cuayiivi
nadíí'vɛ di sa^n'ā chí cuū tiī^n sa. Ní
nducyáácá 'ii^n'yā^n tuumícadiinúú^n
yā ti nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi ca^n'á yā
cucaavā ye^n'ē di. Ní tuumícadiinúú^n
yā chí ngíícá cuaacu di ní chi dii^n
di chi nga^n'a ley. 25 Naati 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata Israel chí
i'téénu yā nguɛ́ɛ́ canéé chi dií^n yā
chúū. Nús'uū ní idingúu^n 'nū chi
nguɛ́ɛ́ du'ū chi canéé chí dii^n chuū.
Dámaā^n chi nguɛ́ɛ́ cuta'á yā yuutɛ
ye^n'ē 'iiti chi 'caa^n'nú^n yā caavā
ídolos, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú yuuú^n ye^n'é
tī, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú yuuú^n ye^n'e 'iiti
chi nduuchi díi'nú yā daandu tī. Ní
nguɛ́ɛ́ cánéé chí cunéé sa ndúúcū
'áámá n'daatāa chi nguɛ́ɛ́ n'daataá
ye^n'ē sa.

26 Tuu'mi ní Pablo mii^n nícāndɛ́ɛ sa
'iis'uū^n. Ní chidɛɛvɛ táámá nguuvi
tan'dúúcā costumbre ye^n'é yā Pablo
'āā nididɛɛvɛ́ sa maa^n sa ndúúcū
sa^n'ā s'ee^n. Ní sndáa yā yaācū
templo chí caa^n'má^n yā chí cúúnú
ca'ā nguuvi ye^n'ē compromiso ye^n'é
yā, chi cánéé chí ca'a yā 'áámá
'aama yā ofrenda ye^n'é yā.

27 Taachi cánéé chí cúúnú ca'ā
chí ndɛɛ̄chɛ̄ nguuvi, taachí 'ii^n'yā^n
Israel ye^n'ē yá^n'āa Asia n'diichí yā
Pablo chɛɛti yaācū templo n'gaā'vá
yā ndúúcu sa. Ní dií^n yā chi nduuvi
taá^n yā nducyaaca yā. Ní sta'á yā
Pablo. 28 N'gaī yiicú yā: Ndís'tiī sa^n'ā
Israel, cúnnéé nī. Sá^n'a 'cūū chí
nduu cuaa^n ngi'cuee^n sa nducyaaca
'ii^n'yā^n contra yáā^n mii^n ndúúcū ye^n'ē
contra ye^n'e ley ndúúcū ye^n'ē contra
ye^n'e lugar 'cūū. N'déee ca nguɛ́ɛ́ ti
chuū. Ní candɛɛ sa 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
ye^n'e ndaata Israel chɛɛti yaācū
templo. Ní divaatí sa yaācū templo
chí dɛɛvɛ.

29 Tii cuáá^n vmnaa^n ní ná^n'ā
'ii^n'yā^n n'diichí yā ndúúcu sa sá^n'ā
chi nguuvi Trófimo ye^n'ē yáā^n
Efeso. Ní nadacádíínuu^n yā chi
Pablo mii^n nicandɛ́ɛ sa sa^n'ā chɛɛti
yaācū templo. 30 Nducyáácá 'ii^n'yā^n
mii^n n'gɛɛcú cheendí yā ní ch'ii
dáanā ye^n'é yā. Ní din'gíínu yā ní
sta'á yā Pablo mii^n ní tun'dáa yā
sa^n'a chɛɛti yaācū templo. Ní hora
míí^n nūu^n n'gaadí yā cheendi va'aī
yáacū templo. 31 Ní dii^{n}nú yiinu
yā chi 'caa^n'nu^n yā Pablo. 'Áámá
yā ca^n'a yā ye^n'ē comandante, chi
nducyáácá 'ii^n'yā^n yáā^n Jerusalén
nguɛɛ 'diii^n snée yā. 32 Tuu'mí
nūu^n comandante sta'á yā soldado
s'ee^n ndúúcū capitán ní chéénu
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n naachi canéé
Pablo mii^n. Taachí nducyaaca yā
n'diichí yā comandante ndúúcū
soldado s'ee^n tuu'mi s'nee^{n}naa^n yā
chi n'ge^n'é yā Pablo mii^n. 33 Taachí
ndaā comandante tuu'mi ní sta'á
yā Pablo ní ca^n'á yā orden chí chɛɛ̄
chiichí sá ndúúcū 'uuvi cadenas. Ní
comandante tiinguuneé^n yā: ¿Du'u
rá sa^n'ā mii^n ní dɛ'ɛ̄ vɛɛ mii^n ní
dɛ'ɛ̄ idii^n sa? 34 Naachi n'deee n'dai

'ii^n'yā^n, ná^n'a yā ní n'gaí yā 'aama
naa^n, ná^n'a yā n'gaí yā taama naa^n,
ní 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ itumicádiinúú^n
yā ye^n'ē sa chi tátiī n'gaí yā. Ca'á yā
orden chi cho'ó yā sa^n'ā na vácūū
naachi sneé soldado s'ee^n. 35 Taachi
Pablo mii^n cúchɛɛ sa nandɛɛ̄, candɛ́ɛ
yā yaācū soldado s'ee^n sa^n'a cáávā
chi taā^n 'ii^n'yā^n s'ee^n ndúúcu sa. 36 Ti
n'deēe n'dáí 'ii^n'yā^n ye^n'e yaā^n mii^n
cue^n'e yā cuaa^n dáámí sa^n'ā mii^n ní
n'gaī yā: 'Cuuvi sa.

Pablo nga^n'a sa ye^n'ē maa^n sa na yáā^n Jerusalén

37 Taachí tucá'a yā dii^{n}yú yā na
vácūū tuu'mi ní Pablo mii^n nga^n'a sa
ngii sa comandante: ¿'Áá 'cuáá^n nī
chi caa^{n}má^n 'tɛɛ ndúúcū n'diī? Ní
comandante ca^n'ā sa: ¿'Áá déénú dí
davaacu griego? 38 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ díí
sa^n'ā ye^n'e yá^n'āa Egipto chi dii^n di
chí nduuvi taá^n yā 'ii^n'yā^n vmnaa^n
ye^n'e nguuvi mii^n ní tun'dáa di cuūu^n
mil 'ii^n'yā^n chi duucu na yá^n'āa
cuu^{n}má^n?
39 Tuu'mi ní ca^n'ā Pablo: 'Úú ní
sa^n'ā Israel ye^n'ē yáā^n Tarso, sa^n'ā
ye^n'ē 'áámá yáā^n ch'ɛɛtɛ̄ ye^n'e yá^n'āa
Cilicia. Ngiicá nanáa^n nī, 'cuaa^n nī
chi yaa'ví 'ii^n'yā^n.
40 Taachí sa^n'ā mii^n ca'a sa lugar,
Pablo mii^n chééndii sa nāndɛɛ ní
ca'a sa señal 'ii^n'yā^n ndúúcū ta'ā sa,
ní taachí 'diii^n ní ca^n'a sa ndúúcū
davaacu hebreo. Ní ca^n'a sa:
22 Ndís'tiī sa^n'ā ní ndís'tiī
vi'í ndúúcū 'ii^n'yā^n ndicúū,
'caandiveé^n nī chi nga^n'á ye^n'ē maá^n
nanáá^n ndis'tiī.
2 Taachí ch'iindiveé^n yā chi nga^n'ā
sa davaacu hebreo, ch'ɛɛtinéé
'diii^n cá yā. Pablo mii^n ní ca^n'ā sa:
3 Cuaacu níí^{n}nyú^n sa^n'ā Israel 'úú.
Ch'iindiyaá^n na yáā^n Tarso ye^n'ē
yá^n'āa Cilicia, naatí ch'iitá na
yaá^n 'cūū. Ch'eé^n ndúúcū maestro
Gamaliel mii^n. Tan'dúúcā chi nga^n'ā
na ley ye^n'ē chiida yú. 'Úú chí
dií^n ndúúcū núú^{n}má^n staava ye^n'é
tan'dúúcā chi maa^n nducyaaca nī
dií^n nī ndúúcū Dendyuūs. 4 'Ii^n'yā^n
chi cué^n'ē Yúúní 'cūū 'úú can'daá
'ii^n'yā^n mii^n. Ní sta'á ndii n'daataá
ndíí sa^n'ā ní nca'á 'ii^n'yā^n chi
cuɛɛtinúú^n yā vácūū chí 'cuūvi yā.
5 'Tiicá ntúū^n chiiduú ch'ɛɛtɛ cá ye^n'e
Israel mii^n testigo ye^n'é ndúúcū
nducyaaca 'ii^n'yā^n ndiicúū. 'Tiicá
ntúū^n 'úú sta'á carta ndúúcū orden
chi 'cuu^n'mí^n 'ii^n'yā^n s'ee^n ní cue^n'é
naachi snéé hermanos. Ní cue^n'é
yáā^n Damasco ní cue^n'é chi candɛɛ́
presos hermano s'ee^n ndii yáā^n
Jerusalén. 'Tiicá ntúū^n 'ii^n'yā^n chi
sneé yā mii^n ní cuuví yā castigados.

Pablo nga^n'a yā taacā i'teenú yā

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

6 Naatí chiī taachi yúúní canuú^n,
ndaá nii^{n}nuú^n yáā^n Damasco
tan'dúúcā ma^n'a nguuvi dáácánaāa^n
nndaā 'áámá dɛɛvɛ ye^n'ē nanguuvi
naachi 'úú caneé. 7 Ní sndɛɛvɛ́ ná
yá^n'āa. Ní ch'iindiveé^n 'áámá nduudu
chi nga^n'a ngiī 'úú: Saulo, Saulo,
¿dɛ'ɛ̄ cúú chi nn'daā dī 'úú chi nééné
ya'ai 'úú? 8 Tuu'mi nan'guɛɛcuta^n'á:
¿Du'ú n'diī, Señor? Ní ca^n'a yā chīi
yā 'úú: 'Úú Jesús ye^n'e yáā^n Nazaret
mii^n chí n'daā di 'úú ní nguɛ́ɛ́ ne^n'ē
di n'diichi di 'úú. 9 'Ii^n'yā^n chi snéé
nduucú cuaacu níí^{n}nyú^n n'diichí yā
dɛɛvɛ mii^n. Ní dii'yá yā chii. Naati
nguɛ́ɛ́ ch'iindiveé^n yā nduudu chí
nga^n'a Señor Jesús nduucú. 10 Ní

ca^{n}'á: ¿Dɛ'ɛ̄ dií^{n}, Señor? Señor mii^{n}
nga^{n}'á yā ngiī yā 'úú: Nducuee^{n} dí
ní cue^{n}'e di na yáā^{n} Damasco. Mii^{n}
cadiinuu^{n} di tanducué^{n}'ē chi canee
chi dii^{n} di. 11 'Úú ní nguɛ́ɛ́ inaá^{n}
cáávā chí ch'ɛɛdi nduutinaá^{n} ye^{n}'ē
vaadī dɛɛvɛ ch'ɛɛtɛ ca chi dɛɛvɛ
mii^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} chi snée yā nduucú
candɛ́ɛ́ nee yā ta'á ní ndaá yáā^{n}
Damasco.
12 Tuu'mi ni mii^{n} canee 'áámá
sa^{n}'ā chi nguuvi Ananías, sa^{n}'ā
chi dii^{n} sa tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley
mii^{n}. Ní nguaa^{n} nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} chi snée yā, nga^{n}'á
yā chi sa^{n}'ā mii^{n} n'dai taavi sa.
13 Ndaá yā nanaá^{n} ní ndaa nii^{n}nú^{n}
yā ní ca^{n}'a yā: Dii hermano Saulo,
nan'guaā^{n} nduutináa^{n} di. Ní hora
mii^{n} nūu^{n} n'guaa^{n} nduutinaá^{n} ní
snaá^{n}. 14 Sa^{n}'ā mii^{n} ní ca^{n}'ā sa:
Ndyuūs ye^{n}'ē chiida yú ndɛɛvɛ yā
dii chí cuuvi déénú dí chí ne^{n}'e
yā. Ní cuuvi n'diichí di Jesús chi
n'dai taavi. Ní 'caandivee^{n} di chí
nga^{n}'a yā. 15 Ti cuuví di caa^{n}'ma^{n} di
nduudu cuaacu ye^{n}'é yā ye^{n}'ē cosa
chi 'aa n'diīchi di ndúúcū chi 'aa
ch'iindivee^{n} di nanáá^{n} nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}. 16 Maa^{n} ní ¿dɛ'ɛ̄ ínee ngiinu
di? Cuééndii di ní cuɛɛdinuū^{n}nī^{n} di
ní didɛɛvɛ́ di dii ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'ē
di. Caa^{n}'ma^{n}ngua'a di nanáá^{n} Señor
Jesús.

Dicho'ó yā Pablo nanaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel

17 'Túúcā chiī. Taachí
nanguɛɛcúndií na yaā^{n} Jerusalén
mii^{n} ní taachí ca^{n}'angua'á na yaācū
templo n'diichí 'áámá visión, cosa
tan'dúúcā chii^{n} ch'ii^{n}nú. 18 Ní
n'diichí 'ii^{n}'yā^{n} ní ca^{n}'á yā chii yā
'úú: Diinú yii^{n}nu di ní cueenu di
ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén, ti nguɛ́ɛ́ 'cúaa^{n}
yā nduudu cuaacu ye^{n}'é. 19 'Úú ní
ca^{n}'á: Señor 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} deenú yā
ye^{n}'ē nducyáácá yā chi snúu^{n} yā
yaācū sinagoga s'ee^{n} ti 'úú ní ch'ií
'ii^{n}'yā^{n} vácūū ní ch'e^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'teenú yā n'dii. 20 Ní taachi ch'iī
Esteban sa^{n}'ā chi ca^{n}'a nduudu
cuaacu ye^{n}'é nī, 'úú ntúū^{n} ni caneé
nanáa^{n} sa. 'Úú ní 'cuú^{n} chi ch'iī sa.
Ní nguain'daí cotón ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
ch'ii^{n}'nū^{n} sa^{n}'ā. 21 Tuu'mi ca^{n}'a Jesús
chīi yā 'úú: Cué^{n}'é dí, ti 'úú idicho'ó
dii yá^{n}'áí n'dai ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel.

Pablo nanáá^{n} comandante

22 Ní taachi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ch'iindiveé^{n}
yā ndii nduudú 'cūū tuu'mi ní ca^{n}'a
yuudú yā: Divíi di sá^{n}'a 'cūū na yá^{n}'āa
ti nguɛ́ɛ́ canéé chí cunduuchi sa.
23 Taachí 'cai yā ní chíín'cuu^{n} yā
catecai yā ní chingée yā iyaācá na
'yúúné, 24 comandante chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ca^{n}'ā sa chi cu'nuú^{n} yā
Pablo vácūū. Ní ca^{n}'ā orden chi ca^{n}'á
yā tiingúúnee^{n} yā Pablo ní ch'e^{n}'é
yā Pablo, maa^{n} niicu cadíínuu^{n} yā
dɛ'ɛ̄ cáávā chi n'gāi yā contra ye^{n}'ē sa.
25 Taachí dichiichí yā Pablo ndúúcū
yii^{n}ma^{n}, Pablo mii^{n} ní ca^{n}'ā sa capitán
chi sneé yā mii^{n}: ¿'Áá canéé chi
'cue^{n}'é nī 'áámá sa^{n}'ā romano ndúúti
chi nguɛ́ɛ́ ndaaca nī nuu^{n}ndi ye^{n}'ē sa?
26 Taachí capitán mii^{n} ch'iindivee^{n}
sa chuū, cue^{n}'e sa níícú ca^{n}'a sa
ye^{n}'e comandante ní yaa'vi sa:
N'diichí nī, ¿dɛ'ɛ̄ dií^{n} nī caati sá^{n}'a
'cūū ní sa^{n}'ā romano sa?
27 Ndaa comandante ní ca^{n}'a sa:
Cuuvi di 'úú. ¿'Áá díí sa^{n}'ā romano?
Pablo mii^{n} ní ca^{n}'a yā: 'Tíicā.

28 Nan'guɛɛcúta^{n}'ā comandante:
'Úú caí māa^{n} 'úú. N'deēé tuūmī ca'á
ní ndii chíí sa^{n}'ā romano 'úú. Tuu'mi
ní Pablo mii^{n} ní ca^{n}'a sa: 'Úú ní
ch'iīndīyaá^{n} na yá^{n}'āa romano 'tíícā.
29 Ní cue^{n}'é yā ye^{n}'ē sa 'ii^{n}'yā^{n} chi
sta'a orden chi 'cue^{n}'é yā sa^{n}'ā.
Taachí comandante tuumīcádiinuu^{n}
sa chi sa^{n}'ā romano sa, tuu'mi dii'yá
ntúu^{n} sa chiī, chi dichiīchí sa Pablo.

Pablo nanáá^{n} concilio

30 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi sá^{n}'ā
mii^{n} ne^{n}'e sa cadíínuu^{n} sa dɛ'ɛ̄ cáávā
chi tun'dáá nuu^{n}ndi 'ii^{n}'yā^{n} Israel
s'ee^{n}. Divíi yā cadenas ye^{n}'ē Pablo
mii^{n} ní ca'a yā orden chi cho'ó yā
Pablo nanáá^{n} chiiduú n'gɛɛtɛ́ ye^{n}'e
Israel ndúúcū nducué^{n}'ē 'ii^{n}ntyé^{n}'ē
ye^{n}'e concilio. Ní tun'dáa yā Pablo
mii^{n}. Ní ch'i^{n}'i yā sa^{n}'ā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}.

23 Tuu'mi ní Pablo mii^{n}
ch'íínú cuaacu sa sa^{n}'ā s'ee^{n}
ye^{n}'ē concilio. Ní ca^{n}'a sa: Ndís'tiī
sa^{n}'ā vi'í, Ndyuūs ní n'diichí yā
taanduvɛ́ɛ́ chi 'úú dií^{n} ní nguɛ́ɛ́ dií^{n}
'uūvī staava ye^{n}'é ye^{n}'e cosa chi dií^{n}.
2 Ananías, sa^{n}'ā chi chiiduú ch'ɛɛtɛ
cá ye^{n}'e Israel ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n}
chi canee daama yā ndúúcu sa
chí 'cue^{n}'e yā cheendi sa. 3 Tuu'mi
ní Pablo míí^{n} ní ca^{n}'a sa: Ndyuūs
'cue^{n}'é yā dii, sa^{n}'ā chi tan'dúúcā
'aama chɛɛti cuɛ́ɛ̄. ¿'Áá dii^{n} di juzgar
'úú tan'dúúcā ley mii^{n}, 'iicu nguɛ́ɛ́
idii^{n} di cumplir chi nga^{n}'ā ley, níícú
maa^{n} ní nga^{n}'ā di chi 'cue^{n}'é yā 'úú?
4 'Ii^{n}'yā^{n} chi snée yā nanáá^{n} Pablo
ca^{n}'a yā: ¿'Áá chiiduú ch'ɛɛtɛ ca ye^{n}'é
Dendyuūs nga^{n}'ā taa^{n} di ngii di 'tíícā?
5 Pablo mii^{n} ní ca^{n}'a sa: Ndís'tiī vi'í,
'úú ní nguɛ́ɛ́ deenú chi sá^{n}'a 'cāā chi
chiiduú ch'ɛɛtɛ cá ye^{n}'e Israel. Naati
cánéé nguū^{n}. Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} taa^{n} di
ye^{n}'ē 'áámá sa^{n}'ā ch'ɛɛtɛ ye^{n}'e Israel
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē di.
6 Tuu'mi Pablo mii^{n} tuumicádiinuu^{n}
sa chi 'áámá taa^{n} yā ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}
saduceo s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
chi nanduuchi 'ii^{n}'yā^{n} ni táámá
táa^{n} yā ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} fariseos chi
i'téénu chí nanduuchi 'ii^{n}'yā^{n}. Ní 'cai
yuudu sa nanáá^{n} nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'ē concilio: Ndís'tiī sa^{n}'ā vi'í, 'úú
ní sa^{n}'ā fariseo 'úú ní daiyá sa^{n}'ā
fariseo 'úú. Dií^{n} yā juzgar 'úú ye^{n}'ē
chi canee ngíínú yā chí nadacuée^{n}
yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
7 Taachí ca^{n}'a yā chuū vɛ́ɛ́ 'uuvī
vaanicadiinūu^{n} ye^{n}'e sa^{n}'ā fariseos
ndúúcū sa^{n}'ā saduceos. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní divíi yā 'áámá taa^{n} táámá
taa^{n}. 8 Caati 'ii^{n}'yā^{n} saduceos nga^{n}'á
yā chi nguɛ́ɛ́ iniduuchi 'ii^{n}'yā^{n} ndii
nguɛ́ɛ́ nduu ángel ra ndíí nguɛɛ
nduu espíritus. 'Ii^{n}'yā^{n} fariseos
nga^{n}'á yā ti vɛ́ɛ́ 'tíícā. 9 Ní n'deee
n'dái ca^{n}'a yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní nacuée^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi déénú taavi ley lado
ye^{n}'ē fariseos ní ca^{n}'a yā chi chuū
chi cuaacu. Ní nga^{n}'a yuudu yā:
Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi nguɛɛ n'daacā
inndaācá 'nū ye^{n}'e sa^{n}'ā mii^{n}. Ndúúti
'áámá espíritu o 'áámá ángel yaa'vi
yā Pablo mii^{n} nguɛ́ɛ́ n'daacā chi
'cuu^{n}'ma^{n} yú ndúúcū Dendyuūs.
10 Taachi vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va chi
ch'ɛɛtɛ ca tuu'mi ní comandante
'va'á yā chí 'caa^{n}'nú^{n} yā Pablo. Ní
comandante mii^{n} dicho'ó yā soldado
s'ee^{n} chi cue^{n}'ē sa ní cuta'a sa Pablo
mii^{n} nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní candɛ́ɛ
sa Pablo na vácūū. 11 Táámá nguiinū
mii^{n} ndaā Señor Jesús nanáa^{n} yā ní
ca^{n}'a yā: Pablo, nguɛ́ɛ́ cu'nee^{n} duuva

di. Tan'dúúcā chi nga^n'a di nduudu
cuaacu ye^n'e 'úú na yáā^n Jerusalén
'tiicá ntúū^n caa^n'ma^n di ye^n'ē 'úú na
yáā^n Roma.

'Ii^n'yā^n s'ee^n dií^n yā compromiso chí 'caa^n'nú^n yā Pablo

12 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi, ná^n'ā
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n nduuvidaamá
yā ni dií^n yā compromiso chí
nguɛ́ɛ́ che'e yā ndíí nguɛ́ɛ́ cu'ú
yā ne^n'e chí 'āā cuɛ́ɛ́ 'caa^n'nú^n yā
Pablo mii^n. 13 Ngo'o 'úúvi ngɛɛcu
'ii^n'yā^n chi nduuvidaamá yā ye^n'e
chúū. 14 'Ii^n'yā^n s'uú^n ní che^n'é yā
nanáá^n chiiduú n'gɛɛtɛ́ ye^n'e Israel
ndúúcū 'ii^n'yā^n ndiicúū ní ca^n'a yā:
Nús'uu ní nduuvidáámá 'nū ní dií^n
'nū compromiso chi dií^n 'nū sufrir
ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ 'nuú 'nū che'é 'nū
taanduvɛ́ɛ́ ndíí 'caa^n'nú^n 'nū Pablo.
15 Maa^n ní ndís'tiī ndúúcū 'ii^n'yā^n
ye^n'e concilio, cavyaa^n cáácá yā
nanáá^n comandante chi candɛ́ɛ yā
Pablo ní chicuú yā nanáá^n nús'uū.
Dií^n nī tan'dúúcā chi ne^n'e di
tiinguunee^n di cosa chi cuaacu ye^n'é
yā. Niicu nús'uu, 'aa snéé ngiinú 'nū
chi 'caa^n'nú^n 'nū sa^n'ā taachí ndaa sa.
16 Tuu'mi ní 'áámá sa^n'ā daiya tá^n'ā
vi'ī Pablo, taachí ch'iindiveé^n sá chí
ca^n'a yā dɛ'ɛ chi dií^n yā, che^n'e sa ní
chi ndaa sa chɛɛti vácūū mii^n ní ca^n'a
sa chii sa Pablo mii^n. 17 Pablo mii^n 'cai
sa capitán ní ca^n'a sa: Candɛ́ɛ di sa^n'ā
'díí^n 'cūū nanáá^n comandante ti canéé
chi cuuvi sa 'ii^n'yā^n dɛ'ɛ̄ chi deenu sa.
18 Sa^n'ā mii^n sta'a sa sa^n'ā 'díí^n ní
candɛɛ sa sa^n'ā nanáá^n comandante
ní ca^n'a sa: Pablo chi canúú^n vácūū
di'cuíítu sā 'úú chí candɛɛ́ sa^n'ā 'díí^n
'cūū nanáa^n nī. Vɛ́ɛ́ chí déénú sá chí
caa^n'ma^n sa ndúúcu nī.
19 Comandante mii^n ní sta'á yā ta'ā
sa ní cue^n'é yā taama lado ndúúcu
sa ní ntiinguunée^n yā sa^n'ā: ¿Dɛ'ɛ̄
chí cuuvi di 'úú?
20 Ní ca^n'a sa chii sá 'ii^n'yā^n: 'Ii^n'yā^n
Israel s'ee^n ní chií yā ní caacá yā
nanáa^n nī chi cavyaa^n ní candɛ́ɛ nī
Pablo nanáá^n 'ii^n'yā^n ye^n'e concilio.
'Ii^n'yā^n s'ee^n nduuvidaamá yā ní
itiingúuneé^n yā Pablo mii^n 'áámá
chi cuaacu níí^{n}nyú^n ye^n'ē sa. 21 Naati
n'diī, nguɛ́ɛ́ cu'téénu nī. Ngo'ō 'uuvi
ngɛɛcu sa^n'ā s'ee^n ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel
chi 'cuɛɛtinúú n'de'ei yā 'diituú
cyúúní. 'Ii^n'yā^n s'ee^n nduuvidaama
yā chi dií^n yā compromiso ní
cadíínuu^n yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
chi nguɛ́ɛ́ ndúú che'e yā ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú cu'u ra yā taanduvɛ́ɛ́ ndii yā
chi 'caa^n'nú^n yā Pablo. Maa^n ní listos
canee yā ní canee ngíínú yā cáávā
chi caa^n'má^n n'diī.
22 Tuu'mi ní comandante dichó'o
sa sa^n'a 'díí^n chi nguɛ́ɛ́ caa^n'ma^n sa
cuuvi sa mar 'áámá 'ii^n'yā^n chi ca^n'a
sa chii sa 'ii^n'yā^n ye^n'ē chúū.

Dicho'ó yā Pablo nanáá^n Félix sa^n'a gobernador

23 Comandante mii^n 'cai yā na
'uuvi capitán. Ní ca^n'á yā chiī yā
sa^n'a soldados chi nduuvidáamá
sá taanduu n'gɛɛcu nuú^n yaaa^n na
'uuvi ciento soldado s'ee^n ndúúcū
'ii^{n}nū^n ngɛɛcu ndiichí soldados chi
sndúu^n sa 'yúūdūu ndúúcū 'uuvī
ciento soldado chi vɛ́ɛ́ lanza ye^n'é
yā. Ní cho'ó nducyaaca yā yáā^n
Cesarea. 24 Ní cundiyaá^n nī 'iiti ti
cunduū Pablo ní candɛ́ɛ nī sa^n'ā
ndúúcū cuidado nanáá^n Félix chi
gobernador. 25 Ní dingúu^n sa 'áámá
carta ndúúcū nduudú 'cūū:

26 'Úú Claudio Lisias idinguú^{n}
ye^{n}'é nī Félix sa^{n}'ā gobernador chi
n'dai taavi: N'dáí nī. 27 Sa^{n}'a 'cūū ní
sta'a 'nū sa^{n}'ā caava 'ii^{n}'yā^{n} Israel
s'ee^{n} chí ne^{n}'e 'caa^{n}'nu^{n} yā sa^{n}'ā.
'Úú ninguá^{n}'áí sa^{n}'ā mii^{n} ndúúcū
soldado s'ee^{n} tí deenú chí sa^{n}'ā
romano sa^{n}'ā mii^{n}. 28 Ní ne^{n}'é deenú
dɛ'ɛ̄ cáávā tun'dáa yā nuu^{n}ndi ye^{n}'ē
sa. Candɛɛ́ sa^{n}'ā nanáá^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'ē
ye^{n}'ē concilio ye^{n}'é yā. 29 Ní táácā
chí tun'dáá nuu^{n}ndí yā ye^{n}'ē sa
caavā ley ye^{n}'é yā naati mar 'áámá
nuu^{n}ndi ch'ɛɛtɛ ye^{n}'ē sa chi 'caa^{n}'nú^{n}
yā sa^{n}'ā o cunúú^{n} sa vácūū. 30 Taachí
'úú chicadiinúú^{n} chi nduuvidaamá
yā contra ye^{n}'ē sa^{n}'á 'cūū, hora mii^{n}
dicho'ó sa^{n}'ā nanáá^{n} n'diī. Ní nga^{n}'á
ngií sa^{n}'ā chi tun'dáá nuu^{n}ndi ye^{n}'ē
sa chi chīi yā nanáa^{n} nī. Ní cuuví
yā n'diī dɛ'ɛ̄ chi canée yā ndúúcu sa.
N'dáácā canée nī.
31 Soldado s'ee^{n} sta'á yā Pablo
tan'dúúcā chi ca^{n}'a yā chīi yā sa^{n}'ā
ní nguiinū mii^{n} candɛ́ɛ yā sa^{n}'ā ná
yáā^{n} Antípatris. 32 Chidɛɛvɛ táámá
nguuvi ní soldado chi sndúū 'yuúdūu
cue^{n}'é yā ndúúcū Pablo ní ná^{n}'a
yā nguɛɛcunée yā na va'āī ch'ɛɛtɛ
naachi canéé vácūū. 33 Taachí ndaá
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} na yáā^{n} Cesarea, ca'á
yā carta gobernador Félix ní dií^{n}
yā presentar ntúu^{n} Pablo nanáá^{n}
gobernador. 34 Gobernador mii^{n}
ch'eé^{n} yā carta ní tiinguunée^{n} yā:
¿Tií yá^{n}'āa sa^{n}'ā? Ní tumicadííinuu^{n} yā
chi sa^{n}'ā ní ye^{n}'e yá^{n}'āa Cilicia. 35 Ní
ca^{n}'a yā chii yā Pablo: Cu'nee^{n} veé^{n}
ye^{n}'ē di taachi ndaa sa chi tun'dáá
nuu^{n}ndi ye^{n}'ē di. Ní dicho'ó yā 'áámá
sa^{n}'ā soldado chi dii^{n} cuidado sa^{n}'ā
na váácū Herodes naachi dii^{n} juzgar
'ii^{n}'yā^{n}.

Pablo ca^{n}'a sa ye^{n}'ē maa^{n} sa nanáá^{n} Félix

24 Cho'ō nyu^{n}'u nguuvi ní
ca'aí chiiduú ch'ɛɛtɛ ca
ye^{n}'e Israel chi nguuvi Ananías
ndúúcū ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ndiicúū
ndúúcū 'áámá sa^{n}'ā chi nguuvi sa
Tértulo. Sa^{n}'ā mii^{n} neené n'dɛɛvɛ́
indee sa. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chiī yā
nanáá^{n} gobernador ní caa^{n}'má^{n} yā
contra ye^{n}'e Pablo mii^{n}. 2 Taachí
gobernador Félix 'cai yā Pablo mii^{n}
tuu'mi ní sa^{n}'ā chi nguuvi Tértulo
ca^{n}'a sa nuu^{n}ndí ye^{n}'ē Pablo mii^{n}
ní ca^{n}'a sa: Déénu 'nū ti cááva nī,
n'dīī Félix, vɛ́ɛ́ vaadī yeenú 'nū ní
'āā nin'guɛɛtinée 'nū ndúúcū vaadī
'diīí^{n} ch'ɛɛtɛ. Nééné n'deee n'dáí
déndu'ū chi n'dai na yáā^{n} vaacú 'nū
cáávā vaanicadiinúu^{n} n'dáí ye^{n}'é
nī. 3 N'diī, Félix chi n'dai taavi
n'diī, nús'uū ní ch'iindiveé^{n} 'nū
nduudu ye^{n}'é nī nducué^{n}'ē tiempo
nducué^{n}'ē cuaa^{n} ní ca^{n}'á 'nū Ndyuūs
nadíí'vɛ n'diī cáávā chi dií^{n} nī.
4 Chi 'āā ntɛ́ɛ́ tee 'nū vaadī 'caa'va
n'dīī 'naa^{n} tiempo ngiicá nanáá^{n}
n'diī chi n'dai chi 'caandivee^{n} nī
ye^{n}'e 'nū ndúúcū vaadī n'dai
ye^{n}'é nī. 5 Sá^{n}'a 'cūū nééné itee sa
vaadī 'caā'vā nús'uū yáā^{n} vaacú
'nū. Níícú ididá^{n}'a sa 'ii^{n}'yā^{n} nguaa^{n}
ndueyáácá 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} chi
snée yā núú^{n}má^{n} i^{n}'yee^{n}dī. Ní sa^{n}'ā
mii^{n} nga^{n}'ā ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}
chi nazarenos chi i'téénu yā Jesús.
6 Ní ne^{n}'e ntúu^{n} sa divaatí sa yaācū
templo. Sta'á 'nū sa^{n}'ā ní ne^{n}'é 'nū
cadíínuu^{n} 'nū ye^{n}'ē sa tan'dúúcā ley
ye^{n}'é 'nū. 7 Comandante ye^{n}'ē 'áámá
taa^{n} soldado chi nguuvi Lisias ndáa
sa naachi snée 'nū ni sta'a sa Pablo

ndúúcū vaadi diituú ye^n'ē sa ni divíi
sa Pablo na ta'á 'nū. 8 Dicho'ó yā
sa^n'ā s'ee^n chi tun'dáá nuu^{n}ndi ye^n'e
Pablo chi ndáa sá nanáá^n n'diī. Maa^n
ní taachi dii^n nī juzgar cadíínuu^n nī
ye^n'é nducué^n'ē dendu'ū dɛ'ɛ̄ cáávā
chi tun'dáá 'nū nuū^{n}ndī ye^n'ē sa.
9 'Ii^n'yā^n Israel s'ee^n nga^n'á yā
chi 'tíícā chi ca^n'a Tértulo mii^n.
10 Tuu'mi ní ca'a gobernador señal
Pablo chi caa^n'ma^n sa. Pablo mii^n
n'guɛɛcúta^n'ā sa: 'Úú deenú ti 'āā
nééné 'āā 'naa^n canee nī juez ye^n'ē
nación 'cūū. 'Úú nga^n'á ye^n'ē maá^n
ndúúcū confianza. 11 Ti ní deenu
nī maa^n taandúū ndichúúví nguuvi
chí chɛɛ́ na yáā^n Jerusalén chi
cuuvi cu'teenú Dendyuūs. 12 Nguɛ́ɛ́
ndaāca yā 'úú chi ngu^n'ú ndúúcū
mar 'áámá 'ii^n'yā^n, ní nguɛ́ɛ́ dií^n chi
n'deee n'dáí 'ii^n'yā^n nguɛɛ snéé 'dií^n
yā, ní nguɛ́ɛ́ ndúú ná yáacū templo
mii^n, ní nguɛ́ɛ́ ndúú ná yaācū
sinagoga, ní nguɛ́ɛ́ na yáa^n 'cūū.
13 Ní nguɛ́ɛ́ cuuví caa^n'má^n yā chi
chuū idií^n. 14 Chuū nga^n'á ngií n'diī.
Tan'dúúcā chi 'ii^n'yā^n s'ee^n nga^n'á yā
chi nguɛ́ɛ́ cuaacu, 'tíícā 'úú i'teenú
Ndyuūs ye^n'ē chiidá 'nū s'éé^n. Ní
'úú i'teenú tanducué^n'ē dendu'ū chi
cánéé nguū^n na ley ndúúcū nduudu
ye^n'ē profetas chi ca^n'a nduudu
ye^n'e Ndyuūs. 15 Vɛ́ɛ́ chi cānee
ngiinú 'áámá cosa ye^n'é Dendyuūs
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n s'ee^n canee ngiinu
ntúu^n yā, chi Dendyuūs nduuchí
yā 'ii^n'yā^n ye^n'e nguaa^n tina^n'ā,
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi n'dai taaví
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi nguɛɛ n'dai taavi.
16 Cáávā chuū cue^n'e daā^{n}ma^n deenú
chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi na staava
ye^n'é nanáá^n Dendyuūs ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú nanáá^n 'ii^n'yā^n.
17 Cho'oó 'áámá na 'uuvi nduūyū
ndaá ní nga'á limosnas 'ii^n'yā^n
vaācú ní nga'á ofrenda. 18 Cuneé
na yaācū templo taachi ná^n'ā
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ye^n'e yá^n'āa Asia
ndáácá yā 'úú ná yaācū templo
ndúúcū compromiso chi nadidɛɛvɛ́
tan'dúúcā costumbre ye^n'ē religión
ye^n'é. Nguɛ́ɛ́ dií^n ndúúcū n'deee
n'dáí 'ii^n'yā^n ní nguɛ́ɛ́ n'deēe n'dáí
'caí 'ii^n'yā^n s'ee^n. 19 'Ii^n'yā^n s'ee^n cánéé
chí cuuvi yā n'diī ní caa^n'ma^n yā
nuu^{n}ndi ye^n'é, ndúúti vɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ chi
canée yā nduucú. 20 Ní canéé
cúú^{n}mí^n yā chi caa^n'má^n maá^n yā
ndúúti chí nndaacá yā chí nguɛ́ɛ́
n'daacā chi dií^n taachí caneé
ndúúcū sa^n'ā 'ii^{n}ntyé^n'ē concilio
s'ee^n. 21 Ndúúti chi chuū chi 'caī
yiicú, ca^n'á ye^n'ē chi nduuchí yā
ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā taachí canee
nanaá^n 'ii^n'yā^n s'ee^n. Cáávā chuū
maa^{n}nguuvi dií^n yā juzgar 'úú.
22 Tuu'mi ní Félix ch'iindiveé^n yā
chuū. Déénú cuaacú yā ye^n'ē Yúúní
cuaacu ye^n'e Ndyuūs ní s'néé^n ca yā
chi caā^n'mā^n sa ní ca^n'a yā: Taachí
ndaa Lisias mii^n chi comandante
'cuiinu tuumicádiinuú^n ye^n'ē asunto
ye^n'e di.
23 Félix cho'ó yā chii yā capitán
chi dii^n sa s'nee^n sa Pablo preso ní
ca'a sa duu'vi libertad ye^n'ē sa naati
s'née^n sa Pablo arrestado. Ní capitán
mii^n cuuvi yā Pablo chi cuchiī
'ii^n'yā^n ye^n'ē sa nanáá^n sa ndúúcū
'ii^n'yā^n chi dichíí'vɛ yā ye^n'ē sa ní
ca'á yā chi ne^n'e sa.
24 N'duuvi nguuvi cuayiivi ndaā
Félix ndúúcū n'daataá ye^n'é yā
chi nguuvi Drusila chi ndaataá
ye^n'ē Israel. 'Caī sa Pablo ní
ch'iindivee^n sa ye^n'e vaadī i'teenu

ye^{n}'ē Jesucristo. 25 Taachí ca^{n}'a
Pablo ye^{n}'ē nduudu cuaacu ye^{n}'e chi
diíⁿ yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ní ye^{n}'ē
juicio chí cuchiī, tuu'mi ní Félix mii^{n}
dii'yā sá chii ní ca^{n}'a sa: Cuna^{n}'a di
maa^{n}. Ní taachí vɛ́ɛ́ cuaá^{n} tuu'mi ní
'cuaí díí.
26 Félix canee ngíínú yā chuū chi
Pablo mii^{n} ni ca'a sa tuūmī ye^{n}'é yā
tuu'mi ní n'dɛɛchi yā sa^{n}'ā. Caavā
chuū chi neene n'deeé cuuvi 'cai
yā ní ndaā sa ní ndee sa nduucú
yā. 27 Ch'iinu 'uūvī nduuyū mii^{n}
ní nan'daā Félix mii^{n} ye^{n}'ē lado
gobernador ní sndaā sa^{n}'ā chí
nguuvi Porcio Festo. Naati Félix mii^{n}
ní ne^{n}'e sa cunée sa chi ch'ɛɛtɛ sa
lado ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ní snuū^{n}
ntuū^{n} sa Pablo vácūū.

Pablo nga^{n}'a sa chí ca^{n}'ā sa nanáá^{n} César

25 Taachí ndaā sa^{n}'ā Festo
na yá^{n}'āa ye^{n}'é yā cho'ōo
'ii^{n}nū^{n} nguuvi ní cuchɛɛ́ yā ye^{n}'ē
yáā^{n} Cesarea ní ndaa yā na yáā^{n}
Jerusalén. 2 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca ye^{n}'e chiiduú n'gɛɛtɛ́ ye^{n}'e
Israel ndúúcu 'ii^{n}ntyé^{n}'ē ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} che^{n}'e yā nanáá^{n} Festo
mii^{n} ní nga^{n}'á yā contra ye^{n}'e Pablo
mii^{n}. Ní chiicá yā sa^{n}'ā. 3 Nga^{n}'á
yā contra Pablo mii^{n} ní ngiica yā
'áámá favor chi nandɛ́ɛ yā Pablo na
yáā^{n} Jerusalén. Ti 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
canéé listo yā ní nadicadíínuu^{n} yā
chi 'caa^{n}'nú^{n} yā sa^{n}'ā cuaa^{n} cyúúní.
4 Naati Festo míí^{n} nan'guɛɛcúta^{n}'ā sa
chi Pablo mii^{n} canuu^{n} sa vácūū na
yáā^{n} Cesarea ní 'úú cáámá can'daá
ye^{n}'ē yáā^{n} 'cūū. 5 Tuu'mi ní nga^{n}'ā
sa: Ndís'tiī chi ngii dií^{n} nī, ca^{n}'á nī
nduucú na yáā^{n} mii^{n} ní nduutī chi
vɛ́ɛ́ nuū^{n}ndī ye^{n}'ē sa^{n}'á 'cūū tuu'mi
caa^{n}'má^{n} nī chɛɛ̄ nuu^{n}ndí ye^{n}'ē sa.
6 Ní canéé chi Festo cuuví 'náa^{n} yā
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} tan'dúúcā nííní
nguuvi ndííchí nguuvi. Ní ndaá yā
na yáā^{n} Cesarea. Chidɛɛvɛ táámá
nguuvi ní Festo ch'iindí yā na silla
ye^{n}'ē juez ní ca^{n}'á yā chi cunguai
yā Pablo. 7 Sá^{n}'a 'cūū taachí ndaā
sa, 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} chi ndaá yā
ye^{n}'ē yáā^{n} Jerusalén 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
nanguɛɛcundií yā Pablo mii^{n} ní
ca^{n}'a yā neené n'deēe nuu^{n}ndi ye^{n}'ē
sa. Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi nga^{n}'a
yā chɛɛ̄ chi cuaacu. 8 Tuu'mi ní
Pablo mii^{n} ní ca^{n}'a maā^{n} sa ye^{n}'ē sa:
Nguɛɛ nuū^{n}ndī ye^{n}'é mar 'áámá, ndii
nguɛ́ɛ́ ndúú ye^{n}'ē ley ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} ndii nguɛ́ɛ́ ndúú ye^{n}'ē
costumbre ye^{n}'ē yaācū templo ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú ye^{n}'ē rey César.
9 Naati Festo mii^{n} ne^{n}'e sa ca^{n}'a
sa favor ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}. Ni
nan'guɛɛcúta^{n}'ā sa ye^{n}'ē Pablo, ní
ca^{n}'ā sa: ¿'Áá ne^{n}'e di ca^{n}'ā di na yáā^{n}
Jerusalén ní míí^{n} 'cuundicaadi ye^{n}'ē
di dɛ'ɛ ndu'ū mii^{n} nanáá^{n} 'úú níícū
cádiinuu^{n} dɛ'ɛ falta ye^{n}'ē di?
10 Pablo mii^{n} ni ca^{n}'a sa: Nanáá^{n}
sa^{n}'ā ntye^{n}'ē caneé na juzgado
ye^{n}'e César naachi canéé, chi
'cuūndīcaadi ye^{n}'é. 'Ii^{n}'yā^{n} Israel
s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ñdií^{n} ndúúcu
yā, tan'dúúcā chi n'dai deenú nī.
11 Caati nduutí chi dɛ'ɛ̄ chi 'áámá
ch'ɛɛ̄tɛ̄ ñdií^{n} o n'nii^{n}'nú^{n} tina^{n}'ā,
nguɛ́ɛ́ 'va'á chí 'cuūví. Ndúúti chi
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ vɛɛ ñdií^{n} ye^{n}'ē chí ngiica
'ii^{n}'yā^{n} s'tíī, mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́
cuuvi ca'a yā 'úú sa^{n}'a s'tiī. 'Úú ne^{n}'é
ca^{n}'á caa^{n}'má^{n} nanáá^{n} César.
12 Tuu'mi ní Festo mii^{n} taachí ca^{n}'a
sá chii sa sa^{n}'ā ntye^{n}'e ye^{n}'ē concilio,

ní n'guɛɛcúta^n'ā sa: Nga^n'a ntúu^n
di chí na^n'a di nanáá^n César mii^n
tuu'mi ní na^n'a di.

Pablo nanáá^n Agripa ndúúcū Berenice

13 Cho'ōo 'áámá nduu 'úúví
nguuvi ní rey Agripa ndúúcū tá^n'ā
Berenice ndaá yā yáā^n Cesarea chi
díí^n yā saludar Festo. 14 'Naa^n 'tɛɛ
ch'ɛɛtinée yā ndúúcu Festo mii^n
ní Festo mii^n ca^n'a cuáácú sá rey
ye^n'ē nuu^{n}ndi ye^n'ē Pablo ni nga^n'ā
sa: 'Áámá sa^n'ā canúú^n sa vácūū
caavā Félix mii^n. 15 Chuū chi ye^n'ē
sa^n'ā mii^n. Taachí che^n'é na yáā^n
Jerusalén tuu'mi ní chiiduú n'gɛɛtɛ́
ye^n'e Israel ndúúcū 'ii^n'yā^n ndiicúū
ye^n'ē 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ndaá yā
nanaá^n ní chiica yā chi 'úú díí^n
condenar sa^n'ā. 16 Nan'guɛɛcuta^n'á
ye^n'ē 'ii^n'yā^n s'ee^n. Nguɛ́ɛ́ costumbre
ye^n'e 'ii^n'yā^n romano s'ee^n chi
'caa^n'nú^n yā 'áámá 'ii^n'yā^n ne^n'e chí
'āā cuɛ́ɛ́ 'cuūndīcaadí ye^n'é yā ní
caa^n'má^n yā ye^n'ē maá^n yā nanáá^n
'ii^n'yā^n chi ngiica nuu^{n}ndi ye^n'é yā.
17 Nguɛ́ɛ́ chi 'naá^n. Nduuvidaamá yā
'muu^n. Chidɛɛvɛ táámá nguuvi 'úú
ch'iīndí na silla ye^n'e juez ní ca'á
orden, ní dicho'ó chi canguaī sa^n'ā
mii^n. 18 'Āā snéé sa^n'ā chi ngiica
nuu^{n}ndi ye^n'ē sa. Nguɛ́ɛ́ ca^n'a yā
mar 'áámá nuu^{n}ndi tan'dúúcā chi
'úú nacádiinuú^n. 19 Ti vɛ́ɛ́ vaadī
'caa'va ye^n'é yā ndúúcu sa lado ye^n'ē
religión ye^n'e 'áámá Jesús chí 'āā
n'dii yā. Ní Pablo mii^n nga^n'a cuaacu
sa chi nguɛ́ɛ́ n'dii yā. 20 'Úú nguɛ́ɛ́
deenú dɛ'ɛ ra idií^n ye^n'é chuū ní
tiinguūneé^n sa^n'ā mii^n: ¿'Áá ne^n'e
di chi ca^n'a di na yáā^n Jerusalén ní
mii^n 'cuundicaadi yā nuū^{n}ndī ye^n'ē
di? 21 Naati Pablo mii^n chiica sa chí
'cuɛɛtinéé ngíínú sa sa^n'ā Augusto ní
sa^n'ā mii^n ní cadíínuu^n sa nuu^{n}ndi
ye^n'ē sa. 'Úú ní chiicá chi cu'núu^n yā
sa^n'ā vácūū ne^n'e chí ca^n'á dicho'ó
sa^n'ā nanáá^n César Augusto.
22 Tuu'mi ní Agripa nga^n'ā sa ngii
sa Festo: 'Úú ní ne^n'é 'caandiveé^n
ye^n'ē sa. Sa^n'ā mii^n nga^n'a sa ngii sa
sa^n'ā: Cavyaa^n ní 'caandivee^n di.
23 Chidɛɛvɛ táámá nguuvi Agripa
ndúúcū tá^n'ā Berenice ndaá yā
tan'dúúcā costumbre ye^n'ē rey. Ní
sndaa yā naachi snée 'ii^n'yā^n ndúúcū
comandante ndúúcū sa^n'ā n'gɛɛtɛ
ye^n'e yaā^n mii^n. Ní Festo mii^n ca^n'a yā
chi dicho'ó yā Pablo mii^n, ní ca^n'á yā
nguaí yā sa^n'ā. 24 Tuu'mi ní Festo mii^n
ní ca^n'ā sa: N'diī rey Agripa ndúúcū
nducyáácá ndis'tiī 'ii^n'yā^n chi snée nī
nduucú 'nū. 'Muu^n canéé sá^n'a 'cūū.
Nducyáácá 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ye^n'ē yáā^n
Jerusalén ní ye^n'ē yáa^n 'cūū ngiicá yā
nuū^{n}ndī ye^n'ē sá^n'a 'cūū. N'gai yuudú
yā chi 'cuūvi sa. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ cunéé sá.
25 Nguɛ́ɛ́ ndaacá mar 'áámá falta ye^n'ē
sa chi 'cuūvi sa. Maa^n sa ngiica sa chi
ca^n'ā sa nanáá^n ye^n'ē sá^n'ā Augusto
César. Ní 'úú dicho'ó sa^n'ā. 26 'Úú
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi deenú chi dinguú^n
ye^n'ē Augusto César ye^n'é sa^n'ā mii^n.
Candɛɛ́ sa^n'ā nanáá^n ndis'tiī ní vmnáá^n
vmnaa^n nanaá^n n'diī sa^n'ā rey Agripa ti
taachí 'cuiinu tascaadí ye^n'ē sa, canee
chi dinguú^n. 27 Caati deenú chi nguɛ́ɛ́
n'daacā chi 'úú dicho'ó sa^n'ā ndíí nguɛ́ɛ́
cadiinuú^n nuū^{n}ndī ye^n'e sa chi dii^n
nguú^n tandii ra.

Pablo ca^n'a sa ye^n'e maa^n sa nanáá^n rey Agripa

26 Tuu'mi ní rey Agripa nga^n'a
sa ngii sa Pablo: Teé lugar

chi caa^{n}'ma^{n} di ye^{n}'ē maa^{n} di. Tuu'mi
ní Pablo mii^{n} ndo'ō sa ta'a sa. Tucá'a
sa ca^{n}'a sa ye^{n}'é maā^{n} sa: 2 N'diī rey
Agripa, dɛ'ɛ̄ chúúcā n'daacā chi
cuuví caa^{n}'má^{n} ye^{n}'é maá^{n} nanáa^{n} nī
ye^{n}'ē tanducué^{n}'e nuu^{n}ndi chi nga^{n}'a
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}. 3 N'diī ní deenú
nī tanducué^{n}'ē costumbre ndúúcū
chi itiinguunee^{n} ye^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n}. Ní ngiicá n'diī chi
'caandiveé^{n} nī ye^{n}'é ndúúcū n'dai.

Vida ye^{n}'ē Pablo

4 Ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} ndii sa^{n}'ā 'líí^{n}
'úú canéé na yáā^{n} Jerusalén ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} Israel. N'diichi 'ii^{n}'yā^{n} Israel
s'ee^{n} 'úú. 5 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ntúū^{n} déénu
yā ye^{n}'é ndíí cuaa^{n} vmnaa^{n}. Ní
nduuti chi ne^{n}'e yā caa^{n}'ma^{n} cuaacú
yā, caneé tan'dúúcā sa^{n}'ā fariseo chi
chɛɛchi taavi ye^{n}'ē religión ye^{n}'é 'nū
ndúúcū costumbre ye^{n}'é 'nū. 6 Maa^{n}
ní caavā chi 'úú i'teenú chi Dendyuūs
ca^{n}'á yā nadacuée^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
nguaa^{n} tiná^{n}'ā tan'dúúcā chi nga^{n}'a
yā ngii yā chiida 'nū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} n'gai
yā 'úú nanáá^{n} juez. 7 'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
ndiichúúví daiyá yā 'ii^{n}'yā^{n} Israel
ye^{n}'é 'nū i'teenu yā chi Ndyuūs ca^{n}'a
yā chi dii^{n} yā. Ní cáávā chuū cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} idií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
Dendyuūs ndii nguuvi ndii n'gaa^{n}.
N'diī rey Agripa, caati cáávā chuū
chi cunee ngíínú ntuú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel
ngiicá yā ye^{n}'é. 8 ¿Dɛ'ɛ̄ nacadiinúú^{n} nī
ye^{n}'ē chúū? ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chí ndís'tiī
nadacadiinúú^{n} nī chi Dendyuūs nguɛ́ɛ́
cuuvi nadin'duuchí yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē
nguaa^{n} tiná^{n}'ā?

Pablo ditaá^{n} yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}

9 'Úú ní cuaacu níí^{n}nyú^{n} s'teēnú
chi cánéé chi n'deēe n'dáí dií^{n}
contra ye^{n}'e Jesús ye^{n}'e yáā^{n}
Nazaret. 10 'Tiicá ntúū^{n} dií^{n} na
yáā^{n} Jerusalén. 'Úú ch'ií 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénú Jesús vácūū. Chiiduú n'gɛɛtɛ́
ye^{n}'e Israel tee yā poder 'úú. Ní
taachí ch'ii^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}, 'úú ca^{n}'á
ti 'tíícā. 11 Nééné n'deee cuūvi ch'ií
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi i'teenu na nducyáácá
yaācū sinagoga na vácūū. Dií^{n} chi
'ii^{n}'yā^{n} cuuví caa^{n}'ma^{n} yā chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā Jesús. Neené taa^{n} dií^{n}
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chí i'téénu yā
Jesús. Ní can'daá 'ii^{n}'yā^{n} ndíí na yáā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ n'diichí.

Pablo ca^{n}'a yā taacā chi i'téénu yā

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

12 Taachí dií^{n} chuū cue^{n}'é na yáā^{n}
Damasco ní candɛɛ́ caaca ndúúcū
orden ye^{n}'ē chiiduú n'gɛɛtɛ́ ye^{n}'e
Israel. 13 N'diī rey, taachi canuú^{n}
yúúní taanduu ná ma^{n}'a nguuvi
n'diīchí 'áámá dɛɛvɛ nanguuvi chi
ch'ɛɛtɛ n'dáí cá dɛɛvɛ nguɛ́ɛ́ tii
dɛ́ɛ́vɛ ye^{n}'ē 'yá^{n}'ā. Dɛɛvɛ́ mii^{n} ní
nuu^{n}ma^{n} ndiivii 'úú ndíí 'ii^{n}'yā^{n}
chi sneé yā nduucú. 14 Chindɛɛvɛ
nducyaaca nús'ūu na yá^{n}'āa. 'Úú
ch'iindiveé^{n} 'áámá nduudu chi
yaā'vī 'úú ndúúcu davaacu hebreo
chi nga^{n}'ā: Saulo, Saulo, ¿dɛ'ɛ̄ cáávā
n'daā di 'úú? Chɛ́ɛ́chí taavi chí
dii^{n} di tan'dúúcā 'áámá 'iiti ca'a
ca'a tī na yá^{n}'á cuii^{n}nyu^{n}. 15 'Úú ní
ca^{n}'á: ¿Du'ú n'diī, Señor? Ní Señor
mii^{n} ní ca^{n}'a yā: 'Úú Jesús chi n'daā
dī. 16 Naati nacuéé^{n} di, ní cueendiī
di. Cáávā chuū che'enaaá^{n} ye^{n}'ē
di. Ní cu'neé^{n} dii lado ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}
ndíí tiii^{n} chi dii^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é ní
caa^{n}'ma^{n} di nduudu cuaacu ye^{n}'e
dendú'ū chi n'dííchi di ye^{n}'e dendú'ū
chi 'úú dií^{n} chi 'cuu^{n}'mí^{n} náāa^{n} ye^{n}'ē

di. 17 Maan ní 'úú ní dicho'ó dii
nanáán 'iin'yān yen'e di ndúúcū yen'e
'iin'yān s'een chi nguɛ́ɛ́ yen'ē ndaata
Israel. Ní taachi nen'é yā sta'a yā
dii ní 'úú nneé dii. 18 Ní cuuví diin
di chi 'iin'yān chi nguɛɛ snaan yā ní
snaan yā ní tun'dáa di 'iin'yān s'een
ná maāín ní nan'á yā na dɛɛvɛ. Ní
tun'dáa di 'iin'yān yen'e poder yen'e
yáánn'guiinūun ní nan'á yā lado yen'ē
Dendyuūs. Ní ndaācá yā 'úú ní 'úú
inadach'ɛɛcú nuunndi yen'é yā ní
caavā chi cu'téénu yā yen'é. Ní vɛ́ɛ́
herencia yen'é yā ndúúcū 'iin'yān chi
Dendyuūs dindɛɛvɛ yā.

Pablo diín yā tan'dúúcā visión

19 Cáávā chuū, n'diī rey Agripa,
nguɛ́ɛ́ diín chi cheendiitú diín
n'diichí cosa yen'ē Dendyuūs.
20 Naati can'á vmnaan vmnaan 'iin'yān
chi snéé na yáān Damasco, ní
cuayiivi can'á na yáān Jerusalén
ndúúcū nuunman na yán'āa yen'e
Judea ndúúcū 'iin'yān s'een chi
nguɛ́ɛ́ yen'ē ndaata Israel chi canee
cuunmín yā chi ndaacadaamí
yā yen'ē nuunndi yen'é yā níícu
cu'téénu yā Dendyuūs. Ní diín yā
ntiinnyun chí n'daacā n'dai ní ch'iin'í
yā tanán'ā 'iin'yān chi ndaacadaamí
yā yen'ē nuunndi yen'e yā. 21 Cáávā
chuū 'iin'yān Israel s'een sta'á yā 'úú
na yáacū templo ní nadacadíínuun
yā chi 'caan'nun yā 'úú. 22 Ndyuūs
chinnee yā 'úú chi chɛ́ɛ́ ndíí maan
ní can'á nduudu cuaacu ndúúcū
'iin'yān ndiicúūn ní 'iin'yān chi ngan'a
ntiinnyún yā. Nguɛ́ɛ́ n'deēe cá can'á
yen'e dendu'ū chi can'a profetas
ndúúcū Moisés yen'é dendu'ū chi
canéé chí chiī. 23 Caati Cristo miin
cánéé chi 'cueenu yā cuuvi ní 'iin'yān
miin vmnáán vmnaan nnduuchí
yā yen'e nguaan tinán'ā. Ní ngan'a
cuaacú yā yen'ē dɛɛvɛ nanáán 'iin'yān
Israel yen'é ndúúcū 'iin'yān s'een chi
nguɛ́ɛ́ yen'ē ndaata Israel.

Pablo ngan'a sa Agripa chi canéé chi cu'téénú yā

24 Can'a Pablo chúú cáávā maān
sa. Festo gobernador miin ní can'a
yuudu sa: Loco dii, Pablo. Cáávā
chi n'geēn taaví dí chíín chi nduuví
loco di.
25 Naati san'ā miin ní can'ā sa:
Nguɛ́ɛ́ loco 'úú, n'diī Festo, chi n'dai
taavi. Ngan'á nduudu cuaacu chi
n'dai. 26 Rey Agripa miin deenú ntúun
yā chuū. 'Úú ngan'á nduucú yā yen'ē
tanducuén'ē ndúúcū confianza. 'Úú
nadacadiinúún chi déenu yā chuū.
Nguɛɛ chó'ōo chuū ná n'de'ei. 27 N'diī
rey Agripa, ¿'áá i'téénu nī 'iin'yān
profetas chi can'a nduudu yen'e
Dendyuūs? 'Úú deenú chi i'téénu nī.
28 Tuu'mi ní Agripa miin can'a sa
chii sa Pablo: 'Tɛɛ 'tɛɛ nūun diin di
chi cu'teenú ndaacá Dendyuūs.
29 Pablo miin ní can'ā sa: 'Úú ngiicá
Dendyuūs ndii ta'líín o ndii ch'ɛɛtɛ,
nguɛ́ɛ́ dámaān n'diī ti 'tiicá ntúūn
nducyaaca 'iin'yān chi n'giindiveén
yā yen'é, cuuví cu'téénu ntuun yā
Ndyuūs miin tan'dúúcā 'úú, naati
nguɛ́ɛ́ cuneé yā ndúúcū cadenas 'cūū.
30 Taachí can'a sa chuū ncueen
rey ndúúcū gobernador ndúúcū
Berenice ndúúcū 'iin'yān chi caneé
yā ndúúcū 'iin'yān s'een. 31 Taachí
'iin'yān s'uun cuen'é yā 'áámá lado
can'á yā nguaan maán yā: Mar 'áámá
nuunndi ch'ɛɛtɛ nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yen'ē sa
'cūū nguɛɛ chi 'caan'nun yú san'ā,
ndíí nguɛ́ɛ́ chi can'a sa vácūū.

32 Níícú Agripa nga^{n}'ā sa ngii sa
Festo: Sá 'cūū cúúví nguá^{n}'ai sa
nduuti chi nguɛ́ɛ́ ca^{n}'ā sa 'tíícā: 'Úú
ca^{n}'á nanáá^{n} César.

Dicho'ó yā Pablo na yaā^{n} Roma

27 Taachí Festo ca'á yā orden
chi cue^{n}'é 'nū na barco na
yá^{n}'āa Italia, dií^{n} yā entregar Pablo
ndúúcū taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi preso yā
capitán chí nguuvi sa Julio. Capitán
mii^{n} chí ye^{n}'ē 'áámá taa^{n} soldados
chi nguuvi Augusto. 2 Cue^{n}'ē
ntúu^{n} 'nū na 'aama barco ye^{n}'e
yáā^{n} Adramitio chi caama cáácá
ní ca^{n}'ā ná cheendi va'ai s'ee^{n} ye^{n}'ē
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā na yáā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e
yá^{n}'āa Asia. Sndaá 'nū na barco
ní cue^{n}'é 'nū. Ní canée sa ndúúcū
nús'uu 'áámá sa^{n}'ā chi nguuvi
Aristarco ye^{n}'ē yá^{n}'āa Macedonia
chi ye^{n}'ē yáā^{n} Tesalónica. 3 Táámá
nguuvi ndaá 'nū cheendi va'ai ye^{n}'e
nuū^{n}nī'yá^{n}'ā nii^{n}nuú^{n} na yáā^{n} Sidón.
Julio mii^{n} dií^{n} yā ndúúcū Pablo mii^{n}
tan'dúúcā amigo n'dai. 'Cuú^{n} yā chi
cue^{n}'e sa naachi canee amigos ye^{n}'ē
sa. Amigos ca'á yā chi ne^{n}'ē Pablo
mii^{n}. Ní Pablo mii^{n} ntaavi'tuunúú^{n}
sa. 4 Ní cue^{n}'e ntúu^{n} 'nū na barco ní
cho'ó 'nū cuaa^{n} ndiiya lado sur ye^{n}'ē
isla Chipre caati 'yúúné ní contra
ye^{n}'ē barco mii^{n}. 5 Taachi cho'ōo
cuaacú 'nū nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā cue^{n}'é 'nū
nii^{n}nuú^{n} yá^{n}'āa Cilicia ndii yá^{n}'āa
Panfilia. Ndaá 'nū na yáā^{n} Mira chi
'áámá yáā^{n} ye^{n}'ē yá^{n}'āa Licia.
6 Ní capitán chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā
nndaaca yā 'áámá barco ye^{n}'ē yáā^{n}
Alejandría chi na^{n}'ā yá^{n}'āa Italia.
Cuchɛɛ́ 'nū na barco mii^{n} ní cuina^{n}'a
'nū. 7 Ní ngíínū ngiīnū cue^{n}'é 'nū na
barco chi 'náá^{n} taavi n'deēe nguuví.
Ní cue^{n}'é 'nū ndúúcū néénē n'deēe
peligro na barco nii^{n}nuú^{n} ná yaā^{n}
Gnido ní 'āā ntɛ́ɛ́ 'cuū^{n} 'yúúné chi
ca^{n}'á 'nū cuáá^{n} vmnaa^{n}. Tuu'mi ní
cue^{n}'é 'nū na nduu 'uuvi isla, isla
Salmón chi canee nii^{n}nuú^{n} ndúúcū
isla Creta caati nguɛ́ɛ́ 'yúúné taa^{n}
mii^{n}. 8 Níícú a fuerza dií^{n} 'nū ndaá
'nū nii^{n}nuú^{n} 'áámá yáā^{n} chi nguuvi
Buenos Puertos ní nii^{n}nuú^{n} yáā^{n} mii^{n}
canéé yáā^{n} Lasea.
9 Taachí cho'ōo 'naa^{n} tiempo cue^{n}'é
'nū na barco ndúúcū néénē n'deēe
peligro. 'Āā cho'ōo nguuvi ye^{n}'ē
'viicu chi nguɛ́ɛ́ che'é 'nū. Tuu'mi ní
Pablo ca^{n}'a yā chii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n}.
10 Ní cā^{n}'a yā: Ndís'tiī sa^{n}'ā, 'úú inaá^{n}
chi 'āā néénē n'deēe peligro cue^{n}'ē
ndúúcu yú chi cuuvi ndaa yú. Nguɛ́ɛ́
dámaā^{n} carga ye^{n}'ē barco cuuvi
ndáí caati ndii s'uuú^{n} cuuvi ndai yú.
11 Naati capitán mii^{n} ní n'giindiveé^{n}
yā nduudu ye^{n}'ē sa^{n}'ā chi ndɛɛ̄ barco
ndúúcū sa^{n}'ā chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'ē barco mii^{n} ti 'āā chí caa^{n}'ma^{n}
'nūū Pablo mii^{n}. 12 N'deee n'dáí
ináa^{n} yā chí 'āā ntɛ́ɛ́ n'daacā chi
canee barco na cheendi va'āī ye^{n}'e
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n} tiempo chi 'iichɛ.
Ní n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} nduuvidaamá
yā chí ca^{n}'a yā nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ye^{n}'ē
mii^{n}. Ní ne^{n}'é yā chi ndaá yā na
yáā^{n} Fenice chi 'áámá cheendi va'āī
ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ye^{n}'e isla Creta
chi canee cuaa^{n} ndiiya sur, cuaa^{n}
naachi n'giiya 'yá^{n}'ā. Ní mii^{n} cánéé
tiempo chi 'iichɛ.

'Yúúné táá^{n} na nuu^{n}ni^{n}'yá^{n}'ā

13 Ndaā 'yúúné ngíinu ye^{n}'ē cuaa^{n}
ndiiya tan'dúúcā chi nacadiinuu^{n} yā
chí n'daāca. Candɛ́ɛ yā anclas cūū
chi 'caanu barco mii^{n} ní cue^{n}'é yā

canéé diituú nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā nii^{n}núu^{n}
isla Creta. 14 Nguɛ́ɛ́ neé 'naa^{n} ndaā
táámá 'yúúné taā^{n} taavi chi nguuvi
Euroclidón tan'dúúcā ciclón chi
contra ye^{n}'ē barco mii^{n}. 15 Taachi
'yúúné míí^{n} dii^{n} chi barco 'āā ntɛ́ɛ́
cuuvi ca^{n}'a barco mii^{n} contra ye^{n}'ē
'yúúné, tuu'mí s'nee^{n} maá^{n} 'nū candɛ́ɛ̄
'yúúné barco mii^{n} naachi ne^{n}'ē. Ní
nús'uu cue^{n}'é 'nū 'tíícā. 16 Ndaá 'nū
na 'áámá isla chi nguuvi Clauda
naachi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'yúúné taa^{n}. 'Āā
nééné ngí^{n}'īi candɛ́ɛ yā barco 'lii^{n}
vmnaa^{n} barco ch'ɛɛtɛ ní dichiichí
yā barco 'líí^{n} mii^{n}. 17 Taachi 'āā
chí n'daí yā dichiichí yā barco
'líí^{n} ndúúcū 'ii'yū cuaa^{n} náávta^{n}'ā,
tuu'mi ní 'va'á yā chi ndáa yā Sirte
chi 'áámá cuaa^{n} chɛɛti nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā
naachi canéé yá^{n}'āa dúú^{n} naachí
'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi caaca barco mii^{n}.
Tuu'mi di'cua'á yā tíínūu^{n} ye^{n}'e
barco mii^{n}. Tuu'mi ní chi 'née^{n} yā
barco mii^{n} chi cue^{n}'e maā^{n} ntúū^{n}.
18 Ní diī^{n} 'yúúné mii^{n} chi cue^{n}'ē
barco ndúúcū peligro ti 'yúúné táá^{n}.
Chidɛɛvɛ táámá nguuvi tucá'a yā
ndaavi yaí yā carga ye^{n}'ē barco na
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. 19 Ndiichí ndii 'íí^{n}nú^{n}
nguuvi mii^{n} ndúúcū ta'á yā chií yā
nducué^{n}'ē dendú'ū chi ndɛɛ̄ barco
na nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. 20 Nguuvi nguuvi
s'ee^{n} 'āā ntɛ́ɛ́ n'diichí 'nū 'yá^{n}'ā ndii
nguɛɛ ndúú 'íí^{n}nyú^{n} cucáávā 'yúúné
táá^{n} míí^{n} chi nuu^{n}ma^{n} ndiiví 'nū.
Tuu'mí 'āā ntɛ́ɛ́ nacadiinúú^{n} 'nū chi
nanguá^{n}'ai 'nū.
21 'Āā 'náá^{n} nguuvi chi nguɛ́ɛ́ nge'é
'nū. Tuu'mi Pablo mii^{n} cheendii
yā naavta^{n}'ā ye^{n}'é nducyaaca 'nū
ní ca^{n}'a yā: Ndúúti chi ndís'tiī chí
chi'téénu nī ye^{n}'é ní nguɛ́ɛ́ cue^{n}'ē yú
na barco ye^{n}'ē isla Creta chi cuta'ā
yú peligro mii^{n} ndúúcū dendu'ū
chi dindɛɛ̄ yú. 22 Maa^{n} ní cuuví
ndis'tiī. Canee cúú^{n}mí^{n} nī más
cā ánimo caati nguɛ́ɛ́ mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} chi dindaí yā vida ye^{n}'é yā
nguaā^{n} yú, dámaā^{n} barco mii^{n} chi
cuuvi ndáí. 23 Caati maa^{n} nguiinú
'cūū canéé ángel ye^{n}'e Dendyuūs
nduucú. 'Úú ní ye^{n}'e Dendyuūs 'úú
ni 'úú dichii'vɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}. 24 Ca^{n}'a ángel
mii^{n} chii yā 'úú: Pablo, nguɛ́ɛ́ 'va'ā
di. Canee chi cuééndii di nanáá^{n}
César. Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á
yā na barco ndúúcu di cunduūchí
'ii^{n}'yā^{n}. 25 N'diichí nī compañeros.
Cunee ngíínú nī ánimo caati 'úú
i'teenú Dendyuūs. Canéé chi cuuvi
tan'dúúcā chi chīi yā 'úú. 26 Canéé
chí ca'ā naa^{n} yú na 'áámá isla.
27 Chiī ndiichí cuūu^{n} yaa^{n} níícú
tan'dúúcā chi cuchií 'nū na
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā chi nguuvi Adriático,
ní cúchiī ná ma^{n}'a yaa^{n} ní sa^{n}'ā
s'ee^{n} chi dii^{n} manejar barco chí
tuumicádíínuu^{n} sa chi 'āā snée
'nū nii^{n}nuú^{n} na yá^{n}'āa. 28 Tuu'mi
ní ca'a nuu^{n} sá sonda ní ndaaca
sa ngii ndiicú 'ya'āa chí yáánūu^{n}
ní cho'ō ca ta'líí^{n} cuaa^{n} vmnaa^{n}
nnguɛɛcunée sa ca'a nuu^{n} ntúu^{n} sa
sonda. Ndaaca ntuu^{n} sa ndítii^{n}'yu
'ya'āa chí yáánūu^{n}. 29 'Va'á yā chi
ca'a naá^{n} yā na 'vaachií. Tuu'mi ní
ca'ā nuú^{n} ya ná cuūú^{n} ancla cūū
ye^{n}'ē cuaa^{n} dáámí, cosa chi cueendii
barco mii^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́ caaca. Ní snee
ngíínú yā chi cúúví dɛɛvɛ. 30 Tuu'mi
ní sa^{n}'ā chi dií^{n} yā manejar barco
ch'ɛɛti yaa^{n} sá chi cáanu sa ye^{n}'ē
barco. Ní ca'a nuú^{n} yā barco 'líí^{n} na
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. Dií^{n} yā tan'dúúcā chi
cangúu yā ancla cūū ye^{n}'e cuaa^{n}
vmnaa^{n} barco mii^{n}. 31 Pablo mii^{n}

can'a yā chii yā capitán: Ndúúti
chi san'ā s'een nguɛ́ɛ́ canee sa na
barco miin ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
nanguan'ai nī.
32 Tuu'mi ní soldados ch'iica sa
lazo yen'ē barco 'líín. Diin sá chí
cuen'e maāan ní chindai.
33 Taachí caama chidɛɛvɛ Pablo
can'a yā chii yā nducyáácá 'iin'yān
chi che'é yā. Ní can'a yā: Maan ní
ndiichi cuūún nguuvi chí 'āā ntɛ́ɛ́
ché'e nī ní 'cuɛɛtinée nī ndúúcū
cuidado. Ní nguɛ́ɛ́ che'é nī mar
'áámá yuūndū. 34 'Úú ngiicá ndis'tiī
chi ché'e nī maan níícú vɛ́ɛ́ fuerza
yen'é nī ti mar 'áámá yuūdū tiín nī
nguɛ́ɛ́ cuuvi ndai.
35 Taachí can'a yā chuū, sta'á yā
pan. Ca'á yā gracia Ndyuūs nanáán
nducyaaca yā ní taachi n'deé yā
pan tucá'a yā che'é yā. 36 Tuu'mi ní
nducyaaca yā canee cúúnmín yā
más ca ánimo ní che'é ntuún yā.
37 Nducyáácá 'nū chi snúun 'nū na
barco tan'dúúcā 'uūvī ciento canéé
'iīnnūn ngɛɛcu nditiin'yu 'áámá 'nū.
38 'Āā nduuví ditiinú yā. Díín yā chi
nan'daa ca'áí barco miin. 'Canuún
yā trigo chi ndɛ́ɛ̄ barco miin na
nuūnnīn'yán'ā.

Chindaí barco

39 Taachí chidɛɛvɛ táámá nguuvi
nguɛ́ɛ́ 'ííntinaán 'nū tií yán'āa naachí
snée 'nū naati n'diichí 'nū 'áámá
lugar naachi vɛɛ 'áámá playa o
yán'āa ndúútii. Nduuvidáámá 'nū
nen'e 'nū cundaa 'nū na playa miin
ndúúcū barco. 40 Ní chiica ntúun yā
'ii'yu yen'ē cucáávā chi ancla cūū
chi canuún na nuūnnīn'yán'ā. Tuu'mi
ní cuaan dáámí barco miin nadatíi
yā remos chi tan'dúúcā 'áámá tabla
chi diin guiar barco miin. Ní ch'een
yā tiīnūun miin yen'é cuaan vmnaan
barco miin na 'yúúné ni cuen'é
'nū na playa chi yán'āa ndúútiī.
41 Can'a 'naan 'nū naachi 'áámá
lugar chí 'uūvī nuūnnīn ní díín yā
chi ndaā barco miin na yán'āa cuaan
diituú chɛɛti nuūnnīn. Díín yā chi
nacan'dáā barco 'iicu cuáán vmnaan
yen'ē barco miin chi canúún ca
nguaan nuūnnīn 'āā na yán'āa canéé
chɛɛchi. Chééndii chi 'āā ntɛ́ɛ́ chiīcā
'iicu cuaan dáámí barco miin nen'e
nda'ai ndúúcū fuerza yen'ē nuūnnīn
miin. 42 Tuu'mi ní soldado s'een can'a
yā chi 'caan'nun yā preso s'uun níícú
mar 'áámá yā nguɛ́ɛ́ cuuvi cáan'yuun
yā nuūnnīn níícú cunan'a yā na
yán'āa. 43 Naati capitán miin nen'e
sa dinguán'ai sa Pablo miin. Tuu'mí
chícataán yā chí nen'e soldado
s'uun. Tuu'mi ní capitán chi ngan'ā
ntiinnyun can'á sa chi nducyáácá
yā chi cuuvi 'caan'yuun yā nuūnnīn
níícú chi cun'daa yā vmnaāan
nuūnnīn ní 'caan'yuun yā ní nandaá
yā na yán'āa ní nnguan'áí yā. 44 Níícú
tanán'a yā ní na tablas yen'ē barco
ndúúcū yán'á yen'ē barco cuuví
nacan'dáa yā. 'Tíícā chiī nducyááca
yā nanguán'ai yā nandáa yā na
yán'āa cuūnmán.

Pablo snée yā na isla Malta

28 Taachi 'āā nnguan'áí 'nū
chicadíínuun 'nū isla miin
nguuvi Malta. 2 'Iin'yān chi snéé na
isla miin díín yā tratar nús'uu n'daacā
caati tiiví yā yán'ā ní díín yā recibir
nducyaaca 'nū cáávā chí 'iichɛ miin
ndúúcū chi ngeen cúúvī. 3 Tuu'mi ní
Pablo miin nanguáin yā nduuvi táān
dúúnnē yán'á cuunman ní ch'íi yā na

yán'ā. Ní 'áámá cúú cuen'e tī chéénu
tī caavā chi 'íí'nūun ní chɛɛcú tī na
tá'a Pablo miin. 4 Taachi 'iin'yān chi
snéé miinyā n'diichí yā cúú can'dííc u
tī na ta'ā Pablo tuu'mi ní can'a yā
nguáán maán yā: Nduudu cuáácú
sán'a 'cūū 'níín'nún sa 'iin'yān. 'Áárá chi
nanguán'āī sa na nuūnnīn'yán'ā nguɛ́ɛ́
'cuáán chí cunduūchi sa.

5 Naati Pablo miin ch'íidi sa cúú
miin na yan'ā. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ diín tī
ndúúcu sa. 6 'Iin'yān s'uun snéé ngíínú
yā chi n'diichí yā chi cundiitu ta'ā sa
o cundɛ́ɛ́vɛ́ sá chi 'cuūvī. 'Iin'yān s'één
ní ch'ɛɛtinéé ngíínú yā dɛ'ɛ̄ cuuví
ndúúcu sa. Ní n'diichí yā chi nguɛɛ
dɛ'ɛ̄ vɛɛ chiī ndúúcu sa. Tuu'mi ní
na'dáán yā vaanicadíínūun yen'é yā
cucáávā chi n'diichí yā. Tuu'mi ní
can'a yā: Pablo miin ní dendyuūs san'ā.

7 Na yáān miin vɛ́ɛ́ yán'āa yen'e 'iin'yān
chí ngan'ā ntíinnyún yā chi ngúúví yā
Publio. 'Iin'yān yáān miin diin yā recibir
nus'uū. Ní tee yā naachí ch'ɛɛtinée
'nū 'iinnūn nguuvi. 8 Ní chiida Publio
canée yā na cama chi ngííta yā yen'ē
ca'ai 'íín'nūun ndúúcū ca'āi yuuún.
Tuu'mí chi ndaā Pablo ní n'diichí yā
'iin'yān. Ní ch'íínú can'angua'á yā niicu
s'néén Pablo miin ta'á yā cuerpo yen'é
yā. Níícú nnduuva yen'é yā. 9 Ch'íínú
chí diín yā chuū tuu'mi ní cuchiī
tanán'a yā chi snée yā na isla chi vɛɛ
ntúūn ca'ai yen'é yā. Ndaá yā naachi
canéé Pablo ní nduuva ntúun yen'e
yā. 10 'Iin'yān s'úūn dinén'e yā nús'uu
ni diín yā n'daacā nduucú 'nū. Taachí
chi ndaá 'nū na barco tee yā taanduvɛ́ɛ́
cosa chi nen'e 'nū.

Pablo ndaá yā na yáān Roma

11 Ch'ɛɛtinéen 'nū 'iinnūn 'iiyu
miin ní cuen'é 'nū na barco chi
yen'ē yáān Alejandría chi ch'ɛɛtinéé
'áámá tiempo 'iichɛ na isla miin.
Barco miin ní cuaan vmnaan canéé
imágenes yen'e Cástor ndúúcū Pólux
chi dendyuūs s'een yen'e 'iin'yān
miin. 12 Ní ndaa ntúun 'nū na yaān
Siracusa ní ch'ɛɛtinéé ntuun 'nū
yáān miin na 'iinnūn nguuvi. 13 Yen'e
yáān miin cuen'e ntuún 'nū na barco
niinnuún ná 'diituú nuūnnīn'yan'ā
miin. Ndaa ntúun 'nū niinnuún na
yaān Regio. Táámá nguuvi cuayiivi
chi ndáā 'yúúné yen'ē cuaan ndiiya
sur ni ndii chiin ndii 'úúví nguuvi
ndaa ntúun 'nū na yáān Puteoli.
14 Miin ní naachi ndaāca 'nū
hermanos chi i'téénu yā Cristo
di'cuíítu yā nús'uu ní 'cuɛɛtinéé 'nū
ndúúcu yā ndɛɛ̄chɛ̄ nguuvi. Ch'iinu
ní cuen'e 'nū chiicá 'nū yáān Roma.
15 Taachi ch'iindiveen hermano
s'uun yen'é 'nū ní can'dáa yā ní diín
yā recibir nús'uu ndíí yáān Apio
naachi vɛɛ nii'vɛ̄ɛ̄ ní ndii yáān chi
nguuvi Tres Tabernas. Taachí Pablo
n'diichi yā 'iin'yān, ca'á yā gracias
Ndyuūs níícú vɛɛ ca ánimo yen'e
yā. 16 Taachí ndaá 'nū yaān Roma,
capitán diin sa entregar preso s'een
jefe. Níícú jefe miin 'cuun yā chi
cunéé 'āā vi'i Pablo ndúúcū 'aama
soldado chi diin sa cuidado 'iin'yān.

Pablo ngan'á yā nduudu cuaacu na yáān Roma

17 Ch'íínú tá 'iīnnūn nguuvi Pablo miin
ní ca'á yā chi cádiinuun san'ā n'gɛɛtɛ
yen'ē 'iin'yān Israel s'een. Níícú taachi
nduuvídaama sa Pablo miin can'á yā
chii yā san'ā: Ndís'tiī vi'í, 'úú ní nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ diín ndúúcū 'iin'yān ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú contra yen'e costumbre yen'e
chiidā yú chi yen'ē ndíí vmnaan. Ní

'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā entregar 'úú ndíí yáā^{n}
Jerusalén na ta'ā sa^{n}'ā romano s'uu^{n}.
18 Sa^{n}'ā s'ee^{n}, ní taachi tuumicadiinúú^{n}
sa ye^{n}'é chi nguɛ́ɛ́ nuū^{n}ndī ch'ɛɛtɛ
ye^{n}'é ne^{n}'e sa nn'dɛɛchii sa 'úú caati
nguɛ́ɛ́ indaaca sa mar 'áámá nuū^{n}ndi
ye^{n}'é chi 'cuūví. 19 Naati 'ii^{n}'yā^{n} Israel
s'ee^{n} snéé yā contra ye^{n}'é, chií
obligado chi canéé chi ca^{n}'á n'diichí
sa^{n}'ā chi rey César. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ caavā
chi caacá contra 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é. 20 Chíí^{n}
chi cucáávā 'úú chiicá n'diichí ndis'tiī
maa^{n} níícú snaa^{n} nī, níícú ndee
nduucú nī. Caati cucáávā chi canee
ngiinú cosa ye^{n}'ē Israel, caneé chi dií^{n}
sufrir ndúúcū cadena 'cūū.

21 Tuu'mí ca^{n}'a sa chii sa Pablo:
Nús'uu ní nguɛ́ɛ́ ñdií^{n} 'nū recibir carta
ye^{n}'e yá^{n}'āa Judea cucáávā dii, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú chii^{n} ndaá mar 'áámá vi'i
yú chi caa^{n}'má^{n} yā nuu^{n}ndi ye^{n}'ē di.
22 Naati ne^{n}'é 'nū 'caandiveé^{n} 'nū chí
nadicadiinuu^{n} di caati cucáávā chí
i'téénú dí. Nús'uu ní déénu 'nū chi
nducué^{n}'e cuaa^{n} nga^{n}'a yā contra cosa
chi i'téénu di.

23 Tuu'mi ndɛɛvɛ yā 'áámá nguuvi
ní ndaā taaví 'ii^{n}'yā^{n} na vaacu sa. Ní
Pablo mii^{n} caa^{n}'ma^{n} cuaacú yā ní
ch'i^{n}'í yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e chi Ndyuūs
nga^{n}'a yā ntii^{n}nyú^{n} yā ndíí naachi
ngíí ndɛɛvɛ ndíí naachi ngíí 'da'a. Ní
nga^{n}'a yā nduudu cuaacu ye^{n}'é Jesús
tan'dúúcā chi ye^{n}'ē Moisés. 'Āā 'tííca
nūu^{n} ye^{n}'ē profetas chi ca'ā nduudu
ye^{n}'é Dendyuūs. 24 'Iicu ná^{n}'a yā ní
i'téénu yā chi ca^{n}'a sa. Niicu ná^{n}'a
yā nguɛ́ɛ́ i'téénu yā. 25 Naati nguɛ́ɛ́
nduuvidaamá yā. Ní cuindaacadáámí
yā naati vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi
cuindaacadaamí yā Pablo mii^{n} ca^{n}'a
sa nduudu 'cūū ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
tan'dúúcā chi ca^{n}'a cuaacu Espíritu
N'dai ye^{n}'e Ndyuūs cucáávā profeta
Isaías ndúúcū chiidá yú. Ní cā^{n}'a
Espíritu N'dai chuū:

26 Cue^{n}'e di yáa^{n} 'cūū níícú cuuvi
di 'ii^{n}'yā^{n}: N'giindiveé^{n} di
ndúúcū vee^{n} di ní nguɛ́ɛ́
tuumicadiinuu^{n} di; inaa^{n} di
ndúúcū nduutináa^{n} di ní nguɛ́ɛ́
i'téénu di;
27 caati staava ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} yáa^{n}
'cūū nééné chɛɛchi, níícú
nguɛ́ɛ́ cuuvi tuumicadíínuu^{n}
yā ndúúcū staava yē^{n}'e yā
ndúúcū veé^{n} yā nguɛ́ɛ́ n'dáácā
ch'iindiveé^{n} yā, ndíí nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^{n} yā ndúúcū veé^{n}
yā, nduutináa^{n} yā ní nnduudí
maa^{n}, tí nguɛ́ɛ́ chinaá^{n} yā
ndúúcū nduutinaá^{n} yā, ndíí
nguɛ́ɛ́ nanguɛɛcundií yā ye^{n}'ē
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā caatí 'úú idií^{n}
chi nduuví n'dáí yā nanduūvā
ye^{n}'é yā.

28 Maa^{n} ní cádiinúú^{n} nī chii^{n} chi
Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'ē nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel cáávā chi
'tíícā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'caandiveé^{n} yā
ye^{n}'e chuū.

29 Níícú taachi ca^{n}'a sa nduudu
'cūū, 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ca^{n}'a yā.
Nééné n'deeé ca^{n}'a yā nguaa^{n} maá^{n}
yā.

30 Pablo mii^{n} ní canée yā 'uūvī
ndúuyū na 'áámá va'ai chí nadíí'vɛ
yā. 'Ii^{n}'yā^{n} míí^{n} dií^{n} yā recibir
ndúcyáácá yā chi nndaā na vaacú
yā. 31 Ca^{n}'á yā ye^{n}'ē chi Dendyuūs
nga^{n}'ā ntii^{n}nyú^{n} yā níícú chi'cuee^{n}
yā ye^{n}'ē Señor Jesucristo. Ca^{n}'a yā
ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. Mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ chiicatáa^{n} yā
yē^{n}'e yā.

PABLO IDINGUÚ^{N} YĀ CARTA 'CŪŪ YE^{N}'E 'II^{N}'YĀ^{N} CHI SNÉE YĀ YÁĀ^{N} ROMA

Pablo idinguú^{n} yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaacū ye^{n}'e yáā^{n} Roma

1 'Úú Pablo 'úú ní 'úú dichíí'vɛ̄
Señor Jesucristo. Ndyuūs
yaa'ví yā 'úú ni ndɛɛvɛ́ yā 'úú. Ní
dichó'o yā 'úú chi cuuví apóstol chi
candɛɛ́ nduudu ye^{n}'é Ndyuūs chi
nduudu ye^{n}'e evangelio ye^{n}'e chi
nangua^{n}'ai 'ii^{n}'yā^{n}.
2 Ndyuūs ní ca^{n}'a yā n'deee n'dáí
tiempo chi 'āā chó'ōo chi ca'a yā
evangelio chí nduudu cuaacu chi
nadanguá^{n}'ai yā taachi profetas
nga^{n}'á yā ye^{n}'ē. Ní dingúu^{n} yā na
libro ye^{n}'e Dendyuūs ye^{n}'ē chúū.
3 Nduudu 'cūū chi evangelio ní
ye^{n}'e Señor Jesucristo ye^{n}'e yú
chi Daiya Dendyuūs. Cristo ní
ndāa yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū
cuerpo tan'dúúcā s'uuú^{n} cáávā
na ndaata ye^{n}'ē rey David. 4 Ní
cucááva Espíritu chi n'dai taavi
ye^{n}'e Cristo, Cristo dicuaacú yā chí
Daiyá Ndyuūs ndúúcū poder ye^{n}'é
Ndyuūs chi ch'ɛɛtɛ taavi ca taachi
nducuée^{n} yā ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
5 Ní cáávā Cristo mii^{n} Ndyuūs tee
yā 'aama favor 'úú ti dicho'ó yā
'úú chi 'úú cuuvi apóstol ye^{n}'é yā
cáávā chi duuchi Cristo. Ní cáávā
chi 'úú cuuvi 'cuu^{n}'mí^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
nducué^{n}'ē nación táácā cuuvi
cu'téénu yā Ndyuūs. Ní 'caandiveé^{n}
yā nduudu ye^{n}'e yā. 6 Ní ndís'tiī ní
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Jesucristo
caati Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chi
cuuvi ye^{n}'é Cristo ndís'tiī.
7 'Úú idinguú^{n} carta 'cūū ye^{n}'e
nducyáácá ndís'tiī chi snée nī na
yáā^{n} Roma, ndís'tiī chi Ndyuūs ne^{n}'e
yā ní yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuví
ye^{n}'é yā ndís'tiī. Ne^{n}'é chi Ndyuūs
Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo
tée yā ndís'tiī vaadī n'dai ca ye^{n}'é yā
ndúúcū vaadī 'diii^{n} ye^{n}'é yā.

Pablo ne^{n}'e yā ca^{n}'á yā yáā^{n} Roma

8 Vmnáá^{n} vmnaa^{n} ca'á gracias
Ndyuūs cáávā Jesucristo cucáávā
nducyaaca ndís'tiī caati 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
núú^{n}má^{n} i^{n}'yee^{n}dī ch'iindiveé^{n} yā
tan'dúúcā chi ndís'tiī i'téénū nī
Jesucristo ní nga^{n}'á yā ye^{n}'e ndís'tiī.
9 'Úú ndúúcū nuu^{n}ma^{n} staavā ye^{n}'é
dichii'vɛ́ Ndyuūs. Ní candɛɛ́ nduudu
ngai ye^{n}'e evangelio ye^{n}'e Daiyá
yā. Ndyuūs deenú yā chi 'úú cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} nan'gaacú ye^{n}'e ndís'tiī ní
taachí nga^{n}'āngua'á ní nga^{n}'āngua'á
cucáávā ndís'tiī. 10 Ní ngiicá Ndyuūs
chi nduuti chi ne^{n}'é yā chi tée yā

lugar 'úú chi tiempo 'cūū cuuví
ndaá nanáá^{n} ndís'tiī. 11 Ne^{n}'e cá
snaá^{n} ndís'tiī ní cunneé ndís'tiī
ndúúcū Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
chi cu'téénu cá nī ní 'íícú ndís'tiī
diitūu 'cuεεtinée nī ndúúcū chi
i'téénu nī. 12 Ní 'íícú ndís'tiī ndúúcū
'úú ca'á díítuu yú 'aama yú taama
yú ndúúcū chi i'téénu yú ti daama
daama i'téénu yú.
13 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, ne^{n}'é chí
cádiinuu^{n} ndís'tiī chi neené n'deee
cuuví ne^{n}'é chií n'diichí ndís'tiī
naati ndii mááa^{n} nguέέ ngii chí chií.
Ne^{n}'é n'diichí ndís'tiī caati tan'dúúcā
chi vέέ n'gui'i ye^{n}'e cosecha 'tiicá
ntúū^{n} ndís'tiī cuuvi tan'dúúcā n'gui'i
ye^{n}'e cosecha ye^{n}'e ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
caati 'tíícā vέέ n'gui'i ye^{n}'é nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e taná^{n}'ā naciones ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 14 Ní 'úú cánéé chi
cunneé 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e ndaata ye^{n}'é
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e taná^{n}'ā
naciones, 'ii^{n}'yā^{n} chi deenu ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi nguέέ deenū. 15 Ni 'tiicá
ntúū^{n} 'úú caneé listo chi caa^{n}'má^{n}
nduudu cuaacu ye^{n}'e evangelio
chi nangua^{n}'ai 'ii^{n}'yā^{n}. Ní caa^{n}'má^{n}
nanáá^{n} ndís'tiī chi snee nī na yáā^{n}
Roma.

Poder ye^{n}'e evangelio chí nduudu ngai ye^{n}'é Cristo

16 Ní nguέέ 'cuinaá^{n} chi caa^{n}'má^{n}
nduudu cuaacu ye^{n}'e evangelio ti
nduudu mii^{n} ní poder ye^{n}'é Ndyuūs.
Ní nangua^{n}'āī nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Cristo, vmnáá^{n} vmnaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} Israel chi judío
s'ee^{n}. 'Tiicá ntúū^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
nguέέ ye^{n}'e ndaata Israel. 17 Ní
nduudu cuaacu ye^{n}'e evangelio
míí^{n} ní n'gi^{n}'i chi Ndyuūs ní dii^{n}
yā aceptar s'uuú^{n} chi cuuvi ye^{n}'é
yā s'uuú^{n} cáávā chi i'téénu yú
Jesucristo, ni dámaa^{n} cáávā chí
i'téénu yú Jesucristo. 'Tíícā canee
nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs:
'Ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs dií^{n} yā aceptar
chi cuuvi ye^{n}'é yā, 'cuεεtineé yā
cucáávā chi i'téénu yā.

Núú^{n}ndí ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi snee yā na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū

18 Déénu yú chi Ndyuūs ca'á yā
castigo chi neené dííītūu nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi nguέέ n'daacā idií^{n} yā
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi dinuu^{n}ndí yā.
Ní cucáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā nguεε
n'gúú^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} cuuví deenú
yā nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs.
Castigo ye^{n}'é yā ngíícá ndíí na va'ai
chεεti nguuvi. 19 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
deenu n'dáí yā cuuvi cadíínuu^{n} yā
chí ye^{n}'e Ndyuūs caati Ndyuūs ch'í^{n}'í
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chuū. 20 Dendu'ū chi
ye^{n}'é Ndyuūs chi nguέέ inaa^{n} yú
cuuvi déénu yú cucáávā nducué^{n}'ē
chi Ndyuūs din'dái yā ndúúcū poder
ye^{n}'é yā chí 'áámá cānee. Ní chuū
cuuví snaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ndii tiempo
chi Ndyuūs din'dái yā i^{n}'yee^{n}dī. Ní
deenú yā chi Ndyuūs ní Ndyuūs
nuu^{n}má^{n} cuaacu. Ní nguέέ cuuví
caa^{n}'má^{n} yā chi nguέέ cuuví n'diichí
yā Ndyuūs. 21 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} n'diichí
yā Ndyuūs naati nguέέ chí'tēēnu
yā Ndyuūs mii^{n} chí ch'εεtε yā ní
nguέέ ca'á yā gracias Ndyuūs. Nguέέ
'tíícā dií^{n} yā. Naati nadicádíínuu^{n} yā
ye^{n}'e dendu'u chi nguέέ dichíí'vē chi
ye^{n}'e maāi^{n}. Ní cáávā chi necio yā
ch'εεtinée yā na maāi^{n}. 22 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní nga^{n}'a yā chi deenu ca yā naati
dií^{n} yā chi tonto yā. 23 Ní n̄'daá^{n}
yā vaadī dεεvε ngii ye^{n}'é Ndyuūs

chi canduuchí yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
cáávā santos ídolos o imágenes chi
idin'dái 'ii^{n}'yā^{n}, santos chi tan'dúúcā
'ii^{n}'yā^{n} chi n'díí. 'Tíícā santos mii^{n}
ndúúcū ídolos ye^{n}'e 'yáádā, ndúúcū
ídolos ye^{n}'ē cúú ndúúcū ídolos ye^{n}'ē
'iiti chi cuūu^{n} cá'a tī.
24 Ní cáávā chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ni
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yā tuumicadíínuu^{n} yā
ní Ndyuūs s'neé^{n} yā chi dií^{n} yā
dendú'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi
ne^{n}'e dii^{n} cuerpo ye^{n}'é yā. Ní dií^{n}
yā ndúúcū cuerpo ye^{n}'é yā nguáá^{n}
maá^{n} yā dendu'ū chí vaadī 'cuíínuú^{n}.
25 Ní dií^{n} yā 'túúcā ti nguɛ́ɛ́ i'téénú
yā nduudu cuaacu ye^{n}'e Ndyuūs
ti i'téénu yā nduudu yaadi. Ní
dich'ɛɛtɛ́ yā dendu'ū chi Ndyuūs
din'dái yā naati nguɛ́ɛ́ dich'ɛɛtɛ́ yā
maá^{n} Ndyuūs chi din'dái yā dendu'ū.
Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} cué^{n}'é daā^{n}ma^{n}
canéé chi dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs.
'Tíícā canee chi dií^{n} yā.
26 Ní cáávā chi dií^{n} yā 'tuucā
Ndyuūs dií^{n} yā chi'néé^{n} maá^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā dendu'ū chi nguɛɛ
n'daacā chi 'cuináa^{n} yā. Ní n'daataá
s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á yā ndúúcū sa^{n}'a
naati ca^{n}'á yā ndúúcū n'daataá ní
dií^{n} yā tan'dúúcā chi ch'iindivaacú
yā ndúúcū vi'ī. 27 'Tiicá ntúū^{n} sa^{n}'ā
s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á yā ndúúcū n'daataá
naati ca^{n}'á yā ndúúcū sa^{n}'ā ni dií^{n}
yā tan'dúúcā chi ch'iindivaacú yā
ndúúcū vi'ī. Dií^{n} yā nguaa^{n} maá^{n} yā
cosas chi vaadī 'cuíínūu^{n} ní sta'á yā
castigo na cuerpo ye^{n}'é yā ye^{n}'e chi
nguɛɛ n'daacā chi dií^{n} yā.
28 Ní cáávā chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā
ntiinaá^{n} yā Ndyuūs, Ndyuūs chi'née^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā nducué^{n}'ē chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nadacadíínuu^{n} yā chi
nguɛɛ n'daacā. Ní dií^{n} yā cosas chi
nguɛ́ɛ́ canee chi dií^{n} yā. 29 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nééné nadacadiinúú^{n} yā ye^{n}'e
nducué^{n}'ē chi nguɛɛ n'daacā. Ní ca^{n}'á
yā ndúúcū n'daataá o sa^{n}'ā chi nguɛɛ
ye^{n}'e yā. Ní neené yaadiī'yá yā ní
dií^{n} yā cosas ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}.
Ní ne^{n}'é yā dendú'ū chi nguɛɛ ye^{n}'e
yā. Ní neene idií^{n} yā cosa chi nguɛɛ
n'daacā ti ne^{n}'e yā dii^{n} yā 'tíícā. Ní
neené nngueé yā. Ní n'gii^{n}'nú^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n}. Ní neené n'gɛɛcu cheendí
yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}, ní nginnche'éí
yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní nééné nguɛɛ n'daacā
staava ye^{n}'é yā. Ní neené n'gɛɛcu
cheendí yā ye^{n}'e chi 'ii^{n}'yā^{n} dii^{n} yā
ye^{n}'e chi nguɛɛ n'daacā. 30 Nga^{n}'á yā
ye^{n}'e chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ye^{n}'e taama
yā. Nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā Dendyuūs. Nga^{n}'á
yā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē s'uuú^{n} ní ngii
'cuináā^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē s'uuú^{n}. Maá^{n}
yā dich'ɛɛtɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní idiyaadí
taaví yā ní nadacadíínuu^{n} yā cosa
chí ngai chi nguɛɛ n'daācā. Ní nguɛ́ɛ́
i'téénu yā ye^{n}'ē chɛɛcú yā ye^{n}'e
chiida yā. 31 Nguɛ́ɛ́ itúúmícádíínuu^{n}
yā, nguɛ́ɛ́ idií^{n} yā chi ngā^{n}'a yā chi
dií^{n} yā. Nguɛ́ɛ́ idiné^{n}'e yā 'ii^{n}'yā^{n} ní
nguɛ́ɛ́ déénu yā nadach'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} 'áárá chí nga^{n}'a
yā chi nadach'ɛɛcú yā ye^{n}'e yā. Ní
nguɛ́ɛ́ ya'āī 'iinú yā 'ii^{n}'yā^{n}. 32 'Ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nééné déénu yā chí Ndyuūs
nga^{n}'a yā chi canéé chi dii^{n} yā. Ni
déénu yā chi 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dií^{n}
'tíícā, tuu'mí chí 'cuūvi yā naati
icandíícá yā chi idií^{n} yā 'tíícā. Yeenú
taaví yā taachi inaá^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
dií^{n} yā 'tíícā.

Ndyuūs ináa^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nuu^{n}ndi ní ye^{n}'e chi cuaacu

2 Ndís'tiī amigos ye^{n}'é, ¿'áá
n'diichí nī dɛ'ɛ̄ chi idii^{n}

taamá yā o 'āā du'ú nūu^n 'ii^n'yā^n?
Vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e maá^n yā taachi
dií^n yā 'tíícā. Taachi n'diichí yā
nuu^{n}ndi chi idii^n taamá yā, ní maá^n
yā dií^n yā 'tiicā, tuu'mi ní dich'ɛɛtɛ́
maá^n yā nuu^{n}ndi ye^n'é yā. 2 Deenu
yú chi Ndyuūs dií^n yā cosa chi
cuaacu taachi dií^n yā condenar
'ii^n'yā^n chi dií^n yā chi 'túúcā. 3 ¿'Áá
'aacu nī chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ inaa^n yā
nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n chi idií^n yā
'túúcā taachi n'diichí yā nuu^{n}ndi
ye^n'e taamá yā? Nguɛɛ 'tíícā. 4 ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ inee yiinú nī ye^n'é Ndyuūs
cucáávā chi ya'ai 'iinú yā ndís'tiī
ní ndai yā ndúúcū ndís'tiī ní teé
yā ndís'tiī n'deee n'dáí favores
ye^n'é yā ndúúcū vaadī 'diií^n ye^n'e
yā? Ní nguɛ́ɛ́ dií^n nī cuenta chi
Ndyuūs tee yā ndís'tiī favores ye^n'e
yā ní n'gi^n'í yā ndís'tiī taaca cuuvi
ndaacadaamí nī ye^n'e nuu^{n}ndi chi
idií^n nī. 5 Naati 'ii^n'yā^n chi dií^n yā
'túúcā ní dichɛɛchi yā staava ye^n'e
yā. Ní nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí yā ye^n'e
nuu^{n}ndi ye^n'é yā. Cáávā chi idií^n yā
'tíícā ní nduuvidáámá castigo ye^n'e
maá^n yā nguuvi taachi Ndyuūs dií^n
yā juzgar nuu^{n}ndi ye^n'e yú ní tée
yā castigo ye^n'ē chi dii^n yú ndúúcū
vaadī cuaacu. 6 Ní Ndyuūs ní ca'a yā
ca'áámá cā'aama 'ii^n'yā^n nadíí'vē yā
ye^n'e chi dií^n yā. 7 Ní ca'a yā vida
cue^n'e daā^{n}ma^n 'ii^n'yā^n chi chɛɛ́ yā
chi dií^n yā nducué^n'ē chi n'daacā, ní
n'nuú^n yā, ní dií^n yā nducué^n'ē chi
ye^n'ē va'ai chɛɛti nguuvi, ní dií^n yā
chi honrado yā. 8 Naati 'ii^n'yā^n chi
ne^n'e nducué^n'ē ye^n'e maá^n yā ní
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā nduudu cuaacu
ye^n'é Ndyuūs naati dií^n yā nducué^n'ē
chi nguɛɛ n'daacā, Ndyuūs nguɛ́ɛ́
canee yiinú yā ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n.
Ní ca'á yā castigo 'ii^n'yā^n s'ee^n. 9 Ní
nducyáácá 'ii^n'yā^n chí nguɛ́ɛ́ n'daacā
idií^n yā canéé chi n'deee n'dáí
'cuéénú yā cuuvi, vmnáá^n vmnaa^n
'ii^n'yā^n chi ye^n'e ndaata Israel chí
judíos ní cuayiivi ní 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
ye^n'e ndaata Israel. 10 Naati Ndyuūs
dií^n yā chi dɛɛvɛ́ 'ii^n'yā^n ní dich'ɛɛtɛ́
yā 'ii^n'yā^n ní ca'a yā vaadī 'diií^n ye^n'é
nducyáácá 'ii^n'yā^n chi din'daacá yā,
vmnáá^n vmnaa^n 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata
Israel ní cuayiivi 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
ye^n'e ndaata Israel.

11 Caati nanáá^n Ndyuūs ní 'āā
daamá nūu^n nducyaaca 'ii^n'yā^n. 12 Ní
'ii^n'yā^n chi idinuu^{n}ndí yā chi nguɛ́ɛ́
ndúúcū ley ye^n'e Moisés mii^n ní
cuuvi ndái yā nguɛ́ɛ́ ndúúcū ley
mii^n. Ní 'ii^n'yā^n chi idinuu^{n}ndí yā ní
ndɛɛ yā ley ye^n'e Moisés mii^n tuu'mi
ní ley mií^n nūu^n ní cuuví yā castigo.
13 Caati nguɛ́ɛ́ cuaá^n Ndyuūs 'ii^n'yā^n
chi dámaa^n chi n'diichí yā ley mii^n
naati Ndyuūs cuaá^n yā 'ii^n'yā^n chi
dií^n yā tan'dúúcā chi nga^n'a ley
mii^n. 14 Ní taachi 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
ye^n'ē ndaata Israel s'ee^n ní nguɛ́ɛ́
déénu yā ye^n'ē ley Moisés, naati
ne^n'e yā cadiinúú^n yā dií^n yā cosa
chi cuaacu tan'dúúcā chi nga^n'a
ley mii^n, 'áárá chí nguɛ́ɛ́ ndúúcū
ley mii^n vɛ́ɛ́ 'aama ley ye^n'é yā chi
'āā vi'í cā nguaa^n maá^n yā. 15 Ní
ch'i^n'í yā cáávā chi idii^n yā chi ley
ye^n'é Ndyuūs tan'dúúcā chi canéé
nguū^n na staava ye^n'é yā 'tíícā
canéé. Ní chii^n chi dií^n yā ní 'áámá
prueba ye^n'e chuū ní chii^n chi
nadacadiinúú^n yā dií^n yā condenar
maá^n yā o caa^n'ma^n cuaacu ye^n'é
maá^n yā. 16 Ní taachi ndaá nguuvi
chi Ndyuūs dií^n yā juzgar cáávā
Jesucristo mii^n nducyáácá 'ii^n'yā^n

ndúúcū nducué^n'ē chi ye^n'e 'ii^n'yā^n
maá^n yā canúú^n n'de'ei na staava
ye^n'é yā, tuu'mi ní Ndyuūs dií^n yā
chuū ndúúcū nduudu cuaacu ye^n'e
yā chi nadangua^n'ai 'ii^n'yā^n. Chuū ní
nduudu cuaacu chi 'úú Pablo nga^n'á.

'Ii^n'yā^n Israel s'ee^n ndúúcū ley ye^n'e Moisés

17 Dii^n ní nga^n'a di chi 'ii^n'yā^n Israel
di. Ní nga^n'a di chi i'téénú dí ley
ye^n'e Moisés ní dich'ɛɛtɛ́ maā^n di
dii. Ní dii nga^n'a di chi ye^n'é Ndyuūs
dii. 18 ¿'Áá déénú di dɛ'ɛ chi ne^n'e
Ndyuūs ní ley chi 'cuu^n'mi^n di chi
cuuvi in'nuu^n di dendu'ū chi n'daacā
ca chi dii^n di? 19 ¿'Áá déénu di chi
cuaacu chi cuuvi ca'cuee^n di 'ii^n'yā^n
chi ngueenáá^n o 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ deenu, ní ndɛɛ di nduudu
chi tan'dúúcā chidɛɛvɛ nanáá^n 'ii^n'yā^n
chi ngiica yā na maāi^n? 20 ¿'Áá
i'teenu di chi cuuví dii^n di ca'cuee^n
di 'ii^n'yā^n chi tonto yā ní táácā chi
ngi'cuee^n di da'caiyáā? ¿Ní ndúúcū
ley ye^n'e di vɛ́ɛ́ nducué^n'ē chi dii^n
chi cuuví deenu di vaadī cuaacu?
21 Díí chi ngi'cuee^n di taná^n'a yā,
¿dɛ'ɛ cáávā chi nguɛ́ɛ́ ngi'cuee^n maā^n
di dii? Díí chi nga^n'a di 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ canéé chi diduucú yā, ¿dɛ'ɛ̄
cáávā chi diduucú di? 22 Díí sa^n'ā
o n'daataá chi nga^n'a di chi 'ii^n'yā^n
nguɛ́ɛ́ ca^n'á yā ndúúcū isa^n'ā o
n'daataá chi nguɛ́ɛ́ ye^n'é yā, ¿dɛ'ɛ
cáávā chí maa^n dí ca^n'a di ndúúcū
n'daataá o isa^n'ā chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e di?
Díí chi nguɛ́ɛ́ ngii n'diichí di santos
ídolos, ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi diduucu
di vaadī 'cuiica ye^n'e yáacū ye^n'e
santos ídolos? 23 Díí chi nga^n'a maa^n
di ye^n'e di chi ch'ɛɛtɛ di cucáávā chi
canee di ndúúcū ley ye^n'é Ndyuūs
¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi nguɛ́ɛ́ dii^n di honrar
Ndyuūs? 'Tiicá dii^n di caati nguɛ́ɛ́
dii^n di tan'dúúcā chi nga^n'a ley chi
Ndyuūs tee yā dii. 24 Canéé nguū^n
na libro ye^n'é Ndyuūs 'tiicā: 'Ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata Israel nguɛ́ɛ́
n'daacā nga^n'a yā ye^n'e chi duuchi
Ndyuūs. Ní chuū ni nuu^{n}ndi ye^n'e di.
25 Cuaacu níí^{n}nyú^n chí ley ye^n'e
circuncisión ye^n'e sa^n'a Israel
s'ee^n ní dichíí'vɛ̄ cáávā di nduuti
chi dii^n di chi nga^n'a ley ye^n'e
Moisés. Ní ndúúti chi nguɛ́ɛ́ dii^n
di chi nga^n'a ley mii^n, tuu'mi ní
canee di tan'dúúcā sa^n'ā chi nguɛ́ɛ́
circuncidado di. 'Tíícā canee di.
26 Ní ndúútí chi 'áámá sa^n'ā chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel ní nguɛ́ɛ́
circuncidado yā tan'dúúcā chi
nga^n'a ley ye^n'e Moisés, naati sa^n'ā
mii^n dii^n sa chi nga^n'a ley mii^n, sa^n'ā
mii^n 'aara chi nguɛ́ɛ́ circuncidado
sa, Ndyuūs dií^n yā cuenta ye^n'e
sa^n'ā mii^n chí tan'dúúcā chi
circuncidado, 'tiica sa. 27 Sa^n'ā chi
nguɛ́ɛ́ circuncidado na cuerpo ye^n'e
sa ní dii^n sa tan'dúúcā chi nga^n'a
ley, sa^n'ā mii^n dii^n sa condenar dii
chi nguɛ́ɛ́ dii^n di tan'dúúcā chi
nga^n'a ley 'áárá chí vɛ́ɛ́ ley ye^n'e di
ní canee circuncidado di na cuerpo
ye^n'e di. 28 Cuaacu níí^{n}nyú^n nguɛ́ɛ́
nduudu cuaacu chi 'áámá sa^n'ā ní
sa^n'ā Israel chi ndíí sa circuncidado
ndúúcū seña na cuerpo ye^n'e sa.
Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú chi nduudu cuaacu
chi circuncisión chi seña chi canee
na cuerpo ye^n'e sa dii^n chi Israel
sa. 29 Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Sa^n'ā chi cuaacu
níí^{n}nyú^n chi sa^n'ā Israel mii^n, sa^n'ā
mii^n ní sa^n'ā chí circuncidado
na staava ye^n'e sa. Chuū ní
circuncisión chi cuaacu níí^{n}nyú^n chi

cuaacu. Nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi canee
nguū^n na ley ye^n'e sa naati chi ye^n'e
Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs. Sa^n'ā
chi circuncidado na staava ye^n'e sa,
Ndyuūs n'diichinee yā chi sa^n'a n'dai
sa. Nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichinee sa^n'ā
s'ee^n ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū.

3 Tuu'mi ní ¿dɛ'ɛ̄ chíí'vɛ̄ cáávā
chi sa^n'ā mii^n chi sa^n'ā ye^n'e
ndaata Israel? ¿O dɛ́'ɛ̄ dichíí'vɛ̄
nduuti chi sa^n'ā ní circuncidado
sa? 2 N'dáácā n'dai dichíí'vɛ̄ cáávā
n'deee n'dáí razones. Vmnáá^n
vmnaa^n Ndyuūs s'nee^n yā nduudu
cuaacu ye^n'e ley ye^n'é yā vmnaa^n
ndís'tiī chi 'ii^n'yā^n Israel. 3 Ní
nduuti chi ná^n'ā 'ii^n'yā^n Israel
nandaacadaamí yā ye^n'e chi i'téénu
yā, ¿'áá cucáávā chii^n chí díí^n
Ndyuūs chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ chii^n
chi Ndyuūs nga^n'a yā chi ca^n'á yā
dii^n yā? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 4 Ndyuūs ní
cuaacu ní díí^n yā nducué^n'ē chi
cuaacu naati nducyaaca 'ii^n'yā^n
ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū nga^n'a nduudu
yaadi. Canéé nguū^n na libro ye^n'e
Dendyuūs ní Ndyuūs nga^n'á yā
'tíícā:

Canee chi 'cuu^n'mi^n di 'ii^n'yā^n
cáávā nduudu chi nga^n'a di
chí díí dii^n di chi cuaacu ní
naachi n'diichí yā dii, deenú
yā chi díí ní dii^n di chi cuaacu.

5 Ní taachi dii^n yú cosas chi nguɛɛ
n'daacā, tuu'mi ní más ca 'cuu^n'mi^n
chi Ndyuūs chí cuaacu, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi
caa^n'ma^n yú? ¿'Áá caa^n'ma^n yú
chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ díí^n yā cosas
chi cuaacu taachi díí^n yā castigar
s'uūu^n? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. ('Úú nga^n'á
tan'dúúcā chi nga^n'a 'ii^n'yā^n ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū.) 6 Nduuti chi Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ díí^n yā tanducué^n'e chi
n'daacā, ¿tááca cuuvi dii^n yā juzgar
nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yeē^{n}dī?
Dií^n yā juzgar 'ii^n'yā^n caati dií^n yā
tanducué^n'ē chi n'daacā.
7 Ní ndúúti chi nduudu yaadi mii^n
ye^n'e yú dichíí'vɛ̄ chi cuuvi dich'ɛɛtɛ
ca yú Ndyuūs, ¿dɛ'ɛ̄ cúúvī chi
Ndyuūs dií^n yā juzgar nuu^{n}ndi ye^n'e
yú chi nuu^{n}ndi yú? 8 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúvī
chi nguɛ́ɛ́ nga^n'a yú 'tíícā? S'uuú^n ní
dii^n yú cosas chi nguɛɛ n'daacā ní
cuuvi candɛɛ cosas chi n'daacā ye^n'ē.
'Tíícā nga^n'a taná^n'a yā chi s'uuú^n
ngi'cuee^n yú 'tíícā ní nguɛ́ɛ́ n'daacā
ye^n'e yú. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní canee chi
condenado yā.

Nducyáácá 'ii^n'yā^n ní dinuu^{n}ndi yā

9 ¿Dɛ'ɛ̄ tuu'mi nga^n'a yú? ¿'Áá
n'daacā ca s'uuú^n chi 'ii^n'yā^n Israel
s'uuú^n nguɛ́ɛ́ ti 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
'ii^n'yā^n Israel? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ndís'tiī
deenú nī tan'dúúcā chi nga^n'á chí
s'uuú^n dinuu^{n}ndi yú tan'dúúcā
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel
dinuu^{n}ndí yā. Ní nducyaaca 'ii^n'yā^n
dinuu^{n}ndí yā ní na poder ye^n'e
nuu^{n}ndi snée yā. 10 Canéé nguū^n na
libro ye^n'e Dendyuūs 'tiicā:

Nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n chi n'dáí yā, nguɛ́ɛ́
mar 'áámá yā.
11 Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá 'ii^n'yā^n chi
tuumicadíínuu^n yā, nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
mar 'áámá 'ii^n'yā^n chi in'nuú^n
yā Ndyuūs.
12 Nducyáácá yā ndaacadaamí
yā ye^n'e Ndyuūs, nducyáácá
yā dií^n yā cosas chi nguɛɛ
n'daacā. Nguɛ́ɛ́ 'áámá yā chi
n'daacā idií^n yā, nguɛ́ɛ́ ndíí
mar 'áámá yā.
13 Daandú yā canéé tan'dúúcā
'áámá yáinyā^n chi candá'āī,

'tíícā daandú yā; ní
nginnche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū
cheendi yā. Ní chɛɛti cheendí
yā ní snúū tan'dúúcā chi
veneno ye^{n}'ē cúú 'tíícā
cheendí yā ndúúcū nduudu
chi tan'dúúcā veneno, 'tíícā.
14 Dámaā^{n} nga^{n}'á yā ndúúdú taa^{n}
contra ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū
nduudu chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
15 Ní neene nadacádíínuu^{n} yā chi
'caa^{n}'nu^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}.
16 Ní nducué^{n}'ē cuaa^{n} naachí ca^{n}'á
yā, dií^{n} yā chi 'ii^{n}'yā^{n} cunncáā
'cueenú yā cuuvi ní dituūví
yā nducué^{n}'ē dendu'ū ndúúcū
vaadi cadíínūu^{n} ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}.
17 Ní nguɛ́ɛ́ déénu yā ye^{n}'e yúúní
chi candɛɛ̄ na vaadī 'diīi^{n} ye^{n}'é
Ndyuūs.
18 Ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^{n} yā chi
canee chi 'va'a yā Ndyuūs.
19 Maa^{n} ní s'uuú^{n} deenu yú chi
tanducué^{n}'ē chi canéé nguū^{n} na ley
ye^{n}'e Moisés ní cáávā 'ii^{n}'yā^{n} chi
n'gɛɛtinee yā ndúúcū ley mii^{n}. Ní
cáávā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'āā ntɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n}
yā nanáá^{n} Ndyuūs chi nguɛɛ deenú
yā ye^{n}'ē. Ní 'íícú ley mii^{n} diii^{n} chi
Ndyuūs ca^{n}'á yā n'diichi yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'é nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
núú^{n}má^{n} i^{n}'yeē^{n}dī. 20 Ní Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā recibir 'ii^{n}'yā^{n} cáávā
chi dií^{n} yā tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley
mii^{n} caati ley mii^{n} n'g'i^{n}'i s'uuú^{n} chi
vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú nanáá^{n} Ndyuūs.

Ndyuūs nadingua^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n} caati i'téénu yā Jesucristo

21 Maa^{n} ní nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs n'gi^{n}'i s'uuú^{n} chi Ndyuūs
dií^{n} yā recibir s'uuú^{n} manera chi 'āā
vi'í cā ye^{n}'e ley mii^{n}. Ní canéé nguū^{n}
na libro ye^{n}'é ley ye^{n}'e Ndyuūs
ye^{n}'e chuū naachi sa^{n}'a profetas
nga^{n}'a yā nduudu cuaacu ye^{n}'e chuū.
22 Ndyuūs dií^{n} yā recibir nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} dámaā^{n} cáávā chi i'téénu
yā Jesucristo ní nanáá^{n} Ndyuūs
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e núú^{n}má^{n}
i^{n}'yeē^{n}dī 'āā daamá nūu^{n}. Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ ñ'dáa^{n} yā. 23 Ní nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e núú^{n}má^{n} i^{n}'yee^{n}dī ní
dinuu^{n}ndí yā ní nguɛ́ɛ́ cuuvi diī^{n}
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi dɛɛvɛ n'dai tan'dúúcā
Ndyuūs chi dɛɛvɛ n'dai. 24 Naati
Ndyuūs cáávā chi n'dai taaví yā dií^{n}
yā recibir 'ii^{n}'yā^{n} cucáávā Jesucristo
chi nadanguá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
Jesucristo nadíí'vɛ yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} lado ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}. 25 Ní
Ndyuūs dicho'ó yā Jesucristo
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū lado ye^{n}'e ofrenda
chi ch'īi yā caava nuu^{n}ndi ye^{n}'e
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}. Ní cáávā chi ch'iī
Cristo, Cristo cuuvi nadach'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Jesucristo. 'Tíícā Ndyuūs
ch'i^{n}'i yā 'ii^{n}'yā^{n} táácā cuuvi ndaa
yā nanáá^{n} Ndyuūs. Ní tiempo chi
chó'ōo ní Ndyuūs chi n'dai taavi
ch'i^{n}'i yā 'ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs dií^{n}
yā cosas chi cuaacu taachi nguɛ́ɛ́
dií^{n} yā cuenta ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} taachi 'āā 'cuɛ́ɛ́ dicho'ó yā
Cristo. 26 Ní 'tiicá ntúū^{n} tiempo 'cūū
Ndyuūs cáávā chi nadach'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ní ch'i^{n}'i yā chi
ca^{n}'á yā chi dií^{n} yā recibir 'ii^{n}'yā^{n}
chí cuuví ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n}. 'Tíícā
Ndyuūs ch'i^{n}'i yā chi cuaacu yā. Ní
dií^{n} yā chi nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Cristo ní ye^{n}'e yā 'ii^{n}'yā^{n}.
27 Maa^{n} ní ¿dɛ́'ɛ̄ cúúvī chi 'ii^{n}'yā^{n}
cuuvi caa^{n}'má^{n} yā chi ch'ɛɛtɛ́ yā?

Nguɛ́ɛ́ cuuví yā. ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā? ¿'Áá
cáávā chi dii^{n} yā tan'dúúcā chi
nga^{n}'a ley mii^{n}? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Naati
maa^{n} ní Ndyuūs dií^{n} yā recibir
s'uuú^{n} dámaā^{n} cáávā chi i'teenu yú
Jesucristo. 28 Maa^{n} ní n'diichi yú chi
Ndyuūs dií^{n} yā recibir 'ii^{n}'yā^{n} caati
cucáávā chi i'téénu yā Jesucristo ní
nguɛ́ɛ́ caavā chi dií^{n} yā chi nga^{n}'a
ley mii^{n}.

29 ¿'Áá Ndyuūs ni dámaā^{n} Ndyuūs
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} chi judíos?
¿'Áá nguɛ́ɛ́ Ndyuūs ní ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata Israel?
Cuaacu chi Ndyuūs ní Ndyuūs
dendú'ū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
ndaata Israel. 30 Cuaacu chi vɛ́ɛ́
'áámá n'dyá^{n}'ā Ndyuūs. Ní Ndyuūs
dií^{n} yā recibir nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénú yā Cristo 'ii^{n}'yā^{n} chi Israel
s'ee^{n} ní 'tiicá ntuū^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e ndaata Israel. 31 Maa^{n} ní ¿'áá
cucáávā chi i'téénu yú Jesucristo
chi dii^{n} yú chi nguɛ́ɛ́ 'caandivee^{n} yú
tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley mii^{n}? Ní ley
mii^{n} 'āā vi'i caā ye^{n}'e yú. Ní nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄ s'uuú^{n}. Mar 'áámá naa^{n},
nguɛɛ 'tíícā. N'giindivee^{n} ca yú chí
nga^{n}'ā ley mii^{n}.

Tan'dúúcā chí dii^{n} Abraham

4 ¿Dɛ'ɛ̄ nga^{n}'a yú ye^{n}'e chiida yú
Abraham chi chiida ndaata
ye^{n}'e yú? ¿Dɛ'ɛ̄ nndaacá yā nanáá^{n}
Ndyuūs? 2 Nduuti chi Ndyuūs dií^{n}
yā recibir Abraham mii^{n} cáávā
cosa chi dií^{n} yā, tuu'mi ní Abraham
cuuvi caa^{n}'má^{n} yā chi ch'ɛɛtɛ maá^{n}
yā. Nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^{n}'má^{n} yā chi
ch'ɛɛtɛ maá^{n} yā nanáá^{n} Ndyuūs.
3 Canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'e
Dendyuūs 'tíícā: Abraham i'téénu
yā Ndyuūs ní cáávā chi i'téénu yā
Ndyuūs, Ndyuūs dií^{n} yā recibir
Abraham mii^{n} chi ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n}.
4 Maa^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} chi idii^{n} ntii^{n}nyu^{n}
ní sta'a yā chíí'vɛ̄ ye^{n}'e ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é yā. Nguɛ́ɛ́ nadacadííínuu^{n} yā
chi chíí'vɛ̄ ye^{n}'e ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é yā
ní 'aama regalo naati tan'dúúcā
'áámá cosa chi can'diicú yā. 5 Maa^{n}
ní nduuti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} i'téénu
yā Jesucristo ní nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^{n} yā
ntii^{n}nyu^{n} cáávā chi cuuvi cu'téénu
yā. Ní Ndyuūs dií^{n} yā recibir 'ii^{n}'yā^{n}
nuu^{n}ndi chi cuuvi ye^{n}'é yā, tuu'mi
ní Ndyuūs dií^{n} yā recibir 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
caati i'téénu yā Jesucristo. 6 'Tiicá
ntúū^{n} tiempo chi 'āā chó'ōo David
nga^{n}'á yā 'tíícā ye^{n}'e chuū. N'dai
sa^{n}'ā chí Ndyuūs dií^{n} yā recibir
chi ye^{n}'é yā sa^{n}'a. Ní sa^{n}'ā mii^{n} ní
n'dai sa n'dáá rá chi nguɛ́ɛ́ idii^{n} sa
ntii^{n}nyu^{n} chí cuuvi ye^{n}'é Ndyuūs.
7 'Tíícā nga^{n}'a sa:

Dɛ'ɛ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi
Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā ní divíi yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā chi 'āā ntɛ́ɛ́
vɛɛ.

8 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chi
Ndyuūs dii^{n} cuenta yā chi
nguɛɛ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā.

9 Ní ye^{n}'e chi nga^{n}'a David ye^{n}'e
chi dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai 'ii^{n}'yā^{n}, ¿'áá
dámaā^{n} caava 'ii^{n}'yā^{n} Israel chi
ye^{n}'e na circuncisión? Nguɛɛ 'tíícā,
ti cáávā 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} Israel ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ley
ye^{n}'e circuncisión ye^{n}'e yā. 'Āā
nga^{n}'a 'nū chi canéé nguu^{n} na
libro ye^{n}'é Ndyuūs 'tíícā. Abraham
i'téénu yā Ndyuūs ní cáávā chi
i'téénu yā Ndyuūs, Ndyuūs dií^{n} yā
recibir Abraham mii^{n} chi ye^{n}'é
yā 'ii^{n}'yā^{n}. 10 ¿Dɛ'ɛ̄ tiempo chi

Ndyuūs dií^{n} yā recibir Abraham
mii^{n}? ¿'Áá taachi 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi
circuncidado o cuayiivi taachi
chii yā circuncidado? Ndyuūs 'āā
dií^{n} yā recibir 'ii^{n}'yā^{n} taachi 'āā cuɛ́ɛ́
cuuvi yā circuncidado. 11 Cuayiivi
chi Abraham i'téénu yā Ndyuūs,
tuu'mi ní chií yā circuncidado. Ní
chuū ní 'áámá seña chi Ndyuūs
dií^{n} yā recibir Abraham mii^{n} cáávā
chi i'téénu yā Ndyuūs. Ní chuū ní
dií^{n} yā chi Abraham mii^{n} ní cuuví
yā chiidaá nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Ndyuūs 'áárá chi nguɛ́ɛ́
chií yā circuncidado. Ní 'tíícā
Ndyuūs nga^{n}'á yā chi dií^{n} yā recibir
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ circuncidado
yā. 12 Cuaacu chi Abraham ní
chiidaá 'ii^{n}'yā^{n} circuncidado yā
chi Israel. Naati 'tíícā chiidaá
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ dámaā^{n} cáávā
chi circuncidado yā naati cáávā
chi i'téénu yā Ndyuūs tan'dúúcā
chi Abraham chi'téénu yā Ndyuūs
vmnáá^{n} vmnaa^{n} taachi 'āā cuɛ́ɛ́
cuuvi yā circuncidado yā.

Compromiso chi dií^{n} Ndyuūs ní chiī cucáávā chi chi'teenú 'ii^{n}'yā^{n}

13 Ndyuūs ca^{n}'a yā chīi yā
Abraham chi i^{n}'yee^{n}dí 'cūū cuuvi
ye^{n}'e Abraham ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é
yā chí cuchii cuayiivi ní Ndyuūs
ca^{n}'a yā chii yā Abraham 'tíícā. Ní
nguɛ́ɛ́ cáávā chi idii^{n} Abraham chi
nga^{n}'a ley caati cáávā chi i'téénu
yā Ndyuūs. Ní cáávā chi i'téénu yā
Ndyuūs, Ndyuūs dií^{n} yā cuenta chi
sa^{n}'ā Abraham mii^{n} ní ye^{n}'é yā. 14 Ní
nduuti chi 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ ley ye^{n}'e
yā ní dií^{n} yā chi nga^{n}'a ley mii^{n} ní
cuuví ye^{n}'é yā chii^{n} chi Ndyuūs
ca^{n}'a yā chi ca'a yā, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄ ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu
yā Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ chii^{n}
chi Ndyuūs ca^{n}'a yā chi ca'a yā chi
cuuvi ye^{n}'é yā cáávā chi i'téénu yā.
15 Naachi vɛ́ɛ́ ley, vɛ́ɛ́ castigo cáávā
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā chii^{n} chi
nga^{n}'ā. Naachi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ley, 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^{n} yā nuu^{n}ndi chi
contra ley.
16 Ndyuūs ca^{n}'a yā chi ca'a yā
compromiso ye^{n}'é yā, compromiso
chi n'dai taavi 'ii^{n}'yā^{n} chi cuuvi
ye^{n}'é yā cucáávā chi i'téénu yā
Ndyuūs ní nguɛɛ nadíí'vɛ yā ye^{n}'ē.
Ni 'tíícā seguro cānee chi Ndyuūs
ca^{n}'a yā chí ca'a yā chi cuuvi ye^{n}'e
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e ndaata
Israel ní nguɛ́ɛ́ dámaā^{n} caava
'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ ley ye^{n}'é yā ní dií^{n}
yā chi nga^{n}'a ley mii^{n}, naati cáávā
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā
Ndyuūs tan'dúúcā chi Abraham
chi'téénu yā Ndyuūs. 'Tíícā
Abraham mii^{n} ní cuuvi chiidaá
nducyaaca s'uuú^{n}. 17 Ní canéé nguū^{n}
na libro ye^{n}'é Ndyuūs 'tíícā. Ndyuūs
nga^{n}'a yā ngii yā Abraham: Díí
Abraham, 'úú idií^{n} chí díí cuuvi
chiidaá 'yaa^{n} n'dáí naciones. Ní
nanáá^{n} Ndyuūs chuū ní n'daacā
canee, ní Abraham ní i'téénu yā
Ndyuūs chi cuaacu ca'á yā vida
'ii^{n}'yā^{n} chi n'díí. Ní ca^{n}'á yā din'dai
yā cosas chi 'āā cuɛ́ɛ́ snaa^{n} yú.
18 Abraham mii^{n} taachi 'āā
cuɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi cānee ngíínú yā,
chi'teēnu yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs ní
dií^{n} yā chí cūnee ngiinú yā ye^{n}'ē chi
Ndyuūs ca^{n}'a yā ca'a yā chi cuuví
ye^{n}'e yā. Ní cáávā chuū ni Abraham
mii^{n} ní chiī chiidaá 'yaa^{n} n'dáí
naciones tan'dúúcā chi Ndyuūs 'āā
nga^{n}'a yā ye^{n}'e yā. Ní Ndyuūs nga^{n}'á

yā: 'Tíícā cuuví 'yaa^n taavi ndaata
ye^n'ē dii. 19 Sa^n'a Abraham mii^n 'āā
ngii sa tan'dúúcā 'aama ciento
nduūyū ye^n'e sa. Ni 'tiicá ntúū^n vɛ́ɛ́
nduūyū ye^n'e Sara chi n'daata ye^n'ē
sa. Ní caneé yā tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi
n'diī caati Abraham ndúúcū Sara
mii^n nguɛ́ɛ́ ch'iīndī daiya tá. 'Áárá
chi 'tíícā ní nguɛ́ɛ́ ch'iindi daiya
yā Abraham mii^n chi'tēénu yā
Ndyuūs. 20 Ní nguɛ́ɛ́ dií^n yā 'uūvī
vaanicadíínuū^n ye^n'e yā ye^n'e chi
Ndyuūs ca^n'a yā chi dii^n yā cáāva
yā naati chi'teēnu cá yā ní vɛ́ɛ́ ca
confianza ye^n'é yā ndúúcū Ndyuūs.
Ní dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs. 21 Ní deenú
n'dai yā chi Ndyuūs cuuví dií^n yā
nducué^n'ē chi ca^n'a yā chi cuuví
dií^n yā. 22 Ni cucáávā chi Abraham
i'téénu yā 'tíícā Ndyuūs dií^n yā chi
cuuvi ye^n'é yā 'ii^n'yā^n.
23 Ní nduudu chi canéé nguū^n chi
Ndyuūs nga^n'a ye^n'e Abraham mii^n
chi dií^n yā chi cuuví ye^n'é yā cáávā
chi i'téénu yā Ndyuūs nguɛ́ɛ́ dámaā^n
caavā Abraham. 24 'Tiicá ntúū^n ní
cáávā s'uūu^n cánéé nguū^n. Ndyuūs
dií^n yā recibir s'uuú^n chi cuuvi ye^n'é
yā s'uuú^n chi cu'téénu yú Ndyuūs
chi nadicuée^n yā Señor Jesucristo
ye^n'e yú ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā.
25 Ndyuūs dicho'ó yā Jesucristo
caati ch'īi yā cucáávā nuu^{n}ndi ye^n'e
yú. Ní nadicuée^n yā Jesucristo
ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā caati Ndyuūs
cuuvi dií^n yā recibir s'uuú^n ní ye^n'é
Ndyuūs s'uuú^n.

Vɛ́ɛ́ chi cuuvi ye^n'e yú taachi Ndyuūs nga^n'a yā chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e yú

5 Maa^n ní chi Ndyuūs dií^n yā
recibir s'uuu^n cáávā chi i'téénu
yú Jesucristo vɛ́ɛ́ vaadī 'diií^n ye^n'e
yú ndúúcū Ndyuūs caava Señor
Jesucristo ye^n'e yú. 2 Ní cáávā Señor
Jesucristo ndaa yú nanáá^n Ndyuūs.
Ní Ndyuūs itée yā s'uuú^n dendu'ū
chi n'dai taavi ye^n'é yā. Ní dííttú
i'téénu yú ndúúcū dendu'ū chi n'dai
ye^n'é yā chi itée yā s'uuú^n. Ní yeenú
n'dai yú ní canéé ngiinu yú chíí^n
chí cuuvi ye^n'e yú na va'ai chɛɛti
nguuvi naachi canéé Ndyuūs chi
dɛɛvɛ́ n'dai. 3 Ní 'tiicá ntúū^n yeenú
taavi yú taachi n'geenu yú ngii
caati deenu yú chi taachi n'geenu
yú ngii ní n'daacā ca ye^n'e yú ti vɛ́ɛ́
cá paciencia ye^n'e yú. 4 Ní taachi
cuchɛɛ yú ye^n'e nducué^n'ē, tuu'mi
ní deenu yú chi dii^n yú chi Ndyuūs
ne^n'e yā chi dii^n yú 'túúcā. Ní cūnee
ngiinu yú chi cuuvi ye^n'e yú chi
Ndyuūs ca^n'á yā tée yā s'uuú^n. 5 Ní
deenu yú chi cuaacu chi cuuvi ye^n'e
yú chi cūnee ngiinu yú. Ní nguɛ́ɛ́
'cuináa^n yú caati Ndyuūs 'āā tee yā
s'uūu^n na staava ye^n'e yú vaadī ne^n'e
ye^n'é yā cucáávā Espíritu N'dai ye^n'é
yā chi 'āā tee yā s'uūu^n.
6 Taachi 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi nangua^n'āī
yú cucáávā maa^n yú, tuu'mi ní
Ndyuūs dicho'ó yā Cristo tiempo
chi ne^n'e yā caati Cristo ch'īi yā
cáávā 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e
yā. 7 Nguɛ́ɛ́ n'gí^n'ii chi 'áámá 'ii^n'yā^n
'cuūvi yā cucáávā tāámá 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e yā. Ní n'dáá rá
chi 'áámá 'ii^n'yā^n 'cuūvi yā cáávā
tāámá 'ii^n'yā^n chi n'daāca dií^n yā,
'áárá chi 'ii^n'yā^n chi cuaacu chi
n'daāca yā. 8 Ní Ndyuūs ch'i^n'í yā
chi ne^n'é yā s'uuú^n taachi dicho'ó
yā Cristo i^n'yee^{n}dí 'cūū chi ch'īi
yā cáávā s'uuú^n caati s'uuú^n vɛ́ɛ́
nuū^{n}ndī ye^n'e yú. 9 Maa^n ní Ndyuūs

dií^n yā recibir s'uuú^n cáávā Cristo
chi ch'īi yā chi nadanguá^n'ai
yā s'uuú^n. Ní Ndyuūs ca^n'á yā
nadangua^n'ai cá yā s'uuú^n ye^n'e
castigo cucáávā Cristo. 10 Ní taachi
s'uuú^n 'āā cuɛ́ɛ́ cuuvi n'diichi yú
Ndyuūs, Ndyuūs dií^n yā chi cuuvi
ye^n'é yā s'uuú^n cáávā Jesucristo
chi ch'īi yā. Maa^n ní s'uuú^n ní ye^n'e
Ndyuūs s'uuú^n ní nangua^n'ai cā yú
cáávā chi Cristo cánduuchi yā ní
ye^n'e yā s'uuú^n. 11 Ní yeenu ca yú
nanáá^n Ndyuūs nguɛ́ɛ́ damaā^n cáávā
chuū ti ye^n'é Ndyuūs s'uuú^n cáávā
Señor Jesucristo ye^n'e yú. Ní cáávā
Cristo mii^n vɛ́ɛ́ vaadī 'diīi^n ye^n'e yú
nanáá^n Ndyuūs.

Ye^n'e sa^n'ā Adán ndúúcū Cristo

12 'Tíícā caati cáávā 'áámá sa^n'ā
chi duuchi Adán ndaā nuu^{n}ndi
i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní cáávā nuu^{n}ndi
mii^n 'ii^n'yā^n n'dīi yā. Maa^n ní chíí^n
chi nducyaaca 'ii^n'yā^n ní 'cuūvi yā
caati nducyááca yā ní dinuu^{n}ndi yā.
13 Ní nuu^{n}ndī mii^n canéé i^n'yee^{n}dí
'cūū. Ni 'ii^n'yā^n idinuu^{n}ndí yā vmnaa^n
chi ndaā ley ye^n'e Moisés. Ní nguɛ́ɛ́
dií^n yā cuenta ye^n'e nuu^{n}ndi taachi
nguɛ́ɛ́ ley mii^n chi ch'i^n'i 'ii^n'yā^n
ye^n'ē nuu^{n}ndi. 14 ¿Dɛ́'ɛ̄ ye^n'e chuū?
Ndii tiempo chi canéé Adán ní
dinuu^{n}ndi sa ndii tiempo chi canéé
Moisés. Ní Moisés ca'á yā ley mii^n
'ii^n'yā^n s'ee^n chi dinuu^{n}ndí yā ní
canéé chi 'cuūvi yā. Ní ch'īi yā 'áárá
chi nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí yā tan'dúúcā
Adán chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n yā chi
nga^n'a Ndyuūs. Ní cáávā chi Adán
mii^n dinuu^{n}ndí yā, chuū ch'i^n'i
'ii^n'yā^n chi Daiyá Ndyuūs canéé chí
cúchiī ní 'ii^n'yā^n s'ee^n 'caandiveé^n yā
nduudu ye^n'é Ndyuūs.

15 Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi nduuvidáámá
cosa chi Ndyuūs tee yā s'uuú^n
ndúúcū nuu^{n}ndi chi dii^n Adán
mii^n. Cáávā chi 'áámá sa^n'ā Adán
mii^n idinuu^{n}ndí yā, nducyaaca
'ii^n'yā^n canéé chi 'cuūvi yā caati
condenado yā. Ní cáávā 'áámá
sa^n'ā Jesucristo, Ndyuūs dátēe yā
s'uuú^n chi nadingua^n'áí yā s'uuú^n ní
nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ̄ yú ye^n'é yā. Ní chuū
chi tee Ndyuūs ní n'daacā ca ní
cáávā n'deēe n'dáí 'ii^n'yā^n. 16 Ní 'āā
vi'í cā nuu^{n}ndi chi dii^n Adán ye^n'e
chii^n chi Ndyuūs tee yā 'ii^n'yā^n chi
nadinguá^n'ai yā 'ii^n'yā^n. Cuayiivi
chi Adán idinuu^{n}ndí yā nducyaaca
'ii^n'yā^n ní caneé yā condenado. Maa^n
ní Ndyuūs nadinguá^n'ai yā 'ii^n'yā^n
chi cuuvi ye^n'é yā 'ii^n'yā^n. Ní 'ii^n'yā
s'ee^n nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ yā ní Ndyuūs
nadinguá^n'ai yā 'ii^n'yā^n chi n'deēe
n'dáí nuu^{n}ndi idií^n yā. 17 Cuaacu chi
'ii^n'yā^n canéé chi 'cuūvi yā cáávā chi
'áámá sa^n'ā dinuu^{n}ndi sa. Ní maa^n
ní n'daacā ca chi dii^n 'áámá 'ii^n'yā^n
chi Jesucristo mii^n. Ni cucáávā
Jesucristo mii^n Ndyuūs dií^n yā
recibir 'ii^n'yā^n s'ee^n chi cuuvi ye^n'é
yā. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ
yā ye^n'e chuū. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní vɛ́ɛ́
poder ye^n'é Ndyuūs ndúúcu yā chi
'cuɛɛtinéé n'dááca yā na vida ye^n'é
yā chi ngai.

18 'Tíícā nducyáácá 'ii^n'yā^n canee
condenado yā cáávā 'áámá sa^n'ā
Adán chi dinuu^{n}ndí yā. Naati cáávā
Jesucristo mii^n chi dií^n yā chi ne^n'e
Ndyuūs, Ndyuūs dií^n yā recibir
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi cuuví ye^n'é
yā ni vɛ́ɛ́ vida cue^n'e daā^{n}ma^n ye^n'é
yā. 19 Chuū ní ne^n'e caa^n'ma^n 'tíícā.
Cáávā chi 'áámá sa^n'ā Adán nguɛ́ɛ́
ch'iindivee^n sa nduudu chi nga^n'a

Ndyuūs nducyaaca 'iin'yān snée yā
maan poder yen'ē nuunndi. 'Tiicá
ntúūn. Cáávā chi 'áámá san'a Cristo
ch'iindiveén yā nduudu chi ngan'a
Ndyuūs néénė 'yaan 'iin'yān cuuví
ndaa yā nanáán Ndyuūs, ní cuuvi
yen'é Ndyuūs 'iin'yān s'een.
20 Ndyuūs tee yā ley miin caati
'iin'yān cuuví n'diichi cá yā chi
dinuunndi cá yā. Ní taachi
dinuunndi cá yā Ndyuūs tee yā
vaadī n'dai ca yen'e yā chí ch'ɛɛtɛ ca
chi nadanguán'ai yā 'iin'yān nguɛ́ɛ́ ti
nuunndi miin. 21 Maan ní cho'ó chuū
caati taachi 'iin'yān idinuunndí yā
ní canéé chi 'cuūvi yā cáávā poder
yen'e nuunndi. 'Tiicá ntúūn vaadī
n'dai ca yen'é Ndyuūs ndúúcú poder
yen'é yā diin chi diín yā aceptar
s'uuún chi cuuvi yen'é yā s'uuún ní
diin chi vɛ́ɛ́ vida cuen'e daānman
yen'e yú cucáávā Señor Jesucristo
yen'e yú.

N'dii yú cucáávā nuunndi yen'e yú naati canduuchi yú cucáávā Cristo

6 Maan ní ¿dɛ'ɛ́ caan'mān yú?
¿'Áá dinuunndi yú caati
Ndyuūs cuuvi tée yā s'uuún vaadī
n'dai ca yen'é yā? 2 Nguɛ́ɛ́ diin yú
'tíícā. 'Āā ch'iī yú yen'e nuunndi chi
diīn yú, ¿táácā cuuvi 'cuɛɛtinéé
chiichi yú ndúúcū nuūnndī chi diin
yú? 3 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénu ndís'tiī chi
nducyaaca s'uūun chi chɛɛ̄dínuūnnin
yú cáávā chi s'uuún ní yen'e Cristo
s'uuún, ní vɛ́ɛ́ 'aama parte yen'e
yú ndúúcū Cristo taachi ch'īi yā?
4 Ní caavā chí chɛɛ̄dinuūnnin yú
tan'dúúcā chi daama ch'ɛɛ̄chi yú
ndúúcū Cristo, ní tan'dúúcā chi ch'iī
yú ndúúcu yā caati cuuvi nnduuchi
yú yen'ē nguaan tinán'ā ndúúcū
Cristo. Ní tiicá ntúūn vɛ́ɛ́ vida ngai
yen'e yú ti 'tíícā Cristo nduuchí yā
yen'e nguaan tinan'ā cáávā poder chi
ch'ɛɛtɛ́ ca yen'e Chiida yú.
5 Ní nduuti chi tan'dúúcā chi
daama cuen'e yú ndúúcu yā taachi
ch'īi yā, 'tiicá ntúūn cuaacu nííngnyún
chi dáámá cunee yú ndúúcu yā. Ní
nnduuchi yú tan'dúúcā chí maán yā
nnduuchi yā yen'ē nguaan tinán'ā.
6 Ní chuū ní deenu yú vida ndiicúū
yen'e yú tan'dúúcā chi dáámá
ca'neenngá'āa na cruz ndúúcū
Señor Jesucristo yen'e yú caati vida
ndiicúū yen'e yú ndúúcū chi nen'e
chi diin yú ní canee tan'dúúcā chi
n'diī ndúúcū poder yen'e nuunndi
caati nguɛ́ɛ́ cuuvi caan'man ntiinnyun
vida yen'e yú chi dinuunndi yú.
7 Deenu yú chi taachi 'iin'yān 'āā
ch'īi yā 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi dinuunndí yā.
8 Ní nduuti chi s'uuún ní 'āā ch'iī yú
dáámá ndúúcū Cristo miin, tuu'mi
ní i'téénu yú chi canduuchi yú ní
cunee yú ndúúcū Cristo. 9 Deenu
yú chi taachi Cristo 'āā ch'īi yā ní
nnduuchí yā yen'e nguaan tinán'ā, 'āā
ntɛ́ɛ́ nguɛɛcunée yā 'cuūví yā caati
vaadī n'gii míín nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ cuuvi
diin ndúúcu yā. 10 Taachi Cristo ch'īi
yā, ch'īi yā 'áámá vmnen'é nūun ní
cáávā nducyáácá 'iin'yān ni cáávā
nuunndi yen'é yā. Maan ní nnduuchí
yā ní vida yen'e yā nnduuchi
yā cáávā Ndyuūs. 11 'Tiicá ntúūn
ndís'tiī diín nī cuenta chi n'dīi nī
ndúúcū nuunndi yen'e nī ní maan ní
canduuchí nī cáávā Ndyuūs caati
ndís'tiī ní yen'e Jesucristo ndís'tiī ni
Jesucristo ní Señor yen'e yú.
12 Ní cáávā chuū ndís'tiī nguɛ́ɛ́
ca'á nī lugar chi nuunndi caan'man
ntiinnyun yen'e cuerpo yen'e nī ti

ndís'tiī dií^{n} nī nuu^{n}ndi tan'dúúcā
chi ne$^{n'}$e cuerpo ye$^{n'}$é nī. 13 Ní
nguέέ nca'á nī cuerpo ye$^{n'}$e maa^{n} nī
na poder ye$^{n'}$ē nuu^{n}ndi chi cuuvi
dinuu^{n}ndí nī tan'dúúcā chi ne$^{n'}$e
cuerpo ye$^{n'}$é nī. Nguέέ dií^{n} nī 'tíícā.
Nca'á nī vida ye$^{n'}$e maá^{n} nī ndúúcū
cuerpo ye$^{n'}$e maá^{n} nī maa^{n} poder
ye$^{n'}$e Ndyuūs tan'dúúcā chi 'āā n'dīi
nī ní 'āā nnduuchí nī ndúúcū 'áámá
vida ngai. Maa^{n} ní cuuvi din'daacá
nī. 14 Ní nuu^{n}ndi ní nguέέ vέέ poder
ye$^{n'}$ē nanáá^{n} ndís'tiī caati nguέέ
caneé nī maa^{n} ye$^{n'}$e ley mii^{n} naati
canee nī maa^{n} nducué$^{n'}$ē vaadī n'dai
ye$^{n'}$é Ndyuūs.

Ye$^{n'}$e ejemplo ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^{n} chi 'áámá idií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye$^{n'}$é Ndyuūs

15 ¿Tuu'mi ní dɛ'ɛ̄ dii^{n} yú? ¿'Áá
dii^{n} yú nuu^{n}ndi caati 'āā ntέέ canee
yú maa^{n} ley mii^{n} naati canee yú
maa^{n} dendu'ū chi n'dai taavi chi
ye$^{n'}$é Ndyuūs? Nguɛɛ ye$^{n'}$ē mar
'áámá naa^{n}. 16 Ndís'tiī ní deenu nī
chi nduuti chi ca'á nī vida ye$^{n'}$e
maá^{n} nī na ta'a 'áámá patrón ye$^{n'}$e
nī ní 'áámá caneé nī chi dií^{n} nī
ntii^{n}nyu^{n} chi nga$^{n'}$a 'iiví nī, tuu'mí
ndís'tiī ní esclavos ndís'tiī ye$^{n'}$e 'iiví
nī. Ní canéé chí dií^{n} nī nducué$^{n'}$ē
chí nga$^{n'}$a 'iiví nī chi dií^{n} nī. 'Tiicá
ntúū^{n} nduuti chi dií^{n} nī chi nga$^{n'}$a
nuu^{n}ndi chi dií^{n} nī tuu'mi ní canee
nī tan'dúúcā chi nuu^{n}ndi mii^{n}
patrón ye$^{n'}$e nī. Ní cuuvi 'cuūvi nī
cue$^{n'}$e daā^{n}ma^{n}. Ní nduuti chi dií^{n} nī
chi nga$^{n'}$a Ndyuūs, tuu'mi ní n'daacā
dií^{n} nī nanáá^{n} Ndyuūs. 17 'Úú ní ca'á
gracias Ndyuūs caava ndís'tiī caati
ndís'tiī 'áárá chi tiempo chi chó'ōo
ní ndís'tiī esclavos ye$^{n'}$e nuu^{n}ndi
ndís'tiī naati maa^{n} ní ch'iindiveé^{n}
nī ndúúcū nuu^{n}ma^{n} staava ye$^{n'}$é
nī nduudu cuaacu ye$^{n'}$é Ndyuūs
chi 'ii$^{n'}$yā^{n} s'ee^{n} 'āā chi'cueé^{n} yā
ndís'tiī. 18 Ní taachi canee libre nī
ye$^{n'}$e poder ye$^{n'}$e nuu^{n}ndi, tuu'mi ní
ndís'tiī dií^{n} nī nducué$^{n'}$ē chi n'daacā
cáávā poder ye$^{n'}$é Ndyuūs chí
nga$^{n'}$a ntii^{n}nyu^{n} ye$^{n'}$é nī. 19 Nga$^{n'}$á
ndúúcū ndís'tiī ndúúcū nduudu
chi tuumicadiinúú^{n} nī caati ndís'tiī
cuuvi tuumicadiinuu^{n} cá nī. Tiempo
chi chó'ōo ndís'tiī s'neé^{n} nī cuerpo
ye$^{n'}$é nī cáávā nuu^{n}ndi ní dinuu^{n}ndí
nī tan'dúúcā chi maa^{n} cuerpo ye$^{n'}$é
nī ne$^{n'}$e chi dií^{n} nī. Ni dii^{n} cá nī chi
nguέέ n'daacā. Maa^{n} ní 'āā 'neé^{n} nī
cuerpo ye$^{n'}$e nī cáávā chi dií^{n} nī
cosa chi n'daacā ní nducué$^{n'}$ē chi
dií^{n} nī, dií^{n} nī cáávā Ndyuūs.
20 Taachi ndís'tiī canee nī maa^{n}
poder ye$^{n'}$e nuu^{n}ndi, nguέέ cuuvi
dií^{n} nī dendu'ū chi n'daacā. 21 Ní
¿dɛ'ɛ̄ chi n'daacā chi dií^{n} nī
aprovechar ye$^{n'}$e nuu^{n}ndi chi dií^{n} nī
chí ngii 'cuináá^{n} nī ye$^{n'}$ē? Chíí^{n} chi
diīi^{n} chi ca$^{n'}$á nī 'cuūvi nī cue$^{n'}$e
daā^{n}ma^{n}. 22 Naati maa^{n} ní nguέέ
caneé nī maa^{n} poder ye$^{n'}$ē nuu^{n}ndi
caati dichíí'vɛ nī Ndyuūs chi dií^{n} nī
ntii^{n}nyu^{n} ye$^{n'}$é Ndyuūs. Ní cuayiivi
ní vέέ vida cue$^{n'}$e daā^{n}ma^{n} chi ye$^{n'}$e
nī. 23 Chí chii'vɛ̄ ye$^{n'}$e nuu^{n}ndi mii^{n}
ní dii^{n} chi 'ii$^{n'}$yā^{n} ch'īi yā cue$^{n'}$e
daā^{n}ma^{n} naati chii^{n} chi Ndyuūs tée
yā 'ii$^{n'}$yā^{n} s'ee^{n} ní regalo chi vida
cue$^{n'}$e daā^{n}ma^{n} ti 'ii$^{n'}$yā^{n} s'ee^{n} ní
ye$^{n'}$e Jesucristo chi Señor ye$^{n'}$e yú.

Ejemplo ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^{n} chi n'giindivaacu yā

7 Ndís'tiī hermanos ye$^{n'}$é chi
vέέ ley ye$^{n'}$é nī, deenu nī chi
'ii$^{n'}$yā^{n} canéé chi 'caandiveé^{n} yā ley

mii^n nuu^{n}má^n ne$^{n'}$e chí canduuchí
yā. 2 Maa^n ní ca'á 'aama ejemplo.
'Áámá n'daataá chi n'giindivaacu tá
ni vɛ́ɛ́ isa$^{n'}$ā ye$^{n'}$e tá, n'daataá mii^n ní
n'daataá ye$^{n'}$e isa$^{n'}$ā tá tanducué$^{n'}$ē
tiempo chi canduuchi sa tan'dúúcā
chi nga$^{n'}$a ley. Ní taachi ch'iī isa$^{n'}$ā
ye$^{n'}$e tá canee tá libre ye$^{n'}$e ley mii^n
chi nga$^{n'}$a ye$^{n'}$e isa$^{n'}$ā ye$^{n'}$ē tá. 3 Naati
taachi cánduuchi isa$^{n'}$ā ye$^{n'}$e tá ní
ca$^{n'}$a tá ndúúcū tááma sa$^{n'}$ā, tuu'mi
ní idinuū^{n}ndí ta. Ní nduuti chi ch'iī
isa$^{n'}$ā ye$^{n'}$e tá, nguɛ́ɛ́ canee yā maa^n
ley ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^n chi n'giindivaacú yā
ní cuuvi 'caandavaacú yā ndúúcū
tááma sa$^{n'}$ā ní nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndi tá.
4 Ní 'tiicá ntúū^n ndís'tiī hermanos
ye$^{n'}$é chi ye$^{n'}$e Cristo, ley mii^n
tan'dúúcā esposo ye$^{n'}$e nī chi 'āā n'díí,
ní 'āā n'diī ley mii^n cáávā ndís'tiī. Ní
maa^n ní cuuvi ye$^{n'}$e táámá yā ndís'tiī
ní ye$^{n'}$e Cristo ndís'tiī. 'Ii$^{n'}$yā^n mii^n
ní nducuée^n yā ye$^{n'}$e nguaa^n tiná$^{n'}$ā
ní cucáávā 'ii$^{n'}$yā^n mii^n dichii'vɛ
yú Ndyuūs. 5 Ní tiempo chi chó'ōo
taachi dii^n yú tan'dúúcā chi ne$^{n'}$e
maa^n cuerpo ye$^{n'}$e yú tuumicádííinuu^n
yú chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye$^{n'}$e yú cáávā
chi nga$^{n'}$a ley mii^n chi dii^n yú 'tíícā.
Ní nuu^{n}ndi chi dii^n yú dii^n chi 'cuūvi
yú cue$^{n'}$e daā^{n}ma^n. 6 Naati maa^n ní
dii^n yú cuenta chi n'diī yú ye$^{n'}$e ley
mii^n. Ní nguɛ́ɛ́ canee yú maa^n poder
ye$^{n'}$ē ley mii^n. Maa^n ní libre canee yú
chi dichii'vɛ yú Ndyuūs ndúúcū vida
ye$^{n'}$e yú chi ngai. Ní vida ye$^{n'}$e yú ní
ye$^{n'}$e Espíritu N'dai ye$^{n'}$é Ndyuūs. Ní
nguɛ́ɛ́ canee yú maa^n poder ye$^{n'}$e ley
ndiicúū chi canéé nguū^n.

Nuu^{n}ndi chi idii^n yú

7 Maa^n ní ¿dɛ'ɛ̄ caa$^{n'}$ma^n yú? ¿'Áá
ley mii^n chi nuu^{n}ndi? Nguɛ́ɛ́ ye$^{n'}$ē
mar 'áámá naa^n. 'Úú ní nguɛ́ɛ́
n'diichí nuu^{n}ndi nduuti chi nguɛ́ɛ́
cáávā ley mii^n. Ní 'tiicá ntúū^n, 'úú ní
nguɛ́ɛ́ deenú chi nuu^{n}ndi 'úú nduuti
chi ne$^{n'}$é dendu'ū chi vɛ́ɛ́ ye$^{n'}$e
taná$^{n'}$ā 'ii$^{n'}$yā^n nduuti chi ley mii^n
nguɛ́ɛ́ 'tíícā nga$^{n'}$a: Nguɛ́ɛ́ diné$^{n'}$e nī
dendu'ū chi vɛ́ɛ́ ye$^{n'}$e taná$^{n'}$ā 'ii$^{n'}$yā^n.
8 Ní cáávā ley mii^n tuumicadiinúú^n
nuū^{n}ndi mii^n chi cuuvi ne$^{n'}$é dií^n
tanducué$^{n'}$ē dendu'ū chi nuu^{n}ndi.
Ní ndúúti chi nguɛ́ɛ́ cáávā ley mii^n,
nuu^{n}ndī mii^n canéé tan'dúúcā chi
n'diī. Ní nguɛ́ɛ́ deenú ye$^{n'}$ē. 9 Tiempo
chi chó'ōo 'úú ní nadacadííinuú^n
chi n'daacā canéé nguɛ́ɛ́ ndúúcū
ley mii^n naati taachi n'diichí ley
mii^n, tuu'mi n'diichí nuu^{n}ndi, ní
'úú ní caneé tan'dúúcā chi ch'īí.
10 Ni 'tíícā ley mii^n ch'i$^{n'}$i 'ii$^{n'}$yā^n
táácā cuuvi cunduuchí yā cue$^{n'}$e
daā^{n}ma^n, naati cucáávā 'úú n'gi$^{n'}$i
chi idií^n nuu^{n}ndi tuu'mi ní cuuvi
'cuūví cue$^{n'}$e daā^{n}ma^n. 11 Ní cáávā
ley mii^n deenú chi nuu^{n}ndí chi dií^n
chíí^n chí chinnche'ei 'úú ti nguɛ́ɛ́
dií^n tan'dúúcā chi ch'iindiveé^n ley
mii^n. Naati cáávā ley mii^n, deenú
nuu^{n}ndī chi dií^n ní dii^n chi ch'īi
cue$^{n'}$e daā^{n}ma^n.
12 Ní ley mii^n ní dɛɛvɛ ní ye$^{n'}$e
Ndyuūs. Ní mandamiento ye$^{n'}$e ley
mii^n 'tiicá ntúū^n ní dɛɛvɛ ní cuaacu
ní n'dáácā. 13 Tuu'mi ní ley ¿'áá
cucáávā chi n'daacā diii^n chi 'úú
'cuūví cue$^{n'}$e daā^{n}ma^n? Nguɛ́ɛ́ 'túúcā.
Nuū^{n}ndī chi dií^n, diii^n chi 'úú 'cuūvi.
Ní 'tíícā cuuvi deenú nuu^{n}ndi ti
nuu^{n}ndi mii^n ch'i$^{n'}$i chi cuáácú chí
nuu^{n}ndi cáávā ley mii^n chi cosa chi
n'daacā. Ní cosa chi n'daacā mii^n ní
mandamiento chi ch'i$^{n'}$i chi nguɛɛ
n'daacā chí nuū^{n}ndī mii^n.

14 Deenu yú chi ley mii^{n} ní ye^{n}'e
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. Naati
'úú ní sa^{n}'ā ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 'Úú
chi dinuu^{n}ndí ni caneé maa^{n} poder
ye^{n}'e nuu^{n}ndi chi idií^{n} nuu^{n}ndi.
15 'Úú nguɛ́ɛ́ deenú dɛ'ɛ cáávā chi
dií^{n} chii^{n} chi dií^{n}. 'Úú nguɛ́ɛ́ dií^{n} chi
ne^{n}'é dií^{n} naati dií^{n} chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é
dií^{n} ti nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é dií^{n}. 16 Ní nduuti
chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é dií^{n} ní chíí^{n} chí dií^{n},
tuu'mi ní deenú chi ley mii^{n} ní n'dai.
17 'Tíícā nguɛ́ɛ́ 'úú chi dií^{n}, naati
nuu^{n}ndi chi canéé nduucú chíí^{n} diii^{n}
chi dinuu^{n}ndí. 18 Caati deenú chi
maa^{n} 'úú chi cuerpo ye^{n}'é nguɛɛ
vɛɛ mar 'áámá dendu'ū chi n'daacā.
Cuaacu chi 'úú ne^{n}'é dií^{n} chi n'daācā
naati nguɛ́ɛ́ deenú táácā cuuvi dií^{n}
chi n'daācā. 19 Dendu'ū chi n'dai chi
ne^{n}'é dií^{n}, nguɛ́ɛ́ dií^{n} naati chi nguɛ́ɛ́
n'daacā chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é dií^{n}, chíí^{n}
chí dií^{n}. 20 Maa^{n} ní nduuti chi dií^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é dií^{n}, tuu'mi nguɛ́ɛ́
'úú chi dií^{n} naati nuu^{n}ndi ndúúcū
poder ye^{n}'ē chi canéé nduucú chíí^{n}
diii^{n} chi dinuu^{n}ndí.
21 Ní 'tíícā canee nduucú. Taachi
ne^{n}'é dií^{n} chi n'daacā mii^{n}, dámaā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā canee nduucú.
22 Cuáácú chi ne^{n}'é dií^{n} chii^{n} chi
nga^{n}'ā ley ye^{n}'é Ndyuūs. 23 Naati
deenú chi vɛ́ɛ́ táámá cosa na cuerpo
ye^{n}'é chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi 'úú idií^{n}
cosa chi n'daacā tan'dúúcā chi
nadacadiinúú^{n} chi dií^{n}. Chuū ní
ley ye^{n}'e nuū^{n}ndī chi vɛ́ɛ́ na cuerpo
ye^{n}'é. Ní 'úú caneé tan'dúúcā preso
ye^{n}'e ley ye^{n}'e nuu^{n}ndi. 'Tíícā 'úú.
24 Dɛ́'ɛ chúúcā nndaachií ye^{n}'é
maa^{n}. ¿Du'ú cuuvi nadanguá^{n}'ai 'úú
ye^{n}'e cuerpo ye^{n}'é chí dii^{n} chi 'cuūví
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}? 25 Maa^{n} ní 'úú ní
ncā'a gracias Ndyuūs chi dámaa^{n}
Ndyuūs cuuvi nadinguá^{n}'ai yā 'úú
cáávā Jesucristo Señor ye^{n}'e yú. 'Úú
ní dichíí'vɛ̄ 'úú ley ye^{n}'e Ndyuūs
ndúúcū núú^{n}má^{n} staāvā ye^{n}'é naati
cuerpo ye^{n}'é ní ne^{n}'e dinuu^{n}ndi
cáávā ley ye^{n}'e nuu^{n}ndi chi canéé
nduucú.

Vida chi vɛ́ɛ́ cáávā Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs

8 Maa^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
ye^{n}'e Señor Jesucristo nguɛ́ɛ́
condenado yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́
n'gɛɛtineé yā chi dií^{n} yā chii^{n} chi
ne^{n}'e cuerpo ye^{n}'e maá^{n} yā naati
n'gɛɛtineé yā tan'dúúcā chi ne^{n}'e
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. 2 Caati
ley ye^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
chii^{n} diii^{n} chi vɛ́ɛ́ vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e
Jesucristo. Ní diii^{n} chi 'úú caneé
libre ye^{n}'ē nuu^{n}ndi chi diii^{n} chi ch'ií
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. 3 Ní Ndyuūs dií^{n} yā
chii^{n} chi nguɛ́ɛ́ cuuvi diii^{n} ley ye^{n}'e
Moisés mii^{n} caati 'ii^{n}'yā^{n} ní duūvá
yā na cuerpo ye^{n}'e yā. Ní Ndyuūs
dií^{n} yā condenar nuu^{n}ndi chi vɛ́ɛ́ na
cuerpo ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū taachi dicho'ó yā 'áámá n'dyá^{n}'ā
Daiya yā ndúúcū cuerpo tan'dúúcā
s'uuú^{n} cáávā chi divíi yā nuū^{n}ndī
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}. 4 Ní chúū Ndyuūs dii^{n}
yā cáávā chi s'uūu^{n} cuuvi ch'ɛɛtinee
yú tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley mii^{n} ti
ye^{n}'e Espíritu N'dai s'uuú^{n}. Ní nguɛ́ɛ́
dii^{n} yú chii^{n} chi ne^{n}'e maa^{n} cuerpo
ye^{n}'e yú ti dii^{n} yú tan'dúúcā chi
ne^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs.
5 'Ii^{n}'yā^{n} chi n'gɛɛtinée yā ní
dií^{n} yā chi ne^{n}'e maa^{n} cuerpo
ye^{n}'é yā nacadiinúú^{n} yā ní dií^{n} yā
dendu'ū chi ne^{n}'é yā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
ye^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs

nadacadiinúú^n yā ní dií^n yā chi
ne^n'e Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs.
6 Ní 'ii^n'yā^n chi nadacadiinúú^n yā ní
dií^n yā dɛ'ɛ̄ chi cuerpo ye^n'ē maá^n yā
ne^n'e, ní 'cuūvi yā cue^n'e daā^{n}ma^n
naati 'ii^n'yā^n chi nadacadiinúú^n yā
ni dií^n yā dendu'ū chi ne^n'e Espíritu
N'dai ye^n'e Ndyuūs ní vɛɛ vida
cue^n'e daā^{n}ma^n ye^n'e yā ní n'gɛɛtinéé
yā ndúúcū vaadī 'diií^n. 7 'Ii^n'yā^n chi
nadacadiinúú^n yā dendu'u chi
ye^n'e cuerpo ye^n'é yā, 'ii^n'yā^n s'ee^n
ní contra ye^n'é Ndyuūs 'ii^n'yā^n ti
nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā dií^n yā chi nga^n'a ley
mii^n, ní nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^n yā. 8 Ní
cáávā chuū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi dií^n yā
tan'dúúcā chi ne^n'e cuerpo ye^n'e yā
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ inee yiinú yā chíí^n
chí dií^n yā.
9 Naati maa^n ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dií^n
nī tan'dúúcā chi ne^n'e cuerpo ye^n'e
maá^n nī naati dií^n nī tan'dúúcā chi
ne^n'e Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs ti
maa^n ní Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs
cánée yā ndúúcū ndís'tiī. Ní nduuti
chi 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cánée yā
ndúúcū Espíritu ye^n'é Cristo, tuu'mi
ní 'ii^n'yā^n 'cūū nguɛ́ɛ́ ye^n'e Cristo
'ii^n'yā^n. 10 Ní nduuti chi ndís'tiī ní
ye^n'e Cristo ndís'tiī, 'áárá chi cuerpo
ye^n'é nī cuuvi n'diī cucáávā nuu^{n}ndi
ye^n'é nī, tuu'mi ní canduuchí nī cáávā
Espíritu N'dai ye^n'e Ndyuūs mii^n
caati Ndyuūs dií^n yā aceptar ndís'tiī
chi ye^n'é yā ndís'tiī. 11 Ní ndúúti chi
canée nī ndúúcū Espíritu N'dai ye^n'é
Ndyuūs, Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs
chi nadacuée^n yā Cristo ye^n'e nguaa^n
tiná^n'ā, tuu'mi ní maa^n Ndyuūs mii^n
chi nadacuée^n yā Cristo ca^n'a yā chi
tée yā cáávā Espíritu N'dai ye^n'é
Ndyuūs chi canéé nduucú nī vida
ngai na cuerpo ye^n'é nī chi 'āā n'díí.

12 Ní cáávā chuū, ndís'tiī
hermanos ye^n'é, vɛ́ɛ́ chi canéé chi
dii^n yú naati nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛtinee yú ní
nguɛ́ɛ́ dii^n yú tan'dúúcā chi ne^n'e
cuerpo ye^n'e yú. 13 Caati ndúúti chi
dii^n yú tan'dúúcā chi ne^n'e cuerpo
ye^n'e maa^n yú, tuu'mi ní cuuvi
'cuūvi yú cue^n'e daā^{n}ma^n. Naati
nduuti chi nguɛ́ɛ́ dii^n yú cuenta chi
dii^n cuerpo ye^n'e yú, tuu'mi ní cáávā
Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs chi
canee ndúúcu yú 'cuɛɛtinee yú.
14 Ní nducyáácá 'ii^n'yā^n chi
Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs nga^n'a
yā chi cuuvi dií^n yā 'ii^n'yā^n s'ee^n
ní daiya Dendyuūs 'ii^n'yā^n. 15 Ní
Ndyuūs 'āā tee yā s'uuú^n Espíritu
N'dai ye^n'é yā nguɛ́ɛ́ cáávā chi dii^n
yú ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā chi di'va'a yú
ley cáávā chi condenado yú taama
vmné^n'ēe naati cáávā chi s'uuú^n ní
daiya Ndyuūs s'uuú^n. 'Ícú cucáávā
Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs ní s'uuu^n
ní cuuvi caa^n'ma^n yú: N'diī, Ndyuūs
ní Chiidá. 16 Ní maa^n Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs nga^n'á yā ndúúdú
cuaacu ndúúcū espíritu ye^n'e yú chi
s'uūu^n ní daiya Dendyuūs s'uuú^n.
17 Ní nduuti chi s'uūu^n ní daiyá
Ndyuūs s'uūu^n, tuu'mi ní vɛ́ɛ́ chi
cuuvi ye^n'e yú chi Ndyuūs ca^n'a yā
chi tée yā s'uuú^n. Ní cuta'a yú chi
cuuvi ye^n'e yú ndúúcū Cristo maá^n
yā nduuti chi s'uūu^n ní 'cueenu yú
cuuvi maa^n cáávā chi ye^n'e Cristo
s'uuú^n. Cuayiivi ní vɛ́ɛ́ parte ye^n'e
yú ndúúcū Cristo ndúúcū vaadī
dɛɛvɛ n'dáí taavi ye^n'é yā.
18 Maa^n ní inadacadiinúú^n chí
dendu'ū chi n'geenu yú ngii maa^n
nguɛ́ɛ́ dɛ́'ɛ̄ vɛɛ chí ch'ɛɛtɛ nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā dendu'ū chi dɛɛvɛ ca
ní ch'ɛɛtɛ ca chi Ndyuūs 'cuu^n'mí^n

yā s'uuú^{n}. 19 Tanducué^{n}'ē ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dī chi din'dái Ndyuūs cuáácú
cunee ngiinu tiempo chi cuuvi
n'diichi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi daiya
Ndyuūs. 20 Caati tanducué^{n}'ē chi
din'dái Ndyuūs ndáā nguuvi chi
'āā ntɛ́ɛ́ n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́ cucáávā
chi maā^{n} né^{n}'e naati cucáávā chi
Ndyuūs ne^{n}'é yā chi 'tíícā. Ní
maa^{n} ní tanducué^{n}'ē tiempo mii^{n}
ní tanducué^{n}'ē dendu'ū cunee
ngiinu chi Ndyuūs dií^{n} yā chi
canéé n'daacā cáávā ye^{n}'ē. 21 Ní
tanducué^{n}'ē chi din'dái Ndyuūs
canéé chi natuuvií. Naati ndaā
tiempo chi nguɛ́ɛ́ natúúvií caati vɛ́ɛ́
parte ye^{n}'ē ndúúcū libertad chí n'dai
taavi chi ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi daiyá
Dendyuūs. 22 Ní s'uūu^{n} ní deenu yú
chi ndíí nguuvi maa^{n} tanducué^{n}'ē
chi din'dái Ndyuūs ní n'gai ya'āī
ngɛɛcū ye^{n}'ē tan'dúúcā 'áámá
n'daataá ndúúcū vaadī ya'ai ye^{n}'ē
chi 'cundiyáa^{n} daiya tá. 23 Ní nguɛ́ɛ́
dámaā^{n} tanducué^{n}'ē chi din'dái
Ndyuūs ní n'gái ya'āī naati 'tiicá
ntúū^{n} s'uuú^{n} n'geenu yú ngii. 'Áárá
chi canee yú ndúúcū Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs chi Ndyuūs datee yā
s'uuú^{n} chi vmnáá^{n} vmnaa^{n} sta'a
yú ye^{n}'é Ndyuūs. Ní 'cueenu taavi
yú cuuvi 'naa^{n} chi canéé ngiinu
yú tiempo chi Ndyuūs cuta'á yā
s'uūu^{n} chi daiyá Ndyuūs s'uuú^{n}. Ní
nangua^{n}'áí yā s'uūu^{n} ye^{n}'e cuerpo
ye^{n}'e yú chi vɛ́ɛ́ maa^{n}. Ní 'āā ntɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ cuerpo ndíícuū ye^{n}'e yú naati
vɛɛ cuerpo chí ngai ye^{n}'e yú. 24 Ní
s'uuú^{n} ngua^{n}'ai yú cáávā chi canee
ngiinu yú chi Ndyuūs ca^{n}'a yā chi
tée yā s'uuú^{n}. Nduuti chi 'āā inaa^{n}
yú dɛ'ɛ̄ chi canee ngiinu yú 'āā ntɛ́ɛ́
canee ngiinu yú ye^{n}'ē. Chíí^{n} chi 'āā
inaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} 'āā ntɛ́ɛ́ canéé ngiinu
yā ye^{n}'ē. 25 Naati nduuti chi canéé
ngiinu yú chi 'āā cuɛ́ɛ́ snaa^{n} yú
canéé chi cunee ngiinu yú ndúúcū
'víích'ɛɛtíínūu^{n}.
26 Ní Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
nnginnée yā s'uūu^{n} taachi dúuvā yú.
S'uuú^{n} nguɛ́ɛ́ deenu yú táácā canéé
chí caa^{n}'ma^{n}ngua'a yú tan'dúúcā
chi Ndyuūs ne^{n}'é yā, ní maa^{n} ní
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs inneé
yā s'uuú^{n} taachi nga^{n}'angua'a yú
nanáá^{n} Ndyuūs taachi n'gai ya'áí yā
ní nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^{n}'ma^{n} yú chuū
ndúúcū nduudu. 27 Ní Ndyuūs chi
n'diichí yā staava ye^{n}'e yú deenú
yā chi nadacadiinuu^{n} Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs caati Espíritu N'dai
ye^{n}'e Ndyuūs ngiica yā dámaā^{n} ye^{n}'e
chi ne^{n}'e Ndyuūs ní cáávā 'ii^{n}'yā^{n}
chi ye^{n}'e Ndyuūs.

Cuchɛɛ ca yú ye^{n}'e nducué^{n}'ē

28 Ní deenu yú chi Ndyuūs dií^{n} yā
chi tanducué^{n}'ē chi chó'ōo ye^{n}'e
s'uūu^{n} chí ye^{n}'e s'uūu^{n} ní cáávā
chi n'daacā ye^{n}'e yú caati ne^{n}'e yú
Ndyuūs. Ní Ndyuūs yaa'ví yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi cuuvi ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
29 Ní Ndyuūs ndɛɛvɛ yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
cuuvi ye^{n}'é yā ní divíi yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
lado ye^{n}'é yā ndii vmnáá^{n} vmnaa^{n}
caati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuuvi daiyá yā
tan'dúúcā Daiyá yā Jesucristo. Ní
'íícú Cristo chi Daiya Ndyuūs ní
Daiyá yā vmnáá^{n} vmnaa^{n} nguaa^{n}
n'deee n'dái vi'i yā.
30 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi Ndyuūs
chíndɛɛvɛ yā ndíí vmnáá^{n} vmnaa^{n}
Ndyuūs yaa'ví yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
cuuvi ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní yaa'ví
yā 'ii^{n}'yā^{n} chí sta'á yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi cuuvi daiyá yā. Ní Ndyuūs chí

sta'a yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi cuuvi ye^{n}'é
yā ní cuayiivi dich'ɛɛtɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}.
31 ¿Dɛ́'ɛ̄ cuuvi caa^{n}'ma^{n} yú ye^{n}'é
dendú'ū s'ee^{n}? Dámaā^{n} cuuvi
caa^{n}'ma^{n} yú chuū. Nduuti chi
Ndyuūs canée yā ndúúcū s'uuú^{n},
¿du'ū cuchɛ́ɛ́ cūnee contra ye^{n}'e
s'uuú^{n}? 32 Ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́ diya'āī
'ínu yā Daiya yā cáávā s'uuú^{n} naati
dicho'ó yā Daiyá yā caati ch'iī
Daiya yā caavā nducyaaca s'uuú^{n}.
Ní nduuti chi 'tíícā dií^{n} yā ndúúcū
Daiya yā, ¿'áá nguɛ́ɛ́ tee Ndyuūs
tanducué^{n}'ē s'uuú^{n} daama ndúúcū
Daiyá yā ní n'deee n'dái ye^{n}'ē?
33 ¿Dú'ū cuuvi caa^{n}'ma^{n} nuu^{n}ndi
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs ndɛɛvɛ yā?
Ndyuūs maá^{n} yā dií^{n} yā aceptar
'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'é yā. 34 ¿Dú'u tuu'mi
cuuvi dií^{n} yā condenar s'uuú^{n}?
Cristo ní 'ii^{n}'yā^{n} chi ch'īi yā cáávā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú ní nduuchí yā ye^{n}'e
nguaa^{n} tina^{n}'ā. Ni maa^{n} ní Cristo
canee yā na lado ye^{n}'e honor ye^{n}'ē
Chiidá yā. Ní nga^{n}'angua'á yā cáávā
s'uuú^{n}. 35 ¿Du'ū cuuvi divíi yā s'uūu^{n}
ye^{n}'e Cristo chi ne^{n}'é yā s'uuú^{n}?
¿'Áá chii^{n} chi n'geenu yú ngii, 'áá
cuuvi nadivíi s'uūu^{n}, o dendu'ū chi
diii^{n} chi idi'vaachi yú o dendu'ū chi
dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi 'cueenu yú cuuvi o
taachi cuuví cuiica yú o taachi 'āā
ntɛ́ɛ́ catecai yú o cáánda ye^{n}'e yú o
taachi ch'iin'nú^{n} yā s'uūu^{n} ndúúcū
machete chi 'uūvī lados 'caāi^{n}? ¿'Áá
cuuvi diii^{n} nducué^{n}'ē chuū nadivíi
s'uuú^{n} ná vaadī ne^{n}'e ye^{n}'e Cristo?
Nguɛ́ɛ́ cuuvi. 36 'Tíícā canéé nguū^{n}
na libro ye^{n}'é Ndyuūs:

Cáávā chi s'uuú^{n} ní ye^{n}'e di
s'uuú^{n} nuu^{n}ma^{n} nguuvi canee
yú listo chi 'caa^{n}'nú^{n} yā s'uuú^{n}
cáávā di. Ní 'ii^{n}'yā^{n} dii^{n} cuenta
yā chi s'uuú^{n} tan'dúúcā 'iiti
cuūchī chi ca^{n}'á yā 'caa^{n}'nu^{n}
yā, 'tíícā s'uuú^{n}.

37 Naati ye^{n}'e nducué^{n}'ē dendu'ū
cuchɛɛ cá yú cáávā Cristo chi
diné^{n}'e yā s'uuú^{n}. 38 'Tíícā 'úú ní
deenú chi cuaacu chi mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi divíi yā s'uūu^{n}
ye^{n}'e Ndyuūs chi diné^{n}'e yā s'uuú^{n}.
Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú vaadī n'gii, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú chi cunduūchi yú, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú ángeles, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú espíritus chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}
ndúúcū poder ye^{n}'e espíritus, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú dendu'ū chi vɛ́ɛ́ maa^{n},
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú dendu'ū chi
cuchiī, 39 ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ye^{n}'e chi
vɛ́ɛ́ chí na yáácú, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
ye^{n}'e chi vɛ́ɛ́ ndii na yáanūu^{n}, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú táámá naa^{n} chi vɛ́ɛ́,
tanducué^{n}'ē chuū nguɛ́ɛ́ cuuví divíi
s'uuú^{n} ye^{n}'e Ndyuūs chi diné^{n}'e
yā s'uuú^{n} caati s'uuú^{n} ní ye^{n}'e
Jesucristo s'uuú^{n}.

Ndyuūs ndɛɛvɛ yā 'ii^{n}'yā^{n} Israel chí judíos chi cuuvi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yā

9 'Úú Pablo ní nga^{n}'á nduudu
cuaacu ti 'úú ní ye^{n}'é Cristo
'úú, ní nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á nduudu
yaadi. Chíí^{n} chi nadacádiinúú^{n}
na staava ye^{n}'é ní ye^{n}'e Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. Cáávā chuū
cuaacu nii^{n}nyú^{n} deenú chi nga^{n}'á
nduudu cuaacu. 2 Neené ndaachií
yiinú ní neené ya'ai staava ye^{n}'é
cáávā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'é,
3 ndíí chi 'úú maá^{n} ne^{n}'é chi cuneé
condenado 'úú ní caneé 'aama lado
ye^{n}'e Cristo nduuti chi chii^{n} cuuví
dií^{n}, ní cuuví 'cuɛɛtinéé n'daacā
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'é, ní cuuví

yā ye^n'e Cristo 'ii^n'yā^n. 4 'Ii^n'yā^n s'ee^n
ní ye^n'ē 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata Israel.
Ní Ndyuūs sta'á yā 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi cuuvi daiyá yā. Ní Ndyuūs
chí dɛɛvɛ n'dáí taavi ca canée yā
nguaa^n 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní dií^n yā 'áámá
compromiso ndúúcu yā. Ní ca'á
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n ley ye^n'é yā chi ley
ye^n'e Moisés. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n canée
yā ndúúcū ntii^{n}nyu^n ye^n'e yaācū ní
ndúúcū compromiso ye^n'é Ndyuūs
chi Ndyuūs ca^n'a yā chi ca'a yā
'ii^n'yā^n s'ee^n. 5 Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ní
daiya chiida yú cuáá^n vmnaa^n ní
ye^n'e ndaata 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní ye^n'e
ndaata 'ii^n'yā^n s'ee^n Cristo ní ndaa
yā ndúúcū cuerpo tan'dúúcā 'ii^n'yā^n
s'ee^n. Ní Cristo mii^n ní Ndyuūs, ní
ch'ɛɛtɛ taavi yā ye^n'e nducué^n'ē.
Cue^n'e daā^{n}ma^n dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs.
'Tíícā.
6 'Úú nguɛ́ɛ́ nga^n'á chi compromiso
chi nga^n'a Ndyuūs nanáá^n 'ii^n'yā^n
Israel chí nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. N'daācā
ca chi nga^n'á chi nducyaaca 'ii^n'yā^n
ye^n'e ndaata Israel mii^n cuaacu chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel. 7 Naati
nguɛ́ɛ́ nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'e
ndaata Israel ní daiya Abraham
'ii^n'yā^n. Naati 'túúcā nga^n'a Ndyuūs:
Dii Abraham, cáávā sa^n'ā daiya di
chi nguuvi Isaac vɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n ye^n'ē
di cuayiivi. 8 Ní cáávā nduudu chi
nga^n'a Ndyuūs cuuvi deenú chi mar
'áámá 'ii^n'yā^n cuuvi daiya Ndyuūs
cáávā chi ch'iindiyáa^n yā na ndaata
ye^n'é Abraham. Nguɛɛ 'tíícā. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní daiya Dendyuūs nduuti chi
cucáávā compromiso ye^n'e Ndyuūs,
'ii^n'yā^n s'ee^n cuaacu chi daiyá
Ndyuūs. 9 Nduudú 'cūū nduudu
chi canéé nguū^n ye^n'ē compromiso
mii^n chi Ndyuūs ca'a yā Abraham:
Tiempo chi ch'i^n'í, 'úú nndaá ní
ch'i^n'í poder ye^n'é ní Sara chi
n'daataá ye^n'ē di ní 'cuundi 'aama
daiya tá.
10 Ní nguɛ́ɛ́ dámaa^n chuū. Nduu
'uuvi daiya tá^n'ā Rebeca míí^n ní
cuaāchī. Ní nguuvi yā Esaú ndúúcū
Jacob ní ye^n'ē 'áámá chiidaá ní
chiidá yā ní Isaac chi ye^n'e ndaata
ye^n'e 'ii^n'yā^n vmnáá^n vmnaa^n ye^n'e
yú. 11-13 Ní taachi daiyā Rebeca mii^n
chi cuaāchí 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuɛɛtiyáa^n yā
ní 'āā cuɛ́ɛ́ dií^n yā cosa chi n'daacā
o cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daāca, Ndyuūs
yaa'ví yā tá^n'ā Rebeca mii^n 'tíícā:
Daiya di chi sa^n'ā vmnaa^n chí Esaú
dií^n sa servir daiya di chi sa^n'ā chí
cuchiī cuayiivi chi Jacob. Ní chuū
ní tan'dúúcā chi canéé nguū^n naachí
Ndyuūs nga^n'a yā 'tíícā: 'Úú dine^n'é
sa^n'a Jacob mii^n, naati sá^n'ā Esaú
mii^n 'úú nguɛ́ɛ́ ne^n'é. Déénu yú chi
canéé cuaacu chi Ndyuūs cuuvi
ndɛɛvɛ yā 'āā du'ú nūu^n 'ii^n'yā^n chi
ne^n'e yā tan'duucā chi ne^n'e yā. Ní
cuuvi yaa'vi yā 'ii^n'yā^n chi ne^n'é yā
yaa'ví yā chi cuuvi ye^n'e yā. Ní nguɛ́ɛ́
dií^n yā cuenta chii^n chi dii^n 'ii^n'yā^n
chi yaa'ví yā. Ní ndɛɛvɛ́ yā Jacob.
14 ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi caa^n'ma^n s'uūu^n ye^n'e
chi dii^n Ndyuūs? ¿'Áá dii^n Ndyuūs
cosa chi nguɛ́ɛ́ cuaacu? Nguɛ́ɛ́ mar
'áámá naa^n. 15 Ndyuūs ní ca^n'a yā
chii yā Moisés mii^n 'tíícā: 'Úú ní
ya'áí cáávā 'ii^n'yā^n chi 'úú ne^n'é chi
ca^n'á chí ya'áí ye^n'e yā; ní 'úú ya'āī
'iinú cáávā 'ii^n'yā^n chi 'úú ne^n'é chi
ca^n'á chí ya'āī 'iinú cááva yā. 16 Maa^n
ní nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi 'ii^n'yā^n
s'ee^n ne^n'é yā o dií^n yā chi cuuví
ye^n'é Ndyuūs 'ii^n'yā^n, naati dámaā^n
tan'dúúcā chi Ndyuūs ya'ai 'iinú yā
caava 'āā du'ú nūu^n chi ne^n'é yā chi

cuuvi ye^n'é yā. 17 Ní canéé nguū^n na
libro ye^n'e Ndyuūs taachi Ndyuūs
yaa'ví yā rey ye^n'e yá^n'āa Egipto
'tíícā: Dii Faraón, 'úú s'neé^n dii rey
caati 'úú cuuvi 'cuu^n'mí^n poder ye^n'é
cucáávā dii. Ní 'ii^n'yā^n ye^n'e núú^{n}má^n
í^n'yee^{n}dī cuuvi déénú yā chi duuchí
ní caa^n'má^n yā chi duuchí. 18 Ní
'tíícā dii^n Ndyuūs. Ya'áí yā cáávā
'ii^n'yā^n s'ee^n chi maá^n yā ne^n'é yā, ní
'tiicá ntúū^n Ndyuūs dichɛɛchí yā
staava ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n chi maá^n yā
ne^n'é yā dichɛɛchí yā.
19 Tuu'mi ní 'aamá nī ca^n'a nī chīi
nī 'úú 'tíícā: Nduuti chi 'tíícā, ¿dɛ'ɛ
cúúvī chi Ndyuūs nga^n'á yā chi
nuu^{n}ndi ní ye^n'e sa^n'ā? Ní ¿dú'ū
cuuvi dii^n cosa chi contra ye^n'e chi
Ndyuūs ne^n'é yā chi dii^n? 20 'Úú
ní nga^n'á ngīi díí sa^n'ā: ¿Dú'ú dii
chi díí cuuvi n'guɛɛcúta^n'a di ye^n'é
Ndyuūs? ¿'Áá cuaacu chi 'áámá
'cúutīi ye^n'ē ínchɛɛ̄tí cuuvi caa^n'ma^n
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi din'dái yā 'cúutīi
mii^n ní caa^n'ma^n 'tíícā: ¿Dɛ'ɛ̄ cúúvī
chi din'dái nī 'úú 'túúcā? 21 Deenu
yú chi 'ii^n'yā^n chi din'dái yā 'cúutīi
cuuvi din'dái yā ye^n'e inchɛɛtí
tan'dúúcā chi ne^n'é yā din'dái yā.
Cuuvi din'dái yā ye^n'e 'áámá taa^n
ínchɛɛ̄tí 'uūvī 'cúutīi, 'áámá chi
ya^n'ai chíí'vɛ̄ ni táámá chii nguɛ́ɛ́
ya^n'ai chíí'vɛ̄.
22 Ní 'tiicá ntúū^n chi dii^n Ndyuūs.
Ndyuūs ne^n'é yā 'cuu^n'mí^n yā
'ii^n'yā^n táácā cuuvi dií^n yā castigar
'ii^n'yā^n ní ch'i^n'í yā poder ye^n'é yā.
Ní n'deee 'náá^n tiempo Ndyuūs
chɛɛ́ yā ndúúcū vaadī ngiinu ye^n'é
yā ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́
n'daacā idií^n yā. Ní Ndyuūs canéé
chi dií^n yā castigar 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní
Ndyuūs dituūví yā 'ii^n'yā^n s'ee^n. 23 Ní
Ndyuūs ne^n'é yā ch'i^n'í yā s'uūu^n chí
chɛɛtɛ ca vaadī dɛɛvɛ taavi ye^n'é yā
ní néénē ya'ai 'iinú yā cáάva s'uūu^n.
Ní ndii vmnáá^n vmnaa^n dií^n yā chi
s'uuú^n ní vɛ́ɛ́ parte ye^n'e yú ndúúcū
yā ndúúcū dɛɛvɛ taavi ca ye^n'é yā.
24 Ní Ndyuūs yaa'ví yā s'uūu^n chi
cuuvi ye^n'é yā s'uūu^n, ná^n'ā s'uūu^n
chi 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n chi judíos
s'uūu^n ni taná^n'a s'uūu^n chi nguɛ́ɛ́
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n chi judíos s'uuú^n.
25 Tan'dúúcā chi canéé nguū^n na
libro ye^n'é Ndyuūs naachi dinguū^n
profeta Oseas ní Ndyuūs nga^n'á yā
'tíícā:

'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata
ye^n'é, 'úú yaa'ví 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi cuuvi ye^n'é; 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ dine^n'é vmnaá^n ti nguɛ́ɛ́
'ii^n'yā^n ye^n'e 'úú maa^n ní nga^n'á
'ii^n'yā^n s'ee^n chi neené ne^n'é
'ii^n'yā^n s'ee^n.
26 Ní lugar míí^n nūu^n naachi
Ndyuūs ca^n'a yā chii yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n 'túúcā: Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
'ii^n'yā^n ye^n'é ndís'tiī, míí^n nūu^n
ní nga^n'á 'ii^n'yā^n s'ee^n ní chi
duuchí yā daiya Dendyuūs chí
canduuchi.

27 Ní sa^n'a profeta Isaías ca^n'a sá
ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel 'tíícā: 'Áárá chí
'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata Israel ní n'deee
n'dái yā tan'dúúcā yá^n'āa ndúútiī
ye^n'ē yiicu dámaā^n n'duu'vi núú^n yā
nngua^n'ai yā. 28 Ní Señor Ndyuūs
dií^n yā chi cuuvi cuaacu nduudu chi
'āā ca^n'a yā ye^n'e yá^n'āa 'cūū ní nuu^n
dií^n yā nducué^n'ē. 29 Ní 'tíícā nga^n'a
profeta Isaías cuaa^n vmnaa^n:

Nduuti chi Señor chi nga^n'a
ntii^{n}nyú^n yā ye^n'e nducué^n'ē
nguɛ́ɛ́ s'neé^n yā 'ii^n'yā^n ye^n'e
yú ndúúcu yú, tuu'mi ní s'uuú^n

canee yú tan'dúúcā nducyáácá
'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Sodoma
ndúúcū yáā^n Gomorra chí
ch'īi yā cucáávā nuu^{n}ndi ye^n'é
yā. 'Tíícā s'uuú^n.

Ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ní ye^n'ē nduudu cuaacu ye^n'ē evangelio

30 ¿Dɛ́'ɛ̄ cuuvi caa^n'ma^n yú tuu'mi?
'Tíícā cuuvi caa^n'ma^n yú. 'Ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata Israel chi
judíos 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ in'nuú^n yā
Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ dií^n yā chi canee
n'daāca yā nanáá^n Ndyuūs. Naati
cuayiivi míí^n ní 'ii^n'yā^n s'ee^n canee
n'daāca yā nanáá^n Ndyuūs cáávā chí
i'téénu yā Ndyuūs. Ní Ndyuūs dií^n
yā aceptar 'ii^n'yā^n s'ee^n chi ye^n'é yā
'ii^n'yā^n s'ee^n. 31 Nguɛ́ɛ́ 'tíícā ndúúcū
'ii^n'yā^n chi ye^n'e ndaataá Israel.
Caneé yā ndúúcū ley ye^n'e Moisés
chi cuuvi diii^n chi n'daacā caneé yā
nanáá^n Ndyuūs. Ní 'áárá chi ne^n'é yā
canéé n'daacā nanáá^n Ndyuūs naati
nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^n yā cumplir chii^n
chi nga^n'a ley mii^n. 32 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúvī
chi 'tíícā? 'Tíícā canee, caati 'ii^n'yā^n
ye^n'e ndaata Israel nguɛ́ɛ́ n'daacā
canee yā nanáá^n Ndyuūs cáávā
ntii^{n}nyu^n chi dií^n yā cáávā ley ye^n'é
yā, ní nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā cu'téénu yā
Jesucristo. Ní cáávā chuū 'ii^n'yā^n
s'ee^n canee tan'dúúcā chi candɛ́ɛ̄
ca'a yā ná tuūu chi Jesucristo chi
diīi^n chí indɛɛ ca'a 'ii^n'yā^n. 33 Ní 'tíícā
canéé nguū^n na libro ye^n'e Ndyuūs
ye^n'e tuūu mii^n:

'Úú Ndyuūs ní cu'neé^n na
yáā^n Sión 'áámá 'ii^n'yā^n chi
Jesucristo chi nguuvi tuūu chi
cuundɛɛ ca'a 'ii^n'yā^n ní tuūú
mii^n ní 'áámá tuūú ch'ɛɛtɛ chi
diii^n chi cundɛɛvɛ 'ii^n'yā^n; ní
nducyáácá 'ii^n'yā^n chi cu'téénu
yā 'ii^n'yā^n mii^n, nguɛ́ɛ́ cuuvi
'cuináa^n yā.

10 Ndís'tiī hermanos ye^n'é,
ne^n'é ndúúcū núú^{n}má^n
staava ye^n'é chi nducyaaca 'ii^n'yā^n
Israel ye^n'e ndaata ye^n'é cuuvi
nngua^n'ai yā. Ní 'úú ní nga^n'angua'á
cááva yā. 2 Deenú chi cuaacu chi
'ii^n'yā^n ye^n'e ndaataá ye^n'é ní ne^n'é
yā dich'ɛɛtɛ cá yā Ndyuūs naati
nguɛ́ɛ́ dií^n yā tan'dúúcā chi ne^n'e
Ndyuūs caati nguɛ́ɛ́ déénu yā táácā
cuuvi dii^n yā. 3 Ní nguɛ́ɛ́ déénu
yā táácā Ndyuūs dií^n yā aceptar
'ii^n'yā^n chi cuuvi ye^n'é yā 'ii^n'yā^n. Ní
dií^n yā chɛɛ chi nadacádíínuu^n yā
chi n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā dií^n
yā tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^n'e yā
chi dii^n yā caati n'daacā caneé yā
nanáá^n Ndyuūs. 4 Ní taachi ndaā
Cristo dií^n yā chi 'āā vi'í cā ley ye^n'e
Moisés. Ní maa^n ní nducyáácá 'ii^n'yā^n
chi i'téénu yā Cristo, 'ii^n'yā^n s'ee^n
n'daacā caneé yā nanáá^n Ndyuūs.
5 Ní Moisés mii^n dinguu^n yā ye^n'e
'ii^n'yā^n chi ne^n'é yā canee n'daāca
yā nanáá^n Ndyuūs cáávā chi
dií^n yā chi nga^n'a ley mii^n. 'Tíícā
dinguú^n yā: 'Ii^n'yā^n chi dii^n yā
tanducué^n'ē dendu'ū chi nga^n'a ley
ye^n'e Moisés canduuchí yā cue^n'e
daā^{n}ma^n cucáávā ley mii^n. 6 Naati
chuū ní nga^n'a ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
canee n'daacā nanáá^n Ndyuūs cáávā
chi i'téénu yā Jesucristo. Díí nguɛ́ɛ́
nga^n'a di na staava ye^n'e di 'tíícā:
¿Du'u ca^n'ā na va'ai chɛɛti nguuvi?
Taachi nga^n'a di 'tíícā, nadicua'ái
di Cristo ye^n'é va'āī chɛɛti nguuvi.
7 Ní nguɛ́ɛ́ caa^n'ma^n di na staava
ye^n'ē di 'tíícā: ¿Du'ū cuuvi ca^n'á yā
i^n'yeē^{n}dī chí yáanūu^n tan'dúúcā chi

che^n'e Cristo? Taachi dii^n di 'tíícā,
dii^n di chi Cristo nadacuée^n yā ye^n'ē
nguaa^n tiná^n'ā. 8 Chuū chi canee chi
caa^n'ma^n yú: Nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs 'āā nii^{n}nuú^n canee ye^n'é nī
ní canee na cheendí nī ní canee
na staava ye^n'é nī. Nduudu cuaacu
mii^n ní nduudu chi nga^n'á 'nū nanáá^n
ndís'tiī cááva chi cuuvi cu'téénu
nī. 9 Nduuti chi caa^n'má^n nī ndúúcū
'ii^n'yā^n ní nga^n'a nī 'tííca chi Jesús
mii^n chíí^n chí 'iiví nī ní i'téénu nī
ndúúcū núú^{n}má^n staava ye^n'é nī chi
Ndyuūs nadicuée^n yā Cristo mii^n
ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā, tuu'mi ní díí
nanguá^n'ai di. 10 Canéé chi cu'teenú
nī ndúúcū núú^{n}má^n staava ye^n'e nī
ní Ndyuūs cuaá^n yā ndís'tiī. Canéé
chi caa^n'má^n nī ndúúcū 'ii^n'yā^n ní
nga^n'á nī chi i'téénu nī Jesucristo ní
cuuvi nangua^n'ai nī.
11 Ní canéé nguū^n na libro ye^n'é
Ndyuūs 'tíícā: Nducyáácá 'ii^n'yā^n
chi cu'téénu yā Cristo nguɛ́ɛ́ cuuví
'cuináa^n yā. 12 Nguɛ́ɛ́ ñ'dáa^n yā
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ndúúcū 'ii^n'yā^n
ye^n'e taná^n'ā naciones. Maa^n Señor
Jesucristo mii^n ní maa^n Señor
ye^n'e nducyáácá 'ii^n'yā^n. Ní Señor
mii^n itée yā ye^n'e nducué^n'ē chi
n'dai ye^n'é yā nducyaaca 'ii^n'yā^n chi
nga^n'angua'á yā nanáá^n Ndyuūs
cáávā chi duuchi yā. 13 Caati 'tíícā
canéé nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs:
Nducyáácá 'ii^n'yā^n chi nga^n'a yā ngii
yā: "N'díí Señor Jesucristo ye^n'é,"
ní cuuví nangua^n'ai yā. 14 ¿Táácā
cuuvi caa^n'má^n yā ndúúcū Señor
mii^n nduuti chi nguɛɛ i'téénu yā
'ii^n'yā^n? ¿Ní táácā cuuvi cu'téénu
yā ye^n'ē 'áámá 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^n yā ye^n'e yā? ¿Ní táácā
cuuvi caandiveé^n yā nduuti chi
nguɛ́ɛ́ 'aama 'ii^n'yā^n chi caa^n'má^n yā
nduudu cuaacu ye^n'e Ndyuūs? 15 ¿Ni
táácā cuuvi caa^n'má^n yā nduudu
cuaacu ye^n'é Ndyuūs mii^n nduuti chi
nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ dicho'ó? 'Tíícā canéé
nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs: Dɛ'ɛ
chúúcā n'daacā chi ndaā 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi candɛ́ɛ yā nduudu cuaacu ye^n'e
vaadī 'diīi^n ni nga^n'á yā nduudu ngai
ye^n'é Cristo.
16 Naati nguɛ́ɛ́ nducyaaca 'ii^n'yā^n
i'téénu yā nduudu cuaacu ye^n'é
Cristo. Ní tan'dúúcā chi nga^n'a
profeta Isaías ndii cuáá^n vmnaa^n
taachi nga^n'a 'tíícā: N'diī Señor,
¿dú'ū i'téénu nduudu cuaacu
chí nga^n'ā cuaacu yú? 17 'Tíícā
tuu'mi, 'ii^n'yā^n i'téénu yā nduudu
cuaacu ye^n'e Jesucristo cáávā chi
n'giindiveé^n yā nduudu mii^n, ní
n'giindiveé^n yā nduudu cuaacu ye^n'e
Cristo.
18 Naati 'úú itiinguuneé^n ndís'tiī:
¿'Áá cuaacu chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n
yā nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs?
Cuaacu chi n'giindiveé^n yā. 'Tíícā
canéé nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs:

Nduudu cuaacu chi nga^n'a yā,
nga^n'a yā na núú^{n}má^n í^n'yee^{n}dī.
Ní nduudu ye^n'e yā ní nga^n'a
yā ní ndíí núú^{n}má^n cuaa^n chi
ya^n'ai ca ye^n'ē í^n'yeē^{n}dī.

19 Táámá vmné^n'ēe itiinguuneé^n
ndís'tiī: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ dií^n cuenta
'ii^n'yā^n Israel chi judíos s'ee^n ye^n'e
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs?
Moisés mii^n, 'ii^n'yā^n chi vmnáá^n
vmnaa^n nguɛɛcuneé yā ye^n'e chuū,
ní 'tíícā canéé nguū^n:

'Úú ní dií^n chi cuuvi nngueé
nī ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e táámá
nación chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nación
ye^n'é Ndyuūs. 'Úú ní dií^n chi

nduuví táa^{n} nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é chí ye^{n}'e
táámá nación caati ca^{n}'á dií^{n}
cosa chi n'daacā nduucú yā.
20 Ní profeta Isaías mii^{n} claro ca
chi nga^{n}'á yā ndúúcū nduudú 'cūū.
Ndyuūs nga^{n}'á yā 'tíícā:
'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'nuú^{n} yā 'úú
ní indaacá yā 'úú. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ itiinguuneé^{n} yā ye^{n}'é,
'úú ní ch'i^{n}'í maá^{n} 'úú nanáa^{n}
yā.
21 Ní taachi Isaías mii^{n} nga^{n}'a yā
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Israel, 'tíícā
nga^{n}'a yā: Ndyuūs nga^{n}'a 'tíícā:
Nguuvi nguuvi n'doó ta'á ní yaa'ví
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} yā
nduudu ye^{n}'é. Ní chɛɛchi staava
ye^{n}'é yā.

'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Israel chí nanguá^{n}'ai yā

11 Maa^{n} ní intíínguuneé^{n}
ndís'tiī: ¿'Áá dií^{n} Ndyuūs
chi s'neé^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} Israel ye^{n}'e
ndaata ye^{n}'é yā? Nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā 'tíícā.
'Úú Pablo maá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata
Israel 'úú ní ye^{n}'e ndaata ye^{n}'ē
Abraham 'úú, ní ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
ndaata Benjamín 'úú. 2 Ndii cuáá^{n}
vmnaa^{n} Ndyuūs dií^{n} yā recibir
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'é yā, 'ii^{n}'yā^{n}
Israel chi ndɛɛ̄vɛ yā chi cuuvi ye^{n}'e
yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní ndís'tiī, ¿'áá nguɛ́ɛ́
déénu nī ye^{n}'e chi canéé nguū^{n} na
libro ye^{n}'é Ndyuūs naachi profeta
Elías nga^{n}'angua'á yā ní di'cuiitú
yā Ndyuūs contra ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}
Israel? Ní ca^{n}'a yā 'tíícā: 3 N'díí
Señor Ndyuūs, 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ní
'nii^{n}'nú^{n} yā sa^{n}'ā profetas ye^{n}'é nī ní
dituūví yā nátai s'ee^{n} ye^{n}'e nī, n'diī
Ndyuūs chí canduuchi. Ni maa^{n}
dámaā^{n} 'úú caneé ní 'tiicá ntúū^{n}
ne^{n}'é yā 'caa^{n}'nu^{n} yā 'úú. 4 Naati
Ndyuūs nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ye^{n}'e
profeta Elías mii^{n}, 'tíícā: Canéé lado
ye^{n}'é ndɛɛ̄chɛ̄ mil sa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́
chiintii'yá yā nanáá^{n} santo ídolo chi
nguuvi Baal. 5 Ní 'tiicá ntúū^{n} ye^{n}'e
tiempo 'cūū canéé duu'ví 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e Israel chi i'téénu yā Ndyuūs ní
Ndyuūs ndɛɛvɛ yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní
dií^{n} yā cosa chi n'dai taavi cááva
yā. 6 Ní nduuti chi ye^{n}'é Ndyuūs
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cáávā chi Ndyuūs ní dii^{n}
n'dai taaví yā ní ndɛɛvɛ yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ cáávā cosa chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} maá^{n} yā cuuvi dii^{n} yā.
Ní ndúúti chi cáávā cosa chi 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} cuuví dií^{n} yā, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́
cáávā vaadī n'dai ye^{n}'é Ndyuūs chi
ye^{n}'é Ndyuūs 'ii^{n}'yā^{n}.
7 ¿Dɛ́'ɛ ra tuu'mi? 'Ii^{n}'yā^{n} Israel
nguɛ́ɛ́ ndaaca yā dɛ'ɛ̄ chi in'nuú^{n} yā.
Naati 'ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs ndɛɛvɛ yā,
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndaaca yā. Ní taná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} yā nduudu
ye^{n}'é Ndyuūs ti ndii chɛɛchí maá^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n}. 8 'Tíícā canéé nguū^{n} na
libro ye^{n}'é Ndyuūs: Ndyuūs dií^{n}
yā chi nguɛ́ɛ́ tuumicádíínuu^{n} yā
na staava ye^{n}'é yā dendu'ū ye^{n}'e
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs; ní dií^{n}
yā chi nduutináa^{n} yā nguɛ́ɛ́ snaa^{n} yā
ní veé^{n} yā nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n} yā. Ní
'tíícā 'ii^{n}'yā^{n} Israel ndii tiempo 'cūū.
9 'Tiicá ntúū^{n} David nga^{n}'a yā:
'Viicu ye^{n}'ē chi che'é yā ní
nduuvi tan'dúúcā tuūvī cáávā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní tiempo chi
che'é yā ndaā enemigos ye^{n}'é
yā ní nadītuu'ví ya 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. Ní 'tíícā Ndyuūs cuuvi
dií^{n} yā castigar 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
10 Ní nduutinaá^{n} yā tan'dúúcā chi
cuuvi ngueēe chí nguɛ́ɛ́ snaa^{n}

yā. Ní dáámí yā 'áámá nūu^n
can'díi yā cue^n'e daā^{n}ma^n.

Nangua^n'ai 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n Israel

11 Maa^n ní itiinguuneé^n ndís'tiī:
Taachi 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n candɛ́ɛ́
ca'a yā chí cundɛɛvɛ yā caati nguɛ́ɛ́
i'téénu yā Ndyuūs, ¿'áá 'áámá
canee chi chindɛɛvɛ yā? Nguɛɛ
'tíícā mar 'áámá naa^n. Naati chó'ōo
chuū caati 'ii^n'yā^n Israel chi judíos
s'ee^n nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n yā nduudu
ye^n'é Ndyuūs. Ní 'íícú 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata Israel cuuvi
nángua^n'ai yā. Ní diii^n chi 'ii^n'yā^n
ye^n'e ndaata Israel nngueé yā ye^n'e
taná^n'ā 'ii^n'yā^n ní cu'téénu cá yā
Ndyuūs. 12 Ní caati 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n nguɛ́ɛ́ ch'iindiveé^n yā nduudu
ye^n'e Ndyuūs ní chó'ōo chi tuneé^n
'ii^n'yā^n ye^n'e núú^{n}má^n i^n'yee^{n}dī chi
cuuvi cu'teenú yā Ndyuūs. Ní sta'á
yā ye^n'e vaadī n'dai ye^n'é Ndyuūs. Ní
nduuti chi 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e
ndaata Israel cuuvi cu'téénu yā
caava 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata Israel
nguɛ́ɛ́ ch'iindiveé^n yā nduudu ye^n'é
Ndyuūs, tuu'mi n'deee ca n'daacā
ca ye^n'e nducyáácá 'ii^n'yā^n taachi
'ii^n'yā^n Israel s'ee^n nanguɛɛcúndií yā
ní cu'téénu yā nduudu ye^n'é Ndyuūs
taama vmné^n'ēe.
13 Maa^n ní ne^n'é caā^n'má^n nduucú
ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n Israel
ndís'tiī. Maa^n chi Ndyuūs dicho'ó
yā 'úú chi 'úú ní apóstol chi candɛɛ́
nduudu ye^n'é yā nanáá^n 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ Israel s'ee^n. Úú deenú chi
ch'ɛɛtɛ ntii^{n}nyu^n ye^n'é. 14 Ni 'úú ne^n'é
chi 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata ye^n'é ngueé
yā ye^n'e ndís'tiī niicu cu'téénu yā
Ndyuūs tan'dúúcā chi ndís'tiī i'téénu
nī Ndyuūs. Ní 'iicú cuuvi nangua^n'ai
n'duuvi 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata ye^n'é
tan'dúúcā ndís'tiī nangua^n'ai nī.
15 Ní taachi Ndyuūs s'neé^n yā 'áámá
lado 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n dīi^n yā
'tíícā caati nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e 'ii^n'yā^n
Israel cuuvi cunee 'diií^n yā ndúúcū
Ndyuūs. ¿Táácā cuuvi ye^n'e 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n taachi Ndyuūs cuaā^n
ntuú^n yā 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n? Ndyuūs
nca'á yā vida cue^n'e daā^{n}ma^n ye^n'é
yā lugar ye^n'e vaadī n'gii cue^n'e
daā^{n}ma^n. 16 N'giindiveé^n nī ye^n'e
chuū chi caa^n'má^n: Nduuti chi ca'a
yú Ndyuūs 'áámá taa^n ye^n'e masa
ye^n'é pan cáávā ofrenda, 'tiicá ntúū^n
nducué^n'ē masa ye^n'e pan mii^n ní
ye^n'é Ndyuūs. Ní nduuti chi ca'a yú
Ndyuūs cáávā ofrenda dii'yu ye^n'e
yá^n'á, 'tiicá ntúū^n nducué^n'ē yá^n'á ní
ye^n'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúū^n Ndyuūs
di'viicú yā 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata Israel
caati 'āā di'viicú yā 'ii^n'yā^n vmnáá^n
vmnaa^n ye^n'e ndaata ye^n'é yā.
17 Ná^n'á dúu^{n}nē ye^n'e yá^n'á olivo
chi canéé na yá^n'āa 'ii^n'yā^n, ní 'ii^n'yā^n
'caaca yā ní sta'á yā dúu^{n}nē ye^n'e
yá^n'á olivo chi canéé icyá^n'ā ní dií^n
yā chi ye^n'e yá^n'á olivo ye^n'é yā.
'Tíícā ndís'tiī, 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē
ndaata Israel. Ní ndís'tiī tan'dúúcā
dúu^{n}nē ye^n'e yá^n'á olivo ye^n'e icyá^n'ā
mii^n 'tiicá nī naati maa^n ní vɛ́ɛ́ parte
ye^n'é nī ndúúcū 'ii^n'yā^n Israel chi
tan'dúúcā yá^n'á olivo chi canéé
yá^n'āa 'ii^n'yā^n. Ní maa^n ní ndís'tiī
chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata Israel cuuvi
ye^n'é nī nducué^n'ē chi n'dai taavi
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi Israel yā. 18 Maa^n ní
ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ Israel nī, nguɛ́ɛ́
caa^n'má^n nī chi ch'ɛɛtɛ maá^n nī
ndís'tiī, caati nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n chi Israel

yā chi tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
yá^{n}'á. Ní 'ii^{n}'yā^{n} 'caaca yā dúu^{n}nē
mii^{n}, 'tííca yā. Ndís'tiī n'gaacú nī chi
ndís'tiī ní tan'dúúcā 'áámá dúu^{n}nē
'tíícā ndís'tiī. Tan'dúúcā dúu^{n}nē
nguɛ́ɛ́ ca'a fuerzas ye^{n}'e dii'yu ye^{n}'e
yá^{n}'á naati yá^{n}'á ca'a fuerzas ye^{n}'e
dúu^{n}nē, 'tíícā ndís'tiī. Cuta'á nī
fuerzas ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi Israel yā.
19 'Úú nguɛ́ɛ́ deenú nduuti chi
ndís'tiī caa^{n}'má^{n} nī 'tíícā ye^{n}'e chuū:
'Ii^{n}'yā^{n} ch'iicá yā dúu^{n}nē s'ee^{n} caati
'úú cuuvi caneé lado ye^{n}'e dúu^{n}nē
chi ch'iicá yā. 'Úú chi nguɛ́ɛ́ Israel
'úú caneé lado ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
Israel yā. 20 N'daacā nga^{n}'a nī naati
deenú nī chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} tan'dúúcā
dúu^{n}nē chi ch'iicá yā, 'tiicá yā, ti
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Cristo. Ní maa^{n} ní
ndís'tiī tan'dúúcā dúu^{n}nē ye^{n}'e yá^{n}'á
míí^{n} 'tiicá nī caati i'téénu nī Cristo.
Maa^{n} ní ndís'tiī nguɛɛ díí^{n} nguee
nī naati cundɛ́ɛ nī cuidado táácā
chi 'cuɛɛtinée nī. 21 Caati nduuti
chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā perdonar
'ii^{n}'yā^{n} Israel chi nguɛɛ i'téénu chi
tan'dúúcā dúu^{n}nē ye^{n}'e yá^{n}'á, nguɛ́ɛ́
dií^{n} yā nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e ndís'tiī chi vmnáá^{n} vmnaa^{n}
tan'dúúcā dúu^{n}nē chi ye^{n}'e yá^{n}'á
ye^{n}'e icyá^{n}'ā nduuti chi nguɛ́ɛ́ candɛɛ́
nī cuidado táácā chi 'cuɛɛtineé nī.
22 Cuin'diichí nī, tuu'mi Ndyuūs ní
neené n'dai taavi yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chi i'téénu yā naati neene chɛɛchí
ntúu^{n} yā vaa. Chɛɛchí yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ti nguɛ́ɛ́ i'téénu yā. Naati
Ndyuūs ní neené n'dai taaví yā
ndúúcu nī nduuti chi 'áámá cuneé
nī chi cu'téénu nī. Ní nduuti chi
nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī 'tuucā, tuu'mi 'tiicá
ntúū^{n} Ndyuūs ca^{n}'á yā dií^{n} yā
castigar ndís'tiī tan'dúúcā chi ch'iicá
yā dúu^{n}nē ye^{n}'e maa^{n} yá^{n}'á. 23 Ní
nduuti chi 'ii^{n}'yā^{n} Israel cu'téénu yā
Cristo, tuu'mi ní Ndyuūs ní cuta'á
yā ní nguɛɛcunéé dií^{n} yā chi 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní táámá vmné^{n}'ēe canee yā
tan'dúúcā 'āā dúu^{n}nē ye^{n}'e maa^{n}
yá^{n}'á míí^{n} 'tííca yā. Ní vɛ́ɛ́ poder
ye^{n}'e Ndyuūs chi cuuvi dií^{n} yā 'tíícā.
24 Ní nduuti chi ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́
'ii^{n}'yā^{n} Israel ndís'tiī, ní Ndyuūs sta'á
yā ndís'tiī tan'dúúcā chí n'giicá yā
dúu^{n}nē ye^{n}'e táámá yá^{n}'á olivo ye^{n}'e
icyá^{n}'ā ní dií^{n} yā chi ye^{n}'e yá^{n}'á olivo
ye^{n}'é yā, 'tíícā ndís'tiī maa^{n}. 'Tiicá
ntúū^{n} n'dáácā n'dai ca dií^{n} Ndyuūs
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} Israel chi vmnáá^{n}
vmnaa^{n} tan'dúúcā dúu^{n}nē ye^{n}'e yá^{n}'á
ye^{n}'é yā, ní cuuvi dií^{n} yā chi táámá
vmné^{n}'ēe ní ye^{n}'ē maa^{n} yá^{n}'á mii^{n}.

Ye^{n}'e chi nangua^{n}'ai 'ii^{n}'yā^{n} Israel ye^{n}'e tiempo chi cuchiī

25 Maa^{n} ní hermanos ye^{n}'é, ne^{n}'é
chi ndís'tiī cadíínúú^{n} nī chi canúú^{n}
n'de'ei. Ní nguɛ́ɛ́ nadicádíínuu^{n} nī
chi deenu ca nī. 'Áámá tiempo
nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel dichɛɛchí yā
staava ye^{n}'é yā dámaā^{n} 'naa^{n} tiempo
taachi nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
'ii^{n}'yā^{n} Israel ní Ndyuūs ndɛɛvɛ yā
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi ne^{n}'é
yā chi cuuvi ye^{n}'é yā. 26 Ní taachi
cho'ōo tiempo mii^{n} nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
Israel ní ca^{n}'a yā cu'téénu yā caati
'tíícā canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é
Ndyuūs:

'Ii^{n}'yā^{n} chi nadanguá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā
Israel chiicá yā ye^{n}'e yáā^{n}
Sión, ní divíi yā nducué^{n}'ē
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
ndaata Israel.
27 Ní 'úú Ndyuūs dicuaacú
compromiso ye^{n}'é ndúúcū

'ii^n'yā^n s'ee^n, taachi 'úú nadivií
nuu^{n}ndi ye^n'e yā.
28 Ní 'ii^n'yā^n Israel nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā nduudu cuaacu ye^n'e Ndyuūs
ye^n'e chi nadanguá^n'ai yā. Ní maa^n
ní contra ye^n'é Ndyuūs 'ii^n'yā^n s'ee^n
caati ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n Israel
ndís'tiī, cuuvi ye^n'é Ndyuūs ndís'tiī.
Ní 'áárá chi 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n nguɛ́ɛ́
i'téénu yā Cristo, Ndyuūs dine^n'é yā
'ii^n'yā^n s'ee^n caati Ndyuūs níndɛɛvɛ́
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi vmnáá^n vmnaa^n
chi ye^n'e ndaata ye^n'é yā. 29 Ní
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí yā ye^n'é
'ii^n'yā^n s'ee^n chi yaa'ví yā chi cuuvi
ye^n'é yā 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní Ndyuūs
di'viicú ntúū^n yā 'ii^n'yā^n s'ee^n. 30 Ní
tiempo chi chó'ōo ndis'tíī chi
nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n Israel ndís'tiī, nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^n nī nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs naati maa^n ní 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n yā nduudu
ye^n'é Ndyuūs. Ní Ndyuūs yá'ai yā
caavā ndís'tiī chi nguɛɛ i'téénu
nī. 31 Ní 'tiicá ntúū^n, 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n yā nduudu
cuaacu ye^n'é Ndyuūs ní dií^n yā 'tíícā
caati cuayiivi Ndyuūs cuuvi ya'áí
yā cáávā 'ii^n'yā^n s'ee^n tan'dúúcā chi
ya'áí yā cáávā ndís'tiī. 32 Ní Ndyuūs
'āā daamá nūu^n s'née^n yā nducyaaca
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ch'iindiveé^n yā
nduudu ye^n'é yā cáávā chi Ndyuūs
cuuvi ya'áí yā caavā nducyaaca
'ii^n'yā^n.
33 Dɛ'ɛ chúúcā n'deee cá vaadī
n'dai ye^n'é Ndyuūs. Dɛ'ɛ chúúcā
n'deee cá chi tuumicádíínuu^n yā
ndúúcū chi déénu yā. S'uuú^n ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'ma^n yú dɛ'ɛ cuuvi
chi tuumicadiinúú^n yā 'tíícā; ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi tuumicadiinuu^n yú chii^n
chi dií^n yā. 34 Ní 'tíícā canéé nguū^n
na libro ye^n'é Ndyuūs: ¿Dú'ū cuuvi
túúmícádiinūū^n vaadī cadíínūu^n
ye^n'e Señor Ndyuūs? ¿Du'ū cuuvi
ca'a consejo Ndyuūs? 35 ¿Du'ú
'ii^n'yā^n ca'a yā algo Ndyuūs vmnáá^n
vmnaa^n ní cuayiivi Ndyuūs ca'á
yā tan'dúúcā chi nadíí'vɛ yā ye^n'ē?
36 Tanducué^n'ē dendu'ū chí vɛ́ɛ́ ní
Ndyuūs din'dái yā ní tee yā s'uuú^n
tanducué^n'e. Ní cucáávā 'ii^n'yā^n mii^n
vɛ́ɛ́ tanducué^n'ē dendu'ū chi ye^n'é yā.
Maa^n ní cue^n'e daā^{n}ma^n dich'ɛɛtɛ yú
Ndyuūs. 'Tíícā.

Ca'a yú vida ye^n'e yú Ndyuūs ní diiⁿ yú tanducué^n'ē chi ne^n'é yā

12 Maa^n ní ndís'tiī, hermanos
ye^n'é, cáávā chi Ndyuūs
ya'ai 'iinú yā ye^n'e ndís'tiī, di'cuíítūu
ndís'tiī chi ca'á nī vida ye^n'e maá^n
nī tan'dúúcā 'áámá ofrenda chí
canduuchi nanáá^n Ndyuūs cáávā
ntii^{n}nyu^n ye^n'é Ndyuūs. Ní dií^n nī
ntii^{n}nyu^n chi ne^n'é yā chi dií^n nī.
Chuū chi dií^n nī ní cuaacu chi
n'dai taavi chi inee yiinú Ndyuūs.
Ní canéé chi dií^n nī 'tíícā. 2 Ní
nguɛ́ɛ́ dií^n nī tan'dúúcā chi ne^n'e
'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū naati
cuaá^n nī lugar Ndyuūs chi ñ'daá^n
yā vaanicadíínūu^n ye^n'é nī ni 'tiicá
ntuū^n ñ'daá^n yā vida ye^n'é nī. Ní 'íícú
cuuví deenú nī chɛɛ́ chi Ndyuūs
ne^n'é yā chi dii^n nī, chɛɛ́ chi n'daacā,
chɛɛ́ chi cunee yiinú Ndyuūs ni chɛɛ́
chi n'dai taavi ca.
3 Ní cáávā chi Ndyuūs tee yā 'úú chi
n'dai taavi ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā 'úú ní
nga^n'á ngīi ca'áámá ca'aama ndís'tiī
chi nguɛ́ɛ́ nadacádíínuu^n nī chi
n'gɛɛtɛ cá nī ngo'o ca chi canéé chi
nadacádíínuu^n nī naati nadacádíínuu^n
nī ní n'diichí nī ye^n'e maá^n nī ndúúcū

chí i'téénu nī chi Ndyuūs itée yā
ndís'tiī. 4 Caati 'tíícā tan'dúúcā 'áámá
cuerpo ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chí neené n'deee
náá^{n} chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ní nguɛ́ɛ́ dáámá
ntii^{n}nyu^{n} chi ye^{n}'ē n'deee náá^{n} ye^{n}'ē;
5 'tiicá ntúū^{n} s'uuú^{n} 'áárá chi nééné
'yaa^{n} yú ní s'uuú^{n} ní tan'dúúcā chi
'áámá cuerpo ti ye^{n}'e Cristo s'uuú^{n},
'tíícā s'uuú^{n} ní s'uuú^{n} ní tan'dúúcā chi
nduuvidaama yú 'aama yú taama yú
tan'dúúcā chi n'deee náá^{n} ye^{n}'e 'áámá
cuerpo ye^{n}'e maa^{n} yú, 'tíícā s'uuú^{n}.
6 Ní Ndyuūs tee yā ye^{n}'e vaadi
n'dai ye^{n}'é yā ntii^{n}nyu^{n} chi ñ'dáá^{n}
ca'áámá ca'aama s'uūu^{n} tan'dúúcā
chi ne^{n}'é yā dií^{n} yā. Ní canee chi dii^{n}
yú n'dai ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yú. Ní nduuti
chi Ndyuūs tee yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
yú chi candɛɛ yú nduudu cuaacu
ye^{n}'é yā chi tee yā s'uuú^{n} canéé chi
caa^{n}'ma^{n} yú nduudu mii^{n} tan'dúúcā
chi i'téénu yú. 7 Ní nduuti chi
Ndyuūs tee yā s'uuú^{n} ntii^{n}nyu^{n} chi
nginnee yú, taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} canee chi
cunnee yú n'daacā ca. Ní s'uuú^{n} chi
vɛ́ɛ́ ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yú chí ngi'cuee^{n}
yú canéé chi ca'cuee^{n} yú n'daacā.
8 S'uūu^{n} chi dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} chi yaa'vi
née yú 'ii^{n}'yā^{n} chi cu'téénu cá yā
canéé chi dii^{n} yú n'daacā ca. S'uuú^{n}
chi vɛ́ɛ́ ca ye^{n}'e yú chi cuuvi ca'a yú
taama yā, canéé chi ca'a yú ndúúcū
núú^{n}má^{n} staava ye^{n}'e yú. S'uuú^{n} chi
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e taná^{n}'ā s'uuú^{n}
canee chi nga'a ntii^{n}nyu^{n} yú n'daacā
ca. S'uuú^{n} chi ca'a yú taná^{n}'ā s'uuú^{n}
chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ necesidades ye^{n}'é yā
canéé chi dii^{n} yú ní yeenu yú.

Ye^{n}'e chi canéé chi dii^{n} yú ti ye^{n}'e Cristo s'uuú^{n}

9 Canéé chi dine^{n}'e yú 'aama yú
taama yú ndúúcū núú^{n}má^{n} staava
ye^{n}'e yú. Ní nguɛ́ɛ́ dine^{n}'e yú cosa
chi nguɛɛ n'daācā naati canéé chi
dii^{n} yú tanducué^{n}'ē chi n'daacā.
10 Canéé chi dine^{n}'e yú 'aama yú
taama yú tan'dúúcā chi 'aama vi'i
yú chi cuaacu chi 'áámá yuuu^{n} yú
ní dine^{n}'e yú 'aama yú ndúúcū
taama yú.
11 Ní n'daacā idii^{n} ca yú ntii^{n}nyú^{n}
ní nguɛ́ɛ́ 'daan'dí yú ní dii^{n} yú
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Señor ndúúcū
núú^{n}má^{n} staava ye^{n}'e yú ti ne^{n}'e yú
Señor ye^{n}'e yú.
12 Ní cáávā chi Ndyuūs ca^{n}'á yā
chi tée yā s'uuú^{n} chi cuuvi ye^{n}'e
yú canéé chi yeenu yú. Ní taachi
n'geenu yú ngii canéé chi cuchɛ́ɛ
yú ngiinū ngiinū. Ní cué^{n}'é daā^{n}ma^{n}
canéé chi caa^{n}'ma^{n}ngua'a yú.
13 Ní canéé chi cunnee yú 'ii^{n}'yā^{n}
chi i'téénu yā Ndyuūs ni tée yú
ye^{n}'e necesidades chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
ye^{n}'é yā. Canéé chi cuaa^{n} yú 'ii^{n}'yā^{n}
chi dií^{n} yā visitar s'uuú^{n}.
14 Canéé chi caa^{n}'ma^{n} yú: Dɛ́'ɛ
chúúcā n'dai ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
n'daacā idií^{n} yā ndúúcū s'uuú^{n}. Ní
ngiica yú Ndyuūs chi di'viicú yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́ taa^{n} yú nduucú
yā.
15 Ní canéé chí cuuvi yeenu yú
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi yeenú yā. Ní
canéé chi cuɛɛcu yú ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chí ngɛɛcú yā.
16 Ní 'cuɛɛtinee yú n'daacā
ndúúcū 'áámá yú taama yú. Nguɛ́ɛ́
nadacádíínuu^{n} yú ye^{n}'ē maa^{n} yú
chi ch'ɛɛtɛ́ naati ndiicúú^{n} n'dai
'cuɛɛtinee yú ní nguɛ́ɛ́ nadacádíínuu^{n}
yú ye^{n}'ē maa^{n} yú chi s'uūu^{n} chí
deenu yú.
17 Nguɛ́ɛ́ nanguɛɛcundii yú ní dii^{n}
yú cosa chi nguɛɛ n'daacā ndúúcū

'ii^n'yā^n chi 'āā dií^n yā cosa chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ndúúcu yú. Dii^n núú^n yii^{n}nu^n
yú chi dii^n yú dámaā^n chi n'daacā
ndúúcū nducyaaca 'ii^n'yā^n. 18 Ní dii^n
yú nducué^n'ē chi n'daacā chi cuuvi
dii^n yú caati 'diií^n cuuvi cunee yú
nguaa^n nducyaaca 'ii^n'yā^n. 19 Ní
ndís'tiī hermanos ye^n'é chi ne^n'é
taavi, nguɛ́ɛ́ dii^n yú castigar 'ii^n'yā^n
naati cu'nee^n yú nanáá^n Ndyuūs
ní nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuinaa^n yú. Ní
'íícú Ndyuūs cā'a yā castigo 'ii^n'yā^n.
Canéé nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs
'tíícā: 'Úú chi Señor ní nga^n'á chi 'úú
ní dií^n castigar 'ii^n'yā^n ye^n'e 'úú ní
nadíí'vɛ yā ye^n'e chi nguɛ́ɛ́ n'daāca
chi dií^n yā. 20 Naati s'uuú^n ní dii^n
yú tan'dúúcā chi canéé nguū^n na
libro ye^n'é Ndyuūs 'tíícā: Nduuti
chi 'ii^n'yā^n chi taá^n yā ye^n'é nī
nadich'ɛɛcú nī ye^n'e yā. Nduuti chi
cuiicu yā, ca'a nī chi che'e yā. Ní
nduuti chi yaaca yā, ca'á nī chi cu'u
yā. Tí caati dií^n nī 'túúcā, tuu'mi ní
dií^n nī chi 'cuinaá^n yā ye^n'e chi dií^n
yā chi taá^n yā ndúúcu nī. 21 Maa^n
ní cuchɛɛ yú cáávā cosa chi nguɛɛ
n'daacā chi dii^n yú naati cuchɛɛ yú
ye^n'e tanducué^n'ē chi nguɛɛ n'daacā
cáávā chi n'daacā chi idii^n yú.

13 Nducyaaca yú canee
chi cu'nee^n vee^n yú ye^n'e
'ii^{n}ntyé^n'ē caati nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá
'ii^{n}ntyé^n'ē chi nguɛ́ɛ́ Ndyuūs ca'á
yā 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ lugar ye^n'é yā
chi 'ii^{n}ntyé^n'ē. Ní Ndyuūs s'neé^n yā
nducué^n'ē 'ii^{n}ntyé^n'ē chi vɛ́ɛ́ na lugar
ye^n'e yā. 2 Ní 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ idií^n
yā chi nga^n'a 'ii^{n}ntyé^n'ē 'tiicá ntúū^n
'ii^n'yā^n ní contra ye^n'e chi Ndyuūs
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā. Ní 'ii^n'yā^n chi
dií^n yā 'túúcā idinuu^{n}ndí yā ní
cuuví yā condenado. 3 Ní 'ii^n'yā^n
chi n'daacā idií^n yā nguɛ́ɛ́ canee
chi di'va'á yā ye^n'e 'ii^{n}ntyé^n'ē naati
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^n yā
'va'á yā ye^n'e 'ii^{n}ntyé^n'ē. ¿'Áá ne^n'é nī
chi nguɛ́ɛ́ 'va'á nī ye^n'e 'ii^{n}ntyé^n'ē?
Dií^n nī chi n'daacā ní 'ii^{n}ntyé^n'ē mii^n
ní cuuví nga^n'á yā chi n'daacā idií^n
nī, 4 caati 'ii^{n}ntyé^n'ē chi nga^n'a yā
ntii^{n}nyu^n dichíí'vɛ̄ Ndyuūs cáávā
chi cuuvi n'daacā ye^n'é nī. Naati
nduuti chi idií^n nī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā,
tuu'mi ní di'va'á nī ye^n'e 'ii^{n}ntyé^n'ē.
Caati cuaacu chi 'ii^{n}ntyé^n'ē cuuvi
dií^n yā castigar 'ii^n'yā^n tiī 'ii^{n}ntyé^n'ē
ní vɛ́ɛ́ poder ye^n'e yā. 'Ii^{n}ntyé^n'ē
ní dichíí'vɛ̄ Ndyuūs ní canéé chi
dií^n yā dendu'ū chi cuaacu. Ní dií^n
yā castigar 'ii^n'yā^n caati Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ inee yiinú yā ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^n yā. 5 Ni cáávā
chuū canee chi 'caandiveé^n nī chi
nga^n'a 'ii^{n}ntyé^n'ē nguɛ́ɛ́ dámaā^n
caavā chi cuuví nī castigo ti cáávā
deenú nī chi n'daacā chi nacadiinúú^n
nī na staava ye^n'é nī. 6 Ni 'tiicá
ntúū^n caavā chúū, ca'á nī tuumī
cobrador ye^n'ē gobierno. 'Ii^{n}ntyé^n'ē
mii^n dichíí'vɛ̄ Ndyuūs taachi dií^n yā
ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā.

7 Canee yú chi ca'a yú tuumī
cobrador ye^n'e gobierno. Canee
yú chi ca'a yú tuumī ye^n'e yá^n'āa
ye^n'e yú cobrador mii^n. Canee yú
chi dii^n yú chí cu'teenu yú 'ii^n'yā^n
'ii^{n}ntyé^n'ē ní dii^n yú estimar 'ii^n'yā^n
s'ee^n. 8 Nguɛ́ɛ́ cun'diicú nī ye^n'ē mar
'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ. Dámaā^n
canee chi dine^n'e yú nducyaaca
'ii^n'yā^n. 'Ii^n'yā^n chi dine^n'é nducyaaca
'ii^n'yā^n dií^n yā tan'dúúcā chi nga^n'a
ley ye^n'e yú. 9 Ní mandamiento ye^n'e
ley ye^n'e yú ní chuū chii^n: Nguɛ́ɛ́
ca^n'á nī ndúúcū n'daata o isa^n'ā chi

nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī. Nguɛ́ɛ́ 'caa^{n}'nú^{n} nī
'ii^{n}'yā^{n}. Nguɛ́ɛ́ diduucú nī. Nguɛ́ɛ́
caa^{n}'ma^{n} nī nduudu yaadi ye^{n}'e
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}. Nguɛ́ɛ́ diné^{n}'e
nī dendu'ū chi vɛ́ɛ́ chi ye^{n}'e táámá
yā. Ní nducué^{n}'ē mandamiento
'cūū ndúúcū taná^{n}'ā mandamiento
ye^{n}'ē ley ye^{n}'e yú chi vɛ́ɛ́, ní cuuví
cuaacú nduudu ní tuumicádíínuu^{n}
yú na nduudú 'cūū: Diné^{n}'e nī 'ii^{n}'yā^{n}
nii^{n}nuú^{n} vaacú nī tan'dúúcā chi
dine^{n}'é nī maá^{n} nī. 10 'Ii^{n}'yā^{n} chi
dine^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n} nii^{n}nuú^{n} vaacú yā
nguɛ́ɛ́ cunncáā idií^{n} yā ndúúcu yā.
Ni 'tíícā. Taachi dine^{n}'e yú 'ii^{n}'yā^{n}
dii^{n} yú tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley ye^{n}'e
yú.
11 N'deee cá ní nguɛ́ɛ́ dámaā^{n} chúū.
Nadacádíínuu^{n} yú ye^{n}'e nguuvi s'ee^{n}
chi canee yú i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Canéé
chi 'cuɛɛtinéé ngiinu yú caati ye^{n}'e
hora chi ngua^{n}'ai yú ní 'āā snee
nii^{n}nuú^{n} cá ye^{n}'e s'uuú^{n} nguɛ́ɛ́ ti
taachi caama i'téénu yú Cristo.
12 Maa^{n} ní hora mii^{n} tan'dúúcā
chi 'āā chɛ́ɛ́ cuuvi dɛɛvɛ ní 'āā
cūchii nguuvi taachi ndaá Cristo
maa^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ canee chi dii^{n} yú
dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā chi dii^{n}
yú tan'dúúcā chi na maaí^{n}, naati
n'daacā 'cuɛɛtinee yú tan'dúúcā chi
canee yú na dɛɛvɛ ye^{n}'é Ndyuūs ní
n'daacā canee cáávā s'uuú^{n}. 13 Ní
'cuɛɛtinee yú n'daacā tan'dúúcā chi
canéé chi dii^{n} yú na dɛɛvɛ ye^{n}'é
Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ cuuvi cuu'vi yú ní
nguɛ́ɛ́ idii^{n} yú 'viicu ye^{n}'ē chi che'e
yú ndúúcū n'deee n'dáí ruido. Ní
nguɛ́ɛ́ 'cuáa^{n} yú ca^{n}'a yú ndúúcū
n'daataá o isa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e yú.
Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú canee yú ndúúcū
vicio ye^{n}'e yú. Nguɛ́ɛ́ 'caa'va yú ní
nguɛ́ɛ́ ngueē yú ye^{n}'ē táámá 'ii^{n}'yā^{n}.
14 Naati 'cuɛɛtinee yú n'daacā ní dii^{n}
yú tan'dúúcā chi Señor Jesucristo
ye^{n}'e yú dií^{n} yā. Ní nguɛ́ɛ́ dii^{n} yú
tan'dúúcā chi ne^{n}'e maa^{n} cuerpo
ye^{n}'e yú.

Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} nī ye^{n}'ē chi idii^{n} hermano ye^{n}'é nī

14 Ndís'tiī ní cuta'á nī nguaa^{n}
ndís'tiī hermanos ye^{n}'e yú
chí duūva yā ye^{n}'e chi i'téénu yā;
ní nguɛ́ɛ́ nééné n'deēe caa^{n}'má^{n} nī
nduucú yā ye^{n}'e chi nadacádíínuu^{n}
yā chi nguɛ́ɛ́ ituumicádíínuu^{n} yú
ye^{n}'ē. 2 Ti 'tíícā, vɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Ndyuūs ní nadicadíínuu^{n}
yā chi cuuvi che'é yā nducué^{n}'ē chi
vɛ́ɛ́. Ní ná^{n}'á 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu
n'daaca yā ní nguɛ́ɛ́ cuuvi che'é yā
nducué^{n}'ē. Taachi ca^{n}'á yā che'é yā
níí'vɛ̄ɛ̄ nguɛ́ɛ́ che'e yā yuūtɛ cáávā
religión ye^{n}'e yā. 3 'Ii^{n}'yā^{n} chi che'é
yā tanducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ nguɛ́ɛ́ cánéé
chi caa^{n}'má^{n} yā ye^{n}'e chi nguɛɛ inee^{n}
yiinú yā ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ nge'é
yā nducué^{n}'ē. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
che'é yā nducué^{n}'ē nguɛ́ɛ́ canéé
chí n'diichí yā 'ii^{n}'yā^{n} chi che'e
tanducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ caati Ndyuūs
sta'á ntúu^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi cuuvi
ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n}. 4 Ndís'tiī, ¿du'ū
ndís'tiī chi n'diichí nī chi dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi dichíí'vɛ̄ táámá yā? nduuti
chi dií^{n} yā chi n'daacā o chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. Dámaā^{n} 'iiví yā canéé chi
n'diichí yā 'ii^{n}'yā^{n} chi dichíí'vɛ yā. Ní
n'daacā cuuvi canee caavá yā, caati
Señor Ndyuūs ye^{n}'e yú cuuví dií^{n}
yā chi canéé n'daacā ye^{n}'é yā caati
Señor Ndyuūs vɛ́ɛ́ poder ye^{n}'é yā chi
inneé yā 'ii^{n}'yā^{n} chi dichíí'vɛ yā.
5 Ní 'tiicá ntúū^{n}, 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
nadacadíínuu^{n} yā chi 'áámá nguuvi

ní ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ ti táámá nguuvi.
Táámá 'ii^n'yā^n nadacadíínuu^n yā chi
'āā daamá nūu^n nducué^n'ē nguuvi.
Ní ca'áámá ca'aama nī ní caneé nī
tan'dúúcā chi diitu nadicádiinúú^n nī.
6 'Ii^n'yā^n chi dií^n yā cuenta chi 'áámá
nguuvi ní ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ ti taná^n'ā
nguuvi, 'ii^n'yā^n mii^n nadicadíínuu^n
yā 'tíícā cáávā chi dich'ɛɛtɛ́ yā
Señor Ndyuūs ye^n'é yā. 'Ii^n'yā^n chi
nadicadíínuu^n yā dáámá nūu^n
nducué^n'ē nguuvi 'tiicá ntúū^n dií^n yā
cáávā chi dich'ɛɛtɛ́ yā Señor Ndyuūs
ye^n'é yā. Ní 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ che'é
yā ye^n'e tanducué^n'ē chi vɛ́ɛ́ dií^n yā
'túúcā cáávā chi i'téénu yā Señor ní
ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā chi
che'e yā. Ní 'tiicá ntúū^n 'ii^n'yā^n chi
che'é yā ye^n'e tanducué^n'ē chi vɛ́ɛ́
dií^n yā 'túúcā cáávā chi i'téénu yā
Señor ní 'tiicá ntúū^n ca'á yā gracias
Ndyuūs cáávā chi che'e yā.
7 Ní 'tíícā mar 'áámá s'uuú^n nguɛ́ɛ́
snduuchi yú cucáávā maa^n yú ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú 'cuūvi yú cucáávā
maa^n yú. 8 Ndúúti chi snduuchi yú,
snduuchi yú cáávā Señor. Ní nduuti
chi 'cuūvi yú, 'cuūvi yú cáávā Señor.
Maa^n ní ndúútī chi snduuchi yú
o n'diī yú ye^n'e Señor s'uuú^n. 9 Ní
Cristo ch'īi yā ní nduuchi ntuú^n yā
ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā caati cuuví yā
Señor ye^n'e tiná^n'ā, ní 'tiicá ntuū^n
ye^n'ē 'ii^n'yā^n chí snduuchi.
10 Maa^n ní dii, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví chí n'dííchí
nuu^{n}ndi ye^n'e hermano ye^n'ē di? ¿O dɛ́'ɛ̄
cúúví chi nguɛɛ ne^n'e di hermano ye^n'ē
di? 'Tíícā nducyaaca yú canee chi na^n'a
yú nanáá^n Cristo. Ní Cristo mii^n ca^n'á
yā n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^n'e yú. 11 Canéé
nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs 'tíícā:

Cuaacu níí^{n}nyú^n tan'dúúcā chi
'úú chí canduuchí, nga^n'a
Señor Ndyuūs, nducyáácá
'ii^n'yā^n canéé chi cááantii'yá yā
nanáa^n 'úú, ní nducyaaca yā
canee chi caa^n'má^n yā chi 'úú
ní Ndyuūs 'úú.

12 Ní 'tíícā vaa. Ca'áámá ca'aama
s'uūu^n canee chi ca'a yú cuenta
nanáá^n Ndyuūs ye^n'e chi maa^n yú
dii^n yú.

Nguɛ́ɛ́ dií^n nī chi hermano ye^n'é nī dinuu^{n}ndí yā

13 Cáávā chuū nguɛ́ɛ́ canéé chi
n'diichi yú ye^n'e chi dii^n hermanos
ye^n'e yú. Nguɛ́ɛ́ idii^n yú 'túúcā.
Canéé chi nadacádíínuu^n nī chi
nguɛ́ɛ́ idií^n nī mar 'áámá naa^n chi
hermanos ye^n'é nī nguɛ́ɛ́ cūnee
yiinú yā ní cuuvá yā na nuu^{n}ndi.
14 Maa^n ní chi 'úú ni ye^n'é Jesucristo
'úú, deenú chi cuaacu chi nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ mar 'áámá dendu'ū chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ye^n'ē maāá^n. Ní nduuti chi
'ii^n'yā^n nadacádíínuu^n yā chi 'áámá
dendu'ū nguɛ́ɛ́ n'daacā, tuu'mi ní
chuū ní cáávā 'ii^n'yā^n mii^n cuaacu
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 15 Ní nduuti
chí cáávā 'áámá dendu'ū chi che'é
nī ní dií^n nī chi hermano ye^n'é
nī cuuvi ya'áí yā, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́
dií^n nī 'túúcā cáávā chi dine^n'é nī
hermano ye^n'é nī. Nguɛ́ɛ́ dií^n nī
chi cuuvi ndaí hermano ye^n'e nī
cáávā 'áámá dendu'ū chi che'é
nī caati Cristo ní ch'īi yā cáávā
'ii^n'yā^n mii^n. 16 Nguɛ́ɛ́ dií^n nī cosas
chi 'ii^n'yā^n cuuvi caa^n'má^n yā ye^n'e
chi ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^n
nī ye^n'e chi ndís'tiī deenú nī chi
n'daacā. 17 Naati chíí^n chi ye^n'ē
Ndyuūs chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'ē
nguɛ́ɛ́ ye^n'ē chi nge'e yú ndúúcū chi
ngi'i yú. Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā

ye^n'ē dendu'ū chi cuaacu ndúúcū
vaadī 'diīí^n ndúúcū vaadī yeenú
chi Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs tee
yā s'uuú^n. 18 Ní 'ii^n'yā^n chi dichíí'vɛ̄
Cristo ní dií^n yā dendú'ū chi 'túúcā,
'ii^n'yā^n mii^n dií^n yā tan'dúúcā chi
ne^n'e Ndyuūs. 'Tiicá ntuū^n 'ii^n'yā^n
ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū nga^n'a yā chi
n'daācā idii^n 'ii^n'yā^n mii^n.
19 Maa^n ní 'tíícā canee chi dii^n yú.
Canéé chi dii^n yú dendu'ū cáávā
chi 'ii^n'yā^n 'cuɛɛtinée yā ndúúcū
vaadī 'diīi^n ní ndúúcū chi dii^n yú
cunnee yú 'aama yú taama yú
chi cu'téénu ca yú ye^n'e Ndyuūs.
20 Ní nguɛ́ɛ́ ñdituuví nī dendú'ū
ntii^{n}nyu^n chi dii^n Ndyuūs cáávā
'áámá dendu'ū chi nge'é nī. Cuaacu
chi tanducué^n'ē dendu'ū ní dɛɛvɛ
naati nguɛ́ɛ́ n'daacā idii^n yú. Nduuti
chi che'e yú 'áámá dendu'ū, ní
cáávā chi che'e yú tuu'mi ní dii^n
yú chi táámá 'ii^n'yā^n dinuu^{n}ndí yā.
21 N'daacā ca chi nguɛ́ɛ́ dii^n yú mar
'áámá dendu'ū chi dii^n chi hermano
ye^n'e yú cuuvi dinuu^{n}ndí yā o dii^n
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā n'daacā. Nguɛ́ɛ́
che'e yú yuutɛ̄ o nguɛɛ́ ngi'i yú vino
o nguɛ́ɛ́ dii^n yú 'áámá dendu'ū chi
'túúcā chí dii^n chi hermano ye^n'e yú
nduuví duūva yā ye^n'e chi i'téénu
yā. 22 Ní ye^n'e chi ndís'tiī i'téénu nī
ye^n'e chi nga^n'a maá^n nī canéé chi
i'téénu nī ye^n'ē nanáá^n Ndyuūs. Dɛ'ɛ
chúúcā n'dai taavi 'ii^n'yā^n chi staava
ye^n'é yā nguɛ́ɛ́ dii^n condenar maá^n
yā cáávā cosa chi dii^n yā chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. 23 'Ii^n'yā^n chi che'é yā 'áámá
dendu'ū ní n'deee nadicadíínuu^n yā
ye^n'ē nduuti chi n'daacā o chi nguɛ́ɛ́
n'daacā cuuví yā condenado caati
nguɛ́ɛ́ nge'é yā ndúúcū núú^{n}má^n
staava ye^n'é yā. Ní nducué^n'ē chi dii^n
yú taachi nguɛ́ɛ́ deenu yú nduuti
chi n'daacā o nguɛ́ɛ́ n'daacā, tuu'mi
ní dinuu^{n}ndi yú.

Diné^n'e yú 'ii^n'yā^n nii^{n}nu^n ná vaacu yú nguɛ́ɛ́ diné^n'e yú maā^n yú

15 S'uuú^n chi i'téénu ca yú
Jesucristo canee chi cunnee yú
'ii^n'yā^n chi duu'vi i'téénu yā Jesucristo.
Ní nguɛ́ɛ́ dii^n yú tan'dúúcā chi ne^n'e
maa^n yú chi canee nn'daacā yú. 2 Ní
ca'áámá ca'aama yú canéé chi dii^n yú
chi n'daacā ndúúcū 'ii^n'yā^n nii^{n}nuú^n
vaacu yú cáávā chi n'daacā caneé yā
ní cuuvi cu'téénu cá yā. 3 Deenu yú chi
ní nguɛ́ɛ́ Cristo dií^n yā chi ne^n'e maá^n
yā ti 'tíícā tan'dúúcā chi canéé nguū^n
na libro ye^n'é Ndyuūs. Cristo nga^n'á
yā ye^n'e maá^n yā nanáá^n Ndyuūs: Chíí^n
chi nguɛɛ n'daacā chi 'ii^n'yā^n nga^n'a
ye^n'e di ní canéé vmnaa^n ye^n'é. 4 Ní
nducué^n'ē chi vmnáá^n vmnaa^n canéé
nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs ní canéé
nguū^n caavā chi 'cueē^n yú; ní cáávā chi
'áámá canee yú ndúúcū chi i'téénu yú ní
cáávā chi diī^n animar s'uuú^n chi cunee
ngiinu yú ye^n'e chi cuuvi ye^n'e yú. 'Tíícā
dii^n nduudu ye^n'é Ndyuūs cáávā s'uuú^n.
5 Ndyuūs chi tee yā vaadī yeenú s'uuu^n
ndúúcū chi cunee ngiinu yú chi cuuvi
ye^n'e yú, Ndyuūs ní inneé yā ndís'tiī chi
cuuvi 'diīí^n 'diīí^n 'cuɛɛtineé nī 'áámá nī
ndúúcū taama nī tan'dúúcā Cristo ne^n'é
yā chi dií^n nī. 6 Tuu'mi ní nducyáácá nī
tan'dúúcā chi 'áámá nī cuuvi dich'ɛɛtɛ́
nī Ndyuūs chi chiidá Señor Jesucristo
ye^n'e yú.

'Ii^n'yā^n candɛɛ́ yā nduudu cuaacu ye^n'e Cristo nanáá^n 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e ndaata Israel

7 Ní 'tíícā 'cuaá^n nī ndúúcū
núú^{n}má^n staava ye^n'é nī 'áámá nī

taama nī tan'dúúcā Cristo 'cuú^{n} yā
s'uuú^{n} ní 'iicu cuuvi dich'ɛɛtɛ yú
Ndyuūs. 8 Ní chuū maa^{n} nga^{n}'á ngií
ndís'tiī. Cristo ndaa yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
chi dichíí'vɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ní
idicuaacú yā chi Ndyuūs ca^{n}'a yā
chi ca'a yā chiida yú tiempo chi 'āā
chó'ōo. Ní 'tíícā Cristo ch'i^{n}'í yā chi
Ndyuūs ní dií^{n} yā tanducué^{n}'ē chi
ca^{n}'a yā chi dií^{n} yā. 9 Ní 'tiicá ntúū^{n}
ndái yā cáávā chi taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata Israel cuuvi
dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs caati Ndyuūs
ya'āī 'iinú yā ye^{n}'e taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
dendú'ū. Ní 'tiicá ntúū^{n} canéé nguū^{n}
na libro ye^{n}'é Ndyuūs:

Cáávā chuū 'úú ní dich'ɛɛtɛ́ n'diī
Señor nguaa^{n} na nducyáácá
nación, ní 'úú ní caatá
canciones chi dií^{n} honrar n'diī.

10 Ni tááma cuaa^{n} naachi canéé
nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs nga^{n}'a
'tíícā:

'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nducyáácá nación
canéé chi yeenú yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs nndɛɛvɛ́ yā
chi cuuvi ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.

11 Tááma cuaa^{n} ye^{n}'e libro ye^{n}'é
Ndyuūs nga^{n}'a 'tíícā:

'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nducyáácá nación
canee chi dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs,
ní nducyáácá yā nga^{n}'á yā chí
n'diī Ndyuūs ní ch'ɛɛtɛ n'dai
n'diī.

12 Ní 'tiicá ntúū^{n} canéé nguū^{n} na
libro ye^{n}'é Ndyuūs naachi profeta
Isaías dingúu^{n} yā 'tííca ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi Ndyuūs nga^{n}'á yā chi ca^{n}'á yā
chi dichó'o yā:

'Úú idií^{n} chi ndaa 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
ndaata ye^{n}'e sa^{n}'ā Isaías, ní
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ncuée^{n} yā chi
gobernador chi caa^{n}'ma^{n}
ntii^{n}nyu^{n} yā ye^{n}'ē nducué^{n}'ē
nación. Ní vɛ́ɛ́ chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní cūnee ngiinú yā nanáa^{n} yā
cáávā chi ca^{n}'a yā chi dii^{n} yā.

13 Ní Ndyuūs chi ca'á yā ndís'tiī
chi vɛ́ɛ́ chi cūnee ngiinú nī
nanáa^{n} yā, ne^{n}'é chi tée yā ndís'tiī
n'deee n'dái vaadī yeenú ndúúcū
vaadī 'diií^{n}, ti ndís'tiī ní i'téénu nī
Jesucristo. Caati cáávā poder ye^{n}'ē
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs cuuvi
cá nī cūnee ngiinu cá nī ye^{n}'e chi
cuuví ye^{n}'é nī.

14 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, 'úú ní
deenú chi cuaacu chi ndís'tiī ní dií^{n}
nī dendu'ū chi n'dai. Ní ndís'tiī ní
'ii^{n}'yā^{n} chi deenu ndís'tiī. Ní deenú
nī ca'a nī consejo 'áámá nī ndúúcū
taama nī. 15 Naati maa^{n} ní na carta
'cūū 'úú diitu idinguú^{n} n'deee n'dái
cá ye^{n}'é nī ye^{n}'e dendu'ú 'cūū caati
ndís'tiī ní cuuvi n'gaacu nī ye^{n}'ē
chi 'āā deenú nī. Chuū ní dinguú^{n}
chɛɛchi caati Ndyuūs chí n'dai taavi
nduucú nī tee yā 'úú ye^{n}'e chi n'dai
taavi ye^{n}'é yā chí dií^{n}. 16 Ní 'úú ní
dichíí'vē Cristo 'úú nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ Israel yā. Ní nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} 'úú dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē
chi nga^{n}'á nduudu cuaacu ye^{n}'e
evangelio chi nduudu ngai ye^{n}'e
Jesucristo chi nadanguá^{n}'aī 'ii^{n}'yā^{n}.
Ní 'tíícā cuuvi candɛɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ Israel yā nanáá^{n} Ndyuūs
tan'dúúcā chi ofrenda n'dai yā chi
Ndyuūs 'cuaá^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}, caati
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs s'née
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cáávā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
Ndyuūs.

17 Ni 'úú ní cáávā chi i'teenú
Jesucristo, 'úú ní yeenú chi dií^{n}
ntii^{n}nyu^{n} n'dai ye^{n}'é Ndyuūs. 18 Tí
'úú ní nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ nga^{n}'á, dámaā^{n}

chíí^{n} chi Cristo dií^{n} yā cáávā 'úú. Ní
'íícú 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ Israel yā cuuvi
cu'téénu yā Ndyuūs. Ní chúū idií^{n}
cáávā nduudu cuaacu chi nga^{n}'á ní
cáávā nducué^{n}'ē chi dií^{n}. 19 Ni 'úú
ní ngā^{n}'a cuaacú tanducué^{n}'ē ye^{n}'e
evangelio ye^{n}'e Cristo nducué^{n}'ē yáā^{n}
taachí chō'ó ndíí yáā^{n} Jerusalén
ndii yá^{n}'āa Ilírico. Ni dií^{n} ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é ndúúcū poder ye^{n}'e Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs, ndúúcū señales
chi inaa^{n} yú ndúúcū vaadī n'giinu.
20 Ní idií^{n} ca ntii^{n}nyu^{n} caati cuuvi
caa^{n}'má^{n} nduudu cuaacu chi
nadangua^{n}'āī 'ii^{n}'yā^{n} ndii nducué^{n}'ē
yáā^{n} naachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'caandivée^{n} yā
chi duuchí Cristo, caati 'úú nguɛ́ɛ́
ne^{n}'é caa^{n}'má^{n} nduudu cuaacu ye^{n}'e
Cristo naachi táámá yā 'āā candɛɛ́
yā nduudu mii^{n} ní dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'e Cristo. 21 Naati ne^{n}'é dií^{n}
tan'dúúcā chi canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs 'tíícā:

> 'Ii^{n}'yā^{n} chi 'aa cuɛ́ɛ́ ndaa tááma
> yā nanáa^{n} yā chi caa^{n}'má^{n}
> yā ye^{n}'e Cristo, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
> cuuví cadíínuu^{n} yā ye^{n}'é
> yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi mar 'áámá
> vmné^{n}'ēe nguɛ́ɛ́ n'giindivée^{n}
> yā ye^{n}'e Cristo ní 'caandivée^{n}
> yā ní cuuvi tuumicadíínuu^{n} yā
> ye^{n}'e yā.

Pablo ne^{n}'é yā ca^{n}'a yā na yáā^{n} Roma

22 Neené n'deee cuuví
nadicadiinúú^{n} chi ne^{n}'é chií nanáá^{n}
ndís'tiī naati nguɛ́ɛ́ chiī ndāa.
23 Naati maa^{n} ní 'āā ch'iīnū ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é na yáā^{n} s'uu^{n}. Nééné n'deee
nduūyú chi ne^{n}'é ndaá n'diichí
ndís'tiī. 24 Ní ne^{n}'é na^{n}'á ndii yá^{n}'āa
España ní taachi ca^{n}'á cyúúní ne^{n}'é
n'diichí ndís'tiī ní cuneé nduucú
nī 'áámá tiempo nūu^{n}. Ní cuayiivi
chi yeenú chi caneé ndúúcū ndís'tiī
ne^{n}'é chí ndís'tii cunneé nī 'úú
taachi na^{n}'á ndii yáā^{n} Roma. 25 Maa^{n}
ní ca^{n}'á na yáā^{n} Jerusalén ní ndɛɛ́
ofrenda chí cunneē hermanos
Israel ye^{n}'e yú chi i'téénu yā Cristo.
26 Caati hermanos ye^{n}'e yú ye^{n}'e
yá^{n}'āa Macedonia ndúúcū hermanos
ye^{n}'e yú ye^{n}'e yá^{n}'āa Acaya maá^{n}
yā ne^{n}'é yā ca'á yā ofrenda ní
nadacadíínuu^{n} n'daaca yā taachi
sta'á yā 'aama ofrenda ye^{n}'e tuumī
nguaa^{n} ye^{n}'é yā chi dichó'o yā
tuumi mii^{n} ye^{n}'e hermanos ye^{n}'e
yú chi snée yā na yáā^{n} Jerusalén,
ye^{n}'e hermanos chi pobre yā chi
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ necesidades ye^{n}'e yā. 27 Ní
'tíícā dií^{n} yā naati cuaacu níí^{n}nyú^{n}
hermanos canéé chi cunneé yā
hermanos Israel s'ee^{n} chi pobre yā
chi snée yā na yáā^{n} Jerusalén caati
hermanos Israel s'uu^{n} ní 'āā dii^{n} yā
chi hermanos chi nguɛ́ɛ́ Israel yā
sta'á yā ye^{n}'e dendú'ū chi n'dai chi
ye^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs.
Ní cáávā hermanos Israel ye^{n}'e yú
'túúcā dií^{n} yā hermanos chi nguɛ́ɛ́
Israel yā ndúúcū chi n'deee n'dáí
ye^{n}'é yā canéé chi cunneé yā 'ii^{n}'yā^{n}
Israel chi i'téénu yā Cristo. 28 Maa^{n}
ní taachi 'cuiīnū dií^{n} asunto 'cūū ní
taachi nga'á ofrenda 'cūū hermanos
Israel, tuu'mi ní na^{n}'á na yá^{n}'āa
España. Ní taachi ca^{n}'á cyúúní ní
ndaá na yáā^{n} ye^{n}'é nī, cho'ó n'diichí
ndís'tiī. 29 Ní deenú chi taachi ndaá
nanáá^{n} ndís'tiī seguro chi ndaá
ndúúcū tanducué^{n}'ē chi n'dai taavi
chi vɛ́ɛ́ chi ye^{n}'ē nduudu n'dai ye^{n}'é
Cristo.

30 Maa^{n} ní ndís'tiī hermanos
ye^{n}'é di'cuiitú ndís'tiī cáávā Señor

Jesucristo ye^{n}'e yú ní cáávā Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs chi diné^{n}'e
yā s'uuú^{n} chi 'tiicá ntúū^{n} ndís'tiī
caa^{n}'ma^{n}gua'a cá nī cáávā 'úú.
Ní 'úú nga^{n}'angua'á chi Ndyuūs
cunnée yā 'úú. **31** Caa^{n}'ma^{n}gua'á
nī chi Ndyuūs nadanguá^{n}'ai yā
'úú ye^{n}'e ta'a 'ii^{n}'yā^{n} Israel chi
snée yā na yá^{n}'āa Judea, 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Cristo. Ní
caa^{n}'ma^{n}gua'á nī chi ntii^{n}nyu^{n} chi
dií^{n} cáávā hermanos chi snée yā
na yáā^{n} Jerusalén, Ndyuūs inee
yiinú yā ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n}. **32** Ní
'íícú nduuti chi Ndyuūs ne^{n}'é yā,
'úú ní yeenú taachi ndaá nanáá^{n}
ndís'tiī ní cuntaavi'tuūnúú ndúúcū
ndís'tiī. **33** Ne^{n}'é chi Ndyuūs tée yā
nducyaaca ndís'tiī vaadī 'diīi^{n} chi
'cuɛɛtinéé 'dií^{n} nī. 'Tíícā.

Pablo dicho'ó yā, N'dai ndís'tiī, hermanos ye^{n}'é yā

16 'Úú ní nga^{n}'á ngīi ndís'tiī chi
'cuaá^{n} nī Febe chi hermana
ye^{n}'e yú. N'daata mii^{n} dichíí'vɛ yā
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáacū chi canéé na
yáā^{n} Cencrea. **2** Ní n'daacā 'cuaá^{n}
nī n'daata mii^{n} ndúúcū chi duuchi
Señor ye^{n}'e yú, tan'dúúcā chi canéé
chi 'cuaá^{n} nī hermanos ye^{n}'e yú
chi i'téénu yā Cristo. Ní cunneé nī
n'daata mii^{n} ye^{n}'e tanducué^{n}'ē chi
ne^{n}'e tá ti n'daata mii^{n} neené 'yaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chinnee tá 'ii^{n}'yā^{n}. 'Tiicá ntúū^{n}
chinnee tá 'úú.
3 Ní n'dís'tiī caa^{n}'má^{n} nī hermano
Aquila ndúúcū n'daataá Priscila
chi n'daata ye^{n}'é yā, N'daí ndís'tiī.
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} idií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
Señor Jesucristo dáámá nduucú.
4 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} n'geenú yā ngii cáávā
'úú ndíí chi cuuvi 'cuūvi yā cáávā
chi cuuvi nadanguá^{n}'ai yā 'úú. Ní
'úú ní ca'á 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} gracias. Ní
nguɛ́ɛ́ dámaā^{n} 'úú, 'tiicá ntúū^{n} dii^{n}
nducyaaca hermanos ye^{n}'e yú chi
nguɛ́ɛ́ na^{n}'á yā yaācú ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n}. **5** Ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaācū
chi nduuvidaamá yā na vaacu tá^{n}'ā
Priscila ndúúcū isá^{n}'ā ye^{n}'é yā chi
Aquila: N'daí ndís'tiī, caa^{n}'má^{n} nī.
Ní Epeneto amigo chi neené ne^{n}'é:
N'daí dii, caa^{n}'má^{n} nī. Epeneto mii^{n}
sa^{n}'a vmnáá^{n} vmnaa^{n} chí'teenu sá
Cristo na yá^{n}'āa Acaya. **6** Ní tá María
chi neené dii^{n} tá ntii^{n}nyu^{n} nguaa^{n}
ndís'tiī: N'daí tá, caa^{n}'má^{n} nī. **7** Ní
sa^{n}'ā Andrónico ndúúcū sá^{n}'ā Junias
canée yā vácūū taachi 'úú caneé
vácūū, ní sa^{n}'ā s'ee^{n} ní n'gɛɛtɛ nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi apóstoles. Ní sa^{n}'ā s'ee^{n}
i'téénu yā Cristo vmnaa^{n} cá níícu
'úú: N'daí ndís'tiī, caa^{n}'má^{n} nī.
8 Ní sá^{n}'ā Amplias chi neené ne^{n}'é
ti ye^{n}'e Señor sa^{n}'a mii^{n}: N'daí dii,
caa^{n}'má^{n} nī. **9** Ní sa^{n}'ā Urbano chi
dáámá dii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Señor
nduucú 'nū: N'daí dii, caa^{n}'má^{n} nī.
Ní sa^{n}'a Estaquis chi neené ne^{n}'é:
N'daí dii, caa^{n}'má^{n} nī. **10** Ní sa^{n}'ā
Apeles chi neené ch'eenú yā chii
cáávā chi i'téénu yā Cristo: N'daí dii,
caa^{n}'má^{n} nī. 'Tiicá ntúū^{n} nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e vaacu Aristóbulo: N'dai
ndís'tiī, caa^{n}'má^{n} nī. **11** Ní sa^{n}'a
Herodión chi ye^{n}'e yáā^{n} vaacú:
N'daí dii, caa^{n}'má^{n} nī. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā ye^{n}'e vaacu Narciso: N'daí
ndís'tiī caa^{n}'má^{n} nī. **12** Ní n'daataá
Trifena ndúúcū n'daataá Trifosa chi
dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} chi ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
Señor: N'daí ndís'tiī caa^{n}'má^{n} nī. Ní
n'daataá Pérsida, hermana ye^{n}'é chi
neené ne^{n}'é chi n'deee n'dáí ntii^{n}nyu^{n}
dií^{n} tá ye^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Señor:

N'daí tá, caa^{n}'ma^{n} nī. 13 Ní sa^{n}'ā Rufo,
chi sa^{n}'ā ch'ɛɛtɛ nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Cristo ndúúcū chɛɛcu sa
chi tan'dúúcā chɛɛcú dendú'ū: N'dai
ndís'tiī, caa^{n}'ma^{n} nī. 14 Ní sa^{n}'a s'ee^{n}
Asíncrito ndúúcū Flegonte ndúúcū
Hermas ndúúcū Patrobas ndúúcū
Hermes ndúúcū taná^{n}'ā hermanos
chi snée yā ndúúcu yā: N'daí ndís'tiī,
caa^{n}'má^{n} nī. 15 'Tiicá ntúū^{n} sa^{n}'a
Filólogo ndúúcū n'daataá Julia
ndúúcū sa^{n}'ā Nereo ndúúcū n'daataá
ví'i yā, ndúúcū sa^{n}'a Olimpas
ndúúcū nducyáácá hermanos ye^{n}'e
yú chi snée yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}:
N'daí ndís'tiī, caa^{n}'má^{n} nī.
16 Maa^{n} ní nguaa^{n} maá^{n} nī chi
i'téénu nī Cristo: N'daí dii, caa^{n}'má^{n}
nī, ní ca'á nī 'áámá beso 'áámá
nī ndúúcū taama nī tan'dúúcā
costumbre ye^{n}'é nī caati né^{n}'e nī vi'ī.
Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nducyáácá
yaācū: N'daí ndís'tiī nga^{n}'a yā.
17 Maa^{n} ní di'cuiitú ndís'tiī
hermanos ye^{n}'é chi cundɛ́ɛ nī
cuidado ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n} 'úúví
vaadi cadíínūu^{n} nguaa^{n} ndís'tiī.
Ní dií^{n} yā chi ndís'tiī dinuu^{n}ndí
nī. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní contra ye^{n}'ē
chi 'ii^{n}'yā^{n} ca'cueé^{n} yā ndís'tiī. Ní
contra ye^{n}'ē chí ch'eé^{n} nī. Divíi nī
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'ē nguaa^{n} ndís'tiī.
18 Caati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ
yā Señor Jesucristo ye^{n}'e yú ti
dií^{n} yā tan'dúúcā chi ne^{n}'e yā. Ní
nginnche'éí yā staava ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi ndiicúū^{n} caati nga^{n}'á yā ndúúcū
nduudu cúu^{n}nū^{n} ye^{n}'é yā chi cunee
ngíínu yā. 19 Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} 'āā
deenú yā tan'dúúcā chí ndís'tiī
n'giindiveé^{n} nī nduudu ye^{n}'é Ndyuūs
ni cáávā chuū 'úú ní yeenú. Ne^{n}'é
chi ndís'tiī listo canee nī chi dií^{n}
nī dendu'ū chi n'daacā. Nguɛ́ɛ́ chi
dií^{n} nī cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 20 Ní
Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ nducué^{n}'ē vaadī 'diīí^{n}
nduucú yā maa^{n} nch'ɛɛ̄tɛ́ cu'née^{n}
yā yáá^{n}n'guiinūu^{n} mii^{n} cuaa^{n} máá^{n}
ca'á nī. Ne^{n}'é chi Jesucristo tée yā
nducyáácá ndís'tiī nducué^{n}'ē vaadi
n'dai ye^{n}'é yā.
21 Sa^{n}'a Timoteo chi dáámá idii^{n} sa
ntii^{n}nyu^{n} nduucú ndúúcū sá^{n}'ā Lucio
ndúúcū sá^{n}'ā Jasón ndúúcū sá^{n}'ā
Sosípater chi sá^{n}'ā s'ee^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
vaacú: N'daí ndís'tiī, nga^{n}'á yā.
22 Ní 'úú, sá^{n}'ā chi nguuvi Tercio
chi dinguú^{n} carta 'cūū cáávā Pablo:
N'daí ndís'tiī, nga^{n}'á ti ye^{n}'é Cristo
s'uuú^{n}.
23 Ní 'tiicá ntúū^{n} sa^{n}'a Gayo: N'daí
ndis'tíī, nga^{n}'a sa. 'Úú ní caneé na
vaacu sa ní nduuvidaamá yā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yaācū na vaacu sa. Ní sá^{n}'ā
Erasto ntúū^{n} chi sá^{n}'ā tesorero ye^{n}'e
yáa^{n} 'cūū, ndúúcū hermano Cuarto:
N'daí ndís'tiī, nga^{n}'a yā.
24 Ne^{n}'é chi Señor Jesucristo ye^{n}'e
yú di'viicú yā nducyaaca ndís'tiī.
'Tíícā.

'Cuíínū carta 'cūū ndúúcū chi dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs

25 Maa^{n} ní dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs.
Ndyuūs cuuvi dii^{n} cá yā chi díítūu
canee di ndúúcū chi i'téénu di tan'dúúcā
chí 'úú ca^{n}'á nduudu cuaacu chi Cristo
nadanguá^{n}'ai yā ndís'tiī. Ní chi'cueé^{n}
ndís'tiī ye^{n}'e evangelio chi nduudu ngai
ye^{n}'e Cristo. Chuū chí nga^{n}'á ní chíí^{n} chi
Ndyuūs snúú^{n} n'de'éí yā ndii tiempo
vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi canéé i^{n}'yee^{n}dī ní
Ndyuūs ch'i^{n}'í yā 'úú nduudu ye^{n}'e Cristo.
26 Ní maa^{n} ní deenu yú chuū cáávā
chi profetas dingúu^{n} yā na libro ye^{n}'é
Ndyuūs ye^{n}'é chuū. Ní dií^{n} yā tan'dúúcā

Ndyuūs nga^{n}'a yā ye^{n}'e chuū. Ní Ndyuūs
cué^{n}'é daā^{n}ma^{n} caneé yā. Ní maa^{n} ní
Ndyuūs ch'i^{n}'í yā nduudu cuaacu ye^{n}'é
Cristo nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nducué^{n}'ē
naciones cáávā chi 'caandiveé^{n} yā ní
cu'téénu yā.

27 Cué^{n}'é daā^{n}ma^{n} canee chi
dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs chi 'aama
n'dyá^{n}'ā Ndyuūs chi deenú yā
tanducué^{n}'ē dendu'ū. Ní dii^{n} yú 'tíícā
cáávā Jesucristo Señor ye^{n}'e yú. 'Tíícā
dii^{n} yú.

CARTA VMNÁÁ^n VMNAA^n YE^n'E 'II^n'YĀ^n YE^n'E YÁĀ^n CORINTO

Pablo idinguú^n yā carta 'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e yaacū na yáā^n Corinto

1 'Úú Pablo 'úú. Dendyuūs yaa'ví
yā 'úú chi cuuvi apóstol ye^n'ē
Jesucristo tan'dúúcā chi Ndyuūs
ne^n'é yā. 'Úú ndúúcū hermano
Sóstenes yaa'ví 'nū ndís'tiī. 2 'Úú
idinguú^n carta 'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n
chi i'téénu yā Ndyuūs, 'ii^n'yā^n chi
snée yā na yáā^n Corinto. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n, Ndyuūs yaa'ví yā 'ii^n'yā^n chi
cuuvi ye^n'é yā 'ii^n'yā^n s'ee^n ti ye^n'e
Cristo Jesús. Idinguú^n dendu'ū ye^n'e
nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'ē nducyáácá
yáā^n, 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nga^n'angua'á
yā ndúúcū Señor Jesucristo. Señor
Jesucristo mii^n 'iivú Ndyuūs ye^n'é yā
ndúúcū s'uūu^n. 3 Ndyuūs Chiida yú
ndúúcū Señor Jesucristo cuuvi tée
yā s'uuú^n cosa chí n'dáácā n'dai ye^n'é
yā, ní 'íícú cunéé vaadī 'diií^n ye^n'é
yā na staava ye^n'e yú.

Pablo caa^n'ma^n yā gracias Ndyuūs caava chi Ndyuūs dateé yā 'ii^n'yā^n

4 Cue^n'é daā^{n}ma^n nga^n'á gracias
Ndyuūs cáávā cosa chi n'daacā n'dai
ye^n'é Ndyuūs chi dátee yā s'uūú^n
chi ye^n'e Jesucristo. 5 Dendyuūs
dateé yā tanducué^n'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́
ye^n'é yā ti maa^n ní ndís'tiī ní ye^n'e
Cristo ndis'tiī. Ní Ndyuūs chinnee
yā ndís'tiī chi caa^n'má^n nī nduudu
ye^n'é yā, ní teé yā ndís'tiī vaadī
deenu. 6 'Tíícā chii^n chi 'úú nga^n'á
nduudu cuaacu mii^n ye^n'ē Jesucristo
mii^n. Ní ndís'tiī n'giindiveé^n nī ní
dií^n nī 'tíícā, ní ch'i^n'í nī chi nduudu
mii^n chi cuaacu. 7 Ní cuuvi ye^n'é
nī nducué^n'ē chi dateé Ndyuūs, ní
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dii^n faltar mar 'áámá.
Ne^n'é chi ndís'tiī 'cuɛɛtinéé ngiinu
nī Señor Jesucristo ye^n'ē yú chi
ndaa yā taama vmné^n'ēe. 8 Ní Cristo
mii^n ní tée yā fuerzas ndís'tiī, ní
'cuɛɛtinée nī n'daacā ndíí nguuvi
chí Jesucristo ndaa ntuú^n yā. Ní
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é nī nguuvi
chí ndaā Señor Jesucristo ye^n'e
yú. 9 Ndyuūs ní dií^n yā chí ca^n'a yā
chi dií^n yā. Ní yaa'ví yā ndís'tiī chí
'cuɛɛtineé nī ndúúcū daiyá yā chi
Señor Jesucristo ye^n'ē yú.

Vɛ́ɛ́ divisiones nguaa^n 'ii^n'yā^n chi ca^n'á yā na yáacū

10 Ndís'tiī hermanos ye^n'é, 'úú
ngiicá ndís'tiī cáávā chi duuchi Señor
Jesucristo ye^n'ē yú chi 'cuɛɛtinéé
ngíínú nī, ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ divisiones
nguaa^n ndís'tiī. N'dáácā n'dai

'cuɛɛtinée nī ní daama daamá nī
ndúúcū 'aama vaanicadiinūū^n ye^n'e
ndís'tiī chi n'daacā ndúúcū tanducué^n'ē
chi dií^n nī. 11 N'duuví 'ii^n'yā^n ye^n'ē
familia ye^n'e n'daataá Cloé yaa'ví yā
'úú ye^n'e ndís'tiī hermanos ye^n'é. Ní
nga^n'á yā chi ndís'tiī n'gɛɛcu cheendí nī.
12 Chuū chí ye^n'ē chí caa^n'má^n. 'Áámá
'áámá ndís'tiī nga^n'á nī ye^n'ē 'áámá
sa^n'ā 'tíícā. 'Áámá yā ní nga^n'a yā: 'Úú
ye^n'ē sa^n'a Pablo; taamá yā ní nga^n'a
yā: 'Úú ye^n'ē sa^n'a Apolos; taamá yā ní
nga^n'a yā: 'Úú ye^n'ē sa^n'a Pedro; taamá
yā ní nga^n'a yā: 'Úú ye^n'e Cristo. 13 ¿'Áá
cuaacu chi Cristo ye^n'ē yú chi 'yaa^n
yā? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. ¿'Áá ca'nee^{n}ngá'āa
Pablo cáávā nuu^{n}ndi ye^n'ē ndís'tiī?
Nguɛ́ɛ́. ¿'Áá chɛɛdinuū^{n}ni^n nī ndúúcū
chi duuchi Pablo? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 14 'Úú
cā^n'a: Gracias Dendyuūs, ti 'úú chi
Pablo, nguɛ́ɛ́ chɛɛdinúu^{n}ní^n mar 'áámá
ndís'tiī. Dámaā^n chɛɛdínuū^{n}ni^n sa^n'ā
Crispo ndúúcū sa^n'ā Gayo. 15 Maa^n ní
mar 'áámá ndís'tiī nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'má^n
nī chi ndɛɛdínuū^{n}ni^n ndúúcū chi
duūchí. 16 Chɛɛ̄dinuū^{n}ni^n ntúú^n 'ii^n'yā^n
ye^n'e familia ye^n'e sa^n'ā Estéfanas. Ní
ye^n'e taná^n'ā 'ii^n'yā^n 'úú nguɛ́ɛ́ deenú
chi ndɛɛdínuū^{n}ni^n du'ū ca táámá
'ii^n'yā^n. 17 Cristo nguɛ́ɛ́ dichó'o yā 'úú
chi cuɛɛ̄dínuū^{n}ni^n 'ii^n'yā^n caati dichó'o
yā 'úú chí caā^n'má^n nduudu ye^n'ē
evangelio chí nduudu ngai ye^n'e Cristo.
'Úú nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n ndúúcū nduudu
deenu ye^n'e sa^n'ā ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū, ní
'iicu nducué^n'ē chi nga^n'á ní ye^n'e poder
ye^n'ē Cristo chí ch'ii yā na cruz.

Cristo mii^n ní poder ye^n'ē Ndyuūs ndúúcū vaadī deenu

18 'Úú deenú chí taachi 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ deenú yā du'ū chi Cristo
mii^n ní n'giindiveé^n yā nduudu ye^n'ē
cruz, 'ii^n'yā^n mii^n nacadíínuu^n yā
chi 'áámá cosa chí duuchi. S'uūú^n
chí nangua^n'āī yú, deenu yú chí
Ndyuūs ch'i^n'í yā poder ye^n'é yā
cucáávā nduudu ye^n'é yā. 19 Naati
canéé nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs
ndíí vmnaa^n chi nga^n'a 'tíícā:

'Úú dituūví vaadī deenu ye^n'e
'ii^n'yā^n chi deenu, ní idií^n chi
nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nduudu ye^n'e
'ii^n'yā^n chi deenu taavi.

20 ¿Dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄ vaadī deenu ye^n'e
'ii^n'yā^n chi deenu? ¿Dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄
vaadī deenu ye^n'ē maestro chi
deenu taavi? ¿Dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄ vaadī
deenu ye^n'é 'ii^n'yā^n chi deenu taavi
ní caa^n'má^n yā ndúúcū compañeros
ye^n'é yā ye^n'e cosas chi vɛ́ɛ́ i^n'yee^{n}dí
'cūū? Ndyuūs ch'i^n'i yā chí vaadī
deenu ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū ni dúú'vī
vɛɛ ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ. 21 'Ii^n'yā^n ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí
yā Dendyuūs cucáávā vaadī deenu
ye^n'é i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ndyuūs canee
yiinú yā ní nadangua^n'áí yā 'ii^n'yā^n
chi i'téénu yā nduudu cuaacu
ye^n'é yā, naati taná^n'ā 'ii^n'yā^n ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū nga^n'á yā chí nduudu
cuaacu mii^n ní tan'dúúcā 'áámá cosa
chí duuchi.

22 'Ii^n'yā^n Israel s'ee^n chi judíos
ngiicá yā señales Ndyuūs ní 'iicu
'ii^n'yā^n griegos ní in'nuu^n cá yā
vaadī deenu ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū.
23 S'uūú^n ní ca'cuee^n yú ye^n'e Cristo
chi ca'néé^{n}nga'āa na cruz cáávā
nuū^{n}ndī ye^n'e nducyáácá 'ii^n'yā^n.
'Ii^n'yā^n Israel s'ee^n nguɛ́ɛ́ ne^n'e
'caandiveé^n yā nduudú 'cūū, ní
taná^n'ā 'ii^n'yā^n sta'á yā nduudú 'cūū
tan'dúúcā 'áámá cosa chí duuchi.
24 Nduuti chí 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n o
nduuti chí 'ii^n'yā^n griegos, Ndyuūs

yaa'ví yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi cuuvi ye^{n}'é
yā 'ii^{n}'yā^{n}. Cristo ní poder ye^{n}'é
Ndyuūs ní Cristo mii^{n} vaadī deenu
ye^{n}'é Ndyuūs cucááva nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}. 25 Nduudu ye^{n}'é Ndyuūs
chi 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'á yā chi cosa chí
duuchi, nduudu mii^{n} nduudu déénú
ca nguɛ́ɛ́ tí nduudu ye^{n}'e sa^{n}'ā ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní cosa chi sta'á yā
tan'dúúcā chi duuvā ye^{n}'é Dendyuūs
chíí^{n} chi ditiīnú ca, nguɛ́ɛ́ ti ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 26 Ndís'tiī
hermanos ye^{n}'é, nadacádiinúú^{n} nī
ye^{n}'ē maá^{n} nī. Nguɛ́ɛ́ 'yaa^{n} ndís'tiī
'ii^{n}'yā^{n} chi deenu taavi, nguɛ́ɛ́
'yaa^{n} ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} ndíí tiīi^{n}, ndíí
nguɛ́ɛ́ 'yaa^{n} ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} 'cuiica.
27 Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛɛ deenu taaví yā ní 'íícú 'ii^{n}'yā^{n}
chi deenu taaví yā cuuví 'cuináa^{n}
yā. Ní Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi vɛ́ɛ́ duu'vīī
fuerzas ye^{n}'é yā ní 'íícú 'ii^{n}'yā^{n} chi
vɛ́ɛ́ fuerza ye^{n}'é yā cuuví 'cuináa^{n}
yā. 28 Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní ndɛɛvɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ inuu^{n}ndi ní ya'ai 'iinú
yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní 'iicu Ndyuūs dií^{n} yā
chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ cosa chi ch'ɛɛtɛ
chí 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū dií^{n}
yā. 29 'Tíícā Ndyuūs idií^{n} yā ti mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi dich'ɛɛtɛ́
yā 'ii^{n}'yā^{n} nanáá^{n} Dendyuūs. 30 'Tíícā
Dendyuūs maá^{n} yā teé yā vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ye^{n}'e ndís'tiī tí
i'teenú nī Cristo Jesús. Ndyuūs
dichó'o yā Jesucristo i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
chi cuuvi deenu yú nducué^{n}'e cáávā
Cristo. Ní cáávā Cristo mii^{n} nguɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^{n}'ē yú nanáá^{n} Ndyuūs ti
Cristo mii^{n} ch'īi yā na cruz cucáávā
nuu^{n}ndi ye^{n}'ē nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}, ní
'iicu s'uūu^{n} chi cuuvi ye^{n}'é yā s'uūu^{n}.
31 Cáávā chuū canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs ndíí vmnaa^{n} 'tíícā:
'Ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a chi idich'ɛɛtɛ́ maá^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n}, nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^{n} yā.
Dámaā^{n} canéé chi dich'ɛɛtɛ́ yā 'iivú
Ndyuūs.

Nga^{n}'a yā chí Cristo ca'néé^{n}nga'á yā

2 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, taachí
ndāa ní caneé ndúúcu nī
'tíícā ca^{n}'á nduudu cuaacu ye^{n}'é
Dendyuūs. Nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á nduudu
mii^{n} ndúúcū núú^{n}má^{n} vadicadíínūu^{n}
ye^{n}'e vaadī deenu. 2 'Tíícā nga^{n}'á,
ti nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é caā^{n}ma^{n} táámá
cosa nanáá^{n} ndís'tiī, dámaa^{n} ne^{n}'é
caa^{n}má^{n} ye^{n}'ē Jesucristo chi
ca'néé^{n}nga'á yā. 3 Taachi caneé
ndúúcū ndís'tiī ndii cuū^{n}nū^{n} 'úú;
ní 'va'ā 'úú; ní nééné in'duuví
vaa. 4 Nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á nduudu mii^{n}
ndúúcū vaadī deenu chi cadiinuu^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū, naati
nga^{n}'á nduudu cuaacu mii^{n} ndúúcū
nduudu chi nguɛ́ɛ́ ngí^{n}'īi. Nga^{n}'á
chii^{n} chi Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
ch'i^{n}'í yā 'úú ndúúcū poder ye^{n}'é
yā chí nduudu cuaacu mii^{n} ní ye^{n}'e
Dendyuūs. Níícú 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi
deenú yā chí nduudu cuaacu mii^{n}
ní nduudu ye^{n}'é Dendyuūs. 5 'Tíícā
nga^{n}'á ti chíí^{n} chi i'teenu yú nguɛ́ɛ́
chiīcā na vaanīcadiīnuu^{n} ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ti ye^{n}'ē
poder ye^{n}'é Dendyuūs.

Dendyuūs dií^{n} yā chi deenu 'ii^{n}'yā^{n} cucáávā Espíritu N'dai ye^{n}'e yā

6 Taachi caneé 'nū nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi i'teenú yā Dendyuūs ní 'áámá
caneé yā ndúúcū Dendyuūs, tuu'mi
ní nga^{n}'á 'nū ndúúcū nduudu ngi^{n}'īi

ye^n'e vaanicádiinūu^n. Nguɛ́ɛ́ ti vaadī
deenu chi nadacadiinúu^n 'ii^n'yā^n
ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū, 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Dendyuūs ye^n'ē
yú. Ndíí nguɛ́ɛ́ ti ye^n'é sa^n'ā chi ndii
tíīi^n ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū chi chó'ōo
poder ye^n'e yā. 7 Naati nga^n'á 'nū
vaadī déénu ye^n'é Dendyuūs. Ní
nguɛ́ɛ́ deenú 'ii^n'yā^n ye^n'ē i^n'yee^{n}dí
'cūū vaadī deenu mii^n, ti Ndyuūs
ca^n'a yā vaadī deenú 'cūū chi ye^n'e
maá^n yā vmnáá^n vmnaa^n chi din'dái
yā í^n'yee^{n}dí 'cūū, ní 'iicu cuuvi
nadinguá^n'ai yā s'uūú^n. 8 Mar 'áámá
'ii^n'yā^n n'gɛɛtɛ ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū
déénū yā ye^n'e vaadī deenú 'cūū, ti
nduuti chi déénu yā, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́
s'nee^{n}nga'á yā Señor Jesucristo chi
chīīca yā ye^n'ē va'ai chɛɛti nguūvī.
9 Canéé nguū^n ndii cuáá^n vmnaa^n ná
libro ye^n'é Ndyuūs 'tíícā:

Nducué^n'ē chi din'dái Dendyuūs
ní ye^n'é 'ii^n'yā^n chí i'teenu 'iivú
Ndyuūs, taná^n'ā 'ii^n'yā^n ye^n'ē
i^n'yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́ n'diichí
yā Jesucristo, ndíí nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^n yā ye^n'é yā, ndíí
nguɛ́ɛ́ nadicadiinúu^n yā ye^n'e
dendu'ū chuū na staava ye^n'e
yā.

10 Ndyuūs ch'i^n'í yā nducué^n'ē s'uūú^n
cucaavā Espíritu N'dai ye^n'é yā.
Espíritu N'dai ye^n'é Dendyuūs ní
deenú yā nducué^n'ē, ní deenú yā
nducué^n'ē vaadī deenu ye^n'é Ndyuūs.
11 ¿Du'ú 'ii^n'yā^n cuuvi deenú yā
chi nadacadiinúú^n taama 'ii^n'yā^n?
Dámaa^n espíritu ye^n'e maá^n yā
deēnu chi maá^n yā nadacadíínuu^n
yā. 'Tíícá ntúū^n mar 'áámá 'ii^n'yā^n
nguɛɛ cádíínuu^n yā chi Ndyuūs
nadicadíínuu^n yā, ti dámaā^n
Espíritu N'dai ye^n'é Dendyuūs deenu
yā ye^n'é Dendyuūs. 12 S'uūú^n ní nguɛ́ɛ́
sta'ā yú espíritu chi ye^n'ē i^n'yeē^{n}dī
ti sta'ā yú Espíritu N'dai chí cuchiī
ye^n'é Ndyuūs. Maa^n ní cuuvi deenu
yú nducué^n'ē chí n'daacā n'dai ti
Ndyuūs teé yā s'uūú^n Espíritu N'dai
ye^n'é yā. 13 Nga^n'a ntúū^n yú ye^n'e
nducué^n'ē chuū. Nguɛ́ɛ́ nga^n'a yú
ndúúcū nduudu chi ngi'cuee^n 'ii^n'yā^n
ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū. Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs ca'cueé^n yā nducyaaca
'ii^n'yā^n chi canee ndúúcū Espíritu
N'dai mii^n.

14 'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā Jesucristo ye^n'ē yú nguɛ́ɛ́
ituumicádiinuu^n yā dendu'ū chí ye^n'ē
Espíritu N'dai ye^n'é Dendyuūs, ti
sta'á yā nduudu mii^n tan'dúúcā 'áámá
cosa chí duuchi. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
tuumicadiinúú^n yā nduudu mii^n ti
canéé chi cadiinúú^n yā nduudu mii^n
cáávā Espíritu N'dai ye^n'é Dendyuūs.
15 'Ii^n'yā^n chi canéé ndúúcū Espíritu
N'dai ye^n'é Dendyuūs n'diichí yā
tanducué^n'ē dendu'ū, naati 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Jesucristo nguɛ́ɛ́
cuuvi tuumicadiinúú^n yā táácā idií^n
'ii^n'yā^n chi canee ndúúcū Espíritu
N'dai ye^n'é Dendyuūs. 16 Canéé nguū^n
na libro ye^n'é Ndyuūs ndíí vmnaa^n
chi nga^n'a tíícā: 'Ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā Jesucristo, ¿táácā cuuvi
deenú yā chi nadacadiinúú^n 'iivú
Ndyuūs? ¿Du'ú 'ii^n'yā^n cuuvi ca'cueé^n
yā Ndyuūs? S'uuú^n chí canee yú
ndúúcū Espíritu N'dai ye^n'é Dendyuūs
snee yú ndúúcū vaanicadíínūu^n ye^n'é
Cristo chi 'iivú Ndyuūs ye^n'ē yú.

S'uūú^n ní compañeros ye^n'ē yú vi'ī ní dii^n yú ntii^{n}nyu^n ye^n'é Dendyuūs

3 Ndís'tiī hermanos ye^n'é, nguɛ́ɛ́
cuuvi caa^n'má^n ndúúcū ndís'tiī

tan'dúúcā chi ndís'tiī ní 'ii^n'yā^n
chi 'áámá canéé ndúúcū Espíritu
N'dai ye^n'é Ndyuūs, ní 'ii^n'yā^n chí
n'giindiveé^n yā ye^n'e yā. Naati
ca^n'á nduucú nī tan'dúúcā chi
ndís'tiī daiya ye^n'é Ndyuūs ndís'tiī,
tan'dúúcā chi ndís'tiī 'ii^n'yā^n chi
caama i'téénu yā Cristo ndís'tiī.
2 Tan'dúúcā da'caīyāa chi ngi'i leche
ti 'āā cuέέ cuuvi che'é yā, 'tiicá ntúū^n
ndís'tiī. Ca'cueé^n ndís'tiī ndúúcū
dendu'ū nduudu chi nguέέ ngí^n'īi, tí
nguέέ dií^n nī tan'dúúcā chi nga^n'a
Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs. **3** Naati
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū
dií^n yā chi ne^n'e maá^n yā, 'tíícā idií^n
nī. Ndís'tiī ní 'tέέ ní ngu^n'u nī ní
nguέέ nduuvidaamá nī. Nguέέ idii^n
n'daacá nī tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi
i'téénu yā 'iivú Ndyuūs chi idií^n yā,
ti idií^n nī tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi nguέέ
i'teenú yā 'iivú Ndyuūs chi idií^n yā
'tíícā, ní idií^n 'tííca nī. **4** Caati ná^n'ā
ndís'tiī nga^n'á nī: 'Úú ní i'teenú
tan'dúúcā chi nga^n'a Pablo, ní tááma
nī nga^n'a nī: 'Úú i'teenú tan'dúúcā
chi nga^n'a sa^n'a Apolos. ¿'Áá nguέέ
nga^n'á nī tan'dúúcā chi ca^n'a nī
tiempo chi 'āā chó'ōo taachi 'āā
cuέέ cu'téénu nī Jesucristo? **5** ¿Du'ú
sa^n'a Pablo 'úú? ¿Du'ú sa^n'a Apolos
mii^n? ¿'Áá nguέέ nús'ūu 'ii^n'yā^n chi
dichíí'vē Dendyuūs? Nga^n'á 'nū
nduudu chi ch'i^n'i Dendyuūs nús'uu
ní ndís'tiī ní i'teenú nī. **6** 'Úú nga^n'á
nduudu ye^n'é Dendyuūs nanáá^n
ndís'tiī ní dií^n tan'dúúcā chí chiīnú
ndaata na staava ye^n'é nī. Sá^n'ā
Apolos mii^n canee sa ndúúcu nī
ní ngi'cuee^n sá ndís'tiī ní dii^n sa
tan'dúúcā chí ch'ii^n'yú sa ndaata
mii^n. Dendyuūs dií^n yā chi 'cuiita
ndaata mii^n. **7** Cáávā chuū 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a nduudu ye^n'ē Dendyuūs
o 'ii^n'yā^n chí ca'cuee^n nduudu mii^n
nguέέ ch'εεtέ yā. Dámaa^n Ndyuūs
chi 'cuiitá yā nduudu mii^n ní ch'εεtε
cá yā. **8** 'Ii^n'yā^n chi caa^n'má^n yā
nduudu mii^n ní 'ii^n'yā^n chi ca'cueé^n
yā nduudu mii^n, 'āā daamá nūu^n dií^n
yā ntii^{n}nyu^n ye^n'é Ndyuūs. Ndyuūs
ca'á yā 'ii^n'yā^n mii^n chii^n chi cuuvi
ye^n'é yā caavā ntii^{n}nyu^n ye^n'e yā chi
dií^n yā. **9** Nús'uu ní daama dáámá
nuú^n idií^n 'nū ntii^{n}nyú^n ndúúcū
Dendyuūs. Ndís'tiī ní tan'dúúcā
'áámá campo ye^n'é Ndyuūs chi
Ndyuūs chidi'cuiitá yā 'tíícā ndis'tiī.
Tan'dúúcā 'áámá va'ai chi idin'daí
Dendyuūs, 'tíícā ndís'tiī. **10** Ndyuūs
teé yā 'úú vaadī deenū ye^n'é yā ní
tan'dúúcā 'áámá sa^n'ā deenu din'dai
sa cimiento ye^n'e va'ai, 'tíícā 'úú. 'Úú
nga^n'á nduudu cuaacu chi tan'dúúcā
cimiento mii^n chi din'dai sa. Tááma
'ii^n'yā^n 'iicandíí yā ndúúcū va'ai mii^n.
Ca'áámá ca'aama 'ii^n'yā^n chi 'iicandíí
yā nduūcū canéé chi 'iicandíí yā
ndúúcū va'āī ndúúcū cuidado.
11 Mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguέέ cuuví
cu'nee^n yā táámá cimiento chi
ñ'daa^n ye^n'ē chi 'úú chi'neé^n, ti tuūú
ye^n'ē cimiento mii^n ní Jesucristo.
12 'Ii^n'yā^n s'ee^n chi 'iicandíí yā vmnaa^n
cimiento mii^n ndúúcū 'díí^{n}nguaa^n,
o ndúúcū 'díí^{n}nguεε, o ndúúcū
tuūu ndεε chee^n, o ndúúcū yá^n'á,
o ndúúcū yaāta o ndúúcū 'í'voōo
canéé chí cadiinúú^n yā, ti chuū chí
nga^n'á. **13** Nguuvi chi Jesucristo dií^n
yā juzgar ntii^{n}nyu^n ye^n'ē ca'áámá
ca'áámá 'ii^n'yā^n, ní 'íícú 'ii^n'yā^n
cádíínuu^n yā dε'ε̄ ntii^{n}nyu^n chii^n
ye^n'ē 'áámá 'áámá yā. Ntii^{n}nyu^n
mii^n ní canéé chí cho'ōo naavta^n'ā
ngiichí ya^n'ā ní deenú yā 'ii^n'yā^n

ye^{n}'e ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é yā. 14 Nduutī
chí cunee ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi 'iicandíí yā vmnaa^{n} cimiento
mii^{n}, ntii^{n}nyu^{n} chi 'āā chó'ōo
naavta^{n}'ā ngiichi ya^{n}'ā ní nguɛɛ
chiichi, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} vɛ́ɛ́
chi cuuvi ye^{n}'e yā. 15 Ndúúti chi
cuucu ntii^{n}nyu^{n} chi 'iicandíí yā
ndúúcū ya^{n}'ā, tuu'mi ní di'cuiīnú
ntii^{n}nyu^{n} mii^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
nanguá^{n}'ai yā tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chi
chéénu yā ye^{n}'e va'ai ye^{n}'e yā taachí
ngiichi va'ai ye^{n}'é yā.
16 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénú ndís'tiī chi
i'teenú nī Jesucristo chi cuerpo
ye^{n}'e nī ní yáacū ye^{n}'e Dendyuūs,
ní canéé Espíritu N'dai ye^{n}'e
Ndyuūs ndúúcū ndís'tiī? 17 Ndúútí
chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} dituuví yā yaācū
ye^{n}'é Ndyuūs, Ndyuūs ní di'cuiinú
yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. Yáacū ye^{n}'é Ndyuūs
ní dɛɛvɛ. Ndís'tiī ní yaācū ye^{n}'é
Ndyuūs ndís'tiī.
18 Mar 'áámá nī ní nguɛ́ɛ́
nginnche'éí maá^{n} nī ndís'tiī. Taachi
'aamá ndís'tiī nadacadiinuu^{n} nī chi
nge'e taaví nī ye^{n}'ē vaadī deenu
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū, tuu'mi ní canee
cuu^{n}mi^{n} chi dií^{n} nī tan'duucā 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ deenu. Ní cuuvi
ndaācā vaadī deenu ye^{n}'é nī chí
ye^{n}'ē Dendyuūs. 19 Vaadī déénu ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū tan'dúúcā
'áámá cosa chí duuchi nanáá^{n}
Ndyuūs. 'Āā canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs ndíí vmnaa^{n} 'tíícā:
Ndyuūs dií^{n} yā chi vaadī deenu
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
diīí^{n} chi 'cuuvi 'ii^{n}'yā^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
canee yā tan'dúúcā chi cundaí yā
na trampa ye^{n}'e maá^{n} yā. 20 Canéé
nguū^{n} ntuu^{n} táámá chí 'tuucā: 'Iivú
Ndyuūs déénu yā vaanicadiinūu^{n}
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi deenu ye^{n}'é i^{n}'yee^{n}dí
'cūu. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dichíí'vɛ̄ chi
nadacadiinūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 21 Mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^{n}'má^{n}
yā chi dich'ɛɛtɛ́ yā sa^{n}'ā i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. Tanducué^{n}'ē dendu'ū ní ye^{n}'e
ndís'tiī. 22 Nduuti chi 'úú chí Pablo,
o sa^{n}'ā Apolos, o sa^{n}'ā Pedro, o
nduuti chi ye^{n}'ē í^{n}'yeē^{n}dī, o ye^{n}'e
vida ye^{n}'ē yú, o ye^{n}'e vaadī n'gii, o
ye^{n}'e cosa chi 'āā vɛɛ o ye^{n}'ē dendu'ū
chí caama cuchiī, tanducué^{n}'ē chuū
ní ye^{n}'e ndís'tiī. 23 Ní ndís'tiī ní ye^{n}'e
Cristo ndís'tiī. Ní Cristo mii^{n} ní
ye^{n}'e Dendyuūs chí cánduuchi yā
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.

Ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e apóstoles

4 Ndís'tiī ní didúúchɛ́ nī nús'uu
tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chí idií^{n}
ntíi^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e Jesucristo. Nús'uu
ní nga^{n}'á 'nū nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs nanaa^{n} ndís'tiī. Vmnáá^{n}
vmnaa^{n} ní nguɛ́ɛ́ chi cadíínuu^{n}
nī naati maa^{n} ní cádiinuu^{n} nī
nduudu cuaacu mii^{n}. 2 'Ii^{n}'yā^{n} chi
dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e 'iivú Ndyuūs
canee cuu^{n}mi^{n} chi dií^{n} yā cumplir
tanducué^{n}'e chí caa^{n}'ma^{n} Ndyuūs
ye^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n} yā. 3 Nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ tunee 'úú nduuti chi 'ii^{n}'yā^{n}
dií^{n} yā juzgar 'úú, o nduutī chí
ndís'tiī, o táámá 'ii^{n}'yā^{n} o 'úú maá^{n}
n'diichí nuu^{n}ndi ye^{n}'é. 4 'Áárá chi
staava ye^{n}'é ngɛ́ɛ́ dii^{n} condenar
'úú cáávā chii^{n} chi dií^{n}, 'úú nguɛ́ɛ́
cuuvi caa^{n}'má^{n} chi nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^{n}'é. Dámaā^{n} Señor Jesucristo
dií^{n} yā juzgar 'úú, ní caa^{n}'má^{n} yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'é. 5 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dií^{n}
nī juzgar 'ii^{n}'yā^{n}. Taachí ndáá Señor
Jesucristo ye^{n}'ē yú taama vmné^{n}'ēe
tuu'mi 'cuu^{n}'mí^{n} yā tanducué^{n}'ē chi

cadiinuu^n yú 'aama 'aama yú ndii
na staava ye^n'ē yú. Tiempo mii^n ní
'iivú Ndyuūs tée yā s'uuú^n chi cuuvi
ye^n'ē yú caavā ntii^{n}nyu^n chí diī^n yú.
6 'Úú nga^n'á ye^n'ē chi 'úú ndúúcū
sa^n'ā Apolos dií^n 'nū. Ní 'íícú ndís'tiī
cuuvi 'cueé^n nī tan'dúúcā chi cuuvi
dií^n nī tan'dúúcā chi canéé nguū^n
ndíí vmnaa^n na libro ye^n'e Ndyuūs.
Ndís'tiī nguέέ n'diichí nī 'ii^n'yā^n. Ní
nguέέ caa^n'má^n nī chi 'áámá 'ii^n'yā^n
chi ch'εεtε ca yā nguέέ ti táámá yā.
7 ¿Dέ'ε̄ cuuvi chi nga^n'a nī chi na^n'a
'ii^n'yā^n chi ch'εεtε yā? ¿'Áá nguέέ tee
Ndyuūs tanducué^n'ē chi vεε ye^n'é
nī? ¿Dε'ε̄ cuuvi chi nga^n'a nī chi
tanducué^n'e chi vεε chi ye^n'é nī ní
maá^n nī sta'á nī, ní nguέέ dií^n nī
cuenta ye^n'ē chii^n chi tee Ndyuūs
ndís'tiī?
8 Ndís'tiī ní nadacadíínuu^n nī chí
deenú nī nducué^n'ē chi ye^n'e nduudu
ye^n'e Dendyuūs. Ní dií^n nī tan'dúúcā
'ii^n'yā^n chi 'cuiica. Taachi nguέέ
ch'εεtineé 'nū ndúúcū ndís'tiī, tuu'mi
ní ndís'tiī dií^n nī tan'dúúcā chi reyes
ndís'tiī. Nduuti chi ndaa tiempo
chi ndís'tiī caa^n'má^n nī ntii^{n}nyu^n
ti rey ndís'tiī, tuu'mi ní nús'uu
caa^n'ma^n ntii^{n}nyú^n 'nū nduucú nī.
9 Tan'dúúcā chí 'úú nadacádiinúú^n,
nús'uu chí apóstoles ní candέε 'nū
nduudu ye^n'e Ndyuūs. Ndyuūs
s'neé^n yā nus'ūū lugar chi ndii na
n'giīnū ye^n'e fila. Ní nús'uu caneé
'nū tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi nii^{n}nuú^n
cánee nguuvi chi 'cuūvi yā, ní
nii^{n}nuú^n canéé nguuvi chi ch'ii^n'nú^n
yā nús'uu. 'Tíícā snéé nús'uu. 'Ii^n'yā^n
ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū ángeles
ye^n'ē nanguuvi n'gíínu yā nús'uu.
10 'Ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū nga^n'á
yā chi nús'uu tonto 'nū ti ne^n'é 'nū
Cristo, naati nga^n'á yā ti ndís'tiī
ní sa^n'ā deenu ndís'tiī. Nga^n'á yā ti
nús'uu ní 'va'á 'nū naati ndís'tiī ní
ditiinú nī. Nga^n'á yā chi nús'uu ní
nguέέ n'dááca 'nū naati ndís'tiī ní
n'dááca nī. 11 Ndii nguuvi mii^n ní
cuiicu 'nū ní yaaca 'nū va. Ní 'āā
ntέέ n'deee catécai 'nū chī n'daacā.
Ní 'iichε ye^n'é 'nū. Ní 'ii^n'yā^n ch'e^n'é
yā nús'uu. Ní dií^n yā chi chéénú
'nū ndii míí^n ní ndii 'múú^n ní nguέέ
vaacu 'nū. 12 Ní dií^n 'nū ntii^{n}nyu^n
ndúúcū ta'á 'nū chi cuuvi che'é 'nū.
Taachi 'caa'va yā ye^n'é 'nū tuu'mi
ní 'ii^n'yā^n mii^n di'viicú yā nús'uu.
Dií^n yā chi nééné ch'eenu 'nū chiī
ní nús'uu ní chi chεέ 'nū ye^n'é
nducué^n'ē. 13 Ca^n'a yā cunncáā ye^n'é
'nū ní chέε 'nū ndúúcū vaadī ngiinu.
Ndii nguuvi mii^n 'ii^n'yā^n nacadiinúú^n
yā chi nús'uu tan'dúúcā dεεcúū ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū 'tííca nús'uu.
14 'Úú nguέέ idinguú^n ye^n'e
dendu'ú 'cūū ye^n'e ndís'tiī caati chi
cuuvi 'cuinaá^n nī. Yaa'ví ndís'tiī
ye^n'e nducué^n'ē chuū tí ndís'tiī
tan'dúúcā daiyá chi nééné ne^n'é,
'tíícā ndis'tiī. 15 'Áárá chi vέέ ndiichi
mil maestros chi ngi'cueé^n yā
ndís'tiī ye^n'e Cristo, nguέέ nééné
'yaa^n 'ii^n'yā^n chi snée yā tan'dúúcā
chiidá nī. 'Úú ní tan'dúúcā chiidá nī
na ndaata ye^n'é Dendyuūs, ti candεέ
evangelio chi nduudu cuaacu chi
ngai ye^n'é Cristo nanáá^n ndís'tiī. Ní
ndís'tiī ní chi'téénu nī ní ch'iindiyáā^n
ntúu^n nī na ndaata ye^n'é Ndyuūs.
16 Cáávā chii^n 'úú idi'cuíítú ndís'tiī.
Dií^n nī tan'dúúcā chi 'úú idií^n.
17 Cáávā chuū dicho'ó Timoteo
nanáá^n ndís'tiī. Sa^n'ā mii^n tan'dúúcā
daiyá, 'tííca sa. Ní sa^n'a chi ne^n'é.
Sa^n'ā mii^n ní 'áámá canee sa ndúúcū

'iivú Ndyuūs. Sa^n'ā mii^n ní ca'cuee^n
sa ndís'tiī ye^n'e Cristo. Ní n'gaacu
nī ye^n'ē tanducué^n'ē chi cuuvi
dií^n nī maa^n chi i'teenú nī Cristo
tan'dúúcā chi 'úú ngi'cueé^n nduu
cuaa^n nducué^n'ē yáacū va. 18 Maa^n
ní deenú chi ná^n'ā ndís'tiī nga^n'a
nī chi n'gɛɛtɛ ndai maa^n nī. Ní
nadacádíínuu^n nī chí 'úú ní 'aa ntɛ́ɛ́
ndaá naachi cánéé nī. 19 Ndaa nuú^n
ye^n'é ndís'tiī nduuti chí Ndyuūs
ne^n'é yā chi ndaá. Taachi ndaá
tuu'mi 'úú cadiinúú^n ye^n'e chi 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a maá^n yā chi n'gɛɛtɛ yā.
Cadiinúú^n nduuti chi 'ii^n'yā^n mii^n dií^n
yā tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^n'é yā
chi dií^n yā. 20 Nducué^n'ē ye^n'e naachi
Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyu^n yā nguɛ́ɛ́
dámaā^n ye^n'e chi nga^n'a yā, ti chii^n
chi dii^n yā ti poder ye^n'é Ndyuūs.
21 Dɛ'ɛ̄ ne^n'é ndís'tiī. ¿'Áá ne^n'e nī chi
taachi ndaá ní dií^n regañar ndís'tiī,
o taachi ndaá caa^n'má^n nduucú
ndis'tiī ndúúcū vaadī né^n'é?

Nga^n'a yā nuu^{n}ndi ye^n'ē 'áámá sa^n'a chi ca^n'á yā na yaācū

5 N'giindiveé^n 'nū chi nguáá^n
ndis'tiī vɛ́ɛ́ 'áámá sa^n'ā chí
dii^n nuu^{n}ndi ca tí canee sa ndúúcū
n'daataá chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē sa. Nguɛ́ɛ́
'tíícá nguaa^n 'ii^n'yā^n gentiles
chi nguɛɛ i'téénu yā Jesucristo.
N'giindiveé^n 'nū chi sa^n'ā mii^n sta'a
n'daataá ye^n'ē chiida sa ní canee sá
ndúúcū tá. 2 Ní ndís'tiī nga^n'a maá^n
nī ye^n'e nī chi n'gɛɛtɛ nī n'dáárá
chi idii^n sa^n'ā mii^n nuu^{n}ndi 'tíícā.
¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi nguɛ́ɛ́ divií nī sa^n'a
mii^n na yaacū ye^n'é Ndyuūs ye^n'ē
yú? 3 N'dáárá chi 'úú nguɛ́ɛ́ caneé
ndúúcū ndís'tiī inacádiinúú^n ye^n'é
ndís'tiī. 'Úú ní caa^n'má^n nuū^{n}ndī
ye^n'e sa^n'ā mii^n ye^n'e dendú'u chi idii^n
sa tan'dúúcā chi 'úú caneé ndúúcū
ndís'tiī. 4 Taachí nduuvidáámá
ndís'tiī ná chi duuchi Señor
Jesucristo tuu'mi ní poder ye^n'ē
Señor Jesucristo canee ndúúcū
ndís'tiī. Ní dií^n nī tan'dúúcā chi
'úú caneé ndúúcū ndis'tiī. 5 'Tíícā
nadacádiinúú^n chi ndís'tiī canee
cuu^{n}mi^n chi dií^n nī. Divíi nī sa^n'ā
mii^n nguaa^n ndís'tiī ti sa^n'ā mii^n
ní canee sa ye^n'ē na poder ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n. 'Tíícā castigo ye^n'ē
sa. Ní cuuvi cadíínuu^n sa ye^n'e
alma ye^n'e sa. Ní cuuvi nangua^n'ai
alma ye^n'ē sa nguuvi chi ndaa ntúū^n
Señor Jesucristo ye^n'ē yú.

6 Nguɛ́ɛ́ n'dáácā ndís'tiī ní nga^n'á
nī chi n'dáí ndís'tiī, ní vɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n
chí idií^n yā nuu^{n}ndi nguaa^n ndís'tiī.
¿'Áá nguɛ́ɛ́ deenú nī ti ta 'líí^n
chuundi levadura ichɛ́ɛ́ ndúúcū
tanducué^n'ē yaāchī? 7 Sa^n'ā mii^n
tan'dúúcā levadura 'tíícā sa. Ndís'tiī
divíi nī sa^n'ā mii^n ní cūnee n'dááca
nī. Cuneé nī tan'dúúcā yaāchī chi
nguɛ́ɛ́ levadura ye^n'ē, tan'dúúcā pan
chí che'e yā ye^n'ē pascua. 'Ii^n'yā^n
ch'ii^n'nú^n yā Cristo. Ní Cristo mii^n ní
tan'dúúcā 'iiti cuūchī chi ch'ii^n'nú^n
yā cáávā 'viicu pascua. Cáávā s'uūu^n
ní Cristo mii^n ní sta'á yā lugar ye^n'ē
'iiti cuūchī ye^n'e 'viicu pascua ti ch'īi
yā cucáávā s'uuú^n. 8 Maa^n ní nguɛ́ɛ́
dich'ɛɛtɛ yú 'viicu ye^n'e pascua mii^n
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^n'é yā ti nguɛ́ɛ́ ye^n'e Cristo 'ii^n'yā^n
s'ee^n. Ní nguɛ́ɛ́ dich'ɛɛtɛ yú ndúúcū
vaadī n'giinu na staava ye^n'ē yú o
ndúúcū cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā, ti
chuū ní tan'dúúcā levadura 'tíícā.
Dich'ɛɛtɛ yú pascua mii^n dámaā^n
ndúúcū nducue^n'ē chi n'dáácā na

staava ye^{n}'ē yú ti tan'dúúcā pan chi
nguɛ́ɛ́ levadura ye^{n}'ē, 'tíícā canee yú.
9 'Áá dinguú^{n} ye^{n}'e ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́
cá^{n}'a nī ndúúcū sa^{n}'ā chi canee sa
ndúúcū n'daataá chi nguɛɛ ye^{n}'ē sa ndíí
nguɛ́ɛ́ cá^{n}'a nī ndúúcū n'daataá mii^{n}.
10 'Úú nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á chi nguɛ́ɛ́ n'diichí
nī sá^{n}'ā chi vɛ́ɛ́ n'daataá ye^{n}'ē sa, o
n'daataá chi vɛ́ɛ́ sa^{n}'ā ye^{n}'ē tá, o 'ii^{n}'yā^{n}
chi nginnche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n}, o 'ii^{n}'yā^{n} chi
duūcú, o 'ii^{n}'yā^{n} chi i'teenú yā ídolos.
Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ cuuvi cuneé nī na
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní nguɛ́ɛ́ n'diichí nī 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 11 Naati maa^{n} ní 'āā
dinguú^{n} ye^{n}'é ndis'tiī chi nguɛ́ɛ́ cá^{n}'a
nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nga^{n}'á yā
chi hermanos ye^{n}'é nī ní nguɛ́ɛ́ n'daacā
idií^{n} yā, ti sa^{n}'ā chi canee ndúúcū
n'daataá chi nguɛɛ ye^{n}'e sa, o n'daataa
chi canee ndúúcū sa^{n}'a chi nguɛɛ
ye^{n}'ē tá. Ndíí nguɛ́ɛ́ cá^{n}'a nī ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi i'teenú yā ídolos. Ndíí nguɛ́ɛ́
cá^{n}'a nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'á yā
nduudu yaadi , o ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
nginnche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n}, o ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chi ngii cuu'vi, o ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
duucu. Ní nguɛ́ɛ́ che'é nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. 12 ¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí 'úú n'diichí
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā Jesucristo ye^{n}'ē yú? Chuū ní nguɛ́ɛ́
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é ti ye^{n}'é Dendyuūs.
Ndís'tiī canee chi n'diichi nī nuu^{n}ndi
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á yā yaacū ndúúcu
nī. 13 Jesucristo n'diichí yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
Ndyuūs. Maa^{n} ní ndís'tiī divíi nī sa^{n}'ā
mii^{n} nguaa^{n} ndís'tiī.

'Ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Señor Jesucristo na^{n}'á yā nanáá^{n} juez ndúúcū vaadī 'caa'va ye^{n}'é yā

6 Nduuti chi 'aama chɛ́ɛ́ ndís'tiī
vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va ndúúcū
taama chɛ́ɛ́ ndís'tiī, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví
chí ca^{n}'á nī nanáá^{n} juez ye^{n}'e yaā^{n}
vaacú nī, ní nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á nī nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi chɛ́ɛ́ vmnaa^{n} ye^{n}'e yáacū
ye^{n}'é nī? 2 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ deenu ndís'tiī
ti s'uuú^{n} chi i'teenu yú Jesucristo
ndáá nguuvi chi cuuvi n'diichi yú
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū? Nduuti chi ndís'tiī ca^{n}'á nī
n'diichí nī nuu^{n}ndi chi idii^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū, ¿'áá nguɛ́ɛ́
cuuvi n'diichí nī ta 'líí^{n} nuu^{n}ndi
ye^{n}'e nī chí nguaa^{n} ndís'tiī? 3 ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ deenu ndís'tiī chi s'uuú^{n}
ca^{n}'a yú n'diichi yú nuu^{n}ndi ye^{n}'e
ángeles? Ní nduuti chi cuuvi dii^{n}
yú 'tíícā tuu'mi ní cuuvi n'diichi yú
dendu'ū nuu^{n}ndi chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yú
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 4 Nduuti chi canéé
chi n'diichí nī dendu'ū vaadī 'caa'va
nguaa^{n} ndís'tiī, n'daacā chi ca^{n}'á
nī nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaācū 'aara
chi nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} chí duū'vī né^{n}'e yā
vi'ī. 5 Nga^{n}'á chuū chi cuuvi 'cuinaá^{n}
nī. ¿'Áá cadiinuu^{n} nī chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguaa^{n} ndís'tiī,
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ cuuvi
n'diichí yā du'u hermano chi vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā? 6 Nduuti chi vɛ́ɛ́
'aama hermano chi deenu ca nguaa^{n}
ndís'tiī, ¿dɛ'ɛ̄ cúúví chi nge^{n}'e
hermanos ndúúcū vaadī 'caa'va
ye^{n}'é yā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú?
7 Cuaacu níí^{n}nyú^{n} nguɛ́ɛ́ n'gi^{n}'i
ndís'tiī chi ye^{n}'e Ndyuūs ndís'tiī
ti vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va ye^{n}'e 'áámá
nī táámá nī ndúúcū vi'ī. ¿Dɛ'ɛ̄
cúúví chi nguɛ́ɛ́ ichɛ́ɛ nī nguaa^{n}
ndís'tiī dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā
chi hermano dií^{n} yā nduucú
nī? N'daacā n'dai chi ichɛ́ɛ nī
tanducue^{n}'ē ní nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á nī

nanáá^n 'ii^n'yā^n cucáávā hermanos
chi idií^n yā ndúúcu nī. 8 Ndís'tiī,
hermanos, ní nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^n nī
chi nginnche'éí nī 'áámá nī ndúúcū
taama nī chi hermano ye^n'e nī.
9 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^n nī chii^n
chi 'ii^n'yā^n nga^n'a yā chi cuaacu ní
nguɛ́ɛ́ cuaacu. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ deenu
nī chi 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ idin'daacá
yā nguɛ́ɛ́ ndaa yā naachí Ndyuūs
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā? Ní nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n
s'ee^n ndíí nguɛɛ 'ii^n'yā^n chi sta'á yā
n'daataá ye^n'e taama sa, o isa^n'ā
ye^n'e taama ta, ní nguɛ́ɛ́ n'daataá
chi n'diichi tá sa^n'ā chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e
tá, ní nguɛ́ɛ́ sa^n'ā chi n'diichi sa
n'daataá chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e sá, ndúúcū
'ii^n'yā^n chi i'teenu ídolos chi santos,
ndúúcū sa^n'ā chi iduuchinéé^n ví'i sa.
10 'Tiicá ntúū^n 'ii^n'yā^n duucu, ndúúcū
'ii^n'yā^n chi ne^n'e cá yā dendu'u chi
vɛ́ɛ́ ye^n'e taama 'ii^n'yā^n, ndúúcū
'ii^n'yā^n chí ngii cúú'ví, ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a taá^n yā ye^n'ē taama
'ii^n'yā^n, ndúúcū 'ii^n'yā^n chí itá'á yā
ye^n'ē taama yā. Nducué^n'ē 'ii^n'yā^n
s'ee^n nguɛ́ɛ́ cuuvi nndaá yā naachi
Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyu^n yā. 11 'Tiicá
ntúū^n diīi^n ndís'tiī. Dinuu^{n}ndí nī
tiempo chi 'āā chó'ōo naati maa^n ní
Ndyuūs n'diichí yā ndís'tiī tan'dúúcā
chi 'āā ntɛ́ɛ́ vɛɛ nuu^{n}ndi ye^n'é nī
cáávā Jesucristo. Maa^n ní ndís'tiī ní
dií^n nī nducué^n'ē chi n'daacā ti ye^n'é
Jesucristo ndís'tiī. Ní Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs ye^n'ē yú canéé ndúúcu
nī.

Ye^n'e chi n'daācā chi dii^n yú

12 Tanducué^n'ē chi nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
cuuvi dií^n, naati nducue^n'ē chi
n'daacā nguɛ́ɛ́ ne^n'é dií^n, ti nguɛ́ɛ́
n'dai chi dií^n. Cuuvi dií^n tanducué^n'ē
chi ne^n'é chi n'daacā, naati nguɛ́ɛ́
necio caneé ye^n'ē mar 'áámá
dendu'ū. 13 Cuaacu chi yúutɛ̄ chi
che'e yú ní caavā chɛɛti yú. Chɛɛti
yú ní ne^n'e che'e yuūtɛ̄. Naati
Ndyuūs di'cuiinú yā yuūtɛ̄ chi che'e
yú ndúúcū cuerpo ye^n'e yú ndúúcū
chi vɛ́ɛ́ ye^n'ē. Nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'ma^n
yú chi Ndyuūs teé yā cuerpo ye^n'e
yú chi n'daataá n'diichí yā sa^n'ā.
Ndyuūs dií^n yā chi s'uuú^n chi cuuvi
ye^n'é yā ní cuerpo ye^n'ē yú ní ye^n'é
Dendyuūs. 14 Jesucristo chi 'iivi
yú, Ndyuūs nducuée^n yā ye^n'ē
nguaa^n tiná^n'ā. 'Tiicá ntúū^n Ndyuūs
nadacueē^n ntúu^n yā s'uuú^n ndúúcū
poder ye^n'é yā.
15 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ deenu ndís'tiī chi
cuerpo ye^n'é nī ní ye^n'e Cristo? ¿'Áá
cuta'á nī 'áámá sa^n'ā chi ye^n'e Cristo
ní dií^n nī chi sa^n'ā mii^n ye^n'ē 'áámá
n'dáátāa chi 'yaa^n sa^n'ā ye^n'ē tá?
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ 'cuáa^n yā chi 'tíícā.
16 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ deenu ndís'tiī chi sa^n'ā
chi ca^n'a sa ndúúcū n'daātāa chí
'yaa^n sa^n'ā ye^n'ē tá nduuvi 'aama
nú yā? 'Iivú Ndyuūs nga^n'a yā ndii
cuáá^n vmnaa^n naachi canéé nguū^n
na libro ye^n'e yā 'tiicā: Naachí
na'uuví yā ní nduuvi 'aama cuerpo
núú yā. 17 S'uuú^n chi i'teenu yú
Jesucristo chí 'iivi yú canee yú
ndúúcū dáámá espíritu chí ye^n'ē
Jesucristo.
18 Ndís'tiī n'daataá, nguɛ́ɛ́ ca^n'á nī
ndúúcū sa^n'ā, o sa^n'ā nguɛ́ɛ́ ca^n'á nī
ndúúcū n'daataá, chi idinuu^{n}ndí nī
ti idii^n nuu^{n}ndí nī ndúúcū cuerpo
ye^n'e maá^n nī. Castigo ye^n'ē nuu^{n}ndi
mii^n 'áámá cūnee na cuerpo ye^n'é
nī. Taná^n'a ca nuu^{n}ndi chi idií^n nī
ní nguɛ́ɛ́ contra cuerpo chi ye^n'e
maá^n nī. 19 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ deenú ndís'tiī

chi cuerpo ye^{n}'é nī chíí^{n} chí yaācū
ye^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
chi canéé ndúúcū ndís'tiī? Ndyuūs
tee yā Espíritu N'dai ye^{n}'e yā
ndís'tiī. Maa^{n} ni cuerpo ye^{n}'e nī
nguέέ ye^{n}'e maá^{n} nī ti ye^{n}'e Espíritu
N'dai chi ye^{n}'e Ndyuūs. Ní Ndyuūs
tee yā ndís'tiī Espíritu N'dai ye^{n}'é
yā. 20 Chuū ní cáávā Jesucristo cái
yā ndís'tiī ndúúcū 'áámá precio chi
nééné ya^{n}'ai chii'vε. Cáávā chuū
dich'εεtέ nī Dendyuūs ndúúcū
nuu^{n}má^{n} cuerpo ye^{n}'e nī ti ndís'tiī
ní ye^{n}'é Ndyuūs ndís'tiī.

Pablo ca'á yā consejo 'ii^{n}'yā^{n} chí n'giindivaacu yā

7 Maa^{n} ní idinguú^{n} ní
nan'guεεcútā^{n}'a ye^{n}'e
preguntas chi dingúu^{n} nī ye^{n}'é.
N'daacā chi 'aama sa^{n}'ā nguέέ
'caandavaacu sa. 2 Naati 'tíícā.
Deenú chi sa^{n}'ā ne^{n}'e sa cūnee
sa ndúúcū n'daataá. Cáávā chuū
n'dááca chi 'caandavaacu sá ní vέέ
n'daataá ye^{n}'ē sa. 'Tiicá ntúū^{n} chi
'aama n'daataá 'caandavaacu tá ní
vέέ sa^{n}'ā ye^{n}'ē tá. 'Tíícā ní nguέέ
dií^{n} yā nuu^{n}ndi. 3 Sa^{n}'ā ní canéé chí
cun'diití sá ndúúcū n'daataá ye^{n}'ē
sa. 'Tiicá ntúū^{n} n'daata mii^{n} canéé
chí cun'diití tá ndúúcū sá^{n}'ā ye^{n}'ē
tá. 4 N'daataá chi n'gííndivaacu
tá, cuerpo ye^{n}'ē tá nguέέ ye^{n}'ē
tá dámaā^{n} tá ti ye^{n}'e sa ndúúcu
tá. 'Tiicá ntúū^{n} sa^{n}'ā mii^{n}. Cuerpo
ye^{n}'ē sa nguέέ ye^{n}'ē sa dámaā^{n} sa ti
ye^{n}'ē sa ndúúcu tá. 5 Dií^{n} nī cumplir
ndúúcū n'daata ye^{n}'e nī o isa^{n}'ā
ye^{n}'é nī. Nduuti chi nduu 'uuví nī
canee yiinú nī ye^{n}'ē 'áámá tiempo
chi 'áámá caa^{n}ma^{n}ngua'á nī ní ndeé
nī ndúúcū 'iivú Ndyuūs, tuu'mí
chuū ní chi dií^{n} nī cumplir tiempo
'cūū. 'Cuiinū caa^{n}ma^{n}ngua'á nī
ndúúcū 'iivú Ndyuūs, tuu'mi ní dií^{n}
nī cumplir ndúúcū isa^{n}'ā o n'daataá
ye^{n}'e nī. Nduuti chi nguέέ dií^{n} nī
'tuucā, tuu'mi ní cuuvi ne^{n}'é nī ca^{n}'á
nī ndúúcū táámá sa^{n}'ā o n'daataá.
Ní yáá^{n}n'guiinūu^{n} n'diichínēē^{n} sa
ndís'tiī ne^{n}'e chi nguέέ dií^{n} nī
cumplir ndúúcū isá^{n}'ā o n'daataá
ye^{n}'e nī. Ní cuuvi dií^{n} nī nuu^{n}ndi.
6 'Úú nguέέ caa^{n}'má^{n} ndis'tiī
chii^{n} chi dií^{n} nī, ndís'tiī chi ne^{n}'é
nī 'caandavaacú nī. Nguέέ teé chuū
tan'dúúcā 'áámá ley. 7 Ti ne^{n}'é chi
nducyaaca sa^{n}'ā nguέέ 'caandavaacu
sa ní cūnee sa dámaā^{n} sa tan'dúúcā
chi 'úú caneé, naati nguεε cuuví chi
'tíícā. 'Úú deenu chi Ndyuūs ca'á yā
'áámá 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chii^{n} chi cuuvi
dií^{n} yā.
8 'Úú nga^{n}'á ngīi sa^{n}'ā n'gaiyáa o
n'daataá n'gaiyáa ndúúcū n'daataá
n'guá'āa chi n'daacā chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
nguέέ 'caandavaacú yā ní cunee
yā dámaá^{n} yā tan'dúúcā chi 'úú
caneé. 9 Nduuti chi nguέέ cuuvi
'cuεεtinée yā damaá^{n} yā, tuu'mi
ní 'caandavaacú yā. Ti n'daacā chi
'caandavaacú yā ní nguέέ cūnee
yā ndúúcū deseo chi sa^{n}'ā ne^{n}'e sa
n'daataá o n'daataá ne^{n}'e tá sa^{n}'ā.
10 Chuū nga^{n}'á ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chí
n'giindivaacu yā. Sa^{n}'ā mii^{n} nguέέ
divíi sa n'daataá ye^{n}'ē sa, o tá^{n}'ā mii^{n}
nguέέ divii tá isá^{n}'ā ye^{n}'ē tá. Chuū chi
ley ye^{n}'e Ndyuūs. 11 Ndúúti chi 'áámá
n'daataá divíi tá ye^{n}'e isa^{n}'ā ye^{n}'ē ta
caati nguέέ yaa^{n} yiinú tá ndúúcū isa^{n}'ā
ye^{n}'ē tá, tuu'mi ní 'āā ntέέ 'caandavaacu
tá ndúúcū taama sá^{n}'ā. 'Tiicá ntúū^{n}
sa^{n}'a ye^{n}'ē tá nguέέ cu'nee^{n} sá n'daataá
ye^{n}'ē sa cucáávā taama n'daataá.

12 Maa^{n} ní chuū chí nga^{n}'á ngīi
taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ni cosa tan'dúúcā chi
deenú chi n'daacā cááva yā. Ní chuū
ní nguɛ́ɛ́ ley ye^{n}'e Ndyuūs. Nduuti
chi 'áámá sa^{n}'ā chi i'teenu Ndyuūs
ní n'daataá ye^{n}'ē sa ní nguɛ́ɛ́ i'teenu
tá, tuu'mi nguɛ́ɛ́ cu'nee^{n} sa n'daataá
ye^{n}'ē sa nduuti chi tá^{n}'ā mii^{n} n'daacā
canee tá ndúúcū sa. 13 'Tiicá ntúū^{n},
n'daataá chi i'teenu tá ní sa^{n}'ā
ye^{n}'e tá nguɛ́ɛ́ i'téénu sa ni n'dááca
canee tá ndúúcū sa, tuu'mi nguɛ́ɛ́
cu'nee^{n} tá isá^{n}'ā ye^{n}'ē tá. 14 Sá^{n}'ā
ye^{n}'ē tá chi nguɛ́ɛ́ i'téénu sa ní cuuvi
ye^{n}'é Jesucristo sa^{n}'ā mii^{n} cucáávā
n'daataá ye^{n}'ē sa chi i'teenu tá. 'Tiicá
ntúū^{n}, n'daataá chi nguɛ́ɛ́ i'teenu tá
ní cuuvi ye^{n}'é Jesucristo n'daataá mii^{n}
cucáávā isa^{n}'ā ye^{n}'e tá chi i'teenu
sa. Ndúúti chi nguɛ́ɛ́ 'tíícā, tuu'mi ní
nguɛ́ɛ́ cuuví ye^{n}'e Jesucristo daiyá
yā. Naati 'tíícā, tuu'mi ní cuuví ye^{n}'e
Jesucristo daiyá yā. 15 Naati nduuti
chi sa^{n}'ā o n'daata chi nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā Señor Jesucristo nguɛ́ɛ́ cūnee
n'dááca sa^{n}'ā mii^{n} ndúúcū n'daataá
ye^{n}'ē sa, o n'daataá míí^{n} ndúúcū
isa^{n}'a ye^{n}'ē tá chi i'téénu yā Señor
Jesucristo, tuu'mi ní cuuvi divíi
yā ye^{n}'e ví'ī. 'Ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā
Jesucristo nguɛ́ɛ́ a fuerza chi cuneé
yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛɛ i'téénu
yā Señor Jesucristo. Ndyuūs ne^{n}'é
yā chi 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Señor
Jesucristo cunee n'dááca yā ndúúcū
vaadī 'diīi^{n}. 16 Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu nī Señor Jesucristo, ¿táácā
cuuvi deenú nī nduuti chi cuuvi
dinguá^{n}'ai nī isa^{n}'a ye^{n}'é nī o n'daataá
ye^{n}'é nī? Nguɛ́ɛ́ cuuvi déénu nī chuū
chi 'tíícā.

17 Ndyuūs ye^{n}'ē yú yaa'ví yā s'uuú^{n}
chi ye^{n}'é yā s'uuú^{n}. Ní tee yā 'áámá
'áámá s'uūú^{n} ntii^{n}nyu^{n} s'uuú^{n} chí
ye^{n}'é yā chí itunee^{n} s'uūú^{n}. Ní 'íícú
vɛ́ɛ́ ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs ye^{n}'ē
'áámá 'áámá s'uūu^{n}. Ní canee chi
'cuɛɛtinee yú n'daacā tan'dúúcā
Ndyuūs ne^{n}'e yā chi dii^{n} yú. 'Tíícā
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} 'úú ye^{n}'ē nducyáácá
yáacū. 18 Nduuti chi Ndyuūs yaa'ví
yā 'áámá sa^{n}'ā ye^{n}'ē ndaata Israel
chi cuuvi ye^{n}'e yā ní 'ii^{n}'yā^{n} 'āā
dií^{n} yā circuncidar cuerpo ye^{n}'e
sa^{n}'ā mii^{n} ndii chi 'líí^{n} sa tan'dúúcā
chí nga^{n}'a ley ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ndaata
Israel, 'āā canee sa 'tíícā. Ndúúti
chi Ndyuūs yaa'ví yā 'áámá sa^{n}'ā
chi cuuvi ye^{n}'é yā ní sa^{n}'ā mii^{n} nguɛ́ɛ́
ye^{n}'ē ndaata Israel ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā
circuncidar cuerpo ye^{n}'e sa^{n}'ā mii^{n},
'āā canee sa 'tíícā. 19 Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
nanáá^{n} Ndyuūs nduuti chi dií^{n} yā
circuncidar cuerpo ye^{n}'e sa^{n}'ā o
nguɛ́ɛ́. Dámaā^{n} dichíí'vɛ̄ nduuti
chi cu'teenu yú Jesucristo ní dii^{n}
yú tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^{n}'é yā.
20 Tan'dúúcā chi ndís'tiī 'āā canee
nī taachí Ndyuūs yaa'vi yā 'áámá
'áámá ndís'tiī 'tiicá ntúū^{n} cuneé
nī. 21 Taachi Ndyuūs yaa'ví yā n'diī
chi cuuvi ye^{n}'é yā, nduuti chi n'diī
canéé nī tan'dúúcā chi canéé 'ii^{n}'yā^{n}
chi canéé caadi 'iiyu ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
na^{n}'a yā nguɛ́ɛ́ nacádiinúú^{n} nī
dɛ'ɛ̄ vɛɛ ye^{n}'ē chúū. Ní nduuti chí
cuuvi canee libre ndís'tii, chí dií^{n}
nī ntii^{n}nyu^{n} caadi 'iiyu tuu'mi ní
ca^{n}'á nī. Ní cunée nī libre. 22 Taachí
Ndyuūs yaa'ví yā 'ii^{n}'yā^{n} chi canéé
caadi 'iiyu ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} i'téénu
yā Jesucristo, 'ii^{n}'yā^{n} canéé yā
tan'dúúcā chi libre, tī canee libre
yā ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
canéé libre taachí Ndyuūs yaa'ví
yā 'ii^{n}'yā^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nguɛ́ɛ́ libre

ti dichíí'vɛ yā Ndyuūs. 23 'Iivú
Ndyuūs ní cái yā ndís'tiī ndúúcū
'áámá precio chi nééné ya^{n}'ai chii'vɛ̄
ti yuuú^{n} ye^{n}'e daiyá yā. Maa^{n} ní
ndís'tiī ní ye^{n}'é Ndyuūs ndís'tiī.
Ní dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs.
Nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi nguɛɛ i'téénu
yā Jesucristo nga^{n}'a yā chī dií^{n} nī.
24 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, ca'áámá
ca'áámá ndís'tiī canéé nī ndúúcū
Ndyuūs. Naachi canéé nī míí^{n} canéé
Dendyuūs ndúúcu nī.

25 'Úú ca'á 'áámá consejo ye^{n}'ē
n'daataá chi nguɛ́ɛ́ n'giindivaacu
tá. Deenú chi nga^{n}'á tan'dúúcā chí
Dendyuūs né^{n}'é yā, naati chuū ní
nguɛ́ɛ́ ley ye^{n}'é yā. 'Úú Pablo 'úú
chi i'teenú Ndyuūs. Ní Ndyuūs
ch'i^{n}'í yā 'úú chii^{n} chi 'úú dií^{n} ní
nga^{n}'á. 26 'Úú nadacadiinúú^{n} chi
n'daacā chi sa^{n}'ā s'ee^{n} 'cuɛɛtinée sa
damaā^{n} sa. Ti maa^{n} ní deenu yú chi
ndaā tiempo chi n'geenu yú ngii.
27 Ndís'tiī sa^{n}'ā chi vɛ́ɛ́ n'daataá ye^{n}'é
nī, nguɛ́ɛ́ cu'nee^{n} nī tá^{n}'ā. Ndís'tiī
sa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́ n'daataá ye^{n}'é nī
nguɛ́ɛ́ in'nuú^{n} nī n'daataá chi cuuvi
ye^{n}'é nī. 28 Nduuti chi 'áámá sa^{n}'ā
ch'iindivaacu sa, nguɛ́ɛ́ dinuū^{n}ndí
sa. Nduuti chi n'daataá míí^{n}
'caandavaacú tá, nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí
tá. 'Úú nadacádiinúú^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n}
chi ch'iindivaacu yā ní 'cueenu cá
yā cuuvi. Nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi ndís'tiī
'cueenu cá nī cuuvi.

29 Chuū nga^{n}'á ngīi ndís'tiī
hermanos ye^{n}'é: Nguɛ́ɛ́ 'naa^{n} tiempo
'cuɛɛtinée yú i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Sa^{n}'ā
chi vɛ́ɛ́ n'daataá ye^{n}'ē sa ñdii^{n} sa
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e 'iivú Ndyuūs vmnáá^{n}
vmnaa^{n} nguɛ́ɛ́ ti ne^{n}'e n'daataá ye^{n}'ē
sa. 30 Nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī cuenta ye^{n}'e dɛ'ɛ̄
vɛɛ chi chó'ōo ye^{n}'é nī. Nduuti chi
ngɛɛcú nī ye^{n}'e 'aama tiná^{n}'ā nguɛ́ɛ́
'naa^{n} tiempo cuɛɛcú nī. Nduuti
chi yeenú nī ti vɛ́ɛ́ 'áámá 'viicu
nguɛ́ɛ́ 'naa^{n} tiempo cunéé vaadī
yeenú nanáa^{n} nī. Nduuti chi ngái nī
tuu'mi ní ngáácú nī chi nguɛ́ɛ́ 'naa
tiempo cunee. 31 Ní ndís'tiī chi vɛ́ɛ́
negocio ye^{n}'é nī ye^{n}'ē cosa chi vɛ́ɛ́
ná i^{n}'yee^{n}dí 'cūū, nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛtineé
nī dámaā^{n} ye^{n}'e chuū, ti i^{n}'yee^{n}dī
ndúúcū nducué^{n}'ē chi vɛɛ ye^{n}'ē ní
chó'oó.

32 'Úú ne^{n}'é chi nguɛ́ɛ́ nadacádííinuu^{n}
nī ye^{n}'é dendu'ū chi vɛ́ɛ́. Sa^{n}'ā s'ee^{n}
chi nguɛ́ɛ́ n'giindivaacu sa ndɛ́ɛ
sa cuidado ye^{n}'e dendú'ū chi ye^{n}'ē
'iivú Ndyuūs. Ní idii^{n} sa tan'dúúcā
chi ne^{n}'é Ndyuūs. 33 Sa^{n}'ā chi
n'giindivaacu sa ndɛ́ɛ sa cuidado
ye^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū táácā
cuuvi cunee yíínūu n'daataá ye^{n}'ē
sa. 34 'Tiicá ntúū^{n} idii^{n} n'daataá chí
n'gííndíváacu tá. 'Áámá n'daataá
chí nguɛ́ɛ́ n'giindivaacu tá ndɛ́ɛ tá
cuidado ye^{n}'e dendu'ū ye^{n}'e 'iivú
Ndyuūs. Ní dii^{n} tá ndúúcū nuu^{n}ma^{n}
staava ye^{n}'ē tá nducué^{n}'ē chi ne^{n}'e
Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ 'tíícā idii^{n} n'daataa
chí n'gīīndivaacu tá. Ndɛ́ɛ tá cuidado
ye^{n}'e nducué^{n}'ē ye^{n}'ē vaacu tá ni
táácā chi cuuvi cunee yíínūu isa^{n}'ā
ye^{n}'ē tá.

35 Nga^{n}'á ngīi ndis'tiī chuū: Nguɛ́ɛ́
chi nguɛ́ɛ́ 'caandavaacú nī ti ne^{n}'é
chi ndís'tiī ní cuuvi cunee n'daaca
cá nī. Ne^{n}'é chi ndís'tiī dií^{n} nī
ndúúcū nuu^{n}ma^{n} staava ye^{n}'e nī
chii^{n} chi cuuvi dichíí'vɛ̄ ca Ndyuūs.
Ní cu'neé^{n} nī nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chí cuuví nī.

36 Nduuti chi 'áámá sa^{n}'ā
nadacádiinuu^{n} sa chi n'daacā

chi daiya sa chi n'daataa cuiinu
'caandavaacu tá ti vɛ́ɛ́ nduuyu ye^{n}'ē
tá tuu'mi ní cuuvi dii^{n} sa n'daacā
caava tá. Ní 'caandavaacú tá. Chuū
ní nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi. 37 Nduuti chi
táámá sa^{n}'ā mii^{n} nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e sa chi
daiya sa 'caandavaacu tá ti canéé
ditiinú sa na staava ye^{n}'ē sa chi
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e sa 'caandavaacu tá,
tuu'mi ní cunee libre sa. Ní cuuví
dii^{n} sa chɛɛ chí ne^{n}'ē sa. Ní dii^{n} sa
cuidado tá^{n}'ā daiya sa. Ní n'daacā
idii^{n} sa. 38 Sa^{n}'ā chi nga^{n}'a sa chi
n'gīīndivaacu tá, o sa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́
ne^{n}'e sa chi 'caandavaacú tá, nduu
'uuví sa^{n}'ā mii^{n} din'daacá sa. Naati
n'daacā ca idii^{n} sa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e
sa chi 'caandavaacú tá.
39 N'daataá chi n'gíídívaacu tá
canéé chi 'cuɛɛtinee tá ndúúcū
isa^{n}'ā ye^{n}'ē tá núú^{n}má^{n} ne^{n}'e chí
cándúúchi sá. Ndúúti chi 'cuūvī
sa^{n}'ā ye^{n}'e tá tuu'mi ní cuuví
'caandavaacu tá ndúúcū táámá
sa^{n}'ā chi i'téénu sa Jesucristo. 40 'Úú
inadacádiinúú^{n} chí n'daacā ca ye^{n}'ē
tá chi 'aa ntɛ́ɛ́ 'caandavaacu tá.
Chuū chi nga^{n}'á nguɛ́ɛ́ dámaā^{n} ye^{n}'e
chi 'úú nadicádiinúú^{n} ti tan'dúúcā
chi ne^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs.

Ye^{n}'e yuūtɛ chi 'ii^{n}'yā^{n} cá'a yā ye^{n}'ē nátai ye^{n}'e ídolos

8 Maa^{n} ní idinguú^{n} taama chi
ye^{n}'e yuūtɛ ye^{n}'e 'iiti chi 'ii^{n}'yā^{n}
'caa^{n}'nú^{n} yā ní cá'a yā yuūtɛ mii^{n}
ye^{n}'ē nátaī cáávā ídolos. Deenu yú
chi nducyaaca yú deenu yú 'tɛɛ
ye^{n}'e chuū. 'Ii^{n}'yā^{n} chi nadacadiinúú^{n}
yā chi deenú cá yā cuuvi dich'ɛɛtɛ́
maá^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'é yā
Ndyuūs ní ne^{n}'é yā hermanos, 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} né^{n}'é yā chi taná^{n}'ā hermanos
chi cuuvi déénu cá yā ye^{n}'e Ndyuūs.
2 'Ii^{n}'yā^{n} chi nadacádiinúú^{n} yā
chi deenu yā nguɛ́ɛ́ tanducué^{n}'ē
deenu yā tan'dúúcā chi canéé chi
cuuví deenu yā. 3 Nduuti chi 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} diné^{n}'e yā Ndyuūs, tuu'mi
ní Ndyuūs inaa^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}.
4 Maa^{n} ní 'úú ne^{n}'é chi cadiinúú^{n} nī
ye^{n}'e yuūtɛ chi 'ii^{n}'yā^{n} cá'a yā ye^{n}'e
nátaī ye^{n}'e ídolos. Deenu yú chí
ídolos nguɛ́ɛ́ cánduuchi. Deenu yú
ti 'áámá n'dyá^{n}'ā Ndyuūs chi vɛɛ
yā ní nguɛ́ɛ́ ca táámá yā. 5 'Ii^{n}'yā^{n}
nga^{n}'a yā chi néénéé vɛ́ɛ́ cá ídolos
na yá^{n}'āa 'cūū nííicú nanguuvi váá.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'á yā chi cosa s'ee^{n} ní
dendyuūs s'ee^{n}. 6 S'uuú^{n} deenu yú
chi vɛ́ɛ́ 'áámá nuú^{n} Ndyuūs ye^{n}'ē
yú. Ndyuūs Chiida yú chi din'dái
yā tanducué^{n}'ē dendu'ū. Ní Ndyuūs
dií^{n} yā chi cuuvi ye^{n}'é yā s'uuú^{n}. Vɛ́ɛ́
'áámá n'dyá^{n}'a 'iivú Ndyuūs ye^{n}'ē yú
chi Jesucristo. Ndyuūs Chiida yú
ndúúcū Jesucristo daiyá yā din'dái
yā tanducue^{n}'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́.
Jesucristo ye^{n}'ē yú tee yā vida ye^{n}'ē
yú cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
7 Nguɛ́ɛ́ nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Jesucristo deenú yā chi
'aama n'dyá^{n}'ā Dendyuūs vɛɛ yā. Ndii
maa^{n} ní ná^{n}'a yā ní i'téénu yā chi
canduuchi ídolos. Taachi 'ii^{n}'yā^{n} cá'a
yā yuūtɛ ye^{n}'ē nátai ye^{n}'e ídolos, ní
i'téénu yā chi ca'a yā yuūtɛ nátai ye^{n}'é
dendyuūs s'ee^{n}. Ní taachi 'ii^{n}'yā^{n} chi
duu'ví deenú yā ye^{n}'e Ndyuūs che'é
yā yuūtɛ ye^{n}'e nátai s'ee^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
nadacádíínuu^{n} yā chi vɛ́ɛ́ nuū^{n}ndī
ye^{n}'e yā. 8 Ndyuūs nguɛ́ɛ́ dii^{n} cuenta
yā ye^{n}'ē s'uuú^{n} nduuti chi nge'e yú
yuūtɛ mii^{n} o nguɛ́ɛ́. Nduuti chi nge'e
yú yuūtɛ mii^{n} nguɛ́ɛ́ idii^{n} chi n'daacā

ca yú. Nduuti chi nguɛ́ɛ́ che'e yú nguɛ́ɛ́
idii^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ca yú. 9 Ndís'tiī
chi déénu nī chɛɛ chi Ndyuūs ne^{n}'é yā
chi dii^{n} nī, 'caandiveé^{n} nī. Nguɛ́ɛ́ dii^{n}
nī dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi 'ii^{n}'yā^{n} chi duu'vī déénú
yā ye^{n}'e Jesucristo cuuvi nacádííinuu^{n}
yā chi vɛɛ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā. 10 'Úú
nga^{n}'á ngīi ndís'tiī chi canee diituu
cá nī chi i'téénu cá nī Ndyuūs. Deenú
nī chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e nī
taachi chi snéé na mesa ye^{n}'e níí'vɛ̄ɛ̄
ye^{n}'e yaācū ye^{n}'e ídolos. Naati 'ii^{n}'yā^{n}
chi duu'vī déénu yā ye^{n}'é Jesucristo
cuuvi n'diichí yā ndís'tii, tuu'mi ní
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi nadacadiinúú^{n} yā
chi ndís'tiī 'tɛɛ 'tɛɛ i'téénu nī ídolos.
'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} cuuvi dií^{n} yā tan'dúúcā
ndis'tii idií^{n} nī. Ca^{n}'á yā che'é yā yuūtɛ̄
mii^{n} ní dií^{n} yā sentir chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā. 11 'Áárá chi cuuvi che'é nī
yuutɛ́ 'cūū ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^{n}'é nī nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é nī chi hermanos
chi duu'vī deenú yā ye^{n}'ē Jesucristo
dií^{n} yā 'tíícā, caati nguɛɛcúndií yā
ní 'tɛɛ 'tɛɛ i'téénu yā ídolos. Ní 'tíícā
idii^{n} hermanos ní Cristo ch'īi yā na
cruz ntúū^{n} caavá yā. 12 Taachí dií^{n}
nī 'tuucā 'tíícā idinuu^{n}ndí nī contra
Cristo níícú contra ye^{n}'e hermano chi
duū'vī déénu yā ye^{n}'ē Jesucristo. Caati
hermanos mii^{n} 'tɛɛ 'tɛɛ i'téénu yā
ídolos, ní vɛ́ɛ́ nuū^{n}ndi ye^{n}'e yā. 13 'Úú
nacádiinúú^{n} ye^{n}'e chuū 'tíícā. Nduuti
chi 'úú che'é yuūtɛ̄ mii^{n}, ni 'úú dií^{n} chi
hermano chi duu'vī deenú yā ye^{n}'ē
Jesucristo che'é yā ní vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndí yā,
tuu'mi ní 'āā ntɛ́ɛ́ che'é yuūtɛ̄ mii^{n}.

Pablo ca'á yā orden ti 'áámá apóstol ye^{n}'é Jesucristo

9 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'úú Pablo 'áámá
apóstol 'úú ní cuuvi dií^{n}
nducue^{n}'ē chi nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi? ¿'Áá
nguɛ́ɛ́ 'úú nngua^{n}'āī 'úú? 'Úú n'diichí
Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú. 'Úú candɛɛ́
nduudu cuaacu ye^{n}'e Ndyuūs. Ni
ndís'tiī i'téénu nī nduudu mii^{n} caavā
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é. 2 Nduuti chi taná^{n}'a
yā nguɛɛ i'téénu yā chi 'úú apóstol
'úú, ndís'tiī i'téénu nī chi cuaacu.
Ndís'tiī ní tan'dúúcā sello 'tiicá
nī, ti i'téénu nī Señor Jesucristo.
Ní deenú nī chi 'úú 'aama apóstol
ye^{n}'e Señor Jesucristo. Ndís'tiī ní
ye^{n}'e Jesucristo caavā chi 'úú candɛɛ́
nduudu mii^{n}.
3 'Ii^{n}'yā^{n} chi itíínguunee^{n} yā 'úú
ye^{n}'ē chi 'úú chi 'aama apóstol, 'túúcā
nan'guɛɛcúta^{n}'á ye^{n}'e yā. 4 Nús'uu chi
apóstoles ¿'áá nguɛ́ɛ́ tuneé^{n} 'nū chi
ché'é 'nū ní cú'ú 'nū ndúúcū ndís'tiī
na vaacu nī? 5 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ tuneé^{n}
'nū chi 'áámá 'áámá 'nū candɛɛ́ 'nū
n'daataá ye^{n}'e 'nū taachi ca^{n}'a 'nū
cuaa^{n} cyúúní? 'Túúcā diīi^{n} taná^{n}'ā
apóstoles, ndúúcū hermanos chi
ye^{n}'e Jesucristo, ndúúcū hermano
Pedro. 6 Dámaā^{n} 'úú ndúúcū Bernabé
dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n} cáávā chi ché'é 'nū.
7 ¿Du'ú soldado dii^{n} sa gastar tuumi
caavā gastos ye^{n}'e sa taachi dii^{n} sa
ntii^{n}nyu^{n} mii^{n}? ¿Du'ú sa^{n}'ā ngiichi
sa díí'yú uvas ní 'áá nguɛ́ɛ́ cuuvi
ché'é sá ye^{n}'ē? ¿Du'ú 'ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n}
cuidado 'áámá taa^{n} 'iiti cuūchī ní
'áá nguɛ́ɛ́ cuuvi cu'ú yā leche ye^{n}'ē
'iiti mii^{n}? 8 'Úú nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á chuū
tan'dúúcā chi nga^{n}'a sa^{n}'a chi ca'a
orden. Nga^{n}'á chuū, ti 'tíícā nga^{n}'a
ley ye^{n}'e Moisés mii^{n}. 9 Canee nguū^{n}
na libro ye^{n}'é Ndyuūs chi ley chi
Moisés dinguú^{n} yā chi 'tíícā: Nguɛ́ɛ́
cu'nuú^{n} nī yaana duutú tī chi inde'ei
nuú^{n} tī nguaa^{n} trigo chi nguɛ́ɛ́ cuuvi
che'é tī: ¿'Áá ndɛɛ cuidado Ndyuūs
dámaā^{n} 'iiti? Nguɛ́ɛ́ 'túúcā. 10 Cáávā

nús'uu, ní cuaacu níí^{n}nyú^{n} canéé
nguū^{n} 'tíícā: 'Ii^{n}'yā^{n} chí di'cuūndú
yā 'iiti ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi yiinenaá^{n}
yā 'iiti chi inde'ei nuú^{n} tī nguaa^{n}
trigo, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní cunee ngiinú
yā cosechā ye^{n}'e yā. 11 Candɛɛ́ 'nū
nduudu ye^{n}'é Ndyuūs nguaa^{n}
ndís'tiī taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n}
nī nduudu mii^{n}. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ tée
nī nús'uu necesidades ye^{n}'é 'nū?
12 Nduuti chi taná^{n}'ā apóstoles cuuvi
cuta'á yā necesidades ye^{n}'é yā ye^{n}'e
ndís'tiī, ¿'áá nguɛ́ɛ́ cuuvi cuta'á
'nu necesidades ye^{n}'é 'nū dendú'ū?
Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} 'nū chi ndís'tiī tée nī
necesidades ye^{n}'é 'nū naatí chi chɛɛ́
'nū nducué^{n}'ē dendu'ū, caati 'ii^{n}'yā^{n}
cuuvi cu'téénu yā nduudu ye^{n}'e 'iivú
Ndyuūs. 13 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénú ndís'tiī
chuū ndii tiempo chi 'aa chó'ōo ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaacū
templo? 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} che'é yā comida
ye^{n}'e yaācū. 'Tiicá ntúū^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} chi
dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e nátai, 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} che'é ntúu^{n} yā chi vɛ́ɛ́ nátai chí
'ii^{n}'yā^{n} ndɛ́ɛ yā ndaa yā nátai. 14 'Tíícā
nga^{n}'a Señor 'iivú Ndyuūs ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} chi candɛɛ́ yā nduudu ye^{n}'e
evangelio chí nduudu ngai ye^{n}'é
Jesucristo. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} 'cuɛɛtinée yā
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Señor
Jesucristo, ní ca'á yā 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n} chi
che'é yā. 15 'Úú nguɛ́ɛ́ sta'á túumī
ye^{n}'é nī, ní nguɛ́ɛ́ che'é dɛ'ɛ̄ vɛɛ, ti teé
túumī ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́ dinguú^{n} chuū
chi 'tíícā dií^{n} nī nduucú. N'dáácā
ca ye^{n}'é chi 'cuūví ní mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^{n}'ma^{n} yā chi
'úú candɛɛ́ ndúúdu cuaacu ye^{n}'e
Dendyuūs cáávā chi nadíí'vɛ yā 'úú.

16 'Áárá chi nga^{n}'á evangelio chí
ndúúdú ngai ye^{n}'é Jesucristo 'úú
nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^{n}'má^{n} chi 'úú chi
ch'ɛɛtɛ́. Canéé chí caa^{n}'má^{n} ye^{n}'é
evangelio, ti cáávā chuū chíí^{n} chi
Ndyuūs dicho'ó yā 'úú. Nééné
'cueenú cuuvi nduuti chi nguɛ́ɛ́
caa^{n}'má^{n} ye^{n}'ē evangelio. 17 Ndúúti
chi caa^{n}'má^{n} ye^{n}'e evangelio ti dií^{n}
buscar ntii^{n}nyu^{n} mii^{n} tuu'mi ní
Ndyuūs nadíí'vɛ yā 'úú, naati nguɛɛ
'tíícā. Cáávā chuū canéé chi caa^{n}'má^{n}
evangelio chí ndúúdú ngai ye^{n}'ē
Jesucristo. 18 ¿Dɛ'ɛ́ ndaacā ye^{n}'ē 'úú?
Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndaācā ye^{n}'é. Cáávā
'úú nadíí'vɛ ye^{n}'é chii^{n} chi nga^{n}'á
ndúúdú ngai. 'Úú caa^{n}'má^{n} nduudu
ngai ye^{n}'é Jesucristo ní yeenú taavi
'úú ti nguɛ́ɛ́ cuta^{n}'á dendú'ū ye^{n}'e
nī. Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} chi ndís'tiī tee
nī 'úú dɛ'ɛ̄ vɛɛ cáávā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
'aara chi cuaacu chí canéé chí dií^{n}
nī.

19 N'daacā caneé 'tíícā. Nguɛ́ɛ́
du'ū vɛɛ cuuvi caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é, ti 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ yā
'úú. 'Úú dichíí'vɛ nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
'iicu cuuvi cu'téénu yā Jesucristo
ye^{n}'ē yú. 20 'Áárá chi maa^{n} nguɛ́ɛ́
costumbre ye^{n}'é chi idií^{n} tan'dúúcā
chi nga^{n}'a ley ye^{n}'ē Moisés, naati
taachi caneé nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} hebreo
s'ee^{n} chi dií^{n} yā tan'dúúcā chi
nga^{n}'a ley ye^{n}'ē Moisés, 'tíícā
idií^{n} dendu'ū. Idií^{n} 'tiicā ní 'iicu
'ii^{n}'yā^{n} hebreo s'ee^{n} cuuvi cu'téénu
yā Jesucristo. 21 Taachi 'úú caneé
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi 'āā vi'i cā ley
ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́ ti ley ye^{n}'ē Moisés
mii^{n}, 'úú idií^{n} tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
Naati nguɛ́ɛ́ idií^{n} cosa chi Ndyuūs
nguɛɛ ne^{n}'é yā chi 'úú dií^{n}. 'Tíícā
idií^{n}, ní 'íícú 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} cuuvi
cu'téénu yā Jesucristo. 22 Taachi
caneé nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi duūvā
tuu'mi 'úú idií^{n} tan'dúúcā 'aama chi

duūvā, ní 'iicu cuuvi cu'téénu yā
Jesucristo. Nduu cuaa^{n} naachi ca^{n}'á
'úú idií^{n} nducué^{n}'ē tan'dúúcā chi
idií^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n}. Idií^{n} 'tíícā ní 'iicu
dií^{n} chí nanguá^{n}'ai ná^{n}'a yā. 23 'Úú
idií^{n} tanducué^{n}'ē chuū chi 'úú cuuvi
caa^{n}'má^{n} nduudu ye^{n}'e Ndyuūs
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}. Ní cuuvi cuta'a yú
cosa chi n'dai chi Ndyuūs tée yā
s'uūú^{n}.
24 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénu ndís'tiī ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi ngéénu yā na juego?
Nducyaaca yā ngéénu yā na juego
naati 'áámá núu^{n} yā chi dií^{n} yā
ganar ní ndaaca regalo ye^{n}'e yā.
Maa^{n} ní ndís'tiī dií^{n} nī tan'duucā
'aama chi ngéénu yā ní dií^{n} nī ganar.
'Tíícā dií^{n} nī chii^{n} chi Ndyuūs ne^{n}'é
yā, ní tunéé ndís'tiī chi cuuvi ye^{n}'é
nī chɛɛ chí Ndyuūs tée yā ndís'tiī.
25 Ca'áámá ca'aama sa^{n}'ā chi ngeēnū
sa nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^{n} sa nducué^{n}'ē chi
ne^{n}'e sa. Dámaā^{n} idii^{n} sa cosas chi
n'daācā caavā sa cucáávā chi ditiīnú
sa. 'Tíícā idii^{n} sa ni cuuví ndaacā sa
'áámá corona ye^{n}'e naāndā chi ngo'o
yé^{n}'ē. S'uūú^{n} ní idii^{n} cá yú tan'dúúcā
chí Dendyuūs ne^{n}'é yā chi dii^{n} yú,
ní ndaaca yú 'áámá corona chi
nguɛ́ɛ́ tuvií ye^{n}'ē chi Dendyuūs tée
yā s'uuú^{n}. 26 'Úú idií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
Ndyuūs tan'dúúcā 'áámá chi ngeenu
na juego ní dií^{n} yā ganar. 'Úú idií^{n}
ntii^{n}nyu^{n} díítūu tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chi
ngu^{n}'ú yā ndúúcū taamá yā, nguɛ́ɛ́
tan'duucā chi ngu^{n}'ú yā ní ngé^{n}'é yā
na 'yúúné. 27 'Úú idií^{n} sufrir cáávā
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs, ní dii^{n} n'dai
cá ntii^{n}nyu^{n} mii^{n}. 'Tíícā idií^{n}, ti
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi cuayiivi chi caa^{n}'má^{n}
nduudu cuaacu mii^{n}, Ndyuūs cuuvi
caa^{n}'má^{n} yā ye^{n}'e 'úú chi nguɛ́ɛ́
n'daacā dií^{n} ntii^{n}nyú^{n} ye^{n}'e yā.

Pablo ca'á yā consejo chi 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ canee chi i'teenú yā ídolos

10 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é,
ne^{n}'é chi ndís'tiī nan'gáácú
nī ye^{n}'e tiempo chi 'āā chó'ōo.
'Ii^{n}'yā^{n} hebreos dií^{n} yā seguir 'áámá
meēe^{n} chi ngíícá nanguuvi. Ndyuūs
dicho'ó yā méeé^{n} mii^{n}. Ní nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} n'diichí yā tií cue^{n}'ē méeé^{n}
mii^{n}. Ní ngíícá yā ní cho'ó yā
naavta^{n}'ā yíícú chí nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā chi
nguuvi Roja naachí Ndyuūs dií^{n} yā
chí nduūvī cuu^{n}má^{n} 'áámá yáanūu
ye^{n}'ē caavá yā. 2 Nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
ní cue^{n}'é yā ndúúcū Moisés. Ní
meēé^{n} mii^{n} ch'i^{n}'ī yúúní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
Ní cho'ó yā naavta^{n}'ā nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā
ndúúcū Moisés mii^{n}. Chuū ní
tan'dúúcā chi Ndyuūs chɛɛdínuū^{n}ni^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndúúcū Moisés mii^{n}.
3 Nducyáácá yā che'é yā pan chi
Ndyuūs dicho'o. Ní pan mii^{n} chí
chiīcā ndii nanguuvi. 4 Ndyuūs
ca'a yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nuū^{n}nī^{n} chi
can'daā na tuūu, ní nducyáácá yā
chi'i yā nuu^{n}nī^{n} mii^{n}. Ní tuūu mii^{n}
ní tan'dúúcā chi Cristo mii^{n}, 'tíícā.
Espíritu ye^{n}'é Cristo cue^{n}'ē ndúúcu
yā naachí cue^{n}'e yā. 5 Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ canee yiinú yā tan'dúúcā
chi idii^{n} n'deēe n'daí 'ii^{n}'yā^{n} ti nguɛ́ɛ́
ch'iindiveé^{n} yā ye^{n}'é Ndyuūs. Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ch'īi yā cuaa^{n} naachi
nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} na yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n}.
6 Dendú'ū chuū chi chó'ōo ní 'íícú
n'diichi yú, 'íícú s'uūú^{n} nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e
yú ye^{n}'e dendú'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chí idiné^{n}'e
yā. 7 Cáávā chuū nguɛ́ɛ́ idii^{n} yú
'viicu cáávā ídolos, tan'dúúcā chi
idii^{n} taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} tiempo chi 'āā
chó'ōo. Canéé nguū^{n} ndii cuáá^{n}

vmnaa^n na libro ye^n'é Ndyuūs 'tíícā:
'Ii^n'yā^n s'ee^n dií^n yā 'viicu cáávā
ídolos, ní ch'ɛɛtɛ́ yā, ní che'e yā, ní
chi'í yā ní ch'iinu chuū, ní nacuee^n
yā, ní nde'ei yā. Cuayiivi ní sa^n'a
s'ee^n n'diichí yā n'daataa s'ee^n ní
dinuu^{n}ndí yā. 8 Nguɛ́ɛ́ n'diichi yú
'áámá sá^n'ā o 'aama n'daataá taachí
'āā cuɛ́ɛ́ 'caandavaacu yú ndúúcu
yā, tan'dúúcā chi idiīi^n taná^n'ā 'ii^n'yā^n
s'ee^n. Ní cáávā nuu^{n}ndi ye^n'é yā, na
'áámá nguuvi nūu^n n'diicu 'íínú mil
'ii^n'yā^n ch'īi yā ná yá^n'āa cuū^{n}má^n
naachi nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n. 9 Nguɛ́ɛ́ dii^n
yú chí tuu'vī yú Ndyuūs, ti ne^n'e
yú n'diichí yú nduutī chi Ndyuūs
dií^n yā castigar s'uūú^n tan'dúúcā
chi Ndyuūs dií^n yā ndúúcū taná^n'ā
'ii^n'yā^n. Ní Ndyuūs dichó'o yā cúú
taa^n chí che'é tī 'ii^n'yā^n s'ee^n ní ch'īi
yā. 10 Ní nguɛ́ɛ́ caa^n'ma^n taa^n yú
ye^n'e Ndyuūs tan'dúúcā chi dii^n
taná^n'ā 'ii^n'yā^n s'ee^n. Cáávā chuū ní
Ndyuūs dichó'o yā ángel ye^n'é yā ní
ch'īi yā.

11 Tiempo chí 'āā chó'ōo ndíí
cuáá^n vmnaa^n, chó'ōo tanducué^n'ē
chuū ní canéé nguū^n na libro ye^n'é
Ndyuūs. Maa^n ní s'uūú^n cuuvi deenu
yú ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n ní nguɛ́ɛ́ dii^n
yú tan'dúúcā chí dií^n yā. 12 Cáávā
chuū 'ii^n'yā^n chi nadacadiinúú^n yā
chi i'teenu diitú yā Ndyuūs canee
chi nadacadiinúú^n yā chɛɛ chi dií^n
yā, ní nguɛ́ɛ́ 'cuūvá yā na nuu^{n}ndi.
13 Ndís'tiī 'caandiveé^n nī ye^n'é.
Mar 'áámá cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
nguɛ́ɛ́ ndaā nanáá^n ndís'tiī nduuti
chi nguɛ́ɛ́ ndaā nanáá^n taná^n'a
ca 'ii^n'yā^n. Ndyuūs ní n'dai ca yā
ndúúcū ndís'tiī, ní nguɛ́ɛ́ 'cuú^n yā
chi ndaā nanáá^n ndís'tiī dendu'ū chi
nguɛɛ cuuví cuchɛ́ɛ nī. Taachi ndaā
dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā nanaa^n
ndís'tiī Ndyuūs teé yā fuerzas
ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ dií^n nī dendu'ū chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní 'íícú cuuví cuchɛ́ɛ
nī.

14 Cáávā chuū ndís'tiī hermanos
chi ne^n'é taavi, divíi nī ye^n'ē
nducyaaca ídolos. 15 'Úú nga^n'á
ngīi ndís'tiī chi 'ii^n'yā^n chi deenu,
ní ndís'tiī cuuvi deenú nī ye^n'ē
chíí^n chí nga^n'á nduuti chi nduudu
cuaacu o nguɛ́ɛ́. 16 Taachi dii^n yú
'viicu ní che'e yú Santa Cena ye^n'e
Señor Jesucristo ní sta'a yú taza
chi cu'u yú vino, tuu'mi ní caa^n'ma^n
yú gracias Ndyuūs chi di'viicú yā
vino mii^n. Dii^n yú chuū ti maa^n ní
ch'i^n'i yú chi ye^n'é Cristo s'uūu^n. Ní
vɛ́ɛ́ vida ye^n'ē yú cue^n'e daā^{n}ma^n
cucáávā yuūú^n ye^n'é Cristo chí
n'gee^n. Pan ye^n'ē Santa Cena chi
n'dee yú, n'dee yú ti maa^n ní ye^n'é
Cristo s'uuú^n. Ní cuerpo ye^n'e yā
ca'néé^{n}ngá'āa na cruz cáávā s'uūú^n.
17 S'uūu^n ní 'yaa^n yú ní nducyaacu
yú che'e yú ye^n'ē 'áámá pan nūu^n.
'Tíícā s'uuú^n ní tan'dúúcā 'áámá
cuerpo nūu^n ti ye^n'é Cristo s'uuú^n.

18 Cuin'diichí nī 'ii^n'yā^n ye^n'e
ndaata Israel tiempo chi 'āā chó'ōo.
'Ii^n'yā^n s'ee^n 'caa^n'nú^n yā 'iiti ní
tee yā yuūtɛ̄ vmnaa^n nátai ye^n'e
Ndyuūs. Ní i'téénu yā 'iivú Ndyuūs
ye^n'e yú. Cuayiivi ní che'é yā yuūtɛ̄
mii^n. 'Tíícā 'ii^n'yā^n ch'í^n'í chi ye^n'é
Ndyuūs. 19 Ne^n'é caā^n'má^n ye^n'é yuūtɛ̄
chi 'ii^n'yā^n che'é yā maa^n chi ye^n'e
nátai ye^n'e ídolos. Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ poder
ye^n'ē ídolos. Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ poder ye^n'e
yuūtɛ̄ mii^n. 20 Chúū ní nga^n'á. 'Ii^n'yā^n
chi ch'ii^n'nú^n yā 'iiti s'ee^n ní tee yā
yuūtɛ̄ nátai ye^n'e ídolos dií^n yā chuū
cáávā yáá^{n}n'guiinūū^n s'ee^n. Ní nguɛ́ɛ́

dií^{n} yā cáávā 'iivú Ndyuūs. 'Úú
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi che'é nī yuūtɛ̄ mii^{n}
ye^{n}'e nátaī mii^{n}, ni ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
ca^{n}'á nī lado ye^{n}'e yáá^{n}n'guinūu^{n}.
21 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ cuuvi cu'ú nī vino
ye^{n}'e taza ni ye^{n}'e chi vɛ́ɛ́ na mesa
ye^{n}'ē Santa Cena ye^{n}'e Jesucristo
nduuti chi cu'ú nī ye^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ na
mesa ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}. Nguɛ́ɛ́
cuuvi ye^{n}'é Ndyuūs ndís'tiī nduuti
chi ye^{n}'é yáá^{n}n'guiinūu^{n} ndís'tiī.
22 ¿'Áá ne^{n}'e nī 'cuu^{n}'mi^{n} nī 'iivú
Ndyuūs chi ca'á nī lado ye^{n}'ē
yáá^{n}n'guiinūu^{n}? ¿'Áá ditiinú cá
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ti 'iivú Ndyuūs ti
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā castigar
ndís'tiī?

Ye^{n}'e chi 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi dií^{n} yā ti i'teenú yā Jesucristo ní canee yā ndúúcū vaadī ne^{n}'e ye^{n}'é Ndyuūs

23 Cuuvi dii^{n} yú tanducué^{n}'e chi
n'daacā, naati nguɛ́ɛ́ dii^{n} yú cosa chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā ti nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^{n}'ē yú. Nguɛ́ɛ́ nducué^{n}'ē chi
n'daacā chi dii^{n} yú nginnee s'uuú^{n}
chi ye^{n}'e Cristo. Ní dendu'ū mii^{n} chi
n'daacā, nguɛ́ɛ́ n'daāca cá caavā
s'uuú^{n} chi i'téénu yú 'iivú Ndyuūs.
24 Mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Cristo
damaá^{n} yā nadacadíínuu^{n} yā
déndu'ū chi ye^{n}'e maá^{n} yā, naati
nadacadíínuu^{n} ntúu^{n} yā ye^{n}'e chi
ne^{n}'e taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}.
25 Yúútɛ̄ chi 'ii^{n}'yā^{n} in'diicuí yā
níí'vɛ̄ɛ̄ cuuvi che'é nī. Ní nguɛ́ɛ́
itíínguunee^{n} nī ye^{n}'e yuūtɛ̄ mii^{n}.
'Tíícā dií^{n} nī ní nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí nī.
26 Ní yá^{n}'āa ndúúcū nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́
vmnaa^{n} ye^{n}'ē ní ye^{n}'e 'iivú Ndyuūs.
27 Nduuti chi 'aama 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Jesucristo dií^{n} yā
invitar ndís'tiī chi che'é nī ndúúcu
yā, ní nduuti chi ne^{n}'é nī tuu'mi ní
ca^{n}'á nī ndúúcu yā. Tanducué^{n}'ē
chi cun'duú yā na mesa ní che'é nī.
Nguɛ́ɛ́ tiinguunee^{n} nī dɛ'ɛ̄ vɛɛ ye^{n}'e
chi che'é nī. 'Tíícā nguɛɛ dinuu^{n}ndí
nī. 28 Nduuti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a
yā ngii yā ndís'tii chuu: Yúútɛ
'cūū ní canéé vmnaa^{n} nátaī ye^{n}'e
ídolos, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ ché'e nī
yuūtɛ̄ mii^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī chi
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} cuuvi nadacádiinúú^{n} yā
chi dinuu^{n}ndí nī. Ní yá^{n}'āa ndúúcū
nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ vmnaa^{n} ye^{n}'ē ní
ye^{n}'é 'iivú Ndyuūs. 29 'Úú nga^{n}'á ngīi
ndís'tiī chuū. Nguɛ́ɛ́ che'é nī yuūtɛ̄
mii^{n} chi ye^{n}'ē nátaī taachi 'ii^{n}'yā^{n}
nga^{n}'á yā chi che'é nī yuūtɛ̄ mii^{n},
ti 'ii^{n}'yā^{n} nadacádiinúú^{n} yā chi vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī taachi che'é nī yuūtɛ̄
mii^{n}. 'Úú deenú chi cuuvi che'é yuūtɛ̄
mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ idinuu^{n}ndí. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
duu'vī déénu yā ye^{n}'ē Jesucristo
nguɛ́ɛ́ cuuvi ché'e yā. 'Túúcā yúútɛ
'cūū, ní dií^{n} yā juzgar cosa chi nguɛ́ɛ́
itunee^{n} yā. 'Úú deenú chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
poder ye^{n}'e ídolos. 'Úú ca^{n}'á, gracias
Ndyuūs caava yuūtɛ̄ mii^{n}, ní che'é
yuūtɛ̄ mii^{n}.
30 Ndúúti chi ca^{n}'á, gracias Ndyuūs
cáávā yuūtɛ̄ chi che'é, ¿dɛ'ɛ̄ cuuvi
chi cunncáā nga^{n}'a yā ye^{n}'e 'úú ye^{n}'ē
chi che'é? 31 Dií^{n} nī tan'dúúcā chi
nga^{n}'á. Ní nduuti chi nge'e nī, o ngi'i
nī, o ye^{n}'ē tāámá cosa chi dií^{n} nī,
ndís'tiī dií^{n} nī tanducué^{n}'ē cucáávā
chi cuuvi dich'ɛɛtɛ́ n'dai nī Ndyuūs.
32 Nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī cosa chi 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} o 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́
ndaata Israel, o 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
i'téénu yā Jesucristo ye^{n}'ē yú cuuvi
nadacadíínuu^{n} yā chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^{n}'é nī. 33 'Āā tií nūu^{n} lugar taachi
'úú caneé, 'úú idií^{n} tanducué^{n}'ē chi

cunéé yiinu 'ii^n'yā^n na lugar mii^n.
Nguɛ́ɛ́ idií^n cosa chi ne^n'é maá^n,
ti dií^n tanducué^n'ē ní 'iicu cuuvi
nanguá^n'ai 'ii^n'yā^n.

11 Ndís'tiī ní dií^n nī tan'dúúcā
chi 'úú idií^n ti 'úú idií^n
tan'dúúcā chi Cristo chi'cuee^n yā 'úú.

Ye^n'ē n'daata s'éé^n chí ca^n'á yā yaācū

2 'Úú nga^n'á n'daacā ye^n'e ndís'tiī
hermanos ye^n'é ti n'gaacú nī ye^n'e
'úú, ndúúcū tanducue^n'ē dendu'ū. Ní
dií^n nī tan'dúúcā chi 'úú ngi'cueé^n
ndís'tiī. 3 'Úú ne^n'é chi cadíínūū^n
ndís'tiī chi Cristo mii^n ní nga^n'a
ntii^{n}nyú^n yā ye^n'ē nducyaaca sa^n'ā.
'Íícú sa^n'ā ní nga^n'ā ntii^{n}nyu^n sa
ye^n'e n'daataá yé^n'e sa. 'Íícú Ndyuūs
Chiida yú nga^n'ā ntii^{n}nyú^n yā ye^n'e
Cristo mii^n. 4 Nducyáácá sa^n'ā chí
nga^n'ángua'a sa o nga^n'a sa nduudu
ye^n'é Ndyuūs ndúúcū sndiii^n ye^n'ē
sa chi canúú^n tiī^n sa, ngíí 'cuináa^n
sa. 5 Nducyáácá n'daataá chi
nga^n'angua'a tá o nga^n'a tá nduudu
ye^n'é Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ ndɛɛcu
paño ye^n'e tá tiī^n tá, ngíí 'cuináa^n
tá ti idii^n tá tan'dúúcā chi ndíí
tiī^n ta. 6 Ndúúti chi nguɛ́ɛ́ ndɛɛcu
paño ye^n'e tá tiī^n tá tuu'mi ní cuū
tá yuudū tiī^n tá. Nduuti chi 'aama
n'dáátaá ngíí 'cuináa^n tá chi ndíí
tii^n tá, tuu'mi ní canéé chi chɛɛcu
paño ye^n'e tá tíi^n tá. 7 Sa^n'ā ní nguɛ́ɛ́
cánéé chi caa^n'ma^n sa nduudu ye^n'é
Ndyuūs ndúúcū sndii^n ye^n'ē sa chi
canuu^n tiī^n sa, ti Ndyuūs din'dái
yā sa^n'ā tan'dúúcā maá^n yā chi
caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n sa, 'tíícā. Sa^n'ā
s'uūu^n, sa^n'ā ní dii^n sa ntii^{n}nyu^n ye^n'e
Ndyuūs. N'daataá nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Idii^n
tá chíí^n chí nga^n'a isa^n'ā ye^n'e tá, ti
sa^n'ā mii^n caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n sa
ye^n'ē n'daata mii^n. 8 Ti Ndyuūs nguɛ́ɛ́
din'dái yā sa^n'ā ye^n'e n'daataá naati
din'dái yā n'daataá ye^n'e sá^n'ā. 9 Ti
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ din'dái yā sa^n'ā chí
dichíí'vɛ̄ sa n'daataá, naati din'dái
yā n'daataá chi dichíí'vɛ̄ tá sa^n'ā.
10 N'daataá ní canéé chi ndɛɛcu
paño ye^n'ē tá tíi^n tá ti ch'i^n'i tá chi
nguɛ́ɛ́ caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n tá. 'Tiicá
ntúū^n ángel s'ee^n ní chí canuú^n
tiīnuú náa^n yā taachí caneé yā
nanáá^n 'iivú Ndyuūs. 11 Ndyuūs dií^n
yā chi sá^n'ā nguɛ́ɛ́ canēe sa dámāa^n
sa, ndíí nguɛ́ɛ́ n'daataá canēe tá
dámaā^n tá. Ndyuūs dii^n cuenta chi
sa^n'ā ní n'daataá daama daamá
yā nanaá^n yā ti Jesucristo ch'īi yā
cucáávā nduu 'uuví 'ii^n'yā^n s'uu^n.
12 Vmnáá^n vmnaa^n n'daata mii^n ní
ye^n'e sa^n'ā. Maa^n ní sa^n'ā ch'iindiyáa^n
sa ye^n'ē n'daataá naati tanducué^n'ē
dendu'ū ní ye^n'é 'iivú Ndyuūs.
13 ¿Dɛ'ɛ̄ nadacadiinúu^n nī ye^n'e
chuū? ¿'Áá n'daacā chi n'daata
caa^n'ma^{n}ngua'a tá ndúúcū Ndyuūs
'aara chi nguɛ́ɛ́ ndɛɛcuú paño ye^n'ē tá
tii^n tá? 14 Nducyáácá 'ii^n'yā^n deenú yā
chi sa^n'ā chi n'géénūu yuūdū tíi^n sa
ti 'cuináa^n sa. 15 Nduuti chi n'daata
n'géénūu tiī^n tá n'daacā ye^n'ē tá. Ní
yuūdū tiī^n tá n'daacā chi in'díī tii^n tá
chi tan'dúúcā 'áámá paño. 16 Nduuti
chi 'ii^n'yā^n ne^n'e caa^n'ma^n taá^n yā ye^n'e
chuū, 'úú nguɛ́ɛ́ cuuvi caā^n'ma^n cá
ye^n'ē ti 'tíícā costumbre ye^n'ē yú. 'Tiicá
ntuū^n costumbre ye^n'e nducyaaca
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Jesucristo.

Cosas chi nguɛɛ n'daācā idií^n
yā taachi che'é yā Santa Cena
ye^n'ē Señor Jesucristo

17 Maa^n ní 'úú idinguú^n ye^n'é
ndís'tiī ti nguɛ́ɛ́ n'daacā dií^n nī.

Taachi nduuvidaamá nī nguɛ́ɛ́
n'daacā ca idií^n nī ti cunncáā ca idií^n
nī. 18 'Úú n'giindiveé^n chi ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ daama vaadī cadiinuu^n ye^n'e
nī taachi nduuvidaamá nī ná yaācū.
Vɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ chi i'teenú chi cuaacu chi
ch'iindiveé^n. 19 Canéé chi vɛ́ɛ́ chi
nduuvidaamá 'āā vi'í caā ndís'tiī chi
i'téénu nī Jesucristo, ti cuuvi deenú
nī chɛɛ́ hermanos nguaa^n ndís'tiī
chi 'áámá canee yā chí i'téénu cá yā.
20 Taachi 'āā vi'í caā nduuvidaamá
nī ní che'é nī Santa Cena ye^n'e Señor
Jesucristo nguɛ́ɛ́ che'é nī Cena
mii^n tan'dúúcā chi Jesucristo ca^n'a
ntii^{n}nyú^n yā. 21 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ canee
ngíínú nī taachí ndaa nducyaaca
hermanos naati ca'áámá ca'aamá
nī dii^n núú^n yiinu nī ní ca^n'á nī
na yáacū ní che'é nī Cena ye^n'e nī.
Ní taachi ndaa tiempo chi che'é
nī Santa Cena ná^n'a nī ní cuiicu
nī. Taná^n'a nī ní cuu'vi nī. 22 ¿Dɛ́'ɛ̄
chuū? ¿'Áá nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ va'ai ye^n'e nī
naachi cuuvi che'e nī ní cu'u nī?
Nduuti chi nguɛ́ɛ́ ne^n'é nī repartir
Cena ye^n'é nī, ¿dɛ́'ɛ̄ cuuví chí candɛɛ́
nī Cena ye^n'é nī chɛɛti yaācū? Nguɛ́ɛ́
n'daacā idií^n nī taachi nduuvidaamá
nī na yaācū ye^n'e 'iivú Ndyuūs. Dií^n
nī cosa chi cuuvi 'cuináá^n 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ chi che'e yā. ¿Dɛ́'ɛ̄ ne^n'é
nī chi 'úú caa^n'má^n ndúúcū ndís'tiī
ye^n'e chuū? ¿'Áá ne^n'é nī chi 'úú
caa^n'má^n ndúúcū ndís'tiī chi n'daacā
idií^n nī? Nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'má^n 'tiicā.

Chuū historia ye^n'ē Santa Cena ye^n'e Señor Jesucristo

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

23 'Iivú Señor Jesucristo chii yā
'úú chii^n chi 'úú ca'cueé^n ndís'tiī.
Nguiinū mii^n chi 'āā cuɛ́ɛ́ nca'a
Judas Iscariote mii^n Jesucristo chi
ndíi yā preso na ta'á 'ii^{n}ntyé^n'ē,
Jesús mii^n ní sta'a yā pan. 24 Ch'iinu
Jesús nca'a gracias Ndyuūs cáávā
pan mii^n, tuu'mi ní n'deé yā pan. Ní
Jesús ní ca^n'a yā chii yā discípulos
ye^n'e yā: Ndís'tiī cuta'á nī ní che'e
nī. Pan 'cūū chi 'úú n'deé tan'dúúcā
cuerpo ye^n'é 'tíícā. Ní cuerpo ye^n'é
ca'á chí n'deē cucáávā ndís'tiī. Nadií^n
nī chuū, ní taachi nache'é nī pan
mii^n ní nan'gaacú nī ye^n'ē 'úú cue^n'e
daā^{n}ma^n. 25 Cuayiivi chi che'é nī
pan 'cūū Jesús sta'a ntúu^n yā taza
chi s'née^n vino ní nga^n'a yā: Vino
chɛɛti taza 'cūū ní tan'dúúcā yuuú^n
ye^n'é 'tíícā. Ndúúcū yuuú^n ye^n'é idií^n
'áámá compromiso chí ngai. Nadií^n
nī chuū ní taachi nangi'í nī vino
mii^n nan'gáácú nī ye^n'ē 'úú cue^n'e
daā^{n}ma^n. 26 Maa^n ní taachi che'é nī
pan 'tíícā, ní cu'ú nī vino ye^n'e taza
'tíícā, tuu'mi ní ch'i^n'í nī 'ii^n'yā^n chi
Jesucristo ch'īi yā caavā ndís'tiī.
Nadií^n nī Cena 'cūū ndii tiempo chi
ndaa Jesucristo taama vmné^n'ēe.

Ye^n'e táácā cuuvi che'e yú Santa Cena ye^n'e Señor Jesucristo

27 'Ii^n'yā^n chi nge'é yā pan ye^n'e
Cena 'cūū ní ngi'i ntúu^n yā vino
ye^n'e taza ye^n'e Santa Cena ye^n'ē
Jesucristo, canéé chi canéé ndúúcū
staava ye^n'é yā dɛɛvɛ nanáá^n
Dendyuūs. Nduuti chi nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ
staava ye^n'é yā nanáá^n Dendyuūs
taachi che'é yā Cena mii^n, tuu'mi ní
dii^n nuu^{n}ndí yā contra cuerpo ye^n'e
Señor Jesucristo ndúúcú yuuú^n yē^n'e
yā dendu'ū, ti nguɛ́ɛ́ dií^n yā respetar
Jesucristo. 28 Caava chúū 'áámá
'áámá 'ii^n'yā^n chi ne^n'é yā che'é
yā ye^n'ē Santa Cena ye^n'ē Señor

Jesucristo, canéé chi n'diichi maá^n
yā ndúútī chí dɛɛvɛ staava ye^n'é
yā nanáá^n Dendyuūs. Taachí dɛɛvɛ
staava ye^n'é yā nanáá^n Dendyuūs
tuu'mi ní cuuvi che'e yā pan ye^n'e
Santa Cena ye^n'ē Señor Jesucristo,
ní cu'ú yā vino ye^n'e taza ye^n'ē Cena
'cūū. **29** 'Ii^n'yā^n chi nge'é yā ní ngi'i yā
ye^n'e Cena ye^n'ē Señor Jesucristo ní
nguɛ́ɛ́ nacádiinúú^n yā ye^n'e cuerpo
ye^n'e Jesús chí ch'iī caava s'uūú^n,
Dendyuūs dií^n yā castigar 'ii^n'yā^n
mii^n. Vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é yā nanáá^n
'iivú Ndyuūs. Maá^n yā dinuu^{n}ndí
yā ní dii^n yā chi cuuví castigado
yā. **30** Cáávā chi dií^n nī 'túúcā, 'yaa^n
n'dáí ndís'tiī ní duuva nī, ní ná^n'a
nī ní ngííta nī, taná^n'ā ní ch'ii nī
nguaa^n ndís'tiī. **31** Ndúúti chi s'uuú^n
n'diichi maa^n yú chi n'daacā canee
yú nanáá^n Ndyuūs ye^n'ē yú, Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ dií^n yā castigar s'uuú^n.
32 Taachi 'iivú Ndyuūs n'diichí yā
nuu^{n}ndi ye^n'ē yú ní nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ
staava ye^n'ē yú taachi che'ē yú
Santa Cena ye^n'ē Jesucristo, tuu'mi
ní teé yā 'aama castigo s'uuú^n. Níícú
nadacadíínuu^n yú ye^n'e nuu^{n}ndi
ye^n'e yú. Ní 'íícú nguɛ́ɛ́ canee yú
condenado tan'dúúcā taná^n'ā 'ii^n'yā^n
ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū chi nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā 'iivú Ndyuūs.

33 Maa^n ní ndís'tiī hermanos
ye^n'é, taachi nduuvidaamá nī ní
che'é nī Santa Cena ye^n'e Jesucristo
'cuɛɛtinee ngiinú nī ti ndaā taná^n'ā
hermanos ye^n'é nī. **34** Nduuti chi
'áámá 'ii^n'yā^n cuiicú yā, canéé chí
ché'é yā na vaacú yā. Tuu'mi ní
nducyaaca nī nduuvidaama nī
na yaācū ní che'é nī Santa Cena
ye^n'e Señor Jesucristo. 'Tíícā cuuvi
che'é nī pan ní ngi'í nī vino ní
dií^n nī respetar Señor Jesucristo.
Ní n'diichí Ndyuūs chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^n'é nī. Tan'dúúcā taná^n'ā
chi vɛ́ɛ́ 'úú caa^n'má^n ye^n'ē taachi
ndaá ní cuneé ndúúcu nī.

Ye^n'ē nducué^n'ē chi Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs tée yā s'uuú^n ti ye^n'é Señor Jesucristo

12 Maa^n ní 'úú ne^n'é idinguú^n
ye^n'e chi nca'a Espíritu
N'dai ye^n'é Ndyuūs s'uuú^n. Ne^n'é
chi cadíínuu^n nī chuū. **2** Ndís'tiī chi
nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata Israel
ndís'tiī, ti taachi 'āā cuɛ́ɛ́ i'teenú nī
Señor Jesucristo dií^n nī tan'dúúcā
costumbre ye^n'é nī ní s'téénu nī
ídolos chi nguɛ́ɛ́ cuuví caā^n'ma^n.
3 Ne^n'é chi ndis'tiī cadiinúú^n nī chuū.
'Ii^n'yā^n chi canee ndúúcū Espíritu
N'dai ye^n'é Ndyuūs ní nga^n'á yā
nduudu cuaacu ye^n'é Dendyuūs,
nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'má^n yā contra
ye^n'e Jesucristo. 'Ii^n'yā^n chi nga^n'á yā
chi Jesucristo ní 'iivú Ndyuūs ye^n'e
yā, nga^n'a yā 'túúcā ti Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs dií^n yā chi 'túúcā chí
nga^n'a yā.

4 Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs tee
yā ntii^{n}nyu^n s'uūu^n chí 'āā vi'i caā
ntii^{n}nyu^n ye^n'ē 'áámá 'áámá s'uūu^n.
Ní tee yā poder s'uuú^n chi cuuvi
dii^n yú ntii^{n}nyu^n mii^n chí 'āā vi'i caā.
Niicu vɛ́ɛ́ 'áámá n'dyá^n'ā Espíritu
N'dai ye^n'é Ndyuūs. **5** Idii^n yú n'deee
náá^n ntii^{n}nyu^n chi 'āā vi'i caā chi
ye^n'e 'iivú Ndyuūs, naati nducyaaca
ntii^{n}nyu^n mii^n ní ye^n'e 'áámá n'dyá^n'ā
'iivú Ndyuūs. **6** N'deee náá^n ntii^{n}nyu^n
ye^n'e Dendyuūs vɛ́ɛ́ chi idii^n yú ní
Ndyuūs ngínnee yā 'áámá 'áámá
s'uuú^n. **7** Ndyuūs tee yā Espíritu
N'dai ye^n'é yā s'uuú^n ní Espíritu

miin nginnee s'uuún. Ní s'uuún cuuvi
cunnee yú nducyaaca 'iin'yān chi
i'téénu yā Señor Jesucristo chí 'iivi
yú. 8 Espíritu N'dai miin ní cunnee
tanán'ā 'iin'yān chi ngan'a n'dááca
yā nduudu yen'é Ndyuūs. Espíritu
N'dai yen'é Ndyuūs nginnee nan'a
'iin'yān chi cuuvi caan'man yā ndúúcū
vaadī deenú ca. Dámaān 'áámá
n'dyán'ā Espíritu N'dai miin diin
chuū. 9 Ní Espíritu N'dai miin ní
nginnee nducyaaca 'iin'yān chi
i'téénu cá yā Dendyuūs. Ní Espíritu
N'dai nginnee nán'ā 'iin'yān ní ca'á
poder miin 'iin'yān s'uun chi 'iin'yān
s'uun cuuvi diín yā chí nduūvā yen'é
'iin'yān chi ngiītā. 10 Espíritu N'dai
miin ca'á nan'a 'iin'yān chi idiín yā
vaadī n'giinuú ní nga'a poder nán'ā
'iin'yān chi cuuvi candɛɛ́ yā nduudu
cuaacu yen'é Ndyuūs. Espíritu N'dai
miin ní diin chi nán'ā 'iin'yān cuuvi
déénu yā chɛɛ 'iin'yān ngan'á yā
caavā Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs o
cáávā espíritu yen'e yáánn'guiinūun.
Ní Espíritu N'dai ca'a nán'a yā poder
chi caan'man yā n'deee nááη davaacu,
ní nán'a yā chi can'a yā chíín chí
nen'e caān'man nduudu miin. 11 'Áámá
n'dyán'ā Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs
tee yā poder 'áámá 'áámá s'uuún
chi cuuvi diin yú ntiinnyun yen'é yā
tan'dúúcā chí nén'e yā.

S'uuún ní tan'dúúcā chi s'uuún ní 'áámá cuerpo nūun s'uuún

12 'Tíícā vɛ́ɛ́ 'áámá cuerpo yen'ē yú
ní nééné n'deee náán chí vɛ́ɛ́ yen'ē.
Ní ndúúcū n'deee náán chi vɛ́ɛ́ yen'ē,
ni yen'ē 'áámá cuerpo nūun, 'túúcā.
Cucáávā chi yen'e Jesucristo s'uuún,
tuu'mi s'uuún ní tan'dúúcā chi s'uuún
ní 'áámá cuerpo nūun s'uuún. Ní
cuerpo miin ní Jesucristo miin. 13 Ti
cááva Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs
miin ngɛɛ̄dinuūnnīn yú ní maan ní
s'uūún ní yen'ē 'áámá cuerpo s'uuún.
Nduuti chi 'iin'yān Israel chi judíos
s'uuún, o 'iin'yān griegos s'uuún o
'iin'yān chi snéé caadi 'iiyu s'uuún, o
'iin'yān chi diin ntiinnyun cáávā maán
yā s'uuún, nducyaaca s'uuún ní yen'ē
'áámá Espíritu N'dai yen'é Dendyuūs.
14 'Tíícā cuerpo yen'ē yú, ní nguɛ́ɛ́
'áámá n'dyán'ā nūun ti 'yaan n'dáí
yen'ē. 15 Ndúúti chi ca'a yú chí ngíí
ngan'a ní miin ní caā'man: Caati 'úú
nguɛ́ɛ́ 'áámá ta'á 'úú nguɛ́ɛ́ yen'e
cuerpo yen'e yú. ¿'Áá nadacadíínuun
nī chi cáávā chiin chi can'a ca'a
yú, ní ca'a yú nguɛ́ɛ́ yen'e cuerpo
yen'e yú? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 16 Ndúúti chi
veen yú chi ngíí ngan'a ní miin ní
caān'man: Caati 'úú ní nguɛ́ɛ́ 'áámá
nduutináan 'úú nguɛ́ɛ́ yen'e cuerpo
yen'ē yú. ¿'Áá nadacadíínuun nī chi
cáávā chiin chi can'a veen yú, ní
veen yú nguɛ́ɛ́ yen'ē cuerpo yen'e
yú? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 17 Nduuti chi
nuunman cuerpo yen'ē yú ní 'áámá
nduutinaan yú tuu'mi ní ¿taacā
cúúví 'caandiveen yú? Ní ndúútī
chi nuunmán cuerpo yen'ē yú ní veen
yú tuu'mi ní ¿tááca cuuvi 'táan'nun
yú? 18 Dendyuūs s'néen yā ca'áámá
ca'áámá chi canee yen'ē cuerpo
yen'ē yú na lugar naachi canee
yiinú yā. 19 Nduuti chi cuerpo yen'ē
yú ní 'áámá parte nūun ¿tií canéé
nducuén'ē cuerpo yen'ē yú? 20 'Tíícā
Dendyuūs din'dái yā 'áámá cuerpo
yen'ē yú chi n'deee náán chi vɛɛ
naati vɛ́ɛ́ 'áámá cuerpo yen'ē yú.
21 Nduuti chi nduutinaan yú chi
ngíí ngan'a ní miin ní caān'man yen'e
ta'ā yú 'tíícā: Dii ta'ā, nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄

di. 'Tiicá ntúū^n tiī^n ra yú ni caa^n'ma^n
ye^n'ē ca'ā yú 'tiicā: Díí ca'á, nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄ dii. Nguɛ́ɛ́ cuuvi 'tíícā.
22 Dendu'ū chi snée na cuerpo ye^n'e
yú chi duūvā ni 'líí^n chi nguɛ́ɛ́ dii^n
yú cuenta ye^n'ē, chíí^n chi neené
dichíí'vɛ̄ s'uuú^n. 23 Dendu'u chi ye^n'e
cuerpo ye^n'ē yú chí nacadiinuu^n
yú chi nguɛ́ɛ́ importante, chuū
ní dii^n yú cuidado ye^n'ē tan'dúúcā
chí ch'ɛɛtɛ ca. Dendu'ū ye^n'e
cuerpo ye^n'e yú chi nguɛ́ɛ́ ne^n'e yú
chi 'ii^n'yā^n n'diichi yā chi n'díi yú
ndúúcū catecai yú. 24 Tanā́^{n}'ā parte
ye^n'e cuerpo ye^n'e yú 'āā n'daacā
canee 'āā tiiní caā. Dendyuūs
dií^n yā cuerpo ye^n'e yú ní dií^n yā
chi cundɛɛ̄ ca yú cuidado ye^n'ē
nducué^n'ē chi nadacādiinuu^n yú
chi nguɛ́ɛ́ importante ye^n'e cuerpo
ye^n'e yú. 25 Chuū ní dií^n Dendyuūs
chi nducué^n'ē parte ye^n'e cuerpo
n'daacā diií^n ntii^{n}nyū^n ye^n'ē cuerpo
ye^n'e yú. Ní nducué^n'ē cuerpo ye^n'e
yú dii^n yú cuidado 'áámá parte
ye^n'ē yú ndúúcū táámá parte ye^n'e
yú. 26 Nduuti chi dii^n yú cuidado
ye^n'e 'áámá dendú'ū nūu^n ye^n'e
cuerpo ye^n'e yú ti dii^n sufrir, tuu'mi
ní nuu^{n}ma^n ch'ɛɛtɛ cuerpo ye^n'e yú
dii^n sufrir. Nduuti chi dich'ɛɛtɛ́ yā
'áámá dendu'ū ye^n'e cuerpo ye^n'ē yú
tuu'mi ní núú^{n}má^n cuerpo ye^n'e yú
ní yeenú taavi.
27 Chuū chi caa^n'má^n. Maa^n ní
nducyaaca ndís'tiī ní ye^n'e cuerpo
ye^n'e Cristo Jesús. Ní ca'áámá
ca'áámá nī vɛ́ɛ́ parte ye^n'e cuerpo
ye^n'e Cristo Jesús. 28 Ndyuūs tee yā
ntii^{n}nyu^n ca'áámá ca'áámá s'uuú^n
chi i'teenu yú Jesucristo. Vmnáá^n
vmnaa^n ca'a yā ntii^{n}nyu^n chí ch'ɛɛtɛ
ca chí ntii^{n}nyu^n ye^n'e apóstoles
chi dichó'ó Dendyuūs. Cuayiivi ní
tee yā taná^n'ā yú ntii^{n}nyu^n ye^n'e
profetas chi ndɛɛ̄ yú nduudu ye^n'ē
'iivú Ndyuūs. Cuayiivi ní tee yā
taná^n'ā yú ntii^{n}nyu^n chi maestros
ye^n'e nduudu ye^n'é Ndyuūs. Ní
taná^n'ā yú Ndyuūs tee yā ntii^{n}nyu^n
s'uuú^n chi dii^n yú vaadī n'giinu.
Tuu'mi ní tee yā taná^n'ā yú ntii^{n}nyu^n
chi dii^n yú chí induūvā ye^n'e 'ii^n'yā^n.
Tee yā taná^n'ā yú ntii^{n}nyu^n chí
cunnee yú 'ii^n'yā^n. Tee yā taná^n'ā
yú ntii^{n}nyu^n chi caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n
yú ye^n'e 'ii^n'yā^n chi cunneé yā
'ii^n'yā^n chi dií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'e
Ndyuūs. Ni teé yā ntii^{n}nyu^n taná^n'ā
yú chi nga^n'a yú n'deee 'náá^n
davaacu. 29 ¿'Áá nadacadíínuu^n nī
chi nducyaaca yú apóstoles? ¿'Áá
nadacadíínuu^n nī chi nducyaaca
yú profetas chi ndɛɛ̄ nduudu ye^n'e
'iivú Ndyuūs? ¿'Áá nadacadíínuu^n
nī chí nducyaaca yú maestros
ye^n'ē nduudu ye^n'é Ndyuūs? ¿'Áá
nducyaaca yú dii^n yú vaadī n'giinu?
30 ¿'Áá nducyaaca yú cuuvi dii^n
yú chi nduuvā ye^n'e 'ii^n'yā^n? ¿'Áá
nducyaaca yú nga^n'a yú n'deee
'naa^n davaacu? ¿'Áá nducyaaca yú
cuuvi caa^n'ma^n yú chi ne^n'e caa^n'ma^n
táámá davaacu? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā.
31 Canéé chi dii^n yú ntii^{n}nyu^n ye^n'é
Dendyuūs tan'dúúcā chi Dendyuūs
ne^n'é yā chi dii^n yú. Ní caavā s'uuú^n
ní ntii^{n}nyu^n mii^n ní n'daacā ca. Maa^n
ní 'úú 'cuu^n'mí^n ndís'tiī táácā cuuvi
chí dii^n yú chí más cā n'daacā ca.

Ye^n'e vaadī ne^n'e chí ch'ɛɛtɛ n'daí

13 Nduuti chi s'uuú^n caa^n'ma^n
yú tan'dúúcā chi nga^n'a
'ii^n'yā^n chi deenu, o tan'duucā chi
nga^n'a ángeles, ní nguɛ́ɛ́ ne^n'e yú

nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní nduudu
ye^{n}'e yú tan'duucā 'áámá cūū 'líí^{n}
chí n'gɛɛcu, o tan'dúúcā 'áámá cu'u
lata chi di'cuɛɛ̄cú yú. 2 Ndúúti chi
Ndyuūs tee yā ntii^{n}nyu^{n} s'uuú^{n} chi
cuuvi caa^{n}'ma^{n} yú dendú'ū chi
cuchiī, ní nduuti chi cadiinuu^{n}
yú nducué^{n}'ē chi ye^{n}'é Ndyuūs
chi nguɛɛ deenu taná^{n}'a yā, ní
nducué^{n}'e vaadī deenu chi ye^{n}'ē
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū, ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yú
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní chii^{n}
chi dii^{n} yú nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nanáá^{n}
Dendyuūs. Ní nduuti chi i'teenu
ca yú Dendyuūs chi cuuvi caa^{n}'ma^{n}
yú ye^{n}'ē 'áámá yiīcū 'tíícā: N'dii
yiīcū, divíi nī ye^{n}'ē 'muu^{n}, ní yiīcū
mii^{n} ca^{n}'ā taama lado. Ní nduuti
chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yú nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní chii^{n} chi dii^{n} yú
nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nanáá^{n} Dendyuūs.
3 Ndúúti chi ca'a yú nducué^{n}'ē
chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yú 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'é yā, ní 'áárá chí ca'a yú maa^{n}
cuerpo ye^{n}'e yú chi 'ii^{n}'yā^{n} cuucú
yā s'uuú^{n} cucáávā chi nga^{n}'a yú
nduudu cuaacu, ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yú
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi dii^{n} yú chi dichíí'vɛ̄
nanáá^{n} Dendyuūs.
4 Ndúúti chi s'uuú^{n} ní ne^{n}'e yú
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ní nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n}
taa^{n} yú ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ní cuchɛɛ
yú tanducué^{n}'e tuu'mi ní neene
n'dai yú. Ndúúti chi s'uuú^{n} ne^{n}'e yú
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ní nguɛ́ɛ́ ngueē
yú chii^{n} chi naa^{n} yú chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^{n} yú
chi ch'ɛɛtɛ n'dai yú. Ní nguɛ́ɛ́ maā^{n}
yú caa^{n}'ma^{n} yú chi ch'ɛɛtɛ n'dai
maā^{n} yú. 5 Ndúúti chi s'uuú^{n} ne^{n}'e
yú nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ a fuerza
dii^{n} yú dámaā^{n} chii^{n} chi ne^{n}'e yú.
Ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^{n} yú dámaā^{n}
ye^{n}'e maa^{n} yú, naati nginnee yú
'ii^{n}'yā^{n} chi di'vaachi. Ní cuchɛɛ yú
taachí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dí'vaāchí yā
s'uuú^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^{n} yú
ye^{n}'ē chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 6 Nduuti chi
s'uuú^{n} ne^{n}'e yú nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ yeenu yú taachi táámá 'ii^{n}'yā^{n}
dií^{n} yā chi nguɛɛ n'daacā, ti yeenu
yú taachi 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā dendu'ū chi
n'daacā. 7 Nduuti chi s'uuú^{n} ne^{n}'e yú
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} tuu'mi ní cuchɛ́ɛ́
yú tanducué^{n}'ē dendu'ū chi chó'ōo
ndúúcu yú. Ní nguɛ́ɛ́ i'teenu yú
tanducué^{n}'ē dendu'ū chi n'giindivee^{n}
yú chí 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a ye^{n}'e táámá
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e chi nguɛ́ɛ́ n'daācā idií^{n}
yā. Ní cunee yíínu yú nducué^{n}'e
chi n'daacā. Ní cuchɛ́ɛ yú ye^{n}'ē
tanducué^{n}'ē dendu'ū chi diītu n'dáí
taachí chó'ōo ye^{n}'ē yú.
8 Nduuti chi s'uuú^{n} ne^{n}'e yú
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní 'áámá
canee yú ndúúcū vaadī ne^{n}'e ye^{n}'é
Dendyuūs chi 'áámá cūneé ndúúcu
yú. Ndaā tiempo chi profetas chi
nga^{n}'a nduudu ye^{n}'é Dendyuūs 'āā
ntɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} yā 'tiicā. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
chi nga^{n}'a yā n'deee 'náá^{n} davaacu
'āā ntɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} yā 'tíícā. Ní vaadī
déenū ntúū^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a
ní cho'ōo yé^{n}'ē. Dámaā^{n} canee
vaadī ne^{n}e. 9 Maa^{n} ní caa^{n}'ma^{n} yú
nduudu ye^{n}'é Dendyuūs tan'dúúcā
chi n'gi^{n}'í yā s'uuú^{n} naati Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ ch'i^{n}'í yā s'uuú^{n} vaadī déénú
ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē. 10 Taachi chó'ōo
tanducué^{n}'ē dendu'ū chi canéé chi
cuchiī tuu'mi ní deenu yú nducué^{n}'ē,
nguɛ́ɛ́ dámaā^{n} 'tɛ́ɛ́ nūu^{n}.
11 Taachí sa^{n}'a 'líí^{n} 'úú, nga^{n}'á
tan'dúúcā chi nga^{n}'ā da'cáíyāa ní
nadacádiinúú^{n} tan'duucā da'cáíyāa.

Taachí chi ch'ɛɛtɛ 'úú 'āā ntɛ́ɛ́ diín
tan'dúúcā da'cáíyāa. 12 Maan ní inaan
yú tanducuén'ē tan'dúúcā chi inaan
yú chɛɛti 'áámá espejo yaān yáāin,
ní nguɛ́ɛ́ inaan yú n'daacā. Cuayiivi
miin ní n'diichi yú 'iivú Señor
Jesucristo dánaan dánaan yú. Maan
ní 'tɛ́ɛ́ nuún deenu yú. Cuayiivi miin
ní snaan yú tan'dúúcā 'iivu Señor
Jesucristo n'diichí yā s'uuún. 'Tíícā
snaan yú. 13 Ná vida yen'e s'uuún vɛ́ɛ́
'iinū chi n'daacā. Vɛ́ɛ́ chi i'teenu yú
Dendyuūs, ní vɛ́ɛ́ chi canee ngiinu
yú chi diin Dendyuūs ndúúcu yú, ní
vɛ́ɛ́ chi nen'e yú Dendyuūs. Nduu
'iinú naan chuū ní chiin chi ch'ɛɛtɛ́
n'dai, ní chíín chi nen'e yú 'iivú
Dendyuūs ní nen'e yú nducyaaca
'iin'yān.

Yen'ē chi 'iin'yān ngan'a yā táámá davaacu

14 Nducuén'ē chi diin yú canéé
chi diin yú chi n'daacā, ti
nen'e yú nducyaaca 'iin'yān. Vɛ́ɛ́
ntiinnyun ch'ɛɛtɛ yen'é Ndyuūs.
Ntiinnyun miin chuū chi vmnáán
vmnaan chi ndís'tiī cuuvi nen'é nī
chi diín nī. Chíín chí caan'mán nī
nduudu cuaacu chi Ndyuūs ch'in'í
yā ndís'tiī. 2 'Áámá hermano yen'e
yú chi ngan'a táámá davaacu
chi ñ'dáán chi nguɛ́ɛ́ deēnū yú,
hermano miin nguɛ́ɛ́ ngan'a sa
ndúúcū 'iin'yān ti ngan'a sa ndúúcū
Ndyuūs. S'uuún nguɛɛ n'giindiveen
yú nduudu miin, naati Ndyuūs
n'giindiveén yā, ní hermano miin
ngan'a sa yen'e espíritu yen'ē maan
sa. 3 'Iin'yān chi ngan'a yā nduudu
yen'é Ndyuūs na veedi diín yā chi
hermanos chi i'téénu cá yā Ndyuūs.
Ní ca'cueen yā hermanos. Ní cá'a yā
'viich'ɛɛtíínūun hermanos. 4 'Iin'yān
chi ngan'á yā nduudu chi ñ'dáán chi
nguɛ́ɛ́ deenú tanán'ā 'iin'yān, 'iin'yān
miin ngi'cueen maán yā. Ní 'iin'yān
chi candɛ́ɛ̄ nduudu yen'é Ndyuūs chí
n'giindiveen tanán'a yā, 'iin'yān miin
ngi'cueén yā tanán'a yā chi snúūn
yaācū.
5 Nen'é chi nducyaaca ndís'tiī
cuuvi caan'mán nī tanán'ā davaacu
chi ñ'dáán naati n'daacā ca chi
caan'mán nī nduudu yen'é Ndyuūs
na veedi ní n'giindiveén yā 'iin'yān.
'Iin'yān chi ngan'á yā tanán'a davaacu
chi ñ'dáán chi nguɛ́ɛ́ deenu yú,
'iin'yān s'een nguɛ́ɛ́ ca'cueén yā s'uuún.
Dámaān n'giindiveen yú nduuti chi
táámá yā caan'mán yā dɛ'ɛ́ nen'ē
caan'man nduudu miin. 6 Ndís'tiī
hermanos yen'é, ndúúti chi 'úú ndaá
ní caan'mán ndúúcū táámá davaacu
chi ñ'dáán chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveén
nī, ¿táácā cuuvi cunneé ndís'tiī?
Naati nduuti chi caan'mán na veedi
tuu'mi ní cuuví caan'mán yen'ē cosas
chi cuchiī, o yen'ē nduudu cuaacu
chí n'dai chí yen'é Ndyuūs. Tuu'mi
ní cuuvi 'cuɛɛtinée nī tan'dúúcā
chi ngan'á nduudu yen'é Ndyuūs, ní
ca'cueén ndís'tiī.
7 Taachí 'iin'yān itii'ví yā 'áámá
flauta, o tuu'ví yā 'áámá guitarra,
ní nguɛ́ɛ́ ñ'daan tono chi itii'ví yā,
o tuu'ví yā tuu'mi ní ¿táácā cuuvi
deenú tanán'ā 'iin'yān dɛ'ɛ̄ música chi
itii'ví yā o tuu'ví yā? 8 Nduuti chi
'áámá soldado itii'ví yā trompeta
yen'e música yen'e caanda, ní nguɛɛ
ñ'daán tono chi itii'ví yā, ¿táácā
cuuvi deenú tanán'ā soldados
ní cuundiyaán yā chi 'āā ndaá
caandaá? 9 'Tiicá ntúūn. Nduuti
chi ndís'tiī ní caan'man nī ndúúcū

nduudu chi nguɛ́ɛ́ deenu taná^{n}'a yā
¿táácā tuumicadiinúú^{n} yā chi nga^{n}'á
nī? Ndís'tiī ní dií^{n} nī tan'dúúcā chi
nga^{n}'á nī na 'yúúné. 10 Nééné n'deee
'náá^{n} davaacu vɛ́ɛ́ i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi caa^{n}'má^{n} yā maa^{n} na
nduudu ye^{n}'e yā nducué^{n}'ē chi ne^{n}'é
yā ní taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'caandiveé^{n}
yā nduudu ye^{n}'e yā. 11 Nduuti chi
'úú nguɛɛ n'giindiveé^{n} nduudu ye^{n}'e
taná^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
canée yā tan'dúúcā 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi
canúú^{n} yúúní. 'Tííca ntúu^{n}, 'úú ní
caneé tan'dúúcā 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi
canúú^{n} yúúní ti nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n}
yā nduudu ye^{n}'é. 12 Ndís'tiī chi ne^{n}'é
nī dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} ch'ɛɛtɛ ye^{n}'é
Ndyuūs, ngiicá nī Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs chi tée yā ntii^{n}nyu^{n}
ndís'tiī, ntii^{n}nyu^{n} chi cuuví ca'cuée^{n}
nī nduudu ye^{n}'é Ndyuūs 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
'íícú 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi déénu ca yā ye^{n}'e
Ndyuūs.
13 'Ii^{n}'yā^{n} míí^{n} chi caa^{n}'ma^{n} yā
táámá davaacu chi ñ'dáá^{n} canéé
chi ngiicá yā Ndyuūs dɛ'ɛ chi
ne^{n}'ē caa^{n}'ma^{n} nduudu chí ca^{n}'a
yā. Ní cuuvi caa^{n}'má^{n} yā taná^{n}'a
yā nduudú mii^{n}. 14 Nduuti chi 'úú
caa^{n}'má^{n}ngua'á ndúúcū táámá
davaacu chi ñ'dáá^{n} ní nguɛ́ɛ́ deenú
chíí^{n} chí caa^{n}'má^{n} tuu'mi ní dámaā^{n}
espíritu ye^{n}'é caā^{n}'ma^{n}. Ní 'úú ní
nguɛ́ɛ́ tuumicadiinúú^{n} dɛ́'ɛ̄ vɛɛ
chi caa^{n}'má^{n}. 15 ¿Dɛ'ɛ̄ dií^{n} tuu'mi?
Caa^{n}'ma^{n}ngua'á ndúúcū nduudu
na veedi ní espíritu ye^{n}'é ní
túúmícádiīnúú^{n} chíí^{n} chi dií^{n}. Ní
caatá ndúúcū nduudu na veedi ní
espíritu ye^{n}'é ní túúmícádiīnúú^{n}
chíí^{n} chi caātá dendu'ū. 16 Ndúúti
chi ndís'tiī caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī
ndúúcū táámá davaacu chi ñ'dáá^{n}
ní nga^{n}'á nī 'tíícā: N'dií Ndyuūs,
gracias, ní dií^{n} nī ndúúcū espíritu
ye^{n}'é nī, tuu'mi ní ¿táácā cuuvi
caa^{n}'ma^{n} taná^{n}'a yā chi 'tíícā chii^{n}
chi nga^{n}'a nī? 17 'Áárá chí n'daacā
nga^{n}'a nī, nguɛ́ɛ́ cunnee nī 'ii^{n}'yā^{n}
chi ca^{n}'á yā yaācū. 18 'Úú Pablo
nca'á gracias Ndyuūs ye^{n}'e yú chi
nga^{n}'á cá n'deee 'náá^{n} davaacu chi
ñ'dáá^{n} ndúúcū espíritu ye^{n}'é nguɛɛ
ti ndís'tiī. 19 Taachí nga^{n}'á na yaācū
n'daacā ca chí caa^{n}'má^{n} nyu^{n}'u
nduudu na veedi chi 'úú cadiinúú^{n}
ní 'iicu ca'cueé^{n} taná^{n}'a yā, ti 'úú
nga^{n}'á ta ndiīchi mil nduudu táámá
naa^{n} davaacu chi ñ'dáá^{n} chi nguɛ́ɛ́
itúúmícadiīnuu^{n} taná^{n}'a yā.
20 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, nguɛ́ɛ́
nadacadííinuu^{n} nī tan'dúúcā
dá'caiyaā, o tan'dúúcā 'áámá
da'cuá'āa chi nguɛ́ɛ́ inadacadííinuu^{n}
yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā 'tíícá nī.
Maa^{n} ní nducue^{n}'ē chi dií^{n} nī ní
nadacadííinuu^{n} nī ye^{n}'ē tan'dúúcā
sa^{n}'ā n'gɛɛtɛ nadacadííinuu^{n} sa.
21 Canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é
Ndyuūs ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} 'tíícā:
'Úú chi 'iivú Ndyuūs nga^{n}'á chuū.
'Úú dicho'ó 'ii^{n}'yā^{n} chi canúú^{n} yúúní
chi nga^{n}'á yā nduudu cuaacu ye^{n}'é
ndúúcū táámá naa^{n} davaacu. Ndaa
yā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā 'caandiveé^{n} yā
nduudu ye^{n}'é. 'Tíícā nga^{n}'a Ndyuūs.
22 Cáávā chii^{n} ní Ndyuūs ca'á yā
poder 'ii^{n}'yā^{n} chi caa^{n}'má^{n} yā n'deee
'naa^{n} davaacu chi 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́
tuumicadííinuu^{n} yā. Ní chíí^{n} chí
n'gi^{n}'i Ndyuūs ní 'aama seña chi
poder ye^{n}'e yā cááva 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́
caavā s'uuú^{n} chi i'téénu yú. 'Ii^{n}'yā^{n}
chi ca'cueé^{n} yā nduudu ye^{n}'é

Ndyuūs ní nga^n'a yā cáávā s'uuú^n
chi i'teenu yú nguɛ́ɛ́ ti cáávā 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Dendyuūs ye^n'ē
yú. 23 Ndúúti chi 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā 'iivú Ndyuūs, o 'ii^n'yā^n chi
canúú^n yúúní, ndaa yā na yáacū
ní nduuvidaamá yā ndúúcu yú ní
nducyaaca yú nga^n'a yú davaacu
chí ñ'dáá^n. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n yā
chi s'uuú^n ní loco yú? 24 Ndúúti chi
nducyaaca nī ca'cuee^n nī nduudu
ye^n'é Ndyuūs na veedi ní ndaa
'áámá 'ii^n'yā^n chɛɛti yaācū, 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā 'iivú Ndyuūs o
nguɛ́ɛ́ déénu yā 'iivú Ndyuūs ye^n'ē
yú, tuu'mi ní 'ii^n'yā^n mii^n cuuvi
díí^n yā sentir nuu^{n}ndi ye^n'é yā. Ní
nadacadiinúú^n yā ye^n'ē nuu^{n}ndi
ye^n'é yā na staava ye^n'é yā. 25 'Ii^n'yā^n
mii^n ní cuuvi deenú yā dɛ'ɛ̄ chi
maá^n yā nadacadiinúú^n yā na staava
ye^n'e yā chi nguɛɛ cuuvi n'diichí
yā. Ní 'ii^n'yā^n mii^n cundiitín'díí yā
ní cu'téénu yā Ndyuūs. Ní nga^n'á
yā 'tiicā: Cuaacu níí^{n}nyú^n Ndyuūs
caneé yā ndúúcū ndís'tiī.

Dii^n n'daacá nī tanducué^n'e ndúúcū orden

26 Ndís'tiī ní 'tííca díí^n nī taachi
nduuvidáámá nī. Na^n'a ndís'tiī ní
candɛ́ɛ nī 'aama canción. Ní na^n'a
nī ch'ee^{n}nee listo nī chi ca'cueé^n nī
taná^n'a yā. Na^n'á nī ní ch'ee^{n}nee
listo nī chi caa^n'má^n nī 'áámá
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs.
Na^n'á nī ní caa^n'má^n nī táámá naa^n
davaacu chi ñ'dáá^n naati n'nuú^n nī
vmnaa^n vmnaa^n 'áámá hermano
chi cuuvi caa^n'má^n dɛ'ɛ̄ chi ne^n'e
caa^n'ma^n nduudu s'ee^n chi ñ'dáá^n.
'Tííca cuuvi, ní cu'téénu cá nī ye^n'ē
'iivú Ndyuūs. 27 Damaā^n 'uuvī o
'iinú nī 'aama 'aamá nī caa^n'má^n nī
ndúúcū naa^n davaacu, nduudú chí
ñ'dáá^n, naatí táámá nī ch'ee^{n}nee
listo chi caa^n'má^n nī dɛ'ɛ̄ ne^n'é
caa^n'mā^n nduudu s'ee^n chi ñ'dáá^n.
28 Nduuti chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'áámá yā
nguaa^n ndís'tiī chi cuuvi caa^n'ma^n
dɛ'ɛ ne^n'e caa^n'mā^n nduudu s'ee^n chí
ñ'dáá^n tuu'mi 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cuuvi
caa^n'má^n yā ndúúcū davaacu chí
ñ'dáá^n naachi nduuvidaamá nī.
Naati 'ii^n'yā^n mii^n cuuvi ndeé yā
cúūnū cúūnū ndúúcū Dendyuūs
ndúúcū davaacu chi ñ'dáá^n.
29 Taachí nduuvidaamá nī, 'uuví nī
o 'iinu nī candɛ́ɛ nī nduudu cuaacu
ye^n'é Ndyuūs ní ca'aama ca'aama
nī caa^n'má^n nī nduudu na veedi ní
tana^n'á yā nadacadíínuu^n yā ye^n'e
nduudu chí nga^n'a nī. 30 Ní nduuti
Ndyuūs ní n'gi^n'i yā 'áámá ndís'tiī
chi vɛ́ɛ nī 'áámá nduudu ye^n'é yā
chi caa^n'má^n nī, tuu'mi ní 'ii^n'yā^n chi
candɛ́ɛ yā nduudu mii^n canéé chí
tée yā lugar chi caa^n'má^n nī nduudu
ye^n'é Ndyuūs. 31 'Tíícā nducyaaca
nī cuuvi caa^n'má^n nī nduudu ye^n'é
Ndyuūs ca'áámá ca'áámá nī. Taná^n'a
nī n'giindiveé^n nī. Ní 'tíícā ní
cuuvi déénu cá nī ye^n'é Ndyuūs ní
cu'téénu cá nī ye^n'é yā. 32 'Ii^n'yā^n chi
caa^n'má^n yā nduudu ye^n'é Ndyuūs
deenu yā dɛ'ɛ tiempo chi caa^n'má^n
yā. 33 Ndyuūs ne^n'é yā chi vɛ́ɛ́ orden
chɛɛti yáacū ye^n'é yā ní vɛ́ɛ́ vaadī
'diīi^n. 'Tíícā ní ch'ee^{n}néé 'dií^n nī
dendu'ū na staava ye^n'é nī. 'Tíícā
cānee tanducué^n'ē yaācū ye^n'é
Ndyuūs. 34 Taachi nduuvidáámá
nī n'daataá nguɛ́ɛ́ cuuvi candɛɛ
tá nduudu ye^n'e Dendyuūs, naati
'dii^n 'dií^n nūu^n 'cuɛɛtinéé cheendí
tá. 'Tíícā canéé nguū^n na ley

ye^{n}'é Ndyuūs. 35 Nduuti chi 'áámá
n'daataá nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuu^{n} tá
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi nga^{n}'a yā chɛɛti
yaācū, tuu'mi taachi ndaa tá ná
vaacu tá cuuvi nítíínguunee^{n} ta
isa^{n}'ā ye^{n}'e tá. Nduuti chi 'ááma
n'daataá candɛɛ tá nduudu ye^{n}'é
Ndyuūs chɛɛti yaācū, tuu'mi 'cuináa^{n}
tá.
36 ¿'Áá ngúɛ́ɛ́ ne^{n}'é nī 'caandiveé^{n}
nī chi dinguú^{n} ye^{n}'e nī? ¿Dɛ́'ɛ ra
tuu'mi? ¿'Áá ye^{n}'e ndís'tiī nduudu
ye^{n}'e Ndyuūs o ndaā dámááa^{n}
nanáá^{n} ndís'tiī nduudu mii^{n}?
37 Nduuti chi 'áámá sa^{n}'ā nguaa^{n}
ndís'tiī nadacadíínuu^{n} sa chi
cuaacu chi ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē sa chii^{n}
chi caa^{n}'ma^{n} sa nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs, ní Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs ca'cueé^{n} yā sa^{n}'a mii^{n},
tuu'mi ní cuuvi deenu sa chíí^{n} chi
idinguú^{n} tan'dúúcā chi Ndyuūs
ch'i^{n}'í yā 'úú. 38 Nduuti chi sa^{n}'ā mii^{n}
nguɛ́ɛ́ 'caandivee^{n} sa nduudu ye^{n}'é,
tuu'mi ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n}
nī nduudu ye^{n}'ē sa.
39 'Tíícā dií^{n} nī, ndís'tiī hermanos
ye^{n}'é. Caa^{n}'má^{n} nī nduudu cuaacu
ní ca'á nī lugar chi 'ii^{n}'yā^{n} caa^{n}'má^{n}
yā táámá davaacu chi ñ'dáá^{n}. 40 Dii^{n}
n'daacá nī tanducué^{n}'ē ndúúcū
orden.

Jesucristo 'āā nnduuchi yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā

15 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é,
maa^{n} ní chuū nga^{n}'a cuaācú
ngií ndís'tiī nduudu ye^{n}'e evangelio
chi ndúúdú ngai ye^{n}'ē Jesucristo.
Chíí^{n} 'āā nga^{n}'á, ní ngi'cueé^{n} ndís'tiī.
Ní ndís'tiī ní n'giindiveé^{n} nī ní
s'téénu nī. Ní 'aama canee n'daacá
nī ná nduudu 'cūū. 2 Cáávā nduudu
cuaacu ye^{n}'é Dendyuūs ndís'tiī ní
nnguá^{n}'ai nī ye^{n}'é nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī
nduuti chi 'áámá cānee na staava
ye^{n}'é nī chíí^{n} chi ca'cueé^{n} ndís'tiī.
Nduuti chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́ i'teenú nī
nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nduudu mii^{n} cáávā
ndís'tiī.
3 Vmnáá^{n} vmnaa^{n} ní chi'cueé^{n}
ndís'tiī chɛɛ chi más ca importante
tan'dúúcā chi Cristo chi'cueé^{n} yā
'úú. Chuū chii^{n} chi Cristo ní ch'īi yā
cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'ē yú tan'dúúcā
chi canéé nguū^{n} ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}
na libro ye^{n}'é Ndyuūs. 4 'Ii^{n}'yā^{n} ní
ch'iichi yā Cristo ní cho'ōo ndii 'íínú
nguuvi ní Dendyuūs nadin'duuchí
yā Cristo ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā
tan'dúúcā chi canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Dendyuūs. 5 Cuayiivi chi Cristo
nduuchi yā ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā sa^{n}'ā
Pedro n'diichi sá Cristo. Cuayiivi
chi cho'ōo chuū ní ndichuuvi
apóstoles n'diichí yā Cristo.
6 Cuayiivi mii^{n} ní 'áámá tiempo
nūu^{n} nyu^{n}'u ciento hermanos
nduuvidaamá yā ní n'diichí yā
Cristo chi 'āā nduuchi yā ye^{n}'ē
nguaa^{n} tiná^{n}'ā. N'deee cá yā ye^{n}'e
nyu^{n}'u ciento hermanos snduuchí yā
ndíí maa^{n}, naati duu'ví yā n'dīi yā.
7 Cuayiivi mii^{n} ní Jacobo, apóstol
chi ndɛɛ̄ nduudu ye^{n}'é Dendyuūs
n'diichi ntúu^{n} yā Cristo. Ní cuayiivi
ní nducyaaca apóstoles n'diichí yā
Cristo.
8 Cho'ōo 'yáá^{n} n'dai nguuvi ni 'úú,
Pablo, n'diichi ntuú^{n} Cristo, 'áárá
chí 'úú nguɛ́ɛ́ intiinaá^{n} Cristo taachi
cánéé yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 9 'Úú, Pablo,
nacadiinúú^{n} chi 'úú nguɛ́ɛ́ n'daacā
'úú, tan'dúúcā ye^{n}'e taná^{n}'ā apóstoles
chi candɛɛ́ yā nduudu ye^{n}'é Ndyuūs.
'Úú nguɛ́ɛ́ canéé chi cuuví apóstol

ti vmnáá^n vmnaa^n can'daá 'ii^n'yā^n
ye^n'e yaācū ye^n'é Dendyuūs, ti
ne^n'é chi 'ii^{n}ntyé^n'ē ca'á yā orden
chi 'caa^n'nú^n yā 'ii^n'yā^n chi na^n'á yā
yaacū ye^n'é Ndyuūs. **10** Maa^n ní 'úú
'aama apóstol 'úú ti Ndyuūs dií^n yā
n'daacā n'dai nduucú. Caati Ndyuūs
dií^n yā n'daacā n'dai nduucú maa^n
ní 'úú idií^n ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā. Ní
chíí^n chi Ndyuūs dií^n yā nduucú
dichií'vɛ̄. Nguɛ́ɛ́ dámaā^n 'úú chi
dii^n ca ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā ti Ndyuūs.
Ndyuūs chi dií^n yā n'daacā n'dai
nduucú ní canée yā nduucú ní
nginnee yā 'úú. **11** Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
ndii nduuti chi 'úú o ná^n'a yā chi
candɛɛ nduudu ye^n'é Ndyuūs, tí
nús'ūū nga^n'a 'nū nduudu mii^n. Ní
ndís'tiī ní i'téénu nī nduudu mii^n.

'Ii^n'yā^n ca^n'á yā nnduuchí
yā ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā

12 Ndís'tiī ní i'téénu nī chí nga^n'a
'nū chi Cristo nduuchí yā ye^n'ē
nguaa^n tiná^n'ā. ¿Táácā cuuvi chí
nga^n'á nī chi nguɛ́ɛ́ nnduuchí 'ii^n'yā^n
s'ee^n ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā? **13** Nduuti
chi nguɛ́ɛ́ nnduuchi 'ii^n'yā^n s'ee^n
ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā Cristo ntúū^n ní
nguɛ́ɛ́ 'āā nduuchí yā ye^n'ē nguaa^n
tiná^n'ā. Ní cuerpo ye^n'e Cristo canee
na yáinyā^n ndíí maa^n. **14** Ndúúti chi
Cristo nguɛ́ɛ́ 'āā nduuchí yā ye^n'e
nguaa^n tiná^n'ā tuu'mi ní nduudu
chi nga^n'á 'nū nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. 'Tiicá
ntúū^n nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ chii^n chi
i'téénu 'nū ye^n'e Cristo. **15** 'Tiicá ntuū^n
chii^n chi nga^n'á 'nū chi nduudu
cuaacu ye^n'é Ndyuūs, tuu'mi ní
nduudu yaadi nduuti chi nguɛ́ɛ́
'tíícā. Naati nga^n'a cuaacú 'nū chi
Ndyuūs dií^n yā chi 'āā nduuchi
Cristo ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā. Nduuti
chi nguɛ́ɛ́ nnduuchí taná^n'ā 'ii^n'yā^n
ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā 'tiicá ntuū^n
nguɛ́ɛ́ 'āā nduuchí Ndyuūs Cristo
ye^n'ē nguaa^n tina^n'ā. **16** Ndúúti chi
taná^n'a 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ nnduuchí yā
ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā, 'tiica ntúū^n,
Cristo nguɛ́ɛ́ 'āā nduuchí yā ye^n'ē
nguaa^n tiná^n'ā. **17** Nduuti chi Cristo
nguɛ́ɛ́ 'āā nduuchí yā ye^n'ē nguaa^n
tiná^n'ā nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ chi i'téénu
yú Ndyuūs. Ní s'uuú^n canee yú
condenado ndúúcū nuū^{n}ndī ye^n'ē yú.
18 Nduuti chi 'tíícā, tuu'mi ní 'ii^n'yā^n
chi 'āā i'téénu yā Cristo, ní maa^n ní
'āā n'dīi yā, 'āā chindái yā ndúúcū
nuu^{n}ndi ye^n'é yā. **19** Nduuti chi nguɛ́ɛ́
nduuchi Cristo ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā
tuu'mi ní s'uuú^n chi i'teenu yú
Cristo, núú^{n}má^n ne^n'e chi snée yú na
i^n'yee^{n}dí 'cūū neené ndaachi yíínu
yú nguɛ́ɛ́ ti taná^n'ā 'ii^n'yā^n.
20 Naati cuaacu chi Cristo mii^n 'āā
nduuchi yā ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā.
Ní Cristo mii^n ní 'ii^n'yā^n vmnáá^n
vmnaa^n chi nduuchí yā ye^n'e
nguaa^n tiná^n'a ye^n'ē nducyáácá
'ii^n'yā^n chi n'díí. **21** Ti cáávā nuu^{n}ndi
ye^n'e 'áámá sa^n'a Adán, canéé
chi nducyaaca yú 'cuūvi yú. Ní
cáávā chi dii^n 'aama sa^n'ā Cristo
míí^n, canéé chí nduuchi yú ye^n'ē
nguaa^n tiná^n'ā. **22** S'uuú^n ní ye^n'e
Adán chi dii^n nuu^{n}ndi sa. S'uuú^n
ní 'ii^n'yā^n chi dii^n nuu^{n}ndi s'uuú^n.
Taachí 'ii^n'yā^n dii^n nuu^{n}ndí yā tuu'mi
canee chi 'cuūvi yā. S'uuú^n ní ye^n'e
Cristo s'uuú^n ní 'cuɛɛti nduuchí yú.
23 Ti 'áámá 'áámá 'ii^n'yā^n ca^n'á yā
nnduuchi yā ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā
tan'dúúcā chi ituné́é^n 'ii^n'yā^n. Cristo
'āā nduuchí yā vmnáá^n vmnaa^n ye^n'e
nguaa^n tiná^n'ā. Ní cuayiivi taachi
ndaá Cristo na i^n'yee^{n}dí 'cūū taama

vmné^{n}'ēe, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} chi n'díí
chi ye^{n}'e Cristo, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
ca^{n}'á yā nnduuchi yā ye^{n}'ē nguaa^{n}
tiná^{n}'ā. 24 Tuu'mi ní ndaā nguuvi chi
'cuiīnū i^{n}'yee^{n}dí 'cūū cuayiivi taachi
chó'ōo tanducué^{n}'ē chi Dendyuūs
Chiida yú ne^{n}'é yā chi chó'ōo. Ní
Cristo caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'ē
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ndíí tiīi^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū poder ye^{n}'ē.
Tuu'mi ní Cristo nca'á yā Chiidá
yā tanducué^{n}'ē chi ye^{n}'e chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā. 25 Ti maa^{n} ní Cristo
mii^{n} canée yā tan'dúúcā 'áámá
Rey. Ní taachi chí cuchέε yā ye^{n}'ē
tanducué^{n}'ē enemigo ye^{n}'e yā,
tuu'mi ní enemigos ye^{n}'é yā canéé
yā tan'dúúcā chi canéé yā máá^{n}
ca'a Cristo; 26 tuu'mi ní chi 'cuiinu
enemigo ye^{n}'e Cristo chi vaadī
n'gii. Ní Cristo chichεε yā ye^{n}'ē.
27 Dendyuūs 'āā ca'a yā nducué^{n}'ē
dendu'u na ta'ā Cristo ní Cristo
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē.
Ní nducué^{n}'ē canee tan'dúúcā chi
canee maa^{n} ca'a Cristo. Cristo mii^{n}
nguέέ nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'ē
Chiidá yā naati Chiidá yā 'āā ca'a yā
Cristo tanducué^{n}'ē. 28 Taachí Cristo
chεέ yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē, tuu'mi
ní Cristo, chi daiya Dendyuūs, ca'a
yā nducué^{n}'ē na ca'a Dendyuūs chi
Chiidá yā. Ní Cristo mii^{n} maá^{n} yā
caneé yā maa^{n} poder ye^{n}'ē Chiidá
yā.
29 ¿Dε'ε rā tuu'mi? Nduuti chi nguέέ
nnduuchi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e nguaa^{n}
tiná^{n}'ā, ¿dε'ε̄ cúúví chi dií^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}
chi ndέε̄dínuū^{n}ni^{n} yā cáávā taná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi n'diī? ¿Dε'ε̄ cáávā
idií^{n} yā 'tíícā? Nduuti chi nguέέ
i'téénu yā chi 'ii^{n}'yā^{n} chi n'diī ca^{n}'á
yā nduuchi yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
30 'Tiicá dendu'ū. ¿Dε'ε̄ cúúví chí
'úú cuneé ndúúcū cáándá chi 'ii^{n}'yā^{n}
'caa^{n}'nú^{n} yā 'úú ndii hora mii^{n}?
31 Cuáácú chi nguuvi nguuvi 'ii^{n}'yā^{n}
ne^{n}'e 'caa^{n}'nú^{n} yā 'úú cucáávā chi
i'teenú Cristo. Cuáácú chi yeenú, ti
cáávā Señor Jesucristo chi Señor
ye^{n}'e yú ndís'tiī i'téénu nī Jesucristo
ti 'úú nga^{n}'á nduudu cuaacu ye^{n}'e
Jesucristo nanáá^{n} ndis'tiī. 32 ¿Dε'ε̄
chi cuuvi ye^{n}'é chi cuchεέ ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} yáā^{n} Efeso chi dií^{n} yā nduucú
tan'dúúcā 'iiti taa^{n} nduuti chi nguέέ
nduuchi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e nguaa^{n}
tiná^{n}'ā? Tuu'mi ní nga^{n}'a yú 'tiicā:
Che'e yú vaa, cu'u yú vaa, ti cavyaa^{n}
ní 'cuūvī yú.
33 Nguέέ dií^{n} nī chi 'ii^{n}'yā^{n}
cannche'éí yā ndís'tiī. Nduuti chi
ca^{n}'á nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nguέέ
n'daacā idií^{n} yā tuu'mi ndís'tiī cuuví
dií^{n} nī tan'dúúcā chí idii^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. Nguέέ n'daacā chi dií^{n} nī 'tííca.
34 Nadacadíínuu^{n} nī chεε chi dií^{n} nī.
Ní dií^{n} nī cosa chi n'daacā. Ní nguέέ
dinuu^{n}ndí nī. Taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} nguέέ
deenú yā ye^{n}'e Dendyuūs. Chuū ní
nga^{n}'á ye^{n}'e ndís'tiī ní cuuví 'cuináa^{n}
nī.

Ye^{n}'e tan'dúúcā chi 'ii^{n}'yā^{n} ca^{n}'á yā nnduuchí yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā

35 Nduu'ví 'ii^{n}'yā^{n} ní cuuvi caa^{n}'má^{n}
yā chuu. ¿Táácā chí 'ii^{n}'yā^{n} chi
'āā tiná^{n}'ā chi nnduuchí yā ye^{n}'e
nguaa^{n} tiná^{n}'ā? Ní vεε cuerpo ngai
ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}, ¿táácā canéé?
36 Ndís'tiī chi nga^{n}'a nī 'túúcā nguέέ
nadacadíínuu^{n} nī ye^{n}'e chí nga^{n}'a
nī. Ndís'tiī chi ngiīnu nī ndaata
deenú nī chi ndaata mii^{n} canéé chí
n'dii vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi dichíí'vε̄
ní ndεε̄ n'gui'i ye^{n}'ē. 37 Ndaata

mii^n chi ndís'tiī ngiīnu nī. ¿Áá
nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā 'áámá planta chi
cuchiī, nduuti chi trigo, o nduuti
chi niī^{n}nu^n, o dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndaata
chi vɛ́ɛ́? 38 Dendyuūs dií^n yā chi
'cuiita ca'áámá ca'áámá ndaata
mii^n tan'dúúcā chi ne^n'e yā, ni 'āā
vi'i cā ca'áámá ca'áámá yaata naa^n
ye^n'ē ndaata mii^n. 39 'Tíícá ntúū^n na
i^n'yee^{n}dí 'cūū. Nguɛɛ dáámá cuerpo
ye^n'e 'ii^n'yā^n. 'Āā vi'í caā cuerpo ye^n'e
'iiti, 'āā vi'í caā cuerpo ye^n'ē 'yáádá,
ní 'āā vi'í caā cuerpo ye^n'ē 'yáacā.
40 Vɛ́ɛ́ cuerpo ye^n'e cosa s'ee^n chi
vɛ́ɛ́ nanguuvi. Ní vɛ́ɛ́ cuerpo ye^n'e
'ii^n'yā^n chi canéé na i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní
cuerpo ye^n'e cosa chi vɛ́ɛ́ nanguuvi
ní dɛɛvɛ. Ní 'aa vi'í caā cuerpo chi
ndɛɛvɛ ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí
'cūū. 41 'Tiicá ntúū^n 'yá^n'ā, ní 'iīyū,
ní 'iī^{n}nyú^n, ni nducyaaca ní dɛɛvɛɛ
cá ní 'āā vi'í caā. Nguaa^n 'íí^{n}nyu^n
s'ee^n chi dɛɛvɛɛ́, nguɛɛ dáámá tí 'āā
vi'í caā. 42 'Tiicá ntúū^n cuerpo ye^n'ē
yú, ch'iī yú ní choō cuerpo ye^n'ē
yú, naati taachi nnduuchi yú ye^n'e
nguaa^n tiná^n'ā, 'āā ntɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
yú. 43 Maa^n ní idinuu^{n}ndi yú ni
'cuináa^n yú cáávā cuerpo ye^n'e yú.
Naati taachi nnduuchi yú ye^n'ē
nguaa^n tiná^n'ā, tuu'mi ní cuerpo
ye^n'ē yú ní dɛɛvɛ, ní n'daacā canéé.
44 Maa^n ní cuerpo ye^n'ē yú ní ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū ni 'cuūvi yú. Ní taachi
nnduuchi yú ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā,
tuu'mi ní cuerpo ye^n'e yú ní ye^n'e
espíritu. Nduuti chi vɛ́ɛ́ cuerpo ye^n'ē
yú chi ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū, tuu'mi
ni vɛ́ɛ́ cuerpo ye^n'ē yú chi ye^n'e
espíritu.

45 Canéé nguū^n ndii cuáá^n vmnaa^n
na libro ye^n'é Dendyuūs 'tíícā:
Dendyuūs din'dái yā cuerpo ye^n'e
sa^n'ā Adán chi sá^n'ā chí cunduuchi
sá vmnáá^n vmnaa^n. Naati táámá
Adán chí cuayiivi ní nguuvi
yā Jesucristo. Ní Jesucristo
mii^n ní ye^n'ē vida chi espíritu
chi canduuchi. Ní Jesucristo
ca'á yā vida 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū chi vida chi ye^n'e
espíritu. 46 Nadacadíínuu^n nī
ye^n'e chuū. Vmnáá^n vmnaa^n vɛ́ɛ́
cuerpo tan'dúúcā cuerpo ye^n'e
s'uuú^n, ní cuayiivi vɛ́ɛ́ cuerpo
chi ye^n'ē espíritu. 47 Dendyuūs
din'dái yā Adán chi sa^n'a vmnáá^n
vmnaa^n ye^n'e ya^n'á 'cúū. Naati sa^n'ā
cuayiivi mii^n chiīcā sa ná va'ai
chɛɛti nguuvi ní sa^n'ā mii^n chí
Jesucristo. 48 Nducyáácá 'ii^n'yā^n ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū canéé ndúúcū cuerpo
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí
'cūū. Nducyáácá 'ii^n'yā^n chi ye^n'e
Cristo cuuvi canéé ndúúcū cuerpo
tan'dúúcā cuerpo ye^n'e Jesucristo
chi ye^n'e va'ai chɛɛti nguuvi. 49 Maa^n
ní cuerpo ye^n'e yú tan'dúúcā cuerpo
ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū.
Cuayiivi ní ndaāca yú 'áámá cuerpo
ye^n'ē yú tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ na va'ai
chɛɛti nguuvi.

50 Maa^n ní chuū nga^n'á ngīi ndís'tiī
hermanos ye^n'é: Ndúúcū cuerpo
ye^n'ē yú ndúúcū yuūtɛ̄ ye^n'ē ndúúcū
yuūu^n ye^n'ē nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaa
yú na va'ai chɛɛti nguuvi. Ndíí
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'áámá cuaa^n dendú'ū chí
nchoo ndúúcū chi nguɛ́ɛ́ nngoō.
51 Cuin'diichí nī. 'Úú ní nga^n'á n'gi^n'í
ndís'tiī ye^n'ē 'áámá cosa chi 'ii^n'yā^n
nguɛɛ deenu yā. Nguɛ́ɛ́ nducyaaca
yú 'cuūvi yú. Naati Ndyuūs tée yā
nducyaaca s'uuú^n 'áámá cuerpo chí
ngai tan'dúúcā cuerpo ye^n'é yā chi
ye^n'ē espíritu. 52 Ní 'áámá tiempo 'líí^n

'líí^{n} nūu^{n} tan'dúúcā chi 'áámá ingaa^{n}
'áámá in'gaadi nduutinaa^{n} yú, máá^{n}
n'chɛɛtɛ́ nūu^{n}, ní ñ'daa^{n} cuerpo ye^{n}'ē
yú, taachi 'cuɛɛcú trompeta chí
ndii na 'cuiinu. Ní taachi 'cuɛɛcu
trompeta mii^{n}, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Señor Jesucristo chi
maa^{n} ní 'āā tiná^{n}'ā ní nducuée^{n} yā
ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā ndúúcū cuerpo
ngai ye^{n}'é yā chi 'āā ntɛ́ɛ́ choo.
Ní 'tiicá ntúū^{n}. S'uuú^{n} chi i'teenu
yú Jesucristo ní canduuchi yú, ní
ñ'daa^{n} cuerpo ye^{n}'e yú. 53 Cuerpo
ye^{n}'e yú chí ngoō. Ní Ndyuūs canéé
chí ñ'daá^{n} yā cuerpo ye^{n}'ē yú ní
tée yā s'uuú^{n} táámá cuerpo chí
nguɛ́ɛ́ nchoo. Cuerpo ye^{n}'ē yú chí
n'gīī, Ndyuūs canéé chí tée yā s'uuú^{n}
táámá cuerpo chi 'āā ntɛ́ɛ́ ndaa
nguuvi chi 'cuūvī. 54 Taachí cuerpo
ye^{n}'ē yú chí n'gīī ní ngoo, 'āā ñ'daa^{n}
cuerpo ye^{n}'e chi nguɛ́ɛ́ cuuvi n'gīī
ndíí nguɛ́ɛ́ cuuvi chōō. Tuu'mi cuuvi
cuaacu chi canéé nguū^{n} ndii cuáá^{n}
vmnaa^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs 'tíícā:
Vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} mii^{n} ní chichɛɛ́
ye^{n}'ē vaadī n'gii miī^{n} ti 'āā ntɛ́ɛ́ ch'iī
'ii^{n}'yā^{n}. 55 Vaadī n'gii ni 'āā chó'ōo.
¿Táácā cuuvi cuchɛ́ɛ́ vaadī n'gíí
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ cuuví 'cuūví
yā? ¿Táácā cuuví dii^{n} vaadī n'gii mii^{n}
tan'dúúcā chi 'áámá 'iiti chí nga'a
tī 'ii^{n}'yā^{n} ní n'gii yā? Nguɛ́ɛ́ cuuvi.
56 Nuu^{n}ndi mii^{n} chi dii^{n} yú, chíí^{n} chi
tee lugar vaadī n'gii, ní n'gīi yú. Ní
vaadī n'gii mii^{n} dii^{n} tan'dúúcā chí
nga'a tī 'ii^{n}'yā^{n} ní n'gīi yā. Ley mii^{n}
chíí^{n} chi dii^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} deenu yā
chí vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā. 57 Nca'a
yú gracias Ndyuūs, ti nginneé yā
s'uuú^{n} chi ichɛɛ yú ye^{n}'e nducué^{n}'e
chi ye^{n}'ē yáá^{n}n'guiinūu^{n} cáávā
Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú. 58 Cáávā
chuū ndís'tiī hermanos ye^{n}'é chi
ne^{n}'e taaví, 'cuɛɛtinéé^{n} n'daaca nī
ndúúcū chii^{n} chi i'téénu nī. Ní nguɛ́ɛ́
ñ'daa^{n} chíí^{n} chi i'téénu nī. Ní cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú. Ní deenú
nī chí ntii^{n}nyu^{n} mii^{n} ní vɛ́ɛ́ chii'vɛ̄.

Ye^{n}'e ofrenda caavā hermanos

16 Maa^{n} ní ne^{n}'é caa^{n}'má^{n}
ndís'tiī ye^{n}'e ofrenda ye^{n}'é
nī chi ca'á nī 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā
Jesucristo cáávā 'ii^{n}'yā^{n} ndaachíī
snée yā ní nguɛ́ɛ́ dendu'ū ye^{n}'ē.
Dií^{n} nī tan'dúúcā chi 'úú nga^{n}'á
ngīi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e taná^{n}'ā yáacū s'ee^{n}
na yá^{n}'āa Galacia. 2 'Tíícā dií^{n} nī.
Nguuví vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'é ndɛɛ̄tɛ̄
chi domingo mii^{n}, ca'áámá ca'áámá
ndís'tiī ní cu'née^{n} nī 'āā vi'í caā
parte ye^{n}'é nī chi tunéé^{n} Ndyuūs chi
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi Ndyuūs tee yā
ndís'tiī. Ní ndís'tiī ca'a nī ofrenda
ye^{n}'é nī na ta'a 'ii^{n}'yā^{n} chí nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yáacū. Ní taachi
'úú ndaá nguɛ́ɛ́ canéé chi ca'a nī
ofrenda ye^{n}'e nī. 3 Ní taachi ndaá,
'úú dicho'ó 'ii^{n}'yā^{n} chi ndis'tiī ne'é^{n} nī
chi candɛ́ɛ yā ofrenda ye^{n}'é nī ndíí
yáā^{n} Jerusalén. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} candɛɛ́
yā carta ye^{n}'é ndúúcū ofrenda ye^{n}'e
nī. 4 Nduuti chi 'úú caneé chi ca^{n}'á
yáā^{n} Jerusalén tuu'mi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ca^{n}'á yā nduucú.

Pablo ca^{n}'a yā chi ca^{n}'á yā yaā^{n} s'ee^{n}

5 Caneé chi cho'ó na yá^{n}'āa
Macedonia. Ní taachi cho'ó na
yá^{n}'āa mii^{n} cuayiivi ní ndaá na yáā^{n}
Corinto ní cuneé ndúúcū ndís'tiī.
6 Ne^{n}'é chi cūnēe ndúúcū ndis'tiī
tiempo chi 'iichɛɛ. Ní cuayiivi ní
ndís'tiī cuuvi ca^{n}'á nī nduucú 'tɛ́ɛ́

nūu^{n} naachi 'úú na^{n}'á cuaa^{n} cyúúní.
7 Nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é n'diichí ndís'tiī taachi
cho'ó yáā^{n} vaacú nī, naati canéé
ngiinú chi ndaá n'diichí ndís'tiī
'áámá tiempo nduuti chi Ndyuūs tée
yā lugar 'úú. 8 Naati cuneé na yáā^{n}
Efeso ndii tiempo ye^{n}'e 'viicu ye^{n}'e
Pentecostés. 9 Mii^{n} ní vɛ́ɛ́ n'deee ca
ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n}. Ní yáā^{n} Efeso mii^{n}
tan'dúúcā 'áámá cheendi va'āī chi
ch'ɛɛtɛ n'dai ni ndɛɛvɛ́ɛ́ n'dai caavā
'úú, ti vɛ́ɛ́ cá ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n}. Mii^{n}
ntúū^{n} neene vɛɛ 'ii^{n}'yā^{n} chi induuví
táa^{n} yā ye^{n}'é.
10 Ndúúti chi ndaa sa^{n}'ā Timoteo
nanáá^{n} ndís'tiī, canéé chi dií^{n} nī
recibir sa^{n}'ā mii^{n} tan'dúúcā 'áámá sa^{n}'ā
chi dii^{n} ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'é Ndyuūs, ti
sa^{n}'ā mii^{n} ní idii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
Ndyuūs tan'dúúcā 'úú. 11 Mar 'áámá
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī ndúúcū Timoteo
tan'dúúcā chi sa^{n}'ā chi nguɛɛ n'daacā,
ní nguɛ́ɛ́ deenu sa. Cuaviivi taachi
dicho'ó nī Timoteo mii^{n} cuaa^{n} cyúúní,
dicho'ó nī sa^{n}'a mii^{n} ndúúcū n'dai.
Canee ngiinú chi ndaa sa ndúúcū
taná^{n}'ā hermanos nanáá^{n} 'úú.
12 'Úú ne^{n}'é chi hermano Apolos
ndaa sa nanáá^{n} ndís'tiī taachi ndaa
taná^{n}'ā hermanos. Apolos mii^{n} nguɛ́ɛ́
ne^{n}'e sa ndaa sa maa^{n}, naatí ndaa sa
nanáá^{n} ndís'tiī taachi vɛ́ɛ́ yaa^{n} sa.

Pablo dií^{n} yā saludar hermanos

13 'Cuɛɛ́tɛ n'daacá nī ndúúcū cuidado.
Ní 'cuɛɛtinéé n'daacá nī ndúúcū
chi i'téénu nī chi ye^{n}'e Ndyuūs.
Ní tan'dúúcā sa^{n}'ā n'gɛɛtɛ dií^{n} yā
ní 'tíícā dií^{n} nī. Ní cunéé diitú nī.
14 Tanducué^{n}'ē chi dií^{n} nī, ní dií^{n} nī ti
ne^{n}'e nī Ndyuūs.
15 Ndís'tiī ní deenú nī chi 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e va'āī sa^{n}'a Estéfanas s'téénu yā
Jesucristo vmnáá^{n} vmnaa^{n} taachi
snee yā na yá^{n}'āa Acaya. 'Úú yaa'ví
ndís'tiī chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ne^{n}'é yā dií^{n}
yā ntii^{n}nyu^{n} chi nginnee nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Señor Jesucristo
ye^{n}'ē yú. 16 'Úú ngiicá ndís'tiī
hermanos ye^{n}'é, chi 'caandiveé^{n} nī
ye^{n}'e chi nga^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e
va'ai Estéfanas ní cunneé nī 'áámá
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chí idiīi^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
Dendyuūs. 17 Yeenú chi ndaa hermano
Estéfanas ndúúcū hermano Fortunato
ndúúcū hermano Acaico. N'daacā chi
canée yā ndúúcu nī na lugar ye^{n}'é.
18 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nduūvī n'daí yā na
espíritu ye^{n}'é ní ca^{n}'á yā nduūvī n'daí
yā na espíritu ye^{n}'e nī dendú'ū. Canéé
chi dií^{n} nī aceptar taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi
dií^{n} yā tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
19 'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaācū ye^{n}'e yá^{n}'āa
Asia dicho'ó yā saludos ye^{n}'é nī: N'daí
nī, nga^{n}'a yā. Sa^{n}'a Aquila ndúúcū
n'daataá Priscila ndúúcā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yaācū chi snée yā ndavaacú yā
dicho'ó yā saludos ye^{n}'e nī: N'daí nī,
nga^{n}'a yā. 20 Nducyáácá hermanos
ní dicho'ó yā saludos ye^{n}'e nī: N'daí
nī, nga^{n}'a yā. Ndís'tiī ní caa^{n}'ma^{n} nī
'tíícā ye^{n}'e hermanos: N'daí yā, nga^{n}'a
nī. Ní ca'á nī ta'a nī taachi dií^{n} nī
saludar hermanos ti ndís'tiī ní ne^{n}'é nī
Dendyuūs.
21 'Úú Pablo dinguú^{n} carta mii^{n}
ndúúcū ta'á, ní: N'daí nī, nga^{n}'á.
22 Nduuti chi 'áámá sa^{n}'ā nguɛ́ɛ́
idiné^{n}'e yā Señor Jesucristo ye^{n}'e yú
'āā cuuví yā condenado. Nii^{n}nu^{n} nii^{n}nu^{n}
canee tiempo chi Señor Jesucristo
ye^{n}'ē yú cuuvi ndaa ntúu^{n} yā.
23 Ní Señor Jesucristo ye^{n}'e yú tée
yā ndís'tiī nducué^{n}'ē chi n'daacā
ye^{n}'e yā. 24 'Úú ne^{n}'é ndís'tiī ti ndís'tiī
ní ye^{n}'e Cristo Jesús ndís'tiī. 'Tíícā.

CARTA CUAYIIVI YE^n'E 'II^n'YĀ^n CHI SNÉE YĀ YÁĀ^n CORINTO

Pablo idinguú^n yā carta 'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e yaacū na yáā^n Corinto

1 'Úú Pablo 'úú. Ní Ndyuūs ne^n'é
yā chi 'úú cuuvi 'áámá apóstol
chi candɛɛ́ nduudu cuaacu ye^n'ē
Jesucristo. 'Úú ndúúcū Timoteo chi
hermano ye^n'e yú idinguú^n carta
'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Corinto
chi ca^n'á yā yáacū ye^n'e 'iivú
Ndyuūs, ní ye^n'ē nducyaaca 'ii^n'yā^n
chi i'teenú yā Jesucristo, 'ii^n'yā^n chi
snée yā na núú^{n}má^n yá^n'āa ye^n'e
Acaya. 2 Ndyuūs Chiida yú ndúúcū
Señor Jesucristo cuuvi tée yā s'uuú^n
cosa chi n'daacā ye^n'é yā ní 'íícú
cunéé vaadī 'diii^n ye^n'é yā na staava
ye^n'e yú.

Pablo ch'eenú yā chiī

3 Dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs ti nééné
n'dai Ndyuūs Chiida yú chi Chiida
Señor Jesucristo ye^n'ē yú. Ndyuūs
Chiida yú ya'ai 'iinú yā s'uuú^n ní tee
yā 'viich'ɛɛtínūu^n s'uuú^n. 4 Ndyuūs
ye^n'e yú itee yā 'viich'ɛɛtínūu^n
nús'uu ye^n'e tanducué^n'ē chi n'geenú
'nū ngii ti nús'uu ní cuuvi ca'á 'nū
dáámá 'viich'ɛɛtínūu^n 'ii^n'yā^n chi
n'geenú yā ngii ndúúcū dáámá
'viich'ɛ́ɛ́tiīnūu^n chi Ndyuūs tee
yā nús'uu. 5 Nús'uu ní n'geenú 'nū
ngii n'deee ca cáavā chi idií^n 'nū
ntii^{n}nyu^n ye^n'e Señor Jesucristo.
Ní Señor Jesucristo tee ca yā
'viich'ɛɛtínūu^n nús'uu. 6 Maa^n ní,
nduuti chi n'geenú 'nū ngii, chuu
ní cáávā ndís'tiī cuuvi cuta'á nī
'viich'ɛɛtínūu^n ye^n'é Ndyuūs ní
cuuvi nngua^n'ai nī. Ní nduuti chi
Ndyuūs tee yā nús'uu 'viich'ɛɛtínūu^n,
chuū ní cáávā ndís'tiī cuuvi cuta'á
nī 'viich'ɛɛtínūu^n ye^n'é Ndyuūs, ní
cuuvi nnguai^n'ai nī. 'Tiicá ntúū^n
ndís'tiī cuuvi cuchɛ́ɛ nī nducué^n'ē
chi n'geenu nī ngii tan'dúúcā chi
nús'uū n'geenú 'nū ngii. 7 Ní canee
ngiinú 'nū ye^n'e ndís'tiī chi cunee
n'daaca nī. Ti deenú 'nū ti taachi
ndís'tiī n'geenu nī ngii tan'dúúcā
nús'uu 'tiicá ntúū^n Ndyuūs tee yā,
'viich'ɛɛtínūu^n ndís'tiī tan'dúuca chí
tee yā nús'uu.
8 Ní ndís'tiī hermanos ye^n'é 'nū.
Ne^n'é 'nū chi cadiinuu^n nī ye^n'e
tanduvɛ́ɛ́ vaadī caa'va chi cho'ō
nuú^n 'nū na yá^n'āa ye^n'e Asia. Chíí^n
chí ch'eenu taaví 'nū chiī ní nééné
n'deee ca, ní nadicadiinúú^n 'nū chi
nguɛ́ɛ fuerzas ye^n'é 'nū chi cuchɛɛ́
'nū ye^n'e nducué^n'ē ti cuuví 'cuūvi
'nū. 9 Nacadiinúú^n 'nū chí ca'á yā

orden chi 'cuūvi 'nū naati chuū ní
chiī chí ch'i^{n}'i nús'uu chi cu'téenu
cá 'nū Ndyuūs chi nadacuée^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā. Ní nguɛɛ
i'téénu 'nū ye^{n}'e maá^{n} 'nū. 10 'Tíícā
Ndyuūs nadanguá^{n}'ai yā nús'uu
ye^{n}'e peligro chi 'āā chɛ́ɛ́ 'cuūví
'nū. 'Tiicá ntúū^{n} cunee ngiinu 'nū
Ndyuūs chi nadanguá^{n}'ai yā nús'uu
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi n'geenú 'nū
ngii ní ye^{n}'ē chí ch'ɛɛtɛ n'dai. 11 Ní
ndís'tiī ní nginnee ntúu^{n} nī nús'uu
ti nga^{n}'anguā'á nī caavā nús'uu.
Caati ndúútí chí 'yáá^{n} ca hermanos
nga^{n}'angua'á yā ye^{n}'é 'nū, tuu'mi ní
ca'á yā gracias Ndyuūs, ti Ndyuūs
dií^{n} yā n'dai ca cáávā nús'uu.

Pablo chi'naa^{n} yā chi ndaá yā na yáā^{n} Corinto

12 Ní yeenú 'nū ti deenú 'nū na
staava ye^{n}'é 'nū chi chii^{n} chi idií^{n}
'nū ní cáávā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. Ní n'daacā dií^{n} 'nū. Ní n'daacā
dií^{n} 'nū cáávā ndís'tiī. Ndyuūs chi
n'dai taavi chínneé yā nús'uu chi
'túúcā din'daacá 'nū. Chuū nguɛ́ɛ́
cuuvi dií^{n} 'nū cáávā vaadī deenu
ye^{n}'e maá^{n} 'nū. 13 Chíí^{n} chí dinguú^{n}
'nū ye^{n}'e ndís'tiī ní ndís'tiī ní cuuvi
'cueé^{n} nī ní intiinaá^{n} nī. Cunee
ngíínú 'nū chi túúmícádiinúú^{n} nī
nducué^{n}'ē. 14 Tan'dúúcā chi ndís'tiī
túúmícadiinúu^{n} nī 'tɛ́ɛ́ maa^{n} naati
taachi ndaa Señor Jesucristo taama
vmné^{n}'ēe tuu'mí ndís'tiī cuuvi yeenú
nī cáávā nús'uu tan'dúúcā chi cuuvi
yeenú 'nū cáávā ndís'tiī.
15 Caati vɛ́ɛ́ confianza ye^{n}'é 'nū
ndúúcū ndís'tiī, vmnáá^{n} vmnaa^{n}
nadacádiinúú^{n} chí chīi ní ndaá ní
caneé nduucú nī 'áámá tiempo ní
cuayiivi ndaá taama vmné^{n}'ēe ní
cuneé nduucú nī chi cuuvi yeenu
cá nī. 16 Nadacádiinúú^{n} chí cho'ó
yaā'ví ndís'tiī taachi ca^{n}'á na yá^{n}'āa
Macedonia. Ní cuayiivi míí^{n} taachi
n'daá yá^{n}'āa Macedonia mii^{n} tuu'mi
ní nandaa ntuú^{n} yaa'ví ndís'tiī ní
cuneé ndúúcu nī. Ní taachi can'daá
ye^{n}'e nī, ndís'tiī cuuvi cunnee nī 'úú
ndúúcū necesidades ye^{n}'é caati ca^{n}'á
yá^{n}'āa Judea. 17 'Tíícā nadacádiinúú^{n}
chi dií^{n}. 'Úú nguɛ́ɛ́ dií^{n} tan'dúúcā
'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā tan'dúúcā chi
maá^{n} yā ne^{n}'e yā. Ní nga^{n}'a yā:
Júū^{n}, júū^{n} chuū chi dií^{n}, ní cuayiivi
nga^{n}'á yā chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā ti dií^{n}
yā tan'dúúcā chi ne^{n}'é yā. 18 Naatí
Ndyuūs deenú yā nduudu chi nga^{n}'á
'nū chi nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á 'nū 'tíícā idií^{n}
'nū ní cuayiivi nguɛ́ɛ́ idií^{n} 'nū 'tíícā.
19 Ti taachi 'úú ndúúcū sa^{n}'ā Silvano
ndúúcū Timoteo candɛɛ́ 'nū nduudu
cuaacu ye^{n}'e Señor Jesucristo chi
Daiya Dendyuūs nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á 'nū
chi Jesucristo mii^{n} nga^{n}'á yā chi
júū^{n} 'tíícā, ní cuayiivi nguɛ́ɛ́ 'tíícā
dií^{n} yā. Cristo ní nga^{n}'á yā ní dií^{n}
yā tanducué^{n}'ē dendu'ū chí cuaacu.
20 Ti Cristo mii^{n} nga^{n}'á yā chi 'tíícā,
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi Ndyuūs Chiida
yú ca^{n}'á yā chi tée yā 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū
s'uuú^{n} chi i'téénu yú Ndyuūs.
Cáávā chuū idich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs
ti cucáávā Cristo ca^{n}'a yú chi 'tiicā.
21 Ní Chiida yú dií^{n} yā chi ndís'tiī
ndúúcū nús'uu cunee diitu ca yú
ndúúcū chi i'teenu yú ye^{n}'e Cristo.
Ní Ndyuūs nadidɛɛvɛ́ yā s'uuú^{n} chi
dii^{n} yú ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é yā. 22 Ndyuūs
tee yā s'uuú^{n} 'áámá sello ye^{n}'é yā
na cuerpo ye^{n}'e yú ti ye^{n}'é yā s'uuú^{n}.
Tee yā Espíritu N'dai ye^{n}'é yā na
staava ye^{n}'ē yú. Ní cáávā Espíritu
N'dai ye^{n}'é yā deenu yú chi cuuvi

ye^n'e yú chii^n chi Ndyuūs ca^n'a yā
chi téé yā s'uuú^n.
23 Nguɛ́ɛ́ cue^n'é yáā^n Corinto ti
ne^n'é yaa'vi neé^n ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
ne^n'é 'caa'vá cucáávā chi 'cuɛɛtinéé
ya'ai nī. Maa^n ní Ndyuūs deenú yā
staava ye^n'é ní testigo ye^n'é. 24 Nguɛ́ɛ́
ne^n'é 'nū caa^n'má^n 'nū ntii^{n}nyu^n ye^n'é
nī ye^n'ē chii^n chi canee chi i'téénu
nī ti 'āā canee diitú nī ndúúcū chi
i'téénu nī. Naati ne^n'é 'nū cunneé
'nū ndís'tiī. Nús'uu dii^n 'nū ntii^{n}nyu^n
ndúúcū ndís'tiī ní cuuvi yeenú nī.
Ní ndís'tiī snéé n'daaca nī caavā chi
i'teenú nī Jesucristo.

2 'Úú nadicádiinúú^n māa^n chi
nguɛ́ɛ́ ndaá nanáá^n ndís'tiī chi
cuuvi ndaachí nī. 2 'Úú nguɛɛ ne^n'é
ndaá nanáá^n ndís'tiī nduuti chi 'úú
idií^n chi ngii ndaachi yiinú ndís'tiī.
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chi dií^n chi ngii ndaachi
yiinú ndís'tiī ti nguɛ́ɛ́ du'ū chi
cuuvi tee yā 'úú vaadī yeenú nduuti
chi ndaachi yiinú ndís'tiī? 3 Chuū
idinguú^n ye^n'é ndís'tiī ti taachi ndaá
nguɛ́ɛ́ cu'nee^n ndaachi nuú^n cucáávā
ndís'tiī ti ndís'tiī cuuvi tee nī 'úú
vaadī yeenú. Vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtiinúu^n
'cúū nanáá^n nducyáácá ndís'tiī chi
vaadī yeenu chi vɛ́ɛ́ ye^n'é, maa^n
vaadī yeenú mii^n cunéé ndúúcū
nducyaaca nī. 4 Ní taachi dinguú^n
ye^n'é ndís'tiī neené di'vaachi 'úú ndii
ná staava ye^n'é ndíí tuunu chɛɛ̄cú.
Nguɛ́ɛ́ dií^n 'tuucā ti cu'nee^n ndaachi
yiinú ndis'tiī ti ne^n'é chi ndís'tiī
cuuvi déénu nī chi neené ne^n'ē taavi
cá ndís'tiī.

Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^n'é 'ii^n'yā^n

5 Ndúútí chi 'aama 'ii^n'yā^n dií^n
yā 'aama cosa chi vɛɛ dɛ'ɛ̄ cáávā
chi cu'nee^n ndaachi yiinú ná^n'ā
ndís'tiī 'úú ntúū^n cu'nee^n ndaachi
yiinú 'úú ndúúcū nducyáácá ndís'tiī
dendu'ū 'tɛ́ɛ́ nūu^n. 'Úú nguɛ́ɛ́ ne^n'é
caa^n'má^n ye^n'e 'ii^n'yā^n mii^n chi
vɛ́ɛ́ cá nuu^{n}ndi ye^n'é yā ye^n'ē chi
dinuu^{n}ndí yā. 6 Deenú ntúū^n chi
n'deēe cá ndís'tiī 'āā n'diichí nī
nuu^{n}ndi ye^n'é yā ní nadacádiinúú^n
chi 'āā vɛ́ɛ́ castigo ye^n'ē 'ii^n'yā^n mii^n,
ní nguɛ́ɛ́ dií^n nī más ca ndúúcū
'ii^n'yā^n mii^n. 7 Maa^n ní canéé chi
nca'á nī 'viich'ɛɛtínūu^n 'ii^n'yā^n 'cúū
ní nadach'ɛɛcú yā ye^n'e 'ii^n'yā^n 'cúū
ní nguɛ́ɛ́ neené taa^n cu'nee^n ndaachi
yiinú yā. 8 Caavā chuū chi nga^n'á chí
ndis'tiī 'cuu^n'mi^n nī chi diné^n'e ca nī
'ii^n'yā^n 'cúū. 9 Níícu taachi idinguú^n
chuū ye^n'e ndís'tiī ye^n'e 'ii^n'yā^n 'cúū
ne^n'é cadiinúú^n ní n'diichí nduuti
chi ndís'tiī ní dií^n nī ndúúcu yā
tan'dúúcā chi 'āā nga^n'á ngīi ndís'tiī
na carta ye^n'é. 10 'Úú dendú'ū ca^n'á
inadich'ɛɛcú nuu^{n}ndi ye^n'e 'āā dɛ'ɛ́
nūu^n 'ii^n'yā^n chi ndís'tiī nadich'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^n'é yā. Ní taachi 'úú
nadich'ɛɛcú ye^n'é yā, ní 'túúca dií^n
cucáávā ndís'tiī ní nanáá^n Cristo.
11 Nduuti chí dii^n yú 'túúcā tuu'mi ní
yáā^{n}n'guiinūu^n nguɛ́ɛ́ cuuvi cuchɛ́ɛ
sa ye^n'ē yú ti deenu yú dɛ'ɛ̄ chi
nginnche'ei sá.

Pablo nguɛɛ yeenú yā chi ndaa yā na yáā^n Troas

12 Taachi cue^n'é cuaa^n cyuuni ní
ndaá na yáā^n Troas chi caa^n'má^n
nduudu ye^n'e evangelio ye^n'e Cristo,
tuu'mi ní Ndyuūs nn'guaá^n yā yáā^n
mii^n tan'dúúcā chi nn'guaa^n 'ii^n'yā^n
'áámá cheendi va'āī. 'Tíícā dií^n
Ndyuūs cucaavā 'úú chi caa^n'má^n
nduudu ye^n'ē evangelio. 13 Ní neené

nadacadiinúú^{n} na staava ye^{n}'é ti
nguɛ́ɛ́ nndaācá sa^{n}'ā Tito, hermano
ye^{n}'ē yú. Cáávā chuū dií^{n} despedir
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ní chiīcá ni
cue^{n}'é na yá^{n}'āa Macedonia.

Chɛɛ yú ye^{n}'e nducué^{n}'ē ti ye^{n}'e Cristo s'uuú^{n}

14 'Úú ní ca'á gracia Ndyuūs
caati Ndyuūs ca^{n}'á yā nduucú 'nū
'āā tií nūu^{n} lugar naachi ca^{n}'á 'nū
caati nús'uu cuuvi chɛɛ́ 'nū ye^{n}'e
nducué^{n}'ē cucáávā s'uuú^{n} ní ye^{n}'e
Cristo s'uuú^{n}. Níícú Ndyuūs dií^{n}
yā cáávā nús'uu chi deenu 'nū
ye^{n}'ē Cristo chi cuuvi caa^{n}'má^{n} 'nū
ye^{n}'e Cristo nanáá^{n} nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e núú^{n}má^{n} i^{n}'yee^{n}dī. Ní
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi deenú yā ye^{n}'ē Cristo
dendú'ū. Ní chuū ní tan'dúúcā
'áámá cosa chi n'dɛ̄ɛ̄vɛɛ ngéé^{n} chi
vɛ́ɛ́ nducué^{n}'ē yáā^{n} naachi cue^{n}'é
'nū. 15 S'uuú^{n} tan'dúúcā 'áámá cosa
chi n'dɛ̄ɛ̄vɛɛ ngéé^{n} chi incienso
nanáá^{n} Dendyuūs. 'Tíícā s'uuú^{n} chi
i'teenu yú Cristo. 'Tiicá ntúū^{n} s'uuú^{n}
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á yā cu'téénu
yā Jesucristo ní ca^{n}'á yā na va'ai
chɛɛti nguuvi. Ní nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā ní ca^{n}'á yā ná
vaadī n'gii cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}, 16 s'uuú^{n}
tan'dúúcā 'áámá cosa chi ngéé^{n} chi
n'díí chí 'āā ntɛɛ n'dáaca, 'tíícā s'uuú^{n}
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā Jesucristo. Ní chuū ch'i^{n}'i chi
ca^{n}'á yā 'cuūvi yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
Ní s'uuú^{n} ní tan'dúúcā 'áámá cosa
chi n'dɛ̄ɛ̄vɛɛ ngéé^{n} ti vɛ́ɛ́ vida ye^{n}'ē.
'Tíícā s'uuú^{n} nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á
yā cu'téénu yā Jesucristo ni ca^{n}'á yā
na va'ai chɛɛti nguuvi. ¿Dú'ū cuuvi
dii^{n} ye^{n}'e chuū 'tuucā? 17 Nús'uu ní
nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} 'nū nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs chi 'ii^{n}'yā^{n} nadíí'vɛ yā
nús'uu, tan'dúúcā chi dii^{n} n'deēe
n'dáí 'ii^{n}'yā^{n}. Naati Ndyuūs dichó'o
yā nús'uu ní nús'uu ní caa^{n}'má^{n}
'nū nduudu mii^{n} ndúúcū núú^{n}má^{n}
staava ye^{n}'é 'nū. Ní Ndyuūs inaá^{n}
yā nús'uu ti dií^{n} 'nū tan'dúúcā chi
Cristo ne^{n}'é yā chi dií^{n} 'nū, ti ye^{n}'é
Cristo nús'uu.

Ye^{n}'ē Nduudu Ngai ye^{n}'é Ndyuūs

3 Taachi dinguú^{n} 'nū chuu, ¿'áá
nadacadiinúú^{n} nī chi nús'uu
caa^{n}ma^{n} cá 'nū chi n'daacā idií^{n} 'nū?
O ¿'áá canee chi ndɛɛ́ 'nū taama
carta chi ndɛ́ɛ̄ recomendación,
nanáá^{n} ndís'tiī, o 'áámá carta
chi dinguú^{n} nī chi ngíícá nī
recomendación ye^{n}'é nī tan'dúúcā
chi ndɛɛ̄ taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}? Nguɛɛ
'tíícā. 2 Ndís'tiī ní tan'dúúcā carta
ye^{n}'é 'nū 'tíícā ndís'tiī ti ye^{n}'é Cristo
ndís'tiī. Ní ndís'tiī tan'dúúcā chi
carta ye^{n}'é 'nū chi canéé nguū^{n} na
staava ye^{n}'é 'nū 'tíícā ndís'tiī. Ní
'íícú nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi 'cuee^{n}
yā níícú cadíínuu^{n} yā chi ndís'tiī
i'téénu nī Jesucristo. 3 Ní nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} deenú yā chi ndís'tiī ní
tan'dúúcā 'áámá carta chi dingúū^{n}
Cristo ní tee yā nús'uu 'tiicā ndís'tiī
cáávā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Cristo chi dií^{n}
'nū nanáá^{n} ndís'tiī. Carta mii^{n} nguɛ́ɛ́
cánéé nguū^{n} ndúúcū tinta ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú tan'dúúcā chi Ndyuūs
dii^{n} nguú^{n} yā ley na tabla ye^{n}'e
tuūu ti Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
chi canduuchi dinguū^{n} carta 'cūū
staava ye^{n}'ē yú.
4 Ní seguro chi Ndyuūs ndɛɛvɛ yā
ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtiinūu^{n} ye^{n}'é
'nū caati Jesucristo innee yā 'úú. Ní
deenú chi dichíí'vɛ Ndyuūs ndúúcū

ntii^{n}nyu^n n'daacā chi dií^n cucááva
Cristo. 5 Nguɛ́ɛ́ nadacadiinúú^n 'nū
chi cuuvi cundɛɛ yú cuidado ye^n'e
nducué^n'ē chi dii^n yú. Ndyuūs
nginnee yā nús'uu ní tée yā poder
nús'uu ní cuuvi dií^n 'nū nducué^n'ē.
6 Ndyuūs tee yā nús'uu ntii^{n}nyu^n chi
candɛɛ́ 'nū táámá compromiso ye^n'é
yā chí ngai. Ní compromiso chí ngai
mii^n nguɛ́ɛ́ ye^n'e ley ye^n'e yú chi
canéé nguū^n ti ye^n'e Espíritu N'dai
ye^n'é Dendyuūs. Nduudu ye^n'e ley
ye^n'e yú dii^n chi condenado s'uuú^n
ní 'cuūvi yú naati Espíritu N'dai mii^n
itee vida cue^n'e daā^{n}ma^n s'uuú^n.
7 Ley ye^n'ē yú chi Ndyuūs dinguú^n
yā na tabla ye^n'e tuūu nanáá^n
Moisés ní dichíí'vɛ chi deenu yú chi
vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e yú, ní chīndai yú.
Ní taachi ndaā ley mii^n chi dɛɛvɛ
n'dai ca ye^n'é Ndyuūs tuu'mi ní ngiī
na naa^n Moisés mii^n. Ní 'ii^n'yā^n ye^n'e
Israel nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí yā naa^n
Moisés mii^n cáávā chi neené dɛɛvɛ
ngii naá^n yā, naati dɛɛvɛ́ mii^n na
naá^n yā 'āā ntuūvī. 8 Taachi ndaā ley
mii^n ní dɛɛvɛ́ cá ngiī ní chó'ōo dɛɛvɛ
ye^n'ē ¿'áá nguɛ́ɛ́ cuuvi ch'ɛɛtɛ n'dáí
cá ngiī ntii^{n}nyu^n ye^n'e Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ti ntii^{n}nyu^n ye^n'e
ley mii^n? 9 Ní nduuti chí ntii^{n}nyu^n
ye^n'e ley mii^n chi dɛɛvɛ́ɛ́ n'dai ní dii^n
condenar 'ii^n'yā^n chí ndai yā, tuu'mi
ní ¿'áá nguɛ́ɛ́ más cā ch'ɛɛtɛ taavi
cá ngiī ntii^{n}nyu^n ye^n'é nduudu ye^n'é
Ndyuūs ndúúcū Espíritu N'dai ti dií^n
yā aceptar 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ ti ley mii^n?
'Tíícā váá. 10 Caati 'aara chí dɛɛvɛ́
n'dai ley mii^n nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ́ chiī chi
cuuvi tan'dúúcā chi dɛɛvɛ́ n'dai
ca ye^n'é Ndyuūs. Maa^n ní ley mii^n
canee tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ́ɛ́
n'dai. 11 Caati chí ley mii^n chí dɛɛvɛ́ɛ́
ní cunee 'áámá tiempo nūu^n tuu'mi
ní chuunee dɛɛvɛ́ɛ́ taavi cá nduudu
ye^n'é Ndyuūs chíí^n chí 'áámá cūnee.
12 Cáávā chuū deenú 'nū chi
compromiso chi ngai canéé cue^n'e
daā^{n}ma^n ní 'tíícā cuuví. Maa^n ní
caa^n'má^n 'nū nduudu ngai ye^n'é
Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ 'va'a 'nū mar
'áámá. 13 Nguɛ́ɛ́ dií^n 'nū tan'dúúcā
chi dii^n Moisés taachi snduú yā
'áámá velo naá^n yā ti 'ii^n'yā^n Israel
nguɛ́ɛ́ cuuvi snáa^n yā naa^n Moisés
mii^n cucáávā dɛɛvɛ ye^n'e Ndyuūs
chi canéé na náa^n yā. Dɛɛvɛ́ mii^n
nguɛ́ɛ́ chíí 'naa^n. 14 Ní 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n nguɛ́ɛ́ tuumicadiinúú^n yā
ye^n'e dɛɛvɛ́ɛ́ chi canéé náá^n Moisés
mii^n. Ndii nguuví 'cūū taachi 'ii^n'yā^n
Israel s'ee^n ch'ee^n yā compromiso
ndiicúū mii^n, nguɛɛ cuuvi deenú yā
caati canée yā tan'dúúcā chi canéé
'aama velo na naá^n yā. Velo mii^n
Cristo dii^n chi chó'ōo ye^n'ē. 15 Ndii
nguuví 'cūū taachí 'ii^n'yā^n s'ee^n 'cuee^n
yā ley ye^n'e Moisés, cunee velo mii^n
ti nan'gaadí vaanīcádiinūu^n ye^n'e yā.
16 Ní ndii taachi cu'téénu yā Señor
Jesucristo Daiyá Dendyuūs tuu'mi
ní velo mii^n ní cuavii. 17 Señor mii^n
ní Espíritu ye^n'e Cristo. Ní naachi
vɛ́ɛ́ Espíritu mii^n ye^n'e Señor mii^n
tuu'mi ní 'ii^n'yā^n canéé libre yā.
18 Maa^n ní cáávā chuū nducyaaca
yú nguɛ́ɛ́ snee yú tan'dúúcā chi
vɛ́ɛ́ 'áámá velo na naa^n yú. Maa^n ní
'ii^n'yā^n n'diichi yā dɛɛvɛ ye^n'e Señor
Jesucristo ye^n'e yú na vida ye^n'e yú
ti s'uuú^n tan'dúúcā 'áámá espejo,
'tíícā s'uuú^n. Ní taachi n'diichi yú
Señor Jesucristo ye^n'ē yú tuu'mi
ní n̄'daa^n vida ye^n'e yú chi cuuvi
tan'dúúcā vida ye^n'é Cristo. Ní
cūnee ngiinu yú chí n̄'daā^n vida

ye^{n}'e yú tan'dúúcā chi ch'ɛɛtɛ ca
dɛɛvɛ vida ye^{n}'ē Señor Jesucristo
ye^{n}'ē yú. Chuū chi idií^{n} Espíritu
ye^{n}'e Cristo cáávā s'uuú^{n}.

4 Deenu yú chi Señor Jesucristo
tee yā s'uuú^{n} cosas chi n'dai
ca. Cáávā chuū dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é yā ní caa^{n}'má^{n} 'nū nduudu
cuaacu ye^{n}'é yā ní nguɛɛ cuuvi
cúunū 'nū. 2 Maa^{n} ní nguɛɛ dií^{n} 'nū
cosas chi nguɛɛ n'daacā chi cuuvi
snáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}, cosa chi dií^{n} 'nū chi
'cuináa^{n} 'nū nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}. Ní ngué́ɛ́
cachiicá 'nu nginnche'éí 'nū 'ii^{n}'yā^{n}.
Ní ngué́ɛ́ ndasta^{n}'á 'nū nduudu
cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs ndúúcū
nduudu yaadi. 'Tíícā idií^{n} 'nū ní
caa^{n}'ma^{n} 'nū dámaā^{n} nduudu cuaacu
ye^{n}'é Dendyuūs ní cuuvi deenú
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}, ní Dendyuūs
n'diichí yā nús'uu. 3 Nduuti chi
'ii^{n}'yā^{n} ngué́ɛ́ ituumicádiinuu^{n} yā
nduudu cuaacu chi nga^{n}'á 'nū tuu'mí
ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ngué́ɛ́ i'téénu yā
Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú ní cuuvi
ndái yā. 4 'Ii^{n}'yā^{n} ngué́ɛ́ i'téénu yā
Señor Jesucristo caati ndyuūs ye^{n}'ē
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi yáá^{n}n'guiinūu^{n}
n'gaadi sá ná vaadī cadiinúú^{n} ye^{n}'e
yā, caati yaa^{n}n'guiinūu^{n} ngué́ɛ́
n'gúú^{n} sá chi n'diichí yā dɛɛvɛ ye^{n}'e
Dendyuūs. Maa^{n} ní 'iicu 'ii^{n}'yā^{n}
ngué́ɛ́ snaa^{n} yā dɛɛvɛ́ n'dai ye^{n}'e
nduudu ye^{n}'e Cristo chí dɛɛvɛ.
Ní s'uuú^{n} taachí inaa^{n} yú Cristo
mii^{n} inaa^{n} yú Ndyuūs. 5 Ní taachi
nga^{n}'á 'nū nduudu ye^{n}'e Dendyuūs
ngué́ɛ́ nga^{n}'á 'nū nduudu ye^{n}'e
maá 'nū ti nga^{n}'á 'nū chi Jesucristo
mii^{n} ní Señor ye^{n}'ē yú. Tiī nús'uu
ní dichíí'vɛ 'nū ndís'tiī cucáávā
chi Cristo ne^{n}'é yā nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}. 6 Ní taachi Ndyuūs din'dái
yā i^{n}'yeē^{n}dī nga^{n}'a yā 'tíícā: Ye^{n}'e
naachí maai^{n} mii^{n} canéé dɛɛvɛ.
Maa^{n} Ndyuūs mii^{n} ní dií^{n} yā chi
dɛɛvɛ mii^{n} canéé na staava ye^{n}'é 'nū.
Ní ndúúcū dɛɛvɛ mii^{n} cuuvi deenú
'nū vaadī deenu ye^{n}'é Ndyuūs chí
n'dai taavi ca. Ní nús'uu n'diichí 'nū
dɛɛvɛ ye^{n}'é Ndyuūs taachi n'diichi
'nū naa^{n} Jesucristo mii^{n}.

Vida ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Jesucristo

7 Ní nduudu cuaacu ye^{n}'e Ndyuūs
chi i'téénu 'nū canéé na staava
ye^{n}'e 'nū tan'dúúcā tesoro 'tíícā. Ní
'áárá chi cuerpo ye^{n}'é 'nū tan'dúúcā
'cuūtí yá^{n}'āa chi nguɛɛ dɛɛvɛ́ɛ́,
nú'suu ch'i^{n}'í 'nū cáávā ntii^{n}nyu^{n}
chi dií^{n} 'nū chi poder chi cānee
nduucú 'nū ní ch'ɛɛtɛ ca ní ye^{n}'é
Ndyuūs. Ní ngué́ɛ́ ye^{n}'ē nús'uu.
8 'Áárá chi nduū cuaa^{n} n'geenú 'nū
ngii mar 'áámá naā^{n} ngué́ɛ́ diī^{n} chi
dúú'va 'nū. 'Áárá chi n'deee náá^{n}
inadacádiinúú^{n} 'nū deenú chɛɛ chi
dií^{n} 'nū. 9 'Áárá chi 'ii^{n}'yā^{n} ní n'daa
yā chi ne^{n}'e 'caa^{n}'nú^{n} yā nús'uu
Dendyuūs canee yā nduucú 'nū.
'Áárá chi 'ii^{n}'yā^{n} cun'dáa yā nús'uu
na yá^{n}'āa nguɛɛ 'cuūvi 'nū. 10 'Āā tií
nūu^{n} cuáá^{n} naachi ca^{n}'á 'nū cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} canee na staava ye^{n}'é 'nū
chi cuuvi 'cuūví 'nū tan'dúúcā chi
ch'iī Señor Jesucristo ye^{n}'e yú. Ní
'íícú 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi n'diichí yā chi
Jesucristo nadanguá^{n}'ai yā nús'uu.
Ní cuuvi deenú yā chí Jesucristo
canduuchí yā. 11 Ní nducué^{n}'e
tiempo chi snduuchí 'nū na i^{n}'yee^{n}dí
'cūū deenú 'nū chi cuuvi 'cuuví 'nū
cucáávā chi nús'uū dií^{n} 'nū ntiī^{n}nyu^{n}
ye^{n}'e Cristo. Ní 'íícú 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi
n'diichí yā chi poder ye^{n}'e Cristo

Jesús canéé ndúúcū nús'uu. 12 'Tíícā
ní vaadī n'gii diī^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē na
vida ye^{n}'é 'nū 'tiicá ntuū^{n} vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} dii^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē na vida
ye^{n}'é ndís'tiī.
13 'Tíícā canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é
Ndyuūs ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}: 'Úú
i'teenú, ní cáávā chii^{n} chi nga^{n}'á.
Ni 'tiicá ntúū^{n} nús'uu i'téénu 'nū ní
cáávā chuū nga^{n}'á 'nū. Ní daama
chi'téénu 'nū ndúúcu yā. 14 Caati
deenu yú chi 'ii^{n}'yā^{n} chi nadacuée^{n}
yā Señor Jesucristo ye^{n}'e nguaa^{n}
tina^{n}'ā, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nadacuée^{n}
ntúū^{n} yā s'uuú^{n} ye^{n}'e nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
Ní Dendyuūs candɛɛ́ yā nús'uu
ndúúcū ndís'tiī nanáá^{n} Jesucristo.
15 Nducué^{n}'e chi dií^{n} 'nū ní
cucáávā chi ndís'tiī cuuvi cuta'á nī
tanducué^{n}'ē chí n'dai. Ní 'íícú n'deee
'náá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi cuta'á yā cosa chi
n'dai ye^{n}'é Dendyuūs. Ní n'deee n'dáí
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi caa^{n}ma^{n}ngua'á yā, ní
ca'a yā gracia, Dendyuūs, ní cuuvi
ch'ɛɛtɛ cá yā Dendyuūs chi dɛɛvɛ
taavi ca.
16 Cáávā nducué^{n}'ē chuū nguɛ́ɛ́
ngii cúunu yú 'aara chi cuerpo ye^{n}'e
yú n'gii néé^{n} nguuvi nguuvi naati
Dendyuūs tée yā fuerzas s'uuú^{n}
nguuvi nguuvi. 17 Níícú chuū chi
n'geenú yú ngii na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ ní nuu^{n} nūu^{n} chó'ōo,
ní dii^{n} cáávā s'uuú^{n} chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e
yú 'aama lugar chí n'dɛɛvɛ n'dai ca
ní n'deēe ca chi 'áámá cunee cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. 18 Maa^{n} ní nguɛɛ dii^{n} yú
cuenta ye^{n}'e dendu'ū chi inaa^{n} yú
ti chíí^{n} chí inaa^{n} yú ní ngo'o yé^{n}'ē.
Naati chíí^{n} chi nguɛ́ɛ́ inaa^{n} yú
cunee cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.

5 Maa^{n} ní deenu yú chi cuerpo
ye^{n}'e yú 'cuiinu ti tan'dúúcā
'áámá va'ai chi nguɛ́ɛ́ 'áámá cūnee
'tíícā cuerpo ye^{n}'e yú naati Ndyuūs
idin'dái yā 'aama va'āī ye^{n}'e yú
ná va'ai chɛɛti nguuvi chí 'áámá
cūnee. Ní nguɛ́ɛ́ sa^{n}'ā ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū din'dái sa ndúúcū ta'a sa va'ai
mii^{n}. 2 Maa^{n} ní chí n'dai yiinu yú
ti nééné ne^{n}'é yú ñ'daa^{n} yú cuerpo
ye^{n}'e yú ní snee yú na va'ai chɛɛtī
nguūvī ndúúcū cuerpo ngai ní
dɛɛvɛ chi ye^{n}'e va'ai chɛɛti nguuvi.
3 Nguuvi mii^{n} ní Ndyuūs ca'á yā
chi tée yā 'aama cuerpo ngai ye^{n}'e
yú chi tan'dúúcā chi 'aama vestido.
Ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaacá yā
s'uuú^{n} chi nguɛ́ɛ́ chí dɛɛvɛ cuerpo
ye^{n}'e yú. 4 Ne^{n}'e chi snée yú na
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū na va'ai ye^{n}'e yú chi
cuerpo ye^{n}'e yú, nandáí yiinu yú ti
n'geenu yú ngii. Nguɛ́ɛ́ cucaavā chi
ne^{n}'e yú chi cuerpo ndiicúū ye^{n}'e yú
'cuūvī naati ne^{n}'e yú chi Ndyuūs tée
yā chi'caadí na cuerpo ye^{n}'e yú chí
ngai chi tan'dúúcā chi catecai ngai
yú. Ní 'iicú cuerpo ndiicúū ye^{n}'e yú
ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní 'cuiinu ti snée
yú ndúúcū cuerpo chí ngai ní vɛ́ɛ́
vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ye^{n}'e yú. 5 Ní
cáávā chuū ní Ndyuūs ch'iindiyaá^{n}
yā ye^{n}'e yú cuerpo chí ngai ní tee
yā Espíritu N'dai ye^{n}'e yā s'uuú^{n} chi
cuuvi deenu yú chi cuaacu chi tee
yā chuū chi cuuvi ye^{n}'e yú.
6 'Tííca rā va, cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
vɛ́ɛ́ confianza ye^{n}'e yú ndúúcū
Dendyuūs. Deenu yú chi ne^{n}'e chi
snée yú na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū
cuerpo ndiicúū ye^{n}'e yú nguɛ́ɛ́ cuuví
cunee yú ndúúcū Señor ye^{n}'e yú
na va'ai chɛɛti nguuvi. 7 Maa^{n} ní
chii^{n} chi dii^{n} yú, dii^{n} yú ti i'teenu
yú Jesucristo ní nguɛ́ɛ́ idii^{n} yú
cucáávā chi n'diichi yú cosa chi

ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 8 'Íícú vɛɛ
confianza ye^{n}'ē yú. Ne^{n}'e yú ca^{n}'a yú
ye^{n}'ē vaacu yú chi cuerpo ndiicúū
ye^{n}'e yú ní cunee yú ndúúcū cuerpo
ngai ye^{n}'e yú na va'ai chɛɛti nguuvi
ndúúcū Señor ye^{n}'ē yú. 9 Cáávā chuū
ne^{n}'e yú dii^{n} yú cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} chii^{n}
chi Ndyuūs ne^{n}'é yā chi dii^{n} yú
nduuti chi snée yú na va'āī ye^{n}'e yú
na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū o nduuti chi snée
yú na va'āī ye^{n}'e yú na va'āī chɛɛtí
nguuvi ndúúcū Señor Jesucristo.
10 Ti 'tíícā nducyaaca yú canee chi
na^{n}'a yú nanáá^{n} juez chi Cristo ní
'íícu ca'aama ca'aama s'uuú^{n} cuuvi
cuta'ā yú chuu chi cuuvi ye^{n}'ē yú
tan'dúúcā chi dii^{n} yú ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
yā ne^{n}'e chi snee yú na cuerpo
ndiicúū ye^{n}'e yú na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū,
nduuti chi ntii^{n}nyu^{n} chi n'daacā o
nguɛɛ n'daacā.

Nduudu cuaacu ye^{n}'e vaadī 'diii^{n}

11 Nús'uu ní deenú 'nū chi Señor
Jesucristo ca^{n}'á yā n'diichí yā
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. Ní ne^{n}'é 'nū dií^{n}
'nū n'daacā. Ní cáávā chuū ní nús'uu
diitu dií^{n} 'nū nducué^{n}'ē chi ch'i^{n}'í 'nū
'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'á 'nū nduudu cuaacu
ye^{n}'e Señor Jesucristo. Ndyuūs
déénu yā chii^{n} chi dií^{n} 'nū ní cunee
ngiinú 'nū chi ndís'tiī cuuvi déénu
nī chuū dendu'ū. 12 Nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á 'nu
taama vmné^{n}'ēe ye^{n}'e vida ye^{n}'é 'nū
nanáá^{n} ndís'tiī naati ca'á 'nū 'áámá
lugar ndís'tiī ti cuuvi caa^{n}'má^{n} nī
chi n'daacā idií^{n} 'nū. Nga^{n}'á 'nū
nduudu cuaacu nanáá^{n} ndís'tiī. Maa^{n}
ní 'iicu ndís'tiī cuuvi nan'guɛɛcútá^{n}'a
nī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi itiinguuneé^{n} nī,
'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a yā ye^{n}'e maá^{n} yā
chi n'daacā yā tan'dúúcā chi taná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} snaa^{n} yā, ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nguɛ́ɛ́
nacádiinúú^{n} yā ye^{n}'ē chíí^{n} chi vɛɛ
na staava ye^{n}'é yā. 13 Ní nduuti
chi nadacadiinúú^{n} nī chi nús'uu
tan'dúúcā loco nús'uu, 'tíícā nga^{n}'á
'nū ní dií^{n} 'nū chi Ndyuūs ní ch'ɛɛtɛ́
yā nanáá^{n} ndís'tiī. Ní nduuti chí
nguɛ́ɛ́ loco 'nū ní cáávā chi dií^{n} 'nū
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Ndyuūs cucáávā
ndís'tiī. 14 Jesucristo nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é 'nū ti ne^{n}'é yā nús'uu. Deenu
yú chi cuaacu chi 'áámá sa^{n}'a chi
Cristo ch'iī sa, ní cucáávā sa^{n}'ā
mii^{n} ní tan'dúúcā chi nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} ní ch'iī. 15 'Tíícā Cristo ch'īi
yā cucáávā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} maa^{n}
ní 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé yā na i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'āā ntɛ́ɛ́ snée yā
cucáávā vida ye^{n}'e maá^{n} yā caati
snée yā ye^{n}'e Jesucristo chi ch'īi yā
ní nduuchi ntuu^{n} yā ye^{n}'e nguaa^{n}
tiná^{n}'ā cucáávā 'ii^{n}'yā^{n}. 16 Maa^{n} ní
cáávā chuū chi chó'ōo nús'uu nguɛ́ɛ́
inaá^{n} 'nū 'tɛ́ɛ́ ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} tan'dúúcā
taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
Tiempo chi 'āā chó'ōo nús'uu inaá^{n}
'nū Cristo ndúúcū ye^{n}'ē chi dií^{n} yā
taachi canee yā na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
naati maa^{n} ní nguɛɛ inaá^{n} 'nū 'tíícā.
Inaá^{n} 'nū chi Cristo ní Ndyuūs.
17 'Tíícā ní 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā
Cristo ní ye^{n}'é Cristo. Ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ngai. Cosas chi dií^{n}
yā vmnaa^{n} nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā maa^{n} ti
nducué^{n}'ē chí dií^{n} yā ní ye^{n}'e vida
ngai ye^{n}'e yā.
18 Ní tanducue^{n}'ē chúū ní Ndyuūs
dií^{n} yā. Cucáávā Cristo mii^{n} ní
Ndyuūs dií^{n} yā chi s'uuú^{n} ní ye^{n}'é
yā s'uuú^{n} ní nguɛ́ɛ́ contra ye^{n}'e yā
s'uuú^{n}. Ní Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā ye^{n}'é 'nū chi caa^{n}má^{n} 'nū nduudu
ye^{n}'é yā chi 'ii^{n}'yā^{n} na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
cuuví ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n}. 19 'Tíícā canee

chi caa^n'má^n 'nū nduudu cuaacu
ye^n'e Cristo chi 'ii^n'yā^n s'ee^n cuuvi
ye^n'é yā 'ii^n'yā^n. Ní cucáávā Cristo
mii^n Ndyuūs dií^n yā chi vɛ́ɛ́ vaadī
'diīí^n nguaa^n 'ii^n'yā^n nduucú yā. Ní
nguɛ́ɛ́ dii^n Ndyuūs cuenta ye^n'e
nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n. Níícu
Ndyuūs tee yā nús'uu ntii^{n}nyu^n chi
caa^n'má^n 'nū nduudú 'cūū ye^n'é yā
chi vaadī 'diīi^n. 20 Maa^n ní 'tíícā
ndaá 'nū nanáá^n ndís'tiī ndúúcū
nduudu ye^n'e Cristo ní caa^n'má^n 'nū
nduudu mii^n na lado ye^n'e Ndyuūs.
Ní tan'dúúcā chi Cristo nga^n'á yā chi
ndaacadaamí nī, cáávā chuū nús'uu
ngiicá 'nū ndís'tiī cááva Cristo
chi ndaacadaamí nī ye^n'e nuu^{n}ndi
ye^n'é nī ní 'íícú vɛ́ɛ́ vaadī 'diīi^n ye^n'e
ndís'tiī ndúúcū Ndyuūs. 21 Cristo
nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí yā mar 'áámá.
Caati cucáávā s'uūu^n Ndyuūs dii^n
cuenta yā ní dií^n yā tan'dúúcā chi
Cristo dinuu^{n}ndí yā. Ní 'íícú taachi
ye^n'e Cristo s'uuú^n Ndyuūs n'diichí
yā s'uuú^n chi nduuví n'dai vida ye^n'ē
yú nanáa^n yā.

6 'Tiicá ntúū^n nús'uu dií^n 'nū
ntii^{n}nyu^n tan'dúúcā chi
ntii^{n}nyu^n chi ne^n'e Ndyuūs. Ngiicá
'nū ndís'tiī chi cuta'á nī vaadī n'dai
chi itée Ndyuūs chi vaadī n'dai chi
Ndyuūs ch'i^n'í yā s'uuú^n. 2 Caati 'tíícā
Ndyuūs nga^n'a yā. Ni canéé nguū^n
na libro ye^n'é yā:

'Úú ch'iindiveé^n nduudu ye^n'é
nī tiempo chi n'daacā. Ní
chinneé ndís'tiī nguuvi chí
nangua^n'áí nī.

Nguuvi 'cūū ní 'áámá nguuvi chi
cuuvi n'dai cáávā ndís'tiī, nguuvi 'cūū
ní nguuvi chi cuuvi nangua^n'ai nī.
3 Maa^n ní nguɛ́ɛ́ dií^n 'nū mar 'áámá
cosa chi di'vaachí 'ii^n'yā^n ti 'ii^n'yā^n
cuuvi caa^n'má^n yā chi ntii^{n}nyu^n ye^n'e
Ndyuūs chi dií^n 'nū nguɛ́ɛ́ n'daacā.
4 Naati dií^n 'nū nducué^n'ē ntii^{n}nyu^n
mii^n chi n'daacā ti ne^n'é 'nū ch'i^n'í
'nū nducyáácá 'ii^n'yā^n chi ntii^{n}nyu^n
chi dií^n 'nū ní ye^n'e Ndyuūs. Ní
cucáávā ntii^{n}nyu^n mii^n chi chɛɛ́ 'nū
ye^n'e nducué^n'ē chi ch'eenú 'nū chiī
nguuvi nguuvi. Ní nééné n'deēe
dendu'ū chíí^n chí di'vaachi nús'uu
ndúucū chi vɛɛ necesidades ye^n'é
'nū ndúúcū vaadī 'caa'va. 5 Ní ch'e^n'é
yā nús'uu chí cu'née^n yā nús'uu
na vacūū. Ní neené 'yaa^n 'ii^n'yā^n
nduuvidaamá yā ye^n'e chi ne^n'e
'cue^n'e yā nús'uu. Ní dií^n 'nū n'deee
n'dáí ntii^{n}nyu^n chi nééné dííītūu.
Ní cho'ōo 'náá^n nguuvi chi nguɛ́ɛ́
cheetiyaadú 'nū, ní nguɛ́ɛ́ che'e 'nū
va. 6 Níícú nducué^n'ē dendu'ū chuū
ní ch'i^n'í 'nū 'ii^n'yā^n chi vida ye^n'é 'nū
ní n'daacā. Ní ch'i^n'í 'nū chi deenú
'nū nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs. Ní
dií^n 'nū ntii^{n}nyu^n mii^n ndúúcū vaadī
ngiīnū ní ndúúcū vaadī n'dai. Ní dií^n
'nū nducué^n'ē cucáávā Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs canee nduucú 'nū. Dií^n
'nū túúcā ti cuaacu níí^{n}nyú^n dine^n'é
'nu nducyaaca 'ii^n'yā^n. 7 Ní nga^n'á
'nū nduudu cuaacu cucáávā poder
ye^n'e Ndyuūs chi canee nduucú
'nū ní caavā chi n'daacā caneé 'nū
nanáá^n Ndyuūs. 'Tíícā dií^n 'nū. Ní
dií^n 'nū defender nús'uu ndúúcū
vaadī cuaacu. Ndúúcū vaadī cuaacu
mii^n ní tan'dúúcā chi ndɛ́ɛ́ 'nū 'áámá
machete chí 'uūvi lados 'caāi^n ní dií^n
'nū defender nús'uu nduūcū. 'Tíícā
dií^n 'nū. 8 Ní ná^n'ā 'ii^n'yā^n nga^n'á yā
chí n'dái 'nū ní taná^n'a yā nga^n'á
yā chi nguɛ́ɛ́ n'dái 'nū. Ní ná^n'ā
'ii^n'yā^n nga^n'á n'daaca ye^n'é 'nū ní
taná^n'a yā nguɛ́ɛ́ nga^n'a n'daaca

ye^{n}'é 'nū. 'Áámá tiempo ní dií^{n} yā
tratar nduucú 'nū tan'dúúcā chi
nga^{n}'á 'nū nduudu yaadi ní taama
tiempo tan'dúúcā chi nga^{n}'á 'nū chi
cuaacu. 9 Ní 'áámá tiempo 'ii^{n}'yā^{n}
dií^{n} yā tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ n'diichí
yā nús'uu 'tíícā dií^{n} yā, ní táámá
tiempo dií^{n} yā tan'dúúcā chi nús'uu
amigos ye^{n}'é yā, 'tíícā dií^{n} yā. Ní
n'deee n'dáí tiempo cuuví 'cuūvi
'nū ní nguɛ́ɛ́ 'cuūvi 'nū. Ní tee yā
nús'uu 'áámá castigo chi neené
díítūu n'deee n'dáí tiempo naati
nguɛɛ 'caa^{n}'nú^{n} yā nús'uu. 10 'Áárá
chí di'vaachí yā nús'uu, nús'uu ní
yeenú 'nū. 'Áárá chi pobre nús'uu,
dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n} ni n'deee n'dáí
'ii^{n}'yā^{n} vɛ́ɛ́ vaadī 'cuiica ye^{n}'é yā.
'Áárá chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ vɛ́ɛ́ ye^{n}'é 'nū
nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ ní ye^{n}'é 'nū.
11 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'e yú ye^{n}'e
yáā^{n} Corinto, dinguú^{n} 'nū nduudu
ye^{n}'é 'nū ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́
tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ ca. Ní nduudu
mii^{n} cachiica ye^{n}'ē staava ye^{n}'é 'nū ti
ne^{n}'é 'nū ndís'tiī. 12 Nús'uu ch'i^{n}'í 'nū
nducué^{n}'ē chi canee na staava ye^{n}'é
'nū naati ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī 'túúcā
nduucú 'nū ti nguɛ́ɛ́ ch'i^{n}'í nī nús'uu
chi ne^{n}'é nī nús'uu ndúúcū núú^{n}má^{n}
staava ye^{n}'é nī. 13 Nús'uu ngiica
'nū ndís'tiī tan'dúúcā 'áámá chiida
ngiica yā daiya yā 'tíícā ngiica 'nū
ndís'tiī ti cuuví diné^{n}'e nī nús'uu
ndúúcū núú^{n}má^{n} staava ye^{n}'é nī. Ní
ndís'tiī cuuví caa^{n}'má^{n} nī nduudu
cuaacu ye^{n}'ē nducué^{n}'ē tan'dúúcā
chi nús'uu dií^{n} 'nū ndúúcu nī.

Cuerpo ye^{n}'e yú mii^{n} ní yáacū ye^{n}'é Ndyuūs chí canduuchi

14 Ndís'tiī, nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á nī ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
Jesucristo ti nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^{n} nī
dáámá ntii^{n}nyú^{n} ndúúcu yā. Ní
dií^{n} nī tan'dúúcā 'áámá yunta chi
nguɛɛ daamá tī, 'tíícā dií^{n} nī. ¿'Áá
cuuví cuuvi dáámá chi n'daācā
ndúúcū chi nguɛɛ n'daācā? O ¿'áá
daama canee chi dɛɛvɛ ndúúcū
chi maāi^{n}? Nguɛ́ɛ́ cuuvi. 15 ¿'Áá
cuuvi nduuvidaamá Cristo ndúúcū
Satanás? O ¿'áá daama vɛɛ parte
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Cristo
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā Cristo? Nguɛ́ɛ́ cuuvi. 16 ¿'Áá
nduuvidaama templo ye^{n}'e Ndyuūs
ndúúcū ídolos? Nguɛ́ɛ́ cuuvi.
Cuerpo ye^{n}'e ndís'tiī ní yaacū ye^{n}'é
Ndyuūs. Ndyuūs maá^{n} yā nga^{n}'a yā
na libro ye^{n}'é yā 'tíícā:

'Úú Ndyuūs caneé nduucú 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'é ní cachiicá nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'é. 'Úú ní cuuvi Ndyuūs
ye^{n}'é yā ní 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'é.

17 Cááva chuū Ndyuūs nga^{n}'á yā ní
canéé nguū^{n} 'tíícā:

Nan'dáa nī nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní divíi nī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
'Tíícā nga^{n}'a Señor 'iivú
Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ tuu'ví nī
dendu'ū chi vaatíī. Ní 'iicu 'úú
Ndyuūs dií^{n} aceptar ndís'tiī.
18 Ni 'úú Ndyuūs cuuví Chiidá nī.
Ní ndís'tiī cuuvi daiyá ndís'tiī,
'tíícā nga^{n}'a 'iivú Ndyuūs caati
nducué^{n}'ē poder chi vɛ́ɛ́ ní
ye^{n}'é yā.

7 'Tiicá ndís'tiī hermanos ye^{n}'é
chi neené ne^{n}'é. Nducué^{n}'ē
chuū ní promesa chi Ndyuūs tée yā
s'uūu^{n}. Cáávā chuū canee ntúū^{n} chi
dii^{n} yú ndúúcū cuerpo ye^{n}'ē yú ní
ndúúcū espíritu ye^{n}'ē yú nducué^{n}'ē
chi n'daacā 'iicu ní dɛɛvɛ yú. Ní

nguɛ́ɛ́ dii^{n} yú mar 'áámá cosa chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā ti vɛɛ nuū^{n}ndī ye^{n}'ē
yú. Ní né^{n}'é chi canduuchi yú na
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū canee chi dii^{n} yú chi
dɛɛvɛ ca yú tan'dúúcā chi ne^{n}'e
Ndyuūs. 'Tíícā dii^{n} yú ti 'va'a yú
Ndyuūs.

'Ii^{n}'yā^{n} chi i'teenú yā Cristo na yáā^{n} Corinto nanguɛɛcunée yā din'daacá yā

2 Maa^{n} ní ngiica 'nū ndís'tiī
chi 'cuáa^{n} nī nduudu ye^{n}'é 'nū na
staava ye^{n}'é nī. Nús'uū nguɛɛ dii^{n}
daño 'nū ye^{n}'ē mar 'áámá nī, ndíí
nguɛ́ɛ́ dií^{n} 'nū chi dii^{n} nuu^{n}ndí nī
ndíí nguɛ́ɛ́ nginnche'éí 'nū mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n}. 3 'Úú nguɛɛ nga^{n}'á
chuū ti dií^{n} condenar ndís'tiī chi
nguɛ́ɛ́ n'daacá nī. Naati tan'dúúcā
chi nga^{n}'á vmnáá^{n} vmnaa^{n}, ne^{n}'é
taavi ndís'tiī. Ní canee yú tan'dúúcā
chi daama snée yú. 'Tiicá ntúū^{n} ní
canduuchi yú daama vida ye^{n}'ē yú
na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní dáámá 'cuūvi
yú. 4 Vɛɛ 'viich'ɛ́ɛ́tiinúú^{n} n'dai ye^{n}'é
ndúúcu nī ní yeenú ye^{n}'e nī. Ní maa^{n}
ní ndúúcū nducué^{n}'ē chi ch'eenú
chii nguɛ́ɛ́ di'vaachi 'úú ti nééné vɛ́ɛ́
vaadī yeenú ye^{n}'é.
5 Ní ndíí tiempo taachi ndaá
'nū na yá^{n}'āa Macedonia nguɛ́ɛ́
ntaavī'tuūnuú^{n} cuerpo ye^{n}'é 'nū
naati n'geenú 'nū ngíí nducué^{n}'ē
cuaa^{n}. Ní ngu^{n}'u 'ii^{n}'yā^{n} nduucú
'nū ní di'va'á 'nū na staava ye^{n}'é
'nū. 6 Naati Ndyuūs chi ca'a
yā 'viich'ɛɛtíínūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
chicuūnú, maa^{n} Ndyuūs ní tee yā
'viich'ɛɛtíínūu^{n} nús'uu taachi ndaā
sa^{n}'ā Tito hermano ye^{n}'é 'nū. 7 Nguɛ́ɛ́
dámaā^{n} caavā chi ndaā sa^{n}'ā Tito
mii^{n} ti cáávā chi chii^{n} sá chi ndís'tiī
ca'a nī 'viich'ɛɛtíínūu^{n} sa^{n}'ā mii^{n}.
Ní sa^{n}'ā mii^{n} yaa'vi sá nús'uu chi
ndís'tiī neené ne^{n}'é nī n'diichi nī
nús'uu, ní neene dindaachí nī ye^{n}'é
'nū ndii ná stááva ye^{n}'é nī. Ní neené
ne^{n}'é nī dií^{n} nī nducué^{n}'ē chi 'úú
ne^{n}'é chi dií^{n} nī. Ní cucáávā chíí^{n} ní
yeenú taaví ca.
8 Vmnáá^{n} vmnaa^{n} dií^{n} sentir ye^{n}'e
carta chi dinguú^{n} ye^{n}'é nī. 'Aara
chi s'nee^{n} ndaachi yiinu nī cáávā
carta mii^{n}. Maa^{n} ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} sentir
ye^{n}'e chi dinguú^{n} ye^{n}'é nī. Vmnaa^{n}
vmnaa^{n} nduuti chi s'nee^{n} ndaachī
núú^{n} nī, deenú chi carta mii^{n} diī^{n} chí
ch'ɛɛtinéé ndaachí nī 'áámá tiempo
nūu^{n}. 9 Maa^{n} ní vɛ́ɛ́ vaadī yeenú ye^{n}'é.
Nguɛ́ɛ́ cucáávā chi s'nee^{n} ndaachi
núú^{n} nī naati s'nee^{n} ya'ai 'iinú nī
taanduvɛ́ɛ́ ní ndaacadaamí nī ye^{n}'e
nuu^{n}ndi chi dií^{n} nī. Ní ndís'tiī s'nee^{n}
ndaachí nī tan'dúúcā chi Ndyuūs
ne^{n}'e yā chi dií^{n} nī ní ' íícú nús'uu
nguɛ́ɛ́ dií^{n} 'nū mar 'áámá chi cuuvi
ndái nī cucáávā nús'uu. 10 Caati
chíí^{n} chi dií^{n} Ndyuūs chi inee ya'ai
'iinu yú ní diii^{n} chi ndaacadaami yú
ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú ní nngua^{n}'ai
yú. Ní 'íícú cáávā chuū nguɛ́ɛ́ dii^{n}
yú chi cunéé ya'āī 'íínu yú ye^{n}'e
chi nadacadaami yú ye^{n}'ē nuu^{n}ndi
ye^{n}'e yú. 'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu
yā Ndyuūs ní ndaachi canee yā na
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní 'cuūvi yā cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. 11 Naati ndís'tii cuchɛɛ
nī chi inéé ndaachí nī. N'diichí nī
maa^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e vaadī ndaachi
táácā idiii^{n} na vida ye^{n}'é nī. ¿'Áá diii^{n}
chi nadacadiinúú^{n} nī n'daacā ye^{n}'e
nuu^{n}ndi chi dií^{n} nī ní caa^{n}'má^{n} nī chi
nguɛɛ n'daacā idií^{n} nī? ¿'Áá diii^{n} chi
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ canee yiinú nī ye^{n}'e
chíí^{n} chi dií^{n} nī? ¿'Áá 'va'á nī cúcááva

nuu^{n}ndi chi dií^n nī? Cuayiivi ní ne^n'é
nī n'diichí nī 'úú ní ne^n'é nī chi ca'a
castigo ye^n'e 'ii^n'yā^n chi dinuu^{n}ndí
yā. Ní ye^n'ē nducue^n'é chuū ch'i^n'í nī
ndúúcū chii^n chi dií^n nī chi ndís'tiī
dií^n nī chíí^n chí n'daacā. 12 'Tíícā
taachi dinguú^n carta mii^n ye^n'e
ndís'tiī, nguέέ dinguú^n cáávā 'ii^n'yā^n
chi dinuu^{n}ndi o cáávā 'ii^n'yā^n chi
ch'eenú yā chii caavā nuu^{n}ndi mii^n.
Dinguú^n ye^n'e nī ti ndís'tiī cuuvi
deenú nī chi nús'uu ní n'gi^n'í 'nū
chi vέέ cuidado ye^n'é 'nū ndúúcū
ndís'tiī nanáá^n Dendyuūs. 13 Ní cáávā
chuū sta'á 'nū 'viich'εεtíínūu^n ye^n'é
ndís'tiī. Nguέέ dámaā^n chi sta'á 'nū
'viich'εεtíínūu^n ye^n'é ndís'tiī naati
sa^n'ā Tito mii^n dii^n sá chi yeenú taaví
'nū taachi yaa'vi sá nús'uū ye^n'é nī
tan'dúúcā ndís'tiī dií^n nī ndúúcu sa.
Ní yeenú taavi sā. 14 'Úú nga^n'á ngīi
sa^n'ā Tito mii^n chi ndís'tiī ní n'daacá
nī ní 'caandiveé^n nī nduudu ye^n'e
carta mii^n. Ní nguεε 'cuinaá^n cucáávā
chi nga^n'á 'tuucā ye^n'é nī ti 'tíícā dií^n
nī. Nducué^n'ē chi nga^n'á 'nū ndúúcū
ndís'tiī ní nduudu cuaacu. 'Tiicá
ntuū^n nduudu chi nga^n'á 'nū ngií 'nū
Tito mii^n ye^n'é ndís'tiī ní chii^n chi
n'giindiveé^n nī nduudu ye^n'e carta
mii^n ní 'tíícā dií^n nī. 15 'Tiicá ntúū^n
Tito mii^n dine^n'e cá sa ndís'tiī taachi
nan'gaācu sa ye^n'ē ndís'tiī tan'dúúcā
ndís'tiī ch'iindiveé^n nī nduudu
ye^n'ē sa ní dií^n nī 'tuucā. Ní ndís'tiī
ní 'cuú^n nī sa^n'ā mii^n ní din'daaca
nī caatí 'va'a nī. 16 Cáávā chuū vέέ
'viich'εεtínuú^n ye^n'é ndúúcū ndís'tiī
ye^n'e tanducué^n'ē dendu'ū chi dií^n nī.

'Ii^n'yā^n ca'á yā n'deee n'daí ofrenda

8 Ndís'tiī, hermanos ye^n'é, maa^n
ní caa^n'má^n 'nū ndís'tiī ti
deenú nī ye^n'e vaadī n'dai ch'εετε
ye^n'é Dendyuūs ní táácā chi dií^n 'nū
ntiī^{n}nyu^n ye^n'ē na nducué^n'ē yaacū
ye^n'é Ndyuūs chi snee na nducué^n'ē
yá^n'āa ye^n'e Macedonia. 2 'Aara chi
'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e yáacū s'ee^n diītū
n'dáí n'geenú yā ngiī cucáávā chi
chó'ōo ye^n'e yā yeenú taavi cá yā.
Ní 'áárá chi pobre yā ca'á yā n'deee
n'dáí ofrenda tan'dúúcā chi 'áámá
'ii^n'yā^n chi 'cuiica, 'tííca dií^n yā caava
hermanos chi snée yā na yá^n'āa
Judea. 3 'Úú nga^n'á nduudu cuaacu
ye^n'é yā. Ndúúcū núú^{n}má^n staava
ye^n'é yā ca'á yā ofrenda, ní ca'á yā
nducué^n'ē chi cuuví ye^n'e yā. Ní
ndii ca'á yā más cā chi cuuví ye^n'e
yā. 4 Ca^n'a diitú yā ndúúcu 'nū chi
'cuaa^n 'nū ofrenda chi 'áámá ayuda
ye^n'e chi cuuvi ye^n'e hermanos ye^n'ē
yú chi nguέέ vέέ ye^n'e yā ní ca'á 'nū
hermanos s'uuú^n. 5 Ní dií^n yā más
cā chi cunee ngiinú 'nū chi dií^n yā.
Vmnáá^n vmnaa^n ca'á yā vida ye^n'e
maá^n yā na ta'a Señor Jesucristo
ye^n'ē yú. Ní cuayiivi, tan'dúúcā chi
Ndyuūs ne^n'é yā chi dií^n yā, 'ii^n'yā^n
s'ee^n tée yā vida ye^n'é yā nús'uu
chi dií^n yā ntii^{n}nyu^n cáávā nús'uu.
6 Nducué^n'e chuū vmnáá^n vmnaa^n
cuuví 'nū Tito ní dicho'ó 'nū sa^n'ā
chi caa^n'ma^n yā ye^n'e ofrendá ye^n'é
ndís'tiī. 'Tiicá ntúū^n maa^n ní dicho'ó
'nū Tito chi 'cuiīnu ntii^{n}nyu^n mii^n
ní cutá'a sa ofrenda ye^n'é nī chi
ntii^{n}nyu^n chi n'dai taavi chi ye^n'é
Ndyuūs. 7 Ní ndís'tiī ní tan'dúúcā
chi 'cuiicá nī 'tiicá nī ti i'téénu cá
nī Ndyuūs. Ní nga^n'a cá nī nduudu
cuaacu, ní dééna cá nī. Ní nééné
ne^n'é nī cunneé nī nús'uu, ní ne^n'é nī
nús'uu. Maa^n ní ne^n'é 'nū chi ndís'tiī
ní ca'a cá nī ofrenda ye^n'é nī ní

din'dai ca ntii^{n}nyú^{n} 'cūū chi cunneé
nī hermanos ye^{n}'e yú.
8 'Úú nguɛ́ɛ́ ca'á orden ye^{n}'é
chuū. Dámaā^{n} ne^{n}'é chi deenú nī
tan'dúúcā chi dii^{n} taná^{n}'ā hermanos
ye^{n}'e yá^{n}'āa ye^{n}'e Macedonia ní 'íícú
cuuvi deenú chi cuaacu chi ndís'tiī
diné^{n}'e nī Ndyuūs caavā ofrenda chi
ca'á nī. 9 Ní ndís'tiī ní 'āā deenú nī
chɛ́ɛ́ chí vaadi n'dai taavi ca ye^{n}'é
Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú. Cristo
mii^{n} 'āā 'cuiicá yā naati dií^{n} yā chi
pobre yā cucáávā chi né^{n}'e yā s'uuú^{n}.
Ní 'íícú ndís'tiī cuuvi cuta'á nī vaadī
'cuiica ye^{n}'é yā cáávā Cristo chi dií^{n}
yā chi pobre yā.
10 Ní ye^{n}'ē ofrenda 'cūū 'úú yaa'vi
neé^{n} ndís'tiī chuū. N'daacā ca chi
'cuiinú nī chɛɛ chi dií^{n} nī nduuyu
chi 'āā chó'ōo. Ndís'tiī ní vmnáá^{n}
vmnaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā 'tuucā ní
'tíícā ní ne^{n}'é chi di'cuiinú nī ye^{n}'e
ofrenda mii^{n} nguuvi chi cuchiī.
11 Maa^{n} ní dií^{n} nī 'tiicā ní di'cuiinú
nī ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e nī chi 'āā ne^{n}'é nī
tan'dúúcā chi cuchií nī dii^{n} nī ndii
cuáá^{n} vmnaa^{n}. Ní ca'á nī ofrenda
chɛɛ chi cuuvi dií^{n} nī. 12 Ní nduuti
chi 'áámá ndís'tiī cuaacu níí^{n}nyú^{n}
ne^{n}'é nī ca'a nī ofrenda, tuu'mi ní
Ndyuūs dií^{n} yā aceptar ofrenda
ye^{n}'é nī ní dii^{n} cuenta yā ye^{n}'ē chi
vɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
ye^{n}'é nī.
13 'Úú nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi ndís'tiī
ca'á nī más cā ofrenda chi cuuví
nī ni 'āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ necesidades
ye^{n}'é nī cucáávā chi inneé nī ná^{n}'ā
hermanos. 14 Maa^{n} ní vɛ́ɛ́ ca ye^{n}'é nī
ní cuuvi dií^{n} nī completar ofrenda
ye^{n}'é nī ní ca'á nī 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ ye^{n}'é yā. Ní cunnee nī 'ii^{n}'yā^{n}.
Ní cuuvi ca'á nī daamá nduucú yā.
Cuayiivi ní taachi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī
ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} vɛɛ ca ye^{n}'é yā, 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} cuuvi tée yā ofrenda ye^{n}'é nī ní
teé yā ofrenda ndís'tiī. Ní nginnee
yā ndís'tiī. 'Tíícā ca'á nī daama
ndúúcu yā. 15 'Tíícā canee nguū^{n}
na libro ye^{n}'e Ndyuūs ndii cuáá^{n}
vmnaa^{n}: 'Ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ cá ye^{n}'é yā
nguɛ́ɛ́ nacaāva ye^{n}'é yā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
duū'vī vɛɛ ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́ chii faltar
ye^{n}'é yā.

Ye^{n}'é sa^{n}'ā Tito ndúúcū compañeros ye^{n}'é yā

16 Maa^{n} ní 'úú ca'á gracias Ndyuūs
ti Ndyuūs chi'neé^{n} yā na staava
ye^{n}'e Tito chí ne^{n}'e yā cunnee cá yā
ndís'tiī tan'dúúcā chi nús'uū dií^{n} 'nū.
17 Ní ne^{n}'é yā dií^{n} yā tan'dúúcā chi
nga^{n}'á 'nū nduucú yā ye^{n}'ē ndís'tiī.
Ní nééné ne^{n}'é yā nginnee yā ndís'tiī
caati ne^{n}'é yā n'diichí yā ndís'tiī.
18 Ní dicho'ó 'nū ndúúcū Tito
mii^{n} táámá hermano ye^{n}'e yú ní
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nducyáácá
yaācū nga^{n}'á yā chi hermano mii^{n}
ní neené n'dai dii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n}.
Ní nga^{n}'a sa nduudu cuaacu ye^{n}'e
evangelio chi nduudú ngai ye^{n}'e
Jesucristo. 19 Nguɛ́ɛ́ damáá^{n} chuū
idii^{n} sa^{n}'ā mii^{n} ti nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e nducyáácá yáacū s'ee^{n} naachi
ca^{n}'á 'ii^{n}'yā^{n} chi i'teenú yā Señor
Jesucristo ye^{n}'ē yú nndɛ́ɛ́vɛ́ yā sa^{n}'ā
mii^{n} chi ca^{n}'a sa ndúúcū nús'uu
caati cuuvi cunnee sa nús'uu
ndúúcū ofrenda chi cuuvi cunnee
hermanos. Ní 'íícú hermanos cuuví
yā dich'ɛɛtɛ cá yā Señor ye^{n}'ē yú. Ní
cuuvi 'cuu^{n}'mí^{n} 'nū hermanos chi
ndís'tiī ne^{n}'é nī cunneé nī hermanos.
20 'Tíícā ní 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuví
caa^{n}'ma^{n} nee^{n} yā nús'uū ye^{n}'e chi dií^{n}

'nū ndúúcū ofrenda mii^{n} chi cuta'á
'nū ye^{n}'e hermanos. 21 Ní 'tíícā ne^{n}'é
'nū dií^{n} 'nū nducué^{n}'e n'daacā nanáá^{n}
Ndyuūs ní 'tíícā ntúū^{n} nanáá^{n}
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}.
22 Maa^{n} ní dicho'ó 'nu taama
hermano ye^{n}'e yú ndúúcū Tito mii^{n}.
Ní 'āā dií^{n} 'nū probar hermano
mii^{n} n'deee n'dáí naa^{n} ni ch'i^{n}'í
sa^{n}'ā mii^{n} n'deee n'dáí naa^{n} chi
ne^{n}'e sa nginnee sa nús'uu. Maa^{n} ní
sa^{n}'a mii^{n} neené ne^{n}'e sa nginnee
sa ndís'tiī ti vɛɛ 'viich'ɛɛtiinūu^{n}
ca ye^{n}'é 'nū ndúúcū ndís'tiī. 23 Ní
ndúúti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ítiinguuneé^{n}
yā ye^{n}'e sa^{n}'ā Tito mii^{n} tuu'mi
ní ndís'tiī caa^{n}'má^{n} nī chi sa^{n}'ā
mii^{n} compañero ye^{n}'é. Ní dii^{n} sa
ntii^{n}nyu^{n} dáámá nduucú ní dii^{n} sa
ntii^{n}nyu^{n} chí dichíí'vɛ̄ ndís'tiī. O
nduuti chi itiinguuneé^{n} yā ye^{n}'e
taná^{n}'ā hermanos chi dicho'ó tuu'mi
ní ndís'tiī caa^{n}'ma^{n} nī chi 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'ē nducyaaca yaācū s'ee^{n} dichó'o
yā hermanos s'ee^{n}. Ní hermanos
ní dich'ɛɛtɛ́ cá yā Cristo ye^{n}'ē yú.
24 Ca'á nī ofrenda ye^{n}'é nī ní 'tíícā
cuuvi deenú 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaacu s'ee^{n}
chi dine^{n}'é nī hermanos chi dicho'ó.
Ndís'tiī ní 'cuu^{n}'mi^{n} nī nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} cáávā ofrenda ye^{n}'é nī chi
cuaacu nii^{n}nyú^{n} ne^{n}'é nī hermanos.
Ní nús'uu deenú 'nū chi ca^{n}'á nī
dií^{n} nī 'tíícā. Ní yeenú 'nū cucáávā
ndís'tiī. Ní 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi deenú yā
chii^{n} chi nga^{n}'á ye^{n}'e nī ní cuaacu.

Ofrenda cáávā hermanos ye^{n}'e yú

9 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é nguɛ́ɛ́
canee chi dinguú^{n} ye^{n}'ē ndís'tiī
ye^{n}'e ofrenda chi nga'a nī hermanos
chi i'téenu yā Jesucristo ye^{n}'ē yú.
2 'Úú tuumicadiinúú^{n} chi ndís'tiī
ne^{n}'é nī cunneé nī hermanos. Ní
yeenú cucáávā ndís'tiī taachi 'úú
yaa'ví 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa ye^{n}'ē
Macedonia ye^{n}'ē ndís'tiī chi snée nī
na yá^{n}'āa Acaya táácā idií^{n} nī. Ní
'úú yaa'ví 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi ndís'tiī
canee yaa^{n} nī ndii nduuyu chi
chó'ōo chi nginneé nī hermanos
ye^{n}'ē yú. Ní maa^{n} ní n'deee 'náá^{n}
hermanos ye^{n}'e yá^{n}'āa Macedonia
ne^{n}'é yā nginneé yā hermanos
cáávā chi ndís'tiī ca^{n}'á nī chi ca'a
nī ofrenda ye^{n}'é nī. 3 Ni cáávā chuū
dicho'ó Tito ndúúcū 'uuvi hermanos.
Ní nguɛ́ɛ́ cúúví chó'ōo 'áámá cosa
chi nguɛ́ɛ́ cuaacu ye^{n}'é nī ye^{n}'ē chi
'úú yaa'ví 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e tan'dúúcā
chi ndís'tiī n'daacā dií^{n} nī ye^{n}'ē
ofrenda 'cūū. Ní ndís'tiī 'cuɛɛti yaá^{n}
nī ofrenda ye^{n}'e nī chi cunneé nī
hermanos. 4 Nguɛ́ɛ́ deenú nduuti chi
na^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Macedonia
ca^{n}'á yā nduucú. Ní taachi ndaá 'nū
nanáá^{n} ndís'tiī nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ yaá^{n} nī
ndúúcū ofrenda ye^{n}'é nī. Ní nús'uu
cuuvi 'cuinaá^{n} 'nū ti yaa'ví 'nū
hermanos ye^{n}'ē yá^{n}'āa Macedonia ti
vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtíínuu^{n} ch'ɛɛtɛ ye^{n}'é 'nū
nduucú nī. Ní ndís'tiī cuuvi 'cuinaá^{n}
nī dendú'ū. 5 Ní caavā chíí^{n} 'úú
nadīcadiinúú^{n} chi chiicá hermanos
chi chīi yā vmnáá^{n} vmnaa^{n} nanáá^{n}
ndís'tiī ní cunée yā nduucú nī. Ní
'íícú ndís'tiī ca'a nī ofrenda ye^{n}'e
nī hermanos chi dicho'ó. Nííćú
cuuvi cunneé nī hermanos ye^{n}'e
yá^{n}'āa Judea ndúúcū ofrenda ye^{n}'e
nī, ofrenda mii^{n} chi nga^{n}'a nī chi
ca'a nī. 'Tíícā nííćú 'cuɛɛti yaá^{n} nī
ndúúcū ofrenda ye^{n}'e nī ní ch'i^{n}'í nī
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi cuaacu chi ne^{n}'é nī
ca'á nī ofrenda ye^{n}'e nī. Ní nguɛ́ɛ́ a
fuerza canéé chi ca'á nī ofrenda.

6 Maa^{n} ní ndís'tiī ní n'gaacú nī
ye^{n}ē chuū chí caa^{n}'má^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
duu'vī cá ngīīnu yā cuta'á yā duū'vī
ca cosecha ye^{n}é yā ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
n'deeé ca ngīīnu yā cuta'á yā n'deeé
cá cosecha ye^{n}é yā. 7 Ca'áámá
cá'áámá nī ca'á nī ofrenda ye^{n}'é nī
tan'duucā chi nacádiinuu^{n} nī chi
dií^{n} nī na staava ye^{n}'e nī. Nguέέ
ca'á nī nduuti chi nguέέ ne^{n}'e nī,
ní nguέέ a fuerza ca'a nī. Ndyuūs
ne^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n} chi ca'a yā ofrenda
ye^{n}'é yā tí yeenú yā chi ca'á yā. 8 Ní
Ndyuūs ní cuuví tée yā ndís'tiī
n'deeé cá ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi n'dai
taavi ca. Ní 'tíícā ndís'tiī ní cuuví
'cuūndī necesidades ye^{n}'é nī. Ní
cuuvi cunneé nī hermanos ndúúcū
nducué^{n}'ē necesidades ye^{n}'é yā. 9 Ní
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs
ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} 'tííca:

> Nduuti chí 'ii^{n}'yā^{n} ca'á yā n'deee
> cá ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi pobre yā;
> tuu'mi ní vεε ca ye^{n}'e maá^{n} yā
> chi cuuvi ca'á yā 'ii^{n}'yā^{n} ní
> 'áámá cāneé yā 'tíícā.

10 Ni Ndyuūs chí nga'á yā ndaata
chi 'ii^{n}'yā^{n} cuūnu yā ndaata mii^{n},
nga'a ntuú^{n} yā pan chi che'é yā.
Maa^{n} ní Ndyuūs mii^{n} tée yā ndaata
ndís'tiī nducué^{n}'ē chi cuūnu nī. Ní
dií^{n} yā chi vέέ ca cosecha ye^{n}'e
ntii^{n}nyu^{n} chi n'daacā chi dií^{n} nī.
11 'Tiicá ntúū^{n} ndís'tiī cuuvi cuta'á
nī ye^{n}'e nducué^{n}'ē vaadī 'cuiica
ní 'íícú cuuvi ca'a cá nī ofrenda
ye^{n}'e nī. Ní cucáávā nús'uu, ca'a yā
ofrenda ye^{n}'é nī hermanos, tuu'mi
ní hermanos nga^{n}'á yā: Ndyuūs
nadíí'vε n'diī cáávā ofrenda mii^{n}.
12 Ní ndúúcū ofrenda ye^{n}'e nī chi
ca'a nī nguέέ damāā^{n} ca'á nī ti
vέέ ye^{n}'ē hermanos naati dií^{n} nī
chi hermanos ca'a yā n'deeé cá
gracias Ndyuūs. 13 Ní 'íícú hermanos
dich'εεtέ yā Ndyuūs nduuti chi
ndís'tiī ch'i^{n}'í nī hermanos chi
i'téénu nī nduudu cuaacu ye^{n}'e
Cristo. 'Tiicá ntúū^{n} hermanos
dich'εεtέ yā Ndyuūs ti ndís'tiī
ca'a cá nī ofrenda ye^{n}'é nī cáávā
hermanos mii^{n} ní caavā taná^{n}'ā
hermanos. 14 'Tiicá ntúū^{n} hermanos
nga^{n}'angua'á yā caavā ndís'tiī. Ní
dine^{n}'e cá yā ndís'tiī. 'Tíícā dií^{n} yā ti
Ndyuūs s'neé^{n} yā na staava ye^{n}'é nī
chi ndís'tiī dií^{n} nī cosa chi n'daacā.
15 Maa^{n} ní ca'a yú gracias Ndyuūs
ti tee yā s'uuú^{n} nducué^{n}'ē chi vaadī
n'dai ca ye^{n}'e yā chi ch'εεtε taavi cá
chi nguέέ cuuvi caa^{n}'ma^{n} yú ye^{n}'ē
nducué^{n}'ē.

Pablo caa^{n}'má^{n} yā chi cuaacu chi apóstol yā ye^{n}'e Señor Jesucristo

10 'Úú Pablo di'cuiitú ndís'tiī
chuū. 'Úú ní ndiicuú^{n} ní
vέέ cá paciencia ye^{n}'é ní tan'dúúcā
Cristo nga^{n}'a yā, 'tíícā nga^{n}'á. 'Ii^{n}'yā^{n}
nga^{n}'a yā ye^{n}'e 'úú chi 'úú 'aama
sa^{n}'ā ndiicúú^{n} taachi caneé nduucú
ndís'tiī ní naati nguέέ caneé
nduucú ndís'tiī tuu'mi ní chεεchí
yaa'ví ndís'tiī. 2 'Úú di'cuíitú ndís'tiī
chi dii^{n} n'daacá nī ti taachi ndaá
n'diichí ndís'tiī nguέέ canee chi
caa^{n}'má^{n} nduudu chεεchi ndúúcū
ndís'tiī. Ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ní nga^{n}'á yā
ye^{n}'é 'nū chi nús'uu dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'e Ndyuūs tan'dúúca chi ne^{n}'é
'nū dií^{n} 'nū. 'Úú vεε yaá^{n} chi
nandaācá 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní caa^{n}'ma^{n}
taá^{n} nduucú yā. 3 Cuaacu chi ne^{n}'e
chi nús'uu ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū nús'uu dii^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
Ndyuūs. Nguέέ dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n}

cucáávā chi vɛ́ɛ́ chi cuuvi ye^n'é 'nū
na i^n'yee^{n}dí 'cūū tan'dúúcā chi dii^n
taná^n'ā 'ii^n'yā^n ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Cristo. 4 Caati
ntii^{n}nyu^n chi dií^n 'nū nguɛ́ɛ́ dií^n 'nū
ndúúcū vaadī deenu ye^n'e i^n'yee^{n}dí
'cūū tí dií^n 'nū ndúúcū poder ye^n'é
Ndyuūs. Ní Ndyuūs nginneé yā
s'uuú^n chi cuuvi dituūví 'nū dendu'ū
chi ye^n'e enemigo ye^n'é 'nū chi
yáá^{n}n'guiinūu^n mii^n. 5 'Tíícā chuū
cuuvi dií^n 'nū. Dituuví 'nū nducué^n'ē
vaanicadíínūu^n ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
contra ye^n'é Ndyuūs. Ní 'íícu 'ii^n'yā^n
cuuví nadacadíínúú^n yā ye^n'e Cristo
ní cuuví cu'téénu yā ye^n'e yā. 6 Maa^n
ní taachi ndís'tiī n'giindiveé^n nī
nduudu chí nga^n'á tuu'mi ní nús'uu
canee yaá^n 'nū chi dií^n 'nū castigar
nducyáácá nī chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n
nī nduudu chi nga^n'á.
7 Ndís'tiī ní n'diichí nī dendu'u chi
vɛ́ɛ́ tan'duucā chi cánéé. Ní ndúútí
chi 'áámá yā ye^n'e ndís'tiī deenú yā
chi seguro chi ye^n'e Cristo 'ii^n'yā^n
mii^n, tuu'mí canee cúú^{n}mí^n yā chi
nadacadíínuu^n yā chi nús'uū ntúū^n
ní ye^n'e Cristo nús'uu. Tan'dúúca
yā 'tiicá ntúū^n nús'uu. 8 'Áárá chi
'úú Pablo nga^n'á chi 'úú ch'ɛɛtɛ́ 'úú
na ntii^{n}nyu^n ye^n'e Señor Jesucristo
nguɛ́ɛ́ 'cuinaá^n cáávā chi caa^n'má^n
'túúcā. Deenú 'nū chi Señor ye^n'ē yú
tée yā nús'uu ntii^{n}nyu^n chi dií^n 'nū
ndúúcū poder ye^n'é yā ti ndís'tiī
cuuvi cu'téénu ca nī Ndyuūs, ní
nguɛ́ɛ́ cáávā chi dií^n chi nguɛ́ɛ́
i'téénu nī Ndyuūs. 9 'Úú nguɛ́ɛ́ ne^n'é
chi ndís'tiī nadacadíínuu^n nī chi
dinguú^n carta ye^n'é nī cucaavā chi
candií ndís'tiī chí 'va'á nī. 10 'Ii^n'yā^n
nga^n'a yā chi cartas ye^n'é chí nguú^n
ní neené ditiīnu nduudu ye^n'é ní
taachi caneé nanáá^n ndís'tiī ní 'úú
ní duūvā 'úú. Ní nduudu chi nga^n'á
ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛ́ɛ́ ye^n'ē. 11 Ne^n'é chi
'ii^n'yā^n chi nga^n'a yā 'túúcā ye^n'é,
cadííinuu^n yā chuū. 'Túúcā tan'dúúcā
chi dinguu^n 'nū na cartas ti ya'ai
caneé 'nū ye^n'e nī, 'tiicá ntúū^n taachi
ndaá 'nū nanáá^n ndís'tiī nga^n'á
'nū ndúúcu yā ní dáámá dií^n 'nū
ndúúcu yā.
12 Nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n 'nū chi
nduuvidaamá 'nū ndúúcū taná^n'a
yā chi nga^n'á yā chi maá^n yā ní
n'gɛɛtɛ́ yā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n nga^n'á yā
tan'dúúcā chi tonto yā tí dicaadi
maá^n yā ndúúcū 'áámá yā táámá
yā hermanos. 13 Nús'uu ní nguɛɛ
caa^n'má^n 'nū ye^n'e ndúcué^n'e chi
n'gɛɛtɛ chi nguɛ́ɛ́ candɛɛ́ 'nū
cuidado ye^n'ē. Ndyuūs ch'i^n'í yā
nús'uu naachi cuuvi cuchiicá 'nū
ní dií^n 'nū ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā. Ní
ch'i^n'í yā chi nús'uu cho'ó 'nū nanáá^n
ndís'tiī chi snéé na yáā^n Corinto.
14 Cáávā chuū ní deenú 'nū chi nguɛ́ɛ́
cue^n'é 'nū mar 'áámá yá^n'āa nduuti
chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ch'i^n'í yā nús'uu
chi ca^n'á 'nū mii^{n}ya. Ní cáávā chuū
ndaá 'nū nanáá^n ndís'tiī ní candɛɛ́
'nū nduudu cuaacu chi nduudu
ngai ye^n'ē Señor Jesucristo ye^n'ē
yú. 15 Nguɛ́ɛ́ nga^n'á 'nū chi n'gɛɛtɛ
ntii^{n}nyu^n ye^n'e táámá yā tan'dúúcā
chi nús'uu dií^n 'nū ntii^{n}nyu^n ye^n'é
yā. Dámaā^n nga^n'á 'nū ye^n'ē ntii^{n}nyu^n
chi dií^n 'nū. Cunee ngiinú 'nū chi
ndís'tiī cu'téénu cá nī ní nús'uu
cuuvi dii^n 'nū ntii^{n}nyu^n chi más
cā ch'ɛɛtɛ ca nguaa^n ndís'tiī, naati
dámaā^n dií^n 'nū ntii^{n}nyu^n naachi
Ndyuūs ch'i^n'í yā nús'uu chi dií^n 'nū.
16 Cuayiivi mii^n ní ne^n'é 'nū ca^n'á
'nū táámá cuaa^n chí táámá lado

ye^{n}'ē ndís'tiī chi cuuvi caa^{n}'má^{n} 'nū
nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs. Ní
nguɛ́ɛ́ cánéé chí caa^{n}'má^{n} ye^{n}'ē
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e táámá yā tan'dúúcā
chi nús'uu dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é yā.
17 Ní nduuti chí 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ne^{n}'é
yā caa^{n}'má^{n} yā ye^{n}'e cosa chi ch'ɛɛtɛ
ca tuu'mi ní canee chi caa^{n}'má^{n} yā
chi Ndyuūs dií^{n} yā chii^{n} chi ch'ɛɛtɛ
ca. 18 Nduuti chi Ndyuūs deenu yā
chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ní n'daacā idií^{n} yā
tuu'mi ní cuaacu. Nduuti chi maá^{n}
yā nga^{n}'a yā chi n'daacā chi dií^{n} yā
tuu'mi ní ¿du'ū deenu chí cuaacu?

Pablo ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'á chi apóstoles 'ii^{n}'yā^{n} ní nguɛ́ɛ́ cuaacu

11 Ne^{n}'é chi ndís'tiī cuchɛ́ɛ nī
ye^{n}'é 'aara chí nadacadiinúú^{n}
nī ye^{n}'é chi duuchi nga^{n}'á nduucú nī.
2 Caati 'úú ní ne^{n}'é ndís'tiī tan'duucā
chi Ndyuūs ne^{n}'é yā ndís'tiī. Ní
'úú nga^{n}'á ngīi ndis'tiī chi ye^{n}'e
Jesucristo ye^{n}'ē yú chi ndís'tiī ca^{n}'á
nī lado ye^{n}'é Cristo. Ní ne^{n}'é chi
ndís'tiī cunée nī nanáá^{n} Ndyuūs. Ní
tan'dúúcā 'áámá n'daataá chí cuíínú
chi ca^{n}'a 'caandavaacu tá ndúúcū
'áámá sa^{n}'á nuū^{n}. 'Tíícā ndís'tiī
nanáá^{n} Ndyuūs. 3 Ní 'úú 'va'á cáávā
ndis'tiī. Caati tan'dúúcā chí 'áámá
cúú chinnche'éí tī tá^{n}'ā Eva ndúúcū
nduudu yaadi ye^{n}'é tī chi nduudu
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinuū^{n}, 'tiicá ntúū^{n}
'ii^{n}'yā^{n} cannche'éí yā ndís'tiī níícú
divíi yā vaadi cadiinúu^{n} ye^{n}'é nī ní
nguɛ́ɛ́ dine^{n}'é nī Jesucristo ndúúcū
nuu^{n}ma^{n} staava ye^{n}'é nī. 4 Caati
ndís'tiī ca'á nī lugar 'āā du'ú nūu^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chí caa^{n}'má^{n} yā nduudu chí
n̄'dáá^{n} ye^{n}'e Jesucristo ye^{n}'ē yú nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā nduudu cuaacu chi ca^{n}'a
'nū nanáá^{n} ndís'tiī. Ní ndís'tiī ní
n'giindiveé^{n} nī ye^{n}'ē taama espíritu
chi n̄'dáá^{n} ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} nī
ye^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs
chi sta'á nī ye^{n}'e Ndyuūs taachi
nga^{n}'a 'nū nduudu cuaacu nanáá^{n}
ndís'tiī. Ní ch'iindivée^{n} nī nduudu
chi n̄'dáá^{n} chi nga^{n}'á yā ye^{n}'e chí
nadinguá^{n}'ai yā. Nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā
nduudu cuaacu chi nús'uu ca^{n}'á 'nū
nguaa^{n} ndís'tiī. Ní yeenú nī ye^{n}'ē
chuū. 5 'Úú nadacadiinúú^{n} chi nguɛ́ɛ́
n'gɛɛtɛ ca taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'á
yā chi apóstoles naati nguɛɛ 'tííca̅.
N̄'dáá^{n} yā nduudu ye^{n}'e Cristo ní
ndís'tiī cu'teenú nī ye^{n}'e yā. 6 'Áárá
chi nguɛɛ ca^{n}'á nduudu cuaacu
ye^{n}'e Cristo ndúúcū nduudu deenu
ca, deenú ca ye^{n}'ē nduudu chi
nga^{n}'á. 'Tííca ch'i^{n}'í 'nū ndís'tiī ye^{n}'ē
nducué^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n} 'nū
nguáá^{n} ndis'tiī.
7 O nguɛ́ɛ́ n'daacā dií^{n} chi nga^{n}'á
nduudu cuaacu ye^{n}'é Cristo nanáá^{n}
ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ nadíí'vɛ nī 'úú
caavā ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n}. Nguɛ́ɛ́
nadicádiinúú^{n} ye^{n}'ē maá^{n} naati
ne^{n}'é chi ndís'tiī cuuvi n'gɛɛtɛ́ nī.
8 'Úú ní nguɛ́ɛ́ chita'á tuumi ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e taná^{n}'ā yaacū cucáávā
chi cuuvi dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Cristo
nguaa^{n} ndís'tiī. 9 Ní ne^{n}'e chi caneé
ndúúcū ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ necesidades
ye^{n}'é tuu'mi ní hermanos ye^{n}'e yú
ndaá yā ye^{n}'e yá^{n}'āa Macedonia ní
tee yā 'úú chii^{n} chi nguɛɛ vɛɛ ye^{n}'é.
'Tíícā nguɛ́ɛ́ di'vaachí mar 'áámá
ndís'tiī caavā necesidades ye^{n}'é
ní nguɛ́ɛ́ ndaá di'vaachí ndís'tiī
tiempo chi cuchiī. 10 Neené seguro
chi nduudu cuaacu ye^{n}'e Cristo
canee nduucú. Ní 'íícú mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi dií^{n} yā chi nguɛɛ cuuvi
caa^{n}'má^{n} nduudu cuaacu mii^{n} na

núú^{n}má^{n} yá^{n}'āa Acaya caati nguɛ́ɛ́
sta'á tuumī cáávā ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n}.
11 ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chi caa^{n}'má^{n} 'túúcā?
¿'Áá cáávā chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é ndís'tiī?
Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ndyuūs deenú yā chi
neené ne^{n}'é ndís'tiī.
12 Ní ntii^{n}nyú^{n} chi dií^{n} canéé chí
dií^{n} naati nguɛ́ɛ́ cuta'á tuu'mi ye^{n}'e
ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n}. Ní 'íícú 'ii^{n}'yā^{n}
chi ne^{n}'e caa^{n}'má^{n} yā chi ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é yā chí dáámá ndúúcū ntii^{n}nyu^{n}
chi dií^{n} 'nū nguɛ́ɛ́ lugar chi cuuví
caa^{n}'má^{n} yā chi 'tíícā ti sta'á yā
tuumi ye^{n}'e ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n} yā.
13 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nguɛ́ɛ́ apóstoles ye^{n}'e
Cristo ti apóstoles chi falso yā. Ní
nginnche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n} ní dií^{n} yā
tan'dúúcā chi maá^{n} yā apóstoles
ye^{n}'e Jesucristo chi candɛɛ́ yā
nduudu ye^{n}'é Cristo. 14 Ní nguɛ́ɛ́
nadacadíínuu^{n} yú ye^{n}'ē chi vɛɛ ca
apóstoles chi falso yā na i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. Maa^{n} yáá^{n}n'guiinūu^{n} míí^{n} ní
dii^{n} sa chi maā^{n} sa ní tan'dúúcā
'áámá ángel ye^{n}'e Ndyuūs. 'Tíícā dii^{n}
sa. 15 Cáávā chuū ní nguɛ́ɛ́ cosa chi
ch'ɛɛtɛ chi 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} tan'dúúcā chi
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs. Taachí
'cuiinu i^{n}'yee^{n}dí 'cuū ca^{n}'á yā cuta'a
yā chi cuuvi ye^{n}'é yā.

Pablo nééné ch'eenú yā chii cáávā chi apóstol ye^{n}'e Jesucristo

16 Maa^{n} ní taama vmné^{n}'ēe ne^{n}'é
caa^{n}'má^{n} ndúúcū ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
nadacadíínuu^{n} nī chi 'úú nga^{n}'á
tan'dúúcā chi 'aama chi loco yā, ti
nga^{n}'á chi ch'ɛɛtɛ́ maá^{n}. Ní 'aara
chi nadacadíínuu^{n} nī ye^{n}'é 'tíícā,
¿'áá 'tíícā 'caandiveé^{n} nī ye^{n}'é?
17 'Úú nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á chuū chi Señor
Jesucristo ye^{n}'e yú yaa'ví yā 'úú chi
ca^{n}'á 'tíícā. Caati ca^{n}'á tan'dúúcā
'aama chi loco 'tíícā ca^{n}'á. Ní 'íícú
māa^{n} cuuvi caa^{n}'má^{n} chi dich'ɛɛtɛ́
'úú. 18 Ní n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'á
yā ye^{n}'ē maá^{n} yā chi ch'ɛɛtɛ yā
cucáávā chii^{n} chi dií^{n} yā na i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. Ní maa^{n} ní 'úú ntúū^{n} nga^{n}'á
chi 'úú ní ch'ɛɛtɛ́ maá^{n}. 19 Ní ndís'tiī
ní nadacadíínuu^{n} nī chi deenu cá
nī ní chichɛɛ́ nī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
nga^{n}'á yā chi maá^{n} yā ch'ɛɛtɛ́ yā
tan'dúúcā chi loco yā, ní yeenú yā.
20 Ní chichɛɛ́ nī ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
ch'iindiveé^{n} nī ye^{n}'e yā ní dií^{n} nī
tan'dúúcā chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nga^{n}'á yā
chi a fuerza dií^{n} nī. Ní tan'dúúcā
chi s'neé^{n} yā 'áámá trampa 'tííca
dií^{n} yā ndúúcū ndís'tiī. Ní n'diichí
yā ndís'tiī tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chí
nguɛ́ɛ́ du'ū vɛɛ 'tíícā ndís'tiī. Ni
caa^{n}'má^{n} yā chi ch'ɛɛtɛ maá^{n} yā. Ní
ch'e^{n}'é yā naa^{n} nī. Ní cuchéɛ nī ye^{n}'e
nducué^{n}'ē. 21 Nús'uu nguɛ́ɛ́ cuuvi
dií^{n} 'nū ndúúcu nī 'tíícā 'aara chi
nadacadiinúú^{n} nī chi n'daacā dií^{n}
yā ndúúcu nī 'tíícā. Maa^{n} ní 'áárá
chí 'cuinaá^{n} ye^{n}'ē chi caa^{n}'má^{n},
'tíícā caa^{n}'má^{n}. Nús'uu dií^{n} 'nū chi
duūva 'nū ní 'iicu cuuvi dií^{n} 'nū
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é 'nū. Maa^{n} ní caa^{n}'má^{n}
tan'dúúcā chi loco 'úú. Ní 'úú ní
caa^{n}'má^{n} chi ch'ɛɛtɛ maá^{n} ye^{n}'e
ntii^{n}nyu^{n} chí dií^{n} tan'dúúcā chi
taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chí nga^{n}'a yā chi
ch'ɛɛtɛ́ yā maá^{n} yā cáávā ntii^{n}nyu^{n}
chi dií^{n} yā. 22 ¿'Áá 'ii^{n}'yā^{n} hebreos
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}? 'Tiicá ntúū^{n} 'úú. ¿'Áá
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e ndaata Israel?
'Tiicá ntúū^{n} 'úú. ¿'Áá 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ye^{n}'e ndaataá Abraham? 'Tiicá ntúū^{n}
'úú. 23 ¿'Áá 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
idii^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Cristo? Deenú
chi caa^{n}'má^{n} tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chi

loco yā taachi caa^n'má^n 'tiicā. 'Úú
idií^n más ca ntii^{n}nyú^n ye^n'e Cristo
nguɛ́ɛ́ ti 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní canéé taavi
yaātū na cuerpo ye^n'é chi ch'e^n'é yā
'úú. Neené n'deee cuuví che^n'é vácūū.
Ní neené n'deee cuūví chí 'āā cháā
'caa^n'nú^n yā 'úú. 24 Ní cho'ó nyu^n'u
cuuvi chi 'ii^n'yā^n Israel s'ee^n ch'e^n'é
yā ndiicu ndíítii^n'nyu^n cuūu^n vuelta
'úú ndúúcū cuarta. 25 Ní cho'ó 'iīnū
tiempo chi ch'e^n'é yā 'uu ndúúcū
nduucu. Ní 'áámá cuuvi nūu^n
chíítuú yā 'úú. Ní cho'ó 'iinū cuuvi
chi chɛɛchi barco naachi cue^n'é na
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. Ni 'áámá vmné^n'ēe
cánéé nguaa^n nuū^{n}nī^n'yá^n'ā núú^{n}má^n
yaa^n núú^{n}má^n nguuvi. 26 N'deee
n'dáí cuūví cachiīcá ní n'diichi
peligros ye^n'é, peligros ye^n'e yíícú,
ndúúcū peligros cáávā 'ii^n'yā^n chí
duucu yā, ndúúcū peligros nguaa^n
'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n ye^n'é ní ye^n'e 'ii^n'yā^n
ye^n'e táámá yáā^n, ndúúcū peligros
taachi cánéé ná yáā^n n'gɛɛtɛ, ní
taachi caneé na yá^n'āa cuū^{n}má^n
naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n, ní
taachí cachiicá na barco vmnaa^n
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. Ní chó'oo peligros
ye^n'é taachi canéé nguaa^n 'ii^n'yā^n chi
nga^n'a yā chi hermanos ye^n'e 'nū ní
nguɛ́ɛ́ 'tíica yā. 27 'Úú dií^n ntii^{n}nyu^n
chi nééné díítūu ndúúcū vaadī
'caa'va ní chicuūnū 'úú. Ní n'deee
taaví nguiīnū nguɛ́ɛ́ chiī cyaadú,
ní cho'ōo n'deee taaví cuuvi chi
ch'eenú chiī ti 'āā ntɛ́ɛ́ che'é ní 'āā
ntɛ́ɛ́ chi'í nuū^{n}nī^n va. Ní 'āā 'iichɛ
ye^n'é ní nguɛ́ɛ́ catecaí.
28 Ní 'āā vi'í cā ye^n'e nducué^n'ē
chuū chi chó'ōo na cuerpo ye^n'é, vɛɛ
más cā dendu'ū ti nguuvi nguuvi
candɛɛ́ cuidado ye^n'é nducyáácá
'ii^n'yā^n ye^n'e nducyáácá yaācū. 29 Ní
nduuti chí 'áámá 'ii^n'yā^n duūvá yā ní
'úú ntúū^n dií^n tan'dúúcā chi duūva
'úú. Ni nduuti chi 'áámá 'ii^n'yā^n dií^n
yā chi taama 'ii^n'yā^n dinuu^{n}ndí yā,
'úú ntúū^n n'geenú ngii ní 'cuináa^n
'úú, ní nduuvi taá^n. 30 Maa^n ní nduuti
chi canéé chi dich'ɛɛtɛ́ ye^n'ē maá^n,
tuu'mí dich'ɛɛtɛ́ ye^n'ē maá^n ye^n'e
nducué^n'ē chi chó'ōo ye^n'é níícu
'cuu^n'mí^n ti duūva 'úú. 31 Dendyuūs
chi Chiidá Señor Jesucristo ye^n'ē yú
ní n'dai taavi cá yā cue^n'e daā^{n}ma^n.
Ndyuūs ní deenú yā chi nguɛ́ɛ́
nga^n'á nduudu yaadi. 32 Chó'ōo chi
taachí caneé na yáā^n Damasco chi
gobernador chi maa^n poder ye^n'e
rey Aretas, gobernador mii^n s'nee^n
yā soldados na cheendi va'aī s'ee^n
chi n'gɛɛtɛ ye^n'ē yáā^n Damasco
mii^n caati ne^n'e sa cuta'a sa 'úú ní
candɛɛ sa 'úú chi preso 'úú. 33 Naati
hermanos ye^n'ē yú s'nuú^n yā 'úú
chɛɛti 'áámá 'cuɛ́ɛ́tɛ̄ɛ ch'ɛɛtɛ ní
dicua'áí yā 'úú na 'áámá ventana
ye^n'e nchɛɛ̄tī ye^n'e yáā^n mii^n ní 'tíícā
ca'áí na ta'a soldado s'ee^n caati
yáā^n mii^n ní nuu^{n}ma^n ndiivi canéé
nchɛɛ̄tī chí yaacū tan'dúúcā coral.

Visión ye^n'e Pablo ndúúcū chi n'diichí yā

12 Cuaacu níí^{n}nyú^n chi nguɛɛ
dɛ'ɛ̄ vɛɛ n'daacá chi caa^n'má^n
ye^n'ē 'úú maá^n chi 'úú ch'ɛɛtɛ́ 'úú.
N'dáaca ca chi 'úú caa^n'má^n ye^n'e
n'deee náá^n chi canéé chi snaá^n
ye^n'e Señor Jesucristo ní ye^n'e chi
canúú^n n'de'ei chi n'gi^n'í yā 'úú.
2 Cuayiivi chi i'teenú Cristo chó'ōo
ndiichi cúū^n nduuyúū chí n'diichí
'áámá visión tan'dúúcā chi ch'iinú.
Ní 'aama 'ii^n'yā^n candɛ́ɛ yā 'úú ndii
va'āī chɛɛti nguuvi. Nguɛ́ɛ́ deenú

nduuti chi candɛɛ yā cuerpo ye^{n}'é
o nguɛ́ɛ́. Dámaa^{n} Ndyuūs deenú
yā chuū. 3 Naati chíí ní nguɛɛ
deenú nduuti chi cue^{n}'é ndúúcū
cuerpo ye^{n}'é o nguɛ́ɛ́ ndúúcū
cuerpo ye^{n}'é naati dámaā^{n} Ndyuūs
deenú yā táácā cue^{n}'é. 4 'Úú deenú
chi candɛ́ɛ yā 'úú ní cue^{n}'é ndii
paraíso chi va'ai chɛɛti nguuvi. Ní
'úú n'giindiveé^{n} nduudu chi nguɛ́ɛ́
tan'duucā nduudu ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ti ye^{n}'e Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ permiso chi cuuvi caa^{n}'má^{n}
ye^{n}'ē chi n'giindiveé^{n}. 5 'Úú cuuvi
caa^{n}'má^{n} chi 'úú ní ch'ɛɛtɛ maá^{n}
ye^{n}'ē chi Ndyuūs dií^{n} yā nduucú.
'Úú nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} ye^{n}'e maá^{n} chi
ch'ɛɛtɛ́ maá^{n}. Dámaā^{n} caa^{n}'má^{n} chi
duūvā 'úú. 6 'Áárá chi caa^{n}'má^{n} chi
'úú ch'ɛɛtɛ́ maá^{n} nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n}
tan'dúúcā chi zonzo 'úú ti caa^{n}'má^{n}
nduudu cuaacu ye^{n}'é naati nguɛ́ɛ́
caa^{n}'má^{n} 'tíícā ti nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nadacadíínuu^{n}
yā chi 'úú ch'ɛɛtɛ ca 'úú. Ne^{n}'é chi
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nadacadíínuu^{n} yā ye^{n}'e
'úú tan'dúúcā chi n'diichí yā 'úú, ní
n'giindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'é.
7 Chuū chi Cristo ch'i^{n}'í yā 'úú ní
'áámá visión chi ch'ɛɛtɛ ni dɛɛvɛ
taavi ca. Ní Cristo tee yā 'úú 'áámá
ya'ai na cuerpo ye^{n}'é chi 'áámá
canéé ní tan'dúúcā chi 'áámá yáá^{n}
chi cata'āī na cuerpo ye^{n}'é. Ní chiī
tan'dúúcā chi yáá^{n}n'guiinūu^{n} s'nee^{n}
sa yáá^{n} mii^{n} chi ne^{n}'e sa chí 'cueenú
cuuvi. Ní Ndyuūs tee yā permiso
chi 'úú canee ndúúcū dolor mii^{n}
cáávā chi nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^{n}'má^{n}
ye^{n}'e maá^{n} chi ch'ɛɛtɛ́ 'úú. 8 Ní 'iīnū
cuuvi chiicá Señor Jesucristo ye^{n}'ē
yú chi divíi yā vaadī ya'áí 'cūū ye^{n}'é.
9 Naati Señor ye^{n}'e yú nga^{n}'á yā ngii
yā 'úú 'tíícā: Vaadī ne^{n}'e ye^{n}'é ní
tūnee^{n} di ní nguɛ́ɛ́ más ca ne^{n}'e nī ti
chuū. Ní poder ye^{n}'é chuū chi n'gi^{n}'i
cá taachí 'ii^{n}'yā^{n} chi duūva cuerpo
ye^{n}'é yā. Maa^{n} ní cucáávā chi yaa'ví
Señor 'úú 'túúcā, 'úú yeenú ti 'úú
duūvā 'úú ti Cristo cuuvi 'cuu^{n}'mí^{n}
yā poder ye^{n}'é yā ti canée yā na
cuerpo ye^{n}'é. 10 Cáávā chuū ní
yeenú ti duūvá. Ní yeenú 'aara chi
'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a taa^{n} yā ye^{n}'é, ní nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ necesidades ye^{n}'é, ní 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n}
yā chi n'geenú ngiī. Ní ye^{n}'e dendú'ū
díítūu chi cho'ōo ye^{n}'é ní n'geenú
ngiī nducué^{n}'ē chuū cáávā Cristo.
'Tííca rā va. Taachi duūvā cuerpo
ye^{n}'é tuu'mi ní más ca ditiīnu 'úú.

Pablo nadacadiinuu^{n} cá yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaacū ye^{n}'e yáā^{n} Corinto

11 'Úú deenú chi nga^{n}'á tan'dúúcā
chi loco 'úú taachi nga^{n}'á ye^{n}'ē
maá^{n} naati ndís'tiī dií^{n} nī chi a
fuerza canee chi caa^{n}'má^{n} ye^{n}'e
maá^{n} ti ndís'tiī nguɛɛ nga^{n}'á nī
ye^{n}'é 'túúcā. N'daacā ca chi ndís'tiī
caa^{n}'ma^{n} n'dááca nī ye^{n}'é. 'Úú nguɛ́ɛ́
duu'ví 'úú ye^{n}'ē taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi
nga^{n}'á yā chi apóstoles ní nguɛ́ɛ́
'tíícā 'aara chi 'úú nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
'úú. 12 Ní taachi canéé nduucú nī
ch'i^{n}'í ndís'tiī chi cuaacu chi 'úú
'áámá apóstol ye^{n}'e Jesucristo 'úú
ndúúcū vaadī n'giinu ch'ɛɛtɛ chi
dií^{n} ní ndúúcū ntii^{n}nyu^{n} ch'ɛɛtɛ
chi dií^{n} ní nduūcū vaadī n'giinu
n'dai chi dií^{n}. 13 Dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi nguɛ́ɛ́
dií^{n} ndúúcu ndis'tiī taachi caneé
ndúúcu nī tan'dúúcā chi dií^{n} ndúúcū
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē taná^{n}'ā
yaācū. 'Āā daamá nūu^{n} idií^{n} nduucú
nī. Deenú chi nguɛ́ɛ́ ngiicá ndís'tiī
chi cunneé nī 'úú caavā necesidades

ye^n'é. Maa^n ní nadich'ɛɛcú nī ye^n'é
caavā falta 'cūū ti nguɛ́ɛ́ dii^n daamá
ndúúcu nī.
14 Maa^n ní vɛɛ yaá^n chi ndaá
nanáá^n ndís'tiī ndiichi ndii 'íínú
cuuvi, ní taachi ndaá nguɛ́ɛ́
di'vaachí ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́ ne^n'é dɛ'ɛ̄
vɛ́ɛ́ ye^n'e nī chi maá^n nī in'nuú^n nī
naati 'úú ne^n'é ndís'tiī. Deenu yú
chi 'ii^n'yā^n chi chiidá yā canéé chí
in'nuú^n yā necesidades ye^n'ē daiyá
yā, nguɛ́ɛ́ ti daiyá yā in'nuú^n yā
necesidades ye^n'ē chiidá yā. 15 Ni
'úú dií^n gastar tuūmī ye^n'é chi dií^n
ntii^{n}nyu^n cáávā ndís'tiī ní ndíí chi
cuūnū 'úú cáávā almas ye^n'e nī
nííɛú 'cuɛɛtinéé n'daacá nī. 'Áárá chí
ne^n'e cá ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ ti ndís'tiī
ne^n'é nī 'úú.
16 Ní 'áárá chi 'úú nginneé ndís'tiī,
ná^n'ā 'ii^n'yā^n nguaa^n ndís'tiī chi
deenú yā chi nguɛ́ɛ́ sta'á tuumi ye^n'é
nī, nga^n'á yā chi 'úú nginnche'éí
'ii^n'yā^n s'ee^n. 17 ¿'Áá nginnche'éí
ndís'tiī cucáávā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
dicho'ó nanáá^n ndís'tiī? Nguɛɛ
'tíícā. 18 'Úú chiicá sa^n'ā Tito chi
na^n'á yā. Ní dicho'ó Tito ndúúcū
táámá hermano ye^n'e yú nanáá^n
ndís'tiī. ¿'Áá cuaacu chi Tito mii^n
chinnche'éí yā ndís'tiī? Nguɛɛ 'tíícā.
O ¿'áá cuaacu chi 'úú ndúúcū 'ii^n'yā^n
mii^n nguɛ́ɛ́ dií^n 'nū dáámá ntii^{n}nyu^n
nguaa^n ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ ndúúcū
dáámá sentido ye^n'é 'nū? Nguɛɛ
'tíícā.
19 Maa^n ní ndis'tiī, ¿'áá
nadacadiinuu^n nī chi nga^n'a 'nū chi
chíí^n chi dií^n 'nū ní cuaacu caatí
chi idií^n 'nū defender ntii^{n}nyu^n
ye^n'é 'nū? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Nga^n'á 'nū
nanáá^n Ndyuūs nduudú 'cūū cáávā
chi nús'uu ní ye^n'é Jesucristo. Ní
nducué^n'ē chi dií^n 'nū, dií^n 'nū ti
ndís'tiī hermanos chi ne^n'é 'nū cuuvi
cu'téénu cá nī Ndyuūs. 20 Ni 'úú ni
'va'á ti taachi ndaá nanáá^n ndís'tiī
'úú nguɛ́ɛ́ nndaācá chi ndís'tiī dií^n
nī tan'dúúcā chi 'úú ne^n'é chi dií^n
nī. Ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ nndaāca nī 'úú
tan'dúúcā chi ne^n'é nī chi 'úú idií^n tí
canéé chi 'caa'vá ndúúcū ndís'tiī. Ní
nndaācá ndis'tiī tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́
canéé chi 'cuɛɛtineé nī. Ní nndaācá
chi vɛ́ɛ́ nguaa^n ndís'tiī 'ii^n'yā^n chi
n'gɛɛcu cheendí yā, ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi ne^n'é yā cosas tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́
ye^n'e taama yā ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
nduuvi taá^n yā. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n chí
'caa'vá yā ndúúcū táámá hermano
ní maá^n yā divíi yā ye^n'é yā ti ne^n'é
yā nga^n'a yā chi ch'ɛɛtɛ maá^n yā.
Ní 'ii^n'yā^n nga^n'á yā contra ye^n'e
taama yā. Ní 'ii^n'yā^n nééné ne^n'e
caa^n'má^n yā ye^n'ē chí dii^n taama
yā. Ní 'ii^n'yā^n nga^n'á yā chi maá^n yā
ní ch'ɛɛtɛ́ yā, ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ vaadī
'diīí^n nguaa^n ndís'tiī. 21 Ni 'va'á
chí 'cuinaá^n nanáá^n Ndyuūs cáávā
ndís'tiī taachi ndaá nanáá^n ndís'tiī
taama vmné^n'ēe. Ní taachi caneé
ndúúcu nī ngii ya'āī 'iinú ye^n'é 'yáá^n
ndís'tiī chi dinuu^{n}ndí nī ní nguɛ́ɛ́
nadaacadaamí nī ye^n'e nuu^{n}ndí nī
chi dií^n nī ye^n'e chi ne^n'e cuerpo
ye^n'e nī. Ní dií^n nī cosas chi nguɛɛ
n'daacā. Chíí^n ní dií^n nī chi sá^n'ā
sta'a sa n'daataá ye^n'e tááma sa^n'ā.

Pablo dingúū^n diitú yā ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Corinto ní nga^n'á yā: N'dai ndís'tiī

13 Chuū ní ndii 'íínú cuuvi
chi ca^n'á ndaá nanáá^n
ndís'tiī ní taachi ndaá nduuti
chi 'ii^n'yā^n caa^n'ma^n nuu^{n}ndi ye^n'ē

táámá 'ii^{n}'yā^{n} canéé chi vɛ́ɛ́ 'uūvī
o 'iinū testigo ndúúcu yā. Ní cunee
n'daacā nduudu mii^{n} tan'dúúcā chi
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs.
2 'Āā nga^{n}'á cuáá^{n} vmnaa^{n} taachi
cānee nduucú nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
dinuu^{n}ndí yā ní ndúúcū nducyaacá
nī. Maa^{n} ní chi canee ya'áí ye^{n}'ē
ndís'tiī dinguú^{n} taama vmné^{n}'ēe
ye^{n}'e chúū tan'dúúcā chi nga^{n}'á cuaa^{n}
vmnaa^{n} nanáá^{n} ndís'tiī. Taachi ndaá
nanáá^{n} ndís'tiī taama vmné^{n}'ēe
n'diichí nuu^{n}ndi ye^{n}'ē nducyaaca
hermanos. 3 Ní 'úú idií^{n} ti ndís'tiī
cadiinuu^{n} nī nduuti chi Cristo ye^{n}'ē
yú ch'i^{n}'í yā 'úú nduudu chi nga^{n}'á
o nguɛ́ɛ́. Ní Cristo ye^{n}'e yú nguɛ́ɛ́
duūvā taachi dií^{n} yā tratar nduucú
nī. Ca^{n}'á yā ch'i^{n}'í yā chi dítiīnú yā
nguɛ́ɛ́ ti ndis'tiī. 4 Cuáácú chi 'ii^{n}'yā^{n}
chi'néé^{n}nga'á yā Cristo tan'dúúcā
chi Cristo ní 'aama 'ii^{n}'yā^{n} chi duuvā,
naati maa^{n} ní Cristo mii^{n} canduuchí
yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā cucáávā
poder ye^{n}'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúū^{n}
nús'uu ní ye^{n}'e Cristo. Nús'uu ní
duūvá 'nū naati poder ye^{n}'e Ndyuūs
canee ndúúcu 'nū. Ní cáávā chuū
cuuví n'diichi 'nū nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī ní
dichíí'vɛ 'nū ndís'tiī.
5 Maa^{n} ní ndís'tiī n'diichi maá^{n} nī
nduuti chi ndís'tiī 'āā canee diitú nī
ndúúcū chi i'téénu nī ye^{n}'ē Cristo.
N'diichi maá^{n} nī chí cuaacu chi
i'téénu nī. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénú ndís'tiī
nduuti chi Cristo canee nduucú nī
o nguɛ́ɛ́? Ní nduuti chi cuaacu chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu nī cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'é
nī tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é Ndyuūs
ndís'tiī. 6 Ne^{n}'é chi ndís'tiī cadiinúu^{n}
nī chi nús'uu ní dichii'vɛ́ 'nū Ndyuūs
ní ti ye^{n}'é Ndyuūs nús'uu. Nguɛ́ɛ́
falso 'nū. 7 Maa^{n} ní nga^{n}'angua'á 'nū
Ndyuūs caavā ndís'tiī chi ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí nī ye^{n}'e mar 'áámá
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ne^{n}'é 'nū chi
ndís'tiī ní dií^{n} nī nducué^{n}'ē chi
n'daacā. Nguɛ́ɛ́ ti cuuvi 'cuu^{n}'mí^{n} 'nū
chi dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n} chi n'daacā.
'Ii^{n}'yā^{n} ní cuuvi n'diichí yā ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é 'nū, ní caa^{n}'má^{n} yā chi nguɛ́ɛ́
n'daacā idií^{n} 'nū. Dámaā^{n} ne^{n}'é 'nū
chi ndís'tiī din'daacá nī. 8 Nús'uū ní
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dií^{n} 'nū chi contra
ye^{n}'e nduudu cuaacú naati nducué^{n}'ē
chi dií^{n} 'nū ní ye^{n}'ē nduudu cuaacu
mii^{n}. 9 Cáávā chuū nús'uu ní yeenú
taaví 'nū taachi duūva 'nū ní taachi
ndís'tiī ditiinú nī ndúúcū chi i'téénu
nī. Ní nga^{n}'angua'a cá 'nū ní ngiicá
'nū Ndyuūs chi ndís'tiī cuuvi dií^{n} nī
chi n'daacā n'dai ní 'cuɛɛtineé nī
tan'dúúcā chi Jesucristo ne^{n}'é yā chi
dií^{n} nī. 10 Idingúu^{n} 'nū ye^{n}'e ndís'tiī
vmnaa^{n} taachi 'āā cuɛ́ɛ́ ndaá 'nū
nanáá^{n} ndís'tiī caati taachi ndáa
'nū nanáá^{n} ndís'tiī nguɛ́ɛ́ chɛɛchi
caa^{n}'má^{n} ndúúcu nī cucáávā poder
chi Señor Jesucristo tee yā 'úú. Ní
Señor ye^{n}'ē yú tee yā poder 'úú
caavā chi ndís'tiī ní cuuvi cu'téénu
cá nī nguɛ́ɛ́ caava chi cuuvi ndái nī.
11 Maa^{n} ní 'cuiīnū carta ye^{n}'é. Ni
na carta ye^{n}'é ní nga^{n}'á ti n'dai taavi
ndís'tiī ní dií^{n} nī chi 'cuɛɛtinéé n'daacá
nī ndúúcū vaadī 'diīi^{n} na vida ye^{n}'e
nī. Nííćú cunée nī ndúúcū dáámá
vaanicádiinūu^{n} ye^{n}'é nī ní Ndyuūs
chi vɛ́ɛ́ vaadī 'diií^{n} ye^{n}'e yā ní diné^{n}'e
yā ndís'tiī Ndyuūs mii^{n} canee nduucú
nī. 12 Ní nguaa^{n} maá^{n} nī dií^{n} nī saludar
'áámá nī ndúúcū taamá nī. Caa^{n}'má^{n} nī
chi n'dai hermano ye^{n}'é nī ní túú'ví nī
cheendi hermano ye^{n}'é nī tan'dúúcā
costumbre ye^{n}'é nī ti ye^{n}'é Ndyuūs
ndís'tiī. 13 Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi i'teenú

yā Jesucristo ye^{n}'e yú dichó'o yā saludos
na carta 'cūū ye^{n}'é nī ní nga^{n}'á yā: N'dai
ndís'tiī.
14 Ní ne^{n}'é chi Señor Jesucristo
tée yā ndís'tiī vaadī n'dai taavi
ye^{n}'é yā. Ní vaadī ne^{n}'e ye^{n}'é
Ndyuūs ní Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs canéé nduucú nī. Chuū
carta chi 'úú Pablo dinguú^{n} ye^{n}'e nī.
'Tíícā chii.

CARTA YE^{n}'E 'II^{n}'YĀ^{n} YE^{n}'E YÁ^{n}'ĀA GALACIA

Pablo idinguú^{n} yā carta 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á yā yaācū s'ee^{n} na yá^{n}'āa Galacia

1 'Úú Pablo 'úú ni 'úú 'áámá
apóstol chi dichó'ó Ndyuūs.
Mar 'áámá sa^{n}'ā nguɛ́ɛ́ dichó'o
sa 'úú chi 'úú nga^{n}'á nduudu ye^{n}'é
Ndyuūs, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ndɛɛvɛ
sá 'úú, ti Ndyuūs Chiida yú ndúúcū
Señor Jesucristo dichó'o yā 'úú. Ní
Chiida yú nadacuée^{n} yā Jesucristo
ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā. 2 Nducyaaca vi'i
yú s'tiī chi 'cuɛɛtinée yā yáā^{n} mii^{n}
ndúúcū 'úú, idinguú^{n} carta 'cūū ye^{n}'e
ndís'tiī chi i'téénu nī Jesucristo ní
ca^{n}'á nī yaācū s'ee^{n} na ya^{n}'āa Galacia.
3 Ne^{n}'é chi Chiida yú ndúúcū Señor
Jesucristo ye^{n}'ē yú tée yā s'uuú^{n}
dendú'ū chi n'dai. Ní ndís'tiī canee nī
ndúúcū vaadī 'diīi^{n} chi Ndyuūs itée
yā s'uuú^{n}. 4 Jesucristo mii^{n} ca'a yā
vida ye^{n}'e maá^{n} yā cucáávā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e yú. Maa^{n} ní nadanguá^{n}'ai
yā s'uuú^{n} ye^{n}'e dendu'ū chi nguɛ́ɛ́
n'daacā chi vɛ́ɛ́ i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 'Tíícā
ne^{n}'e Ndyuūs Chiida yú. 5 Cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} canee Ndyuūs ndúúcū
dɛɛvɛ ye^{n}'é yā. Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
canee chi dich'ɛɛtɛ cá yā Ndyuūs chi
dɛɛvɛ cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. 'Tíícā.

Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ táámá nduudu ye^{n}'e chi Cristo nanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}

6 Neené nge'e yiinú chi ndís'tiī
neené nii^{n}nuú^{n} nūu^{n} idivíi nī ye^{n}'e
Ndyuūs chi n'gaí yā ndís'tiī, ní ye^{n}'e
cosas chi n'dai ca chi Cristo tee yā
ndís'tiī. Ní n'giindiveé^{n} nī nduudu
chi nguɛ́ɛ́ cuaacu ye^{n}'ē táámá 'ii^{n}'yā^{n}
chi nga^{n}'a nduudu mii^{n} tan'dúúcā
chi táámá evangelio. 7 Cuaacu chí
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ táámá evangelio chí
nduudu ye^{n}'e Dendyuūs naati vɛ́ɛ́
n'dúúví yā chi idi'vaachí yā ndís'tiī.
Ní ne^{n}'e yā n̄'daa^{n} yā evangelio chí
nduudu ngai ye^{n}'e Cristo. 8 'Aara
chi s'uuú^{n} o 'áámá ángel chi ndaa
ye^{n}'e va'ai chɛ̄ɛ̄ti nguuvi nga^{n}'a yā
táámá evangelio chi n̄'daa^{n} nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā chi ca^{n}'a 'nū chii 'nū
ndís'tiī, tuu'mi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuuví
yā condenado. 9 'Āā ca^{n}'á chuū
maa^{n} ní ne^{n}'é caa^{n}'ma^{n} ntuú^{n} táámá
vmné^{n}'ēe: Nduuti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
caa^{n}'ma^{n} yā táámá evangelio chi
n̄'daa^{n} nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi ca^{n}'a
'nū chii 'nū ndís'tiī, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} cuuvi yā condenado.
10 Taachi nga^{n}'á chuū, ¿dɛ'ɛ̄
inadacadíínuu^{n} nī nduucú? Nguɛ́ɛ́
ne^{n}'é chi cunee yiinú nī ye^{n}'é caati

ne^n'é chi Ndyuūs cunee yiinú yā
ye^n'é. O ¿'áá canee chi 'úú idií^n chi
cunee yíínūu sa^n'ā i^n'yee^{n}dí 'cūū?
Nduuti chi 'úú idií^n chii^n ti inee
yíínūu sa^n'ā i^n'yee^{n}dí 'cūū, tuu'mi ní
nguɛ́ɛ́ idií^n ntii^{n}nyu^n ye^n'é Cristo.

Taacā chí chiī Pablo apóstol

11 'Úú nga^n'á cuaacu ní ngīi ndís'tiī
hermanos ye^n'é. Nduudu ngai chi
evangelio ye^n'ē Jesucristo chi 'úú
nga^n'á, nguɛ́ɛ́ ye^n'ē mar 'áámá sa^n'ā
ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū. 12 Ti 'úú nguɛ́ɛ́
sta'á nduudu mii^n ye^n'e sa^n'ā, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú ch'eēé^n ye^n'ē mar 'áámá
sa^n'ā caati Jesucristo ch'i^n'i yā 'úú
nduudu cuaacu ye^n'é yā.
13 Ndís'tiī ch'iindiveé^n nī tan'dúúcā
chi 'úú i'teenú tiempo chi chó'ōo
ní caneé chɛɛchí na religión ye^n'e
'ii^n'yā^n judíos chi Israel. Ní deenú nī
taacā chi dií^n. Ní dií^n chi dícaānú
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Jesucristo ti
ca^n'á yā na yaācū ye^n'é Ndyuūs. Ní
dií^n chuū ti ne^n'é can'daá 'ii^n'yā^n
s'ee^n ye^n'e nducyáácá yaācū ye^n'é
Ndyuūs ti ne^n'é di'cuiīnú 'ii^n'yā^n
s'ee^n. 14 Ní chi'teenú más ca ye^n'e
religión ye^n'e 'ii^n'yā^n chi ndaata
ye^n'e Israel s'ee^n nguaa^n nducyaaca
yā chi dáamá ndaata ye^n'é ndúúcu
yā ti ne^n'é dií^n nducué^n'ē tan'dúúcā
chi dii^n 'ii^n'yā^n ndiicúū chi 'āā
n'díí. 15 Naatí Ndyuūs ndɛɛvɛ yā
'úú taachi 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuundiyaá^n. Ní
taachi ndaa tiempo chi Ndyuūs
ne^n'e yā, Ndyuūs yaa'ví yā 'úú cáávā
chi ne^n'é yā 'úú chi 'úú n'giindiveé^n
nduudu ye^n'é yā ní cu'teenú
Ndyuūs. 16 Ní Ndyuūs yaa'ví yā
'úú ye^n'ē Daiyá yā Jesucristo chi
'úú i'teenú 'yā, ti 'úú ní caa^n'má^n
nduudu ye^n'e Cristo nguaa^n 'ii^n'yā^n
gentiles, 'ii^n'yā^n chi nguɛɛ ye^n'e
ndaata Israel. Ndíí tuu'mi nguɛ́ɛ́
tiinguuneé^n mar 'aama sa^n'ā ye^n'e
nduudu ye^n'ē Cristo. 17 Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú ndaá na yáā^n Jerusalén chi
intiinguuneé^n apóstoles chi dichó'ó
Ndyuūs vmnaa^n chi dichó'o yā 'úú,
naati 'úú che^n'é na yá^n'āa Arabia. Ní
cuayiivi mii^n ní nguɛɛcuneé na yáā^n
Damasco.
18 Cuayiivi chi cho'ó 'iīnū nduūyū
ndii tiempo chi 'āā i'teenú Jesucristo
tuu'mí ní cue^n'é yáā^n Jerusalén tuu'mí
n'diichí Pedro tí 'āā cuɛ́ɛ́ n'diichí sa^n'ā.
Ní caneé ndúúcū sa ndíítii^n'yu^n nguuvi.
19 Yáā^n mii^n nguɛ́ɛ́ n'diichí táámá
apóstol chi dichó'ó Ndyuūs. Dámaā^n
n'diichí Jacobo sa^n'ā 'diinū Jesús
mii^n. 20 Chuū idinguú^n ye^n'e ndís'tiī.
'Cuin'dííchí ndís'tiī. 'Úú nguɛ́ɛ́ nga^n'á
nduudu yaadi ti Ndyuūs n'diichí yā
'úú ní deenú yā chi cuaacu nga^n'á.
21 Cuayiivi ní ndaá na yá^n'āa
ye^n'e Siria ndúúcū yá^n'āa Cilicia.
22 'Ii^n'yā^n ye^n'e yá^n'āa Judea chi
cue^n'é yā na yaācū naachi nge^n'é yā
ye^n'e Cristo nguɛ́ɛ́ iitiinaá^n yā 'úú
ti nguɛ́ɛ́ in'diichí yā 'úú. 23 'Ii^n'yā^n
s'ee^n dámaā^n n'giindiveé^n yā ye^n'ē
'úú cuáá^n vmnaa^n 'tíícā, 'ii^n'yā^n chi
can'dáa yā s'uuú^n ti ne^n'é yā di'cuiīnú
yā s'uuú^n maa^n ní nga^n'a yā nduudu
cuaacu ye^n'e Jesucristo. Cuáá^n vmnaa^n
nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā chi 'ii^n'yā^n i'téénu yā
nduudu cuaacu ye^n'e Jesucristo. 24 Ní
ye^n'ē chúū 'ii^n'yā^n s'ee^n dich'ɛɛtɛ́ yā
Ndyuūs caavā chi maa^n ní 'úú i'teenú
Jesucristo.

Taná^n'ā apóstoles dií^n yā aceptar Pablo chi 'áámá apóstol ndúúcu yā

2 Cho'ōo ndiichi cúūu^n nduuyúū
chi 'úú che^n'e ntuú^n yáā^n

Jerusalén. Che^n'é ndúúcū sa^n'ā
Bernabé chi compañero ye^n'é
ndúúcū sa^n'ā Tito. 2 Ní ndaá ti
Ndyuūs ch'i^n'i yā 'úú chi canéé chi
ca^n'á. Vmnáá^n vmnaa^n ca^n'á nanáá^n
apóstoles chi n'gɛɛtɛ ye^n'e yaācū
mii^n. Ní chií 'ii^n'yā^n s'ee^n taacā chi
nga^n'á nduudu ngai ye^n'e Cristo
nanáá^n 'ii^n'yā^n gentiles chi nguɛ́ɛ́
ye^n'e ndaata Israel. Chuū dií^n chí
'ii^n'yā^n s'ee^n cu'téénu yā chi dichíí'vɛ̄
ntii^{n}nyu^n ye^n'ē Ndyuūs chi dií^n
nguaa^n 'ii^n'yā^n gentiles. Ni apóstoles
n'gɛɛtɛ nguɛ́ɛ́ ca^n'a yā chi nguɛ́ɛ́
'cuú^n yā 'úú. 3 Ní apóstoles n'gɛɛtɛ ní
canee yiinú yā ndúúcū nduudu chi
nga^n'á. Ni sa^n'ā Tito chi sa^n'ā griego
chi canéé sa nduucú, nguɛ́ɛ́ canee
chi cuuví circuncidar Tito tan'dúúcā
chi nga^n'a ley ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n ti nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel.
4 Chuū dií^n ti naachi nduuvidaama
yú chí ndaā n'dé'éí 'ii^n'yā^n chi dií^n
yā tan'dúúcā chi hermanos ye^n'ē yú
'yā, naati nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ní ndaa yā
chí n'diichí yā s'uuú^n caati 'āā cuɛ́ɛ́
dii^n yú tan'dúúcā chi nga^n'ā ley ye^n'e
circuncisión ti s'uūú^n ní ye^n'e Cristo
s'uuú^n ní dii^n yú chi nga^n'a Cristo.
Ne^n'é yā chi dii^n yú tan'dúúcā
chi nga^n'a ley ye^n'e Moisés mii^n.
5 Nús'uu ní nguɛ́ɛ́ dií^n 'nū tan'dúúcā
chi 'ii^n'yā^n s'ee^n ne^n'é yā ye^n'e ley
ye^n'e circuncisión caati ne^n'é 'nū
chi nduudu cuaacu chi 'āā nga^n'á
'nū ye^n'e evangelio ye^n'e Señor
Jesucristo, ní 'áámá cūnēe ndúúcū
ndís'tiī. 'Tíícā dií^n 'nū.
6 Apóstoles n'gɛɛtɛ ye^n'e yaācū
mii^n nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ más cā ca'cueé^n
yā 'úú ye^n'ē chi 'úú caa^{n}má^n. 'Áárá
chí n'gɛɛtɛ n'dai yā nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
tunee^n 'úú ti Ndyuūs ne^n'e yā
nducyaaca 'ii^n'yā^n 'āā daamá nūu^n.
7 Apóstoles n'gɛɛtɛ ye^n'é yaācū 'āā
deenú yā chi Ndyuūs dicho'ó yā 'úú.
'Úú, Pablo, nga^n'á nduudu ngai ye^n'e
Cristo nanáá^n 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e
ndaata Israel. 'Tiicá ntúū^n deenú
yā chi Ndyuūs dicho'ó yā Pedro chi
nga^n'á yā nduudu ngai ye^n'e Cristo
nguaa^n 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata Israel.
8 Ti Ndyuūs ye^n'ē yú ní nginnee
yā Pedro mii^n chi nga^n'a nduudu
cuaacu ye^n'é yā nguaa^n 'ii^n'yā^n Israel
s'ee^n chi dií^n yā tan'dúúcā chi nga^n'ā
ley ye^n'ē circuncisión. Maa^n Señor
mii^n nginnee yā 'úú chi caa^n'má^n
nduudu ye^n'é yā nguaa^n 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel. Ní nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ ley ye^n'e circuncisión ye^n'é yā.
9 Apóstoles n'gɛɛtɛ ye^n'e yaācū
chi Jacobo ndúúcū Pedro ndúúcū
Juan ní deenu ntúu^n yā chi Ndyuūs
din'daacá yā nduucú chi 'úú idií^n
ntii^{n}nyu^n ye^n'e apóstol nguaa^n
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata Israel.
Tuu'mi ní sta'á yā tá'ā cuaacú 'nū
ní nduuvidaamá nduudu yú nanáá^n
Ndyuūs ti 'úú ndúúcū Bernabé ní
caa^{n}má^n 'nū nduudu cuaacu ye^n'é
Jesucristo nanáá^n 'ii^n'yā^n gentiles
ní 'ii^n'yā^n s'ee^n nanáá^n 'ii^n'yā^n ye^n'e
ndaata Israel. 10 Ní nga^n'á yā ngii
yā nús'uu chi n'gáácú 'nū ye^n'é
hermanos chi vɛ́ɛ́ necesidades ye^n'é
yā. 'Úú ntúū^n ní nga^n'á, 'tíícā.

Pablo ca^n'a chɛɛchi yā ndúúcū Pedro

11 Ndaá 'nū na yáā^n Antioquía
ní taachí ndaa Pedro mii^n na yáā^n
Antioquía 'úú ní ca^n'a chɛɛ̄chí
ndúúcu sa yáávēnaa^n sa nanáá^n
'ii^n'yā^n s'ee^n ti Pedro mii^n nguɛ́ɛ́
idii^n sa tan'dúúcā chi deenu sa chi
canee chi dii^n sa. 12 Ti taachi 'āā

cuɛ́ɛ́ ndaa sa^{n}'ā s'ee^{n} chi dichó'ó
Jacobo ye^{n}'ē yáā^{n} Jerusalén, Pedro
mii^{n} ní che'é sa ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
gentiles chi hermanos ye^{n}'e yú. Ní
taachi ndaa sa^{n}'ā s'ee^{n} tuu'mi 'āā
ntɛ́ɛ́ che'e sa ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} gentiles
chi hermanos ye^{n}'e yú ti 'va'a
sá ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē sa chi ye^{n}'ē
ndaata Israel chi dií^{n} yā tan'dúúcā
chi nga^{n}'a ley ye^{n}'e circuncisión.
13 Ni taná^{n}'ā hermanos chi ye^{n}'ē
ndaata Israel dií^{n} yā tan'dúúcā
chi ídii^{n} Pedro mii^{n}. 'Tiicá ntúū^{n}
Bernabé dií^{n} yā chi maa^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́
che'é yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} gentiles.
'Tiicā nducyaacá yā dií^{n} yā 'áárá
chi deenú yā chi n'daacā chi
che'é yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} gentiles.
14 Taachi n'diichí chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
nguɛ́ɛ́ din'daacá yā ti nguɛ́ɛ́ che'é
yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} gentiles chi
hermanos ye^{n}'e yú tan'dúúcā chi
nga^{n}'a nduudu cuaacu ye^{n}'e Cristo,
tuu'mi ní 'úú Pablo ca^{n}'á chīi Pedro
mii^{n} nanáá^{n} nducyaaca yā 'túúcā:
Díí chi sa^{n}'ā Israel, díí chí maa^{n} ní
nguɛ́ɛ́ dii^{n} di tan'dúúcā chi nga^{n}'a
ley ye^{n}'e Israel ti maa^{n} ní i'téénu di
Cristo, táácā cúúví chí nguɛ́ɛ́ che'e
di ndúúcū hermanos ye^{n}'e yú chi
'ii^{n}'yā^{n} gentiles ní dii^{n} di chi 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nadacadíínuu^{n} yā chi cánéé
chí dií^{n} yā tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel chi judíos.

'Ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} dáámá yā ndúúcū taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū nángua^{n}'ai yā caavā chi i'téénu yā Jesucristo

15 Ní s'uuú^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'uuú^{n}
ti 'tíícā ch'ɛɛtiyáa^{n} yú ní nguɛ́ɛ́ dii^{n}
nuu^{n}ndí yú daama tan'dúúcā chi dii^{n}
taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} gentiles chi nguɛɛ
ye^{n}'e ndaata ye^{n}'e yú. 16 Ní s'uuú^{n} chi
'ii^{n}'yā^{n} Israel deenu yú chi Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yú ti idii^{n} yú dámaa^{n} chi nga^{n}'a
ley ye^{n}'e yú. 'Tiicá ntúū^{n} Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū ti dií^{n} yā dámaā^{n} tan'dúúcā
chi nga^{n}'a ley ye^{n}'e Moisés. Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi i'téénu yā Jesucristo. Cáávā
chuū s'uuú^{n} ní i'teenu yú Jesucristo
ní Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e yú. Ti cucáávā ley ye^{n}'e yú
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā chi
nga^{n}'a ley mii^{n} cuuví yā perdonado,
ti nguɛ́ɛ́ nadach'ɛɛcú ley mii^{n}
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā.
17 S'uūu^{n} ní i'téénu yú Jesucristo
chi Jesucristo mii^{n} nadach'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú. 'Tíícā s'uūu^{n} ní
ch'i^{n}'i yú chi dinuu^{n}ndi yú tan'dúúcā
taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
Maa^{n} ní, ¿'áá cuaacu chi Cristo
nginneé yā s'uūu^{n} ti idinuu^{n}ndi
yú? Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 18 Nduuti chi
s'uuú^{n} nadi'tuuvi yú 'áámá cosa
chi ley ye^{n}'e yú ní 'cuiinuu ní
nadin'dái ntuū^{n} yú ley mii^{n} chi
n'giindivee^{n} yú ye^{n}'ē, tuu'mi ní
dinuu^{n}ndi yú. 19 Vmnáá^{n} vmnaa^{n}
idii^{n} yú tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley
ye^{n}'ē yú naati nguɛ́ɛ́ ngii idii^{n} yú
nducué^{n}'ē ye^{n}'ē. Ní ley mii^{n} dii^{n}
condenar s'uuú^{n}. Ní canee yú
tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chi 'āā vi'í cā ye^{n}'ē
ley ye^{n}'e yú. Cáávā chuū ní maa^{n} ní
ch'ɛɛtinée yú tan'dúúcā chi ne^{n}'e
Ndyuūs. Ní Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā
ye^{n}'ē yú ye^{n}'e nuū^{n}ndī ye^{n}'e yú. Ní
cáávā chuū cunduuchi yú cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. 20 Taachi ca'nee^{n}nga'á yā
Cristo, tuu'mi ní cánéé tan'dúúcā

chi 'úú ntúū^{n} ca'nee^{n}nga'á nduucú
yā. Maa^{n} ní nguɛ́ɛ́ idií^{n} tan'dúúcā
chi 'úú ne^{n}'é ti idií^{n} chii^{n} chi ne^{n}'é
Jesucristo ti Jesucristo chi daiya
Dendyuūs canée yā na staava
ye^{n}'é. Ní maa^{n} ní 'úú canduuchí ti
i'teenú Daiyá Ndyuūs mii^{n}. Cristo
mii^{n} diné^{n}'e yā 'úú ní ca'a maá^{n} yā
vida ye^{n}'e maá^{n} yā ní ch'īi yā caavā
'úú. 21 'Uú nguɛ́ɛ́ cuta'á vaadī n'dai
ye^{n}'e Ndyuūs tan'dúúcā 'áámá cosa
chiduuchi. Nduuti chi ley mii^{n}
cuuví nach'ɛɛcú nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú
tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ ch'iī Cristo cucáávā
s'uuú^{n}.

¿'Áá i'teenu yú ley mii^{n} o i'teenu yú Cristo?

3 Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa
Galacia, dɛ'ɛ̄ chúúcā chɛɛchi
tií^{n} nī. ¿Dú'ú chi nche'ei ndís'tiī
chi maa^{n} ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} nī
nduudu cuaacu? Nga^{n}'á nduudu
cuaacu nanáá^{n} ndís'tiī ní ndís'tiī
déénu nī chi ii^{n}'yā^{n} chi'nee^{n}nga'á
yā Jesucristo na cruz cucáávā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
2 Chuū ne^{n}'é chi 'cuuvi nī 'úú: ¿'Áá
sta'á nī Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
cucáávā chi dií^{n} nī tan'dúúcā chi
nga^{n}'ā ley ye^{n}'é Moisés, o cucáávā
chi n'giindiveé^{n} nī nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs ní i'téénu nī? 3 ¿Dɛ'ɛ̄
chúúcā chɛɛchi tií^{n} nī? 'Āā i'téénu
nī nduudu ye^{n}'é Ndyuūs ni sta'á nī
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. Maa^{n} ní
ne^{n}'é nī ndúúcū fuerzas ye^{n}'e maá^{n}
nī dií^{n} nī tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley
caati Ndyuūs cuuvi n'diichí yā chi
n'daacā idií^{n} nī. 4 'Āā ch'eenu taaví
nī chiī cucáávā chi i'téénu nī Cristo.
Maa^{n} ní chuū nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ ndís'tiī,
nduuti chi nadacadaamí nī ye^{n}'e
yā. 'Āā deenú chi dichíí'vɛ̄ ndís'tiī
nduuti chi 'cuɛɛtinée nī ndúúcū
Cristo. 5 Ndyuūs tee yā ndís'tiī
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ní dií^{n}
yā vaadī n'giinu nguaa^{n} ndís'tiī. ¿'Áá
dií^{n} Ndyuūs chuū caati ndís'tiī 'āā
dií^{n} nī tan'duucā chi nga^{n}'a ley?
Nguɛɛ 'tíícā. Ndyuūs dií^{n} yā vaadī
n'giinu nguaa^{n} ndís'tiī caati i'téénu
nī nduudu cuaacu ye^{n}'é yā.
6 Ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} nduudu ye^{n}'é
Ndyuūs nga^{n}'a ye^{n}'e Abraham chi
'āā n'dii. Abraham chi'téénu yā
Ndyuūs ní Ndyuūs dii^{n} cuenta yā
chi'téénu Abraham ní nadach'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 7 Cáávā chuū
deenu nī chi 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu
yā nduudu ye^{n}'é Ndyuūs, cuaacu
níí^{n}nyú^{n} ní ye^{n}'e ndaata Abraham,
caati i'téénu yā tan'dúúcā chi'téénu
Abraham mii^{n}. 8 Ndii cuaa^{n} vmnaa^{n}
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs
chi Ndyuūs ca^{n}'á yā nadach'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} gentiles
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata Abraham
o Israel nduuti chi i'téénu yā
Ndyuūs. Chuū Ndyuūs nga^{n}'á yā
ngii yā Abraham ndii tiempo chi 'āā
chó'ōo, vmnaa^{n} chi dií^{n} yā. 'Tíícā
nga^{n}'a Ndyuūs ndúúcū Abraham:
'Úú caa^{n}'má^{n} chi di'viicú 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e nuu^{n}má^{n} í^{n}'yeē^{n}dī nduuti chi
cu'téénu yā 'úú tan'dúúcā chi díí
i'téénu di 'úú. 9 Tan'dúúcā Abraham
chi'téénu yā Ndyuūs ní Ndyuūs ca'a
yā Abraham vaadī n'dai ye^{n}'é yā ní
'tiicá ntúū^{n} Ndyuūs ca'a yā vaadī
n'dai ye^{n}'é yā nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
cu'téénu yā Ndyuūs.
10 Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
nadacadíínuu^{n} yā na staava ye^{n}'e yā
chi Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e yā ti dií^{n} yā tan'dúúcā chi

nga^{n}'a ley mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nan'dai
yā ní cánéé yā condenado, ti mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi dií^{n} yā nducué^{n}'ē
chi nga^{n}'a ley mii^{n}. Canéé nguū^{n}
ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} na libro ye^{n}'é
Ndyuūs 'tiicā: 'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dií^{n}
yā tanducué^{n}'ē chi canéé nguū^{n} na
ley ye^{n}'e Moisés chii yā condenado.
11 S'uuú^{n} ní deenu yú chi Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} caava chi dii^{n} yā chi nga^{n}'a
ley ti 'tíícā canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs: Ndyuūs nadach'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu
yā ní ca'a yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. 12 Ní ley ye^{n}'e Moisés mii^{n}
ní nguɛ́ɛ́ nga^{n}'a chi 'ii^{n}'yā^{n} cu'téénu
yā Jesucristo caati 'tíícā canéé
nguū^{n} na libro ye^{n}'e Dendyuūs
ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}: 'Ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n}
tanducué^{n}'ē dendu'ū chi nga^{n}'a ley
mii^{n} 'cuɛɛtinée yā ndúúcū vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
13 Cucáávā ley mii^{n} deenu yú
chi dii^{n} yú nuu^{n}ndi ní canee
yú condenado. Ní nguɛ́ɛ́ canee
yú condenado cáávā ley mii^{n} ti
Jesucristo dií^{n} yā tan'dúúcā chí
caneé yā condenado. Ní sta'á yā
lugar ye^{n}'e nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi
vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā ní can'diīcú yā
na cruz. 'Tíícā canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs: Condenado taanduvɛ́ɛ́
'ii^{n}'yā^{n} chi ch'iī tí can'diīcú yā na
'áámá yá^{n}'á. 14 Chuū chí chiī. Maa^{n}
nííсú 'ii^{n}'yā^{n} gentiles cuuvi dii^{n} yā
recibir vaadī n'dai ye^{n}'é Dendyuūs
tan'dúúcā Ndyuūs ca^{n}'a yā ndúúcū
Abraham, ni chi ca'a yā nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} gentiles chi i'téénu yā
Jesucristo. 'Íícú s'uuú^{n} ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
gentiles chi i'teenu yú Jesucristo
cuta'a yú Espíritu N'dai ye^{n}'e
Ndyuūs chi Ndyuūs ca^{n}'a yā chi ca'a
yā 'ii^{n}'yā^{n}.

Ley ye^{n}'e Moisés ndúúcū compromiso chi Ndyuūs ca'a yā

15 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, n'diichí nī
tan'dúúcā 'aama ejemplo ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū tan'dúúcā chí idii^{n} yā
taachi vɛ́ɛ́ papel chí cuaacu ye^{n}'ē 'áámá
compromiso ye^{n}'é yā. Canee ngiinú yā
ní dinguú^{n} yā 'aama papel chí cuaacu.
Maa^{n} ní chi canéé nguū^{n} ní cuaacu chí
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛɛ nadivíi yā ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú ííntiinee ra yā chii^{n} chi
canéé nguū^{n}. 16 'Tiicá ntúū^{n}, Ndyuūs
ndii vmnáá^{n} vmnaa^{n} ca'a yā promesa
Abraham ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
ndaata ye^{n}'e yā chí cuchiī cuayiivi.
Canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs
'tíícā: Nguɛ́ɛ́ nga^{n}'a ye^{n}'ē ndaata chi
n'deee n'dáí ye^{n}'e Abraham tan'dúúcā
chi 'yaa^{n} yā ti nga^{n}'a tan'dúúcā chi ye^{n}'e
'aama 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Abraham ní 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} chí Jesucristo. 17 Chuū nga^{n}'á
cuaacu ye^{n}'e compromiso chi idi'cuaacú
yā cáávā Cristo: Ndyuūs dií^{n} yā 'áámá
compromiso ndúúcū Abraham chi
canéé nguū^{n}. Cho'ōo cuūu^{n} ciento
canee ndiicú ndííchí nduuyū ní Ndyuūs
ca'a yā ley Moisés. Ley mii^{n} nguɛ́ɛ́ cuuví
divíī 'aama lado compromiso ye^{n}'e
Ndyuūs chi ca'a yā vmnáá^{n} vmnaa^{n} ní
dii^{n} chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ compromiso
ye^{n}'é yā. 18 Ndúúti chi Ndyuūs tée yā
chi cuuvi ye^{n}'ē yú cáávā chi dii^{n} yú
tan'dúúcā chí nga^{n}'a ley mii^{n} tuu'mi ní
'āā ntɛ́ɛ́ tée yā chi cuuvi ye^{n}'ē yú cáávā
compromiso. Ndyuūs ca'a yā Abraham
chi cuuvi ye^{n}'é yā cáávā compromiso
chi dií^{n} yā ndúúcu yā.
19 ¿Dɛ'ɛ̄ dichíí'vɛ̄ ley tuu'mi?
Ndyuūs ca'a yā 'ii^{n}'yā^{n} ley mii^{n} chi
cuuvi deenu yú chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi

ye^{n}'e yú. Ní ley mii^{n} canee ndii
tiempo chí ndaā Cristo Daiya
Dendyuūs i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Cristo
mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e compromiso chi
Ndyuūs ca^{n}'a yā chi ca'a yā. Ndyuūs
dichó'o yā ángeles chí ca'a yā ley
Moisés. Moisés mii^{n} ní sa^{n}'ā chi
canee naavta^{n}'ā ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū
Ndyuūs. 20 Taachi Ndyuūs ca'á yā
compromiso ndúúcū Abraham,
nguɛ́ɛ́ cānee 'aama sa^{n}'ā naavta^{n}'ā
ye^{n}'é yā ndúúcū Abraham, nguɛ́ɛ́ ti
tan'dúúcā Moisés mii^{n}.

Ye^{n}'e chi dii^{n} ley ye^{n}'e Moisés

21 ¿'Áá ley mii^{n} contra compromiso
ye^{n}'e Dendyuūs? Nguɛɛ 'tíícā.
Nduuti chi Ndyuūs cuuvi ca'a yā
'áámá ley chí cuuví ca'a vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} 'ii^{n}'yā^{n}, tuu'mi ní 'āā ntɛ́ɛ́
vɛɛ nuu^{n}ndi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} caavā ley
mii^{n}. 22 Naati canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs chi nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā ti nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā
cumplir ley mii^{n}. Cáávā chuū canéé
chí i'téénu yú Jesucristo ní Ndyuūs
cuuvi tée yā s'uuú^{n} vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} cucáávā compromiso mii^{n}.
23 Taachi 'āā cuɛ́ɛ́ ndaā Jesucristo
caavā chi cuuvi cu'téénu yú
Jesucristo, tuu'mi ní ch'ɛɛtinée
yú maa^{n} poder ye^{n}'e ley. 'Tíícā
ch'ɛɛtinée yú ndíí tiempo chi
Ndyuūs dichó'o yā Jesucristo na
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní 'íícú cuuvi cu'téénu
yú Jesucristo. 24 Ley mii^{n} canee
tan'dúúcā criada ye^{n}'e s'uuú^{n} chí diii^{n}
cuidado s'uuú^{n} ndíí tiempo chi ndaā
Cristo. Maa^{n} ní cucáávā chi i'téénu
yú Jesucristo tuu'mi ní Ndyuūs
nadich'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú.
25 Ní taachi ndaā Jesucristo mii^{n} ní
i'teenu yú 'yā, nguɛ́ɛ́ canee yú maa^{n}
poder ye^{n}'e ley mii^{n} chi ley mii^{n}
nguɛ́ɛ́ diii^{n} cuidado s'uuú^{n}.
26 Maa^{n} ní nducyaaca yú ní daiya
Dendyuūs s'uuú^{n} caavā chi i'teenu
yú Jesucristo. 27 Caati nducyaaca
yú chí chɛɛdínuū^{n}nī ti i'teenu
yú Jesucristo, s'uuú^{n} ní canee yú
tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ vestido ngai ye^{n}'ē
yú ní canee yú tan'dúúcā Jesucristo
ti ye^{n}'é yā s'uuú^{n}. 'Tíícā s'uuú^{n}.
28 Maa^{n} ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ē vɛɛ ndíí nduuti
chi s'uuú^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata
Israel, o 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata griego,
o criada chi ye^{n}'ē 'áámá patrón, o
'ii^{n}'yā^{n} chi libre yā, o sa^{n}'ā o n'daataá
ti nducyaaca s'uuú^{n} ní tan'dúúcā
'áámá s'uuú^{n} nūu^{n} cucáávā chi
i'teenu yú Jesucristo ní ye^{n}'é Cristo
s'uuú^{n}. 29 Ndúúti chi s'uuú^{n} ní ye^{n}'ē
Cristo s'uuú^{n} tuu'mi ní s'uuú^{n} ní
ye^{n}'e ndaata Abraham s'uuú^{n}, ní vɛ́ɛ́
chi cuuvi ye^{n}'e yú ye^{n}'ē compromiso
ti 'tíícā Ndyuūs ca^{n}'a yā ndúúcū
Abraham chi tée yā s'uuú^{n}.

4 Maa^{n} ní ne^{n}'é caa^{n}'má^{n} chuū
ndís'tiī ye^{n}'e 'áámá sa^{n}'ā
n'gaiyáā chi vɛ́ɛ́ chi cuuvi ye^{n}'e
sa. Taachi sa^{n}'ā 'líí^{n} sa canee sa
tan'dúúcā 'aama mozo ni idii^{n} sa
chii^{n} chi nga^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi ch'ɛɛtinée
yā ná vaacu sa. 'Áárá chí vɛɛ chi
cuuvi ye^{n}'e sa nducué^{n}'ē. 2 Sa^{n}'ā 'líí^{n}
sa canee sa ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí dii^{n}
cuidado ye^{n}'ē sa ní ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chí nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chi ye^{n}'ē sa. 'Tíícā canee sa ndii
tiempo chi nga^{n}'ā chiida sa ní vɛ́ɛ́
nduuyu ye^{n}'ē sa. Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n}
ca'a yā nducué^{n}'ē chi cuuvi ye^{n}'ē
sa. 3 'Tiicá ntúū^{n} s'uuú^{n} Taachi nguɛ́ɛ́
deenu yú ye^{n}'e Cristo, tuu'mí ní
canee yú tan'dúúcā n'gaiyáā yú chí
nguɛ́ɛ́ iincheenaa^{n} yú. Ní canee yú

maa^{n} poder ye^{n}'e ley ye^{n}'e yú ní dii^{n}
yú chi nga^{n}'ā ley ye^{n}'e yú ndúúcū
costumbre ye^{n}'e yú. 4 Taachi snuū^{n}
ca'ā nguuvi mii^{n} Ndyuūs dichó'o
yā Daiya yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní
ch'iindiyáa^{n} yā ye^{n}'ē 'áámá n'daataá
chi ye^{n}'ē ndaata Israel, ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}
chi dií^{n} yā chí nga^{n}'a ley ye^{n}'e
Moisés. 5 Ní sa^{n}'ā mii^{n} ní ndaā sa
ní nadanguá^{n}'ai sa s'uuú^{n} chí 'ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} chi snée yú ndúúcū ley
ye^{n}'é Ndyuūs ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} gentiles
ndúúcū costumbres ye^{n}'é yā, 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel,
níícú nducyaaca yú cuuvi daiya sa
s'uuú^{n}.
6 Maa^{n} ní nducyaaca s'uuú^{n} ní
daiya Ndyuūs s'uuú^{n}. Ní Ndyuūs
dicho'ó yā Espíritu ye^{n}'ē Daiya
yā chi Cristo na staava ye^{n}'e yú.
Espíritu mii^{n} chíí^{n} chí dii^{n} chi cuuvi
caa^{n}'ma^{n} yú 'tíícā: N'diī Ndyuūs
Chiidá. 7 Maa^{n} ní s'uuú^{n} nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā mozos s'uuú^{n} ti daiyá
Dendyuūs s'uuú^{n}. Ní ndúúti chi
daiyá yā s'uuú^{n} tuu'mí Ndyuūs ca^{n}'a
yā ca'a yā s'uuú^{n} chi cuuvi ye^{n}'e yú
tan'dúúcā chi nga^{n}'a yā ti i'teenu yú
Cristo.

Pablo idií^{n} yā cuidado ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu Jesucristo

8 Vmnáá^{n} vmnaa^{n} taachi nguɛɛ
n'diichí nī Ndyuūs, ndís'tiī chi
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata
Israel dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} caavā ídolos
chi nguɛ́ɛ́ dendyuūs s'ee^{n}. 9 Maa^{n}
ní chi n'diichí nī Ndyuūs o más cā
n'daacā chi caa^{n}'má^{n} chi Ndyuūs
chi n'diichí yā ndis'tiī chi ye^{n}'é
yā taacā chi maa^{n} ní nguɛɛcúndii
ntúu^{n} nī ní ne^{n}'é nī dií^{n} nī dendú'ū
cosas chi nguɛ́ɛ́ cuuvi nangua^{n}'ai
yú. Dɛ́'ɛ̄ cuuvi chi ne^{n}'é nī cunée nī
tan'duucā 'áámá mozo ye^{n}'ē cosas
chi 'tíícā. 10 Ndís'tiī ní di'viicú nī
nguuvi s'ee^{n}, ndúúcū 'iiyū, ndúúcū
tiempo, ndúúcū nduūyū ti ne^{n}'é
nī ca^{n}'á nī favor ye^{n}'é Ndyuūs.
11 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, 'va'á ye^{n}'e
ndís'tiī ti nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nduudu
cuaacu chi nga^{n}'á nguaa^{n} ndís'tiī.
12 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é di'cuiitú
nī chi dií^{n} nī tan'dúúcā chi 'úú
idií^{n}, ní divíi nī ye^{n}'e ley ti 'úú
divií ye^{n}'e ley mii^{n} ti ne^{n}'é dií^{n}
tan'dúúcā ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ deenú
nī ley. Taachí nga^{n}'á nduudu cuaacu
nguaa^{n} ndís'tiī, ndís'tiī ní din'dái
nī nduucú. 13 Ndís'tiī deenu nī chi
vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi'cueé^{n} ndís'tiī
nduudu ye^{n}'é Ndyuūs ní ngíítā
'úú. 14 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ taanduvɛ́ɛ́ dií^{n}
nī nduucú chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é nī 'úú
cáávā ca'ai chi canuu^{n} 'úú chi idií^{n}
sufrir. Ní 'cuu^{n} nī 'úú ní sta'a nī 'úú
tan'dúúcā chi 'úú 'áámá ángel ye^{n}'é
Dendyuūs chi ndaā nanáá^{n} ndís'tiī.
Ní sta'á nī 'úú tan'dúúcā chi 'úú ní
Cristo 'úú. 15 ¿Dɛ'ɛ̄ cuuvi chi maa^{n}
ní nguɛ́ɛ́ yeenú nī nduucú ní nguɛ́ɛ́
ne^{n}'é nī 'úú? 'Úú nga^{n}'á nduudu
cuaacu chi vmnáá^{n} vmnaa^{n} ne^{n}'é
nī 'úú ti nduuti chí cuuvi tun'dáa nī
nduutinaá^{n} nī maá^{n} nī chi tée nī 'úú.
16 Maa^{n} ní 'áá enemigo ye^{n}'é nī 'úú ti
ngii chɛɛchí ndís'tiī nduudu cuaacu.
17 Vɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} chi ndaā nguaa^{n}
ndís'tiī chi nga^{n}'á yā chi ne^{n}'é yā
ndís'tiī naati nguɛɛ n'daacā idií^{n} yā.
Ne^{n}'é yā chi ndaacadáámí ndís'tiī
ye^{n}'ē nduudu cuaacu ní 'caandiveé^{n}
nī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}. 18 N'dáácā chi 'ii^{n}'yā^{n}
nga^{n}'a yā chi ne^{n}'e yā ndís'tiī nduuti
chi dií^{n} yā chi n'daacā ndúúcu nī. Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní dií^{n} yā 'túúcā nguɛ́ɛ́

dámaā^n taachi 'úú caneé nguaa^n
ndís'tiī. 19 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é,
ndís'tiī tan'dúúcā daiyá 'tíícā ndís'tiī.
Ti taachi nga^{n}'á nduudu cuaacu
nanáá^n ndís'tiī, 'úú dií^n sufrir
tan'dúúcā 'aama n'daataa dii^n tá
sufrir taachi ch'iindiyaā^n dacuá'āa.
'Tíícā idií^n ndii tiempo chi i'téénu nī
Jesucristo ní ye^{n}'é yā ndís'tiī. 'Tíícā
idií^n sufrir taama vmné^{n}'ēe ti ne^{n}'é
chi ndís'tiī ch'i^{n}'í nī chi cuaacu
níí^{n}nyú^n i'téénu nī Cristo. 20 Maa^n
ní ne^{n}'é cuneé ndúúcū ndís'tiī ní
cunneé ndís'tiī ti nguɛ́ɛ́ deenú táácā
cuuvi dií^n nduucú ndís'tiī taachi
ya^{n}'áí caneé ye^{n}'e nī.

'Áámá ejemplo chi historia ye^{n}'ē n'daataa Agar ndúúcū n'daataa Sara

21 Ndís'tiī chi ne^{n}'é nī canée nī
ndúúcū ley ye^{n}'e Moisés, 'cuuvi nī
'úú: ¿'Áá nguɛ́ɛ́ déénu nī chi nga^{n}'a
ley mii^n? 22 Canéé nguū^n na libro
ye^{n}'é Ndyuūs chi Abraham ní vɛ́ɛ́
'uūvī daiya yā. 'Aama daiya yā ní
ye^{n}'e tá^{n}'ā chi canéé caadi 'iīyū. Ní
táámá daiya yā ní ye^{n}'ē n'daataa
ye^{n}'e yā chi nguɛ́ɛ́ criada. 23 Daiya
yā chi ye^{n}'e tá^{n}'ā chi canéé caadi
'iiyū ch'iindiyaā^n sa ti Abraham
ne^{n}'e yā daiya yā. Naati táámá
daiya táámá n'daataá chi n'daataá
ye^{n}'é yā, ch'iindiyaā^n sa cucáávā
compromiso chi dií^n Ndyuūs. Ni
maa^n níícú chiī compromiso chí
ca^{n}'a Ndyuūs chí ca'a yā daiya
Abraham. 24 Chuū ní 'áámá historia
ní 'áámá comparación ye^{n}'e tá^{n}'ā
criada mii^n ndúúcū tá^{n}'ā chi
n'daataá ye^{n}'e Abraham. Ndyuūs
dií^n yā contratar cucáávā nduu
'uuvi cosas chi Ndyuūs cānee yiinú
yā chi dii^n yā. Tá^{n}'ā criada mii^n
ní nguuvi tá Agar ní 'áámá seña
tan'dúúcā chi Ndyuūs cānee yiinú
yā ní ca'a yā ley Moisés mii^n na
'cuɛɛti Sinaí. Nducyaaca 'ii^{n}'yā^n chi
caneé yā maa^n poder ye^{n}'e ley mii^n
tan'dúúcā criada ye^{n}'e ley 'tííca yā.
Ní tan'dúúcā criada Agar ndúúcū
daiyá yā canéé caadi 'iiyu, 'tííca
yā. 25 Ndyuūs ch'i^{n}'í yā s'uuú^n chi
Agar mii^n ní 'áámá seña tan'dúúcā
chi 'cuɛɛti Sinaí na yá^{n}'āa Arabia
'tííca yā. 'Tiicá ntúū^n táámá seña
tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^n Israel s'ee^n chi ye'e
yáā^n Jerusalén ti 'ii^{n}'yā^n ye^{n}'e yáā^n
Jerusalén mii^n canée yā maa^n poder
ye^{n}'e ley ye^{n}'e Moisés. Ní canée yā
tan'dúúcā criados ye^{n}'ē ley mii^n.
26 Naati Ndyuūs ch'i^{n}'í yā s'uuú^n chi
n'daataá chi nguuvi Sara chi nguɛ́ɛ́
criada ní 'áámá seña tan'dúúcā chi
yáā^n Jerusalén chí ngai chí canee
na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní yáā^n
ye^{n}'e nducyaaca yú chi i'teenu yú
Jesucristo. 27 Canéé nguū^n ndii cuáá^n
vmnaa^n na nduudu ye^{n}'é Ndyuūs,
'tiicā:

> Ndís'tiī n'daata s'ee^n chi nguɛ́ɛ́
> chiīndī daiyá nī cuuvi yeenu
> taaví nī. Ní 'cuai nī ní caa^{n}'má^n
> nī ndúúcū vaadī yeenú 'aara
> chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ daiya nī. Ti
> ndís'tiī chi libre chi nguɛ́ɛ́
> daiyá nī cuuvi más ca daiyá
> nī nguɛ́ɛ́ ti n'daataá criada chi
> vɛ́ɛ́ daiyá yā ye^{n}'e isa^{n}'ā ye^{n}'é
> nī.

28 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, 'tíícā
s'uuú^n tan'dúúcā daiya chi nguuvi
Isaac chi ye^{n}'ē Abraham ndúúcū
Sara 'tíícā s'uuú^n. Ní Ndyuūs tee yā
compromiso s'uuú^n ti 'tiicā Ndyuūs
nga^{n}'a yā chi ca'a yā Abraham mii^n
daiyá yā Isaac mii^n tí Isaac mii^n

ní ye^n'é compromiso, 'tíícā s'uuú^n.
29 'Tíícā tiempo chi 'āā chó'ōo
Ndyuūs idií^n yā chi sa^n'ā daiya
criada chi daiya Abraham caati
ne^n'e yā daiya yā, daiya criada mii^n
can'dáa sa sa^n'ā daiya Sara caati
daiya Sara ndúúcū Abraham ní
ye^n'e compromiso chi dii^n Ndyuūs
ndúúcū Abraham. 'Tíícā maa^n ní,
'ii^n'yā^n chi cānee yā maa^n poder
ye^n'e ley ye^n'e Moisés ní nguɛ́ɛ́
ye^n'ē Señor Jesucristo. 'Ii^n'yā^n s'ee^n
can'dáa yā s'uuú^n ní dií^n yā chi dii^n
yú sufrir ti i'teenu yú Jesucristo.
Ní canée yú ndúúcū Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs cáávā compromiso
ye^n'é yā. 30 Naati canéé nguū^n na
libro ye^n'é Ndyuūs ndii cuáá^n
vmnaa^n 'tíícā: Cuaa^n chuva'āī í'neē^n
tá^n'ā chi canéé caadi 'iiyū ndúúcū
daiya tá ti nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi
tunee^n daiya tá^n'ā chi canéé caadi
'iiyū ye^n'ē chi cuuvi ye^n'e sa^n'ā chi
daiya tá^n'ā Sara chi libre. 31 Ndís'tiī
hermanos ye^n'é, cáávā chuū s'uuú^n
ní nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi daiya tá^n'ā
chi canéé caadi 'iiyū s'uuú^n, ti s'uuú^n
tan'dúúcā chi daiya tá^n'ā chi libre
'tíícā s'uuú^n.

Cunéé diītū yú ndúúcū chi i'teenu yú ti libre yú

5 Maa^n ní Cristo nadanguá^n'ai
yā s'uuú^n ye^n'e maa^n poder
ye^n'e ley. Caavā chúū 'cuɛɛtinéé
n'daaca yú caati i'teenu yú Cristo.
Ní nguɛ́ɛ́ nguɛɛcunée yú ní dii^n yú
tan'duucā chi nga^n'a ley. Ní nguɛ́ɛ́
canee yú tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi canéé
caadi 'iiyū.
2 Ndís'tiī 'caandiveé^n nī. 'Úú,
Pablo, nga^n'á ngīi ndís'tiī. Nduuti
chi ndís'tii sa^n'ā ca'a nī lugar chí
'ii^n'yā^n dií^n yā circuncidar ndís'tiī
tuu'mi ni nguɛ́ɛ́ cuuvi cuta'á nī
ye^n'ē vaadī n'dai chi Cristo ne^n'é
yā tée yā ndís'tiī. 3 Nga^n'á ntuū^n
chi nducyaaca sa^n'ā chi canéé sá
circuncidado canéé chi dii^n sa
cumplir nducué^n'ē chi nga^n'a ley
mii^n. 4 Nduuti chi nadacadíínuu^n
nī chi ndís'tiī nanguá^n'ai nī ye^n'e
nuu^{n}ndi ye^n'e nī cucáávā ley mii^n
tuu'mi ní 'āā divíi nī Cristo 'áámá
lado. Ní Cristo mii^n nguɛ́ɛ́ tée yā
ndís'tiī dendú'ū chi n'dai ca ye^n'e
yā cucáávā chi dine^n'e cá yā s'uuú^n.
5 Ti s'uuú^n chi i'teenu yú Jesucristo
canée yú ndúúcū Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs chi nginnee s'uuú^n.
Ní canee ngiinu yú chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^n'e yú nanáá^n Ndyuūs.
6 S'uuú^n chi sa^n'ā s'uuú^n nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄ nduuti chi 'ii^n'yā^n dií^n yā
circuncidar s'uuú^n o nguɛ́ɛ́. Chuū
dichíí'vɛ̄ chi i'teenu yú Jesucristo.
Ní cáávā chuū ne^n'e yú 'ii^n'yā^n.
7 Nguuvi chi chó'ōo ndís'tiī n'daacā
i'téénu nī Jesucristo naati maa^n ní
nguɛɛ 'tíícā. ¿Du'ú di'vaachi ye^n'e
nī chi nguɛɛ n'giindiveé^n nī nduudu
cuaacu ye^n'é Cristo? 8 Ndyuūs nguɛ́ɛ́
dí'vaāchi yā ndís'tiī ti Ndyuūs mii^n
yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi ye^n'é yā
ndís'tiī. 9 'Ii^n'yā^n chi di'vaachí yā
ndís'tiī ní tan'duucā ta 'líí^n chúúndí
levadura chí nadicuée^n tanducué^n'ē
yaāchī, 'tííca yā. 10 Vɛ́ɛ́ confianza
ye^n'é ndúúcū Señor Jesucristo
ní 'úú ní deenú chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^n nī nduudu ye^n'e 'ii^n'yā^n
chí di'vaachi yā ndís'tiī. Ndyuūs dií^n
yā castigar 'āā du'ú nūu^n 'ii^n'yā^n chí
di'vaachi ndís'tiī.
11 Ndís'tiī hermanos ye^n'é, nduuti
chi ndíí maa^n 'úú nga^n'á chi

sa^{n}'ā gentiles canee chi canéé
circuncidado tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} Israel
chí judío s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ can'dáa yā 'úú
chi ya'āī 'úú. Nguɛ́ɛ́ 'tíícā. 'Ii^{n}'yā^{n}
Israel s'ee^{n} can'dáa yā 'úú ti 'úú
nga^{n}'á chi Jesucristo nadanguá^{n}'ai
yā 'ii^{n}'yā^{n} ti ch'īi yā na cruz cáávā
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. **12** N'daacā chi
'ii^{n}'yā^{n} chi di'vaachi yā ndís'tiī divíi
yā ye^{n}'ē nguaa^{n} ndís'tiī.

13 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, Ndyuūs
yaa'ví yā s'uuú^{n} ní nguɛ́ɛ́ canée yú
maa^{n} poder ye^{n}'e ley ti libre yú.
Maa^{n} ní chi libre yú nguɛ́ɛ́ dii^{n} yú
dendu'ū chi ne^{n}'e yú ye^{n}'e cosas chi
vɛ́ɛ́ i^{n}'yee^{n}dī, naati dine^{n}'e yú 'aama
yú ndúúcū taama yú. Ní cunnee
yú vi'ī cucáávā chi ne^{n}'e yú vi'ī.
14 S'uuú^{n} cuuvi dii^{n} yú nducué^{n}'ē
chi nga^{n}'a ley ndúúti chí dii^{n} yú
tan'dúúcā chí nga^{n}'a 'tíícā: Diné^{n}'e
yú nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} tan'duucā chi
diné^{n}'e yú maā^{n} yú. **15** Ndúúti chi
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yú 'aama yú taama yú
tuu'mi ní dii^{n} yú tan'dúúcā chi che'e
yú 'aama yú taama yú; cuin'diichi
yú ti cuuvi ituuvi yú 'aama yú
taama yú.

Lo que chi ne^{n}'e yú dii^{n} yú ndúúcū chi ne^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs chi dii^{n} yú

16 'Caandiveé^{n} nī chuū chi nga^{n}'á:
Canee yú chí 'cuɛɛti chiicá yú
tan'dúúcā chi Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs ch'i^{n}'i s'uuú^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ dii^{n}
yú tan'dúúcā chi ne^{n}'e cuerpo ye^{n}'ē
yú. **17** Ti chíí^{n} chí ne^{n}'e cuerpo ye^{n}'e
yú chi dii^{n} yú nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā chi
ne^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
chi dii^{n} yú. Ní Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs ndúúcū chi ne^{n}'e dii^{n}
cuerpo ye^{n}'e yú nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e 'aama
taama na staava ye^{n}'ē yú. Chíí^{n} chí
nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^{n} yú ní chíí^{n} chí
ne^{n}'e yú dii^{n} yú. **18** Nduuti chi s'uuu^{n}
idii^{n} yú tan'dúúcā chi ch'i^{n}'i Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs s'uuú^{n} tuu'mi ní
nguɛ́ɛ́ canee yú maa^{n} poder ye^{n}'e
ley.

19 Ti nuu^{n}ndi ye^{n}'e cuerpo chí
'ii^{n}'yā^{n} dii^{n} yā ní inaa^{n} yú, ní chúū:
'ii^{n}'yā^{n} chi n'giindivaacú yā nga^{n}'á
yā ndúúcū n'daataá o sa^{n}'ā ye^{n}'e
taama yā. Sa^{n}'ā da'caiyáā ca^{n}'á sa
ndúúcū 'áámá n'daataá chi duuchi
née sa ta^{n}'ā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā
dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā, 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínūu^{n} yā
taacā chi dií^{n} yā. **20** 'Ii^{n}'yā^{n} i'teenú
yā ídolos ndúúcū cosas chi nguɛ́ɛ́
Ndyuūs ndúúcū nducue^{n}'ē chí dii^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chí ye^{n}'e chíngaatu. 'Ii^{n}'yā^{n}
nduuvitaá^{n} yā ní n'díítɛ yā. Ní taá^{n}
yā ní in'nuú^{n} yā vaadī 'caa'va. 'Ii^{n}'yā^{n}
'ii'nu^{n} cheendí yā ní 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā
chi vɛ́ɛ́ divisiones nguaa^{n} vi'i yā.
Ní dií^{n} yā chi vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va.
21 'Ii^{n}'yā^{n} ne^{n}'é yā cosas tan'dúúcā
chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē taná^{n}'a yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
n'giī^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
cúú'ví ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi n'deee
n'dáí nge'e ní idií^{n} yā dendú'ū chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā chi tan'dúúcā chuū.
'Úú ní nga^{n}'á ngīi ndís'tiī chi divíi nī
ye^{n}'e dendu'ū chuū tan'dúúcā chí 'āā
nga^{n}'á nguuvi chí 'āā cho'ōo. 'Ii^{n}'yā^{n}
chi idií^{n} yā s'tuucā nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
cuuvi ye^{n}'é yā naachi Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā.

22 Naati nduuti chí 'cuɛɛti chiicá
yú tan'dúúcā chi ch'i^{n}'i Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs s'uuú^{n} tuu'mi ní
dine^{n}'e yú 'ii^{n}'yā^{n}. Ni yeenú taavi yú.
Ní canéé vaadī 'diii^{n} na staava ye^{n}'e
yú. Ní cuchɛɛ yú ye^{n}'e tanducué^{n}'ē

chi n'gɛɛnu yú ngii. Ní din'daaca yú
ndúúcū vi'ī ní dii^{n} yú nducué^{n}'ē chi
n'dai ndúúcū vi'ī. Ní 'áámá canee yú
ndúúcū chi i'teenu yú. **23** Ní canee
yú ndiicúú^{n}. Ní dii^{n} yú cuidado chi
dii^{n} yú cosas chi n'daacā. Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs nginnee s'uuú^{n}
chi dii^{n} yú nducué^{n}'ē chuū chí
n'daacā. Ní ley ye^{n}'e Moisés mii^{n}
nguɛ́ɛ́ nga^{n}'a chi nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^{n} yú
s'túúcā. **24** S'uuú^{n} chi 'āā i'teenu yú
Señor Jesucristo ye^{n}'e yú nguɛ́ɛ́ dii^{n}
yú tan'duucā chi ne^{n}'e cuerpo ye^{n}'e
yú. Ní canee yú tan'dúúcā chi 'āā
ca'nee^{n}nga'ā yú nducue^{n}'ē chi nguɛ́ɛ́
n'daacā chi ne^{n}'e diii^{n} cuerpo ye^{n}'e
yú, 'tíícā canee yú. **25** Nduuti chi
candúúchí yú ndúúcū Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs tuu'mi ní canéé chi
'cuɛɛti chiicá yú tan'dúúcā chi n'gi^{n}'i
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs s'uuú^{n}.
26 Nguɛ́ɛ́ canéé chi din'gɛɛtɛ yú
chi vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va nguaa^{n} s'uuú^{n}.
Ní nguɛ́ɛ́ nguee yú 'aama yú taama
yú.

S'uuú^{n} cunnee yú 'aama yú ndúúcū taama yú

6 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é chi dií^{n}
nī tan'dúúcā chi ch'i^{n}'i Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs, nduuti chi
'áámá hermano ye^{n}'e yú 'āā dií^{n} yā
nuu^{n}ndi ndís'tiī canéé chí cunnee
nī hermano mii^{n}. Dii^{n} n'daacá nī
ndúúcu yā. Ní ch'i^{n}'i nī hermano
mii^{n} chɛɛ̄ nuu^{n}ndi chi dií^{n} yā caati
cuuvi nguɛɛcúndii yā ye^{n}'e nuu^{n}ndi
ye^{n}'e yā. Ndís'tiī ntúū^{n} 'cuɛɛtinée nī
cáácá nī ndúúcū cuidado ti nguɛ́ɛ́
dinuu^{n}ndí nī. **2** Cunnée yú 'aama yú
taama yú ní ya'āī 'iinu yú hermanos
caava dendu'ū vaadī ya'āī chi ye^{n}'ē
'aama yú taama yú. 'Tíícā ní dii^{n} yú
tan'dúúcā chi Cristo ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā s'uuú^{n}.
3 Nduuti chí 'áámá sa^{n}'ā
nadacadíínuu^{n} sa chí neené
ch'ɛɛtɛ sa ní nguɛɛ 'tíícā, sa^{n}'ā mii^{n}
nginnche'éí máa^{n} sa sa^{n}'ā. **4** Ca'áámá
ca'aama s'uuú^{n} ní canee chí
tuumicádíínuu^{n} yú nducué^{n}'ē chi
dii^{n} yú. Tuu'mi ní cuuvi yeenu yú ti
n'daacā cosas chi dii^{n} yú. Ní nguɛ́ɛ́
nadacadíínuu^{n} yú ye^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'ē taama 'ii^{n}'yā^{n} táácā chi dii^{n}
yā. **5** Caati ca'áámá ca'aama s'uuú^{n}
canee chi cuchɛɛ yú ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chi chó'ōo ye^{n}'ē maa^{n} yú ní dii^{n} yú
cuenta ye^{n}'ē maa^{n} yú ye^{n}'e chi dii^{n}
yú nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē taamá yā.
6 'Ii^{n}'yā^{n} chi n'geē^{n} nduudu ye^{n}'é
Ndyuūs canéé chí cunneé yā taná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} chi ngi'cuee^{n} nduudu mii^{n}.
7 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ canee chi
cannche'éí nī maa^{n} nī. Ndyuūs
n'diichí yā ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ cuuví
cannche'éí nī Ndyuūs. Nducué^{n}'ē
cosa chi idii^{n} sa^{n}'ā tan'dúúcā chi
cúunū sa, ní chiī^{n} ntúū^{n} cúta'ā
sa cosecha ye^{n}'ē sa. **8** Nduuti chi
dii^{n} yú tan'dúúcā chi ne^{n}'e cuerpo
ye^{n}'ē yú chi dinuu^{n}ndi yú tuu'mi
ní dindai yú ní canee yú tan'dúúcā
'áámá cosecha chi ngiīnū chi
ngo'oó ye^{n}'ē. Naati nduuti chi
dii^{n} yú cosas chi ch'i^{n}'i Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs s'uuú^{n} tuu'mi
ní Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs tée
yā s'uuú^{n} vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Ní
dendu'ū tan'dúúcā cosecha ye^{n}'ē chi
dii^{n} yú tée yā s'uuú^{n}. **9** Cáávā chuū
nguɛ́ɛ́ canee chi cuuví 'daān'di yú
chi dii^{n} yú nducue^{n}'ē chi n'daācā.
ti ndaá nguuvi ye^{n}'ē chi cuuvi
cuta'a yú cosecha ye^{n}'ē chi n'daacā
idii^{n} yú nduuti chi nguɛ́ɛ́ cuūnu

yú. 10 Tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ yaa^{n} yú
din'daāca yú ndúúcū nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}. 'Tiicá ntúū^{n} din'daāca ca
yú ndúúcū hermanos ye^{n}'e yú chi
i'téénu yā Jesucristo.

Consejo ye^{n}'e Pablo ndúúcū saludos ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}

11 N'diichí nī 'tɛ́ɛ́ chɛɛtɛ 'áámá
caaca dinguú^{n} ye^{n}'é nī ndúúcū
ta'á. 12 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nga^{n}'a yā
ndís'tii chi canéé chi cuuví nī
circuncidado, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dií^{n} yā
'túúcā, ti ne^{n}'é yā ca^{n}'á yā favor
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} judíos chi Israel chi
ye^{n}'e circuncisión chi canéé ndúúcū
ley ye^{n}'e yā. Ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā chí
'cueenu yā cuuvi cáávā Jesucristo
chí ch'īi yā na cruz. 13 Sa^{n}'a Israel
s'ee^{n} chi 'āā circuncidado yā ní
mar 'áámá yā nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^{n} yā
tanducué^{n}'e chi canéé nguū^{n} na ley
ye^{n}'é yā. Ne^{n}'é yā chi ndís'tiī sa^{n}'ā
cuuví nī circuncidado. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} cuuvi yeenú yā ní nga^{n}'á yā
chi dich'ɛɛtɛ yā maa^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} tí
ndís'tiī ntúū^{n} dií^{n} nī tan'duucā
chi dií^{n} yā, ní candɛɛ nī marca
ye^{n}'e circuncisión na cuerpo ye^{n}'e
nī. 14 'Úú nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é caa^{n}'má^{n} chi
ch'ɛɛtɛ ye^{n}'ē mar 'áámá dendu'ū
ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ne^{n}'é caa^{n}'má^{n}
chi Jesucristo ch'īi yā na cruz
caava nuu^{n}ndi ye^{n}'ē nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n}. Taachi Cristo ch'īi yā na
cruz, 'tíícā tan'duucā chi cuerpo
ye^{n}'é ch'iī ntúū^{n}. 'Tiicá ntúū^{n} ní
caavā 'úú nducué^{n}'ē chi ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dī canee tan'duucā chi n'díí.
15 Maa^{n} ní s'uuú^{n} sa^{n}'ā chi i'teenu
yú Señor Jesucristo ye^{n}'e yú nguɛ́ɛ́
dichíí'vē nduuti chi vɛ́ɛ́ marca
ye^{n}'e circuncisión na cuerpo ye^{n}'e
yú o nguɛ́ɛ́. Chuū ni dichíí'vē chi
'ii^{n}'yā^{n} ngaī s'uuú^{n} ní vɛ́ɛ́ vida ngai
ye^{n}'e yú tan'dúúcā chi nuu^{n}ma^{n}
ch'iindiyáā^{n} ntúū^{n} yú táámá.
16 Nducyaaca yú chi 'cuɛɛti chiicá
yú tan'dúúcā chi ch'i^{n}'í ndís'tiī
tuu'mi ni Ndyuūs tée yā vaadī 'diií^{n}
na staava ye^{n}'e yú. Ní Ndyuūs ya'ai
'iinú yā caavā ndís'tiī. Ní nducyaaca
s'uuú^{n} chi i'teenu yú Jesucristo,
s'uuú^{n} ní ye^{n}'é ndaata ye^{n}'e Ndyuūs
chi cuaacu níí^{n}nyú^{n} ndaata ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} Israel chi judíos.
17 Ndíí maa^{n} ndíí cuaa^{n} chi
cuchiī nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} díí^{n} nndú'u yā 'úú, caati 'úú
ndɛɛ́ yaātū na cuerpo ye^{n}'é naachi
'ii^{n}'yā^{n} ch'e^{n}'é yā 'úú, ti 'úú idií^{n}
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē Señor Jesucristo
ye^{n}'ē yú.
18 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, Señor
Jesucristo ye^{n}'e yú canée yā nduucú
nī ní cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} itée yā ndís'tiī
nducué^{n}'ē chi n'daacā n'dai ye^{n}'é yā.
'Tíícā cuuvi.

CARTA YE^{n}'E 'II^{n}'YĀ^{n} YE^{n}'E YÁĀ^{n} EFESO

Pablo idinguú^{n} yā carta 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi na^{n}'á yā yaācū na yáā^{n} Efeso

1 'Úú Pablo 'úú, ní 'úú apóstol
ye^{n}'e Señor Jesucristo caavā
chi 'tíícā ne^{n}'e Ndyuūs chi dichó'o
yā 'úú. 'Úú idinguú^{n} carta 'cūū ye^{n}'e
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā na
yáā^{n} Efeso, 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Ndyuūs
ni i'téénu yā Señor Jesucristo.
2 Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor
Jesucristo ye^{n}'e yú nginneé yā
ndís'tiī ní tée yā cosas chi n'daacā
n'dai, ní tée yā ndís'tiī vaadī 'diií^{n}
ye^{n}'é yā.

Ye^{n}'e dendu'ū chi n'daacā n'dai chi Cristo ca'á yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é yā

3 Nducyaaca yú canee chi dich'ɛɛtɛ́
yú Ndyuūs chi Chiidá Señor
Jesucristo. Maa^{n} ní caavā chi s'uuú^{n}
ní ye^{n}'e Cristo s'uuú^{n}, Ndyuūs tée yā
s'uuú^{n} dendú'ū ye^{n}'é yā chi n'dai taavi
ca ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi n'dai tan'dúúcā
chi s'uuú^{n} snee yú na va'ai chɛɛti
nguuvi. 4 Ní 'tíícā Ndyuūs nadidɛɛvɛ́
yā s'uuú^{n} chi cuuvi ye^{n}'é yā s'uuú^{n} ní
cuuvi ye^{n}'e Cristo s'uuú^{n} ndíí taachi
'āā 'cuɛ́ɛ́ din'dái yā i^{n}'yeē^{n}dī. Ní
nduuví n'dai yú ní i'teenu n'daāca yú
Cristo ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú
nanáa^{n} yā. 5 Ní Ndyuūs 'āā deenú yā
chii^{n} chi ne^{n}'é yā dií^{n} yā cáávā chi
ne^{n}'é yā s'uuú^{n}. Cáávā chi ne^{n}'é yā chi
cuuvi ye^{n}'é yā s'uuú^{n}, sta'á yā s'uuú^{n}
chi cuuvi daiyá yā s'uuú^{n} cucáávā
Cristo Jesús. 6 Cucáávā chuū cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} dich'ɛɛtɛ́ taavi yú Ndyuūs
chi itée yā s'uuú^{n} dendu'ū chi ch'ɛɛtɛ
n'dai ye^{n}'é yā caati maa^{n} ní s'uuú^{n} ní
ye^{n}'e Cristo s'uuú^{n}. Ndyuūs dií^{n} yā
recibir s'uuú^{n} caati ne^{n}'e taavi cá
yā Cristo. 7 Ní cáávā Ndyuūs ne^{n}'e
taavi cá yā nducyaaca yú dichó'o yā
Daiya yā chi ch'īi yā cáávā s'uuú^{n}.
Ní Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e yú cáávā yuūu^{n} ye^{n}'é Cristo. Ní
cáávā chi Ndyuūs 'tíícā ne^{n}'é yā s'uuú^{n}
itée yā dendu'u chi n'daacā ye^{n}'é yā.
8 Níícú Ndyuūs ch'i^{n}'í yā s'uuú^{n} chi
ne^{n}'e taavi cá yā s'uuú^{n}. Ní dií^{n} yā chi
deenu yú taanduvɛ́ɛ́ vaadī n'dai ye^{n}'é
yā ní tuumicadíínuu^{n} yú nducué^{n}'ē.
9 Ní Ndyuūs 'āā dií^{n} yā chii^{n} chi ne^{n}'é
yā dií^{n} yā. Ní dií^{n} yā chí n'diīchi yú
chii^{n} chi canúú^{n} n'de'ei ye^{n}'é yā ndii
cuáá^{n} vmnaa^{n} cucááva Cristo. 10 Ní
chuū chi canuu^{n} n'de'ei ye^{n}'é Ndyuūs
chi Ndyuūs ca^{n}'a yā chi dii^{n} yā chi
cuuvi taachi ndaa tiempo ye^{n}'ē,
Ndyuūs ca^{n}'a yā chi dií^{n} yā chi Cristo
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chi snéé nanguuvi ndúúcū chi snéé

ná yá^{n}'āa. Ní Ndyuūs ca^{n}'á yā chi
nduuvidaamá tanducué^{n}'ē dendu'ū
nanáá^{n} Cristo.
11 Ndyuūs dií^{n} yā chi nducué^{n}'ē chi
chó'ōo ní chó'ōo tan'dúúcā chi ne^{n}'e
yā. Ní Ndyuūs nndɛɛvɛ́ yā s'uuú^{n}
ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} nííćú chi cuuvi
ye^{n}'e yú cosas chi ca^{n}'a yā chi tée yā
s'uuú^{n}, caati s'uuú^{n} ní ye^{n}'e Cristo
s'uuú^{n}. 12 Ní Ndyuūs 'tíícā dií^{n} yā ti
ne^{n}'é yā chi nús'uu ní ch'i^{n}'í 'nū vaadī
dɛɛvɛ ca ye^{n}'é Ndyuūs nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
ti nús'uu ní ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel nús'uu
chi vmnáá^{n} vmnaa^{n} i'téénu 'nū Cristo.
13 Chuū dendú'ū ní ye^{n}'e ndís'tiī chi
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ti taachi
ch'iindiveé^{n} nī nduudu cuaacu ye^{n}'e
evangelio chi ndúúdú ngai ye^{n}'e Cristo
chi nadangua^{n}'aī ndís'tiī ní s'téénu nī
ye^{n}'ē. Tuu'mi ní canéé 'áámá sello ye^{n}'é
Ndyuūs ndúúcu nī. Ní sello mii^{n} ní
Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs chí 'áámá
compromiso chi Ndyuūs ca^{n}'a yā chi
tée yā s'uūu^{n} ndíí cuáá^{n} vmnaa^{n}. 14 Ní
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ní 'áámá
seña chi cuta'a yú chi cuuvi ye^{n}'e yú
chii^{n} chi Ndyuūs ca^{n}'a yā chi tée yā chi
cuuvi ye^{n}'e yú. Ní Ndyuūs yaa'vi yā
s'uuú^{n} chi cuuvi ye^{n}'é yā s'uuú^{n}. Taachi
ndaa nguuvi chi ne^{n}'e Ndyuūs, Ndyuūs
ca^{n}'á yā dií^{n} yā chi s'uuú^{n} tan'dúúcā
maá^{n} yā 'tíícā s'uuú^{n}. Ní Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs ní 'áámá seña ye^{n}'é chuū.
Ní 'íícú nducyaaca yú ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chi cuuvi cu'téénu yā Cristo cuuvi
nadich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs cucáávā chi
ch'ɛɛtɛ́ n'daí yā.

Pablo ngiicá yā Ndyuūs chi ca'á yā vaadī deenu 'ii^{n}'yā^{n} chi cu'téénu yā Cristo

15 Cucaavā chuū, taachi 'úú Pablo
ch'iindiveé^{n} chi ndís'tiī i'téénu
nī Señor Jesucristo ní diné^{n}'e nī
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā
Señor Jesucristo 'iivú Ndyuūs,
16 tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ ngíí 'daan'dí
chi ca'á gracias Ndyuūs cucáávā
ndís'tiī. Ni taachi in'gaacú ye^{n}'e
ndís'tiī, tuu'mi ní nga^{n}'angua'á
cucáávā ndís'tiī. 17 Ní ngiicá Ndyuūs
ye^{n}'e Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú chi
Ndyuūs mii^{n} chi Chiida yú chi
dɛɛvɛ taavi ca, ní ngiicá Ndyuūs
chi tée yā ndís'tiī vaadī deenu ye^{n}'e
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs, ní 'íícú
cuuvi déénu cá nī ní 'iintiinaá^{n} nī
chíí^{n} chí ne^{n}'e Ndyuūs. 18 Ní ngiicá
Ndyuūs chi dií^{n} yā chi cuuvi déénu
nī ní cadíínuu^{n} nī chɛɛ chi cūnee
ngiinu yú chi Ndyuūs tée yā s'uuú^{n},
ti ndɛɛvɛ yā s'uuú^{n}. Ní deenú nī
dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai ca ní dɛɛvɛ ca
chi cuuvi ye^{n}'é nī chi Ndyuūs
ca'á yā 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e yā. 19 Ni
ngiicá Ndyuūs chi cuuvi deenú nī
chi poder chi ch'ɛɛtɛ taavi ca chi
ye^{n}'e Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ mar 'áámá
dendu'ū chi Ndyuūs nguɛɛ cuuvi
dií^{n} yā. Ní Ndyuūs dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}
caavā s'uūu^{n} chi i'teenu yú 'ii^{n}'yā^{n}.
Maa^{n} ní dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ndúúcū
poder ye^{n}'é yā cáávā s'uuú^{n}, ní
ch'i^{n}'í yā poder ye^{n}'é yā chí ch'ɛɛtɛ
ní ndúúcū fuerzas ye^{n}'é yā. 20 'Tíícā
Ndyuūs ch'i^{n}'i yā maa^{n} poder ye^{n}'é
yā taachi nadicuée^{n} yā Cristo ye^{n}'e
nguaa^{n} tiná^{n}'ā. Ní s'née^{n} yā Cristo
na va'ai chɛɛti nguuvi ní Cristo
ch'iindí yā lado tá cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs chiidá yā chi lado ye^{n}'ē
honor. 21 Ní ca'á yā Cristo nducué^{n}'ē
poder tan'dúúcā 'áámá 'ii^{n}ntyé^{n}'ē chi
caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e taná^{n}'ā
'ii^{n}ntyé^{n}'ē ndúúcū ye^{n}'ē nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} chí nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā

ndúúcū ye^n'ē nducué^n'ē poder chi vέέ
ye^n'e nducyaaca patrón chi nga^n'a
ntii^{n}nyú^n yā. Ní Cristo ní más ca
ch'εεtε ca ye^n'e nducué^n'ē chi vέέ
chi cuuvi caa^n'ma^n yú ye^n'ē, nguέέ
dámaā^n ye^n'ē chi vέέ máá^n, 'tiicá
ntúū^n ye^n'e nducué^n'ē chi cuchiī.
22 Ní Ndyuūs s'née^n yā tanducué^n'ē
dendu'ū maa^n poder ye^n'e Cristo.
Ní Ndyuūs s'née^n yā Cristo
lugar más cā ch'εεtε. Ní Cristo
mii^n tan'duucā chi tií^n yā ye^n'e
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā ní
cá^n'a yā yaacū ye^n'e Cristo, 'tíícā
Cristo mii^n. **23** 'Ii^n'yā^n chi i'téénu yā
Cristo ní nducyaaca 'ii^n'yā^n s'ee^n ní
tan'duucā cuerpo ye^n'é Cristo, 'tííca
yā. Ní cuaacu nducyaaca 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní ye^n'e Cristo. Ní Cristo mii^n
ní n'daacā taaví yā ní canée yā
ye^n'e tanducué^n'ē dendu'ū ndúúcū
tanducué^n'ē cuaa^n.

Ndyuūs nadanguá^n'ai yā s'uuú^n ti ne^n'é yā nducyaaca 'ii^n'yā^n

2 Nguuvi chi chó'ōo ndís'tiī
dinuu^{n}ndí nī ní sneé nī
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi n'díí caavā
nducué^n'ē dendu'ū chi dií^n nī chi
nguεε n'daacā. Naati maa^n ní
Ndyuūs tee yā ndís'tiī vida cue^n'e
daā^{n}ma^n dáámá ndúúcū Cristo
caati nadacuée^n yā Cristo ye^n'e
nguaa^n tiná^n'ā. **2** Ní nguuvi chi
chó'ōo ndís'tiī dií^n nī nuu^{n}ndi
ní dinuu^{n}ndí nī ndúúcū taná^n'ā
'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní dií^n
nī tan'dúúcā chi ne^n'e espíritu
chi nguέέ n'dai. Espíritu mii^n ni
yáá^{n}n'guiinūu^n ní espíritu chi
canéé na 'yúúné ni nga^n'ā ntíí^{n}nyú^n
ye^n'e i^n'yee^{n}dī ní nga^n'ā ntíí^{n}nyú^n
ye^n'e nducyaaca 'ii^n'yā^n chi nguέέ
n'giindiveé^n yā nduudu ye^n'é
Ndyuūs. **3** Ní nducyaaca s'uuú^n 'tíícā
dii^n yú nguuvi chi chó'ōo ní dii^n yú
tan'dúúcā chi ne^n'e yú ní dii^n yú
tan'dúúcā chi ne^n'e cuerpo ye^n'e
yú ní tan'dúúcā chi nadicadiinuu^n
yú. Ní cáávā chuū nducyaaca yú
canéé chí cuta'a yú ndúúcū taná^n'ā
'ii^n'yā^n castigo chi diitu n'dáí chi
ca'a Ndyuūs 'ii^n'yā^n chi dinuu^{n}ndí
yā. **4** Naati Ndyuūs ní nééné ya'āī
'iinu cá yā nducyaaca 'ii^n'yā^n ní
ne^n'e taavi cá yā s'uuú^n. **5** Ní 'áárá
chí n'diī yú cucáávā chi dinuū^{n}ndi
yú Ndyuūs itée yā vida cue^n'e
daā^{n}ma^n ye^n'ē yú dáámá dáámá
ndúúcū Jesucristo caati nadacuée^n
yā Cristo ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā.
Maa^n ní ninngua^n'ai yú caavā chi
Ndyuūs ní n'dai taavi cá yā ní ne^n'e
cá yā s'uuú^n. **6** Ndyuūs dií^n yā chi
nanduuchí yā s'uuú^n dáámá dáámá
ndúúcū Cristo ti s'uuú^n ní ye^n'é
Cristo s'uuú^n. Ní 'tiicá ntúū^n dií^n
yā chi s'uuú^n tan'dúúcā chí snee
yú ná va'ai chεεti nguuvi ndúúcū
Jesucristo 'tíícā s'uuú^n. **7** Ní Ndyuūs
dií^n yā 'tuucā chi cuuvi 'cuu^n'mi^n
cá yā s'uuú^n nguuvi chi cuchiī
tan'dúúcā chi dine^n'e taavi cá yā
s'uuú^n ndúúcū n'deee n'dáí dendu'ū
chi n'dai taavi chi itée yā s'uuú^n,
ti ye^n'e Cristo Jesús s'uuú^n. **8** Ní
cucáávā chi Ndyuūs ní ne^n'e taavi
cá yā s'uuú^n, ndís'tiī ní ninngua^n'ai
nī tí i'téénu nī Cristo. Ndís'tiī nguέέ
dií^n nī mar 'áámá chi nangua^n'ai
nī naati Ndyuūs chi datée yā vida
cue^n'e daā^{n}ma^n ye^n'é nī. **9** Ní nguέέ
nangua^n'ai nī cucáávā ntii^{n}nyu^n chi
dií^n nī caati nguέέ cuuvi caa^n'má^n nī
chi ch'εεtε n'daí nī maá^n nī cucáávā
chi dií^n nī. **10** Taachi Ndyuūs

nadinguá^{n}'ai yā s'uuú^{n} dií^{n} yā chi
s'uuú^{n} ní ye^{n}'e Jesucristo s'uuú^{n} ní
cuuvi dii^{n} yú ntii^{n}nyu^{n} chi n'daacā.
Ndyuūs 'āā ch'iindiyaá^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}
chi canéé chí dii^{n} yú ndii cuáá^{n}
vmnaa^{n}.

Vɛ́ɛ́ vaadī 'diií^{n} ye^{n}'ē yú cucáávā Cristo

11 Maa^{n} ní n'gaacú nī tan'dúúcā
chi sneé nī nguuvi chi 'āā chó'ōo.
Ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata
Israel naati 'ii^{n}'yā^{n} gentiles ndís'tiī.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata Israel dií^{n}
yā circuncidar ca'áámá ca'áámá
sa^{n}'ā ní 'caacá yā 'áámá seña na
cuerpo ye^{n}'e sa^{n}'ā s'ee^{n}. Ní canéé
na cuerpo ye^{n}'e sa^{n}'ā s'ee^{n} seña 'cūū
chi sa^{n}'ā s'ee^{n} ní ye^{n}'e ndaata ye^{n}'é
Ndyuūs. Cáávā chuū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
ndaata Israel nguuví yā maá^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} circuncidado yā, ní ca^{n}'a yā
ye^{n}'ē ndís'tiī chi nguuví nī 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ndíi nī circuncidado, ní
ca^{n}'a yā ye^{n}'e nī chi nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e Ndyuūs ndís'tiī. 12 Ní tiempo
mii^{n} ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ déénu nī ye^{n}'e
Cristo, ní caneé nī tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n}
chi canúú^{n} yúúní. Ní nguɛ́ɛ́ ndis'tiī
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel ndís'tiī. Ndyuūs
nndɛɛvɛ yā 'ii^{n}'yā^{n} chi cuuvi ye^{n}'é
yā 'ii^{n}'yā^{n}. Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'áámá parte
ye^{n}'é nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nndɛɛvɛ́
yā ní ca'á yā compromisos ndúúcū
promesas nduucú yā. Ndís'tiī
ch'ɛɛtinée nī na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
nguɛ́ɛ́ ndúúcū dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi canee
ngiinú nī chi cuuvi ye^{n}'é nī. Ní
nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinée nī ndúúcū Ndyuūs
ndís'tiī. 13 Ndís'tiī chi ya^{n}'ai caneé
nī ye^{n}'e Ndyuūs cuáá^{n} vmnaa^{n}
naati maa^{n} ní 'āā nduuvidaamá nī
nduucú yā caavā chi ch'īi Cristo
cucáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú. Ní maa^{n}
ní ndís'tiī ní ye^{n}'é Cristo ndís'tiī.
14 Ní cáávā Cristo mii^{n} vɛ́ɛ́ vaadī
'diií^{n} ye^{n}'e yú. Ní Cristo dií^{n} yā chi
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata Israel ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel
nduuvidaamá yā tan'dúúcā 'áámá
raza nūu^{n}. Ní Cristo mii^{n} divíi
yā vaadī 'caa'va chi canéé nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} ndúúcū taná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} Israel
yā. Vaadī 'caa'va ch'ɛɛtɛ míí^{n} chi
cu'née^{n} yā ní tan'dúúcā 'áámá chɛɛ̄tī
náávta^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}, 'tíícā. 15 Ní
cucáávā chi Cristo maá^{n} yā ch'īi yā
tuu'mi ní divíi yā ley ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
Israel ndúúcū mandamientos ye^{n}'ē
ndúúcū reglas ye^{n}'ē. Cristo míí^{n} dií^{n}
yā chi naachi nduu 'uuvi clase ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} nadáámá yā ní vɛ́ɛ́ 'áámá
clase nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}, ní 'ii^{n}yā^{n} s'ee^{n} ní
ye^{n}'e Cristo. 'Tíícā diīi^{n} Cristo chi
vɛ́ɛ́ vaadī 'diií^{n}. 16 'Tíícā diīi^{n} Cristo
taachi ch'īi yā na cruz. Ní dií^{n} yā
chi 'āā ntɛɛ vɛ́ɛ́ vaadī 'caa'va nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní dií^{n} yā chi vɛ́ɛ́ vaadī
'diií^{n} nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndúúcū
Ndyuūs. 'Tíícā Cristo dií^{n} yā chi vɛ́ɛ́
'áámá clase nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.

17 Cristo ndaá yā na i^{n}'yee^{n}dí
'cūū ní maa^{n} ní cuuvi deenú nī
ye^{n}'ē vaadī 'diií^{n}, ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́
'ii^{n}'ya^{n} ye^{n}'e ndaata Israel chi ya^{n}'ai
ch'ɛɛtinée nī ye^{n}'e Cristo. 'Tiicá ntúū^{n}
cuuvi deenú 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē ndaata
Israel chi ch'ɛɛtinéé nii^{n}nu^{n} yā. 18 Ní
cucáávā Cristo mii^{n} nducyaaca
yú nduuti chi 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'uuú^{n}
o nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'uuú^{n},
nducyaaca yú, cucáávā Cristo mii^{n}
cuuvi cundáa yú naná á^{n} Ndyuūs
Chiida yú ndúúcū 'áámá Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. 19 Ní ndís'tiī chi

nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata Israel chi ndaata
ye^{n}'e Ndyuūs, maa^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}
chi snúú^{n} yā yúúní ndís'tiī ní snée
nī na yá^{n}'āa chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī. Maa^{n}
ní dáámá snée nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
ye^{n}'e Ndyuūs. Ní ndís'tiī ní ye^{n}'e
ndaata ye^{n}'e nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi
ye^{n}'é Dendyuūs. 20 Ní ndís'tiī ní
tan'dúúcā 'áámá va'ai ch'ɛɛtɛ taavi
ca chi 'ii^{n}'yā^{n} din'dái yā 'tíícā ndís'tiī.
Ní ye^{n}'ē va'ai ch'ɛɛtɛ mii^{n} Cristo
mii^{n} ní tan'dúúcā tuūu ch'ɛɛtɛ ye^{n}'e
esquina, 'tííca yā. Ní apóstoles chi
candɛɛ́ yā nduudu ye^{n}'é Ndyuūs
ndúúcū profetas chi nga^{n}'a yā
nduudu ye^{n}'é Ndyuūs 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní tan'dúúcā tuūu ye^{n}'e cimiento
ye^{n}'e va'āī mii^{n}, 'tiicá yā. Ní ndís'tiī
ní tan'dúúcā tuūu vmnaa^{n} tuūu
ch'ɛɛtɛ́ ye^{n}'ē esquina, 'tiicá nī. 21 Ní
vmnaa^{n} tuūu ch'ɛɛtɛ ye^{n}'e esquina
chi Cristo mii^{n} nducué^{n}'ē tuūu ní
ye^{n}'e va'āī ch'ɛɛtɛ chi din'dái Cristo.
Ní Cristo dií^{n} yā chi n'daacā canee
nducué^{n}'ē na lugar ye^{n}'ē cucáávā chi
dichíí'vē Ndyuūs. Ní Cristo dií^{n} yā
chi va'āī ch'ɛɛtɛ taavi ca ní 'áámá
templo ye^{n}'e 'iivú Ndyuūs. 22 'Tiicá
ntúū^{n}, ndís'tiī chi ye^{n}'e Cristo
nduuvidaamá nī ndúúcū taná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Cristo ní tan'dúúcā
'áámá va'ai naachi Ndyuūs canee
yā cucáávā Espíritu N'dai ye^{n}'e yā,
'tíícā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e
Cristo.

Ndyuūs dichó'o yā Pablo chi nga^{n}'a yā evangelio chí nduudu ngai ye^{n}'e Jesucristo nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata Israel

3 Cáávā chuū 'úú Pablo caneé
preso ná vácūū ti dichíí'vɛ 'úú
Jesucristo ní nga^{n}'á nduudu cuaacu
ye^{n}'é yā cucáávā ndís'tiī chi nguɛɛ
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē ndaata Israel. Ní
nga^{n}'angua'á cáávā ndís'tiī. 2 Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} 'āā deenú nī chi Ndyuūs
chi n'dai taavi cá yā dichó'o yā 'úú
chi nga^{n}'á ngīi ndís'tiī chi Ndyuūs
ne^{n}'e taavi cá yā ndís'tiī. 3 Ndyuūs
ch'i^{n}'í yā 'úú dendu'ū ye^{n}'e yā chi
canúú^{n} n'de'ei ní dií^{n} yā chi deenú
chi canúú^{n} n'de'ei tan'dúúcā chi
'āā dinguú^{n} ye^{n}'é nī ndúúcū duū'vī
nduudu. 4 Ní taachi ndís'tiī ch'eé^{n}
nī caacá 'cūū chídinguú^{n} tuu'mi ní
cuuvi deenú nī chi 'úú deenú chii^{n}
chi canúú^{n} n'de'ei ye^{n}'é Ndyuūs, chii^{n}
chi ye^{n}'ē Jesucristo. 5 Ní tiempo chi
'āā chó'ōo Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ch'i^{n}'í yā
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nduudu ye^{n}'é yā
chi canúú^{n} n'de'ei naati tiempo mii^{n}
Ndyuūs ch'i^{n}'í yā chuū apóstoles chi
didɛɛvɛ́ yā ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā
ndúúcū profetas chi nga^{n}'a nduudu
ye^{n}'é yā cucáávā Espíritu N'dai
ye^{n}'é yā. 6 Ní chuū chi canúú^{n} n'de'ei
cáávā nduudu cuaacu chí nduudu
ngai ye^{n}'e Jesucristo. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata Israel chi ye^{n}'e
Jesucristo, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní cuuvi
ye^{n}'é yā dáámá dáámá ndúúcū chi
cuuvi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e Israel. Ní dáámá
canée yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} Israel. Ní
sneé yā tan'dúúcā 'áámá cuerpo
ye^{n}'e Cristo. Ní vɛ́ɛ́ 'áámá parte ye^{n}'é
yā ye^{n}'e compromiso chi Ndyuūs
dií^{n} yā. 7 Ní 'úú nguɛ́ɛ́ n'daaca ca
'úú naatí Ndyuūs tee yā privilegio
'úú chi caa^{n}'má^{n} nduudu ye^{n}'e yā
cucáávā poder ye^{n}'é yā. 8 Ní 'úú
chí 'líí^{n} chuundí nguaa^{n} nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'é Ndyuūs naati
Ndyuūs tee yā 'úú privilegio 'cūū
chi 'úú nga^{n}'á nduudu cuaacu ye^{n}'é
yā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē

ndaata judíos chi Israel. Ní nga^n'á
nduudu cuaacu ye^n'ē n'deee n'dáí
vaadī 'cuiica taavi ca ye^n'e Cristo.
Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^n yú cuenta
ye^n'e vaadī 'cuiica mii^n. 9 Ní nga^n'á
nduudu cuaacu ye^n'é yā. Ní 'íícú
nducyaaca 'ii^n'yā^n cuuvi deenu yā
tan'dúúcā Ndyuūs ca^n'á yā dií^n yā
ye^n'e chi canúú^n n'de'ei ye^n'é yā. Ní
Ndyuūs chi din'dái yā nducué^n'ē
chi vɛ́ɛ́ ní chi'nee^n n'de'éí yā chuū
nducué^n'ē tiempo chi 'āā chó'ōo.
10 Ní 'tíícā dií^n Ndyuūs caati maa^n ní
nducyáácá chi canée na va'ai chɛɛti
nguuvi chí nga^n'ā ntii^{n}nyu^n o chi
'ii^{n}ntyé^n'ē cuuvi n'diichi nducué^n'ē
vaadī deenu ye^n'é Ndyuūs cucáávā
vaadī n'giinu ye^n'é Ndyuūs chi dií^n
yā ndúúcū 'ii^n'yā^n ná i^n'yee^{n}dí 'cūū,
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Cristo ní ca^n'á
yā yaācū ye^n'é yā. 11 Ní 'túúcā dii^n
Ndyuūs ti tan'dúúcā chi ne^n'é yā dií^n
yā ndii vmnáá^n vmnaa^n. Ní dií^n yā
chi cuaacu ye^n'ē cucáávā Jesucristo
chi 'iivi yú. 12 Ní caavā chi s'uuú^n
ní ye^n'e Cristo s'uuú^n ní cáávā chi
i'teenu yú Jesucristo, cuuví ndaā yú
nanáá^n Ndyuūs ndúúcū confianza.
13 Cáávā chuū 'úú di'cuíítūu ndís'tiī
chi nguɛ́ɛ́ cuuvi ngáa^n nī cucaavā
chi 'úú n'geenú ngii ti chuū chi
n'geenú ngii ní cosa chi n'daacā chi
cuuví ndís'tiī ní canee chi yeenú nī.

Cristo ne^n'é yā nducyaaca 'ii^n'yā^n

14 Ní cucaavā chuū 'úú ca'á
gracias Ndyuūs ní 'úú ní
ngiīntii'yá nanáá^n Ndyuūs
Chiidá Señor Jesucristo ye^n'ē yú.
15 Ndyuūs ní Chiida nduucyaaca
yú ní cuaacu Chiida nducyaaca
'ii^n'yā^n ye^n'é yā chi snéé nanguuvi,
'tiicá ntúū^n nducyaaca 'ii^n'yā^n
ye^n'é yā chi snéé i^n'yee^{n}dí 'cūū.
16 Ca^n'angua'á ní ngiicá Ndyuūs
Chiida yú chi ye^n'ē nééné n'deee
n'dáí chi n'daacā ye^n'é yā ní tée
yā ndís'tiī fuerza na staava ye^n'é
nī chi ditiinú nī cucáávā Espíritu
N'dai ye^n'é yā. 17 Ní ngiicá Ndyuūs
chi Cristo canée yā na staava
ye^n'é nī cáávā chi i'téénu nī
Cristo. Ní 'íícú ndís'tiī snee diitú
nī ndúúcū vaadī ne^n'e ye^n'e Cristo.
Ní snee nī tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́
dii'yu na yá^n'āa ye^n'ē 'áámá yá^n'á.
'Tíícā cunéé vaadī ne^n'e ye^n'é
Cristo na staava ye^n'é nī. 'Tíícā
snee nī. 18 Tuu'mí ndís'tiī ndúúcū
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā
Cristo n'daacā cuuvi cádiinuu^n nī
ye^n'ē chi vaadī ne^n'e ye^n'é Cristo
ní tan'dúúcā Cristo ne^n'é taavi
cá yā nducyaaca 'ii^n'yā^n. 19 Ní
ngiicá Ndyuūs chi ndís'tiī ní
cádiinuu^n nī chɛɛ̄ chí vaadī ne^n'e
ye^n'é Cristo, 'áárá chí ch'ɛɛtɛ
taavi ca chi nguɛ́ɛ́ cuuvi deenu
yú nducué^n'ē ye^n'ē. Ní ngiicá chi
staava ye^n'e ndís'tiī ní canee diitú
ndúúcū nducué^n'ē chi n'daacā
n'dai taavi caavā chí ndís'tiī ní
ye^n'e Ndyuūs ndís'tiī.

20 Ní Ndyuūs ye^n'e yú cuuvi dií^n
yā tanducué^n'ē ní n'deēe ca cuuvi
dií^n ya ní nguɛ́ɛ́ tí chi ngiica yú o
chí tuumicádiiīnuu^n yú. Tan'dúúcā
chi n'deee n'dáí idií^n yā cucáávā
poder ye^n'é yā 'tíícā idií^n yā
ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā ndúúcū s'uūú^n.
21 Maa^n ní nducué^n'ē tiempo ní
cue^n'e daā^{n}ma^n canéé Ndyuūs chi
ch'ɛɛtɛ taavi ca ní dɛɛvɛ taavi
cá yā nanáá^n 'ii^n'yā^n chi ca^n'á yā
yaācū ye^n'é yā. 'Tiicá ntúū^n nanáá^n
Cristo.

Nduuvidaama yú cucáávā Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs

4 'Úú Pablo chi preso caneé
vácuū caati dií^n ntii^{n}nyu^n ye^n'ē
'iivú Ndyuūs. Ní 'úú di'cuiitú ndís'tiī
chi n'daacā n'dai dií^n nī nducué^n'ē
tan'dúúcā Ndyuūs ne^n'é yā chi dií^n
nī caati yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi
ye^n'e yā. 2 'Úú ngiicá chi 'cuɛɛtinée
nī chi maá^n nī ndiicúú^n nī. Ní dií^n
nī nducué^n'ē ndúúcū 'viich'ɛɛtíínūu^n
ndúúcū 'aama nī taama nī ni cuchɛɛ́
nī ye^n'e nducué^n'ē ti diné^n'e nī 'áámá
nī taama nī. 3 Ní cucáávā Ndyuūs
itée yā vaadī 'diií^n ye^n'é yā chi dii^n
chi nduuvidaamá nī, 'úú ngiicá chi
cue^n'e daā^{n}ma^n dií^n nī nducué^n'e chi
cuuví nī chi nduuvidaamá nī caati
Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs nginneé
yā ndís'tiī. 4 Vɛ́ɛ́ 'áámá cuerpo nūu^n
ndúúcū 'áámá nūu^n Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúū^n Ndyuūs
yaa'ví yā s'uuú^n chi cuuvi yú ye^n'é
yā ní ndúúcū 'áámá nūu^n chi cunee
ngiinu ye^n'e yú. 5 Ní vɛ́ɛ́ 'áámá nūu^n
Señor Jesucristo chí 'áámá nūu^n
'ii^n'yā^n chi i'teenu yú, ní vɛ́ɛ́ 'áámá
nūu^n chi duuchi chi ngɛɛ̄dínuū^{n}nī^n
'ii^n'yā^n. 6 Vɛ́ɛ́ 'áámá nūu^n Ndyuūs chi
Chiidá nducyáácá 'ii^n'yā^n ní 'iivú
Ndyuūs mii^n nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
ye^n'e nducué^n'ē. Ní dií^n yā ntii^{n}nyu^n
cucáávā nducue^n'ē, ní caneé yā
ndúúcū nducué^n'ē.
7 Naati Ndyuūs tee yā ca'áámá
ca'áámá s'uuú^n vaadī n'dai ye^n'é yā
cáávā ntii^{n}nyu^n ye^n'e yú tan'dúúcā
chi deenú yā chi cuuvi dii^n yú, ní
ntii^{n}nyu^n mii^n ní chíí^n chi tee Cristo
ca'áámá ca'áámá s'uuú^n. 8 Níícú
canéé nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs
ndii cuáá^n vmnaa^n 'tíícā:

Chichɛɛ yā ye^n'e enemigos ye^n'e
yā ní cuichɛɛ́ yā ná va'ai
chɛɛti nguuvi, ní candɛ́ɛ yā
n'deee n'dáí 'ii^n'yā^n ye^n'é yā
chi snúu^n yā vácuū, ní ca'á yā
regalos 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'é yā.

9 ¿Dɛ́'ɛ̄ ne^n'e caa^n'ma^n nduudú 'cūū
chii^n chi chɛɛ́ yā? Nduudú 'cūū ne^n'e
caa^n'ma^n chi vmnáá^n vmnaa^n 'ii^n'yā^n
mii^n ca^n'á yā 'áámá cuaa^n yáánūu^n
ca chi chɛɛti yá^n'āa. 10 'Ii^n'yā^n chí
cá^n'ā mii^n maá^n 'ii^n'yā^n mii^n cuchɛɛ́
yā cuaa^n naachí yaacu taavi ca chí
va'ai chɛɛti nguuvi caati maá^n yā
cuuvi caneé yā tanducué^n'ē dendú'ū
cuaa^n. 11 Ní itée yā ca'áámá ca'áámá
s'uuú^n ntii^{n}nyu^n chi cuuvi dii^n yú.
Itée yā na^n'a yú ntii^{n}nyu^n ye^n'e
apóstoles chi candɛɛ yú nduudu
ye^n'e Ndyuūs. Ní itée yā na^n'a yú
ntii^{n}nyu^n chi caa^n'ma^n yú nduudu
chi sta'a yú ye^n'é Ndyuūs. Ní itée
yā ntii^{n}nyu^n na^n'a yú chi nga^n'a
yú nduudu chi nangua^n'ai 'ii^n'yā^n.
Ní itée yā ntii^{n}nyu^n na^n'a yú chi
candɛɛ yú nduudu ye^n'é yā na
yaācū. Ní itée yā na^n'a yú ntii^{n}nyu^n
chi maestro ye^n'e nduudu ye^n'é yā.
12 'Tíícā dii^n Ndyuūs chi chi'cueé^n
yā nducyaaca 'ii^n'yā^n chi i'téénu
yā Cristo ní 'íícú 'ii^n'yā^n s'ee^n cuuvi
dií^n yā ntii^{n}nyu^n chi tunée^n yā. Ní
nducyaacá yā chi ye^n'ē cuerpo
ye^n'e Cristo cuuvi cu'téénu cá yā
Ndyuūs. 13 Ní nducyaaca s'uuú^n ní
cuuvi nduuvidaama yú ti maa^n ní
s'uuú^n ní tan'dúúcā chi 'aama yú
ndúúcū chi i'teenu yú ní ndúúcū
chi deenu yú ye^n'e Cristo chi Daiya
Dendyuūs. Ní nguuvi nguuvi cuuvi
diītū ca yú ndúúcū chi i'teenu yú
ndúúcū vaanicadiīnūū^n ye^n'e yú ndíí
tiempo chi s'uuú^n din'daaca yú ní

tan'dúúcā Cristo 'tíícā s'uuú^n. 14 'Āā
ntɛ́ɛ́ dii^n yú tan'dúúcā da'caīyáā dií^n
yā chi ch'iindiveé^n yā ye^n'e 'aamá
yā taamá yā chi ca'cueé^n yā cosa
chi n̄'dáá^n ní dií^n yā tan'dúúcā chi
'yúúné candɛ́ɛ̄ 'ii^n'yā^n 'múú^n mii^n. Ní
nguɛ́ɛ́ canéé chi i'téénu yú nduudu
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi nginnche'éí yā
s'uuú^n. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ne^n'é yā candɛɛ́
yā s'uūu^n lado ye^n'é yā chi i'téénu yú
chii^n chi nguɛ́ɛ́ cuaacu. 15 Nguɛ́ɛ́ dii^n
yú 'túúcā naati canee chi caa^n'ma^n
yú nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs
ti ne^n'e yú 'ii^n'yā^n ndúúcū núú^{n}má^n
staava ye^n'e yú. Ní cuuvi cu'teenu
ca yú ní dii^n yú nducué^n'ē chi
n'daacā tan'dúúcā chi dii^n Cristo chi
tiií^n 'áámá cuerpo ye^n'e nducyaaca
yú. Ní s'uuú^n tan'dúúcā cuerpo ye^n'é
yā, 'tíícā s'uuú^n. 16 Ní nducyaaca yú
ní canee yú maa^n poder ye^n'e Cristo
chi tiií^n nducyaaca yú. Ní canee yú
n'daacā na lugar chi tunee^n yú ti
ye^n'é Cristo s'uuú^n. Ní nducué^n'ē coo
ye^n'e cuerpo ye^n'é yā n'daacā n'dai
snéé ní 'áámá 'áámá coo ní inu^n'u
tan'dúúcā chi canéé chi dii^n. 'Tíícā
s'uuú^n chi ye^n'e Cristo canee chí dii^n
yú ntii^{n}nyu^n chí tunee^n yú cáávā chi
n'giita yú, ní ditiīnu yú, ní dine^n'e
yú nducyaaca 'ii^n'yā^n.

Vɛ́ɛ́ vida ngai ye^n'e 'ii^n'yā^n chi ye^n'e Cristo

17 Maa^n ní 'úú nga^n'á cáávā Señor
Jesucristo ní nga^n'á chi din'daacá
nī. Nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛtinée nī tan'duucā
taná^n'ā 'ii^n'yā^n chi nguɛɛ i'téénu yā
Ndyuūs. 'Ii^n'yā^n s'ee^n nadacadíínuu^n
yā ye^n'e dendu'ū chi nguɛɛ dichíí'vɛ̄.
18 Ní chii^n chi nadicadíínuu^n yā ní
ye^n'ē ná maāí^n. 'Ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ vida cue^n'e daā^{n}ma^n ye^n'é yā
chi Ndyuūs ca'á yā 'ii^n'yā^n chi ye^n'é
yā ti 'ii^n'yā^n s'ee^n caneé yā ndúúcū
staava ye^n'é yā chí chɛɛchi. Ní
cáávā chuū 'ii^n'yā^n s'ee^n caneé yā chi
nguɛ́ɛ́ deenú yā Ndyuūs. 19 'Ii^n'yā^n
s'ee^n 'āā ntɛ́ɛ́ dií^n yā sentir chi
cuuvi 'cuinaá^n yā caavā nuu^{n}ndi chi
dií^n yā. Ní dií^n yā tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́
vicio ye^n'e yā. Ní dií^n yā nducué^n'ē
dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā. Ní
nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^n yā ye^n'e chi
dií^n yā. 20 Naati ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'tiicā
ch'eé^n nī ye^n'e Cristo. 21 Nduuti chi
cuaacu chi ch'iindiveé^n nī nduudu
ye^n'e Cristo ní Cristo chi'cueé^n
yā ndís'tiī ní i'téénu nī nduudu
cuaacu chi ye^n'é Cristo, tuu'mi
ní nduudu cuaacu ye^n'é yā cūnee
ndúúcu nī. 22 Maa^n ní 'āā ntɛ́ɛ́ dií^n
nī tan'dúúcā chi dií^n nī vmnaa^n chi
i'téénu nī. Divíi nī ye^n'e nducué^n'ē
chi dií^n nī tiempo chi chó'ōo caati
chuū nginnche'éí ndís'tiī ndúúcū
nducué^n'ē chi ne^n'e chi dií^n nī chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā. 23 Ndís'tiī ní canee
chi nadíngai nī espíritu ye^n'é nī
ndúúcū vaanicadíínūu^n ye^n'e maá^n
nī. 24 Ní canéé chi cuta'á nī vida
ngai ye^n'e Cristo tan'dúúcā chi
'áámá vestido ngai ní cunúu^n nī
vestido ngai. Ní dií^n nī nducué^n'ē
tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^n'é yā chi
dií^n nī. Ní 'tíícā vida ye^n'e maá^n nī
ní cuaacu níí^{n}nyú^n chí n'daacā ní
dɛɛvɛ.

25 Cáávā chuū nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n nī
nduudu yaadi. Ca'áámá ca'áámá
s'uuú^n ní caa^n'ma^n yú nduudu cuaacu
ndúúcū nducyaaca 'ii^n'yā^n na nii^{n}nuú^n
va'āī. Caati s'uuú^n ní ye^n'ē 'áámá
cuerpo nūu^n ti ye^n'e Cristo s'uuú^n.

26 Ní nduutī chi nduuvi taá^n nī,
nguɛ́ɛ́ ca'a nī lugar chi vaadī taa^n

ye^{n}'é nī diii^{n} chi dinuu^{n}ndí nī. Ní
nguɛ́ɛ́ 'naa^{n} tiempo nduuvi taá^{n} nī.
27 Nguɛ́ɛ́ ca'á nī mar 'áámá lugar
yáá^{n}n'guiinūu^{n} chi cuuvi tuu'vi sa
vida ye^{n}'é nī.
28 Ní ndís'tiī chi diduucú nī 'āā ntɛ́ɛ́
diduucú nī. Dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} n'daacā
caati vɛ́ɛ́ ye^{n}'e nī. Ní 'íícú cuuvi ca'á
nī 'ii^{n}'yā^{n} chi pobre yā chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
ye^{n}'é yā.
29 Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} nī nduudu yaadí
'yāa, dámaā^{n} caa^{n}'má^{n} nī nduudu
chí n'daacā chi dii^{n} chi cu'téénu
cá yā ni dii^{n} chi cunneé nī 'ii^{n}'yā^{n}
chi 'caandiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'é
nī. 30 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī dendu'ū
chi cuuví ndaachií Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs ti maa^{n} Espíritu ye^{n}'e
Ndyuūs mii^{n} chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yú ní
diii^{n} chi sellado nī chi ye^{n}'é Ndyuūs
s'uuú^{n}. Ni diii^{n} chi cuuvi cuaacu chi
Ndyuūs nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}.
31 Ní ndís'tiī 'āā ntɛ́ɛ́ cuneé nī
ndúúcū vaadī taa^{n}, ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī
chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e nī 'ii^{n}'yā^{n}, ndíí nguɛ́ɛ́
'cuaī taá^{n} nī, ndíí nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n}
nī dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā ye^{n}'e
taamá yā, ndíí nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī ye^{n}'e
taama yā cosas chi nguɛɛ n'daacā.
32 Caati dii^{n} n'daacá nī ní diya'ai
'íínu nī 'aamá nī taamá nī vi'ī, ní
nadīch'ɛɛcú nī nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī ye^{n}'e
'áámá nī taamá nī vi'ī tan'dúúcā
Ndyuūs nadāch'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'é nī ti ye^{n}'é Cristo ndís'tiī.

Táácā canee chi 'cuɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n} chi daiya Ndyuūs

5 Cuaacu chi ndís'tiī ní daiya
Dendyuūs ndís'tiī. Maa^{n} ní
cáánu nī dií^{n} nī tan'dúúcā Ndyuūs
dií^{n} yā. 2 Ní diné^{n}'e nī nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} tan'dúúcā Cristo diné^{n}'e yā
s'uuú^{n} ní ca'a maá^{n} yā vida ye^{n}'e
maá^{n} yā cáávā s'uuú^{n}. Ní dií^{n} yā
tan'dúúcā chi maá^{n} yā ni 'áámá 'íítí
cuūchī chi 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā 'caa^{n}'nú^{n}
yā 'iiti chi ofrenda ye^{n}'é yā ní ca'á
yā nátai nanáá^{n} Ndyuūs. Ní Cristo
maá^{n} yā ofrenda chi n'dɛɛvɛ ngéé^{n}
nanáá^{n} Ndyuūs. Ní yeenú Ndyuūs
ndúúcū ofrenda mii^{n} chi Cristo mii^{n}.
3 Maa^{n} ní chi ndís'tiī ní ye^{n}'é
Ndyuūs ndís'tiī nguɛ́ɛ́ canee chí
caa^{n}'má^{n} nī mar 'áámá ye^{n}'e nuu^{n}ndi
chi sa^{n}'ā n'diichi sa n'daataá. Ní
nguɛ́ɛ́ canee chi caa^{n}'má^{n} nī ye^{n}'e
táámá dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā ní
nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ, ndíí nguɛɛ dínngueé
nī ye^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ chi ye^{n}'e taamá yā.
4 Ndíí nguɛ́ɛ́ canee chi caa^{n}'má^{n} nī
dendu'ū chí cuuvi 'cuinaá^{n} nī, ndíí
nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} nī nduudu tonto o
nduudu chi nguɛ́ɛ́ n'daacā, caati
nducué^{n}'ē chuū ní nguɛ́ɛ́ n'daacā
ye^{n}'é nī. Naati ndís'tiī ní canee
chi caa^{n}'má^{n} nī Ndyuūs 'tíícā:
Gracias n'diī Ndyuūs. 5 Ní ndís'tiī
'āā deenú nī chi sa^{n}'ā chi ca^{n}'a sá
ndúúcū n'daataá chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
sa o n'daataá chi ca^{n}'a tá ndúúcū
sa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ta, o 'ii^{n}'yā^{n}
chi dii^{n} dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
o 'ii^{n}'yā^{n} chí dínngueé yā ye^{n}'ē chi
vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē taama yā ti tanducué^{n}'ē
chuū ní tan'dúúcā chi i'téénu yā
santos ídolos. Nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ parte ye^{n}'é yā
naachi Cristo ndúúcū Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā. 6 Nguɛ́ɛ́ ca'á nī lugar
chi caa^{n}'ma^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi cannche'éí
yā ndís'tiī ndúúcū nduudu chi
tonta ti nga^{n}'á yā chi cuuvi dií^{n} nī
nducué^{n}'ē chi nguɛɛ n'daacā. Caati
cáávā nducué^{n}'ē chuū ní Ndyuūs
dií^{n} yā diituu cá castigar 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}

chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} yā nduudu
ye^{n}'e Ndyuūs. 7 Ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́
nduuvidaamá nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī mar 'áámá chi dií^{n}
yā.
8 Ndís'tiī ní tiempo chi 'āā chó'ōo
ch'ɛɛtinée nī ndúúcū yáá^{n}n'guiinūu^{n}
na maāi^{n}, naati maa^{n} ní chi ndís'tiī
ní ye^{n}'ē Señor Jesucristo, ndís'tiī
canée nī na chidɛɛvɛ ye^{n}'e Señor
mii^{n}. Ní maa^{n} ní cuɛɛti chiicá nī
na chidɛɛvɛ mii^{n} tan'dúúcā chi
ndís'tiī ní daiyá Ndyuūs ndís'tiī.
9 Ní chuū 'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā taachi
snée yā chidɛɛvɛ ye^{n}'é Ndyuūs.
Tanducué^{n}'ē chi n'daacā ndúúcū
tanducué^{n}'ē chí cuaacu dií^{n} yā. Ní
ch'i^{n}'í yā na vida ye^{n}'e maá^{n} yā
chi n'daacá yā. Chuū ní tan'dúúcā
n'gui'i ye^{n}'e yá^{n}'á ti n'gui'i ye^{n}'ē
chídɛɛvɛ mii^{n} ní 'tíícā. 10 Ní caanú
nī dií^{n} nī ca'cueé^{n} nī nducué^{n}'ē chi
Ndyuūs ne^{n}'é yā chi dií^{n} nī. 11 Ní
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī mar 'áámá chi
nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
chiicá yā na maāi^{n} naati caa^{n}'má^{n}
nī 'ii^{n}'yā^{n} chi chiicá yā na maāi^{n}
chɛ́ɛ́ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi dií^{n} yā
nanáá^{n} Dendyuūs. 12 S'uuú^{n} cuuvi
'cuinaa^{n} yú nduuti chi caa^{n}'ma^{n} yú
ye^{n}'e dendu'ū nuu^{n}ndi ch'ɛɛtɛ chi
'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā taachi din'dé'ei yā.
13 Ní taachi nga^{n}'á nī 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ye^{n}'e tanducué^{n}'ē chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
chí dií^{n} yā tuu'mi ní canéé na
chidɛɛvɛ. Ní Ndyuūs ch'i^{n}'í yā 'ii^{n}'yā^{n}
nducué^{n}'ē tan'dúúcā chi dií^{n} yā,
ti 'āā ntɛ́ɛ́ canúú^{n} n'de'ei. 14 Canéé
nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs. Cáávā
chuū ní Ndyuūs nga^{n}'a yā 'tíícā :

Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} chi ch'iī;
nadacuée^{n} nī ye^{n}'e nguaa^{n}
tiná^{n}'ā, ní 'íícú Cristo chí
chidɛɛvɛ ní tée yā chidɛɛvɛ
ndís'tiī.

15 Cáávā chuū ndís'tiī ní
nadacadíínuu^{n} n'daacá nī ye^{n}'e chi
dií^{n} nī. Nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī tan'duucā
chi ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} zonzo ndís'tiī
naati dií^{n} nī tan'duucā chi ndís'tiī
'ii^{n}'yā^{n} deenu ndís'tiī. 16 Ní dií^{n} nī
aprovechar tiempo chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī
chi din'daacá nī caati tiempo 'cūū
'ii^{n}'yā^{n} dií^{n} yā dendu'ū chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. 17 Nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī tan'dúúcā
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ tuumicadíínuu^{n} yā
ti zonzo yā naati dii^{n}núú yii^{n}nu^{n}
nī maa^{n} níícú tuumicádíínuu^{n} nī
chɛɛ chi Ndyuūs ne^{n}'é yā chi dií^{n} nī.
18 Nguɛ́ɛ́ cuuvi cuu'ví nī ti diii^{n} chí
cuuvi ndái nī, naati itée nī lugar chi
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs cuuví
cūnee nduucú nī. 19 Ní ndeé nī
'áámá nī ndúúcū taama nī ndúúcū
salmos, ndúúcū himnos, ndúúcū
canciones chi nga^{n}'a ye^{n}'é Ndyuūs.
Ní ngiitá nī ní diné^{n}'e nī Señor
Jesucristo ye^{n}'ē yú ndúúcū núú^{n}má^{n}
staava ye^{n}'é nī. 20 Ní cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
nca'á nī gracias Ndyuūs Chiida yú
ndúúcū chi dúúchí Señor Jesucristo
ye^{n}'ē yú caava nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́.

Ye^{n}'e vida ye^{n}'e familia s'ee^{n} chi ye^{n}'e Jesucristo

21 Nguɛ́ɛ́ dich'ɛɛtɛ́ nī maá^{n} nī.
Diné^{n}'e nī vi'ī 'áámá nī ndúúcū
taama nī caati 'āā dií^{n} nī respetar
Ndyuūs.
22 Ní ndís'tiī tá^{n}'ā chi ch'iindivaacu
canee chi 'caandiveé^{n} nī ye^{n}'e isa^{n}'ā
ye^{n}'é nī tan'dúúcā chí ch'iindiveé^{n}
nī nduudu ye^{n}'é Ndyuūs ti isa^{n}'ā
ye^{n}'é nī tan'duucā 'iiví nī, 'tíícā sa.
23 Caati isa^{n}'ā ye^{n}'é nī ní tan'dúúcā
tiīi^{n} ye^{n}'e familia, 'tíícā sa. 'Tiicá

ntúū^n tan'dúúcā Cristo ní tiīi^n
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā 'yā, Cristo
ntúū^n 'ii^n'yā^n chi nadanguá^n'ai yā
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā 'yā.
Ní nducyáácá 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā
Cristo, 'ii^n'yā^n s'ee^n tan'duucā cuerpo
ye^n'e Cristo, 'tiicá yā. 24 Ní tan'duucā
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Cristo canee
yā maa^n poder ye^n'e Cristo 'tiicá
ntúū^n tá^n'ā canee tá maa^n poder
ye^n'e isa^n'ā ye^n'e tá ní canee chi
'caandivee^n tá ye^n'ē sa.
25 Ní ndís'tiī chi isa^n'ā chí
ch'iindivaacu canee chi ne^n'é nī
n'daataá ye^n'é nī tan'duucā Cristo
ne^n'é yā 'ii^n'yā^n ye^n'e yaacu ye^n'é yā.
Ní Cristo nca'a maá^n yā vida ye^n'e
maá^n yā ní ch'īi yā cáávā 'ii^n'yā^n
chi ye^n'é yā. 26 Ní 'tíícā ch'iī Cristo
caati s'uuú^n cuuvi 'ii^n'yā^n ye^n'é yā
s'uuú^n caavā ntii^{n}nyu^n chi dií^n yā.
Ní Cristo didɛɛvɛ́ yā 'ii^n'yā^n cucáávā
nuū^{n}nī^n ní cucáávā nduudu ye^n'é
yā. 27 Ní Cristo candɛ́ɛ yā 'ii^n'yā^n
chí ye^n'é yā nanáá^n Ndyuūs. Ní
'ii^n'yā^n s'ee^n ní ngii n'gai ní dɛɛvɛ
yā. Ní nguɛ́ɛ́ falta ye^n'é yā, ndíí
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá nuu^{n}ndi ye^n'é
yā, ndíí nguɛ́ɛ́ 'áámá dendu'ū chi
nguɛ́ɛ́ cuaacu na vida ye^n'é yā, ndíí
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá dendu'ū chi
'túúcā. Ní 'ii^n'yā^n chi ye^n'é yā ní
núú^{n}má^n yā ní ye^n'é Cristo. Ní nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ mar 'áámá chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
ye^n'é 'ii^n'yā^n s'ee^n. 28 Ní isa^n'ā chí
ch'iindivaacú canéé chí diné^n'e
sa n'daataá ye^n'ē sa tan'dúúcā chi
ne^n'e sa maa^n sa cuerpo ye^n'e sa,
'tíícā n'daataá ye^n'ē sa. Ní sa^n'a chi
diné^n'e sa n'daataá yé^n'ē sa ne^n'e
maa^n sa sa^n'ā. 29 Nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar
'áámá 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ne^n'é maá^n
yā cuerpo ye^n'é yā, naati nga'a
maá^n yā chii^n chi n'daacā chi cuuvi
ye^n'é yā. Ní maá^n yā dií^n yā cuidar
cuerpo ye^n'e maá^n yā. 'Tiicá ntúū^n
Cristo diné^n'e yā ní dií^n yā cuidar
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā 'yā.
30 'Tíícā dií^n Cristo ti 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
ye^n'é yā ní tan'dúúcā cuerpo ye^n'é
yā 'tíícā 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní s'uuú^n ní
tan'dúúcā 'áámá parte ye^n'e cuerpo
ye^n'e Cristo 'tíícā s'uuú^n. 31 Ní 'tiicá
ntúū^n sa^n'ā i'nee^n sa chɛɛcu sa
ndúúcū chiida sa ní nduuvidaama
sa ndúúcū n'daataá ye^n'ē sa ní nduu
'uuví yā nduuvidaamá yā ní dií^n yā
tan'dúúcā chi 'áámá cuerpo nūu^n.
32 Chuū ní 'áámá vaadī cuaacu na
libro ye^n'é Ndyuūs, ní nga^n'á ngií
ndís'tiī ye^n'e chuū. Nduudu mii^n
nga^n'ā ye^n'e Cristo ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi i'téénu yā Cristo ní ye^n'é yā
'ii^n'yā^n s'ee^n. 33 Maa^n ní ne^n'é caa^n'má^n
ca'áámá cā'aama ndís'tiī chi sa^n'ā
chí 'níínívaacu, canee chi ne^n'e
nī n'daataá ye^n'e nī tan'dúúcā chi
ne^n'é nī maá^n nī. Ní ndís'tiī n'daataá
canéé chi diné^n'e nī isa^n'ā ye^n'é nī ni
'caandiveé^n nī ye^n'e sa.

6 Ndís'tiī da'caīyá chi i'téénu nī
Cristo, canee chi 'caandiveé^n
nī ye^n'e chiidá nī caati chuū chí
cosa chí n'daacā chí dií^n nī. 2 Ní
mandamiento ye^n'e Ndyuūs chi
vmnáá^n vmnaa^n chi Ndyuūs teé yā
compromiso ye^n'ē ní chuū: Cu'téénu
nī chiidá nī ndúúcū chɛɛcú nī, 3 ní
'iicu nduuti chi dií^n nī 'tíícā cuuvi
yeenú nī níícú cuneé nī na i^n'yee^{n}dí
'cūū n'deee n'dáí nduuyu.
4 Ní ndís'tiī sa^n'ā chi vɛ́ɛ́ daiyá
nī, nguɛ́ɛ́ dií^n nī chi nduuvi taa^n
daiyá nī naati di'cuiitá nī daiya nī
ní yaa'ví nī daiya nī taachi nguɛ́ɛ́
din'daacáā ní ca'cuée^n nī daiyá nī

ye^n'e Señor Jesucristo caati cuuvi
cu'téénu yā ye^n'é yā.
5 Ní ndís'tiī 'ii^n'yā^n chi dii^n ntii^{n}nyu^n
ndúúcū 'iiví nī, 'caandiveé^n nī ye^n'e 'iiví
nī chi vέέ na i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní dií^n nī
respetar 'iiví nī ní 'va'á nī ye^n'e yā. Ní dií^n
nī ntii^{n}nyu^n ye^n'e yā ndúúcū núú^{n}má^n
staava ye^n'e nī. Ní dií^n nī nducué^n'ē
ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā tan'duucā chí dií^n nī
caavā Cristo. **6** Ní dií^n nī n'dai ntii^{n}nyu^n
ye^n'é yā nguέέ dámááa^n taachi 'iiví nī
inaá^n yā ndís'tiī caati n'daacā caneé nī
ndúúcu yā. Naati dií^n nī ntii^{n}nyu^n ye^n'é
yā tan'dúúcā chi ntii^{n}nyu^n ye^n'e Cristo
chi dií^n nī ní ndúúcū núú^{n}má^n staava
ye^n'é nī. Chuū ní chii^n chi Ndyuūs ne^n'é
yā chi dií^n nī. **7** Ní diné^n'e nī din'daacá nī
ntii^{n}nyu^n ye^n'e yā tan'dúúcā chi ntii^{n}nyu^n
ye^n'e Señor Jesucristo chi dií^n nī, nguέέ
tan'dúúcā chi ntii^{n}nyu^n ye^n'e 'ii^n'yā^n
ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū. **8** Ní nducyáácá nī
ní déénu nī nduuti chi 'ii^n'yā^n chi dií^n
ntii^{n}nyu^n caadi 'iiyu o nduuti chi 'ii^n'yā^n
libre yā nducyáácá yā cuta'á yā ye^n'e
Señor Jesucristo chi 'iivi yú chíí^n chí tée
yā 'ii^n'yā^n caavā ntii^{n}nyu^n n'daacā chi
dií^n yā.
9 Ní ndís'tiī chi 'iiví ye^n'e 'ii^n'yā^n, 'tiicá
ntúū^n din'daacá nī ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
dichíí'vε̄ ndís'tiī. Nguέέ caa^n'má^n nī chi
ca^n'á nī 'cue^n'é nī 'ii^n'yā^n chi dichíí'vε̄
ndís'tiī. N'gaacu nī chi ndís'tiī ndúúcū
'ii^n'yā^n chi dichíí'vε̄ ndís'tiī ní snée nī
na poder ye^n'e 'iivú Señor Jesucristo
chi canéé na va'ai chεεti nguuvi. Ní 'āā
daamá nūu^n nducyáácá 'ii^n'yā^n nanáá^n
Señor Jesucristo ye^n'ē yú.

Armas ye^n'e Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs cááva 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Ndyuūs

10 Maa^n ní ndís'tiī hermanos
ye^n'é dií^n nī chi ditiinú 'cuεεtinée
nī nanáá^n Señor Jesucristo ye^n'e
yú ndúúcū nducué^n'ē poder chi
vέέ ye^n'é Cristo. **11** Ní cuuví dií^n nī
defender maá^n nī ndúúcū nducué^n'ē
armadura chi tan'dúúcā armadura
catecai soldados chi Ndyuūs dátee
yā s'uuú^n chi ye^n'e Cristo. Ní 'íícú
cuuvi cuchεέ nī ye^n'e nducué^n'ē
dendu'ū chi dii^n yáá^{n}n'guiinūu^n
taachi ngínnche'ei sa ndís'tiī.
12 Nguέέ 'cuu^n'ma^n yú contra 'ii^n'yā^n
chi nguέέ n'daacā naati 'cuu^n'ma^n yú
ní contra fuerzas ye^n'e espíritus chi
nguέέ n'daacā chi canéé na 'yúúné
ndúúcū espíritus chi 'ii^{n}ntyé^n'ē ye^n'é
taná^n'ā espíritus chi ca'a orden ye^n'e
espíritus chi nguέέ n'dai ndúúcū
nducué^n'ē ye^n'e í^n'yee^{n}dī chi canéé
na maaí^n chi ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n.
13 Cáávā chuū tan'dúúcā 'áámá
soldado cuta'a sa catecai ye^n'e
soldado ní maa^n ní cuta'á nī
nducué^n'ē armadura chi tan'dúúcā
catecai nī chi Ndyuūs dátee yā
ndís'tiī. Ní 'íícú cuuvi cuchεέ nī
contra enemigo nguuvi taachi ndaa
nanáa^n nī nducué^n'e dendu'ū chi
nguεε n'daacā. Ní taachi chichεε nī
ye^n'e nducué^n'ē chi nguέέ n'daacā
ndíí chí 'cuiīnū, tuu'mi ní cuuvi
'cuεεtinéé diitú nī ndúúcū chi
i'téénu nī. **14** Ní canéé diitú nī
ndúúcū armadura ye^n'é Ndyuūs.
Cáávā caandaá 'tiicá ntúū^n ndís'tiī
cuta'á nī cinturón ní chiichi cunéé
cinturón ye^n'é nī chi armadura
ye^n'e Ndyuūs chi vaadī cuaacu. Ní
vέέ fuerzas ye^n'é nī. Ní dii^n n'daacá
nī caati canéé diitú nī. 'Tiicá ntúū^n
ndís'tiī cuta'á nī chaleco cūū ye^n'e
Ndyuūs chí vaadī cuaacu. Ní canéé
chi dií^n nī nducué^n'ē chi n'daacā
caati cuuvi dií^n nī proteger pecho

maá^{n} nī ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi nguɛɛ
n'daacā chí dardos ye^{n}'e enemigo.
15 'Tiicá ntúū^{n} ndís'tiī snúú^{n} ca'a nī
zapatos chi ye^{n}'é Ndyuūs chí ye^{n}'ē
vaadī 'diií^{n}. Ní 'cuɛɛtinéé listo nī chi
caa^{n}'ma^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} nduudu cuaacu
ye^{n}'e Jesucristo ní 'íícú cuuvi cunéé
vaadī 'diīi^{n} ye^{n}'é yā. 16 'Tiicá ntúū^{n}
ndís'tiī sta'á nī escudo ye^{n}'é Ndyuūs
chi vaadī i'teenu. Ní 'íícú díítú
caneé nī ndúúcū chi i'téénu nī. Ní
dií^{n} nī protejer maá^{n} nī ye^{n}'e dardos
chí ngiichi ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}. Ní
yáá^{n}n'guiinūu^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi cuchɛ́ɛ́
sá ye^{n}'e ndís'tiī ndúúcū cosas ye^{n}'e
sa chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 17 'Tiicá ntúū^{n}
ndís'tiī sta'á nī cachucha cūū ye^{n}'e
Ndyuūs chí vaadī ngua^{n}'ai ye^{n}'é nī
chi dii^{n} proteger tií^{n} nī. Ní n'gáácú
nī chi Jesucristo nadanguá^{n}'ai yā
ndís'tiī ní itée yā fuerzas ndís'tiī
chi nguɛ́ɛ́ 'va'á nī ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'uuvī
vaanicádiinuu^{n} ye^{n}'é nī. 'Tiicá ntúū^{n}
ndís'tiī sta'á nī espada ye^{n}'e Ndyuūs
chi Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. Ní
Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs ndúúcū
Nduudu Cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs inneé
yā ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} nī
nduudu ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} naati
yáá^{n}n'guiinūu^{n} ca^{n}'a sa caanu
sa ye^{n}'é nī. 18 Ní cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē
chuū. Ní cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} di'cuiitú
nī Ndyuūs cucáávā Espíritu N'dai
ye^{n}'é yā, ní ngiicá nī caati cuuvi
cuta'á nī ye^{n}'ē poder ye^{n}'e Ndyuūs.
Ní 'íícú cuuvi dií^{n} nī nducué^{n}'ē
chuū. Ní canee listo nī. Ní nguɛ́ɛ́
cuuvi cúúnu nī. Ní caa^{n}'ma^{n}ngua'á
nī caavā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Ndyuūs. 19 Ní ca^{n}'angua'á
nī caavā 'úú dendu'ū ti Ndyuūs
tée yā nduudu ye^{n}'é yā 'úú taachi
nga^{n}'á nduudu cuaacu ye^{n}'é yā. Ní
'íícú 'úú cuuvi caa^{n}'má^{n} nduudu mii^{n}
ndúúcū valor caati 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi
déénu yā nduudu chí nga^{n}'á táácā
chi cuuvi nanguá^{n}'ai 'ii^{n}'yā^{n}, nduudu
chi canéé n'de'ei cuáá^{n} vmnaa^{n}.
20 Ndyuūs ye^{n}'e yú ní dichó'o yā 'úú
tan'dúúcā chi 'úú embajador ye^{n}'é yā
'úú chi 'úú caa^{n}'má^{n} nduudu cuaacu
ye^{n}'é yā. Ní cááva chuū ní 'úú ní
preso 'úú ní maa^{n} canuú^{n} vácūū.
Ní ndís'tiī ní ca^{n}'angua'á nī caavā
'úú chi 'úú cuuvi caa^{n}'má^{n} nduudu
cuaacu mii^{n} ndúúcū valor tan'dúúcā
chi 'úú canéé chí caa^{n}'má^{n}.

Saludos ye^{n}'e Pablo naachi ch'iīnū carta 'cuū

21 Hermano Tíquico, chi ne^{n}'e
nducyaaca s'uuú^{n}, ní n'daacā dii^{n}
sa ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Señor Jesucristo
nduucú. Ní sa^{n}'ā mii^{n} caa^{n}'ma^{n} sa
ndúúcū ndís'tiī ye^{n}'e 'úú ní ye^{n}'ē
chi 'úú idií^{n}. 22 Cáávā chuū dicho'ó
hermano Tíquico nanáá^{n} ndís'tiī ti
caa^{n}'ma^{n} sa táácā snéé 'nū ní 'iicu
dii^{n} sa chi diituu 'cuɛɛtinée^{n} nī na
staava ye^{n}'é nī.
23 Maa^{n} ní 'úú ne^{n}'é chi Ndyuūs
Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo
ye^{n}'e yú ca'á yā nducyaaca
hermanos ye^{n}'é vaadī 'diií^{n} na
staava ye^{n}'é yā. Ní ne^{n}'é chi Ndyuūs
dií^{n} yā chi ndís'tiī cu'téénu cá nī
Ndyuūs, ní dine^{n}'e cá nī nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}. 24 Ní ne^{n}'é chi Ndyuūs ca'á
yā vaadī n'dai ye^{n}'é yā nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi cuaacu níí^{n}nyú^{n} ne^{n}'é yā
Señor Jesucristo ye^{n}'e yú. Ní 'áámá
ne^{n}'é yā, ní nguɛ́ɛ́ ñ'daá^{n} yā. 'Tiicā
cuuvi.

CARTA YE^{n}'E 'II^{n}'YĀ^{n} YE^{n}'E YÁĀ^{n} FILIPOS

Taachi Pablo canúu^{n} yā vácūū idingúu^{n} yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Filipos, 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Jesucristo

1 'Úú Pablo ndúúcū Timoteo
ní nús'uu ní dichíí'vɛ 'nū
Jesucristo. Maa^{n} ní idinguú^{n} 'nū
carta 'cūū ye^{n}'ē nducyáácá
hermanos chi i'téénu yā Jesucristo
ndúúcū obispos chi sa^{n}'ā ndíí tiīi^{n}
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Jesucristo
ndúúcū diáconos chi nginneé yā
obispos, nducyaaca yā chi snee
yā na yáā^{n} Filipos. 2 Ne^{n}'é 'nū chí
Ndyuūs Chiida yú ndúúcū Señor
Jesucristo ye^{n}'e yú tée yā ndís'tiī
ye^{n}'e vaadī n'dai taavi ye^{n}'é yā ní
'cuɛɛtinée nī ndúúcū vaadī 'diií^{n}
ye^{n}'é Ndyuūs.

Pablo nga^{n}'angua'á yā cáávā 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Jesucristo

3 'Úú nca'á gracias Ndyuūs ye^{n}'ē
yú ca'áámá ca'áámá vuelta taachi
n'gaacú ye^{n}'e ndís'tiī. 4 Ní taachi
ca^{n}'anguā'á, nducué^{n}'ē tiempo
ca^{n}'anguā'á ye^{n}'e nducyaaca ndís'tiī
ndúúcū vaadī yeenú. 5 Caati
ndís'tiī ní nduucú ní dáámá dii^{n} yú
ntii^{n}nyu^{n} ti inneé nī 'úú chi 'úú
candɛɛ́ nduudu ye^{n}'e evangelio
chí nduudu ngai ye^{n}'e Cristo, ndii
nguuvi chi i'téénu nī Jesucristo ndíí
maa^{n}. 6 Ní deenú chi seguro canee
chii^{n} chi ye^{n}'e Ndyuūs ti Ndyuūs
chi tuca'á yā dii^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}
n'daacā n'dai na vida ye^{n}'e ndís'tiī
ní idií^{n} yā chi ndís'tiī 'cuɛɛtinée
nī dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} chi n'daacā
nguuvi nguuvi ndíí nguuvi chí ndaa
Jesucristo taama vmné^{n}'ēe. 7 Ní
'tíícā chi n'dai chi 'úú nacádiinúú^{n}
chuū ye^{n}'ē nducyaaca ndís'tiī caati
ne^{n}'é taavi ndís'tiī. Ní nducyaaca
ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ parte ye^{n}'é nī nduucú
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi n'dai taavi chi
Ndyuūs itée yā s'uuú^{n}. Ní ndís'tiī
nginneé nī 'úú 'áárá chí canuú^{n}
vácūū o 'áárá chi caneé nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'ē 'úú ní nga^{n}'á
nduudu cuaacu ye^{n}'ē nduudu ngai
ye^{n}'é Cristo chi cuaacu chi 'tíícā.
8 Ní Ndyuūs ye^{n}'e yú ní deenú yā
chí 'úú ne^{n}'é ndís'tiī tan'dúúcā chi
Cristo ne^{n}'é yā s'uuú^{n}. 9 Ní 'úú ngiicá
Ndyuūs chi ndís'tiī cuuvi diné^{n}'e
ca nī nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. Ní cuuvi
deenu cá nī ye^{n}'ē nduudu cuaacu
ní cuuvi nadacadíínuu^{n} n'daāca nī
ye^{n}'ē nducué^{n}'ē chi cuaacu. 10 Caati
cuuví ndɛɛvɛ nī nducué^{n}'ē tiempo

chέέ chí n'daacā taavi ca. Ní 'tíícā
cuuvi 'cuεεtinée nī n'daacā n'dai.
Ní taachi ndaa Jesucristo taama
vmné^{n}'ēe nguέέ vέέ mar 'áámá
nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī. 11 Ní ne^{n}'é chi
Jesucristo ndaacá yā ndís'tiī chi
'cuεεtinéé n'daacá nī cucáávā poder
ye^{n}'e Cristo ní dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
evangelio chí nduudu ngai ye^{n}'e
Cristo. Ní 'íícú nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
cuuvi caa^{n}'má^{n} yā chi ch'εεtε taavi
Ndyuūs. Ní dií^{n} yā honrar Ndyuūs.

Cáávā 'úú vida ye^{n}'é ní Cristo

12 Maa^{n} ní ndís'tiī hermanos
ye^{n}'é, ne^{n}'é chi cadíínuu^{n} nī chi
tanducué^{n}'ē chi ch'eenú chiī ní diií^{n}
chi 'yaa^{n} ca 'ii^{n}'yā^{n} ngíí n'giindiveé^{n}
yā nduudu cuaacu chí ngai ye^{n}'e
Cristo. 13 'Tíícā chiī chi taanduvέέ
soldados chi díí^{n} ntii^{n}nyu^{n} na
palacio ye^{n}'e César ndúúcū
taanduvέέ 'ii^{n}'yā^{n}, nducyaaca yā
deenu yā chi 'úú caneé preso na
vácūū cucáávā chi dií^{n} ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'e Cristo. 14 Ní nééné 'yaa^{n}
hermanos chi i'téénu yā Señor
Jesucristo taachi cadíínuu^{n} yā chi
caneé vácūū nguέέ di'va'á yā naati
ne^{n}'é yā caa^{n}'ma^{n} cá yā nduudu ngai
chi nduudu cuaacu ye^{n}'e Ndyuūs
ndúúcū confianza nanáá^{n} Cristo
mii^{n}.
15 Cuaacu chi ná^{n}'a yā ní nga^{n}'a
yā nduudu ngai ye^{n}'e Cristo cáávā
chi dingueeé yā ye^{n}'é ní cáávā
chi ne^{n}'e yā 'caa'va yā nduucú. Ní
taná^{n}'a yā ní nga^{n}'á yā nduudu ngai
mii^{n} ti cuaacu chi ne^{n}'é yā dií^{n} yā
ní ne^{n}'é yā cunnee yā 'úú. 16 Naati
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} vmnaa^{n} nguεε nga^{n}'a yā
nduudu ngai ye^{n}'e Cristo ndúúcū
nuu^{n}ma^{n} staava ye^{n}'é yā naati dií^{n}
yā chi 'ii^{n}'yā^{n} ca^{n}'a yā ndúúcu yā.
Dí^{n} yā ti ne^{n}'é yā chi 'úú ní ngueeé
ye^{n}'é yā. Ní cadíínuu^{n} yā chi dií^{n} yā
chi 'úú n'geenú ngii ca taachi canuú^{n}
vácūū. 17 Ní 'ii^{n}'yā^{n} cuayiivi ní
nga^{n}'á yā nduudu ngai mii^{n} ti ne^{n}'é
yā 'úú. Ní deenú yā chi Ndyuūs
tee yā 'úú ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é yā chi
nga^{n}'á nanáá^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'ē táácā chi
dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs ní nga^{n}'á
nduudu cuaacu ye^{n}'e evangelio chí
nduudu ngai ye^{n}'e Cristo. 18 Naati
¿dε'ē ituneé^{n}? 'Āā 'tuucá nūu^{n} nduuti
chi 'ii^{n}'yā^{n} caa^{n}'má^{n} yā nduudu ngai
mii^{n} ndúúcū nuu^{n}má^{n} staava ye^{n}'é
yā o cáávā chi nguέέ ne^{n}'é yā 'úú,
nducyaacá yā nga^{n}'a yā nduudu
ngai ye^{n}'e Cristo. Ní cáávā chuū 'úú
ní yeenú, ní yeenú taavi cá.
19 Caati deenú chi ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chi chó'ōo ye^{n}'é, n'daacā cuuvi ye^{n}'é
caati ndís'tiī ní nga^{n}'angua'á nī
cáávā 'úú. Ní Jesucristo nginneé yā
'úú cucáávā Espíritu ye^{n}'é yā. 20 Ní
maa^{n} chuū chi ne^{n}'é chi dicuaacu
chi cuuvi dií^{n}. Nguέέ 'cuinaá^{n} ye^{n}'ē
mar 'áámá naa^{n} naati nga^{n}'á nduudu
ngai ye^{n}'e Cristo cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
ndúúcū nducué^{n}'ē confianza
tan'dúúcā chi dií^{n} maa^{n}, 'tiicá ntúū^{n}
cuuvi dií^{n} cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Ní 'íícú
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi n'diichi cá yā Cristo
chi ch'εεtε ca yā cucáávā 'úú, 'áárá
chí 'úú cunduūchí o 'áárá chí 'úú 'āā
n'dií. 21 Ní cucaavā 'úú, vida ye^{n}'é
ní Cristo níícú nduuti chí 'cuūví 'āā
dií^{n} ganar caati 'úú caneé ndúúcū
Cristo. 22 Ní nduuti chi candií ca
cuneé ca na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū
cuerpo ye^{n}'é, tuu'mi ní cuuvi dií^{n}
ca ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Señor Jesucristo
ye^{n}'ē yú. Ní candεέ nduudu ye^{n}'e yā
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} níícú 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi

cu'téénu yā Ndyuūs. Maa^{n} ní nguέέ
deenú dε'ε̄ chi n'daacā ca chi ndεενέ
cáávā 'úú 23 caati 'úú canuú^{n} nguaa^{n}
nduu 'uuví vaanicadíínūu^{n}. Ní ne^{n}'é
chí 'cuūví níícú ca^{n}'á cunēe ndúúcū
Cristo caati deenú chi neené
n'daacā caavā 'úú. 24 Naati cáávā
ndís'tiī ní n'daacā ca chi 'úú cuneé
ca na cuerpo ye^{n}'é 'tεε 'tέέ ndúúcū
ndís'tiī. 25 Seguro caneé maa^{n}
ye^{n}'e chuū. Ní deenú ti 'úú cuneé
ca 'tεε 'tέέ ndúúcū ndís'tiī caati
ndís'tiī cuuvi 'cuεεtinée nī n'daacā
ca ní yeenu taaví nī caati i'téénu
nī Ndyuūs. 26 'Túúcā cuneé 'tεε
'tέέ ndúúcū ndís'tiī ní taachi ndaá
nanáá^{n} ndís'tiī tuu'mi ní ndís'tiī
cuuvi yeenu cá nī nduucú ti s'uuú^{n}
ní ye^{n}'e Cristo s'uuú^{n}.
27 Di'cuiitú ndís'tiī chi dámaā^{n} dii^{n}
núú yii^{n}nu^{n} nī chi 'cuεεtinéé n'daacá
nī taanduvέέ chi n'daacā tan'dúúcā
chi nga^{n}'a nduudu n'dai ye^{n}'e Cristo.
Nííců ndúútī chi ndaá n'diichí
ndís'tiī o ndúútī chi caneé ya^{n}'ai
ye^{n}'é ndís'tiī ne^{n}'é 'caandiveé^{n} ye^{n}'é
ndís'tiī. Ne^{n}'é chí 'ii^{n}'yā^{n} cuuví yaa'ví
yā 'úú ye^{n}'é ndís'tiī chi ndís'tiī ní
n'daacā sneé nī. Ní nduuvidaamá nī
ndúúcū 'áámá espíritu nūu^{n} ndúúcū
'áámá vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'é nī. Ní
'áámá dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs
ní nga^{n}'á nī nduudu ngai ye^{n}'e
Cristo chi evangelio caati 'ii^{n}'yā^{n}
cuuvi cu'téénu yā Cristo. 28 Ne^{n}'é
'caandiveé^{n} ye^{n}'é nī chi nguέέ di'va'á
nī mar 'áámá ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi contra
ye^{n}'e nī. Caati chuū ní 'áámá seña
ye^{n}'é yā chi nguέέ i'téénu yā Cristo
ní ca^{n}'á yā infierno. Naati chuū ní
'áámá seña ye^{n}'é nī chi ndís'tiī ní
cuuví ningua^{n}'áí nī ye^{n}'e infierno
caati chuū ní ye^{n}'é Ndyuūs. 29 Ní
Ndyuūs dií^{n} yā 'áámá favor ndúúcū
ndís'tiī caati nguέέ dámaā^{n} chi
cu'téénu nī Cristo naati canéé chi
'cueenú nī cuuvi caavā chi i'téénu nī
Cristo. 30 Ní ndís'tiī ndúúcū 'úú 'āā
daamá nūu^{n} snée yú chí n'geenu yú
ngii cucáávā chi nga^{n}'a yú nduudu
cuaacu ye^{n}'é Cristo. Ndís'tiī 'āā
n'diichí nī cuáá^{n} vmnaa^{n} tan'dúúcā
chí dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ní ch'eenú chii.
Ní maa^{n} ní n'giindivéé^{n} ntúu^{n} nī
tan'dúúcā chi dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ní
tan'dúúca chi n'geenú ngii.

Cristo ní ndiicúú^{n} yā ní cuayiivi chich'εεtέ yā

2 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, nduuti
chi Cristo dií^{n} yā animar
ndís'tiī ní nduuti chi Cristo tee yā
'viich'εεtíínūu^{n} ndís'tiī ti ne^{n}'é yā
ndís'tiī ní nduuti chi Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs canée yā ndúúcū
ndís'tiī ní nduuti chi ne^{n}'é nī
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ní ya'ai 'íínú nī
'ii^{n}'yā^{n} tuu'mi ní 'tíícā dií^{n} nī. 2 Dií^{n}
nī chi cuuvi yeenú taavi cá caati
snée nī 'túúcā. N'dáácā 'cuεεtinée nī
ndúúcū 'aama vaadī cadíínuu^{n} ye^{n}'é
nī. Ní ne^{n}'é nī dáámá nūu^{n} 'aama nī
ndúúcū taama nī tan'dúúcā Cristo
ne^{n}'é yā s'uuú^{n}. Ní 'tiicá ntúū^{n} ne^{n}'é
nī vi'ī 'aama nī ndúúcū taama nī.
Ní nduuvidaamá nī ndúúcū 'áámá
espíritu ye^{n}'é nī ndúúcū 'áámá
staava ye^{n}'é nī. 3 Ní nguέέ dií^{n} nī
dendu'ū chi ne^{n}'e maá^{n} nī o caavā
chi ne^{n}'é nī ch'εετε maá^{n} nī caati
ndiicúú^{n} 'cuεεtinée nī. Maa^{n} ní
ca'áámá ca'aamá nī canéé chí
nadacadíínuu^{n} nī ye^{n}'e hermanos
ye^{n}'é nī chi nééné n'dai ca hermanos
ye^{n}'é nī nguέέ ti maá^{n} nī. 4 Ní mar
'áámá nī nguέέ n'nuú^{n} nī dendu'ū chi

cuuví ye^{n}'ē maá^{n} nī caati n'nuú^{n} nī
ntúu^{n} dendu'u chi n'daacā chi cuuvi
ye^{n}'e taná^{n}'ā hermanos ye^{n}'é nī.
5 Ní nguaa^{n} ndís'tiī ní tan'dúúcā
chi Cristo nadacadííínuu^{n} yā ye^{n}'ē
maá^{n} ya 'tiicá ntúū^{n} ndís'tiī canee
chi nadacadíínuu^{n} nī ye^{n}'e maa^{n}
nī. 6 Ní n'dáá rá chí Cristo mii^{n}
ti Ndyuūs 'yā, Cristo nguέέ 'āā
fuerza dií^{n} yā chi cuuvi daamá yā
ndúúcū Ndyuūs Chiidá yā. 7 Naati
Cristo s'nee^{n} yā chi ch'εεtε ye^{n}'é
yā tanducué^{n}'e chi canéé na va'ai
chεεti nguuvi. Ní tan'dúúcā s'uūú^{n}
'tiicá yā. Ní tan'dúúcā 'áámá sa^{n}'ā
chi dichíí'vē 'ii^{n}'yā^{n}, 'tiicā núú^{n}
yā. Ní ch'iindiyáa^{n} yā tan'dúúcā
'áámá sa^{n}'a ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 8 Ní
taachi caneé yā tan'dúúcā sa^{n}'a na
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndiicúú^{n} n'dai dií^{n} yā
ní ch'iindiveé^{n} yā taanduvέε chi
nga^{n}'ā Chiidá yā chi canéé na va'ai
chεεti nguuvi. 'Áárá chí ch'īi yā na
cruz, ch'iindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'e
Chiidá yā ní ca'á yā lugar 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi 'caa^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}. 9 Ní
cáávā chi dii^{n} Jesús, Ndyuūs dií^{n}
yā chi Jesús ní ch'εεtε cundaá yā
na va'ai chεεti nguuvi. Ní Ndyuūs
ca'á yā 'áámá chi duuchí yā chi
ch'εεtε n'dai nguέέ ti taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 10 Ní nducyáácá
yā canéé chi caāntii'ya yā taachi
'caandiveé^{n} yā chi duuchi Jesús mii^{n}.
'Tiicá ntúū^{n} nducyaacá yā chi snee
yā na va'ai ch'εεti nguuvi. 'Tiicá
ntúū^{n} nducyaaca yā chi snee yā
na yá^{n}'āa. 'Tiicá ntúū^{n} nducyaaca
yā chi snee yā na infierno. 11 'Tiicá
ntúū^{n} canee chi caa^{n}'ma^{n} cuaacú yā
chi Jesucristo mii^{n} ní 'iivú Ndyuūs.
Ní caa^{n}'ma^{n} cuaacú yā chi nééné
ch'εεtε n'dai Ndyuūs chi Chiida yú.

'Ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Cristo ní tan'duucā chi dεεvε ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū 'tiicá yā

12 Maa^{n} ní ndís'tiī hermanos
ye^{n}'é chi ne^{n}'e taaví, tan'dúúcā chi
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} i'téénu nī nduudu
ye^{n}'é Ndyuūs taachi caneé ndúúcū
ndís'tiī, maa^{n} ní i'téénu nī taachi
'āā ya^{n}'ai caneé ye^{n}'é ndís'tiī. Maa^{n}
ní 'va'á nī Ndyuūs. Ní ndís'tiī dií^{n}
n'daacá nī ti Ndyuūs nadinguá^{n}'ai
yā ndís'tiī ní dií^{n} n'daacá nī ndúúcū
cuidado ye^{n}'e nducué^{n}'ē. 13 Cuaacu
chi Ndyuūs dií^{n} yā chi ndís'tiī ne^{n}'é
nī dií^{n} nī nducué^{n}'ē chi n'daacā.
Ní Ndyuūs cunneé yā ndís'tiī chi
dií^{n} nī. Ní 'cuiinú nī chii^{n} chi dií^{n}
nī tan'dúúcā chi ne^{n}'é yā chíí^{n} chí
n'daacā n'dai.
14 Maa^{n} ní ndís'tiī dií^{n} nī nducué^{n}'ē
ní nguέέ cueē^{n}diitú nī ndíí nguέέ
'cuu^{n}'má^{n} nī. 15 Ní ndúúti chi dií^{n}
nī 'tuucā mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguέέ
cuuvi caa^{n}'má^{n} yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī
o nguέέ n'daacā idií^{n} nī caati deenú
yā chi ndís'tiī daiyá Dendyuūs
ndís'tiī. Ní nguέέ vέέ nuu^{n}ndi ye^{n}'é
nī nguaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nguέέ i'téénu
yā Ndyuūs ní nguέέ n'daacā idií^{n}
yā. Ní tan'dúúcā 'áámá 'íí^{n}nyú^{n} ngíí
yá^{n}'āa taachi maāi^{n} 'tiicá nī. 16 Ní
candεέ nī nduudu cuaacu ye^{n}'e
Cristo nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ti nduudu mii^{n}
dii^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi cunduuchí yā
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} caati 'úú ní cuuví
yeenú taavi nguuvi chi ndaa Cristo
taama vmné^{n}'ēe. Ní deenú chi nguέέ
tandii rá dií^{n} ndu'ú 'úú ndíí nguέέ
nduu tandii rá dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
Ndyuūs nguaa^{n} ndís'tiī. 17 Ndúúti
chi nca'á vida ye^{n}'e maá^{n} ní ch'iī
caavā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs,

tuu'mi ní cáávā chi 'āā itéénu nī
Ndyuūs ní dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
yā, tanducué^{n}'ē chuū ní tan'dúúcā
'áámá ofrenda nanáá^{n} Ndyuūs 'tííca.
Ní 'úú ní yeenú, ní cuuvi yeenú
ndúúcu nī. 18 'Tiicá ntúū^{n} cáávā
chuū ndís'tiī cuuvi yeenú nī. Ní
cuuvi yeenú ntúu^{n} nī nduucú.

Ye^{n}'ē hermano Timoteo ndúúcū hermano Epafrodito

19 Nduuti chi Señor Jesucristo
ne^{n}'é yā chi 'úú idií^{n} chii^{n} chi
nadacadíínuú^{n} chi dií^{n}, tuu'mi ní
ca^{n}'á dicho'ó Timoteo nanáá^{n} ndís'tiī
nguuvi chi cuchiī. Maa^{n} níícú
cuuvi yeenú taachi cadiinúú^{n} ní
cuuvi deenú táácā snee ndís'tiī.
20 Ti nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ táámá compañero
ye^{n}'é chi dáámá nadacadíínuu^{n} sa
nduucú tan'dúúcā Timoteo mii^{n}.
Ní n'daacā idii^{n} sa cuidado ye^{n}'é
ndís'tiī. 21 N'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} i'nuú^{n}
yā chi n'daacā ye^{n}'ē maá^{n} yā ní
nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā dendu'ū chi ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'e Cristo Jesús. 22 Naati ndís'tiī
ní deenú nī ye^{n}'e Timoteo chi
n'daacā canee sa ye^{n}'e nducué^{n}'ē. Ní
deenú nī chi sa^{n}'a mii^{n} tan'dúúcā
daiyá chi dichíí'vɛ sa 'úú, 'tíícā
sa taachi nga^{n}'á 'nū evangelio chí
nduudu ngai ye^{n}'é Cristo. 23 Sá^{n}'a
'cūū nadacadíínuú^{n} chi dicho'ó sa^{n}'ā
nanáá^{n} ndís'tiī naati ne^{n}'é cadiinuú^{n}
vmnaa^{n} táácā 'cueenú asuntos
ye^{n}'é núú^{n} nii^{n}yū^{n}. 24 Maa^{n} ní vɛ́ɛ́
confianza ye^{n}'é ndúúcū Ndyuūs chi
núú^{n} nii^{n}yū^{n} cuuví ndaá maá^{n} ní
n'diichí ndís'tiī.
25 Ní nadicadíínúú^{n} ntúū^{n} chi
dicho'ó ye^{n}'e ndís'tiī hermano
Epafrodito. Sa^{n}'ā mii^{n} idii^{n} sa
ntii^{n}nyu^{n} nduucú ní dii^{n} sá luchar
nduucú. Sa^{n}'ā mii^{n} ndís'tiī maá^{n} nī
dicho'ó nī sa^{n}'ā nanaá^{n} chi cuuvi
cunnee sa 'úú ndúúcū necesidades
ye^{n}'é. 26 Sa^{n}'ā mii^{n} neené ne^{n}'e
sa n'diichi sa nducyaaca ndís'tiī
ní neené nadacádíínuu^{n} sa ye^{n}'e
ndís'tiī caati ndís'tiī n'giindiveé^{n} nī
chí ngíítā sa. 27 Cuaacu níí^{n}nyú^{n}
chí nééné ya'ai chiītā sa ti 'āā cháa
'cuūvī sa. Naati Ndyuūs ní ya'āī
'iinú yā sa^{n}'ā ní nguɛ́ɛ́ dámaā^{n} sa^{n}'ā
mii^{n} caati ndúúcū 'úú ti 'úú nguɛɛ
cunee ndaāchī yiinú cá dɛ'ɛ̄ ca
chi canéé ye^{n}'é. 28 Ní cáávā chuū
ne^{n}'e cá dicho'ó sa^{n}'ā Epafrodito
nanáá^{n} ndís'tiī ní ndís'tiī cuuvi
yeenú nī taachi snaa^{n} nī taama
vmné^{n}'ēe sa^{n}'ā. Ní 'tiicá ntúū^{n} 'úú
nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^{n} ndaachí ye^{n}'é
nī. 29 Ní taachi ndaa sa nanáá^{n}
ndís'tiī, 'cuáa^{n} nī Epafrodito
ndúúcū vaadī yeenú caati sa^{n}'ā mii^{n}
hermano ye^{n}'é nī ti i'téénu sa Señor
Jesucristo ye^{n}'e yú. Ní dií^{n} nī honrar
taná^{n}'a yā chi dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é Ndyuūs tan'dúúcā sa^{n}'ā mii^{n}.
30 Caati 'áárá chí nééné chíítā sa
ni 'āā cháa 'cuūvī sa cucáávā chi
dii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē Cristo, nguɛ́ɛ́
nadacádíínuu^{n} sa ye^{n}'e vida ye^{n}'e
maā^{n} sa ndúúcū peligro chi cuuvi
'cuūvī sa caati dichíí'vɛ̄ sa 'úú. Ní dii^{n}
sa ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é chi ndís'tiī maá^{n}
nī ne^{n}'é nī dií^{n} nī naati nguɛɛ cuuvi
dií^{n} nī.

Pablo yaa'ví yā contra ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Israel chi necio ye^{n}'e ley ye^{n}'é yā

3 Maa^{n} ní ndís'tiī hermanos
ye^{n}'é nga^{n}'á ngii ndís'tiī chi
canéé chi cuuvi yeenú nī ti ye^{n}'e
Señor Jesucristo ndís'tiī. Ní cáávā
'úú nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ chí di'vaachi

'úú taachi dinguú^{n} ye^{n}'e ndís'tiī
táámá vmné^{n}'ēe chi cuuvi yeenú
nī, ti canéé chí dií^{n} nī cáávā chi
cho'ōo n'dai ye^{n}'é nī. 2 Ndís'tiī ní
dií^{n} nī cuidado ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
tan'dúúcā 'yaānā ti 'tiicá yā ti ne^{n}'é
yā circuncidar cuerpo ye^{n}'e sa^{n}'a
chi nguɛ́ɛ́ sa^{n}'ā Israel sa. Nguɛ́ɛ́
n'daacā dií^{n} yā chi nadacadíínuu^{n}
yā chi canee chi dií yā circuncidar
cuerpo ye^{n}'e sa^{n}'ā s'ee^{n}. 3 Ní cuaacu
níí^{n}nyú^{n} s'uuú^{n} ní tan'dúúcā chi
'āā circuncidado s'uuú^{n} caati s'uuú^{n}
dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs ndúúcū espíritu
ye^{n}'e maā^{n} yú. Ní s'uuú^{n} ní yeenu
yú ti ye^{n}'e Señor Jesucristo s'uuú^{n}.
Ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ confianza ye^{n}'ē yú
ye^{n}'e tan'dúúcā chi 'āā circuncidado
cuerpo ye^{n}'e yú. 4 Ni 'úú dendú'ū
cuuví cuneé ndúúcū confianza
na vida ye^{n}'é nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} tí 'úú
canéé circuncidado. Ní nguɛɛ
vɛɛ mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi cuuvi
nadacadíínuu^{n} cá yā ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chuū ndúúcū confianza tan'dúúcā
chi cuuvi 'úú. 5 Caati taachi chií
nii^{n}ní^{n} nguuvi chi ch'iidiyaá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
dií^{n} yā circuncidar 'úú ní 'caacá yā
seña na cuerpo ye^{n}'é tan'dúúcā chi
dií^{n} yā ndúúcū nducyaaca sa^{n}'ā 'líí^{n}
ye^{n}'e ndaata Israel chí judíos. Ní 'úú
ní ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Benjamín 'úú. Ní 'úú
ní sa^{n}'a ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} hebreo o Israel
'úú ndíí taachi ch'iindiyaá^{n} caati
chiidá ní sa^{n}'ā hebreo yā. Ní 'úú
ní sa^{n}'a fariseo 'úú ní dií^{n} ndúúcū
núú^{n}má^{n} staava ye^{n}'é chii^{n} chi
nga^{n}'a ley ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē ndaata
ye^{n}'é. 6 Ní 'úú ní neené necio 'úú
chi dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaācū ye^{n}'e
ndaata ye^{n}'é. Ní 'úú i'nuu^{n}ca'áí 'ii^{n}'yā^{n}
chi nge^{n}'e yaācū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Cristo. Ní dií^{n} nducué^{n}'ē
chi nga^{n}'a ley ye^{n}'ē yú. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^{n}'má^{n} yā chi vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^{n}'é. 7 Naati nducué^{n}'ē
chuū chí nadacadíínuú^{n} chi cosas
chi ch'ɛɛtɛ chi neené dichíí'vɛ̄ caavā
'úú, ní nducué^{n}'ē dendu'ū ye^{n}'é 'āā
chi'neé^{n}. Ní maa^{n} ní dichíí'vɛ̄ 'úú
chi i'teenú Jesucristo. 8 Ní nguɛ́ɛ́
nadacadííuu^{n} cá ye^{n}'e nducué^{n}'ē
dendu'ū ye^{n}'é chi 'úú chi'neé^{n} ti
dií^{n} cuenta chí dindaí nducué^{n}'ē
dendu'ū ye^{n}'é cáávā chi n'dai taavi
ca chi maa^{n} ní i'teenú Jesucristo chi
'iivú. Ní dií^{n} cuenta chi nducué^{n}'ē
dendu'ū ye^{n}'é ní tan'dúúcā yaācáa,
'tíícā vɛɛ, cáávā chi ñ'daá^{n} nducué^{n}'ē
dendu'ū ye^{n}'é cáávā chi i'teenú
Cristo. Ní sta'á Cristo tan'dúúcā chi
'iivú 'tííca yā . 9 Ní 'tíícā idií^{n} ti maa^{n}
ní 'úú ní ye^{n}'e Cristo 'úú. Maa^{n} ní
caneé n'daacā nanáá^{n} Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́
cucáávā chi ne^{n}'é caneé n'daacā
nanáá^{n} Ndyuūs cucáávā ley mii^{n}
naati cucáávā chi i'teenú Cristo. Ní
'úú ní n'daacā ca 'úú nanáá^{n} Ndyuūs
caati ne^{n}'é Jesucristo. 10 Nííсú 'úú
ní dámaā^{n} ne^{n}'e chi 'úú snaá^{n} Cristo
ní canee cuu^{n}mi^{n} chi canee ndúúcū
maa^{n} poder chi diii^{n} chi nduuchi
Cristo ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā. Níícú
cuuví daamá nduucú yā chi 'cueenú
cuuvi tan'dúúcā chi Cristo ch'eenú
yā chiī ndíí cuuví 'cuūvi tan'dúúcā
Cristo ch'īi yā. 11 Ní 'tiicá ntúū^{n} 'úú
cuuvi deenú chi 'āā cuuví nnduuchí
ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.

Dii^{n} yú luchar cáávā premio chi Ndyuūs ca^{n}'a yā tée yā s'uūu^{n}

12 'Úú nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é caa^{n}'má^{n} ndís'tiī
chí 'āā tuneé^{n} tanducué^{n}'e chuū
caati 'āā cuɛ́ɛ́ ndaa n'daacā 'úú.
Naati 'úú candií cá cuáá^{n} vmnaa^{n}

ndúúcū chi i'teenú ní ngiīnú ndíí
taanduvέέ tuneé^n ye^n'e premio
chi cuuvi ye^n'é. Ní vmnáá^n vmnaa^n
Cristo mii^n dií^n yā chi 'úú ní ye^n'é
yā 'úú, caati cuuvi cuta'á premio
mii^n. **13** Ní ndís'tiī hermanos ye^n'é,
'úú māa^n nguέέ nacadíínuú^n chi 'āā
tuneé^n dendú'u 'cūū. Naati chuū
idií^n chi cuuvi naá^n nducué^n'ē chi
'āā dií^n nguuvi chi chó'ōo. Ní dií^n
chi cuuvi tuneé nducué^n'ē chi cuuvi
ye^n'é nguuvi chi cuchiī. **14** Ní 'íícú
'úú cuuvi dií^n nducué^n'ē caati cuuvi
dií^n ganar vida cue^n'e daā^{n}ma^n chi
premio chi cuuvi ye^n'é chi cūneé na
va'ai chεεti nguuvi ndúúcū Ndyuūs.
Ndyuūs chi canéé na va'ai chεεti
nguuvi yaa'ví yā s'uuú^n chí dátee yā
s'uuú^n chi cuuvi ye^n'e yú vida cue^n'e
daā^{n}ma^n caati s'uuú^n ní ye^n'é Cristo
s'uuú^n.

15 Ní nducyaaca yú chí n'daacā
snée yú ndúúcū chi i'teenu yú,
canee cuu^{n}mi^n chi nadacadíínuu^n
yú 'tíícā chi nguέέ tunee^n yú. Ní
nduuti chi taná^n'a ndís'tiī nguέέ
nadacadíínuu^n nī 'tíícā, tuu'mi
ní Ndyuūs ní 'cuu^n'mí^n yā ndís'tiī
chεε̄ chi cuaacu. **16** Níícú chuū ní
nééné ne^n'e cunéé chí dáámá nūu^n
cadiīnuu^n yú n'daacā ní 'cuεεtinee
yú n'daacā ndúúcū chi 'āā deenu yú
ye^n'é Ndyuūs.

17 Ndís'tiī hermanos ye^n'é dií^n
nī tan'dúúcā chi 'úú idií^n. Ní
nadacadíínuu^n n'dai nī ye^n'e 'ii^n'yā^n
chi 'cuεεtinee n'daacá yā tan'dúúcā
chi ch'i^n'í 'nū 'ii^n'yā^n ní 'tiicá ntúū^n
ch'i^n'í 'nū ndís'tiī. **18** Ní nééné n'deee
cuuví ca^n'á ndís'tiī chi vέέ 'yaa^n
taavi 'ii^n'yā^n chi ne^n'é yā dií^n yā
tan'dúúcā chi maá^n yā ne^n'é yā. Ní
nguέέ ne^n'e yā Cristo chi maá^n yā
ch'īi yā na cruz. Maa^n ní nga^n'á
chuū taama vmné^n'ēe ní nééné
ya'āī 'iinu ndíí chi ngεεcú ye^n'ē. **19** Ní
cáávā 'ii^n'yā^n s'ee^n ndaā tiempo chí
ndái yā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní dámaā^n ne^n'é
yā n'nuu^n yā chi che'e yā ndúúcū
nducué^n'ē chi ne^n'e yā. Ní dich'εεtε
maá^n yā 'ii^n'yā^n taachi canee chi
'cuinaá^n yā caavā chi dií^n yā. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n dámaā^n nadacadíínuu^n yā ye^n'e
nducué^n'ē vicio chi vέέ i^n'yee^{n}dí 'cūū.
20 Naati s'uuú^n chi ye^n'e Cristo ní
yáā^n vaacu yú ní va'ai chεεti nguuvi.
Ní snéé ngiinu yú Señor Jesucristo
ye^n'e va'ai chεεti nguuvi chi ndaa
yā taama vmné^n'ēe ní nadinguá^n'áí
yā s'uuú^n. **21** Ní taachi Cristo ndaa
yā, tuu'mi ní n̄'dáá^n yā cuerpo ye^n'e
yú chi cuerpo ndúúcū nuū^{n}ndī ndii
cuerpo ngai ye^n'e yú chí tan'dúúcā
cuerpo ye^n'é yā chi dεεvε n'dai,
'tíícā cuerpo s'uuú^n. Ní 'tíícā Cristo
ca^n'a yā chi dií^n yā ndúúcū dáámá
poder ye^n'ē maá^n yā chi ye^n'ē chi
nga^n'a ntii^{n}nyu^n yā ye^n'e taanduvέέ
chi vέέ.

Canee chi yeenu yú nducué^n'ē tiempo ti s'uuú^n ní ye^n'e Cristo s'uuú^n

4 Maa^n ní ndís'tiī hermanos
ye^n'é chi ne^n'é cáávā nducué^n'ē
chuū neené ne^n'é n'diichí ndís'tiī.
Ndís'tiī ní dií^n nī chi 'úú ní yeenú
ní vέέ premio ye^n'é tan'dúúcā chi
corona ye^n'é caati ndís'tiī ní i'téénu
nī Jesucristo. Canee diitú nī ndúúcū
chi i'téénu nī ye^n'e 'iivu yú chi
Cristo. 'Úú yaa'ví ndís'tiī 'tíícā ti
ne^n'é taavi ndís'tiī.

2 'Úú di'cuíitú tá^n'ā Euodias
ní di'cuíitú tá^n'ā Síntique chi
dií^n yā chi dáámá nūu^n cuuví
vaanicadíínūu^n ye^n'é yā tan'dúúcā

chi canee chi dii^n hermanos chi
i'téénu yā Señor Jesucristo ye^n'ē yú.
3 Ní di'cuíitú n'diī, sa^n'ā chi 'áámá
canee nduucú na ntii^{n}nyu^n chi
cúnnee nī n'daataá hermanas chi
dií^n yā ntii^{n}nyu^n nduucú. N'daataá
s'ee^n ní dichíí'vɛ yā 'úú naachi 'úú
nga^n'á nduudu ngai ye^n'é Cristo chi
nadanguá^n'ai yā nducyaaca 'ii^n'yā^n.
Ní cúnneé nī sa^n'ā Clemente ndúúcū
taná^n'a yā chi nginneé yā 'úú ní
'ii^n'yā^n s'ee^n chi duuchí yā ní canéé
nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs naachi
canéé nguū^n chi dúúchí nducyáácá
'ii^n'yā^n chi canduuchí yā cue^n'e
daā^{n}ma^n.
4 Ndís'tiī canéé chi yeenú nī
nducué^n'ē tiempo caati ndís'tiī ní
ye^n'e Señor Jesucristo ndís'tiī. Ní
'tíícā caa^n'má^n ntuú^n taama vmné^n'ēe
chi canee chi cuuví yeenú nī. 5 Ní
nducyaaca 'ii^n'yā^n cuuvi snaá^n yā
ndís'tiī chi 'ii^n'yā^n n'dáí taavi ndís'tiī.
Ní ndís'tiī deenú nī chí nii^{n}nuú^n
canee Señor Jesucristo ye^n'ē yú.
6 Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nadicadíínuu^n
nī ye^n'e tanducué^n'ē. Ní taachi
caa^n'ma^{n}ngua'á nī cuuví nī Ndyuūs
nducué^n'ē chi ne^n'é nī. Ní taachi
caacá nī Ndyuūs cucáávā chii^n chi
ne^n'é nī ní ca'a ntuú^n nī gracias
Ndyuūs. 7 Tuu'mi ní Ndyuūs tée
yā vaadī 'diií^n ye^n'é yā chí ch'ɛɛtɛ
ca chi nguɛ́ɛ́ cuuvi tuumicadíínuu^n
nī ye^n'ē. Nííců vaadī 'diií^n mii^n ní
nguáín'dai nī na staava ye^n'é nī
ndúúcū vaanīcadíínuu^n ye^n'é nī
caati ndís'tiī ní ye^n'e Cristo ndís'tiī.

Nadacadíínuu^n nī ye^n'e nducué^n'ē chi n'daacā

8 Ní ndís'tiī ní ye^n'e nducué^n'ē
dendú'ū nadacadíínuu^n nī ye^n'e
nducué^n'ē chi nduudu cuaacu, ní
ye^n'e nducué^n'ē chí n'dai chi dii^n yú
respetar, ní ye^n'e nducué^n'ē vaadī
cuaacu, ní ye^n'e nducué^n'ē chí dɛɛvɛ,
ní ye^n'e nducué^n'ē chi ne^n'e Ndyuūs
chi nadacadíínuu^n nī, ní ye^n'e
nducué^n'e chi 'ii^n'yā^n deenu n'dái yā
chi n'daacā. Ní nadacadíínuu^n nī
ye^n'e tanducué^n'ē chi n'daacā ca chi
cuuví nī caa^n'má^n nī ye^n'e 'tíícā, dɛ'ɛ
chúúcā n'daacā chuū.
9 Nííců dií^n nī dendu'ū chí ch'ee^n
nī ye^n'é tan'dúúcā chi ch'i^n'í ndís'tiī.
Ní dií^n nī tan'dúúcā chi ch'iindiveé^n
nī ye^n'é chi n'geé^n ndís'tiī ní
tan'dúúcā chi n'diichí nī chi 'úú idií^n.
Dií^n nī nducué^n'ē chuū. Ndyuūs chi
canee ndúúcū vaadī 'diií^n ye^n'é yā
ní canée yā ndúúcū ndís'tiī ndúúcū
vaadī 'diií^n ye^n'é yā.

'Ii^n'ya^n ye^n'e yáā^n Filipos ca'á yā ofrendas Pablo

10 'Uú ní yeenú taavi ti ye^n'é Señor
Jesucristo ní caati ndís'tiī ní 'āā
n'gaacu ntúu^n nī ní nadicadíínuu^n
nī ye^n'ē 'úú. Deenú chi ndís'tiī
'āā n'gaacú nī ye^n'e tiempo chi
chó'ōo naati nguɛ́ɛ́ cuuvi cunneé
nī 'úú, 'áárá chi ne^n'é nī. 11 Ní 'úú
nguɛ́ɛ́ nga^n'á ndís'tiī ye^n'ē chi nguɛɛ
vɛ́ɛ́ ye^n'é caati maa^n ní 'āā deenú
chi cuuvi yeenú ndúúcū dɛ'ɛ̄ chi
vɛ́ɛ́ ye^n'é. 12 Ní 'āā deenú táácā chi
dií^n taachi pobre 'úú, ní 'āā deenú
táácā chi dií^n taachi vɛ́ɛ́ cá ye^n'é.
Ní 'āā deenú ntúū^n táácā chi cuneé
ndúúcū 'āā dɛ'ɛ́ nūu^n chí cúchiī ye^n'é,
nduuti chi vɛ́ɛ́ cá chí che'é o nduuti
chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ chi che'é, o nduuti chi
vɛ́ɛ́ taavi ca ye^n'é o nduuti chi nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ ye^n'é. Ní ye^n'ē taanduvɛ́ɛ́
chuū ní deenú táácā cuuvi dií^n.

13 Ní 'úú ní cuuví dií^{n} tanducué^{n}'ē
chi cho'ō ye^{n}'é caati Cristo itée yā
fuerzas 'úú. 14 Ní ndís'tiī ní n'daacā
idií^{n} nī chi chinnee nī 'úú taachi
n'geenú ngii.
15 Ní ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n}
Filipos deenu n'daacá nī taachi
cho'ó na yá^{n}'āa Macedonia ní
tuca'á cā^{n}'a nduudu ye^{n}'e Cristo
chi nadanguá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n} na
yá^{n}'āa Macedonia mii^{n}. Deenú
nī chi taachi can'daá cue^{n}'é chi
dámaā^{n} ndís'tiī chi ye^{n}'é yaācū
Filipos tee nī 'úú tuumi chi ofrenda
ye^{n}'e yaācū ye^{n}'é nī chi nnee nī
'úú. 16 Ní taachi 'úú caneé na yáā^{n}
Tesalónica, ndís'tiī ní tee nī 'áámá
'uūví cuuvi ayuda ndúúcū tuumī
taachi 'āā vέέ necesidades ye^{n}'é.
17 Nguέέ dámaā^{n} nacadíínuú^{n} ye^{n}'e
chi cuta'á dɛ'ɛ tuūmī chi ndís'tiī
tée nī 'úú naati ne^{n}'é chi snāa^{n} chi
cuuvi vέέ cá ye^{n}'e ndís'tiī, chii^{n}
chi Ndyuūs ca^{n}'á yā tée yā ndís'tiī
cucáávā chi ndís'tiī nneé nī 'úú.
18 'Úú ní yaa'ví ndís'tiī chi 'āā sta'á
nducué^{n}'ē chi tee nī 'úú ní ngo'o
ca cáávā necesidades ye^{n}'é. Ní
maa^{n} ní chi sta'á ye^{n}'e hermano
Epafrodito dendu'ū ofrenda chi
dicho'o ndís'tiī. Ndúúcū chuū ní
vέέ cá ye^{n}'é. Ní nducué^{n}'ē ofrenda
chi dicho'o ndís'tiī 'úú, ní chuū
ní 'áámá ofrenda chi n'dai taavi
nanáá^{n} Dendyuūs. Ní tan'dúúcā
'áámá ofrenda chi ca'á nī Ndyuūs,
tíícā ofrenda ye^{n}'é nī. Ní ofrenda
mii^{n} cosas chi Ndyuūs ne^{n}'e taavi
yā. 19 Ní maa^{n} ní Ndyuūs ye^{n}'ē yú
tée yā ndís'tiī nducué^{n}'ē dendu'ū
chi necesidades ye^{n}'é nī ye^{n}'ē vaadī
'cuiica n'dai chi vέέ ye^{n}'é yā chi
n'deee taavi ca. Chuū ní Ndyuūs
dií^{n} yā ti s'uuú^{n} ní ye^{n}'é Cristo Jesús
s'uuú^{n}. 20 Maa^{n} ní caa^{n}'ma^{n} yú chi
Ndyuūs Chiida yú, ni ch'ɛɛtɛ ca ní
ndɛɛ̄vɛ̄ n'dáí cá caati cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
'tiicá yā.

'Cuiīnū carta mii^{n} ndúúcū saludos

21 Maa^{n} ní nga^{n}'á ndúúcū
nducyaaca ndís'tiī chi i'téénu
nī Jesucristo: N'daí nī, nga^{n}'á.
Hermanos ye^{n}'ē yú chi canéé
nduucú: N'daí ndís'tiī, nga^{n}'a yā.
22 Ní nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā
'muu^{n} nduucú ní i'téénu yā Cristo:
N'dai ndís'tiī, nga^{n}'a yā. 'Tiicá ntúū^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi snéé na va'ai ye^{n}'e César
chi emperador ye^{n}'e Roma: N'dai
ndís'tiī, nga^{n}'á yā.
23 Ní Jesucristo ye^{n}'e yú itée yā
nducyaaca ndís'tiī nducué^{n}'ē chi
n'dai taavi ca ye^{n}'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA YE^n'E 'II^n'YĀ^n YE^n'E YÁĀ^n COLOSAS

Pablo idinguú^n yā ye^n'e 'ii^n'yā^n chi na^n'a yáacū na yáā^n Colosas

1 'Úú Pablo 'úú ní 'úú apóstol
ye^n'e Señor Jesucristo caati
'tíícā ne^n'é Ndyuūs. **2** 'Úú ní ndúúcū
hermano Timoteo idinguú^n carta
'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n chi ye^n'e Ndyuūs
ní i'téénu yā Jesucristo, 'ii^n'yā^n chi
snée yā na yáā^n Colosas. Ne^n'é chi
Ndyuūs Chiida yú tée yā ndís'tiī
vaadī n'dai ca ye^n'é yā ndúúcū vaadī
'diií^n ye^n'é yā.

Pablo nga^n'angua'á yā caava 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Jesucristo

3 Taachi nga^n'angua'á 'nū, 'úú
ndúúcū Timoteo cue^n'e daā^{n}ma^n
ca'á 'nū gracias Ndyuūs Chiidá
Señor Jesucristo ye^n'e yú caavā
ndís'tiī. **4** 'Tíícā dií^n 'nū ti caati ná^n'ā
hermanos ye^n'e yú ndaá yā nanáá^n
nús'uu 'āā yaa'ví yā ye^n'ē ndís'tiī
tan'dúúcā chi i'téénu nī Cristo
Jesús ní tan'dúúcā chi dine^n'e nī
nducyáácá 'ii^n'yā^n chi ye^n'e Ndyuūs.
5 Chuū ní cucáávā chí snéé ngiinú nī
chii^n chi cuuvi ye^n'é nī chi Ndyuūs
nguáín'dai yā na va'ai chɛɛti nguuvi
cáávā ndís'tiī. Ní 'āā ch'iindiveé^n
nī nduudu cuaacu chi ye^n'é Cristo.
Ní nduudu cuaacu mii^n ní cuuvi
nangua^n'ai 'ii^n'yā^n ní vɛ́ɛ́ chi cuuvi
ye^n'é nī. **6** Ní nduudu mii^n ní 'ii^n'yā^n
nga^n'á yā nanáá^n ndís'tiī, ní maa^n ní
'ii^n'yā^n nga^n'á yā nanáá^n 'ii^n'yā^n chi
snee núú^{n}má^n i^n'yeē^{n}dī. Ní tan'dúúcā
'áámá cosecha chi vɛ́ɛ́ n'gui'i ye^n'ē,
'tíícā nduudu mii^n caati n'giita
nduudu mii^n. 'Tiicá ntúū^n nduudu
mii^n 'cuiita na staava ye^n'e ndís'tiī
ndii nguuvi chí ch'iindiveé^n nī
ye^n'ē. Ní tuumicadííínuu^n cá nī chɛɛ̄
chi cuaacu ye^n'e vaadī n'dai ye^n'e
Ndyuūs ye^n'ē yú chi Ndyuūs tee yā
s'uuú^n ní taacā Ndyuūs dine^n'é yā
s'uuú^n. **7** Chuū ní ch'eé^n nī ye^n'e sa^n'ā
Epafras chi sa^n'ā chi neené ne^n'e
yú. Ní dáámá nginnee sa s'uuú^n. Ní
'áámá canee sa na ntii^{n}nyu^n ye^n'é
Cristo. Ní dii^n sa ntii^{n}nyu^n ye^n'e
Cristo nguaa^n ndís'tiī. **8** Sa^n'ā mii^n
ní ndaa sa nanáá^n nús'uu ní nga^n'a
cuaacu sa ye^n'e ndís'tiī. Ní nga^n'a sa
chi ndís'tiī dine^n'é nī 'ii^n'yā^n caati
Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs caneé
yā ndúúcū ndís'tiī.

9 Ní cáávā chuū ntúū^n nús'uu ndii
tiempo chi ch'iindiveé^n 'nū ye^n'e ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ s'nee^n naa^n 'nū ca^n'angua'á 'nū
caavā ndis'tiī. Ngiicá 'nū chi maa^n
Ndyuūs ch'i^n'í yā ndís'tiī nducué^n'ē

chi ne^n'é yā chi dií^n nī. Ní ngiicá 'nū
Ndyuūs chi Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs
tée yā ndís'tiī nducué^n'e vaadī deenu
ndúúcū vaanīcadíínūu^n chi ye^n'é
Ndyuūs. **10** Nga^n'angua'á 'nū chi ndís'tiī
cuuvi 'cuɛɛtinéé n'daacá nī nanáá^n
Jesucristo ti ye^n'é yā s'uuú^n. Ní cue^n'e
daā^{n}ma^n dií^n nī tan'dúúcā chi ne^n'e
Señor ye^n'e yú. Ní 'íícú vɛ́ɛ́ n'gui'i ye^n'é
nī ye^n'e tanducué^n'ē chi n'daacā chi
idií^n nī. Ní cuuvi 'cueē^n ca nī ye^n'e vaadī
deenu chí ye^n'e Dendyuūs. **11** Ngiicá 'nū
Ndyuūs chi tée yā ndís'tiī poder ye^n'é yā
chí ch'ɛɛtɛ ca chí cuuvi dií^n nī ntii^{n}nyu^n
ye^n'é nī ndúúcū poder chi ye^n'é Ndyuūs.
Ní 'íícú ndúúcū paciencia cuuvi cuchɛɛ́
nī ye^n'e tanducué^n'ē chi 'ii^n'yā^n dií^n yā
ndúúcu nī. Ní yeenú nī. **12** Ní ndís'tiī
canéé chi ca'á nī gracias Ndyuūs Chiida
yú caati Ndyuūs dií^n yā ndúúcu yú chí
vɛ́ɛ́ parte ye^n'e yú naachi cuuvi ye^n'e yú
ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi i'téénu yā Cristo.
Ní ca^n'a yā chi tée yā s'uuú^n chi cuuvi
ye^n'e yú ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi ye^n'é
yā taachi ndaa yú na lugar chí dɛɛvɛ ca
naachi Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ye^n'ē.
13 Canéé chi ca'á nī gracias Ndyuūs
caati nadanguá^n'ai yā s'uuú^n ye^n'e
sa^n'ā chi nga^n'ā ntii^{n}nyu^n ye^n'e maaí^n.
Ní Ndyuūs dicho'ó yā s'uuú^n naachi
canéé Jesucristo chí nga^n'ā ntii^{n}nyú^n yā.
Jesucristo ní Daiyá Ndyuūs chi Ndyuūs
ne^n'e taaví yā. **14** Nííců Jesucristo
cuaí yā s'uuú^n ndúúcū precio chi
yuūú^n ye^n'é yā taachi ch'īi yā na cruz
cucáávā s'uuú^n. Ní cáávā chuū Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā s'uuú^n ye^n'e nuū^{n}ndī
ye^n'e yú.

Chi nduuvidaama yú ndúúcū Ndyuūs cucáávā chi Cristo ch'īi yā

15 Jesucristo ní tan'dúúca Ndyuūs
chiida yú chi nguɛ́ɛ́ inaa^n yú, 'tiicá
yā. Ní Cristo mii^n 'āā canéé yā
vmnáá^n vmnaa^n chi din'dái yā
núú^{n}má^n í^n'yee^{n}dī. **16** Ní Ndyuūs
ye^n'e yú ndúúcū Cristo mii^n din'dái
yā tanducué^n'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́.
Din'dái yā tanducué^n'ē dendu'ū chi
vɛ́ɛ́ nanguuvi. 'Tiicá ntúū^n na yá^n'āa
ye^n'ē chi inaa^n yú ndúúcū ye^n'ē chi
nguɛ́ɛ́ inaa^n yú. N'dáá rá chi vɛ́ɛ́
ángeles chi ye^n'e Ndyuūs ndúúcū
ángeles chi ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n chi
nga^n'ā ntii^{n}nyu^n na 'yúúné ndúúcū
'ii^{n}ntyé^n'ē chi nga^n'á yā ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē naciones na i^n'yee^{n}dí 'cūū
ndúúcū 'ii^{n}ntyé^n'ē ndúúcū poder
ye^n'e yā, tanducué^n'ē ní Cristo mii^n
din'dái yā ní 'iivi ye^n'e tanducué^n'ē.
17 Cristo mii^n ní nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
ye^n'e tanducué^n'ē dendu'ū. Ní Cristo
mii^n dií^n yā chi tanducué^n'ē dendu'ū
chi vɛ́ɛ́ canéé lugar ye^n'ē ndúúcū
orden. **18** Ní Cristo mii^n ní tií^n yā
ye^n'e cuerpo chi yaācū ye^n'e yā chi
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā
Cristo. Ní ca'á yā vida 'ii^n'yā^n chi
ye^n'e cuerpo ye^n'é yā. Ní Cristo mii^n
vmnáá^n vmnaa^n 'ii^n'yā^n chi nduuchí
yā ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā, caati lugar
chi vmnáá^n vmnaa^n cuuvi ye^n'é yā
ye^n'e nducué^n'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́. **19** Ní
Ndyuūs Chiida yú ne^n'é yā chi Cristo
mii^n caneé yā ndúúcū nducué^n'ē
poder chi ye^n'é Ndyuūs. **20** Ní
cucáávā Cristo mii^n Ndyuūs Chiida
yú ne^n'é yā dií^n yā chi cuuvi ye^n'é
Cristo tanducué^n'ē dendu'ū taama
vmné^n'ēe tan'dúúcā tanducué^n'ē chi
vɛ́ɛ́ vmnáá^n vmnaa^n na va'ai chɛɛti
nguuvi. 'Tiicá ntúū^n cuuvi ye^n'é yā
tanducué^n'ē chi vɛ́ɛ́ na i^n'yee^{n}dí 'cūū.
Ní dií^n yā chi vɛ́ɛ́ vaadī 'diií^n cáávā
yuuú^n ye^n'ē Jesucristo chi can'daā
taachi ch'īi yā na cruz.

21 Ní tiempo chi 'āā chó'ōo ndís'tiī
ní tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chi snúu^{n} yā
yúúní 'tíícā ndís'tiī. Ní nguɛɛ deenú
nī Ndyuūs caati dií^{n} nī cosas chi
nguɛ́ɛ́ n'daāca. Ní ndís'tiī ní contra
ye^{n}'e Ndyuūs ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́
n'daacā staava ye^{n}'é nī. Naati maa^{n}
ní Ndyuūs nch'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e ndís'tiī. Maa^{n} ní amigos ye^{n}'é
Ndyuūs ndís'tiī. 22 Ní dií^{n} yā chi
nduuvidaamá nī ndúúcū Ndyuūs
cáávā chi cuerpo ye^{n}'e Jesucristo
ch'iī na cruz. Ní Jesucristo ch'īi yā
caavā s'uuú^{n} chi ndaa yā ndúúcū
s'uuú^{n} nanáá^{n} Ndyuūs Chiida yú. Ní
Cristo ch'i^{n}'í yā chi s'uuú^{n} ní ye^{n}'é
Ndyuūs s'uuú^{n} ní dɛɛvɛ vida ye^{n}'ē
yú. Níícu 'āā ntɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} Ndyuūs
chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú. 23 Maa^{n} ní
canee chi i'téénu n'daacá nī nduudu
cuaacu ní cunee diitú nī ndúúcū
chi i'téénu nī chi ye^{n}'e Cristo. Ní
cu'téénu cá nī nduudu cuaacu ye^{n}'e
Jesucristo chi ch'i^{n}'i chɛ́ɛ́ chi cuuvi
ye^{n}'e yú ní ye^{n}'ē chi cunee ngiinu
yú. Ní nguɛ́ɛ́ divíi nī ye^{n}'e nduudu
cuaacu ye^{n}'e Jesucristo ti n'daacā
canee nī nanáa^{n} yā ní cunee ngiinu
cá nī. Nduudu cuaacú 'cūū ye^{n}'e
Jesucristo mii^{n} maa^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
che^{n}'e yā candɛɛ yā chí cuuvi ye^{n}'ē
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé na
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní nduudu cuaacu
mii^{n} chii^{n} chi 'úú Pablo nga^{n}'a caati
'tíícā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é.

Pablo nginneé yā 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Jesucristo

24 Maa^{n} ní yeenú taaví ye^{n}'ē chi
n'geenú ngii cucáávā ndís'tiī chi
i'téénu nī nduudú 'cūū. Ní 'tíícā
maa^{n} ní yeenú taaví chi 'cueenú
cuuvi na cuerpo ye^{n}'é tan'dúúcā
chi ch'eenú chiī Cristo na cuerpo
ye^{n}'e yā cucáávā 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu
yā 'ii^{n}'yā^{n} ní ye^{n}'e cuerpo ye^{n}'e yā.
Ní 'tíícā dií^{n} cumplir vaadī ya'ai
ye^{n}'e Cristo cucáávā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yā. 25 Ndyuūs tee yā ntii^{n}nyu^{n} 'cūū
ye^{n}'é chi dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaacū
ye^{n}'é yā. Ní dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
Ndyuūs nguaa^{n} ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'ē ndaata Israel caati 'tíica cuuvi
cuaacu nduudu ye^{n}'e Ndyuūs chi
nga^{n}'a ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}. 26 Ní
nduudú 'cūū nguɛ́ɛ́ deenú 'ii^{n}'yā^{n}
caati canúú^{n} n'de'ei ndii tiempo chi
'āā 'cuɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} i^{n}'yee^{n}dí 'cūū, naati
maa^{n} ní chuū ch'i^{n}'i Cristo nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é yā. 27 Níícú Ndyuūs
ne^{n}'é yā chi nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
ye^{n}'é yā, 'ii^{n}'yā^{n} chi Israel s'ee^{n} yā
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí nguɛ́ɛ́ Israel s'ee^{n}
yā, nducyaaca yā cuuvi deenú yā
vaadī 'cuiica ye^{n}'ē chi canúú^{n} n'de'ei.
Chuū ní secreto mii^{n}. Cristo caneé
yā ndúúcū ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}
Israel yā. Ní ndúúcū Cristo mii^{n}
snee ngiinú nī chi ca^{n}'á nī na va'ai
chɛɛti nguuvi.

28 Nús'uu ní nga^{n}'á 'nū nduudu
cuaacu ye^{n}'é Cristo nanáá^{n}
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. Ní nducué^{n}'ē
ngi'cueé^{n} 'nū 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū vaadī
deenu caati cuuvi deenú n'daacá
yā nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs. Ní
cuuvi ye^{n}'é Cristo 'ii^{n}yā^{n} ní n'daacā
caneé yā nanáá^{n} Jesucristo. 29 Ní
cáávā chuū 'úú idií^{n} ntii^{n}nyú^{n} 'cūū,
ní dií^{n} diituú taavi nducué^{n}'ē
tiempo ndúúcū nducué^{n}'ē poder chi
Ndyuūs itée yā 'úú.

2 'Úú ne^{n}'é chi ndís'tiī cadíínuu^{n} nī
chi díítuú dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} caavā
ndís'tiī ní cáávā 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé na
yáá^{n} Laodicea, ní cáávā 'ii^{n}'yā^{n} chi

nguɛ́ɛ́ n'diichi tandii yā naá^{n}. 2 Ne^{n}'é
chi nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndúúcū
ndís'tiī cuuvi diitú nī ndúúcū staava
ye^{n}'é nī. Ní nguɛ́ɛ́ 'va'á nī. Ní dáámá
nadacadííinuu^{n} nī, ni dine^{n}'é nī 'aamá
nī taama nī. Ní deenu cá nī ye^{n}'e
nducué^{n}'ē vaadī cuaacu, ní diituu
caneé nī ndúúcū chi i'téénu nī. Ní
'ííícú cuuvi deenu cá nī chii^{n} chi
Ndyuūs cunuu^{n} n'de'éí yā chi ye^{n}'e
maa^{n} Jesucristo mii^{n}. Ní 'ííícú cuuvi
diituu cá nī ndúúcū chi i'téénu nī
ye^{n}'e Jesucristo. 3 Caati ndúúcū Cristo
mii^{n} tanducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē vaadī
deenu ndúúcū vaadī cadiinuu^{n} ní ye^{n}'é
yā ndúúcū nducue^{n}'ē cosa chi cunúú^{n}
n'de'ei ye^{n}'e nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}. 4 Ní
nducué^{n}'ē chuū nga^{n}'á chi nguɛ́ɛ́ du'ū
vɛɛ cannche'ei ndís'tiī ndúúcū nduūdū
yaadi ye^{n}'é yā. 5 Ní chuū nga^{n}'á caati
'áárá chi nguɛɛ caneé ndúúcū ndís'tiī
cuuvi deenú nī chi nadacadííinuú^{n}
taavi ye^{n}'e ndís'tiī. Ní yeenú taavi 'úú
taachi n'giindiveé^{n} chi n'daacā idií^{n}
nī ní dííítuu caneé nī ndúúcū nduudu
cuaacu ye^{n}'e Cristo chi i'téénu nī.

6 Maa^{n} ní tan'dúúcā chi i'téénu
nī Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú 'tiicá
ntúū^{n} ndís'tiī chi ye^{n}'é Cristo canéé
chi n'gɛɛtinéé n'daacá nī cáávā
Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú nginnee yā
ndís'tiī. 7 Ní canéé chi dii^{n} n'daacá nī
ndúúcū nducué^{n}'ē caati cu'téénu cá nī
Jesucristo. Ní cu'téénu cá nī nguuvi
nguuvi tan'dúúcā chi ch'eē^{n} ndís'tiī.
Ní nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí nī ye^{n}'e chi
i'teenú nī. Ní cué^{n}'é daā^{n}ma^{n} nga^{n}'á nī,
gracias Ndyuūs ti ye^{n}'é yā ndís'tiī.

Ye^{n}'é vida ngai ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Cristo

8 Maa^{n} ní dií^{n} nī cuidado ndís'tiī
ye^{n}'e maá^{n} nī chí mar 'áámá sa^{n}'ā
nguɛ́ɛ́ casta^{n}'a sa ndís'tiī caavā
vaanicadííínuū^{n} ch'ɛɛtɛ́ ye^{n}'ē sa
ndúúcū nduudu yaadi ye^{n}'ē sa. Ní
nguɛ́ɛ́ cannche'ei sa ndís'tiī caati
nduudu ye^{n}'ē sa chí sta'a sa ye^{n}'e
vaanicadííínūu^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ní
ye^{n}'e costumbre ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é
i^{n}'yeē^{n}dī. Ndíí nguɛ́ɛ́ sta'a sa ye^{n}'ē
vaanicadííínūu^{n} ye^{n}'é Cristo.

9 Caati nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ ní ye^{n}'e
Ndyuūs ndúúcū daiya yā Jesucristo.
Jesucristo mii^{n} ní Ndyuūs 'yā ní
dáámá yā ndúúcū chiidá yā. 'Tííca
yā. 10 Ní nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ ní ye^{n}'e
ndís'tiī caati ndís'tiī ní ye^{n}'e Cristo
ndís'tiī. Jesucristo mii^{n} ní ndíí
tii^{n} yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n}
ní ye^{n}'e tanducué^{n}'ē 'ii^{n}ntyé^{n}'ē
ye^{n}'e tanducué^{n}'ē nación ní
ye^{n}'e tanducué^{n}'ē poder ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n} chi vɛ́ɛ́ na i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. 11 Ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}
circuncidado yā na cuerpo ye^{n}'é
yā. Naati cáávā chi ndís'tiī ní ye^{n}'e
Jesucristo ndís'tiī, Cristo ní dií^{n} yā
cuenta chi ndís'tiī tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n}
chí circuncidado yā ndís'tiī taachi
Jesucristo nadanguá^{n}'ai yā ndís'tiī
ye^{n}'e poder ye^{n}'e nuū^{n}ndī chi vɛ́ɛ́
na cuerpo ye^{n}'é nī. 12 Ní taachi
chɛɛdinuū^{n}ni^{n} yā ndís'tiī, tuu'mi
ní caneé nī tan'dúúcā chí ch'ɛɛchí
nī na yáinyā^{n} ndúúcū Cristo ní
caneé nī tan'dúúcā chi nadacueé^{n} nī
ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā ndúúcū Cristo.
'Tííca rā váá caati i'téénu nī poder
ye^{n}'e Ndyuūs chi dii^{n} chi nacuee^{n}
Jesucristo ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā. 13 Ní
tiempo chi chó'ōo espíritu ye^{n}'e
ndís'tiī ní n'diī cucáávā nuu^{n}ndi
chi dií^{n} nī. Ní nguɛ́ɛ́ ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n}
circuncidado yā ndís'tiī. Naati
maa^{n} ní Ndyuūs tee yā vida

cue^n'e daā^{n}ma^n ndís'tiī dáámá
dáámá ndúúcū Cristo ti Ndyuūs
nadanch'ɛɛcú yā ye^n'ē tanducué^n'ē
nuu^{n}ndi ye^n'é nī.
14 Cuáá^n vmnaa^n
canee yú ndúúcū nducué^n'ē cuenta
ye^n'e nuu^{n}ndi ye^n'e yú ti nguɛɛ dii^n
yú tan'dúúcā chi nga^n'a ley ye^n'é
Ndyuūs. Ní cáávā ley mii^n ní cuenta
ye^n'e nuu^{n}ndi ye^n'e yú dii^n condenar
s'uuú^n. Naati Cristo nadíí'vɛ yā
'áámá vmné^n'ēe cuenta ye^n'e nuu^{n}ndi
yú taachi ch'īi yā na cruz cáávā
s'uuú^n. Ní cáávā chi ch'īi yā cáávā
s'uuú^n ní tan'dúúcā chi nadatuūví
yā ley mii^n ti nguɛ́ɛ́ cuuvi condenar
s'uuu^n.
15 Ní taachi Cristo ch'īi yā
na cruz cuchɛɛ́ yā ye^n'e nducué^n'ē
'ii^{n}ntyé^n'ē ye^n'e espíritu chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ndúúcū poder ye^n'é yā. Ní
dií^n yā chi 'cuinaa^n espíritu s'ee^n
nanáá^n nducyáácá espíritus. Ní
Cristo ch'i^n'í yā nducyáácá 'ii^n'yā^n
chi chɛ́ɛ yā ye^n'e espíritus.

In'nuú^n nī nducué^n'ē chi
ye^n'ē va'ai chɛɛti nguuvi

16 Maa^n ní nguɛ́ɛ́ nacadííinuu^n nī
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi dií^n yā condenar
ndís'tiī caavā dendu'ū chi nguɛ́ɛ́
chi nge'é nī ndúúcū chi ngi'i nī o
ndúúcū ye^n'ē chi dií^n nī taachi vɛ́ɛ́
'viicu s'ee^n ndúúcū 'viicu ye^n'e 'iiyū
ngai ndúúcū 'viicu ye^n'e sábado chí
nguuvi chi ntaaví'tuunúú^n 'ii^n'yā^n.
17 Nducué^n'ē 'viicu ndúúcū chi dií^n
'ii^n'yā^n ní ch'i^n'i ye^n'e Cristo chi
cuchiī, naati nducué^n'ē chuū cuaacu
níí^{n}nyú^n nga^n'ā chi ye^n'e Cristo mii^n.
18 Nguɛ́ɛ́ nadacadííinuu^n nī ye^n'e
'ii^n'yā^n chi dií^n yā condenar ndís'tiī
caati nga^n'a yā chí n'diichí yā
visiones. 'Ii^n'yā^n s'ee^n nadacadííinuu^n
yā chi n'gɛɛtɛ maá^n yā caavā cosas
chi n'diichí yā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n nga^n'a yā
chi canee chi ndiicuú^n nī maá^n nī
ní dich'ɛɛtɛ́ nī ángeles. 'Ii^n'yā^n s'ee^n
dií^n yā cosas chi nguɛ́ɛ́ deenú yā
ye^n'ē ní n'gɛɛtɛ maá^n yā caavā chi
nadacadííinuu^n yā ye^n'e cosas chi
candɛɛ̄ ye^n'ē maa^n tií^n yā.
19 'Ii^n'yā^n
s'ee^n nguɛ́ɛ́ caneé yā ndúúcū
nduudu cuaacu ye^n'é Jesucristo.
Cristo mii^n ní tiii^n ye^n'e cuerpo ye^n'é
yā chi 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā 'yā. Ní
Cristo mii^n ní dií^n yā chi nducué^n'ē
'ii^n'yā^n ye^n'é yā ní n'giita yā caati
i'téénu cá yā ye^n'é yā. Ní Cristo mii^n
dií^n yā chi nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'é
yā caneé yā tan'dúúcā chi nduuvi
daamá yā tan'dúúcā cuerpo ye^n'e yú
nduuvidaama ye^n'ē ndúúcū 'iini ndíí
nduū. 'Tíícā dií^n Cristo tan'dúúcā
chi ne^n'e Ndyuūs.

20 Maa^n ní ndís'tiī 'āā ch'īi nī
taachi ch'iī Jesucristo. Ní canée nī
libre ye^n'e reglas ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū.
Maa^n ní, ¿dɛ́'ɛ̄ cuuvi chi n'gɛɛtinéé
ndís'tiī tan'dúúcā chi ye^n'e i^n'yee^{n}dí
'cūū ndís'tiī? ¿Dɛ́'ɛ̄ cuuvi chi i'téénu
nī reglas ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū chi
nga^n'a 'tíícā?
21 Nguɛ́ɛ́ tuu'ví nī
chuū, nguɛ́ɛ́ che'é nī cosa 'cūū, ní
nguɛ́ɛ́ cuta'á nī cosa 'cūū na ta'á
nī.
22 Ní reglas mii^n chíí^n chi 'ii^n'yā^n
din'dái yā ní chíí^n chí ca'cuee^n yā
'ii^n'yā^n. Nducué^n'ē reglas 'cūū nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄ caati Ndyuūs ca'á yā 'ii^n'yā^n
cosas caati cuuvi che'é yā ye^n'ē.
23 Cuaacu chi 'ii^n'yā^n sta'á yā reglas
mii^n tan'dúúcā chi ch'i^n'i chi ye^n'ē
vaadī deenu ye^n'é 'ii^n'yā^n. Reglas mii^n
ch'i^n'i chi ye^n'ē religión chi nga^n'ā
chi 'ii^n'yā^n canéé chí dich'ɛɛtɛ́ yā
ángeles. Ní reglas mii^n ch'i^n'ī chí
'ii^n'yā^n canéé chí ndiicuú^n yā maá^n
yā ní ch'i^n'i chi 'ii^n'yā^n canéé chí

'cueenú yā cuuvi na cuerpo ye^{n}'e
yā. Naati nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ mar 'áámá
regla ye^{n}'ē chí dii^{n} ayudar 'ii^{n}'yā^{n}
caati nguɛɛ dinuu^{n}ndí yā tan'dúúcā
chi ne^{n}'e dii^{n} cuerpo ye^{n}'é yā.

3

Maa^{n} ní chi ndís'tiī ní 'āā
nduuchí nī ye^{n}'ē nguaa^{n}
tiná^{n}'ā dáámá ndúúcū Jesucristo,
ndís'tiī in'nuú^{n} nī dendu'ū chi
ye^{n}'ē va'ai chɛɛti nguuvi naachi
Cristo vɛɛ́ yā lado ye^{n}'e honor ye^{n}'ē
Ndyuūs chí lado tá cuaacú yā. 2 Ní
nadacadíínuu^{n} nī ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chi ye^{n}'e Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē
nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
3 'Tíícā ndís'tiī ní ch'ii nī dáámá
ndúúcū Cristo ní caneé nī tan'duucā
chi ch'iī cuerpo ye^{n}'é nī. Maa^{n} ní
canúú^{n} n'de'ei vida ye^{n}'é nī ndúúcū
Cristo nanáá^{n} Ndyuūs. 4 Maa^{n} vida
ye^{n}'e yú ní cuaacu chí Cristo. Ní
taachi ndaa Cristo taama vmné^{n}'ēe
tuu'mi ní s'uuú^{n} ndaa yú nduucú yā
ní vɛ́ɛ́ parte ye^{n}'e yú nduucú yā na
va'ai chɛɛti nguuvi.

Ye^{n}'e vida ndiicúū ye^{n}'ē yú ní
ye^{n}'e vidā ngai ye^{n}'ē yú

5 Maa^{n} ní dii^{n} yú cuenta chi ch'iī
cuerpo ye^{n}'e yú ní 'āā ntɛ́ɛ́ dii^{n} yú
nuu^{n}ndi. N'diichí nī, vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
nguaá^{n} nī. Ne^{n}'é nī 'áámá sa^{n}'ā o
'aama n'daataá chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī. Ní
ne^{n}'é nī dií^{n} nī cosa chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é
Ndyuūs. Ní ne^{n}'é nī n'diichí nī 'áámá
n'daataá o 'áámá sá^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'é nī. Ní ne^{n}'é nī dendu'ū chi
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e nī. 'Tiicá nī. Ní canee
nī tan'dúúcā chi i'téénu nī ídolos
chi imágenes. 6 Nducué^{n}'ē chuū ní
nuu^{n}ndi. Ní Ndyuūs dií^{n} yā castigar
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā
tan'dúúcā chi nga^{n}'a yā. 7 'Tíícā 'āā
dinuu^{n}ndí ndís'tiī tiempo chi 'āā
chó'ōo. 8 Maa^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́ dií^{n} nī
nuu^{n}ndi. Nguɛ́ɛ́ ditaá^{n} nī, nguɛ́ɛ́
caa^{n}'ma^{n} taá^{n} nī. Nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī cosas
chi nguɛɛ n'daācā 'aamá nī ndúúcū
taamá nī. Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n}
chíí^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daāca chi maá^{n}
yā dií^{n} yā. Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} nī mar
'áámá nduudu chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
9 Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} nī nduudu yaadi
'aama nī ndúúcū taama nī. Nguɛ́ɛ́
dií^{n} nī 'túúcā caati 'āā dicuenta
nī tan'dúúcā chi 'āā ch'iī cuerpo
ye^{n}'é nī ndúúcū nducué^{n}'ē chi nguɛ́ɛ́
n'dááca chi 'āā dií^{n} nī. 10 Ní maa^{n} ní
cuerpo ye^{n}'é nī ní tan'dúúcā cuerpo
chi ngai chi Ndyuūs din'dái yā. Ní
nguuvi nguuvi dií^{n} yā chi ndís'tiī
cuuví nī tan'dúúcā Ndyuūs, 'tiicá
nī. Ní 'íícú Ndyuūs dií^{n} yā chi
cuuvi deenu cá nī ye^{n}'é Ndyuūs.
11 Caati nanáá^{n} Jesucristo mii^{n}
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nduuti chi 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata 'ii^{n}'yā^{n} Israel
o 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e ndaata 'ii^{n}'yā^{n}
Israel. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ nduuti chi
'ii^{n}'yā^{n} ní circuncidado yā o nguɛ́ɛ́
circuncidado yā. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
nduuti chi 'ii^{n}'yā^{n} tan'dúúcā chi
snéé yúúní, o nduuti chi 'ii^{n}'yā^{n}
tan'dúúcā chi 'iitī 'cuɛɛti. Nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄
vɛɛ nduuti chi 'ii^{n}'yā^{n} chi dichíí'vɛ̄
'iivi ye^{n}'é yā, o 'ii^{n}'yā^{n} chi snéé libre
yā. Dámaā^{n} dichíí'vɛ̄ chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní ye^{n}'e Cristo ní Cristo caneé yā
nduucú yā.
12 Ndís'tiī ní ye^{n}'é Ndyuūs ndís'tiī.
Ní Ndyuūs dine^{n}'é yā ndís'tiī ní
nndɛɛvɛ yā ndís'tiī chi cuuvi ye^{n}'é
yā ndís'tiī. Maa^{n} ní ndís'tiī canee chi
diya'áí nī 'ii^{n}'yā^{n} ní din'daāca cá nī.
Nguɛ́ɛ́ dich'ɛɛté nī maá^{n} nī naati dií^{n}
nī nducué^{n}'ē ndúúcū vaadī ndiicúú^{n}.

13 Ní nginneé nī 'aamá nī taama
nī. Ní cuchɛ́ɛ́ nī ye^{n}'e nducué^{n}'ē. Ní
nadach'ɛɛcú nī 'ii^{n}'yā^{n} chí dií^{n} yā
'áámá falta ndúúcu nī. Ní tan'dúúcā
chi Cristo nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'é nī, 'tiicá ntúū^{n} nadach'ɛɛcú
nī ye^{n}'e 'aama nī ndúúcū taama
nī. 14 Nguaa^{n} nducué^{n}'ē chí dií^{n} nī,
dine^{n}'e taavi cá nī 'ii^{n}'yā^{n} ti taachi
dií^{n} nī 'túúcā caneé nī tan'dúúcā chi
nduuvidaamá nī ye^{n}'ē nducué^{n}'ē chi
vɛ́ɛ́. Ní dií^{n} nī cumplir nducué^{n}'ē
dendu'ū. 15 Ní vaadī 'diií^{n} chi
Ndyuūs itée yā ndís'tiī na staava
ye^{n}'é nī canee chi ch'i^{n}'ī ndís'tiī
nducué^{n}'ē chi dií^{n} nī caati Ndyuūs
yaa'ví yā nducyáácá ndís'tiī chi
cuuvi ye^{n}'é nī vaadī 'diii^{n} mii^{n}. Ní
nducyáácá nī ní caneé nī tan'dúúcā
'áámá cuerpo nūu^{n}, 'tiicá nī. Maa^{n} ní
ca'á nī gracias Ndyuūs caavā chuū.
16 Ní 'áámá canéé n'daacā na
staava ye^{n}'é nī nducué^{n}'ē nduudu
cuaacu chí n'daacā taavi ní ye^{n}'e
Ndyuūs. Ca'cueé^{n} nī ní ch'i^{n}'í nī
'áámá nī taama nī ndúúcū nducué^{n}'ē
vaadī deenu. Ngiitá nī salmos
ndúúcū himnos ndúúcū canciones
chi nga^{n}'ā ye^{n}'é Ndyuūs. Ní ndúúcū
núú^{n}má^{n} staava ye^{n}'é nī nca'á nī
gracias Ndyuūs. 17 Níícú nducué^{n}'ē
cosa chi dii^{n} nī 'áárá chí caa^{n}'má^{n} nī
o dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n}, dií^{n} nī nducué^{n}'ē
caavā Señor Jesús ní nca'á nī
gracias Ndyuūs Chiida yú cáávā
Cristo.

Tan'dúúcā chi canee chi dii^{n} yú ti ye^{n}'e Cristo s'uuú^{n}

18 Ndís'tiī n'daataá chi 'níínívaacu,
cu'teenú nī ye^{n}'e isa^{n}'ā ye^{n}'é nī
caati 'tíícā canee chi dií^{n} nī ti ye^{n}'é
Ndyuūs ndís'tiī. 19 'Tiicá ntúū^{n} isa^{n}'a
ye^{n}'é yā, diné^{n}'e nī n'daataá ye^{n}'é
nī ní nguɛ́ɛ́ nduuvi taá^{n} nī ndúúcū
n'daataá ye^{n}'é nī. 20 Ndís'tiī daiyá
yā chi ye^{n}'e Cristo 'caandiveé^{n} nī
ye^{n}'e chiidá nī ní chɛɛcu nī ye^{n}'e
tanducué^{n}'ē caati 'tíícā ne^{n}'e Ndyuūs.
21 Ní ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ daiyá nī, nguɛ́ɛ́
dií^{n} nī chi nduuvi táa^{n} daiyá nī
caati cuayiivi ní nguɛ́ɛ́ cu'téénu
yā chɛɛ chi caa^{n}'má^{n} nī ye^{n}'e
yā. 22 Ndís'tiī chi dichíí'vɛ̄ 'ii^{n}'yā^{n},
'caandiveé^{n} nī ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē
chi nga^{n}'ā 'iiví nī ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. Nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī tan'dúúcā chi
ne^{n}'é yā dámaa^{n} taachi nanáa^{n} yā
ndís'tiī. Ní 'iiví nī cuuvi deenú yā
chi n'daacā idií^{n} nī, naati dií^{n} nī
nducué^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n} ndúúcū núú^{n}má^{n}
staava ye^{n}'é nī. Ní 'va'á nī Ndyuūs.
23 Ní tanducué^{n}'ē chi dií^{n} nī, dií^{n} nī
ndúúcū núú^{n}má^{n} staava ye^{n}'é nī.
Ní dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} mii^{n} tan'dúúcā
chi ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē 'iiví nī. 24 Ní ndís'tiī
deenú nī chi cuuvi cuta'á nī ye^{n}'e
chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī chíí^{n} chi tée Cristo
ndís'tiī. Cuaacu chi ndís'tiī dichíí'vɛ
nī Jesucristo ní cuaacu níí^{n}nyú^{n}
Cristo ní 'iiví nī. 25 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ n'daāca idií^{n} yā ca^{n}'á yā
cuta'á yā ná díí'vɛ yā ye^{n}'ē chi dií^{n}
yā chi nguɛ́ɛ́ n'daācā. Ndyuūs 'āā
daamá nūu^{n} dií^{n} yā tratar ndúúcū
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}.

4 Ndís'tiī patrones chi vɛ́ɛ́ mozos
ye^{n}'é nī, dií^{n} nī chí cuaacu
ndúúcū chi n'daacā ndúúcū mozos
ye^{n}'é nī. N'gaacú nī chi vɛ́ɛ́ 'iiví nī
chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi.
2 Nducué^{n}'ē tiempo caa^{n}'ma^{n}ngua'á
nī ní 'cuɛɛti nduuchí nī. Ní ca'á nī
gracias Ndyuūs. 3 Caa^{n}'ma^{n}ngua'á
ntuú^{n} nī ye^{n}'ē nús'uu ti Ndyuūs tée

yā lugar nús'uu chi cuuvi caa^n'má^n
'nū nduudu cuaacu ye^n'é yā. Ní
nduudu mii^n ní ye^n'e Cristo. Ní nguέέ
déénu 'ii^n'yā^n naati maa^n ní nga^n'a
'nū nduudu mii^n. Ní cucáávā nduudu
mii^n maa^n 'úú canuú^n vácūū ndúúcū
cadena 'cūū. 4 Caa^n'ma^{n}ngua'á
nī cáávā 'úú chi cuuvi caa^n'má^n
n'daacā nduudu mii^n tan'dúúcā chi
canéé chi caa^n'má^n.
5 Maa^n ní ndís'tiī 'cuεεtinéé
n'daacá nī ndúúcū 'ii^n'yā^n chi nguέέ
i'téénu yā Ndyuūs. Dií^n nī n'daacā
nducué^n'ē tiempo. 6 Cué^n'é daā^{n}ma^n
caa^n'má^n nī chí n'daacā ndúúcū
nduudu n'dai. Ní canéé chí déénu
nī táácā chi cuuvi nan'guεεcuta'á nī
ca'áámá ca'áámá 'ii^n'yā^n.

'Cuiīnu carta mii^n ndúúcū saludos

7 Hermano Tíquico chi ne^n'e yú,
'áámá canee sa chi dii^n sa ntii^{n}nyu^n
ye^n'é Jesucristo ní dii^n sa dáámá
ntii^{n}nyu^n nduucú. Sa^n'ā mii^n cuuvi
sa ndís'tiī tan'dúúcā chi 'úú caneé ní
dií^n. 8 Ní cáávā chii^n dicho'ó Tíquico
nanáá^n ndís'tiī caati cuuvi sa ndís'tiī
táácā n'gεεtineé 'nū. Ní tée sa
'viich'εεtíínūu^n na stava ye^n'é nī. 9 Ní
dicho'ó ntúū^n hermano Onésimo,
sa^n'ā chi ne^n'e yú, ní 'áámá canee sa
chi dii^n ntii^{n}nyu^n ye^n'é Ndyuūs. Ní
ye^n'e 'áámá chεε ndís'tiī. Hermanos
s'ee^n yaa'ví yā ndís'tiī tanducué^n'ē
chi dií^n 'nū 'muu^n.
10 Sa^n'ā Aristarco chi canúú^n vácūū
nduucú idichó'o sa: N'dai ndís'tiī.
'Tiicá ntúū^n dicho'o sa^n'ā Marcos chi
dácūú sa^n'ā Bernabé. Ní ndís'tiī 'āā
sta'á nī orden chi 'cuaa^n nī hermano
Marcos mii^n nduuti chi ndaa sa
nanáá^n ndís'tiī. 11 'Tiicá ntúū^n Jesús
chi nguuvi Justo dicho'o sa: N'dai
ndís'tiī. Dámaā^n sa^n'ā s'uu^n chi
ye^n'ē ndaata 'ii^n'yā^n Israel ní i'téénu
yā Jesucristo dií^n yā ntii^{n}nyu^n
nduucú ye^n'ē naachi Ndyuūs nga^n'a
ntii^{n}nyú^n yā. Sa^n'ā s'uu^n ntée ca yā
'viich'εεtíínūu^n 'úú. 12 Sa^n'ā Epafras
ntúū^n chi dii^n ntii^{n}nyu^n ye^n'e Cristo
ní ye^n'e 'áámá chεε ndís'tiī dicho'o
sa: N'dai ndís'tiī. Sa^n'ā mii^n neené
nga^n'angua'ā sa ye^n'e ndís'tiī chi
ndís'tiī 'áámá caneé nī ndúúcū chi
i'téénu nī níícú chi dámaā^n ne^n'é nī
dií^n nī tanducué^n'ē tan'dúúcā chi
Ndyuūs ne^n'e yā chi dii^n nī. 13 'Úú ní
nga^n'á nduudu cuaacu ye^n'e Epafras
mii^n. Neené inadacadíínuu^n sa ye^n'é
ndís'tiī ndúúcū 'ii^n'yā^n chi snée
yā na yáā^n Laodicea ndúúcū yáā^n
Hierápolis. 14 Sa^n'ā Lucas chi doctor
chi ne^n'e yú ndúúcū sa^n'ā Demas
dicho'ó yā: N'dai ndís'tiī, nga^n'á yā.
15 Maa^n ní ndís'tiī dicho'ó nī: N'dai
ndís'tiī, nga'á nī hermanos chi snéé
na yáā^n Laodicea. Dicho'ó nī: N'dai
ndís'tiī, n'daataá Ninfas ndúúcū
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Jesucristo ní
nduuvidaamá yā na vaacu tá chi
yaācū ye^n'é yā. 16 Ní taachi 'cuiīnū
n'geé^n nī carta 'cūū nguaa^n ndís'tiī
dicho'ó nī carta 'cūū 'ii^n'yā^n ye^n'e
yáā^n Laodicea chi 'cueé^n yā na yaacū
ye^n'é yā. Ní canee chi 'cueé^n nī ntúū^n
'áámá carta chi dicho'ó 'ii^n'yā^n ye^n'e
yáā^n Laodicea. 17 Ní ndís'tiī cuuvi nī
sa^n'ā Arquipo chi 'úú caa^n'má^n 'tíícā:
Díí Arquipo, dii^n di cuidado chi
dii^n n'daacā di ní 'cuiinu di ntii^{n}nyu^n
ye^n'e Señor chi Señor tee yā díí.
18 'Úú, Pablo, dinguú^n saludos 'cūū
ndúúcū ta'á ndúúcū letras ye^n'é.
N'gaacú nī ye^n'é chi canuú^n vácūū.
Ne^n'é chi Ndyuūs itée yā vaadī n'dai
ye^n'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA VMNÁÁ^{n} VMNAA^{n} YE^{n}'E 'II^{n}'YĀ^{n} YE^{n}'E YÁĀ^{n} TESALÓNICA

Pablo ndúúcū compañeros ye^{n}'é yā idinguú^{n} yā carta 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaācū na yáā^{n} Tesalónica

1 'Úú, Pablo, idinguú^{n} carta 'cūū
ndúúcū sa^{n}'a Silvano ndúúcū
sa^{n}'ā Timoteo ye^{n}'e hermanos ye^{n}'e
yú chi ca^{n}'á yā na yaācū ye^{n}'e
yáā^{n} Tesalónica, 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'é
Ndyuūs Chiida yú nííćú ye^{n}'é Señor
Jesucristo. Ne^{n}'é 'nū chi Ndyuūs
Chiida yú ndúúcū Señor Jesucristo
tée yā ndís'tiī nducué^{n}'ē vaadī n'dai
ye^{n}'é yā, ní vaadī 'diīí^{n} ye^{n}'é yā
canee na staava ye^{n}'é nī.

'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Tesalónica din'daacá yā ní diitu i'téénu yā Jesucristo

2 Ca'á 'nū gracias nanáá^{n} Ndyuūs
cáávā nducyaaca ndís'tiī ní taachi
caa^{n}'ma^{n}ngua'á 'nū inin'gáácú
'nū ye^{n}'e ndís'tiī. 3 Ní taachi
nga^{n}'angua'á 'nū nanáá^{n} Ndyuūs
Chiida yú, nga^{n}'angua'á 'nū ye^{n}'e
ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n} nī caati i'téénu
cá nī ní chí ne^{n}'e cá nī nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} ní chí nginnee yā 'ii^{n}'yā^{n}.
Ní cuchɛ́ɛ nī ye^{n}'e tanducué^{n}'ē. Ní
'áámá caneé nī ndúúcū chi i'téénu
nī caati cūnee ngiinú nī chi Señor
Jesucristo ye^{n}'ē yú ca^{n}'á yā tée yā
chii^{n} chi cuuvi ye^{n}'é nī. 4 Ndís'tiī,
hermanos ye^{n}'é 'nū, Ndyuūs ne^{n}'é
yā ndís'tiī. Ní deenú 'nū chi Ndyuūs
ndɛɛvɛ yā ndís'tiī chi ndís'tiī cuuvi
ye^{n}'é yā ndís'tiī. 5 Taachi nga^{n}'a 'nū
nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs nanáá^{n}
ndís'tiī nguɛɛ dámaā^{n} nga^{n}'á 'nū
nduudu mii^{n} ndúúcū nduudu ye^{n}'é
'nū ti ndúúcū poder ye^{n}'ē Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. Ní deenú 'nū
chi nduudu cuaacu mii^{n} ní cuaacu.
Ndís'tiī ní deenú nī du'u sa^{n}'ā nús'uu
taachi caneé 'nū ndúúcū ndís'tiī ni
táácā dií^{n} 'nū caati maá^{n} nī cuuvi
'cuɛɛtinéé n'daaca nī.
6 Ni ndís'tíī ní 'āā dii^{n} nī tan'dúúcā
chi nús'uu dií^{n} 'nū ní tan'dúúcā
chi dii^{n} Señor Jesucristo ye^{n}'ē
yú. Ní i'téénu nī nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs. Ní yeenú nī ndúúcū
vaadī yeenú chi Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs tee yā ndís'tiī 'áárá
chí ch'eenú nī chiī cucáávā chi
i'téénu nī. 7 Ní cucáávā chi dií^{n} nī
'tuucā nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu
yā Señor Jesucristo, 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
núú^{n}má^{n} yá^{n}'āa Macedonia ndúúcū
núú^{n}má^{n} yá^{n}'āa Acaya cuuvi cuta'á
ndís'tiī tan'dúúcā 'áámá ejemplo ní
dií^{n} yā tan'dúúcā chi dií^{n} nī. 8 Ní
ndís'tiī dii^{n} nī chi taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}

cuuvi déénu yā nduudu cuaacu
ye^{n}'e Señor. Nguεε dámaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yá^{n}'āa Macedonia ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Acaya naati 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e nducué^{n}'ē cuaā^{n} 'āā deenú yā
chi ndis'tiī i'téénu nī Ndyuus. Ní
nguεε caneé chi caa^{n}ma^{n} cá 'nū dε'ε̄
vεε ye^{n}'e nī ti n'daacā i'téénu nī. 9 Ní
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a yā nús'uu
ye^{n}'e visita ye^{n}'é 'nu taachi caneé
'nū nguaa^{n} ndís'tii. Ni nga^{n}'a yā
tan'dúúcā chi ndís'tiī s'née^{n} nī ídolos
caavā chi cu'téénu nī Ndyuūs chí
canduuchi, Ndyuūs chí cuáácú chi
Ndyuūs. Ní tuca'á nī dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é Ndyuūs. 10 'Tiicá ntúū^{n} nga^{n}'a
yā chi ndís'tiī cūnee ngiinú nī chi
Jesucristo chi Daiya Ndyuūs ní
ndaa yā taama vmné^{n}'ēe ye^{n}'ē va'ai
chεεti nguuvi. Ndyuūs nada'cuee^{n}
yā Jesús mii^{n} ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
Níícú Jesucristo mii^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n} ye^{n}'ē castigo
chi neené dííttūu ye^{n}'e tiempo chi
cuchiī.

Ntii^{n}nyu^{n} chi dii^{n} Pablo naachi caneé yā na yáā^{n} Tesalónica

2 Ndís'tiī, hermanos ye^{n}'e yú,
deenú nī chi tiempo chi canéé
'nū nguaa^{n} ndís'tiī chi nguεε tandii
rá dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs.
2 'Āā deenú nī chi 'āā cue^{n}'é 'nū
yáā^{n} Filipos vmnaa^{n} chi ndaá 'nū
nanáá^{n} ndís'tiī. Ní déénu nī chi
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}ya nguεε n'daacā dií^{n} yā
nduucú 'nū. Ní nga^{n}'a taá^{n} yā ye^{n}'é
'nū chi ch'eenú 'nū chii. Níícú taachi
ndaá 'nū nanáá^{n} ndís'tiī, nguεε 'va'á
'nū chi caa^{n}'má^{n} 'nū nduudu cuaacu
chí ngai ye^{n}'e Cristo 'áárá chí deenú
'nū chi vεε cá 'ii^{n}'yā^{n} chi contra ye^{n}'e
nús'uu, 'ii^{n}'yā^{n} chi nguέέ n'daacā
dií^{n} yā nduucú 'nū. 3 Caati deenú
'nū chi nga^{n}'á 'nū nduudu cuaacu
mii^{n} nguέέ ndúúcū vaanicadíínuu^{n}
ye^{n}'é 'nū chí nguέέ n'daacā ndíí
nguέέ ndúú nginnche'éí 'nū 'ii^{n}'yā^{n}.
4 Naati Ndyuūs n'diichí ya vida ye^{n}'é
'nū chi n'daacā n'gεεtineé 'nū. Ní
tee yā ntii^{n}nyu^{n} nús'uu chi caa^{n}má^{n}
'nū nduudu cuaacu ye^{n}'ē chi cuuvi
nanguá^{n}ai 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā. Ní nguεε dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n}
mii^{n} chi cūnee yíínūu 'ii^{n}'yā^{n} naati
dií^{n} 'nū chii^{n} chi ne^{n}'e Ndyuūs
chi snaa^{n} yā nducué^{n}'ē chi vεε na
staava ye^{n}'e yú. 5 Ní ndís'tiī deenú nī
chi nguέέ nga^{n}'á 'nū nduudu cuaacu
mii^{n} ndúúcū n'deee n'dáí nduudu
chi n'dai taavi chi cūnee yiinú nī
ye^{n}'é 'nū. Ní nguέέ nga^{n}'á 'nū cáávā
chi dií^{n} 'nū ganar tuūmī. Ndyuūs
ní deenú yā ye^{n}'é 'nū ye^{n}'e chi dií^{n}
'nū. 6 Mar 'áámá vmné^{n}'ēe dií^{n} 'nū
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs caavā chi
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi caa^{n}'má^{n} yā chi n'gεεtέ
'nū. Ní nguέέ nanáá^{n} ndís'tiī, ndíí
nguεε nduu nanáá^{n} taná^{n}'a yā.
Ní deenú 'nū chi cuuvi ch'i^{n}'í 'nū
'ii^{n}'yā^{n} chi ch'εεtε maá^{n} 'nū caati
Cristo dichó'o yā nús'uu chi dií^{n} 'nū
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e apóstoles ní candεέ
'nū nduudu ye^{n}'é yā. 7 Naati 'tíícā dií^{n}
'nū ndúúcu nī tan'dúúcā chi ndís'tiī
da'caiyáā daiyá 'nū. Niicu tan'dúúcā
chi dii^{n} 'áámá n'daataá ndúúcū
daiyá yā taachi idi'cuiitá yā ní dií^{n}
yā cuidado daiyá yā, 'tíícā dií^{n} 'nū
ndúúcu nī. Ní n'daacā nga^{n}'á 'nū
ndúúcū nī ndúúcū vaadī n'giinu. 8 Ní
'tíícā ne^{n}'e cá 'nū ndís'tiī chi ne^{n}'é
'nū tee 'nū ndís'tiī nguέέ dámaā^{n}
nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs, naati
'tiicá ntuū^{n} ne^{n}'é 'nū 'cuuví 'nū cáávā
ndís'tiī caati 'āā ne^{n}'e taavi cá 'nū

ndís'tiī. 9 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'e yú,
n'gaacu nī ye^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n} chi dii^{n}
cá 'nū ni nga^{n}'á 'nū nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs nanáá^{n} ndís'tiī. Ní
dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n} ndúúcū ta'á 'nū
ndíí nguuvi ndíí n'gaa^{n} cáávā chi
vɛ́ɛ́ necesidades ye^{n}'é 'nū. Ní nguɛ́ɛ́
di'vaachí 'nū ndís'tiī ye^{n}'ē dɛ́'ɛ̄ vɛɛ.
10 Ní ndís'tiī ní testigos ye^{n}'é 'nū.
'Tiicá ntúū^{n} Ndyuūs ní testigo ye^{n}'é
'nū tan'dúúcā chi 'cuɛɛtinee n'daacá
'nū ní dií^{n} 'nū dendu'ū chi cuaacu
taachi caneé 'nū nguaa^{n} ndis'tiī chi
i'téénu nī Señor Jesucristo. Ní nguɛ́ɛ́
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi caa^{n}'ma^{n} yā
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā dií^{n} 'nū. 11 Ní 'tiicá
ntúū^{n} ndís'tiī deenú nī tan'dúúcā chi
dií^{n} 'nū ndúúcū ca'áámá ca'áámá
ndís'tiī. Ní dií^{n} 'nū tan'dúúcā chi
nús'uu ní chiidá nī ni ndís'tiī ní
daiyá 'nū ní tee 'nū consejo ndís'tiī
ndúúcū 'viich'ɛɛtíínūu^{n}. 12 Ní ch'i^{n}'i
'nū ndís'tiī tan'dúúcā chi cuuvi
n'gɛɛtinee n'daacá nī nanáá^{n} Ndyuūs
caati ndís'tiī ní ye^{n}'é Ndyuūs ndís'tiī.
Ní Ndyuūs ní yaa'ví yā ndís'tiī chi
cuuvi ndaa nī naachi Ndyuūs nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā. Ní vɛ́ɛ́ nducué^{n}'ē cosas
chí n'dai ye^{n}'é nī. 13 Nííćú cáávā
nducué^{n}'ē chuū cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ní
ca'á 'nū gracias Ndyuūs caati taachi
ndís'tiī ní ch'iinniveé^{n} nī nduudu
ye^{n}'é Ndyuūs chi nga^{n}'á 'nū nanáá^{n}
ndís'tiī, chi'téénu nī nduudu mii^{n}
chi nduudu ye^{n}'é Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́
nduudu chi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}. Ní cuaacu
chi nduudu mii^{n} ní ye^{n}'é Ndyuūs
caati dii^{n} ntii^{n}nyu^{n} na vida ye^{n}'é
ndís'tiī chi i'téénu nī. 14 Ndís'tiī,
hermanos ye^{n}'é 'nū. Dáámá cho'o
ye^{n}'e ndís'tiī taachi n'geenú nī ngii
cucáávā chi dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel chi
paisanos ye^{n}'é nī ndúúcu nī. Chó'ōo
ntúū^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi na^{n}'á yā yaācū
naachi 'ii^{n}'yā^{n} i'téénu yā Jesucristo
na yá^{n}'āa Judea caati 'tíícā dii^{n}
'ii^{n}'yā^{n} Israel chi paisanos ye^{n}'é yā
ndúúcu yā. 15 Maa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} paisanos
chi 'ii^{n}'yā^{n} Israel ch'ii^{n}'nu^{n} yā Señor
Jesucristo ye^{n}'ē yú tan'dúúcā chi
dií^{n} yā ndúúcū profetas chi nga^{n}'á
yā nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs
tiempo chi 'āā chó'ōo. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} can'dáa yā s'uuú^{n} ní dii^{n} chi
n'geenu yú ngii. Ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā
chii^{n} chi Ndyuūs ne^{n}'é yā chi dií^{n}
yā ní contra yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
16 Ní taachi ne^{n}'é 'nū nga^{n}'á 'nū
nduudu cuaacu nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e ndaata ye^{n}'é yā caati
cuuví nngua^{n}'ai yā, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi paisanos ye^{n}'é nī nguɛ́ɛ́ n'guú^{n}
yā chi nga^{n}'á 'nū. 'Tíícā ni vɛ́ɛ́ cá
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 'Tíícā dií^{n} yā maa^{n}
naati cuayiivi Ndyuūs ca^{n}'á yā chi
ca'a yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'áámá castigo
chi neené diitūu ca.

Pablo ne^{n}'é yā ca^{n}'á yā taama vmné^{n}'ēe ní n'diichí yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Tesalónica

17 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'e yú 'áárá
chí maa^{n} ní ya^{n}'ai snée 'nū ye^{n}'e
ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi naá^{n} 'nū
ndís'tiī nadacadiinúú^{n} 'nū ye^{n}'e
ndís'tiī. Nééné ne^{n}'é 'nū cunée
'nū ndúúcū ndís'tiī ní n'diichí 'nū
ndís'tiī. 18 Ní dií^{n} 'nū nducué^{n}'ē
chi cuuví 'nū ti cuuvi ndaá 'nū
nanáá^{n} ndís'tiī. Ni 'úú Pablo 'naa^{n}
tiempo canee listo chi na^{n}'á naati
yáá^{n}n'guiinūu^{n} dii^{n} sa chi nguɛɛ
cuuvi ndaá. 19 ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā chi snéé
ngiinu 'nū ní yeenú 'nū? Snéé ngiinu
'nū ní yeenú 'nū ti cuuvi candɛɛ́ 'nū
ndís'tiī nanáá^{n} Jesucristo taachi

ndaa yā taama vmné^{n}'ēe. 20 Cuaacu
níí^{n}nyú^{n} chi ndís'tiī chi i'téénu nī
ní dii^{n} chi nééné yeenú 'nū cáávā
chi dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs
nguaa^{n} ndís'tiī.

3

Ní taachi 'āā ntɛ́ɛ́ cuchɛɛ́ 'nū
chi nguɛ́ɛ́ ndaa 'nū nanáá^{n}
ndís'tiī, tuu'mi ní nadicadíínuu^{n} 'nū
chi n'daacā chi maá^{n} 'nū n'gɛɛtineé
'nū na yáā^{n} Atenas. 2 Ní dicho'ó 'nū
Timoteo chi hermano ye^{n}'ē yú chi
cuuvi n'diichi sa ndís'tiī taacā snée
nī. Sa^{n}'ā mii^{n} 'āā dii^{n} sa ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é Ndyuūs daama nduucú 'nū
ní nga^{n}'a sa nduudu cuaacu ye^{n}'é
Cristo chi dii^{n} chi nadinguá^{n}'ai
'ii^{n}'yā^{n}. Sa^{n}'ā mii^{n} ní cuuví cūnnee
sa ndís'tiī ní tée sa 'viich'ɛɛtíínūu^{n}
ndís'tiī. Ní cuuví cūnee diitu cá
nī ndúúcū chi i'téénu nī. Cáávā
chuū dichó'o 'nū Timoteo. 3 Nguɛɛ
ne^{n}'é 'nū chi ndís'tiī ndaacadaamí
nī ye^{n}'e Jesucristo chi nguɛɛ
i'téénu nī Jesucristo cucáávā chi
n'geenú nī ngii. 'Āā deenú nī chi
canee chi 'cueenú nī cuuvi caati
i'téénu nī Jesucristo. 4 Ní cuaacú
taachí ch'ɛɛtineé 'nū ndúúcū
ndís'tiī chii 'nū ndís'tiī chi ndaa
tiempo chi canéé chi 'cueenu yú
cuuvi tan'dúúcā chi chó'ōo ye^{n}'é
nī. Chuū ní ndís'tiī déénu nī. 5 Ní
cáávā chuū taachi 'āā ntɛ́ɛ́ chɛɛ́ chi
nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} ye^{n}'é ndís'tiī
cho'ó hermano Timoteo chi 'úú
cuuvi deenú táácā sneé nī ndúúcū
chi i'téénu nī. Caati 'úú 'va'á chi
yáá^{n}n'guiinūu^{n} dii^{n} chi nguɛ́ɛ́
i'téénu nī ní maa^{n} ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vē
ntii^{n}nyu^{n} chi 'āā dii^{n} 'nū nguaa^{n}
ndís'tiī.

6 Naati maa^{n} ní Timoteo chi
chiīca sá ye^{n}'e ndís'tiī chi snee na
yáā^{n} Tesalónica ndaā sa nanaá^{n} 'nū.
Ní yaa'vi sa nús'uu^{n} chi n'daacā
n'dai snee nī ti i'téénu nī Ndyuūs.
Ní nga^{n}'a ntúū^{n} sā chi ne^{n}'e nī
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. Ní yaa'vi sa
nús'uu chi cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} n'gaacu
nī ye^{n}'é 'nū ní ne^{n}'é nī nús'uu. Ní
nééné ne^{n}'é nī n'diichí nī nús'uu. Ní
nús'uu ne^{n}'e ntúu^{n} 'nū n'diichi 'nū
ndís'tiī. 7 Ní ndís'tiī hermanos ye^{n}'é
'nū cucáávā chi n'giindiveé^{n} 'nū ye^{n}'ē
ndís'tiī chi díítū canee nī ndúúcū
chi i'téénu nī ye^{n}'e Señor Jesucristo
ye^{n}'e yú maa^{n} ní vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtíínuu^{n}
ye^{n}'é 'nū ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē chi
ch'eenú 'nū chiī. 8 Ní snéé 'nū
tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ vida ngai ye^{n}'é
'nū ti n'giindiveé^{n} 'nū chí n'daacā
n'dai caneé nī maa^{n} chi ndís'tiī
ní ye^{n}'e Señor Jesucristo ndís'tiī.
9 Maa^{n} ní gracias cuuvi nca'á 'nū
Ndyuūs Chiida yú cucáávā ndís'tiī
ní cucáávā chi ndís'tiī dií^{n} nī chi
yeenu taaví 'nū taachi nga^{n}'angua'á
'nū caavā ndís'tiī ndúúcū Ndyuūs
Chiida yú. 10 Ní nga^{n}'angua'á 'nū
ndíí nguuvi ndii n'gaa^{n} chi Ndyuūs
dií^{n} yā chi ndaá 'nū naachi snée nī.
Níícú cūnnee 'nū ndís'tiī níícú cuuvi
cu'téénu cá nī ye^{n}'e Señor Jesucristo
ye^{n}'e yú.

11 Ne^{n}'é 'nū chi Ndyuūs Chiida
yú ndúúcū Señor Jesucristo ye^{n}'e
yú cūnnee yā nús'uu caati cuuvi
ndaa 'nū nanáá^{n} ndís'tiī. 12 Ní
Señor Jesucristo ye^{n}'e yú cūnneé
yā ndís'tiī caati cuuvi ne^{n}'e cá nī
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}. Ní dine^{n}'e taavi
cá nī tan'dúúcā nús'uu ne^{n}'e taavi
cá 'nū ndís'tiī. 13 Ní Ndyuūs cuuvi
cūnnee yā ndís'tiī chi 'áámá canéé
vaadī ne^{n}'e ye^{n}'é yā na staava ye^{n}'é
nī. Ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī. Ní

canéé dɛɛvɛ staava ye^{n}'é nī nanáá^{n}
Ndyuūs Chiida yú taachi ndaa
Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú ndúúcū
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā 'yā.

Ye^{n}'ē tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^{n}'é yā chi 'cuɛɛtinee yú

4 Maa^{n} ní di'cuíítu ca 'nū ndís'tiī
hermanos ye^{n}'e yú ní ngiicá
'nū ndís'tiī nanáá^{n} Jesucristo chi dií^{n}
nī chuū. Tan'dúúcā chi ca'cueé^{n} 'nū
ndís'tiī táácā chi cuuvi n'gɛɛtineé
nī tan'dúúcā Ndyuūs ne^{n}'é yā, 'tíícā
'āā dií^{n} nī. Ní 'tiicá ntúū^{n} dii^{n} cá nī
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ní ngo'o cá dií^{n} nī.
2 Ndís'tiī ní deenú nī tan'dúúcā
chí chi'cuee^{n} 'nū nanáá^{n} ndís'tiī
caati Ndyuūs dicho'ó yā nús'uu.
3 Ní Ndyuūs ne^{n}'é yā chi ndís'tiī
n'gɛɛtinéé n'daacá nī. Ní nducué^{n}'ē
chi dií^{n} nī, dií^{n} nī ti ye^{n}'é Ndyuūs
ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á nī ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ isa^{n}'a o n'daataá
ye^{n}'é nī. 4 Ní ca'áámá ca'aama
ndís'tiī chi sa^{n}'ā canee chi déénu
nī tan'dúúca chi cuuvi cuta'á nī
n'daataá ye^{n}'é nī ní 'caandavaacú nī.
Ní canee n'daacá nī ndúúcū n'daataá
ye^{n}'é nī. Ní diné^{n}'e nī n'daataá ye^{n}'é
nī. 5 Nguɛ́ɛ́ dii^{n} nī cosa chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ndúúcū cuerpo ye^{n}'ē tá
tan'dúúcā chi dii^{n} tanā́^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē ndaata 'ii^{n}'yā^{n} Israel,
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ déénu yā Ndyuūs.
6 Ní mar 'áámá yú chi sá^{n}'ā nguɛ́ɛ́
ca^{n}'a sa ndúúcū n'daataá chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e sa o n'daataá nguɛ́ɛ́ ca^{n}'a tá
ndúúcū 'áámá isá^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
tá caati Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú
ca'á yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} 'áámá castigo
chí ch'ɛɛtɛ caavā nuu^{n}ndi chi 'tíícā
ye^{n}'é yā. Ní ye^{n}'é chuū 'āā n'diichi
yú na vida ye^{n}'e hermanos ye^{n}'e yú
chi dií^{n} yā 'túúcā chi nginnche'éí
yā hermano ye^{n}'é yā. Ní nguɛ́ɛ́
n'daacā chuū. 7 'Tíícā Ndyuūs yaa'ví
yā s'uuú^{n} chi cuuvi ye^{n}'é yā s'uuú^{n}
cáávā chi dii^{n} yú nducué^{n}'ē chi
n'daacā nguɛ́ɛ́ caavā chi dii^{n} yú
cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 8 'Tíícā
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā tan'dúúcā
chi ngi'cueé^{n} 'nū. Ndís'tiī nguɛ́ɛ́
idi'vaachí yā mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}.
Dámaā^{n} di'vaachí yā Ndyuūs caati
Ndyuūs tée yā Espíritu N'dai ye^{n}'é
yā s'uuú^{n}. 9 'Úú nguɛ́ɛ́ caneé chi
dinguú^{n} ye^{n}'é ndís'tiī tan'dúúcā
chi canee chi ne^{n}'é nī nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Cristo chi hermanos
ye^{n}'ē yú. Deenú chi Ndyuūs maá^{n}
yā ngi'cueé^{n} yā ndís'tiī tan'duucā
chi canee chi dine^{n}'é nī 'áámá nī
ndúúcū taama nī. 10 Cuáácú chi
ne^{n}'é nī nducyaaca hermanos ye^{n}'ē
yú chi snéé na yá^{n}'āa Macedonia
naati maa^{n} ní di'cuíítu ca^{n}'a 'nū
chi diné^{n}'e ca nī hermanos ye^{n}'e nī.
11 Ngiicá 'nū chi ch'ɛɛtinéé n'daacá
nī nguaa^{n} nducyaaca nī ndúúcū
vaadī 'diií^{n}. Ní dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē
maá^{n} nī ndúúcū ta'á nī tan'dúúcā
chi n'gi^{n}'i 'nū ndís'tiī. 12 Ní dií^{n} nī
'tuucā caati 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛɛ i'téénu
yā Jesucristo ye^{n}'e yú cuuvi dií^{n} yā
respetar ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ necesidades
ye^{n}'é nī.

Ye^{n}'ē chi ndaa Jesucristo taama vmné^{n}'ēe

13 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é 'nū,
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é 'nū chi nguɛ́ɛ́ cadíínuu^{n}
nī ye^{n}'e chi cuchiī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
n'díí caati nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaachii
nuu^{n} nī tan'dúúcā taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ cunee ngiinú yā chí ndaa
Jesucristo taama vmné^{n}'ēe. 14 Ní

'tíícā tan'duucā chi i'teenu yú chí
Jesucristo ch'īi yā ní nduuchí yā
ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā, 'tiicá ntúū^n
i'teenu yú chi taachi Ndyuūs
dicho'ó yā Jesucristo taama
vmné^n'ēe, Cristo mii^n ní ndɛɛ yā
ndúúcu yā nducyaaca 'ii^n'yā^n chi
'āā n'díí ní 'āā i'téénu yā Señor
Jesucristo ye^n'ē yú. 15 Ní cáávā chuū
yaa'ví 'nū ndís'tiī chuū tan'dúúcā
chi Señor chi'cueé^n yā nús'uu. S'uuú^n
chi canduuchi yú ní canee yú na
i^n'yee^{n}dí 'cūū ndíí ndaa Señor ye^n'ē
yú nguɛ́ɛ́ can'dáánaa^n yú ye^n'e 'ii^n'yā^n
chi 'āā n'díí. 16 Caati maa^n Señor
Jesucristo ye^n'e yú nch'ée^n yā ye^n'ē
va'ai chɛɛti nguuvi taachí Ndyuūs
ca'á yā orden. Ní ángel chí ch'ɛɛtɛ
ca ní caa^n'má^n yā ní di'cuɛɛcú yā
trompeta ye^n'é Ndyuūs. Ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi 'āā n'díí chí chi'téénu yā
Jesucristo taachi 'ii^n'yā^n s'ee^n snée
yā i^n'yee^{n}dí 'cūū ní snuu^n yā maa^n
yá^n'āa, 'ii^n'yā^n s'ee^n vmnáá^n vmnaa^n
nduuchí yā ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā.
17 Tuu'mi ní s'uuú^n chi snduuchi yú
chi snee yú na i^n'yee^{n}dí 'cūū, Cristo
míí^n cuta'á yā s'uuú^n na 'yúúné. Ní
ndaa yú na meēe^n ndúúcū taná^n'a
yā chi 'āā n'díí, ní nducyaaca
yú ní dáámá ndaa yú nanáá^n
Jesucristo na 'yúúné. 'Tíícā ní 'áámá
cūnee yú ndúúcū Señor ye^n'ē yú.
18 Níícú cáávā chíí^n chi nca'a nī
'viich'ɛɛtíínūu^n 'áámá nī taama nī
ndúúcū nduudu 'cūū.

5 Ndís'tiī hermanos ye^n'é 'nū,
nguɛ́ɛ́ canee chi dinguú^n 'nū
ye^n'e ndís'tiī ye^n'e chɛɛ̄ fecha o dɛ'ɛ̄
tiempo nduuti chi tiempo 'iichɛ o
'íí'nūu^n taachi ndaā Señor Jesucristo
taama vmné^n'ēe. 2 'Āā deenu n'daacá
nī chi nguuvi chi ndaā Señor
Jesucristo ní nguuvi chi nguɛ́ɛ́ du'ū
vɛɛ deenu. Hora mii^n tan'dúúca hora
ye^n'e n'gaa^n chi ndaa 'áámá duucu
chi 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ déénu yā. 3 Níícú
taachi 'tíícā nga^n'a 'ii^n'yā^n: Maa^n
ní vɛ́ɛ́ vaadī 'diií^n ndúúcū yú ni
seguro chi n'daacā canee yú tuu'mi
dácanaa^n ní ndaa nanáá^n ye^n'é 'ii^n'yā^n
s'ee^n tiempo chi dí'cuiinú yā 'ii^n'yā^n.
Ní tiempo mii^n ndaā tan'dúúcā chi
ndaā vaadi ya'āī ngii ye^n'e 'áámá
n'daataá taachi 'cuundiyaā^n daiya
tá. Ní ye^n'e tiempo mii^n 'ii^n'yā^n s'ee^n
ní nguɛ́ɛ́ cuuvi nángua^n'ai yā ye^n'ē.
4 Naati ndís'tiī hermanos ye^n'é
nguɛ́ɛ́ canee nī tan'duucā chi nguɛ́ɛ́
deenú nī ye^n'e chuū, ní ndaā tiempo
mii^n tan'dúúcā tiempo chi ndaa
'áámá chi duucu. 5 Ní nducyaaca
s'uuú^n ní ye^n'e dɛɛvɛ s'uuú^n ní s'uuú^n
ye^n'e nguuvi s'uuú^n. Nguɛ́ɛ́ ye^n'e
n'gaa^n s'uuú^n ndíí nguɛ́ɛ́ ye^n'e na
maāi^n s'uuú^n. 6 Ní cáávā chuū nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinee yú tan'dúúcā chi 'cuɛɛtī
yaadu yú tan'dúúcā taná^n'ā 'ii^n'yā^n
chi nguɛɛ cūnee ngiinú yā Señor
Jesucristo ye^n'e yú naati 'cuɛɛtī
nduuchi yú, níícú cadiinuu^n yú.
7 'Ii^n'yā^n chi cyaadu ní cyaadú yā
n'gaa^n. Ní 'ii^n'yā^n chi ngii cúú'ví, ní
cuuvi cúú'ví yā n'gaa^n. 8 Naati s'uuú^n
chí ye^n'ē nguuvi s'uuú^n ní 'cuɛɛtinéé
yaa^n yú nguuvi chí ndaa Señor ye^n'e
yú. Ní dii^n yú cuidado s'uuú^n chi
'aama canee yú lado ye^n'é Ndyuūs
cucáávā chi i'teenu yú. Ní canee chi
ne^n'e yú nducyaaca 'ii^n'yā^n. Ní dii^n
yú tan'dúúcā 'áámá soldado dií^n yā
defender maá^n yā ndúúcū armadura
ye^n'é yā. Ní canee yú cūnee ngiinu
yú nguuvi chi Ndyuūs nadanguá^n'ai
yā s'uuú^n ye^n'e castigo. Ní chuū ní
tan'dúúcā 'aama soldado sta'á yā

cachucha ye^{n}'e cūū ye^{n}'é yā ní dií^{n}
yā defender tií^{n} yā nduūcū. 9 Ní
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ yaa'ví yā s'uuú^{n} chi
cuuvi ye^{n}'é yā s'uuú^{n} caati tée yā
s'uuú^{n} castigo chi díítūu naati caati
nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n} ye^{n}'ē castigo
cucáávā Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú.
10 Níícú Jesucristo ch'īi yā na cruz
cucááva s'uuú^{n} caati maa^{n} ní cuuvi
ca^{n}'a yú 'cuɛɛtinée yú nduucú yā
taachi ndaa yā 'áárá chí n'gɛɛtinée
yú na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū o 'áárā chi 'āā
ch'iī yú. 11 Ní cáávā chuū ndís'tiī ní
nca'á nī 'viich'ɛɛtíínūu^{n} ndís'tiī ní
di'cuíítu nī 'aamá nī ndúúcū taamá
nī tan'dúúcā chi maa^{n} 'āā idií^{n} nī
'aamá nī ndúúcū taamá nī.

Pablo nca'á yā consejo hermanos chi ye^{n}'e yáā^{n} Tesalónica

12 Ní di'cuiitú 'nū ndís'tiī chi
'caandiveé^{n} nī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
dii^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs nguaa^{n}
ndís'tiī caati 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā ní itée yā consejo
ndís'tiī. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
Ndyuūs dichó'o yā nanáá^{n} ndís'tiī.
13 Ní canee chi n'giindiveé^{n} nī ní
dine^{n}'e cá nī 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cucáávā
chi dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs.
Maa^{n} ní 'cuɛɛtinéé n'daacá nī 'aamá
nī ndúúcū taama nī ndúúcū vaadī
'diií^{n}.
14 Ní di'cuiitu cá 'nū ndís'tiī
hermanos ye^{n}'e yú chi dií^{n} nī chuū
tan'dúúcā chi idinguú^{n} 'nū. Caa^{n}'má^{n}
nī cuuví nī 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e
dii^{n} ntii^{n}nyu^{n} ní cunnee nī 'ii^{n}'yā^{n}
chi 'va'a. Ní ca'á nī 'viich'ɛɛtíínūu^{n}
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi duūvá yā. Ní canéé
chi vɛ́ɛ́ paciencia ye^{n}'é nī ndúúcū
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
15 Ní n'diichí nī chi din'daacá nī
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ din'daacá
yā nduucú nī. Naati 'tíícā dii^{n} nú^{n}ú
yii^{n}nu^{n} nī chi din'daacá nī 'áámá nī
ndúúcū taamá nī ndúúcū nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}.
16 Nducué^{n}'e tiempo ní yeenú
nī. 17 Cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} nga^{n}'angua'á
nī. 18 Níícú ca'á nī gracias Ndyuūs
caava nducué^{n}'ē chi cho'ō nuú^{n} nī
caati 'tíícā ne^{n}'é Ndyuūs ye^{n}'ē yú chi
dií^{n} nī ti maa^{n} ní i'téénu nī Cristo
Jesús.
19 Nguɛɛ dií^{n} nī chi nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^{n} nī nduudu ye^{n}'e Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. 20 Ní nguɛ́ɛ́ dií^{n}
nī despreciar nduudu ye^{n}'é Ndyuūs
chi nga^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n}, nduudu chi
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ca'a yā
'ii^{n}'yā^{n}. 21 N'diichínee nī nducué^{n}'ē
dendu'ū nduuti chi n'daacā o nguɛ́ɛ́.
Níícú cuta'á nī ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi
n'daacā ní din'daacá nī. 22 Ní divíi
nī ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi n'diichi nī chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā.
23 Ní maa^{n} ní Ndyuūs ye^{n}'e yú
tee yā vaadī 'diií^{n} s'uuú^{n} ní didɛɛvɛ́
n'daacá yā ndís'tiī. Ní candɛ́ɛ yā
cuidado ndís'tiī ndúúcū espíritu
ye^{n}'é nī ndúúcū alma ye^{n}'é nī
ndúúcū cuerpo ye^{n}'é nī ndúúcū
nducué^{n}'ē vida ye^{n}'é nī. Ní 'íícú
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi caa^{n}'má^{n} yā chi nguɛɛ
vɛ́ɛ́ mar 'áámá nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī
taachi ndaa Señor Jesucristo ye^{n}'ē
yú taama vmné^{n}'ēe na i^{n}'yéé^{n}di 'cūū.
24 Níícú Ndyuūs chi yaa'ví yā ndís'tiī
chi cuuvi ye^{n}'é yā ndís'tiī dií^{n} yā chi
vɛ́ɛ́ confianza ye^{n}'e yú ndúúcu yā.
Ní Cristo mii^{n} ntúū^{n} dií^{n} yā cumplir
nducué^{n}'ē chi nga^{n}'a yā chi cuuvi
dii^{n} yā.

Pablo ca'a yā saludos 'ii^{n}'yā^{n} ní ne^{n}'é yā chi Ndyuūs ca'a yā cosas n'dai ye^{n}'é yā

25 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'e yú
nga^{n}'angua'a ndís'tiī cáávā nús'uu.
26 Caa^{n}'má^{n} nī nducyaaca
hermanos ye^{n}'e yú: N'dai ndís'tiī.
Ní ituu'ví nī cheendi yā taachi
dií^{n} nī saludar hermanos ye^{n}'e yú
tan'dúúcā costumbre ye^{n}'e yú ti
ye^{n}'e yú Ndyuūs.
27 'Úú ndúúcū poder ye^{n}'e Señor
nga^{n}'á ngīi chi 'cueé^{n} nī carta 'cūū
nanáá^{n} nducyaaca hermanos ye^{n}'e
yú.
28 Ne^{n}'é chi Señor Jesucristo ye^{n}'ē
yú tée yā ndís'tiī nducue^{n}'e cosas
chí n'daacā taavi ca ye^{n}'é yā. 'Tíícā
cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YE^n'E 'II^n'YĀ^n YE^n'E YÁĀ^n TESALÓNICA

Pablo ndúúcū compañeros ye^n'é yā idinguú^n yā carta 'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Tesalónica, 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Ndyuūs

1 'Úú Pablo idinguú^n carta 'cūū
ndúúcū hermano Silvano
ndúúcū hermano Timoteo. Ní
idinguú^n ye^n'e hermanos chi ca^n'á
yā na yaācū ye^n'e yáā^n Tesalónica.
Ní hermanos ní ye^n'e Ndyuūs Chiida
yú ní ye^n'e Señor Jesucristo ye^n'e
yú. 2 Ne^n'é chi Ndyuūs Chiida yú
ndúúcū Señor Jesucristo cuuví tée
yā ndís'tiī cosas chí n'daacā n'dai
ye^n'é yā ndúúcū vaadī 'diií^n ye^n'e yā.

Ndyuus ca^n'á yā dií^n yā juzgar 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é yā taachí ndaa Cristo taama vmné^n'ēe

3 Ndís'tiī hermanos ye^n'e yú,
cue^n'e daā^{n}ma^n canéé chi ca'á 'nū
gracias Ndyuūs cucáávā ndís'tiī
caati n'daacā chi dií^n 'nū 'tíícā.
Caati deenú 'nū chi nguuvi nguuvi
ca'áámá ca'áámá ndís'tiī ní i'téénu
ca nī ní ne^n'e cá nī nducyaaca nī
'aamá nī ndúúcū taama nī. 4 Níícú
taachi nga^n'á 'nū ngii 'nū hermanos
ye^n'e yú ye^n'e ndís'tiī, tuu'mi nga^n'á
'nū chi yeenú 'nū caati ch'ɛɛtinéé
n'daacá nī nducyaaca nī chi ca^n'á nī
na yaācū ye^n'é Ndyuūs ye^n'ē yú, ní
cáávā chi ndís'tiī ní ch'i^n'í nī ndúúcū
nducué^n'ē chi n'geenú nī ngii ní
ndúúcū cosas chi dííttūu chi chó'ōo
ye^n'é nī chi vɛ́ɛ́ paciencia ye^n'é nī.
Ní n'daacā i'teenú nī. 5 Ní chuū ní
cuaacu ch'i^n'i chi Ndyuūs ní dií^n yā
juzgar 'ii^n'yā^n ndúúcū vaadī cuaacu
caati Ndyuūs dií^n yā chi ndís'tiī
ch'i^n'í nī chi n'dai taaví nī chi cuuvi
ndaa nī naachi Ndyuūs nga^n'a
ntii^{n}nyú^n yā. Ní cáávā chuū chíí^n
chi ndís'tiī ní n'geenú nī ngii.
6 Caati n'daacā nduucú Ndyuūs
chi Ndyuūs nadíí'vɛ̄ 'ii^n'yā^n chi idii^n
chí ndís'tiī n'geenú nī ngii ndúúcū
chi 'cueenú yā cuuvi. 7 Tiempo
taachi Señor Jesucristo mii^n ngiicá
yā ye^n'ē va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū
ángeles ye^n'é yā ndúúcū poder ye^n'e
yā, tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ndaa yā
ná nguuchi ya^n'ā. Ní tiempo mii^n
Ndyuūs teé yā ndís'tiī chi 'āā ntɛ́ɛ́
'cueenú nī cuuvi. 'Tiicá ntúū^n ní
teé ya nús'uu chi 'āā ntɛ́ɛ́ 'cueenú
'nū cuuvi. 8 Ní ndaa yā chí ca'a yā
castigo 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'diichí
yā Ndyuūs ndúúcū 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^n yā nduudu cuaacu ye^n'e
evangelio ye^n'e Señor Jesucristo

ye^{n}'e yú chi nadanguá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n}.
9 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní cuuví yā castigados
ní cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} Ndyuūs di'cuiinú
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní Ndyuūs s'nee^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ya^{n}'ai ye^{n}'é yā. Ní nguɛ́ɛ́
cuuvi n'diichí yā naa^{n} Ndyuūs. Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú cuuvi n'diichí yā dɛɛvɛ
taavi ca ye^{n}'é yā ndúúcū poder ye^{n}'é
yā. 10 Ní tiempo chi ndaa Jesucristo
mii^{n} nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi 'āā
i'téénu yā Jesucristo ní ca^{n}'a yā
dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ntúū^{n} ca^{n}'a yā dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs
caati i'téénu nī nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs chi nga^{n}'a 'nū nanáá^{n} nī. Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nge^{n}'e yii^{n}nu^{n} yā.
11 Ní cáávā chuū cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
nga^{n}'angua'á 'nū caavā ndís'tiī. Ní
ngiicá 'nū Ndyuūs ye^{n}'e yú chí dii^{n}
cuenta yā chi ndís'tiī ní n'daacā ti
yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi ye^{n}'é yā
ndís'tiī. Ní ngiicá 'nū Ndyuūs chi dií^{n}
yā ndúúcū ndís'tiī ndúúcū poder
ye^{n}'é yā chi ndís'tiī ní cuuvi dií^{n} nī
nducué^{n}'ē chi n'daācā. Ní cuuvi dií^{n}
nī cumplir ntii^{n}nyu^{n} n'dai chi dií^{n} nī
cáávā chi i'téénu nī Jesucristo. 12 Ní
'iicu 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi dich'ɛɛtɛ́ yā Señor
Jesucristo ye^{n}'ē yú cáávā chii^{n} chi
dii^{n} ndís'tiī. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dich'ɛɛtɛ́
yā ndís'tiī caati Ndyuūs ye^{n}'ē yú
ndúúcū Señor Jesucristo nginneé yā
ndís'tiī.

Ye^{n}'é 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi dinuu^{n}ndi yā

2 Maa^{n} ní hermanos ye^{n}'é
di'cuiitú 'nū ndís'tiī chi
cūnee ngiinú nī ye^{n}'e tiempo chí
nindaa Señor Jesucristo ní ye^{n}'e
taachi nduuvidaama yú ndúúcu yā.
2 Di'cuiitú 'nū chi nguɛ́ɛ́ na'daa^{n} nī
chíí^{n} chi nadacádíínuu^{n} nī. Nguɛ́ɛ́
dii^{n} 'va'á nī ye^{n}'e chi 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'á
yā chi Cristo 'āā ndaá yā taama
vmné^{n}'ēe ti nga^{n}'á yā tan'dúúcā chi
cáávā Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs,
naati nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
'va'a nī ye^{n}'ē táámá nduudu chi
n'giindiveé^{n} nī ye^{n}'e chuū. Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú caavā carta chi sta'á
nī chi tan'dúúcā chi dinguú^{n} 'nū
ye^{n}'e nī naati nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ní ye^{n}'e
nducué^{n}'ē chuū ní chii^{n} chi nga^{n}'ā
chí 'āā ndaā Señor Jesucristo ye^{n}'ē
yú, nguɛ́ɛ́ 'va'á nī. 3 Nguɛ́ɛ́ ca'á nī
lugar 'ii^{n}'yā^{n} chi cuuvi cannche'éí
yā ndís'tiī mar 'áámá vmné^{n}'ēe.
Vmnaa^{n} chi ndaa tiempo chi cuuvi
nindaá Jesucristo taama vmné^{n}'ēe,
'ii^{n}'yā^{n} na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū canéé chi
ndaacadaamí yā ye^{n}'e Señor ní
canee yā contra ye^{n}'e Señor. Tuu'mi
ní ndaā 'áámá Sa^{n}'ā Nuu^{n}ndi,
sa^{n}'ā chi Ndyuūs nga^{n}'á yā chi 'āā
condenado sa ní ca^{n}'a sa infierno.
4 Sa^{n}'ā mii^{n} ní caaca taa^{n} sa ní
contra nducué^{n}'ē chi ye^{n}'é Ndyuūs
ndúúcū nducué^{n}'ē chi 'ii^{n}'yā^{n} i'téénu
yā. Sa^{n}'ā mii^{n} ní dich'ɛɛtɛ sa maa^{n} sa
nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
ndaa sa cuaa^{n} chɛɛti yaācū templo
ye^{n}'é Ndyuūs ní 'cuūndī sa. Ní máa^{n}
sa sta'a sa lugar ye^{n}'é Ndyuūs. Ní dii^{n}
sa máa^{n} sa chi cu'téénu 'ii^{n}'yā^{n} sa^{n}'ā.
Ní dii^{n} sa tan'dúúcā Ndyuūs sa^{n}'ā.
5 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ n'gaacú nī ndís'tiī
ye^{n}'e tiempo chi caneé nduucú nī
ní ca^{n}'á chīi ndís'tiī nduudú 'cūū?
6 Maa^{n} ní 'āā deenú nī dɛ'ɛ̄ idiīi^{n}
chi 'āā 'cuɛ́ɛ́ ndaa sa^{n}'ā mii^{n} caati
cuuvi ndaa sa^{n}'ā mii^{n} taachi ndaa
tiempo ye^{n}'ē sa chi ndaā sa. 7 Niicu
maa^{n} poder ye^{n}'e nuu^{n}ndi chi idiīi^{n}
chi 'ii^{n}'yā^{n} dinuu^{n}ndí yā ní 'āā ngii.
Chíí^{n} chi diīi^{n} chi Sa^{n}'ā Nuu^{n}ndi
nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuu^{n}'mi^{n} sa maa^{n} sa

chi Sa^n'ā Nuu^{n}ndi. 'Tííca rā vaa
ndii tiempo chi 'ii^n'yā^n chi dii^n chi
nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuu^n'mi^n Sa^n'ā Nuu^{n}ndi,
'ii^n'yā^n mii^n ca^n'á yā táámá lado.
8 Tuu'mi ní ndaa Sa^n''ā Nuu^{n}ndi ní
'ii^n'yā^n cuuvi n'diichí yā sa^n'ā níícú
Señor Jesucristo ca^n'á yā 'caa^n'nú^n
yā Sa^n'ā Nuu^{n}ndi ndúúcū 'yúúné chi
candaā ye^n'e cheendí yā ní di'cuiinú
yā Sa^n'ā Nuu^{n}ndi mii^n ndúúcū
dɛɛvɛ́ ye^n'é yā taachi nndaa yā. 9 Ní
Sa^n'ā Nuu^{n}ndi mii^n ndaa sa ndúúcū
n'deee n'dáí poder ye^n'e Satanás
chi yáá^{n}n'guiinūu^n. Ní dii^n sa
vaadī n'giinu ndúúcū milagros chi
nguɛ́ɛ́ vaādī cuaacu. 10 Ní ndúúcū
nducué^n'ē chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idii^n
sa ntii^{n}nyu^n ye^n'ē sa ní nginnche'ei
sa 'ii^n'yā^n caati cuuvi dii^n sa ganar
'ii^n'yā^n lado ye^n'é yā, 'ii^n'yā^n chi ca^n'á
yā infierno. Ni chó'ōo nducué^n'ē
chuū caati 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā
'caandiveé^n yā nduudu cuaacu
ye^n'é Ndyuūs, nduudu chi dii^n chi
ninguá^n'ai yā. 11 Níícú cucáávā chi
dií^n yā 'túúcā, Ndyuūs ca^n'á yā dií^n
yā ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n chi cu'téénu
yā nduudu yaadi ye^n'e Sa^n'ā Nuu^{n}ndi.
12 Ní nducyáácá 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
ne^n'é yā cu'téénu yā nduudu cuaacu
caati ne^n'e ca yā cosas chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ní cuuví yā condenado.

Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā nducyaaca 'ii^n'yā^n chi nadanguá^n'ai yā 'ii^n'yā^n

13 Níícú ndís'tiī hermanos ye^n'e
yú, Señor ne^n'é yā ndís'tiī. Ní nús'uu
ní cué^n'é daā^{n}ma^n ca'á 'nū gracias
Ndyuūs cucáávā ndís'tiī caati
Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā ndís'tiī vmnáá^n
vmnaa^n chi cuuvi nadanguá^n'ai yā
ndís'tiī cucáávā Espíritu N'dai ye^n'é
yā. Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs
mii^n ní cuuvi didɛɛvɛ ndís'tiī caati
ndís'tiī cuuvi cu'téénu nī nduudu
cuaacu ye^n'é Ndyuūs. 14 Ní Ndyuūs
yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi ye^n'é
yā ndís'tiī cucáávā nduudu cuaacu
ye^n'é yā chi n'giindiveé^n nī ní diīi^n
chi cuuví nanguá^n'ai nī. Ní nduudu
cuaacu mii^n nús'uu nga^n'á 'nū nanáá^n
ndís'tiī. Ní Ndyuūs ne^n'é yā chi
ndís'tiī tunée^n nī chi cuuví canee nī
tan'dúúcā Señor Jesucristo ye^n'e yú.
15 'Tííca maa^n ní 'cuɛɛtinéé
n'daacá nī ndúúcū chi i'téénu nī.
N'gaacú nī ye^n'e chi ngi'cueé^n 'nū
ndís'tiī taachi sneé 'nū nduucú nī
ní ye^n'ē chi idinguú^n 'nū ye^n'é nī.
16 Maa^n Señor Jesucristo ye^n'ē yú
ndúúcū Ndyuūs Chiida yú diné^n'e
yā s'uuú^n caati Ndyuūs ní n'dai
taavi. Ní cue^n'e daā^{n}ma^n itée yā
s'uuú^n 'viich'ɛɛtíínūu^n ní cānee
ngiinu yú vaadī n'dai taavi ye^n'é
Ndyuūs chi Ndyuūs ca^n'a yā chi
tée yā s'uuú^n. 17 Ne^n'é chi Ndyuūs
ní tée yā 'viich'ɛɛtíínuū^n ndís'tiī na
staava ye^n'é nī ní tée yā fuerzas
n'dís'tiī caati ndís'tiī ní cuuvi dií^n nī
nducué^n'ē chi n'daacā ní caa^n'má^n nī
dámaā^n nduudu chi n'daacā.

Caa^n'ma^{n}ngua'á nī caavā nús'uu

3 Maa^n ní ye^n'e nducué^n'ē,
ndís'tiī hermanos ye^n'é 'nū
caa^n'ma^{n}ngua'á nī cucáávā nús'uu
chi nii^{n}núú^n nūu^n cuuvi candɛɛ́ 'nū
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs na
núú^{n}má^n cuaa^n. Ní 'ii^n'yā^n cuuvi
cu'téénu yā nduudu cuaacu mii^n ní
cuuvi din'daacá yā ní dií^n yā chii^n
chi Ndyuūs ne^n'é yā tan'dúúcā chi
ndís'tiī dií^n nī. 2 Caa^n'ma^{n}ngua'á
nī ntúū^n chi cuuví nadanguá^n'ai
'nū ye^n'e 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'daacā

idií^{n} yā chi perverso yā caati
nguɛ́ɛ́ nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} i'téénu
yā Señor Jesucristo. 3 Naati Señor
Jesucristo ní dámaā^{n} n'daacā dií^{n}
yā ní nducué^{n}'ē tiempo nginneé yā
ndís'tiī chi 'áámá canee nī ndúúcū
chi i'téénu nī. Ní candɛɛ yā cuidado
ndís'tiī ye^{n}'e dendu'ū chi nguɛɛ
n'daacā. 4 Ni vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtínūu^{n} ye^{n}'é
'nū ndúúcū Señor ndúúcū ndís'tiī
caati ndís'tiī ní idií^{n} nī nducué^{n}'ē
chi ca^{n}'a 'nū nduucú nī chi canee
chi dií^{n} nī ní 'tíícā ca^{n}'á nī dií^{n} nī.
5 Ne^{n}'é 'nū chi Señor Jesucristo
cunneé yā ndís'tiī chi cuuvi deenú
nī na staava ye^{n}'é nī dɛ'ɛ̄ chi vaadī
ne^{n}'e ye^{n}'é Ndyuūs. Ní cuuví ye^{n}'e nī
maā^{n} 'viich'ɛɛtínuū^{n} chi ye^{n}'e Cristo.
Ní cuuvi cuchɛɛ́ nī ye^{n}'e tanducué^{n}'ē
chi cuchii.

Canee chi dii^{n} yú ntii^{n}nyu^{n}

6 Maa^{n} ní ndís'tiī hermanos ye^{n}'e
yú, itée 'nū orden ndís'tiī ndúúcū
chi dúúchí Señor Jesucristo chi
divíi nī ye^{n}'e hermanos ye^{n}'e yú chi
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ní
nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā tan'dúúcā chi nús'uu
chi'cueé^{n} 'nū 'ii^{n}'yā^{n}. 7 Ndís'tiī ní
deenú nī tan'dúúcā chi cánéé chi
ch'ɛɛtineé nī. Ní dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n}
tan'dúúcā chi dií^{n} 'nū taachi sneé
'nū ndúúcu nī ní dií^{n} 'nū ntii^{n}nyu^{n}.
8 Ní nguɛ́ɛ́ sta'á 'nū pan ye^{n}'e mar
'áámá ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ cái 'nū.
Naati 'tííca dií^{n} 'nū. Dií^{n} 'nū ntii^{n}nyú
ndii nguuvi ndíí n'gaa^{n} chi nguɛ́ɛ́
di'vaachí 'nū mar 'áámá ndís'tiī. 9 Ní
'áárá chí cuuvi ngiicá ndis'tiī chi tée
nī necesidades ye^{n}'é 'nū nguɛɛ dií^{n}
'nū 'tíícā. Idii^{n} 'nū ntii^{n}nyú^{n} chi ne^{n}'é
'nū cu'neé^{n} 'nū cáávā 'áámá ejemplo
nanáá^{n} ndís'tiī caati cuuvi dií^{n} nī
tan'dúúcā chi dií^{n} 'nū. 10 Ní taachi
ch'ɛɛtineé 'nū ndúúcū ndís'tiī ca^{n}'a
'nū nduucú nī nduudú 'cūū. 'Ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}
nguɛ́ɛ́ che'é yā. 11 Ch'iindiveé^{n} 'nū
chi duu'vi 'ii^{n}'yā^{n} chiicá yā nguaa^{n}
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ chiicá n'daaca yā ti
nguɛ́ɛ́ idií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ní neené
n'deee n'dáí dií^{n} yā cosas chi nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄. 12 'Ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n} 'tíícā,
ca'á 'nū orden ní di'cuíítu 'nū 'ii^{n}'yā^{n}
ndúúcū chi duuchi Señor Jesucristo
ye^{n}'ē yú chi dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}
ndúúcū vaadī yeenú. Nííců dií^{n} yā
ganar cáávā gastos ye^{n}'é yā.
13 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é 'nū nguɛ́ɛ́
cánéé chi cuuvi 'daan'dí nī chi dií^{n}
nī dendu'ū chi n'daacā. 14 Ndúútí chi
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cu'nee^{n}veé^{n} yā
nduudu chí idinguú^{n} 'nū na carta
'cūū, n'diichí nī du'u chi 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndúúcu
yā. 'Tíícā ní cuuvi 'cuináa^{n} yā. 15 Ní
nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī ndúúcu yā tan'dúúcā
chi contra ye^{n}'é nī naati ca'á nī
consejo 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} tan'dúúcā chi
'díínu nī 'ii^{n}'yā^{n}.

Ye^{n}'e vaadī n'dai ye^{n}'é Ndyuūs

16 Ne^{n}'é chi maa^{n} Señor Jesucristo
chi vɛɛ vaadī 'diīi^{n} ye^{n}'é yā cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} itée yā ndís'tiī vaadī 'diīi^{n}
nducué^{n}'ē tiempo ní nducué^{n}'ē
cuaa^{n}. Señor mii^{n} ní cunéé yā
ndúúcū nducyaaca ndís'tiī.
17 'Úú Pablo idinguú^{n} nduudu
'cūū ye^{n}'e carta 'cūū ndúúcū ta'á ní
canéé letra ye^{n}'é. 'Tíícā dinguú^{n} ní
'tíícā dií^{n} firmar nducué^{n}'ē cartas
ye^{n}'é. 18 Ne^{n}'é chi Señor Jesucristo
ye^{n}'e yú tée yā nducyáácá ndís'tiī
nducué^{n}'ē vaadī n'dai ye^{n}'é yā. 'Tíícā
cuuvi.

CARTA VMNÁÁ^n VMNAA^n YE^n'E SA^n'Ā TIMOTEO

1 'Úú Pablo 'úú. Ní 'úú apóstol
ye^n'e Señor Jesucristo caati
Ndyuūs ndúúcū Señor Jesucristo
dichó'o yā 'úú. Ní snéé ngiinu
yú 'ii^n'yā^n mii^n ye^n'e yú chi
nadanguá^n'ai yā s'uuú^n. 2 'Úú ngiicá
compañero ye^n'é chi idingúu^n yā
carta 'cūū ye^n'e dii Timoteo chi sa^n'ā
chi cuaacu níí^{n}nyú^n i'téénu sa Señor
Jesucristo ye^n'ē yú. Ní alumno ye^n'é.
Ní tan'dúúcā chi daīyá 'tíícā di.
Ne^n'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúcū
Señor Jesucristo ye^n'ē yú tée yā dii
vaadī n'dai ye^n'é yā ndúúcū vaadī
ya'ai 'iinú ye^n'é yā. Ní tée yā dii
vaadī 'diií^n ye^n'é yā.

Nga^n'á yā ye^n'e 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ngi'cuee^n yā

3 Dii, Timoteo, 'úú ne^n'é chi
cūnee di yáā^n Efesio tan'dúúcā
chi 'āā yaa'ví dii taachi cue^n'é
yá^n'āa Macedonia ti vɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n
chi chi'cuee^n doctrina chi ñ'dáá^n.
Yaa'vi di 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nguɛ́ɛ́
ngi'cuee^n doctrina chi ñ'dáá^n. 4 Ní
yaa'vi di 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n mii^n chi
nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^n yā ye^n'e cuentos
ye^n'é yā chi falsos. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú 'caandiveé^n yā nduudu chi
chi'cuee^n 'ii^n'yā^n ndiicúū. Nduudu
mii^n ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. Dámaā^n
diii^n chi 'ii^{n}yā^n ch'ɛɛcu cheendí yā
ní nguɛ́ɛ́ nginnee 'ii^n'yā^n tan'dúúcā
chi Ndyuūs ne^n'é yā. Caati Ndyuūs
dichó'o yā orden chi 'ii^n'yā^n ngi'cueé^n
yā cáávā chi taná^n'ā 'ii^n'yā^n cuuvi
cu'téénu cá yā Ndyuūs.
5 Ní nga^n'a yú tan'dúúcā Ndyuūs
ne^n'é yā taachi ngi'cuee^n yú
ndúúcū vaadī ne^n'e chí ngíícá ná
staava ye^n'ē yú chi Ndyuūs 'āā
didɛɛvɛ́ yā. Tanducué^n'ē ní dii^n yú
ndúúcū vaanicadíínuu^n ye^n'e yú
chi ndɛɛvɛ. Ní i'teenu yú Ndyuūs
ndúúcū núú^{n}má^n staava ye^n'ē yú.
6 Na^n'a 'ii^n'yā^n ndaacadaamí yā ye^n'ē
nduudu ye^n'é Ndyuūs ní n'giindiveé^n
yā nduudu chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. Ní
n'gɛɛcu cheendí yā. Ní cuuvi ndái
yā. 7 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní ne^n'é yā ca'cueé^n
yā ley ye^n'é Ndyuūs naati nguɛ́ɛ́
tuumicadíínuu^n yā nduudu chi
nga^n'a yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú nduudu
chi ca'cueé^n yā 'áárá chí dií^n yā
tan'dúúcā chi déénu yā tanducue^n'ē.
8 S'uuú^n ní deenu yú chi ley
ye^n'e Moisés ní n'dai ndúúti chi
cu'téénu n'daāca yú ye^n'ē. 9 Deenu
yú chi ley mii^n nguɛ́ɛ́ dámaā^n caavā
'ii^n'yā^n chi din'daacá yā naati caavā
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ dii^n yā tan'dúúcā

chí nga^n'ā ley, caavā 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n yā chii^n chi
nga^n'ā ley, nííćú caavā 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā, caavā 'ii^n'yā^n chi
idinuu^{n}ndi, caavā 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
dií^n yā respetar Ndyuūs ndíí nguɛ́ɛ
dií^n yā respetar religión, ní caavā
'ii^n'yā^n chi n'gii^n'nú^n yā chɛɛcú yā
o chiidá yā, ní cáávā 'ii^n'yā^n chi
n'gii^n'nú^n yā 'ii^n'yā^n. 10 Ley mii^n ní
caavā sa^n'ā chi ca^n'a sa ndúúcū
n'daataá o n'daataá chi ca^n'a tá
ndúúcū sa^n'ā ní nguɛ́ɛ́ ye^n'e yā vi'ī ní
cáávā sa^n'ā chi ca^n'a sa ndúúcū sa^n'a
chi duuchinee^n sa ndúúcū sa chi vi'ī,
ní cáávā 'ii^n'yā^n chi duucú yā 'ii^n'yā^n
caati cuuvi dichíí'vɛ yā táámá 'ii^n'yā^n
ní cáávā 'ii^n'yā^n chi indeē ndúúdú
yaadi, ní caavā 'ii^n'yā^n chi nga^n'a
yā chi cuaacu chii^n chi nga^n'a yā
ní n'gai yā: “Por Dios”, chi 'tíícā, ní
nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ní ley mii^n ní caavā
'ii^n'yā^n chi ngi'cueé^n yā nducué^n'ē chi
nguɛ́ɛ́ n'daācā ní nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā
Ndyuūs chi'cuee^n yā 'ii^n'yā^n. 11 Naati
chuū chi ngi'cueé^n chi nduudu n'dai
ye^n'e evangelio ní n'dɛ̄ɛ̄vɛ n'dai chi
nangua^n'āī 'ii^n'yā^n, ní ye^n'é Ndyuūs
chi n'dai taavi. Ní Ndyuūs dichó'o
yā 'úú chi caa^n'má^n nduudu mii^n.

Caa^n'ma^n yú, gracias Ndyuūs
ti ya'ai 'iinú yā s'uuú^n

12 'Úú ní ca'á gracias Señor
Jesucristo ye^n'ē yú chi itée yā
fuerzas 'úú chi dií^n ntii^{n}nyu^n ye^n'é
yā. Ní s'neé^n yā 'úú tan'dúúcā 'áámá
'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ valor ye^n'é yā. Ní
s'neé^n yā 'úú na ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā.
13 Ní vmnáá^n vmnaa^n chi Jesucristo
yaa'ví yā 'úú chi cuuvi ye^n'é yā,
'úú ní neené caa^n'ma^n taá^n ye^n'e
Jesucristo ní cachiicá can'daá 'ii^n'yā^n
chi i'téénu yā Jesucristo ti ne^n'é
i'nuu^n cá'ai 'ii^n'yā^n. Ní caneé taa^n
contra Jesucristo. Naati Ndyuūs
ya'ai 'iinú yā 'úú 'áárá chi dií^n 'túúcā
taachi 'āā cuɛ́ɛ́ cu'teenú 'ii^n'yā^n, ní
nguɛ́ɛ́ deenú dɛ'ɛ̄ cáávā chi dií^n
'tíícā. 14 Ní Señor dii^n n'dai cá yā
nduucú, ní 'úú i'teenú Jesucristo, ní
ne^n'é Jesucristo caati maa^n ní 'úú ní
ye^n'é Jesucristo 'úú.
15 Ní nduudu 'cūū ní nduudu
cuaacu chi Cristo Jesús ndaá yā
i^n'yéé^{n}di 'cūū chi nadanguá^n'ai yā
nducyaaca 'ii^n'yā^n caati idinuu^{n}ndí
yā, ní n'dáí taavi chi nducyaaca
'ii^n'yā^n cu'téénu yā nduudú 'cūū. Ní
deenú chi 'úú ní ch'ɛɛtɛ cá nuu^{n}ndi
ye^n'é nguɛ́ɛ́ ti taná^n'a yā. 16 Naati
cucáávā chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'e 'úú
Ndyuūs ya'ai 'iinú yā 'úú caati Señor
Jesucristo ch'i^n'í yā 'úú tanducué^n'ē
vaadī n'dáí taavi ye^n'é yā, 'úú chi
ch'ɛɛtɛ cá nuu^{n}ndi ye^n'é. 'Tíícā
ní Ndyuūs vɛ́ɛ́ paciencia ye^n'é yā
nduucú vmnáá^n vmnaa^n ní s'neé^n
yā 'úú chi 'úú tan'dúúcā 'áámá
ejemplo ye^n'e taná^n'ā 'ii^n'yā^n chi
cuayiivi ca^n'á yā cu'téénu yā Cristo
ni vɛ́ɛ́ vida cue^n'e daā^{n}ma^n ye^n'e
yā. 17 Cáávā nducué^n'ē chuū cue^n'e
daā^{n}ma^n ca'a yú Ndyuūs honra ní
dich'ɛɛtɛ ca yú Ndyuūs chi rey chi
'áámá canee cue^n'e daā^{n}ma^n ní nguɛ́ɛ́
n'gii yā. Ní maa^n ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
snaa^n yú Ndyuūs chi 'áámá n'dyá^n'ā
Dendyuūs ye^n'e yú. 'Tííca rā vaa.
18 Maa^n ní, dii Timoteo chi
tan'dúúcā daiyá, i'neé^n encargo 'cūū
ndúúcū dii. Ní encargo 'cūū chíí^n
chi tiempo chi 'āā chó'ōo 'ii^n'yā^n
profetas ca^n'a yā ye^n'ē di ye^n'ē chi
ca^n'á di dii^n di. Maa^n ní cuchɛ́ɛ́ di
ye^n'ē tanducué^n'ē ní dii^n di tan'dúúcā

chi dii^{n} 'áámá soldado chi ngu^{n}'u
n'daacā sa. 'Tíícā dii^{n} di tan'dúúcā
chi profetas ca^{n}'a yā ye^{n}'ē di tiempo
chi 'āā chó'ōo. 19 Dii ní cu'téénu
n'daacā di ní dii^{n} n'daacā di ndúúcū
vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'ē di chí n'dai.
Ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ni nguέέ dii^{n} n'daacá
yā caati vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'é yā ní
nguέέ n'dai. Ní cáávā chuū nguέέ
i'téénu yā Señor Jesucristo maa^{n} ní
canéé yā tan'dúúcā chi ya^{n}'ai ye^{n}'e
Ndyuūs. 20 'Túúcā chó'ōo ye^{n}'e sa^{n}'ā
Himeneo ndúúcū sa^{n}'ā Alejandro
ní 'úú deenú chí caneé yā a cuenta
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} maa^{n}. Ní 'íícú
cuuvi deenú yā chi 'āā ntέέ cuuvi
caa^{n}'má^{n} yā ní nguέέ dií^{n} yā ofender
Ndyuūs ye^{n}'e yú.

Ye^{n}'e chí cuuvi caa^{n}'ma^{n}ngua'a yú

2 Vmnáá^{n} vmnaa^{n} ngiicá dii
Timoteo chi caa^{n}'ma^{n}ngua'ā
di cáávā nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ní ca'a
di gracias Ndyuūs cáávā nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n}. 2 Ní canee cuu^{n}mi^{n} chi
caa^{n}'ma^{n}ngua'a di cáávā sa^{n}'ā
reyes nííćú cáávā nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
'ii^{n}ntyé^{n}'ē caati cuuvi 'cuεεtinee
yú n'daacā ní nguέέ ndúúcū vaadī
'caa'va ti 'cuεεtinee yú ndúúcū
vaadī 'diií^{n}. Ní dii^{n} yú tanducué^{n}'ē
tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^{n}'é yā chi
dii^{n} yú. Ní 'cuεεtinée yú n'daacā
ye^{n}'e nducué^{n}'ē ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}. 3 Ti
chuū ní n'daacā nanáá^{n} Ndyuūs ní
inéé yiinūu taaví yā taachí dii^{n} yú
'tíícā. Ndyuūs ye^{n}'ē yú nadanguá^{n}'ai
yā s'uuú^{n}. 4 Ní ne^{n}'é yā chi
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ningua^{n}'ai yā ní
tuumicádíínuu^{n} yā chέέ chí nduudu
cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs. 5 Deenu yú
chi vέέ 'áámá Ndyuūs. Ní vέέ 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} chi caa^{n}'má^{n} yā na lugar
ye^{n}'ē yú nanáá^{n} Ndyuūs. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} ní Sa^{n}'ā chi Daiyá yā chi Señor
Jesucristo ye^{n}'ē yú. 6 Ní Jesucristo
ca'á yā vida ye^{n}'e maá^{n} yā chi ch'īi
yā cáávā chi nadíí'vε yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'ē nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ní 'iicu cuuvi
nadinguá^{n}'ai yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
Chuū ní Cristo dií^{n} yā tiempo
chi n'daacā 'íícú 'cuu^{n}'mi^{n} yā chi
Ndyuūs ne^{n}'é yā chi nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi ningua^{n}'āī. 7 Ní cáávā
chuū Ndyuūs dichó'o yā 'úú chi
'úú cuuvi apóstol ye^{n}'é yā. Ní 'úú
ca'cueé^{n} 'ii^{n}'yā^{n} nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} gentiles chi
nguέέ ye^{n}'ē ndaata 'ii^{n}'yā^{n} Israel. 'Úú
nga^{n}'á nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs
ní 'íícú 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi cu'téénu yā.
Nguέέ nga^{n}'á nduudu yaadi.
8 Ne^{n}'é chi ndii nducué^{n}'ē cuaa^{n}
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} cáá^{n}'má^{n}ngua'a
yā ndúúcū nuu^{n}ma^{n} staava ye^{n}'é
yā chi dεεvε. Ní nguέέ nduuvi taá^{n}
yā, ndíí nguέέ ndúú 'cuu^{n}'ma^{n} yā.
9 Ní 'tiicá ntúū^{n} n'daataá canéé chí
cunúu yā catecai yā chi n'daacā
chi nguέέ ya^{n}'āī ca chii'vε ní nguέέ
neené n'dεεvεέ. Ní nguέέ canéé
chí dich'εεtε yā maá^{n} yā. Ní nguέέ
dií^{n} yā 'aama peinada tií^{n} yā chi
nguέέ n'daacā. Ní nguέέ snuu^{n} yā
vmnaa^{n} cuerpo ye^{n}'é yā n'deee
n'dáí 'díí^{n}nguāa^{n} ndíí nguέέ ndúú
perlas. Ní nguέέ cunúu^{n} yā tiīnūu^{n}
chi ya^{n}'ai chíí'vε̄. 10 Naati n'daata
s'ee^{n} canee chi din'daaca yā nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^{n}'e
yā ní tan'dúúcā chi canee chi dii^{n}
nducyaaca n'daataá chi cuaacu
chi i'téénu yā 'iivú Ndyuūs. 11 Ní
n'daataá s'ee^{n} canee chi n'gee^{n} yā
chíí^{n} chi n'giindivee^{n} yā ní cuneé
yā chi ndiicúu^{n} yā. 12 Nguέέ ne^{n}'é

chi n'daataá ca'cuee^n yā sa^n'ā chɛɛti
yaacū ní nguɛ́ɛ́ cunee yā lado ye^n'e
'ii^{n}ntyé^n'ē chi caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n
yā ye^n'e sa^n'ā. Ní nguɛ́ɛ́ canéé chi
caa^n'ma^n n'daataá s'ee^n chɛɛti yaācū.
13 Caati Ndyuūs vmnáá^n vmnaa^n
din'dái yā sa^n'ā Adán ní cuayiivi
mii^n ní din'dái yā n'daataá Eva. 14 Ní
yáá^{n}n'giinūu^n nguɛ́ɛ́ chinnche'ei
sa Adán mii^n naati chinnche'ei sa
n'daataá Eva mii^n ní dinuu^{n}ndi tá.
15 Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai 'áámá n'daataá
chi vɛ́ɛ́ daiyá tá. Cuuvi nguá^n'ai tá
nduuti chi 'áámá cunee tá ndúúcū
chi i'teenu tá, ní nduuti chi diné^n'e
tá nducyaaca 'ii^n'yā^n. Ní ch'i^n'i tá chi
ye^n'e Ndyuūs, ní dii^n ta cosas chi
seria.

Ye^n'e tan'dúúcā chi canee chi dii^n sa^n'ā chi obispo

3 Chuū chi nga^n'á maa^n ní
cuaacu. 'Āā du'ú nūu^n sa^n'ā chi
ne^n'e sa cuuvi sa obispo ní cundɛɛ
sa cuidado ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e yaācū
canee sa chi dii^n sa ntii^{n}nyu^n chí
n'daacā. 2 Ní cáávā chuū sa^n'ā chí
dii^n sa ntii^{n}nyu^n ye^n'e obispo canee
chi 'cuɛɛtinee sa n'daacā caati 'ii^n'yā^n
s'ee^n nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'má^n yā chi
vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é yā. Ní sa^n'ā mii^n,
sá^n'ā chi 'áámá nūu^n n'daataá ye^n'ē
sa. Ní sa^n'ā mii^n canéé cuu^{n}mi^n chi
serio sa ní dii^n sa cue^n'e daā^{n}ma^n
ntii^{n}nyu^n chi n'daācā ndúúcū orden.
Sa^n'ā mii^n canee chi 'cuaa^n sa na
vaacu sa 'ii^n'yā^n chi canúú^n yúúní.
Ní canee chi ca'cuee^n sa n'dai. 3 Sa^n'ā
mii^n nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cúú'ví sá ní nguɛ́ɛ́
in'nuu^n sa vaadī 'caa'va chi 'caa'va
sa. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ne^n'e sa dii^n
sa ganar tuūmī manera chi nguɛ́ɛ́
n'daacā cáávā vicio ye^n'e sa. Sá^n'ā
obispo mii^n canee chi dii^n sa 'tíícā.
Canee chi manso sa ní nguɛ́ɛ́ ne^n'e
sa 'cuu^n'ma^n sa ndúúcū 'ii^n'yā^n, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndɛɛ sa 'aama vicio ye^n'e
tuūmī. 4 Sa^n'ā mii^n canee chi nga^n'ā
ntii^{n}nyu^n sa chi n'daacā na vaacu sa
ní dii^n sa chi daiya sa 'caandiveé^n yā
ye^n'ē sa ní daiya sa dií^n yā respetar
chiidá yā. 5 Ní ndúúti chi 'áámá sa^n'ā
nguɛ́ɛ́ déénu sa caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n
sa na vaacu sa tuu'mi ní ¿táácā
cuuvi dii^n sa cuidado ye^n'e dendu'ū
chi ye^n'e yáacū ye^n'é Ndyuūs?
6 Sa^n'ā obispo mii^n nguɛ́ɛ́ canee sa
tan'dúúcā 'áámá sa^n'ā chi caama
i'téénu sa Jesucristo caati cuuvi
nacádííinuu^n sa chi ch'ɛɛtɛ maa^n sa ti
nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}di sa tan'dúúcā chi diīi^n
yáá^{n}n'guiinūu^n. 7 Ní sa^n'ā obispo mii^n
canee ntúū^n chi din'daacā sa nanáá^n
'ii^n'yā^n chi nguɛɛ i'téénu yā Señor
Jesucristo ye^n'e yú caati 'ii^n'yā^n s'ee^n
dií^n yā honrar sa^n'ā mii^n. Ní 'íícú
sa^n'ā obispo mii^n nguɛ́ɛ́ cúúví cunee
sa ndúúcū vaadī 'cuiinuú chi ca'a sa
lugar chi nginnche'ei yáá^{n}n'guiinūu^n
sa^n'ā mii^n.

Ye^n'ē chi canéé chi dii^n sa^n'ā chi diáconos

8 Maa^n ní nga^n'á ye^n'e sa^n'ā
diáconos chi cūnnee sa ndúúcū
ntii^{n}nyu^n ye^n'e yáacū. 'Tiicá ntúū^n
sa^n'a sa diáconos canee chí dii^n sa
ntii^{n}nyu^n chi n'daācā ndúúcū orden.
Ní canéé cuu^{n}mi^n chi sa^n'ā serio
sa. Ní canéé chí dii^n sa cumplir
chii^n chi nga^n'ā sa. Sa^n'ā mii^n ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cúú'ví sá. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú ne^n'e sa dii^n sa ganar tuūmī
manera chi nguɛ́ɛ́ n'daacā cáávā
vicio ye^n'ē sa. 9 Sa^n'ā diácono canéé
chí deenu sa n'daacā n'dai nducué^n'ē

enseñanza ye^n'ē chi i'teenu sa ye^n'e
chi Ndyuūs chi'cueé^n yā s'uuú^n. Ní
canee sa ndúúcū vaanicadíínūu^n
ye^n'ē sa chi dɛɛvɛ. 10 Sa^n'ā diácono
ní sa^n'ā chi 'ii^n'yā^n 'āā n'diichí yā
chi n'daacā chi dii^n sa. Ní nduuti
chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ falta ye^n'ē sa tuu'mi
ní cuuvi dii^n sa ntii^{n}nyu^n ye^n'e
sa^n'ā diáconos. 11 Níícú 'tiicá ntúū^n
n'daataá ye^n'e sa^n'ā diácono canee
chi tá^n'ā seria ta ní din'daacā tá.
Nguɛ́ɛ́ canee chi caa^n'ma^n tá ye^n'e
'ii^n'yā^n. Ní canee chi din'dáacaā tá
ye^n'e tanducué^n'ē chi dii^n tá. 12 Níícú
sa^n'ā diácono mii^n ní sa^n'ā chi 'áámá
nūu^n n'daataá ye^n'ē sa. Ní canee
chi nga^n'ā ntii^{n}nyu^n sá chi n'daacā
na vaacu sa ní dii^n sa chi daiya sa
n'giindiveé^n yā ye^n'ē sa. 13 Caati sa^n'ā
mii^n chi dii^n n'daacā ntii^{n}nyu^n ye^n'e
diácono, sa^n'ā mii^n dii^n sa ganar
lugar ye^n'e 'ii^n'yā^n chi honrado
yā. Ní vɛ́ɛ́ cá confianza ye^n'ē sa
chi cuuvi caa^n'ma^n sa ye^n'e Señor
Jesucristo tan'dúúcā chi i'téénu sa
ye^n'ē nduudu ye^n'é yā.

Ye^n'e chi 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ deenú yā chi ye^n'e Ndyuūs

14 Cunee ngiinú chi ndaa nuú^n
n'diichí dii naati maa^n ní chuū
idinguú^n ye^n'ē di. 15 Ní nduuti chi
nguɛ́ɛ́ nndaa nuú^n tuu'mi cuuvi
tuumicádíínuu^n di táácā chi cuuvi
'cuɛɛtinéē 'ii^n'yā^n s'ee^n taachi
i'téénu yā ní ye^n'é Ndyuūs 'ii^n'yā^n
s'ee^n. Caati nducyaaca s'uuú^n chi
i'teenu yú Señor Jesucristo ní ye^n'é
Ndyuūs s'uuú^n. Ní s'uuú^n ní yáacū
ye^n'e Ndyuūs chi canduuchi, 'tíícā
s'uuú^n. Ní s'uuú^n tan'dúúcā cimiento
ndúúcū pilar ye^n'e yáācū, 'tíícā
s'uuú^n ti nga^n'a yú nduudu cuaacu
ye^n'é Ndyuūs nanáá^n nducyáácá
'ii^n'yā^n. 16 Níícú mar 'áámá 'ii^n'yā^n
nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'má^n yā ye^n'e
enseñanzas ye^n'é Ndyuūs ye^n'ē
yú chi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ taavi ca,
enseñanzas chi Ndyuūs chi'cueé^n yā
s'uuú^n:

Ndyuūs ye^n'e yú ndaá yā na
i^n'yee^{n}di 'cūū ndúúcū cuerpo
tan'dúúcā s'uuú^n. Ní ch'i^n'i
Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs
chi Cristo ní cuaacu yā. Ní
ángeles ye^n'ē va'ai chɛɛti
nguuvi n'diichí yā Cristo. Ní
'ii^n'yā^n candɛɛ́ yā nduudu
cuaacu ye^n'é Cristo nanáá^n
'ii^n'yā^n ye^n'e tanducué^n'ē país
ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní 'ii^n'yā^n
ye^n'e tanducué^n'ē cuaa^n ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū ní chi'téénu yā
Cristo. Ní Cristo cuna^n'a ntuú^n
yā na va'ai chɛɛti nguuvi.

Ye^n'e 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ 'áámá cunee yā ndúúcū chi i'téénu yā

4 Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs
nga^n'a cuaacu ye^n'ē nguuvi
chi cuchiī taachi nga^n'a chí na^n'a
'ii^n'yā^n ca^n'a yā ndaacadaamí yā
ye^n'ē nduudu cuaacu ní cu'nee^{n}veé^n
yā nduudu ye^n'e espíritus chi
nginnche'ei 'ii^n'yā^n, espíritus chi
ngi'cuee^n cosas chi nguɛ́ɛ́ cuaacu. Ní
yáá^{n}n'guiinūu^n dichó'o sa espíritus.
2 Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n 'caandiveé^n yā
nduudu ye^n'e 'ii^n'yā^n chi nga^n'á
yā chi i'téénu yā Ndyuūs ye^n'ē
yú, ní nguɛ́ɛ́ cuaacu. Ní ca^n'á yā
n'giindiveé^n yā nduudu ye^n'e 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a nduudu yaadi. Níícú
'ii^n'yā^n chi nguɛɛ n'daacā idií^n yā
canee yā ndúúcū vaanicadíínūu^n
ye^n'é yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní nguɛ́ɛ́

ya'áí yā ye^n'e chi dií^n yā taachi
dií^n yā cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
3 'Ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ n'guu^n yā chi
ch'iindivaacu 'ii^n'yā^n. Ní nguɛ́ɛ́ n'guu^n
yā chi nge'e 'ii^n'yā^n tanducué^n'ē chi
nge'e yú. Deenu yú chi Ndyuūs
din'dái yā tanducué^n'ē chi nge'e yú.
Cáávā chi nducyáácá 'ii^n'yā^n chi
i'téénu yā Ndyuūs ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi deenú yā nduudu cuaacu ye^n'é
yā cuuvi che'é yā tanducué^n'ē. Ní
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi che'é yā canee
chi caa^n'má^n yā gracias Ndyuūs
cáávā chí che'e yā. 4 Deenu yú chi
nducué^n'ē chi din'dái Ndyuūs chi
che'e yú ní n'daacā. Ní 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́
canee chi cu'nee^n yā 'áámá lado mar
'áámá caati canéé chi cuta'á yā ní
caa^n'má^n yā gracias Ndyuūs. 5 Caati
tanducué^n'ē dendu'ú 'cūū ní n'daacā
ní 'ii^n'yā^n cuuvi che'é yā chuū ti
Dendyuūs nga^n'á yā 'tíícā ye^n'ē na
libro ye^n'é yā. Maa^n ní ngiica yú
Ndyuūs chi Ndyuūs dií^n yā bendecir
chuū chi che'e yú.

'Ii^n'yā^n idii^n ntii^{n}nyu^n yā chí n'dai ye^n'e Jesucristo

6 Nduuti chi dii, Timoteo, ca'cuee^n
dí dendú'u 'cūū nanáá^n 'ii^n'yā^n chi
i'téénu Señor Jesucristo tuu'mi ní
dichíí'vɛ̄ ca di Señor Jesucristo. Ní
taachi ca'cuee^n di nduudu n'dáí
'cūū ye^n'e Jesucristo ní 'cuɛɛtinee di
tan'dúúcā chi nga^n'a nduudú 'cūū
tuu'mi ní idii^n di chi dii maa^n di
chi n'giindivee^n di nduudu ye^n'e
di ní cu'téénu ca di ye^n'é Ndyuūs.
7 Nguɛ́ɛ́ cu'nee^{n}vee^n di ye^n'e cuentos
zonzos chi ye^n'e í^n'yee^{n}dī, cuentos
chi nguɛ́ɛ́ ngíícá ye^n'é Ndyuūs caati
nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ chi caa^n'ma^n yú
chuū nanáá^n 'ii^n'yā^n. Ní tanducué^n'ē
chi dii^n di, cue^n'e daā^{n}ma^n dii^n di
tan'dúúcā Ndyuūs ne^n'é yā chi dii^n
di. 8 Deenu yú chi taachi dii^n yú
ejercicios cáávā cuerpo ye^n'e yú
taa^n 'líí^n chuundi dichíí'vɛ̄ s'uuú^n.
Níícú taachí dii^n yú chíí^n chí ne^n'e
Ndyuūs tanducué^n'ē dichíí'vɛ̄ yú
caati dii^n yú chi n'daacā cáávā s'uuú^n
nguuvi s'ee^n chi canee yú i^n'yee^{n}dí
'cūū níícú cucáávā nguuvi chi cuchiī.
9 Nduudú 'cūū ní cuaacu chí cuaacu,
níícú nducyáácá 'ii^n'yā^n canéé chi
cu'téénu yā nduudú 'cūū. 10 Ní cáávā
nduudú 'cūū ní dii^n yú ntii^{n}nyu^n. Ní
n'geenu yú ngii ti 'ii^n'yā^n nga^n'a taá^n
yā ye^n'ē yú. 'Tíícā chó'ōo ye^n'ē yú
caati i'teenu yú Jesucristo ní canéé
ngiinu yú Ndyuūs chi canduuchi
chí cuuvi nadanguá^n'ai yā
nducyaaca 'ii^n'yā^n ní nadanguá^n'ai
yā nducyaaca 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā
'yā.

11 Níícú díí^n, Timoteo, 'úú nga^n'á
chi canee chi ca'cuee^n di nduudú
'cūū. 12 Nguɛ́ɛ́ 'cuaa^n di lugar chi
'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ ne^n'e yā dii cucáávā
chi duū'vi nguuví ye^n'ē di. Din'daacā
di ndúúcū tanducué^n'ē chi dii^n di,
ye'ē chi nga^n'a di, ye^n'ē chi dii^n di.
Ní dine'e di nducyáácá 'ii^n'yā^n. Ní
diitu canee di ndúúcū chi i'téénu
di. Ní dii^n di chi vida ye^n'ē di ní
n'daacā nanáá^n nducyáácá 'ii^n'yā^n.
Ní vida ye^n'ē di canee tan'dúúcā
'áámá ejemplo. 13 Níícú 'naa^n tiempo
chi 'āā cuɛ́ɛ́ ndaá nanáá^n di 'cuee^n di
libro ye^n'é Ndyuūs nanáá^n 'ii^n'yā^n. Ní
yaa'vi di 'ii^n'yā^n chi 'caandiveé^n yā
nduudu ye^n'é Ndyuūs. Ní ca'cuee^n
di 'ii^n'yā^n tanducué^n'ē chi ye^n'é
Ndyuūs ne^n'e chi ndaá. 14 Ní dii^n
di tanducué^n'ē chi cuuvi di ye^n'ē
ntii^{n}nyu^n chi Ndyuūs tee yā dii

taachi sa^n'ā chi 'cuee^n nduudu ye^n'e
Ndyuūs nga^n'á yā ye^n'ē chi dii^n di.
Ní sa^n'ā chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'e
yáacū s'núu^n yā ta'a yā ná tii^n di
cáávā chi cho'ó yā dii chi dii^n di
ntii^{n}nyu^n ye^n'é Ndyuūs.
15 Canéé chí dii^n di nducué'ē chi
nga^n'á dii ní dii^n di tan'dúúcā chi
'āā 'cuee^n di. Ní 'íícú 'ii^n'yā^n cuuvi
deenú yā chi cu'téénu ca di nguuvi
nguuvi. 16 Ní díí, Timoteo, cundɛ́ɛ
di cuidado ye^n'ē maa^n di, ní ye^n'ē
tanducué^n'ē chi dii^n di, ní ye^n'ē chi
ca'cuee^n di 'ii^n'yā^n. Caati nduuti chi
dii^n di 'túúcā nadinguá^n'ai maā^n di
dii ndúúcū 'ii^n'yā^n chi n'giindiveé^n
yā nduudu ye^n'ē di.

Ye^n'e tan'dúúcā chi cuuvi dii^n di ndúúcū 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Ndyuūs

5 Nguɛ́ɛ́ dii^n di reprender mar
'áámá sa^n'ā ndiicúū naati ca'a
di consejo sa^n'ā mii^n tan'dúúcā chi
chiida di. Ní dii^n di tratar ndúúcū
sa^n'ā da'caīyaá tan'dúúcā chi sa^n'ā
s'ee^n ní 'dííinū di. Ní canéé chí dii^n
di nducué^n'ē chi n'daacā. 2 Ní dii^n
di tratar ndúúcū n'daataá ndiicúū
tan'dúúcā chi chɛɛcu di. Ní dii^n
di tratar ndúúcū ta^n'ā dá'caiyāa
tan'dúúcā chi ví'i di. Ní canéé chí
dii^n di tanducué^n'ē n'daacā ndúúcū
'ii^n'yā^n.
3 Ní innee di n'daataá nguá'āa chi
cuaacu nííí^{n}nyú^n vɛ́ɛ́ necesidades
ye^n'e yā. 4 Naati nduuti chi n'daataá
nguá'āa vɛ́ɛ́ daiya tá o daiya
yiinu tá da'caiyāa s'éé^n canéé
chí din'daacá yā ní canéé chí
dii^n cumplir obligaciones ye^n'é yā
ndúúcū 'ii^n'yā^n ye^n'e familia ye^n'é yā.
Ní da'caiyāa s'éé^n ní canéé chí dii^n
yā cosas chi n'daacā cáávā chɛɛcú
yā ndúúcū chiidá yā ní cáávā chi
ne^n'e ca yā chiidá yā ndúúcū chɛɛcú
yā caati chuū ní cosa chi n'daacā,
ní cosa chi Ndyuūs ne^n'é yā chi
da'caiyāa s'éé^n dií^n yā. 5 Ní nduuti
chi cuaacu nííí^{n}nyu^n chi n'daataá
nguá'āa ní dámaā^n ta, canéé chí
i'téénu tá Ndyuūs ndúúcū confianza
ní caa^n'ma^{n}ngua'a tá nanáá^n Ndyuūs
ndii nguuvi ndii n'gaa^n. 6 Ní
nduuti chi n'daataá nguá'āa dii^n tá
tan'dúúcā chi maā^n tá ne^n'e tá, 'áárá
chi canduūchi tá caneē tá tan'dúúcā
chi n'diī tá nanáá^n Ndyuūs. 7 'Tiicá
ntúū^n ca'cuee^n di nducué^n'ē chuū
nanáá^n 'ii^n'yā^n ye^n'e yaācū ni taná^n'ā
'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'má^n yā
chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é yā. 8 Nduuti
chi 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ candɛɛ yā
cuidado ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e familia
ye^n'é yā ndúúcū chɛɛcú yā ndúúcū
chiidá yā tuu'mi ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
ndaacadaamí yā ye^n'e chi i'téénu yā
ní ndii cunncáa cā nguɛ́ɛ́ ti 'ii^n'yā^n
chi nguɛɛ i'téénu yā.
9 Cuuvi dingúū^n di na lista ye^n'e
n'daataá nguá'āa ca'áámá n'daataá
nguá'āa chi 'āā ngii tá 'iinu ngɛɛcu
'áámá nduūyū ní 'áámá nūu^n isa^n'ā
nduūcū ta. 10 Ní n'daataá nguá'āa
mii^n canee chi 'āā ch'ɛɛtinee n'daacā
tá ní taaví n'daācā tá daiya tá. Ní
canéé chi n'guu^n tá na vaacu tá
'ii^n'yā^n chi snúu^n yā yúúní, ní 'āā
naa^{n}nu tá ca'ā 'ii^n'yā^n chí i'téénu
yā Ndyuūs tan'dúúcā costumbre
ye^n'é 'ii^n'yā^n ye^n'e ndaata ye^n'e yā. Ní
chinnee ta'ā tá 'ii^n'yā^n chi ngiitā, ní
dii^n tá 'āā dɛ'ɛ́ nūu^n ntii^{n}nyu^n chi
n'daacā.
11 Nguɛ́ɛ́ dingúū^n di na lista ye^n'e
n'daataá nguá'āa 'áámá n'daataá
nguá'āa na^n'a chi nguɛ́ɛ́ nduuyu

ye^{n}'e tá caati cuuvi ne^{n}'e ta
'caandavaacu tá ní ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ ne^{n}'e tá
dii^{n} tá ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Cristo. 12 Ní
cuayiivi mii^{n} ní n'daataá nguá'āa
mii^{n} v$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ culpa ye^{n}'e tá chi ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ dii^{n}
tá cumplir compromiso ye^{n}'e tá chi
dii^{n} tá ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Cristo. 13 Ní
más cā cuuvi dii^{n} n'daataá nguá'āa
s'ee^{n}. 'Ícú cuuvi 'daān'dī ntúū^{n} ta
taachi nge^{n}'ē tá 'áámá va'ai táámá
va'ai. Nííćú ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ dámaā^{n} chi
'daān'dī tá ti neené ne^{n}'e nandeē
tá ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū nduudu chi
ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ cánéé chi caa^{n}'ma^{n} tá ní
diyaādí ta. Ní ca^{n}'a tá mii^{n} ca^{n}'a
tá 'muu^{n} ní dii^{n} tá cosas chi ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$
itunee^{n} tá^{n}'ā. 14 Cáávā chuū ne^{n}'é
chi n'daataá ngua'āa chi da'caīyā
ta 'caandivaacu tá ni taavi tá daiya
tá ní caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n} tá na
vaacu tá. 'Tíícā ní 'ii^{n}'yā^{n} chi ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$
i'téénu yā Ndyuūs ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ caa^{n}'ma^{n}
cúnncaa yā ye^{n}'ē tá. 15 Caati n'duuví
n'daataá nguá'āa chi da'caiya tá
'āā ndaacadaami tá ye^{n}'ē Cristo ní
cue^{n}'e tá lado ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}.

16 Ní nduuti chi 'áámá n'daataá o
sa^{n}'ā chi i'téénu yā Jesucristo ye^{n}'ē
yú ní v$\varepsilon\varepsilon$ n'daataá nguá'āa chi 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'é yā, canéé chí ca'á yā n'daataá
nguá'āa dε'$\bar{\varepsilon}$ chi ne^{n}'e tá. 'Tíícā ní
ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ canéé chi ca'a 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yaācū n'daataa ngua'áá mii^{n}. 'Tíícā
ní cúúví ca'a 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaācū
taná^{n}'ā n'daataá nguá'āa chi cuaacu
níí^{n}nyú^{n} chi v$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ necesidades ye^{n}'e
tá.

17 Maa^{n} ní sa^{n}'ā s'ee^{n} chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} n'dai ye^{n}'e yaācū ndúúcū
sa^{n}'ā chi ca'cuee^{n} nduudu ye^{n}'e
Ndyuūs ndúúcū sa^{n}'ā chi cand$\varepsilon\varepsilon$
nduudu ye^{n}'e Ndyuūs cuuvi cuta'a
sa honor chi doble ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ye^{n}'e yaācū. 18 'Tíícā canéé nguū^{n}
na libro ye^{n}'e Ndyuūs ndii cuáá^{n}
vmnaa^{n}. Ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ cu'nūu di yaānā
duutu 'yúúdūu o 'itiindu chí inde'ei
nuú^{n} tī nguaa^{n} trigo ní 'íícú cuuvi
che'é tī ye^{n}'ē. Ní canéé nguū^{n} táámá.
Sa^{n}'ā chi nídii^{n} ntii^{n}nyu^{n} cuuvi
cuta'ā sa chiī'v$\bar{\varepsilon}$ ye^{n}'ē sa.

19 Ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ cu'téénu di 'ii^{n}'yā^{n} chi
nga^{n}'a yā ye^{n}'e sa^{n}'ā chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaācū nduuti chi
ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ v$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ 'uuvī ndúú 'iinu testigos
ye^{n}'é yā. 20 Naati canee chi dii^{n} di
reprender naná á^{n} nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yaācū 'ii^{n}'yā^{n} chi nadinuu^{n}ndí
yā. Ní 'íícú taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ní dí'va'á
yā. 21 Maa^{n} ní 'úú Pablo nga^{n}'á ngīi
dii Timoteo chuū nanáá^{n} Dendyuūs
ní nanáá^{n} Señor Jesucristo ní
nanáá^{n} ángeles chí Ndyuūs nd$\varepsilon\varepsilon$vε
yā. Dii^{n} di nducué^{n}'ē chuū ní ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$
nadacadíínuu^{n} di chi 'áámá yā chi
ch'$\varepsilon\varepsilon$tε cá yā ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ ti táámá yā.
Ní 'āā daamá nūu^{n} dii^{n} di ndúúcū
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. 22 Ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ nd$\varepsilon\varepsilon$vε
nuu^{n} di 'áámá sa^{n}'ā chi caa^{n}'ma^{n}
ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'e yaācū nduuti
chi ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ n'diīchī di sa^{n}'ā mii^{n}
'naa^{n} tiempo. Ní ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ v$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ 'áámá
parte ye^{n}'ē di ndúúcū sa^{n}'ā mii^{n}
taachi dinuu^{n}ndi sa. Divíi di ye^{n}'e
nducué^{n}'ē chi ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ n'daacā ní ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$
dinuu^{n}ndí maā^{n} di.

23 Maa^{n} ní taachi ya'āī ch$\varepsilon\varepsilon$ti di
ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ cu'u di dámaā^{n} nuū^{n}nī^{n} caati
cuuvi cu'u di 't$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ vino. Ní taama
vmné^{n}'ēe chi ya'āī cuerpo ye^{n}'ē di
cu'u di 't$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$ vino.

24 Ní nuu^{n}ndi chi dii^{n} ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n},
ní deenu yú ti n'diichi yú vmnaa^{n}
chi ndaā nguuvi chi Ndyuūs n'diichí
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú. Nííćú ngu$\acute{\varepsilon}\acute{\varepsilon}$
deenu yú nuu^{n}ndi chi dii^{n} taná^{n}'ā

'ii^n'yā^n naati cuayiivi míí^n taachi
n'diichi Ndyuūs nuu^{n}ndi ye^n'e yú
tuu'mi ní snaa^n yú nuu^{n}ndi ye^n'é yā.
25 'Tiicá ntúū^n snaa^n yú nducué^n'ē
chi n'daacā chi dii^n 'ii^n'yā^n. Ní 'áárá
chí nguɛ́ɛ́ inaa^n yú maa^n chii^n chi
n'daacā chi dií^n yā cuayiivi ní
Ndyuūs idii^n yā chi cadiinuu^n yú
táácā ye^n'é 'ii^n'yā^n s'ee^n.
6 Nducyaaca 'ii^n'yā^n chi i'téénu
yā Jesucristo chi dii^n ntii^{n}nyu^n
ye^n'e criado o criada ni 'áámá caneé
yā na ntii^{n}nyu^n ye^n'ē 'iiví yā chi
esclavo yā, caneé yā tan'dúúcā chi
vɛ́ɛ́ 'áámá yugo na daandú yā. Ní
'ii^n'yā^n esclavos canee chi dii^n ca
yā respetar 'iivi yā. Níícú 'iivi yā
nguɛ́ɛ́ cuuvi cunncáa caa^{n}ma^n yā
ye^n'e Señor Jesucristo ye^n'e yú ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú ye^n'ē chi ca'cuee^n yú.
2 Ní sa^n'ā esclavos chi i'téénu sa ní
vɛ́ɛ́ 'iivi sa chi 'tiicá ntúū^n i'téénu yā,
canéé chi dii^n ca sa respetar 'iivi sa
tan'dúúcā chi 'aama 'iivi sa chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā. Naati canee chi dii^n sa
servir más cā 'iivi sa chi i'téénu yā
caati 'iivi sa ní hermano ndúúcū
sa caati ye^n'é Ndyuūs nduu 'uuví
yā. Ní hermanos ne^n'e sa 'iivi sa.
Tanducué^n'ē dendu'ū dii, Timoteo,
ngi'cuee^n di ní nga^n'a di.

'Ii^n'yā^n chi i'téénu yā Jesucristo ní vɛ́ɛ́ vaadī yeenú ye^n'é yā

3 Níícú nduuti chi 'áámá 'ii^n'yā^n
ngí'cuee^n yā táámá nduudu chī
ñ'dáá^n ní nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā nduudu
n'dai ye^n'ē Señor Jesucristo, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú tan'dúúcā nduudu
ye^n'é Ndyuūs chi ngi'cuee^n yú
ye^n'ē chi 'cuɛɛtinee yú n'daacā
tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^n'e yā chi
dii^n yú, 4 tuu'mi ní 'ii^n'yā^n mii^n ní
nadacadíínuu^n yā chi maa^n yā
ch'ɛɛtɛ́ yā, ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ deenu
yā. 'Ii^n'yā^n mii^n ní ch'ɛɛcu cheendí
yā. Ní dií^n yā chi ná^n'ā 'ii^n'yā^n ngu^n'u
yā ní ngue'éí yā ní 'caa'vá yā ní
nga^n'a taá^n yā ye^n'e 'ii^n'yā^n. Ní 'ii^n'yā^n
mii^n dií^n yā chi ná^n'ā 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtíínūu^n ndúúcū taná^n'ā
'ii^n'yā^n. 5 Ní 'ii^n'yā^n mii^n dií^n yā chi
nducyaaca 'ii^n'yā^n dámaā^n n'gɛɛcu
cheendí yā, ní nguɛ́ɛ́ n'daacā
nadacadíínuu^n yā. Ní nguɛ́ɛ́ deenú
yā nduudu ye^n'e Cristo. 'Ii^n'yā^n mii^n
nadacadíínuu^n yā chi dií^n yā ganar
tuumī caati chi'téénu yā ní nga^n'a
yā nduudu ye^n'e Cristo. Divíi di
ye^n'e tanducué^n'ē 'ii^n'yā^n chi 'tíícā.
6 Deenu yú chi 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā
Jesucristo canee n'daacá yā ndúúcū
chi vɛɛ ye^n'é yā ní yeenú yā. Chii^n
chi i'téénu yā ní tan'dúúcā vaadī
'cuiica ca ye^n'é yā. 'Tíica rā vaa.
7 Deenu yú chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndɛɛ̄
yú taachi ch'iindiyaā^n yú i^n'yee^{n}dí
'cūū. Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ntúū^n candɛɛ
yú ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū taachi 'cuūvī
yú. 8 Ne^n'e chí snee yú i^n'yee^{n}dí
'cūū nduuti chi vɛ́ɛ́ chi nge'e yú
ndúúcū catecai yú, ní ndúúcū chuū
nūu^n cānee chi yeenu yú. 9 Caati
'ii^n'yā^n chi ne^n'é yā 'cuiicá yā taachi
yáá^{n}n'guiinūu^n n'diichi nee^n sa 'yā
cuuvi dií^n yā dendú'ū chi nguɛɛ
n'daacā. Ní caneé yā ndúúcū vicio
zonzo ye^n'é yā chi nguɛɛ n'daacā.
Ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. Ní dii^n chi
dinuu^{n}ndí yā níícú dii^n chi ca^n'á yā
infierno. 10 Chíí^n chí dii^n chi 'ii^n'yā^n
dinuu^{n}ndí yā ní chuū. 'Ii^n'yā^n ne^n'e
cá yā tuūmī. Ní in'nuu^n cá yā tuūmī
chi 'āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ tiempo chi cu'téénu
yā. Ní maá^n yā dií^n yā chi ya'āī
n'geenu taaví yā ngii.

Ye^{n}'e chi cuuvi din'daaca yú maa^{n} chi i'teenu yú

11 Maa^{n} ní dii, Timoteo, sa^{n}'ā
chi ye^{n}'é Ndyuūs dii, divíi di ye^{n}'e
nducué^{n}'ē chuū chi nguɛɛ n'daacā. Ní
dii^{n} di nducué^{n}'ē chi n'daacā. Dich'ɛɛtɛ
di Ndyuūs ní cu'téénu ca di. Diné'e
ca di nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ní dii^{n} di
nducué^{n}'ē ndúúcū paciencia. Ní canee
di ndúúcū staava ye^{n}'e di chi n'dai.
12 Ní taachi 'cueenu di cuuvi cáávā
chi i'téénu di Ndyuūs canee diitu di
ndúúcū chi i'téénu di ye^{n}'é Ndyuūs
ye^{n}'ē yú. Ní diitu dii^{n} di caati chi cuuvi
ye^{n}'ē di vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} chi cuuvi
cuta'a di ye^{n}'e Ndyuūs ti Ndyuūs yaa'ví
yā dii chi cuuvi ye^{n}'é yā dii. Ní dii 'āā
nga^{n}'a di chi i'téénu di Ndyuūs nanáá^{n}
'yaa^{n} n'dáí 'ii^{n}'yā^{n}. 13 Maa^{n} ní 'úú yaa'ví
dii nanáá^{n} Ndyuūs chi testigo ye^{n}'e
yú, Ndyuūs chi itée yā vida ye^{n}'ē
nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́, ní nanáá^{n} Jesucristo
chi 'āā nga^{n}'a yā nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs chiidá yā nanáá^{n} gobernador
Poncio Pilato. 14 'Úú yaa'ví dii chi
'caandivee^{n} di ní dii^{n} di nducué^{n}'ē chi
ca'á orden ye^{n}'ē di. Ni nguɛ́ɛ́ n̄'daa^{n}
orden ye^{n}'é caati nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é chi 'ii^{n}'yā^{n}
caa^{n}'má^{n} yā contra ye^{n}'ē di caavā cosa
chi dii^{n} di. Dii^{n} di 'tíícā ndii tiempo
chi ndaa Señor Jesucristo ye^{n}'e yú
táámá vmné^{n}'ēe. 15 Níícú tiempo
taachi Ndyuūs ne^{n}'é yā, Ndyuūs ca^{n}'á
yā dicho'ó yā Jesucristo chí n'dai taavi
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} taama vmné^{n}'ēe. Ní
Cristo mii^{n} maá^{n} yā ní 'áámá n'dyá^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} nūu^{n} chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā
ye^{n}'e nducue^{n}'ē chi vɛ́ɛ́, ní Rey chi
ch'ɛɛtɛ taavi ca nguɛ́ɛ́ ti taná^{n}'ā reyes.
Ní 'iivi yú chi ch'ɛɛtɛ taavi ca nguɛ́ɛ́
ti taná^{n}'ā sa^{n}'ā chi 'iivi. 16 Dámaā^{n}
Ndyuūs mii^{n} ní 'áámá canduuchí yā
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Ní canduuchí yā ná
chidɛɛvɛ chi nguɛ́ɛ́ cuuvi indaa mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ n'diichi mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} Ndyuūs mii^{n} ndíí nguɛ́ɛ́
cuuvi snaa^{n} ra yā. Maa^{n} ní cué^{n}'e
daā^{n}ma^{n} canee cuu^{n}mi^{n} yú dich'ɛɛtɛ
yú Ndyuūs ti tanducué^{n}'ē poder chi vɛ́ɛ́
ní ye^{n}'é yā. 'Tííca rā vaa.
17 Maa^{n} ní dii, Timoteo, cuuvi di
'ii^{n}'yā^{n} 'cuiica chi nguɛ́ɛ́ nadacádíínuu^{n}
yā chi ch'ɛɛtɛ n'dáí yā. Ní nguɛ́ɛ́ cunee
ngiinú yā ye^{n}'e chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā caati
cosa chi nguɛ́ɛ́ seguro chi 'áámá
cūnee ndúúcu yā. N'dáácā ca nduuti
chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cu'téénu yā Ndyuūs chi
canduuchi ní Ndyuūs ca'á yā n'deee
n'dáí dendu'ū ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi vɛɛ
caati cuuvi cuta'a yú ní yeenu yú.
18 Níícú díí yaa'vi di 'ii^{n}'yā^{n} 'cuiica chi
din'daacá yā ní díí^{n} yā n'deee tááví
ntii^{n}nyu^{n} chi n'daacā. 'Íícú canee listo
yā chi cuuvi ca'a yā taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā ní innee yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. 19 'Tíícā cuuvi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
vaadī 'cuiica ye^{n}'é yā chi vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} chi Ndyuūs ca^{n}'á yā chi ca'a
yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é yā.

Pablo ca'á yā últimas órdenes Timoteo ti 'cuiīnū carta maa^{n}

20 Díí^{n}, Timoteo, cundɛ́ɛ di n'daacā
cuidado ye^{n}'e encargo chi 'ii^{n}'yā^{n} 'āā
tee yā dii. Nguɛ́ɛ́ cu'nee^{n}vee^{n} di n'deee
n'dáí nduudu chi nga^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
cosa ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū o ye^{n}'ē nduudu
chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vē o ye^{n}'ē chi nga^{n}'a
'ii^{n}'yā^{n} chi nduudu deenu ní nguɛ́ɛ́
'tíícā. 21 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndáácadaami yā
ye^{n}'ē nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs ní
maá^{n} yā ní nguɛ́ɛ́ i'téénu yā nduudu
cuaacu ye^{n}'e Ndyuūs. Maa^{n} ní 'úú ne^{n}'é
chi Ndyuūs tée yā dii tanducué^{n}'ē chi
n'daāca. 'Tíícā cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YE^n'E TIMOTEO

1 'Úú Pablo 'úú ni 'úú apóstol
ye^n'e Jesucristo caati Ndyuūs
ne^n'é yā chi 'úú cuuvi apóstol ye^n'é
yā, ní dichó'o yā 'úú. Ní chuū chi
Ndyuūs dií^n yā ní tan'dúúcā chi
nga^n'a yā chi ca'a yā vida cue^n'e
daā^{n}ma^n nducyaaca 'ii^n'yā^n chi ye^n'e
Jesucristo. 2 'Úú dinguú^n carta 'cūū
ye^n'e di, Timoteo, chi tan'dúúcā
daiyá 'tíícā dii caati ne^n'é taavi dii.
Ne^n'é chi Ndyuūs chiida yú ndúúcū
Señor Jesucristo ye^n'e yú tée yā dii
cosas chi n'dai, ní ya'āī 'iinú yā dii,
ní tée yā dii vaadī 'diií^n na staava
ye^n'ē di.

Caa^n'ma^n di nduudu ye^n'e Cristo nanáá^n 'ii^n'yā^n

3 Maa^n ní ca'á Ndyuūs gracias
caavā chi 'úú dichii'vɛ́ Ndyuūs
ndúúcū vaanicadíínūu^n ye^n'é chi
n'daacā tan'dúúcā chi dii^n 'ii^n'yā^n
ye^n'e yú tiempo chi 'āā chó'ōo. Ní
ndii nguuvi ndii n'gaa^n taachi
nga^n'anguā'a, 'úú ca'á Ndyuūs
gracias, ní cue^n'e daā^{n}ma^n 'úú
nga^n'anguā'a caavā dii, Timoteo.
4 Nééné ne^n'é snaá^n dii, Timoteo,
taachi n'gaacú ye^n'ē nuū^{n}nī^n
nduutináá^n di taachi caneé 'áámá
lado ye^n'ē di. Ní taachi cuuvi
n'diichí dii tuu'mi ní yeenú taaví.
5 Ní n'gaacú chi i'téénu di Ndyuūs
ndúúcū núú^{n}má^n staava ye^n'ē di.
Vmnaa^n chi i'teenu di Jesucristo
tá^n'ā Loida chi chicu^n'u di ní
tá^n'ā Eunice chɛɛcu di i'téénu yā
Jesucristo. Maa^n ní seguro caneé
chi cuaacu chi dii ntúū^n i'téénu di.
6 Cáávā chi i'téénu di Ndyuūs
ne^n'é chi n'gaacu di chi cué^n'é
daā^{n}ma^n dii^n di ntii^{n}nyu^n chi
Ndyuūs 'āā teé yā dii ndíí tiempo
chi 'úú sn'duū ta'á vmnaa^n tii^n di.
7 Ndyuūs nguɛ́ɛ́ 'āā teé yā s'uuú^n
'áámá staava ye^n'ē yú chi 'va'ā yú
naati 'āā teé yā s'uuú^n 'áámá staava
ye^n'e yú chi vɛ́ɛ́ poder ye^n'ē yú. Ní
'íícú cuuví diné^n'e yú nducyaaca
'ii^n'yā^n. Ní cuuvi nadicadííńuu^n yú
n'daacā. 8 Maa^n ní nguɛ́ɛ́ 'cuináa^n di
chi caa^n'ma^n di nduudu cuaacu ye^n'e
Señor Jesucristo ye^n'e yú nanáá^n
'ii^n'yā^n. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'cuináa^n di
ye^n'e 'úú caati canuú^n vácūū cáávā
chi nga^n'á nduudu cuaacu ye^n'e
Cristo. Naati n'daacā ca dii^n di
chi cuchɛɛ di ye^n'e nducué^n'ē chi
'cueenu di cuuvi ntúū^n cáávā chí
nga^n'a di nduudu ye^n'e Cristo chí
nadanguá^n'āī 'ii^n'yā^n chi n'giindiveé^n
yā ye^n'e di. Dii^n di tanducué^n'ē
ndúúcū fuerzas chi Ndyuūs itée
yā dii. 9 Ndyuūs nadinguá^n'ai yā

s'uuún ní yaa'ví yā s'uuún chi diin
yú ntiinnyun yen'e yā chí n'daacā.
Nguɛ́ɛ́ nadinguán'ai yā s'uuún cáávā
ntiinnyun chi diin yú chí n'daacā.
Naati Ndyuūs diín yā 'túúcā ndúúcū
s'uuún ti 'tíícā nen'é yā diin yā. Níícú
neené nen'e yā s'uuún. Ní maan ní
s'uuún 'āā nduuvi daama yú ndúúcū
Cristo Jesus. Níícú Ndyuūs nen'e
yā s'uuún cuáán vmnaan chi 'āā cuɛ́ɛ́
in'yeēndī. 10 Maan ní Ndyuūs ch'in'í
yā chí nen'e taaví yā nducyaaca
'iin'yān taachi dichó'o yā Jesucristo
yen'ē yú in'yeendí 'cūū. Jesucristo
ní 'iin'yān miin chi nadanguán'ai
yā s'uuún. Ní nduudu cuaacu yen'ē
evangelio chi yen'e vida yen'e Cristo
ch'in'i s'uuún chi nguɛ́ɛ́ 'aama 'cuūvi
yú. Níícú cáávā chi nadanguán'ai yā
s'uuún cuuvi cunduuchi yú cuen'e
daānman.

11 Níícú Ndyuūs nidɛɛvɛ́ yā 'úú chí
caan'mán nduudu cuaacu yen'é yā
ní dichó'o yā 'úú lado yen'e apóstol
yen'é yā chi 'úú caan'mán nduudu
cuaacu yen'é yā nanáán 'iin'yān chi
nguɛ́ɛ́ yen'e ndaata Israel. 12 Níícú
cáávā chi 'úú apóstol yen'é yā
tanducuén'ē n'geenú ngii chi canuún
vácūū. Ní nguɛ́ɛ́ ngii 'cuinaán caati
deenú du'ū chi Cristo chi i'teenú. Ní
deenú chi cuaacu chi Cristo miin ní
vɛ́ɛ́ poder yen'é yā chi diin cuenta
yā yen'e nducuén'ē ntiinnyun chi tee
yā 'úú ndíí nguuvi chi diín yā juzgar
nducyaaca 'iin'yān.

13 Dii, Timoteo, diin di ndúúcū
nduudu chi serio nducuén'ē
tan'dúúcā chi 'úú chi'cueén dii. Ní
cunée di n'daacā ndúúcū chi i'teenu
di Dinén'e di nducyaaca 'iin'yān caati
máácurrent ní s'uuún ní yen'e Jesucristo
s'uuún. 14 Ní cundɛɛ di cuidado chi
diin di ntiinnyun chi Ndyuūs teé
yā dii. Ní tee di lugar chí Espíritu
N'dai yen'é Ndyuūs chi canee
ndúúcu yú cunneé yā dii.

15 Dii ní deenu di chi nducyaaca
'iin'yān chi i'téénu yā Jesucristo chi
yen'e yán'āa Asia, 'iin'yān s'een chi
canee yā nduucú nguuvi chi chó'ōo,
maan ní ndaacadaamí yā yen'ē 'úú.
Ní nguaan 'iin'yān s'een canéé san'ā
Figelo ndúúcū san'a Hermógenes.
16 Naati 'iin'yān yen'e familia yen'e
san'ā Onesíforo nguɛ́ɛ́ 'cuináán yā
'úú yen'ē chi canuún vácūū. San'ā
miin ndaa sa n'diichi sa 'úú chi nnee
sa 'úú. Nen'é chi Señor Jesucristo
ca'á yā vaadī ya'ai yen'é yā san'ā miin
ndúúcū 'iin'yān yen'e familia yen'e
sa. 17 Nguɛ́ɛ́ diin san'ā Onesíforo
tan'dúúcā chi diin tanán'a yā caati
taachi canéé sa na yááān Roma
neené na'nuūn sa 'úú ndíí taachi
nndaācā sa 'úú. 18 Nen'é chi Ndyuūs
ya'ai 'iinú yā san'ā miin nguuvi chi
Señor Jesucristo yen'ē yú diín yā
juzgar 'iin'yān yen'e in'yeendí 'cūū.
Ní dii ní neené n'dai deenū di
tan'dúúcā chi chinnee sa s'uuún
taachi snée yú na yááān Efeso.

'Aámá soldado yen'ē Señor Jesucristo chi din'dááca sa

2 Díí, Timoteo, chi tan'dúúcā
daiyá, cuta'a di fuerzas yen'ē
nducuén'ē vaadī n'dai chi cuuvi yen'ē
yú caati maan ní yen'e Jesucristo
s'uuún. 2 Ní tanducuén'ē chi
n'giindiveen di yen'e 'úú chi ngan'á
nanáán n'deee n'dáí 'iin'yān, chuū ní
ca'cueen di san'ā s'een chi i'téénu sa
chi 'áámá cūnee sa n'daacā ndúúcū
chi i'téénu sa, ní san'ā s'een ní cuuvi
ca'cueen sa tanán'ā 'iin'yān.

3 Ní taachi canee chi 'cueenu dí
cuuvi tuu'mi ní n'geenu di ngii
tan'dúúcā 'áámá soldado chi n'daacā
sa. 'Tíícā dii^{n} di caati dii ní 'áámá
soldado ye^{n}'e Señor Jesucristo.
4 Deenu di tan'dúúcā chi 'áámá
soldado chi canéé na servicio nguɛ́ɛ́
dii^{n} sa tan'dúúcā taná^{n}'ā sa^{n}'ā chi
nguɛ́ɛ́ canee na servicio caati canee
sa dii^{n} sa cumplir tanducué^{n}'ē
chi nga^{n}'a comandante ye^{n}'ē sa.
5 'Tiicá ntúū^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á na
cancha nguɛ́ɛ́ cuuvi cuta'a yā mar
'áámá premio nduuti chi nguɛ́ɛ́ dií^{n}
yā cumplir reglas ye^{n}'ē. 6 'Tiicá
ntúū^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n} ntii^{n}nyu^{n} na
campo ye^{n}'é yā cuuvi cuta'á yā
caavā maá^{n} yā cosecha ye^{n}'é yā
chi vmnáá^{n} vmnaa^{n}. 7 Dii, Timoteo,
nadacádíínūū^{n} di ye^{n}'ē chi nga^{n}'á
níícú Señor ye^{n}'ē yú dií^{n} yā chi
cadíínuu^{n} di tanducué^{n}'ē.

8 N'gáácú dí ti Jesucristo ye^{n}'ē yú
ní ye^{n}'ē ndaata ye^{n}'ē David 'ii^{n}'yā^{n},
ní nnduuchi yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
'Túúcā nga^{n}'ā nduudu cuaacu chi
nadinguá^{n}'āī 'ii^{n}'yā^{n}. 9 Níícú cáávā
chi nga^{n}'á nduudu cuaacu ye^{n}'é
yā neene n'geenú ngii ní canuú^{n}
vácūū ndúúcū cadenas tan'dúúcā
chi 'nii^{n}'nú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} naati nduudu
ye^{n}'é Ndyuūs nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuɛɛ̄
chiichí ndúúcū cadenas. 10 Ní cáávā
nducué^{n}'ē chuū 'úú cuchɛɛ́ ye^{n}'e
tanducué^{n}'ē chi n'geenú ngii caavā
'ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs nndɛɛvɛ yā chi
cuuvi ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n}. Ní 'íícú 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} cuuvi cu'téénu yā Ndyuūs.
Ní Ndyuūs cuuvi nadangua^{n}'ai yā
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā cáávā
Jesucristo. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuuvi
ndaaca yā vida n'dai chi vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}.

11 Nduudú 'cūū ní cuaacu chi
nga^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n}:

Nduuti chi dii^{n} yú cuenta chi
'āā n'diī yú ndúúcū Cristo
tuu'mi ní dii^{n} yú cuenta chi
cunduuchi ntuū^{n} yú ndúúcu
yā.
12 'Tiicá ntúū^{n}. Nduuti chi n'geenū
yú ngii cáávа yā ndúúcū
nducué^{n}'ē dendu'ū tuu'mi ní
caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n} yú ndúúcu
yā. Ní nduuti chí cuee^{n}diītu
yú ye^{n}'e Cristo tuu'mi ní
Cristo ca^{n}'á yā caa^{n}'ma^{n} yā chi
s'uuú^{n} nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é yā s'uuú^{n}.
13 Nduuti chi ñ'daa^{n} yú ní nguɛ́ɛ́
'aama canee yú ndúúcū chi
i'teenu yú ye^{n}'e Jesucristo
tuu'mi ní Jesucristo nguɛ́ɛ́
ñ'daa^{n} yā ti 'tííca yā ní 'áámá
canee yā caati Cristo mii^{n}
nguɛ́ɛ́ cuuvi cuee^{n}diitú yā
ye^{n}'ē maá^{n} yā.

14 Maa^{n} ní dii, Timoteo, n'gaacú
di ye^{n}'e nducué^{n}'ē dendu'ū. Yaa'vi
di 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nanáá^{n} 'iivú Ndyuūs
ye^{n}'ē yú chi canéé chi dií^{n} yā 'túúcā.
Yaa'vi di 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́
cuuvi 'cuu^{n}'má^{n} yā ndúúcū cheendí
yā caati nduudu ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄. Nduudu s'ee^{n} dámaā^{n} diīi^{n}
chi taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} nadacadíínuu^{n} ca
yā ye^{n}'e chi ch'iindiveé^{n} yā ye^{n}'e
nduudu ye^{n}'é yā. 15 Ní díí dii^{n} di
tanducué^{n}'ē chi n'daacā chi cuuvi
di caati taachi ndaa di nanáá^{n}
Dendyuūs cuuvi di 'cuu^{n}'mi^{n} di
chi n'daācā dii^{n} di ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
yā. Ní n'daacā ngi'cuee^{n} di nduudu
cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs nanáá^{n} 'ii^{n}yā^{n}.
Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuináa^{n} di nanáá^{n}
Ndyuūs. 16 Divíi di ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
nga^{n}'a n'deee n'dáí nduudu chi nguɛ́ɛ́

dáámá ndúúcū nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs caati nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄.
'Ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a yā 'túúcā dii^{n} cá yā
nuu^{n}ndi. 17 Níícú nduudu chi nguɛ́ɛ́
n'daacā chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ca'cueé^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} ní ngéenū tan'dúúcā chi ca'ai
gangrena ní tan'dúúcā chi nge'e
'áámá n'daa. 'Tíícā dii^{n} nduudu ye^{n}'e
sa^{n}'ā Himeneo ndúúcū sa^{n}'ā Fileto.
18 Sá^{n}'ā s'ee^{n} ní divíi yā ye^{n}'ē nduudu
cuaacu ní nga^{n}'a yā chi 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́
nnduuchí yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
Ní ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} 'āā ntɛ́ɛ́ i'téénu yā
nducué^{n}'ē nduudu cuaacu. 19 Naati
chíí^{n} chi Ndyuūs 'āā díí^{n} yā mar
'áámá 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi nadin'nú^{n}'u yā.
Ní 'āā canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é yā
ní chiichi canéé tan'dúúcā 'áámá
sello. 'Tíícā nduudu mii^{n}: Señor
Jesucristo ye^{n}'ē yú deenú yā du'u
'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'é yā. Níícú nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a yā chi ye^{n}'e Señor
ye^{n}'e yú canéé chi divíi yā ye^{n}'e
nuu^{n}ndi.
20 Taachi ca^{n}'a yú cuaa^{n} chɛɛti
va'ai chí ch'ɛɛtɛ taavi ca n'diichi yú
nguɛ́ɛ́ dámaā^{n} platos ndúúcū 'cuūtu
ye^{n}'e 'díí^{n}nguaa^{n} o 'díí^{n}nguɛɛ naati
n'diichi yú ntúū^{n} 'cuūtu ye^{n}'ē yá^{n}'á
ní ye^{n}'ē íncheɛtí. N'duuvi 'cuūtu
'ii^{n}'yā^{n} cuta'á yā cáávā ntii^{n}nyu^{n}
especiales ní ná^{n}'ā 'cuūtu ní 'ii^{n}'yā^{n}
sta'á yā chi 'cuíi yā cosas chi
nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. 21 Ní taachi 'aama
yú ne^{n}'e yú dii^{n} yú ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
Señor Jesucristo ye^{n}'ē yú canee chi
'cuɛɛtinéé n'daacā yú ní divíi yú
ye^{n}'e tanducué^{n}'ē chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄.
'Tíícā dii^{n} yú maa^{n} níícú cuuvi
dii^{n} yú 'āā dɛ'ɛ́ nūu^{n} ntii^{n}nyu^{n} chi
n'daacā.
22 'Tiicá ntúū^{n}. Dii, Timoteo,
divíi di ye^{n}'e vicios ye^{n}'e sa^{n}'ā
n'gaiyáā. Cunée di n'daacā ní dii^{n} di
tanducué^{n}'ē chi n'daacā. Cu'téénu
ca di Ndyuūs, diné^{n}'e di nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}, ní cunée di ndúúcū vaādī
'diií^{n} ndúúcū nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
Ndyuūs nadidɛɛvɛ́ yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā. Ní maa^{n} ní nga^{n}'angua'á
yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Señor
Jesucristo ye^{n}'e yú. 23 Ní dii, Timoteo,
nguɛ́ɛ́ dii^{n} di cuenta ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi n'deee n'dáí ne^{n}'é yā caa^{n}'má^{n}
yā ndúúcū dii ndúúcū nduudu chi
zonza caati nguɛɛ déénu yā. 'Āā
déénu di chi naachi 'cuiīnū nduudu
mii^{n} ní ndaacā vaadī 'caa'va.
24 Deenu di chi mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi
dichíí'vɛ Señor Jesucristo ye^{n}'e yú
nguɛ́ɛ́ cánéé chi 'cuu^{n}'má^{n} yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} naati canéé chí ndíícúu^{n} yā
ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā. Ní canee
chi ngi'cuee^{n} n'dáácá yā. Ní canee
chi dii^{n} yā tanducué^{n}'ē ndúúcū
paciencia. 25 Ní canee chi díí^{n} di
componer 'ii^{n}'yā^{n} chi yáádi'yāa
ndúúcū núú^{n}má^{n} staava ye^{n}'e di. Ní
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} canee chi cūnee ngiinú
yā chi Ndyuūs n̄'daá^{n} yā vida ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} rebelde caati cuuvi deenú yā
nduudu chi cuaacu. 26 'Tíícā ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} canée yā tan'dúúcā chi cyaadú
yā níícú cuayiivi ní canduuchí yā
ní 'íícú cuuvi ngeenú yā tan'duucā
chi díí^{n} yā cuá^{n}'ai yā ye^{n}'e trampa
ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}. Ní nguɛ́ɛ́
preso yā ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} chi
yáá^{n}n'guiinūu^{n} cuuvi dii^{n} sa chii^{n} chi
ne^{n}'e sa nduucú yā. Ní maa^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n}
cuuvi díí^{n} yā chíí^{n} chí ne^{n}'e Ndyuūs.

Tan'dúúcā chi 'ii^{n}'yā^{n} ca^{n}'á yā díí^{n} yā nguuvi chí cúchiiī

3 Dii, Timoteo canee chi déenu
ntúū^{n} di chuū. Nguuvi chi

cuchiī vɛ́ɛ́ cosas chi ngí^n'īi. 2 'Ii^n'yā^n
ní ne^n'é yā maá^n yā 'ii^n'yā^n ní
diné^n'e taavi yā tuūmī. Ní caa^n'má^n
yā chi neené n'gɛɛtɛ maa^n yā ní
nacádíínuu^n yā chi neené n'daacā
maá^n yā, ní nguɛ́ɛ́ n'daacā dináa^n
yā ye^n'ē taná^n'ā 'ii^n'yā^n. Ní ngii taa^n
yā contra ye^n'e Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^n yā ye^n'ē chiidá yā
ndúúcū chɛɛcú yā. Ní nguɛ́ɛ́ nga^n'a
yā 'tíícā: N'diī Ndyuūs, gracias. Ní
nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n yā ye^n'ē nduudu
cuaacu ye^n'é Ndyuūs. 3 Ní nguɛ́ɛ́
diné^n'e yā 'ii^n'yā^n tan'dúúcā chi
canéé chi dine^n'é yā 'ii^n'yā^n, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú ya'āī 'iinú yā 'ii^n'yā^n.
Caa^n'má^n yā nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n
ní nguɛ́ɛ́ 'tíícā. Ní nguɛ́ɛ́ dií^n yā
chi n'daacā caati ne^n'é yā ca^n'á yā
ndúúcū n'daataá ó sa^n'ā chi nguɛ́ɛ́
ye^n'é yā. Ní neené taa^n yā. Ní nguɛ́ɛ́
cuuvi n'diichí yā cosa chi n'daacā.
4 Nééné ne^n'e yā vaadī 'caa'va
ndúúcū 'ii^n'yā^n. Nguɛ́ɛ́ 'va'a yā 'āā
dɛ'ɛ́ nūu^n chi dií^n yā ndúúcū 'ii^n'yā^n
Ní neené nadacadíínuu^n yā chi
n'dɛɛvɛ maá^n yā. Nééné ne^n'e yā dii^n
yā taanduvɛ́ɛ́ vicio chi vɛ́ɛ́ i^n'yee^{n}dí
'cūū. Ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^n yā
ye^n'e Ndyuūs. 5 Nééné n'gi^n'i yā chi
i'téénu yā Ndyuūs naati nguɛ́ɛ́ dií^n
yā chii^n chi nga^n'a nduudu cuaacu
ye^n'é Ndyuūs. Díí, Timoteo, divíi di
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi 'tíícā.

6 Caati ná^n'ā sa^n'ā s'ee^n ní nge^n'e yā
ndúú va'ai nduu va'ai ye^n'e n'daataá
chi nguɛ́ɛ́ dii^n n'daacá yā. Ní ca'cuee^n
sa nduudu chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
Ní n'daataa s'éé^n nguɛ́ɛ́ cuuvi
ndaacadaamí yā ye^n'ē nuu^{n}ndi ye^n'é
yā. 7 N'daataa s'ee^n ní nguuvi nguuvi
n'gee^n yā nduudu mii^n naati nguɛ́ɛ́
cuuvi tuumicadíínuu^n yā nduudu
mii^n. 8 Ní ii^n'yā^n s'ee^n chi dii^n 'tíícā
ní contra ye^n'ē nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs. Ní tan'dúúcā chi dii^n sa^n'ā
ngaatúū Janes ndúúcū Jambres
taachi contra ye^n'e Moisés tiempo
chi 'āā chó'ōo, 'tíícā maa^n ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n nguɛ́ɛ́ n'daacā nadicádíínuu^n
yā. Ní nguɛ́ɛ́ cuaacu chi i'téénu
yā Ndyuūs. 9 Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́
cuuvi 'cuee^n cá yā caati nducyaaca
'ii^n'yā^n deenú yā táácā idii^n 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi tonto yā tan'dúúcā chi
'tiicá ntúū^n deenú nducyaaca 'ii^n'yā^n
taacā chi dii^n ngaatúū Janes ndúúcū
Jambres tiempo chi 'āā chó'ōo.

Cuáá^n ná ch'iinu ní Pablo dinguú^n yā carta 'cūū ye^n'e Timoteo

10 Díí, Timoteo, 'āā dii^n di
nducué^n'ē tan'dúúcā chi chi'cueé^n
dii. Ní tan'dúúcā chi 'úú caneé
n'daacā, 'tiicá ntúū^n cunee di
n'daacā. Ní dii^n di tanducué^n'ē
tan'dúúcā chi 'úú dií^n nducué^n'ē
cáávā chi i'teenu yú Ndyuūs. 'Tíícā
dii^n di. Ní i'téénu di tan'dúúcā chi
'úú i'teenú. Ní ya'ai 'iinu di 'ii^n'yā^n
ní dine^n'e di nducyaaca 'ii^n'yā^n. Ní
cuchɛɛ di ye^n'e nducué^n'ē. Tan'dúúcā
chi dií^n 'tiicá ntúū^n dii^n di. 11 Ní
deenu di tanducué^n'ē chi ch'eenú
chiī cáávā chi dii^n 'ii^n'yā^n nduucú ní
táácā chi ch'ēenú na yáā^n Antioquía
ndúúcū yáā^n Iconio ndúúcū yáā^n
Listra. Ní chichɛɛ́ tanducué^n'ē chi
ch'eēnú chiī naati Señor Jesucristo
ye^n'e yú ní nadanguá^n'ai yā 'úú
ye^n'e nducué^n'ē chúū. 12 'Tíícā ní
cuaacu. Nducyaaca 'ii^n'yā^n chi ne^n'é
yā 'cuɛɛtinéé n'daacā vida ye^n'é yā
cááva Jesucristo ní ca^n'á yā 'cueenú
yā cuuvi. 13 Naati 'ii'yā chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ní nginnche'éí yā 'ii^n'yā^n.

Dach'ɛɛtɛ dách'ɛɛtɛ cá dií^{n} yā. Ní
nginnche'éí yā taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ní ndíí
maá^{n} yā nginnche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n}.
14 Naati dii, Timoteo, canee
n'daacā di ye^{n}'e chi ch'ee^{n} di caati
cuaacu níí^{n}nyú^{n} chí deenu di chi
cuaacu ní deenu di du'ú 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi chi'cuee^{n} di 'túúcā. 15 Ndíí taachi
'líí^{n} dii chicadíínuu^{n} di ye^{n}'ē nduudu
ye^{n}'é Ndyuūs. Ní cáávā nduudu mii^{n}
chi ca'cuee^{n} di cuuvi cadíínuu^{n} di
táácā cuuvi ningua^{n}'āī di cáávā chi
i'téénu di Señor Jesucristo. 16 Ní
nducué^{n}'ē chi canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs cucáávā Espíritu N'dai
ye^{n}'e Ndyuūs ní dichíí'vɛ̄ chi ca'cuee^{n}
yú 'ii^{n}'yā^{n} ní cuuvi yú 'ii^{n}'yā^{n} chɛɛ
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi dií^{n} yā. Ní
cuuvi yú 'ii^{n}'yā^{n} táácā chi cuuvi
din'daacá yā. Ní ca'cuee^{n} yú táácā
chi 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi 'cuɛɛtinéé n'daacá
yā nanáá^{n} Ndyuūs. 17 Caati 'ii^{n}'yā^{n}
chi ye^{n}'é^{n} Ndyuūs ní dichíí'vɛ yā
Ndyuūs ní cuuvi dií^{n} yā nducué^{n}'ē
ntii^{n}nyu^{n} chi n'daacā.

4 'Úú yaa'ví dii nanáá^{n} Ndyuūs
ní nanáá^{n} Señor Jesucristo.
'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ca^{n}'á yā chi ndaa yā
taama vmné^{n}'ēe tan'dúúcā rey. Ní
ndaa yā ní dií^{n} yā juzgar 'ii^{n}'yā^{n} chi
snduuchí ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi 'āā
n'dii caatí nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e
nducué^{n}'ē naachi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā. 2 Ní 'úú yaa'ví dii chi nga^{n}'a di
nduudu cuaacu ye^{n}'e Cristo nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n}. Ní caa^{n}'ma^{n} di nducué^{n}'ē
tiempo chi cuuví dii^{n} di ní 'aara
chi tiempo chi nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^{n} di
ní dii^{n} di. Caa^{n}'ma^{n} yuudu di caati
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi cu'téénu yā. Ní caa^{n}'ma^{n}
dí nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi dinuu^{n}ndí yā
chi 'āā ntéɛ́ dinuu^{n}ndí yā 'tíícā. Ní
ca'a di consejo 'ii^{n}'yā^{n}, ní ca'cuee^{n}
di 'ii^{n}'yā^{n}. Ní dii^{n} di tanducué^{n}'ē
ndúúcū n'dai, ní ca'cuee^{n} di nduū
'cuaa^{n}. 3 'Tíícā dii^{n} di caati ndaa
tiempo chi 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n}
yā nduudu chí n'dai. Naati ca^{n}'á yā
in'nuú^{n} yā n'deee n'dáí maestros
chi ca'cuee^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} tan'dúúcā
chi ne^{n}'é yā 'caandiveé^{n} yā. Ní
tan'dúúcā vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'e maá^{n}
yā 'tíícā ne^{n}'e yā chi ca'cuee^{n} yā.
4 Ní ndaacadaamí yā ye^{n}'ē nduudu
cuaacu ní nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n} yā
ye^{n}'ē. Ní 'caandiveé^{n} yā cuentos
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 5 Naati dii ní
canee chi candɛ́ɛ di cuidado ye^{n}'é
tanducué^{n}'ē dendu'ū tanducué^{n}'ē
tiempo. Ní cuchɛ́ɛ di ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chi 'cueenu di cuuvi. Dii^{n} di
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs ní caa^{n}'ma^{n}
di nduudu ye^{n}'é Ndyuūs chi dii^{n} chi
ngua^{n}'āī 'ii^{n}'yā^{n}. Canéé chi dii^{n} di
cumplir ntii^{n}nyu^{n} chi Ndyuūs tee
yā dii.
6 'Úú deenú chi ca'á vida ye^{n}'é cáávā
Cristo ní 'ii^{n}'yā^{n} ca^{n}'á yā 'caa^{n}nu^{n} yā
'úú. 'Āā canéé nii^{n}nuu^{n} nguuvi chi
'cuūví. 7 Naati deenú chí dií^{n} ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é tan'dúúcā 'áámá soldado chí
idii^{n} sa caandaá n'daacā. 'Tíícā dií^{n}.
Ch'iinú ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é ní 'áámá caneé
n'daacā ndúúcū chi i'teenú ye^{n}'e
Ndyuūs. 8 Cáávā chuū cunee ngiinú
'aama corona chi Señor Jesucristo chi
juez chi dii^{n} nducué^{n}'ē chi cuaacu,
ca^{n}'á yā chi tée yā 'úú ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chi ye^{n}'e yā, 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi n'daacā
idií^{n} yā. 'Tíícā cuuvi nguuvi chi
Cristo ndaa yā taama vmné^{n}'ēe. Ní
nguɛ́ɛ́ tée yā corona dámaā^{n} 'úú naati
ca'a yā corona nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi
ne^{n}'é yā Jesucristo ní cūnee ngiinú
yā Jesucristo ní ne^{n}'é yā chi ndaa
Jesucristo taama vmné'ēe.

Pablo ca'á yā instrucciones ca'áámá cā'aama 'ii^{n}'yā^{n}

9 Dii, Timoteo, dii^{n} núú^{n} yii^{n}nu di
chi chiī di n'diichi di 'úú. 10 Sa^{n}'ā
Demas mii^{n} ní ndaacadaamí sá
ye^{n}'e 'úú caati ne^{n}'e ca sa cosas chi
vɛ́ɛ́ i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní che^{n}'ē sa yáā^{n}
Tesalónica. Sa^{n}'ā Cresente che^{n}'ē sa
yá^{n}'āa Galacia ní sa^{n}'ā Tito che^{n}'ē sa
yá^{n}'āa Dalmacia. 11 Dámaā^{n} Lucas
canee sa nduucú maa^{n}. Ní yaa'vi
di Marcos chi ca^{n}'a sa ndúúcū dii.
Ní candɛ̄ɛ̄ di sá^{n}'ā ndúúcū di caati
Marcos cuuvi cunnee ca sá 'úú na
ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n}. 12 'Úú 'āā dicho'ó
sa^{n}'ā Tíquico na yáā^{n} Efeso. 13 Ní
taachi cuchii di, nandɛ́ɛ di cotón
ye^{n}'é chi s'neé^{n} na vaacu sa^{n}'ā Carpo
na yáā^{n} Troas. Nandɛ́ɛ di ntúū^{n}
libros ye^{n}'é ndúúcū caaca chi ne^{n}'e
nii^{n}nyú^{n}.
14 Sa^{n}'ā Alejandro chí 'viichi cūū
ní nééné n'deee cosas chi nguɛ́ɛ́
n'daacā dii^{n} sa nduucú. Ndyuūs
ca^{n}'á yā nadíí'vɛ yā sa^{n}'ā caavā
tanducué^{n}'ē chi nguɛɛ n'daacā dii^{n}
sa nduucú. 15 Cundɛ́ɛ di cuidado
ye^{n}'e sa^{n}'ā mii^{n} caati neené taa^{n}
nga^{n}'a sa ye^{n}'e chi ngi'cuee^{n} yú ti
contra ye^{n}'e chi ngi'cuee^{n} yú.
16 Vmnáá^{n} vmnaa^{n} taachi 'úú
che^{n}'é nanaa^{n} juez mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ che^{n}'e yā nduucú
naati nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} divíi yā
ye^{n}'e 'úú. 'Úú ngiicá nanáá^{n} Ndyuūs
chi nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
'iis'tiī. 17 Naati Señor nginneé yā
'úú ní teé yā fuerzas 'úú cáávā
chi 'úú ngii nga^{n}'á nduudu cuaacu
ye^{n}'é yā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'ē ndaata 'ii^{n}'yā^{n} Israel, nduudu
chi dii^{n} chi nngua^{n}'āī 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
'íícú nducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuuvi
'caandiveé^{n} yā nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs. Ní 'tíícā Señor ye^{n}'e yú
nadanguá^{n}'ai yā 'úú ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. Ní chuū ní tan'dúúcā chi
ninguá^{n}'ai yā 'úú ye^{n}'e cheendi
'yáí^{n}yāa^{n} cuá'āa. 'Tíícā dií^{n} yā
nduucú. 18 Níícú Señor Jesucristo
ní nadangua^{n}'ai yā 'úú ye^{n}'e
tanducué^{n}'ē cosas chi nguɛɛ n'daacā
chi 'ii^{n}'yā^{n} ne^{n}'é yā dii^{n} yā nduucú.
Ní Señor Jesucristo candɛɛ yā
cuidado ye^{n}'e vida ye^{n}'é chi cuuvi
na^{n}'á na va'ai chɛɛti nguuvi naachi
nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā. Señor Jesucristo
mii^{n} ní dich'ɛɛtɛ yú 'ii^{n}'yā^{n} cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. 'Tíícā.

'Cuiīnū carta ndúúcū saludos ndúúcū vaadi n'dai ye^{n}'e Ndyuūs

19 Lado ye^{n}'é: N'dáí yā nga^{n}'á,
caa^{n}'ma^{n} di ta^{n}'ā Prisca ndúúcū
isa^{n}'ā tá chi Aquila ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e familia ye^{n}'e sa^{n}'ā Onesíforo.
20 Sa^{n}'ā Erasto canee sá na yáā^{n}
Corinto. Ní sa^{n}'ā Trófimo chi ngiitā
sa, 'úú s'neé^{n} sa^{n}'ā na yáā^{n} Mileto.
21 Maa^{n} ní dii^{n} núú^{n} yii^{n}nu di cuchiī
dí n'diichi di 'úú taachi 'āā 'cuɛ́ɛ́
ndaa tiempo chi 'iichɛ. Sa^{n}'ā Eubulo
ndúúcū sa^{n}'ā Pudente ndúúcū sa^{n}'ā
Lino n'dúúcū n'daataá Claudia
ndúúcū nducyaaca vi'i yú: N'daí
ndís'tiī nga^{n}'á yā.
22 Ne^{n}'é chi Señor Jesucristo ye^{n}'e
yú caneé yā ndúúcū dii hermano
ye^{n}'é níícú Ndyuūs tée yā dii ye^{n}'ē
nducué^{n}'ē chi n'dai ye^{n}'é yā. 'Tíícā
cuuvi.

CARTA YE^n'E SA^n'Ā TITO

1 'Úú Pablo chi apóstol ye^n'é
Señor Jesucristo ní dií^n ntii^{n}nyu^n
ye^n'é Ndyuūs. Ndyuūs dichó'o yā
'úú chi cuuvi inneé 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
Ndyuūs nndɛɛvɛ yā chi cuuvi ye^n'é
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n caati cu'teenu cá yā
ye^n'e religión ye^n'e yú. 2 Ní cūnee
ngiinú yā ndúúcū s'uuú^n chi Ndyuūs
tée yā vida cue^n'e daā^{n}ma^n s'uuú^n chi
Ndyuūs ca^n'a yā chi ca'a yā 'ii^n'yā^n chi
ye^n'e yā vmnáá^n vmnaa^n chi 'āā cuɛ́ɛ́
cūnee i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ndyuūs mii^n ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'má^n yā nduudu
yaadi. 3 Ní taachi ndaa tiempo chi
ne^n'e Ndyuūs, Ndyuūs ch'i^n'i yā
nduudu cuaacu ye^n'é yā cucáávā
'ii^n'yā^n chi nga^n'a nduudu cuaacu
ye^n'é yā. Maa^n ní Ndyuūs ye^n'e yú
chi nadanguá^n'ai yā s'uuú^n dichó'o yā
'úú chi nga^n'á nduudu cuaacu ye^n'é
yā. 4 Maa^n ní dinguú^n carta 'cūū ye^n'ē
dii, Tito. Ni cuaacu níí^{n}nyú^n díí ní
tan'dúúcā daiyá chi nga^n'á nduudu
cuaacu nanáá^n dii, nduudu chi
i'teenu yú. Ne^n'é chi Ndyuūs chiida
yú ndúúcū Señor Jesucristo ye^n'e yú
chi nadanguá^n'ai yā s'uuú^n itée yā
dii nducué^n'ē chi n'dai taavi ye^n'é yā
ní ya'ai 'iinu yā dii. Ní tan'dúúcā chi
ya'ai 'iinú Ndyuūs 'ii^n'yā^n 'tiicá ntúū^n
dii^n di. Ní Ndyuūs tée yā dii vaadī
'diií^n ye^n'é yā.

Ntii^{n}nyu^n ye^n'e Tito na yá^n'āa Creta

5 Ní cáávā ntii^{n}nyu^n chi canee
chi dii^n di 'úú chi'neé^n dii na isla
Creta. Canéé chi dicuaacú di cosas
chi nguɛɛ n'daacā. Ní cu'nee^n dí
'ii^n'yā^n n'gɛɛtɛ chi nga^n'a ntii^{n}nyú^n
yā ye^n'ē nducué^n'ē yaācū na 'áámá
'áámá ciudad. 'Úú dicho'ó dii chi
dii^n di ntii^{n}nyu^n 'cūū. 6 Ní 'ii^n'yā^n
chi ndɛɛvɛ dí canee chi 'cuɛɛtinéé
n'daaca yā manera chi nguɛ́ɛ́ cuuvi
caa^{n}ma^n taná^n'ā 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^n'é yā. Ní vɛ́ɛ́ 'áámá nūu^n
n'daataa ye^n'e yā. Ní daiyá yā canéé
chí i'téénu yā Ndyuūs, ní nguɛ́ɛ́
da'caiyāa chi travieso yā chi nguɛ́ɛ́
n'daacā idii^n yā, ní nguɛ́ɛ́ da'caiyāa
chí yaadí'yāa. 7 'Ii^n'yā^n chi dií^n yā
ntii^{n}nyu^n ye^n'é Ndyuūs canee chi
candɛ́ɛ́ yā cuidado ye^n'e ntii^{n}nyu^n
ye^n'é Ndyuūs. Ní cáávā chuū 'ii^n'yā^n
s'ee^n canee chi 'cuɛɛtinéé n'daaca
yā. Nguɛ́ɛ́ cuuvi 'ii^n'yā^n chi necio
yā, ní nguɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n chi nduuvi taá^n
yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'ii^n'yā^n chi ngii
cuu'ví yā va ní in'nuu^n yā vaadī
'caa'va. Ní nguɛ́ɛ́ cuuvi 'ii^n'yā^n chi
ne^n'é yā dii^n yā ganar tuūmī cáávā
ntii^{n}nyu^n chi dií^n yā chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. 8 Naati 'tíícā canee chi dií^n
yā. Canéé chi dií^n yā recibir na

vaacú yā 'ii^n'yā^n chi canúú^n yúúní.
Canéé chi ne^n'e yā chi din'daaca yā
ní n'daacā nadacadíínuu^n yā ye^n'e
nducué^n'ē chi ca^n'á yā dii^n yā, ní dií^n
yā chii^n chi cuaacu. Ní dɛɛvɛ vida
ye^n'e yā, ní nguɛ́ɛ́ canee chi taamá
yā ca'a yā consejo 'ii^n'yā^n. 9 Ní cundɛ́ɛ́
n'daaca yā nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs chi ch'eé^n yā ní 'tíícā cuuvi
ca'cueé^n yā nduudu cuaacu mii^n.
Ní cuuvi dií^n yā cuchɛɛ́ yā ndúúcū
'ii^n'yā^n chi contra ye^n'e nduudu
cuaacu ní cuuvi ch'i^n'í yā 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi nduudu cuaacu mii^n ní cuaacu.
10 Neene n'dáí 'ii^n'yā^n nguaa^n
'ii^n'yā^n judíos s'ee^n nguɛ́ɛ́ ne^n'e yā
cu'téénu yā nduudu cuaacu mii^n.
'Ii^n'yā^n s'ee^n nga^n'á yā cosas chi nguɛ́ɛ́
dichíí'vē ní nginnche'éí yā 'ii^n'yā^n.
11 Canee chi dii^n yú chi 'ii^n'yā^n s'ee^n
nguɛ́ɛ́ cuuvi candɛɛ yā nduudu
ye^n'é yā caati ndásta^n'á yā vaadī
cadíínūu^n ye^n'é 'ii^n'yā^n. Ní dií^n yā
chi nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'e 'áámá
va'āī ye^n'ē táámá va'āī cu'téénu yā
nduudu ye^n'é yā. Ní ngi'cueé^n yā
cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā cucáávā chi
ne^n'é yā dii^n yā ganar tuūmī manera
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
12 Ní 'áámá sa^n'ā ye^n'e isla Creta
chi profeta ye^n'e yáā^n mii^n nga^n'a
sa 'túúcā ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'ē yáā^n
vaacú sa. Nga^n'a sa chi 'ii^n'yā^n ye^n'e
yá^n'āa Creta ní nééné yaadí yā, ní
nééné táá^n yā, ní nééné 'daan'dí
yā, ní nééné n'deēe nge'e yā. 13 Ní
sa^n'ā mii^n ní nga^n'a sa nduudu
cuaacu ye^n'e 'ii^n'yā^n. Nííćú cáávā
chuū canee chi yaa'vi dí 'ii^n'yā^n s'ee^n
ndúúcū nduudu chɛɛchi caati cuuvi
cu'téénu n'daacá yā nduudu cuaacu
mii^n. 14 Ní nguɛ́ɛ́ dií^n yā cuenta
ye^n'e nduudu ye^n'e 'ii^n'yā^n judíos
chi nginnche'éí yā 'ii^n'yā^n ndúúcū
nduudu chi maá^n yā nadacadíínuu^n
yā ní nga^n'a yā. Ndíí nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^n yā orden chi nga^n'a
'ii^n'yā^n s'ee^n chi ndaacadaamí yā
ye^n'ē nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs.
15 Ní 'ii^n'yā^n chi Ndyuūs didɛɛvɛ́
yā staava ye^n'é yā chí dɛɛ̄vɛ
nacadíínuu^n yā dámaā^n ye^n'e
dendu'ū chi dɛɛvɛ ní sta'á yā
nducué^n'ē tan'dúúcā chi dɛɛvɛ. Naati
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Ndyuūs
nadacadíínuu^n yā ye^n'e cosas chi
nguɛ́ɛ́ n'daācā. Ní mar 'áámá cosa ní
nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ ye^n'e 'ii^n'yā^n mii^n. 'Tiicá
ntúū^n ní vaanīcadíínūu^n ye^n'é yā ní
nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ. Ní nducué^n'ē chi vɛ́ɛ́
na staava ye^n'é yā ní nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ.
Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú chi inadacádíínuu^n
yā chí dɛɛvɛ. 16 'Ii^n'yā^n s'ee^n nga^n'a
yā chi n'diichí yā Ndyuūs naati
dendu'ū chi dií^n yā ch'i^n'ī chi nguɛ́ɛ́
cuaacu. 'Ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ ne^n'é
yā 'ii^n'yā^n ní nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā dii^n yā
chi nga^n'a 'ii^n'yā^n. Nguɛ́ɛ́ n'daacā yā.
Ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vē chi dií^n yā mar
'áámá cosa chi n'daācā.

Canéé chi ca'cuee^n di dendú'ū chi cuaacu

2 Díí, Tito, nducué^n'ē chi
caa^n'ma^n di canee chi caa^n'ma^n
di ndúúcū nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs. 2 Yaa'vi di sa^n'ā ndiicúū
chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'e yaācū
naachi 'ii^n'yā^n i'téénu yā Jesucristo
chi canéé chí serio yā. Ní canéé
chí nadacádíínuu^n yā n'dai ní nguɛ́ɛ́
dií^n yā dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā.
Canéé chi cu'téénu yā dámaā^n
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs ní
diné^n'e yā nducyaaca 'ii^n'yā^n. Ní
canéé chi cuchɛ́ɛ yā ye^n'e nducué^n'ē

ndúúcū paciencia. 3 'Tiicá ntúū^{n}
yaa'vi di n'daataa s'ee^{n} chi nge^{n}'e
yā na yaācū ye^{n}'é 'ii^{n}'yā chí i'téénu
yā Jesucristo chi 'cuɛɛtinéé n'daaca
yā tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} dɛɛvɛ chi ye^{n}'é
Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} yā ye^{n}'ē
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chí nduudu yaadi
ní nguɛ́ɛ́ cuu'ví yā va. Ní canee
chi dii^{n} n'daacá yā caati taná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi cuta'á yā ejemplo
ye^{n}'ē n'daataá s'ee^{n}. 4 Ní 'íícú
cuuvi ca'cueé^{n} yā taná^{n}'ā n'daataá
da'cáiyāa tan'dúúcā chi canéé chi
diné^{n}'e yā isa^{n}'ā ye^{n}'é yā ní diné^{n}'e
ntúū^{n} yā daiya yā. 5 Ní n'daataa
s'ee^{n} cuuvi nadacádííinuu^{n} yā chɛɛ
chi n'daācā ní dii^{n} yā chuū. Ní
dií^{n} yā nducué^{n}'ē chi ne^{n}'e Ndyuūs.
Ní din'dai cá yā na vaacú yā ní
n'giindiveé^{n} yā isa^{n}'ā ye^{n}'e yā. 'Tíícā
ní mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
cunncáā caa^{n}'ma^{n} yā ye^{n}'ē nduudu
ye^{n}'é Ndyuūs.

6 'Tiicá ntúū^{n} yaa'vi di sa^{n}'ā
n'gaiyáā chi nadacadíínuu^{n} yā
n'daacā vmnaa^{n} chi dií^{n} yā dɛ'ɛ̄
vɛɛ. 7 Ní díí, Tito, dii^{n} di n'daacā
nducué^{n}'ē chi dii^{n} di ní 'íícú
'ii^{n}'yā^{n} cuuvi cuta'á yā vida ye^{n}'ē
di tan'dúúcā 'áámá ejemplo. Ní
taachi ca'cuee^{n} di 'ii^{n}'yā^{n}, dii^{n} di
ndúúcū núú^{n}má^{n} staava ye^{n}'ē di
ní canee di serio di. 8 Ní ca'cuee^{n}
di ndúúcū nduudu chi n'daacā ní
'iicu mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
caa^{n}'má^{n} yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ ye^{n}'e chi nga^{n}'a
di. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi contra ye^{n}'ē di
cuuvi 'cuinaá^{n} yā caati nguɛ́ɛ́ cuuvi
caa^{n}'má^{n} yā mar 'áámá contra ye^{n}'ē
di.

9 Ní yaa'vi dí 'ii^{n}'yā^{n} chi 'áámá
canee chi dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n}, canéé
chi n'giindiveé^{n} yā nducué^{n}'ē ye^{n}'ē
'iiví yā. Ní cunee yiinú yā ye^{n}'e
nducué^{n}'ē ye^{n}'ē 'iiví yā. Ní nguɛ́ɛ́
canee chi nguɛɛcúta^{n}'á yā ye^{n}'e 'iivi
yā. 10 Ní nguɛ́ɛ́ canéé chi diduucú
yā ye^{n}'ē 'iivi yā naati canee chi
dii^{n} n'daacá yā ndúúcū 'iivi yā ní
ch'i^{n}'í yā chi dámaā^{n} dií^{n} yā cosas
chi n'daacā cáávā 'iivi yā. Ní 'íícú
ndúúcū nducué^{n}'ē chi dií^{n} yā cuuvi
ch'i^{n}'í yā 'iivi yā ní 'iiví yā cuuvi
caa^{n}'ma^{n} n'daacá yā ye^{n}'e nduudu
cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs chi nangua^{n}'āī
yú.

11 Ndyuūs ch'i^{n}'í yā chi díne^{n}'e
yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. Ní ch'i^{n}'í yā
vaadī n'dai taavi ye^{n}'é yā caati
cuuvi nadanguá^{n}'ai yā nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}. 12 Nííicú vaadī n'dai taavi
ye^{n}'é Ndyuūs ngi'cuee^{n} s'uuú^{n} chi
canee chi divíi yú ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chi nguɛɛ n'daacā ndúúcū nducué^{n}'ē
vicio chi vɛ́ɛ́ i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi
ne^{n}'e yú dii^{n} yú. Ní canee chi
nadacadiinuu^{n} yú n'daacā ye^{n}'e
nducué^{n}'ē vmnáá^{n} chi dii^{n} yú. Ní
'cuɛɛtinéé n'daaca yú ní dii^{n} yú
tanducué^{n}'ē chi ne^{n}'e Ndyuūs 'naa^{n}
chi canee yú i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 13 Ní
vaadī n'dai taavi ye^{n}'é Ndyuūs
ngi'cuee^{n} s'uuú^{n} chi 'cuɛɛtinéé
n'gii^{n}nu yú nguuvi ch'ɛɛtɛ taachi
Cristo dií^{n} yā cumplir nduudu
chí nga^{n}'a yā. Ní taama vmné^{n}'ēe
ndaa ntúū^{n} Jesucristo ye^{n}'e yú chi
Ndyuūs chí ch'ɛɛtɛ taavi ca chi
nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}. 14 Ní ca'á yā
vida ye^{n}'e maá^{n} yā chi ch'īi yā cáávā
s'uuú^{n} chi nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}
ye^{n}'e nducué^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'ē yú. Ní
nadidɛɛvɛ́ yā s'uuú^{n} ye^{n}'e nducué^{n}'ē
nuu^{n}ndi chi dii^{n} yú chi cuuvi ye^{n}'é
yā s'uuú^{n}. Ní 'íícú 'áámá cunee yú
dii^{n} yú ntii^{n}nyu^{n} chi n'daacā.

15 Nducué^n'ē chuū ní canee chi
ca'cuee^n di. Ní ca'a di orden ti dii
tan'dúúcā 'ii^{n}ntyé^n'ē dii. Cunnee
di 'ii^n'yā^n chi dí'vaachí yā. Ca'a di
consejo 'ii^n'yā^n chi nguɛɛ n'daacā
idii^n yā. Din'daacá di ye^n'e nducué^n'ē
caati mar 'áámá 'ii^n'yā^n cuuvi
cunncáā caa^n'má^n yā ye^n'ē di.

Ye^n'e chi canéé chi dii^n 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Señor Jesucristo ye^n'e yú

3 Cúúví dí 'ii^n'yā^n chi i'téénu
yā Señor Jesucristo chi
n'gaacu yā chí canéé maa^n poder
ye^n'e gobernador ndúúcū taná^n'ā
'ii^{n}ntyé^n'ē ní canee chi n'giindiveé^n
yā ye^n'e yā. Ní 'āā vɛɛ yaá^n yā chi
dií^n yā nducué^n'ē ntii^{n}nyu^n chi
n'daacā. 2 Ní nguɛ́ɛ́ canéé chi
caa^n'ma^n taa^n yā ye^n'e mar 'áámá
'ii^n'yā^n. 'Tíícā canee chi 'cuɛɛtinéé
'dií^n yā ndúúcū 'ii^n'yā^n ní din'dai yā
ndúúcu yā. Ní canéé chí ch'i^n'i yā
taná^n'ā 'ii^n'yā^n ndúúcū tanducué^n'ē
chi dií^n yā ndúúcu yā chi maa^n yā
ndiicuu^n yā.
3 'Tiicá ntúū^n s'uuú^n tiempo chi
chó'ōo taachi tonto yú ní nguɛ́ɛ́
n'giindivee^n yú nduudu ye^n'é
Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ n'daacā idii^n yú.
Ní canee yú tan'dúúcā sa^n'a esclavo
caati ye^n'e chi ne^n'e cuerpo ye^n'e
yú ní dii^n yú ndúúcū nducué^n'ē
vicio ye^n'e chi vɛ́ɛ́, 'tíícā diī^n yú. Ní
dii^n taá^n yú, ní ne^n'e ca yú cosas
tan'dúúcā chi vɛ́ɛ́ ye^n'ē taná^n'ā
'ii^n'yā^n. Ní nguɛ́ɛ́ ne^n'e yú 'ii^n'yā^n.
Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ne^n'é yā s'uuú^n.
Ní nguɛ́ɛ́ ne^n'e yú 'aama yú taama
yú. 4 Naati taachi Cristo chi n'dai
taaví yā ní ne^n'é yā nducyaaca
'ii^n'yā^n ndaa yā nanáa^n yú, Cristo
chi nadanguá^n'ai yā s'uuú^n, 5 tuu'mi
ní nadanguá^n'ai yā s'uuú^n. Nguɛ́ɛ́
nadanguá^n'ai yā s'uuú^n cáávā chi
dii^n yú cosas chi n'daacā naati caati
ya'āī 'iinú yā s'uuú^n ní nadanguá^n'ai
yā s'uuú^n caavā chi naa^{n}nú yā
s'uuú^n. Ní chuū ne^n'e caa^n'ma^n chi
ch'iindiyaa^n yú ndúúcū vida ngai
cucáávā Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs.
Ní Espíritu mii^n tee yā s'uuú^n 'áámá
vida chí ngāī. 6 Ní 'tíícā cuuvi
cucáávā Señor Jesucristo ye^n'e yú
chi nadanguá^n'ai yā s'uuú^n, Ndyuūs
tee yā núú^{n}má^n ch'ɛɛtɛ Espíritu
N'dai ye^n'e yā s'uuú^n. 7 Ní cucáávā
Ndyuūs ca'á yā nducué^n'ē chi n'dai
ye^n'é yā, dií^n yā chi s'uuú^n nguɛɛ
'ii^n'yā^n nuu^{n}ndi yú nanáa^n yā ti
didɛɛvɛ́ yā s'uuú^n. Ní maa^n ní dii^n
yā aceptar s'uuú^n ní ca^n'á yā chi tée
yā s'uuú^n vida cue^n'e daā^{n}ma^n chi
cuuvi ye^n'e yú. Ní cunee ngii^{n}nu^n yú
vida 'cūū chi cuuvi ye^n'e yú.
8 Nduudú 'cūū chi nga^n'á ní
nduudu cuaacu ní 'áámá cūnee.
Ne^n'é chi diitū cunee di ndúúcū
nduudu 'cūū ní diitu caa^n'ma^n di va.
Ní 'íícú nduudú 'cūū cūnnee 'ii^n'yā^n
chi i'téénu yā Ndyuūs, ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n ca^n'á yā dii^n yā ntii^{n}nyu^n chí
n'daācā. Nduudú 'cūū ní n'daacā ní
dichíí'vɛ̄ 'ii^n'yā^n. 9 Nguɛ́ɛ́ cu'nee^{n}vee^n
di nduudu chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ chi
n'deee n'dáí chi n'guɛɛcúta^n'ā 'ii^n'yā^n.
Ní nguɛ́ɛ́ cu'nee^{n}vee^n ca di nduudu
chi canéé nguū^n ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e
ndaata ye^n'e di. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
cu'nee^{n}vee^n di ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
nguú^n yā ye^n'ē nduudu ye^n'e ley.
Nduudú 'cūū nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ní nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄. Naati cu'nee^{n}vee^n cá di
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs.
10 Nduuti chi 'áámá 'ii^n'yā^n dií^n yā
chi vɛ́ɛ́ divisiones nguaa^n 'ii^n'yā^n

ye^{n}'e yaācū ye^{n}'e 'ii^{n}yā^{n} chi i'téénu
yā Cristo, yaa'vi di 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
'áámá cuuvi o 'uūvī cuuvi. Ní ndúúti
chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} yā ye^{n}'ē di
tuu'mi ní tun'dáa di 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
ye^{n}'e yaācū. 11 Deenu di chi 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} nguɛ́ɛ́ n'daacā vaanicadíínūu^{n}
ye^{n}'e yā ní dinuu^{n}ndí yā. Ní
nuu^{n}ndi chi dií^{n} yā ní caa^{n}'ma^{n} chi
condenado yā.

Pablo ca'cueé^{n} yā Tito ye^{n}'ē chi canee chi dií^{n} yā

12 Taachi dicho'ó hermano
Artemas o hermano Tíquico
nanáá^{n} di, dii^{n} di chi dii^{n}núú^{n}
yii^{n}nu di chiī di naachi caneé
na yáā^{n} Nicópolis caati ne^{n}'é
cūneé yáā^{n} mii^{n} tiempo chi 'iichɛ.
13 Cunnee di Zenas chi abogado
ndúúcū Apolos chi ca^{n}'á yā na
yúúní. Ní ca'a di 'ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n}
nducué^{n}'ē necesidades ye^{n}'é yā
cáávā viaje ye^{n}'é yā caati nguɛ́ɛ́
dií^{n} yā falta mar 'áámá. 14 Ní
yaa'vi di hermanos ye^{n}'e yú chi
i'téénu yā Jesucristo chí 'cuee^{n} yā
taacā chi canee chi din'daacá yā
nducué^{n}'ē tiempo ní cunneé yā
'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ necesidades ye^{n}'e yā
caati 'tíícā dichíí'vɛ̄ vida ye^{n}'e yā.

'Cuiīnū carta ndúúcū saludos ndúúcū vaadī n'dai ye^{n}'é Ndyuūs

15 Nducyaaca hermanos chi snée
yā nduucú: N'dai dii, ngā^{n}'a yā. Ní
díí nga^{n}'a di: N'dai yā, nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Ndyuūs,
hermanos chi dine^{n}'e yú 'ii^{n}'yā^{n}.
Ne^{n}'é chi Ndyuūs tée yā ndís'tiī
nducué^{n}'ē chi n'dai taavi ye^{n}'é yā.
'Tíícā cuuvi.

CARTA YE^{n}'E SA^{n}'Ā FILEMÓN

1 'Úú Pablo, sa^{n}'ā chi canuú^{n}
vácūū cáávā chi dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē
Jesucristo. 'Úú ndúúcū hermano
Timoteo idingúu^{n} 'nū carta 'cūū
ye^{n}'ē dii Filemón chi nééné ne^{n}'e
'nū dii compañero ye^{n}'e yú vi'ī chi
dáámá idii^{n} yú ntii^{n}nyu^{n} ndúúcū
ví'i. 2 Ní idinguú^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
ye^{n}'e yaācū chi nduuvidaamá yā ná
vaacu di ní ye^{n}'ē hermana Apia ní
ye^{n}'ē hermano Arquipo chi dii^{n} sa
luchar nduucú 'nū na ntii^{n}nyu^{n} chi
dii^{n} 'nū. 3 Ne^{n}'é chi Ndyuūs chiida
yú ndúúcū Señor Jesucristo tée yā
ndís'tiī nducué^{n}'ē dendu'ū chi n'dai
taavi ye^{n}'é yā ndúúcū vaadī 'diii^{n}.

Filemón diné^{n}'e yā 'ii^{n}'yā^{n} ni i'téénu yā Ndyuūs

4 Cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} 'úú ca'á gracias
Ndyuūs taachi n'gaacú ye^{n}'e di 'naa^{n}
chi nga^{n}'āngua'á. 5 Caati hermanos
ye^{n}'e yú nga^{n}'a yā ye^{n}'e di tan'dúúcā
chi ne^{n}'e di Señor Jesucristo ye^{n}'e
yú ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi
ye^{n}'é Jesucristo, ní tan'dúúcā chi
i'téénu di Señor Jesucristo. 6 'Úú
ngiicá Ndyuūs caava 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā caati candɛɛ di nduudu
cuaacu ye^{n}'é Jesucristo nanáa^{n} yā.
Ní ngiicá chi cuuvi tuumicadíínuu^{n}
yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē chi n'daacā chi
Jesucristo itée yā s'uuú^{n}. 7 Ní 'úú
yeenu taaví ní vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtínūu^{n}
ye^{n}'é caati diné^{n}'e di nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}. Ní ca'a di consuelo 'ii^{n}'yā^{n}
chi i'téénu yā Ndyuūs.

Pablo ngiicá yā 'áámá favor caavā esclavo Onésimo

8 'Áárá chí cuuví dicho'ó orden
ye^{n}'ē di caati 'úú apóstol 'úú chí
candɛɛ́ nduudu ye^{n}'é Ndyuūs, 9 naati
ne^{n}'é di'cuiitú dii cucáávā chi ne^{n}'e
yú Cristo. 'Úú Pablo 'āā ndiicúú
maa^{n} ní canuú^{n} vácūū cucáávā
chi dií^{n} ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Cristo. 10 Ní
ngiicá 'áámá favor caavā Onésimo
chi tan'dúúcā daiyá cucáávā chi
i'téénu sa nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs chi 'úú nga^{n}'á taachi canuú^{n}
vácūū.
11 Tiempo chi chó'ōo sá^{n}'a 'cūū
'áámá esclavo ye^{n}'ē di. Ní chéenū sa
ye^{n}'ē di. Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ dichíí'vɛ̄
sa dii naati maa^{n} ní dichíí'vɛ̄ sa dii
tan'dúúcā chi dichíí'vɛ̄ sa 'úú. 12 'Úú
dicho'ó sá^{n}'a 'cūū nanáá^{n} dii. Dii
ní 'cuáa^{n} di sá^{n}'a 'cūū tan'dúúcā chi
maá^{n} 'úú. 13 'Úú ne^{n}'é chi cunee sa
nduucú caati cuuvi sa dichíí'vɛ̄ sa
'úú lado ye^{n}'ē di ne^{n}'e chi canuú^{n}
vácūū cucáávā chi idií^{n} ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é Ndyuūs. 14 Naati nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ

ne^n'é chi a fuerza canee chi dii^n di
nduuti chi nguɛ́ɛ́ ne^n'e di. Naati
ne^n'é chi dii cunee yiīnū di. Ne^n'é
chi dii^n di 'áámá favor nduucú,
nguɛ́ɛ́ 'aama cosa chi di'cuiitú dii
naati cosa chí maa^n di ne^n'e di dii^n
di. **15** Nééné dīvíi sa ye^n'e di 'áámá
tiempo nūu^n caati cuuvi cuta'a
di sa^n'á 'cūū chi dichíí'vɛ̄ sa dii
cue^n'e daā^{n}ma^n. **16** Naati maa^n ní
nguɛ́ɛ́ cuta'a di sa^n'á 'cūū tan'dúúcā
esclavo chi 'áámá cānee sa dichíí'vɛ̄
sa dii naati tan'dúúcā chi 'aama
sa^n'ā n'daacā ca, nguɛ́ɛ́ ti 'aama
esclavo caati maa^n ní Onésimo 'cūū
'áámá hermano ye^n'e yú chi neené
ne^n'é 'nū. 'Úú ne^n'é taavi hermano
Onésimo naati dii canee chi diné^n'e
taavi ca di sa^n'ā. Nguɛ́ɛ́ dámaā^n chi
sa^n'ā esclavo naati chi hermano
ye^n'e yú ti sa^n'ā mii^n ntúū^n ní ye^n'e
Señor Jesucristo ye^n'e yú.
17 Maa^n ní nduuti chi dii sta'a di
'úú chi compañero ye^n'e di tuu'mi
ní 'cuaa^n di Onésimo tan'dúúcā chi
'úú nūu^n. **18** Ní nduuti chi vɛɛ chi
nguɛɛ n'daacā idii^n sa ndúúcu di
o nduuti chi can'dííсu sa ye^n'e di
tuu'mi ní cu'nee^n dí cuenta ye^n'ē
'úú. **19** 'Úú maá^n idinguú^n carta
ye^n'e di ndúúcū ta'á ní ndúúcū
letra ye^n'é. 'Úú nadii'vɛ́ ye^n'ē di.
Nguɛ́ɛ́ canee chi 'cuuví dii ti maa^n
vida ye^n'ē di can'diīcu di ye^n'é
cáávā chi ca^n'á nduudu cuaacu
ye^n'ē di. **20** Maa^n ní dii Filemón,
di'cuíítu ca dii chi dii^n di favor
'cūū nduucú chi 'cuaa^n di Onésimo
caati s'uuú^n hermanos ye^n'e yú
vi'ī cucáávā chi i'téénu yú Señor
Jesucristo. Tée di 'viich'ɛɛtínūu^n na
staava ye^n'é tan'dúúcā hermano
ye^n'e yú vi'ī chi ye^n'e Cristo.
21 Maa^n ní idinguú^n ye^n'ē di ti
seguro cāneé chi n'giindivee^n di
nduudu ye^n'é. 'Úú ní deenú chi idii^n
di ní n'daacā ca idii^n di nguɛ́ɛ́ ti
chi ngiicá dii. **22** Ní taachi 'úú ndaá
cu'nee^n yaa^n di 'aama cuarto ye^n'é.
Cunee ngiinú chi Ndyuūs ca^n'á yā
dií^n yā chii^n chi nga^n'angua'á nī
cáávā 'úú ní Ndyuūs ne^n'e yā chi
chií ní n'diichí ndís'tiī.

'Cuiīnū carta ndúúcū saludos ndúúcū vaadī n'dai ye^n'e Jesucristo

23 Sa^n'ā Epafras chi ye^n'e
Jesucristo ní compañero ye^n'é ní
canee sa vácūū nduucú: N'dai di,
nga^n'a sa. **24** 'Tiicá ntúū^n hermanos
Marcos ndúúcū Aristarco ndúúcū
Demas ndúúcū Lucas, hermanos
chi dií^n yā dáámá ntii^{n}nyu^n nduucú:
N'dai di, nga^n'á yā.
25 Ne^n'é chi Señor Jesucristo
ye^n'e yú tée yā vaadī n'dai ye^n'é
yā nducyaaca ndís'tiī. 'Tíícā
cuuvi.

CARTA YE^{n}'E 'II^{n}'YĀ^{n} HEBREOS

Ndyuūs dichó'o yā daiyá yā chi caa^{n}'má^{n} yā lado ye^{n}'é yā

1 Tiempo chi 'āā chó'ōo, Ndyuūs
ca^{n}'a yā n'deee cūūví tiempo
ndúúcū neené n'deee nááⁿ taachi
profetas chi candɛɛ́ yā nduudu ye^{n}'e
Ndyuūs nga^{n}'á yā lado ye^{n}'é yā. 2 Ní
maa^{n} ní tiempo 'cūū Ndyuūs dichó'o
yā daiyá yā Jesucristo chi nga^{n}'á yā
ndúúcū s'uuú^{n}. Ní Ndyuūs ndúúcū
daiyá yā din'dái yā tanducué^{n}'ē chi
vɛ́ɛ́ ní Ndyuūs ca'á yā tanducué^{n}'ē
chi ye^{n}'ē daiyá yā. 3 Ní daiyá
Dendyuūs mii^{n} ní ngíí n'gai yā ye^{n}'ē
chidɛɛvɛ́ n'dai ye^{n}'é Ndyuūs. Ní
tan'dúúcā Ndyuūs mii^{n} 'āā 'tiicá
nūu^{n} daiyá yā. Daiyá yā ní ndúúcū
nduudu chi nga^{n}'a yā, dií^{n} yā chi
tanducué^{n}'ē dendu'ū snéé na lugar
ye^{n}'ē. Ní cuayiivi chi daiyá yā dií^{n} yā
chi nadach'ɛɛcú yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā tuu'mi ní ch'iindí
yā ná va'ai chɛɛti nguuvi na lado
tá cuaacú chiidá yā chi lado ye^{n}'e
honor. Ndyuūs mii^{n} ní poder chi
ch'ɛɛtɛ ca ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē poder.

Daiya Ndyuūs ní ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ ti ángeles

4 Ní daiya Dendyuūs ní neené
ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ ti ángeles. Ní chi
duuchí yā ndúúcū chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'é
yā ní neené ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ ti
ángeles. 5 Caati mar 'áámá vmné^{n}'ēe
nguɛ́ɛ́ ca^{n}'a Ndyuūs ndúúcū mar
'áámá ángel tan'dúúcā chi nga^{n}'a yā
ndúúcū daiyá yā Jesucristo:

Díí ní daiyá; maa^{n} ca'á vida
ye^{n}'é nī.

Ní nguɛ́ɛ́ ca^{n}'a yā ndúúcū mar 'áámá
ángel 'tíícā:

'Úú ní chiida di 'úú; niicu díí ní
daiyá dii. 6 Ní taachi Ndyuūs
dichó'o yā 'áámá n'dya^{n}'ā
daiyá yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū nga^{n}'a
yā 'tíícā:

Nducyaaca ángeles ye^{n}'é Ndyuūs
canéé chi dich'ɛɛtɛ́ yā daiya
Ndyuūs. 7 Ní Ndyuūs nga^{n}'a yā
ye^{n}'e ángeles ye^{n}'e yā 'tíícā:

'Úú dií^{n} chi ángeles ye^{n}'é ní
tan'dúúcā espíritu s'ee^{n}, 'tiicá
yā. Ní dií^{n} chi ángeles dichíí'vɛ
yā 'úú. Ní tan'dúúcā 'áámá
nguuchi ya^{n}'ā 'tíícā ángeles
ye^{n}'é. 8 Naati Ndyuūs nga^{n}'á yā
ye^{n}'e daiya yā Jesucristo 'tíícā:

Dii Ndyuūs, trono ye^{n}'e di
ni 'áámá cūnee. Ní nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} di ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē
ndúúcū vaadī cuaacu.
9 Dii ní ne^{n}'e di cosas chi cuaacu, ní
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e di chɛɛ chi nguɛ́ɛ́

cuaacu. Cucáávā chuū Ndyuūs
ye^n'e di chi chiida di ní tee yā dii
vaadī yeenu taavi nguɛ́ɛ́ ti ca'a
yā 'ii^n'yā^n chi ye^n'é nī. **10** 'Tiicá
ntúū^n Ndyuūs nga^n'a yā ye^n'ē
daiyá yā Jesucristo:

Díí, Señor, ndii cuáá^n vmnaa^n
s'núu^n di cimiento ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū, ní din'dái di
nanguuvi ndúúcū ta'a di.
11 I^n'yeē^{n}di ndúúcū nánguuvi ní
dí'cuiinu naati díí 'áámá
cūnee di. Ní tanducué^n'ē
chuū cuuvi ndiicúū tan'dúúcā
catecai yú, 'tíícā ndiicúū.
12 Ní dií^n nī n'cánnduu nī nducué^n'ē
tan'dúúcā 'ii^n'yā^n dií^n yā chí
n'cannduu yā catecaí yā. Ní
ñ'daa^n di nducué^n'ē tan'dúúcā
'ii^n'yā^n ñ'daa^n yā catecaí yā. Naati
dii Jesucristo daiyá Ndyuūs 'āā
daamá nūu^n canee di nduuyu
nduuyu. Ní 'áámá cūnee di
cue^n'e daā^{n}ma^n. **13** Ndyuūs nguɛ́ɛ́
ca^n'á yā mar 'áámá ángel mar
'áámá vmné^n'ēe tan'd'úúcā chi
ngii yā daiyá yā Jesucristo 'tíícā:

'Cuūndī di lado ta cuaācú ndíí
'úú dií^n chi nducyaacá yā chi
taá^n yā ye^n'ē di canée yā maa^n
ca'a di tan'dúúcā 'áámá banco
'líí 'tíica yā chí chɛɛ́ dí ye^n'é yā.
14 Nducyáácá ángeles ní espíritu
s'ee^n chi dií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'é
Ndyuūs. Ní Ndyuūs dichó'o
yā ángeles chí innee yā 'ii^n'yā^n
na i^n'yee^{n}dí 'cūū chi Ndyuūs
nadinguá^n'ai yā.

Canéé chí dii^n yú cuidado ye^n'e chi Ndyuūs nadanguá^n'ai yā s'uuú^n

2 Ní cucáávā chi Cristo
nadanguá^n'ai yā s'uuú^n canéé
chí candɛɛ yú cuidado ye^n'é nduudu
cuaacu chí n'giindivee^n yú ti nguɛ́ɛ́
i'nee^n yú cucáávā nduudu chí ñ'daa^n
ní maa^n ní nguɛ́ɛ́ ca^n'a yú táámá
yúúní. **2** Nduudu cuaacu chi 'āā
nga^n'a ángeles ní nduudu chi ch'i^n'i
nanáá^n 'ii^n'yā^n chi cuaacu níí^{n}nyú^n
chí nduudu cuaacu. Ní 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n yā nduudu
cuaacu mii^n ní vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é yā
'āā cūneé yā na castigo caati 'tíícā
cuuvi. **3** Ní maa^n ní ¿táácā cuuví
nangua^n'āī s'uuú^n ye^n'e castigo
nduuti chi nguɛ́ɛ́ dii^n yú cuidado
ye^n'ē chi nadanguá^n'ai yā s'uuú^n?
Vmnáá^n vmnaa^n Señor Jesucristo
nga^n'á yā chi nadanguá^n'ai yā
'ii^n'yā^n. Cuayiivi mii^n ní 'ii^n'yā^n chi
ch'iindiveé^n yā nduudu mii^n dií^n yā
ch'i^n'í yā s'uuú^n ndúúcū pruebas
chi nduudu mii^n ní nduudu cuaacu.
4 'Tiicá ntúū^n tiempo maa^n Ndyuūs
ch'i^n'í yā s'uuú^n chi cuaacu chi
nduudu mii^n ní cuaacu caati dií^n
yā señas ndúúcū vaadī n'giinu chi
ch'ɛɛtɛ. Ní ch'i^n'í yā poder ye^n'é
yā ní dií^n yā milagros. Ní ca'a yā
n'deee n'dáí ntii^{n}nyu^n ye^n'é Espíritu
N'dai ye^n'é yā 'ii^n'yā^n chi ye^n'e yā
caati 'tíícā ne^n'é yā dii^n yā.

Jesucristo ch'iindiyáa^n yā tan'dúúcā 'áámá sa^n'ā ye^n'e í^n'yee^{n}dī

5 Ndyuūs nguɛ́ɛ́ cuuvi s'neé^n yā
chi ángeles mii^n nga^n'á yā ntii^{n}nyu^n
ye^n'e í^n'yee^{n}dī chi cuayiivi ca^n'á yā
din'dái yā. Ní ye^n'e i^n'yee^{n}di mii^n
chíí^n chi nga^n'a yú. **6** Nguɛ́ɛ́ dií^n yā
'tíícā. Ná libro ye^n'e Ndyuūs chi
canéé nguū^n ní 'áámá yā nga^n'a yā
'tíícā:

N'dii, Ndyuūs, ¿dɛ́'ɛ̄ chi sa^n'ā
s'ee^n chi snéē na i^n'yee^{n}dí 'cūū

chi nan'gaacu nī ye^{n}'ē sa?
¿Dɛ́'ɛ̄ chi sa^{n}'ā s'ee^{n} chi snéē
na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi dií^{n} nī
cuidado ye^{n}'e sa^{n}'ā s'ee^{n}?
7 Ta 'líí^{n} tiempo nūu^{n} n'dii,
Ndyuūs, s'néé^{n} nī sa^{n}'ā Daiyá
nī chi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ cá yā
tan'dúúca ángeles. Ní teé
nī sa^{n}'ā daiyá nī chi ch'ɛɛtɛ́
yā ndúúcū honra ye^{n}'é yā
tan'dúúcā chi sa^{n}'ā rey 'tííca
yā. Ní chi'née^{n} nī sa^{n}'a mii^{n}
chi caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n} yā ye^{n}'e
tanducué^{n}'ē chi nadin'dái nī.
8 Ní s'née^{n} nī tanducué^{n}'ē dendu'ū
maa^{n} ta'á yā.
Ní 'tííca rā va ti Ndyuūs s'née^{n} yā
tanducué^{n}'ē dendu'ū chi sa^{n}'ā mii^{n}
caa^{n}'má^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē. Maa^{n} ní
nguɛ́ɛ́ inaa^{n} yú chi sa^{n}'ā mii^{n} nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē.
9 Naati maa^{n} ní snaa^{n} yú chi Ndyuūs
dií^{n} yā chi Jesucristo nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ́
yā tan'dúúcā ángeles dúú'ví tiempo
nūu^{n}. Ní Ndyuūs neene ya'ai 'iinú yā
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi ne^{n}'é
yā chi Jesucristo ch'īi yā lugar ye^{n}'e
nducyaaca yú. Maa^{n} ní vɛ́ɛ́ dɛɛvɛ́
ye^{n}'e Jesucristo ní vɛ́ɛ́ honra ye^{n}'é
yā cucáávā chí ch'īi yā na cruz.
10 Ní Ndyuūs din'dái yā
tanducué^{n}'ē dendu'ū ní dií^{n} yā
cuidado ye^{n}'ē. Ní n'daacā dii^{n}
Ndyuūs taachi dii^{n} chi Jesucristo
mii^{n} ní sa^{n}'ā perfecto yā chí chichɛ́ɛ́
yā ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi n'geenu yā
ngii. Ní Ndyuūs n'diichí yā chi
n'daācā idií^{n} yā. 'Tíícā dii^{n} Ndyuūs
caati cuuvi ye^{n}'é yā n'deee n'dáí
daiyá yā. Ní cuuvi ca'a yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} parte chi cuuvi ye^{n}'é yā
ndúúcū vaadī dɛɛvɛ n'dai ye^{n}'é yā.
Jesucristo ní sa^{n}'ā chi nadanguá^{n}'ai
yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 11 Ní
Jesucristo ní didɛɛvɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā ní 'ii^{n}'yā^{n}
chí ndúúví dɛɛvɛ́ yā ní tan'dúúcā
Jesucristo mii^{n}. Vɛ́ɛ́ 'áámá nūu^{n}
chiida nducyaaca 'ii^{n}'yā. Cáávā chuū
Jesucristo nguɛ́ɛ́ 'cuinaá^{n} yā chi
caa^{n}'má^{n} yā chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ví'i
yā. 12 Ní 'tíícā Jesucristo nga^{n}'á yā
ngii yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní canéé nguū^{n}:
N'diī Ndyuūs, 'úú caa^{n}'má^{n} ye^{n}'é
n'diī nanáá^{n} hermanos ye^{n}'é
ní caātá himnos chi cantos
chi nga^{n}'ā chi ch'ɛɛtɛ́ nī
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é nī taachi
nduuvidaamá yā. 13 Taama
vmné^{n}'ēe Jesucristo ca^{n}'a yā
'tiicā:
'Úú ní canéé confianza ye^{n}'é
ndúúcū Ndyuūs.
Ní tááma ca^{n}'a yā:
'Muu^{n} caneé ndúúcū daiyá chi
Ndyuūs tee yā 'úú.
14 'Tíícā, 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e 'áámá
familia ní 'áámá yuūtɛ̄ ye^{n}'é yā
ní 'áámá yuūu^{n} ntúū^{n} va. Ní 'tiicá
ntúū^{n} Jesucristo mii^{n} ch'iindiyáa^{n}
yā ndúúcū cuerpo ndúúcū yuūú^{n}
tan'dúúcā s'uuú^{n}. Ní 'tiicá ntúū^{n}
Jesucristo ch'īi yā caati cuuvi
di'cuiinú yā yáá^{n}n'guiinūu^{n} caavā
chi dii^{n} sa chi nducyaaca yú ní n'gii
yú. 15 'Tiicá ntúū^{n} Jesucristo dií^{n} yā
chi nguɛ́ɛ́ 'va'a yú ye^{n}'e tiempo chí
'cuūvi yú. 16 Cuaacu chi Jesucristo
nguɛ́ɛ́ ndaá yā nanáá^{n} ángeles chi
chinnee yā ángeles naati nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'e Abraham
cáávā chi nadanguá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n}.
17 Cáávā chuū Jesucristo canéé chi
ch'iindiyáa^{n} yā tan'dúúcā nducyaaca
hermanos ye^{n}'é yā ní 'íícú maá^{n} yā
cuuvi cūneé yā chiiduú ch'ɛɛtɛ ca

chi 'áámá cānee ye^n'e ntii^{n}nyu^n ye^n'e
Ndyuūs. Ní ya'ai 'iinú yā 'ii^n'yā^n. Ní
'íícú cuuví nadach'ɛɛ̄cú yā nuu^{n}ndi
ye^n'e 'ii^n'yā^n ti nadíí'vɛ yā nducué^n'ē
nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n. 18 Ní Jesucristo
maá^n yā ch'eenú yā chiī ní chichɛɛ
yā taachi ndaá yáá^{n}n'guiinūu^n chí
n'diichinee^n sa 'yā. Ní cáávā chuū
maa^n ní Jesucristo cuuvi cūnnee
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n taachi n'geenú yā
ngii ní nadanguá^n'ai yā 'ii^n'yā^n s'ee^n
ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n taachi ndaa sa
n'diichinee^n sa 'ii^n'yā^n s'ee^n.

Jesucristo ní ch'ɛɛtɛ taavi cá yā nguɛ́ɛ́ ti Moisés

3 Ndís'tiī, hermanos ye^n'ē yú
chi Cristo didɛɛvɛ́ yā ní
ndís'tiī ntúū^n Ndyuūs yaa'ví yā
ndís'tiī chi cuuvi ye^n'é yā. Maa^n
ní nadicádíínuu^n n'dai nī ye^n'e
Jesucristo chi apóstol chi dichó'o
Ndyuūs ti Jesucristo mii^n ní
chiiduú ch'ɛɛtɛ cá ye^n'é 'ii^n'yā^n chi
i'téénu yā Jesucristo tan'dúúcā
s'uuú^n. 2 Jesucristo mii^n 'áámá
caneé yā ndúúcū Ndyuūs ní dií^n
yā tanducué^n'ē dendu'ū. Ní dií^n yā
tanducué^n'ē dendu'ū chi Ndyuūs
dine^n'é yā. Ní tan'dúúcā Moisés
din'daacá yā ntii^{n}nyu^n chi Ndyuūs
ca'a yā, 'tiicá ntúū^n Jesucristo
din'daacá yā tanducué^n'ē ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē va'ai ye^n'é Ndyuūs chi Ndyuūs
ca'a yā. 3 Ní 'áámá 'ii^n'yā^n chi
din'dái yā 'aama va'āī ní ch'ɛɛtɛ
cá yā nguɛ́ɛ́ ti va'āī mii^n. 'Tíícā
Jesucristo ní ch'ɛɛtɛ taavi cá yā
nguɛ́ɛ́ ti Moisés. 4 Deenu yú chi
vɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n chi din'dái yā ca'áámá
cā'aama va'āī naati Ndyuūs din'dái
yā nducué^n'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́.
5 Moisés mii^n dichíí'vɛ yā Ndyuūs
ní n'dááca taavi idii^n sa ntii^{n}nyu^n
ye^n'ē vaacu Ndyuūs. Ní Moisés dií^n
yā ntii^{n}nyu^n chi nga^n'a yā nduudu
ye^n'é Ndyuūs chi Ndyuūs ca^n'a yā
chi caa^n'má^n yā cuayiivi. 6 Naati
Cristo chi daiyá Dendyuūs ni 'áámá
dii^n yā ntii^{n}nyu^n ti 'ii^n'yā^n ndii tií^n
yā ye^n'e vaacu Dendyuūs. Ní s'uuú^n
tan'dúúcā vaacu Ndyuūs 'tíícā s'uuú^n
nduuti chi canéé diitu yú ndúúcū
chi i'teenu yú. Ní yeenu yú ndúúcū
chi cuuvi ye^n'e yú ndíí tiempo chi
'cuūvi yú.

Vɛ́ɛ́ tiempo chi ntaavi'tuunúū^n 'ii^n'yā^n chi ye^n'é Ndyuūs

7 Ní chuū Espíritu N'dai ye^n'é
Ndyuūs nga^n'a yā 'túúcā naachi
canéé nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs:
Maa^{n}nguuvi mii^n nduuti chi
ndís'tiī 'caandiveé^n nī nduudu
ye^n'é Ndyuūs:
8 Nguɛ́ɛ́ dichɛɛchí nī staava ye^n'é
nī chí ditaá^n nī tan'dúúcā chi
dií^n 'ii^n'yā^n tiempo chi 'āā
chó'ōo taachi 'ii^n'yā^n s'ee^n dií^n
yā n'diichineé^n yā Ndyuūs
ndúúcū nuu^{n}ndi chi dií^n yā na
yá^n'āa cuu^{n}má^n naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n. 9 Ní Ndyuūs
nga^n'á yā ngīi yā 'ii^n'yā^n:
Tiempo chi chó'ōo na yá^n'āa
cuu^{n}má^n naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n, 'ii^n'yā^n
s'ee^n ye^n'ē ndaata ye^n'é nī
n'diichinéé^n ntúu^n yā 'úú 'áárá
chí n'diichí yā nducué^n'ē chi
'úú dií^n ndúúcu yā 'naa^n chí
'uūvī ngɛɛcu nduuyū.
10 Ní cáávā chuū 'úú, Ndyuūs,
ditaá^n ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní
'túúcā nga^n'á ngīi 'ii^n'yā^n s'ee^n:
Ndis'tiī, nducué^n'ē tiempo

nguɛ́ɛ́ n'daacā nadacadíínuu^n
nī na staava ye^n'é nī. Ní nguɛ́ɛ́
n'diichí nī yúúní ye^n'é.
11 Ní cáávā chi dii^n 'ii^n'yā^n s'ee^n 'úú
ní nguɛ́ɛ́ canee yiinú ye^n'e
yā ní ca^n'a 'túúcā: Cuáácú
chí 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ cuuví
ndaa yā naachi canéé chí
ntaavi'tuunúū^n 'ii^n'yā^n ye^n'e
ndaata ye^n'é nī.
12 Maa^n ní ndís'tiī, hermanos
ye^n'é, cundɛ́ɛ nī cuidado chi nguɛ́ɛ́
'áámá ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
staava ye^n'é nī chi nguɛ́ɛ́ i'téénu nī
ní nguɛ́ɛ́ divíi nī ye^n'é Ndyuūs chi
canduuchi. 13 Ní ndís'tiī ní yaa'ví
nī ví'i nī 'áámá nī taama nī nguuvi
nguuvi taachi maa^{n}nguuvi ní 'íícú
mar 'áámá ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dichɛɛchí
nī staava ye^n'é nī cáávā nuu^{n}ndi
chi nginnche'ēī ndís'tiī. 14 Ní vɛ́ɛ́
'áámá cuaa^n ye^n'ē yú ndúúcū Cristo
nduuti chi s'uuú^n ní 'áámá canee
yú ndúúcū chi i'téénu yú vmnáá^n
vmnaa^n ye^n'e Cristo ndíí tiempo chi
'cuūvi yú.
15 'Tíícā canéé nguu^n na libro ye^n'é
Ndyuūs:

Nguɛ́ɛ́ dichɛɛchí nī staava ye^n'é
nī chi ditaá^n nī tan'dúúcā chi
dii^n 'ii^n'yā^n na yá^n'āa cuū^{n}má^n
naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé
'ii^n'yā^n tiempo chi chó'ōo
taachi n'diichinee^n yā 'úú chi
Ndyuūs. 16 ¿Du'ú 'ii^n'yā^n chi
ch'iindiveé^n yā nduudu ye^n'é
Ndyuūs ní cuayiivi nduuvitaá^n
yā? 'Túúcā dii^n nducyaaca
'ii^n'yā^n chi cue^n'é yā ndúúcū
Moisés ye^n'e yá^n'āa Egipto.
Nducyaacá yā nduuvitaá^n yā.
17 ¿Du'ú 'ii^n'yā^n chi Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ yiinú yā nduucú yā
'uūvī ngɛɛcu nduuyu? 'Túúcā
nguɛɛ yiinú yā ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi dinuu^{n}ndí yā ní ch'īi yā na
yá^n'āa cuū^{n}má^n naachi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtinéé 'ii^n'yā^n. 18 ¿Du'ú
'ii^n'yā^n chi Ndyuūs nga^n'á yā
caavā maa^n chi duuchí yā
chi 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ cuuví
cundaa yā lugar naachi
ntaavi'tuunúu^n 'ii^n'yā^n ye^n'e
yā? 'Túúcā nga^n'á yā ye^n'e
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^n
yā nduudu ye^n'e yā. 19 Maa^n ní
deenu yú ti 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́
cuuvi cundaa yā lugar ye^n'e
Ndyuūs ti nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
Ndyuūs.

4 Maa^n ní Ndyuūs tee yā
promesa s'uuú^n chi cuuvi
cundaa yú lugar ye^n'é yā ní cuuvi
ntaavi'tuunúū^n yú ndúúcu Ndyuūs.
Canéé chí candɛɛ yú cuidado
caati 'aatīī 'aama chɛ́ɛ́ ndis'tiī nguɛ́ɛ́
cuchɛɛ́ nī tanducué^n'ē dendu'ū ní
nguɛ́ɛ́ cuuvi cundaa nī lugar mii^n.
2 Caati 'ii^n'yā^n ye^n'é Jesucristo ndɛɛ́
yā nduudu cuaacu ye^n'é Jesucristo
nanáá^n s'uuú^n, 'tiicá ntúū^n nanáá^n
'ii^n'yā^n s'ee^n chi ch'īi yā na yá^n'āa
cuu^{n}má^n naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé
'ii^n'yā^n. Ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nduudu
cuaacu ye^n'é Ndyuūs nguaa^n 'ii^n'yā^n
s'ee^n ti taachi ch'iindiveé^n yā
nduudu mii^n nguɛ́ɛ́ s'téénu yā ye^n'ē.
3 Naati s'uuú^n chi i'teenu yú nduudu
mii^n, s'uuú^n ní cuuvi ndaa yú naachi
ca^n'a Ndyuūs chi ntaavi'tuunúū^n yú
ndúúcu yā. 'Tíícā nga^n'a Ndyuūs na
libro ye^n'é yā naachi canéé nguū^n:

Cáávā chi dií^n 'ii^n'yā^n s'ee^n 'úú
nguɛ́ɛ́ yiinú ye^n'e yā. Ní
cuaacú nga^n'á nduudu
ndúúcū maáá^n chi duuchí.

Nguɛ́ɛ́ cuuvi ndaa yā nduucú
na lugar ye^{n}'é naachi
ntaavi'tuunuú^{n}.
Ní Ndyuūs di'cuiinú yā ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é yā taachi din'dái yā i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. 4 Ní 'áámá cuaa^{n} ye^{n}'ē libro
ye^{n}'é Ndyuūs naachi canéé nguū^{n} ní
nga^{n}'a ye^{n}'ē ndíí chí ndɛɛ̄chɛ̄ nguuvi
chi ntaavi'tuunúū^{n} 'ii^{n}'yā^{n}:
Ndyuūs ní ndíí chí ndɛɛ̄chɛ̄
nguuvi ntaavi'tuunúu^{n} yā
ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'é yā. 5 Ní canee táámá
vmne^{n}'ēe na libro ye^{n}'e
Ndyuūs 'tíícā:
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
cūndaa yā ní ntaavi'tuunúu^{n}
yā nduucú. 6 Maa^{n} ní vɛ́ɛ́
n'duuvi 'ii^{n}'yā^{n} chi canéé chi
cundaa yā na lugar naachi
ntaavi'tuunúu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}. Naati
'ii^{n}'yā^{n} chi vmnáá^{n} vmnaa^{n}
n'giindiveé^{n} yā nduudu
cuaacu mii^{n} nguɛ́ɛ́ sndaa yā
ti nguɛ́ɛ́ s'téénu yā Ndyuūs.
7 Taama vmné^{n}'ēe Ndyuūs
s'neé^{n} yā 'áámá nguuvi ní
nga^{n}'a yā chi nguuvi ní
maa^{n}nguuvi. Ní Ndyuūs
nga^{n}'a yā ye^{n}'ē nduudu mii^{n}
cuayiivi taachí 'āā chó'ōo
chuū. 'Āā 'naa^{n} tiempo nguuvi
chi David nga^{n}'a sa ye^{n}'ē. Ní
'tíícā canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs ye^{n}'ē nguuvi
mii^{n}:
Maa^{n}nguuvi nduuti chi ndís'tiī
'caandiveé^{n} nī nduudu chi
Ndyuūs nga^{n}'á yā: Nguɛ́ɛ́
dichɛɛchí nī staava ye^{n}'é nī.
8 Ní nduuti chi sa^{n}'ā Josué
chi sa^{n}'ā ndíí tiīi^{n} ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} cuuvi sa
ca'a sa 'ii^{n}'yā^{n} Israel s'ee^{n} chí
ntaavi'tuunúu^{n} yā tuu'mi
ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́ canee chi
caa^{n}'má^{n} yā taama vmné^{n}'ēe
ye^{n}'ē táámá nguuvi. 9 Maa^{n}
ní cáávā chuū vɛ́ɛ́ chi
ntaavi'tuunúu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
ye^{n}'é Ndyuūs. 10 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
sndaá yā naachi Ndyuūs
ntaavi'tuunúu^{n} yā 'āā ntɛ́ɛ́
idií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} tan'dúúcā
chi Ndyuūs 'āā ntɛ́ɛ́ idií^{n} yā
ntii^{n}nyu^{n}. 11 Maa^{n} ní canéé chí
di'cuíítu yú chi cuuvi cūndaā
yú lugar naachi ntaavi'tuunúū^{n}
yú ní 'aatīī taná^{n}'ā yú dii^{n} yú
chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yú tan'dúúcā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́
chi'téénu yā.
12 Ní nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs
ní canduuchi ní neené ditiīnú. Ní
vɛɛ ca 'caāi^{n} ye^{n}'ē nguɛ́ɛ́ ti 'áámá
machete chi 'caāi^{n} nduu 'uuvī lados.
'Tíícā nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs.
Ndaā na coo ye^{n}'e cuerpo ye^{n}'e yú
naachi canee alma ye^{n}'e yú ndúúcū
espíritu ye^{n}'e yú ndíí túútɛ̄ ye^{n}'e yú.
Ní déénu chɛɛ chi tumicadíínuu^{n} yú
ndúúcū chɛɛ chi ne^{n}'e yú dii^{n} yú chi
ngiīcā ye^{n}'e staava ye^{n}'e yú. 13 Nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi vɛ́ɛ́ chi cuuvi cunúú^{n}
n'de'ei ye^{n}'é Ndyuūs. Ndyuūs din'dái
yā tanducué^{n}'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́ ní
inaá^{n} yā nducué^{n}'ē tan'dúúcā chi
canee nanáa^{n} yā. Ní canéé chí ca'a
yú cuenta ye^{n}'e vida ye^{n}'e yú taachi
ndaa yú nanáa^{n} yā.

Jesús ni chiiduú ch'ɛɛtɛ taavi ca ye^{n}'e yú

14 Jesús chi daiyá Dendyuūs ní
chiiduú ch'ɛɛtɛ taavi ca ye^{n}'e yú. Ní
cuna^{n}'a yā va'ai chɛɛti nguuvi ní

ndaá yā nanáá^n Ndyuūs. Ní cáávā
chuū canee chi 'áámá canee yú
ndúúcū chi i'teenu yú Ndyuūs. 15 Ní
chiiduú ch'εεtε taavi ca ye^n'e yú
ya'ai 'iinú yā s'uuú^n taachi n'geenu
yú ngii caati Jesús mii^n ní ch'eenú
yā chii tanducué^n'ē tan'dúúcā s'uuú^n
naati nguέέ dinuu^{n}dí yā mar 'áámá
vmné^n'ēe. 16 Ní cáávā chuū cuuvi
ndaa yú nanáá^n trono ye^n'é Ndyuūs
ye^n'e yú ndúúcū confianza ti dine^n'é
yā s'uuú^n. Ní 'íícú Ndyuūs cuuvi
ya'ai 'iinú yā ye^n'e s'uuú^n ní cunnee
yā s'uuú^n taachi, vέέ necesidades
ye^n'e yú. Ní itée yā s'uuú^n dendu^n'ū
chi n'daacā n'dai ye^n'é yā.

5 Tiempo chi chó'ōo 'ii^n'yā^n chi
snée yā i^n'yee^{n}dí 'cūū ndεενέ
yā ca'áámá cā'aama chiiduú ch'εεtε
chi canéé chi dií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'é
Ndyuūs cucáávā 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní
ca'á yā ofrendas ní 'caa^n'nú^n yā 'iiti
chi candεε 'ii^n'yā^n s'ee^n ti ofrenda
caavā nuu^{n}ndi ye^n'é yā. 2 Ní chiiduú
ch'εεtε ca ní dinuu^{n}dí yā tan'dúúcā
nducyáácá 'ii^n'yā^n. Ní cáávā chuū
vέέ paciencia ye^n'é yā ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi tonto ní ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
dinuu^{n}dí yā. 3 Ní chiiduú ch'εεtε ca
cáávā chi dinuu^{n}ndi yā canéé chí
'caa^n'nú^n yā 'iiti chi ofrenda ye^n'e
maá^n yā cáávā nuu^{n}ndi ye^n'e maá^n
yā tan'dúúcā chi dií^n taná^n'ā 'ii^n'yā^n
cáávā nuu^{n}ndi ye^n'é yā.

4 Ní mar 'áámá sa^n'ā cuuví dii^n sa
nombrar maa^n sa lado ye^n'ē chiiduú
ch'εεtε ca cáávā chi maā^n sa ne^n'e
sa ti Ndyuūs yaa'ví yā sa^n'ā chi
cuuvi chiiduú ch'εεtε ca chi dii^n sa
ntii^{n}nyu^n ye^n'é yā tan'dúúcā chi
yaa'ví yā sa^n'ā Aarón chi cuuvi
chiiduú ch'εεtε ca tiempo chi 'āā
chó'ōo. 5 'Tiicá ntúū^n chó'ōo ye^n'e
Cristo. Cristo mii^n nguέέ dií^n yā
nombrar maá^n yā chi cuuvi chiiduú
ch'εεtε ca. Ndyuūs yaa'ví yā Cristo
chi cuuvi chiiduú ch'εεtε ca. Ní
'tíícā canéé nguū^n na libro ye^n'é
Ndyuūs:

Dii ní daiyá, 'úú ní chiida di
ní cuaacu chí dii ní daiyá.
6 Nga^n'a ntúū^n táámá ni canéé
nguū^n na libro ye^n'é Ndyuūs
'tíícā:

Díí ní daiyá ní cué^n'é daā^{n}ma^n
canee di chiiduú ch'εεtε ca.
Tan'dúúcā chi tiempo chi 'āā
chó'ōo chiiduú ch'εεtε ca chi
nguuvi Melquisedec 'tiicá nī
ti ye^n'ē ndaata ye^n'é yā. 7 Ní
taachi Jesús canee yā i^n'yee^{n}dí
'cūū ca^n'angua'á yā nanáá^n
Ndyuūs chiidá yā ní nga^n'a yā:
N'dií Ndyuūs dií^n nī chii^n chi
ne^n'é nī. Ní 'caī diitú yā ne^n'e
chi chεε̄cú yā: N'diī, Ndyuūs,
cuuvi nadanguá^n'ai nī 'úú chi
nguέέ 'cuūví nduuti chi ne^n'é
nī dií^n nī 'tíícā. Ní Ndyuūs
ch'iindiveé^n yā nduudu ye^n'e
Jesús taachi nga^n'angua'á yā
ti dich'εεtέ yā Ndyuūs. Ní
Ndyuūs ca'á yā fuerzas Jesús.
8 Ní 'áárá chí Jesús mii^n ní
daiyá Dendyuūs ch'ee^n yā
cáávā dendú'ū chi canéé chí
ch'eenú yā chiī ní ch'iindiveé^n
yā ye^n'e nducué^n'ē. 9 Ní taachi
Ndyuūs n'diichineé^n yā
Jesús, Jesús mii^n ní dií^n yā
nducué^n'ē chi ne^n'e Ndyuūs.
Ní 'íícú Jesús mii^n cuuví yā
nadanguá^n'ai yā nducyaaca
s'uuú^n chi n'giindivee^n yú
ye^n'e yā. 10 Ní Ndyuūs dií^n
yā chi Jesús cuuvi chiiduú

ch'ɛɛtɛ ca tan'dúúcā tiempo
chi chó'ōo chiiduú ch'ɛɛtɛ ca
chi nguuvi Melquisedec, 'tiicá
yā.

Vɛ́ɛ́ peligro ye^{n}'e yú chi nga^{n}'a yú chi 'āā ntɛ́ɛ́ i'teenu yú Jesucristo

11 Maa^{n} ní vɛ́ɛ́ cá chi ne^{n}'é 'nū
caa^{n}'má^{n} 'nū ye^{n}'e Melquisedec chi
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca naati ngii n'dáí
caa^{n}'má^{n} 'nū ye^{n}'ē ti ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
ituumicadiinuu^{n} nī. 12 'Āā chó'ōo
tiempo chi ndís'tiī 'āā s'téénu nī ní
maa^{n} ní ndís'tiī canéé chí ca'cueé^{n}
nī 'ii^{n}'yā^{n} naati ndíí maa^{n} 'āā ne^{n}'é
nī taama vmné^{n}'ēe chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
ca'cueé^{n} yā ndís'tiī dendu'ū chi
vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'é Ndyuūs. Ní
ndís'tiī ní 'āā débil nī. Ní tan'dúúcā
dacuá'āa chi ne^{n}'e leche ní nguɛ́ɛ́
ne^{n}'e comida chi ditiīnú, 'tiicá nī.
13 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi dámaā^{n} ngi'i leche
ní tan'dúúcā dacuá'āa 'tiicá yā. Ní
nguɛ́ɛ́ deenú yā dɛ'ɛ̄ chi n'daacā o
dɛ'ɛ̄ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 14 Ní comida
chí ditiīnu ní che'é 'ii^{n}'yā^{n} n'gɛɛ̄tɛ́
chi 'āā deenú yā in'nuú yā chɛ́ɛ́ chí
n'daacā o chɛ́ɛ́ chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
caati 'tíícā costumbre ye^{n}'é yā chi
dií^{n} yā.

6 Maa^{n} ní i'téénu ca yú ní
'caandivee^{n} ca yú cosas chi
chɛɛchi chi 'ii^{n}'yā^{n} ca'cueé^{n} yā
s'uuú^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yú 'caandivee^{n}
yú taama vmné^{n}'ēe tan'dúúcā chi
ngi'cueé^{n} yā s'uuú^{n} ndii vmnáá^{n}
vmnaa^{n} taachi cáámá i'teenu yú
nduudu cuaacu ye^{n}'é Cristo. Ní
nguɛ́ɛ́ nga^{n}'a yú táámá vmné^{n}'ēe
chi s'nee^{n} yú ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yú chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā chí dii^{n} chi 'cuūvi
yú ti maa^{n} ní i'teenu yú Jesucristo.
2 Ní nguɛ́ɛ́ ca'cuee^{n} ca yú ye^{n}'ē chi
ngɛɛdínuū^{n}ní, ní nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē chi
s'nuu^{n} yú ta'a yú nanáá^{n} tií^{n} 'ii^{n}'yā^{n},
ní nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē chi nnduuchí 'ii^{n}'yā^{n}
chi ye^{n}'e Cristo ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā,
ní nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē nguuvi chi Cristo
dií^{n} yā juzgar nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
3 Ca'cuee^{n} ca yú más cā ye^{n}'e chi
i'téénu yú ye^{n}'e Cristo. Ní chuū ní
dii^{n} yú nduuti chi Ndyuūs ne^{n}'e yā.
4 Ní ¿dɛ'ɛ̄ ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi 'āā sta'á
yā dɛɛvɛ chi Cristo, ní sta'á yā cosas
chi n'dai taavi chi Cristo ca'a yā, ní
'āā sta'á yā Espíritu N'dai ye^{n}'e Cristo,
5 ní deēnú yā nduudu cuaacu chí n'dai
chí ye^{n}'é Ndyuūs ndúúcū poder chi
ye^{n}'e táámá i^{n}'yee^{n}di chi cuchiiī? 6 Ní
nduuti chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ndaacadaamí
yā ye^{n}'e Cristo ní dinuu^{n}ndí yā, nguɛ́ɛ́
cuuvi dií^{n} yā ndaa yā nanáá^{n} Cristo
chi nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é
yā, tí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dií^{n} yā tan'dúúcā
chi s'néé^{n}nga'á yā daiyá Ndyuūs mii^{n}
taama vmné^{n}'ēe. Ní dií^{n} yā chi Cristo
mii^{n} 'cuináa^{n} yā nguaa^{n} 'yáá^{n} n'dáí
'ii^{n}'yā^{n}. 7 Ndyuūs dií^{n} yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} tan'dúúcā chi dií^{n} yā ndúúcū
yá^{n}'āa taachi n'deee cuuví ngee^{n} cuūvi
vmnáá^{n} yá^{n}'āa ni yá^{n}'āa sta'ā nuū^{n}nī^{n}
mii^{n} 'áámá 'áámá vmné^{n}'ēe chi ngee^{n}
cúúvī. Ndyuūs ca'á yā yá^{n}'āa mii^{n}
cosecha chi n'dai 'ii^{n}'yā^{n} chí ngiīnú
yā ndaataá. 8 Naati nduuti chi yá^{n}'āa
mii^{n} ní ngii yáá^{n} ye^{n}'ē ndúúcū yaata
chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ tuu'mi ní nguɛ́ɛ́
dichíí'vɛ̄. Ní Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ca'á yā
cosecha n'dai ye^{n}'ē níícú cuayiivi
'ii^{n}'yā^{n} ní 'nee^{n} yá^{n}'a yā yá^{n}'āa mii^{n}.

Vɛ́ɛ́ chi cuuvi ye^{n}'e yú chi nnee s'uuú^{n} chi 'áámá cunee yú

9 Maa^{n} ní 'áárá chi nga^{n}'á 'nū 'tíícā
ye^{n}'e ndís'tiī, hermanos, deenu 'nū
chi vɛ́ɛ́ cosas chi n'dai taavi ca ye^{n}'é

nī ti ye^n'é Cristo ndís'tiī ní Ndyuūs
nadanguá^n'ai yā ndís'tiī. 10 Ndyuūs
dámaā^n dií^n yā dendu'ū chí cuaacu.
Nn'gaacú yā ye^n'ē ntii^{n}nyu^n chi
dií^n nī ní táácā nneé nī hermanos
ye^n'ē yú caati dine^n'é nī hermanos
chi i'téénu yā Jesucristo. Ní 'tíícā
ní dií^n nī nguuvi nguuvi. 11 Maa^n
ní ne^n'é 'nū chi ca'áámá ca'áámá
ndís'tiī daamá nūu^n idií^n ní ndúúcū
núú^{n}má^n staava ye^n'é nī tan'dúúcā
chi dií^n nī taachi cáámá i'téénu
nī. Ní dií^n nī ndíí tiempo chi ch'īi
nī. Ní 'tíícā cuuvi cuaacu chi vɛ́ɛ́
chi cuuvi ye^n'é nī. 12 Nguɛ́ɛ́ ne^n'é
'nū chi nduuví 'daan'di nī naati
ne^n'é 'nū chi din'daacá nī tan'dúúcā
taná^n'a cā 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā. Ní
cunee ngiinú yā ye^n'e vaadī n'dai
chí Ndyuūs ca'á yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
Ndyuūs nga^n'á yā chi cuuvi ye^n'é yā
'ii^n'yā^n s'ee^n.
13 'Āā 'náá^n tiempo chi chó'ōo
Ndyuūs dií^n yā 'áámá compromiso
ndúúcū Abraham ní Ndyuūs
nga^n'á yā cáávā chi duuchi maá^n
yā chi 'tíícā ca^n'á yā dií^n yā caati
nguɛ́ɛ́ cá táámá 'ii^n'yā^n chi ch'ɛɛtɛ
cá yā ti Ndyuūs. 14 Ní ca^n'a yā: Díí,
Abraham, cuaacu níí^{n}nyú^n di'viicú
dii ní dií^n chi cuuvi n'deee n'dái
daiyá 'ii^n'yā^n ye^n'ē di cuaa^n naachi
cuchiī. 15 Abraham cūnee ngiinú
yā compromiso ye^n'é Ndyuūs
ndúúcū vaadī ngiīnū ní tunée yā
compromiso chi Ndyuūs ca^n'a yā
chi ca'á yā Abraham mii^n. 16 Maa^n
ní taachi 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū
nga^n'á yā chi cuaacu níí^{n}nyú^n ca^n'á
yā dii^n yā, nga^n'á yā “Por Dios”
cucáávā 'áámá yā chi ch'ɛɛtɛ cá yā
nguɛ́ɛ́ ti 'ii^n'yā^n s'ee^n. Níícú taachi
'ii^{n}yā^n s'ee^n nga^n'á yā chi 'tíícā ca^n'á
yā dií^n yā cáávā 'ii^n'yā^n mii^n chí
ch'ɛɛtɛ ca tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ más
cā chi cuuvi caa^n'má^n yā ye^n'ē.
17 Ní 'tíícā Ndyuūs ne^n'é yā ch'i^n'í
yā 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e Abraham chi
cuaacu níí^{n}nyú^n dií^n yā cumplir
compromiso ye^n'é yā. Ní nguɛ́ɛ́ ñ'daa^n
mar 'áámá nduudu ye^n'é yā. Ní
cáávā chuū nga^n'á yā cucáávā chi
duuchi maá^n yā. 18 Ní cáávā chuū
vɛ́ɛ́ 'úúví dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ cuuvi
ñ'daa^n. Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
cu'neé^n yā táámá cosa lugar ye^n'ē
'uuvī compromiso ye^n'é Ndyuūs
ndúúcū chi nga^n'á yā chi ca^n'á
yā dií^n yā cáávā chi duuchi maá^n
yā. Ndyuūs nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^n'má^n
yā nduudu yaadi. Ní ndúúcū
compromiso ye^n'é yā, Ndyuūs tee yā
s'uuú^n 'viich'ɛɛtíínūu^n ch'ɛɛtɛ ye^n'e
yú caati s'uuú^n n'nuu^n yú Ndyuūs ní
i'téénu yú 'yā ní ye^n'ē chi Ndyuūs
tée yā chi cuuvi ye^n'ē yú. 19 Chíí^n chí
i'téénu yú cáávā alma ye^n'e yú ní
tan'dúúcā 'áámá ancla ye^n'e barco ti
i'nēē^n dií^n barco chi 'āā ntɛ́ɛ́ ínu^n'u.
'Tíícā s'uuú^n ndúúcū chí i'téénu
yú cuuvi ndáá nii^{n}nu^n yú nanáá^n
Ndyuūs. 20 Jesucristo 'āā ndaá yā
nanáá^n Ndyuūs vmnáá^n vmnaa^n ye^n'ē
s'uuú^n. Ní maa^n ní cááva yā cuuvi
ndaa yú nanáá^n Ndyuūs. Ní maa^n ní
Jesucristo mii^n ní chiiduú ch'ɛɛtɛ ca
ye^n'e yú chi 'áámá cūnee ná ntii^{n}nyu^n
mii^n. Ní tan'dúúcā chiiduú ch'ɛɛtɛ
ca Melquisedec chi 'áámá cūnee na
ntii^{n}nyu^n 'āā tiicá nūu^n Jesucristo.

Ye^n'e Jesús chi chiiduú ch'ɛɛtɛ ca tan'dúúcā Melquisedec chi chiiduú ch'ɛɛtɛ ca

7 'Ii^n'yā^n Melquisedec ni rey
ye^n'é yáā^n Salem ní chiiduú

ch'ɛɛtɛ ca ye^{n}'e Ndyuūs chí ch'ɛɛtɛ
n'dai. Tiempo chi 'āā 'náá^{n} chó'ōo,
sa^{n}'ā Abraham ní taachi cuchíi
sa chi che^{n}'e sa ná caandaá
naachi ch'ii^{n}'nu^{n} sa reyes, sa^{n}'ā
Abraham mii^{n} ndaaca sa nanáá^{n}
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca Melquisedec ní
Melquisedec di'viicú yā Abraham.
2 Ní Abraham mii^{n} ní ca'ā sa
Melquisedec 'áámá ndiichí parte
ye^{n}'ē nducué^{n}'ē chi divíi yā ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e reyes cucáávā caāndāa.
Ní chi duuchi chi Melquisedec
vmnáá^{n} vmnaa^{n} ne^{n}'ē caa^{n}'má^{n}
rey chi ye^{n}'e vaadī cuaacu. Ní
cuayiivi ní ne^{n}'e caa^{n}'má^{n} rey
ye^{n}'e yáā^{n} Salem, ní chi duuchí
yā ne^{n}'e caā^{n}'ma^{n} rey ye^{n}'ē vaadī
'diīi^{n}. 3 Nguɛ́ɛ́ canee nguū^{n} chɛɛ
chi chɛɛcú Melquisedec, chɛɛ̄ chi
chiidá yā ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é yā ye^{n}'e chi chiicá yā.
Nguɛ́ɛ́ canee nguū^{n} ye^{n}'e tiempo
chi ch'iindiyáa^{n} yā ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
ye^{n}'e tiempo chi ch'īi yā. Ní cucáávā
chuū Melquisedec mii^{n} tan'dúúcā
daiyá Ndyuūs 'tiicá yā ti 'áámá
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca chi 'áámá cūnee^{n}
na ntii^{n}nyu^{n} cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.

4 Maa^{n} ní nadacádíínuu^{n} nī chi
ch'ɛɛtɛ n'dai sa^{n}'ā Abraham 'cūū.
Abraham ca'a yā 'áámá ndiichi
parte ye^{n}'ē nducué^{n}'ē chi divíi
yā ye^{n}'e reyes taachi cu^{n}'u yā na
caāndaá. 5 'Tíícā nga^{n}'ā ley ye^{n}'e
Ndyuūs chi Moisés dingúu^{n} yā:
Nducyaaca chiiduú chi ye^{n}'e ndaata
ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} Leví canéé chi cuta'á
yā ndííchí parte ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chí
ye^{n}'e Abraham ní ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
ndaata ye^{n}'é yā, ti 'ii^{n}'yā^{n} Leví mii^{n}
ní ye^{n}'ē ndaata Abraham. 6 Naati
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca Melquisedec mii^{n}
ní nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Leví naati sta'á
yā ndííchí parte ye^{n}'e Abraham. Ní
Abraham mii^{n} ní sa^{n}'ā chi Ndyuūs
díí^{n} yā compromiso ndúúcū sa chi
vɛ́ɛ́ chi cuuví ye^{n}'e sa. Ní chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca Melquisedec di'viicú yā
Abraham. 7 Maa^{n} ní Melquisedec
chí di'viicú yā Abraham ní ch'ɛɛtɛ
cá yā nguɛ́ɛ́ ti Abraham chí di'viīcú
yā 'yā. 8 Maa^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} Leví chi ita'á
yā chi ndiichí parte ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chi vɛɛ ye^{n}'e yú, ní 'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á
yā 'cuūvi yā. Naati canéé nguū^{n}
na libro ye^{n}'é Dendyuūs 'tíícā chi
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca Melquisedec chí
sta'á yā ndiichi parte ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}
ní nguɛ́ɛ́ nga^{n}'ā chi n'díī yā. 9 Ní
chuū ní ne^{n}'e caa^{n}'mā^{n} chi taachi
Abraham ca'á yā ndiichi parte ye^{n}'é
yā chiiduú ch'ɛɛtɛ ca Melquisedec,
maa^{n} tiempo nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
Leví chi ye^{n}'ē ndaata Abraham
ní 'ii^{n}'yā^{n} chi sta'á yā ntúū^{n} chi
ndiichi parte ye^{n}'é yā. 'Tiicá ntúū^{n}
ca'a yā chi ndiichi parte ye^{n}'é yā
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca Melquisedec.
10 Ní 'áárá chí sa^{n}'ā Leví mii^{n} 'āā
cuɛ́ɛ́ 'cuundiyaā^{n} sa, Abraham mii^{n}
díí^{n} yā chuū cáávā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é
yā chi 'āā cuɛ́ɛ́ 'cuundiyáa^{n} yā
taachi ndaācā sa chiiduú ch'ɛɛtɛ ca
Melquisedec cuaa^{n} na yúúní, ní ca'á
yā chi ndiichi parte mii^{n}.

11 Maa^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e
ndaata Israel sta'á yā ley ye^{n}'é
yā ye^{n}'ē chiiduú s'ee^{n} chi ye^{n}'ē
ndaata Leví. Ní 'ii^{n}'yā^{n} Leví s'ee^{n} ní
ye^{n}'e ndaata Aarón. Ní nduuti chi
'ii^{n}'yā^{n} Leví s'ee^{n} cuuvi díí^{n} yā chi
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi 'cuɛɛtinéé
n'daacá yā ní nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é
yā, ¿dɛ'ɛ̄ cáávā chi ne^{n}'é yā táámá

chiiduú ch'ɛɛtɛ ca chí 'āā vi'í cā ní
nguɛ́ɛ́ ye^n'ē ndaata chiiduú Aaron?
Naati tan'dúúcā chiiduú ch'ɛɛtɛ
ca Melquisedec, 'tiicá yā. 12 Caati
naachi ñ'daa^n yā chiiduú ch'ɛɛtɛ
ca ye^n'ē táámá ndaata ye^n'e 'ii^n'yā^n
Israel 'tiicá ntúū^n canee chi ñ'daa
yā ley. 13 Ná libro ye^n'é Ndyuūs
'tíícā canéé nguū^n ye^n'e Señor ye^n'e
yú. Señor ní ye^n'ē táámá 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ dií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'e chiiduú
chi dii^n ntii^{n}nyu^n ye^n'ē nátai naachi
'caa^n'nú^n yā 'iiti cáávā ye^n'e ofrenda
ye^n'e Ndyuūs. 14 Nducyaaca 'ii^n'yā^n
ní déénu yā chi Señor Jesucristo
ye^n'ē yú ch'iindiyáa^n yā ye^n'ē 'ii^n'yā^n
ye^n'e Judá. Ní Moisés nguɛ́ɛ́ nga^n'a
yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e Judá
taachi cā^n'a yā ye^n'e chiiduú ye^n'e
ndaata ye^n'é yā.
15 Ní neené cuaacu ca canee taachi
ndaā táámá chiiduú chí tan'dúúcā
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca Melquisedec,
'tííca yā. 16 Ní táámá chiiduú mii^n
nguɛ́ɛ́ dií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'ē chiiduú
cáávā ley chi nga^n'a chi chiiduú mii^n
canee chi cuuvi ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e
ndaata ye^n'e chiiduú. Naati táámá
chiiduú mii^n dií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'ē
chiiduú cáávā chi vɛ́ɛ́ vida cue^n'e
daā^{n}ma^n ye^n'é yā ní vɛ́ɛ́ poder ye^n'é
yā. 17 'Tíícā canee nguū^n na libro
ye^n'é Ndyuūs naachi Ndyuūs nga^n'á
yā ye^n'e yā 'tíícā:
Díí ní 'áámá chiiduú chi cué^n'é
daā^{n}ma^n 'áámá cūnee na
ntii^{n}nyu^n. Tan'dúúcā chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca Melquisedec 'tiicá
nī. 18 Maa^n ní ley ye^n'e Moisés
ní nguɛ́ɛ́ ley ye^n'ē maa^n caati
nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. 19 Ley ye^n'e
Moisés nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^n chi
'ii^n'yā^n 'cuɛɛtinéé n'daaca yā
chi nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é yā.
Naati maa^n ná lugar ye^n'ē ley
mii^n vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtíínūu^n chi
n'daacā ca chi cuuvi ye^n'ē yú
chi Ndyuūs tee yā s'uuú^n. Ní
cáávā chuū ndaa yú nanáá^n
Ndyuūs.
20 Ní Ndyuūs, cáávā chi duuchi
maá^n yā, ca^n'a yā chi dií^n yā chi
Jesucristo chiiduú ch'ɛɛtɛ ca.
Taná^n'ā ca chiiduú dií^n yā ntii^{n}nyu^n
tan'dúúcā chi nga^n'a reglas ye^n'e
'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cáávā mar 'áámá
nombre ye^n'é Ndyuūs. Naati ye^n'ē
táámá chiiduú ch'ɛɛtɛ ca chi
Jesucristo, Ndyuūs nga^n'á yā ye^n'e
Jesucristo ndúúcū chi duuchi maá^n
yā chi canéé yā 'áámá chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca. 21 'Tíícā canéé nguū^n na
libro ye^n'é Ndyuūs naachi Ndyuūs
nga^n'a yā ye^n'ē taama yā:
Señor Ndyuūs nga^n'á yā ndúúcū
chi duuchi maá^n yā ní nguɛ́ɛ́
ñ'dáa^n yā chi nga^n'a yā. Díí
ní cué^n'é daā^{n}ma^n canéé dí
chi dii ní 'áámá chiiduú dii
tan'dúúcā chiiduú ch'ɛɛtɛ ca
Melquisedec 'tíícā di. 22 Maa^n
ní cucáávā chi Ndyuūs dií^n
yā chuū, Jesús ní dií^n yā chi
seguro canee compromiso
ye^n'é Ndyuūs. Ní n'daacā ca
nguɛ́ɛ́ ti chi vmnáá^n vmnaa^n
chi ye^n'é 'ii^n'yā^n s'ee^n. 23 'Tiicá
dendú'ū neené 'yaa^n chiiduú
vɛɛ naati nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinée
yā ndúúcū ntii^{n}nyu^n caati
ch'īi yā. 24 Naati Jesucristo
mii^n nguɛ́ɛ́ ch'īi yā ti 'áámá
canee yā. Ní nguɛ́ɛ́ ca'á yā
táámá 'ii^n'yā^n ntii^{n}nyu^n chi
ye^n'é yā. 25 Maa^n ní Jesucristo
cuuvi nadanguá^n'ai yā cue^n'e

daā^{n}ma^{n} nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}
chi ndaa yā nanáá^{n} Ndyuūs
cáávā Jesucristo mii^{n}. Níícú
Jesucristo mii^{n} canduuchí
yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ní
nga^{n}'angua'á yā cáávā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi ye^{n}'é yā.
26 'Tíícā Jesús mii^{n} ní chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca chi itée yā necesidades
ye^{n}'e yú. Ní dɛɛvɛ yā. Ní nguɛ́ɛ́ dií^{n}
yā cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní
nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā mar 'áámá nuu^{n}ndi.
Jesucristo mii^{n} 'āā vi'í ca yā ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi dinuu^{n}ndí yā. Ní cue^{n}'é
yā yaācu cá nguɛ́ɛ́ tí nanguuvi.
27 Ní Jesucristo chi chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ canéé chí dií^{n} yā
tan'dúúcā taná^{n}'ā chiiduú n'gɛɛtɛ
ca chi 'caa^{n}'nú^{n} yā 'iiti nguuvi
nguuvi cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'e maá^{n}
yā ní cuayiivi cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
taná^{n}'ā ca 'ii^{n}'yā^{n}. Jesús mii^{n} 'áámá
vmné^{n}'ēe dií^{n} yā chuū taachi nca'a
vida ye^{n}'e maá^{n} yā taachi ch'īi yā
cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú. 28 Cáávā ley
ye^{n}'e Moisés 'ii^{n}'yā^{n} i'née^{n} yā chiiduú
n'gɛɛtɛ ca chi 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā. Chó'ōo 'naa^{n} tiempo ní
cuayiivi ní Ndyuūs nga^{n}'á yā cáávā
chi duuchi maá^{n} yā chi daiyá yā ní
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca chi dií^{n} yā chii^{n}
chi Ndyuūs ne^{n}'é yā chi dií^{n} yā. Ní
'áámá cūnee yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.

Jesucristo ní abogado ye^{n}'ē táámá compromiso

8 Chuū chi ca^{n}'a 'nū ní ch'ɛɛtɛ
ca ye^{n}'e tanducué^{n}'ē chi nga^{n}'á
'nū chi 'tíícā. Chiiduú ch'ɛɛtɛ ca
ye^{n}'e yú chi Jesucristo ní vɛɛ́ yā ná
va'ai chɛɛti nguuvi na lado ye^{n}'ē
honor ye^{n}'e trono ye^{n}'é Ndyuūs chí
canéé na va'ai chɛɛti nguuvi. 2 Ní
Jesucristo dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'ē
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca na yaācū na
va'ai ch'ɛɛtɛ nguuvi chi cuaacu
níí^{n}nyú^{n} chí ye^{n}'é Ndyuūs. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ din'dái yā yaācū mii^{n} ti
Señor Jesucristo maá^{n} yā din'dái yā.
3 'Ii^{n}'yā^{n} s'neé^{n} yā ca'áámá cā'aama
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca chi canéé chí
ca'á yā ofrenda ní 'caa^{n}'nú^{n} yā 'iiti
cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}. Cáávā
chuū Jesucristo canéé chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'é
yā chi cuuví ca'a yā chi vida ye^{n}'e
maá^{n} yā. 4 Ní ndúútí chi Cristo
mii^{n} cunée yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū nguɛ́ɛ́
cuuvi chiidúú yā caati vɛ́ɛ́ chiiduú
s'ee^{n} chi nga'a yā ofrendas nanáá^{n}
Ndyuūs tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley
ye^{n}'e Moisés. 5 Ní chiiduú s'ee^{n} ní
dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é yā ní dií^{n} yā
tan'dúúcā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaācū chi
canéé na va'ai ch'ɛɛti nguuvi. Deenú
'nū chi dií^{n} yā copiar ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é
Ndyuūs ti taachi Moisés ne^{n}'é yā
din'dái yā yaācū chi va'ai tíínūu^{n},
Ndyuūs ca^{n}'a yā chīi yā Moisés ní
nga^{n}'a yā:
Dii, Moisés, candɛ́ɛ nī cuidado
ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē chi dii^{n} di.
Ní dii^{n} di tan'dúúcā chi ch'i^{n}'í
dii taachi canee di na cuɛ́ɛ́tí.
6 Naati Cristo chi chiiduú
ch'ɛɛtɛ ca ye^{n}'e yú dií^{n} yā
ntii^{n}nyu^{n} chí ch'ɛɛtɛ taavi ca
nguɛ́ɛ́ ti ye^{n}'e chiiduú n'gɛɛtɛ ca
ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū caati Ndyuūs
dií^{n} yā compromiso chi Cristo
canéé yā naavta^{n}'ā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū
Ndyuūs. Maa^{n} ní s'uuú^{n} cuuvi
ndaa yú nanáá^{n} Ndyuūs cáávā
Cristo mii^{n}. Ní compromiso mii^{n}
ní ch'ɛɛtɛ ca tí ye^{n}'e tanducué^{n}'ē
chi n'daacā taavi ca.

7 Ní nduuti chí compromiso chi
vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi ye^{n}'é Ndyuūs
ní n'daacā taavi ca tuu'mi ní nguέέ
canee chi dií^{n} yā ndiichí ndii 'úúví
compromiso. 8 Naati Ndyuūs n'diichi
yā chi nguέέ n'daacā dií^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
tiempo chi 'āā chó'ōo. Ní nga^{n}'á yā
ngīi yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} tan'dúúcā chi
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é yā 'tíícā:
'Tíícā nga^{n}'a Señor: Tiempo
chi cuchiī 'úú ní dií^{n} 'áámá
compromiso ngaī ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata Israel ní
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata
Judá.
9 Nguɛɛ idií^{n} tan'dúúcā chi dií^{n}
ndúúcū chiidá yā taachi divíi
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Egipto.
'Ii^{n}'yā^{n} s'uu^{n} nguέέ dií^{n} yā
tan'dúúcā chi 'úú yaa'ví 'ii^{n}'yā^{n}
s'uu^{n}. Ní cáávā chuū nguέέ dií^{n}
cuenta ye^{n}'é yā.
10 Cuayiivi chi chó'ōo nguuvi
s'ee^{n} ní maa^{n} ní chuū chi
compromiso ngaī chi ca^{n}'á dií^{n}
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nación
Israel. Nga^{n}'a Señor: Cu'neé^{n}
leyes ye^{n}'é na vaanicadíínūu^{n}
ye^{n}'é yā ní dinguú^{n} leyes
ye^{n}'é na staava ye^{n}'é yā. Ní
'úú cuuvi Ndyuūs ye^{n}'é yā, ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuuvi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é.
11 Ní mar 'áámá yā canee chi
ca'cueé^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e nación
ye^{n}'é yā 'tíícā. Ndís'tiī n'diichí
nī Señor mii^{n}, caati nducyáácá
yā ní n'diichí yā 'úú ndíí 'ii^{n}'yā^{n}
chi nga^{n}'ā ntii^{n}nyú^{n} yā ndii
taná'ā 'ii^{n}'yā^{n}.
12 Ní 'úú ní nadach'ɛɛcú nuu^{n}ndi
chi dií^{n} yā ní 'āā ntέέ nn'gaacú
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 13 Ní Ndyuūs
nga^{n}'a yā ye^{n}'ē compromiso
chi ngai ti caati compromiso
chi vmnáá^{n} vmnaa^{n} ní 'āā
ndiicúū tuu'mi ní deenu yú
chi dendú'ū chi 'āā ndiicúū ní
'āā nuú^{n} 'cuiinu.

Ye^{n}'e yáacū na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní ye^{n}'ē yáacū na va'ai chɛɛti nguuvi

9 Cuáácú chi vέέ reglas ye^{n}'e
compromiso chi vmnáá^{n}
vmnaa^{n} ndúúcū yaācū chi 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} din'dái yā naachi dich'ɛɛtɛ
yā Ndyuūs. 2 Din'dái yā yaācū
ye^{n}'e tíínūu^{n} ndúúcū 'uuvī cuartos.
Cuarto chi vmnáá^{n} vmnaa^{n} ní
nguuvi Lugar Dɛɛvɛ. Ní chɛɛti
cuarto mii^{n} vέέ 'áámá candelero
ndúúcū 'áámá mesa, ní vmnaa^{n}
mesa vέέ pan chi ofrenda ye^{n}'é
Ndyuūs. 3 Ná cuarto chi yaānūu^{n}
táámá lado ye^{n}'e cortina ye^{n}'e tíínūu^{n}
nguuvi Lugar Dɛɛvɛ N'dai Ca Ye^{n}'é
Ndyuūs. 4 Na cuarto mii^{n} vέέ 'áámá
nátaī ye^{n}'e 'dii^{n}nguāa^{n} naachi
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca ngí^{n}'í yā cú^{n}'úyaa.
Ní míí^{n} canéé 'áámá caja chi ye^{n}'ē
compromiso. Nducué^{n}'ē lados ye^{n}'e
caja mii^{n} ní candúūu 'dii^{n}nguāa^{n}
vmnáá^{n} ye^{n}'ē. Chɛɛti caja mii^{n} vέέ
chíítέ ye^{n}'ē 'dii^{n}nguāa^{n} ní mii^{n} snúū^{n}
pan chi nguuvi maná. Ní chɛɛti caja
ntúū^{n} canéé nduucu chi nanguaa^{n}nu
chi ye^{n}'e Aarón ndúúcū 'úúví tablas
ye^{n}'é tuūu naachi canéé nguū^{n} ley
chi dií^{n} Ndyuūs. 5 Vmnaa^{n} caja mii^{n}
canéé 'uūvī querubines tan'dúúcā
ángeles ndúúcū ngɛɛchí yā. Ní
mii^{n} Ndyuūs canée yā. Ní canéé
'cutií ye^{n}'e ngɛɛchí yā ye^{n}'ē vmnaa^{n}
cuaa^{n} naachi Ndyuūs nadich'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'ē nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
Maa^{n} ní ye^{n}'é chuū nguέέ cuuvi
caa^{n}'má^{n} ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē maa^{n}.

6 'Tíícā chiiduú s'ee^n idií^n yā
nducué^n'ē. Nguuvi nguuvi chiiduú
s'ee^n ngé^n'e yā na cuarto vmnáá^n
vmnaa^n ní dií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'é
yaācū ye^n'é Ndyuūs. 7 Ní na cuarto
chi yaānūu^n mii^n chi ndii 'úúví
dámaā^n chiiduú ch'ɛɛtɛ ca indaá
yā 'áámá vmne^n'éé nūu^n ca'áámá
ca'áámá nduuyū. Ní canéé chí
candɛɛ́ yā yuūú^n ye^n'e 'iiti chi ca'a
yā ofrenda Ndyuūs cáávā nuu^{n}ndi
ye^n'é yā ní cáávā nuu^{n}ndi ye^n'ē
taná^n'ā 'ii^n'yā^n. 8 Espíritu N'dai ye^n'é
Ndyuūs ch'i^n'í yā s'uuú^n chi nguɛ́ɛ́
cuuvi ndaa yú nanáá^n Ndyuūs
né^n'é chi canéé yaācū ye^n'e tíínūu^n
caati yaacu tíínūu^n mii^n ní ye^n'e
compromiso chi vmnáá^n vmnaa^n.
9 Ní nducué^n'ē chuū chi dií^n chiiduú
s'ee^n ní canee tan'dúúcā 'áámá
ejemplo ye^n'ē tiempo ye^n'e yú.
Chiiduú s'ee^n ní ca'a yā ofrendas
nanáá^n Ndyuūs ndúúcū 'iiti chi
n'gii^n'nú^n yā cáávā ofrendas ye^n'ē
nuu^{n}ndi ye^n'é yā. Chuū ní ne^n'ē
caa^n'ma^n chi ofrendas ndúúcū 'iiti
chi n'gii^n'nú^n yā ní ca'a yā Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ cuuvi dii^n chi staava ye^n'e
'ii^n'yā^n s'ee^n ní dɛɛvɛ ne^n'e chi
'tíícā chí nga'a yā ofrendas nanáá^n
Ndyuūs. 10 'Ii^n'yā^n s'ee^n dich'ɛɛtɛ́ yā
Ndyuūs dámaā^n ndúúcū cosas chi
che'é yā ndúúcū cosas chi cu'u yā
ndúúcū chii^n chi dií^n yā chi cuuvi
dɛɛvɛ́ yā staava ye^n'é yā. Nducué^n'ē
chuū ní reglas chi dií^n yā ní canee
chi dií^n yā 'tíícā ndii tiempo chi
Ndyuūs ñ'daa^n yā dendu'ū ye^n'ē.
11 Cristo ní 'āā ndāa yā i^n'yee^{n}dí
'cūū. Ní maa^n ní Cristo mii^n ní
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca ye^n'e dendú'ū
chi n'dai taavi ca. Ní yaācū naachi
Cristo dií^n yā ntii^{n}nyu^n ní ch'ɛɛtɛ
taavi ca ní n'daacā ca nguɛ́ɛ́ ti
yaācū ye^n'e tíínūu^n chi ye^n'ē
i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́
n'dái yā yaācū chí ch'ɛɛtɛ ca. 12 Ní
Cristo ndāa yā chɛɛti yáacū ndíí
cuarto yaānūu^n chí nguuvi Lugar
Dɛɛvɛ N'dai Ca Ye^n'é Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́
sndɛɛ́ yā ndúúcū yuuú^n ye^n'e 'iiti chi
chivo o daiyā vaca chi n'gii^n'nu^n yā
naati ndúúcū yuuú^n ye^n'e maá^n yā.
Ní 'tíícā sndāa yā dámaā^n 'aama
vmné^n'ēe na Lugar Dɛɛvɛ N'dai
Ca Ye^n'é Ndyuūs cáávā nducyaaca
'ii^n'yā^n. Ní maa^n ní nadanguá^n'ai
yā s'uuú^n chi cuuvi ye^n'é yā s'uuú^n
cue^n'e daā^{n}ma^n. 13 Cuáácú chí yuūu^n
ye^n'e itiindu ndúúcū yuūu^n ye^n'e
chivo ndúúcū yaiyáā ye^n'e daiya
vaca chi 'āā ngiichi vmnaa^n nátaī ní
chiiduú s'ee^n ch'ee^n ndái yā vmnaa^n
'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é yā ti
yuūú^n cuuvi nadivɛɛvɛ 'ii^n'yā^n cáávā
ley ye^n'é yā. 14 Ní chuū ní cuaacu.
Maa^n ní nééné n'daacā ca chi cuuvi
dii^n yuūú^n ye^n'e Cristo nguɛ́ɛ́ ti
yuūú^n ye^n'é 'iiti. Cucáávā Espíritu
N'dai ye^n'é Ndyuūs chi canduuchi
cue^n'é daā^{n}ma^n, Cristo dií^n yā
ofrecer cuerpo ye^n'e maá^n yā chi
'ii^n'yā^n s'ee^n 'caa^n'nú^n yā 'yā cáávā
ofrenda ye^n'é Ndyuūs, ofrenda chi
n'daacā ye^n'ē. Ní yuūú^n ye^n'e Cristo
ní cuuvi didɛɛvɛ staava ye^n'ē yú
ye^n'e nducué^n'ē chi nadacadíínuu^n
yú chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní 'íícú cuuvi
s'uuú^n ní dichíí'vɛ̄ yú Ndyuūs chi
canduuchi.
15 Cáávā chi Jesucristo dií^n
yā 'áámá compromiso chi ngai,
Jesucristo canéé yā naavtá^n'ā
ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū
ndúúcū Ndyuūs. Ní maa^n ní cuuvi
ndaa yú nanáá^n Ndyuūs. Ní cáávā

chi ch'iī Cristo, Cristo ní cuuvi
nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^{n}
chi cuneé yā máá^{n} compromiso
chi vmnáá^{n} vmnaa^{n}. Ní 'ii$^{n'}$yā^{n} chi
Ndyuūs yaa'ví yā chi cuuvi ye$^{n'}$é
yā, 'ii$^{n'}$yā^{n} s'ee^{n} cuuvi cuta'a yā chi
cuuvi ye$^{n'}$é yā chi 'áámá cūnee
chi Ndyuūs ca'á yā 'ii$^{n'}$yā^{n} cucáávā
Cristo. **16** Taachí 'ii$^{n'}$yā^{n} s'nee^{n} yā
escrito ye$^{n'}$e herencia ye$^{n'}$é yā chi
ca$^{n'}$a yā ca'a yā taamá yā, 'ii$^{n'}$yā^{n}
mii^{n} canee chi 'cuūvi yā vmnáá^{n}
vmnaa^{n} chi dichíí'vē chii^{n} chi canéé
nguū^{n}. Chuū ní tan'dúúcā 'áámá
compromiso chi dií^{n} yā. **17** 'Ii$^{n'}$yā^{n}
chi s'nee^{n} escrito ye$^{n'}$e herencia
ye$^{n'}$é yā chi ca$^{n'}$á yā ca'a yā taama
yā, nguɛ́ɛ́ dichíí'vē escrito ye$^{n'}$é
yā ne$^{n'}$e tiempo chi canduuchí yā.
Naati taachi 'āā n'dīi yā tuu'mi ní
dichíí'vē chuū. Ní tan'dúúcā 'áámá
compromiso chi dií^{n} yā 'tíícā escrito
mii^{n}. **18** Ní 'tíícā chíí^{n} chi dichíí'vē
compromiso chi dii^{n} Ndyuūs vmnáá^{n}
vmnaa^{n} nduuti chi vɛ́ɛ́ yuūú^{n} ti
ch'ii$^{n'}$nú^{n} yā 'iiti. **19** Moisés ca$^{n'}$a sa
chii sá nducyaaca mandamiento
ye$^{n'}$e ley. Cuayiivi ní 'ii$^{n'}$yā^{n} caa$^{n'}$nú^{n}
yā 'iiti ní Moisés sta'a sa yuūú^{n}
ye$^{n'}$ē daiya vaca ndúúcū yuūú^{n}
ye$^{n'}$ē chivo ní ndásta$^{n'}$a sa nuū^{n}nī^{n}
ndúúcū yuūú^{n}. Cuayiivi ní sta'á sa
yuūú^{n} ndúúcū duūdū 'iití cuūchī
ndúúcū 'áámá yaatā chi duuchi
hisopo. Ní s'neé^{n} yā yuūú^{n} vmnaa^{n}
libro ye$^{n'}$e ley ní vmnaa^{n} ye$^{n'}$ē
nducyaaca 'ii$^{n'}$yā^{n} dendú'ū. **20** Ní
nga$^{n'}$á Moisés 'tíícā: Chuū ní yuūú^{n}
chi 'áámá sello ye$^{n'}$e chí cuuví
cuaacu compromiso chi Ndyuūs
ca'a yā orden chi ndís'tiī canee chi
dií^{n} nī 'tíícā. **21** 'Tiicá ntúū^{n} Moisés
s'nee^{n} sa yuūú^{n} mii^{n} vmnaa^{n} ye$^{n'}$e
yaācū ye$^{n'}$e tíínūu^{n} ní vmnaa^{n} ye$^{n'}$e
tanducué$^{n'}$ē dendu'ū chí itunee^{n} na
ntii^{n}nyu^{n} ye$^{n'}$é Ndyuūs. **22** Cuaacu
chi tan'dúúcā chi nga$^{n'}$ā ley 'tɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́
nguɛ́ɛ́ nducué$^{n'}$ē ní yuūú^{n} diii^{n} chi
canéé dɛɛvɛ nducué$^{n'}$ē. Ní Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ nadich'ɛɛcú yā 'ii$^{n'}$yā^{n} ye$^{n'}$e
nuu^{n}ndi ye$^{n'}$é yā nduuti chi nguɛ́ɛ́
ndúúcū yuūú^{n} ye$^{n'}$ē 'iiti chi 'caa$^{n'}$nú^{n}
chiiduú s'ee^{n}.

Jesucristo ca'á yā maa^{n} cuerpo ye$^{n'}$é yā chi 'ii$^{n'}$yā^{n} s'ee^{n} 'caa$^{n'}$nú^{n} yā 'yā lado ye$^{n'}$e ofrenda

23 'Tíícā nducué$^{n'}$ē dendú'ū ye$^{n'}$e
i$^{n'}$yee^{n}dí 'cūū canéé chi ndúúví
dɛɛvɛ ndúúcū yuūú^{n} ye$^{n'}$e 'iiti.
'Tɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ nduuvi dɛɛvɛ tan'dúúcā
dɛɛvɛ na va'ai chɛɛti nguuvi. 'Tiicá
ntúū^{n} cuuvi ndaa yú na va'ai
chɛɛti nguuvi nduuti chi dɛɛvɛ yú
ndúúcū yuūú^{n} ye$^{n'}$e táámá yā chi
Cristo chí ch'ɛɛtɛ taavi ca nguɛ́ɛ́ ti
ndúúcū yuūú^{n} ye$^{n'}$e 'iiti. **24** Cristo
nguɛ́ɛ́ cue$^{n'}$é yā sndaa yā na 'áámá
yaacū chi dɛɛvɛ taavi ca chi nin'dái
sa$^{n'}$ā ye$^{n'}$e i$^{n'}$yee^{n}dí 'cūū. Yaācū ye$^{n'}$e
i$^{n'}$yee^{n}dí 'cūū 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ tan'dúúcā
yaācū chí dɛɛvɛ taavi ca chi cuaacu
níí^{n}nyú^{n} chi yaācū ye$^{n'}$é Ndyuūs.
Cristo cue$^{n'}$é yā sndaa yā na va'ai
chɛɛti nguuvi ní mii^{n} canee yā
nanáá^{n} Ndyuūs lado ye$^{n'}$e s'uuú^{n}.
25 Sa$^{n'}$ā chiiduú ch'ɛɛtɛ ca ye$^{n'}$ē
i$^{n'}$yee^{n}dí 'cūū chi ye$^{n'}$e ndaata judíos
chi Israel nduuyu nduuyu ndaá yā
na Lugar Dɛɛvɛ N'dai Ca ndíí ná
yaānūu^{n} ye$^{n'}$e yaācū ye$^{n'}$e Ndyuūs
ní ca'á yā Ndyuūs ofrenda chi yuūú^{n}
ye$^{n'}$e 'iiti, ní nguɛ́ɛ́ yuūú^{n} ye$^{n'}$é yā
chi ca'a yā. Naati Cristo ca'á yā vida
ye$^{n'}$e maá^{n} yā caavā ofrenda 'áámá
vmne$^{n'}$éé nūu^{n}. **26** Nduuti chi Cristo

canee chi dií^{n} yā tan'dúúcā chi idiií^{n}
chiiduú ch'ɛɛtɛ ca tuu'mi ní canéé
chi 'cuūvi yā n'deee n'dáí cuuvi
ndíí tiempo chi Ndyuūs din'dái
yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndíí chi 'cuiīnū
í^{n}'yeē^{n}dī. Naati nguɛ́ɛ́ dií^{n} Cristo
'tíícā. Caati tiempo chi Ndyuūs
s'neé^{n} yā ní Jesucristo 'áámá
vmne^{n}'éé nūu^{n} ch'īi yā ní ndāa yā
nanáá^{n} Ndyuūs chi nadach'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'ē nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
cucáávā chi ca'a maá^{n} yā cuerpo
ye^{n}'é yā chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} n'gii^{n}'nú^{n}
yā 'yā cáávā ofrenda. 27 'Tiicá ntúū^{n}
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū canee chi 'cuūvi yā 'áámá
vmné^{n}'ēe. Nííсú cuayiivi ní Cristo
ca^{n}'á yā n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 28 Ní 'tíícā Cristo 'áámá
vmné^{n}'ēe ca'á yā cuerpo ye^{n}'e maá^{n}
yā cáávā ofrenda chi nadich'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.
Ní taachi ca^{n}'á yā ndaa yā taama
vmné^{n}'ēe nguɛ́ɛ́ ndaa yā cucáávā
chi ca^{n}'á yā nadíí'vɛ yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. Naati ca^{n}'á
yā nadanguá^{n}'ai yā nducyaaca s'uuú^{n}
chi canéé ngiinu yú chi ndaa yā
ndiichi ndii 'úúví cuuvi. Ndaa yā
chi nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}.

10 Ní ley ye^{n}'e Moisés ní
tan'dúúcā 'daā'nú nūu^{n} 'tíícā
ti nguɛ́ɛ́ 'áámá cūnee. Ní nguɛ́ɛ́
dáámá dáámá ndúúcū nducué^{n}'ē
vaadī cuaacu chi n'daacā chi cuchiī.
Ti cáávā chi nga^{n}'a ley mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} nduuyu nduuyu 'caa^{n}'nú^{n} yā
'iiti cáávā ofrenda cucáávā nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā. Ní cáávā chuū, ¿táácā
cuuvi ley mii^{n} diīi^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
canéé n'daaca yā nanáá^{n} Ndyuūs?
2 Ti nduuti chi ley mii^{n} diīi^{n} chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} canee n'daaca yā nanáá^{n}
Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é
yā nanáá^{n} Ndyuūs, tuu'mi ní 'āā
ntɛ́ɛ́ 'caa^{n}'nú^{n} yā 'iiti cáávā nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā. Ní nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^{n} yā
ye^{n}'e chí chidɛɛvɛ́ yā ye^{n}'e nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā. 3 Ní 'tíícā diīi^{n} ley mii^{n}.
Taachi n'gii^{n}'nú^{n} yā 'iiti nduuyu
nduuyu tuu'mi ní nan'gáácú yā
ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 4 Ti ndúúcū
yuūú^{n} ye^{n}'e 'itííndú ndúúcū yuūú^{n}
ye^{n}'e chivo 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
didɛɛvɛ́ yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā.
5 Ní cucáávā chuū taachi ndaá
Cristo na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū nga^{n}'á yā
ngīi yā ye^{n}'ē nduudu ye^{n}'é Ndyuūs
chi canéé nguū^{n} 'tíícā:

Díí, Ndyuūs, nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e di chi
'ii^{n}'yā^{n} 'caa^{n}'nu^{n} yā 'iiti lado
ye^{n}'e ofrenda ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
chi ca'á yā 'iiti cáávā ofrenda
ye^{n}'ē di naati din'dái di 'áámá
cuerpo ye^{n}'é chi ch'iindiyaá^{n}.
6 Ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e di ofrendas
ye^{n}'ē chi nguuchí yā cuerpo
ye^{n}'ē 'iiti nátaī, ní nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē
chi 'caa^{n}'nú^{n} yā 'iiti cáávā
chi Ndyuūs nadach'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā.
7 Dii Ndyuūs, 'úú ndaá i^{n}'yee^{n}dí
'cūū chi cuuvi dií^{n} chɛɛ̄ chi
ne^{n}'e di chi dií^{n} caati 'tíícā
canéé nguū^{n} ye^{n}'e 'úú na libro
ye^{n}'e Ndyuūs naachi canéé
nguū^{n} ley. 8 Vmnáá^{n} vmnaa^{n}
nga^{n}'a Cristo: Dii Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e di ní nguɛ́ɛ́
yeenú di ndúúcū ofrendas
ye^{n}'e chi n'gii^{n}'nú^{n} yā 'iiti, ní
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e 'iiti chi tee yā
dii. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ye^{n}'e chi
n'gii^{n}'nú^{n} yā 'iiti ní ngiichí
yā yuūtɛ̄ ye^{n}'e 'iiti cáávā
chi nadach'ɛɛcu di nuu^{n}ndi

ye^n'é yā. 'Tíícā nga^n'a Cristo
'áárá chí 'ii^n'yā^n s'ee^n dií^n yā
tan'dúúcā chi nga^n'a ley mii^n
ye^n'ē ofrenda chi canéé chi
ca'á yā Ndyuūs. 9 Ní cuayiivi
nga^n'á Cristo: Dii, Ndyuūs,
'úú ndaá na i^n'yee^{n}dí 'cūū chi
cuuvi dií^n chɛɛ̄ chi ne^n'e di
chi dií^n. Maa^n ní nducué^n'ē
chuū ne^n'e caa^n'ma^n 'tíícā.
Ndyuūs divíi yā 'áámá lado
ofrenda ye^n'e 'iiti chi 'ii^n'yā^n
s'ee^n ch'ii^n'nú^n yā. Ní na lugar
ye^n'e ofrenda mii^n Ndyuūs
ca'á yā Cristo chí ch'īi yā.
10 Maa^n ní Ndyuūs didɛɛvɛ́ yā
s'uuú^n cáávā Jesucristo dií^n yā
nducué^n'ē chi Ndyuūs ne^n'é yā
chi dii^n yā. Ní 'áámá vmné^n'ee
nūu^n Jesucristo ca'á yā cuerpo
ye^n'e maá^n yā cáávā ofrenda
chi 'ii^n'yā^n s'ee^n n'gii^n'nú^n
yā 'yā cáávā nuu^{n}ndi ye^n'e
nducyáácá 'ii^n'yā^n.
11 Ca'áámá cā'aama chiidūú judío
chi Israel nguuvi nguuvi dií^n yā
ntii^{n}nyu^n ní cheendii yā ní nga'á yā
ofrenda dáámá daama nūu^n nééné
n'deēe cuūví 'áárá chi ofrenda mii^n
chi n'gii^n'nú^n yā 'iiti nguɛ́ɛ́ cuuvi
divíi nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n mar
'áámá vmné^n'ēe. 12 Naati Jesucristo
'áámá vmné^n'ee nūu^n ca'á yā maa^n
cuerpo ye^n'é yā chi 'ii^n'yā^n s'ee^n
n'gii^n'nú^n yā 'yā caavā ofrenda ye^n'e
nuu^{n}ndi ye^n'e nducyáácú 'ii^n'yā^n. Ní
cuayiivi cue^n'é yā na va'ai chɛɛti
nguuvi ní ch'iindí yā na lado
ye^n'e honor ye^n'é Ndyuūs chi lado
tá cuaacu. 13 Maa^n ní Jesucristo
canee ngiinú yā chi ndaa tiempo
chi Ndyuūs idií^n yā chi nducyaaca
'ii^n'yā^n chi contra ye^n'é yā canée
yā maa^n ca'á Jesucristo tan'dúúcā
chi 'áámá banco 'lií^n 'tiicá yā chi
Jesucristo cuchɛ́ɛ yā ye^n'e yā. 14 Ní
cáávā chi Cristo ca'á yā cuerpo ye^n'e
maá^n yā chi 'ii^n'yā^n s'ee^n n'gii^n'nú^n
yā 'yā 'áámá vmné^n'ee nūu^n cáávā
ofrenda tuu'mi ní Cristo dií^n yā
chi dáámá cuuvi dɛɛvɛ́ 'ii^n'yā^n ti
nadach'ɛɛcú yā nuu^{n}ndi ye^n'é yā.
Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ní ye^n'e Ndyuūs
cue^n'e daā^{n}ma^n. 15 Ní Espíritu N'dai
ye^n'é Ndyuūs nga^n'a ndúúcu yú chi
nducué^n'ē chuū ní cuaacu. Vmnáá^n
vmnaa^n nga^n'a Ndyuūs chuū:
16 Chuū chi dií^n prometer chi dií^n
caavá yā cuayiivi chi chó'ōo
nguuvi s'ee^n, nga^n'a Ndyuūs.
Cu'neé^n ley ye^n'é na staava
ye^n'é yā. Ní dinguú^n ley ye^n'é
na vaanicadíínūu^n ye^n'é yā.
17 Ní cuayiivi nga^n'á yā:
'Āā ntɛ́ɛ́ nan'gaacú nuu^{n}ndi ye^n'é
yā ní nguɛ́ɛ́ nducué^n'ē chi dií^n
yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 18 Níícú
taachi Ndyuūs nadich'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^n'é 'ii^n'yā^n s'ee^n
tuu'mi ní 'āā ntɛ́ɛ́ canéé chi
ca'á yā ofrendas chi 'caa^n'nú^n
yā 'iiti cáávā nuu^{n}ndi ye^n'e yā.

Canéé chi nan'gaacu yú
ye^n'e Ndyuūs ye^n'e yú

19 'Tíícā ní hermanos ye^n'é maa^n ní
cuuvi nandaa yú nanáá^n Ndyuūs na
cuarto chi Dɛɛvɛ N'dai Ca na yaācū
ye^n'é Ndyuūs ti vɛ́ɛ́ 'viich'ɛɛtíínūu^n
ye^n'ē yú nanáá^n Ndyuūs cáávā
yuūú^n ye^n'e Señor Jesucristo. 20 Ní
Jesucristo nn'guaa^n yā 'áámá yúúní
chí n'dai ní canduuchi taachi chíí
ntee^n yā tíínūu^n ye^n'e yaācū. Tíínūu^n
mii^n ní ne^n'e caa^n'ma^n chi tan'dúúcā
cuerpo ye^n'e maá^n Cristo taachí ch'īi

yā, 'tíícā va. Maa^{n} ní cuuvi ndaa
yú na cuarto chi yaānūu^{n} nanáá^{n}
Ndyuūs caavá yā. 21 Ní Jesucristo
ní chiiduú ch'ɛɛtɛ ca ye^{n}'e yú ní
dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaācū ye^{n}'e
Ndyuūs. 22 Maa^{n} ní canéé chí indaa
yú nanáá^{n} Ndyuūs ndúúcū núú^{n}má^{n}
staava ye^{n}'e yú ní 'áámá canee
yú ndúúcū chi i'téénu yú. Cristo
mii^{n} 'āā didɛɛvɛ́ yā staava ye^{n}'e
yú ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú caati
nguɛ́ɛ́ nadacadííìnuu^{n} ca yú ye^{n}'e
castigo ye^{n}'e nuu^{n}ndi chi dii^{n} yú.
Ní nadīdɛɛvɛ yā cuerpo ye^{n}'ē yú
ndúúcū nuū^{n}nī^{n} dɛɛvɛ. 23 Maa^{n} ní
dii^{n} yú chi 'áámá canee yú ndúúcū
chi nga^{n}'a yú chi i'téénu yú caati
deenu yú chi Ndyuūs ca^{n}'á yā dií^{n}
yā cumplir compromiso ye^{n}'e chi
ca^{n}'a yā chi tée yā s'uuú^{n}. 24 Ní
s'uuú^{n} canéé chí inadicádíínuu^{n} yú
táácā cuuvi cunnee yú 'aama yú
taama yú ní dine^{n}'e yú 'aama yú
taama yú ní dii^{n} yú dendu'ū chi
n'daacā. 25 Ní nguɛ́ɛ́ dii^{n} yú chi nguɛ́ɛ́
nduuvidaama yú chɛɛti yaācū
tan'dúúcā chi dii^{n} ná^{n}'a yā. Naati
ca'a yú consejo 'aama yú taama yú
caati deenu yú chi nguuvi chi ndaa
Cristo taama vmné^{n}'ēe 'āā snee
nii^{n}nuú^{n}.

26 Ní nduuti chi idii^{n} yú nuu^{n}ndi
caati maa^{n} yú ne^{n}'e yú cuayiivi
chi 'āā deenu yú nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs tuu'mi ní 'āā ntɛɛ vɛ́ɛ́
taama ofrenda chi cuuvi ca'a yú
Ndyuūs cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú chi
Ndyuūs divíi yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú.
27 Dámaā^{n} 'va'a yú ne^{n}'e chi cunee
ngiinu yú ye^{n}'e chi cuchiī. Cristo
ca^{n}'á yā n'diichi yā nuu^{n}ndi ye^{n}'ē yú
ní ndúúcū ya^{n}'ā íngiichi chi cuucu
tanducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} chi contra ye^{n}'é
Ndyuūs. 28 Deenu yú ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā cuenta ye^{n}'e ley
ye^{n}'e Moisés. Nduuti chi vɛ́ɛ́ 'uuvī
o 'iinū 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'ā nduudu
cuaacu ye^{n}'e falta ye^{n}'é yā tuu'mi
ní ch'iī 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ ya'ai
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} taachi ch'īi yā.

29 Maa^{n} ní nadacadíínuu^{n} yú
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā
cuenta ye^{n}'e yuūú^{n} ye^{n}'e Cristo chí
cuuví dɛɛvɛ 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
nga^{n}'a taá^{n} yā ye^{n}'e Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs. ¿Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'deee
ca castigo vɛ́ɛ́ ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}?
30 Deenu yú chi Señor ní nga^{n}'a
yā 'tíícā: 'Úú canéé chí ca'á castigo
'ii^{n}'yā^{n}. 'Úú idīi^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} nadíí'vɛ
yā chii^{n} chi dií^{n} yā chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. Chuū dendú'ū nga^{n}'a Señor
mii^{n}: Señor mii^{n} ca^{n}'á yā n'diichi yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é yā. 31 Dɛ'ɛ̄
chúúcā ya'āī ye^{n}'e yú. Nééné 'va'a
yú chi ndaa yú nanáá^{n} Ndyuūs chi
cānduuchi chi dií^{n} yā castigar s'uuú^{n}
nduuti chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idii^{n} yú.

32 Maa^{n} ní n'gaacú nī ye^{n}'ē nguuvi
s'ee^{n} chi 'āā chó'ōo chi caama
n'diichí nī ní s'téénu nī Jesucristo,
ní cuayiivi chi chɛɛ́ nī ch'eenu
nī chiiī ye^{n}'e tanducué^{n}'ē dendu'ū
cucáávā chi dií^{n} nī luchar ye^{n}'ē chi
i'téénu nī. 33 Ná^{n}'a nī ch'eenú nī chiī
ní 'cuináa^{n} nī taachi 'ii^{n}'yā^{n} sta'á
yā ndís'tiī ní nga^{n}'a taá^{n} yā ye^{n}'e
ndís'tiī ní ch'e^{n}'é yā ndís'tiī nanáá^{n}
n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n}. Ní taachi 'tíícā
dií^{n} yā ndúúcū na^{n}'ā hermanos ye^{n}'e
yú ne^{n}'é nī 'cueenú nī cuuvi nduucú
yā. 34 Ní taachi ná^{n}'ā hermanos
ch'eenú yā chiī chi caneé yā vácūū,
ndís'tiī ní ya'áí nī hermanos s'ee^{n}.
Ní taachí 'ii^{n}'yā^{n} sta'á yā nducué^{n}'ē
chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e nī ndís'tiī ní chichɛɛ nī

ye^{n}'e nducué^{n}'ē. Ní yeenú nī caati
deenú nī chi vɛ́ɛ́ chi cuuvi ye^{n}'é nī
chi n'dai taavi ca ná va'ai chɛɛti
nguuvi chí cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} 'áámá
cūnee ye^{n}'e nī. 35 Maa^{n} ní nguɛ́ɛ́
di'vaachí nī ti nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ confianza
ye^{n}'é nī ndúúcū Ndyuūs caati
ndúúcū chi i'téénu nī cuuvi dií^{n} nī
ganar cosas chi n'daacā taavi ca.
36 Ní ndís'tiī ní canéé chi cuchɛɛ́ nī
ye^{n}'e nducué^{n}'ē ní dií^{n} nī nducué^{n}'ē
chi Ndyuūs ne^{n}'é yā chi dií^{n} nī. Ní
'íícú cuuvi cuta'á nī ye^{n}'e chi vɛ́ɛ́
ye^{n}'é nī chi Ndyuūs ca^{n}'a yā chi tée
yā ndís'tiī. 37 Canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs 'tíícā:

'Āā ntɛɛ 'náá^{n} tiempo ní Señor
chi canéé chi ndaa ní nndaa
yā. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ cuuví 'náa^{n} yā.
38 Ní nga^{n}'a yā 'tíícā:
'Ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'é ní dɛɛvɛ́ yā tí
i'téénu yā 'úú ní canduuchí
yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Ní nduuti
chi 'aama yā ndaacadaamí
yā ye^{n}'é tuu'mi ní 'úú nguɛ́ɛ́
yeenú ye^{n}'e yā. 39 Maa^{n} ní
s'uuú^{n} ní nguɛ́ɛ́ tan'dúúcā
'ii^{n}'yā^{n} chi ndaacadaamí yā
ye^{n}'e Cristo ní chindai yā.
Nguɛ́ɛ́ 'tíícā s'uuú^{n}. S'uuú^{n} ní
i'téénu yú Cristo ní Cristo
nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}.

Ye^{n}'e chi i'teenu yú Jesucristo

11 Cáávā chi i'teenu yú
Ndyuūs deenu yú chi
seguro chi cuta'a yú ye^{n}'ē chi canee
ngiinu yú. Ní deenu yú chí cuuvi
cuaacu ye^{n}'e dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ inaa^{n}
yú. 2 Ní tiempo chi 'āā chó'ōo 'ii^{n}'yā^{n}
nga^{n}'á yā chi 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Ndyuūs ní n'dááca yā
nanáá^{n} Ndyuūs ti i'téénu yā Ndyuūs.
3 Ní deenu yú cucáávā chi i'teenu
yú Ndyuūs, chí chii^{n} chí inaa^{n} yú
ní cáávā chi Ndyuūs din'dái yā
í^{n}'yee^{n}dī ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ.
4 Ní cáávā chi sa^{n}'ā Abel ní i'téénu
sa Ndyuūs, ca'a sa 'áámá ofrenda
chí n'daacā ca nguɛ́ɛ́ ti sa^{n}'a Caín
mii^{n}. Ní Ndyuūs n'diichí yā chi
ofrenda ye^{n}'e Abel mii^{n} ní n'daacā
ca ní sta'á yā ofrenda mii^{n}. Ní
Ndyuūs n'diichí yā chi Abel ní
n'daāca sa. Ní cáávā chi Abel i'téénu
sa Ndyuūs 'áárá chí ch'iī sa^{n}'ā mii^{n}
ndíí maa^{n} ní nga^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
vaadī i'téénu ye^{n}'ē sa.
5 Cáávā chi sa^{n}'ā Enoc i'téénu sa
Ndyuūs, nguɛ́ɛ́ ch'iī sa ti Ndyuūs
candɛ́ɛ yā sa^{n}'ā mii^{n} na va'ai chɛɛti
nguuvi. 'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é yā 'āā ntɛ́ɛ́
ndaacá yā sa^{n}'ā mii^{n} ti Ndyuūs
candɛ́ɛ yā sa^{n}'ā mii^{n} nduucú yā.
Canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'e Ndyuūs
'tíícā: Taachi 'āā cuɛ́ɛ́ candɛ́ɛ́
Ndyuūs sa^{n}'ā mii^{n}, Ndyuūs canee
yiinú yā chí idii^{n} sa. 6 Mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nduuti chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
Ndyuūs, Ndyuūs nguɛ́ɛ́ cunee yiinú
yā 'ii^{n}'yā^{n}. Nduuti chi 'ii^{n}'yā^{n} ne^{n}'é
yā ndaa yā nanáá^{n} Ndyuūs canee
chi cu'téénu yā chi vɛ́ɛ́ Ndyuūs. Ní
Ndyuūs ca^{n}'a yā chi ca'a yā chi vɛ́ɛ́
chi cuuvi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi n'nuú^{n} yā
Ndyuūs.
7 Ní cáávā sa^{n}'ā Noé i'téénu sa
Ndyuūs ní n'giindivee^{n} sa nduudu
ye^{n}'e Ndyuūs taachi Ndyuūs yaa'ví
yā cosas chi ca^{n}'á yā dií^{n} yā. 'Áárá
chi nguɛ́ɛ́ inaa^{n} sa cosas mii^{n}
n'giindivee^{n} sa nduudu ye^{n}'é Ndyuūs
ní din'dái sa 'áámá arca chi barco
ch'ɛɛtɛ ní 'íícú cuuví nanguá^{n}'āī
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē sa na vaacú sa. 'Túúcā
Noé dii^{n} sa condenar 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e

i^{n}'yee^{n}dí 'cūū caati i'téénu sa
Ndyuūs. Ní Ndyuūs didɛɛvɛ́ yā Noé
chi cuuvi ye^{n}'é yā caati i'téénu sa
Ndyuūs.
8 Ní cáávā sa^{n}'ā Abraham i'téénu
sa Ndyuūs, ch'iindivee^{n} sa nduudu
ye^{n}'e Ndyuūs taachi Ndyuūs yaa'ví
yā Abraham. Ní yaa'ví yā sa^{n}'ā chi
canéé chí ca^{n}'a sa táámá yá^{n}'āa chi
ca^{n}'a Ndyuūs chi cuuvi ye^{n}'ē sa. Ní
s'nee^{n} sa yáā^{n} vaacú sa ní cué^{n}'e
sa. Ní nguɛ́ɛ́ déénu sá tií ndíí ca^{n}'a
sa. 9 Ní cáávā chi Abraham i'téénu
sa Ndyuūs, canee sa na yá^{n}'āa chi
Ndyuūs ca^{n}'a yā chi ca'a yā. Ní
mii^{n} canee sa tan'dúúcā 'ii^{n}'yā chi
canúú^{n} yúúní. Ní canúú^{n} sá va'āī
tíínūu^{n} ndúúcū daiya sa chi Isaac
ndúúcū Jacob. Ní 'āā daamá nūu^{n}
cuuvi ye^{n}'é yā ye^{n}'ē chí cuuvi ye^{n}'e
Abraham mii^{n}. 10 Abraham mii^{n} ní
cūnee ngíínu sa yáā^{n} chi Ndyuūs
'āā din'dái yā tan'dúúcā chi Ndyuūs
nadacádíínuu^{n} yā. Yáā^{n} mii^{n} chi
'áámá cūnee cimiento ye^{n}'ē ní va'ai
chɛɛti nguuvi.
11 Ní cáávā chi Sara i'téénu tá
Ndyuūs, ní ditiīnú ca tá chi taavi
tá daiya tá. Sta'a tá poder ye^{n}'e
Ndyuūs ní ch'iīndī daiya tá taachi
'āā ndiicúū ta ti i'téénu tá chi
Ndyuūs dií^{n} yā cumplir nduudu chi
nga^{n}'a yā. 12 Ní 'tíícā Abraham mii^{n}
'āā ndiicúū ca yā chi cuuvi chiidá
ye^{n}'e daiyá yā. Ní n'daataá ye^{n}'é yā
chi Sara mii^{n} 'āā ndiicúū ca ntúu^{n}
tá. Naati ná 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'é yā ichii
n'deee n'daí 'ii^{n}'yā^{n} tan'dúúcā 'íí^{n}nyú^{n}
ye^{n}'e nanguuvi ní tan'dúúcā yá^{n}'āa
ndúutīi chi vɛ́ɛ́ cuaa^{n} 'diituú yíícú
chi s'uuú^{n} nguɛ́ɛ́ ngii iduuchɛ yú.
13 Nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ch'īi yā
naati i'téénu yā Ndyuūs. Nguɛ́ɛ́ sta'á
yā cosas chi Ndyuūs ca^{n}'a yā chi
ca'a yā naati i'téénu yā ní n'diichi
chi ya^{n}'áí yā cosas chi Ndyuūs
ca^{n}'a yā chí ca'a yā. Ní yeenú yā.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nga^{n}'a yā chii yā
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi tan'dúúcā
'ii^{n}'yā^{n} chi snúú^{n} yúúní, 'tiicá yā 'naa^{n}
tiempo chi snée yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
14 Ní nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'á yā
'tíícā ch'i^{n}'i yā chi in'nuú^{n} yā táámá
nación chí n'dai chí cuuvi ye^{n}'e yā.
15 Ní nduuti chi nn'gaacú yā ye^{n}'e
yá^{n}'āa naachi chiicá yā tuu'mi ní
cuuvi nguɛɛcunée yā ní ndaa yā na
yáā^{n} mii^{n}. 16 Naati 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ne^{n}'é
yā táámá nación chi n'daacā ca chí
ye^{n}'ē va'ai chɛɛti nguuvi. Ní cáávā
chuū Ndyuūs nguɛ́ɛ́ 'cuináa^{n} yā
taachi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nga^{n}'a yā 'tíícā:
N'diī Ndyuūs ní Ndyuūs ye^{n}'ē yú.
Ndyuūs 'āā vɛ́ɛ́ yaá^{n} yā 'áámá yáā^{n}
chi cuuvi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
17 Ní cáávā chi Abraham mii^{n}
i'téénu yā Ndyuūs, n'giindiveé^{n}
yā ye^{n}'e Ndyuūs taachi Ndyuūs
n'diichinée^{n} yā Abraham. Ní
Abraham ní ca^{n}'á yā ca'á yā daiyá yā
Isaac cáávā lado ye^{n}'e ofrenda chi
'caa^{n}'nú^{n} yā daiyá yā. Ní canee listo
yā chi ca'á yā 'áámá n'dya^{n}'ā daiyá
yā lado ye^{n}'e ofrenda mii^{n} 'áárá chí
Ndyuūs ca'á yā 'áámá compromiso
chi 'tíícā: 18 Díí, Abraham, cáávā
daiya di Isaac 'úú ní teé dii n'deee
n'dáí taavi cuuvi ndaata ye^{n}'e di.
19 Ní Abraham mii^{n} tuumicádíínuu^{n}
yā chi Ndyuūs cuuví nadacuée^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
Ní Abraham déénu sa chi Ndyuūs
cuuvi nadacuée^{n} yā daiya sa ye^{n}'ē
nguaa^{n} tiná^{n}'ā, naati nguɛ́ɛ́ ch'iī sa.
Abraham mii^{n} candɛ́ɛ sa daiya sa na
vaacú sa.

20 Ní cáávā chi Isaac i'téénu sa
Ndyuūs, nga^{n}'a sa chi ca^{n}'a sa
di'viicú sa daiya sa Jacob ndúúcū
sa^{n}'ā Esaú. Ní nga^{n}'ā sa ye^{n}'e cosas
n'dai chi cuchiī. 21 Ní cáávā chi
Jacob i'téénu sa Ndyuūs, taachi 'āā
cháā 'cuuvi sa di'viicu sa ca'áámá
ca'áámá daiya ye^{n}'ē daiya José. Ní
cuayiivi ní dich'ɛɛtɛ sá Ndyuūs ne^{n}'e
chí sta'ā sa in'daacúú ye^{n}'ē sa. Ní
yiin'diicúnee^{n} sa na in'daacúú ye^{n}'ē
sa. 22 Ní cáávā chi José i'téénu sa
Ndyuūs taachi 'āā cháā 'cuuvi sa
nga^{n}'a sa ye^{n}'e tiempo chi 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e ndaata Israel nan'dáa yā ná
yá^{n}'āa Egipto. Ní yaa'vi sa 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e chi canéé chi dií^{n} yā ndúúcū
'iini ye^{n}'e sa taachi tiná^{n}'ā sa.
23 Ní cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs
chiida sa ní chɛɛcu sa Moisés,
taachi ch'iindiyaā^{n} Moisés mii^{n}
chinuun'dé'ei yā sa^{n}'ā 'líí^{n} mii^{n} na
'iinu 'iiyū. N'diichi yā daiyá yā chi
Moisés mii^{n} sa^{n}'ā 'líí^{n} sa neené
n'dɛɛvɛ́ɛ sa. Nguɛ́ɛ di'vá'a yā ye^{n}'e
orden ye^{n}'e rey chi canéé chi
'caa^{n}'nú^{n} yā sa^{n}'ā 'líí^{n} mii^{n}. 24 Cáávā
chi Moisés i'téénu sa Ndyuūs, ní
tááchí ch'ɛɛ̄tɛ̄ sa nguɛ́ɛ 'cuū^{n} sa
chi 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'á yā chi Moisés
ní daiya n'daataa daiyá rey ye^{n}'e
yá^{n}'āa Egipto. 25 Naati Moisés mii^{n}
ne^{n}'e sa 'cueenu ca sá cuuvi ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ
'cuū^{n} sa chi yeenú sa 'áámá tiempo
ndúúcū vaadī yeenú chi dinuu^{n}ndi
sa. 26 Ní Moisés mii^{n} nadacádííínuu^{n}
sa chi n'daacā ca chi 'cueenu sa
cuuvi tan'dúúcā chi ch'eenu Cristo
chiī na yá^{n}'āa 'cúū ní nguɛ́ɛ ti chi
cuuví ye^{n}'e sa tanducué^{n}'ē vaadī
'cuiica chi vɛ́ɛ na yá^{n}'āa Egipto. Ní
'tíícā nacádííínuu^{n} sa caati deenu sa
chi Ndyuūs ca^{n}'á yā ca'a yā chi vɛ́ɛ
chi cuuvi ye^{n}'e sa. 27 Ní cáávā chi
Moisés i'téénu sa Ndyuūs, nan'dáa
sa ye^{n}'e yá^{n}'āa Egipto ní nguɛ́ɛ 'va'a
sa chi nduuvi taa^{n} rey. Ní díítu
canee sa chi i'téénu sa Ndyuūs
tan'dúúcā chi n'diichi sa Ndyuūs
'áárá chi nguɛ́ɛ inaa^{n} sa Ndyuūs.
28 Ní cáávā chi Moisés i'téénu
sa Ndyuūs s'nee^{n} sa orden ye^{n}'e
'viicu pascua chi 'ii^{n}'yā^{n} canéé chí
s'neé^{n} yā yuūú^{n} ye^{n}'e 'iiti cuūchī
na cheendī va'ai ye^{n}'é yā caati
taachi ndaa ángel chi n'gii^{n}'nu^{n}
yā nducyaaca da'caīyāa sa^{n}'ā chi
vmnáá^{n} vmnaa^{n}, nguɛ́ɛ cuuvi
'caa^{n}'nú^{n} yā da'caīyāa chi ye^{n}'é
ndaata ye^{n}'é Israel. 29 Ní cáávā
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata Israel i'téénu
yā Ndyuūs, chicho'ó yā naavta^{n}'ā
ye^{n}'e mar chi nguuvi Rojo ní ngiicá
yā ndii yá^{n}'āa cuū^{n}má^{n}. Ní cuayiivi
ní taachi cho'o 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e
yá^{n}'āa Egipto tuu'mi ní chi'i nuū^{n}nī^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ní nducyaaca yā ch'īi yā ti
nduuvidaā^{n}má^{n} nuū^{n}ni^{n}.
30 Ní cáávā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata
Israel i'téénu yā Ndyuūs, che^{n}'e yā
nuu^{n}ma^{n} ndiivi chɛɛ̄tī ye^{n}'e yáā^{n}
Jericó ndɛɛ̄chɛ̄ nguuvi. Tuu'mi ní
ch'iinu mii^{n} ní chíndɛɛvɛ chɛɛ̄tī ye^{n}'e
yáā^{n} mii^{n}. 31 Ní cáávā chi Rahab
i'téénu tá Ndyuūs, ní 'áárá chi cue^{n}'e
tá ndúúcū sa^{n}'ā s'ee^{n}, nguɛ́ɛ ch'iī tá
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e yáā^{n} ye^{n}'e
tá chi nguɛ́ɛ i'téénu yā Ndyuūs; ti
n'daata mii^{n} ní sta'a tá sa^{n}'ā s'ee^{n} ye^{n}'e
Israel. Ní n'daacā idii^{n} tá ndúúcū sa^{n}'ā
s'ee^{n} chi 'dííí^{n} 'dííí^{n} ndaá yā nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e tá chi cuuvi deenú yā
táácā canee 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e tá.
32 Maa^{n} ní ¿dɛ'ɛ̄ cá cuuví caa^{n}'má^{n}
ndís'tiī? Nguɛ́ɛ vɛ́ɛ tiempo chi cuuví

ndís'tiī ye^n'e sa^n'ā Gedeón ní ye^n'e
sa^n'ā Barac, ní ye^n'e sa^n'ā Sansón, ní
ye^n'e sa^n'ā Jefté, ní ye^n'e sa^n'ā David,
ní ye^n'e sa^n'ā Samuel, ní ye^n'e sa^n'ā
profetas chi candɛɛ nduudu ye^n'é
Ndyuūs. 33 Nducyaaca 'ii^n'yā^n s'ee^n
ní cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs idii^n
caandá yā ní cuchɛɛ́ yā ye^n'e ná^n'ā
países. Ní n'daacā nga^n'a ntii^{n}nyu^n
yā ye^n'e taná^n'ā yáā^n. Ní tuneé^n yā
chí Ndyuūs nga^n'a yā chíí^n chí ca'a
yā. Ní dií^n yā chi nduūdi cheendi
'yáí^{n}yāa^n cuá'aá. 34 Ní ya^n'ā chi diitu
n'dáí ngiichi nguɛ́ɛ́ cuuvi 'tuuví
'ii^n'yā^n s'ee^n chi i'téénu yā Ndyuūs.
Ní n'géénu yā ye^n'e 'ii^n'yā^n chi ne^n'é
yā 'caa^n'nú^n yā 'yā ndúúcū machete
chi 'caāi^n ndúú 'uuvi lados. Ní 'áárá
chi duūvá yā ditiinú yā. Ní taachi
dii^n caandá yā ní ditiinú yā chí
'caa^n'nú^n yā. Ní chɛɛ yā ye^n'e n'deee
n'dáí soldados ye^n'ē enemigos ye^n'é
yā. 35 Ní cáávā chi n'daataa s'ee^n
i'téénu yā Ndyuūs, nta'á yā tiná^n'ā
chi n'dii ye^n'e familia ye^n'é yā taachi
'āā nduuchí yā ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā.
Ní ná^n'ā 'ii^n'yā^n ch'éénu yā chii
ní ch'īi yā. Ní nguɛ́ɛ́ 'cūu^n yā chi
nngua^n'ai yā ti ne^n'é yā n'diichí yā
táámá vida chi n'daacā ca. 36 Ná^n'a
yā ní 'ii^n'yā^n s'ee^n duuchí yā ye^n'e yā
ní ch'e^n'é yā 'ii^n'yā^n. Ní ná^n'a yā ní
'ii^n'yā^n s'ee^n ch'ɛɛ̄ chiichí yā ndúúcū
cadenas ní che^n'é yā vácūū. 37 Ní
ná^n'a yā ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ca'a tuūú
yā 'ii^n'yā^n ní ch'īi yā. Ní ná^n'a yā ní
'ii^n'yā^n s'ee^n n'deé yā nduu 'uuvi taa^n
yā ndúúcū cierra. Ní ná^n'a yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n n'gii^n'nu^n yā 'ii^n'yā^n ndúúcū
machete chi 'úúvī lados 'caāi^n. Ná^n'a
yā ní ch'ɛɛ̄ chiicá yā ndíí 'muu^n ndíí
mii^n ndúúcū catecai yā ye^n'ē 'iiti
cuūchī ní ye^n'ē dii^{n}ma^n chivo. Ní
pobre yā ní ch'eenú yā chiī. Ní
nguɛ́ɛ́ din'daacá 'ii^n'yā^n s'ee^n ndúúcu
yā. 38 Ní 'ii^n'yā^n chi ch'eenú yā chiī
cáávā chi i'téénu yā Ndyuūs, 'ii^n'yā^n
ye^n'e í^n'yee^{n}dī nguɛ́ɛ́ n'daacā ca chi
cuuvi cūneé yā ndúúcu yā. 'Ii^n'yā^n
chi i'téénu yā nge^n'é yā 'muu^n nge^n'é
yā mii^n ní tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
vaacú yā, 'tiicá yā. Chiicá yā yá^n'āa
cuu^{n}ma^n naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé
'ii^n'yā^n. Ní chiicá yā na cuɛ́ɛ́tí ní ná
yiivi yáává ye^n'e 'iiti o yiivi yá^n'āa
naachi 'cuɛɛtinée yā. 39 Cáávā chi
'ii^n'yā^n s'ee^n chi i'téénu yā Ndyuūs,
n'dai yā ndúúcū nducué^n'ē chi
Ndyuūs 'cūu^n yā chi n'geenu yā
ngii ndíí tiempo chi ch'īi yā. 'Āā
cuɛ́ɛ́ cuta'a yā chi cuuvi ye^n'e yā chi
Ndyuūs ca^n'a yā chi ca'a yā, 40 caati
Ndyuūs nadacádíínuu^n yā chi ca^n'á
yā dii^n yā chi n'daacā ca cááva yā
ní cáávā s'uuú^n. 'Ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́
cuuvi cuta'á yā chi cuuvi ye^n'é yā
ndíí tiempo chi s'uuú^n cuuvi cuta'a
yú chi cuuvi ye^n'e yú.

Cue^n'e daā^{n}ma^n snaa^n yú ye^n'e Jesús

12 Maa^n ní deenu yú cáávā
vida ye^n'ē n'deee n'dáí 'ii^n'yā^n
chí ch'īi yā ti ch'i^n'í yā s'uuú^n táácā
cuuvi cu'teenu ca yú Ndyuūs. Ní
cáávā chuū canee chi cū'nee^n yú
tanducué^n'ē dendu'ū chi di'vaachi
s'uūú^n ndúúcū nuu^{n}ndi chi dii^n yú
caati nuu^{n}ndi míí^n dii^n chí cuuvi
ndai yú. Ní caānu yú ndúúcū ngiīnū
carrera ye^n'e vida ye^n'ē yú chi
Ndyuūs itée yā s'uuú^n. 2 Ní cue^n'e
daā^{n}mā^n snaa^n yú Jesús ti dií^n yā
chi cuuvi i'téénu yú 'yā. Ní dií^n yā
chi n'daacā ca cuuvi cu'teenu yú.
Jesucristo ní ch'eenú yā chiī taachi
ch'īi yā na cruz. Ní nguɛ́ɛ́ dií^n yā

cuenta chi 'cuinaá^{n} yā cucáávā chi
ch'ïi yā tan'dúúcā chi n'gii^{n}'nu^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} caati deenú yā chi yeenú yā
cuayiivi ti cuuví nadanguá^{n}'ai yā
'ii^{n}'yā^{n}. Maa^{n} ní vɛɛ́ yā na lado ye^{n}'e
honor ye^{n}'e trono ye^{n}'e Ndyuūs.
3 Ndís'tiī, nadacadíínuu^{n} nī
tan'dúúcā Jesucristo chi ejemplo
ye^{n}'e yú. Ch'eenú yā chiī cucáávā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi dinuu^{n}ndí yā. Ní
'íícú ndís'tiī nguɛ́ɛ́ cuuvi 'daan'dí
nī ní nguɛ́ɛ́ s'neé^{n} nī chii^{n} chi
i'téénu nī. **4** Ndís'tiī ní 'āā chichɛɛ nī
ndúúcū nuū^{n}ndī ní nguɛ́ɛ́ ch'eenú nī
chii ndíí chi 'āā n'dīi nī. **5** ¿'Āā nguɛ́ɛ́
n'gaacú ndís'tiī consejo chi Ndyuūs
ca'á yā ndís'tiī chi daiyá yā? Canéé
nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs 'tíícā:

Díí, daiyá, nguɛ́ɛ́ nadacadíínuu^{n}
nī chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ taachi
Ndyuūs dií^{n} yā castigar
ndís'tiī caati cuuvi deenú nī
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^{n} nī. Ní
nguɛ́ɛ́ ndaacadáámí nī ye^{n}'é
yā taachi dií^{n} yā castigar
ndís'tiī.
6 Señor ye^{n}'e yú yaa'vineé^{n} yā
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'é yā
ní dií^{n} yā castigar nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi sta'á yā chi cuuvi
daiyá yā. **7** Maa^{n} ní cuchɛ́ɛ nī
castigo chi Ndyuūs itée yā
ndís'tiī ti Ndyuūs ní chiidá
nī. Taachi n'geenú nī ngiī
tuu'mi ní deenú nī chi dií^{n}
yā ndúúcū ndís'tiī tan'dúúcā
chi ndís'tiī ní daiyá yā. 'Tíícā
dií^{n} yā. ¿Dú'ū daiyá yā vɛɛ
chi chiidá yā nguɛ́ɛ́ idií^{n} yā
castigar? **8** Nduuti chi Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā castigar ndís'tiī
tan'dúúcā chi dií^{n} yā castigar
nducué^{n}'ē daiyá yā, tuu'mi
ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ maa^{n} daiyá
yā ti ndís'tiī ní daiyá ye^{n}'e
táámá yā. Ní nguɛ́ɛ́ daiya
Dendyuūs ndís'tiī. **9** Ní 'tiicá
ntúū^{n} chiida yú chi ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū dií^{n} yā castigar
s'uuú^{n} tan'dúúcā chi ne^{n}'é yā.
Ní s'uuú^{n} ní diné^{n}'e yú chiida
yú. N'daacā ca chi dii^{n} yú
chii^{n} chi ne^{n}'e Ndyuūs chi
canéé na va'ai chɛɛti nguuvi
ní snduuchi yú. **10** Chiida
yú chi ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
dií^{n} yā castigar s'uuú^{n} dúu'vī
nduuyū nūu^{n} tan'dúúcā chi
tumicadíínuu^{n} yā chi n'daacā
caavā s'uuú^{n}. Ndyuūs ye^{n}'e yú
ní dií^{n} yā castigar s'uuú^{n} ti
cuáácú chí n'dai caavā s'uuú^{n}
ti s'uuú^{n} ní cuuvi din'dai ca yú
tan'dúúcā chi Ndyuūs ní n'dai
cá yā. **11** Cuaacu chi nguɛ́ɛ́
yeenu yú taachi tée yā castigo
s'uuú^{n} naati yá'ai yú. Cuayiivi
ní 'ii^{n}'yā^{n} chi tuumicádíínuu^{n}
yā ye^{n}'ē castigo ye^{n}'é yā ni
vɛ́ɛ́ chi n'daācā ye^{n}'e castigo.
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} din'daacā cá yā ní
canéé 'diīi^{n} vida ye^{n}'é yā.

Vɛ́ɛ́ peligro ye^{n}'ē yú nduuti chi nguɛ́ɛ́ n'giindivee^{n} yú nduudu ye^{n}'é Ndyuūs

12 Maa^{n} ní Ndyuūs 'āā tee yā
castigo ndís'tiī ní maa^{n} ní cuta'á nī
fuerzas ndúúcū ta'á nī ní dicuaacú
nī duū^{n}ntii'yá nī chi ndicuūnū.
13 Cachiicá nī ná yúúní cuaacu maa^{n}
ní 'íícú cuuvi nanduūvā ye^{n}'é nī ca'a
nī chi ndíí dúúvá ye^{n}'e nī.
14 Maa^{n} ndís'tiī ní dií^{n} nī chi 'diií^{n}
'cuɛɛtinée nī ndúúcū nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}. Ní dií^{n} nī nducué^{n}'ē chi
n'daacā ca caati dɛɛvɛ canéé vida

ye^{n}'é nī. 'Ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ
vida ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí yā
Señor Ndyuūs. **15** Cundɛ́ɛ nī cuidado
chi mar 'áámá ndís'tiī nguɛ́ɛ́ divíi
nī ye^{n}'e Ndyuūs ti nguɛ́ɛ́ cuuvi
inneé yā ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́ cúúví
cunee 'aamá nī nguaa^{n} ndís'tiī chi
tan'dúúcā 'áámá dii'yu yaātā yaāa
chi dii^{n} daño ye^{n}'e nducué^{n}'ē dii'yu
yaātā. 'Tíícā cuuvi dii^{n} daño 'áámá
nī tan'dúúcā chi veneno nguaa^{n}
ndís'tiī. **16** Candɛ́ɛ nī cuidado chi
mar 'áámá ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á nī
ndúúcū n'daataá o sa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e nī. Ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī cuenta
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi ye^{n}'é Ndyuūs.
'Tíícā dii^{n} sa^{n}'ā Esaú ti cáávā 'áámá
comida nūu^{n} n'diicuí sá chi cuuvi
ye^{n}'e sa ti sa^{n}'ā vmnaa^{n}. **17** Ní ndís'tiī
deenú nī ye^{n}'e sa^{n}'ā Esaú taachi
ne^{n}'e sa cuta'a sa ye^{n}'e chiidá sa chi
cuuvi ye^{n}'ē sa ti sa^{n}'ā daiya vmnaa^{n},
naati nguɛ́ɛ́ 'cuū^{n} chiida sa. Ní Esaú
chɛɛ̄cū taavi sá ní n'nuu^{n} sa manera
chi nduuvi n'daacā chi 'āā dii^{n} sa
naati nguɛ́ɛ́ ndaācā n'daaca sa.
18 Maa^{n} ní ndís'tiī nguɛ́ɛ́ ndáa
nī na yiīcū chi ngiichi chi dií^{n} nī
sentir ngiichi mii^{n}, tan'dúúcū chi
dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} Israel tiempo chi 'āā
chó'ōo. Ndíí nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī sentir
maāi^{n}, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú meēe^{n}, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú 'áámá chee^{n} cúúvī
díítūu. **19** Ní nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} nī
chi ch'ɛɛ̄cū trompeta mii^{n} ní nguɛ́ɛ́
nduudu ye^{n}'é Ndyuūs chi ca^{n}'a yā
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Taachí 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ch'iindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'e
Ndyuūs chiica yā Ndyuūs chi 'āā
ntɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} cá yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.
20 'Tíícā nga^{n}'a yā ti nguɛ́ɛ́ cuuvi
chɛɛ yā chi Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}
yā ti 'tíícā: Ndúúti chi 'áámá 'iiti
nindaá tī na yiīcu 'cūū canee chi
cuiituú yā 'iiti ní 'caa^{n}'nú^{n} yā 'iiti.
21 Ní maa^{n} Moisés mii^{n} ní taachi
n'diichí yā yiīcu 'cūū ní ch'iindiveé^{n}
yā nducué^{n}'ē, 'tíícā nga^{n}'á yā: Nééné
'va'á ní yiin'duuvi 'úú.
22 Maa^{n} ní nguɛ́ɛ́ 'tíícā ti ndís'tiī
ndaa nī 'áámá yiīcū chi nguuvi
Sión chi yáā^{n} ye^{n}'e Ndyuūs chi
cánduuchi chí yáā^{n} Jerusalén chí
va'ai chɛɛti nguuvi naachi n'deee
n'dáí miles ángeles snée yā. **23** Ní
nduuvidaamá yā chi dich'ɛɛtɛ́ yā
Ndyuūs. Ní mii^{n} canee nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi daiyá Ndyuūs. Ní chi
duuchí yā canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'ē va'ai chɛɛti nguuvi. Nducyaaca
nī ndaa nī nanáá^{n} Ndyuūs chi dií^{n}
yā juzgar nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
ndís'tiī chi ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní
ndaa nī nanáá^{n} espíritu s'ee^{n} ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi dɛɛvɛ ca chi Ndyuūs
dií^{n} yā chi nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā.
24 Ní ndaá nī nanáá^{n} Jesucristo chi
abogado chi canúu^{n} yā naavta^{n}'ā
compromiso chí ngai chi ye^{n}'é
Ndyuūs ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}. Ní ndaá
nī nanáá^{n} Cristo chi chingée yā
yuūú^{n} ye^{n}'é yā cucáávā s'uuú^{n}. Yuūú^{n}
ye^{n}'e Cristo ní n'daacā ca nguɛ́ɛ́ ti
yuūú^{n} ye^{n}'e Abel. Ndúúcū yuūú^{n}
ye^{n}'e Cristo, Ndyuūs nadich'ɛɛcú yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}. Naati cáávā
'díínu Abel ch'ii^{n}'nú^{n} Abel tuu'mi ní
Ndyuūs ca'a yā castigo 'díínu Abel.
25 Ní cáávā nducué^{n}'ē chuū candɛɛ́
nī cuidado chi n'giindiveé^{n} nī
nduudu ye^{n}'e Ndyuūs chi nga^{n}'á
yā ngīi yā ndís'tiī. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
nguɛ́ɛ́ ch'iindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'e
Cristo taachí snée yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
nguɛ́ɛ́ ngua^{n}'ái yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā. Ní 'tɛɛ cá s'uuú^{n} chi cuuvi

ngua^n'āī yú nduuti chi ndaacadaami
yú ye^n'é Cristo chi canee na va'ai
chɛɛti nguuvi ní nga^n'á yā ndúúcū
s'uuú^n ye^n'e chi cuchiī. **26** Tiempo
chi chó'ōo taachi Ndyuūs nga^n'á
yā ye^n'e yiīcū nu^n'u yá^n'āa. Maa^n
ní Ndyuūs nga^n'á yā 'tíícā: Taama
vmné^n'ēe inu^n'ú yá^n'āa ndúúcū
nanguuvi. **27** Maa^n ní taachi nga^n'a
Ndyuūs taama vmné^n'ēe nūu^n deenu
yú chi nducué^n'ē chi din'dái Ndyuūs
ní ca^n'á yā din'nú^n'u yā ní divíi yā.
Ní nducué^n'ē chi nguɛ́ɛ́ din'nú^n'u
yā ní cūnee. **28** Canéé chí ca'a yú
gracias Ndyuūs caati vɛ́ɛ́ yáā^n ye^n'e
yú, lugar naachi Ndyuūs nga^n'a
ntii^{n}nyu^n yā. Ní nguɛ́ɛ́ cuuví nu^n'u
lugar mii^n. Canee chi dich'ɛɛtɛ yú
Ndyuūs ní i'teenu yú Ndyuūs. Ní
'va'a yú ye^n'é yā ní dii^n yú tan'dúúcā
chi ne^n'e yā. **29** Ndyuūs ye^n'e yú
tan'dúúcā 'áámá nguuchi yá^n'ā chí
dituūví nducué^n'ē chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
Tiicá yā.

Ye^n'é chi dii^n yú chi cunee yiinuú Ndyuūs

13 Canéé chi dine^n'e yú
'aama yú taama yú caati
hermanos s'uuú^n ní ye^n'e Cristo
s'uuú^n. **2** Nan'gaacu yú chi canee
chi ca'a yú va'āī ye^n'e yú 'ii^n'yā^n chi
canúú^n yúúní. N'duuvi yā ní dií^n yā
'túúcā ní sta'á yā va'ai yā ángeles ní
nguɛ́ɛ́ déénu yā chi ángeles.
3 Nan'gaacu yú ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
snúú^n yā vácūū. Dii^n yú cuenta
chi s'uuú^n snuū^n yú vácūū nduucú
yā. Nan'gaacu yú ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
n'geenú yā ngii na cuerpo ye^n'é
yā ní dii^n yú cuenta chi s'uuú^n ní
n'geenu yú ngii na cuerpo ye^n'e yú
nduucú yā.
4 Dii^n yú respetar 'ii^n'yā^n chi
n'giindivaacú yā ti nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí
yā. 'Ii^n'yā^n chi n'giindivaacú yā
canee chi ca^n'á yā dámaā^n ndúúcū
isa^n'ā o n'daataá ye^n'é yā. Ndyuūs ní
n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n chi
vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é yā ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi n'giindivaacú yā ní ca^n'á yā
ndúúcū tááma n'daataá o sa^n'ā.
5 Nguɛ́ɛ́ dine^n'e yú tuūmī naati
yeenú yú ndúúcū chi vɛ́ɛ́ chi ye^n'e
yú ti Ndyuūs nga^n'á yā 'tíícā: 'Úú
nguɛ́ɛ́ cu'neé^n ndís'tiī ní nguɛ́ɛ́
dií^n abandonar ndís'tiī. **6** Ní 'tíícā
cuuvi caa^n'ma^n cuaacu yú ndúúcū
confianza:

> Señor ní nginnee yā 'úú. 'Úú
> nguɛ́ɛ́ 'va'á ye^n'e chi 'ii^n'yā^n
> cuuvi dií^n yā nduucú.

7 Nan'gaacú nī ye^n'e 'ii^n'yā^n n'gɛɛtɛ
ye^n'e yaācū chi nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
nanáá^n ndís'tiī ní nga^n'á yā ngii
yā ndís'tiī nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs. Nadacadííinuu^n nī tááca
'ii^n'yā^n s'ee^n dií^n yā ní n'gɛɛtineé
yā ní ch'īi yā. Maa^n ní candɛ́ɛ nī
cuidado chi dií^n nī tan'dúúcā 'ii^n'yā^n
n'gɛɛtɛ chi i'téénu yā Ndyuūs dií^n yā
ti 'ii^n'yā^n s'ee^n ejemplo ye^n'é nī.
8 Jesucristo mii^n ní 'āā 'tiicá nūu^n
tan'duucá yā 'iicu, 'tiicá ntúu^n yā
maa^{n}nguuvi. 'Āā 'tiica nuú^n yā
cue^n'e daā^{n}ma^n. **9** Cuin'diichí nī
ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^n nī
ndúúdú 'na^n'a chi ñ'dáá^n ndúúcū
ye^n'ē chi che'e yú. N'daacā ca
chi staava ye^n'é nī canéé n'daacā
chi cuuvi cuta'á nī fuerzas ye^n'ē
nducué^n'ē chi n'dai taavi chi
Ndyuūs itée yā ndís'tiī. Staava ye^n'é
'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ dii^n aprovechar nduuti
chi chiindiveé^n yā nduudu ñ'dáá^n
ndúúcū ye^n'e chi che'e yú.

10 Deenu yú chi chiiduú s'ee^n chi
dií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'e yaācū ye^n'é
yā nguɛ́ɛ́ cuuvi che'é yā yuūtɛ ye^n'e
nátai ye^n'e 'iiti chi ch'ii^n'nú^n yā
cáávā ofrenda ye^n'e yú ti ofrenda
ye^n'e yú ní 'āā vi'í caā ti i'teenu yú
Jesucristo. Ní Jesucristo mii^n ní ch'īi
yā chi lado ye^n'e ofrenda ye^n'e yú.
11 Chiiduú ch'ɛɛtɛ ca ye^n'e judíos chi
Israel s'ee^n taachi ch'ii^n'nú^n yā 'iiti
cáávā ofrenda ye^n'e nuū^{n}ndī candɛ́ɛ
yā yuūú^n ye^n'é 'iiti chɛɛti cuarto chi
nguuvi Dɛɛvɛ naati cuerpo ye^n'ē
'iiti mii^n ní ngiichí yā 'áámá lado
ye^n'ē yáā^n ye^n'é yā. 12 Ní 'tiicá ntúū^n
Jesucristo ch'īi yā cuaa^n dáámí
cheendi va'āī ye^n'e yáā^n Jerusalén
ní 'íícú cuuvi dɛɛvɛ́ yā 'ii^n'yā^n ye^n'e
nuu^{n}ndi ye^n'é yā ndúúcū yuuú^n
ye^n'e maá^n yā. 13 Maa^n ní ca^n'a yú
tan'dúúcā chi cue^n'e Jesús 'áámá
lado ye^n'ē yáā^n ní 'cueenu yú cuuvi
tan'dúúcā chi ch'eenú yā chiī ní
cuuvi 'cuinaa^n yú tan'dúúcā chi
'cuinaá^n yā. 14 Caati nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'áámá
yáā^n chi 'áámá cūnee cáávā s'uuú^n
naati in'nuu^n yú 'áámá yáā^n ch'ɛɛtɛ
chi 'áámá cūnee chi vɛ́ɛ́ tiempo chi
cuchiī. 15 Ní cáávā chuū canee yú
chi dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs cucáávā
Jesucristo. Ní taachi dich'ɛɛtɛ yú
Ndyuūs chuū ní ofrenda chi canee
chi ca'a yú Ndyuūs. Ní canéé chi
ca'a yú gracias Ndyuūs cáávā
Jesucristo ndúúcū nduudu ye^n'ē yú.
16 Nguɛ́ɛ́ cuuvi 'náa^n nī chi din'daacá
nī ní nneé nī 'aamá nī taamá nī
caati chuū ní ofrenda ye^n'é nī chi
'túúcā Ndyuūs ne^n'e yā.
17 Cu'nee^{n}veé^n nī nduudu ye^n'é
'ii^n'yā^n chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n ye^n'é nī.
Cu'téénu nī ye^n'é yā chi nga^n'a yā
caati 'ii^n'yā^n s'ee^n dií^n yā cuidado
ye^n'ē staava ye^n'é nī. 'Ii^n'yā^n s'ee^n
canéé chi nca'á yā cuenta nanáá^n
Ndyuūs ye^n'ē ntii^{n}nyu^n chi dií^n yā.
Dii^n núú^n yii^{n}nu nī chi nga^n'a yā
caati yeenú yā dií^n yā ntii^{n}nyu^n
ye^n'é yā. Ti nduuti chi nguɛ́ɛ́ dií^n nī
'túúcā nguɛ́ɛ́ yeenú yā ní nguɛ́ɛ́ dií^n
nī aprovechar ye^n'ē ntii^{n}nyu^n chi dií^n
yā cáávā ndís'tiī.
18 Maa^n ní caa^n'ma^{n}ngua'á nī
cáávā nús'uu ti nadacadiinúú^n 'nū
n'daacā na staava ye^n'é 'nū ní ne^n'é
'nū 'cuɛɛtinéé n'daacá 'nū ye^n'e
nducué^n'ē dendu'ū. 19 'Úú ngiicá
ndís'tiī chi taachi nga^n'angua'á nī,
ngiicá nī Ndyuūs chi tée yā lugar
'nū chi nii^{n}nuú^n nūu^n cuuví nandaá
ní cuneé ndúúcū ndís'tiī.

Di'viicú yā ndís'tiī ní dicho'ó yā, n'dai ndís'tiī

20 Maa^n ní Ndyuūs ní ye^n'ē
vaadī 'diīi^n, maa^n Ndyuūs mii^n
nadin'duuchí yā Jesucristo ye^n'ē yú
ye^n'ē nguaa^n tiná^n'ā chi Jesucristo
mii^n Pastor chi ch'ɛɛtɛ n'dai chi dií^n
yā cuidado s'uuú^n chi tan'dúúcā
'iiti cuūchī ye^n'é yā. Ní Jesucristo
ye^n'ē yú ndúúcū yuūú^n ye^n'é yā dií^n
yā chi 'áámá cūnee compromiso
chi Ndyuūs dií^n yā ndúúcū 'ii^n'yā^n.
21 Ne^n'é chi Ndyuūs ye^n'e vaadī
'diīi^n tée yā ndís'tiī nducué^n'ē chi
n'dai ye^n'é yā chi nguɛ́ɛ́ ye^n'é nī. Ní
cuuvi n'daí nī ti ndís'tiī cuuvi dií^n
nī chii^n chi ne^n'é Ndyuūs chi dií^n nī.
Ní ne^n'é chi Ndyuūs dií^n yā cáávā
nducyaaca yú nducué^n'ē chi ne^n'é
yā dií^n yā cáávā Jesucristo. Ca^n'a yú
chi ch'ɛɛtɛ ca canéé Cristo ní n'dɛɛvɛ́
ngii yā cué^n'é daā^{n}ma^n cue^n'e
daā^{n}ma^n. 'Tíícā. 22 Ndís'tiī hermanos
ye^n'é ngiicá ndís'tiī chí cuchɛɛ́ nī

ndúúcū nduudu chi ngi'cueé^{n} ti
nguɛ́ɛ́ 'yaa^{n} idinguú^{n} na carta mii^{n}
ye^{n}'é ndís'tiī. 23 Yaa'ví ndís'tiī chi
cadiinúú^{n} nī chi Timoteo hermano
ye^{n}'ē yú 'āā ntɛ́ɛ́ canee sa vácūū.
Ní ndúúti chi nii^{n}nu^{n} nii^{n}nu^{n} ndaa
sa nanáa^{n} 'úú tuu'mi 'úú ní candɛɛ́
sa^{n}'ā taachi ndaá nanáá^{n} ndís'tiī ní
n'diichí ndís'tiī.
24 Maa^{n} ní caa^{n}'má^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} chi
nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é nī ndúúcū
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā
Jesucristo: N'daí ndís'tiī, caa^{n}'má^{n} nī.
'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e país Italia: N'daí ndís'tiī,
nga^{n}'a yā.
25 Ne^{n}'é chi Ndyuūs tée yā
nducyaaca ndís'tiī nducué^{n}'ē vaadī
n'dai ye^{n}'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA YE^{n}'E SANTIAGO

Santiago idingúu^{n} yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi s'néé^{n} 'muu^{n} s'néé^{n} mii^{n}

1 'Úú Santiago 'úú ni 'úú idií^{n}
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Ndyuūs ní ye^{n}'e
Señor Jesucristo. Idinguú^{n} carta
'cūū ní dicho'ó: Ndaí ndís'tiī ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndu'ū ndiichúúví tribus
chi familias chi ye^{n}'e ndaata Israel
chi s'néé^{n} 'muu^{n} chi s'néé^{n} mii^{n} ndii
núú^{n}má^{n} í^{n}'yeē^{n}dī.

Ndyuūs ca'á yā vaadī deenu
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi i'téénu yā 'yā

2 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, canéé
chi yeenú nī taachi ndaā n'deee
n'dáí chi idi'vaachí ye^{n}'e nī. 3 Caati
déénu nī chuū chi taachi ndaā
n'deee n'dáí chi idi'vaachí ye^{n}'e nī ní
n'daacā idií^{n} nī, ch'i^{n}'í nī chi i'téénu
nī Jesucristo ní ch'i^{n}'i ntúu^{n} nī chi
cuuvi cuchɛɛ́ nī ye^{n}'e tanducué^{n}'ē
ndúúcū paciencia. 4 Ní canéé chi
candɛ́ɛ nī cuidado chi cuchɛɛ́ nī
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi di'vaachi ndís'tiī
ní cuuvi 'cuɛɛtinéé n'daacá nī ní
dii^{n} cá chí n'daaca nī. Ni 'āā vɛ́ɛ́
nducué^{n}'ē necesidades ye^{n}'é nī. Ní
Ndyuūs tée yā ndís'tiī cosas chi
n'dai ye^{n}'é yā.
5 Ndúútī chi 'áámá ndís'tiī deenú
nī chi nguɛ́ɛ́ deenú nī tuu'mi ní
canéé chí caacá nī Ndyuūs chi itée
yā vaadī deenu. Ndyuūs ca'a yā
n'deee n'dáí vaadī deenu ye^{n}'é yā
nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ n'gaa'vá
yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē chi n'deēe
vueltas caaca yā Ndyuūs. 6 Canéé
chí caacá nī Ndyuūs ní cu'téénu
nī Ndyuūs chi ca^{n}'á yā tée yā
ndís'tiī. Taachi nguɛ́ɛ́ cu'téénu nī
chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á yā ca'a yā
chii^{n} chi ngiicá nī tuu'mi ní ndís'tiī
tan'dúúcā nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā taachi olas
ye^{n}'ē indɛ́ɛ̄ yaācū chi candɛ́ɛ́ 'yúúné
cuaa^{n} lácūū cuaa^{n} lácāā, 'tííca
ndís'tiī. 7 'Áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi ngiica
yā Ndyuūs ní nguɛ́ɛ́ cu'téénu yā
chi Ndyuūs ca^{n}'á yā tée yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ,
tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nguɛ́ɛ́ cūnee
ngíínú yā chi Ndyuūs ca^{n}'á yā tée
yā 'ii^{n}'yā^{n} dɛ'ɛ̄ vɛɛ. 8 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
vɛ́ɛ́ 'uūvī vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'é
yā. Maa^{n} ní ne^{n}'é yā dii^{n} yā 'áámá
cosa, cuayiivi ní taama cosa. 'Ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} nguɛ́ɛ́ canée yā ndúúcū 'áámá
vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'e yā.
9 Ní hermano ye^{n}'ē yú chi nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtɛ ca ní canéé chi yeenú yā
taachi Ndyuūs nginneé yā 'ii^{n}'yā^{n}.
10 'Ii^{n}'yā^{n} chi 'cuiicá yā canéé chi
yeenú yā taachí Ndyuūs dií^{n} yā chi
nguɛ́ɛ́ 'cuiicá yā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi 'cuiica
mii^{n} ní tan'dúúcā naāndā ye^{n}'e

yaātā chi 'cuiinu, 'tiicá yā. 11 Taachi
can'dáā 'yá^{n}'ā ní 'áámá 'í'nūu^{n} tuu'mi
ní tí'í yaatā ní naāndā ye^{n}'ē chingéé^{n}
ní 'āā ntɛɛ vɛ́ɛ́ naandā ti ch'iinu.
'Tiicá ntúū^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi 'cuiica ní
'cuiinú yā ndúúcū vaadī 'cuiica ye^{n}'é
yā.

Canéé chí cuchɛɛ yú ye^{n}'e nducué^{n}'ē

12 Dɛ'ɛ̄ chúúcā yeenu 'ii^{n}'yā^{n} chi
ichɛɛ́ yā tanducué^{n}'ē taachi n'geenu
yā ngii. Taachi chɛɛ́ yā ye^{n}'ē
tanducué^{n}'ē tuu'mi ní Ndyuūs tée
yā 'ii^{n}'yā^{n} chi canduuchí yā cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. 'Tíícā Ndyuūs nga^{n}'á yā
chi ca^{n}'á yā ca'a yā 'ii^{n}'yā^{n} vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} tan'dúúcā chi 'aama
corona ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi diné^{n}'e
yā Ndyuūs. 13 Taachi ndaā nanáá^{n}
ndís'tiī cosa chí diīi^{n} chí di'vaachí
ndís'tiī chi ne^{n}'é nī dii^{n} nī chi
nguɛɛ n'daācā, nguɛ́ɛ́ canéé chí
nadacadíínuu^{n} nī chi Ndyuūs díí^{n}
yā chuū caati mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
cuuvi di'vaachí yā ye^{n}'e Ndyuūs
chi Ndyuūs díí^{n} yā cosa chi nguɛɛ
n'daācā. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cuuvi
dinuu^{n}ndí Ndyuūs. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
Ndyuūs di'vaachí yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi díí^{n} yā cosa chi nguɛ́ɛ́ n'daācā.
14 Taachi 'ii^{n}'yā^{n} inadicadíínuu^{n} yā
chi maá^{n} yā ne^{n}'é yā dii^{n} yā cosa chi
nguɛɛ n'daacā tuu'mi ní vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^{n}'e yā ní díí^{n} yā chi nguɛɛ n'daacā.
15 Ní taachi díí^{n} yā chii^{n} chi ne^{n}'é
yā dii^{n} yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā tuu'mi
ní dinuu^{n}ndí yā. Ní taachi ch'ɛɛtɛ
ca nuu^{n}ndi mii^{n} tuu'mi ní 'cuiinū ní
diīi^{n} chi 'cuūvi yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
16 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é chi ne^{n}'e
taaví. Nguɛ́ɛ́ ca'a nī lugar 'ii^{n}'yā^{n} chi
cannche'éí yā ndís'tiī chi dinuu^{n}ndí
nī. 17 Nducué^{n}'ē chi n'daacā ní dɛɛvɛ
chi Ndyuūs itée yā s'uuú^{n} chii^{n}
ní ngíícá cuaa^{n} 'nii^{n}nu^{n}. Chii^{n} ní
ye^{n}'e Ndyuūs. Ndyuūs din'dái yā
tanducué^{n}'ē dɛɛvɛ ye^{n}'ē nanguuvi.
Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ñ'daa^{n} yā tan'dúúcā
'áámá 'daa^{n}'nū^{n} chí ñ'daa^{n}. 18 Ní
Ndyuūs tee yā vida s'uuú^{n} cáávā
chi i'teenu yú nduudu cuaacu ye^{n}'é
yā. Ní díí^{n} yā tan'dúúcā chi maá^{n} yā
ne^{n}'e yā dii^{n} yā. Ní 'íícú s'uuú^{n} chi
i'teenu yú, tan'dúúcā 'áámá cosecha
chi vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e nducué^{n}'ē
chi din'dái yā 'tíícā s'uuú^{n}.

Ye^{n}'e vaadī cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs

19 Maa^{n} ní ndís'tiī hermanos chi
ne^{n}'e taaví 'aama 'aamá nī canee chi
'cuɛɛtinéé yaá^{n} ní chi 'caandiveé^{n} nī
naati nguɛ́ɛ́ maa^{n} n'chɛɛtɛ́ caa^{n}'má^{n}
nī. Ní nguɛ́ɛ́ maa^{n} n'chɛɛtɛ nūu^{n}
nduuvi taá^{n} nī. 20 'Ii^{n}'yā^{n} chí induuvi
taá^{n} yā nguɛ́ɛ́ n'daacā díí^{n} yā ye^{n}'e
chi vaadī cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs. 21 Ní
cáávā nducué^{n}'ē chuū canee chí
divíi nī ye^{n}'é tanducué^{n}'ē chi nguɛɛ
n'daācā chi nadacádííínuu^{n} nī. Ní
nguɛ́ɛ́ díí^{n} nī cosa chi nguɛɛ ndaacā.
Ní 'caandiveé^{n} nī nduudu cuaacu
chí i'téénu nī ní canee na staava
ye^{n}'é nī. Ní ndiicuu^{n} nī. Ní vɛ́ɛ́ poder
ye^{n}'e nduudu cuaacú 'cūū chi cuuvi
dinguá^{n}'ai alma ye^{n}'é nī.
22 Naati canéé chí díí^{n} nī chii^{n} chi
nga^{n}'ā nduudu cuaacu mii^{n}. Nguɛ́ɛ́
dámaā^{n} chi 'caandiveé^{n} nī ni nguɛɛ
dii^{n} nī. Ní nguɛ́ɛ́ cannche'éí maá^{n} nī
ndís'tiī. 23 Nduuti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
n'giindiveé^{n} yā nduudu cuaacu mii^{n}
ní nguɛ́ɛ́ díí^{n} yā chii^{n} chi nga^{n}'ā
tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} tan'dúúcā
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi inaá^{n} yā maá^{n} yā
na 'aama espejo, 'tiicá yā. 24 Inaá^{n}
yā maá^{n} yā tan'duucá yā 'tíícā.

Ní cuayiivi nguɛ́ɛ́ nn'gaacu yā
tan'duucá yā 'áárá chi n'diichí yā
maá^{n} yā na 'áámá espejo. 25 Naati
'ii^{n}'yā^{n} chi nn'gaacú yā chii^{n} chi
n'giindiveé^{n} yā ní nadacádíínuu^{n}
n'daacá yā ye^{n}'e ley chi nduudu
cuaacu mii^{n} ye^{n}'é Ndyuūs, tuu'mi
ní nduudu cuaacu mii^{n} cuuví
nadinguá^{n}'āī 'ii^{n}'yā^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} canéé chi 'caandivee^{n} cá yā
nguuvi nguuvi. Ní nguɛ́ɛ́ dámaā^{n}
n'giindiveé^{n} yā naati dií^{n} yā chii^{n}
chi nga^{n}'ā, tuu'mi ní cuuvi yeenú yā
ndúúcū chi dií^{n} yā.
26 Ní nduuti chi 'aama ndís'tiī
nga^{n}'á ni chi i'téénu nī Ndyuūs
ní nguɛ́ɛ́ candɛɛ́ nī cuidado ye^{n}'e
chi nga^{n}'á nī tuu'mi ní nginnche'ei
maá^{n} nī ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄
chi nga^{n}'á nī chi i'téénu nī Ndyuūs.
27 'Ii^{n}'yā^{n} chi neené i'téénu yā ní
didɛɛvɛ staava ye^{n}'é yā ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā nanáá^{n} Ndyuūs
chiida yú ní 'tíícā dií^{n} yā. Nginneé
yā da'cáiyāa nguá'āa ndúúcū
n'daataá nguá'āa taachi n'geenu yā
ngii. Ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā
cosas ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi nguɛ́ɛ́
n'daacā.

'Cuaá^{n} nī nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi daama daamá nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}

2 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é chi
maa^{n} ní i'téénu nī Señor
Jesucristo ye^{n}'e yú chi dɛɛvɛ́
ngii ye^{n}'é yā, ndís'tiī canéé chí
dií^{n} nī chi 'āā dáámá daamá
nūu^{n} nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} nanáa^{n} nī.
2 N'diichí nī. Taachi ndaá 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nguaa^{n} ndís'tiī taachi
nduuvidaamá nī ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
canúú^{n} nduu tá'a yā 'áámá chi ntá'āa
ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n} ní n'daacā catecai
yā, ní 'tiicá ntúū^{n} ndaá táámá
'ii^{n}'yā^{n} chi ndaachíí yā ní ndiicúū
catecai yā, 3 ní ne^{n}'e cá nī 'ii^{n}'yā^{n} chi
n'daacā catecaí yā, ní nga^{n}'á nī ngii
nī 'ii^{n}'yā^{n} mii: N'diī cun'dií nī lugar
chi n'daacā ca; ní nga^{n}'á nī ngii nī
sa^{n}'ā chi ndaachíī: N'diī cuééndiinú
nī cuaa^{n} la'tiī o 'cundií nī na yiivɛ,
4 tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī chi dáámá
daamá nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} nguaa^{n} ndís'tiī.
Ní n'diichí nī 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chɛɛ chi
n'daacā, ní nguɛ́ɛ́ n'daācā chii^{n} chi
nadacádíínuu^{n} nī.
5 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é chi
ne^{n}'é taavi, 'caandiveé^{n} nī chii^{n} chi
nga^{n}'á. Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi pobre yā chi
cuuvi 'cuiicá yā ndúúcū chi i'téénu
yā. Ní vɛ́ɛ́ chi cuuvi ye^{n}'é yā naachi
Ndyuūs caa^{n}'má^{n} ntii^{n}nyú^{n} yā ti
chuū Ndyuūs nga^{n}'á yā chi ca'á
yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'é yā
Ndyuūs. 6 Maa^{n} ní ndís'tiī maá^{n} nī
s'née^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n} chi ndaachií yā
chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā ná lugar chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā. ¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}
'cuiica chí idi'vaachí yā ndís'tiī
ní icandɛ́ɛ yā ndís'tiī nanáá^{n}
'ii^{n}ntyé^{n}'ē? 7 ¿'Áá nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi cunncáā nga^{n}'a yā ye^{n}'é chi
duuchi ye^{n}'e Cristo chí n'daacā? Ní
Cristo ye^{n}'e yú yaa'ví yā ndís'tiī chi
cuuvi ye^{n}'é yā ndís'tiī.
8 Nduuti chi ndís'tiī cuaacu
níí^{n}nyú^{n} dií^{n} nī tanducué^{n}'ē chi
nga^{n}'a ley ye^{n}'é Ndyuūs chi 'tíícā
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é yā:
Diné^{n}'e di 'ii^{n}'yā^{n} nii^{n}nuu^{n} vaacu
di tan'dúúcā chi ne^{n}'e dī maa^{n} dī,
tuu'mi ní n'daacā idii^{n} dī. 9 Ní ndúúti
chi ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dáámá daamá
nūu^{n} diné^{n}'e nī nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
tuu'mi ní dinuu^{n}ndi nī. Ní nguɛ́ɛ́ dií^{n}

nī tan'dúúcā chi nga^{n}'ā ley ye^{n}'é
Ndyuūs. Ley mii^{n} n'gi^{n}'i chi ndís'tiī
ní vέέ nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī. 10 Ní ndúútí
chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguέέ dií^{n} yā chi
nga^{n}'ā 'áámá 'lí í^{n} chuundi ye^{n}'e ley
ye^{n}'é Ndyuūs tuu'mi ní caneé yā
tan'dúúcā chi nguέέ dií^{n} yā mar
'áámá chi nga^{n}'ā ley mii^{n}. 11 Ndyuūs
chi nga^{n}'a yā 'tíícā: Nguέέ ca^{n}'á di
ndúúcū n'daataá o sá^{n}'ā chi nguέέ
ye^{n}'e di, Ndyuūs mii^{n} 'tiicá ntúū^{n}
nga^{n}'a yā: Nguέέ 'caa^{n}'nu^{n} di 'ii^{n}'yā^{n}.
Maa^{n} ní nduuti chi 'aama 'ii^{n}'yā^{n}
nguέέ ca^{n}'á yā ndúúcū n'daataá
o sa^{n}'ā chi nguέέ ye^{n}'e yā naati
ch'ii^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} 'āā nguέέ dií^{n} yā
chi nga^{n}'a ley ye^{n}'é Ndyuūs. 12 Ní
ndís'tiī ní canee chi caa^{n}'má^{n} nī
n'daacā ní din'daacá nī tan'dúúcā
chi nga^{n}'a ley ye^{n}'é Ndyuūs ti ley
mii^{n} n'diichi s'uuú^{n}. Ní ley mii^{n} diīi^{n}
chi cuuvi nanguá^{n}'āī s'uuú^{n}. 13 'Ii^{n}'yā^{n}
chi nguέέ ne^{n}'e ya'ai 'iinú yā 'ii^{n}'yā^{n}
'tiicá ntúū^{n} Ndyuūs nguέέ ne^{n}'e ya'ai
'iinú yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} taachi n'diichí
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
ya'ai 'iinú yā 'ii^{n}'yā^{n} ichέε yā taachi
Ndyuūs n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}.

'Ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā Ndyuūs dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é Ndyuūs

14 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, ¿dε'ε̄
dichíí'vε̄ 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'á yā
chi i'téénu yā Jesucristo ní nguέέ
dií^{n} yā cosas chi n'daacā? ¿Áá cuuví
nangua^{n}'ai yā nduuti chi nga^{n}'á
yā chi i'téénu yā 'tíícā? 15 Maa^{n} ní
nadacadíínuu^{n} yú ye^{n}'e 'áámá
hermano o hermana ye^{n}'e yú chi
nguέέ vέέ catecai yā ní nguέέ vέέ
chi che'e yā. 16 Nduuti chi n'diichi
yú hermano o hermana mii^{n} ní
nga^{n}'a yú ngii yú 'yā: Dii cue^{n}'e di
ndúúcū vaadī 'diií^{n}. Nan'guεεcundii
di ní che'e di. Ní nguέέ ca'a yú
hermano o hermana mii^{n} ye^{n}'e yú
chi che'é yā o catecai caavā chi
dií^{n} yā tapar, tuu'mi ní, ¿dε'ε̄ chíí'vε̄
chi nga^{n}'a yú ngii yú hermano o
hermana ye^{n}'e yú 'tíícā? 17 Ní 'tiicá
ntúū^{n} ye^{n}'e chii^{n} chi i'teenu yú
Ndyuūs. Nduuti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
nguέέ din'daacá yā cáávā chi i'téénu
yā Cristo tuu'mi ní chíí^{n} chí i'téénu
yā tan'duucā chi cosa chi n'díí.
18 Nduuti chi 'áámá yā nga^{n}'á yā
ngii yā s'uuú^{n} 'tíícā: Díí nga^{n}'a di
chi i'téénu di Ndyuūs naati 'úú idií^{n}
nducué^{n}'ē chi n'daacā. 'Úu nga^{n}'á
ngīi 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}: Dii ch'i^{n}'i di 'úú
tan'dúúcā chi cuuvi cu'téénu yú
Ndyuūs ní nguέέ n'daacā cuuvi
dii^{n} yú. 'Úú ch'i^{n}'í dii chi i'teenú
Ndyuūs caavā chi n'daācā idií^{n}.
19 'Āā i'téénu di chi vέέ 'áámá
n'dyá^{n}'ā Ndyuūs. N'daacā chi i'téénu
di 'tíícā. 'Tiicá ntúū^{n} 'yáá^{n}n'guiinūu^{n}
i'téénu sa ní n'duuvi sa ti 'va'ā sa.
20 Díí 'ii^{n}'yā^{n} chi chεεchí tiīi^{n} chi
nguέέ ne^{n}'e di cu'téénu di. Nduuti
chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} i'téénu yā Ndyuūs
ní nguέέ din'daacá yā tuu'mi
ní dií^{n} yā tan'dúúcā chi nguέέ
i'téénu yā. Ní vaadī i'teenu ye^{n}'é
yā cūnee tan'dúúcā chi n'díí 'tíícā
cunéé. 21 Maa^{n} ní nadacadíínuu^{n} nī
ye^{n}'e tiempo chi 'āā chó'ōo ye^{n}'e
chiida yú chi nguuvi Abraham
chi ye^{n}'e ndaata ye^{n}'e yú. Ndyuūs
inadach'εεcú yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā
cáávā ntii^{n}nyu^{n} chi dií^{n} yā taachi
ca'á yā daiyá yā Isaac lado ye^{n}'e
ofrenda nanáá^{n} na nátaī cáávā chi
'caa^{n}'nú^{n} yā daiyá yā naati nguέέ
ch'īi sa. 22 ¿'Áá nguέέ deenú nī chi

Abraham i'téénu yā Ndyuūs ní ch'i^n'í
yā 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā caavā chii^n
chi dií^n yā? Ní Abraham nééné
i'téénu yā Ndyuūs caavā chi dií^n yā.
23 Ní chiī cuaacu chi canée nguū^n na
libro ye^n'é Ndyuūs 'tíícā: Abraham
s'téénu yā Ndyuūs ní Ndyuūs ní dií^n
yā cuenta chi Abraham ní n'daaca
yā. Ní Ndyuūs sta'á yā Abraham chi
cuuvi ye^n'é yā cáávā chi i'téénu yā
Ndyuūs. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n nga^n'á yā
chi Abraham mii^n ní amigo ye^n'é
Ndyuūs.
24 Maa^n ní cuuvi n'diichí nī chi
Ndyuūs cuta'á yā 'ii^n'yā^n chi cuuvi
ye^n'é yā nguέέ dámaā^n caava chi
i'téénu yā 'yā naati 'tiicá ntúū^n
caavā chi din'daāca yā. 25 'Tiicá
ntúū^n tá^n'ā Rahab chi ndúúcu tá
'yaa^n sa^n'ā, Ndyuūs ní dií^n yā cuenta
ye^n'e tá chi n'daacā tá. Ní Ndyuūs
sta'á yā tá^n'ā chi cuuvi ye^n'é yā
caava chi n'daacā dii^n tá. N'daata
mii^n 'cuu^n tá sa^n'ā s'ee^n chi ndaā
n'de'ei n'de'ei sa^n'ā chi Ndyuūs
dichó'o yā. Ní tá^n'ā mii^n dicho'ō
tá sa^n'ā s'ee^n táámá yúúní taachi
vέέ peligro ye^n'ē sa. 26 Ní tan'dúúcā
cuerpo ye^n'e yú taachi nguέέ canéé
espíritu ye^n'e yú ndúucū ní n'díí,
'tiicá ntúū^n taachi i'téénu yú Ndyuūs
ní nguέέ n'daacā idii^n yú, chii^n chi
i'téénu yú cunéé tan'dúúcā chi n'díí.

Ye^n'e chiiya yú

3 Ndís'tiī hermanos ye^n'é nguέέ
canéé chi cuuví 'yaa^n maestros
ye^n'e yaacū nguaa^n ndís'tiī. Deenú
nī chi Ndyuūs diitu n'diichí yā
nuu^{n}ndi ye^n'e maestros mii^n nguέέ
ti ndís'tiī. 2 Nducyaacu yú idii^n yú
n'deee n'dáí faltas. Ní nduuti chi
'áámá 'ii^n'yā^n nguέέ caa^n'má^n yā
mar 'áámá falta tuu'mi ní 'ii^n'yā^n
mii^n ní neené n'daacā. Ní cuuvi
nga^n'á ntii^{n}nyu^n yā ye^n'e nuu^{n}ma^n
cuerpo ye^n'e maá^n yā. 3 Cuin'diichí
nī. Cu'nuū^n yú frenos naa^n 'yúúdūu
ní cu'téénu tī ye^n'e yú. Ní nuu^{n}ma^n
cuerpo ye^n'e tī cuuvi diīi^n tan'dúúcā
chi ne^n'e yú. 4 Maa^n ní nadacadíínuu^n
yú ye^n'e barco. 'Áárá chí ch'εεtε ní
'yúúné taa^n ngéenū ní 'ii^n'yā^n cuuvi
dii^n yā manejar barco mii^n cáávā
'áámá yá^n'á 'líí^n ye^n'ē barco mii^n chi
canúú^n chεεti nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. Ní
barco mii^n ngiicā naachi ne^n'é yā.
5 'Tiicá ntúū^n chiiya yú. 'Áárá chi
'áámá chi 'líí^n chi ye^n'e cuerpo ye^n'e
yú naati nga^n'a yú ye^n'ē n'deee n'dáí
cosas chi n'gεεtε ndúúcū chiiya yú.
Ní cuin'diichí nī ta 'líí^n chuundí
ya^n'ā cuuvi caacyá^n'ā 'áámá icyá^n'ā
ch'εεtε. 6 Ní chiiya yú tan'dúúcā
'áámá nguuchi ya^n'ā 'tíícā chiiya
yú. Ní tanducué^n'ē tan'dúúcā
'áámá i^n'yee^{n}di chi ndiituú ndúúcū
nducué^n'ē chi nguεε n'daacā, 'tíícā
cuerpo ye^n'e yú cáávā chiiya yú.
Ní diīi^n chi núú^{n}má^n cuerpo ye^n'e
yú vέέ nuu^{n}ndi ye^n'ē. Ní tan'dúúcā
infierno chi ngiichi ya^n'ā 'tíícā
diīi^n chiiya yú. Ní ya^n'ā mii^n ní diīi^n
tan'dúúcā chi ngiichi nducué^n'ē
vida ye^n'e yú 'naa^n chi canee yú
i^n'yee^{n}dí 'cūū. 7 Ca'áámá ca'áámá
naa^n 'iiti chi vέέ i^n'yee^{n}dí 'cūū ye^n'ē
'iiti 'yúúdūu, ye^n'ē 'yaada, ye^n'ē cúú,
'iiti chi snúū^n chεεti nuū^{n}nī'yá^n'ā
ní nducyaaca tī sa^n'ā cuuvi dii^n sa
amansar ní 'āā dii^n sa amansar 'iiti
s'ee^n. 8 Naati mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguέέ
cuuvi dií^n yā chi amansar chiiya
maá^n yā. Nga^n'a yú cosas chi nguέέ
n'daacā 'aara chi nguέέ ne^n'e yú. Ní
ndúúcū chiiya yú nga^n'a yú n'deee

n'dáí chi nguɛ́ɛ́ n'daacā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}.
Ní dii^{n} yú chi cuuvi 'cuūvi yā. 9 Ní
ndúúcū maa^{n} chiiya yú dich'ɛɛtɛ
yú Ndyuūs chiida yú ní nga^{n}'a taa^{n}
yú ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs din'dái
yā chi tan'dúúcā maá^{n} Ndyuūs
'tiicá din'dái yā 'ii^{n}'yā^{n}. 10 Ye^{n}'e
maa^{n} cheendi ntúu^{n} yú nga^{n}'a yú
chi Ndyuūs n'daācá yā ní nga^{n}'a
taa^{n} yú ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}. Ndís'tiī
hermanos ye^{n}'é, nguɛ́ɛ́ canéé chi
cuuvi 'tíícā. 11 ¿'Áá ye^{n}'ē 'áámá
nduutinaa^{n} nuū^{n}nī^{n} can'dáā nuū^{n}nī
yaāa ndúúcū nuū^{n}nī^{n} yaādī? Nguɛ́ɛ́
cuuvi. 12 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é,
¿'áá cúúví 'áámá yá^{n}'á ye^{n}'e n'guiidīi
yáá^{n} nguuvi cuuvi aceitunas ye^{n}'ē?
Nguɛ́ɛ́ cuuvi. O 'aama yá^{n}'á 'líí^{n}
ye^{n}'e uvas ¿áá cuuvi n'guiidīi yáá^{n}
nguuvi cuuvi ye^{n}'ē? Nguɛ́ɛ́ cuuvi.
'Tiicá ntúū^{n} ye^{n}'ē 'aama ndúútínaá^{n}
nuū^{n}nī^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi can'dáā nuū^{n}nī^{n}
diini ndúúcū nuū^{n}nī^{n} yaadi.

Ye^{n}'e vaadī deenu chi cuaacu níí^{n}nyú^{n} chi vaadī deenu

13 Nduuti chi vɛ́ɛ́ sa^{n}'ā chi
cadiinuu^{n} sa ní chi deenu nguaa^{n}
ndís'tiī canéé chí cuu^{n}'mi^{n} sa 'ii^{n}'yā^{n}
chi cuaacu chi deenu sa ní ndiicuu^{n}
sa cáávā nduudu n'dai ye^{n}'ē sa
ndúúcū ntii^{n}nyu^{n} n'daāca chi dii^{n}
sa. 14 Naati nduuti chi vɛ́ɛ́ vaadī
ngueēe chi ch'ɛɛtɛ ndúúcū vaadī
'caa'va na staava ye^{n}'é nī ní ndís'tiī
ní nadacádííınuu^{n} nī na staava ye^{n}'é
nī chi ca^{n}'á nī dii^{n} nī nducué^{n}'ē
caavā maá^{n} nī dií^{n} nī aprovechar,
tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ cuuvi nadacádííınuu^{n}
nī chi n'gɛɛtɛ nī. Ndíí nguɛ́ɛ́ cuuvi
caa^{n}'má^{n} nī nduudu yaadi chi
contra ye^{n}'ē nduudu cuaacu. 15 Ní
vaadī deenú 'cūū ye^{n}'é nī nguɛ́ɛ́
vaadī deenu chi ye^{n}'é Ndyuūs naati
vaadī deenú 'cūū ní ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū ní ye^{n}'e chi nadacádííınuu^{n} yā
ní ye^{n}'ē yáá^{n}n'guiinuu^{n}. 16 Naachi
'ii^{n}'yā^{n} chí dínngueé yā ní dií^{n} yā
nducué^{n}'ē caava maá^{n} yā ne^{n}'é yā
dií^{n} yā aprovechar, tuu'mi ní mii^{n}
canéé 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ orden
ye^{n}'é yā. Ní dií^{n} yā tanducué^{n}'ē
dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 17 Naati
'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ vaadi deenu ye^{n}'é yā
chi ye^{n}'e Ndyuūs, tuu'mi ní vmnáá^{n}
vmnaa^{n} canéé chí ch'ɛɛtinéé n'daaca
yā ndúúcū vida ye^{n}'é yā chi dɛɛvɛ.
Cuayiivi ní dií^{n} yā chi vɛ́ɛ́ vaadī
'diiī́^{n}. Ní ndiicúu^{n} yā, ní amigo yā.
Ní ya'ai 'iinú yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ní
dámaā^{n} dií^{n} yā tanducué^{n}'ē chi
n'daacā. 'Āā daamá nūu^{n} 'cuaa^{n}
yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. Ní nguɛ́ɛ́
nadacádííınuu^{n} yā ye^{n}'ē chi nguɛ́ɛ́
ndaacā, ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā dendu'ū
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 18 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
dií^{n} yā chi vɛ́ɛ́ vaadī 'diiī́^{n} ní dií^{n}
yā tan'dúúcā chí cuu^{n}nú yā ndaata
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi cuaacu. 'Tíícā
dií^{n} yā. Ní n'gui'i ye^{n}'ē nducue^{n}'ē chi
cuaacu ní vaadī cuaacu.

Ye^{n}'e ndís'tiī amigos ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Jesucristo

4 ¿Tií ngiica cosas chi
caandaá chi 'tííca ngu^{n}'ú
nī nguaa^{n} maá^{n} nī? Ngiicā ye^{n}'e
ná vaanicadííınūu^{n} ye^{n}'e maá^{n} nī
ti ne^{n}'e nī dii^{n} nī cosas chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. 2 Ndís'tiī ne^{n}'é nī cosas ní
nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ ye^{n}'e nī. Ní cáávā chuū
ne^{n}'é nī 'caa^{n}'nú^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n}. Ne^{n}'é nī
dendu'ū chi inaá^{n} nī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
cuta'á nī. Ní cáávā chuū ngu^{n}'ú nī
ní dií^{n} nī caandaá. Ní nguɛ́ɛ́ ndaaca
nī chii^{n} chi ne^{n}'é nī ti nguɛ́ɛ́ ngiicá

nī Ndyuūs dɛ'ɛ̄ chi ne^{n}'e nī. 3 Ní
taachi ndís'tiī ngiicá nī Ndyuūs dɛ'ɛ̄
chi ne^{n}'e nī, Ndyuūs ngɛ́ɛ́ tée yā
chii^{n} chi ne^{n}'e nī ti ngiicá nī dámaā^{n}
caavā maá^{n} nī caati cuuvi yeenú nī.
Ní ngɛ́ɛ́ n'daacā chi ngiica nī 'tíícā.
4 Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} chi ngɛ́ɛ́ 'áámá
cunee nī ndúúcū chi i'téénu nī, ¿'áá
ngɛ́ɛ́ deenu ndís'tiī chi taachi ca^{n}'á
nī ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ngɛ́ɛ́ i'téénu
yā Jesucristo ní dií^{n} nī dendu'ū chi
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū tuu'mi ní caneé
nī enemigos ye^{n}'é Ndyuūs? 'Tiicá
nī. 5 ¿'Áá nadacádíínuu^{n} ndís'tiī chi
dií^{n} nī chi ngɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄ nduudu
ye^{n}'e libro ye^{n}'é Ndyuūs naachi
canéé nguū^{n} 'tíícā?: Ndyuūs s'nee^{n}
yā Espíritu N'dai ye^{n}'é yā chɛɛti
staava ye^{n}'e yú. Ní Espíritu mii^{n} ní
ne^{n}'e ca chi s'uuú^{n} canee yú dámaā^{n}
ye^{n}'e Ndyuūs s'uuú^{n}. 6 Naati Ndyuūs
nginnée yā s'uuú^{n} ní itée yā s'uuú^{n}
vaadī n'dai ye^{n}'é yā s'uuú^{n}. Canéé
nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs 'tíícā:
Ndyuūs ngɛ́ɛ́ ca^{n}'á yā lado ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi idin'gɛɛtɛ maá^{n} yā naati
ca'a yā vaadī n'dai ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n}
ndiicúú^{n}. 7 'Tíícā canee chi s'neé^{n} nī
vida ye^{n}'e maá^{n} nī na ta'á Ndyuūs.
Ngɛ́ɛ́ ca'á nī lugar yáá^{n}n'guiinūu^{n}
chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} sa ye^{n}'e ndís'tiī
ní yáá^{n}n'guiinūu^{n} ní cuɛɛvii sá ye^{n}'ē
nanáá^{n} ndís'tiī. 8 Ndaá nī nanáá^{n}
Ndyuūs ní Ndyuūs ní chí nndaa
ntúū^{n} yā nanáá^{n} ndís'tiī. Ndís'tiī
'ii^{n}'yā^{n} nuu^{n}ndíī nadidɛɛvɛ́ nī vida
ye^{n}'é nī. Ndís'tiī chi vɛ́ɛ́ 'uūvī
vaanicadíínūu^{n} ye^{n}'é nī, nadidɛɛvɛ́
nī staava ye^{n}'é nī. 9 Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n}
nuu^{n}ndíī di'vaachi maá^{n} nī ní
cuɛɛcú nī ní ya'āī 'iinú nī ye^{n}'ē chi
dii^{n} nī. Ngɛ́ɛ́ canee chi n'gíí^{n}nyu^{n}
nī naati canee chi cuɛɛcú nī. Ngɛ́ɛ́
canéé chi yeenú nī naati canee chi
di'vaachí maa^{n} nī. 10 Ní 'cuɛɛtinéé
ndiicuu^{n} nī nanáá^{n} Señor ye^{n}'e yú ní
Señor ye^{n}'ē yú ní dií^{n} yā chi n'gɛɛtɛ
nī.

Ye^{n}'ē chi n'diichi yú nuū^{n}ndī ye^{n}'e hermanos ye^{n}'e yú

11 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é, ngɛ́ɛ́
caa^{n}'ma^{n} cúnncaa nī ye^{n}'ē 'aama
nī taama nī hermanos ye^{n}'e yú.
'Āā du'ú ndís'tiī chí nga^{n}'a contra
'áámá hermano ye^{n}'e yú o n'diichi
nī nuu^{n}ndi ye^{n}'e hermano ye^{n}'e yú,
ndís'tiī nga^{n}'a ntúū^{n} cúnncaa nī
contra ley ye^{n}'é Ndyuūs ní n'diichi
nī ye^{n}'e ley mii^{n}. Ní naachi n'diichí
nī ye^{n}'e ley mii^{n} tuu'mi ní dií^{n} nī
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e juez ní ngɛ́ɛ́ dií^{n} nī
chi nga^{n}'a ley mii^{n}. 12 Dámaā^{n} vɛɛ
'áámá n'dyá^{n}'ā chi Ndyuūs chi ca'á
yā ley mii^{n} ní 'tiicá ntúū^{n} Ndyuūs ní
juez. Maá^{n} yā cuuvi nadinguá^{n}'ai yā
'ii^{n}'yā^{n} o cuuvi di'cuiinú yā 'ii^{n}'yā^{n}.
Maa^{n} ní ndís'tiī, ¿du'u ndís'tiī chi
n'diichí nī dɛ'ɛ̄ idii^{n} táámá 'ii^{n}'yā^{n}?

Ngɛ́ɛ́ deenu yú dɛ'ɛ chi cuuvi ndúúcu yú ndii cavyaa^{n}

13 Maa^{n} ní 'caandiveé^{n} nī nduudu
chi nga^{n}'á ngīi ndís'tiī chi nga^{n}'a nī
'tíícā. Maa^{n}nguuvi o cavyaa^{n} ca^{n}'á
táámá yáā^{n} ni caneé mii^{n} 'áámá
nduūyū, ní dií^{n} negocio ní dií^{n}
ganar. 14 Ndís'tiī ní ngɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
déénu nī chi dɛ'ɛ̄ cuuvi cavyaa^{n}.
¿Dɛ'ɛ̄ vida ye^{n}'e ndís'tiī? Vida ye^{n}'é
nī ní tan'dúúcā 'áámá meēe^{n} chi
ngo'oó 'áámá nch'ɛɛ̄tɛ́ ní n'giinu.
15 Ndís'tiī ní canéé chi caa^{n}'má^{n} nī
'tíícā. Nduuti chi Ndyuūs ne^{n}'é yā
chi cunduūchí tuu'mi ní dií^{n} chuū
o dií^{n} cháā. 16 Naati ngɛ́ɛ́ dií^{n} nī

'tíícā. Ndís'tiī nga^n'á nī ye^n'e cosas
n'gɛɛtɛ chi dií^n nī. Ní yeenú nī
ye^n'e nducué^n'e 'cūū chi nga^n'a nī
chí n'gɛɛtɛ. Ní nguɛ́ɛ́ n'daacā chi
dií^n nī 'tíícā. 17 'Ii^n'yā^n chi déénu yā
ye^n'ē chi cuuvi dií^n yā chi n'daacā
ní nguɛ́ɛ́ idií^n yā chuū tuu'mi ní
dinuu^{n}ndí yā.

**Yaa'ví 'ii^n'yā^n chi 'cuiica
chi candɛɛ́ yā cuidado**

5 'Caandivee^n ndís'tiī 'ii^n'yā^n
chi 'cuiica. Cuɛɛcú nī ní 'cuaī
nī caati 'cueenú nī cuuvi dendu'ū
chi díítūu chi cuchiī nanáá^n ye^n'e
ndís'tiī. 2 Vaadī 'cuiica ye^n'é nī ní
nchōō ní catecai n'daí nī n'dáá ní
che'é tī. 3 Ní 'díí^{n}nguāā^n ndúúcū
'díí^{n}nguɛɛ ye^n'é nī ní che'e yá^n'āa.
Ní chii^n chi nche'e yá^n'āa mii^n ní
canéé tan'dúúcā 'áámá lado ye^n'ē
testigo chi caa^{n}ma^n contra ye^n'é
nī. Ní chii^n chi dii^n tan'dúúcā chi
cacyá^n'ā cuerpo ye^n'é nī nduucū
ya^n'ā. Ní vaadī 'cuiica ye^n'é nī ní
nguáīn'daí nī ní maa^n ní tiempo chí
cuuví 'cuiinu í^n'yeē^{n}dī. 4 N'diichí
nī. 'Āā cuɛ́ɛ́ nadíí'vɛ nī 'ii^n'yā^n chi
dií^n yā ntii^{n}nyu^n ní sta'á yā cosecha
ye^n'é nī. Ní chíí'vɛ̄ mii^n canéé
tan'dúúcā 'áámá testigo contra
ye^n'e ndís'tiī. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní 'caí yā
contra ye^n'e ndís'tiī ní Señor chi
nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ye^n'ē nducyáácá
'ii^n'yā^n 'āā n'giindiveé^n yā chii^n chi
'caí yā. 5 Ndís'tiī 'ii^n'yā^n 'cuiica, maá^n
nī ch'ɛɛtineé nī ndúúcū tanducué^n'ē
chi ne^n'é nī ní yeenú nī. Ní dichɛɛtɛ́
nī cáávā nguuvi chi 'cuuví nī
tan'dúúcā chi dií^n nī ndúúcū 'áámá
cuuchí chi cuuvi 'viichɛ́ tī nííicú
ndaa 'áámá nguuvi chi 'caa^n'nú^n
nī 'iiti mii^n. 6 Ní ndís'tiī 'āā dií^n nī
condenar sa^n'ā chi n'dai ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n n'gii^n'nú^n yā sa^n'ā. Ní nguɛ́ɛ́ dii^n
sa mar 'áámá chi nadanguá^n'ai sa
maa^n sa.

**Ye^n'e 'viich'ɛɛtíínūu^n ye^n'e yú
ní ye^n'e chi nga^n'angua'a yú**

7 Ní cáávā nducué^n'ē nga^n'á
ndís'tiī hermanos ye^n'é canéé chí
dií^n nī nducué^n'ē ndúúcū vaadī 'diií^n
nanáa^n nī ní nanáá^n Señor ye^n'ē
yú ndii tiempo chi ndaa yā taama
vmné^n'ēe. Cuin'diichí nī. 'Ii^n'yā^n chi
dií^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'e campo canee
chi cūnee ngíínú yā chi ndaācá
n'daacā cosecha ye^n'e yā. Ní cūnee
ngíínú n'dai yā chi cuee^n cuuvi
vmnáá^n vmnaa^n. Ní taachi cho'ōo
chi cuee^n cúúvi cuayiivi tuu'mi ní
cuta'á yā cosecha ye^n'e yā. 8 'Tiicá
ntúū^n ndís'tiī vɛ́ɛ́ paciencia ye^n'é nī
ní canee diitú nī ndúúcū chi i'téénu
nī na staava ye^n'é nī caati tiempo
chi ndaa Señor ye^n'e yú 'āā snee
nii^{n}nuú^n. 9 Ní ndís'tiī hermanos
ye^n'é nguɛ́ɛ́ caaca nuu^{n}ndi nī 'aama
nī contra taama nī ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
n'diichi Ndyuūs nuu^{n}ndi 'cūū chi
ye^n'e nī. Ndyuūs chi juez ní nii^{n}nuú^n
nūu^n ndaa yā. 10 Maa^n ní hermanos
ye^n'é nadacádííínuu^n nī ye^n'e tiempo
chi 'āā chó'ōo tan'dúúcā chi dii^n
profetas chi candɛɛ yā nduudu
ye^n'é Ndyuūs ní n'deee n'dáí ch'eenú
yā chiī. Ní vɛ́ɛ́ paciencia ye^n'é yā.
Tan'dúúcā chi dií^n yā 'tiicá ntúū^n
canee chi dií^n nī. 11 Deenu yú chi
yeenú profetas s'ee^n taachi ch'eenú
yā chiī. Ndís'tiī ní ch'iindiveé^n nī
ye^n'e sa^n'ā Job ní tan'dúúcā chi
vɛ́ɛ́ ca paciencia ye^n'ē sa taachi
ch'eenu sa chiī. 'Āā n'diichí nī ntúū^n
tan'dúúcā Señor ye^n'e yú dií^n yā

cáávā sa^{n}'ā Job mii^{n} taachi ch'iinu
ch'eenu sa chiī. Maa^{n} ní Señor ye^{n}'e
yú ní nééné ne^{n}'é yā s'uuú^{n} ní nééné
ya'ai yā s'uuú^{n}.
12 Ní ye^{n}'e tanducué^{n}'ē hermanos
ye^{n}'é, nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} nī dɛ'ɛ̄ chi
ne^{n}'e dií^{n} nī ndúúcū nduudu “por
Dios” chi ca^{n}'á nī dií^{n} nī 'tíícā o
nguɛ́ɛ́ ca^{n}'á nī dii^{n} nī 'tíícā. Ní nguɛ́ɛ́
caa^{n}'má^{n} nī “caavā nanguuvi”, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú cáávā “i^{n}'yee^{n}dí 'cūū”,
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú caavā táámá naa^{n}.
Dámaā^{n} caa^{n}'má^{n} nī, “'tíícā idií^{n}”
o “nguɛ́ɛ́ 'tíícā idií^{n}” caati Ndyuūs
nguɛ́ɛ́ cuuvi dií^{n} yā condenar
ndís'tiī.
13 Ndúútī chi 'áámá chɛɛ ndís'tiī
chi n'geenú nī ngii, canéé chí
caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī Ndyuūs. Nduuti
chi canee 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi diyeenú,
cánéé chí caatá yā chi Ndyuūs
ní ch'ɛɛtɛ́ yā. 14 Nduuti chi 'áámá
chɛɛ ndís'tiī ní ngííta nī canéé chí
yaa'ví nī 'ii^{n}ntyé^{n}'ē ye^{n}'e yaācū chi
cuchií yā ní 'cuɛɛndáa yā aceite
na cuerpo ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi
ngííta yā ní caa^{n}'ma^{n}ngua'á yā
nanáá^{n} Señor Jesucristo ye^{n}'e yú
cáávā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi ngííta yā.
15 Ní taachi nga^{n}'angua'á nī, i'téénu
nī chi Jesucristo cuuvi dií^{n} yā chí
nduūvā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chí ngiitā, ní
Señor Jesucristo mii^{n} ní nadicuée^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n} chí ngiitā ní nduūvā ye^{n}'é
yā. Ní nduuti chi vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é
yā Señor Jesucristo nadach'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e yā. 16 Cáávā chuū
ní caa^{n}'má^{n} nī nuu^{n}ndi chi dií^{n} nī
contra hermanos ye^{n}'é nī ní cuuví
nī hermanos. Ní caa^{n}'ma^{n}ngua'á nī
'áámá nī táámá nī ní cuuvi nduūvā
ye^{n}'é nī. 'Ii^{n}'yā^{n} chi n'dai taavi taachi
caa^{n}'ma^{n}ngua'á yā vɛ́ɛ́ poder ye^{n}'e
Ndyuūs na staava ye^{n}'é yā taachi
caa^{n}'ma^{n}ngua'á yā. 17 Deenu yú chi
sa^{n}'ā Elías chi profeta ní 'áámá sa^{n}'ā
tan'dúúcā s'uuú^{n} 'tíícā sa. Taachi
ca^{n}'āngua'a sa chi chiica sa Ndyuūs
chi dií^{n} yā chi nguɛ́ɛ́ cuee^{n} cuūvī
tuu'mi ní nguɛ́ɛ́ chee^{n} cuūvī vmnaa^{n}
yá^{n}'āa 'iinu nduūyū canéé ma^{n}'ā.
18 Ní cuayiivi mii^{n} ní ca^{n}'āngua'a
ntúu^{n} sa táámá vmné^{n}'ēe chi cuee^{n}
cuūvī ní chee^{n} cuūvī vmnaa^{n} yá^{n}'āa
ní chii taavi cosecha ye^{n}'ē.
19 Maa^{n} ní ndís'tiī hermanos
ye^{n}'é, nduuti chi 'áámá ndís'tiī ngíí
divíi nī ye^{n}'ē nduudu cuaacu ní
táámá yā idií^{n} yā chi 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
nanguɛɛcunée yā ní i'téénu yā
nduudu cuaacu, 20 tuumi ní canéé
chi cadíínuu^{n} nī chuū. 'Áámá
'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā chi táámá 'ii^{n}'yā^{n}
chi dinuu^{n}ndí yā nacuɛɛcúndii
yā ní cuvíi yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} vmnaa^{n}
nadanguá^{n}'ai yā alma chi n'diī
ye^{n}'ē taamá yā. Ní dii^{n} chi Ndyuūs
nadach'ɛɛcú yā n'deee n'dái nuu^{n}ndi
ye^{n}'é yā. 'Tíícā cuuvi.

CARTA VMNÁÁ^{n} VMNAA^{n} YE^{n}'E SAN PEDRO

Pedro idingúu^{n} yā carta 'cūū ye^{n}'ē hermanos chi i'téénu yā Jesucristo hermanos chi s'néé^{n} 'muu^{n} chi s'néé^{n} mii^{n}

1 'Úú Pedro 'úú ni 'úú 'áámá
apóstol ye^{n}'e Jesucristo. Ní
Cristo dichó'o yā 'úú chi 'úú candɛ́ɛ́
nduudu cuaacu ye^{n}'e Ndyuūs. 'Úú
idinguú^{n} carta 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā Señor Jesucristo ní nguɛ́ɛ́
chiī ch'ɛɛtinée yā na yáā^{n} ye^{n}'e yā tí
che^{n}'e 'néé^{n} 'múú^{n} che^{n}'e 'néé^{n} mii^{n}
yā ndii yá^{n}'āa ye^{n}'e Ponto, ye^{n}'e
Galacia, ye^{n}'e Capadocia, ye^{n}'e Asia,
ndúúcū Bitinia. 2 Ní idinguú^{n} ye^{n}'e
ndís'tiī, 'ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs ndɛɛvɛ
yā tan'dúúcā chi Ndyuūs deenú
yā chi ca^{n}'a yā dii^{n} yā ndíí vmnáá^{n}
vmnaa^{n}. Ní Espíritu N'dai ye^{n}'e
Ndyuūs ní nadidɛɛvɛ́ yā ndís'tiī
cáávā chi n'giindiveé^{n} nī ye^{n}'e yā ní
cáávā yuuú^{n} ye^{n}'e Señor Jesucristo
chi nadidɛɛvɛ́ yā ndís'tiī. Ne^{n}'é chi
Ndyuūs tée yā ndís'tiī n'deee n'dáí
vaadī n'dai ye^{n}'é yā ní vaadī 'diii^{n}
cuuvi ch'ɛɛtɛ nguaa^{n} ndís'tiī.
3 Dich'ɛɛtɛ ca yú Ndyuūs chi
chiida Señor Jesucristo caati nééné
ya'ai 'iinú yā s'uuú^{n} chi dií^{n} yā chi
ch'iindiyáā^{n} ngai yú. Chuū dií^{n} yā
caati nadacuée^{n} yā Jesucristo ye^{n}'ē
nguaa^{n} tiná^{n}'ā. Maa^{n} ní cucáávā
Ndyuūs tee yā s'uuú^{n} 'áámá vida
ngai ye^{n}'e yú ní vɛ́ɛ́ esperanza
ye^{n}'e yú. 4 Ní cūnee ngiinu yú
ye^{n}'e tanducué^{n}'ē vaadī n'dai ye^{n}'é
Ndyuūs chi Ndyuūs nga^{n}'á yā chi
tée yā s'uuú^{n} chi cuuvi ye^{n}'e yú.
Ní Ndyuūs nanguáín'dai yā cáávā
s'uuú^{n} chii^{n} chi cuuvi ye^{n}'e yú na
va'ai chɛɛti nguuvi naachi nguɛ́ɛ́
cuuvi chōō. Ní nguɛ́ɛ́ cuuví 'cuɛɛ,
ndíí nguɛ́ɛ́ cúúví chó'ōo ye^{n}'ē. 5 Ní
chuū chi Ndyuūs nguáín'dai yā
ní cáávā ndís'tiī ti ndís'tiī i'téénu
nī Jesucristo. Ní Ndyuūs dií^{n} yā
cuidado ndís'tiī ndúúcū poder ye^{n}'é
yā 'naa^{n} chi cūnee ngiinú nī chi
nadanguá^{n}'ai yā ndís'tiī chi cuuvi
déénu nī ye^{n}'e chuū tiempo chi
cuchiī.
6 Ní canee chi yeenú nī ye^{n}'e
chuū 'aara chi dindaachí nī duu'vi
tiempo nūu^{n} 'naa^{n} chi n'geenú nī
ngiī n'deee n'dáí cosas chí ngií.
7 Cáávā chi i'téénu nī Jesucristo
vaadī i'téénu ye^{n}'é nī ní tan'dúúcā
'díí^{n}nguāa^{n}, 'tíícā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} canéé
chi n'diichinee^{n} 'díí^{n}nguāa^{n} ndúúcū
ya^{n}'ā caati cuuvi deenú yā chi
dámaā^{n} 'díí^{n}nguāa^{n}. Ní 'tiicá

ntúū^{n} vaadī i'téénu ye^{n}'é nī 'ii^{n}'yā^{n}
canéé chí n'diichínee^{n} yā. Ní
vaadī i'téénu ye^{n}'é nī nduuti chi
ichɛ́ɛ́ ye^{n}'e tanducué^{n}'ē taachi
'ii^{n}'yā^{n} n'diichinee^{n} yā ye^{n}'ē, tuu'mi
ní cuaacu chi i'téénu nī ní 'áámá
cūnee vaadī i'téénu ye^{n}'é nī nguɛ́ɛ́
ti 'díí^{n}nguāa^{n} chí n'giinu. Cuayiivi
taachi ndaá Jesucristo tuu'mi ní
dich'ɛɛtɛ́ yā ndís'tiī ní dií^{n} yā honrar
ndís'tiī ní dií^{n} yā chi n'dɛɛvɛ́ ngii
ndís'tiī cáávā chi n'daacā ca i'téénu
nī Jesucristo.
8 'Áárá chi nguɛ́ɛ́ n'diichí yā
Jesucristo dine^{n}'é nī 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
i'téénu nī 'ii^{n}'yā^{n} 'áárá chi nguɛ́ɛ́
inaá^{n} nī 'ii^{n}'yā^{n}. Maa^{n} ní neené
yeenú nī ndúúcū vaadī yeenu
chi ch'ɛɛtɛ taavi ca. Ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
nduudu ye^{n}'é nī chi cuuvi caa^{n}'má^{n}
nī ye^{n}'ē. 9 Ní ne^{n}'é nī tunée^{n} nī
nguuvi chi Ndyuūs nadanguá^{n}'ai yā
almas ye^{n}'e nī. Ní cáávā chuū chi
i'téénu ca nī Ndyuūs.
10 Tiempo chi 'āā chó'ōo 'ii^{n}'yā^{n}
profetas chi candɛ́ɛ yā nduudu ye^{n}'é
Ndyuūs neené n'dai n'nuu^{n} yā ye^{n}'e
chi Ndyuūs nadanguá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n}.
Ní itíínguunee^{n} yā ye^{n}'e chuū.
Profetas ní 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'á yā
ye^{n}'e chi Ndyuūs ca^{n}'á yā chi tée yā
ndís'tiī ye^{n}'e chi n'dai taavi ca ye^{n}'é
yā. 11 Ní profetas ní ne^{n}'é yā deenu
yā ye^{n}'e tiempo 'cūū ni táácā cuuvi
chó'ōo ye^{n}'e tiempo 'cūū taachi
Cristo 'cueenú yā cuuvi ní cuchɛɛ
yā. Ní cuayiivi cuchiī chi dɛɛvɛ́ ngii
ye^{n}'é Cristo caati Espíritu ye^{n}'e
Cristo chi canee ndúúcū profetas
'āā ch'i^{n}'í yā profetas ye^{n}'e chuū.
12 Naati Ndyuūs ch'i^{n}'í yā profetas
chi tiempo ye^{n}'e Cristo ye^{n}'e chi
nga^{n}'a yā nguɛ́ɛ́ cuuvi n'diichí
profetas naati ndís'tiī ní 'āā n'diichí
nī. Profetas nga^{n}'á yā nduudu
cuaacu ye^{n}'e chi cuchiī naati ndís'tiī
'āā n'giindiveé^{n} nī chi 'āā chó'ōo
chíí^{n} chí ca^{n}'a yā. Ní cáávā 'ii^{n}'yā^{n}
chi nga^{n}'á yā ngii yā ndís'tiī nduudu
cuaacu chi Jesús nadanguá^{n}'ai yā
'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū poder ye^{n}'ē Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. Ní Ndyuūs
dichó'o yā Espíritu N'dai ye^{n}'é yā
ye^{n}'ē va'ai chɛɛti nguuvi nanáá^{n}
s'uuú^{n}. Ní nducué^{n}'ē chuū ní ángeles
maá^{n} yā ne^{n}'e yā snaa^{n} yā dendu'ū.

Ndyuūs yaa'ví yā 'ii^{n}'yā^{n} chi cuuvi ye^{n}'é yā ní n'daacā ca cuuví yā

13 Maa^{n} ní cáávā nducué^{n}'ē chuū
nadacadíínuu^{n} nī n'daacā ye^{n}'e
chi ca^{n}'á nī dii^{n} nī ní 'cuɛɛtinéé
n'daacá nī. Ní cunee ngiinú nī
dámaā^{n} ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi n'dai
taavi chi Señor Jesucristo ca^{n}'á yā
tée yā ndís'tiī taachi ndaa yā taama
vmné^{n}'ēe. 14 Ndís'tiī ní 'caandiveé^{n}
nī nduudu ye^{n}'é Ndyuūs ti daiya
Ndyuūs ndís'tiī. Ní nguɛ́ɛ́ dii^{n} nī
tan'dúúcā chi dií^{n} nī nducué^{n}'ē chi
ne^{n}'e maá^{n} nī taachi 'āā cuɛ́ɛ́ n'diichí
nī Ndyuūs. 15 Maa^{n} ní 'cuɛɛtinéé
n'daāca nī chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi
ye^{n}'é nī caati Ndyuūs chi yaa'ví yā
ndís'tiī chi cuuvi ye^{n}'é yā ndís'tiī ní
dɛɛvɛ yā. 16 Canéé nguū^{n} na libro
ye^{n}'é Ndyuūs 'tíícā: Canéé chí dii^{n}
n'daacá nī chi dɛɛvɛ nī caati 'úú,
Ndyuūs, ní dɛɛvɛ 'úú.
17 Nduuti chi ndís'tiī ní nga^{n}'á nī
chi Ndyuūs ní chiidá nī ní caacá
nī Ndyuūs chi cunnee yā ndís'tiī,
canéé chi 'cuɛɛtinéé n'daacá nī
ní 'va'á nī Ndyuūs ne^{n}'e chi cuneé
nī i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ndyuūs ye^{n}'e
yú 'āā daamá nūu^{n} n'guú^{n} yā

nducyaaca 'ii^{n}yā^{n}. Ní n'diichí yā
ca'áámá cā'aama yā tan'dúúcā chi
ch'ɛɛtineé yā ndúúcū ntii^{n}nyu^{n} chi
dií^{n} yā. 18 Deenú nī chi Ndyuūs
nadanguá^{n}'ai yā ndís'tiī ye^{n}'e
vida chi nguɛ́ɛ́ n'daācā chi sta'á
nī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'é
nī. Ní n'dáácā ca deenú nī chi
nadíí'vɛ̄ ye^{n}'e chi nadanguá^{n}'ai
yā ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́ cuái yā ndúúcū
dendu'ū chí nchōō tan'duucā
'díí^{n}nguāa^{n} o 'díí^{n}nguɛ̄ɛ. 19 Naati
Ndyuūs nadanguá^{n}'ai yā ndís'tiī
ndúúcū yuūú^{n} chi ya^{n}'ai chíí'vɛ̄ ti
yuūú^{n} ye^{n}'e Cristo. Cristo ní ca'a
yā maá^{n} yā cuerpo caavā ofrenda
chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'caa^{n}'nú^{n} ya 'yā. Ní
Cristo mii^{n} tan'dúúcā 'áámá 'iiti
cuūchī chi nguɛ́ɛ́ n'gai tī ní nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ ndíí ye^{n}'e tī, 'tííca yā. 20 Ní
Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā Cristo chi maá^{n}
yā cuerpo ye^{n}'é yā cuuvi ofrenda
ndíí vmnáá^{n} vmnaa^{n} taachi 'āā
cuɛ́ɛ́ din'dái yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Naati
maa^{n} ní nguuvi s'ee^{n} Ndyuūs ch'i^{n}'i
yā Cristo nanáá^{n} ndís'tiī ní caavā
ndís'tiī. 21 Ní cucáávā Cristo mii^{n}
ní ndís'tiī i'téénu nī Ndyuūs chi
nadacuée^{n} yā Cristo ye^{n}'ē nguaa^{n}
tiná^{n}'ā. Ní Ndyuūs dich'ɛɛtɛ́ yā
Cristo ndúúcū honor. Ní ndís'tiī 'āā
i'téénu nī Ndyuūs ní cūnee ngiinú
nī ye^{n}'ē chi Ndyuūs ca^{n}'a yā chí tée
yā ndís'tiī chi cuuvi ye^{n}'é nī.
22 Maa^{n} ní chi 'āā i'téénu nī
nduudu cuaacu ye^{n}'é Cristo cucáávā
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs 'āā
didɛɛvɛ́ nī staava ye^{n}'é nī chi dine^{n}'é
nī hermanos ye^{n}'e yú. Canéé chi
dine^{n}'é taavi cá nī 'aama nī taama
nī hermanos ndúúcū staava ye^{n}'é
nī chí dɛɛvɛ. 23 Ndís'tiī ní 'āā
ch'iindiyáa^{n} nī taama vmné^{n}'ēe
nguɛ́ɛ́ ye^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí
'cūū chí 'cuūvi yā naati ye^{n}'e
nduudu ye^{n}'é Ndyuūs, nduudu chi
canduuchi ní 'áámá cūnee cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. 24 Caati canéé nguū^{n} na
libro ye^{n}'é Ndyuūs 'tíícā:

Tanducué^{n}'ē 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní tan'dúúcā
yaātā ní tanducué^{n}'ē chi
n'gɛɛtɛ ca ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ní
tan'dúúcā naāndā ye^{n}'e yaātā,
'tííca yā. Yaātā mii^{n} ní ti'i ní
naandā mii^{n} ní n'gee^{n},
25 naati nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs ní 'áámá cūnee cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}.

Ní nduudu cuaacú 'cūū ye^{n}'e
evangelio chíí^{n} chi candɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}
nanáá^{n} ndís'iī.

2 Maa^{n} ní cáávā chuū divíi
nī 'áámá lado nducué^{n}'ē chi
dií^{n} nī chi nguɛ́ɛ́ n'daācā ní nguɛ́ɛ́
cannche'éí nī. Ndíí nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n}
nī dendu'ū chi nguɛɛ cuaacu. Ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú dií^{n} ngueé nī ye^{n}'ē
taama 'ii^{n}'yā^{n}. Ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
nga^{n}'a nī nduudu yaadī ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n}. 2 Ní ndís'tiī tan'dúúcā chi
dacua'aá chi caama 'niindiyáā^{n} ní
ne^{n}'e leche, 'tííca ndís'tiī. Dií^{n} nī
ní ne^{n}'é nī leche chi nduudu n'dai
ye^{n}'ē nduudu cuaacu. Ní cuuvi
cu'téénu cá nī ndúúcū nduudú 'cūū
tan'dúúcā dacua'aá cuuvi 'cuiitá yā
ndúúcū leche n'dai. 3 'Tííca cuuvi
dií^{n} nī nduuti chi cuaacu níí^{n}nyú^{n}
n'diichínee^{n} nī Señor Jesucristo chí
n'dai yā.

Jesucristo ní tan'dúúcā tuūu ch'ɛɛtɛ chí canduuchi

4 Ndís'tiī canéé chi ndaa nii^{n}nuú^{n} nī
nanáá^{n} Señor Jesucristo ti tan'dúúcā

'áámá tuūu ch'ɛɛtɛ chí canduuchi
'tiicá nī. 'Ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū nguɛ́ɛ́ 'cuú^{n} yā tuuú mii^{n} ti
nadacadíínuu^{n} yā chi nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄
naati Ndyuūs ndɛɛvɛ yā tuūu mii^{n} chi
ya^{n}'ai chíí'vɛ̄ chi Cristo. 5 Ní ndís'tiī
ntúū^{n} tan'dúúcā tuūu cánduuchi
'tiicá nī ti Ndyuūs 'āā teé yā ndís'tiī
vida ngai. Ca'a nī lugar Ndyuūs
chí cuta'á yā vida ye^{n}'e ndís'tiī ní
din'dái yā ye^{n}'e cuerpo ye^{n}'e ndís'tiī
'áámá yaācū ye^{n}'e Espíritu N'dai
ye^{n}'é Ndyuūs. Ní ndís'tiī canéé
chi dií^{n} nī ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e chiiduú
ye^{n}'e yaacú 'cūū ní ca'á nī ofrendas
nanáá^{n} Ndyuūs ndúúcū chi duuchi
Jesucristo, ofrendas chi Ndyuūs
cuuvi 'cuáa^{n} yā. 6 Ní 'tíícā canéé nguū^{n}
na libro ye^{n}'é Ndyuūs cáávā chuū:

> Cuin'diichí nī. 'Úú Ndyuūs cu'neé^{n}
> yáā^{n} Sión 'áámá tuūu ch'ɛɛtɛ
> ye^{n}'e cimiento ye^{n}'e esquina
> ye^{n}'e yaācū. Tuūu mii^{n} n'dɛɛvɛ́
> ní ya^{n}'ai chíí'vɛ̄. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
> i'téénu yā Señor ye^{n}'e yú chi
> tuūu ch'ɛɛtɛ mii^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
> 'cuinaá^{n} yā ye^{n}'e Señor ye^{n}'e yú.

7 Ní tuūu mii^{n} ní neené vɛ́ɛ́ chii'vɛ̄
cucáávā ndis'tiī chi i'téénu nī Cristo
naati nguɛ́ɛ́ 'tíícā tuūu mii^{n} nanáá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā. 'Tíícā
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é Ndyuūs:

> Tuūu míí^{n} nūu^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} chi
> din'dái yā yaācū nguɛ́ɛ́ 'cūu^{n}
> yā ti nadacadíínuu^{n} yā chi
> nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄. Tuuú 'cūū nūu^{n}
> ní tuūu chɛɛtɛ ye^{n}'ē cimiento
> ye^{n}'e esquina.

8 Ní canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é
Ndyuūs táámá chi 'tíícā:

> Tuuú 'cūū ní dii^{n} chi cuundí ca'a
> 'ii^{n}'yā^{n} ni tuūu míí^{n} chii^{n} chí
> cundɛɛvɛ 'ii^{n}'yā^{n}.

Cuaacu chí indɛ́ɛ́ ca'a yā ti nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^{n} yā nduudu cuaacu ní
Ndyuūs dií^{n} yā chi 'tíícā canee chi
dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.

Ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Ndyuūs

9 Ndís'tiī ní ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
Ndyuūs ndɛɛvɛ́ yā. Ndís'tiī ní
chiiduú ye^{n}'e Ndyuūs chi Rey.
Ndís'tiī ní ye^{n}'e ndaata dɛɛvɛ́.
Ndís'tiī ní ye^{n}'e Ndyuūs ndís'tiī.
'Tíícā dii^{n} Ndyuūs caati ndís'tiī
cuuvi caa^{n}'má^{n} nī chi ch'ɛɛtɛ n'dai
chi dií^{n} Ndyuūs. Ndyuūs n'gai yā
ndís'tiī ye^{n}'e na maai^{n} ní ndaá nī
nanáa^{n} yā ná dɛ́ɛ́vɛ́ chi n'dɛɛvɛ́
n'dai ye^{n}'e maá^{n} yā. 10 Ndís'tiī ní
tiempo chi chó'ōo ní nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
Ndyuūs ndís'tiī naati maa^{n} ní 'tiicá
nī. Tiempo chi chó'ōo Ndyuūs nguɛ́ɛ́
ya'ai 'iinú yā ndís'tiī naati maa^{n} ní
'tíícā déénu nī chi Ndyuūs ya'ai 'iinú
yā ndís'tiī ti ye^{n}'é Ndyuūs ndís'tiī.

'Ii^{n}'yā^{n} chi 'áámá dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e Ndyuūs

11 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é chi
ne^{n}'é taavi, 'úú idi'cuiītú ndís'tiī chi
tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} chi snúú^{n} yúúní
'tiicá nī ne^{n}'e chi snéé nī i^{n}'yee^{n}dí
'cūū ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī nuu^{n}ndi
tan'dúúcā chi ne^{n}'e cuerpo ye^{n}'é
nī chi dií^{n} nī caati chii^{n} chi ne^{n}'e
cuerpo ye^{n}'é nī ní cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
contra ye^{n}'ē chi ne^{n}'e staava ye^{n}'é
nī. 12 'Cuɛɛtinéé n'daaca nī nguaa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā nduudu
cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs. Ní 'áárá chí
nga^{n}'á 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} contra ye^{n}'e
ndís'tiī tan'dúúcā chi ndís'tiī ní
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daacā, 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní cuuvi snaa^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} chi
n'daācā ca chi idií^{n} nī. Ní cuuvi

'caa^{n}'má^{n} yā chi ch'ɛɛtɛ ca Ndyuūs
nguuvi chi Ndyuūs ndaa yā taama
vmné^{n}'ēe ní nnguaī yā cuenta ye^{n}'e
nuū^{n}ndī ye^{n}'e yú.
13 Canéé chi dií^{n} nī tan'dúúcā
chi nga^{n}'ā 'ii^{n}ntyé^{n}'ē 'āā du'ú nūu^{n}
chi vɛ́ɛ́ nduuti chi sa^{n}'ā rey o chí
'ii^{n}ntye^{n}'ē ch'ɛɛtɛ. Ní n'daacā canee
nī nanáa^{n} yā caavā chi ndís'tiī
ní ye^{n}'ē Señor Ndyuūs ye^{n}'e yú
ndís'tiī. 14 Ní dií^{n} nī chi nga^{n}'a 'ii^{n}'yā^{n}
'ii^{n}ntyé^{n}'ē chi Ndyuūs s'neé^{n} yā mii^{n}
caati 'ii^{n}ntyé^{n}'ē cuuvi ca'a yā castigo
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^{n} yā ní
cuuvi caa^{n}'má^{n} yā chi ch'ɛɛtɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}
chi n'daacā idií^{n} yā. 15 Ti chuū ní
chii^{n} chi Ndyuūs ne^{n}'é yā chi dií^{n} nī.
Ní cáávā chi ndís'tiī din'daacá nī,
'ii^{n}'yā^{n} chi zonzo yā ní nguɛ́ɛ́ deenu
yā nguɛ́ɛ́ cuuvi caa^{n}'má^{n} yā dɛ'ɛ̄ vɛɛ
contra ye^{n}'e ndís'tiī.
16 Ní 'cuɛɛtinée nī tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n}
chi canéé libre yā. Nguɛ́ɛ́ dií^{n} nī
chii^{n} chi nguɛɛ n'daacā cucáávā
chi canéé libre nī, ní nga^{n}'á nī
chi cuuvi dií^{n} nī 'túúcā. N'daacā
ca chi 'cuɛɛtinéé n'daacá nī ti
ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} chi 'áámá canee chi
dichíí'vɛ̄ Ndyuūs. 17 Ní dií^{n} nī
honrar nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. Ní diné^{n}'e
nī nducyaaca hermanos ye^{n}'e yú.
'Va'á nī Ndyuūs ní dií^{n} nī honrar
emperador chi 'ii^{n}ntyé^{n}'ē.

Ye^{n}'e chi Cristo n'geenu yā ngiī chi ejemplo ye^{n}'e yú

18 Ndís'tiī 'ii^{n}'yā^{n} criados chi
chíí'vē, dií^{n} nī respetar patrón ye^{n}'é
nī ní dií^{n} nī tan'dúúcā chi nga^{n}'a
patrón ye^{n}'e nī, nguɛ́ɛ́ dámaā^{n}
patrón ye^{n}'é nī chi din'daacā ní
n'dai yā naati patrón ye^{n}'é nī chi
nguɛ́ɛ́ din'daaca yā ní taa^{n} yā.
19 Caati n'daacā ca chi cuchɛɛ nī
taachi n'geenu nī ngiī cáávā cosas
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi contra ye^{n}'é nī. Ní cuchɛɛ nī ti
deenu nī chi n'daacā idii^{n} nī. 'Tíícā
Ndyuūs ne^{n}'e yā chi dii^{n} nī. 20 ¿Dɛ'ɛ̄
ch'ɛɛtɛ chuū nduuti chi n'geenú
nī ngii ti vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī ni
'tíícā castigo ye^{n}'é nī, ní ichɛ́ɛ nī?
Nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtɛ chuū. Naati nduuti
chi n'geenu nī ngii ti n'daacā idií^{n} nī
ni ngiinū ngiinū cuchɛɛ nī tuu'mi
ní Ndyuūs nadi'viicú yā ndís'tiī.
21 Ní yaa'ví yā ndís'tiī caavā chi
dií^{n} nī 'tíícā. Cristo 'āā ch'eenú yā
chiī cáávā s'uuú^{n} ní s'neé^{n} yā 'áámá
ejemplo ye^{n}'e yú. Ní s'uuú^{n} canéé
chi 'tííca nūu^{n} dii^{n} yú tan'dúúcā chi
dií^{n} yā. 22 Cristo mii^{n} nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā
mar 'áámá chuundi 'lii^{n} nuu^{n}ndi ní
nguɛ́ɛ́ chinnche'éí yā mar 'áámá.
23 Ní taachí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nga^{n}'a taá^{n}
yā ye^{n}'e Cristo, Cristo mii^{n} nguɛ́ɛ́
nga^{n}'a taá^{n} yā ye^{n}'e yā. Ní taachi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dií^{n} yā chi Cristo ya'ai
ch'eenú yā chii nguɛ́ɛ́ ca^{n}'ā cúnncaa
yā ye^{n}'e yā. Naati cūnee ngiinú
yā nanáá^{n} Ndyuūs chi cuaacu chí
Ndyuūs ca^{n}'á yā n'diichi yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní Ndyuūs
dií^{n} yā cosa chi cuaacu. 24 Cristo
maá^{n} yā candɛɛ yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yú na cuerpo ye^{n}'e maá^{n} yā taachi
ch'īi yā na cruz. Ní 'íícú s'uuú^{n} ní
cuuvi dii^{n} yú tan'dúúcā chi n'dii yú
ye^{n}'e nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú. Ní maa^{n} ní
'cuɛɛtinee yú ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi
n'daacā. Ní 'āā nnduuvá ye^{n}'ē yú
ye^{n}'e castigo ye^{n}'e nuū^{n}ndī ye^{n}'e
yú cáávā chi Cristo naca'áí yā
cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú. 25 Tiempo
chi chó'ōo s'uuú^{n} ní tan'dúúcā 'iiti
cuūchī chi nindai tī 'tíícā s'uuú^{n}

naati maa^n ní ndaa yú nanáá^n
Cristo chi candɛ́ɛ yā cuidado s'uuú^n
tan'duucā 'áámá pastor. Cristo ní
candɛ́ɛ yā cuidado alma ye^n'e yú.

Ye^n'é 'ii^n'yā^n chí 'nííndívaacu chi canéé chi 'caandiveé^n yā ye^n'ē ví'ī

3 'Tiicá ntúū^n ndís'tiī n'daataá
chi 'nííndívaacu tá, canéé
chi dií^n nī chi nga^n'ā isa^n'ā ye^n'é nī.
Ní nduuti chi isa^n'ā ye^n'é nī ngu ɛ́ɛ́
i'téénu sa Cristo, cuuvi cu'téénu
sa Cristo cáávā n'daataá ye^n'e sa
tí n'daacā n'gɛɛtinée tá. 'Áárá chi
nguɛ́ɛ́ nga^n'ā ta mar 'áámá nduudu
ye^n'e Cristo tuu'mi ní cuuvi cu'téénu
sa Cristo. 2 Caati n'diichi sa chi
n'daataá yé^n'e sa ye^n'e nducué^n'ē
chí idii^n tá ní n'daacā ní dii^n tá
respetar isa^n'ā tá. 3 Ní n'daataá
chi n'dai tá chi vɛ́ɛ́ isa^n'ā ye^n'e tá
nguɛ́ɛ́ canéé chi sta'a tá cosas ni
s'nuu^n tá cosas mii^n na cuerpo ye^n'e
tá chi dii^n chi n'dɛɛvɛɛ maa^n tá. Ní
nguɛ́ɛ́ neené n'dɛɛvɛ́ɛ́ dii^n tá tii^n tá
o sta'a tá cosas ye^n'e 'dii^{n}nguāā^n o
catecai chi ya'ai chíí'vē chi snee
tá chi cuuvi dich'ɛɛté maa^n tá tá^n'ā.
4 Naati n'dɛɛvɛɛ́ chi ye^n'e tá canee
chí cūnee ye^n'e maa^n tá ní canéé
chi n'dɛɛvɛɛ tá ndúúcū espíritu ye^n'ē
tá chi ndiicúú^n. Ní canee 'diii^n tá.
Chuū ní dichíí'vē nanáá^n Ndyuūs.
5 Caati tiempo chi chó'ōo 'tíícā idii^n
n'daataa s'ee^n chi ye^n'é Ndyuūs,
n'daataa chi i'téénu ca Ndyuūs ní
s'teenu tá chi nga^n'ā isa^n'ā ye^n'e tá.
6 Ní tá^n'ā Sara 'tiicá ntúū^n dii^n tá.
S'teenu tá isa^n'ā ye^n'e tá chi nguuvi
Abraham. Ní nga^n'ā tá isa^n'ā ye^n'e
tá: N'dii ní señor ye^n'é. Maa^n ní
ndís'tiī cuuvi dií^n nī tan'dúúcā chi
ndís'tiī daiya Sara ndís'tiī nduuti
chi n'daacā idií^n nī ní nguɛ́ɛ́ 'va'á nī
ye^n'ē mar 'áámá.
7 Ní 'tiicá ntúū^n ndís'tiī sa^n'ā chi
vɛ́ɛ́ n'daataá ye^n'é nī. 'Cuɛɛtinée
nī ndúúcū tá ní dií^n nī respetar
n'daataá ye^n'é nī. Ní dií^n nī honrar
n'daataá ye^n'e nī tan'dúúcā chi
deenu nī chi n'daacā ti n'daataa
míí^n nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ fuerzas ye^n'e tá
tan'dúúcā 'áámá sa^n'ā. Ní 'tiicá ntúū^n
Ndyuūs ye^n'e vaadī n'dai ye^n'é yā
ca'a yā vida ye^n'e tá daama daama
tan'dúúcā chi tee yā ndís'tiī sa^n'ā. Ní
ndís'tiī sa^n'ā dií^n nī 'túúcā ní nguɛ́ɛ́
du'ū vɛɛ chi di'vaachí ndís'tiī ye^n'e
chi dií^n nī taachi nga^n'angua'á nī.

Ye^n'e chi n'geenu yú ngii caavā chi n'daacā idii^n yú.

8 Ní ye^n'e nducué^n'ē canéé chi
dáámá nūu^n nadacadíínuu^n nī
nducyaaca ndís'tiī ní dáámá nūu^n
nadacadíínuu^n nī na staava ye^n'é
nī. Diné^n'e nī 'aama nī taama nī
tan'dúúcā chi cuáácú chi vi'í nī. Ní
ya'ai 'iinú nī 'aamá nī taama nī. Ní
dii^n chi ndiicúú^n nī 'aamá nī ndúúcū
taama nī. 9 Taachi 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́
n'daacā idií^n yā ndúúcu nī nguɛ́ɛ́
idií^n nī chi nguɛ́ɛ́ ndaacā ndúúcu
yā. Ní taachi 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ n'daacā
caa^n'má^n yā ye^n'é nī nguɛ́ɛ́ cunncáā
caa^n'má^n nī ye^n'e yā. Ndaacā ca
dií^n nī ní caa^n'má^n nī ndúúcū 'ii^n'yā^n
s'tiī ní di'viicú nī 'ii^n'yā^n s'tiī. 'Tíícā
Ndyuūs cuuvi di'viicú yā ndís'tiī.
Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī chi cuuvi
ye^n'é yā ti dií^n yā 'tíícā nduucú
nī. 10 Canéé nguū^n na libro ye^n'é
Ndyuūs 'tíícā:

'Ii^n'yā^n chi ne^n'e chi yeenú yā
ndúúcū vida ye^n'é yā ní ne^n'é
yā chi vɛ́ɛ́ nduuyu ye^n'é yā, 'āā

ntɛ́ɛ́ canéé chi caa^{n}'má^{n} yā
dendu'ū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní
nguɛ́ɛ́ caa^{n}'má^{n} yā nduudu
yaadi. 11 Canéé chi divíi yā
ye^{n}'e nducue^{n}'ē chi nguɛ́ɛ́
n'daacā ní dámaā^{n} dií^{n} yā
chi n'daacā. Canéé chí ne^{n}'é
yā vaadī 'diií^{n} ní dií^{n} yā
nducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ vaadī 'diií^{n}
ye^{n}'e yā. 12 Señor Ndyuūs
ye^{n}'e yú maá^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
din'daacá yā. Ní cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} n'giindiveé^{n} yā chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nga^{n}'angua'á yā.
Ní Señor ye^{n}'e yú ní contra
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daacā
idií^{n} yā.
13 ¿Du'ú 'ii^{n}'yā^{n} chi'nuucá'ai yā
ndís'tiī nduuti chi ndís'tiī nducué^{n}'ē
tiempo dií^{n} nī chi n'daācā? Nguɛ́ɛ́
dií^{n} yā 'tíícā. 14 Ní nduuti chi ndís'tiī
n'geenu nī ngii cáávā chi n'daacā
idií^{n} nī tuu'mi ní yeenú nī. Nguɛ́ɛ́
dií^{n} 'va'a nī ye^{n}'ē mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
ní nguɛ́ɛ́ di'yáá nī cuuvi. 15 Canéé
chí dich'ɛɛtɛ́ nī Cristo na staava
ye^{n}'é nī ní 'cuaá^{n} nī lugar Cristo chi
'iiví nī. Ní canéé listo nī chi cuuvi
nan'guɛɛcúta^{n}'á nī 'āā du'ú nūu^{n}
'ii^{n}'yā^{n} chi intiinguunee^{n} ndís'tiī
'tíícā: Ndís'tiī dɛ'ē cáávā chi cūnee
ngíínú nī ye^{n}'e Ndyuūs ye^{n}'é nī. Ní
taachi nan'guɛɛcuta^{n}'á nī ye^{n}'e yā
dií^{n} nī chi ndiicúú^{n} n'dai nī. Ní dií^{n}
nī respetar 'ii^{n}'yā^{n}. 16 'Cuɛɛtinéé
n'daaca nī chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ chi
nadacadíínuu^{n} nī ye^{n}'ē chi nguɛ́ɛ́
n'daacā chi dií^{n} nī. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
cunncáā nga^{n}'a yā ye^{n}'e chi n'daacā
chi dií^{n} nī caavā chi i'téénu nī
Cristo, cuuvi 'cuináa^{n} yā cáávā chi
nga^{n}'á yā. 17 N'dáácā ca chi 'cueenu
yú cuuvi cáávā cosas chi n'daacā
idii^{n} yú nduuti chi Ndyuūs ne^{n}'é yā
'tíícā, nguɛ́ɛ́ ti cáávā cosas chi nguɛ́ɛ́
n'daacā idii^{n} yú.
18 Cristo mii^{n} maá^{n} yā ch'eenú yā
chiī chi ch'īi yā cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yú ní 'áámá vmné^{n}'ēe ch'iī Cristo
cáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'e nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n}, ní nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é yā.
Ní ch'īi yā caati cuuvi candɛ́ɛ ya
s'uuú^{n} nanáá^{n} Ndyuūs. Cuáácú
ch'iī cuerpo ye^{n}'é yā naati espíritu
ye^{n}'é yā nduuchi. 19 Ní espíritu ye^{n}'e
Cristo cuayiivi chi ch'īi yā che^{n}'e
yā ní ca^{n}'a yā nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs nanáá^{n} espíritu s'ee^{n} ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi n'diī. Ní espíritu
s'ee^{n} ní preso yā na lugar ye^{n}'e
espíritu s'ee^{n}. 20 Espíritu s'ee^{n} ní
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ch'iindiveé^{n}
yā Ndyuūs 'áámá tiempo chi 'āā
chó'ōo. Ní Ndyuūs canee ngíínu yā
ní 'diií^{n} canée yā chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ndaacadaamí yā ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yā 'naa^{n} tiempo chi sa^{n}'ā Noé din'dái
sa 'áámá arco chí barco ch'ɛɛtɛ. Ní
chɛɛti barco mii^{n} n'duuví 'ii^{n}'yā^{n},
dámaā^{n} niiní yā, ní ngua^{n}'ai yā
ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}. 21 Ní nuū^{n}nī^{n} mii^{n} ní
tan'dúúcā nuū^{n}nī^{n} chi ngɛɛdínuū^{n}nī^{n}
yú chi nangua^{n}'āī s'uuú^{n}. 'Tíícā
nuu^{n}ni^{n} mii^{n}. Taachi ngɛɛdínuū^{n}nī^{n}
yú nguɛ́ɛ́ caavā chi naa^{n}nu cuerpo
ye^{n}'e yú naati cáávā chi 'áámá
compromiso ye^{n}'e yú nanáá^{n}
Ndyuūs. Ní n'daacā dii^{n} yú chuū
ndúúcū núú^{n}má^{n} staava ye^{n}'e yú.
Ní Ndyuūs nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}
chi i'teenu yú Cristo cáávā Cristo
nducuee^{n} yā ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā.
22 Ní Cristo mii^{n} cuna^{n}'á yā na va'ai
chɛɛti nguuvi ní maa^{n} canee yā lado
ye^{n}'e honor ye^{n}'e Ndyuūs chi lado
tá cuaacu. Ní Cristo nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}

yā ye^n'é ángeles ndúúcū 'ii^{n}ntyé^n'ē
ní ye^n'ē poderes chi vɛ́ɛ́.

Canee chi dichíí'vɛ yú Ndyuūs tan'dúúcā chi Ndyuūs tee yā fuerzas s'uuú^n

4 Tan'dúúcā Cristo ch'eenú yā
chiī ní dií^n yā sentir na cuerpo
ye^n'é yā 'tiicá ntúū^n ndís'tiī canéé
chi cuta'á nī fuerzas ye^n'é nī cáávā
tiempo chi ca^n'á nī 'cueenú nī cuuvi.
Maa^n ní 'ii^n'yā^n s'ee^n chí ch'eenú
yā chiī ní dií^n yā sentir na cuerpo
ye^n'é yā 'āā ntɛ́ɛ́ ne^n'é yā dinuu^{n}ndi
yā. 2 Ní ndíí maa^n ndís'tiī canee chi
dií^n nī tanducué^n'ē chi ne^n'e Ndyuūs
chi dií^n nī tanducué^n'ē nguuvi ye^n'e
nī. Ní nguɛ́ɛ́ dií^n nī tan'dúúcā chi
maa^n cuerpo ye^n'é nī ne^n'e chi dií^n
nī. 3 Tiempo chi 'āā chó'ōo ní dii^n
yú tan'dúúcā 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ye^n'e
ndaata Israel chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
Ndyuūs. Tiempo mii^n ní dii^n yú
cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní dii^n yú
nuu^{n}ndi tan'dúúcā chi ne^n'e cuerpo
ye^n'e yú chi dii^n yú. Ní 'cuū'vi yú
ní cho'o nee che'e yú taachi vɛ́ɛ́
fiesta ye^n'ē chi che'e yú. Ní cu'u ca
yú vino. Ní s'teenu yú santo s'ee^n
chi ídolo s'ee^n. 4 'Ii^n'yā^n s'ee^n chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Cristo, ¿Dɛ'ɛ̄ cáávā
chi nadacadíínuu^n yā chi ndís'tiī
nguɛ́ɛ́ nduuvidaamá nī ndúúcu
yā, ní nguɛ́ɛ́ idií^n nī ndúúcu yā
cosas chi nguɛ́ɛ́ n'daacā? Ní chíí^n
chi 'ii^n'yā^n s'ee^n ní cunncáā nga^n'a
yā ye^n'é nī. 5 'Ii^n'yā^n s'ee^n canéé chi
nga'a yā cuenta ye^n'e vida ye^n'e
maá^n yā nanáá^n Cristo chi dií^n yā
juzgar nducyaaca 'ii^n'yā^n, 'ii^n'yā^n chi
canduuchi ndúúcū 'ii^n'yā^n chi n'díí.
6 Ní cáávā chuū Cristo nga^n'á yā
nduudu cuaacu ye^n'e maá^n yā nanáá^n
espíritus ye^n'e 'ii^n'yā^n chi n'díí caati
espíritus ye^n'é yā cuuvi canduuchi
tan'dúúcā chi Ndyuūs canduuchí yā.
Ní Ndyuūs n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^n'é
'ii^n'yā^n s'ee^n taachi ch'ɛɛtineé yā
i^n'yee^{n}dí 'cūū tan'dúúcā chi n'diichí
yā nuu^{n}ndi ye^n'e nducyáácá 'ii^n'yā^n
chi snee yā i^n'yee^{n}di 'cūū.
7 'Āā cháā snee nii^{n}nuú^n nguuví chi
'cuiinu tanducué^n'ē dendu'ū. Ní cáávā
chuū 'cuɛɛtinee n'daaca nī ní 'āā dɛ'ɛ́
ora nūu^n ní cuuvi caa^n'ma^{n}ngua'á
nī. 8 Ní ye^n'ē tanducué^n'ē dine^n'e cá
nī 'aama nī taama nī caati taachi
dine^n'e cá nī tuu'mi ní inadīch'ɛɛcú
nī nuu^{n}ndi ye^n'ē 'áámá nī taama
nī. 9 'Cuaá^n nī 'áámá nī taama nī na
vaacu nī ní nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛcu cheendí
nī. 10 Ní ca'áámá ca'aama nī ní dií^n
nī servir taamá nī ndúúcū ntii^{n}nyu^n
chi Ndyuūs itée yā chi dií^n nī. Ní
canéé chi dii^n n'daaca nī ntii^{n}nyu^n
ye^n'é nī chi Ndyuūs itée yā ca'aama
ca'aamá nī ti Ndyuūs itée yā ndís'tiī
nducué^n'ē chi n'dai taavi ye^n'e yā.
11 Nduuti chi 'áámá nī candɛɛ nī
nduudu cuaacu canéé chí nga^n'á yā
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs. Nduuti
chi 'aamá nī dií^n nī ntii^{n}nyu^n ye^n'e
yaācū canéé chi dií^n yā ndúúcū
nducué^n'ē fuerzas ye^n'é yā chi
Ndyuūs ca'a yā 'ii^n'yā^n mii^n. Ní ye^n'e
tanducué^n'ē chi ndís'tiī dií^n nī canéé
chi dií^n nī chi cuuvi dich'ɛɛtɛ́ nī
Ndyuūs cucáávā Jesucristo. Ní ye^n'é
Ndyuūs chí ngíí dɛɛvɛ ye^n'e yā ní vɛɛ
poder ye^n'é yā tanducué^n'ē tiempo.
'Tííca yā.

Canéé chi n'geenu yú ngii ti ye^n'e Cristo s'uuú^n

12 Ndís'tiī hermanos chi ne^n'é taavi
nguɛ́ɛ́ nadicadíínuu^n nī chi cosa

chi díítūu nguɛ́ɛ́ canéé chí chó'ōo
ye^n'é nī taachi 'ii^n'yā^n n'diichinee^n
cá yā ndís'tiī chi ya'ai n'geenú
nī ngii ti canéé chí chó'ōo ye^n'é
nī 'tíícā. 13 Naati canéé chí cuuvi
yeenú nī taachí n'geenú nī ngii
tan'dúúcā Cristo ch'eenú yā chii. Ní
cuayiivi cuuvi yeenu cá nī taachi
Cristo ndaa yā taama vmné^n'ēe ní
'cuu^n'mí^n yā chi ch'ɛɛtɛ n'dai ngiichí
yā tan'dúúcā dɛɛvɛ ngiichí ch'ɛɛtɛ.
14 Nduuti chi 'ii^n'yā^n n'gaa'vá yā
ndúúcu nī cucáávā chi i'téénu nī
Cristo tuu'mi ní yeenú nī. Espíritu
N'dai ye^n'é Ndyuūs chí dɛɛvɛ́ ngii
canéé ndúúcū ndís'tiī. 'Áárá chí
'ii^n'yā^n s'ee^n cunncáā nga^n'a yā ye^n'e
Cristo, ndís'tiī ní dií^n nī honrar
Cristo. 15 Ní nduuti chi 'áámá chɛ́ɛ́
ndís'tiī n'geenu nī ngii 'úú nguɛ́ɛ́
ne^n'é chi 'cueenú nī cuuvi caati
ch'ii^n'nú^n nī 'ii^n'yā^n o ididuucú nī o
nguɛ́ɛ́ dií^n nī tan'dúúcā chi nga^n'ā
ley ye^n'é Ndyuūs chi ch'ɛɛtɛ ca.
16 Ní nduuti chi 'áámá chɛɛ ndís'tiī
n'geenu nī ngii cáávā chi i'téénu nī
Cristo nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuinaá^n nī naati
canee chi dich'ɛɛtɛ́ nī Ndyuūs caati
'ii^n'yā^n nga^n'a yā chi díí ní ye^n'e
Cristo dii.
17 'Āā ndaa tiempo chi Cristo ca^n'á
yā n'diichi yā nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n
ní vmnáá^n vmnaa^n ca^n'á yā n'diichí
yā nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n chi i'téénu
yā 'ii^n'yā^n. Ní nduuti chi vmnáá^n
vmnaa^n n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^n'e
yú, ¿táácā cuuvi ye^n'é 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā nduudu cuaacu
ye^n'é Ndyuūs cuayiivi taachi n'diichí
Cristo nuu^{n}ndi ye^n'e yā? 18 Ní nduuti
chi ngí'īi chi 'ii^n'yā^n chí n'dai cuuvi
nangua^n'ai yā, ¿dɛ́'ɛ̄ cuuví ndúúcū
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'daacā dií^n yā ní
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi dinuu^{n}ndí yā ní
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā? 19 Ní 'tíícā canee
chi dii^n yú. Taachi n'geenu yú ngii
caavā chi Ndyuūs ne^n'é yā chi dii^n
yú 'tíícā, canéé chí dii^n yú nducué^n'ē
chi n'daacā. Ní canéé chí nga'a yú
vida ye^n'e yú na ta'a Ndyuūs caati
Ndyuūs din'dái yā s'uuú^n ní 'indɛɛ
yā cuidado s'uuú^n. Ndyuūs ní dií^n yā
chii^n chi nga^n'a yā chi ca^n'a yā dii^n
yā.

Ye^n'é 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Ndyuūs

5 'Úú Pedro ca'á consejo
'ii^{n}ntye^n'ē ye^n'e yaācū chi
snéé nguaa^n ndís'tiī. 'Úú 'tiicá ntúū^n
'ii^{n}ntye^n'ē 'úú. 'Úú nga^n'á ye^n'e Cristo
tan'dúúcā chi ch'eenú yā chiī ti
n'diichí nduucū nduutinaá^n maá^n.
Ní 'tiicá ntúū^n vɛ́ɛ́ parte ye^n'é vaadī
dɛɛvɛ ngii chi Ndyuūs 'cuu^n'mí^n yā
s'uuú^n cuayiivi. 2 Ndís'tiī 'iī^{n}ntye^n'ē
ye^n'e yaācū, idií^n nī ntii^{n}nyu^n ye^n'é
nī tan'dúúcā 'áámá pastor chi indɛɛ
yā cuidado ye^n'e 'iiti cuūchī. 'Tíícā
dií^n nī ndúúcū 'ii^n'yā^n chi ye^n'é
Ndyuūs chi ca^n'á yā yaācū naachi
ndís'tiī ní 'ii^{n}ntyé^n'ē. Nguɛ́ɛ́ dií^n nī
ntii^{n}nyu^n ye^n'e nī chi canéé chi
dií^n nī naati dií^n nī ti maá^n nī ne^n'e
nī dii^n nī caati 'tíícā ne^n'e Ndyuūs.
Nguɛ́ɛ́ dií^n nī caavā chi cuta'á nī
tuūmī naati dií^n nī ndúúcū nuu^{n}ma^n
staava ye^n'é nī chi n'dai. 3 Nguɛ́ɛ́ dií^n
nī ndúúcū 'ii^n'yā^n chi maa^n cuidado
ye^n'é nī tan'dúúcā chi ndís'tiī ní 'iiví
ye^n'é yā naati 'cuɛɛtinéé n'daacá
nī níícú 'ii^n'yā^n cuuvi n'diichí yā
ndís'tiī ní dií^n yā tan'dúúcā chi
ndís'tiī dií^n nī. 4 Ní 'íícú taachi ndaa
Jesucristo chi 'ii^n'yā^n chí ndíí tiīi^n
chí ícandɛɛ yā cuidado ye^n'e 'ii^n'yā^n
ye^n'é yā tan'dúúcā 'áámá pastor chi

ndii tiiī^n chí ícandɛɛ yā cuidado
'iiti ye$^{n'}$é yā, tuu'mi ní ndís'tiī cuuvi
cuta'á nī 'áámá corona chi nguɛ́ɛ́
'cuīinu dɛɛvɛ́ ye$^{n'}$ē. Nguɛ́ɛ́ corona
ye$^{n'}$e yaātā chi ītuuvií.
5 'Tiicá ntúū^n ndís'tiī sa$^{n'}$ā
da'caīyáā canéé chí dií^n nī tan'dúúcā
chi nga$^{n'}$a 'iī^{n}ntye$^{n'}$ē ye$^{n'}$e yaācū.
Nducyaaca nī canéé chí ndiicuu^n
nī ní cunnee nī 'aama nī taama nī
caati canéé nguū^n na libro ye$^{n'}$é
Ndyuūs 'tíícā:

> Ndyuūs nguɛ́ɛ́ ne$^{n'}$e yā 'ii$^{n'}$yā^n
> chi nacadíínuu^n yā chi maá^n
> yā ch'ɛɛtɛ yā naati ca'á yā
> nducué$^{n'}$ē chi n'dai ye$^{n'}$e yā
> 'ii$^{n'}$yā^n chi ndiicúú^n.

6 Maa^n ní nducyaaca ndís'tiī ndiicúú^n
n'dai 'cuɛɛtinée nī maa^n poder ye$^{n'}$é
Ndyuūs ti Ndyuūs cuuvi dich'ɛɛtɛ́ yā
ndís'tiī tiempo chi ne$^{n'}$é yā. 7 Ca'á nī
nducue$^{n'}$ē cuidado chi díítūu ye$^{n'}$e
nī na ta'a Cristo caati Cristo candɛɛ́
yā cuidado ye$^{n'}$e ndís'tiī.
8 Canéé listo nī ní nguɛ́ɛ́
'cuɛɛtiyaadú nī. Cundɛ́ɛ nī cuidado
chi n'daacā 'cuɛɛtinée nī ti
yáá^{n}n'guiinūu^n mii^n chí contra ye$^{n'}$e
nī chíícá sá ní n'diichi sa ndii 'muu^n
ní ndii mii^n. Ní tan'dúúcā 'áámá
'yáí^{n}yāa^n cuá'aá n'gai tī ní cachiicá
tī ní i'nuú^n tī du'u chi cuuvi che'é
tī 'tííca dii^n yáá^{n}n'guiinūu^n mii^n.
9 Nguɛ́ɛ́ ca'a nī lugar yáá^{n}n'guiinuú^n
'cūū naati 'áámá cūnee nī ndúúcū
chi i'téénu nī. Ní déénu nī chi
'āā daamá nūu^n n'geenu yú ngii
tan'dúúcā nducyaaca hermanos chi
s'née^n yā na núú^{n}má^n í$^{n'}$yee^{n}dī ti
i'téénu yā Cristo. 10 Ní cuayiivi chi
ch'eenú nī chiī duu'vi tiempo nūu^n
tuu'mi ní Ndyuūs dií^n yā chi ndɛɛvɛ
canéé vida ye$^{n'}$e nī. Ní diituú caneé
nī ndúúcū chi i'téénu nī Ndyuūs. Ní
Ndyuūs ca'á yā fuerzas ye$^{n'}$e nī ní
dií^n yā chi seguro caneé nī ndúúcū
chi i'téénu nī. Maa^n Ndyuūs mii^n ní
teé yā nducué$^{n'}$ē chi n'dai. Ní maá^n
yā yaa'ví yā s'uuú^n chi cuuvi ye$^{n'}$é
yā s'uuú^n cáávā chi vɛ́ɛ́ parte ye$^{n'}$e
yú ndúúcū dɛɛvɛ ngii ch'ɛɛtɛ ye$^{n'}$é
yā caati s'uuú^n ní ye$^{n'}$e Cristo s'uuú^n.
11 Caa$^{n'}$ma^n yú chi Ndyuūs ní ch'ɛɛtɛ
n'dai yā ní ye$^{n'}$é yā vɛ́ɛ́ nducué$^{n'}$ē
poder chi vɛ́ɛ́ ní cue$^{n'}$e daā^{n}ma^n
cue$^{n'}$e daā^{n}ma^n 'tíícā.

'Cuiinu carta mii^n ní yaa'vi yā 'ii$^{n'}$yā^n chi n'daí ndís'tiī

12 'Tɛ́ɛ́ nūu^n idinguú^n carta 'cūū
ye$^{n'}$ē ndís'tiī ní hermano Silvano
nginnee sa 'úú. Nadicádiinúú^n chi
Silvano mii^n ní hermano chi n'dai
taavi. 'Úú teé consejo ndís'tiī chi
seguro canee ndís'tiī chi nducué$^{n'}$ē
chi Ndyuūs itée yā ndís'tiī ye$^{n'}$e
vaadī n'dai ye$^{n'}$é yā ní ye$^{n'}$é nī ti
ne$^{n'}$é yā ndís'tiī. Maa^n ní 'cuɛɛtinéé
n'daaca nī ní diituu canee nī ní
cuchɛ́ɛ nī ye$^{n'}$e tanducué$^{n'}$ē chuū.
13 'Ii$^{n'}$yā^n ye$^{n'}$e yaācū chi canéé na
yáā^n Babilonia chi Ndyuūs didɛɛvɛ́
yā tan'dúúcā s'uuú^n: N'daí ndís'tiī,
nga$^{n'}$a yā. 'Tiicá ntúū^n Marcos
chi tan'dúúcā daiyá: N'daí ndís'tiī,
nga$^{n'}$a sa. 14 Ndís'tiī hermanos:
N'daí nī, nga$^{n'}$a nī 'aama nī taama
nī ti ne$^{n'}$é nī 'aama nī taama nī ti
ye$^{n'}$é Cristo ndís'tiī. Ní Ndyuūs tée
yā vaadī 'diií^n ye$^{n'}$é yā nducyaacá
ndís'tiī chi ye$^{n'}$e Cristo. 'Tíícā
cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YE^n'E SAN PEDRO

Pedro idinguú^n yā carta 'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Cristo

1 'Úú Simón Pedro 'úú ní 'úú
ní apóstol ye^n'e Jesucristo.
Ní candɛɛ́ nduudu ye^n'é Ndyuūs
ti Ndyuūs dichó'o yā 'úú. Ní 'úú
dichíí'vɛ̄ Jesucristo. Dinguú^n carta
'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n chi 'āā i'téénu n'dai
yā Jesucristo tan'dúúcā nú'suu.
'Tíícā dii^n Ndyuūs ndúúcū Salvador
chi Jesucristo ti cuaacu yā. 2 'Úú
ne^n'é chi ndís'tiī cuta'á nī nducue^n'ē
vaadī n'dai ndúúcū vaadī 'diīi^n chi
Ndyuūs tée yā ndís'tiī, ní cáávā
chi deenū n'daacá nī ye^n'é Ndyuūs
chiida yú ndúúcū Jesucristo ye^n'e
yú.

Ye^n'ē vida ye^n'e 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Jesucristo

3 Ndyuūs cáávā poder ye^n'é yā
'āā tee yā s'uuú^n tanducué^n'ē caati
cuuvi 'cuɛɛtinéé n'daāca yú ní cuuvi
dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs. Ní 'tíícā cuuvi
dii^n yú ti deenu yú Jesucristo chi
ch'ɛɛtɛ maá^n yā ní dií^n yā vaadī
n'giinu. Ní Jesucristo yaa'ví yā
s'uuú^n chi cuuvi ye^n'é yā s'uuú^n. 4 Ní
Cristo 'āā tee yā s'uuú^n promesas
chí n'dɛɛvɛɛ́ n'dai ní ng'ɛɛtɛ ca. Ní
cucáávā promesas mii^n ndís'tiī ní
cuuví cuta'á nī ye^n'e vida ngai chí
ye^n'e Ndyuūs. Ní cuuvi nngua^n'ai
nī ye^n'e nuu^{n}ndi ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū,
nuū^{n}ndī chi maa^n cuerpo ye^n'e yú
ne^n'e chi dii^n yú. 5 Maa^n chi i'téénu
nī Jesucristo candɛɛ́ nī cuidado chi
n'daacā ca 'cuɛɛtineé nī. Ní taachi
n'daacā ca 'cuɛɛtineé nī tuu'mi ní
ca'cueé^n nī caati cuuvi deenu cá
nī. 6 Ní taachi déénú cá nī tuu'mi
ní nga^n'a ntii^{n}nyu^n nī ye^n'e maa^n
cuerpo ye^n'é nī. Ní taachi dií^n nī
chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n nī ye^n'e maa^n
cuerpo ye^n'é nī tuu'mi ní cuchɛɛ
nī ye^n'e maa^n cuerpo ye^n'e nī. Ní
taachi cuchɛ́ɛ nī ye^n'e maa^n cuerpo
ye^n'é nī tuu'mi ní dií^n nī tan'dúúcā
chi Ndyuūs ne^n'é yā chi dií^n nī. 7 Ní
taachi 'āā dií^n nī tan'dúúcā chi
Ndyuūs ne^n'é yā chi dií^n nī tuu'mi
ní dine^n'é nī 'áámá nī taama nī. Ní
taachi dine^n'é nī 'áámá nī taama nī
tuu'mi ní 'áámá diné^n'e nī 'ii^n'yā^n.
8 Ní ye^n'ē tanducué^n'ē chuū, nduuti
chi ndís'tiī dií^n nī ní n'dai n'dai dií^n
nī tuu'mi ní cuuvi dií^n nī ntii^{n}nyu^n
ye^n'e Señor Jesucristo ye^n'e yú. Ní
dichíí'vɛ nī Señor ye^n'e yú. Ní chuū
diīi^n chi dichíí'vɛ̄ chí deenu n'daāca
cá nī Señor Jesucristo ye^n'e yú. 9 Ní
nduuti chi 'áámá nī nguɛ́ɛ́ dií^n nī
tanducué^n'ē chuū tuu'mi ní ndís'tiī

ní tan'dúúcā 'áámá 'iin'yān chi
ngueenáán 'tiicá nī ti nguɛ́ɛ́ cuuvi
snaan nī chí yan'ai. Ní nguɛ́ɛ́ n'gaacu
nī chí nduuvi dɛɛvɛ nī yen'e nuunndi
yen'e nī chi diín nī cuáán vmnaan
taachi caama i'téénu nī Jesucristo.
10 Maan ní ndís'tiī hermanos yen'é
cáávā nducuén'ē chuū candɛɛ cá nī
cuidado chi 'aama canéé n'daaca nī
ndúúcū chi i'téénu nī. Ní canee nī
seguro chi Ndyuūs yaa'ví yā ndís'tiī
chi cuuvi yen'é yā ndís'tiī. Ní ndɛɛvɛ́
yā ndís'tiī. Ní nduuti chi diín nī
dendu'ū chi 'túúcā tuu'mi ní 'āā ntɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ cáávā chi diín nī nuunndi. 11 Ní
taachi diín nī 'túúcā Jesucristo tée
yā lugar ndís'tiī chi cuuvi ndaa nī
naachi canee Señor Jesucristo chi
nadanguan'ai yā s'uuún ní naachi
cuén'é daānman ngan'a ntiinnyun yā
yen'ē.
12 Ní cáávā chuū 'úú cuen'e
daānman idiín chi ndís'tiī n'gaacu
nī yen'ē tanducuén'ē chuū 'áárá chí
deenú n'dai nī yen'ē. Ní n'gɛɛtinéé
n'daaca nī ní n'giindivéén n'daaca
nī nduudu cuaacu yen'é Ndyuūs.
13 'Úú nadacádiinúún chi n'daāca
ca nen'e chi canduuchi cá chi 'tíícā
diín chi ndís'tiī cuuvi nan'gaacu
nī yen'e tanducuén'ē chuū. 14 Señor
Jesucristo yen'e yú 'āā ch'iin'í yā
'úú, Pedro, 'tíícā. 'Āā ntɛ́ɛ́ 'náán
canduuchí ní 'cuūví. 15 'Tiicá ntúún
idiín chi ndís'tiī n'gaacu nī cuén'é
daānman yen'e dendu'u 'cūū taachi
'āā n'dií.

'Iin'yān n'diichí yā dɛɛvɛ ngii yen'e Cristo

16 Chíín chi nús'uu ca'cueén 'nū
ndís'tiī yen'e Señor Jesucristo yen'e
yú chi ndaa ntuún yā ndúúcū poder
yen'é yā nguɛ́ɛ́ yen'e vaanicadíínūun
yen'e 'iin'yān yen'e inyeendí 'cūū.
'Tíícā nús'uu 'āā n'diichí 'nū
ndúúcū nduutinaán maán 'nū Señor
Jesucristo yen'e yú chi neené ch'ɛɛtɛ.
17 Ní n'diichí 'nū chi Cristo ní neené
ch'ɛɛtɛ yā taachi Ndyuūs chiida yú
dich'ɛɛtɛ́ yā Jesucristo ní ca'a yā
Cristo chi dɛɛvɛ́ taavi ngii yā. Caati
Ndyuūs chi dɛɛvɛ ngii ca ngan'á
yā yen'e Cristo ní n'giindiveén 'nū
nduudú 'cūū. Chuū can'a Ndyuūs:
Sán'a 'cūū chi daiyá chi nen'e taaví
ní 'úú nééné yeenú yen'ē daiyá. 18 Ní
nú'sūū maán 'nū ch'iindiveén 'nū
nduudu 'cūū chi chiica yen'e va'ai
chɛɛti nguuvi taachi cuen'é 'nū
ndúúcū Jesucristo na yiīcū chi
duuchi N'dɛɛvɛ́ N'dai.
19 Maan ní cu'téénu cá 'nū chi
nduudu cuaacu chi 'iin'yān profetas
candɛ́ɛ yā tiempo chi 'āā chó'ōo
ní cuaacu. N'daacā ca chi ndís'tiī
i'neenveén nī nduudú 'cūū. Nduudú
'cūū tan'dúúcā 'áámá chidɛɛvɛ
chi ngii yan'ā na 'áámá cuaan chí
maāin. 'Tíícā yen'ē, ní chidɛɛvɛ ní
ngii ndii tiempo chi ndaá nguuvi ní
can'daā 'íínnyún chi nguuvi 'yuudi
chí nduudu cuaacu ní canee na
staava yen'é nī. 20 Nen'é chi ndís'tiī
vmnáán vmnaan nadacadíínuun nī
yen'e chuū. Mar 'áámá nduudu
yen'e libro yen'é Ndyuūs chi ngan'ā
yen'e 'áámá dendu'ū chi cuchiī
ndís'tiī nguɛ́ɛ́ dámaān maán nī
cuuvi deenú nī yen'ē. 21 Ní nduudu
cuaacu chi ngan'a profetas tiempo
chi chó'ōo nguɛ́ɛ́ ngan'a yā yen'e chi
nadacadíínuun yā maán yā naati
Espíritu N'dai yen'é Ndyuūs yaa'ví
yā profetas nduudu cuaacu chí can'a
yā. Ní nduudu yen'é yā ngiica yen'é

Ndyuūs ti 'áámá dií^n yā ntii^{n}nyu^n
ye^n'é Ndyuūs.

Ye^n'é 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ca'cueé^n yā nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs

2 Tiempo chi chó'ōo nguaa^n
'ii^n'yā^n Israel vɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n
profetas chi nguɛ́ɛ́ nga^n'a yā nduudu
cuaacu ye^n'é Ndyuūs. 'Tiicá ntúū^n
tiempo maa^n ca^n'a n'dai maestros
ye^n'e yaācū nguaa^n ndís'tiī chi
nguɛ́ɛ́ caa^n'má^n yā nduudu cuaacu
ye^n'é Ndyuūs. Ní candɛ́ɛ̄ n'de'ei
yā nduudu chi nguɛ́ɛ́ cuaacu chi
dii^n chi nguɛ́ɛ́ i'téénu nī Cristo.
Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n caa^n'má^n yā contra
ye^n'e Jesucristo chi nadanguá^n'ai
yā 'ii^n'yā^n. Ní chíí^n chi dií^n yā diii^n
chi 'ii^n'yā^n s'ee^n nii^{n}nuu^n nii^{n}nuú^n
nūu^n 'cuiinú maá^n yā. 2 'Áárá chi
nguɛ́ɛ́ 'tíícā chii^n chi nga^n'a 'ii^n'yā^n
s'ee^n 'yaa^n 'ii^n'yā^n ní 'caandiveé^n yā
ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní dií^n yā chi
nguɛɛ n'daacā tan'dúúcā chi dii^n
'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní nguɛ́ɛ́ n'daacā nga^n'a
'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e yúúní cuaacu chi
evangelio chi nduudu ngai ye^n'e
Jesucristo. 3 Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ca'cueé^n
yā nduudu chi ngiica ye^n'e chi
maá^n yā nadacadíínuu^n yā ti ne^n'é
yā tuumī chi ndís'tiī ca'á nī 'ii^n'yā^n
s'ee^n. 'Āā 'naa^n tiempo chi Ndyuūs
'āā n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^n'é yā ní
'āā nga^n'á yā chi 'ii^n'yā^n s'ee^n 'āā
condenado yā.
4 Deenu yú chi Ndyuūs nguɛ́ɛ́
nadich'ɛɛcú yā ye^n'e ángeles chi
dinuu^{n}ndí yā naati s'neé^n yā cuaa^n
chuva'ai na infierno ní s'neé^n yā
naachi maaí^n. Ní dichiichí yā
ángeles ndúúcū cadenas. Ní ángeles
cūnee yā mii^n ndii nguuvi chi Cristo
ca^n'á yā n'diichi yā nuu^{n}ndi. 5 Ní
deenu yú chi Ndyuūs 'āā idi'cuiinú
yā i^n'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū 'ii^n'yā^n
ye^n'ē taachi dií^n yā chi chee cúúvī
vmnáá^n i^n'yeē^{n}dī ndúúcū 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^n yā. Ndyuūs
dámaā^n nadingua^n'ai yā sa^n'a Noé
chi candɛ́ɛ sa nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs ndúúcū táámá ndɛɛ̄chɛ̄
'ii^n'yā^n. Tana^n'a cá yā ní ch'īi
yā. 6 'Tiicá ntúū^n Ndyuūs dií^n yā
condenar 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Sodoma
ndúúcū yaā^n Gomorra. Ní di'cuiinú
yā yáā^n s'ee^n chi nduuví yāiyáā
cáávā chi dicho'ó yā nguuchi yá^n'ā
vmnaa^n yáā^n s'ee^n. Ní 'íícú Ndyuūs
s'nee^n yā ejemplo 'cūū chi 'ii^n'yā^n chi
cuchiī cuayiivi, ní nguɛ́ɛ́ n'daācā
idií^n yā, cuuvi deenú yā táácā cuuvi
chó'ōo ye^n'e yā. 7 Naati Ndyuūs
nadangua^n'ai yā ye^n'e yáā^n s'ee^n
sa^n'a Lot chi sa^n'ā n'dai, sa^n'ā chi
ch'eenu sa chiī caavā chi dii^n 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. 8 Ní Lot mii^n chi
n'dai sa canéé sá nguaa^n 'ii^n'yā^n
s'ee^n. Ní nguuvi nguuvi n'diichi sa
ní n'giindivee^n sa nducué^n'ē chi dií^n
yā chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní n'geenu sa
ngii na staava ye^n'ē sa. 9 Ní nduuti
chi Ndyuūs dií^n yā 'túúcā tiempo
chi 'āā chó'ōo 'tiicá ntúū^n Ndyuūs
deenú yā táácā chi nadanguá^n'ai yā
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Ndyuūs ye^n'e
'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ n'daacā idií^n yā
chí n'diichinee^n yā 'ii^n'yā^n ye^n'e yā.
'Tiicá ntúū^n Ndyuūs deenú yā táácā
ca'á yā testigo 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́
n'daācā ndíí taachi ndaa nguuvi chi
n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^n'e nducyaaca
'ii^n'yā^n.
10 'Tiicá Ndyuūs ca'a yā castigo
'ii^n'yā^n chi dií^n yā nuu^{n}ndi tan'dúúcā
chi ne^n'e cuerpo ye^n'é yā. Ní nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^n yā nduudu cuaacu

ye^n'e 'iivú Ndyuūs. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní
nguέέ 'va'á yā chi caa^n'ma^n yā cosas
chi nguεε ndaacā ye^n'e 'iī^{n}ntyé^n'ē.
Ní nguέέ 'va'á yā ye^n'ē mar 'áámá.
Ní dií^n yā nducué^n'ē nuu^{n}ndi chi
ne^n'e yā. **11** Ní ángeles nguέέ 'tiíca
yā. 'Áárá chi ditiinu cá yā nguέέ
ti 'iī^{n}ntyé^n'ē s'ee^n ti taachi ndaá
yā nanáá^n Señor Jesucristo ye^n'e
yú nguέέ cunncáā nga^n'a ángeles
contra ye^n'e 'iī^{n}ntyé^n'ē s'ee^n. **12** 'Ii^n'yā^n
s'ee^n dií^n yā tan'dúúcā 'yúuduu taá^n
dií^n tī ní nguέέ nadacadíínuu^n tī.
'Tíícā dií^n yā. Ní tan'dúúcā 'iiti taa^n
chi 'ii^n'yā^n n'nuú^n yā ní n'gii^n'nú^n yā
'iiti, 'tíícā 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní cunncáā
nga^n'a yā ye^n'e dendu'ū chi nguέέ
ituumicadíínuu^n yā. Ní 'cuūví yā
tan'dúúcā 'áámá 'iiti taa^n. **13** Ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n ní ch'eenú yā chii caati 'āā dií^n
yā chi taná^n'a yā ch'eenú yā chii.
Maa^n ní yeenú yā chi dinuu^{n}ndí
yā tan'dúúcā chi ne^n'e cuerpo ye^n'é
yā. Ní nduuti chi 'ii^n'yā^n s'ee^n ca^n'á
yā ndúúcu nī ní che'é yā ndúúcu nī
taachi vέέ 'viicu ye^n'e nī tuu'mi ní
nadacadíínuu^n yā chi nginnche'éí yā
ndís'tiī. Ní chuū ni cosa chi cuuvi
'cuinaá^n yā ye^n'ē.
14 'Ii^n'yā^n s'ee^n taachi n'diichí yā
'áámá n'daataá ne^n'é yā ca^n'á yā
ndúúcū n'daataá mii^n. Dámaā^n ne^n'é
yā dinuu^{n}ndi yā ní nginnche'éí yā
'ii^n'yā^n chi debil staava ye^n'é yā chi
dinuu^{n}ndí yā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n deenu
n'dai yā na staava ye^n'é yā chi ne^n'é
yā dendu'ū chi nguέέ n'daacā. Ní
Ndyuūs nga^n'a yā ye^n'e yā 'tíícā: Dε'ε
chúú cā ya'ai ye^n'é yā ti condenado
yā. **15** 'Ii^n'yā^n s'ee^n divíi yā ye^n'e
yúúní cuaacu ye^n'e Ndyuūs ní chiicá
yā yúúní chí ne^n'e maá^n yā. Dií^n yā
tan'dúúcā chi dii^n profeta Balaam
chi daiya sa^n'ā Beor. Tiempo chi
chó'ōo Balaam mii^n ne^n'e sa dii^n sa
ganar tuumī ye^n'e chi nguέέ n'daacā
chi dii^n sa. **16** Ní taachi cue^n'e sa
ndúúcū burro ye^n'e sa, burro ye^n'e
sa nga^n'á tī ndúúcū nduudu ye^n'e
'ii^n'yā^n ní dií^n tī reprender sa^n'ā
Balaam mii^n ye^n'ē nuu^{n}ndi chi dii^n
sa. Ní 'āā ntέέ dii^n sa nuu^{n}ndi mii^n
tiempo mii^n.
17 Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ní tan'dúúcā
vaacu nuū^{n}nī díyaāi 'tiicá yā.
Tan'dúúcā meēe^n chi candέε̄ 'yúúné
taa^n 'tiicá yā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní
condenado yā ní ca^n'á yā cho'ó yā
naachi diituu n'dáí maaí^n. Ní mii^n
canee yā cue^n'e daā^{n}ma^n. **18** 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ní nga^n'a yā nduudu n'gεεtε
chi nguέέ dichíí'vε̄. Ní ndúúcū
vicio ye^n'e yā, ndúúcū nducué^n'ē
nuu^{n}ndi chi ne^n'e cuerpo ye^n'e yā,
'ii^n'yā^n s'ee^n ní ne^n'e yā dií^n yā chi
taná^n'ā 'ii^n'yā^n chi 'āā nduuvidεενέ
yā ní 'āā ntέέ ca^n'á yā ndúúcū
'ii^n'yā^n chi dinuu^{n}ndi yā ní taná^n'a
yā ne^n'é yā nanguεεcúndii ntuú^n yā
ní dinuu^{n}ndi yā taama vmné^n'ēe.
19 'Ii^n'yā^n s'ee^n chi nginnche'éí yā
'ii^n'yā^n nga^n'á yā chi ca'á yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi libre yā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n maá^n
yā ní canéé yā prisioneros ye^n'e
nuu^{n}ndi chi dií^n yā. Ní ca'áámá
ca'aama 'ii^n'yā^n chi nguέέ libre yā
ní canéé yā maa^n poder nuu^{n}ndi
ní nguέέ cuuvi cuchεε yā ye^n'ē.
20 Ní 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Señor
Jesucristo ye^n'e yú ní ye^n'é yā, ní
Cristo 'āā nadanguá^n'ai yā 'ii^n'yā^n
ye^n'e nducué^n'ē chi nguέέ n'daacā
ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní cuayiivi mii^n
nduuti chi 'ii^n'yā^n nanguεεcunée
yā taama vmné^n'ēe ní dií^n yā
dendú'ū nuu^{n}ndi chi ye^n'e i^n'yee^{n}dí

'cūū tuu'mi ní cunncáā ca canee
yā nguɛ́ɛ́ ti tiempo chi 'āā cuɛ́ɛ́
i'téénu yā Jesucristo. 21 N'dáácā
ca chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ n'diichí
yā yúúní cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs ti
taachi 'āā n'diichí yā yúúní cuaacu
tuu'mi ní ndaācādaamí yā ye^{n}'e
ley ye^{n}'é Ndyuūs chi Ndyuūs ca'a
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 22 Ní cho'oó ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} tan'dúúcā chi nga^{n}'a
'áámá nduudu cuaacu 'tíícā: 'Yaānā
nguɛɛcunée tī che'e tī chí ndaāchi
tī ní cuuchí chi 'ii^{n}'yā^{n} naa^{n}nú yā
chi dɛɛvɛ tī ní nguɛɛcunée tī nge^{n}'e
tī nguɛɛcundáa tī nguaa^{n} nuū^{n}nī^{n}
nchɛɛ̄tí.

Jesucristo ndaá yā taama vmné^{n}'ēe

3 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é chi
ne^{n}'e taaví, carta 'cūū ní
ndii chíí ndii 'úúví chi idinguú^{n}
ye^{n}'e nī. Ní na 'uuvī carta chi
idinguú^{n} ye^{n}'e ndís'tiī, ne^{n}'é dií^{n} chi
nadacadíínuu^{n} nī ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi
dɛɛvɛ́ n'dai. Ní teé consejo ndís'tiī
chi n'gaacú nī ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi
idinguú^{n}. 2 Ne^{n}'é chi n'gaacu nī ye^{n}'e
tiempo chi chó'ōo ye^{n}'e profetas
chi dɛɛvɛ ní nga^{n}'a yā nduudu
cuaacu. Ní n'gaacú nī ye^{n}'e tiempo
maa^{n} ye^{n}'e mandamiento ye^{n}'e
Señor chi nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}.
Mandamiento ye^{n}'é yā ní apóstoles
chi'cuee^{n} yā ndís'tiī.
3 Ní vmnáá^{n} vmnaa^{n} nadacadíínuu^{n}
nī ye^{n}'e chuū chí nguuvi s'ee^{n} chi
'cuiinū i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Vɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} chi
duuchinée^{n} yā ye^{n}'e nducué^{n}'ē chi
ye^{n}'é Ndyuūs. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dií^{n}
yā nuu^{n}ndi tan'duucā chi maá^{n} yā
ne^{n}'e yā. 4 Ní nga^{n}'á yā: ¿Tíí cánéé
promesa chi nga^{n}'a chi Cristo canéé
chi ndaa yā tááma vmné^{n}'ēe? Ndii
tiempo chi 'āā chó'ōo taachi ch'iī
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'e yú. 'Āā
daamá nūu^{n} canéé tanducué^{n}'ē ndíí
taachi Ndyuūs din'dái yā i^{n}'yee^{n}dī.
5 'Ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'á yā 'tíícā nguɛ́ɛ́
ne^{n}'e yā dií^{n} yā cuenta ye^{n}'e tiempo
chi 'naa^{n} tiempo chi chó'ōo. Tiempo
mii^{n} Ndyuūs nga^{n}'á yā ní ndúúcū
nduudu ye^{n}'é yā din'dái yā nánguuvi
ndúúcū i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní i^{n}'yee^{n}dí
'cūū can'daā ná nuū^{n}nī^{n}. Ní i^{n}'yee^{n}dí
'cūū canee na lugar ye^{n}'ē cáávā
nduudu ye^{n}'é Ndyuūs. 6 Ní i^{n}'yee^{n}dī
ye^{n}'e tiempo chi chó'ōo ní chiituú
nuū^{n}nī^{n} ní ndai naāa^{n} ye^{n}'ē cáávā
chi chee^{n} taa^{n} cúúvī. 7 Ní nanguuvi
ndúúcū yá^{n}'āa chi vɛ́ɛ́ maa^{n} Ndyuūs
ca'á yā orden ye^{n}'ē chi canéé chí
candɛɛ́ yā cuidado ye^{n}'ē ndii tiempo
chi cuucu ndúúcū ya^{n}'ā. Ní taachi
ngiichi yá^{n}'āa mii^{n} tuu'mi ní Ndyuūs
n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
Ndyuūs dií^{n} yā chi 'cuiīnū 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
8 Maa^{n} ní ndís'tiī hermanos ye^{n}'é
chi ne^{n}'é taavi, nguɛ́ɛ́ cuuvi naá^{n} nī
chi nanáá^{n} Ndyuūs 'áámá nguuvi ní
tan'dúúcā chi 'áámá mil nduūyū ní
'áámá mil nduūyū ní tan'dúúcā chi
'áámá nguuvi. 'Tíícā canéé nanáá^{n}
Ndyuūs. 9 Ní Señor Jesucristo ye^{n}'ē
yú nguɛ́ɛ́ cuuvi 'naa yā ye^{n}'e chi
nga^{n}'a yā chi dii^{n} yā tan'dúúcā chi
nadicadíínuu^{n} taná^{n}'ā sa^{n}'ā. Naati
Ndyuūs ni vɛ́ɛ́ paciencia ye^{n}'e yā
ndúúcū s'uuú^{n} caati nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é
yā chi 'aama yú cuuvi ndai yú ti
ne^{n}'é yā chi nducyaaca s'uuú^{n} ni
ndaacadaami yú ye^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yú.
10 Ní nguuvi chi ndaa Señor
Jesucristo taama vmné^{n}'ēe, nguuvi
mii^{n} ndaā tan'dúúcā chi 'ááma

duucu chi indáá n'gaa^{n}. Ní nguɛ́ɛ́
canéé ngiinu yú ye^{n}'ē nguuvi
'cūū taachi Ndyuūs nadi'tuūví yā
nanguuvi yuudu n'dáí 'cuɛɛcú. Ní
tanducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ nanguuvi ní
cuūcū ní 'cuiīnū ndúúcū ngiichi
ya^{n}'ā chi 'ii^{n}'nu^{n} taa^{n}. Ní yá^{n}'āa ntúū^{n}
va ndúúcū tanducué^{n}'ē dendu'ū ní
cuūcū.
11 Deenu yú chi tanducué^{n}'ē
dendu'ū chí 'túúcā 'cuiinu tuvií. Ní
¿táácā cuuvi 'cuɛɛtinée nī? Ndís'tiī
canee chi ca'á nī núú^{n}má^{n} staava
ye^{n}'é nī na ta'a Ndyuūs ní dich'ɛɛtɛ́
nī Ndyuūs. Ní 'cuɛɛtineé nī dámaā^{n}
tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^{n}'é yā.
12 'Tíícā 'cuɛɛtineé nī 'naa^{n} chi canee
ngiinu yú ndii nguuvi chi ndaā
Señor Jesucristo taama vmné^{n}'ēe.
Ní dii^{n} yú nducué^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'e Señor caati nii^{n}nuú^{n} nii^{n}nuu^{n}
cuuvi ndaa yā. Nguuvi chi ndaa
yā nánguuvi ní cuūcū ní 'cuiinu
ndúúcū tanducué^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē. Ní
'cuiinu ntuvií cáávā nguuchi ya^{n}'ā.
13 Naati s'uuú^{n} ní canéé ngiinu yú
chi snaa^{n} yú 'áámá nanguuvi chí
ngaī ndúúcū 'áámá i^{n}'yeē^{n}dī chí
ngaī naachi vɛ́ɛ́ dámaā^{n} nducué^{n}'ē
chi cuaacu ní nducué^{n}'ē ní n'daacā
n'dai. 'Tíícā Ndyuūs nga^{n}'á yā chi
tée yā s'uuú^{n}.
14 Ní cáávā chuū ndís'tiī hermanos
chi ne^{n}'é taavi, 'naa^{n} tiempo chi
cunee ngiinú nī dendu'ú 'cūū
candɛɛ cá nī cuidado chi 'diií^{n} 'diii^{n}
'cuɛɛtineé nī ní nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí
nī. Ní 'tíícā nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ culpa ye^{n}'e
nī nanáá^{n} Ndyuūs taachi Cristo
ndaa yā. 15 Dií^{n} nī cuenta chi Señor
Jesucristo ye^{n}'e yú ndúúcū ngiīnū
n'dáí dií^{n} yā ndúúcu yú caati ne^{n}'é
yā chi nangua^{n}'ai yú. 'Tiicá ntúū^{n}
Pablo, hermano ye^{n}'e yú chi neené
ne^{n}'e yú, 'āā dinguú^{n} yā ye^{n}'é
ndís'tiī 'áámá carta ndúúcū vaadī
deenu chi Ndyuūs nca'á yā Pablo
mii^{n}. 16 Ní Pablo mii^{n} nga^{n}'á yā ye^{n}'e
nducué^{n}'e 'cūū ndúúcū vaadī deenu
ye^{n}'é Ndyuūs na nducyáácá carta
chí dingúu^{n} yā. Ní na^{n}'a carta ye^{n}'é
yā duū'vi dendú'ū ní n'gí^{n}'i n'dáí chi
cuuvi déénu yú. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
deenu yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi duu'vī
i'téénu yā nguɛ́ɛ́ nga^{n}'á yā nduudu
cuaacu ye^{n}'e dendu'ū chi ngii ní
ye^{n}'e 'tɛɛ chi canéé nguū^{n}. Ní caavā
chi nga^{n}'á yā chi nguɛ́ɛ́ cuaacu ní
dií^{n} yā chi canéé chi ntuuví maá^{n}
yā.
17 Naati ndís'tiī hermanos ye^{n}'é
chi ne^{n}'é taavi, 'āā deenú nī
dendu'ú 'cūū. Cundɛ́ɛ nī cuidado
chi nguɛ́ɛ́ 'caandiveé^{n} nī nduudu
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā chi
nga^{n}'a ley ye^{n}'é Ndyuūs ii^{n}'yā^{n}
chi candɛ́ɛ yā ndís'tiī lado ye^{n}'é
yā ti ndís'tiī nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛtinéé
n'daacā ndúúcū chi i'téénu nī.
18 Maa^{n} ní ndís'tiī cu'téénu cá
nī Señor Jesucristo ye^{n}'e yú chi
nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}. Ní itée yā
s'uuú^{n} nducué^{n}'ē chi n'dai taavi
ye^{n}'é yā ndúúcū vaadī deenu ye^{n}'é
yā. Nga^{n}'a yú chi Jesucristo mii^{n} ní
ch'ɛɛtɛ cá yā maa^{n} ndúúcū nguuvi
chi cúchiī ní cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. 'Tíícā
cuuvi.

CARTA VMNÁÁ^{n} VMNAA^{n} YE^{n}'E SAN JUAN

Nduudu cuaacu ye^{n}'e vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}

1 Chii^{n} chí ndii vmnaa^{n}, chii^{n}
chí ch'iindiveé^{n} 'nū, chii^{n} chí
n'diichí 'nū ndúúcū nduutináa^{n} 'nū,
chii^{n} chí n'gíínú 'nū, níícū chii^{n} chí
tuu'vi 'nū ndúúcū ta'á 'nū chii^{n} ní
Nduudu ye^{n}'ē vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
2 Ch'i^{n}'i yā ní naá^{n} 'nū chii^{n} chi vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Níícú n'diichí 'nū
ní caa^{n}'ma^{n} cuaacu 'nū, ní yaa'ví
'nū ye^{n}'ē vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} chi
canéé ndúúcū chiidá yā. Ní chiidá
yā ch'i^{n}'i yā nús'uu vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} mii^{n}. 3 Chii^{n} chí n'diichí
'nū ní ch'iindiveé^{n} 'nū, chíí^{n} chí
nga^{n}'á 'nū ye^{n}'e vida caati ndis'tíī ni
canee cúú^{n}mi^{n} nī chí nduuvidaama
nī ndúúcū nús'uu. Níícú cuaacu
níí^{n}nyú^{n} nduuvidaama yú ndúúcū
chiida yú ní ndúúcū daiya yā
Jesucristo. 4 Cosa chuu ní dingúu^{n}
'nū ye^{n}'é ndis'tiī caati vaadī yeenú
ye^{n}'é nī cuuvi cuaacu cá.

Dendyuūs ní dɛɛvɛ ngii

5 Chuū ní nduudu chí ch'iindiveé^{n}
'nū ye^{n}'é yā. Chíí^{n} chí nga^{n}'a 'nū
chi Dendyuūs ní chidɛɛvɛ. Níícú
mar 'áámá maāi^{n} nguɛ́ɛ́ ndúúcu
yā. 6 Ndúúti chi s'uuú^{n} nga^{n}'ā yú
chí ndiidaama yú ndúúcu yā
níícú na maaí^{n} cachiica yú tuu'mí
nduudu yaadi nga^{n}'ā yú, níícú
nguɛ́ɛ́ idii^{n} yú chi nga^{n}'a nduudu
cuaacu. 7 Nduuti chí cachiica yú na
chidɛɛvɛ tan'dúúcā chí Jesucristo
canée yā na chidɛɛvɛ tuu'mi ní
nduuvidaama yú 'aama yú ndúúcū
taama yú. Yuuú^{n} ye^{n}'e Jesucristo
daiya Dendyuūs inaa^{n}nu yā s'uuú^{n}
ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú.
8 Nduuti chi nga^{n}'ā yú chi nguɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi yú maā^{n} yú nginnche'ei
yú s'uuú^{n} ní nguɛ́ɛ́ canee nduudu
cuaacu ndúúcu yú. 9 Nduuti chi
natúmii^{n}nu yú nuu^{n}ndi ye^{n}'ē yú
tuu'mí Jesucristo mii^{n} ní n'daí yā
ní dií^{n} yā dácaā chi caa^{n}'má^{n} yā ní
nguɛ́ɛ́ n̄'daá^{n} yā caati nadach'ɛɛcú
yā nuu^{n}ndi ye^{n}'ē yú. Níícú naa^{n}nú
yā s'uuú^{n} ye^{n}'é tanducué^{n}'ē nuu^{n}ndi
ye^{n}'e yú. 10 Nduuti chi nga^{n}'ā yú chi
nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi yú tuu'mi ní idii^{n} yú
chi Jesucristo nga^{n}'a yā nduudu
yaadi, níícú nduudu ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́
canéé ndúúcu yú.

Cristo ní caa^{n}'má^{n} yā lado ye^{n}'e yú

2 Ndís'tiī daiya n'gaiyáá, chuū
dinguú^{n} ye^{n}'e ndís'tiī caati

nguɛ́ɛ́ idií^{n} nī nuu^{n}ndi. Níícú nduuti
chi 'áámá yā dií^{n} yā nuu^{n}ndi vɛ́ɛ́
táámá yā chi Jesucristo chi neené
n'dai chi caa^{n}'ma^{n} yā ye^{n}'e yú
ndúúcū Ndyuūs chiida yú. 2 Nííсú
Jesucristo ca'á maá^{n} yā vida ye^{n}'e
maa^{n} yā ní ch'īi yā cucáávā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e yú. 'Iicu nguɛ́ɛ́ dámaa^{n} ye^{n}'e
s'uuú^{n} naati cucáávā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē núú^{n}má^{n} i^{n}'yeē^{n}dī.
3 Chuū chi deenu nús'uū chí
n'diichí 'nū 'yā ndúúti chi dií^{n} 'nū
tan'dúúcā chi nga^{n}'a ley ye^{n}'é yā.
4 Du'ū chí nga^{n}'a chi n'diichí yā
'ii^{n}'yā^{n} ní nguɛ́ɛ́ dii^{n} yā tan'dúúcā
chi nga^{n}'a ley ye^{n}'é yā tuu'mi ní
nduudu yaadi chi nga^{n}'a yā. Nííсú
nguɛ́ɛ́ cánéé nduudu cuaacu ndúúcu
yā. 5 Du'ū chí n'giindivee^{n} nduudu
ye^{n}'e yā cuaacu níí^{n}nyú^{n} cánéé n'dai
vaadī ne^{n}'e ye^{n}'e Dendyuūs ndúúcu
yā. Chii^{n} chi deenu yú chi canee
yú nduucú yā. 6 Du'ū chí nga^{n}'ā
chi canee nduucú yā, cánéé chí
cuchiīcá tan'dúúcā chí cáchiicá yā.

Ley chi ngai

7 Ndís'tiī vi'í, nguɛ́ɛ́ dinguú^{n} mar
'áámá ley chí ngai, tii ley ndiicúū
chi 'āā canee ndíí cuaa^{n} vmnaa^{n}, ley
ndiicúū ní ndúúdú chí ch'iindiveé^{n}
nī ndíí cuaa^{n} vmnaa^{n}. 8 Dinguú^{n}
táámá vmné^{n}'ēe ley ngaī ye^{n}'é
ndís'tiī chi cuaacu chi nduucú yā
ní nduucú nī. Caati maāí^{n} míí^{n}
'āā cho'ōo nííсú chidɛɛvɛ míí^{n} ní
cuaacu ní ngiichi.
9 Du'ū chí nga^{n}'a chi cachiica
na chidɛɛvɛ ní nguɛ́ɛ́ ngíí n'diichi
vi'ī, tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} cáchiica
núú^{n} yā na maāi^{n} ndíí maa^{n}. 10 Du'ū
chí ne^{n}'e vi'ī cánéé ná chídɛɛvɛ ní
nguɛ́ɛ́ idií^{n} yā chi cundɛɛ ca'a yā
ye^{n}'e taamá yā. 11 Naati du'ū chi
nguɛ́ɛ́ ngii n'diichí yā vi'i cánéé ná
maāi^{n} nííсú cachiica ná maāí^{n}, ní
nguɛ́ɛ́ deenú yā tií cuaa^{n} cachiicá
yā caati chí maāi^{n} mii^{n} ní nguɛ́ɛ́ dii^{n}
chí inaa^{n} yā.
12 Dinguú^{n} ye^{n}'e ndís'tiī daiya
n'gaiyáa, caati nuu^{n}ndi ye^{n}'é
nī ních'ɛɛcu cáávā chi dúúchī
Jesucristo. 13 Dinguú^{n} ye^{n}'e ndís'tiī
chiida s'éé^{n} caati 'āā n'diichí nī
'ii^{n}'yā^{n} ndii cuáá^{n} vmnaa^{n}. Dinguú^{n}
ye^{n}'e ndís'tiī sa^{n}'ā ngaiyáā caati
cuchɛɛ́ nī ndúúcū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
Dinguú^{n} ye^{n}'e ndís'tiī daiya n'gaiyáa
caati 'āā n'diichí nī chiida yú. 14 'Úú
dinguú^{n} ye^{n}'e ndís'tiī chiida s'éé^{n}
caati 'āā n'diichí nī 'ii^{n}'yā^{n} chi canee
ndíí cuaa^{n} vmnaa^{n}. Dinguú^{n} ye^{n}'e
ndís'tiī sa^{n}'ā ngaiyáā caati ditiinú
nī. Nííсu nduudu ye^{n}'e Dendyuūs
chi cánéé nduucú nī nííсú cuchɛɛ́ nī
ndúúcū chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
15 Nguɛ́ɛ́ diné^{n}'e nī i^{n}'yée^{n}dī ndíí
nguɛ́ɛ́ dendu'ū chi vɛ́ɛ́ na i^{n}'yée^{n}dī.
Du'u chí dine^{n}'e i^{n}'yée^{n}dī vaadī
ne^{n}'e ye^{n}'e Dendyuūs nguɛ́ɛ́ canéé
nduucú yā. 16 Caati tánducué^{n}'ē chi
vɛ́ɛ́ na i^{n}'yée^{n}dī chi ne^{n}'ē cuerpo
ye^{n}'e yú ndúúcū chi ne^{n}'ē nduutináa^{n}
yú, nííсú vaadī ingueēé ye^{n}'e vida
ye^{n}'e i^{n}'yée^{n}dī ní nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e chiida
yú, tiī ní ye^{n}'e i^{n}'yée^{n}dī. 17 I^{n}'yée^{n}dī
nínchó'ōo ndúúcū taanduvɛ́ɛ́ ye^{n}'ē
ndúúcū vaadī ne^{n}'e chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. Naati du'u 'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n}
yā chi ne^{n}'e Dendyuūs, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
cunée yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.

Ye^{n}'e nduudu cuaacu ní ye^{n}'e nduudu yaadi

18 Ndís'tiī daiya n'gaiyáá, 'āā chéɛ̄
'cuiinu hora tan'dúúcā chi ndís'tiī

ch'iindiveé^n nī ye^n'e chí anticristo
mii^n ní ndaa yā. 'Tiicá ntúū^n chi
caama vɛ́ɛ́ chi n'deee n'dáí 'ii^n'yā^n
ní nga^n'á yā chi anticristo yā. Tii
ní cucáávā chi s'uuú^n deenu yú
chi 'āā chɛ́ɛ́ 'cuiinu hora. **19** 'Ii^n'yā^n
s'ee^n can'dáa yā ye^n'e yú naati nguɛ́ɛ́
ye^n'e yú 'yā. Nduuti chi ye^n'e yú
'áámá canée yā nduucū yú naati
can'dáa yā ní cue^n'é yā. Ní chíí^n ní
cuu^n'mi^n chí ii^n'yā^n s'ee^n ní nguɛ́ɛ́
ye^n'e yú 'yā.
20 Naati ndís'tiī ní vɛ́ɛ́ ye^n'é nī chi
ca'ā Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs. Ní
ndís'tiī nin'diichí nī tanducué^n'ē
dendu'ū. **21** Nguɛ́ɛ́ idinguú^n ye^n'e
ndís'tiī tan'dúúca chi nguɛ́ɛ́ deenú
nī nduudu cuaacu, ti idinguú^n
tan'dúúcā chi 'āā deenú nī ti nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ ndii 'áámá nduudu yaadi chí
ye^n'e nduudu cuaacu.
22 ¿Du'ū chi yaadi míí^n? 'Ii^n'yā^n
chi nga^n'á yā chi nguɛ́ɛ́ Jesús chi
Cristo ní yaadi yā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n
chi anticristo chí caa^n'má^n yā chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā Dendyuūs chiida
yú ndúúcū daiyá yā. **23** Du'ū chí
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā daiyá yā ní nguɛ́ɛ́
caneé yā ndúúcū chiidá yā. Du'ū chi
i'téénu yā daiyá yā canée yā ndúúcū
chiidá yā.
24 Tuu'mi ní chíí^n chi ch'iindiveé^n
nī ndíí vmnaa^n 'tíícā canee cúú^{n}mí^n
chi canéé ndúúcū ndís'tiī. 'Tiicá
ntúū^n ndís'tiī ní ye^n'ē daiyá yā ní
ye^n'e chiida yú cue^n'e daā^{n}ma^n.
25 Chuū compromiso chi dií^n yā
ndúúcū nús'uu chi cunee yú ndúúcū
vida cue^n'e daā^{n}ma^n.
26 Dinguú^n chuū ye^n'ē ndís'tiī
chi ye^n'é 'ii^n'yā^n chi nginnche'éí
yā ndís'tiī. **27** Naati chíí^n chí ye^n'ē
Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs chí
ndís'tiī sta'á nī ye^n'é yā, chuū
canéé ndúúcū ndís'tiī. Nguɛ́ɛ́ canee
cúú^{n}mí^n chi du'ū vɛɛ ii^n'yā^n ca'cuee^n
yā ndís'tiī, naati Espíritu N'dai ye^n'é
Ndyuūs maá^n yā ngi'cuée^n yā ndís'tiī
nducué^n'ē dendú'ū. 'Tíícā chuū ní
nduudu cuaacu, nguɛ́ɛ́ nduudu
yaadi. Tan'dúúcā chí chi'cueé^n yā
ndís'tiī, 'túúcā canéé diitú nī
ndúúcū nduudu mii^n.
28 Maa^n ndís'tiī daiya n'gaiyáa,
cunée nī chi ye^n'é nī caatí taachi
Cristo ndaa yā vɛ́ɛ́ nduudu ye^n'ē yú
nduucú yā. Ní nguɛ́ɛ́ 'cuináa^n yú
nanáa^n yā taachi ndaa yā. **29** Ndúúti
chi ndís'tiī déénu nī chi Cristo
mii^n ní n'dai yā, 'tíícā ntúū^n deenu
ndís'tiī chí du'ū chi dii^n chi n'daacā
ch'iindiyáā^n táámá ye^n'é yā.

'Ii^n'yā^n s'ee^n chi daiyá Dendyuūs

3 Cun'dííchí ndís'tiī vaadī né^n'e
chi tee chiida yú s'uuú^n chi
yaa'vi yā s'uuú^n chi daiyá Dendyuūs
s'uuú^n. Cáávā chuū chí i^n'yée^{n}dī
nguɛ́ɛ́ in'diichi s'uuú^n caati nguɛ́ɛ́
in'diichi Cristo. **2** Ndís'tiī chi ne^n'e
taaví, maa^n ní daiya Dendyuūs
s'uuú^n. Ní nguɛ́ɛ́ ngii yā s'uuú^n táácā
chi cūnee yú. Caati deenu yú taachi
ndaa yā 'ii^n'yā^n mii^n ní tan'dúúca
yā 'tíícā ntúū^n s'uuú^n, caati n'diichi
yú 'ii^n'yā^n taacá yā. **3** Du'ū chi canee
ngíínú yā chuū ní nadɛɛvɛ́ yā
tan'dúúcā chi Ndyuūs mii^n ní dɛɛvɛ́
yā.
4 Du'ū chí idii^n nuu^{n}ndi nguɛ́ɛ́ dií^n
yā tanducué^n'ē chi nga^n'a ley. Nííćú
nuu^{n}ndi ní chii^n chi nguɛ́ɛ́ dii^n yā
chi nga^n'a ley. **5** Ndís'tiī déénu nī
chi Dendyuūs ní ndaá yā chi divíi
yā nuu^{n}ndi ye^n'ē yú. Nííćú nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^n'é yā. **6** Du'ū chi

ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́ idii^{n} nuu^{n}ndi. Du'ū
chi idii^{n} nuu^{n}ndi nguɛ́ɛ́ n'diichí yā
'ii^{n}'yā^{n}. 7 Ndís'tiī daiya n'gaiyáa nguɛ́ɛ́
cannche'éí nī mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}.
Du'ū chi idii^{n} dendu'ū chí n'daacā
tuu'mi ní n'dai tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} ní n'daí yā. 8 Du'ū chi idii^{n}
nuu^{n}ndi ní ye^{n}'e yáá^{n}n'guinūu^{n} caati
yáá^{n}n'guinūu^{n} dii^{n} nuu^{n}ndi sa ndii
vmnaa^{n}. Cáávā chuū ndaá daiya
Dendyuūs cucáávā chí nadituuví yā
chí diī^{n} yáá^{n}n'guinūu^{n}.
9 Du'ū chí ch'iindiyáa^{n} yā taama
vmné^{n}'ēe ní ye^{n}'e Dendyuūs ní
nguɛ́ɛ́ idií^{n} yā nuu^{n}ndi caati ndaata
ye^{n}'é Ndyuūs canéé ndúúcu yā. Ní
nguɛ́ɛ́ ngii dií^{n} yā nuu^{n}ndi caati
ch'iindiyáa^{n} yā taama vmné^{n}'ēe ní
ye^{n}'é Dendyuūs. 10 Níícú chuū chí
n'gi^{n}'i chɛɛ chí daiya Dendyuūs.
Níícú n'gi^{n}'i chɛɛ chí daiya
yáá^{n}n'guinūu^{n}. Du'ū chi nguɛ́ɛ́ idií^{n}
n'daacā ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e vi'ī, ní nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e Dendyuūs.

Dine^{n}'e yú 'aama yú taama yú

11 Chuū ní nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs chi ndís'tiī ch'iindiveé^{n} nī
ndii vmnaa^{n}, chi dine^{n}'e yú 'aama
yú ndúúcū taama yú. 12 Nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā sa^{n}'ā Caín chi ye^{n}'ē
yáá^{n}n'guinūu^{n}. Sa^{n}'ā ch'ii^{n}'nu^{n} sá
'diīnū sa. ¿'Ī́ícú dɛ'ɛ̄ cáávā chi
ch'ii^{n}'nu^{n} sá 'diīnū sa? 'Tíícā dii^{n} sa
caati chíí^{n} chí maa^{n} sa dii^{n} sa ní
nguɛ́ɛ́ n'daacā. Níícú chii^{n} chi dii^{n}
'diīnū sa ní n'daacā.
13 Ndís'tiī vi'í, 'áá nguɛ́ɛ́ n'diichí nī
chi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e í^{n}'yee^{n}dī nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é
yā ndís'tiī. 14 'Āā cho'ō yú vaadī n'gii
ní 'āā n'gɛɛtinée^{n} yú ndúúcū vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. S'uuú^{n} déénu yú
ti ne^{n}'e yú vi'ī yú. Du'ū chí nguɛ́ɛ́
ne^{n}'e vi'ī, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} cánéé vaadī
n'gii ndúúcu yā. 15 Du'ū chi nguɛ́ɛ́
n'diichi vi'ī 'caa^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}.
Níícú deenu yú chi 'ii^{n}'yā^{n} chí
n'giī^{n}'nū^{n} 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ canéé vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ndúúcu yā. 16 Ní
ndúúcū chuū n'diichi yú vaadī né^{n}'e,
caati ch'iī Jesús cáávā s'uuú^{n}. 'Tiicá
ntúū^{n} s'uuú^{n} canee chi 'cuūvī yú
lado ye^{n}'ē vi'ī yú. 17 Naati du'ū chí
vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē chi vɛɛ ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū níícú naá^{n} yā vi'i yā
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é yā, ní nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e
yā ca'á yā 'ii^{n}'yā^{n}, ¿táácā cūnee
vaadī ne^{n}'e ye^{n}'e Dendyuūs nduucú
yā? 18 Ndís'tiī daiya n'gaiyáa, nguɛ́ɛ́
dine^{n}'e yú ndúúcū nduudu ye^{n}'e
yú ndúúcū chi caa^{n}'ma^{n} yú naati
ndúúcū ntii^{n}nyu^{n} chi dii^{n} yú ndúúcū
vaadī cuaacu.

Vɛ́ɛ́ confianza ye^{n}'e yú nanáá^{n} Ndyuūs

19 Ndúúcū chuū ní deenu yú chí
vaadī cuaacu ní ndúúcu yú. Níícú
staava ye^{n}'e yú seguro canéé
nanáa^{n} yā. 20 Ndúúti chi staava
ye^{n}'e yú caa^{n}'ma^{n} nuu^{n}ndi ye^{n}'e
yú, ch'ɛɛtɛ cá Dendyuūs nguɛ́ɛ́ ti
staava ye^{n}'e yú. Níícú déénu yā
nducué^{n}'ē dendu'ū. 21 Ndís'tiī chí
ne^{n}'é, ndúúti chi staava ye^{n}'e yú
nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} nuu^{n}ndi ye^{n}'e yú
tuu'mi ní vɛ́ɛ́ confianza ye^{n}'e yú
ndúúcū Dendyuūs. 22 Nducué^{n}'ē chi
caaca yú Ndyuūs, itée yā ye^{n}'e yú
caati dii^{n} yú chi nga^{n}'a ley ye^{n}'é
yā níícú idii^{n} yú cosa chi n'daacā
nanáa^{n} yā. 23 Chúū chi ley ye^{n}'é yā,
chi i'teenu yú chi duuchi daiyá yā
Jesucristo, ní dine^{n}'ē yú 'aama yú
ndúúcū taama yú, tan'dúúcā chí
nga^{n}'á yā nduucū yú. 24 Du'ū chí dii^{n}

chi nga^{n}'a ley ye^{n}'é yā canéé ndúúcū
Ndyuūs, níícú Dendyuūs canee yā
ndúucū. Ní chuū chi deenu yú chi
'áámá cūneé yā ndúúcu yú cáávā
Espíritu N'dai ye^{n}'é yā chi tee yā
s'uuú^{n}.

Ye^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ní ye^{n}'e espíritu chi contra ye^{n}'e Cristo

4 Ndís'tiī chi ne^{n}'é, nguɛ́ɛ́
cu'téénu nī tanducué^{n}'ē
espíritu naati n'dííchinee^{n} nī
tanducué^{n}'ē espíritu chɛɛ́ chi ye^{n}'e
Dendyuūs caati nééné 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
nguɛ́ɛ́ nga^{n}'a yā nduudu cuaacu
ye^{n}'e Dendyuūs. **2** Caati 'tíícā ní
cuuvi deenú nī Espíritu chi ye^{n}'e
Dendyuūs 'yā. Tanducué^{n}'ē espíritu
chí ntúmii^{n}nu^{n} chi Jesucristo ní
ndaá yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní ye^{n}'e
Dendyuūs. **3** Niicu tanducué^{n}'ē
espíritu chi nguɛ́ɛ́ ntúmii^{n}nu^{n} chí
Jesucristo ní ndaá yā i^{n}'yee^{n}dī
tan'dúúcā s'uuú^{n} nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
Dendyuūs 'yā. Chíí^{n} chí espíritu
ye^{n}'ē anticristo. 'Āā ch'iindiveé^{n} nī
ye^{n}'ē espíritu ye^{n}'e anticristo chi
cánéé chi ndaa ni maa^{n} 'āā canéé
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
4 Ndís'tiī ní daiyá ye^{n}'e Dendyuūs
ndís'tiī. Níícú 'āā chichɛɛ́ nī ye^{n}'e
espíritu chi canéé i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi
espíritu ye^{n}'e anticristo caati 'ii^{n}'yā^{n}
chi canéé ndúúcu nī ch'ɛɛtɛ cá yā
nguɛ́ɛ́ ti espíritu chi canéé i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. **5** Ní espíritus ní ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū, caavā chíí^{n} chi nga^{n}'á yā ye^{n}'e
i^{n}'yeē^{n}dī. Ní 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yeē^{n}dī
n'giindiveé^{n} yā ye^{n}'ē. **6** S'uuú^{n} ní
ye^{n}'é Dendyuūs s'uuú^{n}. Du'u chí
n'diichí Dendyuūs n'giindiveé^{n} yā
ye^{n}'e yú. Du'u chí nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
Dendyuūs, nguɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n} yā
ye^{n}'e yú. Caati ndúúcū chúū ní
n'diichi yú Espíritu ye^{n}'e nduudu
cuaacu ní espíritu chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
nduudu cuaacu.

Ndyuūs ní vaadī ne^{n}'e

7 Ndís'tiī chi ne^{n}'e taaví, dine^{n}'ē
yú 'aama yú taama yú caati vaadī
ne^{n}'e ní ye^{n}'e Dendyuūs. Nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} chi ya'āī 'íínú yā 'ii^{n}'yā^{n} ní
ye^{n}'e Dendyuūs 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}, ní
n'diichi yā Dendyuūs. **8** Du'u chi
nguɛ́ɛ́ idiné^{n}'e yā 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́
in'diichí yā Dendyuūs, ti Dendyuūs
ní vaadī ne^{n}'e. **9** Níícú chuū chi
ch'i^{n}'í yā nanáa^{n} yú ní vaadī ne^{n}'e
ye^{n}'e Dendyuūs. Níícú chuū chí
Dendyuūs dichó'o yā 'áámá n'dyá^{n}'ā
daiya yā i^{n}'yee^{n}dí 'cūū caati cuuvi
'cuɛɛti nduuchi yú cáávā 'ii^{n}'yā^{n}
míí^{n}. **10** Níícú chuū ní chíí^{n} chí
canéé vaadī ne^{n}'e. Nguɛ́ɛ́ chi s'uuú^{n}
chi diné^{n}'e yú Dendyuūs mii^{n}, ti
Dendyuūs míí^{n} chi idiné^{n}'e yā s'uuú^{n},
níícú dichó'o yā daiyá yā chi ch'ii
yā lado ye^{n}'e yú cucáávā nuū^{n}ndī
ye^{n}'e yú.
11 Ndís'tiī chi ne^{n}'é, ndúúti chi
'tíícā ne^{n}'e Dendyuūs s'uuú^{n} 'tiicá
ntúū^{n} s'uuú^{n} canéé chi diné^{n}'e
yú 'aama yú taama yú. **12** Mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ n'diichí yā
Dendyuūs. Ndúúti chi idiné^{n}'e yú
'aama yú taama yú, Dendyuūs ní
canée yā ndúúcu yú. Níícú vaadī
ne^{n}'e n'daacā n'dai canéé ndúúcu
yú. **13** Ndúúcū chuū ní deenu yú
chi canee yú nduucú yā ní 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} nduucú yā s'uuú^{n} cáávā chi
tee yā Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
s'uuú^{n}. **14** S'uuú^{n} in'diīchī yú ní
nga^{n}'a yú nduudu cuaacu chí chiida
yú dichó'o yā daiya yā. Ní daiya

yā nadangá^{n}'ai yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
tanducué^{n}'ē nuu^{n}ndi chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e
yā ye^{n}'ē i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 15 Du'ū chí
intúmii^{n}nu^{n} chí Jesús ní daiyá
Dendyuūs 'yā, Dendyuūs canée yā
nduucú yā, ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} canée yā
ndúúcū Dendyuūs.
16 Níícú s'uuú^{n} nin'diichi yú ní
i'teenu yú chɛ́ɛ́ chi vaadī ne^{n}'e chi
Dendyuūs dine^{n}'é yā s'uuú^{n}. Vaadī
ne^{n}'ē míí^{n} ní Dendyuūs. Níícú
'ii^{n}'yā^{n} chí ne^{n}'é yā nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
ní ye^{n}'e Dendyuūs 'ii^{n}'yā^{n}. Níícú
Dendyuūs canéé yā nduucú yā. 17 Ní
chuū ní vaadī ne^{n}'e chi n'dai taavi
chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e yú. Níícú vɛ́ɛ́ nduudu
ye^{n}'e yú nduucú yā nguuvi chí ndaa
juicio. Tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} 'tíícā
ntúū^{n} s'uuú^{n} canée yú i^{n}'yeē^{n}dī.
18 Vaadī ne^{n}'é ní nguɛ́ɛ́ vaadī 'va'ā.
Naati chíí^{n} chí n'dáacā taavi ye^{n}'e
vaadī ne^{n}'e i'neé^{n} 'áámá lado vaādī
'va'ā ti vaadī 'va'a ngií chi 'cuīnáa^{n}
yú. Du'ū chí 'va'a nguɛ́ɛ́ canéé vaadī
ne^{n}'ē n'daacā ndúucū.
19 S'uuú^{n} ní idiné^{n}'e yú 'yā ti 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} diné^{n}'e yā s'uuú^{n} vmnaa^{n}.
20 Du'ū chí nga^{n}'a: 'Úú idine^{n}'é
Dendyuūs, nííćú nguɛ́ɛ́ in'diichí yā
vi'i yā, ní yaadí yā. Caati dú'u chi
nguɛ́ɛ́ idiné^{n}'e yā vi'ī chí n'diichí yā,
¿táácā cuuvi diné^{n}'e yā Dendyuūs
chi nguɛ́ɛ́ in'diichí yā? 21 Niicu s'uuú^{n}
ní canee yú ndúúcū ley ye^{n}'é yā.
Du'u chí idiné^{n}'e Dendyuūs, 'tiicá
ntúū^{n} idiné^{n}'e yā vi'i yā.

S'uuú^{n} cuuvi cuchɛɛ yú ye^{n}'e i^{n}'yeē^{n}dī

5 Nducyáácá yā chi i'téénu
yā chi Jesús chi Cristo mii^{n}
tuu'mi ní ch'iindiyáa^{n} yā táámá
ye^{n}'é Dendyuūs. Nducyáácá yā chi
diné^{n}'e yā chiida yú, idiné^{n}'e ntúu^{n}
yā 'ii^{n}'yā^{n} chi daiyá yā. 2 Ndúúcū
chuū ní deenu yú chí idiné^{n}'e yú
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi daiya Dendyuūs mii^{n}
taachi idiné^{n}'e yú Dendyuūs ní dii^{n}
yú chi nga^{n}'a ley ye^{n}'e yā. 3 Caati
chuū chi vaadī ne^{n}'e ye^{n}'e Dendyuūs
chi s'uuú^{n} ní dii^{n} yú chi nga^{n}'a ley
ye^{n}'e yā. Ní ley ye^{n}'e yā nguɛ́ɛ́ cosa
chi 'cuinaa^{n} yú ye^{n}'ē. 4 Nducyáácá
yā chi ch'iindiyáā^{n} táámá ní ye^{n}'é
Dendyuūs ní cuuvi cuchɛ́ɛ yā ye^{n}'e
i^{n}'yeē^{n}dī. Ní chuū chi diii^{n} chi
cuchɛɛ̄ yú ye^{n}'e i^{n}'yeē^{n}dī, ní chuū
chi i'teenu yú Dendyuūs. 5 ¿Du'ū chi
cuuvi cuchɛɛ ye^{n}'e i^{n}'yeē^{n}di? 'Ii^{n}'yā^{n}
chi i'téénu yā chi Jesús ní daiyá
Dendyuūs 'yā ní cuchɛɛ yā.

Nduudu cuaacu ye^{n}'e Daiyá Ndyuūs

6 Ní chuū ní Jesucristo chi ndaā
ndúúcū nuū^{n}nī^{n} ndúúcū yuuú^{n}.
Nguɛ́ɛ́ dámaā^{n} ndúúcū nuū^{n}nī^{n} caati
ndúúcū nuū^{n}nī^{n} ndúúcū yuuú^{n}.
Ní Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
nga^{n}'ā nduudu cuaacu ye^{n}'e yā
caati Espíritu mii^{n} ní vaadī cuaacu.
7 Caati 'iinu yā nga^{n}'a yā nduudu
cuaacu na va'ai chɛɛti nguuvi,
Dendyuūs chiida yú ndúúcū
Nduudu ndúúcū Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs. Níícú naachi ndii 'iinú yā
vɛɛ 'áámá núú^{n} yā. 8 Vɛ́ɛ́ 'iinu yā
chi nga^{n}'a yā nduudu cuaacu ná
í^{n}'yeē^{n}di 'cūū ní Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs ndúúcū nuū^{n}nī^{n} ndúúcū
yuuú^{n}. Ní naachi ndúú 'iinu yā ní vɛ́ɛ́
'áámá núú^{n} yā. 9 Ndúúti chí cu'teenu
yú nduudu cuaacu ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ch'ɛɛtɛ ca nduudu
cuaacu ye^{n}'é Dendyuūs nguɛ́ɛ́ ti
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. Caati chúū chíí^{n} chí
nduudu cuaacu ye^{n}'é Dendyuūs,
Ndyuūs nga^{n}'á yā nduudu cuaacu

ye^{n}'e daiyá yā. 10 Du'ū chí i'teenu
daiyá Dendyuūs vɛ́ɛ́ nduudu
cuaacu ndúúcū maāa^{n}. Du'ū chi
nguɛ́ɛ́ i'teenu Dendyuūs, dií^{n} yā
chi Dendyuūs ní yaadi yā caati
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā nduudu cuaacu chí
Dendyuūs chiida yú nga^{n}'á yā ye^{n}'ē
Daiyá yā. 11 Níícú chuū chi nduudu
cuaacu ní chuū chí Dendyuūs tée
yā vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} s'uuú^{n}. Níícú
vida cue^{n}'e daa^{n}má^{n} 'cūū ní ye^{n}'ē
daiya yā. 12 Du'ū chi i'teenu daiya
yā vɛ́ɛ́ vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ye^{n}'e yā.
Du'ū chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e daiya yā nguɛ́ɛ́
vɛ́ɛ́ vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ye^{n}'é yā.

Ch'iīnū carta ndúúcū consejos

13 Chuū ní dinguú^{n} ye^{n}'e ndís'tiī
chi i'téénu nī chí Cristo ní daiyá
Dendyuūs caati maa^{n} ní cuuvi
cádíínuu^{n} nī chi vɛ́ɛ́ vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} ye^{n}'é nī. Níícú cu'téénu nī
chi Cristo ní daiyá Dendyuūs mii^{n}.
14 Ní chuū ní confianza chi vɛ́ɛ́
ye^{n}'e yú ndúúcu yā. Nduuti chi
s'uuú^{n} caaca yú 'yā tan'dúúcā chi
ne^{n}'é yā chí caaca yú 'yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
n'giindiveé^{n} yā ye^{n}'ē yú. 15 Nduuti
chi deenu yú chi n'giindiveé^{n} yā
ye^{n}'e yú ye^{n}'e tanducué^{n}'ē chi caaca
yú 'yā, tuu'mi ní 'āā deenu yú chi
itée yā s'uuú^{n} chii^{n} chi 'āā chiica yú
'yā.
16 Du'ū chí n'diichi chi
dinuu^{n}ndí vi'i nuu^{n}ndi chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e vaadī n'gii, canéé chí caacá
yā Dendyuūs chi Dendyuūs ca'á
yā vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ye^{n}'é
yā. Nga^{n}'á ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
dinuu^{n}ndí yā ye^{n}'e vaadī n'gii. Vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi chi ye^{n}'e vaadī n'gii. Ní
ye^{n}'e chuū nguɛ́ɛ́ caacá chi caacá
nī ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n} nuu^{n}ndí
ye^{n}'e vaadī n'gii. 17 Tanducué^{n}'ē
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e nduudu cuaacu ní
nuu^{n}ndi, naati vɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi míí^{n}
chí nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e vaadī n'gii.
18 'Āā deenu yú du'u 'ii^{n}'yā^{n} chi
ch'iindiyáa^{n} yā táámá ní ye^{n}'e
Dendyuūs ní nguɛ́ɛ́ idinuu^{n}ndí
yā. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} candɛ́ɛ yā
cuidado ye^{n}'e maá^{n} yā. Ní
yáá^{n}n'guinūu^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi tunee^{n}
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}.
19 Déénu yú ti ye^{n}'e Dendyuūs
s'uuú^{n}, ní taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yeē^{n}dī caneé yā lado ye^{n}'e
yáá^{n}n'guinūu^{n}.
20 Déénu yú ti daiya Dendyuūs
mii^{n} ní ndaá yā. Ní tee yā chi
cadiinuu^{n} yú, ní 'íícú n'diichi
yú 'ii^{n}'yā^{n} chi cuaacu yā. Ní
s'uuú^{n} ní ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi cuaacu
yā ní ye^{n}'e daiya Dendyuūs chi
Jesucristo. Dendyuūs mii^{n} ní
'ii^{n}'yā^{n} chi cuaacu, 'ii^{n}'yā^{n} chi
vɛ́ɛ́ vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ye^{n}'é
yā. 21 Ndís'tiī daiyá cundɛ́ɛ nī
cuidado ti nguɛ́ɛ́ cu'téénu nī
santos ídolos. 'Tíícā cuuvi.

CARTA CUAYIIVI YE^{N}'E SAN JUAN

Ye^{n}'e nduudu cuaacu ní
ye^{n}'ē vaadī ne^{n}'e

1 'Úú Juan chi sa^{n}'ā chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e yaācū idinguú^{n}
ye^{n}'ē n'daataá chí Ndyuūs ndɛɛvɛ
yā ndúúcū daiya yā chi cuaacu
níí^{n}nyú^{n} ne^{n}'é. Ní nguɛ́ɛ́ 'úú dámaá^{n}
ne^{n}'é ti 'tiicá ntúū^{n} nducyáácá yā
chi n'diichí yā nduudu cuaacu. 2 Ní
cáávā chi vɛ́ɛ́ vaadī cuaacu ye^{n}'e yú
ní caavā nduudu cuaacu chi canéé
ndúúcu yú, 'áámá cūnee tandíí
ndúúcu yú. 3 Ne^{n}'é chi canéé ndúúcū
ndís'tiī vaadī n'dai ye^{n}'é Ndyuūs
ndúúcū vaadī ya'ai 'iinu ye^{n}'e yā
ndúúcū 'diií^{n} ye^{n}'e Dendyuūs chiida
yú ndúúcū Señor Jesucristo chí
daiya Dendyuūs chi chiida yú.
Tanducué^{n}'ē chuū canéé ndúúcu
nī ndúúcū nduudu cuaacu ndúúcū
vaadī ne^{n}'ē.
4 'Āā 'áámá yeenú caati chí
nindaācá daiya di chí dií^{n} yā chii^{n}
chi cuaacu tan'dúúcā s'uuú^{n} chi sta'a
yú ley ye^{n}'ē chiida yú. 5 Maa^{n} ní
idi'cuíitú n'diī n'daatāa chí diné^{n}'e
yú 'áámá yú táámá yú. Chuū nguɛ́ɛ́
tan'dúúcā chi idinguú^{n} 'áámá ley
ngaī caati ley ye^{n}'ē yú chíí^{n} chí
canee ndíí cuaa^{n} vmnaa^{n}. 6 Nííćú
chuū chí vaadī ne^{n}'e ní chii^{n} chi
cachiica yú tan'dúúcā chi caa^{n}'ma^{n}
ley ye^{n}'e yā. Ley ye^{n}'e yā ní chuū
chí cachiicá nī ndúúcū vaadī ne^{n}'e
tan'dúúcā chi n'giindiveé^{n} nī ndíí
cuaa^{n} vmnaa^{n}.

'Ii^{n}'yā^{n} chi nginnche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n}

7 N'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} 'āā
nginnche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n} na i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. Nguɛ́ɛ́ natumii^{n}nú^{n} yā chi
Jesucristo ní ndaá yā tan'dúúcā
s'uuú^{n}. 'Ii^{n}'yā^{n} chi 'tíícā nginnche'éí
yā, 'tiicá ntúū^{n} anticristo yā.
8 Cundɛ́ɛ nī cuidado ye^{n}'ē maá^{n} nī
ní nguɛ́ɛ́ dindai yú tanducué^{n}'ē
ntii^{n}nyu^{n} chi dii^{n} yú ti s'uuú^{n} ní
cuuvi cuta'a yú tanducué^{n}'ē chi
ye^{n}'e yú.
9 Du'ū chí dií^{n} nuu^{n}ndi ní nguɛ́ɛ́
'áámá canéé yā ndúúcū nduudu
cuaacu ye^{n}'e Cristo, nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e
Dendyuūs 'ii^{n}'yā^{n}. Du'ū chí 'aama
canéé ndúúcū nduudu cuaacu ye^{n}'ē
Cristo, tuu'mí 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní ye^{n}'e
chiida yú Dendyuūs ndúúcū daiyá
yā. 10 Du'ū chí ndaa vaacú nī chi
nguɛ́ɛ́ nga^{n}'a nduudu cuaacú 'cūū
nguɛ́ɛ́ 'cuaá^{n} nī chi cunée yā na
vaacú nī. Ní nguɛ́ɛ́ caa^{n}'ma^{n} nī,
n'daacā chi ndaá yā va'āī ye^{n}'e nī.
11 Du'ú 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'á yā 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} chi n'daacā chi ndaá yā va'āī

ye^{n}'é yā tuu'mi ní induuvidáámá yā
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí idii^{n} chi ngué́é́
n'daacā.

Ch'iīnu carta maa^{n}

12 'Áámá vé́é́ cá ye^{n}'é chi ne^{n}'é
dinguú^{n} ye^{n}'e ndís'tiī ní ngué́é́ ne^{n}'é
dinguú^{n} na caaca 'cūū ndúúcū
tinta, caati ne^{n}'é chi n'diichí ndís'tiī
ní caa^{n}'má^{n} ndúúcu nī ní ndís'tiī
nduucú. Nííćú vaadī yeenú ye^{n}'e yú
ní cúúví cuaacu.
13 Vé́é́ daiya tá ye^{n}'ē n'daataá chi
Ndyuūs indɛɛvɛ́ yā tá^{n}'ā. Daiya tá
idicho'ó yā: N'dai n'diī, nga^{n}'a yā.
'Tíícā cuuvi.

CARTA NDÍÍ 'IINŪ YEn'E SAN JUAN

Yen'e san'ā Gayo chi n'dai

1 'Úú Juan, san'ā chi ngan'a
ntiinnyun yen'e yáacū idinguún carta
'cūū yen'e san'ā Gayo chi cuaacu
nííñyún nen'e taaví san'ā.
2 Díí san'ā Gayo chi nen'é, 'úú nen'é
chi cáávā maan di tanducuén'ē chi
vɛ́ɛ́ yen'ē di ní n'dai taavi. Nííćú
vɛ́ɛ́ vaadī 'viichɛɛ́ yen'ē di tan'dúúcā
chi alma yen'e di vɛ́ɛ́ vaadī 'viichɛɛ́
yen'ē. 3 Nduudu cuaacu chi neene
yeenú taachi ndaā vi'ī yú chi can'a
yā nduudu cuaacu yen'ē di chi
n'daācā diin di, tan'dúúcā chi 'áámá
idiin di chiin chi cuaacu. 4 Nguɛ́ɛ́
ch'ɛɛtɛ ca vaadī yeenu yen'é chi
ch'iindiveén chí daiyá diín yā chiin
chi cuaacu.
5 Dii chi nen'é, tanducuén'ē chi
diin di, n'daacā n'dai diin di ndúúcū
vi'i yú ndúúcū 'iin'yān chi ngiica
ná yúúní. 6 'Iin'yān miin ngan'á yā
nduudu cuaacú yen'e vaadī nen'e
yen'e di nanáán 'iin'yān chi snúūn
yaācū. Nduuti chi cunnéé dí 'iin'yān
tan'dúúcā chi canéé chi diin di
ní tan'dúúcā chi nen'e Dendyuūs
chi diin di, tuu'mi ní n'daacā idiin
di. 7 Caati 'iin'yān cuen'é yā 'muun
cuen'é yā miin cucáávā chi nen'é
yā caan'mán yā yen'e Cristo. Nguɛ́ɛ́
dɛ'ɛ̄ vɛɛ sta'á yā yen'ē 'iin'yān chi
nguɛ́ɛ́ yen'e ndaata yen'é yā. 8 S'uuún
ní canee chi 'cuaan yú 'iin'yān s'tíī.
Nííćú cuuvi cunée yā ndúúcu yú
'iin'yān chí idiín yā ntiinnyun yen'e
vaadī cuaacu.

San'a Diótrefes nguɛ́ɛ́ n'daacā diin sa

9 'Úú nidinguún yen'ē 'iin'yān yen'e
yaācū caati Diótrefes nguɛ́ɛ́ 'cuaan
sa nús'uu ti nén'é sa caan'man
ntiinnyun sá yen'é yā. 10 Cáávā
chuū taachi 'úú chi ndaá tuu'mi ní
nin'gaacú tanducuén'ē chi diin sán'ā
miin. Taatiī can'ā sa yen'e s'uuún
ndúúcū nduudu taan chi nguɛ́ɛ́
n'daacā taatiī 'caā'vā sa contra yen'e
s'uuún. Ní nguɛ́ɛ́ yeenú sá ndúúcū
dendu'ū. Nguɛ́ɛ́ n'guun sa vi'ī yú. Ní
nguɛ́ɛ́ nen'e sa chi tanán'a yā chi
'cuaan yā vi'í yā. Nííćú tun'dáa sa 'yā
chɛɛti yaācū.
11 Díí chi nen'é, nguɛ́ɛ́ diin di chiin
chi n'diichi di chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
Diin di chi n'daacā. Du'ū chi
din'daacā ní yen'ē Dendyuūs. Du'ū
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā nidiin ní nguɛ́ɛ́
n'dííchí Dendyuūs.

San'a Demetrio, n'daacā idiin sa

12 Nducyáácá yā ngan'á yā nduudu
cuaacu yen'e san'ā Demetrio. 'Āā

'tiicá nūu^n nduudu cuaacu n'gi^n'i
vida ye^n'é yā. 'Tiicá ntúū^n s'uuú^n
nga^n'a yú ndúúdú cuaacu ye^n'e yā.
Ní ndís'tiī deenú ni chí nga^n'ā yú
nduudu cuaacu ye^n'é yā.

Ch'iīnū carta maa^n

13 Nééné vɛ́ɛ́ ye^n'é chi ne^n'é
dinguú^n ye^n'e ndís'tiī naati nguɛ́ɛ́
ne^n'é dinguú^n ndúúcū tinta ndúúcū
pluma.

14 Caati ne^n'é n'diichí ndís'tiī núú^n
niī^{n}yū^n ní caa^{n}má^n ndúúcu di ní
ndís'tiī nduucú.

15 'Diií^n canéé ndúúcū di.
Amigos ye^n'e s'uuú^n dichó'o
yā: N'daí n'dīī, nga^n'a yā. Dii
dichó'o di: N'daí ndís'tiī, ye^n'ē
amigos ye^n'e s'uuú^n taachi yaa'vi
di 'ii^n'yā^n ca'áámá ca'áámá yā
caavā chi duuchí Cristo. 'Tíícā
cuuvi.

CARTA YE^{n}'E JUDAS

Judas idinguú^{n} carta 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi Ndyuūs yaa'ví yā chi cuuvi ye^{n}'é yā

1 'Úú sa^{n}'ā Judas ní sa^{n}'ā chi
dichíí'vɛ̄ Jesucristo. 'Úú 'diinú
Jacobo ní 'úú idinguú^{n} carta 'cūū
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi Ndyuūs chiida
yú diné^{n}'e yā ní didɛɛvɛ́ yā. Ní
Cristo yaa'ví yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
cuuvi ye^{n}'é yā. Ní Cristo candɛɛ́ yā
cuidado 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cáávā chi ye^{n}'é
yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 2 Ne^{n}'é chi Ndyuūs
tée yā ndís'tiī n'deee cá ye^{n}'é yā
ye^{n}'e vaadī ya'ai ní ye^{n}'é vaadī 'diií^{n}
ní ye^{n}'é vaadī ne^{n}'e caati cuuví 'yaa^{n}
nducué^{n}'ē chuū nguaa^{n} ndís'tiī.

Ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ nga^{n}'ā nduudu cuaacu

3 Ndís'tiī hermanos ye^{n}'é chi
ne^{n}'e taaví, neené ne^{n}'é idinguú^{n}
ye^{n}'e ndís'tiī ye^{n}'é chi Ndyuūs
nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}. Maa^{n} ní
cadiinuú^{n} chi canee chi idinguú^{n}
carta 'cūū ye^{n}'e nī caati cuuví yaa'ví
ch'ɛɛchi ndís'tiī chi canéé chi dií^{n} nī
luchar n'dai cáávā chii^{n} chi i'téénu
nī Ndyuūs. Ndyuūs 'áámá vmné^{n}'ēe
ca'á yā vaadī i'téénú ye^{n}'é yā 'ii^{n}'yā^{n}
chi ye^{n}'é yā. 4 Ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'é Ndyuūs ní nduuvidaamá yā
ndúúcū nī. Ndíí nguɛ́ɛ́ deenú nī
chuū. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nguɛ́ɛ́ n'daacā.
Ní canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'é
Ndyuūs ndii cuáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'é yā
'tíícā: Condenado yā ni 'cuūvi yā. Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dámaā^{n} sta'á yā nduudu
cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs chi taná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi tuumicádííinuu^{n}
yā ye^{n}'e chi maá^{n} yā dii^{n} yā chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nga^{n}'á
yā contra ye^{n}'e Ndyuūs ye^{n}'e yú
chi 'áámá n'dyá^{n}'ā Ndyuūs chi 'iivu
yú, ní contra ye^{n}'e Señor Jesucristo
ye^{n}'e yú dendú'ū.
5 'Áárá chi 'āā deenú nī ye^{n}'é Señor
'iivú Ndyuūs taachi nadanguá^{n}'ai
yā 'ii^{n}'yā^{n} Israel ní divíi yā 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ye^{n}'e yá^{n}'āa Egipto, ne^{n}'é chi
ndís'tiī n'gaacú ni chuū. Cuayiivi
míí^{n} Ndyuūs di'cuiinú yā 'ii^{n}'yā^{n} na
yá^{n}'āa mii^{n}, 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛɛ s'téénu
yā 'yā. 6 Ní n'gaacú nī ye^{n}'e ángeles
chi nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā tan'dúúcā chi
Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n} yā ángeles
mii^{n}. Ní Ndyuūs canéé chí divíi yā
ye^{n}'e lugar ye^{n}'é yā. Maa^{n} ní Ndyuūs
s'née^{n} yā ángeles chi presos ye^{n}'é yā
na maai^{n} chi yáanūu^{n}. Mii^{n} canee
yā ndíí chiichi yā ndúúcū cadenas
chi 'áámá canee ndii tiempo chi
Ndyuūs n'diichí yā nuu^{n}ndi ye^{n}'e
ángeles mii^{n}. 7 Ní n'gaacú nī ye^{n}'e

yáā^n Sodoma ndúúcū yáā^n Gomorra
ndúúcū yáā^n chi snéé cuaa^n 'diituú.
'Tiicá ntúū^n nguɛ́ɛ́ n'daacā idii^n
'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n s'ee^n tan'dúúcā
chi dii^n ángeles. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní
cue^n'é yā ndúúcū n'daataá o isa^n'ā
chi nguɛ́ɛ́ ye^n'é yā. Ní n'daatāa
nguaa^n n'daataá yā induuchinee^n
tá n'daataa ndúúcū vi'i. Ní sa^n'ā
nguaa^n sa^n'ā yā induuchinée^n sa
sa^n'ā ndúúcū vi'i. 'Ii^n'yā^n s'ee^n cáávā
castigo ye^n'e yā 'áámá cunée yā
cue^n'e daā^{n}ma^n na nguuchi ya^n'ā.
Ní chuū ni ch'i^n'i s'uuú^n chi cuuvi
chó'ōo ye^n'e yú nduuti chi dii^n yú
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā.
8 'Tiicá ntúū^n nguuvi nguuvi sa^n'ā
s'ee^n n'gíínu sa tan'dúúcā chi taachi
cyaadu sa ye^n'e dendú'ū chi cuuvi
dii^n sa chi dinuu^{n}ndi sa ndúúcū
maa^n cuerpo ye^n'e sa. Ní nguɛ́ɛ́ ne^n'e
sa chi Ndyuūs nga^n'a ntii^{n}nyu^n yā
ye^n'e sa. Ní cunncáā nga^n'a yā ye^n'e
'iī^{n}ntyé^n'ē chi dii^n ntii^{n}nyu^n ye^n'é
Ndyuūs. 9 Ní nguɛ́ɛ́ 'tíícā dii^n ángel
Miguel chí ndíí tiīi^n taachi dii^n
caandaá ndúúcū yáá^{n}n'guiinūu^n
ní nga^n'a yā ye^n'e cuerpo ye^n'e
Moisés. Angel Miguel mii^n nguɛ́ɛ́
dií^n yā condenar yáá^{n}n'guiinūu^n
mii^n ní nguɛ́ɛ́ cuuvi nga^n'a taá^n
yā chi yáá^{n}n'guiinūu^n chi cuuvi
condenado yā. Dámaā^n nga^n'a yā
'túúcā. Señor ní dií^n yā reprender
dii ye^n'e nuu^{n}ndi chi dii^n di. 10 Sa^n'ā
s'ee^n ní nguɛ́ɛ́ n'daacā nga^n'a sa
ye^n'e dendú'ū chi nguɛ́ɛ́ deenu sa.
Ní taachi sa^n'ā s'ee^n ye^n'e chi maa^n
sa deenu sa nga^n'a sa tuu'mí ní
canee sa tan'dúúcā chi 'iiti s'ee^n chi
maa^n tī deenu tī. 'Tíícā sa^n'ā s'ee^n.
Dendú'ū mii^n ní diīi^n chi dituuví
maā^n sa^n'ā s'ee^n.
11 Dɛ'ɛ chúúca ya'ai ye^n'e sa^n'ā
s'ee^n caati dámaā^n chi ne^n'ē sa dii^n
sa tan'dúúcā chi dii^n sa^n'ā Caín.
Ní sa^n'ā s'ee^n cáávā chi ne^n'e sa
tuūmī, dinuu^{n}ndi sa tan'dúúcā chi
dii^n sa^n'ā Balaam. Ní ch'iī sa caati
nguɛ́ɛ́ dii^n sa chi nga^n'a Ndyuūs,
tan'dúúcā sa^n'ā Coré chi nguɛ́ɛ́ dii^n
sa chi nga^n'a Ndyuūs taachi nguɛ́ɛ́
ch'iindivee^n sa chi nga^n'a Moisés.
12 Maa^n ní 'ii^n'yā^n chi 'tíícā, taachi
nduuvidaamá yā ní che'é yā ní cu'ú
yā ndúúcū ndís'tiī taachi vɛ́ɛ́ 'viicu
ná va'ai ye^n'é nī ye^n'e chi dine^n'é nī
'áámá nī taama nī, tuu'mi ní chuū
ní cosa chi cuuvi 'cuináa^n nī. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n nguɛ́ɛ́ 'va'á yā ye^n'ē mar 'áámá.
Dámaā^n candɛɛ yā cuidado ye^n'e
maá^n yā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n tan'dúúcā
meēe^n chi nguɛ́ɛ́ nuū^{n}nī^n ye^n'ē chi
cuee^n cuuvī ní tan'dúúcā 'yúúné
candɛ́ɛ̄ 'muu^n ni candɛ́ɛ̄ mii^n 'tííca
yā. 'Ii^n'yā^n s'ee^n tan'dúúcā yá^n'á
chi nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ n'gui'i ye^n'ē 'tííca
yā. Ní yá^n'á mii^n ní nguɛ́ɛ́ dichíí'vɛ̄
caati nguɛ́ɛ́ n'gui'i ye^n'ē ní n'diī
tan'dúúcā tiempo ye^n'ē 'iichɛɛ. Ní
'ii^n'yā^n tiicú yā yá^n'á mii^n ndii díí'yú.
'Tíícā 'ii^n'yā^n s'ee^n. 13 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní
tan'dúúcā nuū^{n}nī^n'yá^n'ā chi ngiī
yú yaacu ndúúcū ngii yáī^n inaa^n
cucáávā 'yúúné taa^n. Ní nducué^n'ē
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā chi dii^n yā ye^n'e
chi cuuvi 'cuinaá^n yā ní tan'dúúcā
ngii yáī^n inaa^n ye^n'e nuū^{n}nī^n mii^n
chi inaa^n yú 'táácā idií^n yā. 'Ii^n'yā^n
s'ee^n ni tan'dúúcā 'íí^{n}nyú^n chi ngíícá,
'tííca yā. Ndyuūs nguáín'dai yā
'áámá lugar ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
díítuu taavi ca maāi^n ndii yaānūu^n
naachi canéé yā cue^n'e daā^{n}ma^n.
14 'Tiicá ntúū^n, sa^n'a Enoc chí ndíí
ná ndɛɛ̄chɛ̄ ngiini familia ye^n'e sa^n'a

Adán, ní Enoc mii^{n} cáávā Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ca^{n}'a sa chii sa
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e dendu'ū chi cuchíī ye^{n}'é
yā. Ní ca^{n}'a sa 'tíícā: Cuin'diichí nī
Señor Jesucristo mii^{n} ní cuchii yā
ndúúcū n'deee n'dáí mil 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā 'yā. 15 Señor Jesucristo
ndaa yā chi n'diichí yā nuu^{n}ndi
ye^{n}'e nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}. Ní caa^{n}'ma^{n}
yā chi condenado yā nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} nuu^{n}ndi chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā
'yā caavā nducué^{n}'ē nuu^{n}ndi chi dií^{n}
yā ndúúcū nduudu chi nga^{n}'a yā chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā chi contra Ndyuūs.
16 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nééné n'gɛɛcu
cheendí yā tan'dúúcā chi 'tɛ́ɛ́ nūu^{n}
taá^{n} yā ní nga^{n}'á yā ye^{n}'e chi nguɛ́ɛ́
ne^{n}'é yā ye^{n}'ē chi táámá yā idii^{n} yā.
Ní dií^{n} yā chi nguɛɛ n'daacā caati
maá^{n} yā ne^{n}'e yā. Ní ndúúcū nduudu
chi n'gɛɛtɛ nga^{n}'á yā ye^{n}'e taamá
yā chi ch'ɛɛtɛ́ yā taachi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ne^{n}'é yā dii^{n} yā aprovechar dendu'ū
cáávā maá^{n} yā.

Judas nga^{n}'a yā ye^{n}'e chi 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'e Cristo canéé chí dií^{n} yā

17 Ndís'tiī, hermanos chi neene
ne^{n}'é, maa^{n} ní ne^{n}'é chi ndís'tiī
ní n'gaacú nī ye^{n}'e nduudu chi
apóstoles ye^{n}'e Señor Jesucristo
ye^{n}'e yú taacā chi ca^{n}'a yā. 18 'Tíícā
ca^{n}'a yā chīi yā ndís'tiī: Taachí
'āā canéé nii^{n}nuú^{n} nguuvi chí
ndaa Señor Jesucristo taama
vmné^{n}'ēe tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
diduuchineé^{n} yā ye^{n}'e nī ndúúcū
tanducué^{n}'ē chi ye^{n}'e Ndyuūs. Ní
nducué^{n}'ē chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ne^{n}'é yā
dií^{n} yā chi nguɛɛ n'daacā, chuū ní
dií^{n} yā. 19 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní divíi yā
ye^{n}'ē nguaa^{n} ndís'tiī. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
dinuu^{n}ndí yā tan'dúúcā chi ne^{n}'e yā
ní nguɛ́ɛ́ canéé Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs ndúúcu yā.
20 Maa^{n} ní ndís'tiī hermanos ye^{n}'é
chi neene ne^{n}'é, cu'téénu cá nī nguuvi
nguuvi ye^{n}'ē vaadī i'teenu chi Ndyuūs
itée yā ndís'tiī. Taachi caa^{n}'ma^{n}ngua'á
nī dií^{n} nī ndúúcū poder ye^{n}'ē Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. 21 'Cuɛɛtineé nī ni
dií^{n} nī nducué^{n}'ē ndúúcū vaadī ne^{n}'e
chi Ndyuūs itée yā ndís'tiī 'naa^{n} chi
cūnee ngiinú nī nguuvi chi Señor
Jesucristo ye^{n}'e yú chí n'dai taavi ca^{n}'á
yā tée yā vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ndís'tiī.
22 Ndís'tiī n'deee cá nga^{n}'a nī ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ n'daacā i'téénu yā.
23 Ní 'tíícā nadanguá^{n}'ai nī 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ye^{n}'e chi nguɛ́ɛ́ i'téénu yā tan'dúúcā
chi tun'dáa nī 'ii^{n}'yā^{n} nguáá^{n} nguuchi
ya^{n}'ā, 'tíícā dií^{n} nī. Ya'ai 'iinú nī ye^{n}'e
taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} naati dií^{n} nī ndúúcū
cuidado, ndíí nguɛ́ɛ́ cuuvi ca^{n}'a nī
ndúúcu yā chi dinuu^{n}ndí nī.

Judas nga^{n}'angua'á yā ní dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs

24 Maa^{n} ní 'úú chi'neé^{n} ndís'tiī na ta'a
Ndyuūs chi cuuvi candɛɛ yā cuidado
ye^{n}'e ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí
nī. Ní Jesucristo cuuvi 'cuu^{n}'mí^{n} yā
nanáá^{n} Ndyuūs chi dɛɛvɛ ngii n'dai
ndís'tiī chi nguɛ́ɛ́ nuu^{n}ndi ye^{n}'é nī.
Ní neené yeenu nī. 25 Dich'ɛɛtɛ yú
Ndyuūs chi 'áámá n'dyá^{n}'ā Ndyuūs chi
deenu nducué^{n}'ē ní nadanguá^{n}'ai yā
s'uuú^{n} cáávā Señor Jesucristo chi 'iivi
yú. Caati ye^{n}'é yā ní vɛ́ɛ́ dɛɛvɛ́ ngii
n'dai ndúúcū n'gɛɛtɛ n'dai ndúúcū
poder ch'ɛɛtɛ n'dai ndúúcū poder ye^{n}'e
'ii^{n}ntyé^{n}'ē ye^{n}'é yā nguuvi chi chó'ōo
ndúúcū nguuvi maa^{n} ní cué^{n}'é
daā^{n}ma^{n}. 'Tíícā cuuvi.

APOCALIPSIS, NDUUDU CHÍ CH'I^n'I NDYUŪS YE^n'E JESUCRISTO

Ye^n'e chi Jesucristo ch'í^n'i yā

1 Na libro 'cūū canéé nguū^n
chuū chi ch'i^n'i Jesucristo. Ní
Ndyuūs ch'í^n'i yā Jesucristo chuū
caati 'cuu^n'mí^n yā 'ii^n'yā^n chi dichíí'vɛ̄
Ndyuūs dendú'ū chi 'āā ntɛ́ɛ́ 'náá^n
chi ndaa ye^n'ē. Ní Jesucristo ch'í^n'i
yā chuū Juan chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs
cáávā 'áámá ángel chi dichó'o yā
nanáa^n yā. 2 Juan mii^n ca^n'a cuaacú
yā nduudu cuaacu ye^n'e tanducué^n'ē
chi n'diichí yā. Chuū ní nduudu
cuaacu ye^n'e Ndyuūs. Ní chuū ní
nduudu cuaacu chí Jesucristo ch'í^n'i
yā Juan mii^n.
3 Dɛ'ɛ chúúcā yeenú 'ii^n'yā^n chi
n'gee^n yā libro 'cūū chi ye^n'é Ndyuūs.
Ní dɛ'ɛ chúúcā yeenú 'ii^n'yā^n s'uuu^n
chi n'giindiveé^n yā nduudu ye^n'e
libro 'cūū ní i'téénu yā ye^n'e chí
nga^n'ā, ti nga^n'ā ye^n'e dendu'ū chí
cuchiī ti tiempo mii^n chi canee chi
chó'ōo 'āā snee nii^{n}nuú^n.

Juan idingúu^n yā ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e ndu'u ndɛ́ɛchɛ̄ yaācū.

4 'Úú Juan idinguú^n cartas ye^n'e
'ii^n'yā^n ye^n'e ndɛɛ̄chɛ̄ yaācū chi snéé
na yá^n'āa Asia. Ne^n'é chi Ndyuūs tée
yā ndís'tiī dendú'ū chi n'dai ye^n'é
yā ndúúcū vaādī 'diií^n ye^n'é yā. Ní
Ndyuūs ní 'áámá canee yā tiempo
chi chó'ōo, ní maa^n ní 'tííca yā, ní
ca^n'á yā ndaa yā. Maa^n ní ne^n'é chi
ye^n'e ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ espíritus chi
snée yā nanáá^n trono ye^n'é Ndyuūs,
espíritus tée yā ndís'tiī vaadī n'dai
ye^n'e Ndyuūs. 5 Ní 'tiicá ntúū^n ne^n'é
chi Cristo tée yā ndís'tiī vaadī
n'dai ye^n'é yā, Jesucristo chi cué^n'é
daā^{n}ma^n nga^n'a cuaacú yā. Ní Cristo
mii^n ní daiyá Ndyuūs ní 'ii^n'yā^n chi
vmnáá^n vmnaa^n nacuee^n yā ye^n'e
nguaa^n tiná^n'ā. Ní nga^n'a ntii^{n}nyú^n
yā ye^n'e nducyáácá reyes chi vɛ́ɛ́
i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní Cristo diné^n'e yā
s'uuú^n ní nadɛɛ̄vɛ́ yā s'uuú^n ye^n'e
nuu^{n}ndi ye^n'e yú ndúúcū yuuú^n
ye^n'e maá^n yā. 6 Ní Cristo dií^n yā chi
s'uuú^n reyes s'uuú^n ní chiiduú s'uuú^n
chi dichii'vɛ̄ yú Ndyuūs chi chiidá
yā. Maa^n ní vaadī dɛɛvɛ ngii ní ye^n'é
yā ndúúcū nducué^n'ē poder chi ye^n'é
yā cuuvi ye^n'é yā cue^n'e daā^{n}ma^n.
'Tíícā.
7 Cuin'diichí nī. Cristo mii^n cuchii
yā nguáá^n meēe^n ní nducyáácá
'ii^n'yā^n cuuvi snaa^n yā ndúúcū 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi dichó'ōo tíícuā Cristo
ndúúcū machete chi 'uūvī lados
'caāi^n. Ní nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'e

nducyaaca yáā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
cuɛɛcú yā taachi n'diichí yā Cristo.
'Tííca rā va. Cuaacu níí^{n}nyú^{n} chí
'tíícā.
8 Señor Ndyuūs chi vɛ́ɛ́
tanducué^{n}'ē poder dendu'ū ye^{n}'é
yā chi 'áámá caneé yā tiempo chi
chó'ōo, ní maa^{n} ní 'tííca yā, ní ca^{n}'á
yā ndaa yā, Señor mii^{n} nga^{n}'a yā:
'Úú chí 'ii^{n}'yā^{n} vmnáá^{n} vmnaa^{n} 'úú,
ní 'úú ndíí cuáá^{n} naachí 'cuiinu
'úú. Tan'dúúcā letras A ndii Z ye^{n}'e
alfabeto 'tíícā 'úú.

Ye^{n}'e chi Juan n'diichí yā Cristo chi dɛɛvɛ n'dai taavi yā ndii túú^{n}nú^{n} ngiī 'yá^{n}'a yā

9 'Úú apóstol Juan 'úú ní hermano
ye^{n}'e ndís'tiī. Ní caati 'úú ní ye^{n}'e
Jesús 'úú, 'úú dáámá ch'eenú chii
ndúúcū ndis'tiī ní dáámá nduucú nī
ye^{n}'ē naachi Ndyuūs nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n}
yā, ní dáámá nduucú nī ye^{n}'e vaadī
'diií^{n} chi Jesucristo itée yā s'uuú^{n}.
'Úú canéé preso 'úú na isla Patmos
cáávā chi candɛɛ́ nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs ní nga^{n}'á nduudu
cuaacu ye^{n}'é Jesucristo. 10 Ní taachi
'úú caneé mii^{n} 'áámá domingo
chó'ōo chi 'úú ní caneé maa^{n} poder
ye^{n}'e Espíritu N'dai ye^{n}'e Ndyuūs.
Ní ch'iindiveé^{n} 'áámá nduudu
ch'ɛɛtɛ cuaa^{n} daamí tan'dúúcā
chi n'gɛɛcú 'áámá trompeta. 11 Ní
'tíícā nga^{n}'ā ngiī 'úú: 'Úú 'ii^{n}'yā^{n} chi
vmnáá^{n} vmnaa^{n} 'úú, 'úú ndíí cuáá^{n}
naachí 'cuiinu 'úú. Tan'dúúcā letras
A ndii Z ye^{n}'e alfabeto 'tíícā 'úú.
Dii, Juan, idingúu^{n} di na 'áámá
libro cosa chi inaa^{n} di ní dichó'o
di libro mii^{n} nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ yaācū chi sneē na
yá^{n}'āa Asia. Yáacū s'ee^{n} ní ye^{n}'e
yáā^{n} Efeso, ní ye^{n}'e yáā^{n} Esmirna,
ní ye^{n}'e yáā^{n} Pérgamo, ní ye^{n}'e yáā^{n}
Tiatira, ní ye^{n}'e yáā^{n} Sardis, ní ye^{n}'e
yáā^{n} Filadelfia, ndúúcū ye^{n}'e yáā^{n}
Laodicea.
12 Tuu'mi ní 'úú nan'guaacúndií ní
n'diichí du'ū chi yaā'vi 'úú. Taachi
n'diichi cuaa^{n} daamí n'diichí ndɛɛ̄chɛ̄
candeleros ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n}. 13 Ní
náávta^{n}'a ye^{n}'e ndu'u candeleros
mii^{n} 'áámá yā cheendii yā tan'dúúcā
'aama sa^{n}'ā daiyá 'ii^{n}'yā^{n} i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. Canúu^{n} yā 'áámá catecai chi
ngɛɛ yā chi ndaa ndii ná daandu
ca'a yā. Ní ndɛ́ɛ́ chiichí 'áámá cinta
ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n} cuaa^{n} 'níí^{n}nú^{n} yā.
14 Ní tií^{n} yā ndúúcū yundutií^{n} yā ní
cuɛ́ɛ̄ tan'dúúcā duudū 'iiti cuūchī
cuɛ́ɛ́, ní 'tiicá ntúū^{n} cuɛ́ɛ̄ tan'dúúcā
yaā^{n}. Ní nduutináa^{n} yā tan'dúúcā
'áámá nguuchi ya^{n}'ā. 15 Ní ca'a yā
tan'dúúcā cūū cuáá^{n} chi ndís'tiī 'āā
ngiichí nī chɛɛti 'áámá horno ní
dɛɛvɛ́ dii^{n} nī. Ní nduudu ye^{n}'é yā
ní tan'dúúcā chí n'gɛɛcú 'yaa n'dáí
yíícú. 16 Ní ndɛɛ yā na ta'a cuaacú
yā ndɛɛ̄chɛ̄ 'íí^{n}nyú^{n}. Ní na cheendí
yā mii^{n} canéé 'áámá machete chi
'caāi^{n} nduu 'uuví lados. Ní núú^{n}má^{n}
naa^{n} yā ngíí n'gāi tan'dúúcā chi
n'gāi 'yá^{n}'ā taachi nééné íniguaa^{n}
náá^{n}.
17 Ní taachi 'úú snaá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
sndɛɛvɛ́ na ca'a yā tan'dúúcā chi
ch'ií. Ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} s'neé^{n} yā ta'ā
cuaacú yā vmnaa^{n} ye^{n}'ē 'úú ní ca^{n}'a
yā chīi yā 'úú: Nguɛ́ɛ́ 'va'a di. 'Úú
chí vmnáá^{n} vmnaa^{n}, 'úú ndíí cuaa^{n}
naachí 'cuiinu 'úú. 18 'Úú 'áámá
canduuchí. Cuáácú ch'īi naati
cuin'diichí nī maa^{n} ní 'úú canduuchí
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} 'tíícā. 'Úú ní ndɛɛ́
llaves ye^{n}'e vaadī n'gii chi ye^{n}'e

lugar naachi snéé 'ii^{n}'yā^{n} chi n'díí ní
nguɛ́ɛ́ chi'téénu yā Ndyuūs. 19 Maa^{n}
ní dii dingúu^{n} di dendu'ū chi 'túúcā
chi n'diichi di ndúúcū dendu'ū
chi 'tíícā ndúúcū dendu'ū chi ndaa
cuayiivi. 20 Maa^{n} ní 'úú n'gi^{n}'í dii
dɛ'ɛ ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} ndɛɛ̄chɛ̄ 'ii^{n}nyú^{n}
mii^{n} chi n'diichi di na ta'ā cuaacú
ní ye^{n}'e chi ndɛɛ̄chɛ̄ candeleros
ye^{n}'e 'dii^{n}nguāá^{n} mii^{n}. Ndu'u
ndɛɛchɛ́ 'ii^{n}nyú^{n} mii^{n} chií^{n} chí du'ū
ndɛɛ̄chɛ̄ 'ii^{n}'yā^{n} chi ndíí tiīi^{n} ye^{n}'e
ndu'ū ndɛɛ̄chɛ̄ yaācū mii^{n}. Ní ndu'ū
ndɛɛ̄chɛ̄ candeleros chí n'diīchī di
chíí^{n} chí ndɛɛ̄chɛ̄ yáacū mii^{n}.

Juan idingúu^{n} yā carta 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Efeso

2 Díí, Juan idingúu^{n} di chuū
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi ndíí tiīi^{n} ye^{n}'e
yáacū ye^{n}'e yáā^{n} Efeso. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
ndɛɛ́ yā ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ 'íí^{n}nyú^{n} na
tá'ā cuaacú yā ní chiicá yā nguaa^{n}
ndɛɛ̄chɛ̄ candeleros ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n},
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} nga^{n}'á yā dendu'ū chi
'túúcā: 2 'Úú ní deenú ntii^{n}nyu^{n} chi
dii^{n} di. Deenú chi díítūu n'dáí dii^{n}
dí ntii^{n}nyu^{n} ní vɛ́ɛ́ paciencia nanáa^{n}
di. Ní deenú chi ichɛɛ di ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛɛ n'daācā idií^{n} yā. Ní
deenú ntúū^{n} chi ndɛɛ̄ di cuidado
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a chi apóstoles
ní nguɛ́ɛ́ 'tiicá yā. Ní dii deenu di
chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ apóstoles
'ii^{n}'yā^{n}. Ní deenu di chí yaadi yā.
3 Ní dii vɛ́ɛ́ paciencia nanáa^{n} di ní
n'geenu di ngii. Ní dii^{n} di n'deee
n'dáí ntii^{n}nyu^{n} cáávā 'úú. Ní
nguɛ́ɛ́ chicúu^{n}nu^{n} di ye^{n}'e dendu'ū.
4 Naati vɛ́ɛ́ 'tɛ́ɛ́ contra ye^{n}'ē di.
Nguɛ́ɛ́ dine^{n}'e di 'úú tan'dúúcā chi
vmnáá^{n} vmnaa^{n} dine^{n}'e ca di. 5 Ní
cáávā chuū nn'gáácú dí ye^{n}'e chi
dii^{n} di chi nguɛ́ɛ́ dine^{n}'e ca di 'úú ní
ndaacadaami di ye^{n}'ē. Ní dine^{n}'e ca
di 'úú tan'dúúcā chí diī^{n} di vmnáá^{n}
vmnaa^{n}. Ní nduuti chi nguɛ́ɛ́ 'túúcā
dii^{n} di, 'úú ní ndāa nii^{n}nuú^{n} ní divií
candelero ye^{n}'e di ye^{n}'e naachi
snéé. 6 Ní chuū chi vɛ́ɛ́ favor ye^{n}'e
di. Nguɛ́ɛ́ inee yiinu di ntii^{n}nyu^{n}
chi dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e grupo ye^{n}'e
Nicolaítas. Ní 'úú ntúū^{n} nguɛɛ ne^{n}'é
chi dií^{n} yā. 7 'Ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ veé^{n} yā
'caandiveé^{n} yā chi nga^{n}'ā Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ngii 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yáacū s'ee^{n}. 'Úú nga^{n}'á chi 'ii^{n}'yā^{n}
chi cuchɛ́ɛ yā ye^{n}'e dendu'ū, 'úú ca'á
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi che'é yā n'gui'i ye^{n}'e
yá^{n}'á ye^{n}'e vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} chí
cánéé naavta^{n}'ā ye^{n}'e paraíso chi
jardín ye^{n}'e Ndyuūs.

Juan idingúu^{n} yā carta 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Esmirna

8 Díí, Juan, idingúu^{n} di ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi ndíí tiīi^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yáacū ye^{n}'e yáā^{n} Esmirna. Dendu'u
chi 'túúcā nga^{n}'á 'ii^{n}'yā^{n} chi vmnáá^{n}
vmnaa^{n} ndii chí 'cuiinu, 'ii^{n}'yā^{n} chi
'āā n'dii yā ní maa^{n} ní 'āā canduuchi
ntuú^{n} yā. 9 'Úú deenú ntii^{n}nyu^{n} chi
dii^{n} di. Deenú chi n'geenu di ngii
ndúúcū dendu'ū chi chɛɛchí n'dai
ye^{n}'e di. Deenú chi nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ
ye^{n}'e di naati cuaacu níí^{n}nyú^{n} chi
'cuiica di. 'Úú deenú ye^{n}'ē chi 'ii^{n}'yā^{n}
chi nga^{n}'á yā chi judíos yā chi
Israel ya ní nguɛ́ɛ́ dií^{n} yā tan'dúúcā
chi 'ii^{n}'yā^{n} judíos yā. Ní deenú chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguɛ́ɛ́ n'daacā nga^{n}'á
yā ye^{n}'e di. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n}. 10 Nguɛ́ɛ́ 'va'a
di ye^{n}'ē dendú'ū chi canee chi
'cueenu di cuuvi. 'Caandivee^{n} di
ye^{n}'é. Yáá^{n}n'guiinūu^{n} cutá'a sa ná^{n}'ā

ndís'tiī ní cu'nuu^n sa 'ii^n'yā^n vácūū
caati n'diichinee^n sa nducyaaca
ndís'tiī. Ní canee chi 'cueenú nī
cuuvi ndiichí nguuvi. Naati 'áámá
canee nī ndúúcū chi i'téénu nī ndii
chi 'cuūvi nī ní 'úú teé ndís'tiī 'áámá
corona chi vida cue^n'e daā^{n}ma^n.
11 'Ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ veé^n yā 'caandiveé^n
yā chi nga^n'ā Espíritu N'dai ye^n'é
Ndyuūs ngii 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e yáacū
s'ee^n. 'Ii^n'yā^n chi cuchɛ́ɛ yā ye^n'e
tanducué^n'ē dendu'ū nguɛ́ɛ́ cuuvi
'cueenú yā cuuvi ye^n'ē ndii 'úúví
vaadī n'gii chi infierno.

Juan idingúu^n yā carta 'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Pérgamo

12 Díí, Juan, idingúu^n di ntúū^n
'ii^n'yā^n ndíí tiīi^n chi ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e
yáacū ye^n'e yáā^n Pérgamo: Chuū
nga^n'á 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ machete chi
'uūvī lados 'caāi^n. 13 Chuū nga^n'a
yā. 'Úú ní deenú tanducué^n'ē chi
dii^n di. Deenú chi canee di naachi
yáá^{n}n'guiinūu^n nga^n'a ntii^{n}nyu^n sa.
Ní 'áárá chí 'tíícā 'áámá canee di
lado ye^n'é nguɛ́ɛ́ ndaacádaami di
ye^n'e chi i'téénu di 'úú. Ní 'tiicá
ntúū^n dii^n di nguuvi chi chó'ōo
taachi nguaa^n ndís'tiī 'ii^n'yā^n s'ee^n
ch'ii^n'nú^n yā sa^n'ā Antipas chi 'áámá
ca^n'ā sa nduudu cuaacu ye^n'é na yáā^n
naachi canee yáá^{n}n'giinūu^n. 14 Naati
vɛ́ɛ́ n'duuvi dendu'ū ye^n'e chi
contra ye^n'ē di. Na yáā^n Pérgamo
chi yáā^n ye^n'e di vɛ́ɛ́ nguaa^n ndís'tiī
ná^n'ā 'ii^n'yā^n chi nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā
s'neé^n yā ye^n'e chi i'téénu yā chi
'cuee^n Balaam. Ní Balaam mii^n
'ii^n'yā^n chí chi'cueé^n yā sa^n'ā Balac
táácā cuuvi dii^n sa chi 'ii^n'yā^n ye^n'e
Israel dinuu^{n}ndí yā. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
ye^n'e Israel dinuu^{n}ndí yā taachi
che'é yā dendu'ū ye^n'e chi 'ii^n'yā^n
cáávā ofrenda ca'a yā nátai ye^n'e
santos chi ídolos, ní taachi ca^n'á
yā ndúúcū 'aama n'daataá o 'aama
isá^n'ā chi nguɛ́ɛ́ ye^n'é yā. 15 Ní 'tiicá
ntúū^n vɛ́ɛ́ nguaa^n ndís'tiī 'ii^n'yā^n
chi nguɛ́ɛ́ ne^n'é yā s'nee^n yā ye^n'e
chi i'téénu yā chi ca'cueé^n yā ye^n'e
'ii^n'yā^n ye^n'e grupo ye^n'e nicolaítas.
Ní 'úú nguɛ́ɛ́ inee yiinú ye^n'e chuū.
16 Ndaacadáámí dí ye^n'e nducué^n'ē
chuū. Nduuti chi nguɛ́ɛ́ dii^n di
'túúcā ndaa nuú^n naachi canee di
ní 'cuu^n'má^n ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n
ndúúcū machete chi 'uūvī lados
'caāi^n chi canéé cheendí. 17 'Ii^n'yā^n
chi vɛ́ɛ́ veé^n yā 'caandiveé^n yā chi
nga^n'ā Espíritu N'dai ye^n'é Ndyuūs
ngii 'ii^n'yā^n s'ee^n ye^n'e yáacū
s'ee^n. 'Ii^n'yā^n chi cuchɛɛ yā ye^n'e
tanducué^n'ē 'úú ní ca'á 'ii^n'yā^n s'ee^n
pan chi duuchi maná chi canúú^n
n'de'ei. Ní ca'á 'ii^n'yā^n s'ee^n 'áámá
tuūu cuɛ́ɛ̄ naachi canéé nguū^n
'áámá chi duuchi chi ngai. Mar
'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ deenú yā chi
duuchi mii^n, dámaā^n 'ii^n'yā^n chi
cuta'á yā tuūu cuɛ́ɛ̄ mii^n deenú yā
chi duuchi mii^n.

Juan idingúú^n yā carta 'cūū ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e yáā^n Tiatira

18 Díí, Juan, idingúu^n di ye^n'e
'ii^n'yā^n ndíí tiīi^n ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e
yáacū ye^n'e yáā^n Tiatira: Daiyá
Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ nduutináa^n yā
tan'dúúcā nguuchi ya^n'ā ni ca'a
yā tan'dúúca cūū cuaaa^n chi dɛɛvɛ́
n'dai nga^n'á yā 'tíícā. 19 'Uú deenú
nducué^n'ē chi dii^n di. Deenú chi
dine^n'e di 'úú, chi i'téénu di 'úú, ní
dichii'vɛ di 'úú. Ní vɛ́ɛ́ paciencia
nanáa^n di. Deenú chi maa^n diī^n nī

ntii^{n}nyu^{n} chi n'deee n'dáí nguɛ́ɛ́
ti ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'é nī chi vmnaa^{n}.
20 Naati vɛ́ɛ́ duū'vī dendú'ū contra
ye^{n}'ē di. Ndís'tiī ní 'cuaá^{n} nī tá^{n}'ā
Jezabel chi nga^{n}'a tá chi chíí^{n} chi
nga^{n}'a tá ní nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs. Nginnche'ei tá 'ii^{n}'yā^{n} chi
dichíí'vɛ̄ 'úú ndúúcū chí ngí'cuee^{n}
tá. Ní nga^{n}'a tá chí 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi
ca^{n}'á yā ndúúcū n'daataá o isa^{n}'ā
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é yā ní cuuvi ché'e
yā dendu'ū chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cáávā
ofrenda ca'a yā nátai ye^{n}'e santos
chi ídolos. 21 'Úú ní ca'á lugar tá^{n}'ā
mii^{n} chi ndaacadaami tá ye^{n}'e chi
dii^{n} tá chí nguɛ́ɛ́ n'daacā naati
nguɛ́ɛ́ 'cuū^{n} ta ndaacadaami tá
ye^{n}'e nducué^{n}'ē chí dii^{n} tá chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. Ní ne^{n}'e tá chi taná^{n}'ā
'ii^{n}'yā^{n} dinuu^{n}ndí yā ndúúcu tá.
22 Maa^{n} ní 'úú dií^{n} chi nééné ngiitā
tá mii^{n} ní nducyáácá isa^{n}'ā chi dií^{n}
yā tan'dúúcā chi ngi'cuee^{n} tá neené
'cueenu yā cuuvi. 'Tíícā maa^{n} ní
dií^{n} ndúúcū nducyáácá yā nduuti
chi nguɛ́ɛ́ ndaacadáámí yā ye^{n}'e
chi ngi'cuee^{n} n'daataá míí^{n}. 23 'Tiicá
ntúū^{n} 'úú ní 'caā^{n}'nú^{n} nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi dií^{n} yā tan'dúúcā chi
chi'cuee^{n} tá. Ní nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e nducyáácá yaācū ca^{n}'á yā
cadíínuu^{n} yā chi 'úú chi n'diichí
dɛ'ɛ̄ vɛɛ chi 'ii^{n}'yā^{n} nadicadíínuu^{n}
yā ndii na staava ye^{n}'é yā. Ní 'úú
nadii'vɛ́ ndís'tiī tuunu tuunu ca
dendu'ū chi dií^{n} nī. 24 Chuū nga^{n}'á
ngīi ndís'tiī ndúúcū taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
chi i'téénu yā Ndyuūs ní chi snée
yā na yáā^{n} Tiatira chi nguɛ́ɛ́ dií^{n}
yā tan'dúúcā chi ngi'cuee^{n} tá^{n}'ā
mii^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ déénu nī dɛ'ɛ̄ chi
nuu^{n}ndi s'ee^{n} chi ch'ɛɛtɛ chí ye^{n}'e
yáá^{n}n'guiinūu^{n}. Tan'dúúcā chi nga^{n}'a
ná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} 'úú nga^{n}'á chi nguɛ́ɛ́
cu'neé^{n} tááma dendú'ū chi dííítūu
nanáá^{n} ndís'tiī. 25 Naati chíí^{n} chi 'āā
vɛ́ɛ́ ye^{n}'é nī cundɛɛ́ nī cuidado ye^{n}'ē
ndii 'úú nindaá nanáa^{n} nī. 26 'Ii^{n}'yā^{n}
chi cuchɛ́ɛ yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē
dendu'ū ní nguuvi nguuvi dií^{n} yā
tan'dúúcā 'úú ne^{n}'é ndíí cuaa^{n} ná
n'giinu, 'úú ní ca'á ntii^{n}nyu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} chi 'ii^{n}ntyé^{n}'ē ye^{n}'e nducué^{n}'ē
naciones. 27 Ní ca^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} tan'dúúcā chiidá
tee yā poder 'úú chi 'úú nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} ye^{n}'e nducué^{n}'ē naciones
ndúúcū 'áámá nduucu cūū ye^{n}'é. Ní
ndúúcū nduucu cūū mii^{n} 'cue^{n}'é
naciones chí chīcheiyei tan'dúúcā
chi naciones ní 'aama vaso ye^{n}'e
yá^{n}'āa chi 'cueēe^{n}. 28 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi
cuchɛɛ yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē 'úú
ní ca'á 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} 'íí^{n}nyú^{n} ye^{n}'e
nguɛɛtiyaa^{n}. 29 'Ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ veé^{n}
yā 'caandiveé^{n} yā chi nga^{n}'ā Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ngii 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ye^{n}'e yaācū s'ee^{n}.

Juan idingúu^{n} yā carta 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Sardis

3 Díí Juan, idingúu^{n} di ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ndíí tiii^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáacū ye^{n}'e yáā^{n} Sardis:
Chuū nga^{n}'a Cristo chí vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄
espíritus ye^{n}'e Ndyuūs ndúúcū
ndɛɛ̄chɛ̄ 'íí^{n}nyú^{n} s'ee^{n}. 'Úú deenú
chii^{n} chi dii^{n} di. Ní deenú chi 'áárá
chí 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} deenú yā dii cáávā
cosas chi dii^{n} di ti cánduuchi
di naati nanáá^{n} 'úú dii canéé dí
tan'dúúcā chi n'díí di cucáávā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e di. 2 Nandúúchí dí.
Cunéé diītū di ní cu'téénu ca di
ye^{n}'e cosas chi vɛ́ɛ́ caati vmnáá^{n}
vmnaa^{n} nguɛ́ɛ́ dii^{n} di cuidado ye^{n}'e

nducué^{n}'ē. Cu'téénu ca di ní nguɛ́ɛ́
cuuvi cho'ōo ye^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ chi ye^{n}'e
di. Ní 'úú n'diichí ntii^{n}nyu^{n} chi
dii^{n} di. Ní nguɛ́ɛ́ n'daacā ca nanáá^{n}
Ndyuūs. 3 N'gaacú di ye^{n}'e chi
n'giindivee^{n} di chi 'ii^{n}'yā^{n} chi'cuee^{n}
yā dii. Maa^{n} ní dii^{n} di tan'dúúcā chi
'cuee^{n} di ní ndaacadaami di ye^{n}'e chi
dii^{n} di chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní nduuti
chi nguɛ́ɛ́ dii^{n} di cuidado tuu'mi ní
'úú ndaá tan'dúúcā 'áámá chi duucu
ní nguɛ́ɛ́ cadíínuu^{n} di hora chí
ndaá nanáá^{n} dii. 4 Vɛ́ɛ́ duu'vi 'ii^{n}'yā^{n}
nguaa^{n} ndís'tiī chi snée yā na yáā^{n}
Sardis, 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ dinuu^{n}ndí
yā tan'dúúcā taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi
dinuu^{n}ndí yā. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ca^{n}'á yā
nduucú ndúúcū catecai cuɛ́ɛ yā
ti 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní n'dai taaví yā chí
cuuvi 'tíícā ndúúcu yā. 5 'Ii^{n}'yā^{n} chi
cuchɛɛ́ yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē nndaāca
yā catecai cuɛ́ɛ yā. Ní 'úú nguɛ́ɛ́
nadatuūví chi duuchi yā naachi
canéé nguū^{n} na libro ye^{n}'e vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Ní 'úú ní caa^{n}'má^{n}
chi duuchí yā nanáá^{n} chiidá ní
nanáá^{n} ángeles dendú'ū. 6 'Ii^{n}'yā^{n} chi
vɛ́ɛ́ veé^{n} yā 'caandiveé^{n} yā chíí^{n} chi
nga^{n}'ā Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
ngii 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e yaācū s'ee^{n}.

Juan idingúu^{n} yā carta 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Filadelfia

7 Díí, Juan, idingúu^{n} ntúū^{n} di
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ndii tiīi^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yaācū ye^{n}'e yáā^{n} Filadelfia.
Dendu'ū chi 'túúcā nga^{n}'á 'ii^{n}'yā^{n}
chi dɛɛvɛ taavi ca yā ní cuaacu
yā. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi ndɛ́ɛ yā llave
ye^{n}'e David, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} taachi
nn'guaa^{n} yā puerta mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi nn'gaadí yā. Ní
taachi nn'gaadí yā 'tiicá ntúū^{n} mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi nn'guaa^{n}
yā. 8 'Úú n'diichí tanducué^{n}'ē chi
dii^{n} di. 'Úú n'neé^{n} cucáávā di 'áámá
cheendi va'āī chi maa^{n} ní cánda'āī
ní mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuuvi
nn'gaadí yā cheendi va'āī mii^{n}.
'Áárá chi vɛ́ɛ́ duu'vi fuerzas ye^{n}'e
di ch'iindivee^{n} di nduudu cuaacu
ye^{n}'é ní nguɛ́ɛ́ ndaacadaami di ye^{n}'é.
9 'Caandivee^{n} di ye^{n}'é. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n} ti nga^{n}'á
yā nduudu yaadi. Nga^{n}'á yā chi
'ii^{n}'yā^{n} judíos yā chi Israel yā ní
nguɛ́ɛ́ 'túúcā dií^{n} yā tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n}
judíos yā. Cuin'diichi di. 'Úú idií^{n}
chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní ndaá yā nanaa^{n}
di ní caantii'yá yā nanáá^{n} ca'a di
ní cu'téénu yā dii. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
cuuvi cadíínuu^{n} yā chi 'úú ní ne^{n}'é
dii. 10 Dii ní ndɛɛ di cuidado ye^{n}'e
nuu^{n}ndi chi nga^{n}'á ye^{n}'e chi cuchɛɛ
di, ní cuchɛ́ɛ di. Ní cáávā chuū 'úú
ndɛɛ́ cuidado ye^{n}'e dii ye^{n}'e tiempo
chi cuchiī chi caa^{n}ma^{n} ndaá cosas
chi n'diichinee^{n} yā dii. Ní cosas
mii^{n} ndaa ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā
núú^{n}má^{n} i^{n}'yeē^{n}dī. Ní n'diichineé^{n}
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi s'née^{n} yā
na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. 11 Cuin'diichi di.
Nii^{n}nu^{n} ndaá nanáá^{n} dii. Cundɛ́ɛ ca
di cuidado ye^{n}'ē chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'e di ní
mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi cuta'á yā
corona chi cuuvi ye^{n}'e di. 12 'Ii^{n}'yā^{n}
chi cuchɛɛ́ yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē, 'úú
idií^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} 'áámá caneé yā
na yaācū ye^{n}'é tan'dúúcā 'áámá pilar
ye^{n}'e yaācū ye^{n}'e Ndyuūs, 'tííca yā.
Ní 'āā ntɛ́ɛ́ can'daa yā ye^{n}'e yaācū
mii^{n}. Ní 'úú idinguú^{n} nchɛɛté yā
chi dúúchí Ndyuūs ye^{n}'é ndúúcū
chi duuchi ye^{n}'e yáā^{n} ye^{n}'e Ndyuūs
ye^{n}'é. Ní yáā^{n} mii^{n} nguuvi Jerusalén
chí ngai chi ndaā ye^{n}'e va'ai chɛɛti

nguuvi ní ye^{n}'e Ndyuūs ye^{n}'é.
13 'Ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ veé^{n} yā 'caandiveé^{n}
yā chi nga^{n}'ā Espíritu N'dai ye^{n}'é
Ndyuūs ngii 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e yaācū
s'ee^{n}.

Juan idingúu^{n} yā carta 'cūū ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} Laodicea

14 Díí, Juan, idingúu^{n} di ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ndii tiīi^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yaācū ye^{n}'e yáā^{n} Laodicea: Nduudú
'cūū ní ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguuví yā
Amén chi ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} chí cuaacu
yā. 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi testigo yā ní
nga^{n}'a cuaacu yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní ye^{n}'é yā tanducué^{n}'ē
chi Ndyuūs din'dái yā. 15 'Úú deenú
tanducué^{n}'ē chi dii^{n} di. Ní díí canee
di tan'dúúcā chi nguɛ́ɛ́ ndúú 'ii^{n}'nū^{n}
di ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'iichɛ di. Dɛ'ɛ
chúúcā n'daacā cáávā dii ndúútī
chí 'ii^{n}'nū^{n} di o 'iichɛ di. 16 Cáávā
chi dii ní cuūtū di, ní nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'nū^{n}
di, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú 'iīchɛ̄ di, 'úú
ní dií^{n} ndúúcū di tan'dúúcā chi
caachí dii ye^{n}'ē na cheendí ti dii
tan'dúúcā chi nuū^{n}nī^{n} daaí^{n} dii, ní
'tíícā dií^{n}. 17 Díí ní 'túúcā nga^{n}'a di
chi 'cuiica di ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ne^{n}'e
di ti neené n'deēe dendú'ū ye^{n}'e di
vɛ́ɛ́. Naati díí nguɛ́ɛ́ deenu di chi
nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ ye^{n}'e di. Ní ndaachí
canée di caati canée di tan'dúúcā
chi díí ní pobre di ní nguɛ́ɛ́ catecai
di, ní ngueenáa^{n} di. 'Tíícā canée
di. 18 'Úú ní teé consejo dii. Cuai
di ye^{n}'e 'úú 'díí^{n}nguāa^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n}
din'dái yā cáávā nguuchi ya^{n}'ā ní
'íícú cuuvi cuaacu chi 'cuiica di. Ní
cuai di catecai cuɛ́ɛ̄ chi cu'nuu^{n} di
cuerpo ye^{n}'e maa^{n} di ní nguɛ́ɛ́ cuuvi
'cuináa^{n} di caavā chi nguɛ́ɛ́ catecai
di. Ní cuai di yiīcū ní cu'nee^{n} di
na nduutináa^{n} di ní 'íícú cuuvi
snaa^{n} di. 19 'Úú yaa'vineé nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi idine^{n}'é ní dií^{n} castigar
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Maa^{n} ní canéé chi
nndáácádáámí dí ye^{n}'e chi dii^{n} di
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā. Ní serio canee
di ndii staava ye^{n}'e di. 20 Cuin'diichi
di. 'Úú ní caneé cheendi va'āī
ní 'cuaí 'ii^{n}'yā^{n}. Nduuti chi 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} 'caandiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'é
ní nn'guaa^{n} yā cheendi va'āī caavā
'úú, tuu'mi ní 'úú cho'ó cuaa^{n} chɛɛti
va'āī ní n'diichí 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}. Ní che'é
ndúúcu yā ní 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} che'é yā
nduucú. 21 'Ii^{n}'yā^{n} chi cuchɛɛ yā
ye^{n}'e tanducué^{n}'ē dendu'ū 'úú ní ca'á
lugar ye^{n}'e yā chi 'cuūndí yā ndúúcū
'úú na trono ye^{n}'é tan'dúúcā chí 'úú
chichɛɛ́ ye^{n}'e tanducué^{n}'ē dendu'ū
ní ch'iindí ndúúcū chiidá na trono
ye^{n}'é yā. 22 'Ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ veé^{n} yā
'caandiveé^{n} yā chi nga^{n}'ā Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ngii nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaācū s'ee^{n}.

Nducyáácá yā chi snée yā na va'ai chɛɛti nguuvi dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs

4 Chó'ōo dendu'ū chi 'túúcā
ní cuayiivi ní 'úú n'diichí
cuaa^{n} 'níí^{n}nú^{n} ní mii^{n} canéé 'áámá
cheendi va'āī ye^{n}'e va'ai chɛɛti
nguuvi chi canéé candá'āī. Ní
ch'iindiveé^{n} 'áámá nduudu chi
tan'dúúcā chi n'gɛɛcu trompeta. Ní
nduudu mii^{n} dáámá ndúúcū nduudu
chi ch'iindiveé^{n} vmnáá^{n} vmnaa^{n}.
Ní nduudu mii^{n} ní ca^{n}'a nduucú
'tíícā: Dii cūchɛɛ dí 'múú^{n} ní 'úú
ní 'cuu^{n}'mí^{n} dii dendu'ū chi cuchiī
cuayiivi.
2 Hora míí^{n} nūu^{n} 'úú caneé maa^{n}
poder Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
ní n'diichí 'áámá trono na va'ai

chɛɛti nguuvi. Ní Ndyuūs vɛ́ɛ yā
na trono mii^{n}. 3 'Ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ yā
na trono mii^{n} ní núú^{n}má^{n} cuerpo
ye^{n}'é yā naá^{n} yā tan'dúúcā 'áámá
tuūu chi 'áámá ngíí n'gai tan'dúúcā
tuūu jaspe ndúúcū tuūu sardio.
'Tíícā cuerpo ye^{n}'é yā. Ní nuu^{n}ma^{n}
ndiivií cuaa^{n} 'diituú trono mii^{n}
canee 'áámá cun'gúú^{n}n'dí tan'dúúcā
color ye^{n}'e tuūu esmeralda. 4 Ní
nuu^{n}ma^{n} ndiivií cuáá^{n} 'diituú trono
mii^{n} n'diīchí ndiicu cuūu^{n} tronos
ye^{n}'e 'ii^{n}ntyé^{n}'ē s'ee^{n} naachi vɛ́ɛ yā.
Ní nducyáácá yā vɛ́ɛ́ catecaí yā chi
cuɛ́ɛ̄. Ní nducyáácá yā snúú^{n} tií^{n} yā
'áámá corona ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n}. 5 Ní
ye^{n}'e trono chi naavta^{n}'ā can'dáā
'cuaī ndúúcū dɛɛvɛ ndúúcū nduudu.
Ní nanáá^{n} trono mii^{n} canéé ndúúcū
ndɛɛ̄chɛ̄ ya^{n}'ā ngiichi chi ndɛɛ̄chɛ̄
espíritus ye^{n}'e Ndyuūs. 6 Ní canéé
ntúū^{n} nanáá^{n} trono mii^{n} 'áámá cosa
tan'dúúcā nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā tan'dúúcā
'áámá vidrio chi ngiī dɛɛvɛ n'dai.
Ní naavta^{n}'ā ye^{n}'e trono mii^{n} ní
nuu^{n}ma^{n} ndiivii cuaa^{n} 'diituú ye^{n}'e
trono mii^{n} snéé cuūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'ē
va'ai chɛɛti nguuvi chi snéé 'yaa^{n}
n'dáí nduutináa^{n} yā ndii cuáá^{n}
vmnaa^{n} yā ndii cuáá^{n} daamí yā.
Ní ndiituú nduutinaá^{n} yā núú^{n}má^{n}
ch'ɛɛtɛ cuerpo ye^{n}'é yā. 7 'Ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e va'ai chɛɛti nguuvi chi vmnáá^{n}
vmnaa^{n} tan'dúúcā 'áámá 'yáí^{n}yāa^{n}
cuá'aá 'tiicá yā. Ndii chíí^{n} ndii 'uuví
yā tan'dúúcā 'áámá itiindu 'líí^{n} 'tiicá
yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} ndii chíí^{n} ndii 'iinū
mii^{n} vɛɛ naá^{n} yā tan'dúúcā naá^{n}
'ii^{n}'yā^{n} 'tíica yā. Ní ndii chíí^{n} ndii
cuūú^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ní tan'dúúcā í'yāa
chi nge'e tī na 'yúúné 'tiicá yā.
8 Ní nduu cuūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní vɛ́ɛ́
niyaa^{n} ngɛɛchi yā 'áámá 'aamá yā
ni núú^{n}má^{n} cuáá^{n} 'diituú yā ní cuaa^{n}
náá^{n} ngɛɛchi yā ní ndiitūú nduuti
náa^{n} yā. Nguɛ́ɛ́ intaavi'tuunuú^{n} yā
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú nguuvi ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú n'gaa^{n} chi ca^{n}'a yā:

Dɛ'ɛ̄ chúúcā dɛɛvɛ yā, dɛ'ɛ̄
chúúcā dɛɛvɛ yā, dɛ'ɛ̄ chúúcā
dɛɛvɛ yā, Señor Ndyuūs, chi
vɛ́ɛ́ tanducué^{n}'ē poder ye^{n}'é yā.
'Ii^{n}'yā^{n} chi canéé ndii vmnáá^{n}
vmnaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi maa^{n} canée
yā, ní 'ii^{n}'yā^{n} chí canéé chí
ndaa yā.

9 Ní ca'áámá ca'áámá vmné^{n}'ēe chi
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} dich'ɛɛtɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
chi vɛ́ɛ yā na trono mii^{n} ní dií^{n} yā
honrar 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní ca'á yā gracias
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi candúúchí yā cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} 'tíícā dii^{n} yā. 10 Ndu'u
ndiicú cuūu^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'ē candiitín'díi
yā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi vɛ́ɛ yā na
trono mii^{n} ní dich'ɛɛtɛ́ yā 'ii^{n}'yā^{n} chi
'áámá canée yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Ní
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} s'nee^{n} yā coronas ye^{n}'e
yā nanáá^{n} trono mii^{n} ní ca^{n}'a yā
'túúcā:

11 Díí Señor chi Ndyuūs ye^{n}'e
yú, díí ní n'dai taavi di chi
dich'ɛɛtɛ́ yā dii, ní dií^{n} yā
honrar dii, ní nga^{n}'á yā chi
tanducué^{n}'ē poder ní ye^{n}'e
di caati dii ní din'dái di
tanducué^{n}'ē dendu'ū chi vɛ́ɛ́.
Ní cáávā chi maa^{n} di ne^{n}'e di
din'dái di tanducué^{n}'ē dendu'ū,
'tíícā dii^{n} di.

Libro ndúúcū 'iiti cuūchī

5 Ní n'diichí na ta'a cuaacú yā
'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ yā na trono mii^{n}
'áámá libro chi tan'dúúcā 'áámá
rollo caaca naachi canéé nguū^{n}
cuáá^{n} chɛɛti ndii cuaa^{n} dáámí. Ní

libro mii^{n} nduudi ndúúcū ndɛɛ̄chɛ̄
sellos. 2 Ní n'diichí 'áámá ángel chi
vɛ́ɛ́ poder ye^{n}'é yā. Ní yuudu n'dáí
'cai yā ní ca^{n}'a yā 'túúcā. ¿Dú'ū chi
n'dai taavi ca chi cuuvi nn'guaa^{n}
libro 'cūū ní ndivíī sellos chi
nduudí?
3 Naati mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
va'ai chɛɛti nguuvi ndíí nguɛ́ɛ́ mar
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi
canúú^{n} maa^{n} yá^{n}'āa cuuvi nan'guaá^{n}
yā libro mii^{n} ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú cuuvi
n'diichí yā libro mii^{n}. 4 Ní 'úú Juan
neené chɛɛ̄cu taaví ti nguɛ́ɛ́ ndaaca
yā mar 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chi n'dai taavi
cá yā chi cuuvi nan'guaa^{n} yā libro
mii^{n} ní 'cuee^{n} yā ye^{n}'ē. Ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú cuuvi snaa^{n} yā libro mii^{n}.
5 Tuu'mi ní 'áámá 'ii^{n}ntyé^{n}'ē ca^{n}'a
yā chii yā 'úú: Díí nguɛ́ɛ́ cuɛɛcu
di. Cuin'dííchí dí. Jesucristo chi
duuchi 'yáí^{n}yāa^{n} cuá'aá, chi ye^{n}'e
ndaata ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} Judá chi ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e ndaata David, 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} chichɛɛ́ yā ye^{n}'e tanducué^{n}'ē
ní cuuví nan'guaá^{n} yā libro mii^{n} ní
cuuvi cáánteé^{n} yā ndu'u ndɛ̄ɛ̄chɛ̄
sellos.
6 Tuu'mi ní n'diichí chi naavta^{n}'ā
ye^{n}'e trono mii^{n} ní naavta^{n}'ā ye^{n}'e
ndu'u cuūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní naavta^{n}'ā
ye^{n}'e 'ii^{n}ntyé^{n}'ē s'ee^{n} n'diichí 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} chi nguuvi 'iiti cuūchī
chi chééndii yā. Ní n'diichí chi
vɛ́ɛ́ seña na cuerpo ye^{n}'e yā chi
'ii^{n}'yā^{n} ch'ii^{n}'nú^{n} yā 'yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguuvi 'iiti cuūchī mii^{n} vɛ́ɛ́
ndɛɛ̄chɛ̄ duu^{n}níí^{n}ní^{n} yā ní ndɛɛ̄chɛ̄
nduutináa^{n} yā chi ndɛɛ̄chɛ̄ espíritus
ye^{n}'é Ndyuūs chi Ndyuūs dicho'ó
yā núú^{n}má^{n} í^{n}'yeē^{n}dī. 7 'Ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
ní cue^{n}'é yā ní ndaá yā ní sta'á
yā libro mii^{n} ye^{n}'e ta'ā cuaācú yā
'ii^{n}'yā^{n} chi vɛɛ yā na trono mii^{n}.
8 Ní taachi sta'á yā libro mii^{n} ní
ndúú cuūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ndúúcū
ndiicú cuūu^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'ē chintii'yá
yā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nguuvi 'iiti
cuūchī mii^{n}. Ní ca'áámá ca'áámá
'ii^{n}ntyé^{n}'ē s'ee^{n} candɛɛ yā arpas
ye^{n}'e yā. Ní ndɛɛ́ yā chiitɛ ye^{n}'e
'díí^{n}nguāa^{n} ndiituú ndúúcū cú^{n}'úyaa.
Ní 'yaa^{n}'mi^{n} ye^{n}'e cú^{n}'úyaa mii^{n} chíí^{n}
chi nga^{n}'anguá'āa 'ii^{n}'yā^{n} na i^{n}'yee^{n}dí
'cūū, 'ii^{n}'yā^{n} chí ye^{n}'e Ndyuūs. 9 Ní
chiitá yā 'áámá canto chí ngai chi
'tíícā:

Díí ní n'dai taavi di chi cuta'a di
libro mii^{n} ní cáántee^{n} di sellos
ye^{n}'ē caati 'ii^{n}'yā^{n} ch'ii^{n}'nú^{n} yā
dii. Ní dii cáávā yuūú^{n} ye^{n}'e
di cái di nús'ūū chi cuuví 'nū
ye^{n}'e Ndyuūs nús'uu. Ní nús'uu
ní ye^{n}'e nducyáácá raza ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n}, ní ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē
idioma ní ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē
yáā^{n}, ní ye^{n}'e tanducué^{n}'ē
nación. 'Tíícā nús'uu.
10 Ní dii ní din'dái di nús'uu ní dii^{n}
di chi reyes nús'uu, ní dii^{n} di
chi chiiduú nús'uu cucáávā
Ndyuūs ye^{n}'e yú. Ní 'iicú
cuuvi caa^{n}'ma^{n} ntii^{n}nyu^{n} 'nū
nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū.

11 Ní cuaa^{n} 'níí^{n}nú^{n} n'diichí ní
ch'iindiveé^{n} nduudu ye^{n}'ē 'yaa^{n} n'dáí
ángeles chi snée yā cuaa^{n} 'diituú
ye^{n}'e trono mii^{n} ní ye^{n}'e nduu cuūu^{n}
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}, ní ye^{n}'e 'ii^{n}ntyé^{n}'ē s'ee^{n}.
Ní ángeles ní n'deee n'dáí yā chi
ngii yā ndiichi millares ndii chíí^{n}
cuuvi millares ndúúcū millares
ndúúcū millares. 12 Ní yuudu n'dai
ca^{n}'a nducyaaca s'ee^{n}:

'Ii^n'yā^n chi nguuvi 'iiti cuūchī
chi 'ii^n'yā^n ch'ii^n'nú^n yā ní n'dai
taavi cá yā chi nducyaaca
'ii^n'yā^n dich'ɛɛtɛ́ yā. 'Ii^n'yā^n
mii^n sta'á yā tanducué^n'ē
dendu'ū poder ndúúcū
tanducué^n'ē vaadī 'cuiica
ndúúcū tanducué^n'ē vaadī
deenu ndúúcū tanducué^n'ē
fuerzas ndúúcū tanducué^n'ē
honra ndúúcū tanducué^n'ē
vaadī dɛɛvɛ ngíí ndúúcū chi
nducyaaca 'ii^n'yā^n dich'ɛɛtɛ́ yā
'ii^n'yā^n mii^n.
13 Ní ch'iindiveé^n ntuú^n nduudu
ye^n'e nducyaaca chi snéé na va'ai
chɛɛti nguuvi ndúúcū nducyaaca
chi snéé vmnaa^n yá^n'āa 'cūū ndúúcū
nducyaaca chi snéé maa^n yá^n'āa
ndúúcū nducyaaca chi snéé ná
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā, nducyaaca chi vɛ́ɛ́
ye^n'e nducue^n'ē chi vɛ́ɛ́ ní ngiita yā
'tíícā:
Cue^n'e daā^{n}ma^n cue^n'e daā^{n}ma^n
dich'ɛɛtɛ́ 'nū dii ní dií^n 'nū
honrar dii. Ní ca^n'a 'nū chi
vaadī dɛɛvɛ ngii ndúúcū
poder ní ye^n'é 'ii^n'yā^n chi
vɛ́ɛ yā na trono mii^n ní ye^n'é
'ii^n'yā^n chi nguuvi 'iiti cuūchī.
14 Ní ndu'u cuūu^n 'ii^n'yā^n s'ee^n ní
ca^n'a yā: Tíícā cuuvi. Ní ndu'u
ndiichi cuūu^n 'ii^{n}ntyé^n'ē chintii'yá
yā ní s'téénu yā 'ii^n'yā^n chi 'áámá
canéé yā cue^n'e daā^{n}ma^n.

Ye^n'e ndɛɛ̄chɛ̄ sellos

6 Cuayiivi ní n'diichí taachi
'ii^n'yā^n chi nguuvi 'iiti cuūchī
nan'guáa^n yā 'áámá chɛ́ɛ́ sello ye^n'e
chi naachi ndɛɛ̄chɛ̄ sello ye^n'e libro
mii^n. Ní ch'iindiveé^n nduudu ye^n'e
'áámá chɛ́ɛ́ 'ii^n'yā^n ye^n'e chi cuuú^n
yā chi canduuchi. Ní neené diitūu
n'gai yā tan'dúúcā daavi ní ca^n'a yā:
Cuchíi di ní n'diichi di.
2 'Úú ní n'diichí ní míí^n cánéé
'yúudūu cuɛ́ɛ̄ ndúúcū 'áámá sa^n'ā
candúu sa 'iiti mii^n. Ní ndɛɛ sa
'áámá arco na ta'a sa. Ní ca'a yā
'áámá corona sa^n'ā mii^n ní can'daā
sa chi 'cuu^n'mi^n sa. Ní dii^n sa chí
cuchɛɛ sa ye^n'e enemigo ye^n'e sa.
3 Ní taachi 'ii^n'yā^n chi nguuvi
'iiti cuūchī nan'guaa^n yā ndii chíí^n
ndii 'úúví sello ye^n'e libro mii^n
ch'iindiveé^n nduudu ye^n'e ndii chíí^n
ndii 'uuvi 'ii^n'yā^n chí naachi cuuú^n
yā, ní ca^n'a yā: Cuchíi di ní n'diichi
di.
4 Tuu'mi ní n'diichí. Can'daā táámá
'yúúdūu chi cuá'a tī ndúúcū 'áámá
sa^n'ā candúu sa 'iiti mii^n. Ní sa^n'ā
mii^n sta'a sa 'áámá machete chí
ch'ɛɛtɛ chí 'uūvī lados 'caāi^n chi
táámá yā ca'a sa. Ní sa^n'ā mii^n ndɛɛ
sa poder chi diītiinú mii^n chi divíi
sa vaadī 'diií^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū ní
'íícú 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū ca^n'á
yā 'caa^n'nú^n yā 'áámá yā taama yā.
5 Ní taachi 'ii^n'yā^n chi nguuvi 'iiti
cuūchī nan'guaa^n yā ndii chíí^n ndii
'íínú sello ch'iindiveé^n nduudu ye^n'e
ndii chíí^n ndii 'íínú 'ii^n'yā^n mii^n chi
ca^n'a yā 'túúcā: Cuchíi di ní n'diichi
di. Ní n'diichí 'áámá 'yuūdūu cuáī^n.
Ní sa^n'ā chi candúu sa 'yuūdūu mii^n
ndɛɛ sa 'áámá cūū caadi na ta'a sa.
6 Ní ch'iindiveé^n nduudu naavtá^n'ā
ye^n'e na cuūu^n 'ii^n'yā^n s'ee^n chí
ca^n'a 'tíícā: 'Áámá kilo ye^n'e trigo ní
nditii^n'yu^n caadi, ní 'ii^{n}nū kilos ye^n'e
cebada ní nditii^n'yu^n caadi. Nguɛ́ɛ́
dii^n di daño ye^n'e aceite, ndíí nguɛ́ɛ́
ndúú ye^n'e vino ti nduu 'uuvi naa^n
ní nduuví n'deee n'dáí.

7 Ní taachi 'iin'yān chi nguuvi 'iiti
cuūchī miin nan'guaan yā ndii chíín
ndíí cúūun sello miin ch'iindiveén
nduudu yen'e 'iin'yān chi ndii chíín
ndíí cuūun 'iiti miin chi can'a 'túúcā:
Cuchíi di ní n'diichi di.
8 N'diichí ní snaán 'áámá 'yúúdūu
cuaaan dɛɛvɛ́ ndúúcū san'ā chi
cundúu sa 'yúudūu miin. San'ā miin
ní nguuvi sa vaadī n'gii. Ní cuaan
daami sa cuchiī taama san'ā chi
mensajero yen'e vaadī n'gíí chí tá'āa
ní nguain'dai almas yen'e 'iin'yān chi
n'díí. Tuu'mi ní 'iin'yān ca'á yā poder
san'ā s'een yen'e 'áámá cuarto parte
yen'e yán'āa yen'e in'yeendí 'cūū chi
san'ā s'een diin sa caandaá s'een. Ní
'ííсú ch'iin'nūn sa 'iin'yān ndúúcū
machete chi 'uūvī lados 'caāin ní
ndúúcū 'áámá vaadī cuiicu ní
ndúúcū ca'ai ní ndúúcū 'iiti taan. Ní
'tíícā san'ā s'een ch'iīn'nūn sa 'iin'yān.
9 Ní taachi 'iin'yān chi nguuvi 'iiti
cuūchī nan'guaan yā ndii chíín ndii
nyun'u sello miin, n'diichí mááп nátaī
ní n'diichí almas yen'e 'iin'yān chi
n'díí. Ní 'iin'yān ch'iin'nún yā 'iin'yān
s'een cáávā chi ngan'á yā nduudu
cuaacu yen'é Ndyuūs ní cáávā chi
ngan'a cuaacú yā yen'e Ndyuūs. 10 Ní
almas yen'e 'iin'yān s'een yuudu n'dái
'caí yā ní can'a yā: N'dii Señor chi
vɛ́ɛ́ tanducuén'ē poder yen'e nī, n'dii
chi dɛɛvɛ nī ní cuaacú nī, ¿ndíí dɛ'ɛ̄
tiempo can'á nī n'diichí nī nuunndi
yen'e 'iin'yān chi snée yā in'yeendí
'cūū ní diín nī castigar 'iin'yān s'een
cáávā chi ch'iin'nún yā nú'suu?
11 Ní 'iin'yān miin ca'á yā 'áámá
'áámá yā catecai cuɛ́ɛ yā. Ní 'iin'yān
miin ngan'á yā 'tíícā: Ndís'tiī ní
ntaavi'tuunúún nī 'tɛɛ 'tɛ́ɛ́ cá ndíí
taachi 'iin'yān yen'e in'yeendí 'cūū
'caan'nún yā tanán'ā ca 'iin'yān chi
diin ntiinnyún yen'e Cristo, 'iin'yān
chi hermanos yen'é nī. Ní canéé chi
'cuūvi yā tan'dúúcā ndís'tiī ch'ií nī.
12 Ní n'diichí 'iin'yān chi nguuvi
'iiti cuūchī taachi nan'guaan yā
ndii chíín ndii niyaan sello miin. Ní
n'diichí chi díítūu n'dái nun'u yán'āa
yen'ē in'yeendí 'cūū. N'diichí 'yán'ā
miin chíí tan'dúúcā chi cuáín catecaí
yā chi cuáín yen'e luto. Ní 'iiyū miin
ní nduuví cua'āa tan'dúúcā yuūún.
13 Ní 'íínnyún s'een yen'e nanguuvi ní
sn'daā ndii na yán'āa. Ní tan'dúúcā
chi ingéē tá'ā n'gui'i yán'á yen'e
n'guíídīi taachi ndaā 'áámá 'yúúné
táán 'tíícā sn'daā 'íínnyú s'een. 14 Ní
nanguuvi ní ch'iinu yen'ē ní nduuvi
'líín tan'dúúcā chi n'gɛɛ̄cu yú 'áámá
caaca. Ní 'áámá 'áámá yiicū ndúúcū
'áámá 'áámá isla ní nun'u yen'e
na lugar yen'ē. 15 Ní 'iin'yān yen'e
in'yeendí 'cūū, reyes ndúúcū 'iin'yān
chí ch'ɛɛtɛ ndúúcū 'iin'yān 'cuiica
ndúúcū 'iin'yān comandantes ndúúcū
'iin'yān chi vɛ́ɛ́ poder yen'é yā ndúúcū
'iin'yān chi 'áámá diín yā ntiinnyun
yen'e 'iiví yā ndúúcū 'iin'yān chi libre
yā, nducyáácá yā chɛɛti núún n'de'ei
yā na yiivi yáává ní nguáán na tuūu
yen'e yiīcū. 16 Ní 'iin'yān s'een can'a yā
chii yā icyán'ā ndúúcū tuūu: Ndís'tiī
icyán'ā ndúúcū tuūu, cun'dáá
nduú nī vmnaan yen'e nús'uu ní
cunūūn n'dé'ei nī nús'uu yen'ē nanáán
Ndyuūs chí vɛ́ɛ yā na trono miin ní
yen'e castigo chi neené diītūu n'dai
chí Jesucristo chí nguuvi 'iiti cuūchī
tée yā nús'uu.
17 Caati 'āā ndaā nguuvi ch'ɛɛtɛ
miin taachi Ndyuūs ca'a yā castigo
'iin'yān s'een ní ¿Du'ū cuuvi cuchɛ́ɛ́
castigo 'cūū?

Ye^n'é 'ii^n'yā^n chi señalado yā ye^n'e tribus ye^n'e 'ii^n'yā^n Israel

7 N'diichí dendú'ū chi 'túúcā,
ní cuayiivi 'úú n'diichí cuūu^n
ángeles chi chééndii yā ndu'u cuuú^n
esquinas ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní
ángeles s'ee^n índɛɛnee yā ndii chíí^n
ndii cuuú^n 'yúúné ye^n'e yá^n'āa 'cūū.
Ní 'íícú 'yúúné s'ee^n nguɛ́ɛ́ chéenū
diituú na yá^n'āa ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
vmnaa^n mar 'áámá nuū^{n}nī^n'yá^n'ā,
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú vmnaa^n mar 'áámá
yá^n'á. 2 Ní n'diichí ntuú^n táámá
ángel chi cuchii yā naachi can'daa
'yá^n'ā. Ní ndɛɛ yā na ta'a yā 'áámá
sello ye^n'é Ndyuūs chí canduuchi.
Ní ángel mii^n yúúdú n'dáí nga^n'a
yā ndu'u cuūu^n ángeles chi sta'á
yā poder chi ditiīnú yā chi dií^n yā
daño na yá^n'āa 'cūū ndúúcū ná
nuu^{n}nī^n'yá^n'ā.
3 Ní ángel mii^n nga^n'á yā 'túúcā:
Ndís'tiī ángeles, nguɛ́ɛ́ dií^n nī daño
ye^n'e yá^n'āa 'cūū, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
ye^n'e nuū^{n}nī^n'yá^n'ā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú
ye^n'e yá^n'á ndíí taachi s'nuú^n 'nū
'áámá sello ye^n'e Ndyuūs na nchɛ́ɛtɛ̄
'ii^n'yā^n chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs ye^n'e yú.
4 Ní ch'iindiveé^n chi duuchi
'ii^n'yā^n chi chiī sellado yā ní ngii
yā 'áámá ciento 'uūvī ngɛɛcú
cuūu^n mil 'ii^n'yā^n chi 'ii^n'yā^n ye^n'e
nducué^n'ē tribus ye^n'e ndaata ye^n'e
'ii^n'yā^n Israel. 5 'Ii^n'yā^n ye^n'e tribu
ye^n'e ndaata sa^n'ā Judá ní ndií yā
sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii^n'yā^n
ye^n'e tribu ye^n'e ndaata sa^n'ā Rubén
ní ndií yā sellado yā ndiichúúví
mil. 'Ii^n'yā^n ye^n'e tribu ye^n'e ndaata
sa^n'ā Gad ní ndií yā sellado yā
ndiichúúví mil. 6 'Ii^n'yā^n ye^n'e tribu
ye^n'e ndaata sa^n'ā Aser ní ndií yā
sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii^n'yā^n
ye^n'e tribu ye^n'e ndaata sa^n'ā Neftalí
ní ndií yā sellado yā ndiichúúví
mil. 'Ii^n'yā^n ye^n'e tribu ye^n'e ndaata
sa^n'ā Manasés ní ndií yā sellado yā
ndiichúúví mil. 7 'Ii^n'yā^n ye^n'e tribu
ye^n'e ndaata sa^n'ā Simeón ní ndií yā
sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii^n'yā^n
ye^n'e tribu ye^n'e ndaata sa^n'ā Leví
ní ndií yā sellado yā ndiichúúví
mil. 'Ii^n'yā^n ye^n'e tribu ye^n'e ndaata
sa^n'ā Isacar ní ndií yā sellado yā
ndiichúúví mil. 8 'Ii^n'yā^n ye^n'e tribu
ye^n'e ndaata sa^n'ā Zabulón ní ndií
yā sellado yā ndiichúúví mil. 'Ii^n'yā^n
ye^n'e tribu ye^n'e ndaata sa^n'ā José
ní ndií yā sellado yā ndiichúúví
mil. 'Ii^n'yā^n ye^n'e tribu ye^n'e ndaata
sa^n'ā Benjamín ní ndií yā sellado yā
ndiichúúví mil.

Nducyáácá 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ catecai cuɛ́ɛ yā

9 Cuayiivi ní n'diichí n'deee
n'dáí 'ii^n'yā^n ye^n'e tanducué^n'ē
nación, ye^n'e tanducué^n'ē raza, ye^n'e
'ii^n'yā^n ye^n'e tanducué^n'ē daveedi
ndúúcū tanducué^n'ē davaacu chi
ñ'dáá^n, ye^n'e tanducué^n'ē yáā^n ye^n'e
tanducué^n'ē 'ii^n'yā^n chi vɛ́ɛ́ na
i^n'yee^{n}dí 'cūū. Ní nducyaaca 'ii^n'yā^n
s'ee^n chééndii yā nanáá^n trono mii^n
ní nanáá^n 'ii^n'yā^n chi nguuvi 'iiti
cuūchī. Ní mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́
cuuvi didúúchɛ́ yā. Nducyáácá
yā vɛ́ɛ́ catecai yā cuɛ́ɛ̄ ní ndɛ́ɛ yā
yii^{n}nyú^n na ta'á yā. 10 Ní nducyáácá
yā 'cai yā yiicú yā ní ca^n'a yā 'tíícā:
Ndyuūs chi vɛ́ɛ yā na trono mii^n
ndúúcū Cristo chi nguuvi 'iiti
cuūchī nadanguá^n'ai yā s'uuú^n.
11 Ní nducyaaca ángeles s'ee^n
ní ch'ɛɛtɛ yā núú^{n}má^n 'diituú

ye^{n}'e trono mii^{n} ndúúcū
ndu'ū ndiicú cuūu^{n} 'ii^{n}ntyé^{n}'ē
ndúúcū ndu'u cuūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n}. Ní nducyaaca yā
candiītín'dii yā nanáá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi vɛ́ɛ yā na trono mii^{n} ní
dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs. 12 Ní
'tíícā ca^{n}'a yā:
'Tíícā va. Di'chɛɛtɛ yú Ndyuūs
chi dɛɛvɛ ngii yā chí deenu
yā tanducué^{n}'ē dendu'ū chi
vɛ́ɛ́. Ca^{n}'a yú gracias Ndyuūs.
Ní dii^{n} yú honrar 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
nducué^{n}'ē poder ndúúcū
nducué^{n}'ē fuerzas ní ye^{n}'e
yā. Ní 'tíícā canéé Ndyuūs
ye^{n}'e yú cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n}. 'Tíícā.
13 Cuayiivi ní 'áámá 'ii^{n}ntyé^{n}'ē
nan'guɛɛcúta^{n}'a yā ní itiinguuneé^{n}
yā 'úú: ¿Dú'u rá 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́
catecai cuɛ́ɛ yā ní tií chiicá yā?
14 Ní 'úú ní nga^{n}'á: N'dii, Señor,
deenú nī ye^{n}'e yā. Tuu'mi ní
'ii^{n}ntyé^{n}'ē mii^{n} ca^{n}'a yā: 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ní chiica yā ye^{n}'ē chi ch'eenu taaví
yā chiī ní 'āā dɛɛvɛ́ yā catecai yā
ndúúcū yuuú^{n} ye^{n}'e Cristo chi
nguuvi 'iiti cuūchī. 15 Ní cáávā chuū
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} snée yā nanáá^{n} Ndyuūs
chi vɛ́ɛ yā na trono ye^{n}'é yā. Ní
dichíí'vɛ yā Ndyuūs ndii nguuvi
ndii n'gaa^{n} na yáacū ye^{n}'e yā. Ní
'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ yā na trono mii^{n} ní
canéé yā mii^{n} ní candɛɛ́ yā cuidado
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 16 Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi cuiicú yā, ní
'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi yaācá yā. Ní 'āā ntɛ́ɛ́
cundáā ya^{n}'ā vmnaa^{n} ye^{n}'e yā ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú cuuvi cuucu 'ii^{n}'yā^{n}
ndúúcū ya^{n}'ā. 17 Caati 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguuvi 'iiti cuūchī chi vɛ́ɛ yā na
trono mii^{n} ní dií^{n} yā cuidado 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} tan'dúúcā chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
'iiti cuūchī ye^{n}'é yā. 'Tíícā dií^{n} yā.
Ní can'dáá naa^{n} yā ní 'cuu^{n}'mí^{n} yā
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} naachí candaā nuū^{n}nī^{n}
ye^{n}'e vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Ní
Ndyuūs nadidɛɛvɛ́ yā tanducué^{n}'ē
nuū^{n}nī^{n} nduutináa^{n} yā.

Sello chi ndii chíí^{n} ndíí ndɛɛ̄chɛ̄
ndúúcū incensario ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n}

8 Ní taachi 'ii^{n}'yā^{n} chi nguuvi
'iiti cuūchī nan'guaa^{n} yā ní
divíi yā ndii chíí^{n} ndíí ndɛɛ̄chɛ̄
sellos mii^{n} ye^{n}'e libro mii^{n} tuu'mi ní
chó'ōo tan'dúúcā ma^{n}'a hora chí chiī
'diií^{n} canéé na va'ai chɛɛti nguuvi.
2 Tuu'mi ní n'diichí chi ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄
ángeles chi chééndii yā nanáá^{n}
Ndyuūs. Ní ángeles sta'á yā 'áámá
trompeta 'áámá 'aamá yā ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} chi ca'á yā trompetas.
3 Ní cuayiivi táámá ángel chi ndɛɛ
yā 'áámá incensario ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n}
ní ndaa yā nanáá^{n} nátai ye^{n}'e
'díí^{n}nguāa^{n} ní chééndii yā mii^{n}. Ní
ángel mii^{n} ní sta'á yā n'deee n'dáí
cú^{n}'úyaa. Ní ca'á yā cáávā ofrenda
dáámá ndúúcū chi nga^{n}'angua'á yā
'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'é Ndyuūs. Ní s'née^{n}
yā incienso nanáá^{n} nátai ye^{n}'e
'díí^{n}nguāa^{n} chi canéé nanáá^{n} trono
mii^{n}. 4 Ní 'yáá^{n}'mí^{n} ye^{n}'ē cú^{n}'úyaa
chí canéé na ta'a ángel mii^{n} ndúúcū
ye^{n}'e chi nga^{n}'angua'a 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yeē^{n}dí 'cūū chi ye^{n}'e Ndyuūs
ní dáámá cuchɛɛ nanáá^{n} Ndyuūs.
5 Tuu'mi ní ángel mii^{n} sta'á yā
incensario ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n} chiitú
yā ndúúcū nduucya^{n}'ā ye^{n}'e nátai
mii^{n}. Ní chingée yā vmnaa^{n} yá^{n}'āa
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū. Ní ndaā daavi
chi diituu n'gɛɛcúū ndúúcū dɛɛvɛ
ye^{n}'e 'cuai ndúúcū chi 'nu^{n}'u yá^{n}'āa.

Ye^{n}'e trompetas

6 Ní ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ ángeles chi
ndɛ́ɛ yā trompetas ch'ɛɛtinéé yaá^{n}
yā chi di'cuɛɛcú yā trompetas ye^{n}'é
yā.
7 Ní ángel chi vmnáá^{n} vmnaa^{n}
di'cuɛɛcú yā trompeta ye^{n}'e yā
ní chingéē vmnaa^{n} yá^{n}'āa yuūu^{n}
ndúúcū nguuchi ya^{n}'ā ndístá^{n}'ā
ndúúcū yuūú^{n}. Ní chiichi 'iinū
parte ye^{n}'e yá^{n}'āa ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
ndúúcū 'iinū parte ye^{n}'e yá^{n}'á chi
vɛ́ɛ́. Dáámá chiichi ndúúcū 'iinū
parte ye^{n}'e yá^{n}'á ndúúcū nducué^{n}'ē
yaātā cueēe yé^{n}'ē.
8 Tuu'mi ní ndii chíí^{n} ndii 'úúví
ángel di'cuɛɛcú yā trompeta ye^{n}'e
yā ní n'diichí 'áámá cosa tan'dúúcā
'áámá yiīcū ch'ɛɛtɛ́ chí ngiichi
chí 'áámá 'ii^{n}'yā^{n} chɛɛcú yā ye^{n}'e
va'ai chɛɛti nguūvi. Ní sndaā
vmnaa^{n} ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. Ní ye^{n}'ē
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ná 'iinū parte ye^{n}'e
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā nduuvi yuuú^{n}. 9 Ní
ch'iī 'áámá 'iinū parte ye^{n}'e 'iiti chi
vɛ́ɛ́ chɛɛti nuu^{n}ni^{n}'yá^{n}'ā mii^{n} ndúúcū
'iinū parte ye^{n}'e nducué^{n}'ē barcos
chi chiica vmnaa^{n} nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ní
ntuūvií.
10 Tuu'mi ní ángel ndii chíí^{n} ndii
'iinū mii^{n} di'cuɛɛcú yā trompeta
ye^{n}'e yā ní sn'daā 'áámá 'íí^{n}nyú^{n}
ch'ɛɛtɛ ca ye^{n}'ē nanguuvi tan'dúúcā
'áámá táá^{n} yáácá chi ngiichi. Ní
sn'daā vmnaa^{n} ye^{n}'e 'iinū parte
ye^{n}'ē yíícú s'ee^{n} ndúúcū nuū^{n}nī^{n} chi
can'daā chi vɛ́ɛ́ na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
11 Ní 'íí^{n}nyú^{n} ch'ɛɛtɛ ca mii^{n} ní chi
duuchi Ajenjo chí ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} chí
yaaá. Ní 'iinū parte ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}
ye^{n}'e yiīcū ndúúcū nuū^{n}nī^{n} chi
can'daā ní nduūvī Ajenjo chí yaaá.
Ní neené 'yaa^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ch'īi yā chí
chi'i yā nuū^{n}nī^{n} mii^{n} ti neené yaaá
nuū^{n}nī^{n} mii^{n}.
12 Tuu'mi ní ángel ndii chíí^{n} ndii
cuūu^{n} di'cuɛɛcú yā trompeta ye^{n}'e
yā ní 'iinū parte ye^{n}'e 'yá^{n}'ā nca'āí
ndúúcū 'iinū parte ye^{n}'ē 'iīyū
ndúúcū 'iinū parte ye^{n}'e 'íí^{n}nyú^{n}. Ní
'íícú 'iinū parte ye^{n}'e dendu'ū chi
'túucā ní chii maāi^{n}. Ní nguɛ́ɛ́ canuu^{n}
dɛɛvɛ ye^{n}'ē na 'iinū parte ye^{n}'e
nguuvi. 'Tiicá ntúū^{n} n'gaa^{n}.
13 Tuu'mi ní n'diichí 'áámá ángel
tan'dúúcā 'íí'yāa ní n'giindiveé^{n} chi
n'gaí yā naachi cue^{n}'e yā naavta^{n}'ā
nanguuvi. Ní nga^{n}'a yuudú yā 'tíícā:
Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī, dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī,
dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi
snée yā na yá^{n}'āa ye^{n}'e chi cuuvi
taachi tá'iinū ángeles ca^{n}'á yā
di'cuɛɛcú yā trompetas ye^{n}'é yā.

9 Cuayiivi ní n'diichí ndíí
nyu^{n}'u ángel mii^{n} di'cuɛɛcú
yā trompeta ye^{n}'e yā ní n'diichí
'áámá 'íí^{n}nyú^{n} chi chiīcā nanguuvi
ní chiiya na yá^{n}'āa. Ní 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
ndɛ́ɛ yā llave ye^{n}'e abismo chi 'áámá
yiivɛ yá^{n}'āa ch'ɛɛtɛ́ chí nan'guāā^{n}
yáa^{n}nūu^{n} n'dáí. Ní 'áámá ángel chi
nguɛ́ɛ́ n'daacā ca'a yā llave mii^{n} na
ta'a 'íí^{n}nyú^{n} mii^{n}. 2 Ní ángel mii^{n}
n'guaa^{n} yā yiivɛ yá^{n}'āa ní can'dáá
'yaa^{n}'mi^{n} ye^{n}'ē tan'dúúcā 'yaa^{n}'mi^{n}
chi can'daā ye^{n}'ē 'áámá horno
ch'ɛɛtɛ. Ní 'yaa^{n}'mi^{n} mii^{n} chi can'daā
ye^{n}'ē yiivɛ́ mii^{n} ní diīi^{n} chi nduuvi
maāi^{n} na 'yá^{n}'ā ndúúcū 'yúúné.
3 Ní ye^{n}'e 'yaa^{n}'mi^{n} mii^{n} can'daā
langostas na yá^{n}'āa. Ní 'iiti s'ee^{n} ní
taá^{n} tī, ní chingaá tī. Ní tan'dúúcā
'iiti dá^{n}'āi dií^{n} tī, 'tíícā cuuvi dií^{n} tī.
4 Ní 'ii^{n}'yā^{n} dichó'o yā langostas chi
nguɛ́ɛ́ dií^{n} tī daño ye^{n}'e yaātā chi vɛ́ɛ́

na yá^{n}'āa ndúúcū mar 'áámá naa^{n}
chi yaātā cueeé ndíí mar 'áámá
yá^{n}'á, naati dámaā^{n} cuuvi dií^{n} tī
daño 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́ ndɛɛ yā sello
ye^{n}'e Ndyuūs ná nchɛɛtɛ́ yā. 5 Naati
ca^{n}'á yā chii yā langostas chi nguɛ́ɛ́
cuuvi 'caa^{n}'nú^{n} tī 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} naati
cuuvi dií^{n} tī chí 'cueenu yā cuuvi
chi ya'ai cá yā chɛɛti nyú^{n}'ú 'ííyú. Ní
dií^{n} tī chi ya'ai cá yā tan'dúúcā chi
ya'ai ca 'ii^{n}'yā^{n} taachi cā'a 'iiti da^{n}'āī
'ii^{n}'yā^{n}. 6 Ní nguuvi s'ee^{n} ní 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū in'nuú^{n} yā taacā
chi cuuvi 'cuūví yā ti ne^{n}'e yā chi
'cuūví yā, naati nguɛ́ɛ́ cuuvi 'cuūví
yā.
7 Ní langostas mii^{n} ní tan'dúúcā
'aama 'yúúdūu chi canee listo tī
chi 'cuu^{n}'má^{n} tī 'tíícā langostas
mii^{n}. Na tií^{n} tī cánduūu cosa
tan'dúúcā corona ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n}.
Ní naá^{n} tī ní tan'dúúcā náá^{n} 'ii^{n}'yā^{n}.
8 Ní yuūdūū tií^{n} tī tan'dúúcā
yuūdūū tii^{n} n'daataá. Ní 'dii^{n}'yu^{n}
tī tan'dúúcā 'dii^{n}'yu^{n} 'yáí^{n}yāa^{n}
cuá'aá. 9 Ní snúu^{n} cuerpo ye^{n}'é tī
catecai tan'dúúcā catecai cūū chi
armadura cūū ye^{n}'e soldado. Ní
n'gɛ́ɛ́cú ngɛɛchi tī tan'dúúcā chi
n'gɛɛcu 'yaa^{n} n'dáí carros ndúúcū
'yaa^{n} n'dáí 'yúúdūu chi ngéénu tī
ndɛɛ tī carro ye^{n}'e tī tan'dúúcā
chi ngéénu tī cue^{n}'e tī ne^{n}'e chí
'cuu^{n}'má^{n} yā. 10 Ní vɛ́ɛ́ nduucuda^{n}'ai
tī tan'dúúcā nduucuda^{n}'ai 'iiti da^{n}'āī
ní vɛɛ 'iini ch'ɛɛtɛ na nduucuda^{n}'ai
tī. Ní ndúúcū 'iini ch'ɛɛtɛ ye^{n}'é
nduucuda^{n}'ai tī chi dií^{n} tī daño chi
ch'eenu yā chiī chɛɛti nyú^{n}'ú 'ííyú.
11 Ní canéé 'áámá ángel ndíí tiīi^{n}
ye^{n}'e 'iiti s'ee^{n}, chíí^{n} chí ángel ye^{n}'ē
yiivɛ yá^{n}'āa mii^{n}. Ní ángel mii^{n} chi
duuchi Abadón na nduudu hebreo,
ní Apolión ná nduudu griego chi
ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi nada'tuūví
tanducué^{n}'ē.
12 Maa^{n} ní chó'ōo 'áámá vaadī
ya'āī chi canéé chi chó'ōo naati vɛ́ɛ́
na 'uūvī vaadī ya'āī chi canéé chi
cho'oó.
13 Tuu'mi ní ndii chíí^{n} ndii niyaa^{n}
ángel mii^{n} idi'cuɛɛcú yā trompeta
ye^{n}'é yā ní ch'iindiveé^{n} 'áámá
nduudu chi cuchiī naavta^{n}'ā ye^{n}'e
chi cuūu^{n} níí^{n}ni^{n} tī chi adorno ye^{n}'ē
nátai ye^{n}'e 'dii^{n}nguāa^{n} chi canéé
nanáá^{n} Ndyuūs naachi dich'ɛɛtɛ́ yā
Ndyuūs. 14 Ní nduudu mii^{n} ca^{n}'a
chiī ndii niyaa^{n} ángel mii^{n} chi ndɛ́ɛ́
yā trompeta ye^{n}'é yā: Dii, ángel,
n'daatíí di ndu'u cuūu^{n} ángeles
chi snée i'yúú yā nii^{n}nuú^{n} na yíícú
ch'ɛɛtɛ chí nguuvi Eufrates.
15 Ní nín'daatíi yā ndú'ū cuūu^{n}
ángeles s'ee^{n} caati cuuvi 'caā^{n}'nu^{n} yā
'iinū parte ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí
'cūū. Ní canéé listo yā hora ye^{n}'ē.
16 Ní ch'iindiveé^{n} chi chɛɛ̄ dúúchɛ́
yā soldados chi sndúu sa 'yuūdūu
chí ngii sa tan'dúúcā 'uuvī ciento
millones.
17 Ní 'tíícā n'diichí 'yuūdūu s'ee^{n}
taachi 'úú, Juan, cue^{n}'é ndúúcū
espíritu ye^{n}'é. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi sndúu
yā 'yúúdūu s'éé^{n} vɛ́ɛ́ catecaí yā chi
armadura ye^{n}'e pecho ye^{n}'é yā ní
color cuá'ā tan'dúúcā chi nguuchi
ya^{n}'ā ndúúcū color cueēé nanguuvi
ndúúcū color cuaaá^{n}. Ní 'yúúdūu
s'ee^{n} ní tií^{n} tī tan'dúúcā tií^{n} 'yáí^{n}yāa^{n}
cuá'aá. Ní na cheendí tī ican'daā
nguuchi ya^{n}'ā ndúúcū 'yaa^{n}'mi^{n}
ndúúcū azufre. 18 Ní ye^{n}'e 'iinū naa^{n}
dendu'ū s'túúcā chi can'daā ye^{n}'e
cheendí tī ní 'áámá 'iinū parte ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ch'īi yā

ndúúcū nguuchi yá^n'ā mii^n ndúúcū
'yaa^n'mi^n mii^n ndúúcū azufre mii^n.
19 Ní chi ditiīnú ye^n'e 'yúúdūu
s'éé^n canúú^n cheendí tī ndúúcū
nduucuda^n'ai tī ti nduucuda^n'ai tī
mii^n ní yaaa^n ní tan'dúúcā tíi^n cúú,
'tíícā nduucuda^n'ai tī. Ní ndúúcū
cheendí tī ndúúcū nduucuda^n'ai tī
díí^n tī daño 'ii^n'yā^n s'ee^n.
20 Taná^n'ā 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí
'cūū chi nguɛ́ɛ́ ch'ii yā ye^n'e daños
nguɛ́ɛ́ ndaācādaamí yā ye^n'e
dendu'ū chi díí^n yā chi nguɛ́ɛ́
n'daacā. Ní i'téénu yā espíritu ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n ndúúcū santos ídolos
ye^n'e 'díí^{n}nguāa^n ndúúcū santos
ídolos ye^n'e 'díí^{n}nguɛɛ ndúúcū
santos ídolos ye^n'ē cúú cuaaá^n
ndúúcū santos ídolos ye^n'e tuūu
ndúúcū santos ídolos ye^n'e yá^n'á.
Dendú'ū santos ídolos nguɛ́ɛ́ cuuvi
inaa^n, ní nguɛ́ɛ́ cuuvi n'giindiveé^n,
ndíí nguɛ́ɛ́ cuuvi ngiicá. 21 Ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n 'tiicá ntúū^n nguɛ́ɛ́ ndaācādaamí
yā ye^n'e chí n'gii^n'nú^n yā 'ii^n'yā^n, ndíí
nguɛ́ɛ́ ndúú ye^n'e ngaatu chi díí^n yā,
ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ye^n'e chi ca^n'á yā
ndúúcū isa^n'ā o n'daataá chi nguɛ́ɛ́
ye^n'é yā, ndíí nguɛ́ɛ́ ndúú ye^n'e chi
duucu yā.

Ye^n'e ángel ndúúcū libro 'líí^n

10 Cuayiivi ní n'diichí 'áámá
ángel chi vɛ́ɛ́ n'deee n'dáí
poder ye^n'e yā. Ní chiicá yā ye^n'e
va'ai chɛɛti nguuvi ní chiiyá yā.
Ní vɛ́ɛ́ catecaí yā ye^n'e meēe^n. Ní
vmnaa^n tíí^n yā canéé cuu^{n}n'gúú^{n}ndí
ye^n'e nanguuvi. Ní naá^n yā
tan'dúúcā dɛɛvɛ ye^n'e 'yá^n'ā, 'tíícā
ngii naá^n yā. Ní ca'á yā ní tan'dúúcā
columnas chi nguuchi ya^n'ā. 2 Ní na
ta'á yā ndɛɛ yā 'áámá libro 'líí^n chi
canda'āī. Ní ángel mii^n s'nee^n yā ca'á
yā lado ta cuaacú yā vmnaa^n na
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā. Ní s'nee^n yā ca'á yā
lado tá 'cuee yā vmnaa^n na yá^n'āa.
3 Tuu'mi ní yuudu n'dáí 'caí yā
tan'dúúcā chi n'gaī 'áámá 'yáí^{n}yāa^n
cuá'aá. Ní ch'íínú 'cai yā ní ndɛɛ̄chɛ̄
daavi ní ca^n'ā ndúúcū nduudu ye^n'ē.
4 Taachí ch'íínú nga^n'ā ndu'ū ndɛɛ̄chɛ̄
daavi míí^n 'úú ní canéé listo chi
dinguú^n chii^n chi n'diichí taachi
ch'iindiveé^n 'áámá nduudu ye^n'e ná
va'ai chɛɛti nguuvi chí ca^n'a chiī 'úú:
Nguɛ́ɛ́ dinguu^n di nduudu chi nga^n'ā
ndu'u ndɛɛchɛ daavi mii^n naati
canúú^n n'de'ei di na staava ye^n'e di
nduudu mii^n.
5 Ní ángel mii^n chi n'diichí chi
chéédii vmnaa^n na nuū^{n}nī^n'yá^n'ā
ndúúcū vmnaa^n na yá^n'āa ch'ɛɛ́ yā
ta'a yā lado ta cuaacú yā ndíí
nanguuvi. 6 Ní díí^n yā 'áámá
compromiso ní nga^n'a yā: “Por
Dios”, Ndyuūs chi canduuchi cue^n'e
daā^{n}ma^n, Ndyuūs chí din'dái yā
nánguuvi ndúúcū tanducué^n'ē
dendu'ū chi vɛɛ ye^n'ē, ndúúcū yá^n'āa
ndúúcū tanducué^n'ē dendu'ū chi
vɛɛ ye^n'ē, ndúúcū nuu^{n}nī^n'yá^n'ā
ndúúcū tanducué^n'ē dendu'ū chi
vɛɛ ye^n'ē. Ní ángel mii^n ca^n'a yā:
'Āā ntɛ́ɛ́ tiempo chi cuuvi 'naa^n.
7 Ti nguuvi taachi ndii chíí^n ndii
ndɛɛ̄chɛ̄ ángeles ní tucá'a yā 'cuɛɛcú
yā trompetas ye^n'e yā tuu'mi ní
chii^n chi Ndyuūs cunee n'de'éí yā
ní 'cuiinu. Ní Ndyuūs tucá'a yā díí^n
yā tanducué^n'ē chi nga^n'a yā ngii
yā 'ii^n'yā^n profetas chi dichíí'vɛ yā
Ndyuūs.
8 Tuu'mi ní nduudu chi ch'iindiveé^n
ndii nanguuvi ca^n'a ntúu^n yā
ndúúcū 'úú táámá vmne^n'ēe ní ca^n'a

'tííca̅: Dii, Juan, cue^n'e di ní cuta'a
di libro 'líí^n chi ngaadi chi ángel
mii^n ndέε yā na ta'á yā, ángel chi
chééndii yā vmnaa^n na nuū^{n}nī^n'yá^n'ā
ndúúcū vmnaa^n na yá^n'āa.
9 Ní che^n'é nanáá^n ángel mii^n ní
ca^n'á chií ángel: Díí, ángel, tee di
libro 'líí^n 'úú. Ní teé yā libro 'líí^n 'úú.
Ní ángel mii^n ca^n'a yā chiiyā 'úú:
Cuta'a di ní ché'é dí libro 'líí^n. Ní
cuuvi yaadi na cheendi di tan'dúúcā
ñdi'i naati nduūvī yaāá ná chεε̄ti di.
10 Tuu'mi ní sta'á libro 'líí^n míí^n chi
canéé na ta'a ángel mii^n ní che'é. Ní
chii yaadi cheendí tan'dúúcā ñdi'i.
Taachi 'āā ch'íínú che'é ní nduūvī
yaāá ye^n'e chεε̄tí. 11 Angel mii^n ní
níí^{n}núú^n nūu^n nga^n'a yā ngii yā 'úú:
Díí, Juan, taama vmné^n'ēe canéé
chí caa^{n}ma^n di nduudu cuaacu ye^n'é
Ndyuūs ye^n'ē n'deee n'dáí 'ii^n'yā^n
ndúúcū 'yaa^n n'dáí naciones ndúúcū
'yaa^n taavi 'ii^n'yā^n chi nga^n'a davaacu
s'ee^n chi ñ'dáá^n ní ndúúcū reyes.

'Uuvi 'ii^n'yā^n chi nga^n'a yā nduudu cuaacu

11 Tuu'mi ní ángel mii^n tee
yā 'aama taa^n nduu 'úú ti
tan'dúúcā 'áámá nduucu chi dicaadí
yā, 'tíícā. Ní ángel mii^n nga^n'a yā
ngii yā 'úú: Cuééndii di ní dícaadí
dí yáacū ye^n'e Ndyuūs ndúúcū
nátaī. Ní dīduuchε di chεεti yaācū
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Ndyuūs. 2 Naati
chuva'āī ye^n'e yáacū na patio mii^n
nguέέ dícaadí dí mii^n ti chii^n ní
ca^n'á 'ii^n'yā^n chi nguέέ i'téénu yā
Ndyuūs. 'Ii^n'yā^n s'ee^n ní 'caanca'a
yā nducué^n'ē yáā^n mii^n chi ye^n'é
Ndyuūs 'uūvī ngεεcú 'uūvī 'iiyū. 3 Ní
nga^n'á yā 'tíícā. 'Úú ní dicho'ó 'uūvī
'ii^n'yā^n chi nga^n'a cuaacú yā ye^n'é,
chi caa^n'má^n yā nduudu cuaacu
ye^n'é 'áámá mil canee 'uūvī ciento
ndúúcū 'iinu ngεεcu nguuvi. Ní
catecai yā ní 'ii^n'yā^n chi luto yā.
4 Ná 'uūvī 'ii^n'yā^n s'ee^n chi nga^n'a
cuaacu ye^n'é, 'ii^n'yā^n s'ee^n ní
tan'dúúcā 'uūvī yá^n'á ye^n'e olivas
ndúúcū 'uūvī candeleros chi snéé
nanáá^n Señor chi 'iivi ye^n'e yá^n'āa.
5 Ní nduuti chi 'áámá 'ii^n'yā^n ne^n'e yā
dií^n yā daño 'uuvi 'ii^n'yā^n chi nga^n'a
cuaacu ye^n'é tuu'mi ní can'dáā
nguuchi ya^n'ā na cheendi 'uūvī
'ii^n'yā^n ní ch'iīnū 'ii^n'yā^n chi contra
ye^n'e yā. Ní 'tíícā cuuvi 'ii^n'yā^n chi
ne^n'é yā dií^n yā daño 'uuvi 'ii^n'yā^n
s'ee^n, canéé chi 'cuūvi yā ndúúcū
nguuchi ya^n'ā. 6 'Uuvi 'ii^n'yā^n chi
caa^n'ma^n cuaacu ye^n'é ni vέέ poder
ye^n'e yā chi cuuvi nn'gaadí yā
nanguuvi ní 'íícú nguέέ cuee^n cúúvī
'naa^n tiempo chi nga^n'á yā nduudu
cuaacu ye^n'é Ndyuūs. Ní cuuví yā
dií^n ntúu^n yā chi nuu^{n}nī^n nduuvi
yuūú^n. Ní dií^n yā chi ndáá n'deee
n'dáí ca'ai ye^n'e 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí
'cūū, ní dií^n yā chuū 'āā dε'έ nūu^n
tiempo taachi ne^n'e yā. 7 Ní cuayiivi
taachi 'cuiinu caa^n'má^n yā nduudu
cuaacu ye^n'é Ndyuūs tuu'mí 'iiti taa^n
chi nguuvi monstruo ní can'dáa tī
ye^n'e yiivε yá^n'āa ní diīí^n caandaá
tī ndúúcū 'uuvi 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní
cuchεε tī ye^n'e yā ní 'caa^n'nú^n tī 'uuvi
'ii^n'yā^n s'ee^n. 8 Ní cuerpo ye^n'e 'uūvī
tiná^n'ā s'ee^n cunéé na yúúní ye^n'e
yáā^n ch'εεtε mii^n chi dáámá yáā^n
mii^n naachi 'ii^n'yā^n ca'néé^{n}nga'á yā
Señor Jesucristo ye^n'e yú na cruz. Ní
ndúúcū táámá nduudu yáā^n ch'εεtε
mii^n tan'dúúcā yáā^n Sodoma o yá^n'āa
Egipto ti 'ii^n'yā^n chi nguέέ n'daacā
ch'εεtinée yā mii^n. 9 Ní 'ii^n'yā^n ye^n'e

yáā^n s'ee^n ndúúcū 'ii^n'yā^n ndaataa
s'ee^n ndúúcū 'ii^n'yā^n ye^n'e n'deee
n'dáí davaacu chi ñ'dáá^n ndúúcū
'ii^n'yā^n ye^n'e 'naa^n naciones ca^n'á yā
n'diichi yā 'uūvī cuerpo chi tiná^n'ā
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi n'diī chɛ́ɛtī na 'íínú
nguuvi canéé ma^n'a. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n
nguɛ́ɛ́ 'cuaá^n yā chi 'ii^n'yā^n 'cuɛɛchi
yā cuerpos ye^n'e tiná^n'ā ye^n'e 'ii^n'yā^n
chi n'díí mii^n. 10 Ní 'ii^n'yā^n chi
ch'ɛɛtinée yā na yá^n'āa ní neené
cuuvi yeenú yā chi n'díí nduu 'uūvī
profetas. Ní dií^n yā 'viicu. Ní dicho'ó
yā regalos ye^n'e 'aamá yā taama
yā caati 'uuvi profetas chi nga^n'a
nduudu cuaacu ye^n'é Ndyuūs dií^n
yā chi 'ii^n'yā^n s'ee^n nééné ch'eenu
yā chiī. 11 Naati cuayiivi chi chó'ōo
'iinu nguuvi canéé ma^n'a Ndyuūs
nadacuée^n yā nduu 'uuvi 'ii^n'yā^n s'ee^n
ye^n'e nguaa^n tiná^n'ā. Ní nducyaaca
'ii^n'yā^n di'va'a yā ye^n'e chi n'diichi
yā. 12 Ní cuayiivi míí^n 'uuvi 'ii^n'yā^n
s'ee^n ch'iindiveé^n yā 'áámá nduudu
yuudu n'dáí ye^n'e ná va'ai chɛɛti
nguuvi chi ca^n'ā: Ndís'tiī, cuchɛ́ɛ
nī 'muu^n. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ní cuchɛ́ɛ
yā na va'ai chɛɛti nguuvi na 'áámá
meēe^n. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n chi taa^n yā
ye^n'e yā n'diichí yā chuū. 13 Ní hora
míí^n nūu^n 'nu^n'u taa^n yá^n'āa ní 'áámá
ndiichi parte ye^n'e yáā^n mii^n chi
n'daā ní ndɛɛ̄chɛ̄ mil 'ii^n'yā^n ch'īi yā
taachi n'nu^n'u yá^n'āa mii^n. Taná^n'a yā
ní dí'vá'a yā ní dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs
chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi.
14 Chó'ōo ndii 'uuvi vaadī yá'āī naati
ní ndii chíí^n ndii 'iinu mii^n ndaa núú^n.

Ye^n'e ángel chí di'cuɛɛcú yā ndíí ndɛɛ̄chɛ̄ trompeta

15 Ní ndii chíí^n ndii ndɛɛ̄chɛ̄ ángel
mii^n di'cuɛɛcú yā trompetas ye^n'e yā
ní ch'iindiveé^n 'naa^n nduudu yuudu
na va'ai chɛɛti nguuvi chi nga^n'ā:

Maa^n ní Señor Ndyuūs ye^n'e yú
ndúúcū Cristo ní vɛɛ poder
ye^n'é yā tiempo maa^n chi
caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n yā cue^n'e
daā^{n}ma^n ye^n'e nducué^n'ē
'ii^{n}ntyé^n'ē ye^n'e í^n'yee^{n}dī
ndúúcū naachi nga^n'a ntii^{n}nyu^n
yā ti nducué^n'ē ní ye^n'e Cristo
maa^n. 16 Tuu'mi ní ndu'u
ndiicú cuūu^n 'ii^{n}ntyé^n'ē chi vɛ́ɛ
yā na trono ye^n'e yā nanáá^n
Ndyuūs ch'ɛɛti ndiitin'díi yā
ndúúcū naa^n yā na yá^n'āa
nanáá^n Ndyuūs ní dich'ɛɛtɛ́ yā
Ndyuūs. 17 Ní nga^n'a yā:

N'diī Señor Ndyuūs chi vɛ́ɛ́
tanducué^n'ē dendu'ū poder
ye^n'e nī, n'diī chi canée nī
tiempo maa^n ní canée nī
tiempo ndíí vmnaa^n ní canéé
nī ndíí tiempo chi cuchiī. Teé
'nū gracia n'diī, Ndyuūs, ti
n'diī ní sta'á nī poder chi ye^n'é
nī chí ch'ɛɛtɛ n'dai. Ní n'diī
nga^n'a ntii^{n}nyú^n nī maa^n.
18 Ní maa^n ní ndaa tiempo chi
dituūví nī 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
idituuví yā í^n'yee^{n}dī. 'Ii^n'yā^n
ye^n'e naciones chi nguɛ́ɛ́
i'téénu yā ní nduuvi taá^n yā
ti ndaā nguuvi chi ca'á nī
castigo ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n ní
hora chi cuuvi n'diichí nī
nuu^{n}ndi ye^n'e tiná^n'ā s'ee. Ní
ca'á nī premio 'ii^n'yā^n profetas
chi dichíí'vɛ̄ n'diī ní nga^n'á yā
nduudu cuaacu ye^n'é nī. Ní
ca'á nī nducyáácá 'ii^n'yā^n chi
ne^n'e yā n'diī ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi dich'ɛɛtɛ́ yā n'diī, 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā ndúúcū

tana^n'ā 'ii^n'yā^n, nducyáácá
'ii^n'yā^n chi i'téénu yā Ndyuūs.
19 Tuu'mi ní 'áámá yā n'guaa^n yā
cheendi va'āī ye^n'e yáacū ye^n'e
Ndyuūs, yáacū chi canéé na va'ai
chεεti nguuvi. Ní míí^n canéé arca
chi caja naachi canéé compromiso
ye^n'e Ndyuūs. Ní canéé chεεti yáacū
mii^n. Ní n'diichí 'cuāī ndúúcū n'deee
n'dái ruido ndúúcū daavi n'nu^n'u na
yá^n'āa ndúúcū 'aama cúúvī yuūū^n.

N'daataá ndúúcū 'iiti dragón

12 Tuu'mi ní vέέ 'áámá seña
chi nééné ch'εεtε chi ch'i^n'i
na va'ai chεεti nguuvi. N'diichí
'áámá n'daataá chi canuu^n tá catecai
tan'dúúcā 'yá^n'ā. Ní 'ii^{n}nyu^n mii^n ní
canéé maa^n ca'a tá. Ní canúū^n tii^n
tá 'áámá corona ndúúcū ndichuuvi
'ii^{n}nyu^n. 2 Ní hora míí^n nūu^n ní cuuvi
'cuundiyáā^n daiya tá ní 'cāi yiicu
tá ndúúcū vaadī ya'ai chi cuuvi
'cuundiyáā^n daiya tá. Neené ch'eenu
tá chiī ní 'āā 'cuέέ 'cuundiyáā^n daiya
tá. 3 Ní níí^{n}nuú^n nūu^n vέέ táámá
seña chi nééné ch'εεtε chi ch'i^n'i
nanguuvi. N'diichí 'áámá 'iiti
cuá'āa chi ch'εεtε ca chi nguuvi
dragón. Ní vέέ ndεε̄chē tií^n tī ní
ndiichí duu^{n}nii^{n}ní^n tī. Ní canduu
tií^n tī ndεε̄chē coronas 'áámá 'áámá
ca'áámá cā'aama tií^n tī. 4 Ní dragón
mii^n ndúúcū ndúúcuda^n'ai tī dií^n tī
chín'daā na 'iinu parte ye^n'e 'ii^{n}nyú^n
ye^n'e nanguuvi ní chiiya ndii na
yá^n'āa. 'Iiti dragón mii^n chééndii
tī nanáá^n n'daataá chí 'cuundiyáā^n
daiya tá ní 'íícú cuuvi che'é tī daiya
tá mii^n taachi 'cuundiyáā^n. 5 Tuu'mi
ní n'daataá mii^n ní ch'ii^{n}ndiyáā^n
'áámá sa^n'ā 'líí^n. Sa^n'ā 'líí^n mii^n canéé
chi diituu caa^n'ma^n ntii^{n}nyu^n sa
ye^n'e tanducué^n'ē naciones ye^n'e
i^n'yeē^{n}dī ndúúcū 'áámá nduucu cūū.
Ní níí^{n}nuú^n nūu^n 'áámá yā sta'a yā
sa^n'ā 'líí^n míí^n ni cuna^n'á yā ndúúcū
dacuá'āa mii^n na va'ai chεεti nguuvi
naachi canéé Ndyuūs chi vέε yā
na trono ye^n'e yā. 6 N'daata mii^n ní
chéénū ta na yá^n'āa cuū^{n}ma^n naachi
nguέέ ch'εεtinéé 'ii^n'yā^n ní mii^n nūu^n
Ndyuūs din'dái yā 'áámá lugar
cáávā tá^n'ā mii^n. Ní mii^n Ndyuūs
ca'á yā chi che'e tá 'áámá mil canee
'uūvī ciento nduuyu canéé 'iinū
ngεεcu nguuvi.
7 Cuayiivi ní vέέ 'aama caandaá
ch'εεtε na va'ai chεεti nguuvi. Angel
Miguel chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n ndúúcū
ángeles ye^n'é yā 'cu^n'u yā contra
ye^n'e 'iiti dragón. Ní 'iiti dragón
mii^n ndúúcū ángeles ye^n'é tī 'cu^n'u
tī ndúúcū ángel Miguel mii^n. 8 Naati
'iiti dragón mii^n nguέέ dií^n tī ganar
caandaá ch'εεtε mii^n. Ní 'āā ntέέ
vέέ lugar cááva tī na va'ai chεεti
nguuvi. 9 'Áámá 'ii^n'yā^n ch'εεcú yā
'iiti dragón mii^n ndúúcū nducyaaca
ángeles ye^n'é tī ndíí i^n'yee^{n}dí 'cūū.
'Iiti dragón mii^n chi ch'εεtε ní 'iiti
cúú mii^n ndíí vmnáá^n vmnaa^n chi
yáá^{n}n'guiinūu^n chi Satanás. 'Iiti
cúú mii^n ní chinnche'éí tī núú^{n}má^n
í^n'yee^{n}dī.
10 Tuu'mi ní ch'iindiveé^n 'áámá
nduudu chí diītūū n'dai ye^n'e na
va'ai chεεti nguuvi chi nga^n'a 'tíícā:
Maa^n ní ndaā tiempo chi Ndyuūs
ye^n'e yú nadanguá^n'ai yā 'ii^n'yā^n
ye^n'é yā. Ní ch'i^n'í yā poder ye^n'é yā
chi rey yā. Ní nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
ye^n'e tanducué^n'ē dendu'ū ye^n'e yā.
Ní Cristo ch'i^n'í yā chi 'ii^{n}ntyé^n'e
yā caati sa^n'ā mii^n chi Satanás chí
ca'a sa nuu^{n}ndi ye^n'e hermanos

ye^{n}'e yú ndíí ngúúví ndíí n'gáá^{n}
nanáá^{n} Ndyuūs, 'ii^{n}'yā^{n} ch'ɛɛcú yā
sa^{n}'ā mii^{n} ndii va'ai chɛɛti nguuvi
ndii na yá^{n}'āa. **11** Ní hermanos ye^{n}'e
yú chichɛ́ɛ́ yā ye^{n}'e yáá^{n}n'guiinūu^{n}
cáávā yuūu^{n} ye^{n}'e Cristo chi nguuvi
'iiti cuūchī, ní cáávā chi nga^{n}'á yā
nduudu cuaacu ye^{n}'e Ndyuūs, ni
cáávā chi nguɛ́ɛ́ 'va'á yā ye^{n}'e vida
ye^{n}'e maá^{n} yā chi ch'īi ya cáávā
Señor Jesucristo ye^{n}'e yú. **12** Ndís'tiī
chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi
yeenú nī, naati dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'āī
ye^{n}'é nducyaaca chi snéé na yá^{n}'āa
'cúū ndúúcū nducyaaca chi snéé na
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā caati yáá^{n}n'guiinūu^{n}
ndaa sa nanáa^{n} yā. Ní neené taa^{n} sa
ti deenu sa chí 'āā ntɛ́ɛ́ cuuvi 'naa^{n}
sa na i^{n}'yeē^{n}dī.

13 Taachi 'iiti dragón mii^{n} ní
chicadíínuu^{n} tī chi 'āā candiití tī
ndíí na yá^{n}'āa, che^{n}'e tī can'dáa tī
n'daataá chi ch'ii^{n}ndiyáā^{n} daiya tá
chi 'cueenu tá cuuvi. **14** Naati 'áámá
yā ca'a yā n'daata mii^{n} 'uūvī ngɛɛchi
tá tan'dúúcā ngɛɛchi 'íí'yāa chi
ch'ɛɛtɛ ca. Ní 'iicú cuuvi caavā tá
nanguuvi ní ca^{n}'a tá lugar ye^{n}'e tá
naachi nguɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n}. Ní ya^{n}'ai canee
tá ye^{n}'e 'iiti cúú chi yáá^{n}n'guiinūu^{n}.
Ní 'ii^{n}'yā^{n} ca'á yā chi che'e tá 'iīnū
ndúuyū canéé ma^{n}'a. **15** Ní cúú mii^{n}
tun'dáa tī na cheendi tī n'deee n'dáí
nuū^{n}nī^{n} tan'dúúcā nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'e
'áámá yíícú. Ní nuū^{n}nī^{n} mii^{n} ní
nduuvi yíícú chí cuuvi candɛɛ̄ tá^{n}'ā
mii^{n} ti 'tíícā ne^{n}'e cúú mii^{n}. **16** Naati
yá^{n}'āa mii^{n} chinnee n'daataá míí^{n}
ti n'da'ai tan'dúúcā 'ii^{n}'yā^{n} n'da'ái
yā cheendí yā ní yá^{n}'āa míí^{n} chi'i
nuū^{n}nī^{n} mii^{n} ní cheēnū nuū^{n}nī^{n}
mii^{n} chɛɛti yá^{n}'āa, nuū^{n}nī^{n} chi 'iiti
dragón mii^{n} tun'dáa tī ndúúcū
cheendí tī. **17** Ní ndúúcū chuū 'iiti
dragón mii^{n} neené taa^{n} n'dáí tī
ndúúcū n'daataa míí^{n} ní ché^{n}'e
tī cu^{n}'ú tī ndúúcū tanā́^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n}
ndaata ye^{n}'ē n'daataa mii^{n}, 'ii^{n}'yā^{n}
chi dií^{n} yā chi nga^{n}'a mandamiento
ye^{n}'é Ndyuūs. Ní 'áámá caneé
yā ndúúcū nduudu cuaacu ye^{n}'e
Jesucristo.

Ye^{n}'e 'uūvī 'iiti taa^{n} chi nguuvi monstruo

13 Tuu'mi ní taachi chééndií
vmnaa^{n} yá^{n}'āa ndúútīi
ye^{n}'e nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā mii^{n} n'diichí chi
can'daa 'áámá 'iiti chi ch'ɛɛtɛ taavi
ca ye^{n}'e nuu^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā. 'Iiti mii^{n} ní
nguuvi monstruo ní vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄ tií^{n}
tī ndúúcū ndiichi duu^{n}nii^{n}ní^{n} tī. Ní
vmnaa^{n} 'áámá 'aama duu^{n}nii^{n}ní^{n}
tī sndúū^{n} 'áámá corona. Ní canéé
nguū^{n} ca'áámá cā'aama tií^{n} tī chi
duuchi chi nguɛ́ɛ́ inee yíínūu
Ndyuūs. **2** 'Iiti chí monstruo chí
ch'ɛɛtɛ míí^{n} chí n'diichí ní tan'dúúcā
'iiti chi leopardo, 'tiicá tī. Ca'a tī
ní tan'dúúcā ca'a oso, 'tíícā ca'a tī.
Cheendí tī ní tan'dúúcā cheendi
'yáí^{n}yāa^{n} cuá'aá, 'tíícā cheendí tī.
'Iiti dragón mii^{n} ca'á tī poder ye^{n}'é
tī ndúúcū trono ye^{n}'é tī na ta'a 'iiti
monstruo chí ch'ɛɛtɛ mii^{n} chi nga^{n}'a
ntii^{n}nyú^{n} tī. **3** Ní n'diichí chi 'áámá
chɛ́ɛ́ tíī^{n} 'iiti monstruo chi ch'ɛɛtɛ
taavi ca ní tan'dúúcā chi nca'āī
'áámá 'iiti chi n'díí ní nduūvā ye^{n}'é
tī, 'tíícā 'áámá tií^{n} tī. Ní nducyáácá
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū nééné
che^{n}'e yiinú yā ye^{n}'e chuū. Ní cue^{n}'é
yā ndúúcū 'iiti monstruo mii^{n}. **4** Ní
nducyaacá yā s'téénu yā 'iiti dragón
mii^{n} cáávā chi ca'á tī poder ye^{n}'é tī
táámá 'iiti chi monstruo chi ch'ɛɛtɛ

taavi ca. Ní 'ii^n'yā^n 'tiicá ntúū^n
chi'téénu yā 'iiti monstruo mii^n.
Tuu'mi ní ca^n'a yā: ¿Du'u vɛ́ɛ́ poder
ye^n'ē tan'dúúcā 'iiti monstruo 'cūū?
¿Du'u cúúví 'cuu^n'ma^n ndúúcū 'iiti
monstruo 'cūū ní cuchɛɛ ndúúcū 'iití
'cūū?
5 Ní 'iiti dragón ca'á tī poder 'iiti
monstruo mii^n chi caa^n'má^n tī
dendu'ū chi ch'ɛɛtɛ. Ní cunncáā
nga^n'a tī contra ye^n'e Ndyuūs. Ní
di'tiinuú tī chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n tī
'túúcā chɛ́ɛ́ti 'uūvī ngɛɛcu 'uūvī
'iiyū. 6 Ní 'tíícā idii^n 'iiti monstruo.
Ní cunncáā nga^n'a tī contra ye^n'e
Ndyuūs ní nga^n'a tī cunncáā contra
ye^n'e chi duuchi Ndyuūs ní contra
ye^n'e va'ai chɛɛti nguuvi naachi
Ndyuūs ch'ɛɛtinée yā ní contra
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi snée yā ndúúcū
Ndyuūs. 7 Ní 'tiicá ntúū^n 'iiti dragón
ca'á tī poder 'iiti monstruo mii^n chi
dií^n tī vaadī 'caa'va ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi ye^n'é Ndyuūs ndíí chi chɛɛ tī
ndúúcū 'ii^n'yā^n s'ee^n. Ní ca'á tī poder
'iiti monstruo chi nga^n'a ntii^{n}nyú^n tī
ye^n'e tanducué^n'ē raza ye^n'e 'ii^n'yā^n
ye^n'e tanducué^n'ē yáā^n ndúúcū ye^n'e
tanducué^n'ē davaacu ndúúcū ye^n'e
tanducué^n'ē nación. 8 Ní nducyáácá
'ii^n'yā^n chi snée yā na yá^n'āa cu'téénu
yā 'iiti monstruo mii^n. 'Tíícā né^n'e
Ndyuūs. Ní nguɛ́ɛ́ canéé nguū^n chi
duuchi 'ii^n'yā^n s'ee^n na libro ye^n'e
vida cue^n'e daā^{n}ma^n chi ye^n'e 'ii^n'yā^n
chi duuchi 'iiti cuūchī. Ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n ch'ii^n'nú^n yā Cristo ndii tiempo
chi Ndyuūs din'dái yā i^n'yeē^{n}dī.
9 Nduuti chi 'áámá 'ii^n'yā^n vɛ́ɛ́ veé^n
yā 'caandiveé^n yā nduudu 'cūū.
10 'Ii^n'yā^n chi can'daa yā 'ii^n'yā^n chi
cuuvi preso yā, 'tiicá ntúū^n maá^n yā
canéé chí cuuvi preso yā. 'Ii^n'yā^n chi
n'gii^n'nu^n yā 'ii^n'yā^n ndúúcū machete
'uūvī lados 'caāi^n canéé chí 'cuuvi
ntúu^n yā 'tíícā. Ní cáávā chuū 'ii^n'yā^n
chi ye^n'é Ndyuūs canéé chi vɛ́ɛ́
'viichɛɛ'tíínūu^n ndúúcu yā ní canéé
chi i'téénu yā Ndyuūs.
11 Cuayiivi ní n'diichí tááma 'iiti
monstruo chi ch'ɛɛtɛ ca chi can'dáa
tī nguaa^n yá^n'āa mii^n. Vɛ́ɛ́ 'uūvī
duu^{n}nii^{n}ní^n tī tan'dúúcā 'áámá
duu^{n}nii^{n}ni^n 'iiti cuūchī 'tiicá tī. Ní
'iiti monstruo ndii 'uūvī indeé tī
tan'dúúcā 'áámá 'iiti dragón. 12 Ní
vɛ́ɛ́ tanducué^n'ē poder ye^n'e 'iiti
monstruo chi ndii 'uuvi chi ch'ɛɛtɛ
taavi ca tan'dúúcā poder ye^n'ē 'iiti
monstruo ch'ɛɛtɛ ca chí vmnaa^n. Ní
dií^n tī chi 'ii^n'yā^n ye^n'ē i^n'yee^{n}dí 'cūū
ní cu'téénu yā 'iiti vmnáá^n vmnaa^n
chi 'iiti monstruo chi naca'áí tī
ní nduūvā ye^n'é tī. 13 Ní 'iiti chi
monstruo chí ndii 'uūvī dií^n tī
vaadī n'giinu ch'ɛɛtɛ n'dai. Dií^n tī
chí can'daa ya^n'ā ye^n'ē nanguuvi
ndíí vmnaa^n yá^n'āa 'cúū ní n'deee
n'dáí 'ii^n'yā^n n'diichí yā chuū. 14 Ní
caavā vaadī n'giinu chi dií^n tī taachi
cheendií tī naná^n 'iiti monstruo chi
vmnáá^n vmnaa^n chi teé tī lugar chi
dií^n tī 'túúcā, tuu'mi ní chinnche'éí
tī 'ii^n'yā^n chi ch'ɛɛtinée yā i^n'yee^{n}dí
'cūū. Ní ca'a tī orden 'ii^n'yā^n s'ee^n
chi din'dái yā 'áámá santo ídolo
tan'dúúcā 'iiti monstruo chi nca'áí
tī ndúúcū machete 'uūvī lados 'caāi^n
ní cunduuchi tī chi cuuvi santo
ye^n'e yā. 15 Ní 'iiti monstruo chi
vmnáá^n vmnaa^n ní ca'á tī poder 'iiti
monstruo chii^n ndíí 'uuví tī chi ca'á
tī vida santo 'iiti ídolo mii^n. Ní 'íícú
'iiti santo tī cuuvi 'caa^n'má^n tī ní dií^n
tī chi 'cuūvi nducyáácá 'ii^n'yā^n chi
nguɛ́ɛ́ i'téénu yā 'iiti santo mii^n. 16 Ní

cuayiivi ní 'iiti monstruo chi ndii
'ūūvī ní díí^n tī ntúū^n chi nducyaaca
'ii^n'yā^n chi nga^n'a ntii^{n}nyú^n yā
ndúúcū taná^n'ā 'ii^n'yā^n ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi 'cuiica ndúúcū 'ii^n'yā^n pobre
yā ndúúcū 'ii^n'yā^n chi libre yā ní
ndúúcū 'ii^n'yā^n chi 'áámá dichíí'vɛ
yā 'iivi yā, 'iiti monstruo mii^n díí^n
tī chi nducyaaca yā canéé chi ndɛɛ
yā 'áámá sello na ta'a cuaacú yā o
nchɛɛtɛ́ yā. **17** Ní díí^n ntúu^n tī 'tíícā.
Mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ cuuvi cuái
yā o n'diicui yā nduuti chi nguɛ́ɛ́
ndɛɛ yā sello ye^n'e 'iiti monstruo
ndii 'ūūvī o chi duuchí tī o número
ye^n'e chi duuchí tī. **18** Ní chuū ní
'ii^n'yā^n chi déénu yā cuuvi dii^n yā.
'Ii^n'yā^n chi déénu yā ca^n'á yā nga^n'a
duuchi yā chi dúúchí 'iiti monstruo
ndíí 'ūūvī mii^n ti número mii^n ní
lado ye^n'e chi duuchi 'áámá sa^n'ā.
Ní número mii^n ní ngii jaā^n ciento
canduū 'iinu ngɛɛcu jaa^n.

Ngiitá 'ii^n'yā^n chi 'áámá ciento canéé 'ūūvī ngɛɛcu cuūu^n mil ye^n'e chí nangua^n'ai yā

14 Cuayiivi ní n'diichí 'ii^n'yā^n
chi nguuvi 'iiti cuūchī chi
chééndii yā ná yiīcū chi nguuvi
Sión. Ní nduucú yā canéé 'áámá
ciento 'ūūvī ngɛɛcu cuūu^n mil
'ii^n'yā^n chi ndɛɛ yā chi duuchí
yā ndúúcū chi duuchi chiidá yā
chi canee nguū^n nchɛɛtɛ́ yā. **2** Ní
ch'iindiveé^n 'áámá nduudu chí
nge^n'ē na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní
nduudu mii^n tan'dúúcā chi yuūdūu
n'gɛɛtɛ chi chíi yā n'dai nuū^{n}nī^n o
tan'dúúcā chi n'gɛɛcu 'áámá daavi
ch'ɛɛtɛ; ní nduudu mii^n ní tan'dúúcā
chi n'gɛɛcu n'deee n'dáí arpas chi
idi'cuɛɛ̄cú 'ii^n'yā^n. 'Tíícā nduudu
mii^n. **3** Ní 'ii^n'yā^n chi n'deee n'dáí
mii^n chi snée yā nanáá^n trono mii^n
ní nanáá^n ndu'u cuūú^n 'ii^n'yā^n mii^n
ní nanáá^n 'iī^{n}ntyé^n'ē mii^n ní ngiitá
yā 'áámá canto chi ngai. Ní mar
'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ ngii n'gee^n yā
canto mii^n, dámaā^n ndu'u chi 'áámá
ciento 'ūūvī ngɛɛcu cuūu^n mil 'ii^n'yā^n
chí Ndyuūs nadanguá^n'ai yā nguaa^n
'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí 'cūū. **4** Ní 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi sa^n'ā chi nguɛ́ɛ́ nga^n'á yā
ndúúcū mar 'áámá n'daataá ní nguɛ́ɛ́
n'giindivaacú yā. Ní ca^n'a yā ndúúcū
'ii^n'yā^n chi nguuvi 'iiti cuūchī 'āā
tií nūu^n cuaa^n naachi ca^n'á yā. Ní
'ii^n'yā^n s'ee^n Ndyuūs yaa'ví yā chi
cuuvi ye^n'e yā ye^n'e nducyaaca
'ii^n'yā^n. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n 'ii^n'yā^n chi
vmnáá^n vmnaa^n chi ch'īi yā cáávā
chi díí^n yā ntii^{n}nyu^n ye^n'é Ndyuūs ní
ye^n'e 'ii^n'yā^n chi duuchi 'iiti cuūchī.
5 'Ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ nga^n'á yā mar
'áámá nduudu yaadi ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
nuu^{n}ndi ye^n'e yā nanáá^n trono ye^n'e
Ndyuūs.

Ye^n'e chi nga^n'ā 'iīnū ángeles

6 Tuu'mi ní n'diichí tááma ángel
ngaá yā naavta^n'ā nanguuvi. Ní
ángel mii^n ní ndɛ́ɛ yā nduudu chí
canéé cue^n'e daā^{n}ma^n chi nduudu
ngai chi nangua^n'ai 'ii^n'yā^n. Ní
nga^n'á yā nduudu ngai mii^n nanáá^n
nducyaaca 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dí
'cūū, nanáá^n nducué^n'ē naciones
ndúúcū nducué^n'ē tribus ye^n'e
'ii^n'yā^n ndúúcū nducyaaca davaacu
ye^n'e tanducué^n'ē 'ii^n'yā^n ndúúcū
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi snée yā na
yá^n'āa 'cūū. **7** Ní ángel mii^n ca^n'á
yā ndúúcū 'áámá nduudu dííūu:
Ndís'tiī 'va'á nī Ndyuūs, dich'ɛɛtɛ́ nī
'ii^n'yā^n ti 'āā ndaa hora chi díí^n yā

juzgar nducyaaca 'iin'yān. Dich'ɛɛtɛ́
nī 'iin'yān chi din'dái yā nanguuvi
ndúúcū yán'āa ndúúcū nuūnnīn'yán'ā
ndúúcū naachí icān'daa nuūnnīn.
8 Ní n'diichí taama ángel
can'dáa yā ángel miin ní ngan'á
yā: Yááān Babilonia 'āā ntuūvīi. Yááān
Babilonia chi yááān ch'ɛɛtɛ miin 'āā
ntuūvīi ti 'iin'yān yen'e yááān miin
ní diín yā chi tanán'ā 'iin'yān yen'e
nducuén'ē nación dinuunndi cá yā
ní can'á yā ndúúcū n'daataá ó isan'ā
chi nguɛ́ɛ́ yen'é yā ti diín yā nuunndi
tan'dúúcā chi diin 'iin'yān s'een.
9 Ní cuayiivi ní n'diichí ndii 'íínú
ángel miin can'dáa yā ángel s'een ní
can'a yuudu yā: Nduuti chi 'áámá
'iin'yān cu'téénu yā 'iiti monstruo
miin ndúúcū 'iiti santo chi dáámá
ndúúcū 'iiti miin ni 'iin'yān ndɛ́ɛ yā
sello yen'é tī nchɛɛtɛ́ yā o na ta'á
yā, 10 canéé chi cuta'á yā neené
taan castigo chi Ndyuūs can'á yā
ca'a yā 'iin'yān miin. Ní castigo miin
tan'dúúcā 'áámá copa diituu ndúúcū
vaadī taan yen'e Ndyuūs. 'Tíícā va.
Ní castigo miin ní chiin chi 'iin'yān
s'een cuuvi yá'ái yen'é yā ndúúcū
nguuchi yán'ā ní ndúúcū tuūu chi
nguuvi azufre chi nguuchi yan'ā ní
cuuvi chó'ōo chuū nanááan ángeles
yen'é Ndyuūs ní nanááan 'iin'yān chi
duuchi 'iiti cuūchī. 11 Ní 'yááan'mín
yen'ē nguuchi yán'ā miin chi castigo
miin ngɛɛ cuen'e daānman yen'e lugar
chi n'geenu yā ngii. Ní 'iin'yān s'een
chi n'geenú yā ngii ní i'téénu yā 'iiti
monstruo miin chí ch'ɛɛtɛ taavi ca
ndúúcū 'iiti chi santo yen'é tī. Ní
ndɛɛ́ yā seña yen'é chi duuchí tī na
cuerpo yen'é yā. 'Iin'yān s'een nguɛ́ɛ́
ntaavi'tuunúún yā yen'e chi ya'ái
yā ndíí nguɛ́ɛ́ nguuvi ndíí nguɛ́ɛ́
n'gaan. 12 Ní cáávā chuū 'iin'yān chi
yen'e Ndyuūs ní n'giindiveén yā
mandamiento yen'é yā ní 'áámá
canéé yā chi i'téénu yā Cristo ní
canéé chi vɛɛ paciencia yen'e yā.
13 Cuayiivi ní 'úú ch'iindiveén
'áámá nduudu yen'e va'ai chɛɛti
nguuvi chi ngan'a ngii 'úú 'tíícā:
Díí, Juan, dingúun di chuū. Dɛ'ɛ̄
chúúcā yeenu 'iin'yān chi can'á yā
'cuūvi yā tiempo 'cūū ndíí tiempo
chi cuchiī, 'iin'yān chi i'téénu yā
Señor. Ní 'tíícā cuuvi ngan'a Espíritu
N'dai yen'é Ndyuūs. Ní 'iin'yān s'een
ntaavi'tuunuún yā yen'e ntiinnyun
yen'é yā ní candɛɛ́ yā ndúúcu yā
yen'e chi dííň yā.

Cosecha yen'e yán'āa 'cūū

14 Cuayiivi miin ní n'diichí 'áámá
meēen cuɛ́ɛ̄. Ní 'áámá 'iin'yān vɛ́ɛ
yā vmnaan meēen miin ní tandúúcā
Jesucristo chi duuchi Sán'ā chi
Daiya 'Iin'yān yen'e in'yeendí 'cūū.
Canduu tíín yā 'áámá corona yen'e
'díínnguāan ní na ca'á yā ní ndɛ́ɛ yā
'áámá hoz chi 'caāin. 15 Ní n'diichí
táámá ángel can'dáa yā yen'e yaācū
miin yen'e Ndyuūs ní yuudu can'a yā
ndúúcū 'iin'yān chi vɛ́ɛ yā na meēén
miin. 'Cáácá dí cosecha ndúúcū hoz
yen'e di ti maan ní 'āā tiempo yen'e
chi diin di cosechar ti cosecha yen'ē
yán'āa miin 'āā n'daacā.
16 Níínnuún nūun 'iin'yān chi vɛ́ɛ yā
na meēen miin ch'iicá yā cosecha
yen'e yā chi canéé na yán'āa ní nta'á
yā.
17 Tuu'mi ní táámá ángel can'dáa
yā yen'e yaācū miin chiin canéé
na va'ai chɛɛti nguuvi. Ní 'tiicá
ntúūn ángel miin ndɛ́ɛ yā 'áámá hoz
chi 'caāin. 18 Ní táámá ángel chi

candɛɛ́ yā cuidado ye^n'e nguuchi
ya^n'ā vmnaa^n nátaī ye^n'e yaācū mii^n
can'dáa yā ye^n'e nátaī ní ca^n'a yuudu
yā ángel chi ndɛɛ yā hoz chí 'caāi^n.
Dii 'caaca di ndúúcū hoz 'caāi^n ye^n'e
di duu^{n}nē 'líí^n ye^n'e yá^n'á 'líí^n mii^n
ndúúcū n'gui'i chi uvas chi canéé na
yá^n'āa ní cuta'a di uvas mii^n ti n'guí'í
ye^n'ē 'āā n'daacā maa^n.
19 Tuu'mi ní ángel mii^n ndúúcū hoz
'caāi^n ye^n'é yā ch'iica yā duu^{n}ne 'líí^n
ye^n'e yá^n'á chi snéé ndúúcū n'gui'i
uvas ye^n'e chi canee vmnaa^n yá^n'á.
Ní nta'á yā n'gui'i uvas ní s'née^n yā
n'gui'i uvas mii^n na trapiche naachi
cuta'á yā nuū^{n}nī^n uvas mii^n chi vino.
Ní trujal mii^n ní tan'dúúcā castigo
chi ch'ɛɛtɛ n'dai chi Ndyuūs ca^n'a
yā chí ca'a yā 'ii^n'yā^n. 20 Ní trapiche
naachi cuta'á yā nuū^{n}nī^n ye^n'e
uvas mii^n canéé 'áámá lado ye^n'ē
yáā^n mii^n. Ní ye^n'e trapiche can'daā
n'deee n'dáí yuūu^n chí yaacu. Ní
yuūu^n mii^n tan'dúúcā 'áámá yíícú
ch'ɛɛtɛ yuūu^n chi ngii caadi 'iīnū
ciento kilómetros ye^n'ē. Ní yaacu
n'dáí indáá ndii na freno ye^n'e
'yúudūu.

Angeles ndúúcū tá ndɛɛ̄chɛ̄ yá'āī

15 Cuayiivi ní n'diichí táámá
señal na va'ai chɛɛti
nguuvi chí ch'ɛɛtɛ n'dai ní che^n'e
yiinú ye^n'ē. Ní vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄ ángeles
ndúúcū ndɛɛ̄chɛ̄ chi cuuvi 'nuūcá'ai
chí 'cuiinu. Ní ndúúcū ndɛɛ̄chɛ̄ chi
cuuvi 'nuūcá'ai chí 'cuiinu, ndúúcū
chuú nūu^n 'cuiīnū tiempo chi
Ndyuūs nduuvi taá^n yā.
2 Tuu'mi n'diichí 'áámá
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā chi tan'dúúcā vidrio
ndísta^n'a ndúúcū nguūchī yá^n'ā. Ní
'ii^n'yā^n s'ee^n chi chɛɛ́ yā cu^n'u yā
ndúúcū 'iiti monstruo mii^n ndúúcū
'iiti chi santo ye^n'é tī ndúúcū
'ii^n'yā^n chi canéé chi duuchí tī ní
número ye^n'é tī na cuerpo ye^n'e
yā, 'ii^n'yā^n chi ichɛ́ɛ yā ye^n'e 'ii^n'yā^n
s'ee^n chééndii yā nii^{n}nuú^n ná
nuū^{n}nī^n'yá^n'ā chi vidrio mii^n, ní
ndɛɛ yā arpas chi Ndyuūs ca'á yā
'ii^n'yā^n s'ee^n. 3 Ní chiitá yā canto
ye^n'e Moisés, chi sa^n'ā chi dichíí'vɛ
sa Ndyuūs. Ní chiitá yā canto ye^n'e
'ii^n'yā^n chi nguuvi 'iiti cuūchī. Ní
'tíícā nduudu chi chiitá yā:

Dii Señor Ndyuūs chi vɛ́ɛ́
tanducué^n'ē dendu'ū poder
ndúúcu di. N'gɛɛtɛ taavi ca
dii ní nge^n'e yiinu yú ye^n'e
tanducué^n'ē dendu'ū chi dii^n
di. Dii rey ye^n'e tanducué^n'ē
nación ní yúúní ye^n'e di ní
cuaacu.
4 Díí, Señor, ¿du'ū nguɛ́ɛ́ 'va'ā
dii? ¿Du'ū nguɛ́ɛ́ caa^n'ma^n
chi dii ní neené ch'ɛɛtɛ dii
ti dámaa^n dii chi dɛɛvɛ
di? Ní ndaa 'ii^n'yā^n ye^n'e
tanducué^n'ē naciones nanáá^n
dii chi dich'ɛɛtɛ́ yā dii caati
nducyáácá 'ii^n'yā^n n'diichi
yā chi dii^n di tanducué^n'ē
dendu'ū chi cuaacu ní n'daacā
n'dai.

5 Ní cuayiivi ní n'diichí chi
nanguaa^n cheendi va'āī ye^n'e yáacū
chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi, ní
chɛɛti yaācū mii^n, mii^n canéé cuarto
chí yaānūu naachi canéé tuūu
ch'ɛɛtɛ́ chi canéé nguū^n ley ye^n'e
Moisés. 6 Ní ye^n'e yaācū mii^n can'dáā
ndɛɛ̄chɛ̄ ángeles. Ní ndɛɛ yā ndu'u
ndɛɛ̄chɛ̄ chí n'nuu cá'ai yā. Ní vɛ́ɛ́
catecai yā ye^n'e tiīnūu^n chi nguuvi
lino chi cuɛ́ɛ̄ ní dɛɛvɛ. Ní n'dɛɛ̄

chiīchí nii^{n}nu^n yā ndúúcū cinta
ye^n'e 'díí^{n}nguāa^n. 7 Núú^{n}má^n chɛɛtí
nūu^n 'áámá 'ii^n'yā^n naachi na cuuú^n
yā ní ca'a yā ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ ángeles
ndɛɛ̄chɛ̄ 'cuutií ye^n'e 'díí^{n}nguāa^n
ca'áámá ca'áámá yā 'áámá 'cuutií
chi ndiituú ye^n'ē castigo chi neene
taa^n chi ye^n'e Ndyuūs chi canduuchi
cue^n'e daā^{n}ma^n. 8 Ní yaācū mii^n
ndiituú 'yaa^n'mi^n chi can'daā ye^n'e
vaadī ch'ɛɛtɛ taavi ca ye^n'e Ndyuūs
ní ye^n'e poder ye^n'e yā. Ní mar
'áámá 'ii^n'yā^n cuuví cundaa yā
na yaācū mii^n ndíí taachi chó'ōo
ndɛɛ̄chɛ̄ vaadī ya'ai chi ndɛ́ɛ ndu'u
ndɛɛ̄chɛ̄ ángeles.

Ndɛɛ̄chɛ̄ 'cuutií ye^n'e vaadī ya'ai

16 Tuu'mi ní ch'iindiveé^n 'áámá
nduudu neene díítūu
chi can'daā ye^n'e yaacu mii^n ní
nga^n'a ngii ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ ángeles
mii^n: Ndís'tiī ángeles, cue^n'é nī ní
n'daaviyaí nī vmnaa^n yá^n'āa ye^n'ē
chi snúū^n chɛɛti 'cuutií ye^n'e nī chi
castigo chi neené díítūu chi Ndyuūs
ca'á yā 'ii^n'yā^n.
2 Ní ángel vmnáá^n vmnaa^n che^n'e
yā n'daaviyaí yā chi snúū^n 'cuutií
ye^n'e yā vmnaa^n yá^n'āa ní vmnaa^n
nducyaaca 'ii^n'yā^n chi ndɛ́ɛ yā sello
ye^n'e 'iiti monstruo na cuerpo ye^n'e
yā, 'ii^n'yā^n chi i'téénu yā 'iiti santo
ye^n'é tī. Ní can'dáā n'dúú'ví n'gɛɛtɛ
chi neené ya'ai na cuerpo 'ii^n'yā^n
s'ee^n.
3 Tuu'mi ní ndii chíí^n ndii 'uūvī
ángel mii^n n'daaviyái yā 'cuutií ye^n'e
yā vmnaa^n nuū^{n}nī^n'yá^n'ā ní nduuví
yuuú^n tan'dúúcā yuuú^n ye^n'ē 'aama
tiná^n'ā. Ní tanducué^n'ē 'iiti chi
snduuchí chɛɛti nuū^{n}nī^n'yá'ā mii^n
ch'īi tī.
4 Ní ndii chíí^n ndii 'íínú ángel mii^n
n'daaviyaí yā 'cuutií ye^n'e yā vmnaa^n
ye^n'e yíícú ní vmnaa^n ye^n'ē naachi
can'daā nuū^{n}nī^n mii^n. Ní nducué^n'ē
nuū^{n}nī^n mii^n nduuvi yuuú^n. 5 Ní
nii^{n}nuú^n nūu^n ch'iindiveé^n ángel
ye^n'e nuū^{n}nī^n mii^n chi nga^n'a yā: Dii
Señor, 'āā canéé dí cuáá^n vmnaa^n,
ní canee di maa^n. Dii ní cuaacu di
ti n'diichi di nuū^{n}ndī 'ii^n'yā^n s'ee^n.
6 Ní 'tíícā dii^n di caati 'ii^n'yā^n s'ee^n ní
ch'ii^n'nú^n yā 'ii^n'yā^n ye^n'e di ndúúcū
'ii^n'yā^n chi 'áámá díí^n yā ntii^{n}nyu^n
ye^n'e di ndúúcū 'ii^n'yā^n chí ca^n'a
nduudu cuaacu ye^n'e di. Ní maa^n ní
dii nca'a di yuuú^n ye^n'ē nuū^{n}nī^n mii^n
chi cu'ú yā caati 'tíícā chi n'daacā
chi cu'ú yā yuūu^n mii^n cucáávā chi
dii^n yā chí nguɛ́ɛ́ n'daacā.
7 Ní ch'iindiveé^n nduudu ye^n'e
'áámá ye^n'e nátai chi nga^n'a ngii
Ndyuūs, ní nga^n'a: Dii, Ndyuūs,
chi vɛ́ɛ́ tanducué^n'ē dendu'ū poder
ndúúcū di, cuaacu níí^{n}nyú^n n'diichi
di nuu^{n}ndi ye^n'e 'ii^n'yā^n. Ní dii^n di
chi cuaacu ní n'dai taavi.
8 Ní n'diichí ndíí cuūu^n ángel mii^n
n'daaviyaí yā 'cuutií ye^n'e yā vmnaa^n
ye^n'e 'yá^n'ā. Ní ca'á yā poder 'yá^n'ā
mii^n chi 'nee^n 'yá^n'ā 'ii^n'yā^n ndúúcū
'yá^n'ā ye^n'ē. 9 Ní nducyaaca 'ii^n'yā^n ní
chiichi yā ndúúcū 'ii^n'nū^n taá^n ye^n'e
'yá^n'ā mii^n. Ní neené taa^n ya'ai ye^n'é
yā. Ní cunncáā ca^n'a yā ye^n'e chi
duuchi Ndyuūs chi vɛ́ɛ́ poder ye^n'é
yā ye^n'ē ndɛɛ̄chɛ̄ cá'ai 'cūū. Naati
'ii^n'yā^n s'ee^n nguɛ́ɛ́ ndaacadaamí
yā ye^n'e nuu^{n}ndi ye^n'é yā ní nguɛ́ɛ́
dich'ɛɛtɛ́ yā Ndyuūs.
10 Ní n'diichí ndii nyu^n'u ángel mii^n
n'daaviyaí yā 'cuutií ye^n'e yā vmnaa^n
ye^n'e trono ye^n'e 'iiti monstruo mii^n
ní vmnaa^n ye^n'e tanducué^n'ē chi

nga^n'á tī ntii^{n}nyu^n ye^n'ē ní canéé
ná 'áámá maāi^n. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ní
che^n'enéé yā chiiya yā cáávā chi
ya'ai yā. 11 Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n cunncáā
ca^n'a yā ye^n'e Ndyuūs chi canée yā
na va'ai chɛɛti nguuvi cucáávā chi
ya'ai ye^n'e yā ndúúcū n'duu'vi ye^n'é
yā. Ní nguɛ́ɛ́ nandaacadaamí yā
ye^n'e nuu^{n}ndi ye^n'e yā.
12 Tuu'mi ní ndii chíí^n ndii niyaa^n
ángel mii^n n'daaviyaí yā 'cuutií ye^n'é
yā vmnaa^n yíícú ch'ɛɛtɛ chi nguuvi
Eufrates ní nuū^{n}nī^n ye^n'e yíícú
ch'ɛɛtɛ mii^n nti'i. Ní n'guaā^n 'aama
yúúní ní 'iicu 'ii^n'yā^n reyes cuuvi
cuchii yā cuaa^n naachi can'daā
'yá^n'ā na yúúní mii^n.
13 Tuu'mi ní n'diichí chí can'daā
'iinū espíritus ye^n'e yáá^{n}n'guiinūu^n
chi tan'dúúcā sapo, 'tíícā espíritus.
Ní can'daā ye^n'ē cheendi 'iiti dragón
mii^n ní ye^n'ē cheendi 'iiti monstruo
chi ch'ɛɛtɛ taavi cá tī ní ye^n'e
cheendi profeta chi nga^n'a yā chi
ye^n'e Ndyuūs 'yā, ní nguɛ́ɛ́ nga^n'a
yā nduudu cuaacu ye^n'e maá^n yā.
14 Espíritus ndúúcū espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'guiinūu^n ní dií^n yā señas ye^n'e
vaadī n'giinu. Ní cue^n'e yā nanáá^n
nducyáácá reyes ye^n'ē núú^{n}má^n
i^n'yee^{n}dí 'cūū chi nadaama yā 'ii^n'yā^n
s'ee^n chi cuuvi 'cuu^n'ma^n yā nguuvi
chi ch'ɛɛtɛ chi ye^n'é Ndyuūs chi vɛ́ɛ́
nducué^n'ē dendu'u poder ye^n'e yā.
15 Ní Cristo nga^n'á yā. Cuin'diichí
nī. 'Úú ní cuchií tan'dúúcā 'áámá
chíduucu. Dɛ'ɛ̄ chúúcā n'dai 'ii^n'yā^n
chi snduuchí yā ní snúu^n yā catecai
yā ní nguɛ́ɛ́ 'cuɛɛtinée yā chi chiica
yā chi yuucú yā chi 'ii^n'yā^n s'ee^n
inaá^n yā ní 'íícú cuuvi 'cuináa^n yā.
16 Ní espíritus nduuvidaami yā
reyes ye^n'e yá^n'āa na 'áámá lugar
chi nguuvi Armagedón na davaacu
hebreo.
17 Tuu'mi ní ndii chíí^n ndii ndɛɛ̄chɛ̄
ángel mii^n n'daaviyaí yā 'cuutií ye^n'e
yā na 'yúúné. Ní ye^n'e yáacū mii^n
chi canéé na va'ai chɛɛti nguuvi míí^n
can'daā 'áámá nduudu neene díítūu
lado ye^n'e trono mii^n chí nga^n'ā
'túúcā: Āā tunéé^n nducué^n'ē.
18 Tuu'mi ní vɛ́ɛ́ 'cuaī ndúúcū
nduudu s'ee^n ndúúcū daavi ndúúcū
chi diituu n'dáí n'nu^n'u yá^n'āa.
Ní ch'ɛɛtɛ ca nguɛ́ɛ́ ti tan'dúúcā
chi cunee ndii tiempo chi 'ii^n'yā^n
canée yā i^n'yee^{n}dí 'cūū. 19 Ní yáā^n
ch'ɛɛtɛ chi yáā^n Babilonia mii^n chiī
'iīnū taa^n ní nducué^n'ē yáā^n ye^n'ē
i^n'yee^{n}dí 'cūū ní sndɛɛvɛ. Ní Ndyuūs
nn'gáácú yā ye^n'e yáā^n ch'ɛɛtɛ chi
yáā^n Babilonia mii^n. Ní ca'á yā
'ii^n'yā^n chi canéé na yáā^n s'ee^n chi
cu'ú yā vino ye^n'é yā chi vino ye^n'e
vaadī taa^n ye^n'é Ndyuūs. Ní vino
mii^n chi ca'á yā ní castigo chi neené
díítūu. 20 Ní tanducué^n'ē yá^n'āa islas
ndúúcū tanducué^n'ē yiīcū n'gɛɛtɛ ní
ndáá inaaa^n. 21 Ní ye^n'e nanguuvi ní
ndɛɛvɛ n'deee n'dáí yuūú^n chi neené
diituú vmnaa^n 'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dī.
'Áámá áámá yuūu^n mii^n n'gii
tan'dúúcā 'uūvī ngɛɛcu kilos. Ní
'ii^n'yā^n ye^n'e i^n'yee^{n}dī caa^n'ma^n taá^n
yā ye^n'é Ndyuūs cáávā ye^n'e vaadī
ya'ai mii^n ye^n'e yuūu^n ti castigo ye^n'ē
vaadī ya'ai mii^n ní nééné díítūu.

Nuu^{n}ndi taavi ye^n'e 'áámá n'daataá chi nééné ca^n'a tá ndúúcū sa^n'ā s'ee^n

17 Tuu'mi ní 'áámá ángel
naachi ndɛɛ̄chɛ yā chi ndɛ́ɛ
yā ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ 'cuutií ndáa yā
nanáá^n 'úú, ní ca^n'a yā chii yā 'úú:
Dii, Juan cuchíi di nduucú ní 'úú ní

'cuu^{n}'mí^{n} dii castigo chi ch'ɛɛtɛ ca
chi cuchiī vmnaa^{n} 'áámá ndaataá
chi vɛ́ɛ́ cá sa^{n}'ā ye^{n}'ē ta. N'daataá
mii^{n} ní vɛ́ɛ yā vmnaa^{n} nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā
s'ee^{n}. 2 Sa^{n}'ā reyes ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū
cue^{n}'é yā ndúúcū n'daataá mii^{n} ní
n'gɛɛtinée yā ndúúcū n'daataá mii^{n}.
Ní nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā na
yá^{n}'āa cue^{n}'é yā ndúúcū n'daataá ó
isa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā tan'dúúcā
chi cuu'ví yā ndúúcū vino ye^{n}'e tá
ye^{n}'ē chi dinuu^{n}ndi cá yā 'tíícā.
3 Ní 'úú canéé maá^{n} poder Espíritu
N'dai ye^{n}'é Ndyuūs ní ángel mii^{n}
candɛ́ɛ yā 'úú na yáā^{n} cuu^{n}má^{n}
naachi nguɛ́ɛ́ ch'ɛɛtinéé 'ii^{n}'yā^{n}.
Ní míí^{n} n'diichí 'áámá n'daataá
candúu tá 'áámá monstruo cuá'a
tī chi ch'ɛɛtɛ ca. Ní néénė n'deēe
chi duuchi chi contra ye^{n}'e Ndyuūs
s'néé^{n} nguū^{n} na cuerpo ye^{n}'e 'iiti
mii^{n}. Ní vɛ́ɛ́ ndɛɛchɛ tií^{n} tī ní vɛ́ɛ́
ndiichi duu^{n}nii^{n}ní^{n} tī. 4 Ní n'daataá
chi candúu ta monstruo cuá'a tī
ní canuu^{n} tá vestido chi morado
ndúúcū cuá'ā. Ní vɛ́ɛ́ adorno ye^{n}'ē
tá chi 'díí^{n}nguāa^{n} ndúúcū tuūu chi
néénė ya^{n}'ai chíí'vē ndúúcū perlas.
Ní ndɛɛ tá ná ta'a tá 'aama taza
ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n} chi diituú ndúúcū
dendu'ū chi nguɛɛ n'daacā chi
nuū^{n}ndī vaatii ndúúcū chi dendú'ū
ye^{n}'e chi cue^{n}'e tá ndúúcū sa^{n}'ā s'ee^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e tá. 5 Ní canéé nguū^{n}
'áámá chi duuchi ná nchɛɛtē tá chi
canúú^{n} n'de'ei chi ne^{n}'e caa^{n}'ma^{n}
chi 'túúcā. Yáā^{n} Babilonia ch'ɛɛtɛ
chi chɛɛcuú nducyaaca n'daataá
chi ca^{n}'á yā ndúúcū sa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́
ye^{n}'e yā ndúúcū nducué^{n}'ē cosas chí
nguɛ́ɛ́ n'daacā na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi
dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 6 Ní 'úú chicadiinúú^{n}
chi n'daata mii^{n} ní cuu'vi tá caati
cu'u ta yuūu^{n} ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi n'díi
yā ti ye^{n}'e Ndyuūs ní ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chí nga^{n}'á yā nduudu cuaacu ye^{n}'e
Cristo. Ní taachi n'diichí chuū cue^{n}'e
yiinú ye^{n}'ē. 7 Tuu'mi ní ángel chi
ndɛɛ yā 'úú nga^{n}'a yā ngīi yā 'úú:
¿Dɛ'ɛ̄ cúúví chí nge^{n}'e yiinu dí ye^{n}'e
chuū? 'Úú ní cuuví dii chi canúú^{n}
n'de'ei ye^{n}'ē n'daataá mii^{n} ndúúcū
ye^{n}'e monstruo ch'ɛɛtɛ chi ndɛɛ́ tī
ndaataá mii^{n}, monstruo mii^{n} chi vɛ́ɛ́
ndɛɛ̄chɛ̄ tií^{n} tī ní ndiichi duu^{n}nii^{n}ní^{n}
tī. 8 'Iiti monstruo chi n'diīchī di
ní 'áámá tī chi ndii tiempo vmnaa^{n}
canduuchí tī naati maa^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́
tī, naati 'iiti mii^{n} cáámá canéé chí
can'daá tī na yiivɛ́ɛ̄ ye^{n}'e yá^{n}'āa
vmnáá^{n} vmnaa^{n} chi ca^{n}'á ti di'cuiinú
tī. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi snée yā na yá^{n}'āa
ní nguɛ́ɛ́ snéé chi duuchí yā na
libro ye^{n}'e vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} ndíí
taachi Ndyuūs din'dái yā i^{n}'yeē^{n}dī.
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní nge^{n}'e yiinú yā taachi
n'diichí yā 'iiti mii^{n} chi vmnaa^{n}
canduuchí tī naati maa^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́
tī. 'Āā ch'ií tī naati nnguaacunée tī
ndaá tī.
9 Ní ye^{n}'ē chúū vɛ́ɛ́ cá chi cuuvi
déénu 'ii^{n}'yā^{n}. Ndu'u ndɛɛ̄chɛ̄ tií^{n} tī
ní chíí^{n} tan'dúúcā chí ndɛɛ̄chɛ̄ yiīcū
ch'ɛɛtɛ naachi n'daataá mii^{n} ní vɛ́ɛ
yā vmnaa^{n} ye^{n}'ē. 10 Ní vɛ́ɛ́ ndɛɛ̄chɛ̄
reyes. Nyu^{n}'u reyes ní ch'īi yā. Maa^{n}
ní 'áámá rey mii^{n} ní nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}
yā ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ maa^{n}. Ní
táámá rey ní canéé chi ndaá yā.
Ní taachi ndaá rey mii^{n} chi ndu'u
chi ndɛɛ̄chɛ̄ nguɛ́ɛ́ 'naa^{n} tiempo
caneé yā í^{n}'yeē^{n}dī. 11 Ní táámá 'iiti
monstruo chi vmnaa^{n} canduuchí tī
ní maa^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́ tī ti ch'ií tī ní 'iiti
mii^{n} chi rey mii^{n} ní nduuvidáámá tī
ndúúcū ta ndɛɛ̄chɛ́ tī. Ní cuayiivi ní

rey mii^n ca^n'á yā cuuvi ndai yā chi
vaadī n'gii ye^n'e ndii 'uūvī cuuvi chi
infierno.
12 Ní ndu'u ndiichi duu^{n}nii^{n}ní^n
tī chi n'diīchi di chíí^n chí ndu'ū
ndiichi reyes chi 'āā cuέέ cuta'á
yā poder ye^n'é yā naachi nga^n'ā
ntii^{n}nyú^n yā. Taachi cuta'á yā poder
ní chi cuuvi reyes ndúúcū 'iiti
monstruo mii^n 'áámá hora nūu^n.
13 Ní reyes s'ee^n ní dáámá nūu^n
vaanicadíínūu^n ye^n'é yā. Ní ca'a yā
poder ye^n'é yā ndúúcū fuerzas ye^n'e
yā na ta'a 'iiti monstruo mii^n. 14 Ní
reyes ní 'cuu^n'ma^n yā ndúúcū 'ii^n'yā^n
chí nguuvi 'iiti cuūchī naati 'ii^n'yā^n
mii^n chí nguuvi 'iiti cuūchī cuchέε
yā ye^n'e reyes. Ní Señor ch'εεtε ca
ní 'iivi nducyaaca 'ii^n'yā^n señores ní
rey ch'εεtε ca ye^n'ē nducyaaca reyes.
Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n chi canée yā ndúúcū
'ii^n'yā^n mii^n ní Ndyuūs yaa'ví yā
'ii^n'yā^n s'ee^n chi cuuvi ye^n'é yā. Ní
Ndyuūs ndεενέ yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
ye^n'é yā. Ní 'ii^n'yā^n s'ee^n ní 'aama
canee yā ndúúcū chi i'téénu yā
Ndyuūs.
15 Ní ángel mii^n ca^n'a yā chii yā
'úú: Nuū^{n}nī^n'yá^n'ā s'ee^n chí n'diīchī
di naachi vέε n'daataá chi ca^n'a tá
ndúúcū sa^n'a s'ee^n, nuū^{n}nī^n'yá^n'ā
s'ee^n ní chíí^n chi yáā^n s'ee^n ndúúcū
n'deee n'dáí 'ii^n'yā^n ndúúcū 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a n'deee n'dáí davaacu chi
ñ'dáá^n ndúúcū naciones. 16 Ní ndu'u
ndiichí duu^{n}nii^{n}ní^n tī chi vέέ ye^n'e
monstruo mii^n, nguέέ ne^n'e n'daataa
míí^n. Ní cuta'a tī nducué^n'ē ye^n'e
n'daataa mii^n. Ní divíi tī catecai
n'daataa mii^n ní s'neē^n tá^n'ā chi
yuucúū tá. Ní che'é tī yuūtε̄ ye^n'e tá.
Ní 'nee^n ya^n'ā n'daataa mii^n ndúúcū
nguuchi ya^n'ā. 17 Caati Ndyuūs s'née^n
yā na staava ye^n'e reyes chi dií^n yā
'túúcā tan'dúúcā chi Ndyuūs ne^n'é yā
chi dií^n yā. Ní ndiichi duu^{n}nii^{n}ní^n tī
nduuvidaamí tī ní ca'á tī poder ye^n'é
tī na ta'a 'iiti monstruo mii^n chi
caa^n'ma^n ntii^{n}nyú^n tī. Ní 'tíícā dií^n tī
chi cuuví cuaacu nduudu chí nga^n'a
Ndyuūs. 18 Ní n'daataá chi n'diichī
di chíí^n chí yáā^n ch'εεtε chi caa^n'ma^n
ntii^{n}nyu^n ye^n'e nducyaaca reyes chi
snée yā ná i^n'yeē^{n}dī.

Yáā^n Babilonia ntuūvīi

18 Ní cuayiivi mii^n ní n'diichí
táámá ángel chi ngiicá yā
ye^n'e na va'ai chεεti nguuvi ní vέέ
poder ch'εεtε ye^n'é yā. Ní yá^n'āa mii^n
canéé dεενε ndúúcū dεενε ye^n'e
ángel mii^n. 2 Ní 'cai yiicú yā ní ca^n'a
yā: Yáā^n chi ch'εεtε nituūvīi, yáā^n
Babilonia chi ch'εεtε ní nítuūvīi. Ní
maa^n ní ch'εεtinee espíritus ye^n'e
yáá^{n}n'giinūu^n ndúúcū espíritus
chi nguέέ n'daacā. Ní n'deee n'dáí
'yaada chi vaatíī snée tī yáā^n mii^n,
'yaada chi ní nguέέ 'iinéé yiinú yā
'iiti. 3 Caati n'daataa mii^n chi yáā^n
Babilonia mii^n ní ca'a tá vino chi
vaadī taa^n ye^n'e tá nducyaaca 'ii^n'yā^n
ní cu'ú yā vino mii^n chíí^n chi ye^n'e
chi dinuu^{n}ndi tá. Ní reyes ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū cue^n'é yā na yáā^n mii^n
ní dinuu^{n}ndí yā. Ní 'ii^n'yā^n ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū dií^n yā negocios chi
'cuiica yā cucáávā poder ye^n'e vaadī
'cuiica ye^n'e tá.
4 Tuu'mi ní ch'iindiveé^n táámá
nduudu ye^n'e va'ai chεεti nguuvi
chi nga^n'a 'túúcā: Ndís'tiī, 'ii^n'yā^n
ye^n'é, nan'daa nī ye^n'e yáā^n mii^n
caati nguέέ dií^n nī nuu^{n}ndi ndúúcū
tá. Ní nguέέ cuta'á nī ye^n'e vaadī
yá'āī ye^n'e tá. 5 Tí núú^{n}ndí ye^n'e

tá n'deee n'dáí chi ndaā ndii na
va'ai chɛɛti nguuvi. Ní Ndyuūs
nin'gaacu yā ye^{n}'e chi dii^{n} tá
chí nguɛ́ɛ́ n'daacā. 6 Ní ndís'tiī
díí^{n} nī ndúúcū tá tan'dúúcā chi
dii^{n} tá nduucú nī. Ní ca'á nī tá^{n}'ā
mii^{n} 'uūvī vueltas ye^{n}'e chí tee tá
ndís'tiī. Ní didiitú nī ndúúcū vino
ye^{n}'e taza ye^{n}'e tá ndúúcū vino chi
'uūvī veces ditiinúú ye^{n}'e chi tee
tá ndís'tiī. 7 Ní díí^{n} nī chi 'cueenu
taavi tá cuuvi ní cuuvi yá'ai ye^{n}'e
tá n'deee cá tan'dúúcā chi maa^{n} tá
dich'ɛɛtɛ maa^{n} ta tá^{n}'ā ndúúcū chi
vɛ́ɛ́ cá chi sta'a tá cáávā maa^{n} tá.
Ní 'tíícā nacadiinuu^{n} tá maa^{n} tá na
staava ye^{n}'e tá. 'Muu^{n} caneé ní 'úú
vɛɛ́ tan'dúúcā 'aama reina vɛɛ́ yā.
Nguɛ́ɛ́ n'daata nguá'āa 'úú. Ní nguɛɛ
'cueenú cuuvi. 8 Ní yáā^{n} Babilonia,
cáávā chi dii^{n} tá 'túúcā, n'deee n'dáí
vaadī yá'āī ní ndaā vmnaa^{n} ye^{n}'e
tá na 'áámá nguuvi nūu^{n}, chíí^{n} chi
cuuvi yá'ai ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. Ní
'cuūvi yā ní chɛɛ̄cu yā chi ya'ai yā.
Ní cuiicu yā ní cuūcu 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
ndúúcū nguuchi yá^{n}'ā ti Señor
Ndyuūs mii^{n} ní vɛ́ɛ́ poder ye^{n}'é yā
chi ch'ɛɛtɛ taavi ca ní nga^{n}'á yā chi
condenado yā.
9 Ní reyes ye^{n}'e yá^{n}'āa 'cúū chi
cue^{n}'é yā ndúúcu tá ní dinuu^{n}ndí yā
ndúúcu tá, ní n'deee n'dáí vɛ́ɛ́ ye^{n}'é
yā ti díí^{n} yā tan'dúúcā chi dii^{n} tá.
Reyes mii^{n} cuɛ́ɛ́cú yā ní yuudu n'dáí
cuɛɛcú yā taachi snaa^{n} yā tá^{n}'ā mii^{n}
chi cuūcu tá ní snaa^{n} yā 'yaa^{n}'mi^{n}
ye^{n}'ē tá. 10 Ní 'va'á yā ye^{n}'ē tá cáávā
castigo ye^{n}'e tá ní cuééndii yā
ya^{n}'ai ye^{n}'e tá ní caa^{n}'má^{n} yā: Dɛ'ɛ
chúúcā ya'áí díí, dɛ'ɛ chúúca ya'áí
díí n'daataá chi yáā^{n} Babilonia chi
ch'ɛɛtɛ chi vɛ́ɛ́ poder ch'ɛɛtɛ ye^{n}'ē, ti
chɛɛti 'áámá miníí^{n}yú^{n} nūu^{n} ndaā
castigo ye^{n}'e di.
11 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi díí^{n} yā negocio
na i^{n}'yee^{n}dí 'cūū cuɛɛcú yā ní
yuudu n'dáí cuɛɛcú yā cáávā yáā^{n}
Babilonia mii^{n}. Ní ya'ai yā cáávā
yáā^{n} mii^{n} ti nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} chi cuuvi cuái yā ye^{n}'e
mercancía chi ndɛɛ yā. 12 Mar 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} nguɛ́ɛ́ cuaí yā ye^{n}'e chi ndɛɛ
yā chi 'díí^{n}nguāa^{n} ndúúcū 'díí^{n}nguɛ̄ɛ,
ndúúcū tuūu chi ya^{n}'ai chíí'vɛ̄,
ndúúcū perlas ndúúcū tiīnūu^{n} n'dai
ca chi nguuvi lino, ndúúcū tiīnūu^{n}
seda, ndúúcū tiīnūu^{n} n'dai ca chi
cuá'ā ndúúcū tíínūu^{n} n'dai ca chi
morado, ndúúcū tanducué^{n}'ē clase
ye^{n}'e yá^{n}'á chi yuūdū ngéé^{n}, ndúúcū
cosas ye^{n}'e marfil, ndúúcū nducué^{n}'ē
cosas ye^{n}'e yá^{n}'á chi ya^{n}'ai chíí'vɛ̄
ndúúcū cūū cuáá^{n}, ndúúcū cūū,
ndúúcū tuūu mármol, 13 ndúúcū
canela, ndúúcū especias chi yuudu
ngéé^{n}, ndúúcū cú^{n}'úyaa, ndúúcū
ungüento chi nguuvi mirra ndúúcū
perfumes chi dɛɛvɛ ngéé^{n}, ndúúcū
vino, ndúúcū aceite, ndúúcū harina
fino, ndúúcū trigo. Ní ndɛɛ́ yā ntúū^{n}
'iiti s'ee^{n} ye^{n}'e carga ndúúcū 'iiti
cuūchī s'ee^{n}, ndúúcū 'yuūdūu s'ee^{n},
ndúúcū carros, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
esclavos. 14 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi díí^{n}
yā negocios mii^{n} nga^{n}'á yā ye^{n}'e yáā^{n}
ch'ɛɛtɛ mii^{n}: Tanducué^{n}'ē cosas ye^{n}'e
chi nguɛ́ɛ́ n'daacā n'dai chi ne^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} 'āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́. Ní
nducué^{n}'ē chi vaadī 'cuiica ndúúcū
cosas chi n'dai taavi ye^{n}'e yáā^{n}
mii^{n} 'āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́. Ní 'āā ntɛ́ɛ́ cuuví
nndaāca yā tanducué^{n}'ē dendu'ū
ye^{n}'ē.
15 Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi díí^{n} yā negocios
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} ch'ɛɛtɛ

mii^{n}, chíí^{n} chi dii^{n} chi 'cuiicá yā.
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cuɛɛtindíí ya^{n}'áí yā ti
'va'a yā ye^{n}'e castigo ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}.
Ní cuɛɛcú yā ní yuudu n'dai 'cuai
yā. 16 Ní nga^{n}'a yā: Dɛ'ɛ chúúcā
ya'ai ye^{n}'e yáā^{n} Babilonia ch'ɛɛtɛ
ti tan'dúúcā 'áámá n'daataá chi vɛ́ɛ́
vestido ye^{n}'e tiinūu^{n} lino chi ya^{n}'ai
chíí'vɛ̄ ndúúcū tíínūu^{n} chi cuá'ā
ndúúcū morado. Ní vɛ́ɛ́ adorno
ye^{n}'e tá chi 'díí^{n}nguāa^{n} ndúúcū
tuūu chi ya^{n}'ai chíí'vɛ̄ ndúúcū
perlas. 17 Ní chɛɛti 'áámá hora nūu^{n}
tanducué^{n}'ē vaadī 'cuiica ye^{n}'e
yáā^{n} mii^{n} ní ch'iinu. Ní nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} capitanes chi nga^{n}'a ntii^{n}nyu^{n}
ye^{n}'e barcos ti dií^{n} yā negocios
cucáávā barcos ye^{n}'e yā ní ndúúcū
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á yā na
barcos, ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n}
chi dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e barcos,
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} ní chɛɛtíndii
ya^{n}'ai yā. 18 Ní taachi n'diichí yā
'yaa^{n}'mi^{n} ye^{n}'e nguuchi ya^{n}'ā ye^{n}'e
yáā^{n} mii^{n} 'cai yiicú yā: ¿Chɛɛ táámá
yáā^{n} tan'dúúcā yáa^{n} 'cūū?
19 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní s'neé^{n} yā
iyaācá vmnaa^{n} tií^{n} yā ní chɛɛcú yā.
Ní yuudu n'dai chɛɛcú yā. Ní 'caí yā:
Dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'ai, dɛ'ɛ̄ chúúcā ya'ai
ye^{n}'e yáā^{n} ch'ɛɛtɛ mii^{n}. Ní nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ́ barco ye^{n}'e yā vmnaa^{n}
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ní 'cuííca yā cáávā
vaadī 'cuiica ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}, chɛɛti
'áámá hora nūu^{n} ch'iinu yáā^{n} ch'ɛɛtɛ
mii^{n} ndúúcū chi vɛ́ɛ́ ye^{n}'ē.
20 Naati ndís'tiī chi canéé na
va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū ndís'tiī
chí apóstoles, ndúúcū ndís'tiī chi
nga^{n}'a nduudu ye^{n}'é Ndyuūs ní
ndúúcū nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'é
Ndyuūs, nducyáácá nī yeenú nī
ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ti Ndyuūs ca^{n}'a yā
chi condenado yáā^{n} mii^{n}. Ní Ndyuūs
dií^{n} yā justicia ye^{n}'e ndís'tiī.
21 Tuu'mi ní ángel chi neené
ditiinú yā sta'á yā 'áámá tuūu ch'ɛɛtɛ
chi tan'dúúcā 'áámá tuūu ch'ɛɛtɛ
ye^{n}'e molino. Ní canuú^{n} yā tuūu mii^{n}
na nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ní nga^{n}'á yā. 'Tíícā:
Ní diitu dituuví yā yáā^{n} Babilonia
chi yáā^{n} ch'ɛɛtɛ mii^{n} ní 'āā ntɛ́ɛ́
cuuvi n'diichí yā yáā^{n} mii^{n}. 22 Ní 'āā
ntɛ́ɛ́ n'giindivee^{n} yā na yúúní ye^{n}'e
yáā^{n} mii^{n} música ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
di'cuɛɛcú yā arpas, ndúúcū música
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} músicos, ndúúcū música
ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi i'tiiví yā flautas,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi di'cuɛɛcú yā
trompetas. Ní nguɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́ 'ii^{n}'yā^{n} chi
idii^{n} ntii^{n}nyu^{n} na yáā^{n} mii^{n}. Ní nguɛ́ɛ́
n'giindiveé^{n} yā chi 'cuɛɛcu tuūu
ye^{n}'e molino na yáā^{n} mii^{n}. 23 'Āā ntɛ́ɛ́
n'diichí yā chidɛɛvɛ ye^{n}'e lámparas
ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}. 'Āā ntɛ́ɛ́ n'giindiveé^{n}
yā ruido ye^{n}'e 'viicú chi dii^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi n'giindivaacú yā. 'Áárá chi 'ii^{n}'yā^{n}
ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ní dií^{n} yā negocios ní
ch'ɛɛtɛ n'dai ca poder ye^{n}'é yā nguɛ́ɛ́
ti taná^{n}'a yā ye^{n}'e i^{n}'yee^{n}dí 'cūū, ní
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ní chinnche'éí
yā 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e taná^{n}'ā naciones
ndúúcū dendu'ū ye^{n}'e vaadī ngaatu
chi dií^{n} yā.
24 Ní na yáā^{n} ch'ɛɛtɛ mii^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
nndaāca yā yuūu^{n} ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n}
chi nga^{n}'á yā nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs ndúúcū yuūu^{n} ye^{n}'é
'ii^{n}'yā^{n} chí ye^{n}'é Ndyuūs ndúúcū
yuūu^{n} ye^{n}'e nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū chi ch'īi yā.

19 Cuayiivi mii^{n} ní ch'iindiveé^{n}
'áámá nduudu chi ch'ɛɛtɛ
n'dai ye^{n}'e na va'ai chɛɛti nguuvi
chi ye^{n}'e nééné 'yaa^{n} n'dai 'ii^{n}'yā^{n}. Ní
nga^{n}'a yā:

Aleluya. Dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs
ti nadanguá^{n}'ai yā s'uuú^{n}. Ní
vaadī dɛɛvɛ n'gii ndúúcū
tanducué^{n}'ē poder ní ye^{n}'e
Ndyuūs ye^{n}'e yú.
2 Caati Ndyuūs n'diichí yā
nuu^{n}ndi ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ndúúcū
nduudu cuaacu chí n'dai.
Nga^{n}'á yā chi n'daataá chi
cue^{n}'e tá ndúúcū sa^{n}'ā s'ee^{n}
ní condenado tá ti n'daataa
míí^{n} ní dii^{n} tá chi 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
yá^{n}'āa 'cūū ní dinuu^{n}ndi yā
cáávā chi nééné dinuu^{n}ndi tá.
Ndyuūs ca'a yā castigo tá^{n}'ā
mii^{n} caati ngée tá yuūu^{n} ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi dichíí'vɛ yā Cristo
taachi ch'ii^{n}'nu^{n} tá 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}.

3 Ní n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} nga^{n}'a ntúu^{n} yā: Aleluya. Dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs. 'Yaa^{n}'mi^{n} ye^{n}'e n'daataá mii^{n} chi cuucu ya^{n}'ā tá^{n}'ā 'áámá chɛɛ 'yaa^{n}'mi^{n} ye^{n}'e tá chi castigo ye^{n}'e tá cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.

4 Ní ndu'u ndiicú cuūu^{n} 'ii^{n}tyé^{n}'ē ndúúcū ndu'u cuūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} ch'eēndiitín'dii yā nanáá^{n} Ndyuūs chi vɛ́ɛ yā na trono ye^{n}'é yā ní nducyaaca yā ndúúcū naá^{n} yā na yá^{n}'āa chi'téénu yā Ndyuūs ní ca^{n}'a yā 'tíícā: Aleluya. Dích'ɛɛtɛ yú Ndyuūs.

5 Ní ch'iindiveé^{n} 'áámá nduudu ye^{n}'e trono mii^{n} chi nga^{n}'a 'tíícā:

Nducyáácá nī canéé chi dich'ɛɛtɛ́
nī Ndyuūs ye^{n}'e yú. Ndís'tiī
chi nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} nī ndúúcū
taná^{n}'a nī, nducyaaca nī chi
dichíí'vɛ nī Ndyuūs ní 'va'á nī
ye^{n}'e yā.

'Viicu ye^{n}'ē chi ch'iindivaacú 'ii^{n}'yā^{n} chi nguuvi 'iiti cuūchī

6 Ní táámá vmné^{n}'ēe ch'iindiveé^{n} 'áámá nduudu ye^{n}'ē n'deee n'dáí 'ii^{n}'yā^{n} tan'dúúcā chi n'gɛɛcú naachí 'yaa^{n} n'dáí nuū^{n}nī^{n} ní tan'dúúcā chi n'gɛɛcu diituu n'dáí daavi. Ní nga^{n}'a yā:

Aleluya. Dich'ɛɛtɛ yú Ndyuūs
ti Señor ye^{n}'e yú, Ndyuūs
ye^{n}'e yú chi vɛ́ɛ́ tanducué^{n}'ē
dendu'ū poder nduucú yā
'āā nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā ye^{n}'e
tanducué^{n}'ē dendu'ū.
7 Maa^{n} ní yeenu taavi yú ní
vɛ́ɛ́ vaadī yeenú nanáa^{n} yú
ní ca^{n}'a yú chi ch'ɛɛtɛ taavi
ca Ndyuūs ti ndaā tiempo
chi 'ii^{n}'yā^{n} chi nguuvi 'iiti
cuūchī ní 'caandavaacú
yā. Ní n'daataá ye^{n}'e yā 'āā
vɛ́ɛ́ yaa^{n} tá. N'daataá mii^{n} ní
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu
yā Cristo.
8 Ní ca'á yā n'daataa ye^{n}'e yā
'áámá vestido chi ye^{n}'e lino
chi ya^{n}'ai chíí'vē chi dɛɛvɛ ní
cuɛ́ē.

Ní tiīnūu^{n} lino mii^{n} ní chíí^{n} chi vida chi n'dai taavi ye^{n}'é 'ii^{n}'yā^{n} chi ye^{n}'é Ndyuūs.

9 Tuu'mi ní ángel chi candɛ́ɛ yā 'úú ca^{n}'a yā chii yā 'úú. Díí, Juan, dingúu^{n} di 'tíícā: Dɛ'ɛ chúúcā n'dai cáávā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi 'áámá 'caí yā 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi cuchií yā naachi 'ii^{n}'yā^{n} chi nguuvi 'iiti cuūchī 'caandavaacú yā ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} che'e nguiinú yā ye^{n}'e 'viicu mii^{n}. Ní ángel mii^{n} ca^{n}'a yā chii yā 'úú: Nduudú 'cūū ní ye^{n}'é Ndyuūs ní cuaacu.

10 Ní 'úú chiintii'yá na ca'a ángel mii^{n} chi dich'ɛɛtɛ́ ángel mii^{n}. Ní ca^{n}'a yā: Nguɛ́ɛ́ 'tíícā dii^{n} di. 'Úú ntúū^{n} dichii'vɛ́ Ndyuūs tan'dúúcā díí ndúúcū hermanos ye^{n}'ē di

dichíí'vɛ nī Ndyuūs ní nga^n'a nī
nduudu cuaacu ye^n'e Jesucristo.
Dii, cu'téénu di Ndyuūs. Ní 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a yā nduudu cuaacu
ye^n'é Cristo ní nga^n'á yā cáávā chi
Ndyuūs ch'i^n'í yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chii^n
chi nga^n'á yā.

Ye^n'e 'áámá 'ii^n'yā^n chi canduú yā 'yuūdūu cuɛ́ɛ̄

11 Tuu'mi ní n'diichí chi canda'āī
va'ai chɛɛti nguuvi ní can'dáā
'áámá 'yuūdūu cuɛ́ɛ̄. Ní Cristo chi
canduú yā 'yuūdūu mii^n chi duuchí
yā ní 'Áámá N'daacā N'dai yā ní
Cuaacú yā. Ní 'ii^n'yā^n mii^n ní dií^n yā
tanducué^n'ē chi cuaacu taachi dií^n
yā caandaá ní n'diichí yā nuu^{n}ndi
ye^n'e 'ii^n'yā^n s'ee^n. 12 Ní nduutinaá^n
yā mii^n ní tan'dúúcā nguuchi ya^n'ā,
'tíícā nduutinaá^n yā. Ní canéé n'deee
n'dáí coronas na tií^n yā. Ní canéé
nguū^n 'áámá chi duuchi yā chi
mar 'áámá 'ii^n'yā^n nguɛ́ɛ́ n'diichí
yā. Dámaā^n 'ii^n'yā^n mii^n deenú yā
dɛ'ɛ̄ chi duuchí yā. 13 Ní catecaí
yā chi canuu^n yā ndiituú yúuú^n.
Ní chi duuchí yā ní Nduudu ye^n'é
Ndyuūs. 14 Ní cuaa^n daamí yā ní
n'dáa n'deee n'dáí soldados ye^n'e
va'ai chɛɛti nguuvi ndúúcū catecaí
yā chi lino chi ya^n'ai chíí'vɛ̄ chi
cuɛ́ɛ̄ ní dɛɛvɛ. Ní soldado candúu
ntúu^n yā 'yuūdūu cuɛ́ɛ̄ ye^n'e yā. 15 Ní
na cheendí Cristo can'daā 'áámá
machete nduu 'uūvī lados 'caāi^n. Ní
ndúúcū chuū n'nuū cá'ai yā 'ii^n'yā^n
ye^n'e naciones. Tuu'mi ní caa^n'ma^n
ntii^{n}nyú^n yā diituú ye^n'e naciones
ndúúcū 'áámá nduucu cūū. Ní ngii
ca'a yā lugar chi 'ii^n'yā^n s'ee^n sta'á yā
vino chi nuū^{n}nī^n ye^n'e n'gui'i uvas
chi 'ii^n'yā^n dinde'éí yā ndúúcū ca'á
yā. Ní Cristo ca'a yā 'ii^n'yā^n s'ee^n chi
cu'u yā vino mii^n chi castigo ye^n'e
vaadī taa^n ye^n'é Ndyuūs chi vɛ́ɛ́
tanducué^n'ē poder chi vɛ́ɛ́ ní ye^n'e
yā. 16 Ní canéé nguū^n na vestido
ye^n'e yā ní na 'dii^n'má yā chi duuchí
'cūū: Rey ch'ɛɛtɛ ye^n'ē nducué^n'ē
reyes chi vɛ́ɛ́, Señor 'iiví yā ch'ɛɛtɛ
ye^n'e nducyaaca señores 'iivi chi vɛ́ɛ́.
17 Ní cuayiiví nūu^n n'diichí 'aama
ángel cheendii yā vmnaa^n 'yá^n'ā.
Ní ángel mii^n yuudu n'dáí n'gai yā
ní ca^n'a yā chii yā nducyaaca 'iiti
chi ngaá tī nánguuvi: Ndís'tiī 'iiti
s'ee^n cuchií nī ní nduuvidaamá nī
chi che^n'e nguiinú nī chi ye^n'ē 'viicu
ye^n'é Ndyuūs chi ch'ɛɛtɛ. 18 Cuchií nī
ní che'é nī yuutɛ ye^n'e reyes ndúúcū
yuutɛ ye^n'ē capitanes ndúúcū yuutɛ
ye^n'e sa^n'ā chi vɛ́ɛ́ ca fuerzas ye^n'e
yā ndúúcū yuutɛ ye^n'e 'yuūdūu ní
ye^n'e nducyaaca 'ii^n'yā^n chi snduú
yā 'yuūdūu ndúúcū yuutɛ̄ ye^n'e
nducyáácá 'ii^n'yā^n, 'ii^n'yā^n chi libre
yā ní 'ii^n'yā^n chi esclavo yā, 'ii^n'yā^n
chi nga^n'a ntii^{n}nyu^n ndúúcū taná^n'ā
'ii^n'yā^n.
19 Tuu'mi ní n'diichí 'iiti monstruo
chi ch'ɛɛtɛ ca ndúúcū reyes ye^n'e
i^n'yee^{n}dí 'cūū ndúúcū soldados ye^n'é
yā chi nduuvidaamá yā ndúúcū 'iiti
mii^n chi dií^n yā caandaá ndúúcū
'ii^n'yā^n chi canduú yā 'yuūdūu cuɛ́ɛ̄
mii^n ndúúcū soldados ye^n'é yā. 20 Ní
'ii^n'yā^n mii^n chi canduú yā 'yuūdūu
cuɛ́ɛ̄ mii^n sta'á yā monstruo mii^n chi
'iiti preso tī. 'Tiicá ntúū^n sta'á yā chi
preso sa 'áámá sa^n'ā chi nga^n'a sa
chi profeta sa, ní nguɛ́ɛ́ profeta sa.
Naati sa^n'ā mii^n dii^n sa señas ndúúcū
vaadī n'gíínūu ní chinnche'éí yā
'ii^n'yā^n chi canéé ndúúcū sello ye^n'é
tī na cuerpo ye^n'é yā. Ní i'téénu yā

'iiti santo ye^{n}'é tī. Nííсú nduu 'uuví
sa chi preso sa, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n} sta'á yā
nduu 'uuví sa ne^{n}'e chi canduuchi
sa ní chin'dáá nuú^{n} yā nduu 'uuví sa
na nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā ye^{n}'e ngiichi ya^{n}'ā
chi ngiichi ndúúcū tuūu chi azufre.
21 'Áámá yā ndúúcū machete 'uuvi
lados 'caāi^{n} chi canéé na cheendí
yā chi canduú yā na 'yuūdūu
cuέε̄ ch'ii^{n}'nú^{n} yā taná^{n}'ā soldados
ye^{n}'e 'iiti monstruo. Ní nducyaaca
'yáádá che'é tī nducué^{n}'ē yuūtε̄ ye^{n}'e
soldados ní chiitu 'yáádá s'éé^{n} ye^{n}'e
yúútε̄ ye^{n}'e yā.

Ye^{n}'e mil nduūyū

20 Cuayiivi ní n'diichí 'áámá
ángel chi cuch'ée^{n} yā
ye^{n}'e va'ai chεεti nguuvi ní ndεέ yā
na ta'a yā llave ye^{n}'e yiivε yá^{n}'āa
ndúúcū 'áámá cadena ch'εεtε ca. 2 Ní
ángel mii^{n} sta'á yā 'iiti dragón chi
cúú mii^{n} chi caneé tī ndii tiempo
chi chó'ōo chi nguuvi diablo o
yáá^{n}n'guiinūu^{n} chi Satanás. Ní ángel
mii^{n} dichiichí yā 'iiti dragón mii^{n}
ndúúcū cadena ch'εεtε ca. Ní caneé
tī 'tíícā chεεti 'áámá mil nduūyū.
3 Ní ángel mii^{n} chin'dáá nuú^{n} yā 'iiti
dragón mii^{n} na yiivε yá^{n}'āa naachi
canee chiichí tī. Ní nan'gaadí yā
cheendi va'ai ye^{n}'ē. Ní s'neé^{n} yā
'áámá sello vmnaa^{n} cheendi va'ai
mii^{n}. Ní 'iiti dragón mii^{n} 'āā ntέέ
cuuvi cannche'éí tī 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
naciones ndíí 'cuiinu 'áámá mil
nduūyū. Ní cuayiivi ní canéé chi
n'daatií yā 'iiti dragón mii^{n} 'áámá
tiempo 'líí^{n} nūu^{n}.
4 Ní cuayiivi ní n'diichí tronos ní
'ii^{n}'yā^{n} vέε yā na tronos. Ní 'áámá
'ii^{n}'yā^{n} ca'á yā poder 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi
dií^{n} yā juzgar 'ii^{n}'yā^{n}. Ní n'diichí
almas ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} ndiitaá daandu
yā ti ca^{n}'a cuaacú yā ye^{n}'e Jesucristo.
Ní ca^{n}'a ntúu^{n} yā nduudu cuaacu
ye^{n}'é Ndyuūs. 'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nguέέ
chi'téénu yā 'iiti monstruo mii^{n},
ní nguέέ chi'téénu yā 'iiti santo
ye^{n}'é tī. Ndíí nguέέ ndúú ca'a yā
lugar 'iiti monstruo mii^{n} chi s'neé^{n}
tī sello ye^{n}'é tī nchεεtέ yā o ta'á
yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ch'εεtinduuchí
ntuu^{n} yā ní nga^{n}'a ntii^{n}nyú^{n} yā
dáámá ndúúcū Cristo chεεti 'áámá
mil nduūyū. 5 Chuū mii^{n} ní vmnáá^{n}
vmnaa^{n} chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} nanduuchí
ntuu^{n} yā naati taná^{n}'ā 'ii^{n}'yā^{n} chi
n'díi yā nguέέ nduuchí ntúu^{n} yā ndíí
chi chó'ōo 'áámá mil nduūyū mii^{n}.
6 Dε'ε chúúcā yeenú 'ii^{n}'yā^{n} chí ye^{n}'é
Ndyuūs, 'ii^{n}'yā^{n} chi vmnáá^{n} vmnaa^{n}
ca^{n}'á yā ch'εεtinduuchí ntuu^{n} yā
ye^{n}'ē nguaa^{n} tiná^{n}'ā. Maa^{n} ní ndii
chíí^{n} ndii 'úúví cuuvi 'cuūvi 'ii^{n}'yā^{n}
nguέέ vέέ poder ye^{n}'e chi tunee^{n}
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi 'cuūvi yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ní cuuvi chiiduú s'ee^{n} ye^{n}'e
Ndyuūs ní ye^{n}'e Cristo ní caa^{n}'ma^{n}
ntii^{n}nyú^{n} yā dáámá ndúúcū Cristo
chεεti 'áámá mil nduūyū.
7 Ní taachi ch'iinu 'áámá
mil nduūyū mii^{n} n'daatií yā
yáá^{n}n'guiinūu^{n} chí ndíchiichi sa
ní cuchεε sá ye^{n}'e yiivέε̄ chi vácūū
naachi canée sa. 8 Ní ca^{n}'a sa chiica
sa chi cannche'ei sa 'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e
naciones ye^{n}'e núú^{n}má^{n} í^{n}'yee^{n}dī
chi 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ca^{n}'á yā lado
ye^{n}'ē sa. Ní cannche'ei sa rey Gog
ndúúcū yáā^{n} Magog chi yáā^{n} ye^{n}'e
yā. Ní nadidáámá sá nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n} sa caandaá. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
s'ee^{n} ndúúcū sa ní n'deee n'dáí
yā tan'dúúcā ya^{n}'ā ndúútīi ye^{n}'ē
yíícú. 9 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} cue^{n}'é yā

nuu^{n}ma^n i$^{n'}$yee^{n}dī ní cuaa^n diituu ní
nuu^{n}ma^n ndiivi ye$^{n'}$e campamento
ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^n chi ye$^{n'}$é Ndyuūs ní
ye$^{n'}$e yáā^n Jerusalén chi Ndyuūs
neené ne$^{n'}$e. Ní Ndyuūs dicho'ó yā
chi chingéē nguuchi ya$^{n'}$ā ye$^{n'}$ē na
va'ai chɛɛti nguuvi. Ní 'ii$^{n'}$yā^n s'ee^n
ngiichi ndúúcū nguuchi ya$^{n'}$ā mii^n
ní di'cuiīnú yā. 10 Ní yáá^{n}n'guiinūu^n
mii^n chi diablo chi chinnche'ei sá
'ii$^{n'}$yā^n, 'áámá yā chin'dáánuú^n yā
sa$^{n'}$ā mii^n ndii nuū^{n}nī$^{n'}$yá$^{n'}$ā chi
ngiichi ndúúcū tuūu azufre naachi
'āā chin'dáánuú^n yā 'iiti monstruo
mii^n ndúúcū profeta chi nguɛ́ɛ́ ca$^{n'}$a
yā nduudu cuaacu. Ní 'cueenú yā
cuuvi na lugar mii^n ndii nguuvi ndíí
n'gaa^n. Ní cue$^{n'}$e daā^{n}ma^n ní 'cueenú
yā cuuvi.

Cristo n'diichí yā nuu^{n}ndi ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^n taachi ch'iindí yā na trono cuɛ́ɛ̄ ye$^{n'}$e yā

11 Cuayiivi ní n'diichí 'áámá trono
chi ch'ɛɛtɛ ní cuɛ́ɛ̄ ní 'áámá 'ii$^{n'}$yā^n
vɛ́ɛ yā na trono mii^n. Ní na yá$^{n'}$āa
ndúúcū nanguuvi cue$^{n'}$e ye$^{n'}$ē nanáa^n
yā. 'Āā ntɛ́ɛ́ mar táámá lugar naachí
cuuví cuɛɛtineē na yá$^{n'}$āa ndúúcū
nanguuvi. 12 Ní n'diichí 'ii$^{n'}$yā^n s'ee^n
chí n'dīi yā, tiná$^{n'}$ā chi n'gɛɛtɛ yā
chi nga$^{n'}$a ntii^{n}nyu^n yā ndúúcū
taná$^{n'}$ā tiná$^{n'}$ā. Nducyaaca yā ní
chɛɛtíndii yā nanáá^n Ndyuūs. Ní
Ndyuūs nan'guaá^n yā libros ye$^{n'}$e
yā. Ní nan'guaá^n yā táámá libro chí
libro ye$^{n'}$e vida cue$^{n'}$e daā^{n}ma^n. Ní
Ndyuūs n'diichí yā nuu^{n}ndi ye$^{n'}$e
tiná$^{n'}$ā s'ee^n ye$^{n'}$é dendu'ū chi canéé
nguū^n na libro s'ee^n tan'dúúcā chi
dií^n yā. 13 Ní 'ii$^{n'}$yā^n chi ch'ïi yā
nguaa^n nuū^{n}nī$^{n'}$yá$^{n'}$ā ní nan'dáa
yā. Ní taná$^{n'}$ā chi snuú yā na lugar
ye$^{n'}$e 'ii$^{n'}$yā^n chi n'díí ní nan'dáa
yā. Ní Cristo n'diichí yā nuu^{n}ndi
ye$^{n'}$e ca'áámá ca'aamá yā tan'dúúcā
chi dií^n yā. 14 Tuu'mi ní vaadī n'gii
ndúúcū lugar ye$^{n'}$ē ndúúcū 'ii$^{n'}$yā^n
chi n'díí ye$^{n'}$e 'áámá yā cannuú^n yā
ná nuū^{n}nī$^{n'}$yá$^{n'}$ā chí ngiichi. Ní
nuū^{n}nī$^{n'}$yá$^{n'}$ā chi ngiichi mii^n, chíí^n
chí ndíí 'úúví vaadī n'gii ní ye$^{n'}$é
'ii$^{n'}$yā^n chi n'díi yā. 15 'Áámá 'ii$^{n'}$yā^n
chin'dáá nuu^n yā na nuū^{n}nī$^{n'}$yá$^{n'}$ā
chí ngiichi mii^n nducyáácá 'ii$^{n'}$yā^n
chi nguɛ́ɛ́ canee n'guū^n chi duuchi
ye$^{n'}$e yā na libro ye$^{n'}$e vida cue$^{n'}$e
daā^{n}ma^n.

Ye$^{n'}$e va'ai chɛɛti nguuvi ngai ndúúcū i$^{n'}$yee^{n}dī ngai

21 Maa^n ní n'diichí táámá
va'ai chɛɛti nguuvi chi
ngai ndúúcū 'áámá yá$^{n'}$āa chí ngai
ti va'ai chɛɛti nguuvi chi vmnáá^n
vmnaa^n mii^n ndúúcū yá$^{n'}$āa chi
vmnáá^n vmnaa^n mii^n ní chó'ōo
ye$^{n'}$ē. Ní 'tiicá ntúū^n 'āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
nuū^{n}nī$^{n'}$yá$^{n'}$ā. 2 Ní 'úú, Juan, n'diichí
yáā^n chi dɛɛvɛ chi yáā^n Jerusalén
chí ngai chí chiīcā ye$^{n'}$e na va'ai
chɛɛti nguuvi naachi canéé
Ndyuūs. Ní yáā^n mii^n ní yɛɛvɛ taaví
tan'dúúcā 'aama n'daataá chi caama
'caandavaacu tá ní dɛɛvɛ idii^n tá
ndúúcu tá cáávā novio ye$^{n'}$e tá. 3 Ní
ch'iindiveé^n 'áámá nduudu ch'ɛɛtɛ
ye$^{n'}$e na va'ai chɛɛti nguuvi chi ca$^{n'}$a
'túúcā: Cuin'diichí nī maa^n. Va'ai
ye$^{n'}$e Ndyuūs ní canee ndúúcū 'ii$^{n'}$yā^n
s'ee^n ní Ndyuūs canée yā nguaa^n
'ii$^{n'}$yā^n s'ee^n. Ní Ndyuūs canée yā
ndúúcū 'ii$^{n'}$yā^n s'ee^n. Ní 'ii$^{n'}$yā^n s'ee^n
ní cuuvi 'ii$^{n'}$yā^n ye$^{n'}$é yā. Ní maāá^n
Ndyuūs mii^n ní cuuvi Ndyuūs ye$^{n'}$é
yā. 4 Ndyuūs didɛɛvɛ́ yā nuū^{n}nī^n

nduutinaá^{n} yā ye^{n}'e nduutináa^{n}
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}. 'Āā ntɛ́ɛ́ cuuvi 'cuūvi yā.
'Āā ntɛ́ɛ́ cuuvi ya'ai ca yā ní 'āā ntɛ́ɛ́
cuɛɛcu yā. 'Āā ntɛ́ɛ́ cuuvi 'cueenú yā
cuuvi ti dendú'ū ye^{n}'e cuáá^{n} vmnaa^{n}
'āā chó'ōo.
5 Tuu'mi ní 'ii^{n}'yā^{n} chi vɛ́ɛ yā
na trono mii^{n} ní ca^{n}'a yā: Ndís'tiī
n'diichí nī. 'Úú ní dií^{n} tanducué^{n}'ē
dendu'ū chi nduuví ngai. Ní 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} ca^{n}'a yā chii yā 'úú: Dii,
Juan, dingúu^{n} di nduudu s'ee^{n} ti
nduudu s'ee^{n} ní nduudu cuaacu. Ní
nducyaaca 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi cu'téénu yā
nduudu s'ee^{n}.
6 Cuayiivi ca^{n}'a yā chii yā 'úú
'tíícā: 'Úú dīn'daí nducué^{n}'ē. 'Úú ní
ye^{n}'e cuaa^{n} naachi ínga'ā ní ndíí
cuaa^{n} ná 'cuiinu tan'dúúcā letras
A ndíí Z ye^{n}'e alfabeto. 'Ii^{n}'yā^{n} chi
yaaca yā 'úú ní ca'á nuū^{n}nī^{n} chi cu'u
yā tanducué^{n}'ē chi ne^{n}'é yā ní nguɛ́ɛ́
nadíí'vɛ yā cáávā nuū^{n}nī^{n} mii^{n} chi
vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. 7 'Ii^{n}'yā^{n} chi
cuchɛ́ɛ yā ye^{n}'ē tanducué^{n}'ē 'úú ní
ca'á tanducué^{n}'ē chuū chi cuuvi
ye^{n}'é yā. Ní 'úú cuuvi Ndyuūs ye^{n}'e
yā ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní cuuvi daiyá.
8 Naati 'ii^{n}'yā^{n} chí 'va'a yā ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chí nguɛ́ɛ́ i'téénu yā o 'ii^{n}'yā^{n}
chi nguɛ́ɛ́ ne^{n}'e yā 'ii^{n}'yā^{n}, ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi n'gii^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n},
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi ca^{n}'á yā ndúúcū
n'daataá o isa^{n}'ā chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'e yā,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nadii^{n} dendu'ū
ye^{n}'e ngaatu, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
i'téénu yā santos chi ídolos, ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi yaadí yā, nducyaaca
'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní canéé chi ca^{n}'á yā
nuū^{n}nī^{n}'yá^{n}'ā chi ngiichi ndúúcū
ya^{n}'ā ní ndúúcū tuūu azufre. Chuū
ní chii^{n} chii ndii 'uūvī cúúví 'cuūvi
yā.

Ye^{n}'e yáā^{n} Jerusalén chí ngai

9 Tuu'mi ní ndaā nanáá^{n} 'úú 'áámá
chɛɛ ángel naachi ndɛɛ̄chɛ yā chí vɛ́ɛ́
'cuūtií ye^{n}'é yā, 'cuūtií s'ee^{n} ndúúcū
ndɛɛ̄chɛ̄ vaadī ya'ai ye^{n}'e cuaa^{n} na
'cuiinu. Ní ca^{n}'a yā chii yā 'úú: Díí,
Juan, cuchíi di 'muu^{n} ni 'úú 'cuu^{n}'mí^{n}
dii du'u chi novia chi n'daataá ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} chi nguuvi 'iiti cuūchī.
10 Ní chuū ní ye^{n}'e chi n'diichí
taachi caneé maa^{n} poder ye^{n}'e
Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs. Angel
candɛ́ɛ yā 'úú naachi vɛ́ɛ́ 'áámá
yiīcū ch'ɛɛtɛ ní yaacu. Ní ch'i^{n}'í yā
'úú yáā^{n} ch'ɛɛtɛ ní dɛɛvɛ chi nguuvi
Jerusalén chi cuch'éé^{n} ye^{n}'e na va'ai
chɛɛti nguuvi ye^{n}'e nanáá^{n} Ndyuūs.
11 Yáā^{n} mii^{n} ní dɛɛvɛ́ ngii ndúúcū
ye^{n}'é Ndyuūs chi dɛɛvɛ́ ngii. Ní dɛɛvɛ́
ngii ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ní tan'dúúcā
'áámá tuūu chi ya^{n}ai chíí'vɛ̄ chi
tan'dúúcā tuūu jaspe chí dɛɛvɛ́
tan'dúúcā cristal. 12 Ní vɛ́ɛ́ 'áámá
nchɛɛ̄tī nuu^{n}ma^{n} ndiivi na yáā^{n}
mii^{n} ndúúcū ndichúúví cheendi
va'āī ch'ɛɛtɛ ye^{n}'ē. Ní vɛ́ɛ́ ndichúúví
ángeles 'áámá 'áámá yā ní
nguaindaí yā 'áámá 'áámá cheendi
va'āī ch'ɛɛtɛ mii^{n}. Ní chi duuchi
chi canéé nguū^{n} vmnaa^{n} ca'áámá
ca'áámá cheendi va'ai ch'ɛɛtɛ mii^{n}
ní 'áámá ye^{n}'e chi duuchi ye^{n}'e chi
ndu'u ndichúúví tribus ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n}
chi Israel chi judíos. 13 Ní vɛ́ɛ́ 'iinū
cheendi va'āī n'gɛɛtɛ 'áámá 'áámá
lado ye^{n}'ē yáā^{n} mii^{n}. Cuaa^{n} naachí
can'daā 'yá^{n}'ā vɛɛ 'iīnū cheendi
va'āī. Ní cuaa^{n} na 'nii^{n}nu^{n} vɛ́ɛ́ 'iīnū
cheendi va'āī, ní cuaa^{n} ndiiyā vɛ́ɛ́
'iīnū cheendi va'āī, ní cuáá^{n} na
ngiiya 'yá^{n}'ā vɛ́ɛ́ 'iinū cheendi va'āī.
14 Ní cimiento ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} vɛ́ɛ́

ndichúúví tuūu chi cimiento ye^{n}'ē.
Ní chi duuchi ye^{n}'e ndu'ū ndichuuví
apóstoles ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi duuchi
'iiti cuūchī, 'áámá 'áámá chi duuchí
yā canéé nguū^{n} vmnaa^{n} 'áámá
'áámá tuūu mii^{n}.
15 Ní ángel mii^{n} chi ngā^{n}'a yā
ndúúcū 'úú ndέε yā 'áámá táá^{n} ndúú
ye^{n}'e 'díí^{n}nguāa^{n} chi dicaadí yā yáā^{n}
mii^{n} ndúúcū cheendi va'āī ch'εεtε
mii^{n} ye^{n}'ē ndúúcū nchεε̄tī mii^{n} ye^{n}'ē.
16 Ní yáā^{n} mii^{n} ní cuadrada ní chi
ch'ee'nuu dáámá nūu^{n} ndúúcū chi
ch'eēnūu. Ní ángel mii^{n} ní dicaadí
yā yáā^{n} mii^{n} ndúúcū nduu ye^{n}'e
'díí^{n}nguāa^{n}. Ní caadi ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}
ní 'uūvī mil canéé 'uūvī cientos
kilómetros ye^{n}'ē. Ní chí ch'ee'nuu
mii^{n} ní chi ch'eēnūu ní chi yaacu
ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} 'āā daamá nūu^{n}. **17** Ní
ángel mii^{n} dicaadí yā nanchεε̄tī
mii^{n}. Ní ngíí 'iinū ngεεcu cuūu^{n}
metros chi ángel mii^{n} dicaadí yā.
Ní caadí mii^{n} ní dáámá ndúúcū
caadí ye^{n}'e chi caadí 'ii^{n}'yā^{n} chi snee
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū.
18 Ní nchεε̄tí mii^{n} ní chin'dai
ndúúcū tuūu jaspe. Ní yáā^{n} mii^{n} ní
chin'dai ye^{n}'e dámaāa^{n} 'díí^{n}nguāa^{n}
puro. Ní tan'dúúcā chi 'náá^{n} vidrio
dεενε, 'tíícā yáā^{n} mii^{n}. **19** Cimiento
ye^{n}'e nchεεtī mii^{n} ndíí adornado
ndúúcū tanducué^{n}'ē tuūu chí
ya^{n}'ai chíí'vε̄. Cimiento chí vmnáá^{n}
vmnaa^{n} mii^{n} ní ye^{n}'e tuūu jaspe,
ndii chíí^{n} ndii 'uūvī mii^{n} ní ye^{n}'e
tuūu zafiro, ndii chíí^{n} ndii 'íínú mii^{n}
ní ye^{n}'e tuūu ágata ní ndii chíí^{n} ndii
cuūu^{n} mii^{n} ní ye^{n}'e tuūu esmeralda.
20 Ndii chíí^{n} ndii nyu^{n}'u mii^{n} ní ye^{n}'ē
tuūu ónice, ní ndii chíí^{n} ndii niyaa^{n}
mii^{n} ní ye^{n}'ē tuūu cornalina, ní ndii
chíí^{n} ndii ndεε̄chε̄ ní ye^{n}'e tuūu
crisólito, ní ndii chíí^{n} ndii nii^{n}ni^{n}
ní ye^{n}'e tuūu berilo, ní ndii chíí^{n}
ndii nuu^{n} ní ye^{n}'e tuūu topacio, ní
ndii chíí^{n} ndii ndiichi ní ye^{n}'e tuūu
crisoprasa, ní ndii chíí^{n} ndicháámá
ní ye^{n}'e tuūu jacinto, ní ndii chíí^{n}
ndichúúví ní ye^{n}'e tuūu amatista.
21 Ní ndu'u ndichúúví cheendi va'āī
n'gεεtε mii^{n} ní ndiichúúví perlas.
Ní ca'áámá ca'áámá cheendi va'āī
ch'εεtε mii^{n} ní 'áámá perla nūu^{n}. Ní
yúúní ch'εεtε ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} dámaā^{n}
'díí^{n}nguāa^{n} puro ní dináá^{n} tan'dúúcā
vidrio dεενε.
22 Ní 'úú nguέέ n'diichí mar 'áámá
yaācū na yáā^{n} mii^{n} ti Señor chi
Ndyuūs chi vέέ tanducué^{n}'ē dendu'ū
poder ye^{n}'e yā ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguuvi 'iiti cuūchī mii^{n}, 'ii^{n}'yā^{n}
s'uuu^{n} chi Ndyuūs chi yaācū ye^{n}'e
yáā^{n} mii^{n}. **23** Ní yáā^{n} mii^{n} nguέέ
ne^{n}'e 'yá^{n}'ā ndíí nguέέ ndúú 'iiyū
chi dεενε ye^{n}'ē ti Ndyuūs chi dεενε
ngii ní dεενε ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}, ní
'ii^{n}'yā^{n} chi duuchi 'iiti cuūchī ní
dεενε ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}. **24** Ní 'ii^{n}'yā^{n}
chi nadangua^{n}'ai yā ye^{n}'e naciones
chiicá yā ná dεενε ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n}.
Ní reyes ye^{n}'e yá^{n}'āa 'cūū ndέε yā
ch'εεtε ye^{n}'e maá^{n} yā ndúúcū honra
ye^{n}'e maá^{n} yā nduucú yā ndii yáā^{n}
mii^{n}. **25** Ní cheendi va'ai n'gεεtε ye^{n}'e
yáā^{n} mii^{n} nguέέ nduudi núú^{n}má^{n}
nguuvi. Ní 'āā ntέέ vέέ n'gaa^{n} mii^{n}.
26 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ye^{n}'e naciones ye^{n}'e
i^{n}'yee^{n}dí 'cūū ní ndεέ yā ye^{n}'ē chi
ch'εεtε ndúúcū honor ye^{n}'e naciones
ye^{n}'é yā. **27** Nguέέ cuuvi cundaā na
yáā^{n} mii^{n} dendu'ū chi nguέέ dεενε,
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi dii^{n} yā chi nguέέ
n'daacā, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chi nga^{n}'a
yā nduudu yaadi. Dámaā^{n} cundaa
'ii^{n}'yā^{n} chi canéé nguū^{n} chi duuchi

yā na libro ye^{n}'e vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
chi ndɛ́ɛ 'ii^{n}'yā^{n} chi nguuvi 'iiti
cuūchī.

22 Tuu'mi ní ángel mii^{n} ch'i^{n}'i
yā 'úú 'áámá yíícú dɛɛvɛ
naachi canéé nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'e vida
cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}. Nuū^{n}nī^{n} mii^{n} ní
dɛɛvɛ́ tan'dúúcā cristal ní ican'daā
ye^{n}'e trono ye^{n}'e Ndyuūs ndúúcū
trono ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi nguuvi 'iiti
cuūchī. 2 Ní náávta^{n}'a ye^{n}'e yúúní
ch'ɛɛtɛ ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ní nduu 'úúví
lado ye^{n}'e yíícú míí^{n} cáta'ai yá^{n}'á
ye^{n}'e vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} chi ngii
ndu'ū ndichúúví naa^{n} n'gui'i. Ni
ca'aama 'ííyú ní ngii 'áámá 'áámá
naa^{n} n'gui'i ye^{n}'ē. Ní tá'ā yá^{n}'á mii^{n}
chíí^{n} chi dii^{n} chi nduūvā ye^{n}'e vaadī
ya'ai ye^{n}'e naciones. 3 'Āā ntɛ́ɛ́ vɛ́ɛ́
mar 'áámá dendu'ū mii^{n} chi Ndyuūs
ca^{n}'a yā chi condenado chi canéé
na yáā^{n} mii^{n}. Trono ye^{n}'e Ndyuūs
ndúúcū trono ye^{n}'e 'ii^{n}'yā^{n} chi
nguuvi 'iiti cuūchī canéé na yáā^{n}
mii^{n}. Ní 'ii^{n}'yā^{n} chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs
canée yā mii^{n}. 4 Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} ní
snaá^{n} yā naá^{n} Ndyuūs ní canéé
nguū^{n} chi duuchi Ndyuūs nchɛɛtɛ́
yā. 5 Ní nguɛ́ɛ́ cuuví n'gaa^{n} yáā^{n} mii^{n}.
'Ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi n'gɛɛtinée yā mii^{n}
nguɛ́ɛ́ ne^{n}'é yā mar 'áámá dɛɛvɛ
ye^{n}'e lámpara ní nguɛ́ɛ́ dɛɛvɛ ye^{n}'e
'yá^{n}'ā caati 'iivú Ndyuūs ngíí dɛɛvɛ
yā. Ní 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} caa^{n}ma^{n} ntii^{n}nyu^{n}
yā cue^{n}'e daā^{n}ma^{n} cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}
tan'dúúcā reyes.

Tiempo taachi cuchií Jesucristo ní 'āā canéé nii^{n}nuú^{n}

6 Cuayiivi mii^{n} ní ángel ca^{n}'á
yā chii yā 'úú: Nduudú 'cūū ní
nduudu cuaacu. Ní 'ii^{n}'yā^{n} cuuvi
cu'téénu yā nduudu mii^{n}. Señor chi
maa^{n} Ndyuūs ye^{n}'e espíritus ye^{n}'e
'ii^{n}'yā^{n} profetas chi Ndyuūs ndɛɛvɛ́
yā, maá^{n} yā dicho'ó yā ángel ye^{n}'e
yā chi ángel 'cuu^{n}'mí^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}
chi dichíí'vɛ̄ Ndyuūs dendu'ū chi
'āā canéé chi chó'ōo ní 'āā snee
nii^{n}nuú^{n}.
7 Jesús nga^{n}'á yā ngii yā ndís'tiī.
'Caandiveé^{n} nī. 'Úú ní ndaá nuu^{n}.
Dɛ'ɛ chúúcā yeenu 'ii^{n}'yā^{n} chi
'caandiveé^{n} yā nduudu cuaacu ye^{n}'e
Ndyuūs, nduudu chi canéé nguū^{n} na
libro 'cūū.
8 'Úú, chi Juan, ch'iindiveé^{n} ní
n'diichí dendú'ū chi 'túúcā. Ní
cuayiivi chi n'diichí ní ch'iindiveé^{n}
chuū, candiitin'dií ná ca'a ángel
chi ch'i^{n}'i yā 'úú dendu'ū chi
'túúcā chi ne^{n}'é i'teenú ángel mii^{n}.
9 Naati ángel mii^{n} ca^{n}'a yā chii
yā 'úú: Nguɛ́ɛ́ dii^{n} di 'tíícā. 'Úú
ntúū^{n} dichii'vɛ́ Ndyuūs tan'dúúcā
dii ndúúcū hermanos ye^{n}'e di chi
nga^{n}'á yā nduudu cuaacu ye^{n}'é
Ndyuūs ndúúcū nducyáácá yā
chí 'caandiveé^{n} yā nduudu cuaacu
chi canéé nguū^{n} na libro 'cūū. Díí,
cu'téénu di Ndyuūs.
10 Ní ángel mii^{n} ní ca^{n}'a ntúu^{n} yā
chii yā 'úú: Nguɛ́ɛ́ cunuu^{n} n'dé'ei
di nduudu cuaacu ye^{n}'é Ndyuūs
chi canéé nguū^{n} na libro 'cūū caati
tiempo ye^{n}'e dendú'ū chi 'túúcā 'āā
snee nii^{n}nuú^{n}. 11 Maa^{n} ní cu'née^{n} nī
'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛɛ n'daacā idií^{n} yā chi
'tíícā dií^{n} yā. 'Tiicá ntúū^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
nadacadiinúú^{n} yā ye^{n}'e dendu'ū chi
nguɛɛ n'daacā, cu'née^{n} nī chi 'tíícā
dií^{n} yā. 'Ii^{n}'yā^{n} chi din'daacá yā,
cu'née^{n} nī chi dií^{n} yā 'tíícā. 'Ii^{n}'yā^{n}
chi 'áámá dií^{n} yā ntii^{n}nyu^{n} ye^{n}'e
Ndyuūs cu'née^{n} nī chi 'aama dií^{n} yā
'tíícā.

12 'Caandiveé^{n} nī chii^{n} chi ca^{n}'a
Jesús. 'Úú ní núú^{n} nūu^{n} ndaá. Ní
ndɛɛ́ premios chi ca^{n}'á ca'á 'áámá
'áámá 'ii^{n}'yā^{n} premios chi tunee yā
ye^{n}'ē ntii^{n}nyu^{n} chi ye^{n}'e yā. 13 'Úú ní
'ii^{n}'yā^{n} vmnáá^{n} vmnaa^{n} ndíí naachi
'cuiinu. 'Úú ní caneé naachi chinga'ā
ndíí cuayiivi chí 'cuiīnū tan'dúúca
letras ye^{n}'e alfabeto A ndíí Z, 'tíícā
'úú, nga^{n}'a Jesús.
14 Dɛ'ɛ chúúcā yeenu 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n}
chi nandɛɛvɛ́ yā catecai yā caati
cuuvi cuta'á yā n'gui'i ye^{n}'ē yá^{n}'á
ye^{n}'e vida, ní cuuví cundaa yā
cheendi va'ai ye^{n}'e yáā^{n} mii^{n} ní
cho'ó yā cuaa^{n} chɛɛ̄tī va'ai chɛɛti
nguuvi. 15 Naati cuaa^{n} daami yáā^{n}
mii^{n} ch'ɛɛtinée 'ii^{n}'yā^{n} chi nguɛ́ɛ́
chi'téénu yā Ndyuūs ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chí ngaatu, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} chí
ca^{n}'á yā ndúúcū ndaataá o isa^{n}'ā
chi nguɛ́ɛ́ ye^{n}'é yā, ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n}
chi n'gii^{n}'nú^{n} yā 'ii^{n}'yā^{n}, ndúúcū
'ii^{n}'yā^{n} chi i'téénu yā santos o ídolos
ndúúcū nducyáácá 'ii^{n}'yā^{n} chi ne^{n}'é
yā nginnche'éí yā 'ii^{n}'yā^{n} ní nga^{n}'a
yā nduudu yaadi.
16 'Úú Jesús idicho'ó ángel ye^{n}'é chi
caa^{n}'ma^{n} cuaacú yā ye^{n}'e nducué^{n}'e
cosas chi 'túúcā nanáá^{n} ndís'tiī chi
'ii^{n}'yā^{n} ye^{n}'e yaācū s'ee^{n}. 'Úú ní 'ii^{n}'yā^{n}
vmnáá^{n} vmnaa^{n} ye^{n}'e ndaata ye^{n}'e
David 'úú. 'Úú ní 'íí^{n}nyú^{n} chí ngíí
dɛɛvɛ nguɛɛtiyaa^{n}.
17 Espíritu N'dai ye^{n}'é Ndyuūs
ndúúcū 'ii^{n}'yā^{n} s'ee^{n} chi ye^{n}'é
Ndyuūs nga^{n}'a yā 'tíícā: Ndís'tiī
cuchíi nī. Ní 'āā du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n}
chi n'giindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'é ní
canéé chi caa^{n}'má^{n} yā: Cuchíi nī. Ní
n'diī chí yaaca nī cuchíi nī. Cuchíi
nī ndúúcū 'āā du'ú nūu^{n} 'ii^{n}'yā^{n} chi
ne^{n}'é yā. Cuchíi nī ní cu'u nī ye^{n}'e
nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'e vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
Ní nguɛ́ɛ́ dɛ'ɛ̄ vɛɛ cūndi'i ye^{n}'é nī
nuū^{n}nī^{n} ye^{n}'e vida cue^{n}'e daā^{n}ma^{n}.
18 'Úú nga^{n}'á ngīi nduudu
cuaacu ca'áámá ca'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
chi n'giindiveé^{n} yā nduudu ye^{n}'e
dendú'ū chi canéé chi cuchiī chi
canéé nguū^{n} na libro 'cūū. Nduuti
chi 'áámá yā cu'nee^{n} ca n'deēe
nduudú nguɛ́ɛ́ ti chi canéé nguū^{n}
na libro 'cūū Ndyuūs ca'á yā 'ii^{n}'yā^{n}
mii^{n} castigo ye^{n}'e yā ye^{n}'e nducué^{n}'ē
vaadī ya'ai chi canéé nguū^{n} na libro
'cūū. 19 Ní nduuti chi 'áámá 'ii^{n}'yā^{n}
divíi yā na^{n}'a nduudu ye^{n}'é Ndyuūs
ye^{n}'e dendú'ū chi cuchiī chi canéé
nguū^{n} na libro 'cūū, 'tiicá ntúū^{n}
Ndyuūs nadivíi yā parte chi cuuvi
ye^{n}'e yā ye^{n}'e libro ye^{n}'ē vida cue^{n}'e
daā^{n}ma^{n} ndúúcū parte chí cuuvi
ye^{n}'é yā ye^{n}'e yáā^{n} chi dɛɛvɛ ye^{n}'e
chi canéé nguū^{n} na libro 'cūū.
20 'Ii^{n}'yā^{n} chí nga^{n}'a cuaacú yā
dendu'ū chi 'túúcā, 'ii^{n}'yā^{n} mii^{n}
nga^{n}'a yā: Cuaacu níí^{n}nyu^{n} chí 'āā
cuchii nuú^{n}. 'Tíícā cuuvi. Cuchíi nī
Señor Jesucristo.
21 Ní maa^{n} ní Señor Jesucristo
ye^{n}'e yú tée yā ndís'tiī nducué^{n}'ē
chi n'daacā ye^{n}'é yā, ní caneé yā
ndúúcū ndís'tiī. 'Tíícā cuuvi.